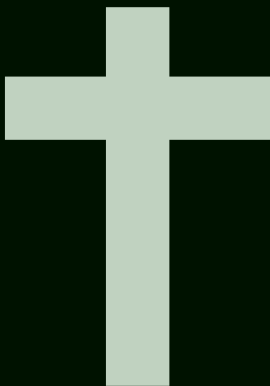

Ἰωα' Νϋο' Μοηκαν μο
Μοηεμ

New Testament in Noone (CM:nhu:Noone)

Nwa' Nyo' Monkan mo Monfɛm New Testament in Noone (CM:nhu:Noone)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Noone

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Noone

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

5b12a3f8-7a2a-5b6f-b1da-1bf94b13fc2e

Contents

Matio	1
Maaku	71
Luka	114
Jon	188
Nwa' Lemme	241
Lum	308
1Kol en	342
2Kol en	374
Galɛshia	395
Ɛfɛsus	407
Filibi	419
Kolose	428
1 Tɛsalonika	436
2 Tɛsalonika	443
1 Timatio	447
2 Timatio	457
Taytus	464
Filemun	469
Ibulu	471
Jɛm	497
1 Biti	506
2 Biti	515
1 Jon	521
2 Jon	529
3 Jon	531
Jut	533
Mwɛɛm mvù Jisos to duŋcɛɛ	536

**Saaka wvù Jee wvu
εkumε Jisos no
Matio
to Saηεε
Fiεε fi nu ê Nwa'
Mat wvun e**

Saaka wvù jee wvù nu ê Nwa' Mat wvun e, jemyi le Jisos nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε. Saaka wvù jee wvun nu fô bonyii bocii le yî εkolε ke nshε le. Nwa' wvun duηci le è nu Jisos Wee N'yεεyi wvu leη wvù kee keeloocε enεle fiεε fi bonci bo Nyo' le jemyi. N'yεεyi wvu Jisos tfuu ê ηwa' wvun e nu ε bó ε baancε bikuu bitin. (1) No Jisos to benεε shii yî kum e no yεεyi εkumε bonyii bò bvunfon bvu fowe nu bvubole. (2) No Jisos to nyaε ntefe ê boom bew bo ηgoo le bo yuufe ncow bofεε εkumε lemme dì wvù to tumεε bó yî dvú le. (3) Bonηan bò Jisos to maε εkumε bvunfon bvu fowe. (4) N'yεεyi εkumε fiεε fi è nu wee ηgoo Jisos. (5) N'yεεyi εkumε no woη wvun nu ke eka bò no bvunfon bvu Nyo' le nu ke eto.

Bikuu bi mwεem e ê Nwa' wvun e

1:1-2:23 Kfuu di bo Jisos Klistu le bò no bó to bokεε wvù

3:1-12 Lemme di Jon Nleseεjoo le

3:13-4:11 No bó to leseε Jisos ê joo bó no Satan to momεε wvù

4:12-18:35 Lemme dì Jisos to ghane gee Galilee

19:1-20:34 Ε Jisos ne Galilee, γεη Jelusalem

21:1-27:66 Kemaε ke Jisos e ke fokemεse Jelusalem bò mbew jó le

28:1-20 No Tata Jisos to buyεε yî kpwe le, duηcε εkolε kew ê bonyii bew

*Kfuu di bo Jisos Klistu le
(Luk 3:23-38)*

¹ Eyan nu εdiee ε bo'icee kfuu di bo Jisos Klistu le. Jisos Klistu to nu waa Nfon Dawe wvù to nu waa Aba'am. ² Aba'am to nu icee Aysik, ε Aysik nu icee Yakow, ε Yakow nu icee Judas bò boom bo ice le, ³ ε Judas nu icee Beles bò Sela bò bwee bó to nu Tama. ε Beles nu icee Eslon, ε Eslon nu icee Lam. ⁴ ε Lam nu icee Aminada, ε Aminada nu icee Na'shon, ε Na'shon nu icee Salmon. ⁵ ε Salmon nu icee Boas wvù bwee to nu La'ab. ε Boas nu icee Obεd wvù bwee to nu Lut. ε Obεd nu icee Jεεse. ⁶ ε Jεεse nu icee Nfon Dawe.

ε Nfon Dawe nu icee Saamun wvù bwee to nu kpwεε Uliaa. ⁷ ε Saamun nu icee Le'ubwam, ε Le'ubwam nu icee Abija, ε Abija nu icee Asa. ⁸ ε Asa nu icee Je'ushεfat, ε Je'ushεfat nu icee Jolam, ε Jolam nu icee Usaya. ⁹ ε Usaya nu icee Jotam, ε Jotam nu icee

A'as, ε A'as nu icee Εsikaya,
 10 ε Εsikaya nu icee Manase,
 ε Manase nu icee Amos, *
 ε Amo nu icee Josaya. 11 ε
 Josaya nu icee Јekonaya bô
 boom bo bwee bó le. Bó to
 boke bó ε ê to nu kefew kè
 bonyii bo Babilon to kooyεε
 bonyii bo Islael γεν dvú won
 wvubo wvù Babilon e.

12 Ejim jodvu, no bó to
 kooyεε bonyii bo Islael γεν
 dvú Babilon, ε Јekonaya no
 nu icee Shiltia, ε Shiltia nu
 icee Selubabel, 13 ε Selubabel
 nu icee Abiud, ε Abiud nu icee
 Eliakim, ε Eliakim nu icee Aso,
 14 ε Aso nu icee Sadok, ε Sadok
 nu icee Akim, ε Akim nu icee
 Eliyu, 15 ε Eliyu nu icee Eliεsa, ε
 Eliεsa nu icee Matan, ε Matan
 nu icee Yakow, 16 ε Yakow nu
 icee Yosεw wvù dwee Maalia,
 ε Maalia nu wvù to bokεε Jisos
 wvù bó tenje le Klistu.

17 Nonεn bo'icee kfuu di bo
 Jisos e ban ε mum ε no nu
 yuufe ncow bonεw keekεw yî
 Abl'am e eto ebuy yî Nfon
 Dawe le, bvuu nu yuufe ncow
 bonεw keekεw yî Nfon Dawe
 le eto ebuy seke bó to kooyεε
 bonyii bo Islael γεν dvú Ba-
 bilon. ε keekεw seke bó to
 kooyεε bonyii bo Islael eto
 ebuy seke bó to bokεε Klistu
 nu ten ε bo'icee kfuu dibole
 nu yuufe ncow bonεw.

*Ekume no boo di Jisos e to
 lenεε*
 (Luk 2:1-7)

18 Boo di Jisos Klistu le to len
 ê je yin e. Bwee wvù Maalia

to nu ε bó ε seyse wase le wvù
 nu ke enu kpwεε Yosεw. ε
 bó se keeke etaashε bvujen,
 nu ε fí to nε buy le wvù nu
 wase bô fue ê mvungay mvu
 Keyoy ke Yuule le. 19 No fí
 kooyεε nonεn, ε Yosεw wvù
 dweese, no è to nu wee wvu
 teytey yaa koonke keeshoose
 wvù ke, mum yen le wen nu
 egawsen bô wvù ε è nu ejim
 ejim. 20 No wvù to bεε kp-
 waake keege nonεn, ε fí kooy
 le nceendaa Tata to nu ε nε to
 fô wvù le ê εfile le seke wvù
 to leete gay ê wvù le, "Yosεw,
 waa Nfon Dawe, fo wo efan
 keejo Maalia bwee yew wo
 le ke, njefo fue din di wvù
 nu bô dí nu ε wvù kenke ê
 mvungay mvu Keyoy ke Yu-
 ule le. 21 Wvù nu ke eboo wan
 diemsen é wo ecu diee dieu
 le Jisos, † njefo wvù nu ke
 eboyse bonyii bew can bibefe
 bibole." 22 Mwεεm mvun
 mvunciim to kooyi keege é fí
 eto ekocen no Tata to jemyεε
 wase diuw wee we ntum e le,
 23 "Ben eyeke eyuw, wan wvu
 tfu mvu nu ke eleem bô fue,
 eboo wan diemsen é bó etenje
 wvù le Emanwel." Diee din nu
 le, "Nyo' nu beene ε bó." 24 No
 εfile kie lameε Yosεw nonεn, ε
 wvù ke kamse mum ge ke no
 nceendaa Tata gayεε ê wvù.
 Wvù to nu ε jo Maalia bwee
 yew we le, 25 geenεn ε bô wvù
 fanε yaa ecee diεwe no wee
 bô kpwεse ké no cee ke. ε
 bô wvù ke ce nonεn γεν buy
 no Maalia to ghanεε eboo. ε

* **1:10** Bonwa' bo boyvuum bomew kenke diee din le Amon. **1:11** 2Klo
 34:1-36:21 **1:16** Luk 1:27 **1:18** Luk 1:35 **1:21** Mben 130:7; Mat 1:25;
 Luk 1:31; Lem 4:12 † **1:21** Diee di Jisos nu le, "Wvù nu ke eboyse bonyii bew can
 bibefe bibole." **1:23** Yesa 7:14 **1:25** 1:21

Yosew mum cu diee di wan e le Jisos.

2

Ɛ bogoyfee gen keebun Jisos

¹ Bó to boke Jisos ntew wvù Betele'em wvu ê keba ke won e kè Judea le. Ɛ è to nu kefew kedvu le Ɛ 'Elod nu Nfon wvu Judea jodvu. Ɛ fí kooy le bogoyfee bomew to nu Ɛ ne won wvumew e ê keba kè diuu sane le, to Jelusalèm no biwci le, ² "Nfon Bojuu wvù bó boke we nu fee? Bese biwci nen njefo bese nu Ɛ yen jon ye le ê keba kè diuu sane le, Ɛ mum Ɛ no too keebun wvù." ³ Ɛ Nfon 'Elod dioo yuw saaka wvun Ɛ wvù shiw fitele fiew, shiw noo fi bonyii bo Jelusalèm e bocii. ⁴ Ɛ wvù tooy bocee ncese bo baay baay bocii bô bonyii bocii bô duñci bonci bo Nyo' le ê bonyii, Ɛ bó tase. Ɛ wvù bife ê bó le laa fò bó to nu keeke eboo Mboyse wvù Nyo' to kawee, nu fee le? ⁵ Ɛ bó tfuse le, "Bó to nu keeke eboo ntew wvù Betele'em wvu ê keba kè Judea le. Fifi nu no wee ntum Nyo' to sanee le, ⁶ 'Wo wvù Betele'em wvu won wvù Juda le,

fo wo ekspwaakè le wo nu fintew fi caan baay won wvù Juda le ke. Ɛ keè le wee nu ke ebuy ntew wvun e wvù nu ke esaake bonyii bem bo Israel.' "

⁷ Ɛ Nfon 'Elod mum tooy ten bogoyfee ba ejim ejim biwce yuw ê bó ntay kefew kè jon

yidvu to buyee. ⁸ No wvù yuw mum tum bó Betele'em gay le, "Ben egen ebosen egom wan wvudvu ntay. Ben dioo Ɛ gom Ɛ yen, kase to see ê me, wvu le è nulo é me ten engen embun wvù." ⁹ Ɛ bonyii bodvu yuw no Nfon gay nonen, mum buy no gene ngen wvubo. Ɛ bó dioo gene, Ɛ fí kooy le jon yì bó to yenee ê keba kè diuu sane le ye to nu Ɛ no lene gene ê bó fwe duñci bó je. Ɛ yí ke gen nen buy fò wan wvudvu to nu, mum leem fò. ¹⁰ No bó yenee jon yidvu le nonen, Ɛ njon yuwye bó baay, Ɛ ye no jee bó. ¹¹ Ɛ bó ke gen ley yew yì wan to nu dvù le, yen wan bô bwee wvù Maalia le, mum gbwe ê wan ejise bun wvù. No bó bun mum yene bikele bibole bvuse mwem mvubole mvu kembunfon e, nya ê wvù. Ɛ mwem mvun to nu ketwaa ke bigew e kè yele, bô kfuu jiin dimew, noo kfuu nfiey mvu. * ¹² Ɛ Nyo' ke ciise lo ê bó ê efile le le bó eyene fo bó ebvuu etu jim le bó eyen Nfon 'Elod e ke. Ɛ bó ke mum tu wase jim won wvubole ê je mi le jeey.

Ɛ Yosew jo wan Ɛ bô bó sam gen Ijiw

¹³ No bogoyfee ba nen'ye wase gen, Ɛ fí kooy le nceenda Tata to nu Ɛ ne to fô Yosew e ê efile le gay ê wvù le, "Ja we ejo wan bô bwee é ben Ɛ bó efee egen won wvù Ijiw e, enù jó egen ebuy kefew kè me nu nke engay le ben ekase

le. Me ngayte nen njefo Nfon 'Elod nu egomte wan wvudvu keeyu.”¹⁴ Ε Yosew mum ja we, jo wan bô bwee entan ne γεν Ijiw,¹⁵ mum no nu jó γεν buy kefew kè Nfon 'Elod to lae le. Fí to kooy nonen keege é fí eto ekocen no Nyo' to jemyee diuw wee ntum we le ε, “Me nteje waa wem wvú ε buy ε è nu won wvú Ijiw e.”

Ε Nfon 'Elod yuwyε boom Betele'em

¹⁶ Ε 'Elod ke dioo yen le bogoyfee ba nu ε lee wen, ε fí ffuw wvú baay. Ε wvú mum tum bonyii le bó eγεν Betele'em noo biba bi mbew jó le bicii, eyuwyε boom bolemse bô nu ε kew bilum bifεε ε tu jim. Wvú to nya bilum bin bii no wvú to biwceε é bogoyfee ba yuw ntaf kefew kè bó to yeneε jon ye le.¹⁷ Ε bó γεν yuwyε boom ba nonen, ε fí mum kocen no wee ntum Nyo' wvú Yelimia to jemyee wase le,
¹⁸ “Bó nu ε yuw etale ntef wvú Lama le, ε wee fuunke kpwe, beele ffule. Ε è nu Lashel ε wvú beele boom bew. Ε bó cimse wvú cimse ηkuun, njefo ke boom bew beε ke.”

Ε bo Yosew ne Ijiw kase tu jim

¹⁹ Ε Nfon 'Elod ke dioo la, ε fí kooy le nceendaa Tata to nu ε buynen fô Yosew e é efile le won wvú Ijiw e, gay é wvú le,
²⁰ “Ja we ejo wan bô bwee é ben ε bó ekase etu jim won

wvú Israel e, njefo bó ba bô se gomte keeyu wan wvun nu ε kpweken wase.”²¹ Nonen ε Yosew mum ja we jo wan bô bwee ε bó bó no tuu jim won wvú Israel e.²² Geenε, ε wvú ke dioo to, yuw le waa Nfon 'Elod wvú Akilius nu ε die kentaw ke ice le Judea ε no saake, ε wvú mum fan keegen jó. Ε bó bvuu lew ε wvú é efile le le fo wvú eγεν jó ke. Ε wvú mum beε γεν wase ε è nu é keba ke won e kè Galilee le,²³ γεν no cee ntef wvú bó teje le Nasalet e. Fí to kooy nonen keekocen no wee ntum Nyo' to jemyee wase le, “Bó nu ke eteje wvú le Wee wvu Nasalet.”

3

Nyeyi Jon Nlesejoo

(Mak 1:1-8; Luk 3:1-18; Jon 1:19-28)

¹ Ε to nu kefew kekie le, ε Jon Nlesejoo ne buy γεν ηkpwaante é keba ke won e kè Judea le no fewci é bonyii le,² “Ben ekumen mvuntelem mvunen, njefo bvunfon bu fowe nu wase nceencee.”
³ Jon wvun nu wvú wee ntum Nyo' wvú Yesaya to jemyee ekume wvú seke wvú to gayε le,
“Diεw wee fuunke ηkpwaante le,

‘Bó eseyse je Tata, enele é yí enú teytey.’ ”

⁴ Jon to jiise ndvú ε bó kene bó yvúw nyam mi yi bó teje le kamel, seenke kecaw cin ε bó kene bó jew nyam, ε

mWEEem mwew mvudien nu cúma bô ndonj. ⁵ No wvú to fewci nonen, ε bonyii mum no buyte Jelusalēm bô bontew bocii bo Judea jodvu le noo biba bi mbew Joo Joodan e bicii, gene fô wvú le. ⁶ No bó gene nonen no senje bibefe bibole, ε wvú mum leese bó ê joo ê Joo Joodan e.

⁷ Geenεn, ε wvú ke dioo yen ε Bofalassii bô Bosadussii bomew nteen too le wvú elese bó ê joo, ε wvú gay ê bó le, “Eηgokε ke yó le, è tefe yεε ben le ben elewtè shém Nyo' yì ffuuke yì wvú nu ke eduηce ê ben, ε se no too nen?” ⁸ Ben egeè mWEEem mvù dunji le ben nu ε kumen wase mvuntelem mvunen. ⁹ Fo ben emum eduù ke lo ê bikuu binen le Aba'am nu icee wene ke. E me ensee ê ben le è nulo é Nyo' ebanke eta eyan é yó etu boom bo Aba'am e. ¹⁰ Ben ekeè le bó nu ε gee wase teme ê binyi bi bite le. Kete kecii kè baa yumte mvuntam mvù jee, nu ε bó nu egbwo naa eley yì gen e, eton lo. ¹¹ Me nleese ben ê joo njefo ben nu ε kumen wase mvuntelem mvunen. Geenεn ε wee wvú too ê me ejim nu ε wvú kuuke fele me. E bolaba bew nu ε me mbaa nciim ηkpwentεn keentuu ke. Wvú nu ke elese fiew ben ε è nu can Keyoy ke Yuule le noo ηguy e. ¹² Wvú keηke fíε fiew ebo fì wvú nu efεeten εginj dvú, eyese fò wvú fεetene,

ebaance εginj egeε ê ηwaw e, emum ekuu nyiim eton ê ηguy wvú fíε se ηjimε le.”

Ε Jon lese Jisos ê joo

(Mak 1:9-11; Luk 3:21-22)

¹³ No Jon to leese bonyii ê joo nonen, ε Jisos ke mum ne ê keba ke wonj e kè Galilee le gen fô Joo Joodan e le Jon elese ten wen ê joo. ¹⁴ Geenεn ε Jon no tune gayte le, “E nu wo wvú be keηke keelese me ê joo, wo ε kaa ε no too fô me le neε le?” ¹⁵ E Jisos tfuse ê wvú le, “Cinε é fì enù nonen keseen. E nu ê yin je le yì bee wo nu ege fíε ficii fì Nyo' gomte.” Nonen ε Jon mum bee, ¹⁶ lese Jisos ê joo. Ke no Jisos to buyte ê joo nonen, ε fì kooy le ebule to nu ε yene, ε wvú yen Keyoy ke Nyo' le no kí shiile too nu diεwe ebembε le, to mum beεm yì ye le. ¹⁷ E fì kooy le diεw to nu ε jeme fowe le, “Wvun nu Waa wεm. Wvú nu fitele fiem. Me n'yuuke njonj bô wvú baay.”

4

Ε dεwle no momte Jisos

(Mak 1:12, 13; Luk 4:1-13)

¹ E Keyoy ke Yuule mum ne jo Jisos gen bô wvú ηkpwaante le dεwle emom wvú. ² E wvú gen no nu jó shee too cee, yaa diee fíε yì εdiuw e mbaanye. Ejim jodvu ε jenj no yuu wvú. ³ E wvú wvuwe wvú ké no momte bonyii mum to gay ê wvú le, “E wo fen nu Waa

3:7 12:34; 23:33; 24:15-25, 37-39 **3:9** Luk 1:54-55; Jon 8:39; Lum 2:28-29; 4:12

3:10 7:19 **3:11** Luk 3:16 **3:12** Yeli 13:24; Mat 13:30 **3:15** 5:17; 28:19

3:16 Yesa 63:19; Esek 1:1-3; Jon 1:51; Lem 7:56; Mwm 4:1; 19:11 **3:17** Yesa 42:1;

Mben 2:7; Mat 12:18; 17:5 **4:1** Ibu 2:18; 4:15 **4:2** Ksm 34:28; Mat 6:16-17

4:4 Dito 8:3

Nyo', é wo gay ε ετα εγαν tu bontuw bo bvulem e." ⁴ Ε Jisos tfuse λ, "Fí nu ε bó ε san λ,

'Κε wee cee κε nje bvulem maan κε.

Wee cee ten nje diew yicii yi buyte diuw Nyo' le.' "

⁵ Nonen ε dewle mum jo wvú gen dvú ê kelaante kè yuule le, leke fô kegoy ke yew ncese le, ⁶ gay ê wvú λ, "Ε wo fen nu Waa Nyo', é wo sele ekuse, njefo fí nu ε bó ε san λ, 'Nyo' nu ke egay é bonceenda bew eceycey wo.'

Ε fí bvuu nu ε bó ε san λ,

'Bó nu ke eka wo fo wo ekfun ekale yi te le.' "

⁷ Ε Jisos tfuse ê wvú λ "Bó nu ε san ten λ,

'Fo wo emomte Tata wvú Nyo' wo κε.' "

⁸ Ε dewle bvuu jo Jisos fó, gen wase dvú yi ekole ke kum mvu le ε wvú defe ewe nta, mum dunce bitum bi yi ekole ke nshε le bicii bô bvukuke bvú nu bí le ê wvú. ⁹ No wvú dunji nonen mum gay λ, "Me nu enya mwεem mvun mvunciim ê wo, é wo fen ε gbwe ê me ejise ε wvum me."

¹⁰ Ε Jisos gay ê wvú λ, "Genε eke Satan! Bó nu ε san λ,

'Ε wvumte Tata wvú Nyo' wo, lemte κε ε è nu wvú le maan.' "

¹¹ Nonen ε dewle mum cine Jisos e, gen. Ε fí kooy λ bonceenda bo Nyo' le to nu ε ne to no taale fô wvú le.

Ε Jisos κew lemme diew Galilee

(Mak 1:14, 15; Luk 4:14, 15)

¹² Ε Jisos ke ne yuw λ bó nu ε koo Jon Nleseεjoo ε fen yew ncaw e, ε wvú mum ne kase tu jim keba kè Galilee le. ¹³ Ε wvú gen buy Nasale, ne jó gen no cee ê kelaante kè Kafana'um e. Kelaante kin nu mbew Mamase yi Galilee le noo mbew biba bi bonyii bo Sebulun bô bo Naftali le. ¹⁴ Fifi to kooy nen keekocen no wee ntum Nyo' wvú Yesaya to jemyεε wase λ,

¹⁵ "Keba kè Sebulun bô kè Naftali

bì nu mbew mamase le Joo Joodan kewvu keki,

nshε yi Galilee jo bonyii bò yaa nu κε Bojuu,

¹⁶ bonyii bò se shee cee ejiwε le,

nu ε yen wase n'yuw wvu baay e.

Diuu nu ε san wase fô bonyii ban bò se shee cee gbwen ejiwε ke kpwe le."

¹⁷ Ε κew kefew kekiε le, ε Jisos mum κew no fewci ê bonyii gayte λ, "Ben ekumen mvuntelem mvunen, njefo bvunfon bvu fowe nu wase nceencee."

Ε Jisos tee bonyii bonew le bó enù boom bew bo ηgoo le

(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11)

¹⁸ Ε Jisos ke ne no lene mbew Mamase yi Galilee le, yen bonyii bomew e bofεε, ε è nu wee bô waa bwee. Bonyii

ban to nu Semon wvù bó to teje le Bita, bô waa bwee wvù Andulu, ε bó laan̄ke kensan̄ ê mamase le, no ηk̄ien̄ wvubo to nu byé yì kool̄εn̄. ¹⁹ Ε Jisos gay ê bó le, “Ben ebii me le é me en̄ge é ben ekoole wase ε è nu bonyii.” ²⁰ Kan̄ mwaan̄ ε bó mum cin̄ε binsan̄ bibole no bii wvù le. ²¹ Ε Jisos ke dioo n̄ε fô gen̄ce, bvuu ȳen̄ bonyii bomew e bof̄εε ε è nu ten̄ wee bô waa bwee. Bonyii ban to nu J̄em bô waa bwee wvù Jon̄ bò to nu boom bo Seb̄edee le, ε bó nu ê kekon̄ e bô bo icee bó wvù Seb̄edee tumci binsan̄. Ε wvù tee ten̄ bó. ²² Kan̄ mwaan̄ ε bó mum cin̄ε kekon̄ e bô icee bó le no bii wvù le.

Ε Jisos no ȳε̄yi bonyii bvuu f̄ele bo binc̄em e
(Luk 6:17-19)

²³ Ε Jisos ke n̄ε mum no ghane ê keba k̄e Galilee le kecii ȳε̄yi bonyii ȳéw bunle yibole bvuu fewci saaka wvù jee wvu ekum̄ε bvunfon bv̄u Nyo' le. Wvù to f̄ele ten̄ kenc̄em kecii noo ntum tfuu ȳi bonyii le. ²⁴ Non̄en̄, ε saaka wvu ekum̄ε wvù saan̄ken̄ gen̄ won̄ wvù Silia le tfuu. Ε bonyii mum no too bô bonyii bocii bò to cam̄kene noo bò to nu ȳi mon̄lum e fô wvù le, ken̄εε è nu bò bon̄ceendaa bo d̄εwle le n̄jin̄sene bô bó, ken̄εε bò gbwee ken̄gbwe, ken̄εε bò nu ε kpwe keba kemwaan̄. Ε bó too dv̄u non̄en̄ ε wvù f̄ele bó bocii. ²⁵ Naa f̄εε fô wvù

to gene nu ε bibombom bi bonyii le bi baay no shfumte k̄ε ê wvù ε̄jim. Bonyii ban to nen̄'yi ê keba ke won̄ e k̄e Galilee le, ε bomew nen̄'yi ê Bilaante bi Yuufe le, bomew Jelusalem noo bont̄ew bo Judea le bomew e. Ε bomew nen̄'yi Joo Joodan kewvu keki.

5

Njon̄ wvù è nu wvu baay
(Luk 6:20-23)

¹ Ε Jisos ke dioo ȳen̄ kebom̄-bom̄ ke bonyii le non̄en̄, mum n̄ε ben̄ gen̄ shii ȳi kum e, ε boom bew bo η̄goo le baance to mbew ye le. ² Ε wvù mum k̄εw no ȳε̄yi bó gayte le,

³ “Njon̄ wvu baay nu fô bonyii bò kee le bó fuute ȳi m̄w̄εem mvu ê keyoy e, njefo bvunfon bv̄u fowe nu bvubole.

⁴ Njon̄ wvu baay nu fô bonyii bò beele le, njefo Nyo' nu ke ecimse bó.

⁵ Njon̄ wvu baay nu fô bonyii bò joo bikuu bibole fokuse, njefo bó nu ke eyow ekole ke nsh̄e le.

⁶ Njon̄ wvu baay nu fô bonyii bò jen̄ yuu bó ε kendon̄ yumte bó ekum̄ε n̄ce wvu teȳtey e, njefo Nyo' nu ke ege é bó effuu.

⁷ Njon̄ wvu baay nu fô bonyii bò cam̄te shen̄ fô bomew e, njefo Nyo' nu ke ecam̄ ten̄ shen̄ fô bó le.

8 Njon wvu baay nu fô bonyii
bò yuule ê mvuntelem
e,
njefo bó nu ke eyen Nyo'
le.

9 Njon wvu baay nu fô bonyii
bò too bô nyekeey e,
njefo Nyo' nu ke etenje bó
le boom bew.

10 Njon wvu baay nu fô bonyii
bò bonyii bone bikaa ê
bó ejim nje bó cee nce
wvu teytoy,
njefo bvunfon bvu fowe
nu bvubole.

11 Njon wvu baay nu wene,
seke bonyii nan'yi ben, bone
bikaa ê ben ejim, jemyi kfuu
mwεem mvù befe mvunciim
ê ben yî εcici le nje ben nu
bonyii bem. 12 Fí ke dioo
kooyi nonen ε ben no yuukè
njon lanlanè, njefo mmawce
wene wvù kuuke nu won
wvu we le. Ben ekeè le è nu
ke nonen no bonyii to bone
bikaa ejim jo bonyii bo ntum
Nyo' le bò to yawεε to fwe ê
ben e.

*Ben nu nkauw bô n'yuw wvu
yî won wvun e*

(Mak 9:50; Luk 14:34, 35)

13 ε nu ben nkauw yi yî nshε
yin e. Geenεn é nkauw nε lo ε
cife, é bó ebvuu ege nεε dvú é
yí sε ebvuu ekase eyeke? Kε è
nulo é bó ebvuu ege fiεε fi jee
dvú efey le bó elan lo é bonyii
efele lεenci bô bikaa kε. 14 ε
nu ten ben n'yuw wvu yî won
wvun e. Kε kelaante kè bó
bom yî kum e ké no nyiime
kε. 15 Kε wee ké tfuuke ten

ken'yeeε bvuu jo nkaa kfuke
dvú kε. Wvú ké tome ε è nu
yî fiεε fi bó tomyi ken'yeeε
yî dvú le, ε kí mum no yeeε
wee tfuu wvù nu yew. 16 ε nu
kε lenlen no n'yuw wene kenke
keebaa ê bonyii ejise, wvu le
bó eyene lemme dinen di jee
le emum enyaa mbense ê icee
wene wvù nu fowe.

*Nyεεyi ekumε bonci bo
Muses e*

17 Fo ben ekpwaakè le me
nto keenfiwsε mwεem mvù
nu é Nwa' bonci bo Muses
e noo mvù nu é Bonwa' bo
bonyii bo ntum Nyo' le kε. Me
nto keenje é mvú ekocen lo.
Kε me nto keenfiwsε lo kε. 18 ε
me ensee ê ben kecεεy le ε gen
ε buy naa no εbulε bô nshε nu
ke eka, nu ε kε fijise fi nwa'
le é Nwa' bonci le naa é fí cim
doose nεε, nu ke eyuu efey
kuse sε fiεε fidvu ε kocen no
fí dunji kε. 19 Fí ε mum ε
no nu le é è nu naa yεε wvù
jine nci mvu é bonci ban e, é
wvuwe nci cim doose naa nεε,
ε no yεεyi bonyii le bó ejinè
ten nonen, tu mweten nu ke
enu lo wee wvu caan ente jo
bvunfon bvu fowe. Geenεn
é wee gεele bonci ban, bvuu
yεεyi ten bonyii le bó egele,
tu mweten nu ke enu lo wee
wvu baay ente jo bvunfon
bvu fowe. 20 Nonen me ε no
nseje ê ben le, é gee dinen di
teytoy baa fele di bonyii bò
dunji bonci bo Nyo' le noo di
Bofalasii le, ben saa ke eyuu
eley bvunfon bvu fowe le kε.

N'yeyi ekume shém yi ton'yeyen

²¹ Ben nu ε yuw wase le bó to nu ε gay ê bonyii bo fwele le, 'Fo wo eyu wee ke. E wee yu lo wee, tu wvú kenke nsaw.' ²² Geen en me ε no ngayte ê ben le wee tfuu wvú ton'yi shém bô waa bwee, nu ε wvú kenke ten nsaw. Wee é nan waa bwee, é wvú no keè le wvú nu ke eleem fwe dvu bonyii bô saake bonsaw. Wee é tee waa bwee le, 'keyun' é wvú no keè le wvú nu ke eley nguy wvu baay e. ²³ Fí ε mum ε no nu le, é wo leeme keenya nnya yo fô ketan ke ncese le, ε kume le waa bwoo kenke wo fô shem, ²⁴ é wo cine nnya yo le mbew ketan ke ncese le, gen ε ben ε wvú yaw mance mwem, ε wo se kase to nya nnya yo. ²⁵ E wee jo wo ε no gene dvú yew nsaw e, é wo mom ε ben ε wvú yan sen seyse tu wee bô nsa n ε è beé ê je, fo wvú ke egen efese wo can wee wvú saake bonsaw e, é wvú efese wo can nci le é bó efen wo yew ncaw e. ²⁶ E me ensee ê wo kecey le ke wo nu ke ebuy dvú se wo ε mese ε law finyinyi ficii fi bó shieele ke.

N'yeyi ekume kenjan

²⁷ Ben nu ε yuw wase le bó to nu ε gay le, 'Fo wo ejan kpwee wee ke.' ²⁸ Geen en me ε no ngayte ê ben le, wee tfuu wvú taale kpwoon kenke

shiee we, nu ε wvú ε jan ke wase wvú ê fitele le. ²⁹ E jise diuw di εcey gee ε wo gee kebefé, é wo min jise didvu lan. Fí jee le wo elase keba kuw ke ye le kemwaan, efey fo bó ke elan ye yo yicii nguy wvu baay e. ³⁰ Kebo kuw ke εcey é no gee ten ε wo gee kebefé, é wo sum kebo kedvu lan. Fí jee le wo elase keba kuw ke ye le kemwaan, efey fo ye yo yicii egen nguy wvu baay e.

N'yeyi ekume keekun kpwoon

(Mak 10:11, 12; Luk 16:18)

³¹ Bó to nu ε gay ten le 'E wee kun lo kpwee, é wvú san nwa' nya é kpwoon wvudvu wvú dunji le ke wvú beé kpwee wen ke.' ³² Geen en me no ngayte ê ben le, é wee kun lo kpwee, ε è baa nu le kpwoon wvudvu nu ε ge nsake, tu wvú nu ε ge le wvú egen etu kpwoon nsake. Wee é jo kpwoon wvú buy ê diemsen yew ε gee yew dvu wvú, tu wvú nu ε jo kpwee wee.

N'yeyi ekume keejeme fiε ekan

³³ Ben nu ε yuw wase ten no bó to gayε é bonyii bo fwele le, 'Fo wo ejeme fiε ekan se wo nu ke ege fi ke. Wo kenke keege fiε fi wo nu ε jeme ε kan le wo nu ege fô Tata le.' ³⁴ Geen en me ε no ngayte ê ben le, fo wee dioo ε jeme fiε kan naa lo ke. Fo wvú ekan é

diee di fowe le ke, njefo fowe nu kawla Nyo'. ³⁵ Fo wvú ekan nshε ke, njefo nshε nu kedvuushεε ke bikaa bi Nyo' le. Fo wvú ekan Jεlusalεm ke, njefo Jεlusalεm nu kelaante ke Nfon wvu baay e. ³⁶ Fo wvú cim ekan naa εkolε kew ke, njefo ke wvú nulo ege é yvuw miaan etu dibvuu kenεε eyiile ke. ³⁷ E wee beje fiεε le "Eε," é fi kocεn nonεn. Wvú é tun le, "Aay," é fi kocεn nonεn. E wvú bvuu bise lo fiεε fó, tu fifiε nε wase fô Satan wvú wee kebefε le.

N'yeyi ekumε keetfuse envuke
(Luk 6:29, 30)

³⁸ Ben nu ε yuw wase ten le bó to nu ε gay le, 'E wee bvuse jise di wee le, é bó bvuse ten diew. Wee é baa ege ke wee le, é bó baa ten kew.' ³⁹ Geenεn me ε no ηgayte é ben le, fo wee etεencinè fiεε bô wee wvú befe ke. E wee sun lo kedieW kuw ke εceey, é wo banke ke εηkoηko ε wvú mεse. ⁴⁰ Wee é shomse wo le wen efi kekum kuw ke ente, é wo mεse nya naa noo ke εkfun fó. ⁴¹ Wee é kan wo le wo elen egeW may mwaan, é wo len buy naa bomay bofεε ben ε wvú. ⁴² Wee é no lεke fiεε é wo, é wo nya. Wee é no foole fiεε é wo, fo wo etun keenya ke.

N'yeyi ekumε no wee egeè bô wee we bvuban
(Luk 6:27, 28, 32-36)

5:37 2Kol 1:17-19 **5:38** Ksm 21:24 **5:39** Lum 12:17 **5:40** 1Kol 6:7; Ibu 10:34 **5:43** Lew 19:18; Mat 22:39; Mak 12:31; Luk 10:27 **5:44** Ksm 23:4-5; Lum 12:20; 1Bi 2:20-23; Luk 6:28; 23:34; Lem 7:60; Lum 12:14; 1Kol 4:12; 1Bi 3:9

5:45 Efe 5:1 * **5:46** Bonyii bô fii shile nu ε bonyii to yene le é nu bonyii bô befe. **5:48** Lew 19:2 **6:1** 23:5

⁴³ Ben nu ε yuw wase le bó to nu ε gay le, 'E koonkè waa bwoo banè wee wo bvuban.' ⁴⁴ Geenεn me ε no ηgayte é ben le, ben ekoonkè bonyii bonεn bo bvuban e, ebunleè fô bô bone bikaa é ben εjim e. ⁴⁵ Nonεn, é ben emum enu boom bo Icee wene wvú nu fowe le. E nu wvú wvú ké no gee ε diuu sane fô bonyii bô befe le noo bô jee le. Wvú ké no gee ten ε jan too fô bonyii bô gee mwεεm teyey, noo fô bô yaa gee ke mwεεm teyey e. ⁴⁶ Ben kpwaake le é ben koonke ke ε è nu bonyii bô koonke ben, é sεw wvudvu enu la fô ben e? Ke naa bonyii bô fii shile gee ke ten nonεn e? * ⁴⁷ E ben fen gayte ke ε è nu boom bo bwee wene le, tu fiεε fi ben gee fi bonyii bomew yaa gee ke nu la? Ke bonyii bô yaa kee ke Nyo' ké no gee ke lenlen e? ⁴⁸ Fí ε mum ε no nu le ben kenke keejeè gene mεese no Icee wene wvú nu fowe jee gene mεese."

6

N'yeyi ekumε nnya

¹ "Ben eyenè fo ben dioo gee mwεεm mvù jee, no gee fwe dvu bonyii wvu le bó eyenè ke. E ben gee nonεn, é icee wene wvú nu fowe saa ke emawce ben ke. ² Nonεn, seke wo nyaa fiεε é wee wvú fuute, fo wo emum etoonke son diεwe no bonyii bo ken-saa ye le ké no gee yéw bunle

le noo jé le, wvu le bonyii ebenseè bó ke. E me ensee ê ben keceey le bó nu e keŋke wase mmawce wvubo. ³ Geenen, seke wo nyaa fiε ê wee wvù fuute, fo wo ege é kebo kuw ke eŋkoŋko ekiεε fiεε fi ke εceey gee ke. ⁴ Nonen é nnya yo enù ê nnyile le, é Ico wvù ké no yene mwεem mvù bó gee ê nnyile le ke emawce wo.

N'yeyi ekume bunle
(Luk 11:2-4)

⁵ Seke ben bunlee, fo ben egeè diewe no bonyii bo kensaa ye le ké no gee ke. Bó ké no koonke keeleemene yéw bunle le, noo ntasen jé le se bunlee, wvu le bonyii eyené bó le. E me ensee ê ben keceey le bó nu e keŋke wase mmawce wvubo. ⁶ Geenen seke wo nu keebunle, e wo ley gen yew ente, faa kembuŋ se no bunlee ê Ico wvù nu ê nnyile le. E Ico wvù ké no yene mwεem mvù bó gee ê kenyile le ke emawce wo. ⁷ Ben dīoo bunlee, fo ben eshe elamtè diewe no bonyii bò maa Nyo' ké no gee ke. Bó ké no gee nonen kpwaake le bó nu eyuw bunle yibo nje díew yì bó jemyi nteen. ⁸ Fo ben enù ke diewe bó le ke. Ben ekeè le Icee wene ké no kee wase fiεε fi ben shieele e ben se ké no biite. ⁹ E neε no è nulo é ben ebunleε nen: 'Icee wese wvù nu fowe,

gee é bonyii ewvumtè diee diuw,
¹⁰ ege é bvunfon bwuw eto,
ege é fiεε fi wo shieele enù fokuse fen no fí nu fowe.
¹¹ Nya bese bô mwεem mvudien mvu eben.
¹² Leεshe bibefe bisese,
no bese leεshi bibefe bì bonyii bomew gee fô bese le.
¹³ Fo wo ecine é bese eley mmom yì eghaw bese le ke.

Fi bese can wee kebefε le.'
* [Bvunfon nu bwuw, e mvuŋgay nu mwuw, e bvukuke nu bwuw sekēcii se ŋka. Fí enù nonen.]

¹⁴ Ben ekeè le é ben leεshi bibefe bì bonyii bomew gee fô ben e, é Icee wene wvù nu fowe elεshi ten binen.
¹⁵ Geenen, é ben nu se ben leεshi bibefe bì bonyii bomew gee fô ben e, é Icee wene wvù nu fowe saa elεshi ten binen ke.

N'yeyi ekume mbam mwεem mvudien

¹⁶ Seke ben bamte mwεem mvudien, fo ben etaalè nen yvulaa diewe no bonyii bo kenduŋce ye le ké no gee ke. Bó ké kumen monshim mobole sekekie, wvu le bonyii eyené le bowen bamte mwεem mvudien. E me ensee ê ben keceey le bó nu e keŋke wase mmawce wvubo.
¹⁷ Geenen, seke wo bamte

6:8 6:32; Luk 12:30 **6:9** Esek 36:23 **6:10** 4:17; 7:21; 12:50; 18:14; 21:31; 26:39-42; Mak 3:35; 14:36; Luk 22:42; Jon 4:34; 6:38-40; Lem 21:14 **6:11** 6:24-34
6:12 6:15 **6:13** 10:16-25; 24:3-28; Jem 1:12-15; Jon 17:15; 2Tes 3:3; 2Tim 4:18
* **6:13** Boŋwa' bomew keŋke fen le, "Bvuse bese é kebefε ente." **6:14** 5:24; Luk 6:37; Efe 4:32 **6:15** 18:35 **6:16** Yesa 58:5; Mat 4:2; 9:14-15; 17:21; Mak 2:18; 9:29; Luk 2:37; 4:2; 5:33; 18:12; Lem 13:2-3; 14:23; 2Kol 6:5; 11:27

mWεEM mvudien, ε wo yefe ekole kuw, cuke bvushiw bwuw, ¹⁸ wvu le fo eyene bonyii le wo bamte mWεEM mvudien ke, ε eyene Ico wvu nu ε nnyile le. E Ico wvu ké no yene mWεEM mvù bonyii gee ε kenyile le ke emawce wo.

*N'yeyi ekume ntfu
(Luk 12:33, 34)*

¹⁹ Fo ben egee ntfu wene fokuse fen fò è nulo é shéw ekan, ε è nulo ten é wvù eduwse, ε bocoon nulo engoy eley econ ke. ²⁰ Ben egee ntfu wene ε è nu won wvu we le, fò è yaa nulo é shéw ekan ke, ε è yaa nulo ten é wvù eduwse ke, ε bocoon yaa nulo ten engoy eley econ ke. ²¹ Ben ekeè le fò wee geke kpaw we nu ke fò fitele fiew nu enu.

*Ken'yeese ke ye wee le
(Luk 11:34-36)*

²² Jise di wee le nu ken'yeese ke ye ye le. Nonen, é jise diuw yuule lo, é ye yo yicii enu ε yí ε yinšen bô n'yu. ²³ Geenén, é jise diuw jiime lo, é ye yo yicii enu ε yí ε yinšen bô kejiwε. E n'yu wee ne ε tu kejiwε, é kejiwε kedvu ebemte wase neε?

*Nyo' taale fô bonyii bew e
(Luk 16:13; 12:22-31)*

²⁴ Ke wee nulo elemte bocee ekole le bofee ke. E wvù lemte nonen, é wvù ebane wvumvu, koonke wvumvu, kenεε eyuoke wvumvu le nta, joo wvumvu ekuse. Ke

ben nulo elemte Nyo' le bvuu lemte bigew e ke.

²⁵ Nonen, me ε no ηgayte ê ben le fo ben eyanyaè ekume nshii wene le laa ben nu ke edie la, kenεε ewu la, kenεε ekume ye yene laa ben nu ke ejise la le. Ke keyoy ke wee le fele mWεEM mvudien, ε ye wee fele ten ndvú le? ²⁶ Ben etaa eyen no mvunyiim mvù bile we nu. Ke mvú ké no jewyi, kenεε gbweci ηgu baanci geele é bigone le ke. Geenén, Icee wene wvù nu fowe nyanji ke mvú. Ke ben fele mvunyiim e? ²⁷ E nu yeε é ben enteleη wvù yanyaηe, wvù nulo ebise ke naa kefew caan yí nshii we le? ²⁸ Ben yanyaηe ekume ndvú nje la? Ben ke etaa eyen no fow kuu ηkpwaante nu. Ke fow ké no lemte kenεε shile ndvú ke. ²⁹ Geenén, é me ensee é ben le ke naa Nfon Saamun bô bvukuke bvucii bvù wvù to kenke to ké suute ye no nu ε wvù ε buy fô fow mvu le ke. ³⁰ E Nyo' suute egay yo ηkpwaante nen, egay yò kuu eben, buy ntfuu ε bó ε fwεε wase fotan, tu ke è nulo é wvù esufe ben efey lo nonen e? O oo bonyii bo mbee wvù doose le! ³¹ Nonen, fo ben eyanyaè duu le laa ben nu ke edie la, ewu la, kenεε ejise la ye le le. ³² MWεEM mvun mvunciim nu mvù bonyii bô yaa kee ke Nyo' ké no leese bvufee yí dvú le. Ben nu finen ε Icee wene wvù nu fowe kee le ben shieele mWεEM

mvun mvunciim. ³³ Ben eyaw elese bvufee bvunen ε è nu yî bvunfon bvu Nyo' le noo yî fiεε fi læŋ fi wvù gomte le, é wvù emum enyaa ten mwεεm mvun mvunciim ê ben. ³⁴ Fí ε mum ε no nu læ, fo ben eyanyaŋè ekumε ntfuu kε. Bó nu ebuy eyanyaŋe yî fiεε fi ntfuu le, ε è nu ntfuu. Nǵεw wvu yî diuu le ekocεn kε yî diuu didvu diε le.”

7

Fo wee elomtè gee di wee mvu le kε

(Luk 6:37-38, 41-42)

¹ “Fo ben elomtè gee di bonyii bomew e kε, nonεn é Nyo' saa ke elom ten dinεn kε. ² Ben ekeè læ je yî ben lomte gee di wee mvu le jó, nu kε yî Nyo' nu ke elom ten dinεn jó. Fiεε fi wee feeke fiεε jó sε nyaa ê wee, nu kε fí fi Nyo' nu ke efew jó sε nya ê mwεten. ³ ε nu nje la wvù wo ké no taale ε è nu sheshe yî nu ê waa bwoo jise, geenεn yaa yεne kekew kè nu ê diuw jise le kε? ⁴ ε nulo é wo eghan nεε sε no gayte ê waa bwoo læ, ‘Kε leem é me embvuse sheshe ê wo jise,’ geenεn ε kekew nu ê diuw jise le? ⁵ Wo nu wee kenduŋcε ye! Yawε ebvuse kekew kè nu ê diuw jise le sε loocε eyεn sheshe yî nu ê jise di waa bwoo le, emum ebvuse.

⁶ Fo ben ejo fiεε fi Nyo' le enya ê bwé kε. ε ben ge nonεn, é yí ebanke ye elumyε

lo ben. Fo ben ejo ten ejise ε baŋ eyene enya ê bonkunyam kε. ε ben ge nonεn, é bó efoy kε lo bô bikaa.

*Ben ebiitè, gomtè, kumci
(Luk 11:9-13)*

⁷ Ben ebiitè, é Nyo' ke enya ê ben. Ben egomtè, é Nyo' ke ege é ben eyεn. Ben ekumci kembuŋ, é Nyo' ke eyene ê ben. ⁸ Ben ekeè læ wee tfuu wvù biite, nu ke ekeŋkε, ε wee tfuu wvù gomte, nu ke eyεn, ε wvù kumci kembuŋ nu ε bó nu ke eyene ê wvù.

⁹ ε nu yεε ê ben enteleŋ wvù waa we bife bvulem, é wvù enya ε è nu tε ê wvù? ¹⁰ Kenεε wvù bife bye, é wvù enya ε è nu yo ê wvù? ¹¹ ε ben fen bò è nu bonyii bò befe kee keenya mwεεm mvù jee ê boom bonεn, tu kε Icee wene wvù nu fowe nulo enya mwεεm mvù jee ê bonyii bò biite ê wvù efey naa lo nonεn e? ¹² Fí ε mum ε no nu læ, naa la fi ben shieele læ bonyii egeè fô ben e, enù fí fi ben egeè ten fô bó le, njefo fifin nu naa fiεε ficii fi Nwa' bonci bo Muses e noo Bonwa' bo bonyii bo ntum Nyo' le yεεyi.

*Diuw ketaaŋ wvu fiasaa
noo wvu gbwuuu*

(Luk 13:24)

¹³ Ben eley ê ketaaŋ e ε è nu fô diuw wvu fiasaa le, njefo diuw wvù nu gbwuuu nu wvu cekey keeley fô, ε wvuwe nu wvù gene fô bó nu ke elεse

lo bonyii, ε bonyii leyte fô wvuwε le nteen. ¹⁴ Ben ekee ε diuw ketaan wvu fiasaa, bô je yî temyi nu yî gene fô nshii wvù mεy lo le. Ε bonyii bô yene yî le nu caan.

No è nulo é wee ekiεε bonyii bo ntum Nyo' le bo mbiay e (Luk 6:43, 44)

¹⁵ Ben eyenè ekumε bonyii bô mbiayte le bó nu bonyii bo ntum Nyo' le. Bó too fô ben e yen'yi ye le ε è nu njée, geenεn ε ente nu bokuula bô nulo eyese lo njée. ¹⁶ Ben nu ke ekiεε bó ε è nu yî gee dibole ke leηleη no bó ké kiεε kete yî mvuntam mvù yumte yî dvú le. Ε nulo é bó ekoy yon yî bisafe le, kenεε ekoy fimbi yî εwantε le? * ¹⁷ Fí nu le kete kè jee kecii ké no yumte mvuntam mvù jee, ε kete kè befe yumte mvuntam mvù befe. ¹⁸ Kε kete kè jee nulo eyum mvuntam mvù befe kε. Ε kε è nulo tεn é kete kè befe eyum mvuntam mvù jee kε. ¹⁹ Kete kecii kè yaa yumte mvuntam mvù jee nu ε bó ké gbwo ton lo. ²⁰ Nonεn, ben nu ke ekiεε bonyii bo mbiay e bodvu ε è nu yî gee dibole.

(Luk 13:25-27)

²¹ Kε è nu wee tfuu wvù teje me le, 'Tata, Tata', wvù nu ke eley bvunfon bvu fowe le kε. Ε nu ke eley ke wee wvù gee fiεε fi Icem wvù nu fowe shieele. ²² Ε nu ke

enu εbvubwε bvu nsaw wvu fokemεse le, é bonyii nteen ebiite ê me le, 'Tata, Tata, bese se teete kε bontum bo Nyo' le yî mvunγay mvu diee diuw e, bvuuuse bonceendaa bo dεwle le yî bonyii le yî mvunγay mvu diee diuw e, bvuu gee binghaw bi mwεεm e yî mvunγay mvu diee diuw e?' ²³ Ε me emum enγay lo ê bó le, 'Kε me ηke nu ε ηkiεε wa lo ben kε. Ben enε lo ê me ejise bonyii bô buwyi mwεεm.'

Wee kembom wvù keηke bvufee bô wvù nu keyun (Luk 6:47-49)

²⁴ Nonεn, wee tfuu wvù yuuke njeme wεm wvun, gee no wvù gayte nu diεwε wee bvufee wvù to bomεε yew ye yî kemaan e. ²⁵ Ε jan ke gbwe, ε jóo yiηsen buy, ε fwefwe fey ci yew yidvu, geenεn ε yî faηε yaa ekese kε, njefo wvù to nu ε lese kenffuy kedvu yî kemaan e. ²⁶ Geenεn, ε wee wvù yuuke njeme wεm wvun yaa gee no wvù gayte, nu kε diεwε keyun ke wee le wvù to bomεε ye yew ε è nu yî monshεεm e. ²⁷ Ε jan ke gbwe, ε jóo yiηsen buy, ε fwefwe fey ci yew yidvu, ε yî kesε, shii fokuse yicii nen wuuu."

Mvunγay mvu n'yεεyi le mvù Jisos keηke

7:15 Dito 13:1-3; Mat 24:11, 24; Lem 20:29; 2Kol 11:13-15; 2Bi 2:1; 1Jon 4:1 **7:16** 12:33 **7:16** Jem 3:12 * **7:16** Fen jemyi ê diεw yi ejeeje le le, "Ε nulo é bó ekoy mvuntam mvu gleb e yî bisafe le, kenεε koy mvuntam mvu fig e yî kete ke biay e?" **7:17** Gal 5:19-23 **7:19** 3:10; Luk 3:9; Jon 15:2, 6 **7:21** 6:10; 7:24-27; 21:28-31; Lum 2:13; Jem 1:22-25; 2:14-26 **7:23** 25:12; 2Tim 2:19 **7:24** 7:21 **7:28** Mak 1:22; Luk 4:32 **7:28** 11:1; 13:53; 19:1; 26:1; Luk 7:1

28 $\text{\textcircled{E}}$ Jisos ke jeme mwεεm mvun mvunciim mese, $\text{\textcircled{\epsilon}}$ kebombom ke bonyii le kedvu no keηke lo ηghaw yî n'yεεyi we le, 29 njefo wvú to yεεyi diεwε wee wvú keηke mvunḡay mvu n'yεεyi le. Ke wvú to yεεyi diεwε no bonyii bobole bô duηci bonci bo Nyo' le to ké no yεεyi ke.

8

ε Jisos fε wee ntun wvu baay

(Mak 1:40-45; Luk 5:12-16)

1 $\text{\textcircled{E}}$ Jisos ke ne yî kum e bow, $\text{\textcircled{\epsilon}}$ kebombom ke bonyii le ke baay shfum bi wvú le. 2 $\text{\textcircled{E}}$ fî kooy le wee mvu wvú to cemte bô ntun wvu baay, to nu $\text{\textcircled{\epsilon}}$ ne to tum enyuv fwe dvu Jisos gay $\text{\textcircled{\hat{e}}}$ wvú le, "Tata, wo nulo efe me $\text{\textcircled{\acute{e}}}$ me en'yuule, $\text{\textcircled{\acute{e}}}$ wo fen koonke lo." 3 $\text{\textcircled{E}}$ Jisos mum neke kebo kum wvú le gay le, "Me ηkoonke lo, bonen le eyuule." Kan mwaan, $\text{\textcircled{\epsilon}}$ ntun wvu baay wvudvu mum ka yî ye le, $\text{\textcircled{\epsilon}}$ wvú no yuule. 4 $\text{\textcircled{E}}$ Jisos ciise lo $\text{\textcircled{\hat{e}}}$ wvú le, "ε yenè, fo wo esee $\text{\textcircled{\hat{e}}}$ wee ke. Geenεn, γενε duηce ekole kuw $\text{\textcircled{\hat{e}}}$ cee ncese, emum enya nnya yî Muses to gayεε le wee keηke keenya keeduηce $\text{\textcircled{\hat{e}}}$ bonyii le wen nu $\text{\textcircled{\epsilon}}$ bonen wase yî ntun wvun $\text{\textcircled{\epsilon}}$ no yuule."

ε Jisos fε waa lemme ekole ke bonyii bo nci le

(Luk 7:1-10)

5 $\text{\textcircled{E}}$ Jisos ke ne γεν ley ke-laante kè Kafana'um e, $\text{\textcircled{\epsilon}}$ ekole ke bonyii bo nci le kemew

to yen wvú le no kule can $\text{\textcircled{\hat{e}}}$ wvú gayte le, 6 "Tata, waa wεm lemme jiime yew ηḡeyte lo, $\text{\textcircled{\epsilon}}$ wvú $\text{\textcircled{\epsilon}}$ kpwe wase keba kemwaan." 7 $\text{\textcircled{E}}$ Jisos gay $\text{\textcircled{\hat{e}}}$ wvú le, "Me nu ento enfε wvú." 8 Geenεn, $\text{\textcircled{\epsilon}}$ ekole ke bonyii bo nci le kedvu tfuse $\text{\textcircled{\hat{e}}}$ Jisos le, "Tata, ke me wvun nu $\text{\textcircled{\epsilon}}$ me $\text{\textcircled{\epsilon}}$ ηkocεn wee wvú wo eto $\text{\textcircled{\hat{e}}}$ wvú yew ke. Jeme ke $\text{\textcircled{\epsilon}}$ $\text{\textcircled{\hat{e}}}$ nu diεw $\text{\textcircled{\acute{e}}}$ waa wεm lemme emum ebonεn. 9 $\text{\textcircled{E}}$ keè le me nu $\text{\textcircled{\hat{e}}}$ mvunḡay mvu wee mvu le ekuse, $\text{\textcircled{\epsilon}}$ bonyii bo nci le nu ten $\text{\textcircled{\hat{e}}}$ me ekuse. $\text{\textcircled{E}}$ me ηké engay $\text{\textcircled{\hat{e}}}$ mvu le, 'ε γενè,' $\text{\textcircled{\acute{e}}}$ wvú no gene lo, ηké engay $\text{\textcircled{\hat{e}}}$ mvu le, 'To,' $\text{\textcircled{\acute{e}}}$ wvú no too lo. $\text{\textcircled{E}}$ me ηké engay ten $\text{\textcircled{\hat{e}}}$ nfa wεm le, 'Geε nen,' $\text{\textcircled{\acute{e}}}$ wvú no gee lo." 10 $\text{\textcircled{E}}$ Jisos dioo yuw fiεε fî wvú jeme, $\text{\textcircled{\epsilon}}$ diuw yum lo wvú. $\text{\textcircled{E}}$ wvú jeme $\text{\textcircled{\hat{e}}}$ bonyii bô to bii wvú le le, "ε me ensee $\text{\textcircled{\hat{e}}}$ ben keceey le, me ηke mbaa n'yen wase wee le ke naa Islael $\text{\textcircled{\epsilon}}$ wvú $\text{\textcircled{\epsilon}}$ lese kfu fin fitele yî yεm e nen ke. 11 $\text{\textcircled{E}}$ me ensee $\text{\textcircled{\hat{e}}}$ ben le bonyii nteen nu ke ene biba bicii $\text{\textcircled{\epsilon}}$ kew jò diuw sane $\text{\textcircled{\epsilon}}$ γεν $\text{\textcircled{\epsilon}}$ buy jò dí seeyi, eto eshii ediekene bô bo Aba'am noo Aysik noo Yakow won Nyo' wvu we le, 12 geenεn, $\text{\textcircled{\epsilon}}$ boom bô won wvudvu nu wvubo nu $\text{\textcircled{\epsilon}}$ bó $\text{\textcircled{\epsilon}}$ lan $\text{\textcircled{\hat{e}}}$ ejiwε le ekfun fô bonyii nu ke ebeele ηgeci bigew." 13 No Jisos jeme nonεn mum gay $\text{\textcircled{\hat{e}}}$ ekole ke bonyii bo nci le kiε le, "ε γενè le, fî ege ye fô wo le no wo nu $\text{\textcircled{\epsilon}}$ lese fitele yî yεm e." $\text{\textcircled{E}}$ waa lemme ekole ke bonyii bo nci

le wvudvu mum bonen lo ke sekedvu.

Ɛ Jisos fε bonyii bo bincem e nteen

(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)

14 Ɛ Jisos ke ne gen ley yew dvu Bitā, yen ε mwese Bitā jiime cemte bô ken'ya'. 15 Ɛ Jisos kum kebo kew e, ε ken'ya' kedvu mum cine wvú le, ε wvú mum ja we taa fiεε ε Jisos die.

16 Ɛ è ke no nu ekiεguu, ε bonyii no too bô bonyii nteen bô bonceendaa bo dεwle le to njinsene bô bó. Ɛ Jisos no bvuu se biyoy bidvu ε è nu ke bô diεw maan. Ɛ wvú bvuu no fele ten bonyii bocii bô to cemkene. 17 Fifi to kooy kege é fi ekocen no wee ntum Nyo' wvú Yesaya to jemyεε wase le, "Wvú nu ε jo wase bontun bosesε, ε tuu bincem bisese."

Bonεw bo wee wvú bii Jisos e

(Luk 9:57-62)

18 Ɛ Jisos ke dioo yen ε kebombom ke bonyii le ke baay ε tase wase mbew ye le, ε wvú gay é boom bew bo ηgoo le le, "Beene elente mamase egeη kewvu keki." 19 Ɛ wee mvu wvú to duηci bonci bo Nyo' le mum bence gay é Jisos le, "Wee n'yεeyi, me nu embii wo le naa fεε fô wo gene." 20 Ɛ Jisos tfuse é wvú le, "Nyám yi ηkpwaante keηke bibuw bibole, ε mvun-yiim mvù bile we keηke yéw yibo, geenεη ke wee wvú diee

nu Waawee keηke naa lo fô wvú ejike ekole kew ke." 21 Ɛ wee we ηgoo mvu gay é wvú le, "Tata, yawε ecine é me engeη endwey icem nse no mbii." 22 Geenεη ε Jisos tfuse é wvú le, "Ɛ bii me le, ecine é bonyii bô nu le bó nu ε kpweken wase edweyte bonyii bobole bô kpwekene."

Ɛ Jisos wam nffum

(Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)

23 Ɛ Jisos ke gen ley é kekon e, ε boom bew bo ηgoo le bi ten wvú le jó. 24 Ɛ fi kooy le nffum mvu wvu baay to nu ε ne se se kew é mamase yidvu le no bvuyte joo ε yí bene, gomte keeyinsen é kekon e. Ɛ è to nu ε Jisos leete lo fiew. 25 Ɛ boom bew bo ηgoo le gen no kamsee wvú gayte le, "Tata, fiεε, beene nu ekpweken." 26 Ɛ wvú kamse gay é bó le, "O oo bonyii bo mbee wvú doose le. Ben fane la?" No wvú gay nonen mum ja we wam nffum wvudvu noo joo yi baay, ε mvú lu, ε mondvuum cife nen ndvumm. 27 Ɛ diuw yum bonyii bodvu nen kaww. Ɛ bó ghay le, "Kfuu wvu wvun wee nu wvu nεε wvú naa nffum noo joo yuuke wvú le?"

Ɛ Jisos bvuse bonceendaa bo dεwle le yi bonyii bofεε le

(Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)

28 Ɛ Jisos ke lente buy kewvu keki é keba ke bonyii bo Gadala le. * Ɛ bô bonyii bofεε tasen ε bonceendaa bo

8:14 1Kol 9:5 **8:17** Yesa 53:4 **8:20** 2Kol 8:9 **8:21** 4:20, 22; 9:9; 19:21; Mak 1:18, 20; 2:14; 10:21; Luk 5:11, 28; 18:22; Jon 1:43; 21:19, 22 **8:26** Mben 89:9;

Mat 14:30-32 * **8:28** Bonwa' bo boyvuom bomew teηe le, "Gadalen, bomew le Gelgesen."

dewle le nu yî bó le. Bonyii bodvu to buy ê ditfum di bó dweyte bonyii jó le, ε bó to ké no cewkene baay, ε wee yaa nulo efey lo je jó ke. ²⁹ Ε fi kooy le bó to nu ε kew no wamte foweewe biite le, "Waa Nyo', wo fii la ê bese? Wo to fen keenya ηgew ê bese se kefew ε kpwen e?" ³⁰ Ε to nu ε ηgoo bonkunyam bomew diekene kelenj kedvu le ε bó duule lo. ³¹ Ε bonceendaa bo dewle le bodvu mum lekε Jisos le, "Kee wo, é wo bvuse lo bese, é wo ciinse bese yî bonkunyam boba le." ³² Ε Jisos mum gay ê bó le, "Ben egen lo." Ε bó mum buy, gen ley yî bonkunyam bodvu le. Ε fi kooy le ηgoo bonkunyam yidvu yicii to nu ε sen bow ê ηkon e, shii ê mamase yidvu le kpweken jó. ³³ Ε bonyii bò to ceyte bonkunyam bodvu fee lo, gen elaanthe, see fiε ficii naa noo fi kooyεε bô bonyii bò bonceendaa bo dewle le to nu yî bó le. ³⁴ Ε fi kooy le kelaante kedvu kecii to nu ε buy lo keeto yen Jisos e. No bó toε yen wvú le, lekε le wvú enε gbwen bowene.

9

Ε Jisos fe wee ε wvú ε kpwe wase keba kemwaan

(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)

¹ Ε Jisos ley ê kekonj e, kase lente gen ê kelaante kew e. ² Ε fi kooy le bonyii bomew to nu ε to bô wee mvu fô wvú le ε wvú ε kpwe wase keba kemwaan, ε bó ε tuu ê fikεεy

e. Ε Jisos yen no bonyii bodvu nu ε lese fitele yî ye le, ε wvú gay ê wee wvú to kpweε keba kemwaan we le, "Nsaayem, jicε fitele le. Me nu ε nleεshe wase bibefe biuw." ³ Ε fi kooy le bonyii bomew bò to dunji bonci bo Nyo' le to nu ε kew no wvukene εbonεbon gayte le, "Wee wvun joo bvudvuu bvú Nyo' le." ⁴ Ε Jisos kieε fiεε fi bó kpawwci, bife ê bó le, "Ben kenke ηkpawwce wvú befe ê mvuntelem mvunen e nen nje la? ⁵ Fiεε fi nu cekey keegay nu fi la? Keegay ê wee wvun le me nu ε nleεshe wase bibefe biew, nuu le wvú eja we elene le? ⁶ Geenεn, me nu enje é ben ekiεε le wee wvú diee nu Waawee kenke mvunjay fokuse fen keeleεshe bibefe." No wvú gay nonεn mum gay ê wee wvú to kpweε keba kemwaan we le, "Ja we, ejo fikεεy fiuw egene fô yew e." ⁷ Ε wvú mum ja we no gene fô yew e. ⁸ Ε kebom-bom ke bonyii le yen fiεε fi kooyεε le, ε nfan koo bó, ε bó no tumte monkum mo Nyo' wvú nu ε nya kfuu mvumvun mvunjay ê wee wvú wum.

Ε Jisos tee Matio

(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)

⁹ Ε Jisos ke ne fô dioo lenε gene yen wee mvu le ε bó tepe le Matio, ε è nu wee wvú to fii shile, ε wvú ε shii fô bvudvuu bwew bvú lemme le. Ε Jisos gay ê wvú le, "Ε bii me le." Ε wvú mum ne we no bii wvú le.

10 Ε Jisos ke γεν shii dioo diekene yew dvu Matio, ε fi kooy λ bonyii bomew nteen bò to fii shile, noo bonyii bò befe bomew ten to nu ε to shii no diekene bô bo Jisos noo boom bew bo ηgoo le. 11 Ε Bofalasii dioo γεν no bô bó diekene nonen mum bife ê boom bew bo ηgoo le λ, “Ε nu nje la wvù wee wene n'γεγι diekene bô bonyii bò fii shile noo bonyii bò befe bomew?” 12 Ε Jisos yuw no bó bife, gay ê bó λ, “Κε bonyii bò temyi ké no gomte wee εfuwe κε. Ε ké no gomte bò cemkene. 13 Ben eγεν ekpwawce, eyen laa kenyi ke fiε fi bó san fin ε Nyo' jemyi λ, ‘Me nshieele λ bonyii ecamtè ε è nu shen fô bonyii le, κε me nshieele λ bó egeè boncese fô me le κε’, nu λ la λε? Ben ekeè λ κε me nto keentee bonyii bò nu teyey κε. Me nto keentee ε è nu bó befe.”

Ε bonyii bife ekume keebamte mwεεm mvudien
(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39)

14 Ε boom bo ηgoo le bo Jon Nleseεjoo le ke ne to bife ê Jisos λ, “Ε nu nje la wvù bee Bofalasii ké no bamte mwεεm mvudien, ε boom buw bo ηgoo le yaa bamte κε?” 15 Ε Jisos tfuse ê bó λ, “Ben kpwaake λ è nulo é bó ebe bonyii bô bvujen, é bó eγεν enu yii yii ε cee bvujen nu bô bó? Geenεn, diuu too lo di bó nu ke efi cee bvujen wvudvu ê bó, é bó emum ekew ebamte

mwεεm mvudien. 16 Κε wee nulo ejo njaw ndvu yi fiε, etumce ndvu yi yvum dvú κε. Ε wvú ge lo nonen, é njaw ndvu yidvu emese esaa ndvu yi yvum yidvu, é kebuw kè nu fó emese ekuw efey lo no kí be shee nu. 17 Ε κε wee nulo ten ejo mbvuum mo monfem egeε ê gham mbvuum wvù bó kene bô jew nyam e, * ε wvú ε yvumen wase κε. Ε wvú ge lo nonen, é mbvuum mo monfem modvu ke ekoo, é gham wvudvu ebvuyε etawse lo, é mbvuum modvu emum eγεν kuse. Fi ληj nu λ bó κεjke keegeε mbvuum mo monfem ε è nu ê gham wvu fwε le. Nonen, é mbvuum bó gham emum enù.”

Ε kpwoon mvu kum Jisos e bonen, ε Jisos yemmke waa wee wvu baay

(Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)

18 Κε no Jisos to beε jemyi ê bó nonen, ε fi kooy λ wee wvu baay mvu to nu ε to ley tum envuw ê wvú εjise λκε λ, “Waa wεm wvù kpwoon nu ε kpwe κε keseen nen, geenεn, to ekum wvú le bó kebo kuw é wvú ekase etu dvú.” 19 Ε Jisos mum ne we ε bó wvú no gene, ε boom bew bo ηgoo le bii ten wvú le.

20 Ε fi kooy λ kpwoon mvu wvù to nu ε cem wase bó kencem ke bokεne le bilum yuufe ncow bifεε to nu ε to ê Jisos εjim kum ηgem ndvu ye le. 21 Wvú to kum nonen, ε wvú to jeme wase fô fitele

9:13 Os 6:6; Mat 12:7; Luk 19:10

9:14 6:16-17; 11:18-19; Luk 7:33-34

9:15

22:2; 25:10; Jon 2:1-12; 3:29; Mwm 19:7

*

9:17 Bojuu to ké kene gham mbvuum

ε è nu bó jew nyam.

9:20 LeW 15:25-27; Mat 14:36; Mak 5:27; 6:56; Luk 6:19;

fiew e Ƽ, “Ƽ me encim enƼkum Ƽ naa Ƽ Ƽ nu ndvu ye le, tu me Ƽ mbonen wase.” ²² No wvú kumƼ nonen, Ƽ Jisos banƼke ye yen wvú le, gay Ƽ wvú Ƽ, “BwƼƼm, fo wo efanè Ƽ. Fitele fiuw fi wo lese yí yem e nu Ƽ ge wase wo Ƽ bonen.” Ƽ sekedvu, Ƽ kpwoon wvudvu mum bonen lo.

²³ Ƽ Jisos ke gen fese fô yew e fo wee wvu baay wƼ, yen bonyii bô to ké no toonƼke bon- donƼ bo kpwe le noo kebom- bom ke bonyii le. Ƽ fô ffule lo bô kpwe. ²⁴ Ƽ Jisos gay Ƽ bô Ƽ, “Ben etawse, wan wvudvu baa kpwe Ƽ, wvú leete lo.” Ƽ bonyii bodvu no kiele lo wvú. ²⁵ Ƽ bô ke dioo bvuse bonyii bodvu ekfunƼ, Ƽ wvú mum ley gen yew, jicƼ wan wvudvu yí kebo le, Ƽ wvú mum ja we. ²⁶ Ƽ saaka wvu ƼkumƼ fiƼƼ fidvu ghan gen Ƽ keba ke wonƼ e kedvu le kecii.

Ƽ Jisos yene ejisƼ binfefe bifƼƼ

²⁷ Ƽ Jisos ke nƼ fô yew e fe, dioo Ƽne gene, Ƽ binfefe bimew bifƼƼ, Ƽ Ƽ nu bolemse no kunƼene bii wvú le wamte foweƼwe gayte Ƽ, “Waa Nfon Dawe, camƼ shen fô bese le.” ²⁸ Ƽ Jisos ke gen ley yew, Ƽ binfefe bidvu bi wvú le, Ƽ wvú bife Ƽ bô le, “Ben nu Ƽ bee Ƽ Ƽ nulo Ƽ me enƼge fiƼƼ fi ben beele fin e?” Ƽ bô bee Ƽ, “ƼƼ Tata.” ²⁹ Ƽ Jisos mum kum ejisƼ Ƽbole gay Ƽ, “Bii fitele fi

ben lese yí yem e, fí ege Ƽ ye nonen fô ben e.” ³⁰ Ƽ ejisƼ Ƽbo mum yene. Ƽ Jisos loocƼ lew lo Ƽ bô gay Ƽ, “Ben eyenè fo ben emom ege Ƽ wee ekicƼ Ƽ.” ³¹ Geenen, Ƽ bô kaa gen no sanƼse lo saaka ƼkumƼ lemme di Jisos e Ƽ keba ke wonƼ e kedvu le kecii.

Ƽ Jisos fe kencife

³² No bonyii bodvu to nen'yƼƼ wase egene, Ƽ fi kooy Ƽ bonyii to nu Ƽ nƼ to bô kencife kemew fô Jisos e Ƽ nceendaa dƼwle nu yí ye le. ³³ Ƽ Jisos dioo bvuse nceendaa dƼwle wvudvu yí wee wvudvu le Ƽ wvú mum ƼƼw no jemyi. Ƽ kebombom ke bonyii le yen nonen no ghayte gayte Ƽ, “Ƽ bô ke nu Ƽ yuu wase eyen fiƼƼ le diƼwƼ fin e wonƼ wvú Islael e Ƽ.” ³⁴ Geenen, Ƽ Bofalasii gay fibole Ƽ, “Wvú bvuse bonceendaa bo dƼwle le ban nen Ƽ Ƽ nu bô mvunƼgay mvu nfon bonceendaa bo dƼwle le bodvu.”

NƼgbwele duule baay, Ƽ bonyii bo nƼgbwele le nu caan

³⁵ Ƽ Jisos ke nƼ no ghane Ƽ bilaante le bicii noo Ƽ bontƼw e yƼƼyi bonyii yéw bunle yibole, bvuu fewci ten saaka wvú jee ƼkumƼ bvunfon bvú Nyo' le. Wvú to ghane nonen fele ten kencem kecii noo ntun tfuu. ³⁶ Ƽ wvú ké eyen kebombom ke bonyii le, Ƽ shen koo wvú bô bô njefo bô to nu yí monlum e, se wee

wvù efi bó, diεwε njée yì nu se wee nεy e. ³⁷ Ε wvù ke mum nε gay ê boom bew bo ηgoo le λ, “Ngbwele duule baay, geenεn ε bonyii bo ηgbwele le nu caan. ³⁸ Nonεn, ben ebunleè λ Tata wvù Cee wεε eciinse bonyii bo ηgbwele le wεne dvu wvù.”

10

Ε Jisos tum boom bew bo ηgoo le bo yuufe ncow bofεε

(Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)

¹ Ε Jisos ke nε tee boom bew bo ηgoo le bo yuufe ncow bofεε ε bó to. Ε wvù nya mvunγay ê bó mvù bó ebvuuuse biyoy bì yiile yì bonyii le bvuu fεle kençem kecii noo ntun tfuu dvù. ² Eyan nu εdiee ε boom bo ntum e bo Jisos e bo yuufe ncow bofεε le bodvu: Wvu fwe nu Semon wvù bó to bvuu teηε λ Bita, bô Andulu wvù waa bwee. Ε bomew nu Jεm wvù waa Σεβεdee bô waa bwee wvù Jon noo ³ Filew bô Batolomu, Toma bô Mat wvù to fii shile, Jεm wvù waa Alfiyus, Tadio bô ⁴ Semon wvù to nu ηgoo Bosεlot e * bô Judas Iskaliot wvù to gesεε Jisos.

(Mak 6:7-13; Luk 9:1-6)

⁵ Ε Jisos tum bonyii bo yuufe ncow bofεε ban, gay ê bó λ, “Ben dioo gεne, fo ben eγen bvudvuu le se è nu bvù wee juu le κε. Fo ben eγen bilaante bì è nu bi bonyii bo Samalia le κε. ⁶ Ben eγen ε

è nu fô boom bo Islael e bò nu ε lakεn wase diεwε njée le. ⁷ Ben dioo gεne no fewci ê bó gayte λ, ‘Bvunfon bvù fowe nu wase nceencee.’ ⁸ Ben efelè ten bonyii bò cεmkene, geè ε bonyii bò kpwekene tuu dvù, felè bonyii bò κεηke ntun wvu baay, bvuuσè bonceenda bo dεwle le yì bonyii le. Me nu ε nya mvunγay ê ben εcici. Ben eγen λ efii ten bonyii dvù εcici. ⁹ Ben dioo gεne, fo wee ejo bigew suu yì kecaw e κε, κενεε è nu bì bó kene bô ketwaa ke bigew e kè γεεle, κενεε è nu kè baa, κενεε kè bó kene bô kfuu ketwaa kè νεε. ¹⁰ Fo wee ejo εκελε. Fo wee ejo bikum bifεε κενεε bolaba bomew, κενεε kεmban κε. Ben ekeè λ é wee lemte lemme, tu è nu fô wvù κεηke keediekene. ¹¹ Ben dioo ε gεn ε ley ê kelaante le, κενεε ntεw e, gom yen wee wvù nu ε kocεn e, ε ben ε bó no cee gεn buy kefew kè ben ke enεne jó le. ¹² Ben ke dioo ε gεn, ε dioo leyte yew dvu wee, gay yew e. ¹³ Ε yew yidvu nu ε yí ε kocεn, é kembonεn kenεn eto yew dvudvu. Ε yew yidvu baa nu ε yí ε kocεn, é kembonεn kenεn ekase etu ê ben. ¹⁴ Ε wee fan keefiisen ben κενεε keeyuw fiεε fi ben jemyi le, é ben dioo buyte yew dvudvu κενεε kelaante kedvu le kucε kebvu ke yì bikaa binεn e. ¹⁵ Ε me ensee ê ben keceεy λ è nu ke edioo enu diuu di nsaw

10:2 Jon 1:40-44; Lem 1:13 * **10:4** Bosεlot to nu Bojuu bò to tomte won, diuu keebvuse yì ηγεw e can bonyii bo Lum e. **10:5** Luk 10:4-12 **10:5** Luk 10:33

10:6 Yeli 50:6; Mat 15:24; Lem 13:46

10:7 4:17 **10:10** 1Kol 9:14; 1Tim 5:18

10:13 Luk 2:14

10:14 Lem 13:51

10:15 Keη 18:20; 19:1-29; Mat 11:24

wvu fokemese le, é mwεem ebonen yî kelaante kè Sodom bô kè Gomola le efey kelaante kekî.

Bonjεw bo boom bo ntum e bo jisos e

(Mak 13:9-13; Luk 21:12-17)

16 Ben eyekε yuw, me ntumte ben ε ben nu egen enu diεwε njée le ente jo bokuula. Nonen ben dioo ghane no feefenè diεwε yó le, enù ten nyεkeey diεwε bibembε le. 17 Ben dioo ghane no yenè ekumε bonyii. Ben ekeè le bó nu ke enya ben can bonyii bô saake bonsaw e. Bó nu ke etamte ben yéw bunle yibole. 18 Bó nu ke egufe ben egen dvú fwe dvu bonyii bô saake biba bi won e, noo fwe dvu bonfon nje me, wvu le ben emum ejeme ê bó noo ê bonyii bô yaa nu ke Bojuu ekumε me. 19 Bó ke dioo ε nya ben ê bó nonen, fo ekolε ekfumtè ben le laa ben nu ke egen ejeme naa la ê je yî nεε le le, njefo Nyo' nu ke enya fiεε fi ben ejeme kefew kedvu le. 20 Ben ekeè le kε è bεε ke ejemyi ben kε. E nu ke ejemyi Keyoy ke Icee wene le diuw wene le. 21 Wee nu ke enε ejo waa bwee enya é bó eyu, é cee wan ejo waa we enya é bó eyu. Boom nu ke enε ebone bikaa ê bo'icee bobole ejim, gee ε bó yuwyi bó. 22 Bonyii nu ke ebane ben nje diee diem.

Geenen wee wvù nu ke ekuu shém egen ebuy fokemese nu wvù nu ke eboy. 23 Seke bonyii ε bon bikaa ê ben ejim ê kelaante kemew e, ε ben fεε gen ê kemew e. E me ensee ê ben kecεey le, kε ben nu ke elen bilaante bi Islael e bicii se wee wvù diee nu Waawee ε to kε.

24 Kε waa ηwa' ké no fele wee wvù yeeyi wvù kε, ε kε waa lemme ké no fele ten cee ekolε we kε. 25 Fí nu len le waa ηwa' nulo enu diεwε wee wvù yeeyi wvù le, ε waa lemme nu ten diεwε cee ekolε we le. E bó tenje cee yew le wvù nu Belsebu, é bó saa ke etee boom bo yew e bô diee di bemte fele lo didiε?

(Luk 12:2-7)

26 Nonen fo ben efanè wee kε. Ben ekeè le kε fiεε nu dvú fi bó banji fi nu ke enu se fi ε buy εmwa kε. E kε fiεε nu dvú ten fi bó nyile fi nu ke enu se bó ε kiεε kε. 27 Fiεε fi me nseje ê ben entan, ε ben no jemyi ê bonyii εmvunsheen. E fi me ntfumtfume lo ê ben, ε ben jan ε è nu fô ekolε ke yew e. 28 Fo ben efanè bonyii bô nulo eyu kε ε è nu nyam ye maan se è nulo é bó eyu ten keyoy kε. Ben efanè ε è nu Nyo' wvù nulo elεse keyoy ke wee le bô ye ye ηguy wvu baay e. 29 Kε bó geese mvunsha mvunfεem kε yî finyinyi le maan? Geenen, kε fimwaan ké gbwe fokuse se Icee wene

10:16 Luk 10:3 **10:17** 24:9-14; Mak 13:9-13; Luk 21:12-19; Jon 16:1-4 **10:17** Lem 5:40; 2Kol 11:24 **10:18** Lem 24-26 **10:19** Luk 12:11-12 **10:21** May 7:6; Mat 10:35; Luk 12:52-53 **10:22** 5:11; Jon 15:18 **10:23** 16:28; Lem 8:1 **10:24** Luk 6:40; Jon 13:16; 15:20 **10:25** 9:34 **10:26** Mak 4:22; Luk 8:17 **10:28** Ibu 10:31 **10:30** Luk 21:18

nu ε bee κε. ³⁰ Finen nu ε Nyo' kee naa yvúw yicii yì nu ê ben efa. ³¹ Nonen fo ben efanè κε. Ben fele lo mvunsha fó nteen. (Luk 12:8-9)

³² E wee beje ê bonyii fwe le wen kee me, tu wee wvù diee nu Waawee nu ke ebee ten mweten fwe dvu Ice wvù nu fowe. ³³ Geen en naa yee wvù ma lo me fwe dvu bonyii, nu ε me nu ηke ema lo ten wvù fwe dvu Icem wvù nu fowe.

Jisos to bô ken gawsen
(Luk 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ Fo ben ekpwaakè le me nto ε è nu bô nyekēy yì nshε le fen κε. Ke è nu fifie fi me nto dvù κε. Me nto ε è nu bô jem.

³⁵ Ben ekeè le me nto keenje é wan wvù diensen ediuu bô ice, ε wan wvù kpwoon diuu bô bwee, ε kpweε wan diuu bô bwee dweese. ³⁶ Bonyii bo byuban e bo wee le nu ke enu κε bonyii bo ê wvù yew. ³⁷ E wee koonke ice kenεε bwee fele me, tu wvù baa ekpwenten keenu wee wem κε. Wee é no koonke ten waa we wvù diensen kenεε wvù kpwoon fele me, tu wvù baa ekpwenten ten keenu wee wem κε. ³⁸ E wee baa etuu kew kentam ebii me le, tu wvù baa ekpwenten keenu wee wem κε. ³⁹ E wee bawci nshii we, é wvù ke elase κε nshii wvudvu. Geen en é wee lase nshii we nje me, é wvù ke ekenke nshii wvù mey lo.

(Mak 9:41)

⁴⁰ E wee fiisene ben, tu wvù fiisene ε è nu me. Wee é fiisen me, tu wvù fiisene ε è nu wee wvù tum me. ⁴¹ E wee fiisene wee ntum Nyo' njefo wvù kee le è tum Nyo' wvù, tu wvù nu ke ekenke mmawce wvù Nyo' mawci bonyii bew bo ntum e dvù. E wee fiisene wee wvu teyey njefo wvù kee le mweten nu wee wvu teyey, tu wvù nu ke ekenke mmawce wvù Nyo' mawci bonyii bo teyey dvù. ⁴² E me ensee ê ben kecey le, é wee nya κε naa fiko fi joo yì lee le ê wee mwaan ηgoo bonyii bo caan caan ban e njefo wvù kee le è nu wee wem ηgoo, tu ke mweten nu ke efufe mmawce we κε."

11

E Jon Nlesejoo tum boom bew bo ηgoo le fô Jisos e
(Luk 7:18-35)

¹ E Jisos ke mese tefe boom bew bo ηgoo le bo yuufe ncow bofeε mum ne fó no ghane ê bilaante bi jó le yeyi bonyii bvuu fewci saaka wvù jee. ² E to nu kefew kedvu le, ε Jon Nlesejoo nu yew ncaw e. E wvù ke ne yuw ekumε mwem mvù Klistu to gee, mum tum boom bew bo ηgoo le le bó egen, ³ ebife é wvù le laa, è nu wvù wvù to nu keeke eto, nuu bó ecyete wee mvu le. ⁴ E bó gen bife, ε Jisos tfuse é bó le, "Ben ekase egen

10:32 Mwm 3:5 **10:33** Mak 8:38; Luk 9:26; 2Tim 2:12 **10:34** Luk 2:14
10:35 May 7:6 **10:35** 10:21; 24:10; Mak 13:12; Luk 21:16 **10:37** Dito 13:6-10;
 33:9; Mat 19:29; Mak 10:29; Luk 18:29 **10:38** 16:24-25; Mak 8:34-35; Luk 9:23-24;
 Jon 12:25-26 **10:40** 18:5; Mak 9:37; Luk 9:48; Jon 13:20; Gal 4:14 **11:1** 7:28
11:2 14:3 **11:3** Jon 1:15, 27; 3:31; 11:27 **11:5** Yesa 35:5-6; 26:19; 61:1; Luk
 4:18

esee ê Jon mwεem mvù ben nu ε yuw bô mvù ben yen e. ⁵ Binfeŋe yeŋe wase mwεem e, ε bontεŋe lene teyŋe, ε bonyii bô cεmkene bô ntun wvu baay bonene, ε bincife yuuke mwεem, ε bonyii bô kpwekεn kaase tuu dvú, ε bó bvuu fewci tεn saaka wvù jee wvù wvu Nyo' ê bonyii bo ke-fufe le. ⁶ Njon wvu baay nu wvu wee wvù baa maŋene me kε.”

⁷ E boom bo Jon e bo ŋgoo le ba ke nε, ε Jisos mum kεw no jemyi ê kebombom ke bonyii le ekumε Jon biite le, “Ben se shee buyte gene ŋkpwaante keegεn yen ε è nu la le? Gayi di fweŋe fele shiike? ⁸ No è baa nu nonεn, ben ε se ε no buyte gene jó nje la? Ben se gene keeyεn wee le ε wvú ε sufe ye bô ndvú yi bonene? Ben eyeke eyuw, bonyii bô suute ye bô ndvú yi bonene ké no nu ε è nu ê bontow e. ⁹ No è baa nu nonεn, ben ε se ε no buyte gene jó nje la? Keegεn yen wee ntum Nyo' le nuu? 'Eε, é me ensee ê ben le è nu wee ε wvú fele wee ntum Nyo'. ¹⁰ E nu wvú wvù bó to saŋεε ekumε wvú ε Nyo' gayte le, 'Yeke eyuw, me nu ŋke enci-inse wee wεm ntum é wvú esa fwe dvu wo, eseyse je yo é wo se no too.’

¹¹ E me ensee ê ben keceey le, ente jo bonyii bô bokεne nu ε boo wase, nu ε bó baa boo wase wee wvù kuuke fele Jon

Nleseεjoo kε. Geenεn, ε wee wvù nu naa wee wvu caan ente jo bvunfon bvufowe nu ε wvú kuuke fele wvú. ¹² E kεw yi kefew kε Jon Nleseεjoo to kεwεε lemme dieu e ε to ε buy keseen e, nu ε bonyii taanke bvunfon bvufowe, * ε bonyii bo mvunŋgay e lole bô mvunŋgay. ¹³ E fi nu nonεn njefo bonyii bo ntum Nyo' le bocii noo bonci bo Muses e to jemyi ekumε bvunfon bvufowe ke ghan to buy kefew ke Jon Nleseεjoo le. ¹⁴ E ben nu ε yen le ben nulo ebee, é ben bee le Jon wvun nu Elayja wvù to nu keeke eto. ¹⁵ Wee wvù keŋke bitem ε wvú yuw.”

¹⁶ E Jisos nε ghay ye le, “E nulo é me enfewsεn εngoke ke keseen kin ε è nu bô la? Bó nu kε lo diεwe boom bo caan caan e bô shiyyεn mondvuum mo way e, ε bomew teje bomew biite le, ¹⁷ ‘Bese toonke ndon se ben bine lo le? Nyaa ŋkiee kpwe se ben beje lo le?’ ¹⁸ Me njemyi nonεn njefo Jon to nu ε to faŋε yaa diekene keŋεε wukene kε, ε ben no jemyi le wvú keŋke nceendaa dεwle yi ye le. ¹⁹ Wee wvù diee nu Waawee ε dioo to, diekene bvuu wukene, ben le bó etaa eyεn, wvú ghane wuwte mwεem mvudien wuwte mbvuum, bvuu nu nsaa bonyii bô fii shile noo bonyii bô befe bomew. Ben ekeè le bvufee ké no duŋci ye ε è nu yi fiεε fi bvú lemte le.”

11:10 Mala 3:1; Ksm 23:20; Mak 1:2; Luk 1:76 * **11:12** Keŋεε le, “...nu ε bvunfon bvufowe too bô mvunŋgay,” **11:14** 1Bfn 17:1; Mala 3:23; Mat 17:12-13; Mak 9:13 **11:15** 13:9, 43; Mak 4:9, 23; 7:16; Luk 8:8; 14:35 **11:18** 9:14; Mak 2:18; Luk 5:33 **11:19** 9:10; 11:2

É Jisos no shaan̄ke gee di bilaante bimew e (Luk 10:13-15)

20 É Jisos mum nε kεw no shaan̄ke gee di bilaante bimew bi wvú to yameε ge bin̄ghaw bi mwεεm e bí le, njefo wvú to nu ε ge nonεn, ε bonyii bo jó fan̄ε yaa cim kumεn nce wvubo kε. 21 É wvú no shaan̄ke nonεn, jemyi le, “N̄gεw wvu baay nu wene ben bonyii bo Kolasen, ε n̄gεw wvu baay nu ten wene ben bonyii bo Besayda. Ben ekeè le, é me nto ndioo n̄ge bin̄ghaw bi mwεεm e bi me nto n̄geε jo ben ε è nu Taya bô Sidon, tu bó to nu ε jise wase bimbamkpwe, kfum taan ye le nceke keedun̄ce le bó nu ε kumεn wase mvuntelem mvubole. 22 É me ensee ê ben le, è nu ke edioo enu diuu di nsaw wvu fokemεse le, é mwεεm ebonene fô bonyii bo Taya noo bo Sidon e fele ben. 23 Noo ben bonyii bo Kafana'um, ben kpwaake le bó nu ke ebense ben é ben eben we? 'Aay! Bó nu ke eshike lo ben é ben eshii ege n̄ wōn̄ bon̄kfu le. Ben ekeè le, é me nto ndioo n̄ge bin̄ghaw bi mwεεm e bi me nto n̄geε jo ben ε è nu Sodom, tu kelaante kedvu be bεε dvú ε to ε buy εben e. 24 Geenεn, é me ensee ê ben le, è nu ke edioo enu diuu di nsaw wvu fokemεse le, é mwεεm ebonene fô bonyii bo Sodom e fele ben.”

Kemmbun̄ ke Jisos e

11:21 15:21; Yesa 23:1-16; Amo 1:9-10; Lem 12:20 11:23 Yesa 14:13, 15 11:24 10:15; Luk 10:12 11:25 Yesa 29:14; 1Kol 1:18-29 11:27 28:18; Jon 1:18; 3:35; 10:15; 13:3; 17:2 11:28 Yesa 28:12 11:29 Yeli 6:16 12:1 Dito 23:24-25 12:2 Ksm 20:8-10

yaatene lo

(Luk 10:21-22)

25 Kε kefew kedvu le, ε Jisos nε gay le, “Me nyaa keyoone ê wo Icεm Nfon εbulε bô nshε le wo nu ε nyile mwεεm mvun ê bogoyfee noo bon̄k̄iεεfiεε, ε dun̄ce ε è nu ê mvun̄ley mvu boom e. 26 É nu no fí nu Icεm, njefo è nu no wo to shieele le fí enù.

27 Icεm nu ε nya wase mwεεm mvunciim ê me. Kε wee nu dvú wvú kee Waa Nyo' efey Ice kε. É kε wee nu dvú wvú kee Ice efey Waa we noo bonyii bô Wan nu ε caw keedun̄ce Ice ê bó kε.

28 Ben bocii bô nu ekuse jo bvujite ε bvú ghaake ben, ben eto fô me le, é me en̄ge é ben elεeten. 29 Ben ejo ε è nu kemmbun̄ kem eshfumε, ebii n'yεεyi wεm e, njefo me nu fiem wee wvu nyεkeey, n̄ken̄ke fitele fí lεetene, é ben ke eken̄ke n̄lεeten fô mvuntelem mvunen e. 30 Kε kemmbun̄ kem ghaake nshfumε le kε, ε kε bvujite bwem jite kε.”

12

É Jisos nεle saaka wvu ekumε diuu di mbam e (Mak 2:23-28; Luk 6:1-5)

1 É è no nu kε kefew kedvu le, ε Jisos bô boom bew bo n̄goo le no lene fele wεε εgin̄ wvumew e, ε è nu diuu di mbam e. É to nu ε jen̄ yuu boom bew bo n̄goo le, ε bó mum nε kεw no sumyi bicεε diee. 2 É Bofalasii yεn, gay ê

Jisos le, “Taa eyen, boom buw bo ngoo le gee fiεε fi nci baa bee le wee ege diuu di mbam e ke.” ³ E wvú bife ê bó le, “Ben ke baa tan wase ê Nwa' Nyo' le no jen to yuu Nfon Dawe bô ngoo ye, ε wvú ge le? ⁴ Wvú to nu ε ley yew Nyo' le, die blεed wvú bó to gee ncese dvú fô Nyo' le, ε è to nu nci fo wvú kenεε bonyii bò to nu bô wvú edie. E to nulo edie ke bocee ncese. ⁵ Nuu le ben ke baa tan wase ten ê bonci bo Muses e no è ké dioo nu diuu di mbam e, ε bocee ncese ngoy nci mbam ge lemme dibole yew ncese le, geenε ε nsaw saa nu ke? ⁶ E me ensee ê ben le fiεε nu dvú fen keseen fi kuuke fele yew ncese. ⁷ Bó nu ε san ê Nwa' Nyo' le ε Nyo' jemyi le, ‘Me nshieele le bonyii ecamtè ε è nu shen fô bonyii le, ke me nshieele le bó egeè boncese fô me le ke.’ E ben fen be kee fiεε fi bvudvuu bvudvu bvun gayte, ben saa esaake bonyii se bó kenke jay ke. ⁸ Fí nu le wee wvú diee nu Waawee nu Cee Ekole wvu mbam.”

E Jisos fe wee diuu di mbam e ε kebo ε kpwe

(Mak 3:1-6; Luk 6:6-11)

⁹ E Jisos ke ne fó, gen ley yew bunle yibole. ¹⁰ E fi kooy le wee mvu to nu dvú ε kebo kew kemew ε kpwe wase. E bonyii bomew ne bife ê Jisos le, “Nci nu ε bee le è nelo é bó efε wee diuu di mbam e?” E bó to biite nonen gomte ε è nu fiεε fi bó etey yí ye le. ¹¹ E

Jisos tfuse ê bó le, “E nu yee ê ben ente wvú kenke njee, yí ε gbwe ê fwεj diuu di mbam e, é wvú enu se wvú ε jice ε gufe ε bvuse? ¹² Ke wee wvu wum fele naa lo njee baay e? Nonen tu nci nu ε bee le wee ege lemme di jee diuu di mbam e.” ¹³ E wvú mum gay ê wee wvú kebo to nu ε kpwe we le, “Neke kebo kuw.” E wee wvudvu neke. E kí mum bonen no nu ke diεwe kemew kie le. ¹⁴ Geenε ε Bofalasii buy gen mum jo nsey no bó nu ege se yu Jisos.

Jisos nu wee lemme wvu Nyo' wvú wvú nu ε caw

¹⁵ E Jisos kieε ekume nsey wvú bó joε, mum nenε fó. E bonyii nteen bi wvú le. E wvú fe bó bocii bò to kenke bincem, ¹⁶ ciise ê bó le fo bó ege é bonyii ekiεε wen ke. ¹⁷ Fí to nu nonen keege é fi ekocen no wee ntum Nyo' wvú Yesaya to jemyεε le,

¹⁸ “Ben etaa eyen, wvun nu waa wem lemme wvú me nu ε ncaw.

Me ηkooηke wvú, ε fitele fiem yuuke njoη bô wvú.

Me nu ηke enya Keyoy kem ê wvú,

é wvú efewci ê bitum ekume je yí teyey yí me nsumtene bonsaw jó.

¹⁹ Ke wvú nu ke ewaale bô bonyii, kenεε kumte diuw ke.

E ke wee nu ke eyuw diεw ye bifian bi jé le ke.

20 Kε wvú nu ke emεse enḡoy
gayi dì nḡeyte wase kε.

ε kε wvú nu ke ejimse
ken'yeese kè bεenci
jiwejiwe kε.

Wvú nu ke ege nonen eḡen
ebuy no je yi teytoy
yì wvú sumtene bonsaw
jó nu ke eso.

21 ε bitum bicii nu ke etaale
fwe ε bí ε ḡεε bvufee yì
ye le.”

*Mvunḡay mvu Jisos e nen'yi
fεε?*

(Mak 3:20-30; Luk 11:14-
23)

22 ε bonyii bomew ke ne to
bô wee mvu ε wvú ε fefe, nu
kencife, ε nceendaa dεwle nu
yì ye le. ε Jisos fε wvú ε wvú
no jemyi bvuu yene mweem
e. 23 ε diuw yum bonyii bò
to nu fó bocii, ε bó no biite
le, “ε nulo é wee wvun enu
waa Nfon Dawe?” 24 Geenen
ε Bofalasii dioo yuw no bó
biite nonen gay le, “Wee
wvun bvuuuse bonceendaa
bo dεwle le nen ε è nu kε bô
mvunḡay mvu Belsebu wvú
nfon bonceendaa bo dεwle
le.” 25 ε Jisos kiεε fiεε fi bó
kpawaci mum gay ê bó le,
“ε ketum ne ε ḡawsen ε no
diuu εkinεkin, tu kí nu ke
enε etu binffuy. Kelaante
kenεε yew ε ne ε ḡawsen ε no
diuu εyinεyin, yì saa ke eleem
kε. 26 Nonen, é Satan bvuuuse
Satan mvu yì wee le, tu wvú
nu ε ḡawsen wase ye ye. ε
fi nu nonen, bvunfon bwew
saa ke eleem kε. 27 ε è nu
le me mbvuuuse bonceendaa

bo dεwle le nen ε è nu bô
mvunḡay mvu Belsebu le,
tu bonen boom bvuuuse bô
mvu yεε le? Fiεε fi boom
bonen bodvu gee nu edunεε
le ben nu ε ḡbwe wase nsaw.

28 Geenen é me mbvuuuse
bonceendaa bodvu ε è nu
bô mvunḡay mvu Keyoy ke
Nyo' le, tu bvunfon bvú Nyo'

le nu ε to wase fô ben e.
29 Ben kpwaake le è nulo é wee

eley yew dvu ntemmvunḡay,
ekuu mweem mwew ebuy
dvú, se wvú ε yaw ε koo
ntemmvunḡay wvudvu ε kay
e? Seke wvú ε kay nonen se
kuu mweem mwew keceey
buy dvú. 30 ε wee baa nu ê
keba kem e, tu wvú bane me.
Wee é no nu se wvú fici me
keebaanci lo, tu wvú tawse
lo. 31 Nonen, é me nsee ê ben
le Nyo' nulo elεeshε mweem
mvù befe noo diεw yì befe
yicii yì bonyii jemyi. Geenen é
wee jeme diεw yì befe ekume
Keyoy ke Yuule, tu kε è nu
naa lo é Nyo' elεeshε kε. 32 ε
wee jeme diεw yì befe ekume
wee wvù dieε nu Waawee,
tu Nyo' nulo elεeshε. Geenen
é wee jeme diεw yì befe ε è
nu ekume Keyoy ke Yuule, tu
kε è nu naa lo é Nyo' ke eyuu
elεeshε é è cim nu kefew kin e
kenεε kefew kè too le kε.

*Bó ke kiεε kete yì mvuntam
mwew e
(Luk 6:43-45)*

33 ε wee kenḡke kete kè jee,
é wvú ekεḡke mvuntam mvù
jee mvù yumte yì dvú le.
Wee é no kenḡke kete kè befe,
é wvú ekεḡke ten mvuntam

mvù befe mvù yumte yî dvù le. Bó ké kiεε kete ε è nu yî mvuntam mvù yumte yî dvù le. ³⁴ Εηγοκε ke yó le kin. Ben nulo ege νεε σε no jemyi njeme wvù jee ε ben nu bonyii bò befe? Ben ekeè le fiεε fi nu ε yinσεν ê fitele fi wee le nu fí fi ké no buyte diuw we le. ³⁵ Wee dioo nu wee wvù κηηke ntfu mwεεm mvù jee yî ye le, ε wvù no bvuse mwεεm mvù jee. Ε dioo nu wvù κηηke ε è nu ntfu mwεεm mvù befe, ε wvù no bvuse mwεεm mvù befe.

³⁶ Ε me ensee ê ben le ε è nu ke edioo enu diuu di nsaw wvu fokemεse le, é wee eκεηke keetanηe diuw yî díεw yî nεwncεw yî wvù ke nu ε jeme wase le. ³⁷ Ben ekeè le bó nu ke edioo esaake wee, é enu díεw yî buyte diuw we le yî nu ke ege é wvù eyuu, ε è nu ke ten díεw yî buyte diuw we le yî nu ke ege é wvù eley ηγεw e.”

Ε bonyii bomew no gomte le Jisow edunηe κηηghaw ke fiεε le
(Mak 8:11-12; Luk 11:29-32)

³⁸ Ε bonyii bomew bò to dunçi bonci bo Nyo' le noo Bofalasii mum νε gay ê Jisow le, “Wee n'yεεyi, bese gomte le wo ege fiεε fi dunçi mvunηay mwuw é bese eyen.” ³⁹ Ε Jisow tfuse ê bó le, “Εηγοκε kè befe kè nu ε cine wase Nyo' le ε tu diεwε kpwoon nsake le, gomte keeyen fiεε fi dunçi mvunηay mwem e! Ke è nulo

é me endunηe fiεε ê εηγοκε kin εfey fi wee ntum Nyo' wvù Jona le κε. ⁴⁰ No Jona to ceε ê shem jo bye yi baay εdiuw εta, nu ke ληηηη no wee wvù diee nu Waawee nu ke enu ente jo nshε εdiuw εta. ⁴¹ Ε nu ke edioo nu diuu di nsaw wvu fokemεse le, é bonyii bo Ninive eleem bô εηγοκε ke ke-seen kin ege é bó elese kí ηγεw e, njefo bó, bonyii bo Ninive to nu ε yuw fiεε fi Jona to fewci, kumen nce wvubo. Geenεn ben eyeke eyuw, wee nu fen bô fiεε ε fí kuuke fele fi Jona le. ⁴² Yaa wvù to saake ketum kè Shεba nu ke eleem ten diuu di nsaw wvu fokemεse le bô εηγοκε ke ke-seen kin ege é bó elese kí ηγεw e, njefo wvù to nu ε νε ketum kew e ê kendvuse ke won e keeto eyuw bvufee bvu Nfon Saamun e. Geenεn ben eyeke eyuw, wee mvu nu fen bô fiεε ε fí kuuke fele fi Saamun e.

(Luk 11:24-26)

⁴³ Keyoy kè yiile ké buyte yî wee le mum γεν ηkpwaante no gomte fô kí ecee. Geenεn ke dioo ε gom ηkuunη, ⁴⁴ mum jeme ê ekole kew le, ‘Me nu enkase entu ê me yew fô me nse mbuyee.’ Seke kí ε kase ε to ε yen ε yew nu σε fiεε dvù, ε bó ε yese ε seyse yí ε no yuule, ⁴⁵ nonεn ε kí mum kase γεν, to bô biyoy bimew bisooshwiy bì befe fele kí, ε bô bí mum to ley no ceε dvù. Ε mwεεm mum mεse fô yî mweten e sekedvu fey no mvù se shee nu. Ε nu ke ληηηη no fí nu

ke enu fô εηγοκε κè befε ke keseen kin e.”

Bonyii bò è nu kfuu di Jisos

e (Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)

⁴⁶ Κε no Jisos to bεε jemyi ê bonyii nonεn, ε fí kooy le bwee Jisos bô boom bo bwee Jisos e to nu ε to leem εκfuη no gomte le bô bó ejeme. ⁴⁷ Ε wee mvu gay ê Jisos le, “Bwoo bô boom bo bwoo le leeme εκfuη gomte le ben ε bó ejeme.” *

⁴⁸ Ε wvú bife ê wvú le, “Bwεεm nu yeε, ε boom bo bwεεm e nu baa?” ⁴⁹ No wvú bife nonεn, mum no lomte bonyii bew bo ηgoo le, gayte le, “Bwεεm bô boom bo bwεεm e ban. ⁵⁰ Ben ekeè le wee tfuu wvú gee fiεε fi Icεm wvu fowe shieele nu ε wvú nu waa bwεεm bô jεme yeε no bwεεm.”

Bonġan εκumε bvunfon bvυ fowe

13

(13:1-50)

*Ngan εκumε wee wvù to
tfumyi ηgow*

(Mak 4:1-9; Luk 8:4-8)

¹ Κε εbvubwε, ε Jisos ke nε buy yew, γεν shii mbew mase le. ² Ε kebombom ke bonyii le ke baay tase mbew ye le nεn ghemm. Ε wvú mum nε wase ley shii ε è nu ê kekoη e ê joo, ε kebombom kedvu no leeme ê ηkpwaante ηgem joo le. ³ Ε wvú no jemyi mwεεm nteen ê bó ê bonġan e. Wvú to nu ε gay le, “Wee to nu ε laa keεgen etfume

ηgow. ⁴ Ε wvú ke dioo etfumyi, ε yimi gbweκεn ê je, ε mvunyiim to tacε die. ⁵ Ε yimi ηgow gbweκεn fô bvudvuu bvυ εta le ε nshε yaa nu fó ntay κε, ke mum yaηsen buy njefo ke nshε to nu fó ntay κε. ⁶ Ε mvum ke dioo κεw ebaa mum suη ηgow yidvu. No yí to baa cime γεν ntay κε, ε yí mum yowlen. ⁷ Ε yimi ηgow gbweκεn ê bisafe le. Ε bisafe bidvu ke ku mum ban ηgow yidvu. ⁸ Ε yimi ηgow gbweκεn ε è nu yí nshε yí jee le, ke buy, ku yum ntay. Ε binyi bimew no nu εjise gbwee, bimew mbansoocaan, bimew mbaanshε. ⁹ Wee wvú κεηke bitem, ε wvú yuw.”

*Shiee wvù Jisos jemyi ê
bonġan e*

(Mak 4:10-12; Luk 8:9-10)

¹⁰ Ε boom bo ηgoo le bo Jisos e nε bence γεν bife ê wvú le, “Ε nu nje la wvù wo jemyi ê bonyii ban ε è nu ê bonġan e?” ¹¹ Ε wvú tfuse ê bó le, “Ε nu ben bò Nyo' nu ε ge wase le è nulo é ben ekiεε mwεεm mvυ bvunfon bvυ fowe le mvù nu ê kenyiε le. Geenεn wvú baa ge le è nulo é bonyii ban ekiεε κε. ¹² Ben ekeè le wee wvú κεηke fiεε nu ε bó nu ke ebise é wvú eκεηke ε fí duule. Ε wee wvú yaa κεηke κε fiεε nu ε naa fi caan fi wvú κεηke nu ε bó nu ke efi lo ê wvú. ¹³ Ε nεε fiεε fi me njemyi ê bó ê bonġan e, njefo bó taale mwεεm yaa yeε κε. Bó yeke mwεεm, yaa yuuke κεεε kee

* **12:47** Κε bonwa' bo boyvuum bomew bò bó to yawεε san diεw Nyo' jó κεηke kencim kin κε. **12:50** 6:10 **13:9** 11:15 **13:12** 25:29 **13:14** Yeεa 6:9-10; Jon 12:40; Lem 28:26-27

mvú kε. ¹⁴ Fiεε fi wee ntum Nyo' wvù Yεsaya to jemyεε nu ε loocε naa ε kocεn bô fiεε fi bonyii ban gee. Wvù to nu ε gay le,

'Ben nu ke eyeke naa mwεεm, geenεn yaa yuuke kε.

Ben nu ke etaale naa mwεεm, geenεn yaa yεne kε.

¹⁵ ε è ge njefo mvuntelem mvu bonyii ban e nu ε le wase,

ε bitem bibole nu ε bí ε cin wase,

ε bó ε kfukε wase ejise εbo.

ε bó ge nonεn wvu le fo bó eyenè mwεεm e bô ejise εbo,

yuuke mwεεm bô bitem bi-bole,

é mvuntelem mvubole eyuwsee,

é bó emum ekase etu jim fô me le,

é me enfε bó.'

¹⁶ Geenεn, njon wvu baay nu wene njefo ejise eyene nu yò yεne mwεεm e, ε bitem binεn nu bì yuuke mwεεm.

¹⁷ ε me ensee ê ben keceεy le, bonyii bo ntum Nyo' le nteen bô bonyii bo teyey bomew to shee beele keeyεn mwεεm mvù ben yεne le, ke fanε yaa eyen kε. No beele ten keeyuw mwεεm mvù ben yuuke, ke fanε yaa eyuw kε.

Fiεε fi ngan wvu ekumε wee wvù to tfumyi ngow dunçi

(Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)

¹⁸ Ben eyuw le fiεε fi ngan wε wvu ekumε wee wvù to tfumyi ngow dunçi. ¹⁹ Wee ké yuuke fiεε fi ekumε bvunfon

bvu fowe se wvù ε kiεε kenyi kedvu, ε Satan wvù wee ke-befeε mum to cun diεw yì bó jewε fô fitele fiew e bvuse.

Fifin nu ngow yì bó to dioo tfumyi ε yì gbwekεn ê je. ²⁰ ε ngow yì bó to tfumyi ε yì gbwekεn fô byudvuu bvυ εta le nu wee wvù yuuke diεw Nyo' mum fiisεn lo kan mwaan bô njon.

²¹ Geenεn, ε yì baa cime gεn yì ye le kε. ε yì moocε kε caan. ε ngεw ke dioo ε kεw kenεε bó bone ε è nu bikaa ê wvù ejim nje

diεw yidvu, ε wvù mum tfuw bikaa kan mwaan.

²² ε ngow yì bó to tfumyi ε yì gbwekεn ê bisafe le, nu wee wvù yuuke diεw Nyo', ε ken'yanyan ke

εkumε mwεεm mvu yì won wvun e, noo shieε bvukukε

mum tase ban diεw yidvu ε yì laayε lo εcici.

²³ ε ngow yì bó to tfumyεε yì nshε yì jee le mum nu wee wvù yuuke

diεw yidvu, yuw naa ntay no gee no yì gomte diεwε ngow yì

yum yimi ε nya ejise gbwee, yimi ejise mbansoocaa, yimi mbaanshε le."

Ngan ekumε ngow εgin bó yi εgay

²⁴ ε Jisos bvuu ma ngan mvu ê bó le, "Bvunfon bvυ fowe nu ε è nulo é bó efewsεn bô wee mvu wvù to genεε

tfume ngow yì jee yì è nu εgin ê wvù wεne.

²⁵ ε bonyii ke dioo eleete wase, ε wee we bvuban gεn tfume ngow εgay

yò fieesene εgin εnte dvudvu mum nεnε.

* ²⁶ ε εgin yo-dvu ke dioo eku wase ekεw

* ^{13:25} εgay eyan nu ε bó teje ê diεw

etfumyi, ε ηgow εgay ye mum yene ten. ²⁷ Ε bonyii bo lemme le bo wee wεε wvudvu le to bife ê wvú le, ‘Cee ekole, wo to dioo tfume ηgow wene ε è nu yi egin, yi εgay yin ε ghan nεε le ε σε no nu ente dvudvu?’ ²⁸ Ε wvú tfuse ê bó le, ‘Ε ge ke wee wεm bvuban fifie fiεε.’ Ε bonyii bo lemme le bodvu bife ê wvú le, ‘Wo gomte le bese egen edvun'ye?’ ²⁹ Ε cee ekole wvubo tun gay ê bó le, ‘Ε nelo é ben dioo dvun'yi ene ebaale ten egin ente dvudvu. ³⁰ Ben ecine é mvú ekuu mvunciim egen ebuy kefew ke ηgbwele le. Ε ke dioo enu kefew ke ηgbwele le, é me engay ê bonyii bo ηgbwele le le bó eyaw edvun'ye εgay yodvu ebaance eyile egεε bijiw e bijiw e, é bó ke eton, emum ebaance egin egεε ê ηwaw wεm e.’ ”

Ngan ekume kfuu ηgow fintam fimew

(Mak 4:30-32; Luk 13:18-19)

³¹ Ε Jisos bvuu ma wvumvu ηgan ê bó le, “Bvunfon bu fowe nu diεwε jise di ηgow fintam fimew e, † fi wee to joe tfume ê wvú wene. ³² Nηgow yin nu ε yí ηoynene baay fele ηgów mi yicii. Geenεn, seke yí ε buy, ε yí ku kuw fey ten mwεεm mvunciim, mum ne tu wase kete wvu le è nulo é mvunyiim mvù bile we eyoote yí tiεw yidvu le.”

Ngan ekume fintunηεen
(Luk 13:20-21)

³³ Ε wvú bvuu ma wvumvu ηgan ê bó le, “Bvunfon bu fowe nu diεwε fintunηεen fi kpwoon to fewεε mvuum bintee bi baay baay bitete, jo fiyεn dvú, tow gεε, ε fí mum ge ε mvuum modvu ben.”

(Mak 4:33-34)

³⁴ Jisos to jemyi mwεεm mvun mvunciim ê kebom-bom ke bonyii le ε è nu ke ê boηgan e. Kεcεεy, ke wvú to ké jeme fiεε ê bó σε è nu ê ηgan e ke. ³⁵ Wvú to gee nonεn keege é fí ekocεn no wee ntum Nyo' mvu to jemyεε wase le,

“Me nu ηke endioo enawse diuw wεm é ebuyte ke boηgan.

Me nu ηke embwaashe mwεεm mvù to nu ê kenyile le

ε kew no bó to bomeε won.”

Fiεε fi ηgan wvu ekume ηgow egin bó yi εgay duηci

³⁶ Ε Jisos ke ne cine kebom-bom ke bonyii le ley gen yew. Ε boom bew bo ηgoo le bi wvú le bife ê wvú le, “Ke yuuse ê bese fiεε fi ηgan wvu ekume εgay yo wene εya duηci.” ³⁷ Ε wvú mum gay le, “Wee wvú tfumyi ηgow yí jee nu wee wvù diee nu Waawee. ³⁸ Ε wεε nu won wvun. Ε ηgow yí jee duηci boom bò è nu bo bvunfon bu Nyo' le. Ε εgay nu boom bò è nu bo wee kebefε wε le. ³⁹ Ε wee bvuban wvù to tfumyεε ηgow yidvu nu dεwle. Kefew ke ηgbwele le nu kefew kè won wvun nu ke eka. Ε bonyii bo ηgbwele le nu

bonceendaa bo Nyo' le. ⁴⁰ Ke no bó ké baayi egay baance ton bô nguy, nu ke leŋleŋ no fí nu ke enu kefew kè woŋ kaa wase le. ⁴¹ Wee wvù diee nu Waawee nu ke eciinse bonceendaa bew, é bó eghan ebaance mwεem mvunciim mvù too bô kebefε noo bonyii bô gee bibefε bocii ebvuse ê bvunfon bwew e, ⁴² elan̄ ê kembvuwl̄en ke nguy e. E nu fó fò bonyii nu ke ebeele ŋgeci bigew. ⁴³ Nonen̄ é bonyii bo teytey ebaa diewe diuu le ê bvunfon bvü Icee bó le. Wee wvù ken̄ke bitem ε wvú yuw.

Ngan ekume ntfu noo jise di ban̄e le

⁴⁴ Bvunfon bvü fowe nu diewe ntfu mvu wvù wee to joε gen̄ nyile wene le. E wee mvu ke to yen̄ mum kase ban̄ye, no kfuuyi ε njon̄ yuu lo wvú. E wvú mum gen̄ gese mwεem mvunciim mvù wvú to ken̄ke, gen̄ guy weε wvudvu.

⁴⁵ E bvunfon bvü fowe bvuu nu ke diewe wee way mvu wvù to ghane gomte ejise ε ban̄ yò jee nen̄ n̄tay. ⁴⁶ E wvú ke dioo egomte, gen̄ yen̄ dimew e ε è nu naa di lumte. E wvú mum gen̄ gese mwεem mvunciim mvù wvú to ken̄ke gen̄ guy jise di ban̄e le didvu.

Ngan ekume kensan̄ ke byé le

⁴⁷ Bvunfon bvü fowe bvuu nu ke diewe kensan̄ e kè bó to tfumyεε ê joo, ε dikfuu di byé le dicii tase jó, ⁴⁸ ε kí yin̄sen̄. E bonyii mum gufe bvuse ê

ŋkpwaante, shii fokuse, caw byé yì jee gee ê ŋkáa le, lan̄ yì befe. ⁴⁹ E nu ke no fí nu ke enu kefew kè woŋ kaa le. Bonceendaa bo Nyo' le nu ke ebuy eto egawsen̄ bonyii bô befe fô bo teytey e, ⁵⁰ emum elan̄ bô befe ê kembvuwl̄en ke nguy e, fô bonyii nu ke ebeele ŋgeci bigew.”

⁵¹ E Jisos mum bife ê boom bew bo ngoo le le, “Ben nu ε yuw mwεem mvun mvunciim n̄tay e?” E bó bee le, “Eε.” ⁵² E wvú mum gay ê bó le, “Fíε mum ε no nu le, wee tfuu wvù dun̄ci bonci bo Nyo' le wvù bó nu ε yeeyi wase wvú ekume bvunfon bvü fowe nu diewe cee yew wvù ken̄ke ntfu, ε wvú nulo ebvuse mwεem mvu mvun̄fem̄ ken̄ε mvu mvuyvuum jó.”

*E bó ma lo Jisos n̄tew we le
(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)*

⁵³ E Jisos ke mese ma bon̄gan ban, mum ne jó, ⁵⁴ gen̄ n̄tew we le, gen̄ ley no yeeyi bonyii yew yibo yi bunle le. E bó yuw n'yeeyi we no ken̄ke lo ŋghaw, mum kew no ghayte le, “Wee wvun̄ jo fεε bvun̄ bvufee bvü baay bô mvun̄gay mvù wvú gee bin̄ghaw bi mwεem e dvú nen̄? ⁵⁵ E nu ke waa cee la wvun̄ wvù kane bite? Ke bwee nu Maalia le? Ke boom bo bwee le nu Jem̄ bô Yosεw noo Semon noo Judas e? ⁵⁶ Ke jéme ye yicii nu beene ε bó fen̄ e? Wee wvun̄ ε ja fεε bô mwεem mvun̄ mvunciim nen̄?” ⁵⁷ No bó ghay nonen̄

mum ma lo wvú. Nonen ε Jisos gay ê bó le, “Bó ké no wvumte wee ntum Nyo' mondvuum e monciim, efuw ke won we le noo ê kfuu diew e.”⁵⁸ ε Jisos fanε yaa ebvuu ege binghaw bi mwεem e jó nteen ke, njefo bó to baa elese fitele yí ye le ke.

14

*Ekumε kpwe Jon Nleseεjoo
(Mak 6:14-29; Luk 9:7-9)*

¹ ε to nu kefew kedvu le, ε Nfon 'Elod wvú to saake keba ke won e kè Galilee yuw ekumε lemme di Jisos e. ² ε wvú gay ê bocee won bew le, “Wee wvun nu Jon Nleseεjoo ε wvú ε kase ε buy yí kpwe le. ε nu fiεε fi ge wvú ε se no kenke mvunγay keege binghaw bi mwεem e bin nen.”

³ Fí nu ε 'Elod to gay ε bó koo Jon, kay, fen yew ncaw e nje 'Elodia wvú kpweε Filew wvú waa bwee 'Elod, ε 'Elod to jo kpweε le. ⁴ ε Jon no tune gayte le nci baa bee le wvú ejo wvú kpweε le ke. ⁵ ε 'Elod mum no gomte le wen eyu Jon, geenen no fane bonyii, njefo bonyii to kenke Jon diεwε wee ntum Nyo' le.

⁶ ε è ke no nu diuu di Nfon 'Elod to gee nkaw keekume diuu di bó to bokεε wvú, ε waa 'Elodia wvú kpwoon ley cεη bine fwe dvu bonyii bò to nu fô nkaw wvudvu le, ε 'Elod yen ε ye yvuwε wvú. ⁷ ε wvú mum kaw wan wvudvu, die kelew le wen nu efene wvú ε è cim nu naa bô la fi wvú ε

bife le wen efene wvú dvú. ⁸ ε bwee wan mum beyse wan le wvú egay le wvú enya ekole ke Jon Nleseεjoo le ê juy e ê wvú. ⁹ ε wvú gay, ε Nfon 'Elod yuw nonen ε ye keeshe lo wvú. Geen nje kelew kè wvú to dieε wase fwe dvu bonyii bò to nu fô nkaw e, ε wvú mum gay le bó ege no wan gay. ¹⁰ ε wvú mum tum bonyii ε bó gen yew ncaw e bvuse ekole ke Jon e, ¹¹ to dvú ê juy e nya ê wan kpwoon wvudvu, ε wvú mum gen dvú nya ê bwee. ¹² ε boom bo Jon e bo ηgoo le ke gen jo gvune di Jon e dwey, gen see saaka wvudvu ê Jisos.

*ε Jisos nyaηe bonyii bont-
fuke botin*

*(Mak 6:30-44; Luk 9:10-17;
Jon 6:1-14)*

¹³ ε Jisos ke dioo yuw fiεε fi kooy bô Jon, mum ley ê kekon e lewse ye gen fô bonyii yaa nu ke. Geenε ε bibombom bi bonyii le yuw, mum buy ê bilaante le len bô bikaa bi wvú le. ¹⁴ ε wvú ke buy ê kekon e dioo fεese ê nkpaante, yen kebombom ke bonyii le nen ghemm. ε shen koo wvú bô bó, ε wvú mum no fele bonyii bò to cemkene. ¹⁵ ε è ke dioo nu ekiεguu, ε boom bew bo ηgoo le bence gay ê wvú le, “Fen nu nkpaante, ε diuu ε gen wase, gayε le bonyii ban egen bontεw e eguy mwεem mvubole mvudien.” ¹⁶ ε Jisos tfuse ê bó le, “Ke shiee nu dvú wvú bó enεε ke. ε nu enya ben fiεε é bó edie.” ¹⁷ ε bó

tfuse ê wvú le, “Bese keŋke ke ε è nu bontuw bo blæed e botin bô byé yifíεε maan.”¹⁸ Ε wvú gay ê bó le, “Ben eto dvú enya ê me.”¹⁹ Ε bó to dvú, ε wvú fi, mum gay le kebombom ke bonyii le kedvu eshii fokuse yí εgay e. Ε wvú jo bontuw bo blæed e bo botin ba bô byé yi yifíεε ye, taa we, nya keyoone ê Nyo', mum guushε bontuw bodvu nya ê boom bew bo ηgoo le, ε bó mum gawce ê kebombom kedvu.²⁰ Ε bonyii bocii die ffuu. Ε boom bo Jisos e bo ηgoo le baance bimbεke bì to sheεεε ε bí yinŋen ηkáa yuufe ncow fíεε.²¹ Bonyii bò to dieε mwεεm mvudien mvudvu to nu bolemse diεwε bontfuke botin e, ε se jo bokεεε bô boom.

Ε Jisos len yí joo le

(Mak 6:45-52; Jon 6:15-21)

²² Ε Jisos mum gay ê boom bew bo ηgoo le le bó eley ê kekon e esaa fwe kewvu keki é wen eshεε egay kebombom ke bonyii le é kí ekfuyi.²³ Ε wvú ke shεε gay bó le, mum ne ben yí kum e wvú emben keegen ebunle. Ε ekfuŋ ke jiiim ε wvú nu ke fó wvú emben.²⁴ Geenεn è to nu kefew kedvu le, ε kekon nu wase ê joo ncejole, ε joo kale kí, njefo fwefwe to too je fwe cile kí.²⁵ Ε è ke no nu wase en'yulem, ε Jisos ne no too fô bó le lene yí joo le.²⁶ Ε boom bew bo ηgoo le dioo yen no wvú lene yí joo le, ε

kedvum gbwo bó. Ε bó no gayte le “Ε nu ηkfusay.” Ε bó mum no wamte foweεwe bô nfan.²⁷ Kan mwaan ε Jisos mum jeme ê bó le, “Ben ejice mvuntelem mvunen e, ε nu me. Fo ben efanè ke.”

²⁸ Ε Bita gay ê wvú le, “Tata é è fen nu wo, é wo gay ε me nlen ten yí joo le nto fô wo le.”²⁹ Ε Jisos gay ê wvú le, “Ε toò le.” Nonεn ε Bita mum buy ê kekon e no lene yí joo le gene fô Jisos e.³⁰ No wvú to lene gene, dioo yen no fwefwe gee, ε wvú mum no fane, mum kew no shiile ê joo. No wvú shiile mum bee le, “Tata fi me!”³¹ Kan mwaan ε Jisos lan kebo jice wvú le gay ê wvú le, “O oo, mbee wo doose baay! Wo be keŋke kemaŋen nje la?”³² Ε bô wvú mum ben ley ê kekon e, ε fwefwe wvudvu mum lu.³³ Ε boom bew bo ηgoo le bò to nu ê kekon e mum nya n'wvum ê wvú gay le, “Kecεεy, wo nu Waa Nyo'.”

Ε Jisos fe bonyii bo bincem e Genesaleτ

(Mak 6:53-56)

³⁴ Ε bó ke lente mamase buy keba kè Genesaleτ e.³⁵ Ε bonyii bo jó yen wvú le kieε wvú, mum ciinse ntum ê keba kedvu le kecii, ε bonyii no too bô bonyii bo bincem e bocii fô Jisos e,³⁶ leke le wvú ecine é bó ekum ke naa ε è nu ηgem ndvu ye le. Ε wee tfuu wvú to kumte, mum no bonene.

14:20 2Bfn 4:43-44

14:23 5:1; Luk 5:16

14:25 Job 9:8

14:26 Luk 24:37

14:30 8:26

14:31 6:30; 8:26; 16:8; 17:20; Luk 12:28

14:33 16:16; 27:54; Mak

15:39

14:36 9:20

15

Ekumε nce wonj bô diεw Nyo'
(Mak 7:1-13)

¹ Ε Bofalasii bô bonyii bomew bô to dunçi bonci bo Nyo' le ke mum nε Jεlusalεm to fô Jisos e bife ê wvú le, ² “Ε nu nje la wvù boom buw bo ηgoo le beete bô nce wonj bo'icee bosεbeene bo fwele? Kε bó cuke can ê je yì nci gomte le sε diekene kε.” ³ Ε Jisos tfuse ê bó le, “Ε nu nje la wvù ben beete finεn bô bonci bo Nyo' le bii ε è nu nce wene wonj e? ⁴ Me njemyi nεn, njefo Nyo' to nu ε gay le, ‘Wvumε ico bô bwoo.’ Bvuu gay tεn le, ‘Ε wee nan lo ice kεnεε bwee, é bó yu lo mwεtεn.’ ⁵ Geenεn, ben ε no gayte finεn le, ‘Ε wee nε ε gay ê ice kεnεε bwee le, “Fieε fi wo bee keekεηkε can yεm e nu ε me ε nya wase ê Nyo',” tu kε è nulo é wvú ebvuu ejo fieε fidvu efi ice kεnεε bwee dvú kε.’ ⁶ Ε nεε no ben bii nce wene wonj e nεn mum gee ε diεw Nyo' tuu fieε fi εcici. ⁷ Bonyii bô jemyi jεεy gee jεεy ban! Fieε fi wee ntum Nyo' wvù Yεsaya to jemyεε ekumε ben nu naa lo keceεy, no wvú to gayεε le,

⁸ ‘Bonyii ban wvumte me kε fomvu fomvu,
ε mvuntelem mvubole nu ncejole fô me le.

⁹ Bó bunlee me ε è nu kε εcici, njefo bó joo mwεεm mvù è kp-wawci bonyii yεεyi le è nu diεw yεm.’ ”

Fieε fi nulo ebefe bô wee
(Mak 7:14-23)

¹⁰ Ε Jisos ke nε tee kebom-bom ke bonyii le ε kí to. Ε wvú gay ê kí le, “Ben eyekε eyuw, ekiεε nta. ¹¹ Kε fieε fi leyte ê wee εmvu nulo ebefe bô wvú kε. Ε nu fieε fi buyte lo ê wee εmvu fi nulo ebefe bô wvú.”

¹² Ε boom bo Jisos e bo ηgoo le ke nε to gay ê wvú le, “Wo kee kε le Bofalasii be ε yuw fieε fi wo be jeme fieε fí ε gbwe bó?” ¹³ Ε wvú tfuse ê bó le, “Kete kecii kè è nu sε è yele Icem wvù nu fowe nu ε bó nu ke ebaa. ¹⁴ Ben edaayε ê bó le, è nu binfefe bì dunçi je ê bonyii. Ε kenfefe dunçi je ê kemew, é bó bocii ke egeη egbwεkεn ê kentuke le.” ¹⁵ Ε Bita gay ê Jisos le, “Kε yuuse ê bese fieε fi ηgan wε jemyi.”

¹⁶ Ε Jisos bife le, “Kε ben tεn kee mwεεm e? ¹⁷ Kε ben kee le fieε ficii fi leyte ê wee εmvu booke ê shem ké ghan buy lo le? ¹⁸ Geenεn, ε fieε fi buyte diuw wee le nεn'yi ε è nu fô fitele le. Ε è nu fifieε fi beete bô wee. ¹⁹ Fí ké nε ε è nu fô fitele le, ε wee sε no kεηkε ηkpawawce wvù befe, mum yu wee, jo kpwεε wee kεnεε dwee wee, jan kenjan, con bvucōn, ben jim nsaw mbiay kεnεε befe bô diee di wee le. ²⁰ Mvun nu mwεεm mvù nulo ebefe bô wee. Kε keediekεn bô can sε bó ε cuke nulo ebefe bô wee kε.”

Ε kpwoon mvu wvù to nu wee ketum lese fitele yi Jisos e
(Mak 7:24-30)

21 Ε Jisos ke ne fó lεwse ye γεν keba ke Taya bô Sidon e.
 22 Ε fí kooy le kpwoon mvu wvu Kaanan wvù to nu jó to nu ε ne to yen Jisos e, bee fô wvú le le, “O Tata, waa Nfon Dawe, came ke shen fô me le. Waa wem wvù kpwoon nu ε nceendaa dεwle mvu njiηsene naa lo bô wvú baay.” 23 Geenεn ε Jisos yuw fanε yaa ghay lo ke. Ε boom bew bo ηgoo le bence to lεke wvú gay le, “Gayε ke ε kpwoon wvun le wvú egenè. Wvú bii nyaa njεese ê beene.” 24 Ε Jisos tfuse le, “Bó to tum me ε è nu fô bonyii bo Islael e maan bò nu diεwe njée yi nu ε ne wase ε no bvuyte lo le.” 25 Geenεn ε kpwoon wvudvu to ke tum ενvuw ê Jisos ejise gay le, “Tata, fi ke me.” 26 Ε Jisos tfuse ê wvú le, “Ke fí nu leη keejo ηgu boom elan fô bwé le ke.” 27 Ε kpwoon wvudvu gay le, “Ε nu keceey icem. Geenεn naa bwé ké no bonyi ke tfúw yi icee bó dioo diekene ε yí no gbwekene.” 28 Ε Jisos mum tfuse ê wvú le, “O kpwoon wvun, mbee wo temyi lo. Fí ekooy fô wo le no wo shieele.” Ke nonεn ε waa we mum bonεn lo.

Ε Jisos nyanε bonyii bontfuke bonεw

29 Ε Jisos ke ne fó no gene, γεν fey mbew Mamase yi Galilee le, ben γεν yi kum e, shii fó. 30 Ε kebombom ke bonyii le ke baay to fô wvú le nen ghemm. Ε bomew to too bô bonyii bô nu bontεηε, noo

bò keηke bonfiaw ye le, noo bò nu binfefe, noo bò nu bin-cife, noo bomew bo bincem e nteen. No bó too bô bó, no jiwse ê wvú ejise ε wvú fele bó. 31 Ε kebombom kedvu no keηke lo ηghaw no bó to yene ε bincife jemyi, ε bonyii bò keηke bonfiaw ye le bonene, ε bontεηε lene ten teytey, ε binfefe yene mwεem e. Ε bó tum monkum mo Nyo' bonyii bo Islael e.

(Mak 8:1-10)

32 Ε Jisos mum tee boom bew bo ηgoo le gay ê bó le, “Me ηkeηke shen fô kebombom kin e, njefo bó nu wase bee bó εdiuw εta, ε fιεε fí bó edie yaa bvuu nu ke. Ε ke me ηgomte le me encine bó le é bó egene jen ke, njefo è nulo é bó egen egbwe jen ê je.” 33 Ε boom bew bo ηgoo le gay ê wvú le, “Ε nulo é beene ejo fεε mwεem mvudien ηkpwaante jan mvù ekpwenten keenyanε kfuu kin kebombom ke bonyii le dvú?” 34 Ε Jisos bife ê bó le, “Ben keηke bontuw bo bleeδ e bomεε?” Ε bó tfuse le, “Ε nu bososhwi y bô mvubyetele nen caan.” 35 Ε Jisos mum gay le kebombom ke bonyii le kedvu eshii fokuse. 36 Ε bó shii, ε wvú jo bontuw bo bleeδ e bo bososhwi y ba noo byé yidvu, nya keyoone ê Nyo', mum guushε nya ê boom bew bo ηgoo le, ε bó mum gawce ê bonyii bodvu. 37 Ε wee tfuu die, ffuu. Ε bó baance bimbeke bì to sheετεε, ε bí yiηsen ηkáa yisooshwi y.

38 Bonyii bò to diee to nu bolemse bontfuke bonew, e se jo bokene noo boom. 39 E wvú mum cine kebombom kedvu le e kí no kfuuyi. E wvú ley ê kekon e gen ê keba kè Magadan e. *

16

E bonyii bomew no gomte le Jisos ege kenghaw ke fiεe le
(Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)

1 E Bofalasii bô Bosadusii ke ne to fô Jisos e keemom wvú, mum gay le wvú ege fiεe fi dunçi mvunḡay mvù ne fowe. 2 E Jisos gay ê bó le, “E ke dioo nu seke diuu seeyi e ebule yeεle, e ben no gayte le, ‘Ekfun nu ebuy ejon,’ njefo ben nu e yen e ebule yeεle. 3 E ke dioo nu seke diuu sane e ebule yeεle e kembew e suu, e ben no gayte le, ‘Nffum nu ke efey eben,’ njefo ben nu e yen e ebule yeεle e kembew e suu. Ben kee keetaa ebule mum kieε no ekfun nu enu, geenen yaa kee ke bonciise bò mwεem mvù kooyi yî kefew kin e dunçi nje la? 4 Engoke kè befe kè nu e cine wase Nyo' le e no nu diewe kpwoon nsake le kin, gomte fiεe fi dunçi mvunḡay mvù ne fowe. Ke è nulo é me endunçe fiεe ê kí efey fi wee ntum Nyo' wvú Jona le ke.” No wvú gay nonen mum cine bó le ne no gene.

E Jisos tefe boom bew le bó eyenè ekume gee di Bofalasii bô Bosadusii le
(Mak 8:14-21)

5 E boom bo Jisos e bo ḡgoo le ke dioo fese kewvu keki yen le bó be e daaye keejo bleed. 6 E Jisos ke ne gay ê bó le, “Ben eyenè, bvuu joo kefew yî fintunḡeen fi Bofalasii noo fi Bosadusii le.” 7 E boom bew bo ḡgoo le mum kew no jemyi εbonebon ekume fiεe fidvu, gayte le, “Wvú jemyi fintunḡeen fin nen njefo beene baa to bô bleed ke.” 8 E Jisos kieε fiεe fi bó jemyi ekume fi mum gay le, “O oo bonyii bo mbee wvú doose le ban! Ben jemyi ebenēben e è nu ekume bleed wvù ben baa kenke ke nje la? 9 Ben baa yene wase mwεem e le? Ke ben kumyi bontuw bo bleed e bo botin bò bonyii se diee bontfuke botin e? Bimbeke bì ben se baance se nu ḡkâa yimiεe? 10 E ke ben bvuu kumyi ten bontuw bo bleed e bo bosooshwiy bò bonyii be die bontfuke bonew e? Ben be baanci bimbeke bí e buy ḡkâa yimiεe? 11 E ge la wvù ben baa kieε le ke me nje-myi e è nu ekume bleed ke? Me mbvuu ḡgayte ke le ben ejod kefew ekume fintunḡeen fi Bofalasii bô Bosadusii le.” 12 No wvú jeme nonen e bó mum kieε le ke wvú jemyi le bó ejoo kefew e è nu ekume fintunḡeen fi bó towte ê bleed e ke, le wvú jemyi e è nu ekume n'yeeyi wvu Bofalasii bô Bosadusii.

* 15:39 Boḡwa' bo boyvuum bomew tepe bvudvuu bvun le «Magdala». 16:1 12:38-39; Luk 11:16, 29-30 16:1 Jon 6:30 16:6 Luk 12:1 16:7 Mak 6:52 16:8 14:31 16:9 14:20 16:10 15:37

Ε Βita cεε λε Jisos nu Mboyse
wvù Nyo' to kawεε

(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)

13 Ε Jisos ke γεν buy ε̂ keba
ke won e kè Kaysalia Filibi
le, ke ne bife ε̂ boom bew
bo ηgoo le le, “Bonyii duu le
wee wvù diee nu Waawee nu
yεε?” 14 Ε bó tfuse ε̂ wvù
le, “Bonyii bomew duu le wo
nu Jon Nleseejoo, bomew le
Elayja, ε̂ bomew duu le wo nu
Yelimia kenεε wee ntum Nyo'
wvumvu.” 15 Ε wvù bife ε̂ bó
le, “Ben duu finεn le me nu
yεε?” 16 Ε Semon Bitá tfuse
le, “Wo nu Mboyse wvù Nyo'
to kawεε wvù Waa Nyo', Nyo'
wvù keηke nshii.” 17 Ε Jisos
tfuse ε̂ wvù le, “Semon waa
Jona, Nyo' nu ε̂ buw wo, njefo
ke fin nu ε̂ è seje wee wvu
wum ε̂ wo ke, è seje Icem
wvù nu fowe ε̂ wo. 18 Me
ε̂ no ηgayte ε̂ wo le wo nu
Bitá, * ε̂ è nu yí kemaan
kin e wvù me nu ηke en'yoo
kentaashε̂ kem ke bonyii bo
mbee le. Ε̂ ke mvungay mvu
kpwe le nu ke eyuu eghaw
kentaashε̂ kedvu ke. 19 Me nu
ηke enya ken'yene ke bvun-
fon bvú fowe le † ε̂ wo. Fiεε
fi wo ε̂ ke ε̂ suu fokuse fεn, tu
bó nu ε̂ suu wase fowe. Fiεε
fi wo ε̂ ke ε̂ fay fokuse fεn, tu
bó nu ε̂ fay wase fowe.” 20 No
Jisos gayεε nonεn, mum loocε
ciise lo ε̂ boom bew bo ηgoo
le le bó eyεne fo bó ke emom
esee ε̂ wee le wen nu Mboyse
wvù Nyo' to kawεε ke.

Ε Jisos jeme εκumê kfuu
kpwe yì wvù nu ke ekpwe

(Mak 8:31-9:1; Luk 9:22-
27)

21 Ε̂ κεw yí kefew kekie le,
ε̂ Jisos mum κεw no dunji ε̂
boom bew bo ηgoo le le wen
keηke ke keegen Jelusalem. Ε̂
wen nu egen eyen bonγεw
nteen can bonyii bò saake
won e bô bocee ncese bo baay
baay noo bonyii bò dunji
bonci bo Nyo' le. Bó nu ke
eyu wen, ε̂ ediuw ebuy ε̂ ta ε̂
wen ekase ebuy yí kpwe le.
22 Ε̂ Bitá mum jo wvù ε̂ bô wvù
lewse ye. Ε̂ wvù mum κεw
no saake wvù yí fiεε fidvu le,
gayte le, “Tata, Nyo' elewsee.
Ke fin fiεε nu ke eyuu ekooy
bô wo ke.” 23 Ε̂ Jisos banke
ye gay ε̂ Bitá le, “Ja ε̂ me ε̂ jim
Satan! Wo jewsee lo me njefo
ke wo leeme ε̂ keba ke Nyo' le
ke. Wo leeme ε̂ è nu ε̂ ke wee
wvu wum e.” 24 No Jisos jeme
nonεn, mum gay ε̂ boom bew
bo ηgoo le le, “Ε̂ wee gomte
keenu wee wεm ηgoo, tu wvù
keηke keetun εκolê kew, etuu
kentam kew ebij me le. 25 Ben
ekeè le wee wvù bawci nshii
we fo wvù elase nu ke elase
ke lo. Geenεn ε̂ wee wvù lase
nshii we nje me nu ke ekeηke
nshii. 26 Ε̂ bó baanci naa won
wvun nen tfuu, ε̂ nya ε̂ wee
wvù ε̂ die, ε̂ ke ε̂ lase nshii
we, ε̂ σεw wvudvu enu la?
Nuu le fiεε nu dvú fi è nulo
ε̂ wee esum keyoy kew dvú

16:14 14:2; 17:10-13; Mat 21:11

22:32; Jon 1:42; 21:15-17; Εφε 2:20

* 16:18 Diee di Bitá din nu le, «Te».

† 16:19 Fεn nu teyey le, bin'yene bi bvunfon

bvú fowe le. 16:20 17:9 16:21 17:22-23; 20:17-19; 26:2

16:24 10:38-39; Luk 14:27; 17:33; Jon 12:25-26; 1Bi 2:21

16:16 14:33; Jon 1:49; 11:27

16:18 Luk

16:18 Diee di Bitá din nu le, «Te».

† 16:19 Fεn nu teyey le, bin'yene bi bvunfon

bvú fowe le. 16:20 17:9 16:21 17:22-23; 20:17-19; 26:2

16:24 10:38-39; Luk 14:27; 17:33; Jon 12:25-26; 1Bi 2:21

le? ²⁷ Ben ekeè le wee wvù diee nu Waawee nu ke eto bô bonceendaa bew ê bvukuke bvu Ice le, emum elaw wee tfuu yî fiεε fi wee nu ε ge le. ²⁸ Ε me ensee ê ben keεεy le bonyii bomew leeme fen bô yaa nu ke eyuw wvun kpwe se bó ε yen no wee wvù diee nu Waawee too bô bvunfon bwew ke.”

17

Ε Jisos dunçe bvukuke bwew bvù wvù to kenke fowe (Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)

¹ Ε εdiuw ke fey εsoocaa, ε Jisos jo Bita bô Jem noo Jon wvù waa bwee Jem, ε bô bó ben yî kum wvumew e ε wvù defe ewe, no nu fó εbonεbon. ² Ε bó ke ne yen ε nfiεεn ye ε kumen ê bó ejise, bvushiw bwew ε no baa lawkene diεwe diuu le, ε ndvú ye baa ten lawkene nen mwawmwawmwaw. ³ Ε fi kooy le Muses bô Elayja to nu ε ne buyεn fô bó le, no jemyi bô bo Jisos. ⁴ Ε Bita mum ne bvumten gay ê Jisos le, “Tata, fi jee no beene nu fen. Ε wo fen koonke lo é me en'yoo cún fen she, é yimi enu yo, yimi yi Muses, yimi yi Elayja.” ⁵ Ke no wvù to beε jemyi, ε fi kooy le kembew kè baa nen bvuuu to nu ε ne to ban bó, ε diεw jeme ê kembew kedvu le le, “Wvun nu Waa wem, wvù nu fitele fiem. Me n'yuuke njon bô wvù baay. Ben eyuukè ε è nu wvù le.” ⁶ Ε boom bew bo

ηgoo le dioo yuw diεw yidvu ε kedvum gbwo bó, ε bó gbweken tum monshim fokuse. ⁷ Geenε ε Jisos gen kum bó le gay le, “Ben eja we. Fo ben efanè ke.” ⁸ Ε bó dioo cake ejise we fanε yaa bvuu yen wee mvu le efey Jisos ke.

⁹ Ε bó ke ne yî kum wvudvu le dioo booke, ε Jisos lew ê bó le, “Fo ben ke esee fiεε fi ejise eyene be yen ê wee se wee wvù diee nu Waawee ε buy wase yî kpwe le ke.” ¹⁰ Ε boom bew bo ηgoo le bife ê wvù le, “Ε nu nje la wvù bonyii bô dunçi bonci duu le Elayja kenke keeke eyaw eto é Mboyse wvù Nyo' to kawεε se to?” ¹¹ Ε Jisos tfuse le, “Ε nu keεεy le Elayja kenke keeyaw eto ekene mwεεm mvunciim. ¹² Geenεn é me ensee ê ben le Elayja nu ε to wase bó fanε yaa kiεε wvù ke, ε mum ε ge fiεε fi bó koonke bô wvù. Ε è nu ke lenlen no wee wvù diee nu Waawee nu ke eyen ηγεw can yibole.” ¹³ No wvù gay nonεn, ε boom bew bo ηgoo le mum kiεε le wvù jemyi ε è nu ekume Jon Nleseεjoo.

Ε Jisos fe wan mvu wvù to gbwee kenjgbwe

(Mak 9:14-29; Luk 9:37-43a)

¹⁴ Ε Jisos bô boom bew bo ηgoo le ke bow fεse fô kebom-bom ke bonyii le to nu. Ε wee mvu ne to tum envuw ê Jisos fwe, gay ê wvù le, ¹⁵ “Tata, came ke shen fô waa wem

e. Wvú gbwee kenjgbwe, yene ηγεω baay. Wvú nen'yi gbwe fotan, ké nε gbwe ê joo le. ¹⁶ Me mbe ε nto bô wvú fô boom buw bo ηgoo le bó ε mom ηkuuη keefe wvú.” ¹⁷ E Jisos gay le, “O oo! Eηgokε ke εcici kè baa lese fitele yî Nyo' le kin. Me nu ηke enu beene engeen embuy nεε? Me nu ηke enkuu shém bô ben engeen embuy nεε? Ben eto bô wan wvudvu fεn enya ê me.” ¹⁸ E bó to dvú, ε Jisos wam nceenda da dεwle wvù to nu yî wan wvudvu le ε wvú buy, ε wvú mum bonen lo kan mwaan.

¹⁹ E boom bo Jisos e bo ηgoo le ke nε gen fô wvú le εjim εjim, bife ê wvú le, “E nu nje la wvù bese be mom ηkuuη keebvuse nceenda da dεwle wvudvu?” ²⁰ E wvú tfuse ê bó le, “E nu njefo mbee wene doose lo. E me ensee ê ben keceey le, é ben be kenjke mbee ε wvú nu ke naa diεwε shem nsusu le, * tu ben nulo egay ê kum wvun le wvú emvuw ye fεn egen eleem fofe, é wvú mvuwε, fiεε saa nu dvú fi nulo eghaw ben ke. ²¹ [Geenen, ke kfuw wvuwvun nceenda da dεwle nulo ebuy se wee ε bunle ε she mbam mwεem mvudien ke.]”†

E Jisos bvuu jeme ekume kfuw kpwe yi wvú nu ke ekpwe (Mak 9:30-32; Luk 9:43b-45)

²² No Jisos bô boom bew bo ηgoo le to taashεε Galilee, ε wvú gay ê bó le, “Wee wvù diee nu Waawee nu ε bó nu ke enya wvú can bonyii le, ²³ é bó eyu wvú, é ke edioo enu εdiuw εta, é wvú ebuy yî kpwe le.” E bó yuw nonen, ε ye keeshε bó baay.

Ekume shile wvu yew ncese

²⁴ E Jisos bô boom bew bo ηgoo le ke gen buy Kafana'um, ε bonyii bò to fii shile wvu yew ncese ke to yen Bita le sow ê wvú le, “Wee wene n'yεeyi ké no laanjke ke shile wvu yew ncese?” ‡ ²⁵ E wvú bee le, “Eε.” E Bita ke dioo tu fô yew e, ε è yaw Jisos jike fiεε fidvu fokuse, bife ê wvú le, “Semon, wo yene fiuw le la? Bonfon bo fokuse fεn ké no fii shile bô kensuw ε è nu ê baa? Bó ké no fii ê boom bo won e, nuu ê botolo le?” ²⁶ E Bita tfuse le, “Bó ké no fii ε è nu ê botolo.” E Jisos gay ê wvú le, “Tu ke boom bo won e yaa kenjke keelaanjke ke. ²⁷ Geenen, wvu le fo bee wo eteensen mvuntelem mvu bonyii bodvu le, genε elan fincaw ê mamase le, bye yi wo ε yaw ε koo, ε wo yene diuw wvudvu, é wo eyen jise di bigew e jó, emum ebvuse egen enya ê bó keelanj shile wesebewo dvú.”

18

Wee wvù kuuke ente jo

17:17 Dito 32:5, 20 **17:20** 13:31; 14:31; 21:21; Mak 11:23; Luk 17:6 * **17:20** Nsusu yin nu é diεw bala le le, «mustard». † **17:21** Ke bonjwa' bo boyvuum bomew bò bó to yawεε san diεw Nyo' jó kenjke kencim kin ke. **17:22** 16:21 **17:24** Ksm 30:13 ‡ **17:24** Shile wvun to nu diεwε kenjawten ke nlawma wee lemme le yi diuu le. **18:1** Luk 22:24

jim. ¹⁶ Wvú é no nu se wvú ε yuw fiε fi wo jeme, é wo jo wee mwaan kenεε bofεε ε ben ε bó kase gen fô wvú le, wvu le njeme wemen ekenke bonyii bofεε kenεε botete bô eben jim nsaw wvudvu. ¹⁷ Wvú é gen ε fan keeyuw fiε fi bó jemyi, é wo jo keseen gen dvú fô kentaashe ke bonyii bo mbee le. Wvú é fan keeyuw naa noo kentaashe ke bonyii bo mbee le, é wo jo wvú diewe wee wvú yaa kee ke Nyo' kenεε diewe wee wvú fii shile le.

¹⁸ ε me ensee ê ben keεεy le fiε fi ben ε ke ε suu fokuse fen, tu bó nu ε suu wase fowe, fiε fi ben ε ke ε fay fokuse fen, tu bó nu ε fay wase fowe. ¹⁹ Me ε mbvuu ε no ngayte ê ben le, é bonyii bofεε ê ben ente beje yí fiε le fokuse fen, ε lekε ê bunle le, é Icem wvú nu fowe ege fimweten fô bó le. ²⁰ Ben ekeè le fô bonyii bofεε kenεε botete nu ε taashe ê diee diem e, nu ε me nu ê bó entelen.”

Ngan ekume wee fioo wvú yaa koole ke shen

²¹ ε Bita mum bence bife ê Jisot le, “Tata, è nu bokan bomεε bô waa bwεem gee mwεem mvù befe fô me le, é me enεeshi ke lo? ε nulo é ke egen ebuy bokan bosooswiy e?” ²² ε Jisot tfuse ê wvú le, “Kε è nelo é me engay ê wo le è nelo enu ke bokan bosooswiy maan ke. ε nelo enu mbansooswiy bokan bosooswiy. ²³ ε nεε fiεε

fi bó nelo efewsεn bvunfon bvu fowe bô nfon mvu wvú to gomte keekpwanεn bô bonyii bew bo lemme le bô kpwaw we to nu can yibole. ²⁴ No wvú to kewεε keetaasse, ε bó to bô wee mvu ε ye fioo nu bikele bi bigew e bontfuke yuufe. ²⁵ No ke è to nulo é wvú elaw, ε nfon wvudvu mum gay le bó ejo wvú bô kpwεse noo boom noo mwεem mwew mvunciim egese eto bô bigew bidvu elaw fioo ye dvú. ²⁶ No nfon gay nonen, ε wee wvudvu gbwe ê wvú ejise ku can ê wvú gay le, ‘Tata, kuu ke shém bee wo, me nu nke enlaw fiε ficii.’ ²⁷ ε shen ge ε cee ekole we cine wvú le daaye lo ê fioo yidvu le. ²⁸ Geenεn, ε wee wε keβεε ke buy dīoo gene, buynεn yí wee mvu wvú bô bó lemte nfon e, ε wvú to kenke wvú fioo ekεε ke bigew e ke kemwaan. † ε wvú mum jice wvú yí sew e gay le, ‘Lawε fioo yo.’ ²⁹ ε wee lemme wvudvu mum gbwe ten ê wvú ejise, lekε wvú gay le, ‘Kuu ke shém bee wo, é me nke enlaw wo.’ ³⁰ ε wvú tun, jo wvú gen fen yew ncaw e le wvú enù dvú egen ebuy no wvú ke elaw fioo ye. ³¹ ε bonyii bomew bô bô bó to lemte dīoo yen fiε fi kooy le, ε fí ley bó baay. ε bó mum gen see fiε ficii fi be kooy ê nfon. ³² ε nfon tooy wvú ε wvú to, ε wvú gay ê wvú le, ‘Wo nu fiε fi εcici. Me mbe ε ndaaye ê yo fioo le yicii njefo wo be

18:17 Tay 3:10 **18:18** 16:19; Jon 20:23 **18:19** 7:7 **18:20** 28:20 **18:22** Kenj 4:24 **18:23** 25:19 **18:27** Luk 7:42 † **18:28** Ekεε ke bigew e kin nu é diεw Glek e ke diεwe bodanali gbwee le. **18:33** 5:7

ε ku can ê me. ³³ Kε è be nulo tɛn é wo ecam shen fô wee wvù ben ε bó lemte le no me mbe ε ncam tɛn fô wo le? ³⁴ Ε nfon ton'yε shém, nya wvù le bó efen yew ncaw e, enyεwle bô wvù eɣen ebuy no wvù ke elaw fioo ye yicii. ³⁵ Nonɛn, è nu kε λɛɲλɛɲ no Icɛm wvù nu fowe nu ke ege bô wee mwaan mwaan ben e, fɛn é wee baa elɛɛshɛ bô fitele fiew ficii fiεε fi befe fi waa bwee nu ε ge fô wvù le.”

19

N'yεyi ekumε keekun kpwoon
(Mak 10:1-12)

¹ Ε Jisos ke jeme mwεem mvun mεse, mum nε ê keba ke won e kè Galilee le ɣɛn ê kè Judea le Joo Joodan wvuke. ² No wvù ɣɛn, ε kebombom ke bonyii le shfum bi wvù le, ε wvù fε bó bocii bô to cɛmkene jó.

(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)

³ Ε Bofalasii ke nε to fô wvù le keemom wvù, mum bife le, “Nci nu ε bee le è nulo é wee ekun kpwese yî fiεε le kɛnɛε è nu naa fi la?” ⁴ Ε Jisos tfuse ê bó le, “Ben ke baa tan wase fiεε fi bó san le, ‘Fonkew nu ε wee wvù to bomεε bonyii to bom bó ε bó no nu diemsɛn bô kpwon’ e? ⁵ Wvù to bom nonɛn mum gay le, ‘E nu nje fifin wvù diemsɛn nu ke ecinε ice bô bwee le etaashε bô kpwese, é bó bofεε emum etu wase wee mwaan.’ ⁶ Nonɛn, kε bó bεε bonyii bofεε kε, bó

nu wase wee mwaan. Fí ε mum ε no nu le, fiεε fi Nyo' nu ε taashε wase, fo wee emom egawsɛn kε.”

⁷ Ε bonyii bodvu mum bife ê Jisos le, “E no nu nje la wvù Muses to gayεε le wee nulo esan ηwa' enya ê kpwese wvù dunji le wen nu ε kun wase wvù, emum ekun wvù?” ⁸ Ε Jisos tfuse le, “E to nu nje bikuu binɛn bì tɛmyɛɛn wvù Muses to cin'yεε le wee nulo ekun kpwese. Geenɛn, kε è nu no fi to nu fonkew kε. ⁹ Me ε no ηgayte fiem ê ben le, é wee nε ε kun kpwese ε jo wvumvu, é è baa nu le kpwon wvudvu nu ε nε ε no ghane gee nsake, tu wvù nu ε ge kebefε kε diεwε keejan kpwon mvu.”

¹⁰ Ε boom bo Jisos e bo ηgoo le yuw fin gay ê wvù le, “E è fɛn nu no fi nu ekumε diemsɛn bô kpwon, é fi ejee le wee emey fiew nonɛn sɛ wvù ε taashe bvujen.” ¹¹ Ε Jisos gay ê bó le, “Kε è nu wee tfuu wvù nulo ebee fifin fiεε kε. E nulo ebee kε bonyii bô Nyo' nu ε ge le bó ebee. ¹² Ben ekeè le bonyii bomew nu dvù ε bó yaa ké no kɛɲke shiee kpwon kε, ε è nu no bó to bokεε wase bó ε bó nu. E bomew nu nonɛn ε è ge bonyii bô can le bó enu nonɛn. E bomew nu fi-bole nonɛn ε è ge bó bô bikuu bibole le bó enu nonɛn nje bvunfon bvυ fowe. Wee wvù nulo ebee fifin ε wvù bee.”

E Jisos lan kembonɛn yî boom bo caan caan e

13 E bonyii ke ne no too bô boom fô Jisos e le wvú ekum bó le, ebunle fô bó le, e boom bew bo ngoo le mum no saake lo bonyii bodvu. 14 E Jisos gay fiew le, “Ben ecine é boom bodvu etoo fô me le. Fo ben ejewsè bó ke, njefo bvunfon bvú fowe nu e è nu fô bonyii diewe boban e.” 15 No wvú gay nonen, mum gee can ye yí bó le mum ne no gene.

Jisos bô cee kpaw

(Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)

16 E fi kooy le wee mvu to nu e ne to fô Jisos e, bife é wvú le, “Wee N'yeyi, fi ee fi jee fi me nkenke keenge nse nkenke nshii wvú mey lo nu la?” 17 E Jisos bife é wvú le, “Wo biite e è nu é me ekume fi ee fi jee nje la? Wee wvú jee mey ke mwaan. E wo gomte keeke eley nshii wvú mey lo le, é wo no geelè bonci bo Nyo' le.” 18 E wee wvudvu bife é Jisos le, “Bonci bo Nyo' le nu bò la?” E Jisos tfuse le, “Fo wo eyu wee, fo wo ejan kpwee wee, fo wo econ bvucón, fo wo eben jim nsaw mbiay, 19 è wvumtè ico bô bwoo, noo le, è koonkè waa bwoo no wo koonke ekole kuw.” 20 E cuwee wvudvu mum gay é wvú le, “Bonci ban bocii nu e me nse ngeele wase. E bvuu sheke la?” 21 E Jisos tfuse é wvú le, “E wo fen gomte keenu wee wvú jee gene meese, é wo gen gese mwem mvú wo kenke, gaw

bigew bidvu é bo kefufe le, é wo ke emum ekenke ntfu e è nu fowe. E wo dioo e ge nonen emum eto ebii me le.” 22 E cuwee wvudvu yuw nonen, mum ne no gene nu lo shen shen, njefo wvú to kenke kpaw baay.

23 E Jisos mum gay é boom bew bo ngoo le le, “E me ensee é ben keeey le fi nu ke etemyi fô wee kpaw e keeley bvunfon bvú fowe le. 24 E me embvuu ensee é ben le, fi nu cekey fô nyambala le keeley é jise di tase le fele fô wee kpaw e keeley bvunfon bvú Nyo' le.”

* 25 E boom bo Jisos e bo ngoo le yuw fifin, e diuw yum bó baay. E bó bife le, “E è fen nu nonen, é ke yuu eboy ye?” 26 E Jisos taa bó nen, gay é bó le, “E è nu fô wee wvu wum e, tu fi nulo eghaw. Geen e fô Nyo' le nu e ke fi ee yaa nulo eghaw wvú le.” 27 E Bitá gay é wvú le, “Taa eyen, bese nu e cine wase fi ee ficii le e no bii wo le. Bese nu ke ekenke la?” 28 E Jisos gay é bó le, “E me ensee é ben keeey le seke wee wvú diee nu Waawee e shii wase yí kawla we bvukuke le won wvu fwé le, é ben ban bò se bii me le, eshii ten yí bokawla le yuufe ncow bofee esaake dikfuu di Islael di yuufe ncow difee. 29 Wee tfuu wvú nu e cine la diwe e, kene boom bo bwee le, kene jéme ye le, kene ice le, kene bwee le, kene boom e, kene ne

19:14 18:3 19:18 Ksm 20:12-16; Lew 19:18 19:19 22:39 19:21 6:20;

8:21-22; Luk 12:33 19:22 Mben 62:10 * 19:24 Nyambala yin nu e bó teje é diwe bala le le «camel». 19:26 Saka 8:6; Luk 1:37 19:28 25:31; Luk 22:30; 1Kol 6:2; Mwm 3:21 19:29 10:37

le, ε wvú cin'yi nje yem, nu ke ekeηke bonyii bô mwεem bokan gbwee fele no wvú se keηke. Ε wvú nu ke ekeηke ten nshii wvú moy lo. ³⁰ Geenen, bonyii nteen bô nu fwe ke- seen nu ke enu ejim, é nteen bô nu ejim keseen enu fwe.”

20

Nyan ekume wee wvú to joe bonyii bo lemme le lese wene

1 Ε Jisos bvuu gay le, “Bvunfon bvú fowe nu diewe cee la mvu wvú to buyee ja fontanentan gen keejo bonyii bo lemme le else é wvú wene. ² No wvú to genee yen bó le, ε bô bó mum kamen le wvú nu ke elaw bó danali danali yí diuu le. * Ε wvú mum ciinse bó ε bó gen no lemte é wvú wene. ³ Ε è ke no nu diewe didiuu bvuke le, ε wvú buy gen yen bomew bonyii le ε bó leeme fô way laame. ⁴ Ε wvú gay é bó le, ‘Ben egen ten elemte é me wene, é me ηke enlaw ben no bó ké no laake.’ Ε bó mum gen. ⁵ Ε wvú ke bvuu buy ke diewe emvunsheen entelen e, bvuu kase buy ke diewe didiuu ditete le, joo ke bonyii bo lemme le. ⁶ Ε è ke no nu diewe didiuu ditin e ekiεguu, ε wvú bvuu buy gen yen bonyii bomew ε bó leemene. Ε wvú bife é bó le, ‘Ε nu nje la wvú ben to ε she leemene fen diuu dicile ecici?’ ⁷ Ε bó tfuse le, ‘Ε nu njefo wee baa jo bese lemme le ke.’ Ε wvú mum gay

é bó le, ‘Ben egen le ten elemte é me wene.’

⁸ Ε è ke no nu ekiεguu, ε cee wee mum to gay é cee ekole bonyii bew bo lemme le le wvú etee bonyii bo lemme le, enya nlawma wvubo, keeke yí bonyii bô be to ejim e, egen emese yí bô be to fwe le. ⁹ Ε wvú mum kew no laake. Ε bonyii bô bó to joe bó yí lemme le didiuu ditin to ε wvú law bó danali danali. ¹⁰ Ε bonyii bô bó to yawee ejo ke dioo to mum no kpwaake le bó nu elaw bó efey bomew ba. Geenen, ε bó law ke ten bó danali danali. ¹¹ Ε bó fi nlawma wvubo mum kew no wvukene cee la we, ¹² gayte le, ‘Bonyii ban bô wo be jo ejim lem ke ntam kefew mwaan maan, geenen wo ε law bee bó lenlen, ε bese nu bô be she ε ηgvuse yí lemme le diuu dicile ε mvum sheyte yí yese le.’ ¹³ Geenen ε cee wee wvudvu tfuse é wee mvu bó le le, ‘Nsaa yem, ke me mbaa njay fiε bee wo ke. Bee wo be kamene ke lemme din yí danali le? ¹⁴ Joo nlawma wo egenè. Ε kon me le me enlaw wee wvu ejim lenlen diewe no me nlaw wo. ¹⁵ Ke me ηkeηke mvungay keenge fiε fi me ηkoonke bó fiε fi è nu fiem e? Nu u le wo bene kendon njefo me nu ε n'yene can yem fô bonyii le le?’ ” ¹⁶ No Jisos jeme nen, mum mese le, “Ε nu ke no bonyii bô nu ejim keseen nu ke enu bo fwe, ε bo fwe nu bo ejim.”

19:30 20:16; Mak 10:31; Luk 13:30 * **20:2** Danali mwaan nu jise di bigew e di bó to ké law wee dvú yí lemme di yí diuu le. **20:8** LeW 19:13; Dito 24:15 **20:16** 19:30

*Ε Jisos bvuu jeme ekume
kfuu kpwe yi wvú nu ke ekpwe
(Mak 10:32-34; Luk 18:31-
34)*

¹⁷ Ε Jisos ke no bene Jelusalem, ε bô boom bew bo ηgoo le bo yuufe ncow bofεε buy ε je, ε wvú tee bó ε bô bó lεwse ye, ε wvú gay ε bó le, ¹⁸ “Ben eyeke eyuw, beene bene wase gene Jelusalem, ε bó nu egen enya wee wvú diee nu Waawee can bocee ncese bo baay baay noo bonyii bô dunçi bonci bo Nyo' le, ε bó esaw wvú esumten le bó eyu wvú, ¹⁹ emum enya wvú can bonyii bô yaa nu ke Bojuu le, ε bó esεwse wvú, tamte wvú bô bonçbwan, emum eta wvú yî kentam e, ε ke edioo enu εdiuw eta ε Nyo' ekase ebvuse wvú yî kpwe le.”

*Ε bwee Jon bô Jεm lεke
bintaw bi boom bew e ε Jisos
(Mak 10:35-45)*

²⁰ Ε bwee boom bo Σεβεδee le ke ne to fô Jisos e bô boom bew, tum ενvuw ε wvú ejise keeleke fiεε. ²¹ Ε Jisos bife ε wvú le “Wo be gomte le la?” Ε wvú gay ε wvú le, “Kawε le ε nu ke edioo enu seke wo saake wase bvunfon bwuw, ε boom bem bo bofεε ban eshii mbew yo le, wvumvu ε εbo kuw ke εlemsε le, wvumvu ε ke εκενε le.” ²² Ε Jisos tfuse ε boom bodvu le, “Κε ben kee fiεε fi ben biite κε. Ε nulo ε ben ke ewu fiko fi ηγεw e

fi me nu ηke εν'wu?” Ε bó tfuse le, “Bese nulo ke ewu.” ²³ Ε wvú gay ε bó le, “Ε nulo ε ben ke ewu fiko fiem keεεε. Geenεη keeshii ε εbo kem ke elemse bô ke εκενε le yaa nu bvudvuu bwem keenya ε ben κε. Mondvuum modvu nu ε ε nu fô bonyii bô Icεm nu ε seyse wase ε γεεε fô bó le.” ²⁴ Ε kebese ke boom bo ηgoo le bo Jisos e bo yuufe dioo yuw ekume fiεε fidvu, ε shém ton'ye bó bô boom bo bofεε bodvu. ²⁵ Geenεη ε Jisos tee bó bocii, ε bó to ε wvú gay ε bó le, “Κε ben kee le bonyii bô saake bitum ké no shiile lo yî bonyii bobole, ε bonyii bo baay baay bobole dunçi mvunçay mvubole ε we jo bó? ²⁶ Κε fifie κεηκε keenu ε ben εντελεη κε. Wee wvú gomte keenu wee wvu baay ε ben εντελεη κεηκε keenu wvú lemte lo ben e. ²⁷ Wee ε no gomte keenu wee wvu fwe ε ben εντελεη, tu wvú κεηκε keenu nfwa wene. ²⁸ Ε nu κε lenλεη no κε wee wvú diee nu Waawee to to le bonyii el-emte lo wvú le κε. Wvú to to keelem lo fô bonyii le, enya nshii we keesum wee nteen yî kpwe le.”

*Ε Jisos yene ejise binfese
bifeε*

*(Mak 10:46-52; Luk 18:35-
43)*

²⁹ Ε Jisos bô boom bew bo ηgoo le ke γεν dioo fele Jεliku, ε kebombom ke bonyii le no

shfumte ê wvú ejim. ³⁰ E fí kooy ɛ binfefe bimew bifɛɛ, ɛ è nu bolemsɛ bì to ké no shiile diuw je le, to nu ɛ dioo yuw ɛ Jisos fele lo, ɛ bí mum no wamte gayte ɛ, “Tata, Waa Nfon Dawe, camɛ shen fô bese le.” ³¹ E kebombom ke bonyii le no wamene bó gayte ɛ bó ebanj lo. Geenɛn ɛ bó bvuu wam gen lo fwe fwe ɛ, “Tata, Waa Nfon Dawe camɛ shen fô bese le.” ³² E Jisos mum leem, tee bó, ɛ bó to, ɛ wvú bife ɛ, “Ben gomte ɛ me enje la fô ben e?” ³³ E bó tfuse ɛ, “Tata, gee é ejise eyese eyene ye.” ³⁴ E shen koo Jisos, ɛ wvú kum ejise ebole. Kanj mwaanj ɛ bó mum no yene mwɛɛm e, mum nɛ no bii Jisos e.

21

E Jisos ley Jelusalem diɛwe Nfon e

(Mak 11:1-11; Luk 19:28-40; Jon 12:12-19)

¹ E Jisos bô boom bew bo ngoo le ke dioo fenene Jelusalem, ɛ bó nu wase ntɛw wvù Betfaj e yî Kum Bite bi Olif e, ɛ wvú mum tum boom bew bo ngoo le bomew bofɛɛ, ² gay ê bó ɛ, “Ben egen ntɛw wvu fwe we le. Ben nu dioo ɛ gen, emum eyɛn lo bwee kembɛɛbey e ɛ bó ɛ suu ɛ waa we nu mbew ye le, é ben efay, eto dvú ê me. ³ E wee bife lo fiɛɛ ê ben, é ben tfuse ɛ Cee Ekolɛ kenjke shiie wvudvu, é wvú emum ecine lo kanj mwaanj é ben eto dvú.” ⁴ Fifin

to kooy nonɛn keege é fí eto ekocɛn no wee ntum Nyo' mvu to jemɛɛɛ, gayte ɛ,

⁵ “Wee egay ê kelaante kè Sayon ɛ,

‘Ben etaa eyɛn, Nfon wene too ê ben e.

Wvú nu ɛ shike ekolɛ kew, ɛ ben yî kembɛɛbey e, ɛ è nu waa kembɛɛbey, kembɛɛbey ɛ kí bɛɛ caan.’”

⁶ E boom bo Jisos e bo ngoo le ba gen, ge ke no wvú to jemɛɛɛ. ⁷ E bó to bô kembɛɛbey kedvu noo wan,

yey bikum bibole yî dvú le, ɛ Jisos ben shii yî kemew e, no gene. ⁸ E kebombom ke bonyii le nteen no yeyte tɛn bikum bibole ê je, ɛ bomew faasshi tíew bite yeyte. ⁹ E kebombom kè to gene fwe dvu

Jisos bô kè to bii ejim no wvu-uyi ɛ, “Eeeee, mbense enù fô waa Nfon Dawe le lɛɛɛ! Nyo' nu ɛ lanj kembonɛn yî wee wvù too ê diee di Tata le lɛɛɛ! Eeeee, mbense enù fô Nyo' wvu fowe le lɛɛɛ!”

¹⁰ E Jisos ke gen fese Jelusalem, ɛ kelaante kedvu kecii shiw. E bonyii no ghayte, biite ɛ, “Wvun se nu yɛɛ le?” ¹¹ E kebombom tfuse ɛ, “E nu wee ntum Nyo' wvù Jisos wvù nɛ ntɛw wvù Nasalet e, Galilee.”

E Jisos kunj bonyii ɛ bó kamene way fô yew ncese Nyo' le

(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)

¹² E Jisos ke gen fô yew ncese Nyo' le, kunj bonyii

bocii bô to geese bô bô to guyte mwεem fó, baashe bidan bi bonyii bô to kumene bigew e, bô bintaw bi bonyii bô to geese bibembε le. ¹³ Wvú to kuunke gayte le, “Fí nu ε bo ε san ε Nyo' gayte le, ‘Bó nu ke etenje yew yem le yew bunle.’ Ben ε banke ε tu tfum bocoonj.”

¹⁴ E Jisos no nu fô yew ncese le, ε binfefe bô bontenje too ε wvú fεle bó. ¹⁵ Geenεn, ε bocee ncese bo baay baay bô bonyii bô to dunçi bonçi bo Nyo' le ke dioo yen binghaw bi mwεem e bi wvú to gee, bô no boom bo caan caan e wvuyi fô yew ncese le, gayte le, “Eeeee, mbense enù fô waa Nfon Dawe le leεε,” ε fí no ton'yi lo bó. ¹⁶ E bó mum waa lo Jisos le, “Kε wo yuuke fiεε fi boom ban gayte le?” E wvú tfuse ê bó le, “Eε, me n'yuuke lo. Fí nu le ben ke baa tan wase fiεε fi bó san le, ‘Nyo' nu ε ge mbense wvù jee gene mεese ε no buyte dew boom bo caan caan e, noo dew boom bô bæε yamte emben e?” ¹⁷ E Jisos ke nε cinε bó le, buy ê kelaante kedvu le, gen ntew wvù Betani le, ce jó.

*E Jisos low kete kemew
(Mak 11:12-14, 20-24)*

¹⁸ E è ke no nu entanentan, no Jisos to kaase tuu jim εlaante, ε jen no yuu wvú. ¹⁹ E wvú yen kete kemew e mbew je le ε bó ké no diee, * mum gen fó, geenεn fanε yaa yen

fiεε le yí dvú le ke, yen ke ε è nu bibε yí dvú le maan. E wvú mum low kete kedvu gay le, “Fo fintam bæε ke ebvuu eyuu eyum lo yí yo le ke!” Kan mwaan, ε kete kedvu mum yowlεn lo. ²⁰ E boom bo ηgoo le bo Jisos e dioo yen nonεn, ε diuw yum bó. E bó no ghayte le, “Kete kedvu ghan nεε ε se yowlεn lo kan mwaan nen?” ²¹ E Jisos tfuse ê bó le, “E me ensee ê ben keceey le, é ben lese fitele yí Nyo' le, yaa kenke naa lo kemañεn ke, ben saa ge ke ε è nu fiεε fí me ηge bô kete kin maan ke. Ben é cim ε gay ê kum wvun le, ‘Mvuwe ye fen egen egbwe ê joo yi baay e,’ é fí ekooy nonεn. ²² E naa la fi ben bunlee leke, nu ε ben nu ke ekenke fen é ben nu ε lese fitele yí Nyo' le.”

*E bó bife fô mvun gay mvu
Jisos e ne*

(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)

²³ E Jisos ke bvuu kase ley fô yew ncese le, ε bocee ncese bo baay baay bô bonyii bô saake won Bojuu ke to yen no wvú yeyi bonyii, mum bife ê wvú le, “Wo jo fεε mvun gay ε se no gee mwεem mvun? E nya yεε mvun gay mvudvu ê wo?” ²⁴ E Jisos tfuse ê bó le, “Me ten nu embife fiεε ê ben. E ben tfuse lo, é me emum ensee ê ben wee wvù nya mvun gay le me engeè mwεem mvun. ²⁵ Jon to leese bonyii ê joo ε mvun gay mvudvu nε fεε? E to nya Nyo', nuu wee wvu wum ε?” No wvú bife nonεn, ε bó

21:13 Yesa 56:7; Yeli 7:11

21:15 20:30-31

21:16 Mben 8:2

21:19 Luk

13:6

* **21:19** Kete kin to nu kè bó tenε ê díεw bala le le, «fig».

21:21 17:20;

Luk 17:6

21:22 7:7

no kenene ebonεbon gayte le, “E beene tfuse le ε to nya Nyo’, ε wvú ebife ε beene le laa ε ε ge la fo beene ebee Jon e le?”
 26 Geenen, ε ε yaa nulo ε beene etfuse le, ‘E to nya wee wvu wum,’ ke, njefo beene fane kebombom ke bonyii le, no bó bocii nu ε bee le Jon to nu wee ntum Nyo’.” 27 Nonen, ε bó mum tfuse ε Jisos le, “Ke bese kee ke.” E Jisos mum gay ε bó le, “Tu ke me nu ensee ten ε ben wee wvú nya mvungay ε me le me engeè mwεem mvun ke.”

Ngan ekumε boom bolemse bofεε

28 E Jisos gen fwe bife le, “Ben kpwaake le la ekumε fin? Wee mvu to kenke boom bolemse bofεε. E wvú ke ne gen fô wan wvu fwe le, gay ε wvú le, ‘Waa wem, gene eshe elemte wene eben.’ 29 E wvú tfuse le, ‘Ke me nu engen ke.’ Geenen ke ne kase kumen fitele fiew mum gen wene dvudvu. 30 E wee wvudvu gen fô wvu ejim e gay ke fife fi wvú be gay wase ε wvu fwe. E wvú tfuse ε wvú le, ‘Me nu engen icem.’ Geenen, fanε yaa gen ke. 31 Tu entelen jo boom bo bofεε ban, nu ε wvú to geε fife fi ice shieele nu wvú la?” E bó tfuse le, “E nu wvu fwe.” E Jisos mum gay ε bó le, “E me ensee ε ben keceey le, bonyii bò fii shile noo bokene bo nsake le nu ε bó leyte wase bvunfon bvun Nyo’ le fwe ε ben e. 32 Me nje-myi nen njefo Jon Nleseεjoo to

nu ε to keedunεε je yi teyey ε ben, ε ben fanε yaa bee wvú le ke, geenen ε bonyii bò fi shile bò bokene bo nsake le bee wvú le. E ben ke dioo cim yen no bó beje nonen, fanε yaa ekumen mvuntelem mvunen ebee ten wvú le ke.”

Ngan ekumε bonyii bò wee to teεεε weε ε bó (Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)

33 E Jisos bvuu jeme le, “Ben ebvuu eyuw ngan mvu. Wee mvu to nu ε lem weε mvuntam mvú bó keenci mbvuum dvú, gem bó ketaan keεkeε, cim fô bó nu ke ekoyte mvuntam mvudvu somte ε mbvuum buyte, tum ketaale ke wee ncey e wene dvudvu, mum teεε weε wvudvu ε bonyii, mum ne gen ketum kemew e. 34 E kefew kè bó ké no koyte mvuntam mvudvu ke to kocen, ε wvú tum bonyii bew bo lemme le fô bonyii bò wvú to teεεε weε ε bó le, le bó egen efi mwuwene mvuntam. 35 E bó gen, ε bonyii bò wvú to teεεε weε wvudvu ε bó koo bó, sun mvu, yu mvu, tumye mvu bò eta. 36 E wvú bvuu tum bomew bonyii bo lemme le ε bó duule fele bo fwe ba, ε bonyii ba bvuu ge ke lenlen no bó geε bò bo fwe ba. 37 Ejim jodvu e wvú tum wase ε ε nu waa we, kpwaake le bó nu egen ewvum waa wen wvun. 38 Geenen, ε wvú gen, ε bonyii bodvu dioo yen wvú le, jeme ebonεbon le, ‘Wvun nu ndiela wee weε wvun. Ben eto ε beene eyu wvú emum eyow

bvushew bvudvu.' 39 E bó mum koo wvú bvuse wene, mum yu."

40 No Jisos fe nen, mum bife le, "Wee wee wvudvu nu ke edioo e to ege nee bô bonyii bodvu?" 41 E bó tfuse le, "Wvú nu ke eto elese lo mvunyaame mvudvu, etese wee wvudvu e bonyii bomew bô nu ke enyaa mwew mvuntam seke nkoy e." 42 E Jisos bife e bó le, "Ben ke baa tan wase e Nwa' Nyo' le le, 'Te didvu die di bonyii bo kembom e to tune, to nu e kase ne tu te di buu di yew e.

E fifin nu e e ge ke Tata, bonyii e no taale kenke nghaw' e?

43 Me e mum e no nseje e ben le, Nyo' nu ke efi bvunfon bwew can yene le, enya e e nu e ketum kè nu ke egee no wvú gomte le." 44 ["Te didvu din nu e wee gbwe yi dvú le, ecaafie lo, e di gbwe yi wee le, efoonce lo mweten."] †

45 No Jisos ma ngan wvun nen, e bocee ncese bo baay baay noo Bofalasi dío yuw, mum kie le wvú ma e e nu ekume bowen. 46 E bó mum no gomte keekoo wvú, geenen, kase fan kebombom ke bonyii le, njefo kebombom kedvu to kenke Jisos le e nu naa wee ntum Nyo'.

22

*Ngan ekume nkaw bvujen
(Luk 14:15-24)*

1 E Jisos bvuu no jemyi e bó e bongan e, e wvumvu no nu le, 2 "Bvunfon bvufowe nu e e nulo e bó efewsen bô nfon mvu wvú to seyses nkaw bvujen bvuwaa we wvú diemsen e. 3 E wvú ke tum bonceendaa bew le bó egen etooy bonyii bô wvú to bee bó bô nkaw bvujen wvudvu le bó etoò. Geen, e bonceendaa bodvu gen e bonyii bodvu fan yaa to ke. 4 E wvú tum bomew bonceendaa gay e bó le, 'Ben egen ejeme e bonyii bô me nse mbee bô nkaw bvujen wvun le bó eyeke eyuw, me nu e nseyse wase mwem mvudien, e ngbwo binsoj hi nyám e bô boom bo bona' le bô fanken. Me nu e nseyse wase mwem mvunciim, le bó etoò le fô nkaw e.' 5 Geen, e bó gen e bonyii bodvu case lo, ne fibole no gene. E wee mvu laa wene dvu wvú, e wee mvu laa way we. 6 E keese ke bonyii le kooye bonceendaa bodvu nyewle bô bó, mum yuwyebó. 7 E fitele bente nfon wvudvu, e wvú ciinse bonyii bew bo jem e, e bó gen lese lo bonyii bô yuwyee bonceendaa bew, mum ton kelaante kebole. 8 No wvú ge nonen, mum gay e bonceendaa bew bomew le, 'Me nu e nseyse wase nkaw bvujen. Geen bonyii bô me nse mbee ba se baa nu naa lo bonyii ke. 9 Ben egen ntasen je le yicii, ebe bonyii bocii bô ben e yen, le bó eto fô nkaw bvujen wvun e.'

21:41 22:7 21:42 Mben 118:22-23 21:43 Dan 2:34-35, 44-45 † 21:44 Ke bonwa' bo boyvuum bomew bô bó to yawee san diew Nyo' jó kenke kencim kin ke.
21:46 21:11; 26:4-5 22:2 9:15 22:6 21:35 22:7 21:41

¹⁰ Ε bonceendaa bodvu mum buy γεν jé le yicii, kum bonyii bocii bò bó to yενεε, bonyii bò jee bò bò befε to dvú. Ε yew bvujen mum yιησεν bò bonyii.

¹¹ Ε nfon ke nε ley yew bvujen yidvu le keeyεν bonyii bò to toε fô ηkaw e, mum yεν wee mvu le dvú ε wvú baa jise ndvú ηkaw bvujen κε. ¹² Ε wvú bife ê wvú le, 'Nsaa yεm, wo ghan nεε ε σε ley dvun σε ndvú ηkaw?' Ε wee wvudvu mεy diuw tfu. ¹³ Nonεn, ε nfon mum gay ê bonceendaa bew le, 'Ben ekay can ye noo bikaa, etfume wvú ê ejiwε le εκfuη, jò bonyii nu ke ebeeε ηgeci bigew.' ¹⁴ No Jisos jeme nonεn, mum gay le, "Ben ekeè le Nyo' nu ε be bonyii nteen, geenεn ε caw κε caan."

Ε bó telε Jisos εκumε shile wvú lanηεν
(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

¹⁵ Ε Bofalasii mum nε γεν σεyse no bó nu ege é Jisos σε lowσεν njeme é bó ekoo wvú. ¹⁶ Ε bó mum tum boom bobole bo ηgoo le noo ηgoo bonyii bo Nfon 'Elod e fô Jisos e. Ε bó γεν jeme ê wvú le, "Wee n'yεεyi bese kee naa le wo nu wee keceεy, ε wo yεεyi bonyii bò je yì yì Nyo' ê je yì keceεy e. Κε wo ké no joo le wee mvu nu jεεy κε, njefo κε wo taale laa mwεten nu naa la le. ¹⁷ Κε see ê bese wo ηkpwawce. Nci nu ε bee le

beene elaanke shile ê Kaysa, nuu fo bó elaanke le?"

¹⁸ Ε Jisos κιεε fiεε fi bó wεενtene bò fí, mum gay ê bó le, "Ben bonyii bò jemyi jεεy, gee jεεy ban, ben teeyi me nje la? ¹⁹ Ben eto bò bigew bi ben ké no laanke shile dvú é me en'yen." Ε bó to bò danali, nya ê wvú. ²⁰ Ε Jisos bife ê bó le, "Εkolε kin kè nu yì dvú le nu ke yεε le? Ε diee nu di yεε le?" ²¹ Ε bó tfuse le, "Ε nu ke Kaysa le, ε diee nu κε ten diew." Ε wvú mum gay ê bó le, "Ben emum enyaà le ê Kaysa fiεε fi è nu fi Kaysa le, nyaà ê Nyo' fi è nu fi Nyo' le." ²² Ε bó yuw nonεn, ε diuw yum lo bó. Ε bó mum cine wvú le nε no gene.

Ε bó telε Jisos εκumε mbuy wvu yì kpwe le

(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)

²³ Κε εbvubwε, ε Bosadusii nε to fô Jisos e. Bosadusii nu ηgoo bonyii bò to ké no duu le κε bonyii nu ke ebuy yì kpwe le κε. No bó toε, mum bife ê Jisos le, ²⁴ "Wee n'yεεyi, Muses to nu ε gay le, 'Ε wee kpwe lo σε wan, tu waa bwee κεηκε keεγεε kpwεσε é bò wvú eboo boom ê diee di ηkfu waa bwee wvudvu le.' ²⁵ Keseen, boom bo wee mvu le to cee bee bó jan bososhwiy. Ε wvu ηgaywee ke jo kpwoon, ke ghan kpwe ε bò wvú baa κεηκε wan κε, cine kpwεσε le ê ejimε kew. ²⁶ Ε fi kooy κε nonεn bò ejimε kew noo ejimε ke wvuwε le, γεν buy

yî wvu bosooshwi y e. ²⁷ E jim jodvu, ε kpwoon wvudvu ten kpwe. ²⁸ Nonεn keseen no bó bocii bosooshwi y to nu ε jo kpwoon wvudvu, è nu ke edioo enu seke bonyii buyte yî kpwe le, é kpwoon wvudvu enu kpweε yεε?”

²⁹ E Jisos tfuse ê bó le, “Ben nu ε jay baay, ε è nu njefo ke ben kee fiεε fi bó sanj ê Nwa' Nyo' le ke. E ben yaa kee ten mvun gay mvu Nyo' le ke. ³⁰ Ben ekeè le è nu ke enu seke bonyii buyte yî kpwe le, ke bolemεε bó bokεε bεε ke ebvuu etaashi bvujen ke, ε bonyii yaa bεε ke ebvuu enyaa boom ε bó taashi bvujen ke. Bó nu ke enu wase ke diεwε bonceendaa bo Nyo' le fowe. ³¹ E dioo nu fi ekumε mbuy wvù bonyii nu ke ebuy yî kpwe le, ben ke baa tanj wase Nwa' Nyo' yuw fiεε fi wvù jemyi ê ben e? Nyo' to nu ε gay le, ³² ‘E nu me Nyo' Aba'am bó Nyo' Aysik noo Nyo' Yakow.’ Fi nu le ke Nyo' nu Nyo' bonkfu ke, è nu Nyo' bonyii bò nu dvú.” ³³ E ke-bombom kè to leeme fó yuw ntfuse wvù Jisos nya, ε diuw yum lo bó bó n'yεεyi we.

Nci wvù fele bonci bocii

(Mak 12:28-34; Luk 10:25-28)

³⁴ E Bofalasii ke dioo yuw le Jisos nu ε banj lo diuw Bosadusii, ε bó mum baance ye to fô wvù le. ³⁵ E wee mvu bó le wvù to looci kee bonci bo Nyo' le, mum tele

wvù bó mbife mvu le, ³⁶ “Wee n'yεεyi, nci wvù kuuke fele bonci bocii nu wvù la?” ³⁷ E Jisos tfuse ê wvù le, “Nci wvù kuuke nu wvù gayte le, ‘E koonjè Tata wvù Nyo' wo bó fitele fiuw ficii, enya ekole kuw ê wvù kecii, egεε bvufee bwuw yî ye le bvucii.’ ³⁸ Wvuwvun nu nci wvu fwe wvù kuuke fele bonci bocii. ³⁹ E wvù bii wvù le nu ke diεwε wvuwe le. E wvù nu le, ‘E koonjè waa bwoo no wo koonjè ekole kuw.’ ⁴⁰ Mwεεm mvunciim mvù nu ê Nwa' bonci le, noo mvù nu ê Bonwa' bo bonyii bo ntum Nyo' le, leeme ε è nu yî bonci bo bofεε ban e.”

Mboyse wvù Nyo' to kawεε nu waa yεε?

(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)

⁴¹ No Bofalasii to nu ε bó taashe fó, ε Jisos mum nε bife mbife mvu ê bó le, ⁴² “Ben kpwaake le la ekumε Mboyse wvù Nyo' to kawεε? Ben kpwaake le è nu waa yεε?” E bó tfuse ê wvù le, “E nu waa Nfon Dawe.” ⁴³ E Jisos kase bife ê bó le, “No è nu waa Nfon Dawe, ε fi ghan nεε Keyoy ke Yuule se ge ε Dawe no teje wvù le Tata wen? Dawe to nu ε jeme le,

⁴⁴ ‘Tata Nyo' to nu ε gay ê Tata wεm le

wvù eshii ê εbo kew ke εcεy e, egen ebuy seke wen ke ejike

bonyii bew bo bvuban e

é wvù etome bikaa biew yî bó le.’

45 *Ɛ Dawe fɛn teje wvú le Tata wen, é wvú ebvuu eghan nɛɛ sɛ no nu waa we?"* 46 No Jisos jeme nɛn, *ɛ wee fanje yaa nu dvú mwaan wvú etfuse fiɛɛ ê wvú kɛ. Ɛ kɛw tɛn ɛbvubwe le, ɛ wee fanje yaa ke ebvuu emom lo ebife fiɛɛ ê wvú kɛ.*

23

Ɛ Jisos cɛɛyɛ kenyi ke bonyii bò dunji bonci noo ke Bofalasii le

(Mak 12:38-39; Luk 11:43, 46; 20:45-46)

1 *Ɛ Jisos mum nɛ jeme ê kebombom ke bonyii le bò boom bew bo ŋgoo le le,* 2 *"Bonyii bò dunji bonci bò Bofalasii nu bonyii bò nu ɛ jo kentaw ke Muses e. 3 Fí ɛ mum ɛ no nu le, ben eyuukè fiɛɛ ficii fi bó seje ê ben, mum geè. Geenɛn, fo ben egeè fiɛɛ fi bó gee kɛ, njefo bó fewci jɛɛy, gee jɛɛy. 4 Bó nɛn'yi yile bvujite ɛ bvú fele mvunɣay mvu bonyii le yikɛ bonyii dvú, ɛ è yaa nu naa lo é bó kebɛɛ emom keelaw kɛ naa lo kpwan ɛbo keefice bó kɛ. 5 Mwɛɛm mvù bó gee mvunciim nu kɛ keege le bonyii eyɛnè bó le. Mvunɣuw mvubole mvu Nwa' Nyo' le nu naa mvù kukene. * Ɛ mvunɣɛɛnken mvu ŋgem ndvú yibo le nu naa mvù dewkene. 6 Bó ké gene fô ŋkaw e no koonke keeshii kɛ ɛ è nu fô bonyii ewvumte bó, ké gen yéw bunle le no koonke kɛ*

keeshii ɛ è nu yí bintaw bi fwe le. 7 Bó ké no koonke tɛn keelɛne ê way ɛ bonyii gayte bó le, bvuu koonke le bonyii etɛnè bó le Bolabay. 8 Geenɛn, fo wee ebenè ɛ bonyii teje wvú le Labay kɛ, njefo ben kɛnke Wee N'yɛɛyi kɛ mwaan maan, ɛ ben bocii nu boom bo bwee wan e. 9 Fo ben etɛnè wee mvu yí nshɛ le fɛn le è nu icee wene kɛ, njefo ben kɛnke Icee wene mwaan wvú nu fowe. 10 Fo wee ebenè ɛ bó teje wvú le Cee Ɛkolɛ kɛ, njefo Cee Ɛkolɛ wene nu kɛ mwaan wvú è nu Klistu. 11 Wee wvu baay ê ben ɛntelɛn kɛnke keenu wee wvú lemte lo ben e. 12 Naa yɛɛ wvù bensee ɛkolɛ kew, nu ɛ Nyo' nu ke eshike lo wvú, ɛ naa yɛɛ wvù shiwse ɛkolɛ kew, nu ɛ Nyo' nu ke ebense lo wvú.

Ɛ Jisos tooshɛ bonyii bò dunji bonci bò Bofalasii

(Mak 12:40; Luk 11:39-42, 44, 52; 20:47)

13 *Ŋgɛw wvu baay nu wene ben bonyii bò dunji bonci noo ben Bofalasii. Ben nu bonyii bò jemyi jɛɛy, gee jɛɛy! Ben leeme ɛjise jo bonyii banji je yì leyte bvunfon bvu fowe le. Kɛ ben koonke keeley bvú le kɛ, ɛ bvuu ɛ no baanke je fo bonyii bò koonke keeley e.*

[14 *Ŋgɛw wvu baay nu wene ben bonyii bò dunji bonci noo ben Bofalasii.*

22:46 Mak 12:34; Luk 20:40 **23:3** Lum 2:21-23 **23:5** Ksm 13:9; Dito 6:8;

Ktɛ 5:38-39; Mat 6:1 * **23:5** Mvunɣuw mvun nu mvù bó to gɛɛle bonci bo Nyo' le bomew jó, jiise yí monshim bò ŋkenken e. **23:8** Jon 13:13 **23:11** 20:26-27; Mak 9:35; 10:43-44; Luk 9:48; 22:26 **23:12** Mben 75:8; Mat 18:4; Luk 1:52; 14:11; 18:14

Ben looci shiwse lo boka' bo bonkfu le, gee dibunle di dewkene keeduunke ye. Ben ekeè le wene ngew nu ke efo lo.] † ¹⁵ Ngew wvu baay nu wene ben bonyii bò dunçi bonci noo ben Bofalasii. Ben nu bonyii bò jemyi jeyy, gee jeyy! Ben nen'yi len woj tfuu bvuu lente jóo yi baay baay ke le ben gomte wee mwaan wvù ebanke etu wee wene mbee. E wvù ké tu wase wee wene mbee, e ben kase ge e fiew mese fo lo, e wvù no nu wase wee nguy wvu baay ke diewe ben e.

¹⁶ Ngew wvu baay nu wene. Ben nu binfefe duu le ben dunçi je ê bonyii! Ben nu bonyii bò duu le, 'E wee jeme fiε, e kan diee di yew ncese le, tu ke è nu fiε ke. Geenε, é wee jeme fiε e kan e è nu diee di ketwaa ke bigew e kè yeεle ke yew ncese le, tu wvù kenke keege no wvù jeme e kan.' ¹⁷ Binfefe bin! Ben nu biyuj! Fiε fi kuuke fele fimew nu fi la? E baay kuuke ketwaa ke bigew e kè yeεle, nuu yew ncese yi gee e ketwaa kedvu se nu fiε fi è nu fi Nyo' le le? ¹⁸ Ben jemyi ten le, 'E wee jeme fiε e kan diee di ketan ke ncese le, tu ke è nu fiε ke. Geenε é wee jeme fiε e kan e è nu diee di fiε fi wee nya ncese dvù, tu wvù kenke keege no wvù jeme e kan.' ¹⁹ Binfefe bin! Fiε fi kuuke fele fimew nu fi la? E baay nnya yidvu kuuke, nuu ke-

tan ke ncese le kè gee e nnya yidvu se nu fiε fi è nu fi Nyo' le le? ²⁰ Fiε fi nu, nu le é wee kan diee di ketan ke ncese le, tu wvù kan nonε e kan noo mwεm mvunciim mvu yî dvù le. ²¹ E wee kan diee di yew ncese le, tu wvù kan nonε e kan noo Nyo' wvù cee dvù. ²² E wee kan woj wvu we, tu wvù kan e è nu kawla Nyo' noo wvù wvù Nyo' wvù shiile yî dvù le.

²³ Ngew wvu baay nu wene ben bonyii bò dunçi bonci noo ben Bofalasii. Ben nu bonyii bò jemyi jeyy, gee jeyy! Ben ké no nyaa keba kemwaan ê Nyo' ente jo biba yuufe bi mbase yicii yi ben keeke naa noo mwεm jeyy jeyy mvù ben keeke geele ê mbase le le yi eshumte, geenε laanke fiε fi jite fi nci jemyi ekume fi le ben egeè, fi è nu keege mwεm len fô bonyii le, camte shen fô bonyii le noo keeese fitele yî Nyo' le. Ben be kenke keegeè mwεm mvudvu mvunciim yaa cin'yi fimew e ke. ²⁴ Binfefe bi dunçi je ê bonyii! Ben kunyi yeεguu bvuuuse ê mbvuum e, geenε kaa mii nyam yi baay eshem! ‡

²⁵ Ngew wvu baay nu wene ben bonyii bò dunçi bonci noo ben Bofalasii. Ben nu bonyii bò jemyi jeyy, gee jeyy! Ben cuke mvunkom bô shúw ye le, geenε e mwεm mvù

† 23:14 Ke bonwa' bo boyvuum bomew bò bó to yawεε san diew Nyo' jó kenke kencim kin ke. 23:16 5:34-37 23:16 15:14 23:18 Ksm 29:37 23:21 1Bfn 8:13 23:23 Lew 27:30; May 6:8; Luk 18:12 23:24 15:14 ‡ 23:24 Nyam yi baay yin nu è diew bala le le, «camel». 23:25 Mak 7:4

nu ε yiηsen jó nu mvù ben loci ê bonyii noo mvù ben yeele ejise dvú. ²⁶ Binfele bi Bofalasii le, ben eyaw ecuke mvunjom bô shúw ente, wvu le mvú emum eyuule ten ye le.

²⁷ Ngew wvu baay nu wene ben bonyii bô dunçi bonci noo ben Bofalasii. Ben nu bonyii bô jemyi jee, gee jee! Ben nu diewe jém yi bó nu ε seyse ε yefe yí ε no baa yen'yi ejise jee, geenε ε ente jodvu nu ε jó ε yiηsen bô bikufe bi binjpwε bi bonyii le noo mwεem mvunciim mvu nyene. ²⁸ E nu ke lenlen no ben yen'yi ejise le ben nu bonyii bo teyey, geenε ε ente nu ε ben ε yiηsen bô kenleema noo gee di befe.

(Luk 11:47-51)

²⁹ Ngew wvu baay nu wene ben bonyii bô dunçi bonci noo ben Bofalasii. Ben nu bonyii bô jemyi jee, gee jee! Ben bomte jém bonyii bo ntum Nyo' le, feele ten jém bonyii bô to kenke nce wvu teyey seyse ε yí jee. ³⁰ Ben gee nonεn gayte le, 'E bese to bee nu wase dvú kefew ke bo'icee hosese le, tu bese to baa leem fisese fô fiε fi bó to gee keeyuwi bonyii bo ntum Nyo' le ke.' ³¹ Ben jemyi nonεn, jemyi ε è nu ekume bikuu binεn mum tomte bô dew yene le ben nu naa boom bo bonyii bô to yuwyεε bonyii bo ntum Nyo' le. ³² Ben emum egen lo fwe emese lemme di bo'icee bonεn to kewεε! ³³ Yó yin! Engoke ke

yó le kin! Ben kpwaake le ben nu ke enu se bó ε lese ben ηgyu wvu baay e?

³⁴ No fí nu nonεn, me ε mum ε no ntumte bonyii bo ntum Nyo' le fô ben e noo bonyii bo bvufee le bô bonyii bô dunçi bonci. Ben nu ke eyuwyε bomew, etawyε bomew yí bintam e, etam bomew yéw yene bunle le, ebone bikaa ê bomew ejim bilaante bicii bi bó gene bí le.

³⁵ Ben nu ke egeè nonεn wvu le ελεμε ke bonyii bocii bô to cee nce wvu teyey yí nshε le bô bó yuwyεε enù fô ben εfa. Ελεμε kin nu ke enù fô ben εfa ε kew yí ke Abel wvù bó yuε se wvù kenke jay e, ε to ε buy yí ke Sakalia wvù waa Belekaya wvù ben to yuε entelen jo yew ncese bô ketan ke ncese le. ³⁶ E me ensee ê ben kecey le, lon mwεem mvun mvunciim nu ke ekoo engoke ke keseen kin."

Ε Jisos bem bonyii bo Jelusalem

(Luk 13:34-35)

³⁷ No Jisos jeme nen, mum bem le, "Ebeey Jelusalem! Ebeey Jelusalem! Wo wvù yuwyi bonyii bo ntum Nyo' le, bvuu tumyi bonyii bô Nyo' tumte fô wo le bô eta! E nu wase bokan bomεε no me mom keembaance boom buw ke diewe no bweeshie ké baance boom bew kfuke ê bibε biew e, wo ε fan? ³⁸ Taa eyen, bó nu ε lan wase yew yo, ε yí nu etu binffuy. ³⁹ Me

nseŋe lo ê wo le ke wo beε ke ebvuu eyen me le ke, egen ebuy kefew kè wo ke egay le, 'Nyo' nu ε laŋ kembonen yî wee wvù too ê diee di Tata Nyo' le.' ”

24

ε Jisos see le bó nu ke ebvuw yew ncese

(Mak 13:1-2; Luk 21:5-6)

¹ ε Jisos ke buy yew ncese le, ke dioo gene, ε boom bew bo ηgoo le bence to mbew ye le no duŋci yéw yi fô yew ncese le ê wvù. ² Geenεn, ε Jisos jeme ê bó le, “Ben yene yéw yin e? ε me ensee ê ben kecey le ke te dimwaan nu ke esheε yî dimew e se bó ε base fokuse ke.”

(Mak 13:3-13; Luk 21:7-19)

³ ε Jisos ke dioo gen ben shii yî Kum Bite bi Olif e, ε boom bew bo ηgoo le bence to εbonεbon fô wvù le bife le, “Ke see ê bese kefew kè fiεε fidvu fin nu ke ekooy, noo nciise wvù nu ke eduŋce kefew kè wo nu ke ekase eto noo le won kaa wase?” ⁴ ε Jisos tfuse ê bó le, “Ben eyenè fo wee ke elεε ben é ben ejay je. ⁵ Ben ekeè le bonyii nteen nu ke etoo joo diee diem teεke fojise, ε wee duu le è nu wen wvù Mboyse wvù Nyo' to kawεε. ε bó dioo gee nonεn emum elεεle bonyii nteen ε bó jayte je. ⁶ Ben nu ke eyuuke le bó tumte jem, bvuu yuuke ten bosaaka le jem nu enu. Fo ben ke dioo eyuuke nonεn,

ε finteem no buyte ben ke. Mvumvun nu mwεεm mvù keŋke keeke ekooy. Geenεn ε mvú yaa mum duŋci le won kaa wase ke. ⁷ Ketum nu ke etumte jem bó kemew, ε nfon mvu tumte jem bó wvumvu. Jeŋ nu ke ekoole, ε nshε shiike mondvuum e mondvuum e. ⁸ ε mvumvun mvunciim beε ke lo mvun'yan ke diewe seke kpwoon ε kew lume.

⁹ Bonyii nu ke enya ben é bó enyεwle bó ben, eyuwye ben. Bitum bicii nu ke ebane ben nje diee diem. ¹⁰ Nonεn é bonyii nteen emum etfuw bikaa ê me ejim, banene, geese bikuu bibole. ¹¹ ε bonyii nteen bó mbiayte le è tum Nyo' bó nu ke ebuynεn emum elεεle bonyii nteen. ¹² No kebefε nu ke eduule ke gene lo fwe, nu ε fi nu ke ege é keŋkonεn ke bonyii le nteen emum ewεε. ¹³ Geenεn, wee wvù nu ke ekuu shém egen ebuy fokemεse nu wvù nu ke eboy. ¹⁴ ε bó keŋke ke keeke efewce saaka wvù jee wvun wvu ekumε bvunfon bvú Nyo' le egen ebuy yî ekole ke nshε le kecii é bitum bicii eyuw, nonεn é won se keeke eka.

N'yεyεi ekumε kefew ke ηgew wvu baay e

(Mak 13:14-23; Luk 21:20-24)

¹⁵ Nonεn seke ben ε yen ε kemaante ke fiεε le kè nulo ejij bvudvuu kè wee ntum Nyo' wvù Dania to jemyεε ekumε kí, ε kí leeme wase yew

ncese le, (wee wvù taan̄ke ηwa' wvun eyuw fin ntay,) ¹⁶ ε bonyii bò nu Judea mum fεε ben yî dikum e. ¹⁷ Fo wee wvù nu ê yew we dioo ε shii bvuu ley keejo fιεε fi nu yew κε. ¹⁸ Fo wvù nu wεne ebvuu ekfulε le wen egeen ejo ndvu ye yi bulεεn κε. ¹⁹ N̄geW wvu baay εdiuw yoya le nu ke enu wvu bokεnε bò nu bô difue, noo bô yamsee boom e. ²⁰ Ben ebunleè le fo kenlewte kin ke enu ε ê nu kefew ke n̄fum e, kenεε diuu di mbam e κε, ²¹ njefo ηgeW wvu baay nu ke enu kefew kekίε le, ε kfuu wvuwe ηgeW ke baa yuu nu wase ε κεw no won̄ to kewεε ε to ε buy keseen e, ε κε kfuu wvuwe bεε ke ebvuu eyuu enu dvú κε. ²² ε Nyo' to baa fafe εdiuw ε ηgeW wvudvu, tu ke wee wvu wum mwaan̄ bee ke eboy κε. Geen̄en Nyo' nu ε fafe εdiuw yodvu nje bonyii bew bò wvù nu ε caw. ²³ ε nu ke edioo enu sekekiε wee é jeme ê ben le, 'Ben etaa eyen, Mboyse wvù Nyo' to kawεε wvun fεn!' Kenεε le, 'Wvuwe fofe!' Fo ben ebee κε. ²⁴ Ben ekeè le bonyii nu ke etoo mbiayte le bowen nu bomboyse bò Nyo' to kawεε, ε bomew duu le bowen nu bonyii bo ntum Nyo' le, emum egee mwεεm mvù temyi mvù dun̄ci mvun̄gay mvubole, egee ten mwεεm

mvu diuw wvù yumεεn e wvu le bó elee bonyii é bó ejay je, leε naa noo bonyii bò Nyo' nu ε caw, fεn é je nu dvú. ²⁵ Ben eyeke eyuw, me nu ε nsee wase mwεεm mvun ê ben é mvú se keeke ekooyi. ²⁶ Nonen, é bonyii nε ε no gayte ê ben le, 'Ben etaa eyen, Mboyse wvù Nyo' to kawεε we ηkpwaante,' fo ben egeen jó κε. Kenεε le, 'Ben etaa eyen, wvuwe yew ente,' fo ben ebee bó le κε. ²⁷ Ben ekeè le no jan ké lawte we ê keba ke diuu sane le, ba gen buy jò diuu seeyi, nu ke len̄len̄ no nto wee wvù diee nu Waawee nu ke enu. ²⁸ 'Naa fεε fô ken̄kpwe ke fιεε le nu, nu ke fô fô bon̄gulūn nu etaashi.'

Ekume no Jisos nu ke eto

(Mak 13:24-27; Luk 21:25-28)

²⁹ Kan̄ mwaan̄ seke kefew ke ηgeW wvu baay wvun e ε to wase ε fey, é diuu nε esεε ejimε, kpwee saa ebvuu ebaa κε, é jón enε fowe egbweken, é mwεεm mvu fowe mvun̄ciim mvù ken̄ke mvun̄gay eshiike. ³⁰ ε nciise wee wvù diee nu Waawee emum ebuynen yî εbulε le. ε bitum bicii bi yî nshε le emum ekew effule lo bô kpwe. Bonyii nu ke eyen no wee wvù diee nu Waawee shiile too ê kembew e fowe bô mvun̄gay noo bvukuke bvu baay. ³¹ Son̄ yi baay nu ke edioo ε jeme foweewe, é

24:17 Luk 17:31 **24:21** Dan 12:1; Mwm 7:14 **24:23** Luk 17:23-24 **24:24** 24:5; 7:15; Mwm 13:13-14 **24:27** 24:30, 37; 25:31; 1Kol 15:23; 1Tes 3:13; 4:15; 2Tes 2:1, 8; Jem 5:7-8; 2Bi 3:4; 1Jon 2:28 **24:28** Job 39:30; Mwm 19:17-18 **24:29** Yεsa 13:10; 34:4; Aga 2:6, 21; 2Bi 3:10, 12; Mwm 6:12-14 **24:30** Saka 12:10-14; Dan 7:13-14; Mat 24:27; 26:64; Mak 14:62; Mwm 1:7 **24:31** 13:41; 1Kol 15:52; 1Tes 4:16

wvú emum eciinse bonceenda bew é bó egen ébuw ε woη yo éna le noo fowe, ebaance bonyii bew bò wvú nu ε caw.

(Mak 13:28-31; Luk 21:29-33)

³² Ben eyεεyi fiεε yî kenɣvum e. Tíew ye ké boci, é bibε ekεw etεεke yî dvú le, é ben mum kiεε le ekfuη kumene wase.

³³ Ε nu κε ληληη no ben nu ke edioo ε yεn mwεεm mvun e mvunciim, é ben emum ekiεε le wvú nu wase nceencee naa wase ê yew fwese. ³⁴ Ε me ensee ê ben keceεy le κε ηγκοκε ke keseen kin nu ke eka se mwεεm mvun mvunciim ε kooy wase κε. ³⁵ Εbule bó nshε nu ke eka, geenεn κε diεw yεm nu ke eyuu eshiw κε.

Κε wee nu dvú wvú kee diuu di Jisos nu ke eto ke

(Mak 13:32-37; Luk 17:26-30, 34-36)

³⁶ Κε wee nu dvú wvú kee diuu didvu kenεε kefew κε. Κε naa bonceenda bo Nyo' le bo fowe kenεε Waa Nyo' kee ten κε. Ε kee κε Nyo' Ice wvú εmbeη. ³⁷ Κε ληληη no fi to nu kefew ke Noa' le nu κε no fi nu ke enu seke wee wvú diee nu Waawee kaase too. ³⁸ Ε to nu ε joo baa yinσen wase yî ekole ke nshε le, ε bonyii nu fibole diekene bvuu wukene, ε bokεne bó bolemse taashi bvujen, ε bonyii nyaa boom ε bolemse taashi bvujen bó bó, ke gen buy diuu di Noa' to leyεε ê ηguw e, ³⁹ ε bonyii bodvu yaa kee fiεε fi nu ekooy κε, gen buy seke joo to yinσenεε yî nshε le, kuu bó

bocii gen dvú. Ε nu κε ληληη no fi nu ke enu diuu di wee wvú diee nu Waawee nu ke eto le. ⁴⁰ Bolemse bofεε nu ke enu wεne, é bó ejo mwaan é mwaan eshεε. ⁴¹ Ε bokεne bofεε nu ke egooke bvulem fodien, é bó ejo mwaan é mwaan eshεε. ⁴² Nonεn, ben emum ecεytε njefo κε ben kee diuu di Tata wene nu ke eto κε. ⁴³ Ben ekeè le é cee yew kee kefew kè cooη nu ke eto εntaη, é wvú ecεyte, wvú saa ke ecine é bó eto ηγκoy yew ye κε. ⁴⁴ Fí ε mum ε no nu le, ben ten κεηκε keceεytε njefo wee wvú diee nu Waawee nu ke eto ê kefew kè ben yaa kee κε le.

Nyεεyi ekume waa lemme wvu keceεy noo wvú yaa nu ke wvu keceεy

(Luk 12:41-48)

⁴⁵ Waa lemme wvú nu wvu keceεy bvuu κεηκε bvufee nu wvú la? Κε è nu wvuwe wvú cee ekole we nu ε gee wvú le wvú etaalè fô yew ye le, le kefew ke edioo ε kocεn, ε wvú nya mwεεm mvudien mvu boom bo lemme le é bó le? ⁴⁶ Njoη wvu baay nu ke enu wvu waa lemme wvuwe wvú cee ekole we nu ke edioo etoo eyen ε wvú gee lemme ληληη no wvú bee keege. ⁴⁷ Ε me ensee ê ben keceεy le cee ekole we nu ke ebense wvú é wvú etaafe fô mwεεm mwew e mvunciim. ⁴⁸ Geenεn é waa lemme wvudvu nε ε no nu wvú κεηκε kenje kè befe, ε jeme ê ekole kew le, 'Κε cee ekole wεm nu ke eyaησen

ekase eto ke', ⁴⁹ ε mum ε κew ε no suunke boom bo lemme le bomew bô bô bó lemte, diekene bvuu wukene bô bonyii bô wuwte mbvuum, ⁵⁰ tu cee ekole we nu ke enε esεε ebuyne diuu dimew di wvú yaa be kpwaake le noo ε kefew kè wvú yaa be kee le ke. ⁵¹ Wvú nu ke edioo ε buyne nonen, emum enya ηgew ε waa lemme wvudvu, eciinse wvú ε wvú egen enu ηgoo bonyii bô jemyi jεey, gee jεey e, ε è nu fó fô bonyii nu ke ebeele ηgeci bigew."

25

Ngan ekume ηgón bokene bomew yuufe

¹ "ε nulo é bó emum efewsen bvunfon bvú fowe bô ηgón bokene bomew yuufe bô to joε bin'yese bibole, buy keegen efisen cee bvujen mvu. ² Bó to nu nonen ε bo botin nu biyun, ε bo botin feefene. ³ Fì nu le bô to nu biyun to dioo jo bin'yese bibole fanε yaa jo mem momew ke, ⁴ geenε ε bô to feefene jo bibole bin'yese jo mem momew mbew yí dvú le. ⁵ ε bó gen no ceyte cee bvujen wvudvu, ε wvú no dvuyte keeto, ε nyii mum ne no yeεke bó, ε bó mum lefe. ⁶ ε è ke no nu entan entelen, ε bó ne yuw ε wee wvule le, 'Eeeee, ben etaa eyen, cee bvujen wvun εεε! Ben ebuy eto efisen wvú leεε.' ⁷ ε ηgón bokene ba bocii mum ja we bense bin'yese bibole. ⁸ ε

ηgón bokene bô to nu biyun ba gay ε bô to feefene ba le, 'Ben enya ke bese bô mem monen momew. Bin'yese bisese shiile wa lo.' ⁹ Geenε ε bô to feefene ba tfuse le, 'Ke è nelo é mó ekocen fô beene le bocii ke. Ben egen ε è nu fô bonyii bô geese le, eguy monen.' ¹⁰ No bó to gene keeguy, ε cee bvujen mum shεε fese. ε ba bô to nu ε seyse wase ye ε no ceyte, mum gen ley bô wvú yew ηkaw bvujen e, ε bó mum faa kembun. ¹¹ Ejim jodvu ε ηgón bokene bomew ba bô to geenε keeguy mem fese, leem ε yew fwese no gayte le, 'Cee ekole, cee ekole, yene kembun é bese eley.' ¹² Geenε, ε wvú tfuse é bó le, 'ε me ensee ε ben keceey le ke me ηkee ben ke.' ¹³ Fí ε mum ε no nu le, ben eseyse ye, ecεytè, njefo ke ben yaa kee diuu keεε kefew kè me nu ηke enkase nto ke.

Ngan ekume boom bo lemme le botete
(Luk 19:11-27)

¹⁴ Kefew kedvu nu ε fí nu ke enu diewe wee mvu wvú to nu keegen ghane, tee boom bew bo lemme le gεε kpaw we can yibole. ¹⁵ Wvú to nu ε nya mvu waa lemme bikele bi bigew e bitin, nya mvu bikele bifεε, nya mvu εkele ke bigew e kemwaan. Wvú to nyaa ke bii no mvungay mvu wee le nu. No wvú nyaε nonen, mum laa ghane diew. ¹⁶ ε waa lemme wvú to fiε bikele bi bigew e bitin

mum gen lo kan mwaan ge way dvú, die sew bikele bitin. 17 E wvú to fie bikele bifεε ge ten way, die sew bikele bifεε. 18 Geenεn, ε waa lemme wvú to fie ekele kemwaan we, gen fiew cim fokuse nyile bigew bi cee ekole we le bidvu fó.

19 E cee ekole boom bo lemme le bodvu ke laa ghane die, gen ce jó baay. E wvú ke dioo kase to, mum tee boom bew bo lemme le le bô bó ekpwanšen mwεεm. 20 E waa lemme wvú to fie bikele bi bigew e bitin mum to wase bô bikele yuufe, gay le, 'Cee ekole, wo to nya me bikele bi bigew e bitin, taa eyen me nu ε nshεε ε nge way dvú, ε ηkenke bimew bikele bitin ê we jodvu.' 21 E cee ekole we gay ê wvú le, 'Keyoone baay. Wo nu waa lemme wvú jee bvuu nu wvu keceey! Wo se nu ε shεε ε kieε keetaa fô fiεε fi caan e ntay. Nonεn, me nu engeε wo keseen é wo etaale wase ε è nu fô fi baay e. Leyε le ente jo bvujonke bvú cee ekole wo le.' 22 E waa lemme wvú biew bigew to nu bikele bifεε to ten, gay le, 'Cee ekole, wo to nya me bikele bi bigew e bifεε. Taa eyen, me nu ε nshεε ε nge way dvú, ε ηkenke bimew bikele bi bigew e bifεε ê we jodvu.' 23 E cee ekole we gay ê wvú le, 'Keyoone baay. Wo nu waa lemme wvú jee bvuu nu wvu keceey! Wo se nu ε shεε ε kieε keetaa fô fiεε fi caan e. Nonεn, me nu engeε wo keseen é wo

etaale wase ε è nu fô fi baay e. Leyε le ente jo bvujonke bvú cee ekole wo le.' 24 E waa lemme wvumvu we wvú to fie ekele ke bigew e kemwaan to ten, gay le, 'Cee ekole, me ηkee le wo nu wee wvú temyi ejim. Wo ké no gbweci ε wo baa jewe ke, baanci εgin ε wo baa le ke. 25 Nonεn me nse ε mum ε nfan ε ngen ε nyile bigew biuw fokuse. Taa eyen, bigew biuw bin, jicε.' 26 E cee ekole we tfuse ê wvú le, 'Wo nu waa lemme wvú befe, nu kenkpwen! Wo se kee le me ηké no ηgbweci ε me mbaa njewe ke, mbaanci εgin ε mbaa nle ke. 27 No wo se kee nonεn, tu wo se bee egeε bigew biem ntfu wvu le seke me ε ηkase enfi bigew biem bidvu bô sew ê we jodvu.' 28 No wvú gay nonεn, mum gay le bó efi ekele ke bigew e kedvu ê wvú, enya ê wvú kenke bikele bi bigew e yuufe. 29 Le bó ekeè le wee wvú kenke nu ε bó nu ke ebise é wvú ekenke nteen. Geenεn ε wee wvú baa kenke, nu ε naa fi caan fi wvú kenke nu ε bó nu ke efi lo ê wvú. 30 No wvú gay nonεn mum gay le, 'Ben etfume kenεne ke waa lemme le kin ê ejiwε le ekfun, fô bonyii nu ke ebeele ηgeci bigew.'

N'yeyi ekume nsaw wvu fokemese

31 E nu ke edioo enu kefew kè wee wvú diee nu Waawee kaase too ê bvukuke bwew e, ε wvú too bô bonceendaa bo

Nyo' le bocii, é wvú emum eshii yí kawla we bvukuke le. ³² Bitum bicii bi yí ekole ke nshé le nu ke ebaancé ê wvú fwe, é wvú emum egaw bó diéwé no wee ncey ké gaw njée bvuse ê bíe tewe le. ³³ Wvú nu ke egeé njée ébo ecéey, gee bíe tewe ébo enkonko. ³⁴ Wvú wvù Nfon nu ke emum egay ê ba bò nu ébo ecéey lé, 'Bonyii bò Icém nu é lanj kembonen yí bó le, ben eto ekéjke bvudvuu ente jo bvunfon bvù wvú to seyséé fô ben e é kéw no bó to boméé wonj, ³⁵ njefo jenj to yuu me, é ben nya me bô mwéem mvudien. Kendonj to yumte me, é ben nya me bô fiéé é me nj'wu. Me nto nu tolo, é ben fiisen me. ³⁶ Me nto nu kenyi kencimte, é ben jise ndvu yí yem e. Me nto nceimte é ben to gay me le. Me nto nu yew ncaw e, é ben to gay me le.' ³⁷ Wvú nu ke edioo é gay nonen, é bonyii bo teytey bodvu emum ebife ê wvú lé, 'Tata, è nu seke la wvù bese to yéneé wo le é jenj yuu wo, é bese nya mwéem mvudien ê wo, kéneé seke la wvù kendonj to yumte wo é bese nya fiéé é wo wu? ³⁸ É nu seke la wvù bese to yéneé wo le é wo nu tolo, é bese fiisen wo, kéneé kenyi kencimte, é bese jise ndvu yí yo le? ³⁹ É è nu seke la wvù bese to yéneé wo le é wo cemte kéneé nu yew ncaw e, é bese to gay wo le?' ⁴⁰ Nfon nu ke emum etfuse ê bó lé, 'É me ensee ê ben kecéey lé no

ben to gee mwéem mvun, ké naa fô wee wvu caan boom bo bwéem e ban e, nu é ben to ge é è nu fô me le.' ⁴¹ Nonen, wvú nu ke emum egay ê ba bò nu ébo enkonko lé, 'Ben bò lon nu é koo, ben ené lo ê me ejise, egen eley nguy wvù méy lo wvù bó to seyséé fô déwle bô bonceendaa bew e, ⁴² njefo jenj to yuu me, é ben fanje yaa enya me bô fiéé fidien ké. Kendonj to yumte me, é ben fanje yaa enya me bô fiéé é me enj'wu ké. ⁴³ Me nto nu tolo, é ben fanje yaa efiisen me ké. Me nto nu kenyi kencimte, é ben fanje yaa ejise ndvu yí yem e ké. Me nto nceimte, mbvuu no nu yew ncaw e, é ben fanje yaa eto egay me le ké.' ⁴⁴ Bó ten nu ke emum bife ê wvú lé, 'Tata, è nu seke la wvù bese to yéneé wo le é jenj yuu wo, kéneé é kendonj yumte wo, kéneé é wo nu tolo, kéneé kenyi kencimte, kéneé cemte, kéneé yew ncaw e, é bese fanje yaa efi wo ké?' ⁴⁵ Wvú nu ke emum etfuse ê bó lé, 'É me ensee ê ben kecéey lé, no ben to baa ege mwéem mvun, ké naa fô wee wvu caan boom bo bwéem e ban e, nu é ben to baa ege é è nu fô me le ké.' ⁴⁶ Boba bonyii nu ke emum egen eley ngéw wvù méy lo le. Geenén, é ba bò nu teytey egen eley fibole é è nu nshii wvù méy lo le."

26

É bó kaa mvunanj ê Jisos

ejim

(Mak 14:1-2; Luk 22:1-2; Jon 11:45-53)

¹ E Jisos ke jeme mwεem mvun mvunciim mεse, gay ê boom bew bo ηgoo le le, ² “Ben ekeè le è shεete wase εdiuw εfaa, é emum enu Nkaw Danεfey, ε bó nu ke emum enya wee wvù diee nu Waawee can bonyii le é bó eta yí kentam e.” ³ Kε kefew kedvu le, ε bocee ncese bo baay baay bô bonyii bô saake wonη mum gen baance ye ê ntow Kayfas wvù to nu εkolε ke bocee ncese le, ⁴ mum cu ntaη no bó nu ke ewεentεn se koo Jisos, eyu. ⁵ E bó dioo cu nonεn, gay le, “Fo beene emom fiεε fin kefew ke Nkaw e kε, njefo é beene mom lo, é fi eto bô diuw ê bonyii entelεη.”

E kpwoon mvu yefe Jisos bô nfiey wvù shfuunηkene Betani
(Mak 14:3-9; Jon 12:1-8)

⁶ E Jisos ke no nu ntεw wvù Betani le, yew dvu Semon wvù wee ntun wvu baay. ⁷ E bó ke shii no diekene, ε kpwoon mvu nε ley bô fikaa fimew ε bó kene bô tε,* ε è nu fi nfiey mvu wvù shfuunηkene le, ε wvù lumte naa baay, mum fuce yí εkolε ke Jisos e. ⁸ E boom bo Jisos e bo ηgoo le yen nonεn ε fiεε fidvu ton'yε lo bó. E bó gay le, “Wvù nyεw bô nfiey wvun nen nje la? ⁹ Bó be nelo egese nfiey wvun bigew nteen, enya bigew bidvu ê bonyii

bo kefufe le.” ¹⁰ Geenεn, ε Jisos kiεε ηkpawawce wvubo, gay ê bó le, “Ben nyaa ηγεw ê kpwoon wvun nje la? Wvù nu ε ge ε è nu fiεε fi jee fô me le. ¹¹ Ben ekeè le bonyii bo kefufe le nu ke enu kε ben ε bó sekecii, geenεn kε me nu ηke enu beene sekecii kε. ¹² Wvù fuci nfiey wvun yí yεm e nen seysee lo me no bó nu ke edwey me. ¹³ E me ensee ê ben keceey le naa fεε fô bó nu ke efewci saaka wvù jee wvun yí εkolε ke nshε le kecii nu ε fiεε fi kpwoon wvun ge nu ε bó nu ke esenje tεn, keekumyi wvù.”

E Judas gese Jisos

(Mak 14:3-9; Jon 12:1-8)

¹⁴ E wee mvu ηgoo boom bo ηgoo le bo Jisos e bo yuufe ncow bofεε wvù bó to teηe le Judas Iskaliot mum nε gen fô bocee ncese bo baay baay, ¹⁵ bife ê bó le, “E me nya Jisos can yene le, é ben enya la ê me?” E bó mum taη bigew mbaanshε bi bó kene bô ketwaa kè baa, nya ê wvù. ¹⁶ E kεw sekekie le, ε wvù mum kεw no gomte je yì wvù nu enya Jisos jó can yibole.

E Jisos bô boom bew bo ηgoo le die Nkaw Danεfey

(Mak 14:12-21; Luk 22:7-13, 21-23; Jon 13:21-30)

¹⁷ E è ke dioo nu diuu di fwe di Nkaw Blεed wvù bó baa gεε Fintunηεen jó, ε boom bo ηgoo le bo Jisos e to fô wvù le, bife ê wvù le, “Wo gomte

26:1 7:28 26:2 16:21 26:4 21:46 26:6 Luk 7:37-38 * 26:7 Fikaa fin nu ε bó to kene bô tε di bó teηe le «alabaster». 26:11 Dito 15:11 26:15 Ksm 21:32; Saka 11:12; Jon 11:57; 13:2 26:17 Ksm 12:1-20

le bese egen eseyse fô wo nu edie Nkaw Danɛfey e è nu fɛɛ?"
 18 E wvú tfuse ê bó le, "Ben egen ɛlaante, eyen key e, egay ê wvú le, 'Wee N'yɛɛyi gayte le kefew kewene nu e kocen wase. Wen nu edie le Nkaw Danɛfey bô boom bowene bo ngoo le e è nu ê wvú yew.'" 19 E boom bo ngoo le bodvu gen ge ke no Jisos be gay ê bó, mum seyse mwɛɛm mvudien mvu Nkaw Danɛfey e dvú. 20 E è ke no nu ekiɛguu, e wvú shii bô boom bew bo ngoo le bo yu-ufe ncow bofɛɛ keediekene. 21 E bó dioo diekene, e wvú ne gay ê bó le, "E me ensee ê ben keceɛy le, wee mvu ben e nu egese me." 22 No wvú gay nonɛn, e boom bew bo ngoo le ne no nu yii yii baay, mum kɛw no biwci ê wvú mwaan mwaan le, "E nu me le Tata?" 23 E wvú tfuse ê bó le, "Wee wvù nu egese me nu wvù nu e lese ebo ê shuw e bee wvú. 24 Wee wvù diee nu Waawee nu ke egen ke no bó to sanɛɛ ekume wvú. Geenɛn, ngɛw wvu baay nu fô wee wvù gese wee wvù diee nu Waawee le. Fí to bee ejee fô wvuwee wee le baay fɛn é bó to baa eboo wvú kɛ." 25 E Judas wvù to nu keegese Jisos bife tɛn ê wvú le, "E nu me le Wee N'yɛɛyi?" E Jisos gay ê wvú le, "Wo nu e jeme bô diuw wo."

E Jisos bô boom bew die ntaashɛ

(Mak 14:22-26; Luk 22:14-

20; 1Kol 11:23-25)

26 No bó to diekene, e Jisos ne jo blɛɛd, nya keyoone ê Nyo', mum guushɛ nya ê boom bew bo ngoo le gay le, "Ben eko edie, fin nu ye yɛm." 27 E wvú mum jo tɛn fiko, nya keyoone ê Nyo' mum nya fiko fidvu ê bó gay le, "Ben ewu bocii. 28 Fin nu elɛmɛ kem kè Nyo' gbwo monkan dvú kí e buy nje wee nteen, wvu le wvú elɛshɛ bibefɛ bibole. 29 E me ensee ê ben le ke me mbɛɛ nke embvuu en'wu mbvuum mo twɛn kete kè lane le man e kɛw keseen e, e gen e buy diuu di me nu nke en'wu mó monfɛm beene ente jo bvunfon bvu Icɛm e kɛ." 30 E Jisos bô boom bew bo ngoo le ke mɛse, yem nkiee mbense, mum buy ben gen yí Kum Bite bi Olif e.

E Jisos gay le Bitanu ke emawen

(Mak 14:27-31; Luk 22:31-34; Jon 13:36-38)

31 No Jisos bô boom bew bo ngoo le to gene, e wvú ne gay ê bó le, "Entan jo eɛben nu e ben bocii nu ke etfuw bikaa ê me ejim nje fiɛɛ fi nu ke ekooy bô me. E nu no bó nu e san e Nyo' gayte le, 'Me nu enke en'yu ncɛy njée é ngoo njée esaanɛn.'" 32 Geenɛn, seke Nyo' e bvuse me yí kpwe le, é me ensa fwe jo ben Galilee." 33 E Bitanu mum gay lo fiew ê wvú le, "E bonyii bocii cim tfuw lo bikaa ê wo ejim nje fiɛɛ fi nu ke ekooy bô wo, tu ke è

26:20 Jon 13:2, 21-30

26:23 Mben 41:9

26:24 Mben 22:7-8, 16-19; YeSa 53:9

26:26 1Kol 10:16

26:28 Ksm 24:8; Yeli 31:31; Ibu 7:22; 9:15-20

26:30 Luk

22:39; Jon 18:1

26:31 Saka 13:7; Mat 26:56; Jon 16:32

26:32 28:7, 16

26:34

Luk 22:33-34; Jon 13:36-38

26:34 26:75

nulo é me nke en'yuu entfuw bikaa ê wo ejim ke.”³⁴ E Jisos gay ê wvú le, “E me ensee ê wo keey le entan jo eben jan, nu e nyimshie nu ke enu le yí eton, e wo e ma wase me bokañ botete.”³⁵ E Bita gay ê wvú le, “E è cim nu naa le me nu enkpwe lo bee wo, tu ke è nulo é me en'yuu ma wo ke.” No wvú gay nonen, e boom bo ngoo le bo Jisos e bomew ba bocii gay ke ten nonen.

E Jisos bunle Gesemane

(Mak 14:32-42; Luk 22:39-46)

³⁶ E Jisos bô boom bew bo ngoo le ke gen ley fô wee ketaan wvumew e, e bó teje le Gesemane, e Jisos gay ê boom bew bo ngoo le le, “Ben eshii fen é me en'wawce eceñ nene embunle.”³⁷ E wvú jo Bita bô boom bo Sebēdee le bo bofēe, e bô bó gen. E wvú kew no nu yii yii, e fitele fiew buuke.³⁸ E wvú mum gay ê bó le, “Fitele fiem nu yii yii baay naa fi me enkpwe lo. Ben esheē fen é beene eceyte.”³⁹ No wvú gay nonen, mum bence gen fwe caan, gbwe tum bvushiw fokuse mum bunle le, “Icem, é je nu dvú yì è nulo é wo ege é fiko fi ngew e fin efey se me e n'wu, é wo ge. Geenēn, fo wo ege no è shieele me ke, gee no è shieele wo.”⁴⁰ E wvú ke ne kase tu jim fô boom bew bo ngoo le, yen e bó leete. E wvú bife ê Bita le, “Fí nu le ke è nulo é ben eshii we ebuy ntam kefew mwaan e?”⁴¹ Ben

enù we, bunleè fo mmom ke eto fô ben e, eghaw ben. E nu keey le fitele koonke lo, geenēn e nyam ye weeyi.”⁴² E wvú bvuu kase gen yí bokañ bofēe le bunle le, “Icem, é è fen nu le ke fiko fin nulo efey se me e n'wu, é wo ge ke no wo koonke.”⁴³ E wvú dioo ekase etu jim bvuu yen e boom bew bo ngoo le leete njefo nyii to nu ê bó ejise.⁴⁴ E wvú bvuu cinē bó le, kase gen bvuu bunle yí bokañ e botete, bunlee jemyi ke e è nu fiē fi wvú be shee jemyi wase.⁴⁵ E wvú bvuu kase tu jim fô boom bew bo ngoo le gay ê bó le, “Ben fen bee ke leete leetene finēn e? Ben etaa eyen, kefew nu e kocēn wase. Bó nu e gese wase wee wvú diee nu Waawee ê bonyii bò befe.”⁴⁶ Ben enē we é beene egeñ. Ben etaa eyen, wee wvú gese me wvun e wvú too wase.”

E bó koo Jisos

(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53; Jon 18:3-12)

⁴⁷ Ke no Jisos to bee jemyi nonen, e Judas wvú to nu wee ngoo boom bo Jisos e bo yuufe ncow bofēe mum buynēn. Wvú to too bô kebombom ke bonyii le ke baay, e bó kenke nyó bô bibuse, e è to tum bocee ncese bo baay baay noo bonyii bò saake won. ⁴⁸ E to nu e wee wvú to gesē Jisos to seyse wase nciise bô bonyii bodvu gay le, “Wee wvú me nu nke engay wvú le, embam enoce, nu wvú, é ben emum

ekoo.” ⁴⁹ No bô bó toε, ε wvú mum γεν lo fô Jisos e kan mwaan gay wvú le ε, “Me ηgayte wo le Wee N'yεεyi.” No wvú gay nonεn, mum bam wvú ηoce. ⁵⁰ Ε Jisos gay ê wvú le, “Nsaa yem, gee lo fiεε fi wo to keege.” Ε bonyii ba mum γεν lo fô Jisos e koo wvú, gheη. ⁵¹ Ε fi kooy ε wee mvu wvú to nu bô Jisos to nu ε mum dvun nyo ye jem, cun kentunηη ke nfwa εkole ke bocee ncese le dvú, sum. ⁵² Ε Jisos gay ê wee wvudvu le, “Kase etfuse nyo yo jim fô bvudvuu bwew e. Ε keε le wee tfuu wvú cawse nyo we, nu ke ekpwe yî nyo le. ⁵³ Wo kpwaake le ke è nulo é me engay É Icεm eciinse bonceendaa bew fen kan mwaan bontfuke le, ε bó fele ηgóo yuufe ncow fεε le? ⁵⁴ Geenεn, é me nε ε ηge nonεn, é fi ke eghan nεε se kooy no bó saη ê Nwa' Nyo' le le fi keηke keenu?”

⁵⁵ Sekekiε, ε Jisos mum bife ê kebombom kiε le, “Ben to keekoo me ε no too bô nyó noo bibuse ke diεwε ben too keekoo ε è nu cooη e? Me nse nshee no diuu nu, ε me ε nshii yew ncese le n'yεεyi bonyii se ben koo me nje la? ⁵⁶ Geenεn, fifin ficii jo bvudvu keege ε fi eto ekocεn ke no bonyii bo ntum Nyo' le to saηεε.” Ε boom bo Jisos e bo ηgoo le bocii mum laη wvú fó, fεε lo.

Ε Jisos leem yew nsaw e
(Mak 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Ε bonyii bò to koolεε Jisos mum jo wvú γεν bô wvú fô Kayfas wvú cee εkole ke bocee ncese le. Ε bonyii bò dunji bonci bo Nyo' le bô bonyii bò saake woη to taashe wase fó. ⁵⁸ Bó to gene bô Jisos ε Bita bii lo ejim ncejole. Ε wvú γεν buy naa lakfulεεη εkole ke bocee ncese le, mum ley γεν shii bô bonyii bò to ceyte la didvu keeyεn no fi nu ke eghan eleem. ⁵⁹ Ε bocee ncese bo baay baay bô bonyii bocii bò saake bonsaw mum no gomte fiεε fi mbiay e fi bó etey yî Jisos e wvu le bó eyu wvú. ⁶⁰ Geenεn, fanε yaa keηke fiεε ke, naa no bonyii nteen to cim too fwe bene jim nsaw mbiay. Ε fi ke ghan nεn, ε bonyii bomew bofεε to leem fwe, ⁶¹ gay le, “Mbwe wvun se gayte le wen nulo esâw yew ncese Nyo' ekase ebom yî ediuw e εta.” ⁶² Ε εkole ke bocee ncese le mum ja we bife ê Jisos le, “Ke wo keηke fiεε keetfuse le? Wo yuuke ke mwεεm mvù bonyii ban jemyi yî yo le?” ⁶³ Ε Jisos mεy diuw tfu. Ε εkole ke bocee ncese le kase gay ê wvú le, “Ε diee di Nyo' wvú keηke nshii le, é wo fen nu Mboyse wvú Nyo' to kawεε wvú Waa Nyo', é wo see ê bese.” ⁶⁴ Ε Jisos tfuse le, “Fí nu no wo gay. Geenεn é me

26:50 Keηεε le, “Nsaa yem, wo to keege la?” **26:52** Keη 9:6 **26:55** Luk 19:47

26:56 Mat 26:31; Luk 24:46 **26:61** 27:40; Jon 2:19; Lem 6:14 **26:63** Yeεa 53:7; Mat 27:12-14; Mat 14:33; 27:40, 43; Luk 22:70 **26:64** Dan 7:13; Mat 22:44; 24:30; Mak 13:26; Luk 21:27

ensee ê wo le, ejim jo kefew kin nu ε ben nu ke eyen wee wvù diee nu Waawee le, ε wvù ε shii ê εbo ke εceey ke Wee wvù keηke Mvunγay e, ke ebvuu eyen no wvù too ê kembew e fowe.” ⁶⁵ Ε εκολε ke bocee ncese le yuw nonen, mum saayε ndvú ye le, gay le, “Wvù joo bvudvuu bvυ Nyo' le. Shiee nu dvú wvù beene ebvuu egomte wee le wvù eleem fen ejeme fiεε le? Ben nu ε yuw wase no wvù joo bvudvuu bvυ Nyo' le. ⁶⁶ Ben ε sumten le la?” Ε bó tfuse le, “Ε nu wee wvù bó eyu lo.” ⁶⁷ Ε bó mum kew no cuyte nceη yí bvushiw bvυ Jisos e, kfunε wvù bó mvunγko, suunke bó can gayte ê wvù le, ⁶⁸ “Wo wvù nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε, ke γεε kewee ntum Nyo' kuw keseen fô bese le. Ke see wee wvù sun wo.”

Ε Bitα ma Jisos

(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Ε to nu ε Bitα ε shii εκfunη lakfulεεη e. Ε wan kpwoon mvu wvù to lemte fô, ne to mbew ye le gay ê wvù le, “Wo ten bee ben ε Jisos wvu Galilee wvudvu.” ⁷⁰ Geenεn, ε Bitα tun fwe dvu bonyii bocii gay le, “Ke me ηkee fiεε fi wo jemyi ke.” ⁷¹ Ε Bitα mum ne buy γεν no nu diuw kebuw e. Ε wvumvu wan kpwoon wvù to lemte ten fô, yen wvù le, mum jeme ê bonyii bò to leemene fô le, “Wee wvun bee bó Jisos wvu Nasalet wvudvu.” ⁷² Ε

Bitα bvuu tun, lew lo gay le, “Ke me ηkee wee wvudvu ke.” ⁷³ Ε kefew ke dioo bvuu γενce caan, ε bonyii bò to leemene fô bence γεν mbew Bitα le gay ê wvù le, “Keceey, keceey wo nu ten wee mvu bó le, njefo njeme wo gene diewe wvubole.” ⁷⁴ Ε Bitα mum kan, tee lon yí εκολε kew e gay le, “Ke me ηkee wee wvun ke.” Kan mwaan ε nyimshie mum ton. ⁷⁵ Ε Bitα kume njeme wvù Jisos be jeme ê wvù le, “Nyimshie ke enu le yí eton, ε wo ε ma wase me bokaη botete.” Ε wvù ne fô buy εκfunη, bee kpwe baay.

27

Ε Judas shiim

(Mak 15:1; Luk 23:1-2; Jon 18:28-32)

¹ Ε εκfunη ke dioo yuule too, ε bocee ncese bo baay baay bó bonyii bò saake wonη, shii cu ntaη εκume Jisos keeyu wvù. ² Ε bó mum kay wvù, jo γεν nya can Baylet wvù wee sa' wvu ê keba kedvu le.

³ Ε Judas wvù to gesεε Jisos ke dioo yen le bó nu ε leke le bó nu eyu wvù, ε wvù kumen fitele fiew, jo bigew bi mbaanshe bie kase γεν dvú keetfuse ê bocee ncese bo baay baay bó bonyii bò saake wonη. ⁴ No wvù γεν, gay ê bó le, “Me nu ε nge kebefε keengese wee ε wvù baa keηke jay ke.” Ε bó tfuse ê wvù le, “Fifiε keηke la keege bó bese? Ε kee wo fifiε.” ⁵ Ε Judas

mwase bigew bidvu fokuse yew ncese le, mum buy, γεν shiim. ⁶ Ε bocee ncese bo baay baay tace bigew bidvu gay λε, “Bin nu bigew bi ελεμε le, ε nci baa bee λε bó egεε bibin ntfu wvu yew ncese le κε.” ⁷ Ε bó shii cu ntaη, γεν guy gbwen wee mvu wvù bomte nsháan dvú λε bó ke edweyte botolo fó. ⁸ Ε nu fiεε fi bó teηe gbwen wvudvu ε to ε buy εben e λε, “Gbwen ελεμε.” ⁹ Fí to kooy nonen ε fiεε fi wee ntum Nyo' wvù Yelimia to jemγεεε mum to kocen no wvú to gayεε λε, “Bó to nu ε jo bigew bi mbaanshe bi è to nu kpaw we no boom bo Islael to seyseεε yí ekole kew e, ¹⁰ guy gbwen wee wvù bomte nsháan dvú, κε no Tata Nyo' to gayεε ê me.”

Ε Jisos leem fwe dvu Baylet wvù wee sa' bala wvu Lum

(Mak 15:2-5; Luk 23:3-5; Jon 18:33-38)

¹¹ No Jisos to leemεε fwe dvu Baylet wvù wee sa', ε Baylet bife ê wvú λε “Ε nu wo wvù Nfon Bojuu le?” Ε Jisos tfuse λε, “Ε nu no wo gay.” ¹² Geenεn, ε bocee ncese bo baay baay bô bonyii bô saake woη ke dioo kew keeteyte mwεεm yí ye le, ε wvú faηε yaa bvuu tfuse fiεε κε. ¹³ Ε Baylet mum bife ê wvú λε, “Ke wo yuuke kfuw mwεεm mvun mvù bó jemyi yí yo le le?” ¹⁴ Geenεn, ε Jisos faηε yaa tfuse fiεε ê wvú naa κε

fimwaan ê mvù bó teyεε yí ye le κε. Ε wee sa' wvudvu taa nen ε diuw yum wvú baay.

(Mak 15:6-15; Luk 23:13-25; Jon 18:39-19:16)

¹⁵ Ε to ké dioo nu kefew ke Nkaw Danεfey e, ε wee sa' wvun bvuse wee mwaan yew ncaw e wvù bonyii gomte λε wvú ebvuse. ¹⁶ Ε to nu kefew kedvu le, ε wee mvu nu yew ncaw e, ε bó ké no kee wa lo wvú yí gee di befe le, ε diee diew nu λε Balabas. ¹⁷ Ε bonyii ke dioo to tase, ε Baylet bife ê bó λε, “Ben gomte λε me embvuse ε è nu γεε yew ncaw e? Ben gomte λε me embvuse Balabas, nuu Jisos wvù bó teηe λε è nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε le?” ¹⁸ Wvú to biite nonen njefo wvú to kee lo λε bó to nya Jisos can wen e ε è nu njefo bó to bene kendoη bô wvú. ¹⁹ Ε keebvu bise fó nu ε seke wvú to shiileε wase fô bó ké no saake bonsaw, ε kpwεse tum ntum fô wvú le gay λε, “Fo wo ege fiεε bô wee we κε. Ε nu wee wvu teyey. Me njemyi nen njefo εfile nu ε njiηsen bô me entaη εben baay ekume wvú.” ²⁰ No Baylet bifεε nonen, ε bocee ncese bo baay baay bô bonyii bô saake woη beyse bonyii λε bó egay λε wvú ebvuse ε è nu Balabas, elεse lo Jisos. ²¹ Ε wee sa' bvuu nε bife ê bó λε, “Wee wvù ben gomte λε me encine ente jo bonyii bo bofεε ban nu wvù la?” Ε bó tfuse λε, “Balabas.” ²² Ε Baylet bvuu bife ê bó λε, “Ε me ndioo ε

ncine nonen, enge nee bô Jisos wvú bó teje le Klistu?" É bó bocii gay le, "Bó eta lo wvú yí kentam e." ²³ É wvú kase bife le, "Bó eta wvú nje la? Fiee fi befe fi wvú ge nu la?" É bó bvuu no wamte gene ke lo fwe le, "Bó eta lo wvú yí kentam e."

²⁴ É Baylet ke dioo yen le ke je nu ke, le é wen lumtene bô fiee fin, é diuw ke ene ebuy. É wvú fi joo, cukε can ye dvú fwe dvu kebombom ke bonyii le gay le, "Kε ebo kem nu fô kpwe wee wvun e ke. É kee ben dvú." ²⁵ É bonyii bocii tfuse ê wvú le, "Éε, cine é elemε kew enu yí bikuu bisese le noo yí boom bosese le." ²⁶ É Baylet mum bvuse Balabas no bó to gomte, gay ε bó tam Jisos, mum nya le bó egen eta yí kentam e.

É bonyii bo nci le no sewse Jisos

(Mak 15:16-20; Jon 19:2-3)

²⁷ É bonyii bo nci le bo wee sa' le mum jo Jisos ley dvú entow we le fô bó to teje le Bletolium, mum kum kebese ke ηgoo bonyii bo nci le kecii ε kí tase gem Jisos keεkeε. ²⁸ É bó baayε ndvú ye, jo ndvu bvunfon yí yεele shfuse yí ye le, ²⁹ mum lu kefo ke bvunfon e ε kí nu bíay bíay bon ê wvú εfa, mum nya ηkêw ê ebo kew ke εεεy e le è nu ketoome. É bó mum no too ηgvuumene ê wvú fwe sewse wvú gayte

le, "Biaa kemaan! Nfon Bojuu!" ³⁰ No bó gee nonen, no cuyte nceη yí ye le, fii ηkêw wε shεle wvú dvú fofa. ³¹ É bó ke sewse wvú nonen mese, mum baa ndvu bvunfon ye, jise wase ε è nu ndvú ye yí ye le, mum jo wvú keegen eta yí kentam e.

É bó ta Jisos yí kentam e

(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)

³² No bó to gene, buynen yí wee mvu wvu ê kelaante kè Selin e ε diee diew nu le Semon. É bó kan wee wvun ε wvú tuu kentam ke Jisos e. ³³ É bó ke gen buy bvudvuu bvumew e ε bó teje le Gologota, (ε diee din nu le Ngbwow Ekole,) ³⁴ ε bó mum nya mbvuum ê wvú ε bó ε fiysen bô fiee fimew ε fí cewcewe diewe lele le wvú ewu. Geenεn ε wvú dioo mom, fan keewu. ³⁵ É bó mum ta wvú yí kentam e, jo ndvú ye tum kan dvú keegaw ê bikuu bibole. ³⁶ No bó ge nonen mum shii fó no ceYTE wvú. ³⁷ É bó san ηwa' wvú duηci fiee fi bó taε wvú yí kentam e nje fí, mum ta yí kentam e ê we jo ekole kew ε wvú nu le, "Wvun nu Jisos, Nfon Bojuu." ³⁸ É bó ta ten bocoonη bofεε yí bintam e bô bo Jisos, wvumvu ebo εεεy, wvumvu ebo ηηkoηko jo Jisos. ³⁹ É bonyii no fele yene Jisos e mεεke lo bikuu, baale wvú bô boncun, ⁴⁰ gayte le, "Wo wvú se nu keeke esâw yew ncese ekase eyoo yí ediuw e

eta, ke fi le ekole kuw! E wo fen nu Waa Nyo', é wo shii yî kentam kie le." ⁴¹ E bocee ncese bo baay baay bô bonyii bô dunçi bonci noo bonyii bô saake won no sêwse ten wvú gayte le, ⁴² "Wvú se fii bonyii bomew se wvú nulo efi kew ekole nkuan. Ke wvú nu Nfon bonyii bo Israe. Wvú eshii le yî kentam e keseen é bese emum ebee wvú le. ⁴³ Wvú se geele ekole yî Nyo' le. E Nyo' fen koonke wvú, é wvú fi le wvú keseen no wvú se duu le wen nu Waa Nyo'." ⁴⁴ E bo-coon ba bô bó to taé yî bintam e bô bo Jisos, no baale ten wvú bô boncun ke nonen.

E Jisos kpwe

(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

⁴⁵ E diuu ke ben leke, e ekfun ne jiiim won tfuu gen buy didiuu ditete emvunsheen. ⁴⁶ E è ke no nu ke diewe didiuu ditete le, e Jisos ne fun foweewe le, "Eli, Eli, lama sabaktani." Fi nu le, "Nyo' wem, Nyo' wem, wo lan me nen nje la?" ⁴⁷ E bonyii bomew bô to leeme fó dioo yuw, gay le, "Wee wvudvu teje Elayja." ⁴⁸ E wee mvu bó le mum lewte lo kan mwaan jo kuca, ffum é mbvuum mo ngbwayngbwayi le, bon yî fite le neke le wvú ewu. ⁴⁹ Geen en e bomew bonyii gay le "Ke leem nen é beene eyen laa Elayja nu eto efi wvú le!"

⁵⁰ E Jisos bvuu wam foweewe, e keyoy kew mum

buy. ⁵¹ E fi ne kooy le, ndvu yî to gawsene yew ncese ente to nu e sele enteleη kew fowe bow buy fokuse biba bifee. E nshé shiw, e eta wamken, ⁵² e jem ten yene ye e bonyii bô è to nu bo Nyo' le nteen bô to kpwekenee wase mum kase buy yî kpwe le. ⁵³ E Jisos ke dioo buy yî kpwe le, e bonyii bodvu ne gen é kelaante kè yuule le Jerusalem, e bonyii nteen yen bó le. ⁵⁴ E cee ekole bonyii bo nci le bô bonyii bô bó to nu fó ceyte Jisos ke dioo eyen no nshé shiw, bô fié ficii fi to kooyee, e nfan koo bó baay. E bó gay le, "Kecéey, kecéey wee wvun se nu Waa Nyo'."

⁵⁵ Bokene nteen to leeme ten fó ntamndwee taale. E bokene ban nu bô to nen'yee Galilee no bii Jisos e fici wvú.

⁵⁶ Ngoo bó le to nu Maalia Magdalen noo Maalia wvú bwee jem bô Yosew, noo bwee boom bo Sebēdee le.

E bó dwey Jisos

(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42)

⁵⁷ E è ke no nu ekiēguu, e cee kpaw mvu wvu Alimtia ne to e diee diew nu le Yosew. Wvú ten to nu wee ngoo Jisos mvu. ⁵⁸ E wvú gen yen Baylet e leke le wvú enya gvune di Jisos e é wen é wen egen edwey. Nonen e Baylet mum gay le bó egen enya é wvú. ⁵⁹ E Yosew fi gvune didvu mum kule é ndvu yî yuule le, ⁶⁰ mum gen jike é

jem yi ye le ε yí bεε fiε, ε wvú to cow jem yidvu yí kemaan e, mum biñse kebwee ke te le bañ diuw jem yidvu dvú, mum nεnε. ⁶¹ Maalia Magdalen bô Maalia wvumvu wε to nu fó, ε bó ε shii mbew jem yidvu le keba keki.

ε bó no cεyte jem Jisos

⁶² ε εkfun buy yuu, ε diuu di bó to ké no seysee mwεεm mvu mbam wvubole ε fey wase, ε bocee ncese bo baay baay bô Bofalasi gen yen Baylet e, ⁶³ gay ê wvú le, “Wee wvu baay, bese kumyi fiεε fi wee mbiay wε to jemyεε seke wvú to bεε dvú. Wvú to nu ε gay le, è nu ke edioo ε buy εdiuw εta é wen ekase ebuy yí kpwe le. ⁶⁴ No fí nu nonεn, gayε é bonyii egen ecεyte jem egen ebuy εdiuw εta, njefo bese fane le è nεlo é boom bew bo ηgoo le ke enε egen econ gvune diew enεε dvú emum esenje é bonyii le, ‘Wvú nu ε buy yí kpwe le.’ ε bó ge nonεn, é yiyin mbiay yi keseen efo efey lo yi fwe.” ⁶⁵ ε Baylet gay ê bó le, “Ben ejo bonyii bo nci le é ben ε bó egen, é ben egay é bó ecεyte jem yidvu ntay no è nulo é ben ecεyte.” ⁶⁶ Nonεn ε bó mum gen looce fen diuw jem, mum ge nciise yí te di bó to bañεε diuw jem dvú, mum gεε bonyii bo nci le bô ecεyte.*

28

ε Jisos buy yí kpwe le

(Mak 16:1-10; Luk 24:1-12;

Jon 20:1-10)

¹ ε diuu di mbam e ke fey, ε εkfun ke no gbwekene too, ε è nu diuu di fwe yí kema le, ε Maalia Magdalen bô Maalia wvumvu wε gen keetaa jem. ² ε fí kooy le, nshε to nu ε nε shiw bô mvungay, njefo nceendaa Tata to nu ε shii we to biñse kebwee ke te diε di bó to bañεε diuw jem dvú mum shii yí dvú le. ³ Nceendaa wvudvu nu ε bvushiw bwew to lawkene diεwε jan e, ε ndvú ye baa nεn bvuuu. ⁴ ε bonyii bô to cεyte jem ba yen wvú le fan baay, cin nεn kikikiki, gbweken fokuse no jiimene diεwε binkpwe bi bonyii le. ⁵ ε nceendaa Nyo' wvudvu gay ê bokεnε ba le, “Fo ben efanè kε. Me ηkee lo le ben gomte ε è nu Jisos wvú bó se tae yí kentam e. ⁶ Kε wvú bεε fen kε, wvú nu ε buy wase yí kpwe le no wvú to gayεε. Ben eto eyen fô wvú se jiime. ⁷ Ben emum egen cekey esee é boom bew bo ηgoo le le wvú nu ε buy wase yí kpwe le, le wvú nu ε sa wase fwe dvunen Galilee. Ben nu ke eyen wvú le jó. Ben eyeke eyuw, ben nu ε yuw wase no me nseje é ben.” ⁸ ε bokεnε ba mum ja fô jem cekey cekey bô nfan, geenεn kenke ten ngon wvu baay, no lewte gene keegen see é boom bo Jisos e bo ηgoo le. ⁹ No bó to gεne, ε fí kooy le bô bo Jisos to nu ε tasen, ε wvú gay bó le le, “Me ηgayte ben e.” ε bó mum to mbew ye le, gbwe bam bikaa biew,

wvum wvú. ¹⁰ E Jisos gay ê bó le, “Fo ben efanè ke. Ben egen egay ê boom bo bwεεm e le bó egenè Galilee eyen me le jó.”

E bonyii bò to ceyte jem see fiεε fi to kooyεε

¹¹ E bokεεε ba ke nε dioo egene, ε fi kooy le bonyii bo nci le bò to ceyte jem bomew to nu ε nε γεν εlaante γεν see fiεε ficii fi to kooyεε ê bocee ncese bo baay baay. ¹² E bocee ncese bo baay baay bodvu mum kum bonyii bò saake woη ε bó bó shii cu ntaη, mum baη diuw bonyii bo nci le ba bó bigew nteen, ¹³ gay ê bó le, “Ben egaytè ê bonyii le ben se leete boom bew bo ηgoo le ε se ε to ε coη gvune diew ε γεν dvú. ¹⁴ E ben seηe nonεn, fi ε ley bitem bi wee sa' le, wvú ε no gomte keenya ηγεW ê ben, é bese eseyse wvú, wvú saa ebvuu enya ηγεW ê ben ke.” ¹⁵ Nonεn ε bó mum fi bigew bidvu mum no seηe ke no bó to gayεε ê bó. Kenfε kedvu kin ε mum ε lam ente jo Bojuu ε to ε buy εben e le bó to coη lo gvune di Jisos e.

E Jisos tum bonyii bew yî woη e tfuu

(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23; Lem 1:6-8)

¹⁶ E boom bo ηgoo le bo Jisos e bo yuufe ncow mwaan mum nε γεν Galilee, ben γεν yî kum wvú Jisos to gayεε ê

bó le. ¹⁷ E bó dioo yεn wvú le, wvum wvú. Geenεn ε bomew no maηene wvú. ¹⁸ E Jisos bence to gay ê bó le, “Bó nu ε nya wase mvuηgay mvunciim mvu fowe noo mvu fokuse ê me. ¹⁹ Nonεn, ben egen le bitum e bicii, egeè ε bonyii nu bonyii bem bo ηgoo le, eleesè bó ê joo ê diee di Nyo' Ice bó Wan noo Keyoy ke Yuule le. ²⁰ Ben eyεεyi bó le bó egeè fiεε ficii fi me nu ε n'yεεyi ben dvú. Ben eyeke eyuw, me nu enu beene sekecii enγεν embuy naa kefew kè woη nu ke eka.”

**Saaka wvù Jee wvu
εkumε Jisos no
Maaku
to Saηεε
Fiεε fi nu ê Nwa'
Mak wvun e**

Saaka wvù jee wvù Mak to saηεε wvun duηci le Jisos nu wee wvù to gee mwεεm bvuu keηke mvuηgay keejeme fiεε é fi enù no wvù jeme. Wvù to duηci mvuηgay mvun yí n'yεεyi we le bô keebvuuse bonceendaa bo dεwle le, noo keelεeshi bibefe bi bonyii le. Jisos to teηe εkolε kew le wen nu wee wvù diee nu Waawee, ε wvù ε to keenya εkolε kew keeboyse bonyii. Diee din nu dì nu ê ηwa' Dania le 7:3-14.

Mak yam ε saη ε é nu εkumε mwεεm mvù Jisos to gee efey mvù wvù to jemyi. Biba bi fokemεse ke ηwa' wvun e jeme εkumε mwεεm mvù to kooyεε bô Jisos yí kemaa kew ke fokemεse le, efey mvunciim no bó to taε wvù yí kentam e, bô no wvù to buyεε yí kpwe le, ben we.

*Bikuu bi mwεεm e ê Nwa'
wvun e*

1:1-13 Keηkεwce ke saaka wvù jee εkumε Jisos e

1:14-9:50 Lemme di Jisos e ê keba kè Galilee le

10:1-52 E Jisos nε Galilee γεν Jεlusalεm

11:1-15:47 Kemaa ke Jisos e ke kemεse le mbew Jεlusalεm e noo Jεlusalεm

16:1-8 Mbuy wvu Jisos yí kpwe le

16:9-20 Ekumε no Jisos to duηcεε εkolε kew no wvù to buyεε yí kpwe le bô no wvù to benεε we

Saaka wvù Jon Nleseεjoo to fewci

(Mat 3:1-12; Luk 3:1-18; Jon 1:19-28)

¹ Wvun nu saaka wvù jee wvu εkumε Jisos Klistu wvù Waa Nyo'. ² Wvù to kew ke no Yesaya wvù wee ntum Nyo' to saηεε ε Nyo' gayte le,

“Yekε eyuw, me nu ηke enci-
inse wee wεm ntum é
wvù esa fwe dvu wo,
wvù nu eγεν eseyse je yo.

³ Diεw wee fuuηke ηkpwaante le bó eseyse je Tata, enele é yí enù teytey.”

⁴ Nonεn, ε wee mvu wvù bó to teηe le Jon Nleseεjoo ke mum nε buynεn ηkpwaante, no fewci ê bonyii le bó ekumεn mvuntelem mvubole, é wen else bó ê joo wvu le Nyo' elεeshε bibefe bibole. ⁵ E bonyii mum no buyte ê bontεw bo woη wvù Judea le tfuu noo ê kelaante kè Jεlusalεm e kecii gene fô Jon e, seηe bibefe bibole, ε wvù mum leese bó ê joo ê Joo Joodan e.

⁶ Jon to jiise ndvù ε bó kene bô yvúw nyam mi yí bó teηe le kamεl, seenke kecaw cin ε bó kene bô jew nyam,

diee ε è nu cúma bô ndonj. ⁷Wvú to fewci, gayte ε, “Wee mvu too ê me εjim kuuke fele me, ε me mbaa ncin enjocεn keenjvuwce fokuse enfaylaba we κε. ⁸Me nleese ben ε è nu ê joo, geenεn, ε wvú nu ke elese fiew ben ε è nu can Keyoy ke Yuule le.”

No bó to lesee Jisos ê joo bô no Satan to momte wvú
(Mat 3:13-4:11; Luk 3:21-22; 4:1-13)

⁹Κε εdiuw yoya le, ε Jisos nε Nasalet ê keba ke wonj e kè Galilee le, to ε Jon lese wvú ê joo ê Joo Joodan e. ¹⁰Κε no Jisos to buyte ê joo nεn, mum yen ε εbulε yene ye, ε Keyoy ke Yuule no shiile too yî ye le diεwε ebembε le. ¹¹Ε diεw jeme fowe ε, “Wo nu Waa wεm, nu fitele fiem, ε me n'yuuke njon bô wo baay.”

¹²Ε Keyoy ke Yuule mum ge lo kan mwaanj ε Jisos γεν no cee ηkpwaante. ¹³Ε wvú no nu jó yî εdiuw e mbaanyε, ε Satan momte wvú. Wvú to nu jó nonεn bô nyám yi ηkpwaante, ε bonceendaa bo Nyo' le taale fô wvú le.

Ε Jisos tee bonyii bonεw le bó enù boom bew bo ηgoo le

(Mat 4:12-22; Luk 4:14-15; 5:1-11)

¹⁴Ε bó ke nε koo Jon lese yew ncaw e. Ε è no nu εjim jodvu, ε Jisos γεν Galilee, no fewci saaka wvú jee wvú wvu Nyo' jó. ¹⁵Ε wvú no fewci, gayte ε, “Kefew nu ε to wase ε kocεn, ε bvunfon bvu Nyo' le nu wase nceencee. Ben

ekumεn mvuntelem mvunεn, ebee saaka wvú jee wvun e.”

¹⁶Ε Jisos ke no fele mbew Mamase yî Galilee le, yen Se-mon bô waa bwee wvú Andulu le ε bó laanjke kensanj ê mamase le, no ηkίεη wvubo to nu byé yî koolεεn. ¹⁷Ε Jisos gay ê bó le, “Ben ebii me le é me enje é ben ekoole wase ε è nu bonyii.” ¹⁸Καη mwaanj, ε bó mum cinε binsanj bibole, no bii wvú le. ¹⁹Ε Jisos ke dioo kenjci gene fwe, yen Jεm bô waa bwee wvú Jon e, bô to nu boom bo Sebεdee le, ε bó bó nu ê kekonj e tumci binsanj. ²⁰Ε Jisos mum tee lo tεn bó. Ε bó cinε icee bó le ê kekonj e bô bonyii bô bó to joε é bó elemte bó le, mum no bii wvú le.

Ε Jisos bvuse keyoy kè yiile yî wee le

(Luk 4:31-37)

²¹Ε bô bo Jisos nε γεν ê ke-laante kè Kafana'um. Ε è ke no nu diuu di mbam e, ε Jisos mum γεν lo yew bunle le no γεεyi bonyii dvú. ²²Ε bonyii no yuuke kenjke lo nghaw yî n'γεεyi we le, njefo wvú to γεεyi diεwε wee wvú kenjke mvunjay mvu n'γεεyi le. Κε wvú to γεεyi diεwε no bonyii bô dujci bonci bo Nyo' le to ké no γεεyi κε. ²³Κε sekedvu, ε wee mvu nε fεse yew bunle yidvu le, ε è to nu wee ε keyoy kè yiile nu yî ye le. ²⁴No wvú ley dvú, mum wam ε, “Jisos wvu Nasalet, wo fii la ê bese? Wo to keelεse bese le? Me ηkee naa wo. Ε nu wo wvudvu wvú yuule wvú

ne fô Nyo' le.” ²⁵ E Jisos kan keyoy kè yiile kedvu, gay le, “Baŋ lo, buy yî wee wvun e.” ²⁶ E keyoy kedvu mum ge e wvú gbwe fokuse no taake, e kí fuŋ foweewe, mum buy yî ye le. ²⁷ E bonyii yen nonen, e diuw yum bó, e bó no ghayte ebonen biite le, “Fin nu la? E nu n'yeeyi mvu wvu fwε le? Wee wvun keŋke mvuŋgay kane naa noo biyoy bi yiile e bí yuuke wvú le.” ²⁸ Kaŋ mwaan, e saaka wvu ekume Jisos saanŋen gen bontew bocii bo ê keba kè Galilee le.

E Jisos fe bonyii bo bincem e nteen

(Mat 8:14-17; Luk 4:38-41)

²⁹ E Jisos ke buy yew bunle yidvu le, gen yew dvu Semon bô Andulu, e jem bô Jon nu bô bó. ³⁰ E to nu e mwese Semon jiime, cemte bô ken'ya'. Ke no Jisos ley yew, e bó mum see lo ê wvú ekume kpwoon wvudvu. ³¹ E Jisos gen fô wvú to jiime, jice wvú le yî kebo le, cake wvú we. E ken'ya' kedvu mum cine wvú le, e wvú ja we, taa fiεε e bó die.

³² E ê ke no nu ekiεguu ebvubwe no diuu to seeyi, e bó no too bô bonyii bocii bô to cemkene noo bonyii bô bonceendaa bo dewle le to njiŋsene bô bó fô Jisos e. ³³ E kelaante kedvu kecii tase ê fwese. ³⁴ E wvú fe bonyii nteen bô to keŋke bincem jεey jεey, bvuu bvuse bonceendaa bo dewle le nteen yî bonyii bomew e. E wvú dioo bvuse, saa ebee le bonceendaa

bodvu ejemyi lo ke, njefo bó to kee wee wvú è nu wvú.

E Jisos fewce diεw Nyo' Galilee

(Luk 4:42-44)

³⁵ E ê ke no nu kebitele, e Jisos ja we, buy gen bvudvuu bvumew e wvú emben no bunlee. ³⁶ E Semon bó bonyii bô bó bó to nu, sheε buy gen keegom wvú. ³⁷ E bó yen wvú le, gay ê wvú le, “Bonyii bocii nu e sheε e no gomte wo.” ³⁸ E Jisos tfuse fiew ê bó le, “Beene edanŋen egen bontew bomew e wvu le è nulo é me enfewce ten diεw Nyo' jó. E nu fiεε fi me nto nje fi.” ³⁹ E wvú mum no ghane keba kè Galilee le kecii fewci diεw Nyo' yéw bunle yibole, bvuse bonceendaa bo dewle le yî bonyii le.

E Jisos fe wee e wvú cemte bô ntun wvu baay

(Mat 8:1-4; Luk 5:12-16)

⁴⁰ E wee mvu wvú to cemte bô ntun wvu baay ke ne to, tum envuw ê Jisos ejise, lεke wvú gay le, “Wo nulo efe me é me en'yuule, é wo fen koonke lo.” ⁴¹ E shen koo Jisos, e wvú neke kebo kum wvú le, gay ê wvú le, “Me ŋkoonke lo, bonen le, eyuule.” ⁴² Kaŋ mwaan, e ntun wvu baay wvudvu mum cine wvú le, e wvú bonen mum no yuule. ⁴³ E Jisos mum gay le wvú egenè lo, looce ciise lo ê wvú, ⁴⁴ gay le, “E yenè fo wo esee ê wee ke. Geenēn, genē edunŋe ekole kuw ê cee ncese, emum enya nnya yî Muses to gayεε

le wee kenke keenya keedunɔɔ
 ê bonyii le wen nu e bonen
 wase yî ntun wvun e e no yu-
 ule.”⁴⁵ No Jisos ciise nonen,
 e wee wvudvu kaa no gene
 bwaashi lo fiεε fidvu. E saaka
 wvudvu saanken, e je fanε yaa
 bvuu nu dvú yî è nulo é Jisos
 eley kelaante le endan ke. E
 wvú mum mεy ke wase no
 nu nkpaante, e bonyii nen'yi
 mondvuum e mondvuum e,
 too fô wvú le.

2

*E Jisos fε wee e wvú e kpwe
 keba kemwaan*

(Mat 9:1-8; Luk 5:17-26)

¹ E ediuw ke dioo genci, e
 Jisos kase tu jim Kafana'um.
 E bonyii yuw le wvú nu wase
 fô yew e, ² e bó mum to tase
 fó nteen, e je fanε yaa nu
 dvú fó yî è nulo é wee tome
 εkalε naa noo ê yew fwese ke.
 E wvú no fewci diεw Nyo' ê
 bó. ³ E bonyii bomew ke ne
 no too bonεw bô wee mvu
 fô wvú le e bó e shfume ê
 fikεy e, e wvú e kpwe wase
 keba kemwaan. ⁴ E fi ghaw
 keeley gen bô wvú fô wvú le
 njefo bonyii to faci baay. E
 bó mum ben e è nu ê yew we,
 too keyey. No bó tolεε nonen,
 mum shike wee wvudvu ê fiεε
 fi wvú to jiime jó le. ⁵ E
 Jisos yen no bó nu e lese fitele
 yî ye le, e wvú mum gay ê
 wee wvú to nu e kpwe keba
 kemwaan wε le, “Nsaa yem,
 me nu e nleεshe wase bibefe
 biuw.” ⁶ E bonyii bomew bô
 to dunɔi bonci bo Nyo' le bô
 to nu fó yuw nonen, mum no

wvukene ê mvuntelem e, bi-
 ite le, ⁷ “Wee wvun jemyi nen
 nεε le? Wvú joo bvudvuu bvú
 Nyo' le. E nu yeε dvú wvú
 nulo elεshe bibefe efey Nyo'
 maan?” ⁸ E Jisos mum kiεε lo
 ê fitele fiew e fiεε fi bó to kp-
 waake, mum bife ê bó le, “Ben
 se kenke kfuu ban bonkpawce
 ê mvuntelem mvunen e nen
 nje la? ⁹ Fi cekey keegay ê
 wee wvun nu fi la? Keegay le
 me nu e nleεshe wase bibefe
 biew, nuu le wvú ejo fikεy
 fiew egene le? ¹⁰ Geenεn, me
 nu enge é ben ekiεε le wee
 wvú diee nu Waawee kenke
 mvungay fokuse fen keleεshe
 bibefe.” E wvú mum gay ê
 wee wvú to nu e kpwe keba
 kemwaan wε le, ¹¹ “Me nje-
 myi ê wo, ja we ejo fikεy
 fiuw egene fô yew e.” ¹² E
 wvú mum ja we, jo no buyte
 e bonyii bocii taale wvú. E
 bó taa nen, e diuw yum bó, e
 bó no tumte monkum mo Nyo'
 le, gayte le, “Bese ke baa yen
 wase kfuu fin fiεε le ke.”

*E Jisos tee Lεwe le wvú enú
 waa we ngoo*

(Mat 9:9-13; Luk 5:27-32)

¹³ E Jisos ke bvuu ne gen
 mbew mamase le, e kebom-
 bom ke bonyii le to fó, e wvú
 no yeeyi bó. ¹⁴ E wvú ke ne
 dioo gene, yen Lεwe wvú waa
 Alfiyus e, e wvú e shii fô bvud-
 vuu bwew bvú lemme le, e no
 fii shile. E Jisos gay ê wvú le,
 “E bii me le.” E wvú mum ne
 we no bii wvú le.

¹⁵ E Jisos bô boom bew bo
 ngoo le ke gen no diekene yew

dvu Lεwe bô bonyii bô to fii shile noo bonyii bomew bô befe tεn. Kfuu ban bonyii to ké no bii wvú le naa nteen. ¹⁶ Ε Bofalasii bô to dujci bonci bo Nyo' le yεn no Jisos diekene bô bonyii bô befe noo bô to fii shile, mum bife ê boom bew bo ηgoo le λ, “Ε nu nje la wvù wvú diekene bô bonyii bô fii shile noo bonyii bô befe bomew?” ¹⁷ Ε Jisos yuw no bó bife, gay ê bó λ, “Κε bonyii bô tεmyi ké no gomte wee εfuwε κε. Ε ké no gomte bô cεmkene. Κε me nto keentee bonyii bô nu teytey κε. Me nto keentee ε è nu bô befe.”

Ekumε keebamte mwεεm mvudien

(Mat 9:14-17; Luk 5:33-39)

¹⁸ Ε è ke no nu, ε boom bo Jon e bo ηgoo le, noo bo Bofalasii le bamte mwεεm mvudien. Ε bonyii bomew mum to bife ê Jisos λ, “Ε nu nje la wvù boom bo ηgoo le bo Jon e, noo bo Bofalasii le bamte mwεεm mvudien, ε boom buw bo ηgoo le yaa bamte κε?” ¹⁹ Ε Jisos tfuse ê bó λ, “Ε nulo é bó ebe bonyii bô bvujen é bó egen ebvuu ebamte mwεεm mvudien ε cee bvujen nu bô bó? Κε è nulo é bó ebamte mwεεm mvudien ε wvú nu bô bó κε. ²⁰ Geenεn, kefew nu ke eto kè bó nu ke eloo cee bvujen wvudvu ê bó, é bó emum ekεw eshee mbam mwεεm mvudien kefew kedvu le.

²¹ Κε wee nulo ejo njaw ndvu yi fie, etumcε ndvu yi yvum dvú κε. Ε wvú ge nonεn, é njaw ndvu yidvu ke emεse esaa lo ndvu yi yvum yidvu, é kebuw kè nu fô emεse ekuw efey lo no kí be shee nu. ²² Κε è nulo tεn é wee ejo mbvuum mo monfεm, egεε ê gham mbvuum wvù bó kene bô jew nyam e, * ε wvù ε yvumεn wase κε. Ε wvú ge nonεn, é mbvuum mo monfεm modvu ke ekoo, esawyε gham wvu yvum wvudvu, é mbvuum bô gham ela εcici. Fi λεη nu λ, bó κεηκε keεgεε mbvuum mo monfεm κε ε è nu ê gham wvu fwε le.”

Ekumε diuu di mbam e
(Mat 12:1-8; Luk 6:1-5)

²³ Ε to nu diuu di mbam e dimew, ε Jisos bô boom bew bo ηgoo le no λene fele wεε εγιη wvumew e. Ε boom bew bo ηgoo le κεw no sumyi bicεε diee. ²⁴ Ε Bofalasii yεn, bife ê Jisos λ, “Tata, taa eyεn, è nu nje la wvù boom buw bo ηgoo le gee fieε fi nci baa bee λε wee ege diuu di mbam e?” ²⁵ Ε Jisos bife tεn ê bó λ, “Ben ke baa taη wase ê Nwa' Nyo' le no jen to yuu Nfon Dawe bô ηgoo ye ε wvú ge le? ²⁶ Ε to nu kefew kè Abiata to nu ekole ke bocee ncese le, ε Dawe ley yew Nyo' le jo blεεd wvù bó to gee ncese dvú fô Nyo' le, die bvuu nya tεn ηgoo ye dvú, ε è to nu nci fo wee edie blεεd wvudvu εfey bocee ncese.”

2:17 Luk 19:10

2:18 Mat 6:16-17; 11:18-19; Luk 7:33-34

2:19 Mat 9:15

* **2:22** Gham mbvuum nu ε Bojuu to ké kene ε è nu bô jew nyam. **2:23** Dito

23:24-25 **2:24** Ksm 20:8-10 **2:25** 1Sam 21:1-6; Lεw 24:5-9 **2:27** Dito 5:14

2:27 Mat 12:1-14; Luk 13:10-17; 14:1-6; Jon 5:1-18; 7:21-24; 9:1-16

27 E Jisos mum mēse gay ê bó le, “Nyo' to gēke diuu di mbam e nje wee. Wvú to baa bom wee nje diuu di mbam e ke. 28 Nonen, wee wvù diee nu Waawee nu Cee Ekole naa noo wvu mbam.”

3

E Jisos fē wee ε kebo kew ε kpwe

(Mat 12:9-14; Luk 6:6-11)

1 E Jisos ke bvuu gen ley yew bunle le. E wee mvu nu dvú ε kebo kew ε kpwe. 2 E bonyii bomew bò to nu dvú no gomte fiεε fi bó etey yí Jisos e, mum luη ejise yí ye le no taale laa wvú nu efε wee wvudvu diuu di mbam e le. 3 E Jisos gay ê wee wvù kebo to nu ε kpwe wε le, “Ja we eto fen.” 4 No wvú toε, ε Jisos bife ê bonyii le, “Fiεε fi nci nu ε bee le wee ege diuu di mbam e nu fi la? Keege fiεε fi jee, nuu fi befe le? Keeboyse wee, nuu keeyu lo le?” E bó cife. 5 E Jisos ton'yε shém bô bó, taa bó bocii kenen, ε shen koo wvú yí mvuntelem mvubole mvù yiile le. E wvú gay ê wee wvù kebo to nu ε kpwe wε le, “Nεke kebo kuw.” E wvú nεke ε kí mum bonen. 6 E Bofalasii mum buy, gen lo kaη mwaan ε bô bo ηgoo bonyii bo Nfon 'Elod e jo nsey no è nulo é bó ege se yu Jisos.

E bonyii no nen'yi biba bicii too fô Jisos e

7 E Jisos bô boom bew bo ηgoo le mum nε jó gen fô Mamase yì Galilee le. E kebombom ke bonyii le ke baay bi wvú le. E bomew bonyii to nε keba kè Galilee bô kè Judea le. 8 E bomew to nε Jelusalem, bomew keba kè Idumea le, bomew Joo Joodan wvuke, bomew biba bì Taya bô Sidon e. Kebombom kedvu to to nonen njefo bó to yuuke mwεem mvù wvú to gee mvunciim. 9 E Jisos nε gay le boom bew bo ηgoo le egom kekoη eseyse egeε é wen eley jó fo kebombom ke ene eface wen. 10 Wvú to gay nonen njefo wvú to nu ε fε wase bonyii nteen, ε bonyii bo bincem e bee ke too keekum wvú le. 11 E bonyii bò biyoy bì yiile to njinsene bó bó ké yen Jisos e mum no gbwekene fwe dvu wvú wamte gayte le, “Wo nu Waa Nyo'.” 12 No bó wamte nonen, ε Jisos looce ciise lo é bó le fo bó ege é bonyii kiεε wen ke.

E Jisos baa bonyii yuufe ncow bofεε le è nu boom bew bo ntum e

(Mat 10:1-4; Luk 6:12-16)

13 E wvú ke nε ben gen yí kum e, tee bonyii bò wvú to shieele ε bó to fô wvú le. 14 E wvú baa bonyii yuufe ncow bofεε, tee bó le boom bew bo ntum e, * wvu le bô bó enù, é wen etumte bó ε bó ghane fewci diew Nyo',

3:1 2:27-28 **3:6** Jon 5:16, 18 **3:11** 1:24; 5:7; Mat 8:29; Luk 4:34, 41; 8:28

3:12 1:34; Luk 4:41 * **3:14** Ke boηwa' bo boyvuum bomew keηke njeme wvú le, “Tee bó le boom bew bo ntum e” ke. † **3:15** Boηwa' bo boyvuum bomew nu ε bise fen le, “E bó efele ten bonyii bo bincem e.” **3:16** Lem 1:13; Jon 1:40-44

15 bvuu keŋke mvunḡay keebvuuse bonceendaa bo dɛwle le yî bonyii le. † 16 Bonyii bodvu to nu: Semon, wvù wvù to nyaε diee diew dimew le Bita. 17 Jem bô waa bwee wvù Jon bô to nu boom bo Sebεdee le, bô wvù to nyaε diee ê bó le “Boanεges” di nu le, “Boom bo jan yî baykene le.” 18 E bomew nu Andulu, Filew, Batolomu, Matio, Toma, Jem wvù waa Alfiyus, Tadio, Semon wvù to nu wee ηḡoo Bosεlot, ‡ 19 noo Judas Iskaliot wvù to ghanεε gese Jisos.

E bonyii no duu le Belsebu wvù nfon bonceendaa bo dɛwle le nu yî Jisos e

(Mat 12:22-32; Luk 11:14-23; 12:10)

20 E Jisos ke ne gen fô wvù to cee, ε kebombom ke bonyii le bvuu tase fô, ε bô boom bew bo ηḡoo le fanε yaa keŋke naa lo je keediekεn ke. 21 E kfuu diew ke dioo yuw, mum gen keejo wvù njefo bonyii to duu le wvù ghaanene lo. 22 E bonyii bô to duŋci bonci bo Nyo' le bô to nen'yεε Jelusalεm bow jó no gayte le, “Belsebu nu yî ye le, ε wvù bvuuuse bonceendaa bo dɛwle le nen ε è nu bô mvunḡay mvu nfon bonceendaa bodvu le.” 23 E Jisos ben bó, bife ê bó ê ηḡan e le, “E nulo é Satan ebvuu ebvuuse εkolε kew yî wee le neε le? 24 E ketum ne ε gawsen ε no diuu εkinεkin, kí saa ke

eleem ke. 25 Yew é ne ε gawsen ε no diuu εyinεyin, yî saa ke eleem ke. 26 Nonεn, é Satan ne ε gawsen bô ηḡoo ye ε no diuu εbonεbon, wvù saa ke eleem ke, é emum enu kemεse kew. 27 Geenεn, ben ekeè le ke wee nu dvù wvù nulo eley yew dvu ntemmvunḡay, ekuu mwεem mwew keceεy elewte dvù, se wvù ε yaw ε kay ntemmvunḡay wvudvu ε se kuu ke. 28 E me ensee ê ben keceεy le, Nyo' nulo elεshe mwεem mvù befe noo díεw yî befe yicii yî bonyii jemyi. § 29 Geenεn, é wee jeme díεw yî befe ekumε Keyoy ke Yuule, tu ke è nu naa lo é Nyo' elεshe ke, njefo wvù nu ε ge kebefe ε è nu kè mεy lo.” 30 Jisos to jemyi nonεn njefo bonyii bodvu to duu le keyoy kè yiile nu yî ye le.

Bwee Jisos bô boom bo bwee Jisos e

(Mat 12:46-50; Luk 8:19-21)

31 E bwee Jisos bô boom bo bwee Jisos e mum fεse, leem εkfuŋ, tum wee le wvù etee wvù. 32 E to nu ε kebombom ke bonyii le ε shii ε gem wvù ε tase. E bó gay ê wvù le, “Bwoo bô boom bo bwoo le gomte wo εkfuŋ.” 33 E Jisos bife le, “Bwεem bô boom bo bwεem e nu baa?” 34 No wvù bife nonεn mum jinε bonyii bô to shilεε gem wvù ba, gay le, “Bwεem bô boom bo bwεem e ban. 35 Wee tfuu wvù gee fiεε

‡ 3:18 Bosεlot to nu Bojuu bô to tomte won, diuu keebvuuse yî ηḡew e can bonyii bo Lum e. 3:21 3:31; Jon 7:5 3:22 Mat 9:34; 10:25 3:27 Yesa 49:24 § 3:28 Bonyii nteen yene le mwεem mvù befe noo díεw yî befe yin nu ε bó jemyi ekumε Nyo'. 3:30 Jon 7:20 3:31 3:21 3:35 Mat 6:10

fi Nyo' gomte, nu wvú wvù nu waa bwεem bô jeme yem noo bwεem."

4

Ngan ekumε wee wvù to tfumyi ngow

(Mat 13:1-9; Luk 8:4-8)

¹ E Jisos ke bvuu κew no yεεyi bonyii mbew mamase le, ε kebombom ke bonyii le ε tase fó nen ghemm. E wvù mum nε wase ley shii ε è nu ê kekon e ê joo, ε kebombom kedvu no leeme ngem joo le ê ηkpwaante. ² E wvù no yεεyi bó bô mwεem nteen ê bonḡan e. E wvù nε ma ngan mvu ê bó le, ³ "Ben eyeke eyuw, wee to nu ε laa keegen etfume ngow. ⁴ E wvù ke dioo etfumyi, ε yimi gbweken ê je, ε mvunyiim to tace die. ⁵ E yimi ngow gbweken fô bvudvuu bvυ eta le ε nshε yaa nu fó ntay κε. E yí mum yanḡen buy njefo κε nshε to nu fó ntay κε. ⁶ E mvum ke dioo ekεw ebaa, mum suḡ ngow yidvu ε yí yowlen, njefo yí to baa cime geḡ κε. ⁷ E yimi ngow gbweken ê bisafe le. E bisafe bidvu ke ku mum baḡ ngow yidvu ε yí fanε yaa eyum mvuntam κε. ⁸ E yimi ngow gbweken ε è nu yí nshε yí jee le, ke buy, ku yum, duu fey no bó to tfumyεε, ε jise di ngow e yumte ejisε mbaanshε, dimew ejisε mbaḡsoocan, dimew ejisε gbwee." ⁹ No Jisos ma nonen mum mese le, "Wee wvù kenke bitem ε wvù yuw."

Shiee wvù Jisos to jemyi ê bonḡan e

(Mat 13:10-17; Luk 8:9-10)

¹⁰ E Jisos ke dioo nu wase wvù emben, ε bonyii bomew bò bô bó to nu noo boom bew bo ngoo le bo yuufe ncow bofεε bife ê wvù ekumε ngan wvudvu. ¹¹ E wvù tfuse ê bó le, "E nu ê ben bò Nyo' nu ε duḡce wase kenyilε ke bvunfon bwew e. Geenen, fô bonyii bomew e nu ε fiεε ficii nu κε ε è nu ê bonḡan e, ¹² wvu le bó ke etaale naa ntay, geenen yaa yene κε, ke eyeke naa ntay, yaa yuuke κε. E fí nu nonen wvu le fo bó ke ekumen mvuntelem mvubole, é Nyo' eleeshe bibefe bibole."

Fieε fi ngan wvù Jisos to maε duḡci

(Mat 13:18-23; Luk 8:11-15)

¹³ E Jisos nε bife ê bonyii ba le, "Fí nu le ben baa kieε fiεε fi ngan wvun jemyi le? E ben baa kieε wvun, é ben ke ekiεε bomew bonḡan nεε le? ¹⁴ Ngow yí wee wvudvu tfumyεε nu diεw Nyo'. ¹⁵ Ngow yí gbweε ê je nu bonyii bó yuuke diεw Nyo', ε Satan mum to lo kaḡ mwaan bvuse diεw yidvu fô mvuntelem mvubole. ¹⁶ E ngow yí gbweε fô bvudvuu bvυ eta le nu bonyii bó yuuke diεw Nyo', fiisen lo kaḡ mwaan bó njon, ¹⁷ geenen, ε yí baa cime geḡ fô mvuntelem mvubole κε. E yí moocε ke fó caan, é ηḡew ke dioo ε to, kenεε bonyii bon ε è nu bikaa ê bó ejim nje

diɛw yidvu, ε bó mum tfuw lo bikaa kaŋ mwaan. ¹⁸ Ε ηgow yì to gbweε ê bisafe le nu bonyii bò yuuke diɛw Nyo', ¹⁹ ε ken'yanɲaŋ ke ekumε mwεem mvu yì won wvun e, bô shiee bvukuke noo shiee mwεem mvumew mum tase baŋ diɛw yidvu ε yì laaye ε cici. ²⁰ Nɲow yì gbweε yì nshε yì jee le ε mum ε no nu bonyii bò yuuke diɛw Nyo', fiisen, no gee no yì gomte gene lo fwe fwe, ke diɛwe ηgow e fò yì ε yum ejise mbaanshe, yimi ejise mbansoocan, yimi ejise gbwee."

Ekumε ken'yeese
(Luk 8:16-18)

²¹ Ε Jisos ne bife le, "Wee ké leyte bô ken'yeese yew kfuke bô ηkaa, kenεε lese εgaaku le? Ke wee ké leyte dvú tome ε è nu yì fiεε fi bó tomyi ken'yeese yì dvú le le? ²² Ben ekeè le fiεε ficii fi nu ê nnyile le nu ε bó to nyile le bó ke ege é fi eyene, é fi nu ejim ejim ficii é bó ege é fi ebuy εmwa. ²³ Wee wvù kenke bitem, ε wvú yuw." ²⁴ Ε Jisos bvuu gay le, "Ben dioo yeke diɛw Nyo' no yeke ntay, ekeè le je yì wee yeke jó nu no Nyo' nu ke efew se nya ê mweten, ε wvú nu ke enya naa fesεn lo. ²⁵ Wee wvù kenke fiεε nu ε bó nu ke ebise. Ε wee wvù yaa kenke ke fiεε nu ε naa fi caan fi wvú kenke nu ε bó nu ke efi lo ê wvú."

Nɲan ekumε ηgow no yì ké no kuu

²⁶ Ε Jisos bvuu jeme le, "Bvunfon bvu Nyo' le nu diɛwe ηgow fò wee ε tfume wene. ²⁷ Ε ké dioo nu εntaŋ ε wvú no leete, é ekfuŋ ké yuu ε wvú ne we. Ε ηgow yidvu ké buy no kuu, ε wvú yaa cim kee laa yì gee neε se kuu le, ²⁸ ε è gee ke nshε ε yì se kuu. Ε yì ké ne yaw low, ne fó nya bikem, ké ne fó tum ejise. ²⁹ Ε yó ké dioo ε be, é wvú mum jo finyo ley wene, njefo kefew ke ηgbwele le nu ε kocεn wase."

Nɲan ekumε kfuu ηgow fintam fimew

(Mat 13:31-32, 34; Luk 13:18-19)

³⁰ Ε Jisos bvuu ne gay le, "Ε nulo é beene efewsεn bvunfon bvu Nyo' le bô la? Ε nulo é beene efewsεn bô ηgan wvú la? ³¹ Bvú nu ke diɛwe kfuu ηgow fintam fimew, * fi ηoynene ejise fele mvunɲoke mvunciim fokuse fen. Ε wee ké tfume wene, ³² ε yì ku, yin fey bite bicii bì bó tfumyi wene, ε tíew ye fanken no nyaa kendvun, ε mvunyiim mvù bile we nulo eyoote yéw yì dvú le ê kendvun kedvu le."

³³ Ε neε no Jisos to fewci diɛw Nyo' ê bonyii ê bonɲan e diɛwe ban e, ê je yì è nulo é bó eyuw e. ³⁴ Ke wvú to ké jeme fiεε ê bó se è nu ê ηgan e ke. Geenεn, é wvú ké dioo nu wase bô boom bew bo ηgoo le

εbonεbon, mum mεse yuuse
boηgan bodvu bocii ê bó.

Ε Jisos wam nffum

(Mat 8:23-27; Luk 8:22-25)

³⁵ Ε Jisos γεγειυι bonyii
εbvubwε, ε ε ke dioo nu
fokieguu, ε wvú gay ê boom
bew bo ηgoo le le, “Beene
elente mamase eγεν kewvu
keki.” ³⁶ Ε bó mum cine
kebombom ke bonyii le kè to
nu fó le, ley ê kekonη kè Jisos
to nu wase jó kie le, ε bó bó no
leenci, ε bikonη bimew bii bó
le. ³⁷ No bó to leenci, ε nffum
wvu baay nε sεσε κεw no
bvuyte joo ε yí leyte ê kekonη
e gomte keeyiηsen. ³⁸ Jisos
to nu ê kekonη e ejim leete, ε
wvú ε jike εκολε yí mbwaan
e. Ε bó γεν no kamsee wvú
gayte le, “Wee n'γεγειυι, kpwe
gomte keejo beene nεn ε
wo yaa ghayte κε le?” ³⁹ Ε
Jisos kamse, wam nffum
wvudvu, gay ê joo le, “Ε nù
nyεkeey.” Ε nffum wvudvu
mum lu, ε mondvuum cife
nεn ndvumm. ⁴⁰ Ε wvú mum
bife ê boom bew bo ηgoo le
le, “Ben fane la? Ben baa lese
wase fitele yí γεm e le?” ⁴¹ Ε
ye βεm bó, ε bó no ghayte
εbonεbon le, “Wvun wee nu
wvù nεε, wvù naa nffum bó
joo yuuke wvú le?”

5

*Ε Jisos bvuse bonceendaa
bo δεwle le yí wee le*

(Mat 8:28-34; Luk 8:26-39)

¹ Ε Jisos bó boom bew bo
ηgoo le lente mamase yidvu
buy wvuke, keba ke bonyii

bo Gelasen e. ² No wvú to
buyte ê kekonη e, ε bó wee mvu
tasen ε keyoy kè yiile njiηsene
bó wvú, ε wvú buy ê ditfum
di bó to dweyte bonyii jó le.
³ Wee wvudvu to ké no cee ê
ditfum didvu le. Ε wee yaa
to nu dvú wvù nulo ebvuu
ekay wvú ε ε cim nu naa bó
ncaw κε. ⁴ Bokanη nteen nu ε
bó to ké leese wvú ê difwanη
e, kay can ye bó boncaw, ε
wvú sumyε boncaw bodvu,
sawyε difwanη. Κε wee to nu
dvú wvù nulo ejice wvú le
κε. ⁵ Wee wvudvu to ké no
kale ê ditfum didvu le bene
buyte yí dikum e εntanη bó
εmvunsheenη, wamte, kaashi
ye ye bó εta.

⁶ No wvú γεnεε Jisos e βεε
ncejole, lewte to tum ενvuw ê
wvú εjise, ⁷ wam foweεwe le,
“Jisos Waa Nyo', Nyo' wvù nu
εkolε ke Mwεεm Mvunciim e,
wo fii la ê me? Me nleke lo
wo ê diee di Nyo' le le fo wo
enya ηγεw ê me κε.” ⁸ Wvú to
jemyi nonεn, njefo Jisos to nu
ε wam wase le, “Keyoy kè yiile
kin, buyε lo yí wee wvun e.”
⁹ Ε Jisos bife ê wvú le, “Diee
diuw nu γεε.” Ε wvú tfuse
le, “Diee diem nu kebombom,
njefo bese duule lo.” ¹⁰ No
wvú tfuse nonεn, mum leκε
Jisos shiee le le fo wvú ekunη
bowen keba kedvu le κε.

¹¹ Ε to nu ε ηgoo boηkunyam
diekene yí mβεke le fó. ¹² Ε
biyoy bi yiile bidvu mum leκε
Jisos le, “Ciinse bese ε ε nu
ê boηkunyam boba le ε bese
eley yí bó le.” ¹³ Ε Jisos bee.
Ε biyoy bidvu mum buy yí

wee wvudvu le, gen ley yi bonkunyam e. E ngoo yidvu to nu bonkunyam diewe bontfuke bofee le. E bo sen, bow e ngon e, shii e mamase yidvu le, le jo. ¹⁴ E bonyii bo to ceyte bonkunyam bodvu ja fo, fee lo, gen see saaka wvudvu elaanthe bo ew bo jo le. E bonyii no yuuke, buyte keeto eyen fi fi to kooyee le. ¹⁵ E bo to fo Jisos to nu, yen wee we wvu kebombom ke bonceendaa bo dewle le to shee njinsene bo wvu, e wvu e shii fo, e jise ndvu, e bvufee bwew e kase wase e tu fo. E bo fan baay. ¹⁶ E bonyii bo to yene fi fi to kooyee le, mum no seje e bo no fi to kooyee bo wee we noo ngoo bonkunyam ba. ¹⁷ No bo yuw nonen, kew no leke Jisos le wvu ene gbwen bowene.

¹⁸ E Jisos dioo leyte e kekon e, e wee wvu bonceendaa bo dewle le to buyee yi ye le we mum no leke Jisos le bo wen egene. ¹⁹ E Jisos tun, gay e wvu le, "E gen e e nu fo yew e, egen esee e bonyii buw fi fi Tata ge fo wo le, bo no wvu nu e cam shen fo wo le." ²⁰ Nonen, e wee wvudvu mum ne, gen no ghane won wvudvu le tfuu wvu bo to teje le Bilaante bi Yuufe le, seje fi fi Jisos ge fo wvu le. E bonyii no yuuke, kenge lo nghaw.

Ekume waa Jaylus noo kpwoon mvu wvu to kumee ndvu Jisos e bonen

(Mat 9:18-26; Luk 8:40-56)

²¹ E Jisos kase lente e kekon e tu kewvu keki no nu mbew mamase le, e kebombom ke bonyii le bvuu tase fo. ²² E cee ekole yew bunle mvu mum ne to fo, e diee nu Jaylus. No wvu yen Jisos e, gen gbwe e wvu ejise, ²³ leke wvu shiee le gay le, "Waa wem wvu caan wvu kpwoon kpwee lo. Kee wo, to ke ekum wvu le e wvu ebonen fo wvu ekpwe." ²⁴ E Jisos mum ne e bo wvu no gene, e kebombom ke bonyii le shfumte bii faci Jisos.

²⁵ Kpwoon mvu to nu ente jo kebombom kedvu e wvu e cem wase bo kencem ke bokene le bilum yuufe ncow bifee. ²⁶ Wvu to nu e yen wase ngew can bonyii bo bifuu le nteen, jewse fi fi fici fi wvu to kenge, e mweem foo ke gene lo. ²⁷ No wvu to nu e yuw wase ekume Jisos, e wvu mum to e wvu ejim e kebombom ente, kum ndvu ye le, ²⁸ njefo wvu to gayte fo fitele fiew e le, "E me ncim enkum ke naa e e nu ndvu ye le, tu me e mbonen wase." ²⁹ No wvu to kumee nonen, e kencem kew mum seme lo kan mwaan. E kpwoon wvudvu yuw ten ye ye le le wen nu e bonen.

³⁰ E Jisos dioo yuw ye ye le le mvungay nu e buy yi wen e, e wvu banke ye kan mwaan, bife e bonyii le, "E kum yee ndvu yem e?" ³¹ E boom bew bo ngoo le tfuse e wvu le, "Wo yene e kebombom ke bonyii le faci wo, e wo bvuu biite wee wvu kum wo le le?" ³² E Jisos mey ke no taale kenene

keeyen wee wvù kum wvù le. ³³ Nonen, ε kpwoon wvudvu no wvù to kee fiεε fi to kooyεε bô wvù, ε wvù mum to, fane, ciinke, tum envuw ê Jisos ejise see keceey kew kecii ê wvù. ³⁴ Ε Jisos gay ê wvù le, “Waa wem, fitele fiuw fi wo lese yî yem e nu ε ge wase wo ε bonen. Ε genè ntay. Kencem kuw ka wa lo nen.”

³⁵ Kε no Jisos to bεε jemyi ê kpwoon wvudvu nonen, ε bonyii bomew fεse fó ε bó nε fô yew e fo Jaylus wvù cee εkolε yew bunle wε, gay ê wvù le, “Waa wo nu ε mεse wase. Wo bvuu shee nyaa ηgew ê wee n'yεeyi ε è nu wvù la?” ³⁶ No bó gay nonen, ε Jisos yuw, geenen ge ke diεwε wvù baa yuw kε, gay ê Jaylus le, “Fo wo efanè kε, lese kε ε è nu fitele yî yem e maan.” ³⁷ Ε bó no gene kε lo, ε Jisos fanε yaa bee le wee mvu ebi wen e efey Bita bô Jεm noo Jon wvù waa bwee Jεm kε. ³⁸ Ε bó ke gen fεse fô yew e fo Jaylus, ε Jisos yen ε bonyii beele ffule lo fó, ε kpwe ghamte lo. ³⁹ Ε wvù ley yew, bife le, “Ben beele, ffule mondvuum nen nje la? Wan baa kpwe kε, wvù leete lo.” ⁴⁰ Ε bó no kieele lo wvù. Ε wvù nε bvuse bonyii bocii εkfuη, jo kε ε è nu cee wan bô bwee wan noo bonyii bew bo ηgoo le bo botεte ba, ε bó bó ley gen fô wan wvudvu to jiime. ⁴¹ Ε wvù jicε wan wvudvu le yî kebo le jeme ê diεw yibole le, “Talita kum!” Fì nu le, “Wan kpwoon, me

njemyi ê wo le, ja we.” ⁴² Kan mwaan nonen, ε wvù mum ja we no lene. Ε bó yen nonen ε diuw yum bó. Wan kpwoon wvudvu to nu bilum yuufe ncow bifεε. ⁴³ Ε Jisos ciise lo ê bó le fo bó ege é wee ekiεε fiεε fi be nu kε, mum gay le bó enya fiεε é wvù edie.

6

Ε bó ma Jisos ntεw we le
(Mat 13:53-58; Luk 4:16-30)

¹ Ε Jisos ke nε fó, ε bô boom bew bo ηgoo le gen ntεw wvubole. ² Ε è ke no nu diuu dibole di mbam e, ε wvù gen yew bunle le kεw no yεeyi bonyii. Ε bonyii nteen no yuuke no wvù yεeyi kenke lo ηghaw. Ε bó mum nε no ghayte gayte le, “Wee wvun yεeyi mvun mwεεm fεε nen? Wvù jo bvun bvufεe fεε? Wvù ghan nεε ε sε no gee bin binghaw bi mwεεm e? ³ Ε nu kε wvù wε wvù kane bite wvù waa Maalia le? Kε è nu waa bwee Jεm bô Yosεs noo Judas bô Semon e? Ε kε jéme ye nu jan beene ε bó le?” No bó ghay nonen mum ma wvù. ⁴ Nonen ε Jisos gay ê bó le, “Bó ké no wvumte wee ntum Nyo' naa mondvuum e monciim. Ε nu kε wonj we le bô ê kfuu diew e noo ê wvù yew dvù bó yaa ké no wvumte wvù kε.” ⁵ No bó ma Jisos nonen, ε fì mum ghaw wvù keebvu ege binghaw bi mwεεm e jó nteen, efey kε le wvù to nu ε kum bonyii bo bincem e caan ε bó

bonen. ⁶ E wvú kenke lo nghaw no bó to baa lese fitele yí ye le ke.

E Jisos tum boom bew bo ngoo le bo yuufe ncow bofεε
(Mat 10:5-15; Luk 9:1-6)

E Jisos ke ne fó no ghane bontew bo jó le yeeyi bonyii. ⁷ E wvú ke ne tee boom bew bo ngoo le bo yuufe ncow bofεε, no tumte bó ekfuñ bofεε bofεε, nyaa mvungay ê bó mvù bó ebvuuuse biyoy bì yiile yí bonyii le dvú. ⁸ E wvú dioo tumte bó gay le fo bó ejo naa lo fiεε efey kembrañ ke. Fo bó ejo mwεεm mvudien ke. Fo bó ejo ekele kenεε bigew ê bicaw bibole ke. * ⁹ Bó elese bolaba, geenεn fo bó etfume bikum bifεε ke. ¹⁰ E wvú bvuu gay ê bó le, “Ben ke dioo ε geen ntew e, ε ley yew, no cee ke ε è nu dvú geen buy diuu di ben ke enε jó. ¹¹ E ntew mvu tun keefiisen ben, eyuw fiεε fi ben jemyi, é ben nenε jó, dioo nen'yi kuce kebvu ke yí bikaa binen e, é enu nciise fiεε fi bó mom.” † ¹² Nonen, ε bó mum ne geen no ghane fewci le bonyii ekumen mvuntelem mvubole. ¹³ E bó bvuu no bvuuuse ten bonceendaa bo dewle le nteen yí bonyii le, yeefe bonyii bo bincem e nteen bô mεεm ε bó bonene.

No bó to yuε Jon Nleseejoo
(Mat 14:1-12; Luk 9:7-9)

¹⁴ E Nfon 'Elod ke yuw saaka wvu ekumε Jisos, no bonyii to

yuuke wase diee diew mondvuum e monciim, ε bonyii bomew no gayte le, “Jisos wvun nu Jon Nleseejoo ε wvú ε kase ε buy yí kpwe le. E nu fiεε fi ge wvú ε se no kenke mvungay keegee binghaw bi mwεεm e bin nen.” ¹⁵ E bomew gayte le, “E nu Elayja ε wvú ε kase ε to.” Bomew le, “Wvú nu wee ntum Nyo' mvu ke diewe bo fwele fwele le.” ¹⁶ E 'Elod dioo yuw mwεεm mvun nen gay fiew le, “E nu Jon Nleseejoo wvù me nto mbvusεε ekole kew ε wvú ε kase ε buy yí kpwe le.”

¹⁷ Jon nu ε 'Elod to tum bonyii ε bó geen koo wvú, kay fen yew ncaw e nje 'Elodia wvù kpwεε Filew wvù waa bwee 'Elod, ε 'Elod to jo kpwεε le. ¹⁸ E Jon no tune gayte ê wvú le, “Nci baa bee le wee ejo kpwεε waa bwee kpwεε le ke.” ¹⁹ No Jon to gayte nonen, ε 'Elodia mum no kenke wvú fô fitele le gomte keeyu wvú, geenεn yaa kenke je ke, ²⁰ njefo 'Elod to fane Jon le wvú nu wee wvu teyey bvuu nu wee Nyo'. E wvú mum no yene fo bó eyu wvú. 'Elod to ké dioo yeke fiεε fi Jon jemyi, ε fitele fiew no saake wvú baay, geenεn ε wvú no yuuke ke njon keeyeke fiεε fi wvú jemyi. ²¹ E je ke mum yenε fô 'Elodia le diuu dimew di 'Elod to gee nkaw bô bocee won noo bikuu bi nci le

* **6:8** Bó to shée leese bigew fwele ê bicaw e. † **6:11** Bon'wa' bo boyvuum bomew nu ε bise fen le, “E me ensee ê ben keceey le è nu ke edioo nu diuu di nsaw wvu fokemεse le, é mwεεm ebonen fô kelaante kè Sodom bô kè Gomola le efey ntew wvudvu.” **6:13** Jεm 5:14 **6:14** 8:28 **6:15** Luk 7:16 **6:17** Lew 18:16; 20:21; Luk 3:19-20

noo bonyii bo baay baay bo Galilee keekume diuu di bó to bokεε wvú. ²² E waa 'Elodia wvú kpwoon ke ley ceη bine, ε fi jon 'Elod bó bonyii bew bo ηkaw e. E wvú mum gay ê wan wvudvu λ, “Bife naa fiεε fi wo koonke, é me enfene wo dvú.” ²³ E wvú bvuu die kelew gay λ, “E wo bife naa la ê me, ε ê cim nu naa kenɣawten ke won wem e, é me enya ê wo.” ²⁴ E wan kpwoon wvudvu mum buy gen bife ê bwee λ, “Me enɣay λ bó efene me bó la?” E bwee tfuse λ, “Genε egay λ bó enya ekolε ke Jon Nleseεjoo le ê wo.” ²⁵ E wvú mum yanɣen tu jim kan mwaan, gay ê Nfon 'Elod λ, “Me ηgomte λ wo enya ekolε ke Jon Nleseεjoo le ê me keseen ê juy e.” ²⁶ E Nfon yuw nonen, ε ye keeshε wvú baay. Geenεn nje kelew kè wvú to dieε wase fwe dvu bonyii bó to nu fô ηkaw e, ε wvú fanε yaa egomte keebvuu ekumen diεw ye yi wvú to jemyεε ê wan ke. ²⁷ E wvú mum tum lo nceendaa kan mwaan λ wvú egen eto bó ekolε ke Jon e. E wvú mum gen yew ncaw e, bvuse ekolε ke Jon e, ²⁸ gεε ê juy e, to dvú nya ê wan wvudvu. E wvú fi, buy dvú gen nya ê bwee. ²⁹ E boom bo ηgoo le bo Jon e ke dioo yuw, mum gen jo gvune di Jon e dwey.

*E Jisos nyanje bonyii bont-
fuke botin*

*(Mat 14:13-21; Luk 9:10-
17; Jon 6:1-14)*

³⁰ E boom bo ntum e bo Jisos e ke ghan kase tu jim fô wvú le, see mwεem mvunciim mvú bó to geε bó mvú bó to yeεyeε bonyii dvú ê wvú. ³¹ E wvú mum ne gay ê bó λ, “Ben eto ke ben ben é beene egen bvudvuu bvú bonyii yaa nu ke fó le, elεeten caan.” Wvú to gay nonen njefo bonyii nteen to too fô bó to nu, é bomew dioo nen'yi, é bomew no too. E bó yaa cim kenke naa lo kefew keedieken ke. ³² E bó bó mum ley ê kekon e base ye εbonebon no gene fô bvudvuu bvú bonyii yaa nu ke le. ³³ Geenεn, ε bonyii nteen yen ke bó le no bó gene, kieε bó, mum ne ê bilaante le bicii no lewte sumtene bó. E bó gen fese fó, ε Jisos bó boom bew bo ηgoo le se ke fese. ³⁴ E Jisos ke dioo fεεε ê ηkpwaante, yen kebombom ke bonyii le nen ghemm, ε shen koo wvú bó bó, njefo bó to nu diεwe njée yi nu se wee ncey e. E wvú mum kew no yeεyi bó, ke yeεyi bó bó mwεem nteen. ³⁵ E diuu ke dioo seeyi, ε boom bew bo ηgoo le bence gay ê wvú λ, “Fen nu ηkpwaante ε kefew ε gen wase, ³⁶ ke cine bonyii ban e é bó egen bontεw bó εla yo nceencee le, eguy mwεem mvubole mvudien.” ³⁷ E Jisos tfuse fiew λ, “E nu enya ben fiεε é bó edie.” E bó bife ê wvú λ, “Wo gomte λ bese egom bodanali gee fεε eguy mwεem mvudien dvú eto enya ê bó?” ³⁸ E Jisos bife ê bó λ, “Ben kenke bontuw

bo blēed e bomēē? Ben ke gen taa.” E bó gen taa, to see le, “Bontuw bo blēed e nu botin bô byé yifiēē.”³⁹ E Jisos mum gay le boom bew bo ηgoo le egay le bonyii eshiiyen ηgóo le ηgóo le, yî ηkfunkfun e.⁴⁰ Nonen, e bonyii bodvu mum shiiyen fokuse ηgóo le gbwee gbwee bomew mbaanshen mbaanshen.⁴¹ E Jisos jo bontuw bo blēed e bo botin ba bô byé yi yifiēē ye, taa we, nya keyoone ê Nyo', mum guushē nya ê boom bew bo ηgoo le, e bó nya ê bonyii. E wvú gawce ten byé yi yifiēē ye ê bó bocii.⁴² E bonyii bocii die ffuu.⁴³ E boom bo Jisos e bo ηgoo le baance bimbēke bi blēed e bô bi byé yî sheetēē le, e bí yiηsen ηkáa yuufe ncow fiēē.⁴⁴ Bonyii bô to dieē mwēem mvudien mvudvu to nu bolemsē bontfuke botin.

E Jisos len yî joo le

(Mat 14:22-33; Jon 6:15-21)

⁴⁵ E Jisos mum gay le boom bew bo ηgoo le eley ê kekon e kan mwaan esaa fwe Besayda é wen eshēē egay bonyii le é bó ekfuuyi.⁴⁶ E wvú ke shēē gay bó le, mum ne ben yî kum e keebunle.⁴⁷ E ekfun ke jiiim, e kekon nu wase ê joo entelen, e Jisos bēē ke ηkpwaante wvú emben.⁴⁸ E wvú yen no boom bew bo ηgoo le katene bô kekon keekey, njefo fwefwe to too je fwe cile kí. E è ke no nu ke diēē en'yulem e e wvú ne no too fô bó le, lenē yî joo le. E wvú to too gomte

keefey mbew bó le.⁴⁹ E bó dioo yen wvú le no wvú lenē yî joo le, no kpwaake le è nu ηkfusay. E bó wam fowēewe,⁵⁰ njefo bó bocii to nu e yen wvú le e kedvum gbwo bó. Kan mwaan, e Jisos mum jeme ê bó gay le, “Ben ejice mvuntelem mvunen e, è nu me. Fo ben efanè ke.”⁵¹ No wvú gay nonen, mum ley shii ê kekon e bô bó, e fwefwe wvudvu mum lu. E bó taa nen, e diuw yum bó nen kaww,⁵² nje bvufee bvubole to kfufene lo, e bó to baa cim kiē ten fiēē fi bontuw bo blēed e ba to dunji ekumē Jisos ke.

E Jisos fe bonyii bo bincem e Genesalet

(Mat 14:34-36)

⁵³ E bó ke lente mamase buy keba kē Genesalet e, wow kekon ηgem joo le.⁵⁴ No bó buyēē ê kekon e, e bonyii mum kiē lo Jisos kan mwaan,⁵⁵ no lewte gene bontew bo jó le bocii, bvuuse bonyii bo bincem e too bô bó ê mvunkeey e naa fēē fô bó to yuuke le Jisos nu fó le.⁵⁶ E Jisos ké gen naa fēē kenēē wvú gen ntew e, kenēē elante, kenēē ηkpwaante, e bonyii no gēēle ke bonyii bo bincem e fô bonyii ké no taashi. E Jisos ké dioo fele, e bó no leke le wvú ecine é bó ekum ke naa ηgem ndvu ye le. E wee tfuu wvú to kumte, mum no bonene.

7

Bonci bo wee wvu wum e (Mat 15:1-9)

6:43 2Bfn 4:43-44

6:46 Luk 5:16

6:48 Job 9:8; Luk 24:28

6:49 Luk 24:37

6:51 4:39

6:52 8:16-18; Mat 16:7-9

6:56 Mat 9:20; Lem 5:15

1 Diuu dimew ε Bofalasii bô bonyii bomew bô to dunji bonci bo Nyo' le ne Jelusalem to tase mbew Jisos e. 2 Ε bó ke ne yen ε boom bo ηgoo le bo Jisos e bomew diekene bô can yile, fi nu le bó to baa cukε can ke. * 3 Bojuu bocii, se bvuu ge Bofalasii to bii ke ε è nu nce won wvu bo'icee bobole bo fwele le, le ke è nulo é wee edie fiεε se wvú ε cukε can lenlen no bó to ké cukε ke. 4 Ke è nulo ten é wee ke ekfulε fô way edie fiεε se wvú ε cukε ye é yiye je le ke. Ε bó bvuu gee mwεem mvumew mvu nce won e nteen, ke diεwε keecukε mvunkom noo bibεen noo bonton. † 5 Ε Bofalasii bô bonyii bô dunji bonci bodvu mum bife é Jisos le, “Ε nu nje la wvù boom buw bo ηgoo le yaa bii nce won bo'icee bosεεbeene bo fwele le ke? Ε nu nje la wvù bó diekene bô can yile?” 6 Ε Jisos tfuse é bó le, “Yεsaya wvù wee ntum Nyo' to nu ε jeme keceey le ben nu bonyii bô jemyi jεey gee jεey. Ben gee ke ε è nu fiεε fi wvú to sanεε le, Nyo' gayte le,
 ‘Bonyii ban wvumte me ke fomvu fomvu,
 ε mvuntelem mvubole nu ncejole fô me le.
 7 Bó bunlee me ε è nu ke εcici, njefo bó joo mwεem mvù è kpwawci bonyii,
 yεeyi le è nu diεw yem.’

8 Ε nu ke ten no ben cin'yi bonci bo Nyo' le, gεεε ε è nu bô è gεke bonyii.” 9 Ε Jisos gay é bó le, “Ben looci naa kee keetun bonci bo Nyo' le wvu le ben ebii ε è nu bonεn e. 10 Fí nu ε Muses to gay le, ‘Wvumε ico bô bwoo.’ Bvuu gay ten le, ‘Ε wee nan lo ice keεεε bwee, é bó yu lo mweten.’ 11 Geenεn, ben ε no gayte finεn le, ‘Ε wee keηke fiεε fi è be nelo é wvú efi ice keεεε bwee dvú, ε ne ε gay é ice keεεε é bwee le fiεε fidvu nu wase Koban,’ fi nu le è nu wase fi Nyo' le, 12 tu ben baa bvuu bee le wvú ejo fiεε fidvu efi ice keεεε bwee dvú ke. 13 Ben gee nonεn, gee ε diεw Nyo' tuu fiεε fi εcici nje nce wene won wvù ben yεeyi bonyii dvú. Ε mwεem mvumew bvuu nu ten dvú nteen diεwε mvun e mvù ben gee.”

*Fiεε fi nulo ebefe bô wee
 (Mat 15:10-20)*

14 Ε Jisos bvuu tee bonyii ε bó to, ε wvú gay é bó le, “Ben bocii eyeke eyuw fiεε fi me njemyi, ekiεε ntay. 15 Ke fiεε fi wee diee ε fí bow é shem nulo ebefe bô wvú ke. Ε nu fiεε fi buyte diuw wee le fi beete bô wvú. [16 Wee wvù keηke bitem keeyuw, ε wvú yuw.”] ‡
 17 Ε Jisos ke cinε bonyii bodvu le, ley yew, ε boom bew bo ηgoo le bife é wvú ekumε ηgan wvudvu. 18 Ε wvú tfuse é bó le, “Ke ben ten kee mwεem e? Ke ben kee le

7:2 Mat 23:25; Luk 11:38-39; Kolo 2:21-22 * 7:2 Bó to keηke keecukε can yin é je yi nce wvubo won gomte le. † 7:4 Boηwa' bo boyvuum bomew nu ε bise le, “... noo bintaw bi bó to ké no jiime yi dvú le se diekene.” 7:6 Yεsa 29:13 7:10 Ksm 20:12; 21:17 7:15 Mat 15:11 ‡ 7:16 Ke boηwa' bo boyvuum bomew keηke kencim ke 16 kin ke.

fieε ficii fi wee leese ê wvú εmvu yaa nulo ebefe bô wvú ke le? ¹⁹ Fí nu nonεn, njefo fí ké leyte saa γεν ε è nu fô fitele fiew e ke, bow ε è nu ê shem, ke mum ghan buy lo.” (No Jisos to gayεε nonεn, ε fí mum no nu le mwεεm mvudien mvunciim yuule lo.) ²⁰ ε wvú bvuu γεν fwe gay le, “ε nu fieε fi buyte yí wee le fi beete bô wee, ²¹ njefo mwεεm mvù befe mvù wee gee nen'yi fô fitele fiew e. Mwεεm diewe bonkpawwe bô befe, keejan kenjan, keecon bvucōn, keeyu wee, keejo kpweε wee kenεε dwee wee, ²² keedewkene ejise yí mwεεm e, keebuwyi mwεεm, keeleεle kenleεma, keege nnyεn, keebene kendon, keebeete bô εdiee ε bonyii, keebense ye noo keeyunεene keyunεεε. ²³ Mwεεm mvù befe mvun mvunciim nen'yi ε è nu fô fitele fi wee le se beete bô mwεten.”

Fitele fi kpwoon mvu ε è nu wee ketum to lesεε yí Jisos e
(Mat 15:21-28)

²⁴ ε Jisos ke ne jó, γεν keba ke bilaante bi Taya bô Sidon e. No wvú γεν jó, ley yew dvumew fanε yaa gomte le wee ekiεε le wen nu jó ke. Geenεn, ε bonyii kieε ke lo. ²⁵ Kpwoon mvu to nu jó ε keyoy kè yiile nu yí waa we wvú kpwoon e. Kan mwaan no wvú yuw ekumε Jisos, mum to gbwe bikaa biew e. ²⁶ Kpwoon wvudvu to nu wee Glek, ke ε è to nu wee Juu

ke. Bó to boke wvú Fonishia won wvú Silia le. No wvú gbwe nonεn, mum lεke Jisos le wvú ebvuse nceendaa dεwle wvudvu yí waa wen e. ²⁷ ε Jisos tfuse ê wvú le, “Cine é bó eyaw enyanε boom, njefo ke fí nu leη keejo ngu boom elan fô bwé le ke.” ²⁸ ε kpwoon wvudvu tfuse ê wvú le, “ε nu keceεy icem. Geenεn, boom ké dioo diekene ε bwé no bonyi ke tfúw yí gbwekene fokuse.” ²⁹ ε Jisos mum gay ê wvú le, “Nje fieε fi wo tfuse fin, wo nulo egene fiuw, nceendaa dεwle wvudvu nu ε cine wase waa wo le.” ³⁰ ε kpwoon wvudvu mum ne no gene fô yew e, dioo γεν yen ε waa we jiime fontaw ε nceendaa dεwle wvudvu ε buy wase.

ε Jisos ge ε kencife no yuuke mwεεm jemyi

³¹ ε Jisos ne ê keba kè Taya le, fey Sidon bvuu fey keba kè Bilaante bi Yuufe le, mum tu je fô Mamase yí Galilee le. ³² ε bonyii bomew ke ne to bô wee mvu ε è nu kencife ε wvú yaa kee keejeme ke. ε bó lεke Jisos le wvú egeε can ye yí ye le, efe wvú. ³³ ε Jisos mum jo wvú ε bô wvú buy ê kebombom ente no nu εbonebon. ε wvú lese boom bew bo can e ê bintunεun bi wee wvudvu le, cuy nεn kum leme di wee wvudvu le dvú, ³⁴ taa we, shom, § jeme ê wvú le, “Efata,” fí nu le, “Yene.” ³⁵ ε bintunεun bi wee wvudvu le mum yene kan mwaan, ε leme diew yaaten, ε wvú

mum no jemyi naa ntay. ³⁶ E Jisos mum ciise lo ê bonyii le fô bó ke esee ê wee ke. Geen en, no wvú to ciise, e ê kaa no nu ke no bó nu esenje gene dvú fwe fwe. ³⁷ E diuw no yumte bonyii naa baay. E bó no ghayte, gayte le, “Jisos kee keege mwεem mvunciim naa ntay. Wvú gee e bincife yuuke mwεem, e bindvumem jemyi.”

8

E Jisos nyaje bonyii bontfuke bonew

(Mat 15:32-39)

¹ Ke ediuw yoya le, e ke-bombom ke bonyii le bvuu to tase nen ghemm. E è ke no nu e bó yaa bvuu kenke mwεem mvudien ke, e Jisos tee boom bew bo ηgoo le gay ê bó le, ² “Me ηkenke shen fô kebombom kin e, njefo bó nu wase bee bó ediuw eta, e fiεε fi bó edie yaa bvuu nu ke. ³ E me ncine lo bó e no gene ela εbole, é bó egen egbwe jen ê je no bomew bó le ne ncejole.” ⁴ E boom bew bo ηgoo le tfuse le, “E nulo é wee ejo fεε mwεem mvudien ηkpwaante jan keenyaje kfuu ban bonyii dvú?” ⁵ E wvú bife ê bó le, “Ben kenke bontuw bo blεed e bomεε?” E bó tfuse le, “E nu bosoochwiy.” ⁶ E Jisos mum gay le kebombom ke bonyii le kedvu eshii fokuse. E bó shii, e wvú jo bontuw bo blεed e bo bosoochwiy ba, nya keyoone

ê Nyo', guushε, nya ê boom bew bo ηgoo le le bó egawce ê bó. E bó mum gawce. ⁷ Bó to kenke ten mvubyetele nen caan. E wvú bvuu jo, nya keyoone ê Nyo', gay e bó gawce ê bonyii bodvu. ⁸ E wee tfuu die ffuu. E bó baance bimbεke bi to sheεteε, e bi yinzen ηkaa yisooshwiy. ⁹ Bonyii bò to die to nu diewe bontfuke bonew e. ¹⁰ E wvú mum cine bó le e bó no kfuuyi. E wvú ley lo ê kekon e kan mwaan bô boom bew bo ηgoo le mum ne gen keba kè Dalmanuta le.

E Bofalasii no gomte le Jisos edunεε kenghaw ke fiεε le

(Mat 12:38-42; 16:1-4)

¹¹ E Bofalasii ke ne to fô Jisos e, kew mbew bô wvú, gay le wvú ege fiεε fi dunçi mvunγay mvù ne fowe. E bó to gayte nonen momte lo wvú. ¹² E Jisos shom naa baay, gay le, “Eηgoke kin gomte fiεε fi dunçi mvunγay mvù ne fowe keege la dvú? E me ensee ê ben kecεey le ke ηgokε kin nu eyen fiεε le ke.” ¹³ E wvú mum cine bó le, kase ley ê kekon e, no gene kewvu keki.

E Jisos tefe boom bew bo ηgoo le le bó eyene ekumε gee di Bofalasii bô di 'Elod e

(Mat 16:5-12)

¹⁴ Jisos to gene e boom bew bo ηgoo le e daaye keejo blεed, kenke ke e è nu ntuw mwaan ê kekon e. ¹⁵ E wvú no teete bó gayte le, “Ben eyenè,

bvuu joo kefew yî fintun|leen fi Bofalasii noo fi 'Elod e." 16 E boom bew bo ngoo le mum kew no jemyi ebonebon ekumε fiεε fidvu, gayte le, "Wvú jemyi fintun|leen fin nen njefo beene baa ken|ke bleed ke." 17 E Jisos kiεε fiεε fi bó jemyi ekumε fí, mum bife ê bó le, "Ben jemyi ε è nu ekumε bleed wvú ben baa ken|ke ke nje la? Ke ben yene wase mwεem e kenεε kee mwεem e? Fí nu le bvufee hvunen baa yene wase le? 18 Ben ken|ke ejise yaa yene mwεem e le? Ben ken|ke bitem yaa yuuke mwεem e? Ke ben kumyi mwεem e? 19 Seke me nto nguushεε bontuw bo bleed e botin ε bonyii die bontfuke botin, ben to baanci bimbεke bì to sheεtεε ε bí yiηsen ηkáa yimiεε?" E bó tfuse le, "Yu-ufe ncow fiεε." 20 E wvú bvuu bife le, "Ekumε bontuw bo bosooshwi y bò bonyii be die bontfuke bonεw, ben be baanci bimbεke bì be sheke bí ε yiηsen ηkáa yimiεε?" E bó tfuse le, "Yisooshwi y." 21 E wvú mum bife ê bó le, "Kε ben kee wase mwεem e?"

E Jisos yene ejise kenfefe ntεw wvú Besayda le

22 E Jisos bò boom bew bo ngoo le ke lente buy Besayda, ε bonyii bomew to bò kenfefe kemew fô wvú le leke le wvú ekum wvú le efε wvú. 23 E Jisos jicε wvú le yî kebo le, jo ε bò wvú buysen ntεw wvudvu. E wvú cuy ncεη yî ejise eye le, gεε can yî ye le mum bife ê

wvú le, "Wo yene fiεε le?" 24 E kenfefe kedvu cake ejise we, taa gay le, "Me n'yene bonyii le jiwejiwe ε bó lenε nu diεwe bite le." 25 E Jisos bvuu gεε can yî ejise ε wee wvudvu le, ε wvú taa nen tunη, ε ejise eye mum yuu, ε wvú no yene mwεem mvunciim e ntay. 26 E Jisos mum gay ê wvú le, "E genè fô yew e, dioo gene fo wo ebvuu eley ntεw e ke."

E Bita cεε le Jisos nu Mboyse wvú Nyo' to kawεε

(Mat 16:13-20; Luk 9:18-21)

27 E Jisos bò boom bew bo ngoo le nε fô no gene bontεw bo keba kè Kaysalia Filibi le. E bó dioo gene, ε wvú bife ê bó le, "Bonyii duu le me nu yεε?" 28 E bó tfuse le, "Bonyii bomew duu le wo nu Jon Nleseεjoo, bomew le Elayja, ε bomew duu le wo nu wee ntum Nyo' mvu." 29 E wvú mum kase bife ê bó le, "Ben duu finen le me nu yεε?" E Bita tfuse le, "Wo nu Mboyse wvú Nyo' to kawεε." 30 E Jisos mum ciise lo ê bó le fo bó ke emom esee fifin ê wee ekumε wen ke.

E Jisos jeme ekumε kfuu kpwe yî wvú nu ke ekpwe

(Mat 16:21-28; Luk 9:22-27)

31 E wvú mum kew no yεεyi boom bew bo ngoo le jemyi ekumε ekole kew le, "Wee wvú diee nu Waawee ken|ke keeke eyen bonεw nteen, é bonyii bò saake wonη bò bocee ncεε

bo baay baay noo bonyii bò duŋci bonci bo Nyo' le ema lo wvú. Bó nu ke emum eyu wvú, é ediuw ke ebuy eta é wvú ekase ebuy yî kpwe le.”³² Wvú to jemyi mwεem mvun é bó endan. É Bita mum jo wvú ε bó wvú lewse ye, mum kew no saake wvú yî fiεε fidvu le.³³ É Jisos banke ye, taa boom bew bo ηgoo le, wam Bita gay le, “Ja é me ejise Satan! Wo jewsee lo me njefo ke wo leeme é keba ke Nyo' le ke. Wo leeme ε è nu é ke wee wvu wum e.”

³⁴ É wvú mum tee kebom-bom ke bonyii le bó boom bew bo ηgoo le, gay é bó le, “É wee gomte keenu wee wεm, tu wvú keŋke keetun ekole kew, etuu kentam kew ebii me le.³⁵ Ben ekeè le wee wvú bawci nshii we fo wvú elase, nu ke elase ke lo. Geenεn, wee wvú lase nshii we nje me noo nje saaka wvú jee nu ε wvú ε bawce lo nshii wvudvu.³⁶ É bó baanci naa woŋ wvun nen tfuu ε nya é wee wvú ε die, ε ke ε lase nshii we, é sew wvudvu enu la? ³⁷ Fiεε fi è nulo é wee esum keyoy kew dvú nu la? ³⁸ Ben ekeè le é wee wuume ne keebii me le noo diεw ye m e ente jo eŋgokε kè buwyi mwεem kin kè nu diεwe kpwoon wvú nu ε cine wase dweese le ε no gee ε è nu nsake le, é wvú no keè le wee wvú diee nu Waawee nu ke ewuume n ten mwεten seke wvú ε kase ε to ente jo bvukukε bvú Ice bó bonceenda bo Nyo' le bò yuule le.”

9

¹ É Jisos bvuu gay é bó le, “É me ensee é ben keceεy le, bonyii bomew leeme fen ε bó yaa nu ke eyuw wvun kpwe se bó ε yen ε bvunfon bvú Nyo' le ε to bó mvun gay mvumwew ke.”

É nfiεεn Jisos kumεn

(Mat 17:1-13; Luk 9:28-36)

² É ediuw ke fey εsoocan, ε Jisos jo Bitá bó Jεm noo Jon ε bó bó ben yî kum wvumew e ε wvú defe ewe, no nu fó εbonebon. É bó ke ne yen ε nfiεεn ye ε kumεn é bó ejise,³ ε ndvú ye baa lawkene naa fele lo no è nulo é wee ecukε fokuse fen é yí ebaa. ⁴ É bó ke ne yen ε Elayja bó Muses ε buynεn fô bó le, ε no jemyi bó bo Jisos. ⁵ É Bitá ne bvumten gay é Jisos le, “Cee Ekole, fi jee no beene nu fen. Cine é bese eyoo cún she, é yimi enu yo, yimi yi Muses, ε yimi nu yi Elayja.” ⁶ Wvú to jeme nonεn njefo kedvum to nu ε gbwo bó baay ε wvú fanε yaa bvuu kieε fiεε fi wvú ejeme ke. ⁷ Ke no wvú jeme nonεn, ε kembεw ne to ban bó, ε diεw jeme é kembεw kedvu le le, “Wvun nu Waa wεm, ε wvú nu fitele fiem. Ben eyuukε ε è nu wvú le.” ⁸ É bó ne se se dioo taa fanε yaa bvuu yen bonyii ba le ke, yen ke wase ε è nu Jisos e maan.

⁹ É bó ke ne yî kum wvudvu le dioo booke, ε Jisos ciise é bó le fo bó ke esee fiεε fi bó be yen e é wee se wee wvú diee nu Waawee ε buy wase

yî kpwe le ke. ¹⁰ E bó yuw ke nonen gee ê bó eshem, geenen no ghayte ke εbonεbon le laa mbuy wvu yî kpwe le wvun se nu la le. ¹¹ E bó ne bife ê Jisos le, “E nu nje la wvù bonyii bò duñci bonci duu le Elayja keñke keeke eyaw eto é Mboyse wvù Nyo' to kawεε se to?” ¹² E Jisos tfuse ê bó le, “E nu keceey le Elayja nu ke eyaw eto ekene mwεem mvunciim é mvú etu no mvú to nu. Geenεn, é no nu nje la wvù bó nu ε san le wee wvù diee nu Waawee keñke keeke eyen bonεw nteen, é bonyii ema wvú? ¹³ Geenεn é me ensee ê ben le Elayja nu ε to wase, bonyii ε ge fiεε fi bó koonke bó wvú. E é nu ke no bó to sanεε ekume wvú.”

E Jisos bvuse keyoy kè yiile yî wan mvu le

(Mat 17:14-21; Luk 9:37-43a)

¹⁴ E Jisos bó boom bew bo ηgoo le ke bow to buy fô boom bew bo ηgoo le bomew to nu, yen ε kebombom ke bonyii le ke baay ε gem bó, ε bonyii bomew bò to duñci bonci bo Nyo' le beeke mbew bó bó. ¹⁵ Kan mwaan no kebombom kecii yenεε Jisos e, mum seεε wvú baay, lewte gen gay wvú le. ¹⁶ E wvú bife ê bó le, “Ben beeke mbew ε è nu ekume la?” ¹⁷ E wee tfuse ê wvú ê kebombom ente le, “Wee n'yεεyi, me mbe ntoo bó waa wεm fô wo le njefo keyoy kemew nu yî ye le, ε è nu kè ké ge ε wee tu ken-cife. ¹⁸ Keyoy kedvu ké cuute wvú tufe fokuse, ε diffuw no

buyte ê wvú εmvu ε wvú ηgeci bigew, nen'yi taame. Me ε ηgay le boom buw bo ηgoo le ebvuse keyoy kedvu, bó ε mom ηkuuñ.” ¹⁹ E Jisos yuw nonen, gay ê bó le, “O oo! Eηgokε kè baa lese fitele yî Nyo' le kin. Me nu ηke enu beene enεen embuy neε? Me nu ηke enkuu shém bó ben enεen embuy neε? Ben eto bó wan wvudvu fen enya ê me.” ²⁰ E bó mum jo wan wvudvu no too bó wvú fô Jisos e. No keyoy kedvu yenεε Jisos e, mum cufe wan wvudvu kan mwaan ε wvú gbwe fokuse no binlene fô, ε diffuw buyte εmvu. ²¹ E Jisos bife ê cee wan wvudvu le, “Fiεε fin to kew seke la?” E wvú tfuse le, “Fí to kew ε wvú beε caan. ²² Keyoy kedvu nu ε tufe wase wvú bokañ e bokañ e ηguy e noo ê joo le gomte keeyu wvú. E wo nulo ege fiεε, kee wo, é wo cam ke shen fô bese le, fi bese.” ²³ E Jisos bife ê wvú le, “Le laa è nulo é me ege fiεε le le? Nyo' nulo ege fiεε ficii fô wee wvù nu ε lese fitele yî ye le.” ²⁴ Kan mwaan ε cee wan wvudvu mum fun foweεwe le, “Me nu ε nlese fitele yî Nyo' le. Gee é me embvuu enlese enfey lo nonen.” ²⁵ E Jisos dioo yen ε kebombom ke bonyii le lewte too taashi fô wvú to nu, ε wvú wam keyoy kè yiile kedvu gay le, “Wo, keyoy kè yiile kin kè gee ε wan wvun yaa jemyi ke yaa yuuke ten mwεem ke, me ηgayte ê wo, buyε yî wan

wvun e, egen lo. Fo wo ke ebvuu eley yî ye le ke.”²⁶ E keyoy kedvu fun foweewe, bvuu cufe wan wvudvu, tufe ê je yî befe le, mum buy yî ye le. E wvú no jiime fokuse ke diewe kenkpwe ke wee le. E wee nteen yen nonen, mum no duu le, “Wvú nu e kpwe wase.”²⁷ E Jisos jice wvú le yî kebo le cake e wvú leem we.

²⁸ E Jisos bô boom bew bo ngoo le ke dioo gen ley yew, e bó bife ê wvú ejim ejim le, “E nu nje la wvú bese be mom nkuun keebvuse nceenda dawe wvudvu?”²⁹ E wvú tfuse ê bó le, “Fiee fi nulo ebvuse kfu wvun nceenda nu ke bunle yî temyi maan. Ke è nulo é fiee fimew jey ebvuse ke.”

E Jisos bvuu jeme ekume kfu kpwe yî wvú nu ke ekpwe (Mat 17:22-23; Luk 9:43b-45)

³⁰ E bó ke ne fó fey je yî Galilee le, e Jisos yaa gomte le wee ekié ke, ³¹ njefo wvú to lene yeyi boom bew bo ngoo le. Wvú to yeyi bó le bonyii nu ke enya wee wvú diee nu Waawee can bonyii le é bó eyu wvú. E bó dioo e yu wvú nonen, é ke edioo enu ediuw eta, é wvú ebuy yî kpwe le. ³² No wvú gay nonen, e bó fané yaa kiee fiee fi wvú jemyi ke, geenen, no fane keebife.

Wee wvu baay nu yee?
(Mat 18:1-5; Luk 9:46-48)

³³ E bó ke gen buy Kafana'um, ke dioo ley nu

yew e Jisos bife ê bó le, “Ben be beeke mbew ê je e è nu ekume la?”³⁴ E bó mey diuw tfu, njefo bó to lene ê je beeke mbew ebonbon le laa wee wvu baay se nu yee le. ³⁵ E Jisos shii fokuse, tee bó bo yuufe ncow bofee gay ê bó le, “E wee gomte keenu wee wvu fwe, tu wvú kenke keejo ekole kew le wen nu kencilejime noo wee wvú lemte fô bonyii bocii le.”³⁶ No wvú gay nonen, mum jo wan caan leke ê bó entelen, mum kase jo koyce gay ê bó le, ³⁷ “E wee fiisene wan diewe wvun e ê diee diem e, tu wvú fiisene e è nu me. Wee é fiisen me, tu ke wvú fiisene e è nu ke me ke, tu wvú fiisene ten e è nu wee wvú tum me.”

E wee baa kicine wo, tu wvú tomte wo (Luk 9:49-50)

³⁸ E Jon gay ê wvú le, “Wee n'yeyi, bese se nu e yen wee mvu le e wvú teje diee diuw se bvuuuse bonceenda bo dawe le yî bonyii le, bese e kan, njefo wvú baa nu wee wesebeene ngoo ke.”³⁹ Geen e Jisos tfuse ê bó le, “Fo ben ecilè kfu wvuwe wee ke. Ben ekeè le é wee gee kenghaw ke fiee le teje diee diem, tu ke è nulo é wvú ebvuu ejeme fiee fi befe ekume me ke. ⁴⁰ E wee baa kicine beene, tu wvú tomte beene. ⁴¹ E me ensee ê ben keceey le, é wee nya ke naa fiko fi joo le ê ben njefo bó teje ben le bonyii bo Klistu

le, tu ke è nu naa lo é wvú ke efufe mmawce we ke.”

Mwεem mvù nelo egee ε bonyii gee bibefe

(Mat 18:6-9; Luk 17:1-2)

42 Ε Jisos bvuu gay le, “Ε è nu le wee ege é wan mwaan ηgoo boom bó caan ban bò nu ε lese fiteleyi yem e ege kebefε, é fí ejee fô wvuwee wee le le bó eshεηke kebwee ke diene le ke baay ê kendonj kew e, edomse wvú ê joo yi baay e. 43-44 Fí ε bvuu è no nule, é kebo kuw gee ε wo gee kebefε, é wo sum kebo kedvu. Fí jee le wo eley nshii wvù mεy lo le bó kenkfuyte ke kebo le, efey keekεηke can yicii egen ηguy wvu baay e wvù fiee sekecii σε njimε. * 45-46 Ε ekale kuw gee ε wo gee kebefε, é wo sum ekale kedvu. Fí jee le wo eley nshii wvù mεy lo le nu nteηε, efey keekεηke bikaa bicii é bó elanj wo ηguy wvu baay e wvù fiee sekecii σε njimε. 47 Ε jise diuw gee ε wo gee kebefε, é wo min jise didvu. Fí jee le wo eley bvunfon bvυ Nyo' le bó jise dimwaan, efey keekεηke ejise ecii, é bó elanj wo ηguy wvu baay e. 48 Bvudvuu bvun nu bvù yín yi diee bonyii fó yaa ké kpweken ke, ε ηguy yaa ké jimε fó ke. 49 Ben ekeè le bó nu ke eseyse wee tfuu bó ηguy leηleη no bó ké seyse fiεε bó ηkauw. 50 ηkauw nu fiεε fí jee, geenεn é yí nelo ε cife, é wo ebvuu ege nεε dvú é yí σε

ebvuu ekase eyeke? Ben enù diεwe ηkauw yi yeke le, é wee noo wee enù yí nyεkeey e.”

10

Ekumε keekuj kpwoon

(Mat 19:1-12; Luk 16:18)

1 Ε Jisos ke ne jó, γεν keba ke wonj e kè Judea le, lente Joo Joodan γεν wvuke. Ε bi-bombom bi bonyii le bvuu no taashi too fô wvú le, ε wvú no γεeyi bó ke no wvú to ké no γεeyi. 2 Ε Bofalasii ke ne to keemom wvú, mum bife ê wvú le, “Nci nu ε bee le è nulo é wee ekuj kpweε?” 3 Ε Jisos kase bife ten ê bó le, “Muses to nya nci le ben egeè neε?” 4 Ε bó tfuse le, “Muses to nu ε cine le è nulo é wee ekuj kpweε. Ε wvú dioo kuunke, sanj ηwa' wvù dunji le wen nu ε kuj wase wvú nya ê wvú.” 5 Ε Jisos tfuse ê bó le, “Ε to nu nje bikuu binen bi temyεen wvù Muses to sanεε nci wvun. 6 Geenεn, è to nu fonkew seke Nyo' to bomte mwεem, ε wvú bom ε è nu diemsen bó kpwoon. No wvú bom nonεn gay le, 7 ‘Ε nu nje fifin wvù diemsen nu ke ecine ice bó bwee le etaashe bó kpweε, 8 é bó bofεε emum etu wase wee mwaan.’ Nonεn, ke bó beε bonyii bofεε ke, bó nu wase wee mwaan. 9 Fí ε mum ε no nu le, fiεε fí Nyo' nu ε taashe wase, fo wee emom egawsen ke.”

9:43-44 Mat 5:30 * 9:43-44 Borwa' bo boyvuum bomew nu ε bise fen ε bvuu ε bise ten ejim jo 46 le, “Bvudvuu bvun nu bvù yín yi yaa kpwekene ke diee bonyii fó, ε ηguy yaa ké jimε fó ke.” 9:47 Mat 5:29 9:48 Yεsa 66:24 9:49 Lεw 2:13 9:50 Luk 2:14; 1Tes 5:13; Lum 12:18 10:1 Luk 9:51 10:3 Mat 5:31 10:6 Kenj 1:27 10:7 Kenj 2:24

10 E Jisos bô boom bew bo ηgoo le ke dioo nu yew, ε bó bvuu bife ê wvú ekumε fιεε fidvu. 11 E wvú tfuse ê bó le, “Naa γεε wvú kun kpweσε ε jo wvumvu, nu ε wvú ε ge kebefε ke diεwε keejan kpwoon mvu. 12 E kpwoon buy dweese le, ε γεν ê diemsen mvu le, tu wvú nu ε ge kebefε fô dweese le keejim bô diemsen mvu.”

E Jisos lan kembonen yi boom bo caan caan e
(Mat 19:13-15; Luk 18:15-17)

13 E bonyii ke nε no too bô boom fô Jisos e le wvú ekum bó le, ε boom bew bo ηgoo le no saake lo bó. 14 E Jisos dioo yen nonen, ε shém ton'ye wvú, ε wvú gay ê bó le, “Ben ecine é boom bodvu etoo fô me le, fo ben ejewse bó ke, njefo bvunfon bvú Nyo' le nu ε è nu fô bonyii diεwε boban e. 15 E me ensee ê ben keceey le é wee baa efiisen bvunfon bvú Nyo' le ke diεwε wan caan e, wvú saa ke eley bvunfon bvudvu le ke.” 16 No wvú gay nonen, mum no joo bó koyci, γεεle can yi bó le, laanke kembonen yi bó le.

Jisos bô cee kpaw
(Mat 19:16-30; Luk 18:18-30)

17 E Jisos ke nε le wen egene, ε wee mvu lewte to tum envuw ê wvú ejise bife ê wvú le, “Wee n'γεεyi, wo wvú wee wvú jee, fιεε fi me ηκεηκε

κεηγε nσε ηκεηκε nshii wvú mey lo nu la?” 18 E Jisos tfuse ê wvú le, “Wo tenje me le wee wvú jee nje la? Ke wee nu dvú wvú jee ke. E nu ke Nyo' maan wvú jee. 19 Ke wo kee bonci bô le, ‘Fo wo eyu wee, fo wo ejan kpweε wee, fo wo econ bvucan, fo wo eben jim nsaw mbiay, fo wo efiw kenfiw, noo le è wvumte ico bô bwoo?’ ” 20 E wee wvudvu tfuse ê Jisos le, “Wee n'γεεyi, bonci ban bocii nu ε me nto ηκεw wase no ηγεεle naa ε me mβεε cuwee.” 21 E Jisos taa wvú nen tunη, kon wvú, mum gay ê wvú le, “Tu fιεε nu ε sheε fimwaan fi wo beε ege. Gene egese mwεem mvú wo κεηκε, egaw bigew bidvu ê bonyii bo kefufe le, é wo ke emum eκεηκε ntfu ε è nu won wvu we le. E wo dioo ε ge nonen, emum eto ebii me le.” 22 No Jisos jeme nonen, ε wee wvudvu yuw ε bvushiw tfuse lo wvú, ε wvú banke ye no gene nu lo shen shen, njefo wvú to κεηκε kpaw baay.

23 E Jisos nε banke ye taa boom bew bo ηgoo le nen, gay ê bó le, “Fí nu ke etemyi baay fô bonyii bo kpaw e keeke eley bvunfon bvú Nyo' le.” 24 E njeme wvudvu ffumse boom bew bo ηgoo le. E Jisos bvuu gay ê bó le, “Boom bem, fí temyi baay fô wee le * keeley bvunfon bvú Nyo' le! 25 Fí nu cekey fô nyambala le keeley ê jise di tase le fele fô wee

10:11 Mat 5:32; Luk 16:18; 1Kol 7:10-11

10:15 Mat 18:3

10:19 Ksm 20:12-16;

Dito 24:14

10:21 Mat 19:21

10:22 Mben 62:10

10:24 * Bonjwa' bo boyvuum

bomew κεηκε fen le, “fô wee wvú nu ε γεε bvufee yi kpaw e ...”

kpawaw e keeley bvunfon bvun Nyo' le." 26 E bó yuw nonen e fi ghaw bó baay, e bó no ghayte le, "E è fen nu nonen, é ke eyuu eboy yee?" 27 E Jisos kase taa bó nen, gay le, "Fifin nulo eghaw wee wvu wum, geenen yaa nulo eghaw Nyo' ke, njefo Nyo' nulo ege fi ee ficii." 28 E Bitamum ne gay e Jisos le, "Taa eyen, bese nu e cine wase fi ee ficii le e no bii wo le." 29 E Jisos tfuse e wvu le, "E me ensee e wo keeey le, ke wee nu dvu wvu nu e cine yew e, keene boom bo bwee le, keene jeme ye le, keene bwee le, keene ice le, keene boom e, keene ne le, e wvu cin'yi nje yem noo saaka wvu jee wvu wvu Nyo', 30 wvu nu ke enu se wvu e keke ye w noo boom bo bwee le, noo jeme, noo bobwee, noo boom, noo ne yi nshii wvu keseen e bokan gwee ke. E bonyii nu ke ebone ten bikaa e wvu ejim, e ke dioo enu kefew ke nshii wvu too le, e wvu ekeke nshii wvu mey lo. 31 Geen, bonyii nteen bo nu fwe keseen nu ke enu ejim, e nteen bo nu ejim keseen enu fwe."

E Jisos bvuu jeme yi bokan e botete ekume kpwe ye
(Mat 20:17-19; Luk 18:31-34)

32 E Jisos bo boom bew bo ngoo le ke ne jo je, no bene Jerusalem e wvu saa fwe. E boom bew bo ngoo le keke lo nghaw. E bonyii bo to bii ten no keke nfan. E Jisos

bvuu jo boom bew bo ngoo le bo yuufe ncow bofee e bo bo lewse ye e wvu no senje e bo fi ee fi nu ke ekooy bo wvu. 33 E wvu gay e bo le, "Ben eyeke eyuw, bene bene wase gene Jerusalem, e bo nu egen enya wee wvu diee nu Waawee can bocee ncese bo baay baay noo bonyii bo dunji bonci bo Nyo' le, e bo esaw wvu esumten le bo eyu wvu, emum enya wvu can bitum e, 34 e bo esewse wvu, cuyte nceyi ye le, suunke wvu, emum eyu wvu, e ke dioo enu ediuw eta, e wvu ebuy yi kpwe le."

E Jem bo Jon leke bintaw bi baay baay e Jisos
(Mat 20:20-28)

35 E Jem bo Jon bo to nu boom bo Sebadee le ne bence to fwe dvu Jisos gay e wvu le, "Wee n'eyei, fi ee nu dvu fi bese gomte le wo ege fo bese le." 36 E wvu bife e bo le, "Ben gomte le me enge la fo ben e?" 37 E bo tfuse le, "Bese gomte le seke wo nu yi bvukuke bwuw e, e bese eshii yi bintaw bi baay baay e, wee mvu e ebo kuw ke eey e, wvumvu e ebo ke ekeke le." 38 E Jisos tfuse e bo le, "Ke ben ke fi ee fi ben biite ke. E nulo e ben ke ewu fiko fi ngew e fi me nu nke en'wu, keene eley kfuu ngew wvu baay wvu me nu nke enley wvu le?" 39 E bo tfuse e wvu le, "Bese nulo ke ege." E Jisos gay e bo le, "Ben nulo ewu fiko fi ngew e fi me nu nke en'wu, eley ten

kfuu ηγεω wvu baay wvù me nu ηke enley e, ⁴⁰ geenε ε keeshii ê ebo kem ke εceey e keνεε ke εηκοηκο le yaa nu bvudvuu bwem keenya ê wee ke. Mondvuum modvu nu fô bonyii bò bó nu ε seyse wase fô bó le.” ⁴¹ Ε kebεse ke boom bo ηgoo le bo Jisos e bo yuufe dioo yuw εκυμε fιεε fidvu mum no ton'yi shém bô Jεm noo Jon. ⁴² Ε Jisos tee bó bocii ε bó to, ε wvú gay ê bó le, “Κε ben kee le bonyii bò è nu bò saake bitum ké no shiile lo yî bonyii bobole, ε bonyii bo baay baay bobole dunçi mvunγay mvubole ê we jo bó? ⁴³ Κε fifie κηηke keenu ê ben εντελεη κε. Wee wvù gomte keenu wee wvu baay ê ben εντελεη κηηke keenu wvù lemte lo ben e. ⁴⁴ Wee é no gomte keenu wee wvu fwe ê ben εντελεη, tu wvú κηηke keenu nfwa wee tfuu. ⁴⁵ Ben ekeè le κε wee wvù diee nu Waawee to to le bonyii el- emte lo wvú le κε. Wvú to to keelem lo fô bonyii le, enya nshii we keesum wee nteen can kpwe le.”

Ε Jisos yene ejise Batimayus
(*Mat 20:29-34; Luk 18:35-43*)

⁴⁶ Ε bó ke len to buy ntεw wvù Jeliku le. Ε Jisos ke dioo nen'yi jó bô boom bew bo ηgoo le noo kebombom ke bonyii le, ε kenfefe kemew ε shii diuw je le leke mwεem ε diee nu le Bati- mayus, wvù waa Timayus. ⁴⁷ Ε wvú dioo yuw le è nu Jisos wvu Nasalet, ε wvú mum κεw

no wamte foweεwe le, “Jisos, Waa Nfon Dawe, came shen fô me le.” ⁴⁸ Ε bonyii nteen ne κεw no wamene wvú gayte le wvú eban lo. Geenε ε wvú bvuu mεse wam lo foweεwe le, “Waa Nfon Dawe, came shen fô me le.” ⁴⁹ Ε Jisos leem, gay le bó etee wvú. Ε bó mum tee kenfefe kedvu gay le, “Εkolε kuw ε jon wase, ja we, wvú tenje wo.” ⁵⁰ Ε kenfefe kedvu mum mwase ndvu ye fokuse, may we γεν fô Jisos e. ⁵¹ Ε Jisos bife ê wvú le, “Wo gomte le me enje la fô wo le?” Ε kenfefe kedvu tfuse le, “Wee N'yεεyi, me ηgomte keen'yene mwεem e.” ⁵² Ε Jisos mum gay ê wvú le, “Ε gene fiuw. Fitele fi wo lese yî yem e nu ε ge wase wo ε bonen.” Kan mwaan nonen ε ejise eye mum yuu ε wvú no yene mwεem e, mum no bii Jisos e jò wvú to gene.

11

Ε bó fiisen Jisos Jelusalem diεwe Nfon e

(*Mat 21:1-11; Luk 19:28-40; Jon 12:12-19*)

¹ Ε Jisos bô boom bew bo ηgoo le len ke dioo feηene Jelusalem, nu wase mbew ntεw wvù Betfaj bô wvù Betani le bò nu mbew Kum Bite bi Olif e, ε wvú baa boom bew bo ηgoo le bofεε tum, ² gay ê bó le, “Ben egen ntεw wvu fwe we le. Ben nu ke eleyte jó nen kan mwaan, eyen waa kembεεbey e ε bó ε suu, ε wee ke baa ben wase yî dvú le κε, é ben efay eto

dvú. ³ E wee bife ê ben laa ben fayte nje la le, é ben tfuse le Cee Ekole kenke shiee wvudvu, ε wvú nu ekase etfuse jim ke keseen keseen.”
⁴ E bó mum ne gen yen waa kembεεbey wvudvu le ε bó ε suu diuw fwese yew mi le diuw je le. E bó mum fay.
⁵ E bó dioo fayte ε bonyii bomew bò to leeme fó bife ê bó le, “Ben gee ε è nu la? Ben fayte waa kembεεbey we nje la?”
⁶ E bó mum see ê bó fiεε fi Jisos be gay. E bó mum cine ε bó no gene dvú.
⁷ E bó to dvú fô Jisos e, yey ndvú yibo yî nyam yidvu le, ε Jisos mum ben.
⁸ E bonyii nteen no yeyte ndvú ê je, ε bomew faasshi tíew bite ηkpwaante, yeyte ten ê je.
⁹ E bonyii bò to gene fwe dvu Jisos noo bò to bii ejim no wvuuyi le, “Eeeee, mbense enù fô Nyo' le leεε! Nyo' nu ε laη kembonen yî wee wvú too ê diee di Tata le leεε!”
¹⁰ Nyo' nu ε laη kembonen yî bvunfon bvú icee wesebeene wvú Dawe le bvú too le! Eeeee, mbense enù fô Nyo' wvu fowe le leεε!”
¹¹ E Jisos gen fese Jelusalem, ley fô yew ncese le, taa no mwεεm mvunciim nu. E wvú dioo mεse ε kefew ε gen wase ε bó boom bew bo ηgoo le bo yuufe ncow bofεε ne gen Betani.

*E Jisos jin kete kemew
(Mat 21:18-19)*

¹² E εkfuη buy yuu ε Jisos bó boom bew bo ηgoo le

ne Betani bvuu no gene Jelusalem, ε jen no yuu wvú.
¹³ E wvú laη jise yen kete kemew e ncejole ε kí teeke ε bó ké no diee. * E wvú mum no gene fó keeyen laa è nulo è wen ekoy fiεε yî dvú le edie le. E wvú dioo gen buy fó faηε yaa yen fiεε le yî dvú le ke, yen ke ε è nu bibε le maanη, njefo è to baa nu kefew kè kí ké no yumte ke.
¹⁴ E wvú mum gay ê kete kedvu le, “Fo wee bεε ke ebvuu eyuu edie fiεε yî yo le ke.” No wvú gay nonen ε boom bew bo ηgoo le yuw.

*E Jisos kuη bonyii bo way e
fô yew ncese Nyo' le*

(Mat 21:12-17; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)

¹⁵ E bó ke gen fese Jelusalem, ε Jisos gen fô yew ncese le keew no kuunke bonyii bò to kamene way fó. E wvú no kuunke nonen baashi bidanη bi bonyii bò to kumene bigew e, noo bintaw bi bonyii bò to geese bibembε le.
¹⁶ E wvú faηε yaa bvuu bee ten le wee etuu fiεε elen edanηsen dvú fô yew ncese le ke.
¹⁷ E wvú no yεeyi bó gayte le, “Ke bó nu ε sanη le Nyo' gayte le,
 ‘Yew wen nu ε bó nu ke eteηε le yew bunle fô bitum e bicii?’

Geenen ben ε banke ε tu tfum bocoonη.”
¹⁸ E bocee ncese bo baay baay bó bonyii bò to duηci bonci ke yuw mum no gomte je yî bó eyu wvú jó. Bó to kenke nfan

11:8 2Bfn 9:13 11:9 Mben 118:26 11:10 Mben 148:1; Mat 20:30-31 11:13

Luk 13:6 * 11:13 Kete kin nu kè bó teηε è díew bala le le «fig». 11:17 Yesa 56:7; Yeli 7:11 11:18 12:12; 14:1-2

ekumε wvú njefo kebombom ke bonyii le to yuuke wase n'yεεyi we ε diuw yumte lo bó. 19 Ε ê ke dioo nu fokieguu, ε Jisos bô boom bew bo ηgoo le buy ê kelaante kedvu le.

N'yεεyi wvù nen'yi yî kete kè Jisos to jηεε le

(Mat 21:20-22)

20 Ε Jisos bô boom bew bo ηgoo le ke buy no fele fontanηtanη, yen kete kie le ε kí ε yowlen wase kecii ε shii ε buy yî γεη e. 21 Ε Bita kume fiεε fi se kooyεε, jeme ê Jisos le, "Wee N'yεεyi, yen no kete kie kè wo se jηεε ε yowlen wase." 22 Ε Jisos jeme ê bó bocii le, "Ben elese fitele yî Nyo' le. 23 Ε me ensee ê ben keceey le, é wee gay ê kum wvun le, 'Mvuwe ye fen egeη egbwe ê joo yi baay e', ε wvú gayte nonen yaa maηene ke ê fitele le, ε wvú ε bee le fiεε fi wvú gay nu ekooy, é wvú emvuwe. 24 Nonen é me ensee ê ben le, fiεε ficii fi ben leke ê bunle le, ε ben ε bee le ben nu ε keηke wase, nu ε ben nu ekeηke. 25 Ben dioo leem ten keebunle, é è nu le wee keηke wee mvu fô fitele le, é wvú leεshe nya ê wvú. Ben egeè nonen wvu le Icee wene wvù nu fowe elεeshi ten binen bibefε. [26 Ε ben baa elεeshi bibefε bi bonyii bomew e, Icee wene wvù nu fowe saa elεeshi ten binen ke.]" †

Ε bó bife fô mvungay mvu Jisos e ne

(Mat 21:23-27; Luk 20:1-8)

27 Ε Jisos bô boom bew bo ηgoo le bvuu γεη ley Jelusalem. Ε wvú ke dioo ghanci fô yew ncese le, ε bocee ncese bo baay baay bô bonyii bô duηci bonci bo Nyo' le noo bonyii bô saake woη ne to yen wvú le, 28 bife ê wvú le, "Wo jo fεε mvungay ε se no gee mwεem mvun? Ε nya yεε mvungay mvudvu ê wo le wo egeè mwεem mvun?" 29 Ε Jisos gay ê bó le, "Me nu embife fiεε ê ben fimwaanη, é ben dioo ε tfuse, é me emum ensee ê ben wee wvù nya mvungay le me engeè mwεem mvun. 30 Ε to nya yεε mvungay ε Jon se no leese bonyii ê joo? Ε to nya Nyo' nuu wee wvu wum ε? Ben ke tfuse é me en'yuw!" 31 Ε bó ne no keηene εbonebon le, "Ε beene tfuse le è to nya Nyo', é wvú ebife ê beene le laa ε è ge la fo beene ebee Jon e le? 32 Beene ε tfuse le è to nya wee wvu wum, é fí ecem jó?" Bó to fane bonyii njefo bonyii bocii to nu ε bee le Jon to nu naa wee ntum Nyo'. 33 Nonen, ε bó mum tfuse ê Jisos le, "Ke bese kee ke." Ε Jisos mum gay ê bó le, "Tu ke me nu ensee ten ê ben wee wvù nya mvungay ê me le me engeε mwεem mvun ke."

12

Ngan ekumε bonyii bô wee to teSεε weε ê bó (Mat 21:33-46; Luk 20:9-19)

11:23 Mat 17:20; Luk 17:6 11:24 Mat 7:7; Luk 11:9 11:25 Mat 7:1; Luk 6:37 † 11:26 Ke boηwa' bo boyvuum bomew bô bó to yawεε san diεw Nyo' jó keηke kencim kin ke. 11:32 Mat 14:5 12:1 Yεsa 5:1-2

¹ E Jisos mum nε no jemyi ê bó ê bonḡan e λ, “Wee mvu to nu ε lem wεε mvuntam mvù bó keenci mbvuum dvù, gem bô ketaan̄ keεkeε, cim fò bó nu ke ekoyte mvuntam mvudvu somte ε mbvuum buyte, tum ketaale ke wee ncey e wεne dvudvu, mum tεse wεε wvudvu ê bonyii, mum nε ḡen ketum kemew e. ² E kefew kè bó ké no koyte ke to kocen, ε wvù tum waa we lemme mvu fô bonyii bô wvù to tεseε wεε ê bó le λ bó enya mvuwene mvuntam é wvù eto dvù. ³ E wvù ḡen ε bó kaa koo lo sun̄, kun̄ ε wvù tu jim cancan. ⁴ E wee wεε wε bvuu tum wvumvu waa lemme, ε wvù ḡen ε bó bvuu sun̄ kay ekole, shoose wvù. ⁵ E wvù bvuu tum wvumvu, ε bó yu wvuwe. E wvù bvuu tum bomew mwaan̄ mwaan̄ ε bó duule lo, ε bó sun̄ bomew, yuwyε bomew. ⁶ E wvù ke tum, ε è to ke wase wee mwaan̄ sheε, ε wee wvun nu waa we, ε è nu fitele fiew. E wvù mese tum wvù fô bó le kpwaake λ bó nu eḡen ewvum waa wen wvun. ⁷ E wvù ḡen, ε bonyii bodvu jeme εbonebon λ, ‘Wvun nu ndiela wee wεε wvun, ben eto é beene eyu wvù é bvushεw bvudvu enu wase bvuseεbeene.’ ⁸ E bó mum koo wvù, yu, bvuse lan̄ εkfun̄ jo ketaan̄.” ⁹ No Jisos jeme nen, mum bife λ, “Fiεε fi è nulo é wee wεε wvun eḡe nu la? Wvù nu ke eto elεse lo bonyii bodvu, etεse wεε

wvudvu ε è nu wase ê bonyii bomew. ¹⁰ Ben ke baa tan̄ wase bvudvuu bvun ê Nwa' Nyo' le le? Bó nu ε san̄ λ, ‘Te didvu diε di bonyii bo kembom e to tunεε, to nu ε nε kase tu tε di buu di yew e.

¹¹ Fifin nu ε è ḡe ke Tata, bonyii ε no taale keḡke ḡḡhaw.’”

¹² E bonyii ba yuw ḡan wvun, mum kiεε λ Jisos ma ε è nu ê bó. E bó mum no gomte keekoo wvù, se fan ε è nu kebombom ke bonyii le kè to nu fó. E bó mum cine wvù le nε no ḡene.

E bó tele Jisos ekume shile wvù lan̄εεn

(Mat 22:15-22; Luk 20:20-26)

¹³ E bikuu bi won̄ e ke nε tum Bofalasii noo bonyii bomew bo ḡgoo Nfon 'Elod e λ bó eḡen etεε Jisos ekoo wvù yî njeme we le. ¹⁴ E bó to, ḡay ê Jisos λ, “Wee n'yεεyi, bese kee λ wo ké no jemyi ke ε è nu keceεy, njefo ke wo fane jise di wee le ke, ke nεε mweten nu naa la. Wo yεεyi keceεy ε è nu je yî yi Nyo'. Ke see ê bese laa nci nu ε bee λ bó elaan̄ke shile ê Kaysa, nuu wvù baa bee λ? * ¹⁵ Beene elaan̄kè, nuu fo bó elaan̄kè λ?” E Jisos kiεε fiεε fi bó to wεentene dvù, tfuse λ, “Ben teeyi me nje la? Ben ke eto bô danali é me en'yen.” ¹⁶ E bó to dvù, ε wvù fi, bife λ, “Ekole kin kè nu yî dvù le nu ke yeε le, ε diee din nu di yeε le?” E bó tfuse λ, “E nu

ke Kaysa le, ε diee nu ke ten diew.” ¹⁷ Ε Jisos mum gay ê bó le, “Ben enyaa fiεε fi è nu fi Kaysa le ê wvú, nyaà fi Nyo' le ê Nyo'.” Ε bó yuw nonεn, ε diuw yum lo bó εkumε wvú.

Ε bó tele Jisos ekumε kentaashε ke kpwoon bô diemsen e seke bó ε buy yí kpwe le

(Mat 22:23-33; Luk 20:27-40)

¹⁸ Ε Bosadusii bomew ke nε to keebife fiεε ê Jisos. Bosadusii to nu bonyii bô to duu le ke bonyii nu ke ebuy yí kpwe le ke. ¹⁹ No bó to nonεn, gay le, “Wee n'yεεyi, Muses to nu ε sanj ê beene ê bonci le le, ‘Ε waa bwee wee kpwe ε γεε kpwoon sε wan, tu wee wvudvu kenjke keegeε kpweε njkfu é bô wvú eboo boom ê diee di njkfu waa bwee wvudvu le.’

²⁰ Nonεn, wee mvu to kenjke boom bolemse bosooshwi, ε wvu ngaywee ke jo kpwoon, ke kpwe sε bô wvú ε boo wan.

²¹ Ε εjimε kew γεε kpwoon wvudvu, ke kpwe ten sε wan. Ε fi ke kooy ke ten lenlenj bô ejimε ke wvuwe le. ²² Ε bó ghan γεε wvú bocii, ε wee fanjε yaa nu dvú ente jo bonyii bo bosooshwi bodvu wvú eboo wan bô kpwoon wvudvu ke. Ejim jodvu ε kpwoon wvudvu kpwe ten. ²³ No bonyii bo bosooshwi bodvu to nu ε jo kpwoon wvudvu bocii, è nu ke enu seke bonyii buyte yí kpwe le, ε wvú enu kpweε yεε?” ²⁴ Ε Jisos gay ê bó

le, “Ben jemyi nen jayte lo njefo ke ben kee fiεε fi bó sanj ê Nwa' Nyo' le ke, yaa kee ten mvungay mvu Nyo' le ke. ²⁵ Fiεε fi nu, nu le è nu ke enu seke bonyii ε buy wase yí kpwe le, ke bolemse bô bokεneε hεε ke ebvuu etaashi bvujen ke, ε bonyii yaa hεε ke ebvuu enyaa boom ε bó taashi bvujen ke. Bó nu ke enu wase ke diewe bonceenda bo Nyo' le fowe. ²⁶ Fiεε fi ekumε le bonyii nu ke ebuyte yí kpwe le, ben ke baa tanj wase bvudvu ê Nwa' Muses e ekumε kete kè to bεenci ε Nyo' jemyi ê Muses gayte le,

‘Ε nu me Nyo' Abla'am bô Nyo' Aysik noo Nyo' Yakow e?’

²⁷ Fi nu le ke Nyo' nu Nyo' bonjfu ke, è nu Nyo' bonyii bô nu dvú. Ben nu ε jay baay.”

Nci wvú fele bonci bocii

(Mat 22:34-40; Luk 10:25-28)

²⁸ Ε wee mvu wvú to dunji bonci bo Nyo' le ke to, dioo yuw no Jisos bô bonyii ba beeke mbew, bvuu yen no wvú nu ε tfuse fiεε fi bó bife ê wvú ê je yí jee le, ε wvú mum bife ten ê Jisos le, “Nci wvú fele bonci bocii nu wvú la?” ²⁹ Ε Jisos tfuse ê wvú le, “Nci wvú fele bonci bocii nu wvun wvú duu le,

‘O bonyii bo Israel ben eyuw, Tata Nyo', wvú Nyo' wese-beene,

Tata Nyo' wvudvu nu ke mwaanj.

³⁰ Ε koonjè Tata wvú Nyo' wo bó fitele fiuw ficii,

enya ekolε kuw ê wvú kecii,
 egεε bvufee bwuw yî ye le
 bvucii,
 elemtè fô wvú le bô mvunḡgay
 mwuw mvunciim.’
 31 E nci wvù bii wvun e nu le,
 ‘E koonḡkè waa bwoo no wo
 koonḡke ekolε kuw.’

Kε wvumvu nci bvuu nu dvú
 wvú fele boban kε.” 32 E wee
 wvú to duḡci bonci bo Nyo' le
 wε gay ê Jisos le, “Wee N'yεεyi,
 wo nu ε tfuse naa leḡ. Wo
 jemyi ε è nu keceεy le Nyo'
 nu kε mwaan ε wvumvu yaa
 bvuu nu dvú efey wvú kε. 33 E
 keekoonḡke wvú bô fitele ficii,
 gεele bvufee yî ye le bvucii,
 lemte fô wvú le bô mvunḡgay
 mvunciim bô keekoonḡke waa
 bwoo no wo koonḡke ekolε
 kuw, nu ε fi fele naa lo keegeε
 boncese bô nyám yi tonεen
 noo boncese bomew.” 34 E
 Jisos dīoo yēn no wvú tfuse
 diεwε wee bvufee le, ε wvú
 mum gay ê wvú le, “Kε wo nu
 ncejole keeley bvunfon bu
 Nyo' le kε.” Ejim jodvu, ε wee
 fanε yaa ke ebvuu emom eto
 keebife fiεε ê wvú kε.

*Mboyse wvù Nyo' to kawεε
 nu waa yεε*

*(Mat 22:41-46; Luk 20:41-
 44)*

35 E Jisos ke no yεεyi bonyii
 fô yew ncese le, ke nε bife ê
 bó le, “Bonyii bô duḡci bonci
 ghan nεε le ε se no duu le
 Mboyse wvù Nyo' to kawεε
 nu waa Nfon Dawe? 36 E
 Keyoy ke Yuule to ge wase
 ε Nfon Dawe wvun jeme

ekumε Mboyse wvudvu gayte
 le,
 ‘Tata Nyo' to nu ε gay ê Tata
 wεm le
 wvú eshii ê εbo kew ke εceεy e,
 egεn ebuy seke wen ke ejike
 bonyii bew bo bvuban
 e
 é wvú etome bikaa biew
 yî bó le.’

37 E Dawe kebεε tenε wvú le
 Tata wen, é wvú ebvuu eghan
 nεε se no nu waa we?” No
 Jisos to jemyi mwεεm mvun
 nen ε kebombom ke bonyii le
 kè to nu fô, no yeke ε njonḡ yuu
 lo bó.

*E Jisos tooshε gee di bonyii
 bô duḡci bonci bo Nyo' le
 (Mat 23:1-36; Luk 20:45-
 47)*

38 E wvú dīoo yεεyi bonyii
 nε gay ê bó le, “Ben ejò
 wεε ben ε bonyii bô duḡci
 bonci bo Nyo' le. Bó ké
 no koonḡke keetfumyi ndvú yi
 baay baay ghan ci dvú mond-
 vuum mò bó kamene diwaci
 le, le bonyii egaytè bó le bô
 n'wvum. 39 E bó ké gen yéw
 bunle le, kεnεε fô ḡkaw e, caw
 kε ε è nu bintaw bi baay baay
 se shii yî dvú le. 40 Bó shi-
 wse lo mwεεm mvu bokε' bo
 bonḡkfu le, mum buwse bó bô
 dibunle di dewkene. Nḡεw
 wvubo nu ke eyuu ekuuke
 baay.”

*Nnya kpwεε ḡkfu
 (Luk 21:1-4)*

41 E Jisos ke nε gen shii
 keba keki fô fiḡkuw fi nnya
 le fô yew ncese le, no taale
 no bonyii too gεεle bigew ê

12:31 LεW 19:18; Mat 22:39

12:32 Luk 20:39

12:33 1Sam 15:22; Os 6:6

12:34 Mat 22:46; Luk 20:40

12:35 Mat 20:30-31

12:36 Mat 22:44

12:38

Luk 11:43 12:41 2Bfn 12:9

fin̄kuw fidvu le. E bonyii bo kpawaw e nteen no too gεεle bigew jó ε bí duule. ⁴² E kpawεε ηkfu mvu ke nε to ε è nu wee kefufe, gεε mvunyinyi jó mvunfεεm mvù gee jise di bigew e ε dí baa buy fiεε le kε. ⁴³ E Jisos bεn boom bew bo ηgoo le gay ê bó le, “E me ensee ê ben keceεy le kpawεε ηkfu wvun wvù nu wee kefufe nen, nu ε nya ε fey bonyii bocii bò gεεle fiεε ê fin̄kuw fi yew ncese le fin e. ⁴⁴ Bonyii bocii bò be nyaa, be too ε è nu bò tfúw kpawaw wvubo wvù nu ε yin̄sen wase ε no fuci kuse. Geenεn wvù ε to bò kefufe kew kecii ε nya fiεε ficii fi wvù ken̄ke, ε è nu fi fi wvù bee kecee yî dvù le.”

13

Binghaw bi mwεεm e bi nu ke ekooyi seke won̄ nu keeke eka (Mat 24:1-2; Luk 21:5-6)

¹ E Jisos ke dioo nen'yi fô yew ncese le, ε waa we ηgoo mvu ghay ê wvù le, “Wee N'yεεyi taa eyen bibwee bi eta le bi nu yî yéw yin e. E nu naa lo binghaw bi yéw e!” ² E Jisos tfuse ê wvù le, “Wo yene binghaw bi yéw e bin e? Ke te dimwaan̄ nu ke eshεε yî dimew e se bó ε base fokuse kε.”

(Mat 24:3-14; Luk 21:7-19)

³ E Jisos ke gen ben shii yî Kum Bite bi Olif e ê keba kè taale yew ncese le, ε Bitā bò jem noo Jon noo Andulu gen εbonεbon bife ê wvu le,

⁴ “Ke see ê bese kefew kè fiεε fidvu fin nu ke ekooy, ebvuυ esee nciise wvù nu ke eduñce kefew kè mwεεm mvudvu mvun mvunciim nu ke ekooy.” ⁵ E Jisos mum gay ê bó le, “Ben eyenè fo wee ke elεε ben é ben ejay je. ⁶ Bonyii nteen nu ke etoo joo diee diem tεεke fojise, ε wee duu le, ‘E nu me wvudvu.’ * E bó dioo gee nonen emum elεεle bonyii nteen ε bó jayte je. ⁷ Ben ke dioo ε yuw le bó tumte jem kenεε le jem nu enu, fo finteem ebuytè ben kε. Mvumvun nu mwεεm mvù ken̄ke keeke ekooy. Geenεn ε mvù yaa mum dun̄ci le won̄ kaa wase kε. ⁸ Ketum nu ke etumte jem bò kemew, ε nfon mvu tumte jem bò wvumvu. Nshε nu ke eshiike mondvuυm e mondvuυm e, ε jen̄ koole. E mvumvun mwεεm bεε ke lo mvun'yan̄ ke diwε seke kpwoon ε kεw lume.”

⁹ Ben dioo nu no yenè. Ben ekeè le bó nu ke enya ben can bonyii bò saake bonsaw e. Bó nu ke etamte ben yéw bunle le. Ben nu ke eleemen̄ fwe dvu bonyii bò saake biba bi won̄ e, noo fwe dvu bonfon nje me, wvu le ben ejeme ê bó ekume me. ¹⁰ Geenεn ε bó ken̄ke ke keeyaw efewce saaka wvù jee wvù wvu Nyo' ê bitum bicii. ¹¹ Seke bó ε koo ben ε no gene dvù keenya yew nsaw e, fo ekole ekfumtè ben le laa ben nu ke egen̄ ejeme le la le. Seke ben ε gen, no

12:44 2Kol 8:12 **13:2** Luk 19:44 * **13:6** “... me wvudvu,” jemyi ε è nu ekume Mboyse wvù Nyo' to kawεε. **13:8** 2Klo 15:6; Yεsa 19:2 **13:9** Mat 10:17-22; Jon 16:1-4 **13:11** Luk 12:11-12

jemyi ke ε è nu fiεε fi buyte diuw wene le kefew kekε le, njefo ke è bεε ke ejemyi ben ke. Ε nu ke enya Keyoy ke Yuule njeme diuw wene le. ¹² Wee nu ke enε ejo waa bwee enya é bó eyu, é cee wan ejo waa we enya é bó eyu. Boom nu ke enε ebone bikaa é bo'icee bobole ejim, gee ε bó yuwyi bó. ¹³ Bonyii bocii nu ke ebane ben nje diee diem. Geenεn, wee wvù nu ke ekuu shém egeen ebuy fokemεse nu wvù nu ke eboy.

Ekumε mwεεm mvù bεmte mvù nu ke ekooyi
(Mat 24:15-28; Luk 21:20-24)

¹⁴ (Wee wvù taanke ηwa' wvun eyuw fin ntay,) seke ben ε yeε kemaante ke fiεε le kè nulo ejin bvudvuu leeme wase fô kí yaa be kenke keenu ke, ε bonyii bò nu Judea mum fεε ben yî dikum e. ¹⁵ Fo wee wvù nu ê yew we dīoo ε shii bvuu ley yew le wen ejo naa lo fiεε elewte dvú ke. ¹⁶ Fo wee wvù nu wεne ebvuu ekfulε le wen too ejo ndvu ye yi bulεεn ke. ¹⁷ NgeW wvu baay εdiuw yoya le nu ke enu wvu bokεεε bò nu bô difue, noo bò yamsee boom e. ¹⁸ Ben ebunleè le fo fiεε fin ke ekooy ε è nu kefew ke nffum e ke. ¹⁹ Bonyii nu ke eyεn ηgeW εdiuw yoya le, ε kfuū wvuwe ηgeW ke baa nu wase dvú ε keW no Nyo' bomεε won ε to ε buy keseen e ke. Ε ke kfuū wvuwe bεε ke ebvuu eyuu

enu dvú ke. ²⁰ Ε Tata to baa fafe εdiuw ε ηgeW wvudvu, tu ke wee wvu wum mwaan bee ke eboy ke. Geenεn, nje bonyii bew bò wvù to cawεε wase gεε, wvù nu ε fafe εdiuw yodvu. ²¹ Ε wee ke egay lo ê ben εdiuw yoya le le 'Ben etaa eyεn, Mboyse wvù Nyo' to kawεε wvun fen!' Kεεε le, 'Ben eyεn wvuwe fofe!' Fo ben ebee ke. ²² Ben ekeè le bonyii nu ke etoo mbiayte le bowen nu bomboyse bò Nyo' to kawεε, ε bomew duu le bowen nu bonyii bo ntum Nyo' le, emum egee mwεεm mvù dunji mvungay mvubole, gee tεn mwεεm mvu diuw wvù yumεεn e, momte fen é je nu dvú, keεεε bonyii bò Nyo' nu ε caw é bó ejay je. ²³ Ben eyεnè. Me nu ε nsee wase mwεεm mvun mvunciim ê ben é mvú se keeke ekooyi.

No fi nu ke enu seke wee wvù diee nu Waawee kaase too

(Mat 24:29-31; Luk 21:25-28)

²⁴ Ε nu ke edīoo enu εdiuw yoya le seke bongeW bodvu ε fey wase, é diuu enε esεε ejimε, é kpwee saa bvuu baa tεn ke, ²⁵ é jón enen'yi fowe gbwekene, é mwεεm mvu fowe mvunciim mvù kenke mvungay eshiike. ²⁶ Nonεn é bonyii emum eyεn no wee wvù diee nu Waawee shiile too ê kembεw e kenke mvungay mvu baay noo bvukuke. ²⁷ Ε wvù emum

eciinse bonceendaa bew é bó egɛn ɛbuw ɛ won ɔ ɛna le yî nshɛ le noo fowe, ebaance bonyii bew bò wvú nu ɛ caw.

(*Mat 24:32-35; Luk 21:29-33*)

²⁸ Ben eyɛɛyi fiɛɛ yî kenɔvum e. Tíɛw ye ké boci, é bibɛ ekɛw etɛɛke yî dvú le, é ben mum kiɛɛ le ekfuɔ kumene wase. ²⁹ ɛ nu ke lenɔlen no ben nu ke edioo ɛ yen ɛ mwɛɛm mvun kooyi, é ben emum ekiɛɛ le wvú nu wase nceencee naa wase ê yew fwese. ³⁰ ɛ me ensee ê ben keceɛy le ke ɛngokɛ ke keseen kin nu ke eka sɛ mwɛɛm mvun mvunciim ɛ kooy wase ke. ³¹ ɛbulɛ bô nshɛ nu ke eka, geenɛn ke diɛw yɛm nu ke eyuu eshiw ke.

(*Mat 24:36-44*)

³² Geenɛn ke wee nu dvú wvú kee diuu didvu kenɛɛ kefew kedvu ke. Ke naa bonceendaa bó Nyo' le bo fowe kenɛɛ Waa Nyo' kee tɛn ke. ɛ kee ke Ice wvú embenɔ. ³³ Nonɛn ben eyɛnɛ bvuu cɛytɛ, † njefo ke ben kee kefew kedvu ke. ³⁴ Fí nu ke enu diɛwɛ wee fò wvú gene ghane, ɛ dioo nɛn'yi, ɛ gee yew ye can boom bew bo lemme le, wee bô diɛw lemme, ɛ gay ê wee wvú cɛyte diuw ketaan le wvú eshɛɛ ecɛytɛ ntaɔ. ³⁵ Nonɛn ben emum ecɛytɛ, njefo ke ben kee kefew kè cee yew nu ke ekase eto ke. ɛ nɛlo é wvú ke eto ekiɛguu, kenɛɛ entanɔ entelɛn, kenɛɛ

seke nyimshie yi fwe le, kenɛɛ entanɔentanɔ. ³⁶ Fo wvú ke enɛ esɛɛɛ ebuynɛn eyɛn ɛ ben leete ke. ³⁷ Fiɛɛ fi me njemyi ê ben fin nu ɛ me njemyi tɛn ê wee tfuu le, 'Wee wemɛn ecɛytɛ.'

14

ɛ bonyii cu ntaɔ keekoo Jisos eyu

(*Mat 26:1-5; Luk 22:1-2; Jon 11:45-53*)

¹ ɛ to shɛete wase ɛdiuw ɛfaa é emum enu diuu di Nkaw Danɛfey noo Nkaw Blɛɛd wvú bó baa gee Fintunɔlɛɛn jó ke. ɛ bocee ncese bo baay baay noo bonyii bò duɔci bonci bo Nyo' le no gomte je yì bó ekoo Jisos jó ê kenɔyile le, eyu. ² ɛ bó cu ntaɔ ɛbonɛbon le, "Fo beene emom fiɛɛ fin kefew kè bó gee Nkaw e ke, njefo é beene mom lo, é fí eto bô diuw ê bonyii entelɛn."

ɛ kpwoon mvu yefe Jisos bó nfiey wvú shfuunɔkɛne

(*Mat 26:6-13; Jon 12:1-8*)

³ ɛ Jisos ke no nu ntɛw wvú Betani le, yew dɔv Semon wvú wee ntun wvu baay, ɛ bó ke shii no diekene,* ɛ kpwoon mvu nɛ ley bô fikaa† fi nfiey mvu wvú shfuunɔkɛne le. Nfiey wvudɔv to lumte naa ntaɔ, ɛ bó kene bô naad ɛwvunɛwvun. No wvú ley, mum koy diuw fikaa fidɔv fuce nfiey wvudɔv yî ɛkolɛ ke

13:30 Mat 16:28

13:32 Lem 1:7

13:33 Mat 24:36

† **13:33** Boɔwa' bo boyvuum bomew nu ɛ bise fɛn le, «bunlè».

13:34 Mat 25:14-15; Luk 19:12-13

14:1 11:18

14:3 Luk 7:37-38

* **14:3** ɛ diɛw Glek e nu le: "Jiim no diekene",

ɛ è nu no bó to ké no diekene kefew kekɛ le. † **14:3** Fikaa fin nu ɛ bó to kene bô te dimew di bó tenɛ ê diɛw bale le le «alabaster».

Jisos e. ⁴ Ε bonyii bomew kaa ne no wvukene εbonεbon gayte le, “Wvú nyεw bô nfley wvun nen nje la? ⁵ Ε be nelo é bó egese nfley wvun é wvú efey lo bigew bodanali gee te, enya bigew bidvu ê bonyii bo kefufe le.” Ε bó mum no ηasene lo yî ye le. ⁶ Geenεn, ε Jisos jeme ê bó le, “Ben ecine wvú le nyεkeey. Ben nyaa ηγεw ê wvú nje la? Wvú nu ε ge ε è nu fiεε fi jee fô me le. ⁷ Ben ekeè le bonyii bo kefufe le nu ke enu ke ben ε bó sekecii. Ε ben nulo efici bó seke ben koonke. Geenεn, ke me nu ηke enu beene sekecii ke. ⁸ Kpwoon wvun nu ε ge ε è nu fiεε fi wvú nulo ege. Wvú yefe me bô nfley wvun nen seysee ε è nu no bó nu ke edwey me.† ⁹ Ε me ensee ê ben keceey le, naa fεε fô bó nu ke efewci saaka wvú jee yî εkolε ke nshε le kecii nu ε fiεε fi kpwoon wvun ge nu ε bó nu ke esenje ten, keekumyi wvú.”

Ε Judas gen keegese Jisos
(Mat 26:14-16; Luk 22:3-6)

¹⁰ Ε Judas Iskaliot wvú to nu wee ηgoo boom bo ηgoo le bo Jisos e bo yuufe ncow bofεε, mum ne gen fô bocee ncese bo baay baay e wvu le wen egese Jisos ê bó. ¹¹ Ε bó dioo yuw nonεn yuw njon baay, mum kaw wvú le bó nu enya bigew ê wvú. Ε wvú mum kew no gomte je yî wvú nu enya Jisos jó can yibole.

Ε Jisos bô boom bew dieken yî kemese le

(Mat 26:17-25; Luk 22:7-14, 21-23; Jon 13:21-30)

¹² Ε diuu di fwe di Nkaw BleeD wvú bó baa gee Fin-tunλεen jó di bó to ké no seele waa keyaw wvu Nkaw Danεfey ke to kocεn, ε boom bo Jisos e bo ηgoo le bife ê wvú le, “Wo gomte le bese egen eseyse ε è nu fεε fô wo nu edie Nkaw Danεfey?” ¹³ Ε wvú mum tum boom bew bo ηgoo le bomew bofεε, gay ê bó le, “Ben egen εlaante, ben nu dioo gene, eyen wee le ε wvú ε tuu joo ê nshaan e, é ben ebi wvú le. ¹⁴ Seke wvú ε gen ε ley yew yî wvú ley dvú le, ε ben gay ε wee wvú kenke yew yidvu le Wee N'yεeyi bite le laa kebuw ke bonyii bo ghane le kewene kè bô boom bowene bo ηgoo le nu edie Nkaw Danεfey dvú nu fεε le? ¹⁵ Wvú nu ke emum edunεε kebuw ke baay yew yî ewe le ε bó ε loocε wase ε seyse kí ε no nu lo, é ben emum eseyse mwεεm mvudien dvú.” ¹⁶ Ε boom bo ηgoo le bodvu mum ne gen εlaante, gen yen mwεεm e ke lenλεn no Jisos to jemyeε ê bó. Ε bó mum seyse mwεεm mvudien mvu Nkaw Danεfey e dvú. ¹⁷ Ε è ke no nu ekiεguu, ε Jisos bô boom bew bo ηgoo le bo yuufe ncow bofεε taashε dvú. ¹⁸ Ε bó ke shii no diekene, ε Jisos ne gay ê bó le, “Ε me ensee ê ben keceey le wee mvu ben e nu egese me, ε wee wvun nu wvú

† 14:8 Wee Juu to ké kpwee, ε bó yefe gvune diew bô nfley se dwey. 14:12 Ksm 12:1-14 14:12 Ksm 12:15-20 14:17 Jon 13:2, 21-30 14:18 Mben 41:9

diekene bee wvú.” ¹⁹ E bó yuw nonen, ne no nu lo yii yii, mum no biite ê wvú wee mwaan mwaan le, “E nu me le?” ²⁰ E wvú tfuse le, “E nu ke wee mvu ben bo yuufe ncow bofεε le wvú bee wvú cuwte blēed ê shuw e. ²¹ Wee wvú diee nu Waawee nu ke egen ke no bó to sanεε ekumε wvú. Geenεn, ηγεw wvu baay nu fô wee wvú gese wee wvú diee nu Waawee le. Fí to bee ejee fô wvuwee wee le baay fen é bó to baa eboo wvú ke.”

E Jisos bô boom bew die ntaashε
(Mat 26:26-30; Luk 22:14-20)

²² No bó to diekene, ε Jisos ne jo blēed, nya keyoone ê Nyo', guushε, nya ê boom bew bo ηgoo le gay le, “Ben eko, fin nu ye yem.” ²³ E wvú mum jo ten fiko, nya keyoone ê Nyo', mum nya fiko fidvu ê bó, ε bó wu bocii. ²⁴ E wvú gay ê bó le, “Fin nu elemε kem kè Nyo' gbwo monkan dvú kí ε buy nje wee nteen. ²⁵ E me ensee ê ben keceey le ke me mbee ηke embvuu en'wu mbvuum mo twen kete kè lane le man ke ε gen ε buy diuu di me nu ηke en'wu mó monfem ente jo bvunfon bvú Nyo' le.” ²⁶ E Jisos bô boom bew bo ηgoo le ke mese, yem ηkiee mbense, mum buy ben gen yí Kum Bite bi Olif e.

E Jisos gay le Bitanu ke emawen
(Mat 26:31-35; Luk 22:31-34; Jon 13:36-38)

²⁷ E Jisos ke ne gay ê bó le, “Ben bocii nu ke etfuw bikaa ê me ejim. E nu no bó nu ε san ε Nyo' gayte le, ‘Me nu enke en'yu ncey njée é njée esaanjen.’

²⁸ Geenεn, seke Nyo' ε bvuse me yí kpwe le, é me ensa fwe jo ben Galilee.” ²⁹ E Bitu tfuse ê Jisos le, “E bonyii bocii cim tfuw lo bikaa ê wo ejim, tu ke è nulo é me ηke en'yuu entfuw ke.” ³⁰ E Jisos gay ê wvú le, “E me ensee ê wo keceey le entan jo eben jan, nu ε nyimshie nu ke enu le yí eton bokan bofεε, ε wo ε ma wase me bokan botete.”

³¹ E Bitu jeme tème lo gay le, “E è cim nu le me enkpwe lo bee wo, tu ke è nulo é me en'yuu ema wo ke.” No wvú gay nonen, ε bó bocii gay ke ten lenlen no wvú gay.

E Jisos bunle Gesεmane
(Mat 26:36-46; Luk 22:39-46)

³² E bó ke gen ley fô weε ketaan wvumew e, ε bó tenje le Gesεmane, ε Jisos gay ê boom bew bo ηgoo le le, “Ben eshii fen, é me engen embunle.” ³³ E wvú mum jo Bitu bô Jem noo Jon, ε bô bó ne fó. E wvú ne no kpwaake mwεem ε monlum koole wvú. ³⁴ E wvú gay ê bó le, “Fitele fiem nu yii yii baay naa fi me enkpwe lo. Ben eshεε enù fen ceyte.”

35 E Jisos ne fó bence gen fwe caan, gbwe fokuse, bunle le é je be nu dvú, é kefew ke ηγεω e kedvu efey ke lo. 36 E wvú bunle le, “Abba, Icem, wo nulo ege fiεε ficii. Cake fiko fi ηγεω e fin fo me en'wu. Geenεn, gee ke no wo koonke. Fo wo ege no me ηkoonke ke.” 37 E Jisos kase tu jim fô bó le, yen ε bó leete. E wvú bife ê Bitá le, “Semon, wo leete lo le? Ke è nulo é wo ecey egen ebuy yí ntam kefew e ke mwaan e? 38 Ben enù we bunleè fo mmom ke eto fô ben e eghaw ben. E nu kecey le fitele koonke lo, geenεn ε nyam ye wεeyi.” 39 No wvú jeme nonεn bvuu kase gen bunle ke no wvú be bunle wase. 40 E wvú dioo kase tu jim bvuu yen ε boom bew bo ηgoo le leete njefo nyii to nu é bó ejise baay. E bó fanε yaa kiεε fiεε fi bó etfuse ê wvú ke. 41 E wvú kase tu jim yí bokaη bo botete le, bife ê bó le, “Ben fen bεε ke leete leetene finεn e? Dí nu ε kocεn. E nu wase kefew. Bó nu ε gese wase wee wvú diee nu Waawee ê bonyii bò befe. 42 Ben enε we é beene egenè. Ben etaa eyen, wee wvú gese me wvun ε wvú too wase.”

E bó koo Jisos

(Mat 26:47-56; Luk 22:47-53; Jon 18:3-12)

43 Ke no Jisos to bεε jemyi nonεn, kaη mwaan ε Judas wvú to nu wee ηgoo boom bo Jisos e bo yuufe ncow bofεε mum buynεn. Wvú to too bò kebombom ke bonyii le ε

bó keηke nyó bô bibuse, ε è to tum bocee ncese bo baay baay bô bonyii bò duηci bonci noo bonyii bò saake won. 44 E to nu ε wee wvú to gesεε Jisos to seyse wase nciise bô bonyii bodvu gay le, “Wee wvú me nu ηke enγay wvú le, embam enoce, nu wvú, é ben emum ekoo, ejo egenε dvú eyenè fo wvú elewte.” 45 No Judas to nonεn, mum gen lo kaη mwaan fô Jisos e, gay wvú le le, “Wee N'yεeyi.” No wvú gay nonεn, mum bam wvú ηoce. 46 E bonyii ba mum koo Jisos, ghen wvú. 47 E wee mvu wvú to leeme bô bo Jisos mum dvun nyo ye jem, cun kentunηη ke nfwa ekole ke bocee ncese le dvú, sum. 48 E Jisos bife ê bonyii bodvu le, “Ben to keekoo me ε no too bô nyó noo bibuse ke diewe ben to keekoo ε è nu cooη e? 49 Me nse nshee nu beene no diuu nu fô yew ncese le, n'yεeyi bonyii se ben koo me nje la? Geenεn, fifin kooyi keseen nen le fiεε fi bó to saηεε ê Nwa' Nyo' le eto ekocεn.” 50 E boom bo Jisos e bo ηgoo le bocii mum laη wvú fó, fεε lo. 51 E cuwee mvu no bii wvú le, ε wvú baa tfume fiεε ye le ke, ε wvú bu ke ε è nu waa ndvu ye le. E bó gen le bó koo ten wvú, 52 ε ndvu yidvu fεye, ε wvú cinε dvú lewte kenyi kencimte.

E bó saw nsaw Jisos

(Mat 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:13-14, 19-24)

53 Ε bó mum jo Jisos, γεν bó wvú fô εκολε ke bocee ncese le. Ε bocee ncese bo baay baay bó bonyii bò saake wonj noo bonyii bò duηci bonci nu ε bó to tase wase fô. 54 Βó to gene bó Jisos ε Bitá bii lo ejim ncejole. Ε wvú γεν buy naa lakfulεεη yi εκολε ke bocee ncese le, mum shii bó bonyii bò to cεyte la didvu no yosene ηguy. 55 Ε bocee ncese bo baay baay bó bonyii bocii bò saake bonsaw mum no gomte fiεε fi bó etey yí Jisos e, ege é bó eyu wvú. Geenεn, fanε yaa yen fiεε le ke. 56 Ε bonyii nteen mum ben jim nsaw mbiay εκumε Jisos. Geenεn, ε wee no jemyi fiεε ε fi yaa too kpwentene bó fi wee mvu le ke. 57 Ε bonyii bomew ke nε mum leem we, cu yibo mbiay yí ye le gay λ, 58 “Bese se nu ε yuw ε wvú gayte λ wen nu ke esâw yew ncese yin yì bó bom bó can, ejo εdiuw εta ekase bom yimi ε è yaa nu bó can ke.” 59 Naa no bó to jemyi nonεn, ε njeme wvubo fanε yaa etoo kpwentene ke. 60 Ε εκολε ke bocee ncese le mum nε leem we fwe dvu bonyii, bife ê Jisos λ, “Κε wo κεηκε fiεε keetfuse le? Wo yuuke κε mwεεm mvú bonyii ban jemyi yí yo le?” 61 Ε Jisos mεy diuw tfu, fanε yaa tfuse fiεε ke. Ε εκολε ke bocee ncese le bvuu bife ê Jisos λ, “Ε nu wo Mboyse wvú Nyo'

to kawεε wvú Waa Nyo', Nyo' wvú bó bensee?” 62 Ε Jisos tfuse λ, “Ε nu me. Ben nu ke eyεn no wee wvú diee nu Waawee ε shii ê εbo ke εεεy ke Wee wvú κεηκε Mvunγay e, ke ebvuu eyεn no wvú shiile too we ê kembεw e.” 63 Ε εκολε ke bocee ncese le yuw nonεn, mum saayε ndvú ye le, bife λ, “Shiee nu dvú wvú beene ebvuu egomte wee λ wvú eleem fen ejeme fiεε le? § 64 Κε ben nu ε yuw wase no wvú joo bvudvuu bvú Nyo' le? Ben ε gay λ la?” Ε bonyii bocii mum sumtεn λ wvú nu wee wvú bó eyu lo. 65 Ε bonyii bomew mum κεw no cuyte nceη yí Jisos e, kay ejise eye, no kfunε wvú bó mvunjko, gayte λ, “Κε γεε kewee ntum Nyo' kuw keseen.” Ε bonyii bo nci le ke nε jo Jisos mum κεw no suunjke.

Ε Bitá ma Jisos

(Mat 26:69-75; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18, 25-27)

66 No Bitá to nu je εκuεku lakfulεεη e, ε wan kpwoon mvu ηgoo boom bokεne bó to lemte εκολε ke bocee ncese le nε to mbew ye le. 67 No wvú yen Bitá le ε wvú yosene ηguy, ε wvú taa wvú nen tunη, gay λ, “Wo tεn be nu ben ε Jisos Wee wvu Nasalet wε.” 68 Ε Bitá tun, gay λ, “Κε me ηkee fiεε fi wo jemyi fin ke. Κε me ηkee ke.” No wvú gay nonεn,

14:56 Mben 35:11 14:58 15:29; Mat 26:61 14:61 Yesa 53:7; Mak 15:3-5; 15:39 14:62 Dan 7:13; Mat 22:44; 24:30; Mak 13:26; Luk 21:27 14:63 Mat 26:65 § 14:63 Wvú to saayi ndvú ye le nonεn, njefo fi to nu ε sase wvú le. 14:65 Yesa 50:6; 53:5; Luk 7:16 * 14:68 Κε boηwa' bo boyvuum bomew κεηκε njeme wvu λ, “Ε nyimshie mum tonj” ke.

mum nε fó gεn fô diuw ke-
taan e, ε nyimshie mum tonj.*
69 Ε wan kpwoon wε bvuu
yεn wvú le, gay ê bonyii bò
to leeme fó le, “Wee wvun nu
mvu bó le.” 70 Ε Bita bvuu
tun. Ε kefew ke dioo gεncε
caan, ε bonyii bò to leemene
fó ba bvuu gay ê Bita le, “Ε
nu keceey le wo nu mvu bó
le, njefo wo nu ten wee wvu
Galilee.” 71 Ε Bita mum kan,
tee lon yí εkolε kew e gay
le, “Κε me ηkee wee wvun
wvù ben jemyi εκυμε wvú
ke.” 72 Kan mwaan ε nyimshie
bvuu tonj le bokaη bofεε. Ε
wvú yuw mum kume njeme
wvú Jisos be jeme ê wvú le,
“Nyimshie ke enu le yí etonj
bokaη bofεε, ε wo ε ma wase
me bokaη botete.” Ε wvú
mum keσε kpwe no beele.

15

*Ε bó nya Jisos can Baylet
wee sa' wvu Lum e*
(Mat 27:1-2, 11-14; Luk
23:1-5; Jon 18:28-38)

1 Ε ekfuη ke gεn le jó eyuule
too nen, ε bocee ncese bo
baay baay bò bonyii bò saake
woη noo bonyii bò duηci
bonci bo Nyo' le, bò è nu
bonyii bocii bò saake bonsaw
mum shii jo ntaη, kay Jisos,
jo wvú gεn nya can Baylet e.
2 Ε Baylet bife ê Jisos le, “Ε
nu wo wvù Nfon Bojuu le?”
Ε Jisos tfuse ê wvú le, “Ε nu
no wo gay.” 3 Ε bocee ncese
bo baay baay mum κew no
teyte mwεem yí Jisos e nteen.
4 Nonεn ε Baylet bvuu bife

ê Jisos le, “Κε wo κεηke fiεε
keetfuse le? Wo yuuke ke
mwεem mvù bó cuci yí yo
le?” 5 Geenεn ε Jisos fanε yaa
ebvuu etfuse lo fiεε ê wvú ke.
Ε diuw yum Baylet.

(Mat 27:15-26; Luk 23:13-
25; Jon 18:39-19:16)

6 Ε to ké dioo nu kefew
ke Nkaw Danεfey wvun e,
ε Baylet bvuse wee ncaw
mwaan yew ncaw e wvú
bonyii nu ε leke. 7 Ε to nu
kefew kedvu le, ε wee mvu nu
yew ncaw e ε diee nu Balabas,
ε wvú nu ηgoo bonyii bò to
nu yew ncaw e bò to κewεε
mvunlaa εlaante yuwyε
bonyii le. 8 Ε kebombom ke
bonyii le mum to κew no biite
le Baylet ege no wvú to ké no
gee fô bowen e. 9 Ε Baylet
bife ê bó le, “Ben gomte le me
embvuse ε è nu Nfon Bojuu
le?” 10 Wvú to biite nonεn
njefo wvú to nu ε kiεε le bocee
ncese bo baay baay to nya
Jisos can wen e ε è nu njefo
bó to bene kendoη bò wvú.
11 Geenεn, ε bocee ncese bo
baay baay beyse kebombom
ke bonyii le le bó egay le wvú
ebvuse ε è nu Balabas. 12 Ε
Baylet bvuu bife ê bó le, “Ε
me ndioo ε mbvuse nonεn,
εηγε nεε bò wee wvun wvù
ben teηε le Nfon Bojuu?” 13 Ε
bó mum wam lo foweewe
le, “Bó eta lo wvú yí kentam
e.” 14 Ε Baylet bife ê bó le,
“Bó eta wvú nje la? Fiεε fi
befe fi wvú ge nu la?” Ε bó
bvuu no wamte gεne ke lo
fwe le, “Bó eta wvú yí kentam

e.” ¹⁵ Nonen ε Baylet mum bvuse Balabas njefo wvú to gomte keege no kebombom shieele. Ε wvú gay ε bó tam Jisos, mum nya le bó egen eta yî kentam e.

Ε bonyii bo nci le no σεwse Jisos

(Mat 27:27-31; Jon 19:2-3)

¹⁶ Ε bonyii bo nci le mum jo Jisos ley gen dvú entow fò bó to teje le Bletolium. No bó ley, mum kum kebese ke ηgoo bonyii bo nci le kecii ε kí tase. ¹⁷ Ε bó mum jo ndvu bvunfon shfuse yî ye le, bvuu lu kefo ke bvunfon e ε kí nu bíay bíay bon ê wvú efa. ¹⁸ Ε bó mum kew no bune wvú gayte le, “Biaa kemaan. Nfon Bojuu.” ¹⁹ No bó gee nonen mum no suunke wvú bó kembang yî ekole le, cuyte nceη yî ye le, too tumte ενvuw ê wvú ejise, bune wvú. ²⁰ Ε bó ke σεwse wvú nonen mese, mum kase baa ndvu bvunfon ye yî ye le, jise ndvú ye yî ye le, mum jo wvú no gene dvú keegen eta yî kentam e.

Ε bó ta Jisos yî kentam e

(Mat 27:32-44; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)

²¹ Ε bó dioo gene, ε bó bo wee mvu tasen ε wvú kfuuyi ηkpwaante ε diee nu Semon, ε è nu wee wvu Selin. Wvú to nu icee Eleksanda bó Lufus. Ε bó mum kan wvú ε wvú tuu kentam ke Jisos e. ²² Ε bó no gene bó Jisos gen

buy bvudvuu bvù bó teje le Golgota le, (ε diee din nu le Ngbwow Ekole,) ²³ mum nya mbvuum ê wvú le wvú ewu ε bó ε fiysen bó efuwe kemew ε bó teje le μεel. Geenen ε Jisos fanε yaa wu ke. * ²⁴ Ε bó mum ta wvú yî kentam e. Ε bó jo ndvú ye keegaw ê bikuu bibole mum tum kan bó ndvú yidvu keekiεε no wee nu ejo. ²⁵ Kefew kè bó to tae Jisos yî kentam e to nu didiuvu bvuu ke fontanentan. ²⁶ Ε bó san fiεε fi bó tae wvú yî kentam e nje fi ε fi nu le, wvú nu, “Nfon Bojuu.” ²⁷ Bó to nu ε ta ten bocoon bofeε yî bintam e, wvumvu ê εbo ke Jisos e ke εceey e, wvumvu ê εbo kew ke ηkoko le. [²⁸ Ε fi mum kocen no bó to sanεε wase ê Nwa' Nyo' le le,

“Bó to nu ε tan wvú ηgoo bonyii bò nu ε buw mwεem e.”] †

²⁹ Ε bonyii no fele yene Jisos e μεεke lo bikuu, baale wvú bó boncun gayte le, “En'gheee! Wo wvú se nu keeke esâw yew ncese ekase eyoo yî ediuw e eta, ³⁰ ke fi le ekole kuw eshii yî kentam kie le.” ³¹ Ε bocee ncese bo baay baay bó bonyii bò dunçi bonçi bo Nyo' le no buu ten wvú εbonεbon gayte le, “Wvú se fii bonyii bomew se wvú nulo efi kew ekole ηkuun. ³² Wvú wvú Mboyse wvú Nyo' to kawεε, wvú wvú nu Nfon bonyii bo

15:17 Luk 23:11 **15:18** Mat 27:11 **15:19** 14:65 **15:21** Lum 16:13 * **15:23** Mbvuum man to nu keege le wvú eciwle saa ebvuu eyuuke nsase ke. **15:24** Mben 22:18 **15:26** Mat 27:11 **15:27** Yesa 53:12 † **15:28** Ke bonwa' bo boyvuum bomew kenke kencim kè 28 ke. **15:29** Mben 22:7-8; 109:25 **15:29** 14:58 **15:32** Mat 27:11

Israel ke eshii le yî kentam e keseen é bese eyen emum ebee wvú le.” E bonyii ba bò bó to taε yî bintam e bô bo Jisos no baale ten wvú bô boncun.

E Jisos kpwe

(*Mat 27:45-56; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30*)

³³ E diuu ke dioo ben leke, ε ekfuη ne jiiim won tfuu gen buy didiuu ditete emvunsheen. ³⁴ E è ke no nu didiuu ditete, ε Jisos ne fuη foweεwe le, “Eloy, Eloy lama sabaktani,” fi nu le, “Nyo' wem, Nyo' wem, wo lan me nen nje la?”

³⁵ E bonyii bomew bò to leeme fó dioo yuw, gay le, “Ben eyeke eyuw, wvú teηe Elayja.” ³⁶ E wee mvu bó le ne lewte jo kusha, ffum ê mbvuum mo ηgbwayηgbwayi le, bon yî fite le neke le wvú ewu, mum gay le, “Ke leem nen é beene eyen laa Elayja nu eto eshike wvú yî kentam kin e le.” ³⁷ E Jisos ne wam foweεwe mum yoy n'yoy wvu fokemεse. ³⁸ E ndvu yi to gawsene yew ncese ente sele entelen kew fowe bow buy fokuse biba bifεε. ³⁹ E cee ekole bonyii bo nci le wvú to leeme fwe dvu Jisos dioo yen je yi Jisos kpwe jó le, mum gay le, “Kecεy, wee wvun se nu Waa Nyo'.”

⁴⁰ Bokεε bomew to leeme fó ntamndwee taale. Ngoo bó le to nu Maalia Magdalen bô Maalia wvú bwee Jem wvu

caan bô Yosεs, ε wvumvu nu Salome. ⁴¹ Bokεε ban nu bò to bii Jisos e Galilee fici wvú. Bó to nu fó bô bokεε bomew ten nteen bò to bie Jisos e ε bô bó to Jelusalem.

E bó dwey Jisos

(*Mat 27:57-61; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42*)

⁴² E è ke no nu wase ekiεguu εbvubwε, no è to nu Diuu di Nseyse le keeley yî diuu di mbam e, ⁴³ ε wee mvu wvu Alimatia wvú bó to teηe le Yosεw, kuu fitele gen yen Baylet e keeleke gvune di Jisos e egen edwey. Yosεw wvun to nu ηgoo bonyii bò saake won e, ε bonyii to wvumte naa wvú ntay. E wvú kebεε to cεyte ten kefew kè bvunfon bvu Nyo' le nu ke eto. ⁴⁴ E Baylet yuw, ε diuw yum lo wvú le Jisos be ε kpwe wase. E wvú tee ekole ke bonyii bo nci le kie ε kí to, ε wvú bife ê wvú laa Jisos be ε kpwe wase le. ⁴⁵ E wvú dioo yuw ê ekole ke bonyii bo nci le kedvu le Jisos be ε kpwe wase, ε wvú mum nya gvune didvu ε Yosεw. ⁴⁶ E Yosεw mum ne gen guy ndvu yi jee, gen shike gvune di Jisos e, baance jó, gen jike ê jem e ε bó cow yî kemaan e, mum binse kebwee ke te le to ban diuw jem yidvu dvú. ⁴⁷ E Maalia Magdalen bô Maalia wvú bwee Yosεs yen bvudvuu bvú bó dwey Jisos fó le.

16

Ɛ Jisos buy yî kpwe le

(Mat 28:1-8; Luk 24:1-12; Jon 20:1-10)

¹ Ɛ diuu di mbam e ke dioo fey wase, Ɛ Maalia Magdalen bô Maalia wvù bwee jem, noo Salome guy bonfey bô sh-fuunƙene wvu Ɛ bó egen eyefe gvune di Jisos e dvú.* ² Ɛ è ke no nu Ɛ è beɛ naa lo fontanɛntan ƙe no diuu beɛ san lo yî diuu di fwe yî kemaale, Ɛ bó nɛ no gene fô jem. ³ Ɛ bó dioo gene nonɛn no jemyi ɛbonɛbon Ʃ laa è nu ke ebinɛse yeɛ tɛ di bó ban diuw jem dvú é bó sɛ ley ɛ? ⁴ Geenɛn Ɛ bó dioo lan jise, yen Ɛ bó Ɛ binɛse wase tɛ didvu. Tɛ din to nu naa lo kebwee ke tɛ le. ⁵ Ɛ bó dioo ley gen ê jem, yen cuwee mvu le Ɛ wvú Ɛ shii ɛbo ɛɛɛy Ɛ tfume ndvu Ɛ yî defe, baa. Ɛ ye kufe bó nɛn wuuu. ⁶ Ɛ cuwee wvudvu gay ê bó Ʃ, “Fo diuw eyumtè ben ƙe. Me nke lo Ʃ ben gomte Ɛ è nu Jisos wvu Nasalet wvù bó se taɛ yî kentam e. Ƙe wvú beɛ fɛn ƙe. Wvú nu Ɛ buy wase yî kpwe le. Ben etaa eyɛn fô bó se jikɛɛ wvú. ⁷ Ben egen esee ê boom bew bo nɔoo le noo ê Bitale wvú nu Ɛ sa wase fwe dvunɛn Galilee. Ben nu ke eyɛn wvú le jó no wvú to gayɛɛ ê ben.” ⁸ Ɛ bokɛnɛ ba buy ê jem ciinƙe nɛn kikikiki, nɛ fɛɛ lo, Ɛ diuw Ʃ loocɛ Ʃ yum bó nɛn kaww. Ɛ bó fanɛ yaa jeme fiɛɛ ê wee ƙe, njefo bó to fane lo.†

Ɛ Jisos dunɛ ye ye ê bonyii
(Mat 28:9-10; Jon 20:11-18)

[⁹ Jisos to buy yî kpwe le diuu di fwe yî kemaale Ɛ è beɛ kebitele, yaw buynɛn Ɛ è nu fô Maalia Magdalen wvù wvú to bvusɛɛ bonceendaa bo dɛwle le yî ye le bosooshwi. ¹⁰ Ɛ Maalia mum gen see ê bonyii bô bô bo Jisos to ké no nu. Bonyii ban to nu Ʃ shii beele soo bikuu. ¹¹ Ɛ bó dioo yuw no kpwoon wɛ gayte le wen be Ʃ yen Jisos e Ʃ wvú nu dvú, Ʃ bó fanɛ yaa bee naa lo ƙe.

(Luk 24:13-35)

¹² Ɛjim jodvu Ʃ Jisos bvuu dunɛ ye ye ê bonyii bew bomew bo nɔoo le bofɛɛ Ʃ bó gene ntɛw mvu le Ʃ nfiɛɛɛn ye Ʃ kumɛn wase. ¹³ Ɛ bó tu jim, gen see ê kebese ke bonyii bo nɔoo le, Ʃ bó fanɛ yaa bee bó le ƙe.

(Mat 28:16-20; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23)

¹⁴ Ɛjim jodvu Ʃ Jisos dunɛ ye ye Ʃ è nu wase ê boom bew bo yuufe ncow mwaan e kebɛɛ Ʃ bó diekene. Ɛ wvú saw bó, njefo bó to baa ƙɛnƙe mbee ƙe, tɛmyi bikuu keebɛ bonyii bô to yenɛɛ wvú le seke wvú to buyɛɛ yî kpwe le. ¹⁵ Ɛ wvú mum gay ê bó Ʃ “Ben egen won e tfuu egen efewci saaka wvù jee wvù wvu Nyo' ê bonyii bocii. ¹⁶ Wee wvù é bee saaka wvudvu le, bó Ʃ lese wvú ê joo, é wvú ke eboy. Wee wvù Ʃ fan ƙeebee,

* **16:1** Ɛ nce Bojuu le nu Ʃ diuu to ké ka fokiɛguu. Fi nu Ʃ bokɛnɛ ban to guy bonfey ban Ʃ diuu di mbam e Ʃ fey wase sɛ buy gen fô jem. **16:6** 8:31 **16:7** 14:28; Luk 24:34 † **16:8** Ƙe bonɔwa' bo boyvuum bomew ƙɛnƙe bincim bi 16:9-20 ƙe. **16:14** Lem 1:6-8 **16:15** Mat 28:19 **16:16** Lem 2:38 **16:17** Lem 8:7; 16:17; Lem 2:4; 10:46; 19:6; 1Kol 14

nu ε wvú nu ke eley ηγεω
 e. ¹⁷ Bonyii bò nu ε bee nu
 ke egee mwεεm mvù duηci
 mvuηgay mvu Nyo' le diεwe
 mvun e: bó nu ke ebvuuse
 bonceendaa bo dεwle le yî
 bonyii le ê diee diem e. Bó nu
 ke ejemyi díεw yi fiε. ¹⁸ Bó nu
 ke ejici yó le bô can. Ε bó cim
 wu lo njiw, wvú saa ege fiεε
 bô bó κε. Bó nu ke egεεle can
 yî bonyii bò cemkene le, ε bó
 bonene.”

Ε Jisos ben we

(Luk 24:50-53)

¹⁹ Ε Tata Jisos jeme ê bó
 nonen mεse, ε Nyo' mum jo
 wvú ε wvú ben we shii ê ebo
 ke εκεεy ke Nyo' le. ²⁰ Ε boom
 bew bo ηgoó le ke mum buy
 no ghane fewci saaka wvù
 jee mondvuum e monciim. Ε
 Tata lemte bô bó tomte fiεε fi
 bó to fewci le è nu kecεεy bô
 mwεεm mvù duηci mvuηgay
 mvu Nyo' le mvù bó to gee.]

Saaka wvù Jee wvu
εκουμε Jisos no
Luka
to Sanεε
Fiεε fi nu ê Nwa'
Luk wvun e

Nwa' Luk wvun dunçi le Jisos nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε bonyii bo Islael dvù, bvuu nu Mboyse εηγοκε ke bonyii bocii le. Wvù jemyi mwεεm mvumew εκουμε Jisos ε mvù nu κε ε è nu ê ηwa' wvudvu wvun e maη. Wvù jemyi no bó to bokεε Jisos ε bonceendaa bo Nyo' le no yemte, ε boncey njée gen taa wan, jemyi ten no wan wvù Jisos to sheετεε yew ncese le, jemyi ηgan wvù Jisos to maε εκουμε wee wvù jee wvu Samalia bô wvu εκουμε wan wvù to laε. Wvù jemyi baay εκουμε bunle ê ηwa' wvun e bô εκουμε Keyoy ke Yuule noo εκουμε bokεε. Wvù jemyi no Nyo' λεεshi bibefe bi bonyii le, fi è nu shiee wvù Jisos to toε fokuse fen e.

Bikuu bi mwεεm e ê ηwa' wvun e

1:1-4 Kenκεwce

1:5-2:52 No bó to bokεε Jon Nleseεjoo bô no bó to bokεε Jisos ε bó no kuu

3:1-20 Lemme di Jon Nleseεjoo le

3:21-4:13 No bó to lesεε Jisos ê joo bô no Satan to momte wvù

4:14-9:50 Εκουμε lemme di Jisos e Galilee

9:51-19:27 No Jisos to nen'yεε Galilee no gene Jelusalem

19:28-23:56 Εκουμε kemaa ke Jisos e ke kemese le Jelusalem

24:1-53 No Jisos to buyεε yí kpwe le, buynεn ê bonyii εjise, ke ben we

Kenκεwce

1 Wee wvu baay wvù Teofilus, bonyii nteen nu ε mom wase keesan εκουμε mwεεm mvù to koyεε εντελεη jo bese. ² Bó to saanke mwεεm κε λεηλεη mvù bese to yuwεε ê bonyii bô to yenεε bô εjise εbo bvuu no fewci saaka wvudvu no mvù to κεwεε. ³ No me nu ε njo wase kefew ε ntasse mwεεm mvun mvunciim ε κεw fonκεw, ε mum ε n'yen le fí jee le me embaance ensan ten ê je yi λεη e ê wo. ⁴ Me ηge fin le wo ekiεε keceey ke mwεεm mvù bó nu ε fewce wase ê wo le.

ε nceendaa Nyo' tefe le bó nu ke eboo Jon Nleseεjoo

⁵ Seke Nfon 'Elod to saake won wvù Judea, cee ncese mvu to nu ε bó tenε le Sakalia. Wvù to lemte ê ηgoo bocee ncese bo Abija le, ε bwee yew we to buy ten ê kfuu di Elon e, ε bó tenε wvù le Elisaben. ⁶ Bonyii bo bofεε ban to nu bonyii bo teyten ε Nyo' εjise, gεele bonci bo Tata le bocii, yaa κεηκε jay κε. ⁷ Geenεn, bó to baa κεηκε wan κε, njefo Elisaben to nu kase, ε bó bocii to nu ε bó ε lunken wase.

⁸ Ε kefew ke to kocen, ε ηγοο Sakalia no lemte yew ncese Tata le. Ε to nu wvú cee ncese ê Nyo' ejise εbvubwe, ⁹ ε bó to baa wvú bii no bó to ké no baale bocee ncese ê nce wvubole. Ε wvú mum ley yew ncese le keeton jiin. ¹⁰ Ε kefew ke kocen keeton jiin, ε bonyii bocii bò to nu εkfunj no bunlee.

¹¹ Ε nceendaa Tata σεσε buynen ê wvú ejise leem ê εbo ke εεεy ke ketan ke jiin e. ¹² Seke Sakalia to yeneε wvú le, ε kedvum gbwo wvú, ε wvú kenke nfan baay. ¹³ Geenεn, ε nceendaa wvudvu gay ê wvú le, “Fo wo efanè ke. Nyo' nu ε yuw wase bunle yo. Bwee yew wo wvù Elisaben nu ke eboo wan diemsen é wo ecu diee le Jon. ¹⁴ Wvú nu ke eto bò nlanlanj fô wo le, ε bonyii nteen nu ke eyuuke njon nje boo diew. ¹⁵ Wvú nu ke enu wee wvu baay ê Nyo' ejise. Fo wvú ke ewuù mbvuum ke, se ge mò temyi. Keyoy ke Yuule nu ke eyinjen yí ye le seke bó ε boo wvú. ¹⁶ Wvú nu ke ege é bonyii bo Islael nteen ekumen mvuntelem mvubole ekase etu bò bo Tata wvù Nyo' wvubo. ¹⁷ Wvú nu ke egen fwe jo Tata bò fitele noo mvungay mvu Elayja le, keekumen mvuntelem mvu bocee boom e, é mvú enu yí boom bobole. Wvú nu ke ege é bonyii bò temyi bikuu ecine bikuu bi temyeen e, ekumen bonce bobole, ekenke bonkpwawce ε è nu bo

bonyii bo lenj e. Wvú nu ke ege nonen wvu le bonyii enù ε bó ε seyse keecεyε Tata.”

¹⁸ Ε Sakalia bife ê nceendaa Nyo' le, “Fieε fi nu ke ege é me enkieε ε bee bwee yew wem nu ε bó ε lunken wase nen nu la?”

¹⁹ Ε nceendaa Nyo' tfuse le, “Ε nu me wvù Gabliya, ε me nleeme ê Nyo' ejise sekecii, ε è tum wvú me le me ento ensee saaka wvù jee wvun ê wo. ²⁰ Taa eyen, no wo baa ebee saaka wvun e, ε kefew nu ke eto ekocen é fí ekenke keekooy, wo nu etu kencife, saa ejemyi ke, egen ebuy seke fieε fin nu ke ekooy.”

²¹ No fí to kooyi nonen, ε bonyii bò to nu εkfunj cεyε Sakalia no kenke lo nghaw laa è se kooyi la fí wvú she dvú baay nen ε. ²² Seke wvú to buyεε dvú, wvú to baa kieε keejeme ê bó ke. Ε bó mum kieε le Nyo' nu ε dunce fieε fi nghaw e ê wvú dvú. Ε wvú mum no feeke lo mwεem ê bó bò can, yaa jemyi ke. ²³ Ε Sakalia ke mase lemme diew yew ncese le mum kase tu jim fô yew e fo wvú. ²⁴ Ε ediuw ke fey, ε kpwεse wvù Elisaben leem bò fue, mum no nu ke ε è nu yew yí kee le tin. ²⁵ Ε Elisaben mum gay le, “Keseen Tata nu ε koo wase shen fô me le, ε cake kenj'wuumen yí ekole kem e.”

Ε nceendaa Nyo' tefe le bó nu ke eboo jisos

²⁶ Ε fue di Elisaben e ke buy kee soocan, ε Nyo' tum

nceendaa we wvù Gabliya ntew mvu wvu Galilee le ε bó teje le Nasalεt. ²⁷ Wvù to γεν bó ntum fô ηγον kpwoon mvu le ε bó teje le Maalia, ε è bεε wan wvu tfu. Wvù to nu ε bó ε seyse wase le wvù nu ke enu kpweε Yosεw wvu ê kfuu di Nfon Dawe le. ²⁸ ε nceendaa Nyo' wvudvu γεν yεn Maalia le gay wvù le le, “Me ηgayte wo le. Nyo' nu ε buw wase wo ε no nu ben ε wvù.”

²⁹ ε Maalia yuw ε fí ghaw wvù baay, ε wvù no maa laa kfuu wvun ηgayma se nu wvù nεε le. ³⁰ Geenεn, ε nceendaa Nyo' gay ê wvù le, “Maalia fo wo efanè ke. Nyo' nu ε buw wase wo. ³¹ Taa eyεn, wo nu ke eleem bó fue, eboo wan diemsen, ecu diee le Jisos. ³² Wvù nu ke enu wee wvu baay, ε bó nu ke eteje wvù le Waa Nyo', Nyo' wvù nu Ekole ke Mwεεm Mvunciim e. Tata wvù Nyo' nu ke eshike wvù yí kawla Nfon Dawe wvù icee kfuu dibole. ³³ Wvù nu ke esaake kfuu di Yakow e sekeci, ε ke bvunfon bwew nu ke ekeηke kemεse ke.”

³⁴ ε Maalia bife ê nceendaa Nyo' le, “Fifin nu ke eghan nεε le, ε me mβεε wan wvu tfu.” ³⁵ ε nceendaa Nyo' tfuse ê wvù le, “Keyoy ke Yuule nu ke eto yí yo le, é mvunηgay mvu Nyo' wvù nu Ekole ke Mwεεm Mvunciim e eyiηsen yí yo le. Nonεn, wan wvù wo nu ke eboo nu ke enu wvù yuule, é bó emum eteje wvù le Waa Nyo'. ³⁶ Taa eyεn, wayco wvù

Elisaben wvù nu ε wvù ε looce wase ε lun ε bó se teje wvù le kase, nu keseen bó fue kee soocaa, ε wvù nu ke eboo wan diemsen. ³⁷ Ke fiεε nu dvù fi nulo eghaw Nyo' ke.” ³⁸ ε Maalia mum gay le, “Me wvun fen wvù waa lemme Nyo'. Wvù ege é fi ekooy bó me no wo gay.” No wvù jeme nonεn, ε nceendaa Nyo' mum nε.

ε Maalia laa ghane ê Elisaben e

³⁹ Ke εdiuw yodvu le, ε Maalia seyse nε no yanεene gene ntew mvu wvù woj kum wvu Judea le, ⁴⁰ γεν buy jó, ley yew dvu Sakalia gay bwee yew we wvù Elisaben e. ⁴¹ No Elisaben to yuwεε ηgayma wvu Maalia, ε wan seσε ê wvù εshem baay. ε Keyoy ke Yuule yiηsen yí ye le. ⁴² ε wvù mum wvule foweεwe, gay le, “Kembonεn ke Nyo' le nu yí yo le fele bokεnε bocii, ε kembonεn kew nu yí wan wvù wo nu ke eboo le. ⁴³ Fin fiεε fi baay nεn ghan nεε le, le bwee Tata wεm nu ε laa ghane ê me le? ⁴⁴ Taa eyεn, seke me mbe n'yuw ηgayma wo, wan ε seσε ê me εshem bó nlanlan wvu baay. ⁴⁵ Njon wvu baay nu fô wo le, njefo wo nu ε bee le ηkawma wvù Nyo' to kawεε wo dvù nu ke eto ekocεn.”

ε Maalia bense Nyo'

⁴⁶ ε Maalia gay le, “Fitele fiem bensee Tata Nyo', ⁴⁷ ε me n'yuuke njon nje Nyo' wvù nu Mboyse wεm.

48 Wvú nu ε kume me, ε me nu ke lo waa we lemme wvu ncew.

ε kew yí keseen e ε γεν lo, εηγοκε kecii nu ke egayte le,

Nyo' nu ε lan kembonen yí yem e,

49 njefo Nyo' Mvunḡgay Mvunciim nu ε ge wase mwεem

mvu baay baay nteen fô me le.

Ke diee diew keηke kenfewsεν ke.

50 Wvú camte shen fô bonyii bò wvumte wvú le.

ε shen yin nu yí εηγοκε kecii le.

51 Wvú nu ε duηce mvunḡgay mvu εbo kew e,

ε tawse bonyii bò saale ye, bontanḡ bobole ε bvunḡ.

52 Wvú nu ε shwaw wase bonfon bo baay baay yí bokawla le,

ε bense ε ε nu bonyii bo ncew.

53 Wvú nu ε nyanḡe wase bonyii bò jeη yuu bó,

bó ε ffuu bó mwεem mvù jee, ε kuη bo kpaw e cancan.

54-55 Wvú nu ε ficε wee we lemme wvù Israeł,

ε kume keecam shen fô Abła'am bó kfuu diew e,

εgen emεse ke no wvú to kawεε ε bo'icee cee bosεse."

56 No Maalia jeme nonen, ce bó Elisabεν kee te mum kase tu jim fô yew e.

ε Elisabεν boo Jon Nleseεjoo

57 ε kefew kè Elisabεν ke eboo ke to kocen, ε wvú boo

wan diemsεν. 58 ε kfuu diew noo bonyii bò to cee kelen kedvu le yuw ε Nyo' nu ε duηce shen fô wvú le naa baay, ε bó mum no lanlanḡe.

59 ε εdiuw ke to buy nyanḡ, ε bó to keetfuse wan yew, mum no gomte keecu diee le Sakalia ke diewe di ice le, 60 geenεν ε bwee ma lo, gay le bó etenḡe wvú le Jon.

61 ε bó gay ε wvú le, "Ke wee nu dvú ε kfuu dinεν e bó diee din ke." 62 ε bó mum ne no feeke bó can ε cee wan, keekiεε laa wvú be gomte le bó ecu diee di wan e le yeε le.

63 ε wvú mum few ten le bó eto bó ficε é wen esanḡ yí dvú le. ε bó to dvú ε wvú mum sanḡ le, "Diee diew nu Jon." ε bó yen nonen ε dew yum bó. 64 Kanḡ mwaanḡ, ε diuw Sakalia mum yene ye, ε leme diew yaaten, ε wvú bvuu kase no jemyi. ε wvú mum kew no tumte monḡkum mo Nyo' le. 65 ε bonyii bo ntew wvudvu le keηke ηghaw baay. ε saaka mwεem mvun mvunciim saanḡken γεν wonḡ kum wvu Judea wvudvu le tfuu. 66 ε bonyii bocii bò to yuwεε mwεem mvun mvunciim keηke ηghaw mum no biite laa wvun wan nu ke enu wvù neε le, njefo fí to looci duηci le kembonen ke Nyo' le nu yí ye le.

ε Sakalia tefe ntum Nyo'

67 ε Keyoy ke Yuule ne yiηsen yí Sakalia wvù icee Jon e, ε wvú mum ne no jemyi ke

diεwε wee ntum Nyo' le, gayte
λε,

68 “Beene ebenseè Tata wvù
nu Nyo' bonyii bo Is-
lael.

Wvù nu ε to wase keesum
bonyii bew yî ηgew e.

69 Wvù nu ε gee wase
ntememvun gay wvù
nu ke eboyse beene,

ε wvù buy ê kfuu di wee
we lemme wvù Nfon
Dawe le.

70 Fifi nu nò wvù to kawεε
diuw bonyii bew bo
ntum e bò yuule

ε è bεε lo bvuyvuum e bò wvù
to gekεε,

71 ε wen nu ke eboyse beene
can bonyii bò gomte
keefiwsε beene le,

noo bonyii bosεεbeene bo
bvuban e.

72 Wvù to nu ε kaw ε wen
nu ke ecam shen fò
bo'icee cee bosεεbeene
le

mum no shee kumyi kelew
kew kè wvù wvù Nyo'
to dieε.

73 Wvù to nu ε kaw ê icee
bo'icee bosεεbeene
wvù Abla'am lew ε,

74 wen nu ke ebvuse beene
can bonyii bosεεbeene
bo bvuban e,

wvu ε è nulo é beene elemte
wvù le σε nfan,

75 eceè nce wvù yuule bò wvu
teyey ê wvù εjise

ε diuw εcii yî nshii wesebeene
le.

76 ε wo waa wεm nu ε bó nu ke
eteje wo ε wee ntum
Nyo',

Nyo' wvù nu Ekole ke Mwεεm
Mvunciim e,

njefo wo nu ke esa fwe dvu
Tata

keeseyse je ye.

77 Wo nu ke efewci ê bonyii
bew je yî è nulo é bó
ekεηke mboyma jó,

wvù è nu nλεεshe wvù Nyo'
nu ke eleεshe bibefe bi-
bole,

78 nje shen yi baay yi wvù
koole fò bonyii le.

Wvù nu ke eciinse Mboyse é
wvù eshiile too we
kε diεwε diuu fò dí ε san e.

79 Wvù nu ke enya n'yuu ê
bonyii bò nu yî εjiwε le
noo bò nu diuw kpwe le,
emum eleke beene ê je kem-
bonεn e.”

80 ε waa Sakalia wvudvu
mum no kuu yî nyam ye le,
kuu ten ê keyoy e. Ke mum
ne γεν no cee ε è nu ηkpwaante,
γεν buy diuu di wvù to buyεε
keedunεε ekole kew ê bonyii
bo Israel.

2

ε Maalia boo Jisos (Mat 1:18-25)

1 ε to nu kefew kekie le, ε sa'
buy ε bó etan bonyii bocii bò
nu yî bitum bi won wvù Lum
e. Yí to buy ê Kaysa Augus-
tus wvù to nu Nfon wvu baay
wvu jó. 2 Kentan kin to nu
ke fwe seke Kpwilinus to nu

wee sa' wvu Lum saake keba ke wonj e kè Silia. ³ Nonen, ε bonyii bocii mum no tuu jim bontew bobole, ε bó esanj ediee εbo ebvuu etanj bó.

⁴ Ε Yosew ten ne Nasalet ntew mvu wvu Galilee le, ben gen Betel'em ê keba ke wonj wvù Judea le jò bó to bokεε Nfon Dawe. Wvù to gen jó njefo wvù to nu wee kfuu di Nfon Dawe le. ⁵ Yosew to gene bó Maalia wvù wvù to leyte le è nu ke enu kpwese, ε wvù nu bó fue. ⁶ No bó to γενεε buy jó, ε kefew kè wvù eboo ke to kocen. ⁷ Ε wvù boo waa we bvucile ε è nu wan diensen, kule ê ndvu le, jike ê kekonj ke nyám e, njefo bó to nu ε tan fô nce yew bonyii bo ghane le.

Ε nceendaa Tata see boo ê boncey njée

⁸ Ε to nu kefew kedvu le, ε boncey njée bomew nu mbew ntew wvudvu le, cepte njée yibo entanj. ⁹ Ε nceendaa Tata ne sεsε buynen ê bó ejise, ε n'yuu Nyo' ba fô bó to nu, ε bó keηke nfan baay. ¹⁰ Geenεn, ε nceendaa Tata wvudvu gay ê bó le, “Fo ben efanè ke. Ben eyuw, me ntoo ε è nu bó saaka wvù jee fô ben e, ε wvù nu ke enya njonj wvu baay ê bonyii bocii. ¹¹ Yĩ diuu di eben e nu ε bó ε boo Mboyse ê ntew Nfon Dawe le wvù è nu Klistu wvù Tata. ¹² Fin nu ke enu nciise keedunje wan wvudvu ê ben. Ben nu ke egen eyen wvù le ε bó ε kule ê ndvu le ε jike ê kekonj ke nyám e.”

¹³ Κε nonen, ε bó ne sεsε yen nceendaa Nyo' we le bó ηgoo bomew e nteen ε bó tumte monkum mo Nyo' le gayte le,

¹⁴ “Mbense enù fô Nyo' wvù nu fowe le ε kembonen enu fokuse fen fô bonyii bó Nyo' yuuke njonj bó bó le.”

¹⁵ Seke bonceendaa bo Nyo' le ba to cin'yεε bó le kase ben we, ε boncey njée bodvu jeme ê bikuu bibole le, “Beene egen keseen wvun Betel'em, egen eyen fīε fin fī kooy le fī Nyo' nu ε ge beene ε kieε.”

¹⁶ Kan mwaan, ε bó mum ne yansen gen, gen yen Yosew bó Maalia le noo wan e, ε wvù jiime ê kekonj ke nyám e. ¹⁷ No bó yen nonen, mum kew no fele mwεem mvunciim mvù nceendaa Nyo' be seje ê bó ekumε wan wvudvu. ¹⁸ Ε dew yum bonyii bocii bó yuwεε mwεem mvù boncey njée ba jemyεε ê bó. ¹⁹ Geenεn, ε Maalia yuw fiew γεε fô fitele le no kpawaci sekecii. ²⁰ Ε boncey njée ba kase no tuu jim bensee Nyo' tumte monkum mew njefo bó to nu ε gen yen mwεem mvunciim e ke leηleη no nceendaa Nyo' to seηεε.

Ε bó gen nya wan wvù Jisos yew ncese le ê Nyo'

²¹ Ε wan wvudvu ke buy ediuw nyan, ε bó tfuse wvù yew, mum cu diee le Jisos, ε diee din nu ke dí di nceendaa Nyo' to seηεε ê bwee ε wvù se ke leem bó fue.

22 Ε kefew ke to kocen kè bó ege ncese keekfum bikuu bibole no nci Muses to gomte. Ε bó mum jo wan ben dvú Jelusalem keenya ê Nyo'. 23 Fifin nu no bó to sanεε ê Nwa' bonci bo Nyo' le le, "Ε wee boke waa bvucile ε ε nu wan diemsen, é wvú nya ε ε no nu wvu Nyo'."

24 Bó to gen ten keege ncese wvun bô bibembε bifεε, kenεε bô boom bo nyin e bofεε bii no fí to nu ê Nwa' bonci bo Nyo' le.

25 Ε to nu kefew kedvu le, ε cee la mvu nu Jelusalem ε bó teje le Semeon. Wvú to nu wee wvu teyey gee no Nyo' gomte, ε wvú to ceyte wee wvú ke eto elεese mvuntelem mvu bonyii bo Israel e. Keyoy ke Yuule to nu yí ye le, 26 ε kí to ge wase ε wvú kiεε le ke kpwe nu ke ejo wvú se wvú ε yen Mboyse wvú wvu Tata wvú wvú to kawεε le ke. 27 Ε Keyoy ke Yuule ke ne ge ε Semeon gen yew ncese le. Ε Yosew bô Maalia ke dioo to bô wan yew ncese le keege no nci gomte, 28 ε Semeon fi wan koyceε mum kew no tumte monkum mo Nyo' le, gayte le,

29 "Tata, no wo nu ε ge wase nkawma wo ε to ε kocen, joo le wee wo lemme yí nyεkeey e.

30 Ejise eyem nu ε yen wase Mboyse

31 wvú wo ciinse le, ε bonyii bocii nu ke eyen wvú le.

32 Wvú nu ke enu ken'yeeε fô bonyii bô yaa nu ke bo Israel e,

wvu le bó ten ekee wo, ege é bó ecake diee di bonyii buw bo Israel e we."

33 Ε cee wan bô bwee wan yuw mwεεm mvù Semeon jemyi ê wan wvun we, ε dew yum bó. 34 Ε wvú mum lan kembonen yí bó le, gay ê Maalia wvú bwee le, "Nyo' nu ε caw wase waa wo wvun, ε nto we nu ke ege é bonyii bo Israel nteen egbweken, é bomew enεnken lo we. Wvú nu nciise fiεε ε bonyii nu ke ejemyi mwεεm yí ye le. 35 Nonen, é fifin emum eduñci mwεεm mvù bonyii nyile ê mvuntelem mvubole. Mwεεm mvun mvunciim nu ke ege é fitele fiuw enu ke diεwε bó bon bô finyo."

36 Ε to nu ke kefew kedvu le, ε kpwoon mvu nu ε bó teje le Anna, ε è nu wee ntum Nyo'. Wvú to nu waa Fanuwel wvú wee kfu di Ashel e. Kpwoon wvudvu to nu ε lun wase baay. Wvú to nu bô dweese ke bilum bisooshwiw mey, ε dweese mum kpwe. 37 Ε wvú mum no nu ke wase fiew kpweε nkfu, shee yew ncese le bensee Nyo' entan bô emvunsheen, bamte mwεεm mvudien, bunlee. Bilum biew to nu wase mban nyan ncow binεw (84). 38 Ke kefew kedvu kè bó to toε bô wan yew ncese le, ε kpwoon wvudvu to yen bó le, mum nya keyoone ê Nyo', jeme ekumε wan wvun ê

bonyii bocii bô to ceyte kefew kè Nyo' ke esum bonyii bo Jêlusalêm can ηgew e.

³⁹ Seke Yosew bô Maalia to mēsēē mwēēm mvunciim no nci Nyo' to gomte, mum kase tu jim ntew wvubo wvù Nasalet e ê keba ke won e kè Galilee le. ⁴⁰ E wan mum no nu kuu kenke mvungay, e wvù e yiηsen bô bvufee bvu baay, e bonyii yene kembonen ke Nyo' le yî ye le.

E Jisos gen shēē yew ncese Nyo' le

⁴¹ Icee Jisos bô bwee to ké no bene Jêlusalêm bilum bicii fô Nkaw Danefey e. ⁴² E Jisos ke buy bilum yuufe ncow bifēē, e bó bvuu ben fô Nkaw wvudvu le kē no bó to ké no bene. ⁴³ No bó to dieē wase Nkaw mēse, dīoo tuu jim, e wan wvù Jisos shēē ejim Jêlusalêm, geenēn e ice bô bwee fanē yaa kiēē kē. ⁴⁴ E bó ke len diuu dicile, kpwaake kē le wvù nu ente jo ηgoo bonyii bô bô bó to lenē le. E bó ke mum kēw no gomte wvù ente jo kfuu dibole bô nsán, ⁴⁵ ke gom ηkuuη, mum kase tu jim Jêlusalêm keegom wvù jô. ⁴⁶ E è dīoo nu ejim jo ediuw eta no bó to kēwēē keegomte, e bó yen wvù le e è nu fô yew ncese le, e wvù e shii fô bô bonyii bo n'yēēyi le, yeke bon'yēēyi, biwci bombife. ⁴⁷ E bonyii bocii bô to yeke no kenke ηghaw baay njefo wvù to kee mwēēm baay bvuu tfuuse bombife leη. ⁴⁸ No bwee bô ice yenēē wvù le, e dew

loocē yum bó. E bwee ben wvù gay le, “Wan wo njiηsene la bô bese nēn? Taa eyēn, bee ico nu e gom wase wo e no wēwte lo.”

⁴⁹ E wvù tfuse le, “Ben be gomte me nje la? Kē ben be kee le me ηkenke keenu yew dvu Icem fēn e?” ⁵⁰ Geenēn, e bó fanē yaa kiēē fiēē fī wvù jeme kē.

⁵¹ E wvù mum nē e bô bó no booke Nasalet. E wvù gen no yuuke bó le ntay. No mwēēm mvun to kooyi nēn, e bwee gēē fô fitele fiēw e no kpawwci sekecii. ⁵² E Jisos mum no kuu, kenke bvufee bvu baay, e Nyo' koonke wvù, e bonyii tēn koonke wvù.

3

N'yēēyi wvu Jon Nlesejoo (Mat 3:1-12; Mak 1:1-8; Jon 1:19-28)

¹⁻² E to nu kefew kè Jon wvù waa Sakalia to nu ηkpwaante, e Nyo' tum wvù. Kelum kekīē to nu e Tibēlius e saw wase diēwē Nfon wvu baay wvu Lum e bilum yuufe ncow bitin. E Bontus Baylet saake keba ke won e kè Judea, e 'Elod saake Galilee. Filew wvù waa bwee 'Elod to saake keba kè Itulea bô kè Telakoniti, e Lisania saake Abilen. E to nu tēn kefew kè Annas bô Kayfas to nu bikuu bi bocee ncese le. ³ No Jon yuw ntum Nyo', mum nē gen biba bi won e bicii bì mbew Joo Joodan e, no fewci ê bonyii le bó ekumēn mvuntelem mvubole, é wen else bó ê

joo wvu le Nyo' elɛshɛ bibefɛ
bibole. ⁴ Fifin nu no Yesaya
wvù wee ntum Nyo' to sanɛɛ
ê Nwa' we le le,

“Diɛw wee fuɔŋke ŋkpwaante
le,

bó eseɣe je Tata,

enɛle é yí enù teytey,

⁵ ekɛshɛ le dikum di baay
baay bó di caan caan
dicii,

eyiŋsen bilonɛ bicii,

enɛle jé yì ŋgoonɔo é yí enu
teytey,

eyiŋsen bintuke é je enu nɛn
fɛmm,

⁶ é bonyii bocii emum eyɛn no
Nyo' boyse bonyii.”

⁷ No Jon fewci nonɛn, ɛ bi-
bombom bi bonyii le mum
no too le wvù elese bó ê joo.
ɛ wvù mum nɛ gay ê bo le,
“ɛŋgokɛ ke yó le, è tefe yɛɛ ben
le ben elewtè shém Nyo' yì
ffuuke yì wvù nu ke eduŋcɛ
ê ben, ɛ sɛ no too nɛn? ⁸ Ben
egeè mwɛɛm mvù duŋci le
ben nu ɛ kumɛn wase mvun-
telem mvunɛn. Fo ben emum
ekɛw eduù kɛ lo ê bikuu binɛn
le Abl'am nu icee wene kɛ. ɛ
me ensee ê ben le è nulo é Nyo'
ebaŋke eta eyan é yó etu boom
bo Abl'am e. ⁹ Ben ekeè le
bó nu ɛ gɛɛ wase teme ê binyi
bi bite le. Kete kecii kè baa
yumte mvuntam mvù jee, nu
ɛ bó nu egbwɔ naa eley yì gɛŋ
e, eton lo.”

¹⁰ ɛ bibombom bi bonyii le
biɛ yuw, bife ê Jon le, “Bese nu
ege nɛɛ keseen?”

¹¹ ɛ wvù tfuse le, “Wee wvù
kɛŋke bikum bifɛɛ enya ke-
mew ê wee wvù yaa kɛŋke kɛ,
é wvù kɛŋke mwɛɛm mvudien
egaw bó wee wvù yaa kɛŋke
kɛ.”

¹² ɛ bonyii bomew bó to fii
shile to fò wvù le le wvù elese
bó ê joo, bife ê wvù le, “Wee
n'yɛɣi, bese ege nɛɛ fisese?”

¹³ ɛ wvù tfuse ê bó le, “Fo
ben efii shile fesene no nci
gomte kɛ.”

¹⁴ ɛ bonyii bo nci le to fò
wvù le bife le, “Fisese nu ɛ
bese nu ege nɛɛ?”

ɛ wvù tfuse le, “Ben eyɛnè
fo ben ebɛmsee bonyii lole
bigew noo keegowtè mwɛɛm
yì bonyii le ɛcici kɛ. Ben
eyuukè njon bó fiɛɛ fi bó laake
ben dvù.”

¹⁵ No bonyii to nu kɛ wase
cɛyte Mboyse wvù Nyo' to
kawɛɛ, ɛ bó mum no ghayte
mwɛɛm mvu Jon e, bvuu no
kpwaake le sekemew ɛ è nu
wvù wvù Mboyse wvudvu.
¹⁶ ɛ Jon mum kiɛɛ gay ê bó
le, “Me nleese ben ɛ è nu kɛ ê
joo le maan, geenɛn wee wvù
kuuke fele me bɛɛ too ejim,
ɛ me mbaa nciɛm ŋkpwentɛn
keŋgvuwɛɛ nfay bolaba bew
kɛ. Wvù nu ke elese fiew
ben ɛ è nu can Keyoy ke Yu-
ule le noo ŋguy e. ¹⁷ Wvù
kɛŋke fiɛɛ fiew ɛbo fi wvù nu
efɛɛtɛn ɛgɛŋ dvù, eyɛse fò wvù
fɛɛtɛne, ebaancɛ ɛgɛŋ egeɛ ê
ŋwaw e, emum ekuu nyiim
eton ê ŋguy wvù fiɛɛ sɛ njime
le.”

18 Ε νεε no Jon to fewci saaka wvù jee wvù wvu Nyo' ê bonyii nen bvuu nyaa bó bô bontefe jé le nteen. 19 Geenε, ε wvú no jemyi εκυμε 'Elod wvù wee sa' kaci lo, njefo 'Elod to nu ε jo 'Elodia wvù kpweε waa bwee kpweε le, bvuu no jemyi εκυμε mwεεm mvù befe nteen mvù 'Elod to buwyεε. 20 Ε 'Elod ke mum mεse foose lo gee diew gay ε bó ekoo Jon efen yew ncaw e.

Ε Jon lese Jisos ê joo

(Mat 3:13-17; Mak 1:9-11)

21 Seke Jon to bεε leese bonyii ê joo, ke lese diuu dimew mεse ε Jisos ten to ε wvú lese wvú ê joo. Ε Jisos dioo bunlee, ε εbulε yene ye, 22 ε Keyoy ke Yuule shii to yî ye le fieesene εbembε. Ε diεw jeme fowe ε, “Wo nu Waa wεm, nu fitele fiem, ε me n'yuuke njon bó wo baay.”

Kfuu di bo Jisos e

(Mat 1:1-17)

23 Jisos to nu diεwε bilum mbaanshe le seke wvú to kεwεε lemme diew. Bonyii to kpwaake ε wvú nu waa Yosew wvù waa Eli. 24 Eli to nu waa Mata't, wvù waa Λewe, wvù to nu waa Nelki wvù waa Jannay, wvù to nu waa Yosew. 25 Yosew wvun to nu waa Matatia, wvù waa Amos, wvù to nu waa Na'um, wvù waa Ešli, wvù to nu waa Nagay. 26 Nagay to nu waa Maat wvù waa Matatia, wvù to nu waa Semein, wvù waa Yosek, wvù to nu waa Joda.

27 Joda to nu waa Joanan, wvù waa Lesa, wvù to nu waa Selubabel, wvù waa Shiltia, wvù to nu waa Neli. 28 Neli to nu waa Nelki wvù waa Adi, wvù to nu waa Kosam, wvù waa Elmadam, wvù to nu waa El. 29 El to nu waa Yoshua wvù waa Eliesa, wvù to nu waa Yolem wvù waa Mata't wvù to nu waa Λewe. 30 Λewe to nu waa Semeon wvù waa Juda, wvù to nu waa Yosew, wvù waa Yonam, wvù to nu waa Eliakim. 31 Eliakim to nu waa Melia wvù waa Mena, wvù to nu waa Matata wvù waa Natan, wvù to nu waa Dawe. 32 Dawe to nu waa Jεese, wvù waa Obεδ, wvù to nu waa Boas, wvù waa Sala wvù to nu waa Na'shon. 33 Na'shon to nu waa Aminada, wvù waa Admin, wvù to nu waa Alni, wvù waa Eslon, wvù to nu waa Beles wvù waa Judas. 34 Juda to nu waa Yakow wvù waa Aysik, wvù to nu waa Abl'am, wvù waa Tεla, wvù to nu waa Na'ol. 35 Na'ol to nu waa Selug wvù waa Leu, wvù to nu waa Beleg wvù waa Ebe, wvù to nu waa Shela. 36 Shela to nu waa Kaynan wvù waa Alfasad, wvù to nu waa Shem wvù waa Noa', wvù to nu waa Lamek. 37 Lamek to nu waa Metusela wvù waa Enok, wvù to nu waa Jaled wvù waa Ma'alalalel, wvù to nu waa Kaynan. 38 Kaynan wvun to nu waa Enosh wvù waa Set wvù to nu waa Adam, ε Adam nu wvù Nyo' to bomεε.

4

*Ɛ dɛwle no momte Jisos
(Mat 4:1-11; Mak 1:12-13)*

¹ Jisos to nu ɛ nɛ fô Joo Joodan e, ɛ wvú ɛ yiɲsen bô Keyoy ke Yuule. Ɛ kí ge ɛ wvú nɛ ɣen no cee ŋkɔpwaante. ² Ɛ wvú no nu jó yí ediuw mbaanyɛ ɛ dɛwle momte wvú. Wvú to nu jó nonɛn yaa diekene kɛ. Ɛ ediuw yodvu ke fey, ɛ jeɲ no yuu wvú. ³ Ɛ dɛwle mum to gay ê wvú ɛ, “Ɛ wo fɛn nu Waa Nyo', é wo gay ɛ tɛ din tu bvulem.” ⁴ Ɛ Jisos tfuse ê wvú ɛ, “Fí nu ɛ bó ɛ saɲ ɛ,

‘Kɛ wee cee kɛ nje bvulem maɲ kɛ.’ ”

⁵ Ɛ dɛwle jo wvú ben dvú bvudvuu bvumew e, duɲɕɛ bitum bi yí ɛkolɛ ke nshɛ le bicii ê wvú. Ɛ Jisos yɛn nɛn mwanɲ. ⁶ Ɛ dɛwle mum gay ê wvú ɛ, “Bó nu ɛ nya wase ɛkolɛ ke nshɛ le kin ê me kecii, ɛ è nulo é me nya ê naa yɛɛ wvú me ŋkooɲke. Me nu nya é wo esaake, kɛɲke bvukukɛ bô mvuɲgay mvudvu mvunciim. ⁷ Fí nu kɛ ɛ wo egbwe ê me ejise ewvum me, é me emum enya fiɛɛ ficii ê wo.”

⁸ Ɛ Jisos tfuse ê wvú ɛ, “Fí nu ɛ bó ɛ saɲ ɛ, ‘Ɛ wvumtè Tata wvú Nyo' wo, elemtè kɛ ɛ è nu wvú le maɲ.’ ”

⁹ Ɛ dɛwle mum jo wvú ɣen dvú ê kelaante kè Jɛlusalɛm e, leke fô kegoy ke yew ncese le, gay ê wvú ɛ, “Ɛ wo fɛn nu Waa

Nyo', é wo sele ɛkuse, ¹⁰ njefo fí nu ɛ bó ɛ saɲ ɛ,

‘Nyo' nu ke egay é bonceenda bew eɕɛyɕey wo.’

¹¹ Ɛ fí bvuu nu ɛ bó ɛ saɲ ɛ,

‘Bó nu ke eka wo fo wo ekfun ɛkalɛ yí tɛ le.’ ”

¹² Ɛ Jisos tfuse ê wvú ɛ, “Nwa' Nyo' gayte tɛn ɛ,

‘Fo wo emomtè Tata wvú Nyo' wo kɛ.’ ”

¹³ Seke dɛwle to mɛsɛɛ wase jé yicii yí wvú to nulo emom Jisos jó, mum nɛ ɣen no ɕeyte diuu dimew.

*Ɛ Jisos kɛw lemme diew
Galilee*

(Mat 4:12-17; Mak 1:14-15)

¹⁴ Jisos to nu ɛ nɛ tu jim Galilee, ɛ wvú ɛ yiɲsen bô mvuɲgay mvu Keyoy ke Yuule le. Ɛ saaka wvu ɛkumɛ wvú saɲken ɣen biba bi wonɲ e bì jó le bicii. ¹⁵ Wvú to nu ɛ no yɛɛyi bonyii yéw bunle le, ɛ bonyii bocii bɛnsee wvú.

*Ɛ bó ma Jisos ntɛw wvubo
wvú Nasalet e*

(Mat 13:53-58; Mak 6:1-6)

¹⁶ Ɛ Jisos ke mum nɛ ɣen ntɛw wvú Nasalet e jò wvú to kuɛ. Ɛ è ke no nu diuu dibole di mbam e, ɛ wvú ɣen yew bunle le kɛ no wvú to ké no ɣene. Ɛ wvú ke nɛ leem we keetaɲ Nwa' Nyo'.

¹⁷ Ɛ bó nya nwa' wvú Yesaya wvú wee ntum Nyo' to saɲɛɛ ê wvú. Ɛ wvú fay taa bvudvuu bvumew bvú bó saɲɛɛ jó ɛ,

4:1 Mat 6:16-17; Luk 4:18; Ibu 4:15 **4:4** Dito 8:3 **4:6** Mat 28:18; Jon 12:31

4:8 Dito 6:13; 5:9 **4:10** Mben 91:11-12 **4:12** Dito 6:16 **4:13** 22:3, 31

4:14 4:18 **4:18** 1:68 **4:18** Yesa 61:1-2; Mat 11:5; Luk 7:22 **4:18** 1:35; 3:16,

22; 4:1, 14; 10:21; 24:49; Mat 1:18, 20; 3:11, 16; 4:1; 12:18, 28, 31-32; 28:19; Mak 1:8,

10, 12; 3:29; Lem 1:2, 5, 8; 2:4, 17, 18

18 “Keyoy ke Tata Nyo' le nu yî yem e, njefo wvù nu ε yefe wase me le me ento

enfewce saaka wvù jee ê bonyii bo kefufe le.

Wvù nu ε tum me le me ento entefe ê bonyii bò nu yî ncaw e le bó nu ke ebvuse bó, embvuu entefe ê binfefe le bó nu ke eyene ejise ebo.

Wvù tum ten me le me nto embvuse bonyii bò bó nyewle bó bó yî ncaw e,

19 embvuu enfewce le kelum kin,

nu kè Tata Nyo' nu ke ebuw bonyii.”

20 No Jisos tan nen, kase kewew nwa' wvudvu nya ê wee wvù to ké no geele mum shii fokuse. E bonyii bocii bò to nu yew bunle yidvu le lun ejise yî ye le. 21 E wvù mum kew no nyeyte ê bó le, “Fieε fin fi ben yuw ê Nwa' Nyo' le nu ε fi to wase ε kocen eben.”

22 E bonyii yeke ε fi jon bó le baay, ε bó kenke nghaw yî njeme wvù jee wvù buyte diuw we le. Geenεn, kaa ne no ghayte, biite le, “Wvun nu ke waa Yosew nen e?”

23 E Jisos mum gay ê bó le, “Ke è nu kemaenεn le ben nu ema ngan ê me le, ‘Wee wvù fele bonyii, fele ekole kuw.’ Ben nu egay le me enje ten mwεem fen mvù ben se yuuke le me ngee Kafana'um.” 24 E Jisos bvuu gay ê bó le, “E me ensee ê ben keceey le, ke è nulo é bó ewvum wee ntum Nyo' won we le ke. 25 Yî keceey e, é me nsee ê ben le è to nu

kefew ke wee ntum Nyo' wvù Elayja le, jan to nu ε mey we yî bilum e bitete bó kee soocaan, ε jen koo won tfuu. Bokε' bo bonkfu le to nu won wvù Is-lael e kefew kedvu le nteen. 26 Geenεn, Nyo' to baa tum Elayja fô mvu bó le ke, tum fiew ε è nu fô kpweε nkfu wvù to nu Salafat, won wvù Sidon e. 27 Ben ekumyi ten le, è to nu kefew ke wee ntum Nyo' wvù Elisha le, ε bonyii nu Is-lael nteen kenke ntun wvu baay, ke mvu bó le to nu ε bonεn ke. E to mey ke Naaman wvù emben wvu won wvù Silia le wvù bó to feleε.”

28 No Jisos jeme nonεn, ε bonyii bocii bò to nu yew bunle le yuw, ε mvuntelem bente lo bó. 29 E bó ja we, domten wvù, buy dvù εlaante jodvu, ben buy yî diuw nkon yi to nu yî kum ntew wvubole, njefo bó to gomte keedomse wvù é wvù egbwe jó. 30 Geenεn, ε wvù fey ê bó entelen no gene fiew.

E Jisos bvuse keyoy kè yiile yî wee le

(Mak 1:21-28)

31 E Jisos ke mum ne bow Kafana'um, ntew mvu wvu Galilee jodvu le. E è ke no nu diuu di mbam e, ε wvù gen no yeeyi bonyii yew bunle le. 32 E bonyii bodvu bocii no yuuke kenke lo nghaw yî n'yeeyi we le, njefo n'yeeyi we to kenke mvungay. 33 Wee mvu to nu yew bunle yidvu le, ε keyoy kè yiile nu yî ye le.

Ɛ wvú mum nɛ no wamte ɛ,
 34 “Abaay Jisos wvu Nasalet,
 wo fii la ê bese? Wo to keelɛse
 lo bese le? Me ŋkee naa wo.
 Ɛ nu wo wvudvu wvú yuule
 wvù nɛ fô Nyo' le.”

35 Ɛ Jisos wam keyoy kè
 yiile kedvu, gay ɛ, “Baŋ lo,
 ebuy yî wee wvun e.” Ɛ
 kí mum shiŋɛn, bense wee
 wvudvu tum fokuse ê bonyii
 ɛjise, mum buy yî ye le,
 geenɛn faŋɛ yaa ɛmɛse wvú
 kɛ.

36 Ɛ bonyii taa, ɛ diuw yum
 bó. Ɛ bó no ghayte, biite
 ɛ, “Wvun njeme nu wvù nɛɛ
 wvù wee wvun kɛŋke? Wvú
 kɛŋke mvuŋgay kane biyoy bi
 yiile e ɛ bí buyte yî bonyii le.”

37 Ɛ saaka wvu ɛkumɛ Jisos ɛn
 bontɛw bocii bo ê keba ke jó
 le.

Ɛ Jisos fɛ bonyii nteen

(Mat 8:14-17; Mak 1:29-39)

38 Ɛ Jisos buy yew bunle
 yidvu le, ɛn ley yew dvu Se-
 mon. Ɛ mwɛse Semon ɛmte
 bô ken'ya'. Ɛ bó ɛkɛ ɛ Jisos
 efi wvú. 39 Ɛ wvú ɛn fô wvú
 to jiime, leem ê wvú ê we, kan
 ken'ya' kedvu. Ɛ kí mum ɛnɛ
 wvú le ɛ wvú bonɛn. Kaŋ
 mwaan, ɛ kpwoon wvudvu
 mum ja we taa fiɛɛ ɛ bó die.

40 Ɛ diuu ke dioo seeyi, ɛ
 bonyii bô to kɛŋke bonyii bô
 ɛmkenɛ bô hincɛm jɛɛy jɛɛy
 mum no joo too dvú fô Jisos
 e. Ɛ wvú mum no kumte
 bó le bocii, ɛ bó bonene.

41 Bonceendaa bo dɛwle le tɛn
 to buyte yî bonyii bomew e
 nteen wamte ɛ, “Wo nu Waa
 Nyo'.” Geenɛn, ɛ Jisos kan ɛ

fo bó ejemyi kɛ, njefo bó to
 kee Jisos ɛ è nu Mboyse wvú
 Nyo' to kawɛɛ.

42 Ɛ ɛkfuŋ ke buy yuu, ɛ Jisos
 buy ɛn bvudvuu bvumew
 e wvú ɛmbeŋ. Ɛ bonyii ke
 shɛɛ kɛw no gomte wvú. Ke
 dioo to yɛn wvú le, ɛ wvú
 gomte wase ɛ wen enɛ nɛw
 wvudvu le. Ɛ bó mum no
 momte jé ɛ wvú emɛy bô bó.

43 Geenɛn, ɛ wvú tun gay ɛ,
 “Me ŋkɛŋke keenfewɛɛ saaka
 wvú jee wvu ɛkumɛ bvunfon
 bvú Nyo' le bontɛw bomew e
 tɛn, njefo è nu fiɛɛ fi Nyo' tum
 me ɛ me ento enge.”

44 Ɛ wvú mum nɛ ɛn no
 ghane fewci saaka wvudvu
 yéw bunle le, wonj wvudvu le
 tfuu.

5

*Ɛ Jisos tee boom bew bo
 ŋgoo le bo fwe*

(Mat 4:18-22; Mak 1:16-20)

1 Ɛ to nu diuu dimew, ɛ Jisos
 no leeme mbew Mamase yî
 Genɛsalet e, ɛ bonyii ɛ gem
 wvú ɛ face ɛ no yuuke diɛw
 Nyo'. 2 Ɛ wvú nɛ yɛn bikonj
 e bifɛɛ ŋgem joo le, ɛ bonyii
 bô to kɛŋke ɛ buɛɛ wase jó ɛ
 no cuke binsaŋ bibole bi byé
 le. 3 Ɛ wvú ɛn ley ê kemew
 e, ɛ è nu ke Semon e, gay ɛ
 wvú edomɛ ɛ kí eley eɛn ê
 joo caan. Ɛ wvú domɛ, ɛ Jisos
 mum shii jó ɛ bonyii no nu ê
 ŋkpwaante ɛ wvú yɛɛyi bó.

4 Ɛ wvú ke yɛɛyi mɛse, mum
 gay ê Semon ɛ, “Keyɛ kekonj
 eley eɛn ê joo fô shiyyine,

é ben etfume binsanj binen ekoo byé.”

⁵ E Semon tfuse le, “Cee ekole, bese se ce lo we tfumyi binsanj bvú e yuu, e fanje yaa koo lo fiεε ke. Geenēn, no è gay wo, me nu entfume ke lo.” ⁶ E bó gen tfume, koo byé jó nteen, dioo bvuse, e binsanj no gomte keesemken. ⁷ Nonēn, e bó lawce bonyii bobole bo ηgoo le ê kekonj kemew e le bó eto efice bó. E bó to bvuse byé yidvu e yí yinjen bikonj bibole, e bí mum no gomte keeshiile ê joo. ⁸ E Semon Bita yen fiεε fi kooy le, mum gen tum envuw ê Jisos ejise gay le, “Kee wo Tata, nenε fiuw fen ecine me le, me nu fiem wee wvú befe.”

⁹ Wvú to jeme nonēn, njefo bô bonyii bew bo ηgoo le to nu e yen byé yí bó to koolεε, e ye bem bó. ¹⁰ E yí bem ten Jem bô Jon boom bo Sebēdee le bô to nu ten ηgoo Semon e. E Jisos gay ê Semon le, “Fo wo efanè ke. E kew yí keseen e e gen lo, wo nu ke ekoolε wase e è nu bonyii.”

¹¹ No bó yuw nonēn, mum bvuse bikonj bibole ê ηkpwaante, cine mwεem mvunciim e mum no bii Jisos e.

E Jisos fe wee ntun wvu baay

(Mat 8:1-4; Mak 1:40-45)

¹² E è ke no nu kefew kemew e, e Jisos nu ê kelaante kemew e, e wee mvu nu jó e ntun wvu baay e die wase lo

wvú. E wee wvudvu yen Jisos e, to gbwe ê wvú ejise, leke wvú gay le, “Tata, wo nulo efe me é me en'yuu, é wo fen koonke lo.”

¹³ E Jisos mum neke kebo kum wvú le gay le, “Me ηkoonke lo, bonen le eyuule.” Kanj mwaan, e ntun wvu baay wvudvu mum cine wvú le. ¹⁴ E Jisos ciise lo ê wvú le, “E yenè fo wo esee ê wee. Geenēn, gene edunje ekole kuw ê cee ncese, emum enya nnya yí Muses to gayεε le wee kenke keenya keedunje ê bonyii le wen nu e bonen wase yí ntun wvun e e no yuule.”

¹⁵ No Jisos ciisεε ê wee wvudvu nonēn, e saaka wvu ekume Jisos kaa bvuu saanken fey lo, e bibombom bi bonyii le no baanci too keeyuuke n'yεeyi we, bô le wvú efelè bincem bibole. ¹⁶ Geenēn, é Jisos ké ja cine bó le gen no bunlee ηkpwaante.

E Jisos fe wee e wvú e kpwe keba kemwaanj

(Mat 9:1-8; Mak 2:1-12)

¹⁷ E è ke no nu diuu dimew e Jisos yεeyi bonyii, e mvunjay mvu Nyo' le nu yí ye le, e wvú fele bincem. E Bofalasii noo bonyii bô to dunji bonci bo Nyo' le e shii fó, e bó to buy bontew bocii bo Galilee le noo biba bi Judea bô Jelusalem e. ¹⁸ E fi kooy le bonyii bomew to nu e ne no too e bó e shfume wee ê fikεey e, e wvú e kpwe wase keba kemwaanj.

5:11 Mat 8:21-22 **5:14** Lew 14:2-32; Mak 7:36; Luk 17:14 **5:15** Mak 7:36

5:16 Mat 14:23; 26:36-46; Mak 1:35; 6:46; Luk 3:21; 6:12; 9:18, 28-29; 11:1; Lem 1:14; 2:42; 6:4; 12:5

Bó to too keeley dvú yew ejike fwe dvu Jisos. ¹⁹ Geenεn, fanε yaa kenke je ke, njefo bonyii to faci baay. Ε bó mum ben ε è nu ê yew we, too keyey, shike wee wvudvu fwe dvu Jisos ê fiεε fi wvú to jiime jó le. ²⁰ No Jisos to yenεε le bonyii bodvu nu ε lese mvuntelem mvubole yî ye le, ε wvú mum gay ê wee wε le, “Nsaa yem, me nu ε nleεshe wase bibefe biuw.”

²¹ Ε bonyii bò to duñci bonci bo Nyo' le bô bo ηgoo Bofalasii le ba, mum kew no wvukene gayte le, “Wvun se nu yεε wvú joo bvudvuu bvú Nyo' le? Ε nu yεε dvú wvú nulo elεεshe bibefe efey Nyo' maan?”

²² Ε Jisos kiεε fiεε fi bó wvukene, bife ê bó le, “Ben se kenke kfuu ban bonkpawce ê mvuntelem mvunen e nen nje la? ²³ Fi cekey nu fi la, keegay le me nu ε nleεshe wase bibefe bi wee wvun e, nuule wvú eja we elene le? ²⁴ Geenεn, me nu enduñce ê ben keseen le wee wvú diee nu Waawee kenke mvungay fokuse fen keleεshe bibefe.” Ε wvú mum gay ê wee wvú to kpweε wase keba kemwaan wε le, “Ε jemyi me ê wo, ja we, ejo fikεey fiuw egenè fô yew e.”

²⁵ Kan mwaan, ε wvú mum ja we leem ê bonyii ejise, mum jo fiεε fi wvú to jiime yî dvú le no gene fô yew e fo wvú, tumte monkum mo Nyo' le. ²⁶ Ε bonyii yen nonεn, ε dew yum bó ε bó kenke nghaw,

no tumte monkum mo Nyo' le gayte le, “Bese nu ε yen binghaw bi mwεem e εben.”

Ε Jisos tee Lεwe

(Mat 9:9-13; Mak 2:13-17)

²⁷ Ε Jisos ke ne buy fó no ghane. Ε wvú dioo gene, yen wee mvu wvú to fii shile le ε bó tenje le Lεwe, ε wvú ε shii fô bvudvuu bwew bvú lemme le. Ε Jisos gay ê wvú le, “Ε bii me le.” ²⁸ Ε Lεwe ne we, cine fiεε ficii le mum no bii Jisos e.

²⁹ Nonεn, ε Lεwe ke mum ge ηkaw wvu baay yew dvu wvú keekieekiee Jisos. Ε bonyii bò to fii shile ηeyte lo fó noo bonyii bomew ε bô bó diekene. ³⁰ Ε Bofalasii noo bonyii bobole bo ηgoo le bò to duñci bonci bo Nyo' le kew no wvukene, bife ê boom bo ηgoo le bo Jisos e le, “Ε nu nje la wvú ben diekene, wukene ben ε bonyii bò fii shile noo bò befe bomew.”

³¹ Ε Jisos tfuse ê bó le, “Ke bonyii bò temyi ké no gomte wee εfuwe ke. Ε ké no gomte bonyii bò camkene.

³² Ke me nto keete bonyii bò nu teytey ke. Me nto keentee ε è nu bonyii bò befe le bó ekumen mvuntelem mvubole.”

Ε bó bife ê Jisos ekume mbam mwεem mvudien

(Mat 9:14-17; Mak 2:18-22)

³³ Ε bó ke ne ghay ê Jisos le, “Boom bo ηgoo le bo Jon e ké jaa no bamte mwεem mvudien bvuu bunlee εfonεfon, ε è nu ke no bo Bofalasii le ké no

gee, geen ε buw nu ke fibole diekene lo wukene.”

³⁴ Ε Jisos maw diεw ê bó le, “Ε nulo é bó ebe bonyii bô bvujen é bó egen, é wee ebvuu ege é bó ebannte mwεem mvudien ε cee bvujen nu bô bó? ³⁵ Geenεn, kefew nu ke eto kè bó nu ke eloo cee bvujen wvudvu ê bó, é bó emum ekεw embante mwεem mvudien kefew kedvu le.”

³⁶ Ε wvú bvuu ma ηgan mvu ê bó le, “Κε wee nu dvú wvú nulo esaa ndvu yi fie etumce yi yvum dvú κε. Ε wvú ge nonεn, tu wvú ε befe wase bô ndvu yi fie yidvu. Ε κε è cim nulo é finceke fi fifε fidvu egen leηleη bô ndvu yi yvum yidvu κε. ³⁷ Κε è nulo ten é wee ejo mbvuum mo monfεm, egeε ê gham mbvuum e,* ε wvú ε yvumεn wase κε. Ε wvú ge nonεn, é mbvuum mo monfεm modvu ke ekoo, esawyε gham wvu yvum wvudvu, é mbvuum bô gham ela εcici. ³⁸ Fi leη nu le, bó keηke keegeε mbvuum mo monfεm κε ε è nu ê gham wvu fwε le. ³⁹ Ben kee ten le κε wee nu dvú wvú ké no wuu mbyuum mò nu ε koo wase wvú nulo ebvuu ekooηke mo monfεm κε. Wvú ké no bensee κε wase ε è nu mo koo wa ma.”

6

Ε Jisos nele ekumε diuu di mbam e

(Mat 12:1-8; Mak 2:23-28)

¹ Ε to nu diuu di mbam e dimew, ε Jisos bô boom bew

bo ηgoo le no lene fele weε εγιη wvumew e. Ε boom bew bô ηgoo le ne kew no sumyi biceε diee. ² Ε Bofalasii yen, bife le, “Ε nu nje la wvú ben gee fiεε fi nci baa bee le wee ege diuu di mbam e?”

³ Ε Jisos bife ten ê bó le, “Fí nu le ben ke baa tan wase ê Nwa' Nyo' le no jen to yuu Nfon Dawe bô ηgoo ye ε wvú ge? ⁴ Wvú to nu ε ley yew Nyo' le jo bleed wvú bó to gee ncese dvú fô Nyo' le, die bvuu nya ten ηgoo ye dvú, ε è to nu nci fo wee edie bleed wvudvu efey bocee ncese.” ⁵ Ε Jisos mum mese gay ê bó le, “Wee wvú diee nu Waawee nu Cee Ekole wvu mbam.”

Ε Jisos fe wee diuu di mbam e

⁶ Ε è ke bvuu no nu diuu di mbam e dimew, ε Jisos gen ley yew bunle mi le no yεεyi bonyii. Ε wee mvu nu dvú ε kebo kew ke εceεy ε kpwe wase. ⁷ Ε bonyii bô to duηci bonci bo Nyo' le noo Bofalasii mum no gomte fiεε fi bó etey yí Jisos e. Ε bó mum bon εjise yí ye le no taale laa wvú nu efe wee diuu di mbam e le. ⁸ Ε Jisos kieε fiεε fi bó fiεwsene bô fí, gay ê wee wvú kebo to nu ε kpwe we le, “Ja we, eto eleem fen.” Ε wvú mum ja we leem. ⁹ Ε Jisos bife ê bó le, “Me mbiite ε è nu ê ben, fiεε fi nci nu ε bee le wee ege diuu di mbam e nu fi la? Keege fiεε fi jee, nuu fi befe le? Keeboyse wee, nuu keeyu lo le?” ¹⁰ Ε

wvú taa bó ejise ejise kenen, mum gay ê wee we le “Neke kebo kuw.” E wvú neke, e kí mum bonen.

¹¹ Geenen, e fí kaa looce ton'yé lo bonyii ba, e bó mum kéw no joo nsey no è nulo é bó ege bô Jisos.

E Jisos caw boom bew bo ntum e yuufe ncow bofée

(Mat 10:1-4; Mak 3:13-19)

¹² E è no nu ké ediuw yodvu le, e Jisos né ben yí kum e keegen bunle, ke ce bunlee Nyo' entan jocii. ¹³ E ekfuñ buy yuu, e wvú tee bonyii bô to bii wvú le, e bó to. E wvú cawce bomew yuufe ncow bofée tee bó le boom bew bo ntum e. ¹⁴ Ediee e bonyii bodvu to nu: Semon, wvú wvú to nya diee diew dimew le Bitá, bô Andulu wvú waa bwee Semon wvudvu. E bomew nu Jem, Jon, Filew, Batolomu, ¹⁵ Matio, Toma noo Jem wvú waa Alfiyus, Semon wvú to nu wee ngoo Boselot, * ¹⁶ Judas wvú waa Jem noo Judas Iskaliot wvú to ghanee gese Jisos.

E Jisos no yeyi bvuu fele bonyii

(Mat 4:23-25)

¹⁷ No wvú cawee bó nonen, e bô bó bocii mum né no booke. Ke bow, e wvú leem yí bale le, e bonyii bew bo ngoo le to nu wase fó nteen noo kebombom ke bonyii le e kí ta lo ye fó kè nen'yee

Judea bô Jelusalem. Bomew bonyii to nen'yi mondvuum mo mbew joo yi baay e ké diewe Taya bô Sidon e. ¹⁸ Bó to to keeyuw n'yeyi wvu Jisos, é wvú ebvuu efe bincem bibole. Bonyii bô biyoy bi yiile to jewsee bó to too ten e wvú bvuuuse biyoy bidvu. ¹⁹ E bonyii bocii mum no momte keekum wvú le, njefo mvunğay mvù to buyte yí ye le to fele bonyii bocii bô to kumte wvú le.

Bvujonke bô ngew

(Mat 5:1-12)

²⁰ E Jisos ke né taa bonyii bew bo ngoo le, gay le,

“Njon wvu baay nu wene, ben bô fuute, njefo bvunfon bvú Nyo' le nu fô ben e.

²¹ Njon wvu baay nu wene, ben bô beele jen ke seen, njefo Nyo' nu ke ege é ben effuu.

Njon wvu baay nu wene, ben bô beele keseen, njefo ben nu ke ekp-waake dikie.

²² Njon wvu baay nu wene, seke ben bii wee wvú diee nu Waawee le, e bonyii bane ben, kuñke ben, nan'yi ben bvuu nyaa ben ediee yò befe.

²³ Fí ke dioo kooyi nonen, e ben no lanlanè, binè, yuukè njon, njefo mmawce wene wvú kuuke nu won wvu we le. Ben ekeè le è nu ké no bo'icee cee bonyii boba to

6:11 Jon 5:16, 18 **6:12** 5:16 **6:14** Lem 1:13; Jon 1:40-44 * **6:15** Boselot to nu Bojuu bô to tomte won wvubo, diuu keebvuse won wvudvu yí ngew e can bonyii bo Lum e. **6:19** Mat 9:20 **6:20** Mat 5-7 **6:20** Jem 2:5 **6:21** Mwm 7:16-17; Yeli 31:25; Mben 126:5; Yesa 61:3 **6:22** Mat 5:11; Jon 16:2; Lem 5:41; 1Bi 4:14 **6:23** Mat 5:12

nyεwle bô bonyii bo ntum
Nyo' le bo fwele.

²⁴ Geenen, ηγεw wvu baay nu
wene, ben bonyii bo
bvukuke le,
njefo kensamen kenεn ka
ke wase ε ε nu fen.

²⁵ Nγεw wvu baay nu wene,
ben bô εtew nu ε yinσen
keseen,
njefo ben nu ke ebeele
jen.

Nγεw wvu baay nu wene, ben
bô kieele keseen,
njefo ben nu ke ebeele
soo bikuu.

²⁶ Nγεw wvu baay nu wene,
seke bonyii bocii bensee ben.
Ben ekeε le ε nu ke no bo'icee
cee bonyii boba to bensee
bonyii bo mbiay e bô to mbi-
ayte le bó nu bonyii bo ntum
Nyo' le.

*Wee ekoonkè wee we
bvuban*

(Mat 5:38-48)

²⁷ Geenen me ε no ηgayte
ê ben ban bô yuuke fiεε fi
me njemyi le, le ben ekoonkè
bonyii bonεn bo bvuban e,
egeε ε ε nu mwεem mvù jee
fô bonyii bô bone bikaa ê
ben εjim e. ²⁸ Ben elekè le
Nyo' elan ε ε nu kembonen
yî bonyii bô bunlee le lon eto
fô ben e, ebvuu ebunleε fô
bonyii bô nvuwse ben e. ²⁹ ε
wee sun wo yî kediew e, é
wo banke kemew ε wvú mese
sun. Wee é baa kekum kuw
ke εkfun, é wo cinε ε wvú jo
ke εnte fô. ³⁰ ε wee leke fiεε ê
wo, é wo nya. Wee é cim ε jo lo
mwεem mvuw, fo wo ebvuu

eshe ebiite ke. ³¹ Naa la fi ben
shieele le bonyii egeε fô ben e,
enù fi fi ben egeε ten fô bó le.

³² ε ben koonke ke ε è nu
bonyii bô koonke ben, é fiεε fi
bó ebensee ben yî dvú le enu
la? Ke bonyii bô befε gee ke
nonεn e? Bó koonke ke ten ε è
nu bonyii bô koonke bó. ³³ ε
ben gee mwεem mvù jee ε è
nu ke fô bonyii bô gee ten fô
ben e, é fiεε fi bó ebensee ben
yî dvú le enu la? Ke bonyii
bô befε gee ke lenlen e? ³⁴ ε
ben foose bonyii bô mwεem
ε è nu ke ê bô ben taale le
bó nulo ekase etfuse, é fiεε
fi bó ebensee ben yî dvú le
enu la? Ke bonyii bô befε
ké no foose ke mwεem ê nsáa
yibo njefo bó kee le bó nu ke
ekase etfuse fiεε ficii le? ³⁵ Fí
nu len le ben ekoonkè bonyii
bonεn bo bvuban e, egeε ε
è nu mwεem mvù jee fô bó
le, efoosè bonyii bô mwεem
yaa taale le bó ke ekase etfuse
ke. Nonεn, é ben ke emum
ekenke nlawma wvù kuuke ε
è nu ê Nyo' wvù nu Ekole ke
Mwεem Mvunciim e, ebvuu
enu boom bew, njefo è nu ke
ten no Nyo' gee mwεem mvù
jee fô bonyii bocii bô yeele
εjisε noo bô mvuntelem yi-
ile le. ³⁶ Ben ecamtè shen
fô bonyii le ke lenlen no Icee
wene camte.

*Fo wee elomtè gee di wee
mvu le ke*

(Mat 7:1-5)

³⁷ Fo ben elomtè gee di
bonyii bomew e, nonεn Nyo'
saa ke elom ten dinεn ke. Fo

ben ebonè bikaa ê bonyii ejim le bó eley ηγεω e, nonen Nyo' saa ke ebon ten ê ben ejim ke. Ben elεεshì bibefe bi bonyii bomew e, é Nyo' ke elεεshe ten binen. ³⁸ Ben enyaà nnya ê bonyii é Nyo' ke enya ten ê ben. Wvú nu ke edioo enyaa elooce efew ntay, eshiwse, ecince é fi eyinšen efuci fokuse. Fiεε fi wee feeke fiεε jó se nyaa ê wee, è nu ke fi fi Nyo' nu ke efew jó se nya ê mweten."

³⁹ E Jisos bvuu ma ngan mvu ê bó le, "Ke kenfefe nulo edunji je ê kemew ke. E wvú mom lo, bó saa gbweken ê kentuke le bocii le? ⁴⁰ Ben ekee le ke waa ηwa' ké no fele wee wvú yeeyi wvú ke, geenen, e è nu seke wvú e yeeyi wase e mese, é wvú ekee ke diewe wee wvú yeeyi wvú le.

⁴¹ E nu nje la wvú wo ké no taale e è nu sheshe yi nu ê waa bwoo jise, geenen yaa yene kekew kè nu ê diuw jise le ke? ⁴² E nulo é wo eghan nee se no gayte ê waa bwoo le, 'Waa bwεem, ke leem é me embvuse sheshe ê wo jise,' geenen yaa yene ke kekew kè nu ê diuw jise le? Wo nu wee kendunçe ye! Yawε ebvuse kekew kè nu ê diuw jise le se looce eyen sheshe yi nu ê jise di waa bwoo le, emum ebvuse."

Bó ké kiεε kete yî mvuntam e
(Mat 7:16-20)

⁴³ E Jisos bvuu gay le, "Ke è nulo é kete kè jee eyum mvuntam mvù befe ke. E ke è

nulo ten é kete kè befe eyum mvuntam mvù jee ke. ⁴⁴ Bó ké kiεε kete e è nu yî mvuntam mvù yumte yî dvú le. Ke è nulo é wee ekoy fimbi yî bisafe le ke, e ke è nulo ten é wee ekoy yon yî ewante le ke. ⁴⁵ Wee dioo nu wee wvú kenjke ntfu mwεem mvù jee ê fitele fiew e, e wvú mum no bvuuuse e è nu mwεem mvù jee. E dioo nu wee wvú we ntfu nu mwεem mvù befe ê fitele fiew e, é wvú no bvuuuse ke e è nu mwεem mvù befe. Fí nu nonen njefo fiεε fi nu e yinšen fô fitele fi wee le nu ke fi fi ké no buyte diuw we le."

Kenffuy kè jee bô kè befe
(Mat 7:24-27)

⁴⁶ E Jisos mum bife le, "E nu nje la wvú ben teje me le, 'Tata, Tata', yaa gee fiεε fi me ηgayte ke? ⁴⁷ Wee wvú too, eyuw n'yeeyi mum gen no gee no wvú gayte, nu e me nu endunçe ê ben keseen no wvuwee wee nu. ⁴⁸ Wvú nu ke diewe wee wvú to nu keebom yew, yaw cim shii, gen kum kembangan e se lese kenffuy, mum bom. E joo ke yinšen, buy to kfun yew yidvu, e yí fanε yaa shiw ke, njefo wvú to nu e looce bom ntay. ⁴⁹ Geenēn, wee wvú too, yuw n'yeeyi dioo gen fanε yaa egee no wvú gayte, nu ke diewe wee wvú to nu keebom yew, taashε lo bvudvuu mum bom se kenffuy. E joo ke buy to kfun yew yidvu, kan mwaan e yí shii nen wuuu, tawse lo."

7

Ɛ cee ekolɛ bonyii bo nci le lese fitele yɪ Jisos e
(Mat 8:5-13)

¹ No Jisos to mɛsɛɛ wase yɛɛyi bonyii bô mwɛɛm mvun mvunciim, mum nɛ ɣɛn ê ke-laante kè Kafana'um e. ² Ɛ ekolɛ ke ɳɔoo mi bonyii bo nci le bo Lum nu jó kɛɳke nƳwa we mvu, kooɳke wvú baay. Ɛ nƳwa wvudvu cɛmte nu wase diuw kpwe le. ³ Ɛ ekolɛ kedvu dioo yuw ekumɛ Jisos, mum cooɳken bonyii bô saake woɳ Bojuu tum ɛ bó eɣɛn elɛkɛ Jisos ɛ wvú eto eƳɛ nƳwa wen. ⁴ Ɛ bó mum ɣɛn yɛn Jisos e ku can ê wvú gay ɛ, “Kee wo ɣɛnɛ kɛ efi wee wese wvun, è nu wee wvù è nulo é wo efi wvú. ⁵ Wvú kooɳke woɳ we-sebeene baay, ɛ è nu wvú wvù to bomɛɛ yew yese bunle.”

⁶ Ɛ Jisos mum nɛ ɛ bô bó no ɣɛne. Ɛ bó ke dioo feɳene wase yew cee ekolɛ ke bonyii bo nci le, ɛ wvú tum nsáa ye yimew ɛ yí eɣɛn eci Jisos. Ɛ yí ɣɛn, ɛ bô bó tasɛn, ɛ yí tefe ê wvú ɛ, “Tata, ekolɛ ke bonyii bo nci le gayte ɛ fo wo eshe yɛnè ɳɣɛw too kɛ. Lɛ wen baa kocɛn wee wvù è nulo é wo eley ê wvú yew e kɛ. ⁷ Ɛ è nu ɛ fiɛɛ fi be ge ten ɛ fo wen eto bô bikaa biwene eyɛn wo le. Geenɛn, ɛ wo ebvuse kɛ ɛ è nu diɛw diuw wo le é nƳwa wen emum ebonɛn. ⁸ Lɛ wen ten nu wee ê mvuɳgay mvu wee mvu le ekuse, ɛ bonyii bo nci le nu ten ê wen ekuse. Ɛ wen ké egay ê mvu ɛ, ‘Ɛ ɣɛnè,’ é

wvú no ɣɛne lo, ké egay ê mvu ɛ, ‘To,’ é wvú no too lo. Ɛ wen ké egay ten ê nƳwa wen ɛ, ‘Geɛ nɛn,’ é wvú no ɣɛne lo.”

⁹ Ɛ Jisos yuw ntum wvudvu nonɛn, ɛ diuw yum lo wvú, ɛ wvú baɳke ye gay ê kebom-bom ke bonyii le kè to bii wvú le ɛ, “Ɛ me ensee ê ben ɛ me mbaa n'yɛn wase wee le kɛ naa Islael ɛ wvú ɛ lese kƳuu fin fitele yí yɛm e nɛn kɛ.” ¹⁰ Ɛ bonyii ba bô cee ekolɛ ke bonyii bo nci le to tumɛɛ dioo kase tu yew, yɛn ɛ nƳwa wvudvu ɛ bonɛn wase.

Ɛ Jisos yemmke cuwee yí kpwe le

¹¹ Ɛjim jodvu, ɛ Jisos bô boom bew bo ɳɔoo le nɛ no ɣɛne ntɛw mvu le ɛ bó teɳɛ ɛ Nayin, ɛ kebombom ke bonyii le shfumte ê wvú ɛjim. ¹² No bó to ɣɛne, dioo buy diuw ketaan wvù to leyte ntɛw wvudvu le, yɛn ɛ bó ɛ tuu gvune di wee le ɛ no buyte dvú. Wee wvudvu to ka kɛ wvú can bwee le. Ɛ bwee to nu kpweɛ ɳkƳu. Ɛ bó to buyte dvú nonɛn, ɛ kebombom ke bonyii bo ntɛw wvudvu le shfumte bii bwee wan e. ¹³ Ɛ Tata dioo yɛn kpwoon wvudvu le, ɛ shen koo wvú, ɛ wvú gay ê wvú ɛ, “Fo wo ebvuu bee kɛ.” ¹⁴ No wvú gay nonɛn, mum fey ɣɛn kum fikɛɛy fi bó to tulɛɛ gvune didvu jó. Ɛ bonyii bô to tulɛɛ mum leem. Ɛ wvú gay ɛ, “Cuwee, me njemyi ê wo, nɛnɛ we!” ¹⁵ Ɛ wvú mum nɛ we

shii, kɛw no jemyi. Ɛ Jisos jice wvú le mum nya ê bwee.

16 Ɛ bonyii bocii yɛn nonɛn, ɛ diuw yum bó. Ɛ bó no tumte monkum mo Nyo' le gayte le, “Wee ntum Nyo' wvu baay nu ɛ buyɛn ê beene entelɛɲ. Nyo' nu ɛ to wase keefi bonyii bew.”

17 Ɛ saaka wvun wvu ɛkumɛ Jisos saanɲɛn ɲɛn won wvú Judea le tfuu noo bitum bi mbew jó le.

Ɛ Jon Nleseɛjoo tum boom bew bo ɲɔoo le fô Jisos e (Mat 11:2-19)

18 Ɛ boom bo ɲɔoo le bo Jon e yuw tɛn mwɛɛm mvun mvunciim, ɲɛn see ê wvú. Ɛ wvú tee bomew bofɛɛ, 19 tum fô Jisos e le bó eɲɛn ebife ê wvú le laa è nu wvú wvú to nu keeke eto, nuu bó ecɛytè wee mvu le.

20 Ɛ bó ɲɛn yɛn Jisos e, gay ê wvú le, “Jon Nleseɛjoo nu ɛ tum bese keebife ê wo le laa è nu wo wvú to nu keeke eto, nuu bó ecɛytè wee mvu le?”

21 Bó to biite nonɛn, ɛ Jisos nu sekedvu fele bincɛm bô bontun, bvuu bvuuuse biyoy bi befe yí bonyii le, yɛn'yi ɛjise ɛ binfefe nteen. 22 Ɛ Jisos tfuse ê bó le, “Ben ekase eɲɛn esee ê Jon mwɛɛm mvù ben yɛn noo mvù ben yuw e. Binfefe yɛne wase mwɛɛm e, ɛ bontɛɲɛ lene teyɛy, ɛ bonyii bô cɛmkene bô ntun wvu baay bonene. Bincife yuuke wase mwɛɛm, ɛ bonyii bô kpwekɛn kaase tuu dvú, ɛ bó bvuu fewci tɛn saaka wvú jee wvú wvu Nyo'

ê bonyii bo kefufe le. 23 Njon wvu baay nu wvu wee wvú baa maɲene me kɛ.”

24 Ɛ bonyii bô Jon to tumɛɛ ba ke nɛ, ɛ Jisos mum kɛw no jemyi ê kebombom ke bonyii le ɛkumɛ Jon biite le, “Ben se shee buyte ɲɛne ɲkpwaante keeɲɛn eyɛn ɛ è nu la le? Gayi di wfefwe fele shiike? 25 No è baa nu nonɛn, tu ben se buyte ɲɛne yɛne ɛ è nu la le? Wee ɛ wvú ɛ sufe ye bô ndvú yí bonene? Ben eyekɛ eyuw, bonyii bô suute ye bô ndvú yí lumte bvuu diee bikuu bibole ké no nu ɛ è nu ê bontow e. 26 Ben ɛ se ɛ no ɲɛne nonɛn keeyɛn ɛ è nu la le? Wee ntum Nyo' nuu? 'Ɛɛ, tu ben se nu ɛ yɛn. Ɛ me ensee ê ben le, wvú fele wee ntum Nyo'. 27 Ɛ nu wvú wvú bó saɲɛɛ ɛkumɛ wvú ɛ Nyo' gayte le,

‘Yekɛ eyuw, me nu ɲke enci-inse wee wɛm ntum ɛ wvú esa fwe dɛw wo, wvú nu eɲɛn eseyse je yo é wo se no too.’

28 Ɛ me ensee ê ben le, ente jo bonyii bô nu ɛ no nu wase yí ɛkolɛ ke nshɛ le ɛ to ɛ buy keseen e, nu ɛ kɛ wee nu dvú wvú kuuke fele Jon kɛ. Geenɛn, ɛ wee wvú nu naa wee wvu caan ente jo bvunfon bvú Nyo' le nu ɛ wvú kuuke fele wvú.”

29 Ɛ bonyii bocii naa noo bonyii bô to fii shile yuw no Jisos jemyi le Jon to nu wee ntum Nyo' bɛnse le bvunfon bvú Nyo' le nu bvú teyɛy, njefo bó tɛn to nu ɛ bee ɛ Jon

lese bó ê joo. ³⁰ Geenεn, ε Bo-falasioo noo bonyii bô to looci kee bonci bo Nyo' le tun fi-bole ntaŋ wvù Nyo' to too dvù njefo bó to nu ε faŋ fo Jon lese bó ten ê joo.

³¹ Ε Jisos ne ghay le, "Fiεε fi è nulo é me nfewsεn εngoke ke bonyii bo keseen e dvù nu la? Bó nu ke diεwε la? ³² Me nu nsee ê ben fiεε fi bó nu diεwε fi. Bó nu ke diεwε boom bo caan caan bô nu ε shiiyεn mondvuum mo way e, ε bomew teŋe bomew biite le, 'Bese toonke ndon se ben bine lo le? Nyaa ηkiee kpwe se ben beŋe lo le?' ³³ Ε nu ke no Jon Nleseεjoo se toε, shee jeŋ yaa wuu ke ten mbvuum, ben le wvù keŋke nceendaa dεwle yî ye le. ³⁴ Wee wvù diee nu Waawee ε dioo to, diekene bvuu wukene, ben le bó etaa eyen, wvù ghane wuwte mwεεm mvudien wuwte mbvuum, bvuu nu nsaa bonyii bô fii shile noo bonyii bô befe bomew. ³⁵ Geenεn, bonyii bocii bô bense bvufee bvù è nu bvù Nyo' le dunji le è nu bvù leŋ."

Ε Jisos leεshe bibefe bi kpwoon nsake le yew dvu wee Falasioo

³⁶ Ε wee Falasioo mvu ke ne tee Jisos le wvù eto ediekεn ê wen yew. Ε Jisos bee gen ε bó no diekene. ³⁷ Ε kpwoon nsake mvu to nu ntεw wvudvu le. Ε wvù yuw le Jisos diekene ê wee Falasioo wvudvu yew, mum jo fikaa * fi nfiey

mvu wvù shfuunjkene le, gen dvù fó. ³⁸ Ε wvù gen ley leem mbew Jisos e, ne kew no beele, ε misem cemceme yî bikaa bi Jisos e. Ε wvù mum ηgvuwεε, ηgvuse ekole kew no shole bikaa bi Jisos e bô yvuw ekole, ηoci mum yeefe bô nfiey wε. ³⁹ Ε wee Falasioo wε wvù to teŋεε Jisos le wvù eto ediekεn yεn nonεn, kpawwεε fô fitele fiew e le, "Ε wee wvun fen be nu wee ntum Nyo', tu wvù be ε kieε fiεε fi è nu kpwoon wvun wvù kumte wvù le, le è nu kpwoon nsake."

⁴⁰ Ε Jisos ne gay ê wee Falasioo wvudvu le, "Semon, me ηkeŋke fiεε keenjeme ê wo."

Ε wvù tfuse le, "Wee n'yεεyi, jeme."

⁴¹ Ε Jisos mum kew le, "Wee mvu to nu ε foose bonyii bofεε bô bigew, foose wee mvu bô bodanali gee tin, foose mvu bodanali mbaanshen. ⁴² Ε fí ke ghaw bó bocii keekase elaw, ε wvù mum cinε bigew bidvu le ê bó. Keseen, wo yene le ente jo bonyii bo bofεε ban, wee wvù nulo ekoonke wvù baay nu wvù la?"

⁴³ Ε Semon tfuse le, "Ε nulo enu wee wvù bó to cin'yεε fioo ye le ε yí duule."

Ε Jisos bee le, "Wo nu ε jeme leŋ." ⁴⁴ No wvù beŋe nonεn, banke ye taa kpwoon wε, mum gay ê Semon le, "Wo nu ε yεn kpwoon wvun e? No me mbe nto ê wo yew, wo

7:33 Mat 9:14; Mak 2:18; Luk 5:33 7:33 1:15 7:34 Mat 9:10 7:36 11:37

7:37 Mat 26:6-7; Mak 14:3 * 7:37 Fikaa fin nu ε bó to kene bô te dimew di bó teŋe é diεw bala le le «alabaster». 7:39 7:16 7:42 Mat 18:27 7:44 Keŋ 18:4; 1Tim 5:10

be baa cim nya me joo ncuke bikaa ke. Geenen, kpwoon wvun nu ε cuke wase bikaa biem ε è nu bô misem, ε sho bô yvuw ye ekole. ⁴⁵ Wo be baa gay me le ηoce ke. Geenen, ε kew no me mbe nto fen, nu ke no kpwoon wvun ηoci bikaa biem. ⁴⁶ Ε wo be baa cim yefe ekole kem ke naa bô mεem ke. Geenen, kpwoon wvun nu ε yefe wase bikaa biem ε è nu bô nfiey wvù shfuunjkene. ⁴⁷ Nonen, é me ensee ê wo le, kpwoon wvun nu ε dunce kenkonen ke baay njefo bó nu ε læshε wase bibefe biew bì duule baay. Geenen, ε wee wvù bó læshi bibefe biew ε bí nu caan dunçi kenkonen ke caan.”

⁴⁸ Ε Jisos mum gay ê kpwoon wε le, “Bó nu ε læshε wase bibefe biuw.”

⁴⁹ Ε bonyii bô bô bó to diekene mum kew no diomene gayte le, “Ε se nu yεε wvun wvù mum læshi lo bibefe bi bonyii le?”

⁵⁰ Ε Jisos mum mεse gay ê kpwoon wvudvu le, “Ε γενè fiuw ntay, fitele fi wo lese yî yem e nu ε ge wase wo ε boy.”

8

Bokenε bò to ghane bô bo Jisos fici wvù

¹ Ejim jodvu, ε Jisos nε no ghane ê bilaante bô ê bontεw e fewci saaka wvù jee wvu ekumε bvunfon bvu Nyo' le. Boom bew bo ηgoo le bo yuufe ncow bofεε to bii wvù le, ² noo bokenε bomew

bò wvù to fεεε bontun bobole bô bomew bô wvù to bvuseε biyoy bì befe yî bó le. Bokεnε ban to nu Maalia wvù bó to teje ten le Magdalen, wvù wvù to bvuseε bonceendaa bo dεwle le yî ye le bosooshwi. ³ Ε è nu Joana wvù dweese to nu Cusa lemte 'Elod e, noo Susana bô bokεnε bomew nteen. Bó to ghane nonen, bvuseε mwεem ê bikele bibole, fici Jisos bô boom bew bo ηgoo le dvù.

Ngan ekumε wee wvù to tfumyi ηgow

(Mat 13:1-9; Mak 4:1-9)

⁴ Ε bonyii ke nε bontεw e bontεw e no too fô Jisos e. Ε kebombom ke bonyii le ke yiηsen fó, ε wvù ma ηgan ê bó le,

⁵ “Wee to nu ε laa keegen etfume ηgow. Ε wvù ke dioo etfumyi, ε yimi gbweken ê je, ε bonyii lænce bô bikaa, ε mvunyiim mvù bile we to tace die. ⁶ Ε yimi gbwe fô bvudvuu bvυ eta le, ke buy mum yowlen njefo bvudvuu bvudvu to nu bvuyeem. ⁷ Ε yimi ηgow gbweken ê bisafe le, ke buy dioo kuu bô bisafe bidvu, ε bí mum ban ηgow yidvu fo yî eku. ⁸ Ε yimi gbweken ε è nu yî nshε yì jee le, ke buy, ku, ε bó ke gbwele ε yî buy bokaη gbwee fey no bó to tfumyεε.” No Jisos ma nen, mum fuη le, “Wee wvù kenke bitem, ε wvù yuw.”

Shiee wvù Jisos jemyi ê bonḡan e

(*Mat 13:10-17; Mak 4:10-12*)

⁹ E boom bew bo ḡḡoo le ke nε bife ê wvù le laa ḡḡan wvudvu duḡci le la le? ¹⁰ E wvù tfuse le, “E nu ben ban bô Nyo' nu ε ge wase le è nulo é ben ekiεε mwεεm mvu bvunfon bwew e mvù nu ê nnyile le. Geenεn, ε bonyii bomew yuuke fibole ke le me maa ε è nu bonḡan, wvu le fí enù no fí to nu wase le, ‘Bó nu ke etaale ke lo mwεεm yaa yene ke, ke eyeke ke lo yaa yuuke fiεε ke.’

Fiεε fi ḡḡan ekume wee wvù to tfumyi ḡḡow duḡci

(*Mat 13:18-23; Mak 4:13-20*)

¹¹ Ben eyuw le fiεε fi ḡḡan wvudvu duḡci. ḡḡow yidvu nu diεw Nyo'. ¹² ḡḡow yì ḡḡweε ê je, nu bonyii bô yuuke diεw Nyo' ε dεwle mum to bvuse saaka wvudvu fô mvuntelem mvubole, wvu le fo bó ebee ke eboy. ¹³ E ḡḡow yì ḡḡweε fô bvudvuu bvυ eta le nu bonyii bô yuuke diεw Nyo', mum fiisen bô nḡon, geenεn ε yí baa cime ḡεḡ fô mvuntelem mvubole ke, ε bó beḡe ke fomvu fomvu. E mmom ke dīoo ε to, ε bó mum tfuw bikaa. ¹⁴ ḡḡow yì ḡḡweε ê bisafe le nu bonyii bô yuuke diεw Nyo', dīoo ḡεne, ε ken'yanḡan bô bvukuke noo nḡon mwεεm mvu yí nshε le to yike diεw yidvu ε yí laayε lo

saa ku ke. ¹⁵ ḡḡow yì ḡḡweε yí nshε yì jee le, ε mum ε no nu bonyii bô keḡke mvuntelem mvù jee, bô yuuke diεw Nyo', looce lese mvuntelem yí dvù le, mum kuu shém, no gee no yí gomte ḡεne lo fwe fwe.

Ken'yeeε kè bó ε kfuke bô ḡkaa

(*Mak 4:21-25*)

¹⁶ Ke wee ké tfuuke ken'yeeε bvuu jo ḡkaa kfuke dvù ke. E ke è nulo é wvù elese ten εḡaaku ke. Wvù ké tfuuke, tome ε è nu yí fiεε fí bó tomyi ken'yeeε yí dvù le, le bonyii dīoo leyte yew eyene n'yuule.

¹⁷ Fiεε ficii fí nu ê nnyile le nu ke eyene, é mwεεm mvu ejim ejim ebuy εmwa.

¹⁸ Nonεn, ben dīoo yeke diεw Nyo' no yeke ntay, ekeè le wee wvù keḡke fiεε nu ε bó nu ke ebise. E wee wvù yaa keḡke ke fiεε nu ε naa fí caan fí wvù kpwaake le wen keḡke lo nu ε bó nu ke efi lo ê wvù.”

Bonyii bô nu kfuu di Jisos e
(*Mat 12:46-50; Mak 3:31-35*)

¹⁹ No Jisos to yεεyi bonyii nonεn, ε bwee Jisos bô boom bo bwee Jisos e nε to le bó eyen wvù le. E fí ḡhaw keeley njefo bonyii to duule dvù baay. ²⁰ E wee gay ê wvù le “Bwoo bô boom bo bwoo le leeme εkfḡḡ gomte keeyen wo le.”

²¹ E wvù tfuse fiew le, “Bwεεm bô boom bo bwεεm e nu bonyii bô yuuke diεw Nyo' gee no yí gomte.”

Jisos kenke mvungay ê we jo nffum bô joo

(Mat 8:23-27; Mak 4:35-41)

²² E è ke no nu diuw dimew, e Jisos gay ê boom bew bo ngoo le le, "Beene elente mamase egen kewvu keki." E bó mum ley ê kekon e no leenci. ²³ No bó to leenci, e Jisos ne no leete. E nffum ne sese, shii no bvuyte joo bô mvungay e yí leyte ê kekon e gomte keeyinſen, e bó nu wa lo diuw kpwe le. ²⁴ E bó gen no kamsee Jisos gayte le, "Cee ekole, Cee ekole, beene nu ekpweken." E Jisos kamse wam nffum bô joo yí to bvuyte yidvu. E nffum wvudvu lu, e joo mum cife nen ndvumm. ²⁵ E wvú bife ê bó le, "Ben se lese fitele e è nu yí ye le?" E ye bem bó, e bó kenke nfan no ghayte le, "Wvun wee se nu wee wvú nee wvú wamte naa nffum bô joo e mvú yuuke wvú le?"

Jisos kenke mvungay ê we jo bonceendaa bo dewle le

(Mat 8:28-34; Mak 5:1-20)

²⁶ E bó lente mamase yidvu buy wvuke ê keba ke Gelasen e, e bó e cine wase keba ke won e kè Galilee le. * ²⁷ E Jisos dioo buyte ê kekon e, ke le wen efese enkpwaante, e bó wee mvu wvu ê kelaante ke jó le tasen e bonceendaa bo dewle le njinsene bô wvú. E bó e ce wase yí ye le baay e wvú ghane kenyi kencimte, cee e è nu ê ditfum e jò bó to dweyte bonyii. Ke wvú to bvuu cee fô yew e ke. ²⁸ No wvú yene

Jisos e, mum san etale, gen gbwe ê wvú ejise, wam bô mvungay le, "Jisos, Waa Nyo', Nyo' wvú nu Ekole ke Mwem Mvunciim e, wo fii la ê me? Kee wo fo wo enya ngew ê me ke." ²⁹ Wvú to jemyi nonen njefo Jisos to nu e wam wase keyoy kè yiile kedvu le kí ebuy yí wee wvudvu le. Kí to ké no cuute wvú bokaŋ e bokaŋ e e bó koole lo, ké koo kay can noo bikaa bô ncaw se no ceyte. E bó ké ekay nonen, e wvú sumye ke lo, e keyoy kedvu mum cufe wvú e wvú no lewte gene nkpwaante.

³⁰ E Jisos mum bife ê wee wvudvu le, "Diee diuw nu yee?" E wvú tfuse le, "Diee diem nu kebombom." Wvú to tfuse nonen njefo bonceendaa bo dewle le to nu e cin lo yí ye le. ³¹ E bonceendaa bodvu leke Jisos le fo wvú eciinse bowen e è nu ê kentuke kè shiile nen noonŋ e ke. ³² E to nu e ngoo bonkunyam diekene yí mbeke le fó, e bonceendaa bo dewle le bodvu mum leke Jisos le wvú ecine é bowen egen eley e è nu yí bonkunyam bodvu le. E wvú bee. ³³ E bó mum buy yí wee wvudvu le, danſen gen ley yí bonkunyam bodvu le. E bó sen, bow ê nkon e, shii ê mamase yidvu le, le jó.

³⁴ E bonyii bô to ceyte bonkunyam bodvu yen fiſe fi kooy le, ja fó, feſe lo, gen see saaka wvudvu elaante bô ê bontew bo jó le. ³⁵ E bonyii no yuuke, buci gene keeyen

tɛn fiɛ fi kooy le. Ɛ bó to fô Jisos to nu, yɛn wee wɛ le, ɛ bonceendaa bo dɛwle le ba ɛ cinɛ wase wvú le, ɛ wvú ɛ shii mbew Jisos e, ɛ jise ndvú, ɛ bvufee bwew ɛ kase wase ɛ tu fô. Ɛ bó fan baay. ³⁶ Ɛ bonyii bô to yɛnɛɛ fiɛ fi to kooyɛɛ le no seɲe ê bó no fi to ghanɛɛ é wee wɛ wvú to kɛɲke bonceendaa bo dɛwle le sɛ bonɛn. ³⁷ Ɛ bonyii bocii bo ê biba bi Gɛlasen e kɛɲke nfan, mum lɛkɛ Jisos lɛ wvú enɛ egene. Ɛ Jisos mum nɛ fiew, ley ê kekoɲ e lɛ wen egene, ³⁸ ɛ wee wɛ wvú bonceendaa bo dɛwle le to buyɛɛ yî ye le mum no lɛkɛ Jisos lɛ bô wvú egene. Ɛ Jisos tun, tfuse wvú jim gay lɛ, ³⁹ “Ɛ genè ɛ è nu fô yew e, egɛn esee kɛɲghaw ke fiɛ le kè Nyo' nu ɛ ge fô wo le.” Nonɛn, ɛ wee wvudvu mum tu jim gen no ghane ê kelaante kedvu le kecii, seɲe kɛɲghaw ke fiɛ le kè Jisos ge fô wvú le.

Jisos kɛɲke mvungay ewe jo bincɛm bô kpwe

(Mat 9:18-26; Mak 5:21-43)

⁴⁰ Ɛ Jisos lente mamase kase tu jim keba keki. Ɛ kebombom ke bonyii le kè be she cɛyte wase wvú fô fiisɛn wvú. ⁴¹ Ɛ cee la mvu to fô ɛ bó teɲe lɛ Jaylus, ɛ è nu cee ɛkolɛ yew bunle yi jó. No wvú to, fey gen tum envuw ê Jisos ɛjise, kuu can lɛ wvú eto kɛ lɛ è wen yew, ⁴² lɛ waa wen kpwee lo. Wvú to kɛɲke wan ɛ è ka kɛ wvú, ɛ è nu

wan kpwoon ɛ wvú nu bilum yuufe ncow bifɛɛ.

Ɛ bô Jisos nɛ no gene ɛ kebombom ke bonyii le faci Jisos. ⁴³ Ɛ kpwoon mvu nu ente jodvu ɛ wvú ɛ cɛm wase bô kɛncɛm ke bokɛnɛ le bilum yuufe ncow bifɛɛ. Ɛ wvú ɛ jewse wase fiɛ ficii fi wvú to kɛɲke can bonyii bo bifuu le, kí ɛ ghaw bó keefɛ. † ⁴⁴ Ɛ wvú bencɛ to ɛjim jo Jisos, kum ɲgem ndvu Jisos e. Kan mwaan ɛ kɛncɛm kew mum semɛ. ⁴⁵ Ɛ Jisos bife lɛ, “Ɛ kum yɛɛ me le?” Ɛ bonyii bocii maɲɛn lo. Ɛ Bita nɛ bife lɛ, “Cee ɛkolɛ, kɛ wo yɛne lɛ kebombom ke bonyii le faci wo le?” ⁴⁶ Ɛ Jisos no duu kɛ lɛ, “Wee nu ɛ kum me le. Me nu ɛ n'yuw no mvungay nu ɛ buy yî yɛm e.” ⁴⁷ Ɛ kpwoon wɛ yɛn lɛ kɛ je nu dvú yì è nulo é wen enyiim kɛ, mum cinɛɲ gen gbwe ê Jisos ɛjise mum see ê bonyii bocii yuw fiɛ fi be ge wvú ɛ sɛ kum Jisos e, bvuu see no wvú be kum nonɛn kɛncɛm kew ɛ semɛ lo kan mwaan. ⁴⁸ Ɛ Jisos gay ê wvú lɛ, “Waa wɛm, fitele fiuw fi wo lese yî yɛm e nu ɛ ge wase wo ɛ bonɛn. Ɛ genè nɛtay.”

⁴⁹ Kɛ no Jisos to bɛɛ jemyi ê kpwoon wvudvu nonɛn, ɛ wee mvu fɛsɛ fô nɛn'yi fô yew e fo Jaylus wvú cee ɛkolɛ yew bunle wɛ, gay ê wvú lɛ, “Waa wo nu ɛ mɛsɛ wase. Fo wo ebvuu eshe enyaa ɲgɛw ê wee n'yɛɛyi kɛ.” ⁵⁰ Ɛ wvú dioo

8:43 Lɛw 15:25-27 † **8:43** Kɛ bonɲa' bo boyvuum bomew kɛɲke njeme wvú le, “Ɛ wvú ɛ jewse wase fiɛ ficii fi wvú to kɛɲke can bonyii bo bifuu le” kɛ. **8:44**

jeme nonen, ε Jisos yuw, gay ê Jaylus le, “Fo wo efanè ke, lese ke ε è nu fitele yî yem e maan, é waa wo elun.”⁵¹ Ε bó mum ne no gene fô yew e fo Jaylus, ke gen fese fô, ε Jisos tun fo wee eley yew. Ε wvú jo ke ε è nu Bita bô Jem noo Jon noo cee wan bô bwee wan ε bô bó ley.⁵² Ε to nu ε bonyii tonene, ε kpwe ghamte lo fô. Ε Jisos gay le, “Ben elu bô kpwe, wan baa kpwe ke, wvú leete lo.”⁵³ Ε bonyii ne no kiele lo wvú fô, njefo bó to kee ntay le wan wvudvu nu ε kpwe wase.⁵⁴ Ε wvú gen fô wan wvudvu to jiime, jice yî kebo le tee le, “Wan kpwoon, ja we!”⁵⁵ Ε wvú mum kase tu dvú, ja we kan mwaan. Ε Jisos gay le bó etaa fiεε é wvú edie.⁵⁶ Ε bwee bô ice yen fiεε fi kooy le, ε dew yum bó. Ε Jisos lew lo le fo bó esee é wee fiεε fi kooy ke.

9

Ε Jisos tum boom bew bo ηgoo le bo yuufe ncow bofεε

(Mat 10:1-15; Mak 6:7-13)

¹ Ε Jisos ke ne tee boom bew bo ηgoo le bo yuufe ncow bofεε, ε bó baance to. Ε wvú nya mvunjay ê bó mvú bó ebvuuse bonceendaa bo dewle le yî bonyii le bvuu fele bincem dvú,² mum tum bó le bó egen efewci ê bonyii ekume bvunfon bvú Nyo' le bvuu fele bonyii bo bincem e. ³ Ε wvú bvuu gay ê bó le, “Ben dioo gene, fo wee ejo fiεε ke. Fo wee ejo kemaan,

kenεε ekele, kenεε fiεε fidien, kenεε bigew ke. Fo wee ejo bikum bifεε ke. ⁴ Ben dioo gen ε ley ntew e, yew yî bó ε gεε ben dvú, ε ben no ceè ke ε è nu dvú gen buy seke ben ke nenε ntew wvudvu le. ⁵ Ε ntew mvu tun keefiisen ben, é ben nenε jó, dioo nen'yi kuce kebvu ke yî bikaa binen e, é ke enu nciise fiεε fi bó mom e.”

⁶ Ε bó mum ne no gene, gen no ghane bontew e bontew e, fewci saaka wvú jee wvu ekume bvunfon bvú Nyo' le, bvuu fele bonyii bo bincem e bocii.

Ε saaka wvu ekume Jisos ffumse 'Elod

(Mat 14:1-12; Mak 6:14-29)

⁷ Ε 'Elod wvú to saake keba ke won e kè Galilee yuw mwεem mvunciim mvú to kooyi, ε mvú ffumse wvú njefo bonyii bomew to nen'yi duu le Jisos wvun nu Jon Nlesejoo ε wvú ε kase ε buy. ⁸ Ε bomew duu le è nu Elayja ε wvú kase ε to. Ε bomew duu fibole le è nu wee ntum Nyo' wvu fwele mvu ε wvú ε kase ε buy yî kpwe le. ⁹ Ε 'Elod mum ghay le, “Jon nu ε me se nu ε mbvuse wase ekole kew. Wvun wee ε bvuu ε no nu yεε keseen wvú me n'yuke kfuu mvun mwεem ekume wvú?” Ε wvú mum no gomte le wen bee keyen Jisos wvudvu le.

Ε Jisos nyanje bonyii bont-fuke botin

(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44; Jon 6:1-14)

10 Ε boom bo ntum e bo Jisos e ke ghan kase tu jim, see mwεem mvunciim mvù bó geε ê wvú. Ε wvú mum ne jo bó ε bó lewse ye, buy γεν je ê kelaante kè Besayda le. 11 Geenen, ε bonyii kiεε ke lo kuηen bi wvú le, ε wvú fiisen bó mum kew no fewci ekumε bvunfon bvú Nyo' le bvuu fele bonyii bo bincem e.

12 Ε diuu ke dioo γεν le dí eseeyi, ε boom bo Jisos e bo ηgoo le bo yuufe ncow bofeε bence to gay ê wvú le, “Gayε ê bonyii ban le bó egen bontεw bó εla yo nceencee le, egom mwεem mvubole mvudien bó fò bó nu ece, njefo fen nu ηkpwaante.”

13 Ε Jisos tfuse fiew le, “Ε nu enya ben fiεε é bó edie.” Ε bó gay le, “Fiεε fi bese keηke mey ke bontuw bo blεed e botin bó byé yifiεε. Wo gomte le bese egen eguy mwεem mvudien to enya ê bonyii ban bocii le?” 14 Bó to gayte nonen njefo bonyii to nu fó nteen, ε bolemse maanη nu bontfuke botin. Ε Jisos mum gay ê boom bew bo ηgoo le le, “Ben egay é bonyii eshiien fokuse mondvuum e mondvuum e, mbaanshen mbaanshen.” 15 Ε bó gay, ε bó shiiyen. 16 Ε Jisos jo bontuw bo blεed e bo botin ba bó byé yi yifiεε ye, taa we, nya keyoone ê Nyo', mum guushε nya ê boom bew bo ηgoo le le bó egawce ê bonyii bodvu. 17 Ε bó gawce, ε bonyii bocii die

ffuu, ε boom bo Jisos e bo ηgoo le baance bimbεke bi sheεεε, ε bí yiηsen ηkáa yuufe ncow fiεε.

Ε Bitá cεε le Jisos nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε

(Mat 16:13-20; Mak 8:27-30)

18 Ε è ke no nu diuu dimew, ε Jisos no bunlee wvú emben, ε boom bew bo ηgoo le nu mbew ye le. Ε wvú ne bife ê bó le, “Bonyii duu le me nu yeε?” 19 Ε bó tfuse le, “Bonyii bomew duu le wo nu Jon Nleseεjoo, bomew le Elayja, ε bomew duu le wo nu wee ntum Nyo' wvu fwele mvu ε wvú ε kase ε buy yí kpwe le.”

20 Ε wvú mum bife ê bó le, “Ben duu finen le me nu yeε?” Ε Bitá tfuse le, “Wo nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε.” 21 Ε Jisos mum looce ciise lo ê bó le fo bó ke emom lo esee fifin ê wee ke.

Ε Jisos jeme ekumε bonγεw bew noo kpwe ye

(Mat 16:21-23; Mak 8:31-33)

22 Ε wvú mum no jemyi ê bó le, “Wee wvù diee nu Waawee keηke keeke eyen bonγεw nteen, é bonyii bò saake wonη bó bocee ncese bo baay baay noo bonyii bò duηci bonci bo Nyo' le ema lo wvú. Bó nu ke emum eyu wvú, é εdiuw ke ebuy εta, é Nyo' ekase ebvuse wvú yí kpwe le.”

Kentam ke wee wvù bii Jisos e

(Mat 16:24-28; Mak 8:34-38)

23 Ε Jisos mum no jemyi wase ε ε̇ nu ε̇ bonyii bocii λ, “Ε wee gomte keenu wee wem, tu wvú κηκε keetun εκολε kew, etuulè kentam kew ε̇diuw ε̇cii bii me le. 24 Ben ekeè λ wee wvù bawci nshii we fo wvù elase, nu ke elase κη lo. Geenen, wee wvù lase nshii we nje me, nu ε̇ wvù ε̇ bawce lo nshii wvudvu. 25 Ε̇ bó baanci naa won wvun tfuu ε̇ nya ε̇ wee, wvù ε̇ die, ε̇ ke ε̇ lase κηεε ε̇ jim nshii we, ε̇ σεw wvudvu enu la? 26 Ben ekeè λ ε̇ wee wuumene keebii me le noo diew yem e, ε̇ wvù no kee λ wee wvù diee nu Waawee nu ke ewuumen ten mweten seke wvù ε̇ kase ε̇ to ente jo bvukuke bwew bvuu nu ten bvú Nyo' Ice bó bonceendaa bew bó yuule le. 27 Ε̇ me ensee ε̇ ben keceey λ, bonyii bomew leeme fen ε̇ bó yaa nu ke eyuw wvun kpwe σε bó ε̇ yen no Nyo' saake bvunfon bwew κε.”

*Ε̇ nfieesen Jisos kumen
(Mat 17:1-8; Mak 9:2-8)*

28 Ε̇ ε̇ ke no nu ke diewε̇ ε̇diuw nyan e, no Jisos jemyεε̇ mwεem mvun, ε̇ wvù jo Bitá bó Jon noo Jem ε̇ bó bó ben yí kum wvumew e λ wen egen ebunle. 29 Ε̇ wvù gen díoo bunlee, ε̇ nfieesen ye ne kumen, ε̇ ndvú ye ten kumen no baa lawkene nen mwawmwawmwaw. 30 Ε̇ fí kooy λ bonyii bofεε, ε̇ ε̇ nu Muses bó Elyja to nu ε̇ ne buyenen fó no jemyi bó bo Jisos. 31 Ε̇ n'yuu Nyo' baa yí bó le. Ε̇ bó bó jemyi εκυμε

kpwe yí Jisos to κηκε keegen ekpwe Jerusalem keege ε̇ fí eto ekocen no Nyo' γεκεε. 32 Βó to jemyi nonen, ε̇ Bitá bó Jon noo Jem nu ε̇ nyii gooke lo bó. Ε̇ bó díoo kamse, yen no n'yuu Nyo' baa yí Jisos e, bvuu yen bonyii bo bofεε ba le ε̇ bó leeme bó wvù. 33 Ε̇ bonyii bo bofεε bodvu díoo baase εκαλε, ε̇ Bitá ne bvumten gay ε̇ Jisos λ, “Cee εκολε, fí jee no beene nu fen. Cine ε̇ bese eyoo cún she, ε̇ yimi enu yo, yimi yí Muses, ε̇ yimi nu yí Elyja.” Wvù to jemyi nonen, yaa cim kee fíεε fí wvù jemyi κε.

34 Κε no wvù to beε jemyi nonen, ε̇ kembew ne to ε̇ bó we banye bó. Ε̇ bó no κηκε nfan no bó nu ε̇ kembew e. 35 Ε̇ diew jeme ε̇ kembew kedvu le λ, “Wvun nu Waa wem wvù me nu ε̇ ncaw. Ben eyuuké ε̇ ε̇ nu wvù le.” 36 No diew yidvu jeme nonen ε̇ mese, ε̇ bó ne yen ε̇ Jisos leeme fó wvù ember. Ε̇ bó ke fanε yaa see lo ε̇ wee kefew kedvu le fíεε fí bó yenεε yí kum wvudvu le κε.

*Ε̇ Jisos bvuse nceendaa
dewle yí wan diemsen e*

(Mat 17:14-21; Mak 9:14-29)

37 Ε̇ εκfun ke buy yuu, ε̇ bó bo Jisos ne yí kum e no booke. Ε̇ bó díoo bow, tasen bó kebombom ke bonyii le ke baay. 38 Ε̇ wee mvu mum ne no wamte ε̇ kebombom ente λ, “Wee n'yeyi, kee wo taa κε fô waa wem e. Ε̇ ka κε waa wem nonen. 39 Keyoy

kemew jaa cufe wvú tufe, ε wvú nu taake, dvúmte, ε dif-fuw buyte εmvu. Kí gene lo bô wvú, yaa benje lo le wvú eyoy κε. ⁴⁰ Me mbe ε nleke wase le boom buw bo ηgoo le ebvuse keyoy kedvu bó ε mom ηkuuη.”

⁴¹ Ε Jisos yuw nonen, gay le, “O oo! Εηγοκε ke εcici kè baa lese fitele yí Nyo' le kin. Me nu ηke enu beene enjen embuy νεε, ενkuu shém bô ben enjen embuy νεε?” Ε wvú mum gay ê cee wan wvudvu le, “To bô waa wo fen.” ⁴² Ε wvú jo dioo too dvú, ε nceenda dεwle wvudvu bvuu cufe wan wvudvu tufe fokuse, ε wvú no taake. Ε Jisos kan keyoy kè yiile kedvu ε kí buy yí wan wvudvu le, ε wvú mum bonen. Ε Jisos mum nya wvú ê ice. ⁴³ Ε bonyii bocii yen mvuηgay mvu è nu mvu Nyo' le, ε diuw yum bó.

Ε Jisos bvuu jeme ekume bongew bew bô kpwe ye
(Mat 17:22-23; Mak 9:30-32)

No bó to bee kenke ηghaw yí mwεem mvunciim mvú Jisos to gee le, ε wvú ne gay ê boom bew bo ηgoo le le, ⁴⁴ “Ben eloocε enya bitem binen yí fiεε fi me nu enjeme ê ben e. Wee wvú diee nu Waawee nu ε bó nu ke elese wvú can bonyii le.” ⁴⁵ Ε wvú jeme nonen, ε bó fanε yaa kiεε fiεε fi wvú jeme κε, njefo fiεε fimew to nu ε banje fo bó ekiεε,

geenen ε bó no fane keebife ê wvú ekume njeme wvudvu.

Ε nu yeε wee wvu baay?

(Mat 18:1-5; Mak 9:33-37)

⁴⁶ Ε bó ke ne kew mbew εbonεbon le laa bó σε nu nen ε wee wvu baay ê bó entelenη nu yeε le. ⁴⁷ Ε Jisos kiεε fiεε fi bó kpawwci fô mvuntelem mvubole, mum jo wan wvu caan leke mbew ye le, ⁴⁸ gay ê bó le, “Ε wee fiisene wan diεwε wvun e ê diee diem e, tu wvú fiisene ε è nu me. Wee é fiisen me, tu wvú fiisene ε è nu wee wvú tum me. Fí ε mum ε no nu le, wee wvú joo ekole kew caan ê ben entelenη nu wvú wvú nu wee wvu baay.”

Ε wee baa kicine wo, tu wvú tomte wo
(Mak 9:38-40)

⁴⁹ Ε Jon mum ne tee Jisos, be wvú le, “Cee ekole, bese be ε yen wee mvu le ε wvú teje diee diuw σε bvuse bonceenda bo dεwle le yí bonyii le, bese ε kan, njefo ke wvú yaa nu mvu ηgoo yesebeene le κε.” ⁵⁰ Ε Jisos tfuse le, “Fo ben ecilè kfuw wvuεε wee κε, njefo é wee baa ekicine ben, tu wvú tomte ben.”

Ε Jisos lese lo keegen Jelusalem, ε bonyii bo Samalia tun keefiisen wvú

⁵¹ Ε kefew kè Nyo' to nu ke ejo Jisos é wvú eben we ke no too wase keekocen, ε Jisos lese lo keegen Jelusalem, mum ne no gene. ⁵² Ε wvú dioo ne, tum bonyii bomew fwe. Ε bó gen ley ntew mvu wvu Samalia

le le bó eseyse bvudvuu jó ê wvú. ⁵³ E bonyii bo jó ku wvú bô bvudvuu fanε yaa fiisen wvú ke, njefo bó to kee lo le wvú fele gene ε è nu Jelusalem. ⁵⁴ E Jem bô Jon bò nu boom bo Jisos e bo ηgoo le ke yuw fiεε fidvu, bife ê Jisos le, “Bese etee ηguy we é wvú eshii elεse bonyii bodvu?”* ⁵⁵ E Jisos kaa banke ye wam lo bó, † ⁵⁶ mum ne ε bô boom bew bo ηgoo le mum no gene wase je ntew mvu le jεεy.

Fo wee ηgoo Jisos etaalè ejim ke
(Mat 8:19-22)

⁵⁷ E bô bó dioo gene, ε wee mvu to gay ê Jisos le, “Me nu embii wo le naa fεε fô wo gene.” ⁵⁸ E Jisos tfuse ê wvú le, “Nyám yi ηkpwaante kenke bibuw bibole, ε mvunyiim mvù bile we kenke yéw yibo, geenεn ke wee wvú diee nu Waawee kenke naa lo fô wvú ejike ekole kew ke.”

⁵⁹ E Jisos ne gay ê wee mvu le, “E bii me le.” E wee wvudvu tfuse le, “Tata, yawε ecine é me engen endwey icem nse no mbii.” ⁶⁰ Geenεn ε Jisos tfuse ê wvú le, “Cine é bonyii bò nu le bó nu ε kpweken wase edweyte bonyii bò kpwekene, é wo egen fiuw efewci ekume bvunfon bvú Nyo' le.”

⁶¹ E wee mvu bvuu gay le, “Tata, me nu mbii wo le, geenεn yawε ecine é me engen engay kfuu diem e nse no mbii.” ⁶² E Jisos tfuse ê wvuwe wee le, “E wee ηgvuume bô jiw keelem lemme, ε bvuu ε no lemte taale ejim, tu mweten baa kpwentεn keenu ente jo bvunfon bvú Nyo' le ke.”

10

E Jisos tum bonyii mbansooshwiycow bofεε

¹ Ejim jodvu, ε Tata baaye bonyii bomew mbansooshwiycow bofεε * tum fwe, bofεε bofεε le bó egen bontεw e, egen eghan mondvuum mò wen nu ke efey mó le monciim. ² E wvú dioo tumte bó gay le, “Ngbwele duule baay, ε bonyii bo ηgbwele le nu caan. Nonεn, ben ebunleè le Tata wvú Cee wεε eciinse bonyii bo ηgbwele le wene dvu wvú. ³ Ben egenè le. Ben dioo gene no kee le me ntumte ben ε ben nu egen enu diεwe boom bo njée le ente jo bokuula. ⁴ Ben dioo gene, fo wee ejo bigew, kenεε ekεle, kenεε bolaba bomew ke. Ben dioo ε buy ê je, fo ben eleemenè gayte bonyii le ke. ⁵ Ben dioo ε gen ε ley yew yi ben ley dvú le, yaw gay yew e le, ‘Kembonεn enù yew fen.’ ⁶ E wee wvú koonke kembonεn nu dvú, é

9:54 2Bfn 1:10, 12 * **9:54** Bonwa' bo boyvuum bomew nu ε bise fen le, “... ke no Elayja to tenεε le?” † **9:55** Bonwa' bo boyvuum bomew nu ε bise fen le, “Ke ben kee kfuu mvuntelem mvù è kenke ben ke. Ben ekeè le ke wee wvú diee nu Waawee to keeyuwye lo bonyii ke. Wvú to keeboyse lo bó. **9:61** 1Bfn 19:20 **9:62** 11:2; Fili 3:13 **10:1** 9:1-6 * **10:1** Bonwa' bo boyvuum bomew tenε le mbansooshwiycow (70). **10:4** 22:35; 2Bfn 4:29 **10:5** 2:14

kembonen emey yî ye le. E wvú fɛn baa nu, é kembonen kedvu ekase etu jim ê ben. ⁷ Seke ben ε ley yew, mum no ceè kε ε è nu dvú. Fo ben ekumenè yéw kε. Fiεε fidien ficii fi bó nya ê ben, ε ben die, kεnεε è nu fiwuun, ε ben wu, njefo é wee lemte lemme, tu wvú kεηke keekεηke nlawma we. ⁸ E ben ley ntεw e, bó ε fiisen ben, ε nya naa la le ben edie, é ben no diee lo. ⁹ Ben dioo nu jó, no fεlè bonyii bo bincem e, ebvuu efewci ê bonyii bocii le bvunfon bvú Nyo' le nu wase nceencee fô bó le. ¹⁰ Geenεn, ben é ley ntεw e, bó é fan keefiisen ben, é ben buy gen bifian bi jé le jan le, ¹¹ 'Kebvu ke ntεw wene le kè bese jo yî bikaa bisese le kin fɛn no bese kuci, ε fiεε ficii kaase tuu yî bikuu binen e. Geenεn, ben ekeè le bvunfon bvú Nyo' le nu wase nceencee.' ¹² E me ensee ê ben le, è nu ke edioo enu diuu di nsaw wvu fokemese le, é mwεεm ebonene fô kelaante kè Sodom efele kelaante kekεe."

Ngew bontεw bò tunεε keekumen mvuntelem mvubole
(Mat 11:20-24)

¹³ E Jisos nε gay le, "Ngew wvu baay nu wene ben bonyii bo Kolasen, ε ngew wvu baay nu ten wene ben bonyii bo Besayda. Ben ekeè le, é me nto ndioo nge binghaw bi mwεεm e bì me

nto ngeε jo ben ε è nu Taya bô Sidon, tu bó to nu ε jise wase bimbamkpwe, kfum taan ye le ncekε keeduηce le bó nu ε kumen wase mvuntelem mvubole. ¹⁴ Ben ekeè le è nu ke edioo enu diuu di nsaw wvu fokemese le, é mwεεm ebonene fô bonyii bo Taya noo bo Sidon e fele ben. ¹⁵ Noo ben bonyii bo Kafana'um, ben kpwaake le bó nu ke ebense ben é ben eben we? 'Aay. Bó nu ke eshike lo ben é ben eshii egen woη bonkfu le." ¹⁶ E Jisos mum gay ê bonyii bò wvú to tumεε ba le, "E wee yuw ben e, tu mwεten yuw ε è nu me le. Wee é ma ben, tu wvú ma ε è nu me. Wee é ma me, tu mwεten ma ε è nu wee wvú tum me."

Fiεε fi wee ηgoo Jisos eyuukè njoη yî dvú le

¹⁷ E bonyii bo mbansooshwiy ncow bofεε ba ke ghan tu jim yuuke njoη, mum gay ê Jisos le, "Tata, bese se teηe diee diuw, ε è cim nu naa bonceendaa bo dεwle le, ε bó yuw kε bese le."

¹⁸ E Jisos tfuse ê bó le, "Me nse nu ε n'yεn ε Satan ε gbwe kε diεwe jan fò yí ε law we ε ley fokuse. ¹⁹ Me nu ε nya wase mvunγay ê ben mvù è nulo é ben elεenci yó bô bongam dvú. E mbvuu ε nya mvunγay mvù ben eso mvunγay mvu Satan wvù wee bvuban e dvú mvunciim. Kε è nulo é fiεε eshiw ben kε.

²⁰ Geenen, fo ben eyuukè njon le bonceendaa bo dewle le yuuke ben e ke. Ben eyuukè njon e è nu le ediee eyene nu e Nyo' e san wase ê nwa' we le fowe."

E Jisos yuw njon

(Mat 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Ke sekedvu, e Keyoy ke Yuule ge e njon no yuu lo Jisos. E wvú mum gay le, "Me nyaa keyoone ê wo Icem Nfon ebule bô nshε le wo nu e nyile mwεem mvun ê bogoyfee noo bonkieεfiεε, e dujce e è nu ê mvunley mvu boom e. E nu no fi nu Icem, njefo è nu no wo to shieele le fi enù."

²² E Jisos bvuu jeme le, "Icem nu e nya wase mwεem mvunciim ê me. Ke wee nu dvú wvù kee Wan wvù me ke, è mey ke Icem wvù kee. E wee yaa nu dvú wvù kee Icem ke, è meykε me wvù Wan noo bonyii bô Wan nu e caw keedujce Ice ê bó."

²³ E wvú ne banke ye jeme wase e è nu ê boom bew bo ngoo le ebonεbon le, "Njon wvu baay nu wene le ejise eyene yene mwεem mvun e. ²⁴ Ben ekeè le bonyii bo ntum Nyo' le nteen bô bonfon to shee beele keeyen mwεem mvù ben yene le, ke fanε yaa eyen ke. No beele ten keeyuw mwεem mvù ben yuuke, ke fanε yaa eyuw ke."

Ngan ekume wee wvù jee wvu Samalia

²⁵ E wee mvu wvù to looci kee bonci bo Nyo' le, ke ne

to keemom Jisos, mum bife ê wvú le, "Wee n'yεεyi, fiεε fi me ηkenke keenje nse ηkenke nshii wvù mey lo nu la?"

²⁶ E Jisos bife ê wvú le, "Bó san ê Nwa' Nyo' le le wee egeè neε? Wo taanke yuuke le la?"

²⁷ E wvú tfuse le, "Bó san le, 'E koonkè Tata wvù Nyo' wo bô fitele fiuw ficii, enya ekole kuw ê wvú kecii, elemtè fô wvú le bô mvun gay mwuw mvunciim, egeε bvufee bwuw bvucii yí ye le, ebvuu ekoonkè waa bwoo no wo koonke ekole kuw.' "

²⁸ E Jisos gay le, "Wo nu e tfuse leη. E geè nonen ke emum ekenke nshii wvù mey lo."

²⁹ E wee wvudvu mum ne wowlen bife ê Jisos le, "Waa bwεem nu yeε?" ³⁰ E Jisos tfuse e è nu ê njan e le, "Wee mvu to nu e ne Jerusalem no booke Jelikū, dioo gene ley can bocoon e. E bó san wvú, e wvú citen, e bó baaye ndvú ye jo bô mwεem mwew mvunciim, mum lan wvú fó lewte. ³¹ E fi ke ne kooy le wee mvu to booke ê je yidvu le e è nu cee ncese, yen wee wvudvu le, wem lo fey. ³² E wee mvu ten ke ne no too, e è nu wee wvu ê kfuū di Lewe le, ke to buy fó, yen wvú le, wem lo ten fey. ³³ Geenen, e wvumvu wee ke no lene ten too, e è nu wee wvu Samalia. E wvú ke to buy fó, yen wvú

le ε shen koo wvú. ³⁴ Ε wvú γεν mbew ye le, γεε mbvuum bô μεεm yî bilεmte biew e, kuu bilεmte bidvu bô ndvu, mum tuu wvú yî nyam yî wvú to λene yî dvú le, γεν dvú yew bonyii bo ghane le no taale fô wvú le. ³⁵ Ε bô wvú ce, ε bvú buy yuu, ε wvú bvuse bodanali bofεε nya ê wee yew yidvu gay ê wvú le, 'Shεε etaalè fô wee wvun e. Ε wo shεke lo ε jewse bigew bí ε fesεn, é me ηke endioo ε ηkase entfuse.' "

³⁶ No Jisos ma nonεn, mum bife ê wee wε wvú to looci kee nci le, "Εnte jo bonyii bo botεte ban, wo yen fiuw le wee wvú to duηcεε le wen nu waa bwee wee wvú bocooη to suηεε nu wvú la?"

³⁷ Ε wvú tfuse le, "Ε nu wee wvú to koolεε shen fô wee wvudvu le." Ε Jisos mum gay ê wvú le, "Ε γενè, eγεν egeè ten nonεn."

Ε Jisos bεε fô yew ε fo Maata bô Maalia

³⁸ Ε Jisos bô boom bew bo ηgoo le ke ne no gene, γεν ley ntεw mvu le ε kpwoon mvu nu jó ε bó teηε λε Maata. Ε wvú fiisen Jisos ê wvú yew. ³⁹ Wvú to κηηke waa bwee mvu ε bó teηε le Maalia. No Jisos to γενεε ley dvú, ε Maalia mum γεν shii mbew ye le no yeke fiεε fi wvú γεεyi. ⁴⁰ Ε Maata nu fiew buuke ε è nu bô ntεw. Ε wvú ke ne to bife ê Jisos le, "Tata, wo yene le waa bwεεm nu ε cinε me le me ε no ntawtene me ε mbenj se wo

ghayte lo le? Gayε κε é wvú eto efice me."

⁴¹ Ε Tata tfuse le, "Maata, Maata, wo buuke, baysee εkolε kuw yî mwεεm e nteen, ⁴² ε fiεε fi nu shiee le baay nu κε fimwaan. Maalia nu ε caw wase fifiε, ε κε wee yaa nu ke efi ê wvú κε."

11

Ε Jisos γεεyi no è nulo é bó ebunlee

(Mat 6:5-15)

¹ Ε to nu diuu dimew, ε Jisos no bunlee bvudvuu bvumew e, ke bunle mεse, ε wee we ηgoo mvu to gay ê wvú le, "Tata, γεεyi bese no è nulo é bese ebunlee, ληληη no Jon to γεεγεε bonyii bew bo ηgoo le no bó ebunlee."

² Ε Jisos mum gay ê bó le, "Ben dioo bunlee no gaytè le, 'Icee wese, γεε é bonyii ewvumtè diee diuw, ege é bvunfon bwuw eto.

³ Ε nyaà bese mwεεm mvu-dien ε diuw ε cii,

⁴ Λεεshε bibefε bisese, no bese λεεshi bibefε bi bonyii bomew gee fô bese le. Fo wo ecinε é bese eley mmom yî eghaw bese le κε.' "

⁵ No wvú gay nonεn mum fewsen ê bó le, "Ben ejo le wee mvu ben e be ne ε γεν ε kumce yew nsaa ye εntaη enteleη ε gay le, 'Nsaa γεm, nenε κε we efoose me bô bontuw bo bvulem e botεte. ⁶ Nsaa γεm yimi nu ε ne ε buynen gbwen ghane le, ε me n'yaa ηκηηke

fieε fi me nu entêw wvú dvú kε.' 7 Bó ejo λε nsaa yo yì wo be kumci yε ε kaa ε tfuse fiew yew λε, 'Fo wo ejewseè me kε. Bee boom bem nu ε bó ε jiiim wase ε fen kembuñ. Kε ε nulo é me embvuu enε we λε me enjom fieε enya ê wo kε.' 8 No Jisos fewsene nonen, bvuu gay λε, "É me ensee ê ben λε é wvú fεn baa enε we enya bvulem bvú wo biite njefo wvú nu nsaa yo, tu wvú nu ke eghan kε enε we enya fieε ficii fi wo shieele seke wo ε mεy kε fó ε no kumci. 9 Me ε no ηgayte ê ben λε, ben ebiitè, é Nyo' ke enya ê ben. Ben egomtè, é Nyo' ke ege é ben eyen. Ben ekumci kembuñ, é Nyo' ke eyene ê ben. 10 Ben ekeè λε wee tfuu wvú biite, nu ke eκεηκε, ε wee tfuu wvú gomte, nu ke eyen, ε wvú kumci kembuñ nu ε bó nu ke eyene ê wvú.

11 É nu cee wan wvú la ê ben entelen wvú waa we bife bye, é wvú enya ε è nu yo ê wvú? 12 Nu λε é wan be bife gee, é wo enya ε è nu ηgam ê wvú λε? 13 É ben fεn bò è nu bonyii bò befe kee keenya mwεεm mvù jee ê boom bonen, tu kε è nulo é Icee wene wvú nu fowe enya tεn Keyoy ke Yuule ê bonyii bò biite ê wvú efey naa lo nonen e?"

Jisos bò Belsebu

(Mat 12:22-30, 43-45; Mak 3:20-27)

14 É Jisos ke no bvuuuse nceendaa dεwle yì wee mvu le ε è nu kencife. No nceendaa dεwle wvudvu to buyεε, ε wee

wvudvu mum kεw no jemyi. É kebombom ke bonyii le yεn no κεηκε lo ηghaw. 15 É bonyii bomew no duu λε, "Wvú bvuuuse bonceendaa bo dεwle le nen ε è nu bò mvuñgay mvu Belsebu wvú nfon bonceendaa bo dεwle le."

16 É bomew bonyii no teeyi keekoo wvú gayte λε wvú ege fieε fi duñci mvuñgay mvù nε fowe. 17 É Jisos kieε bonkpawce bobole mum gay λε, "É ketum nε ε gawsen ε no diuu εkinεkin, kí saa ke eleem kε. Kfuu é nε ε gawsen ε no diuu εdinεdin, tu dí ε bvun wase. 18 É nu ke λεηλεη no Satan bò ηgoo ye nε ε gawsen ε no diuu εbonebon, bvunfon bwew saa ke eleem tεn kε. Me ηgayte nonen njefo ben duu λε me mbvuuse bonceendaa bo dεwle le ε è nu bò mvuñgay mvu Belsebu le. 19 É è fεn nu λε me mbvuuse bonceendaa bo dεwle le ε è nu bò mvuñgay mvu Belsebu le, tu bonen boom bvuuuse ε è nu bò mvu yεε le? Fieε fi boom bonen bodvu gee nu eduñce λε ben nu ε gbwe wase nsaw. 20 Geenεn é me mbvuuse bonceendaa bodvu ε è nu bò kebo ke Nyo' le, tu bvunfon bvú Nyo' le nu ε to wase fô ben e.

21 Ben kee λε é ntemmvuñgay seyse mwεεm mwew mvù jem e ε shii ε no cεyte la diew dvú, wee saa ke eshiw fieε fiew kε. 22 Geenεn, é ntemmvuñgay mvu wvú fele wvú nε ε to ε diu ε so wvú, emum eloo mwεεm mwew mvu jem e mvù wvú se geele

ekole yî dvú le, ebvuu ekuu mwεem mwew mvunciim egen dvú é bô nsáa ye egaw.

²³ Ben ekeè le é wee kicine me, tu mweten bone ε è nu bikaa ê me ejim. Wee wvù baa efici me keebaanci lo, tu wvù tawse lo.

²⁴ Keyoy kè yiile ké buyte yî wee le mum gen ηkpwaante no gomte fô kí ecee. Geenεn ké dioo ε gom ηkuuη, mum jeme ê ekole kew le, 'Me nu enkase entu ê me yew fô me nse mbuyεε.' ²⁵ Seke kí ε kase ε to ε yen ε yew nu ε bó ε yese ε seyse yí ε no yuule, ²⁶ nonεn ε kí mum kase gen, to bô biyoy bimew bisooshwi y bì befe fele kí, ε bô bí mum to ley no cee dvú. Ε mwεem mum mεse fo yî mweten e sekedvu fey no mvú se shee nu."

Njon wvu baay nu wvu baa?

²⁷ No Jisos to beε jemyi mwεem mvun nen, ε kpwoon mvu nε sεse ê kebombom ke bonyii le ente jeme le, "Njon wvu baay nu wvù kpwoon wvù to bokεε wo, bvuu yamse le."

²⁸ Ε Jisos tfuse fiew le, "Njon wvu baay nu ε è nu wvu bonyii bô yuuke diεw Nyo' gee no yí gomte."

Ε bonyii no gomte keeyen kenghaw ke fiεε le kè dunji fô mvunḡgay mvu Jisos e nε

(Mat 12:38-42; Mak 8:12)

²⁹ No bibombom bi bonyii le to taashi too mbew ye le, ε

wvú nε gay le, "Enḡoke ke ke-seen kin nu kè befe. Kí gomte keeyen kenḡhaw ke fiεε le kè dunji mvunḡgay mwem, ε bó yaa nu edunḡε ê kí ke. Geenεn, ε kenḡhaw ke fiεε le baa fey ke wee ntum Nyo' wvù Jona le ke. ³⁰ No fiεε fi Jona to gee to nu kenḡhaw ke fiεε le fô bonyii bo Ninive le, nu ke lenḡen no fiεε fi wee wvù diee nu Waawee gee nu ke enu kenḡhaw ke fiεε le fô enḡoke ke keseen kin e. ³¹ Ε nu ke enu diuu di nsaw wvu fokemεse le, é Yaa wvù to saake ketum kè Sheba eleem bô enḡoke ke keseen kin ege é bó elese kí ηḡew e, njefo wvú to nu ε nε ketum kew e ê kendvuse ke won e keeto eyuw bvufee bvú Nfon Saamun e. Geenεn ben eyeke eyuw, wee mvu nu fen bô fiεε ε fi kuuke fele fi Saa-mun e. ³² Ε bonyii bo Ninive nu ke elomte ten enḡoke ke ke-seen kin εbvubwe le kí to nu ε jay baay, njefo bó to nu ε yuw fiεε fi Jona to fewcεε, kumen mvuntelem mvubole. Wee mvu wvun fen bô fiεε fi fele fi Jona le, ε ben yaa kumene mvuntelem mvunen ke.

Ken'yeese ke ye le
(Mat 5:15)

³³ Ke wee ké tfuuke ken'yeese lese eḡaaku ke. Ke è yaa nulo ten é wvú ebvuu ejo ηkaa ekfuke dvú ke. Wvú ké tfuuke, tome ε è nu yî fiεε fi bó tomyi ken'yeese yî dvú le, le bonyii dioo leyte yew eyene n'yuule. ³⁴ Jise diuw nu ken'yeese ke ye yo le. Ε

jise diuw yuule lo, é ye yo yicii enu ε yí ε yiηsen bô n'yu. Geenεn, é jise diuw baa yuule, é ye yo yicii enu ε yí ε yiηsen lo bô ejiwε. ³⁵ Fí mum è no nu le, wee etaalè le laa wen lene ε è nu ente jo n'yu nu ente jo ejiwε le. ³⁶ E wo lene ente jo n'yu ε keba kemew yaa nu ê ejiwε le ke, é mwεem mvunciim emum eyuule ke diεwε no ken'yεese ké baa no nyaa n'yu yí yo le.”

É Jisos tooshε Bofalasii bô bonyii bô dunji bonci

(Mat 23:1-36; Mak 12:38-40)

³⁷ E Jisos ke mεse njeme we, ε wee Falasii mvu tee wvú le wvú eto é bô wen egen ediekεn. E Jisos mum gen, ley, shii ε bó no diekene, ³⁸ ε wvú baa yaw ecukε can ke. * E wee Falasii wε taa ε fí ghaw wvú. ³⁹ E Tata kιεε fiεε fi wvú kpawwci mum jeme é wvú le, “Ben Bofalasii cuke mvunjom bô shúw ye le, geenεn ε mwεem mvù befe bô ken'yεε ejise ε cin lo fô mvuntelem mvunen e. ⁴⁰ Biyuη bin! Ke Nyo' wvù to bomεε ekfuη nu wvù to bomεε ente ten e? ⁴¹ Fi ben bee keegeè nu le, ben enyaà mwεem mvù ben kenke ê mwεem mwε le ê bonyii bo kefufe le, é mwεem mvunciim emum eyuule fô ben e.

⁴² NgeW wvu baay nu wene Bofalasii. Ben nyaa keba kemwaan̄ ê Nyo' ente jo biba

yuufe bi mbáse yì ben keeke naa noo mwεem mvù ben keeke gεεle ê mbáse le le yí eshumte, geenεn kaa cin'yi keegeε mwεem mvu leη fô bonyii le bô keekoonke Nyo'. Ben be kenke keegeè mwεem mvudvu mvunciim yaa cin'yi fimew e ke.

⁴³ NgeW wvu baay nu wene Bofalasii. Ben ké no koonke ke keeshiile ε è nu fwe yéw bunle le, bvuu koonke le bó egayte ben e ê way bô n'wvum. ⁴⁴ NgeW wvu baay nu wene, njefo ben nu ke diεwε jém yì yaa yen'yi ke, ε bonyii lene yì dvú le yaa kee ke.”

⁴⁵ No Jisos to jemyi nen, ε wee mvu wvù to looci kee bonci bo Nyo' le gay ê wvú le, “Wee n'yεεyi, wo kee ke le fiεε fi wo jemyi nu ε kum bese le ten e.”

⁴⁶ E Jisos tfuse le, “NgeW wvu baay nu ten wene ben bonyii bô looci kee bonci bo Nyo' le. Ben nen'yi yike bonyii bô bvujite ε bvú fele mvungay mvubole se è nulo é ben elaw ke naa lo kpwan εbo keefice bó dvú ηkuuη. ⁴⁷ NgeW wvu baay nu wene. Ben bomte jém bonyii bo ntum Nyo' le bô bo'icee cee bonεn to yuwyeε. ⁴⁸ Fifiη dunji le ben tomte gee di bo'icee cee bonεn e. Bó to nu ε yuwyeε bonyii bo ntum Nyo' le, ben ε mum ε sheε ε no seysee bomte jém yibo. ⁴⁹ E nu fiεε fi to gee ε Nyo' bô bvufee bwew se jeme le, ‘Me

11:37 7:36 **11:38** Mak 7:2-4; Mat 15:2 * **11:38** Wvú to kenke keecuke can yin ê je yì nce wvubo won gomte le. **11:41** 12:33 **11:42** Mat 23:23; Luk 18:12 **11:43** 20:46; Mak 12:38-39 **11:47** Lem 7:52 **11:49** 6:13

nu ηke enciinse bonyii bem bo ntum e fô bó le, é bó ke eyuwyε bomew ebvuu ekuη bomew.' ⁵⁰ Nonεn, Nyo' nu ke ebife ê εηγοκε ke keseen kin εkumε ελεμε ke bonyii bew bo ntum e bocii bò bó to yuwyεε ε κεw no wonη to κεwεε. ⁵¹ Wvú nu ke bife ε κεw yî ελεμε ke Abel e eγεν ebuy yî ke Sakalia wvù bó to yue εντεληη jo ketanη ke ncese bô yew ncese le. Me nseηe lo ê ben keceey le Nyo' nu ke ebife ê εηγοκε ke keseen kin εkumε kpwe bonyii bodvu ba bocii.

⁵² Nγεw wvu baay nu wene ben bonyii bò looci kee bonci bo Nyo' le. Ben nu ε nyile ken'yene ke diuw fwese wvù è nulo é wee eley dvú se κieε fieε fi nu leη e. Ben nu ε tun keeley, ε bvuu ε no baanke bonyii bò gomte keeley fo bó eley."

⁵³ Ε Jisos ke ja le wen egene, ε Bofalasii bò bonyii bò to duηci bonci bo Nyo' le κεw no leeshi wvú bò díew biwci mwεεm ê wvú nteen nteen, ⁵⁴ ε bó to gee nonεn teeyi lo wvú keeyuw fieε diuw we le emum ekoo wvú.

12

Fo wee ejemyi jεεy gee jεεy ke

¹ No Jisos to jemyi, ε bibombom bi bonyii le no taashi fó bontfuke le bontfuke le faanene. Ε bomew leenci bikaa bi bomew e. Ε Jisos nε κεw no jemyi ε è nu ê boom bew bo ηgoo le gayte le, "Ben

ejoò kefew yî fintunηεεn fi Bofalasii le fi è nu gee dibole di bó jemyi jεεy, gee jεεy e. ² Ben ekeè le κε fieε nu dvú fi bó banηi fi nu ke enu se fi ε buy εmwa κε. Ε κε fieε nu dvú ten fi bó nyile fi nu ke enu se bó ε κieε κε. ³ Ben ekeè le fieε ficii fi ben jemyi εντανη nu ε bó nu ke eyuηεν εmvunsheen. Ε fieε ficii fi ben ké faale yew se no tfumtfume nu ε bó nu ke ejan ε è nu fô εκολε ke yew e.

*Wee wvù bó efanè
(Mat 10:28-31)*

⁴ Nsáa yeη, me ε no nje-myi ê ben le fo ben efanè bonyii bò nulo eyu κε ε è nu nyam ye maanη se è nulo é bó ebvuu ege fieε fimew κε. ⁵ Ben eyeκε eyuw wee wvù ben efanè. Ben efanè ε è nu Nyo' ηjefo è nu wvú wvù κεηκε mvunηay keeyu wee, ebvuu elese mwετεn ηguy wvu baay e. Me mbvuu ηgayte ê ben le ben efanè ε è nu wvú.

⁶ Κε ben kee le bó ké no geese mvunsha mvuntin κε yî mvunyinyi le mvunfeεm maanη? Geenεn, κε finsha fimew nu dvú fimwaanη fi Nyo' ké daayε ê fi le κε. ⁷ Finεn nu ε Nyo' kee naa yvúw yicii yî nu ê ben εfa. Fo ben efanè κε. Ben fele lo mvunsha fó nteen.

Wee wvù beηe bô wee wvù tune Jisos

(Mat 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ Ε me embvuu ensee ê ben ten le, é wee beηe ê bonyii εjise le wen kee me, tu wee wvù diee nu Waawee nu ke ebee

tɛn mwɛtɛn ê bonceendaa bo Nyo' le fwe. ⁹ Geenɛn, é wee ma lo me ê bonyii ejise, tu me nu nke ema tɛn mwɛtɛn ê bonceendaa bo Nyo' le ejise.

¹⁰ Fí ε bvuu è no nu le, Nyo' nu ke elɛshɛ díɛw yì befɛ yì wee jemyi ekumɛ wee wvú diee nu Waawee, geenɛn kɛ è nu naa lo é Nyo' ke eyuu elɛshɛ díɛw yì befɛ yì wee jemyi ekumɛ Keyoy ke Yuule kɛ.

¹¹ Seke bó ε koo ben ε gen dvú yéw bunle le, kɛnɛɛ fwe dvu bonyii bò saake won kɛnɛɛ fwe dvu bonyii bò kɛnke mvunɔgay mvu sa' le, le bó egen esaw ben, fo ekolɛ ekfuntè ben le laa ben nu ke egen etanje diuw egay le la le, kɛnɛɛ ejeme nɛɛ le. ¹² ε nu ke enu kefew kedvu le é Keyoy ke Yuule esee fiɛɛ fi ben ejeme.”

Ngan ekumɛ keyonj ke cee kpawaw e

¹³ No Jisos to teete boom bew bo ngoo le nonɛn, ε wee mvu nɛ jeme ente jo kebom-bom ke bonyii le, gay ê wvú le, “Wee n'yɛɛyi, gayɛ ê waa bwɛɛm le wvú egaw bvushɛw bvusɛɛbeewvu enya bwem.”

¹⁴ ε Jisos bife ê wvú le, “Diemsɛn, è gɛke yɛɛ me le me ensumtenè bonsaw bonɛn, mbvuu ngaakè bvushɛw bvunɛn?” ¹⁵ No wvú bife nonɛn mum gay ê wee tfuu le, “Ben eyɛnè fo ben eyɛɛlè ejisɛ yì mwɛɛm e, njefo kɛ nshii wee yaa nu nje mwɛɛm mvù

wvú kɛnke kɛ, wee ejo naa ε mwɛtɛn kɛnke nɛɛ.”

¹⁶ No wvú jeme nonɛn, mum ma nɔgan le, “Cee kpawaw mvu to kɛnke wɛɛ we, ε mwɛɛm ke jonj dvú baay. ¹⁷ ε wvú mum kɛw no kpawawci le laa wen nu ke ege nɛɛ le? Wen nu ke egɛɛ nɔgu wen fɛɛ le? ¹⁸ ε wvú mum nɛ cu ntaɔ le, ‘Fiɛɛ fi me nu enɔge nu fin. Me nu ensaw bigonɛ biem, enkase enkuwse, emum enɔgɛɛ nɔgu bò mwɛɛm mwem dvú mvunciim. ¹⁹ ε me nke endioo ε nɔge nonɛn, emum enɔgay ê ekolɛ kem le me nu wee keshi. Me nkenke mwɛɛm mvù me nu nke endie embuy bilum e nte. Kɛ me mbɛɛ ebvuu embuuke kɛ. Me nu endiekene kɛ wase lo, mbvuu n'wukene n'yuuke njon.’ ²⁰ No wvú seyse nonɛn, ε Nyo' mum tee wvú le, ‘Keyonj kin! Entaɔ ɛben nu ε me nu nke enkase enjo keyoy kuw. Mwɛɛm mvun mvunciim mvù wo seyse ε gɛɛ nu ke enu mvu yɛɛ le?’ ”

²¹ No Jisos jeme nɛn mum gay le, “ε nu kɛ lɛnɔlɛn no fi nu ke enu fô wee wvù baanci bvukukɛ fô ekolɛ kew e yaa kɛnke bvukukɛ ê keba ke Nyo' le kɛ.”

Bó elese mvuntelem ε è nu yì Nyo' le

(Mat 6:25-34)

²² ε wvú bvuu nɛ no jemyi wase ε è nu ê boom bew bo ngoo le le, “Fo ben eyanyanè ekumɛ nshii wene le laa ben nu ke edie la le, kɛnɛɛ ekumɛ ye yene laa ben nu ke ejise

la le. ²³ Ben ekeè le keyoy ke wee le fele mwεem mvudien, ε ye wee fele ndvú. ²⁴ Ben etaa eyen binjaanη, κε bí ké no jewyi bvuu gbweci ηgu κε. Κε bí yaa κεηκε bigone κε. Ε Nyo' nyan̄yi κε bí bicii. Κε ben kee le ben fele mvunyiim e? ²⁵ Ε nu γεε ε ben εντελεη wvú yan̄yan̄e, wvú nulo ebise κε naa kefew caan yí nshii we le? ²⁶ No ε nu σε ε nulo ε ben ege naa fi caan fin ηkuun̄, ε ge la wvú ben soo bikuu εκυμε mwεem mvumew? ²⁷ Ben etaa yen no fow ké no kuu nu. Κε fow ké no lemte κενεε shile ndvú κε. Geenen, ε me ensee ε ben le κε naa Nfon Saamun bô bvukuke bvucii bvú wvú to κεηκε to ké suute ye no nu ε wvú ε buy fô fow mvu le κε. ²⁸ Ε Nyo' suute εgay yo ηkpwaante nen, εgay yô kuu eben, buy ntfuu ε bó ε fwεε wase fotan̄, tu κε ε nulo ε wvú esufe ben efey lo nonen e? O oo bonyii bo mbee wvú doose le!

²⁹ Fí mum ε no nu le fo ben eyan̄yan̄è, bvuu kpwaake le laa ben nu ke ediee la bvuu wuu la le, ³⁰ njefo mvumvun mwεem ké no kpawci κε bonyii bo yí nshε le bô yaa kee Nyo' κε. Ben ekeè le Icee wene kee lo le ben shieele mwεem mvun mvunciim. ³¹ Ben elese bvufee bvunen ε ε nu yí bvunfon bvú Nyo' le, ε wvú emum enyaa ten mwεem mvun mvunciim ε ben.

³² Ngoo γεm, no ben nu caan nen, fo ben efanè κε, njefo Nyo' wvú Icee wene nu

ε caw keenya bvunfon ε ben. ³³ Ben egese mwεem mvú ben κεηκε, egaw bigew bidvu ε bonyii bo kefufe le, egomté bobuuncuu ε ε nu bô yaa nulo esεεκεν κε. Ben egεεlé kpaw wene ε ε nu won̄ Nyo' le, fô ε yaa nulo ε wvú eka κε, ε coon̄ yaa nulo efey fô κε, ε shéw yaa nulo ekan κε. ³⁴ Ben ekeè le fô wee γεκε kpaw we nu κε fô fô fitele fiew nu enu.

Bonyii bo Jisos e ecεytè wvú (Mat 24:45-51)

³⁵ Ben ekay bicaw binen, et-fuw bin'yeese ecεytè lemme, ³⁶ κε diewe boom bo lemme le bô cεyte cee ekole wvubo ε wvú nu gbwen bvujen e. Ε wvú nu ke edioo ekaase ekumce kembun̄ ε bó eyene lo ε wvú eley. ³⁷ Njon̄ wvu baay nu ke enu wvu boom bo lemme le bô cee ekole wvubo nu ke edioo efεese eyen ε bó nu we cεyte. Ε me ensee ε ben keceey le wvú nu ke esen̄ ndvu ye ε bó shiiyen fokuse ε wvú eto bô mwεem mvudien egawce ε bó. ³⁸ Njon̄ wvu baay nu ke enu wvu boom bo lemme le bô wvú nu ke edioo efεese eyen ε bó nu cεyte. Κενεε wvú nu ke eto ενταν̄ εντελεη, κενεε seke nyimshie ε ton̄. ³⁹ Ben ekeè le ε cee yew kee kefew kè coon̄ nu ke eto, ε wvú ecεytè. Wvú saa ke ecine ε bó en̄goy yew ye κε. ⁴⁰ Ben ten̄ κεηκε keecεytè, njefo wee wvú diee nu Waawee nu ke ekase eto ε

è nu ê kefew kè ben yaa kee ke le.”

41 É Bitá mum né bife ê wvú lé, “Tata, wo ma ngan wvun é è nu ê bese, nuu ê bonyii bocii lé?” 42 É Tata tfuse lé, “Waa lemme wvú nu wvu kecéey bvuu kɛɛke bvufee nu wvú la? Kɛ è nu wvuwe wvú cee ekolɛ we nu é gɛɛ wvú lé wvú etaalè fô yew ye lé, é kefew ke dioo é kocɛn é wvú nya mwɛɛm mvudien mvu boom bo lemme le ê bó lé? 43 Njon wvu baay nu ke enu wvu waa lemme wvuwe wvú cee ekolɛ we nu ke edioo etoo eyɛn é wvú gee lemme lɛɛɛn no wvú bee keege. 44 É me ensee ê ben kecéey lé cee ekolɛ we nu ke ebense wvú é wvú etaale fô mwɛɛm mwew e mvunciim. 45 Geenɛn, é waa lemme wvudvu né é jeme ê ekolɛ kew lé, ‘Kɛ cee ekolɛ wɛm nu ke eyanɛn ekase eto kɛ’, é mum é kɛw é no suunke boom bo lemme le bò bolemɛ noo bò bokɛnɛ, diekene bvuu wuu mbvuum é mó koole wvú, 46 tu cee ekolɛ we nu ke enɛ esɛɛ ebuynɛn diuu dimew di wvú yaa be kpwaake le ke noo ê kefew kè wvú yaa be kee le kɛ. Wvú nu ke edioo é buynɛn nonɛn, emum enya ngɛw ê waa lemme wvudvu, eciinse wvú é wvú eɛɛn enu bò bonyii bò yaa jemyi kecéey kɛ.

47 Waa lemme wvú kee fiɛɛ fi cee ekolɛ we gomte lé wvú egeè, é fanɛ yaa eseyse egee, nu é bó nu ke etam wvú bonɛɛwan nteen. 48 É waa lemme wvú yaa kee kɛ fiɛɛ

fi cee ekolɛ we gomte lé wvú egeè, ge fiɛɛ fi è nulo é bó etam wvú bonɛɛwan nteen, nu é bó nu ke ewewɛ kɛ lo wvuwe caan. Wee wvú bó nu é nya mwɛɛm ê wvú nteen nu é bó nu ke eshieele nteen ê wvú. É wee wvú bó nu é gɛɛ mwɛɛm can ye le nteen nu é bó nu ke ebife ê wvú nteen.”

*Jisos to bô kenɛgawɛn
(Mat 10:34-36)*

49 É Jisos bvuu gay ê boom bew bo ngoo le lé, “Me nto keenfwɛɛ é è nu nguy yí nshɛ le. Wee ejo é wvú be beɛnci wase. 50 Me nkɛɛke kfuu ngɛw wvu baay keenley wvú le, é fitele fiem nu ke elɛɛɛn ke seke me é nley wase wvú le. 51 Ben kpwaake lé me nto é è nu bò nyɛkeey yí nshɛ le fɛn e? Naa lo. Ben ekeè lé me nto é è nu bò kenɛgawɛn. 52 É kɛw yí keseen e, yew yí nu bonyii botin nu ke egawɛn. Bonyii bo botete nu ke egawɛn bò bo bofɛɛ, é bo bofɛɛ egawɛn bò bo botete. 53 Cee wan nu ke egawɛn bò waa we wvú diemsɛn, é wan wvú diemsɛn egawɛn bò ice. Bwee wan nu ke egawɛn bò waa we wvú kpwoon, é wan wvú kpwoon egawɛn bò bwee. Bwee diemsɛn nu ke egawɛn bò kpwee waa we, é kpwee wan egawɛn bò bwee dweese.”

*Bonyii kee kefew
(Mat 16:2-3)*

54 É Jisos gay wase é è nu ê kebombom ke bonyii le lé, “Ben ké yɛne seke kembɛw bene je ekuɛku, é ben mum no

duu ɛ, 'Jan nu ke egbwe.' Ɛ yi ke mum gbwɛ. ⁵⁵ Ɛ ben ké yɛn tɛn ɛ fwefwe ɛ banjke wase ye ɛ no booke lo je eweewe, ɛ ben mum no duu ɛ, 'Keŋkfum ke baay nu ke enu.' Ɛ kí mum ke no nu. ⁵⁶ Ben bonyii bò jemyi jɛɛy, gee jɛɛy ban, no ben taale ɛbulɛ bò nshɛ mum kíɛɛ no ɛkfuŋ nu ke enu, kɛ è nulo tɛn ɛ ben ekiɛɛ mwɛɛm mvù Nyo' duŋci yi kefew kin e nje la?

⁵⁷ Ɛ kɛ è nulo tɛn ɛ ben ekp-wawcɛ fiɛɛ fi lɛŋ fi è nulo ɛ ben egeè le? ⁵⁸ Ɛ wee jo wo ɛ no gene dvù yew nsaw e, ɛ wo mom ɛ ben ɛ wvù seyse ɛ è bɛɛ ê je, fo wvù ke egufe wo egen efese can wee wvù saake bonsaw e, ɛ wvù efese wo can nci le ɛ bó efen wo yew ncaw e. ⁵⁹ Ɛ me ensee ê wo lɛ kɛ wo nu ke ebuy dvù sɛ wo ɛ mɛse ɛ law finyinyi ficii fi bó shieele kɛ."

13

Wee tfuu ekumɛn fitele fiew fo wvù ke ekpwe

¹ Ɛ to nu kefew kedvu le, ɛ bonyii bomew ke nɛ be Jisos kumte bonyii bo Galilee bomew bò to genɛɛ keege ncese fô Nyo' le, ɛ Baylet tum bonyii ɛ bó gen gbwoɔɔ bó, ɛ bilɛɛm bibole taashe bò bi nyám yi bó to gee ncese dvù. ² Ɛ Jisos yeke nɛn, bife ê bó lɛ, "Ben kpwaake lɛ bonyii bodvu to kpwe kfuɛ yiye kpwe nonɛn njefo bibefɛ bibole to fele bi bonyii bo Galilee bomew e nuu? ³ Kɛ è nu nonɛn kɛ. Ɛ me ensee

ê ben lɛ, ɛ ben baa ekumɛn mvuntelem mvunɛn, ɛ ben bocii ke ekpwekɛn kɛ nonɛn. ⁴ Ben kumyi bonyii bo yuufe ncow nyan bò yew yi defe ê we to kesɛɛ Siloam yuwyɛ bó? Ben kpwaake lɛ bonyii bodvu to kpwekene nonɛn njefo bibefɛ bibole to fele bi bonyii bo Jɛlusalɛm bomew e nuu? ⁵ Kɛ è nu nonɛn kɛ. Ɛ me ensee ê ben lɛ, ɛ ben baa ekumɛn mvuntelem mvunɛn, ɛ ben bocii ke ekpwekɛn kɛ nonɛn."

Ngan kete kè yaa to yumte mvuntam kɛ

⁶ Ɛ Jisos mum ma ngan mvu ê bó lɛ, "Ɛ to nu kefew kemew e, ɛ wee mvu yee kete kemew * ê wvù wɛne. Ɛ kefew ke kocɛn, ɛ wvù to keekoy, fanɛ yaa yɛn ɛ mvuntam ɛ yum yi dvù le kɛ. ⁷ Ɛ wvù mum gay ê wee wvù to taale fô wɛɛ we le lɛ, 'Taa eyɛn, è nu wase bilum bitete keseen no me ntoo keenjɔy mvuntam yi kete kin e, n'yaa yɛne fiɛɛ le yi dvù le kɛ. Gbwolɛ lo. Kí banji bvudvuu ɛcici.' ⁸ Ɛ wee we lemme wvudvu cfuse lɛ, 'Cee ekolɛ, kɛ bvuu cinɛ ke dvù kelum kin, ɛ me encɛwɔɔ kenyi kedvu enjɛɛ binfo fó. ⁹ Ɛ è ke edioo enu kelum kè too le kí ɛ yum, ɛ fí ejon, kí ɛ fan keeyum ee, ɛ me emum egbwo.'"

Ɛ Jisos fɛ kpwoon mvu diuu di mbam e

¹⁰ Ɛ è ke no nu diuu di mbam e dimew, ɛ Jisos no yɛɛyi bonyii yew bunle mi le.

11 Ε κpwoon mvu nu dvú ε keyoy kemew nu yî ye le, ε è nu kè ké ge ε wee tu wee gon. Kí to nu ε ge wase wvú ε cem bilum yuufe ncow nyan jim ε ηgvuse, ε è yaa nulo é wvú ebvuu eleem we teytoy ke. 12 Ε Jisos yεn κpwoon wvudvu le, tee wvú ε wvú to. Ε wvú gay ê wvú le, “Bwεem, wo nu ε boy wase εbo jo ntun wo wvun.” 13 No wvú gay nonεn, mum nεke kebo kum wvú le. Kan mwaan, ε jim ye kase nele ye, ε wvú leem we teytoy, mum no tumte monkum mo Nyo' le.

14 Ε cee εkolε yew bunle yidvu yεn no Jisos fε κpwoon wvudvu ε è to nu diuu di mbam e, ε fiεε fidvu ton'ye wvú baay. Ε wvú mum no saake bonyii gayte le, “Eduw ε lemme nu εsoocan. Ben etoð ε bó fele bincem binεn ε è nu εdiuw yoya le. Fo wee ebvuu emom eto diuu di mbam e ke.”

15 Ε Tata tfuse ê wvú le, “Ben bonyii bò jemyi jεey, gee jεey ban. Ε ké dioo nu diuu di mbam e, wee saa ejo na' we kenεε kembεεbey kew eγεν enya joo dvú? 16 Kpwoon wvun ε no nu waa Abla'am, ε Satan ε lese wase yî ncaw e bilum yuufe ncow nyan, tu ke fí baa jee le bó ebvuse wvú yî ηgew e diuu di mbam e?” 17 No Jisos jeme nonεn, ε bonyii bew bo bvuban e wuumeν, ε bonyii nteen no lanlanε lo fibole nje binghaw bi mwεem e bicii bì Jisos to

gee.

Ngan ekumε ηgow fintam fimew

(Mat 13:31-32; Mak 4:30-32)

18 Ε Jisos nε ghay le “Bvunfon bvυ Nyo' le nu ke diewe la? Fiεε fí è nulo é me enfewsεn dvú nu la? 19 Bvú nu ke diewe ηgow fintam fimew † fí wee to tfumyεε wene dvυ wvú, ε yí ke buy, ku yin tu kete ε mvunyiiim mvú bile we no yote yî dvú le.”

Ngan ekumε fintun]εεn

(Mat 13:33)

20 Ε wvú bvυ nε ghay le, “E nulo é me embvυ enfewsεn bvunfon bvυ Nyo' le bò la?

21 Bvú nu ke diewe fintun]εεn fí κpwoon to fewεε mvuum ê bintee bi baay baay e bitete jo fypsεn dvú, tow γεε, ε fí mum ge ε mvuum modvu ben.”

Diuw fwese wvu fiasaa

(Mat 7:13-14, 21-23)

22 Ε Jisos ke mum nε no gene Jelusalem. No wvú to gene no fele ê bilaante bò ê bontεw e yεeyi bonyii. 23 Ε wee mvυ nε bife ê wvú le, “Tata, è nu ke bonyii caan bò nu ke eboy e?” Ε Jisos mum tfuse wase ê bonyii bocii le, 24 “Ben elumtè ntay keeley ε è nu fô diuw fwese wε wvú nu fiasaa le. Ben ekeè le bonyii nteen nu ke egomte keeley yaa κεηke je ke. 25 Kefew nu ke ekocεn, é cee yew eja we efaa kembun. Wvú nu ke edioo ε faa, é ben emey εκfun ekumci kembun

13:14 Ksm 20:9-10 13:15 14:5; Mat 12:11-12 13:16 1:54-55, 73; 3:8; 19:9

13:19 Esek 17:23; Mat 13:31 † 13:19 Ngow yin nu ê díew bala le le, «mustard».

13:21 Mat 13:33 13:25 Mat 25:11-12

leke le, 'Cee ekole, yene ke yew é bese eley.' E wvú emum etfuse ê ben le, 'Ke me n'yaa nkee jò ben ne ke.' ²⁶ E ben emum ekew etanyi le, 'E nu bese bò beene se shee diekene bvuu wukene. E wo se ghane yeyi bonyii bontew bosese le.' ²⁷ E wvú ebvuu ekase etfuse ke le, 'Me nseje lo ê ben le ke me n'yaa nkee ben ke. Ben enene lo ê me efwese ben bò ghane buwiyi mwem ban.' ²⁸ Ben nu ke eyen Aba'am bò Aysik noo Yakow noo bonyii bo ntum Nyo' le bocii ente jo bvunfon bvú Nyo' le, e ben nu e bó e ban ekfu, é ben emum ebeele ngeci bigew. ²⁹ Bonyii nu ke ene biba bicii e kew jò diuu sane e gen e buy jò dí seeyi noo ewewe bò ekuaku jo won, eto eshii ediekene ente jo bvunfon bvú Nyo' le. ³⁰ Ben ekeè le bonyii bomew bò nu ejim keseen nu ke enu bo fwe, e bomew bò nu fwe keseen nu ke enu bo ejim."

*E Jisos bem Jelusalem
(Mat 23:37-39)*

³¹ E è no nu ke kefew kedvu le, e Bofalasi to gay ê Jisos le, "Buy fiuw jan egen keba kemew e njefo Nfon 'Elod gomte keeyu wo."

³² E Jisos tfuse ê bó le, "Ben egen egay ê dikfuu didvu le me mbvuuse bonceendaa bo dewle le yi bonyii le eben, mbvuu nfele bincem, e è nu ke no me nu embuy engee ntfuu, é ke edioo enu foeshentfuu, é me emum emese lemme diem. ³³ Geen, e me nu

enkew lene diem di Jelusalem eben, embuy enlen ntfuu engen embuy foeshentfuu. Ke fi baa kocen le bó eyu wee ntum Nyo' bvudvuu bvumew e se è nu Jelusalem ke."

³⁴ No Jisos jeme nen, mum bem le, "Ebeey Jelusalem! Ebeey Jelusalem! Wo wvú yuwyi bonyii bo ntum Nyo' le, bvuu tumyi bonyii bò Nyo' tumte fò wo le bò eta. E nu wase bokan bomem no me mom keembaance boom buw ke diewe no bweeshie ké baance boom bew kfuke, wo e fan? ³⁵ Taa eyen, yew yo nu ke etu binffuy. E me ensee ê ben le ke ben nu ke ebvuu eyen me le ke, egen ebuy kefew kè ben ke egay le, 'Nyo' nu e lan kembonen yi wee wvú too ê diee di Tata le.' "

14

E Jisos bvuu fe wee diuu di mbam e

¹ E è ke no nu diuu di mbam e dimew, e Jisos gen keediekén yew dvu wee wvu baay mvu. E wee wvudvu to nu wee Falasii. E bonyii bò to nu fó no gbwetene Jisos keeyen fiε fi wvú nu ege. ² E to nu e wee mvu leeme fó e Jisos ejise cemte bò ntun e wvú e ge wase can bò bikaa e mvuwken. ³ E Jisos bife ê Bofalasi noo bonyii bò to looci kee bonci bo Nyo' le, bò to nu fó le, "Nci wesebeene nu e bee le è nulo é bó efe wee diuu di mbam e?"

⁴ E bó fan e yaa tfuse fiε ke. E Jisos jice wee wvudvu

le, fε wvú, mum gay λε wvú egene. ⁵ Ε Jisos mum kase bife ê bonyii ba λε, “Ε wee mvu ben e κενke wan * κενεε na', wvú ε gbwe ê fwεη diuu di mbam e, mwετεη saa ebvuse lo kan mwaan e?”

⁶ Ε bó ma fiεε fi bó etfuse.

Wee ejoo ekole kew caan

⁷ Ε Jisos ke taa yeη no bonyii too cawci ε è nu mondvuum mo fwe σε shiiyine fó, ε wvú maw díεw ê bó λε, ⁸ “Seke bó ε see wee bô ηkaw bvujen, wvú ε γεη, fo wvú eshii ε è nu fó bvudvuu bvu fwe le κε, njefo è ηelo enu ε bó ε see τεη wee mvu wvu baay wvú fele wvú dvú. ⁹ Ε cee bvujen wvú se σεηεε bó dvú bocii ke ene eto emum egay ê wvú λε, ‘Nεεε we enya bvudvuu bvun ê wee wvu baay wvun.’ Ε wvú emum ene bó κεν'wuumeη egeη shii wase ε è nu εjim. ¹⁰ Seke bó ε see wee bô ηkaw bvujen, wvú ε γεη, shii ε è nu εjim, wvu λε cee bvujen ke ene eto egay lo ê wvú λε, ‘Nsaa yeη, nεεε we feη egeη shii ε è nu fwe.’ Nonεη, é wvú emum eκεηκε n'wvum fwe dvu bonyii bocii fó. ¹¹ Ε nu κε ληηηη no wee tfuu wvú bensee ekole kew nu ε bó nu ke eshike lo wvú. Ε wee wvú shiwse ekole kew nu ε bó nu ke ebense lo wvú.”

Wee etaalè ε è nu fó bonyii bo ηγεw e

¹² Ε Jisos mum νε kase gay ê cee yew wvú to τεηεε wvú yew dvu wvú λε, “Seke wo gomte keeteε bonyii λε bó eto

ediekεη, fo wo etee ε è nu nsáa yo bô boom bo bwoo le noo kfuu diuw κενεε bonyii bo kpaw e bo ntεw wo le κε. Ε wo τεηε boba bonyii, é bó ke ekase τεη etee wo yéw yibole, é fí emum enu λε bó nu ε tfuse wase kebo kuw. ¹³ Seke wo gee ηkaw, tee ε è nu bonyii bo kefufe le, boηκεwλε bó bonteηε noo binfefe. ¹⁴ Ε wo ge nonεη, é wo emum eκεηκε kembonεη, njefo κε boba bonyii κενke fiεε fi è nulo é bó ekase etfuse ê wo κε. Ε ke enu Nyo' wvú nu ke elaw wo diuu di bonyii bew nu ke ebuyte yí kpwe le.”

Ngan ekume ηkaw wvu baay (Mat 22:1-10)

¹⁵ No Jisos jeme nonεη, ε wee mvu wvú bô bó to diekene mum gay ê wvú λε, “Njoη wvu baay nu wvú wee wvú nu ke ediekεη ente jo bvunfon bvu Nyo' le.”

¹⁶ Ε Jisos mum fε ê wvú λε, “Ε to nu kefew kemew e, ε wee mvu seyse ηkaw wvu baay, be bonyii nteen. ¹⁷ Ε diuu ke to kocεη, ε wvú tum waa we lemme λε wvú eghan esee ê bonyii bocii bó wvú to beε λε bó etoð, λε mwεεm mvunciim nu ε bó ε seyse wase. ¹⁸ Ε waa lemme wvudvu mum γεη yeη bó le, ε bó κεw no camte ye mwaan mwaan. Ε wee wvu fwe wvú to yeηεε gay ê wvú λε, ‘Me nse nu ε ηguy wεε wεm wvu fwε, ε me ηκεηκε keeηγεη etaa. Kee wo, fo ben eεyτè me κε.’ ¹⁹ Ε wvú bvuu yeη wvumvu le, ε

* **14:5** Boηwa' bo boyvuum bomew τεηε λε “kembεεbey.” **14:7** 20:46 **14:8** Bηgn 25:7 **14:11** Mat 23:12 **14:13** Dito 14:29 **14:15** 13:29

mWεTEN gay LE, 'Me nse nu ε ηGuy bona' bem bo lemme le yuufe, ε me ηGene keseen keemom bó. Kee wo, fo ben eceytè me KE.' ²⁰ Ε wvú yEN wee mvu le, ε wvú gay fiew LE, 'Me nse nu ε ηkooy bwee yew, ε KE kefew yaa nu dvú kè è nulo é me ento KE.' ²¹ No bó tfuse nonEN, ε waa lemme wE mum tu jim GEN see fIEE ficii è cee EKOLE we. Ε cee ηkaw wvudvu yuw, ε fitele bENTE lo wvú. Ε wvú mum kase tum waa we lemme wE gay LE, 'Buy cekey, eGEN εlaante eghan ntaseN jé bô mvujeteLE mvunciim e, ekum bonyii bo kefufe le, bontENε, bô binfefe noo bonKEwLE eto dvú.' ²² Ε wvú GEN kase to gay LE, 'Cee EKOLE, me nu ε ηge wase no wo be gay, geenEN, yew baa yiηSEN KE.' ²³ Ε cee EKOLE we gay ê wvú LE, 'BuyE keseen eGEN ghan jé le bô mvujeteLE le mvunciim, ekan wa lo bonyii é bó eto, é yew yEM eyiηSEN. ²⁴ Ε keè LE KE wee mwaan ENTE jo bonyii ba bô me nse n'yawEE mbe nu ke emom lo fIEE fIEM fidien ê wvú EMVU KE.' "

No è nulo é wee eseyse se ley ηgoo Jisose

(Mat 10:37-38; 5:13; Mak 9:50)

²⁵ Ε Jisose bvuu NE no gene, ε bibombom bi bonyii le sh-fumte bii wvú le. Ε wvú ke NE banKE ye gay ê bó LE, ²⁶ "KE è nulo é wee enu wee wEM ηgoo SE wvú koonKE me fele bwee bô ice, bvuu koonKE me fele

kpWese bô boom noo boom bo bwee le bô jéme ye KE. Ε wvú KEηKE naa TEN keekoηKE me fele no wvú koonKE EKOLE kew. ²⁷ KE è nulo TEN é wee enu wee wEM ηgoo SE wvú nu ε tuu kew kENTAM ε no bii me le KE. ²⁸ Ε nu yEE ê ben ENTELEη wvú gomte keebom yew yi defe ê we, wvú saa eyaw eshii ekpwawCE LE laa wen KEηKE bigew ε bí ε kocEN bi wen nu ke ebom dvú emESE LE? ²⁹ Ε wvú baa eyaw ege nonEN ηkuuη é wvú ke ene elese kenffuy é yew eghaw wvú keebom. Ε bonyii edioo efele emum ebuu wvú gayte LE, ³⁰ 'KENENE kin se nu ε KEW yew yí ε ghaw wvú keemESE.' ³¹ KE LEηLEη TEN, è nu nfon wvú la wvú gomte keetum jem bô nfon mvu, wvú saa eyaw eshii fokuse ekpwawCE LE laa è nulo é wen bô bonyii bowene bo jem e bo bontfuke yuufe etum jem bô nfon wvumvu WE bô bew bonyii bo jem e bô nu bontfuke mbaanfIEE LE? ³² Wvú ε kpWawCE ε yEN LE fI nu ke eghaw, é wvú emum etum bonyii bew bomew é bó eGEN eyEN nfon wvumvu WE LE ε wvú bEE nCEjole, ELEKE wvú LE nyEkeey enù ê bô wen ENTELEη. ³³ Fí mum è no nu LE, é wee baa ecINE mwEEM mwew e mvunciim, wvú saa enu wee wEM ηgoo KE.

³⁴ Nkauw nu fIEE fI jee. Geenen, é yí nelo ε cife, é bó ebvuu ege nEE dvú é yí SE ebvuu ekase eyeke? ³⁵ KE tu yí ε la wase ECICI. Ε KE

shiee yaa bvuu nu dvú wvù bó elese wene, keneε yí binfo le ke. Yí nu ke wase le bó elan lo. Wee wvù keηke bitem keeyuw ε wvú yuw.”

15

Ngan ekumε njee yì to lae
(Mat 18:10-14)

1 Bonyii bò to fii shile noo bonyii bò befe bomew to too fô Jisos e keeyekε fiεε fi wvú to yeεyi. 2 Ε Bofalasiì bô bonyii bò to duηci bonci bo Nyo' le keW no wvukene, gayte le, “Wee wvun fiisene bonyii bò befe bvuu diekene bô bó.” 3 Nonεn, ε Jisos ma ηgan wvun ê bó le,

4 “Ε nu yeε ê ben εnteleη wvù keηke njée gbwee, yimíaaη ε la, é wvú ke elaame? Wvú saa eyaw ecine yi mbaη bvuuके ncow bvuuके le ηkpwaante egeη egomte yimíaaη yidvu egeη ebuy seke wvú ke eyεn yí le? 5 Wvú é gom ε yeη yí le, emum eyuuke njoη, etuu fô gbwew, 6 ekfuuyi dvú fô yew e. Ε wvú dioo ε kfule dvú, emum ekum nsáa ye bô bonyii bò cee mbew ye le gay le, ‘Ben eto é beene elanlanη njee yeη ε yí be ε la, me ε ηkase ε n'yeη yí le.’ 7 Ε me ensee ê ben le, è nu ke leηleη no nlanlanη wvu baay nu ke enu woη wvu we le, nje wee wvù befe mwaanη wvù nu ε kumεn fitele fiew. Bó nu ke elanlanη wvuwee wee fele bonyii bo mbaη bvuuके ncow bvuuके bô nu teyey yaa shieele ηkumεn ke.

Ngan ekumε jise di bigew e di to lae

8 Nu le è nu kpwoon wvù la wvù keηke bigew yuufe, jise ε la fó é wvú ke elaame? Wvú saa etfuw ηguy eyeese, eyeese yew, elooce etasse egeη ebuy seke wvú ke eyεn e? 9 Wvú é tasse ε yeη, emum ekum nsáa ye bô bonyii bò cee mbew ye le egay le, ‘Ben eto é beene elanlanη jise diem di bigew e, ε dí be ε la, me ε ηkase ε n'yeη.’ 10 Ε me ensee ê ben le, è nu ke leηleη no bonceendaa bo Nyo' le lanlanη nje wee wvù befe mwaanη wvù nu ε kumεn fitele fiew.”

Ngan ekumε wan wvù to lae

11 Ε Jisos bvuu jeme le, “Wee mvu to keηke boom bolemse bofeε. 12 Ε wvu ejim ke mum ne gay ê wvú le, ‘Icem, gawe bwem bvushew enya ê me keseen.’ Nonεn, ε ice mum gaw bvushew bvudvu ê bó. 13 Ε wan wvu ejim wvudvu fi bwew bvushew, ε è ke dioo nu ejim jo ediuw caan, ε wvú baance bvucii gese mum laa bala woη wvumew e ncejole, mum geη no gbwayte bvuuके bigew bidvu yí nce wvu ecici le. 14 Ε wvú ke dioo bvuw ε bi ka, ε jeη yì teηyi ne koo woη wvudvu le, ε wvú no tane fiεε fidien. 15 Nonεn, ε wvú mum geη gom lemme fô wee mvu wvu woη wvudvu le keelemte wvú le. Ε wee wvudvu mum ciinse wvú le wvú egeη ecεyte bonkunyam bew. 16 Ε wvú mum geη

no ceyte, ε wee yaa nu dvú wvù enya wvú bô fiεε fi wvú edie ke. Ε wvú mum no κηηke shiee le wen bee ediee mwεεm mvudien mvù boηkunyam ké no diee. ¹⁷ Ε wvú ke ne κew no kpawwci mwεεm, tee bvufee bwew jim, mum gay le, 'Bonyii bo lemme le bo icεm e κηηke mwεεm mvudien nteen ε mvú ghaake bó, ε me nu fen ηkpwee jen. ¹⁸ Me nu enε we, enγen fô icεm e, enγay ê wvú le, "Icεm, me nu ε ηγε kebefε fô Nyo' le noo fô wo le. ¹⁹ Me mbaa mbvuu ηkocεn le bó etenje me le waa wo ke. Joo ke wase me diεwe wee wo lemme le."

²⁰ Nonεn, ε wvú mum ne no tuu jim fô ice le. Ε wvú ke dioo too buyte wase mbew la le, ε ice lan jise yen wvú le. Ε shen koo wvú bô wan, ε wvú ja we, lewte γen, bam wvú, bvuu ηocε. ²¹ Ε wan wvudvu mum gay ê wvú le, 'Icεm, me nu ε ηγε kebefε fô Nyo' le noo fô wo le. Me mbaa mbvuu ηkocεn le bó etenje me le waa wo ke.' ²² Geenεn, ε ice kaa tee lo bonyii bew bo lemme le gay le, 'Ben eγen cekey, egom kekum naa kè jee ntaγ, eto et-fume yî ye le, ebvuu elese fin-caw yî εbo kew e noo bolaba yî bikaa biew e. ²³ Ben eγen ekoo waa na' wvù fan, σεε é beene ediee lanlanje, ²⁴ njefo waa wεm wvun se nu ε kpwe wase ε kase ε tu dvú. Wvú se nu ε la, ε kase ε yene.' Nonεn, ε bó mum κew no lanlanje.

²⁵ Fiεε fin to kooyi, ε wan wvu ηgaywee nu ηkpwaante. Ε

wvú ke dioo kfuuyi, ke to buy mbew yew e, yuw no bine gb-wee. ²⁶ Ε wvú tee wee lemme mvu bife laa bó σε bine ε ε nu la le. ²⁷ Ε wvú tfuse ê wvú le, 'Waa bwoo nu ε tu jim εben. Nonεn, icen ε σεε waa na' wvù fan, njefo wvú be ε yen waa bwoo le ε wvú nu dvú bvuu temyi.' ²⁸ Ε wvú yuw nonεn ε shém kaa ton'ye lo wvú, ε wvú mum fan keeley yew. Ε ice buy γen no booyi wvú le wvú eley ke yew. ²⁹ Geenεn, ε wvú tfuse ê ice le, 'Taa eyen, me nse nlemte fô wo le diεwe nfwa le yî bilum bin e bicii, ε me ηke mbaa nfan wase keenje fiεε fiuw fimew ke. Wo ke baa nya wase me ke naa bó waa bie le me enlanlan dvú bee nsáa yem ke. ³⁰ Waa wo wvun wvù se γενεε bvuw bvushew bô bokεne bo nsake le ε dioo to, wo mum ε koo lo waa na' wvù fan ε σεε nje ye.' ³¹ Ε ice tfuse ê wvú le, 'Waa wεm, bee wo se nu fen sekecii, ε fiεε ficii fi me ηκεηke nu ke fiuw. ³² Geenεn, fí be jee keelanlanje njefo waa bwoo wvun se nu ε kpwe wase, ε kase ε tu dvú, wvú se nu ε la, ε kase ε yene.'

16

Waa lemme wvù to fiwεε kenfiw

¹ Ε Jisos bvuu jeme ê boom bew bo ηgoo le le, "Wee kp-waw mvu to κηηke waa we lemme wvù wvú to γεκεε le wvú etaale fô kpaw we le. Ε wvú ke ne yuw le waa we lemme wε bvuuke lo bigew biew. ² Ε wvú mum tee waa we lemme wvudvu bife

ê wvú le, 'Fin fi me n'yuuke ekumε wo nu la? Baance bonwa' bocii bô wo saan̄ke kpaw wem jó eto etfuse ê me. Ke wo yaa beε ebvuu elemte me le ke.' ³ E waa lemme we gen shii kpawwe le, 'No cee ekole wem kuun̄ke wase me fô lemme le, me nu en̄ge neε? No me nu se me ηken̄ke mvun̄gay keenlem bô jiw, ε me mbvuu η'wuumene keenleke elekeε.' ⁴ E wvú mum ne kpawwe le, 'Me nu ε ηkieε wase fiεε fi me nu en̄ge, wvu le seke bó ε kuη me fô lemme le, é me en̄ken̄ke nsán yì nulo efiisene me yéw yibole.' ⁵ Nonen, ε wvú mum tee bonyii bô to ken̄ke fioo cee ekole we mwaan̄ mwaan̄. E wvu fwe to ε wvú bife ê wvú le, 'Wo laake cee ekole wem neε?' ⁶ E wvú tfuse le, 'E nu bokolo bo mεem e bo baay baay gbwee.' E wvú gay le, 'Ko ηwa' wo fioo wvun eshii fokuse cekey, ekumen̄ esan̄ le mbaanshen.' ⁷ E wvú kase bife ê wvumvu le, 'Wo laake yo neε?' E wvú tfuse le, 'E nu bikele bi egin̄ e gbwee.' E wvú gay le, 'Ko ηwa' wo fioo wvun ekumen̄ san̄ le bikele mban̄nyan̄.' ⁸ E cee ekole waa lemme wvun ke yen no wvú fiwse wvú nonen, kaa bense lo wvú le wvú nu ε feefen̄ baay." E Jisos mum mese le, "Bonyii bo fokuse fen̄ feefene yì mweem mvù bó gee le fele no bonyii bo n'yuule feefene yì mvubole mvu n'yuule.

⁹ Nonen, me ε no ηgayte ê ben le, ben ejod̄ kpaw wene

wvu fokuse fen̄ koole nsán dvú, wvu le seke wvú ε ka, é Nyo' efiisen̄ ben ê wvú yew fô ben nu ke enu sekecii. ¹⁰ Wee wvú nulo ekieε keetaa fô fiεε fi caan e ntay, nulo ekieε keetaa ten̄ fô fi kuuke le. E wee wvú fiike kenfiw yì fiεε fi caan e, nulo efiw ten̄ yì fi kuuke le. ¹¹ E ben nu se ben nulo ekieε keetaa fô kpaw wvu fokuse fen̄ e, é ke enya yeε ê ben kpaw wvú kpaw? ¹² E ben nu se ben nulo ekieε keetaa fô fiεε fi wee mvu le ntay, é ke enya yeε ê ben finen̄?

¹³ Ke è nulo é waa lemme elemte bocee ekole le bofeε ke. E wvú lemte nonen, é wvú ebane wvumvu, koon̄ke wvumvu, kenεε eyuuke wvumvu le ntay, joo wvumvu ekuse. Ke ben nulo elemte Nyo' le bvuu lemte bigew e ke."

¹⁴ No Jisos jeme nonen, ε Bo-falasii yuw ne no buu lo wvú, njefo bó to koon̄ke bigew baay. ¹⁵ E Jisos mum gay ê bó le, "E nu ben ban bô dun̄ci ye le ben nu bonyii bô jee fwe dvu bonyii, geenen̄ ε Nyo' kee mweem mvunciim mvù nu ê mvuntelem mvunen̄ e. Ben ekeè le mweem mvù bonyii bense le è nu mweem, nu mvù Nyo' taale ε mvù bemte lo fô wvú le."

Nci bô bvunfon bvú Nyo' le

¹⁶ E Jisos bvuu gay le, "E to nu fwele ε bó fewci ε è nu bonci bo Muses e bô mweem mvù bonyii bo ntum Nyo' le to saan̄ke. Geen̄en, ε kew no Jon to toε, nu ε bó fewci wase ε è nu saaka wvú jee wvu

ekume bvunfon bvun Nyo' le. Wee tfuu ε mum ε no taanƙe keeley ente jo bvunfon bvun Nyo' le bvudvu le. ¹⁷ Fí nu cekey fô εbulε bô nshε le keeka, εfey fo fijise fi ηwa' le ela εcici ê Nwa' bonci le.

¹⁸ Fí ε no nu le, é wee kunƙpwεse, ε jo wvumvu, tu wvú nu ε ge kebefε ke diεwe keejanƙpwoon mvu. Wee é jo kpwoon wvú buy wase ê wee yew, tu mweten nu ε jo kpwεε wee.”

Laasalus bô wee kpwaw

¹⁹ Ε Jisós ke bvuu nε gay le, “Wee kpwaw mvu to nu dvú, suute ye bô ndvú yí jee, diee εkolε kew εdiuw εcii. ²⁰ Ε wee kefufe mvu nu ten dvú, ε diee nu Laasalus. Ε binƙoken ε kooyε wvú ye yicii. Ε bó to gεε ε wvú no shee jiime diuw fwese wee kpwaw wε le, ²¹ cεyte le laa wvú nu ke edioo ediekene é fiεε eshεete ε wen bonƙi diee le. No wvú to jiime fó nonεn, ε bwé bvuu mεese too laci binƙoken biew. ²² Ε è ke no nu kefew kemew e, ε wee kefufe wvudvu kpwe, ε bonceendaa bo Nyo' le to tuu wvú gεn gεε bvudvuu bvunjoƙ e mbew Abl'am e. Ε wee kpwaw wε ke kpwe ten ε bó dwey wvú. ²³ Ε wvú gεn ε è nu wonƙ bonƙfu le no nu fó yí ηγεw wvu baay e. Ε wvú ke nε lanƙ jise, yen Abl'am e ncejole bô Laasalus mbew ye le. ²⁴ Ε wvú tee le, ‘Icεm Abl'am, koo shen fô me le eciinse Laasalus é wvú elese kpwan εbo kew ê joo le eto

leεse leme diem dvú. Me nu lo yí monlum mo baay e ηguy wvun e.’ ²⁵ Ε Abl'am tfuse fiew le, ‘Waa wεm, kume seke wo to bεε cee yí nshε le. Wo to keƙke mwεεm mvù jee mvunciim sekekie, ε Laasalus yene fiew ε è nu ηγεw. Keseen nu ε Laasalus nu yí njoƙ e ε wo nu yí monlum e. ²⁶ Ke è mey ke fifin ke. Ε keè ten le kenseen ke baay nu ε bó ε seyse wvu le fo è nulo é wee ene fen edanƙsen eto fô wo nu ke, ε è yaa nulo ten é wee ene fô wo nu edanƙsen eto fen ke.’ ²⁷ Ε wee kpwaw wε bvuu leke le, ‘Kee wo icεm, ciinse ke Laasalus fô yew e fosese. ²⁸ Me ηkeƙke boom bo bwεεm e botin, é wvú egeƙ etefe bó le bó eyenè fo bó ke eto ten fô bvudvuu bvunjoƙ e bvun e ke.’ ²⁹ Ε Abl'am tfuse fiew le, ‘Boom bo bwoo le bodvu keƙke bonƙwa' bò Muses bô bonyii bo ntum Nyo' le to sanƙε, bó eyuukè mwεεm mvù bó gayte.’ ³⁰ Ε wee kpwaw wε tun gay le, ‘Aay icεm Abl'am, é è be buy wee mvu yí kpwe le ε gεn ε fewce ê bó, é bó se yuw ekumen mvuntelem mvubole.’ ³¹ Ε Abl'am tfuse é wvú le, ‘Ε bó tun keeyuw fiεε fi Muses bô bonyii bo ntum Nyo' le gayte, bó saa ke eyuw naa lo ten fi è gayte wee wvú buy yí kpwe le ke.’ ”

17

N'yεyi Jisós ekume kebefε bô mbee noo lemme

¹ E Jisos gay ê boom bew bo ngoo le ε, “Kε mwεem mvù teeyi bonyii ε bó gee bibefe nu ke eyuu enu σε mvú nu lo ke. Geenεn, ηγεω nu dvú fô wee wvù teeyi bonyii le bó egeè bibefe le. ² Fí nu ke ejee fô wvuwee wee le ε bó esheηke kebwee ke diene le ê kendorj kew e, edomse wvú ê joo yi baay e, efey fo wvú egeè ε boom ban gee bibefe. ³ Ben edioo nu no yenè.

E waa bwoο ge fiεε fi befe, é wo jeme ê wvú. Wvú é kumen, é wo λεshee nya ê wvú. ⁴ E wvú cim ge mwεem mvù befe fô wo le bokanj bosooshwiy yí diuule, ké ge kase ke to ku can le wen nu ε jay, tu wo keηke keefooose wvú.”

⁵ E boom bo Tata le bo ntum e ke ne gay ê wvú le, “Geε é mbee wese etemyi ntay.” ⁶ E Tata tfuse le, “E me ensee ê ben keceey le, é ben be keηke mbee ε wvú nu ke naa diewe shem nsusu le, tu è nulo é ben egay ê kete ke baay kin le kí emvuw ye fen egen eleem ê joo yi baay e, é kí emum eyuw lo ben e.

⁷ Ben ejo le wee ηgoo yene le keηke waa we lemme, wvú ε she lemte wene, keεε wvú be taale ε è nu fô njée le, é wvú ke dioo ε kfulε, é wvú emum egay le waa we lemme wvudvu egen lo ejo mwεem mvudien mwew eshii ediee le? ⁸ Kε è nulo é fí enu nonεn ke. Fiεε fi wvú nulo egay nu ke le wvú egen ekumen ndvú, eseysel mwεem mvudien

mvuwene eto dvú, emum eceyte, é wen dioo ε dieken, ε wuken, é wvú ebaance mwεem σε gen ediekεn. ⁹ Waa lemme wvudvu é ge mwεem mvun mvunciim, é wvú ke eshe enyaa keyoone ê wvú? ¹⁰ E nu ke leηleη no finεn nu. Ben ke dioo ε ge lemme di bó nya ê ben dí ε ka, é ben egay ke le, ‘Bese nu ke lo fisese boom bo lemme le, ε bese ge ke ε è nu lemme disese.’ ”

E Jisos fe bonyii bo ntun wvu baay e yuufe

¹¹ No Jisos to gene Jelusalem, no fele ê kedwee ke woj wvù Samalia bó wvù Galilee le. ¹² E wvú ke gen dioo eleyte ntεw mvu le, ε bolemse bomew yuufe bò to cemte bó ntun wvu baay yen wvú le ncejole, ¹³ mum tee bó diεw yì temyi le, “Jisos ceε bonyii, came ke shen fô bese le.”

¹⁴ No Jisos yen bó le, gay le, “Ben egen edunεε bikuu binεn ê bocee ncese.” No bó ne ε no gene mum bonεn no yuule beε ê je. ¹⁵ E wee mvu ente jo bó yen le wen nu ε bonεn wase, mum kase no tuu jim fô Jisos e bensee Nyo' foweεwe. ¹⁶ No wvú to, mum gbwe ê Jisos ejise beεle wvú. E wee wvudvu to nu wee wvu Samalia. ¹⁷ E Jisos gay le, “Bonyii bee yuufe bò me mbe nfe bó ε no yuule, bo bvuuke ε feε? ¹⁸ Fí nu le wee baa nu dvú wvù eyen le wen ekase etu jim enya keyoone ê

Nyo' efey ke tolo wvun e?" 19 E Jisos mum gay ê wvù le, "Ja we egenè fiuw. Fitele fi wo lese yí yem e nu e ge wase wo e bonen."

Bvunfon bvù Nyo' le bvù keseen bô bvù too
(Mat 24:23-28, 37-41)

20 E Bofalasii ke ne bife ê Jisos le laa bvunfon bvù Nyo' le nu ke ekew seke la le. E wvù tfuse le, "Ke nciise yaa nu dvù wvù nu ke eduŋce seke Nyo' nu ke ekew esaake bvunfon bwew ke. 21 Ke wee yaa nu dvù wvù nu ke eduu le, 'Ben etaa eyen, Nyo' wvun e wvù saake fen', kene le, 'Wvuwe e wvù saake fofe' ke. Ben eyeke eyuw, bvunfon bvù Nyo' le nu ê mvuntelem mvu bonyii le." *

22 E wvù mum kase jeme wase e è nu ê boom bew bo ŋgoo le le, "Kefew too lo kè ben nu ke egomte keeyen wee wvù diee nu Waawee le ke naa diuu dimwaan, saa eyen ke. 23 E nu ke enu kefew kekile le é bonyii bomew eduu le, 'Ben etaa yen, wvuwe fofe', kene le, 'Ben etaa yen, wvuwwun fen.' Bó dioo jemyi nonen fo ben egenè keetaa ke. 24 Ben kee no jan ké lawte we nen mwaww, e ebuw e won yo ena ecii yuu nen mwan, e bonyii bocii yen. E nu ke lenlen no bonyii bocii nu ke eyen wee wvù diee nu Waawee le diuu di wvù kaase too. 25 Geenen, no wvù ke egen, se kase eto,

nu e wvù kenke keeyaw yen bongew nteen é enyoke ke keeseen kin ema lo wvù. 26 Ke lenlen no fi to nu kefew ke Noa' le nu ke no fi nu ke enu kefew ke Wee wvù diee nu Waawee le. 27 Bonyii to nu diekene, wukene, e bokene bô bolemse taashi bvujen, e bonyii nyaa boom e bolemse taashi bvujen bô bó, gen buy diuu di Noa' to leyee é ŋguw e e joo ke buy to lese bó bocii. 28 Fí nu ke enu ten lenlen no fi to nu kefew ke Lot e. Bonyii to diekene, wukene, kamene way, lemte ŋee, bvuu bomte yéw. 29 E Lot ke dioo buy Sodom, e Nyo' mum shike ŋguy we e wvù no shiile beenci ke diewe mvunkan e, shii mum lese bonyii bo Sodom bocii. 30 E nu ke no fi nu ke enu diuu di wee wvù diee nu Waawee nu ke esese ebuynen e.

31 E nu ke edioo enu ebvubwe, fo wee wvù nu é yew we e mweem mwew nu yew, ebvuu eshii eley yew le wen ejo se no lewte ke. Lenlen ten, fo wee wvù nu wene ebvuu ekfuuyi le wen egen ejo fi le ke. 32 Ben ekume fi le to kooyee bô kpwee Lot. 33 Wee wvù gomte keebawci nshii we fo wvù elase nu ke elase ke lo. E wee wvù lase nshii we nu e wvù bawce lo nshii wvudvu. 34 E me enyay é ben le, è nu ke enu entan jodvu, bonyii nu ke ejime fontaw bofee, é bó ejo mwaan é wvumvu eshee. 35 Bokene

17:21 11:2, 20; Mat 12:28 * 17:21 Kene le, "bvunfon bvù Nyo' le nu ê ben ente."

17:22 21:7-24 17:23 Mat 24:23-25; Mak 13:21-23 17:25 9:21-22 17:28
Kej 19:24-25 17:31 Mat 24:17-18; Mak 13:15-16 17:32 Kej 19:26 17:33
9:24; Mat 16:25; Mak 8:35

bofεε nu ke egooke bvulem fodien, ε bó ejo mwaan ε wvumvu eshεε. ³⁶ [Bolemsε bofεε nu ke enu wene, ε bó ejo mwaan ε wvumvu eshεε.]”
 † ³⁷ Ε boom bew bo ηgoo le mum bife ε wvú le, “Tata, fιεε fidvu nu ke ekooy ε ε nu fεε?” Ε wvú tfuse ε ε nu ε ηgan e le, “Fô kenkpwe ke fιεε le nu, nu ke fó fô bonguluj nu etaashi.”

18

Ngan ekumε kpwεε ηkfu bó wee wvú saake bonsaw

¹ Ε Jisos mum ma ηgan mvu keeyεεyi boom bew bo ηgoo le le bó kenke keebunlee sekecii yaa doose ke. ² Ε wvú gay le, “Wee wvú saake bonsaw mvu to nu ε kelaante kemew e, ε wvú yaa fane Nyo', yaa yene ten jise di wee le ke. ³ Ε kpwεε ηkfu mvu nu ten ε kelaante kedvu le. Ε wvú ké no gene sekecii kule can ε wee wvú saake bonsaw wε le wvú efi ke wen esumten nsaw wen bó wee wenbvuban. ⁴ Ε wee wvudvu yaa leese gvune entuntuj ke, ε kpwεε ηkfu wε mey ke no cine fó. Ε fi ke ghaw, ε wee wvudvu gay le, ‘No me nu se me nfane Nyo', se me ncm n'yene jise di wee le, ⁵ geenεn no kpwεε ηkfu wvun too ke jewsee me nen, me nu en'yen le me nu ε nsumten nsaw we no wvú gomte, efuw ke nonen, ε wvú ke emey ke etoo jewsee me nen, ε wee ke ene ekpwe lo ε wvú εbo.’” ⁶ No Tata ma nonen, mum gay le,

“Ben eyuw fιεε fi wee kenje ke εcici wvú saake bonsaw wvun to jemyεε. ⁷ No wvú to ficεε kpwεε ηkfu wε nen, tu ke Nyo' nulo efi ten bew bonyii bó wvú nu ε caw bó beele fô wvú le entan bó emvunsheen e? Ε nulo ε wvú ebvuu eguute lo ye? ⁸ Ε me ensee ε ben le Nyo' nu ke esumten nsaw wvubo naa cekey. Geenεn wee wvú diee nu Waawee nu ke edioo kaase too eyen ε bonyii nu dvú bó nu ε lese fitele yí Nyo' le fokuse fen nonen e?”

Ngan ekumε wee Falasii bó wee wvú fii shile

⁹ Ε Jisos bvuu ne ma wvumvu ηgan ε ε nu ε bonyii bó to yene bikuu bibole le bowen nu bonyii bo teytey, mum nyensee lo bomew bonyii. ¹⁰ Ε wvú gay le, “Bonyii bomew bofεε to nu ε ben gen yew ncese le keebunle. Wvumvu to nu wee Falasii, ε wvumvu nu wee wvú fii shile. ¹¹ Ε bó gen ley, ε wee Falasii wε gen leem fiew wvú emben bunle le, ‘Nyo', me nyaa keyoone ε wo njefo ke me nu diεwε bonyii bomew e ke. Ke me n'yεεle ejise yí mwεem e ke. Ke me nfiike kenfiw ke. Ke me njaanjke bokεne bo bonyii le ke, ε ke me nu naa ke diεwε wee wvú fii shile we le ke. ¹² Me ηké no mbamte mwεem mvudien εdiuw εfaa yí kemaa le. Me ηké no nyaa keba kemwaan ε wo ente jo biba yuufe bi mwεem

† **17:36** Ke bonwa' bo boyvuum bomew kenke kencim kin ke. **17:37** Job 39:30
18:1 11:2; Lum 12:12; Fili 4:6; Kolo 4:2; 1Tes 5:17 **18:5** 11:7-8 **18:12** 11:42;
 Mat 6:16-17; 23:23

mvunciim mvù me ηκηηke le.'
 13 Geenen, ε wee wvù to fii shile we leem fiew ncejole, fanε yaa cim taa we ke, so' ekole, lan wem mum bunle le, 'O Nyo', me nu fiem wee wvù befe, camε ke shen fô me le.' ”
 14 No Jisos fe nen, mum gay le, “ε me ensee ε ben le wee wvù to fii shile we to buy no booke ε wvù yew nu teyey ε Nyo' ejise efey wee Falasii we. ε nu ke leηληη no wee tfuu wvù bensee ekole kew nu ε bó nu ke eshike lo wvù, ε wee tfuu wvù shiwse ekole kew, nu ε bó nu ke ebense lo wvù.”

Jisos koonke boom bo caan caan
 (Mat 19:13-15; Mak 10:13-16)

15 ε bonyii ke ne no too bô boom bo caan caan fô Jisos e le wvù ekum bó le. ε boom bew bo ηgoo le yen nonen, no saake lo bó. 16 Geenen, ε Jisos tee boom bodvu le bó etoò, mum jeme ε boom bew bo ηgoo le le, “Ben ecine é boom bo caan caan etoo fô me le. Fo ben ejewsè bó ke, njefo bvunfon bvù Nyo' le nu ε è nu fô bonyii diεwe boban e. 17 ε me ensee ε ben keceey le, é wee baa efiisen bvunfon bvù Nyo' le ke diεwe wan wvu caan e, wvù saa ke eyuu eley bvunfon bvudvu le ke.”

Jisos bô wee kpaw
 (Mat 19:16-30; Mak 10:17-31)

18 ε wee wvu baay mvu bife ε Jisos le, “Wee n'yeyyi, wo wvù wee wvù jee, fiε fi

me ηκηηke keenge nse ηκηηke nshii wvù meγ lo nu la?” 19 ε Jisos bife ε wvù le, “Wo tenje me le wee wvù jee nje la? Ke wee nu dvù wvù jee ke. ε nu ke Nyo' maan wvù jee. 20 Geenen, keetu jim yî fiεε fi wo be bife le, wo kee ke bonci bô duu le,

'Fo wo ejan kpweε wee,

fo wo eyu wee,

fo wo econ bvucou,

fo wo eben jim nsaw mbiay', bô wvù le,

'ε wvumtè ico bô bwoo' le?”

21 ε wvù tfuse le, “Bonci ban bocii nu ε me nto ηkew wase no ηgeele naa ε me mbeε cuwee.” 22 ε Jisos yuw nonen, gay ε wvù le, “Tu fiεε nu ε shεε fimwaan fi wo beε ege. Gene egese mwεem mwuw mvunciim, egaw bigew bidvu ε bonyii bô fuute, é wo ke emum ekeηke bvukuke ε è nu won Nyo' le. ε wo dioo ε ge nonen, emum eto ebii me le.” 23 ε wvù yuw nonen, ε ye keeshε lo wvù, njefo wvù to keηke kpaw baay. 24 ε Jisos taa wvù nen, gay le, “Fí temyi baay fô wee kpaw e keeley bvunfon bvù Nyo' le. 25 ε fi temyi naa baay fô wee kpaw e keeley bvunfon bvù Nyo' le fele no fi temyi fô nyambala le * keeley ε jise di tase le.” 26 ε bonyii bô to nu fó yuw nonen, mum bife le, “ε è fen nu nonen, é ke eyuu eboy yeε?” 27 ε Jisos tfuse le,

18:13 5:8; Mben 51:1-5

18:14 Mat 23:12

18:17 Mat 18:3

18:18 10:25

18:20 Ksm 20:12-16

18:22 12:33; Mat 8:21-22

* 18:25 Nyambala yin nu è

diεw bala le le, “kamεl.”

18:27 Saka 8:6; Luk 1:37

“Κε fiεε fi ghaake bonyii keege nulo eghaw Nyo' keege κε.”

²⁸ Ε Bita gay ê wvú λε, “Taa eyen, bese nu ε cine wase mwεεm mvusese le, ε no bii wo le.” ²⁹ Ε Jisos tfuse ê bó λε, “Ε me ensee ê ben keεεy λε κε wee yaa nu dvú wvú nu ε cine la diew e, keνεε kpweσε bó boom e, keνεε boom bo bwee le, keνεε ice bó bwee le nje bvunfon bvυ Nyo' le, ³⁰ wvú nu ke enu σε wvú ε keηke bonyii bó mwεεm nteen yí nshii wvun e mvù fele mvù wvú cine le κε. Ε è nu ke edioo enu kefew ke nshii wvú too le, é wvú ekeηke nshii wvú mey lo.”

Ε Jisos bvuu jeme ekume kpweye

(Mat 20:17-19; Mak 10:32-34)

³¹ Ε Jisos ke νε jo boom bew bo ηgoo le bo yuufe ncow bofeε ε bó bó base ye. Ε wvú gay ê bó λε, “Ben eyeke eyuw, beene bene wase Jelusalem, ε beene nu eben ebuy jó é fiεε ficii fi bonyii bo ntum Nyo' le to saηεε ekume wee wvú diee nu Waawee eto ekocεn. ³² Fí ε mum ε no nu λε bó nu ke enya wvú can bitum e, é bó ebuu wvú, nan'yi wvú, cuyte nceη yí ye le. ³³ Bó nu ke etam wvú bó bongbwan, eyu wvú, é ke edioo enu ediuw εta, é wvú ebuy yí kpwe le.”

³⁴ Ε Jisos jeme nonεn, ε fí ffumσε bó, ε bó faηε yaa cim kiεε laa wvú jeme λε la λε, njefo fiεε fimew to nu ε ge λε fo bó ekiεε κε.

Ε Jisos yene ejise kenfefe

³⁵ Ε Jisos ke dioo feηene kelaante kè Jelikυ, ε kenfefe kemew ε shii diuw je le λεke mwεεm. ³⁶ Ε wvú yuw no kebombom ke bonyii le kfunε fele, mum bife λε laa è σε nu la λε.

³⁷ Ε bó tfuse ê wvú λε è nu Jisos wvu Nasalet ε wvú fele. ³⁸ Ε wvú mum κew no wamte λε, “Jisos, Waa Nfon Dawe, came κε shen fô me le.”

³⁹ Ε bonyii bò to saa fwe wam λε wvú ebaη lo. Geenεn ε wvú bvuu mεσε wam lo foweεwe λε, “Waa Nfon Dawe, came shen fô me le.”

⁴⁰ Ε Jisos yuw, leem gay λε bó eto bó wvú. Ε bó to bó wvú, ε Jisos bife ê wvú λε, ⁴¹ “Wo gomte λε me eηge la fô wo le?” Ε wvú tfuse λε, “Tata, geε é me en'yene mwεεm e.”

⁴² Ε Jisos mum gay ê wvú λε, “Ε yenè λε mwεεm e. Fitele fiuw fi wo lese yí yeμ e nu ε ge wase ejise εyo ε yene.”

⁴³ Kaη mwaan nonεn, ε wvú mum kase κew no yene mwεεm e. Ε wvú mum νε no bii Jisos e tumte monkum mo Nyo' le. Ε bonyii bocii bò to nu fó yeη, nya mbense ê Nyo'.

19

Jisos bó Sakio

¹ Ε Jisos γεn ley ê kelaante kè Jelikυ le, no fele. ² Ε wee mvu to nu jó ε diee nu λε Sakio, ε è nu cee ekole bonyii bò to fii shile, nu ten cee kpaw. ³ Ε wvú no gomte keeyen Jisos e no wvú to fele. Geenεn, ε fí ghaw njefo wvú

to kfufene lo, ε kebombom ke bonyii le banji wvú. ⁴ Ε wvú mum lewte gen fwe, gen ben yi kete kemew e le Jisos ke edioo efele é wen eyen wvú le. ⁵ Ε Jisos ke gen buy fó, lan jise yen wvú le fowe, tee le, “Sakio, shiile cekey eto, njefo me ηκηηke keence ê wo yew ebén.”

⁶ Ε wvú mum son shii yi kete kie le, fiisen Jisos bô nlanlan. ⁷ Ε bonyii bocii bô to yeneε no Jisos to gene bô wvú mum kew no wvukene gayte le, “Wee wvun gene wase keegen ce bô wee wvú befé.”

⁸ Ε bó gen dioo nu, ε Sakio ke ne leem we gay ê Jisos le, “Tata, taa eyen, me nu engaw mwεem mwem entelen enya ê bonyii bô fuute. Ε è nu le me ηke nu ε nfiw wase wee, é me enkase entfuse bokan bonew ê mweten.”

⁹ Ε Jisos yuw nonen, gay le, “Eben nu ε bonyii bo yew fen ε boy wase, no cee la wvun nu ten waa Abl'am. ¹⁰ Wee wvú diee nu Waawee to to keegom bonyii bô nu ε laken wase, eboyse bó.”

Ngan ekume bigew
(Mat 25:14-30)

¹¹ No bonyii to yeke no Jisos jemyi mwεem mvun, ε wvú ke ne ma ngan mvu ê bó, njefo è to sheete wase caan é wvú eley Jelusalem, ε bonyii kpwaake le sekemew le è sheke wase caan é Nyo'

ekew esaake bvunfon bwew. ¹² Ε wvú gay le, “Ε to nu kefew kemew e, ε waa nfon mvu ne won wvubole no gene won wvumew e ncejole le bó egen eghaa wvú nfon e, é wvú se kase eto esaake bvunfon bwew. ¹³ Ε wvú ke dioo nen'yi, tee boom bew bo lemme le yuufe, gaw bigew ê bó ekεε ekεε, gay le, ‘Ben eko esheε egeé way dvú fô me ntoo.’ ¹⁴ Ε wvú mum ne, ε bonyii bo won we le to bane wvú baay. Ε bó mum sheε tum bonyii ê wvú ejim le bó egen egay le ke bowen koonke wee wvudvu le wvú enu nfon bowen ke.

¹⁵ Ε bó ke gen ke ghaa wvú. Ε wvú ke tu jim, tee boom bew bo lemme le ba bô wvú to gawεε bigew ê bó le wen eyen laa bó se nu ε sheε ε ge way ε die sew ε. ¹⁶ Ε wvu fwe to gay le, ‘Cee ekole, ekεε kuw ke bigew e kè wo to nyaε ê me nu ε me ε nshεε ε ndie sew jó bikele yuufe.’ ¹⁷ Ε wvú yuw njon, beele wvú gay le, ‘Wo nu waa lemme wvú jee. No wo se nu ε sheε ε kieε keetaa fô fiεε fi caan e ntay, me nu engeε wo é wo esaakè bontew yuufe.’ ¹⁸ Ε wvumvu ten to gay le, ‘Cee ekole, ekεε kuw ke bigew e kè wo to nyaε ê me nu ε me ε nshεε ε ndie sew jó bikele bitin.’ ¹⁹ Ε wvú gay ê wvú le, ‘Me nu engeε wo é wo esaakè bontew botin.’ ²⁰ Ε wvumvu waa lemme to gay fiew le, ‘Cee ekole, ekεε kuw

ke bigew e kin fɛn ɛ me ɛ nshɛɛ ɛ ɲkule ê njaw ndvu le ɛ ɲgɛɛ. ²¹ Me nse ɲgɛke njefo wo tɛmyi ɛjim, ɛ me nfane wo. Wo ké nu sɛ wo nu ɛ gɛɛ ɲkuuɲ, mum to no joo lo. Ɛ ké dioo nu sɛ wo nu ɛ jewe fiɛɛ, mum to no gbweci lo.' ²² Ɛ cee ɛkolɛ we gay ê wvú lɛ, 'Wo nu wan wvù befe. Njeme wvù buy diuw wo le nu wvù me nu enjo ensaw wo dvú. Wo se kee lɛ me ntɛmyi ɛjim, ɛ me ndioo nu sɛ me ɛ ɲgɛɛ fiɛɛ ɲkuuɲ, mum nto no joo lo, ɲké ndioo nu sɛ me nu ɛ njewe fiɛɛ mum nto no ɲgbweci lo. ²³ Wo se kee nonɛn, ɛ se ɛ ge la fo wo ejo bigew biem eɲen eɲɛɛ ntfu, wvu lɛ seke me ɛ ɲkase enfi bô sɛw?' ²⁴ Ɛ wvú mum gay ê bonyii bô to leeme mbew ye le lɛ, 'Ben efi ɛkele ke bigew e kedvu ê wvú, enya ê wvù kɛɲke bikele bi bigew e yuufe.' ²⁵ Ɛ bó kace lo, gay lɛ, 'Cee ɛkolɛ, wvú kɛɲke wase bikele bi bigew e yuufe.' ²⁶ Ɛ wvú gay lɛ, 'Ɛ me ensee ê ben lɛ wee wvù kɛɲke fiɛɛ nu ɛ bó nu ke ebise. Geenɛn ɛ wee wvù baa kɛɲke, nu ɛ naa fi caan fi wvú kɛɲke nu ɛ bó nu ke efi lo ê wvú. ²⁷ Yî keseen e, bonyii ba bô se bane me, tune lɛ fo me enu nfon wvubo kɛ, ben eɲen eto bô bó eyuwye ê me ɛjise.' "

Ɛ bó fiɛn Jisos Jelusalem ke diɛwe Nfon e

(Mat 21:1-11; Mak 11:1-11; Jon 12:12-19)

²⁸ Ɛjim jodvu no Jisos to jemyɛɛ mwɛɛm mvun, mum

ne no saa fwe bene gene Jelusalem. ²⁹ Ɛ wvú ke dioo fɛɲene ntɛw wvù Betfaj bô wvù Betani bô nu mbew Kum Bite bi Olif e, mum baa boom bew bo ɲgoo le bomew bofɛɛ tum, ³⁰ gay lɛ, "Ben eɲen ntɛw wvu fwe we lɛ. Ben nu ke edioo eleyte jó, eyɛn waa kembɛɛbey e ɛ bó ɛ suu ɛ wee ke baa ben wase yî dvú le kɛ, ɛ ben efay eto dvú fɛn. ³¹ Ɛ ben eɲen ɛ no fayte, wee ɛ no biite lɛ laa ben fayte nje la lɛ, ɛ ben tfuse lɛ Cee Ɛkolɛ kɛɲke shiee wvudvu."

³² Ɛ boom bo ɲgoo le ba eɲen yɛn fiɛɛ ficii le kɛ lɛɲlɛɲ no wvú to jemyɛɛ. ³³ Ɛ bó ke dioo fayte waa kembɛɛbey wvudvu, ɛ bonyii bô to kɛɲke bife lɛ, "Ben fayte waa kembɛɛbey wɛ nje la?"

³⁴ Ɛ bó tfuse lɛ, "Cee Ɛkolɛ kɛɲke shee wvudvu." ³⁵ Ɛ bó mum jo to dvú fô Jisos e, yɛy bikum bibole yî kembɛɛbey kedvu le, mum bense Jisos yî dvú le. ³⁶ Ɛ wvú no gene, ɛ bonyii yɛyte bikum bibole ê je, ɛ wvú fele yî dvú le.

³⁷ Ɛ wvú ke eɲen lɛ wen eɲɛne fô je booke yî Kum Bite bi Olif e, ɛ kebombom ke bonyii bew bo ɲgoo le sɛsɛ no wvuuyi bensee Nyo' foweɛwe nje binghaw bi mwɛɛm e bicii bi bó to yɛnɛɛ. ³⁸ Ɛ bó no wvuuyi gayte lɛ, "Nyo' nu ɛ laɲ kembonɛn yî Nfon wvù too ê diee di Tata lɛ. Nyɛkeey nu fowe, ɛ bvukukɛ nu bvú Nyo' wvu fowe le."

³⁹ Ɛ Bofalasií bomew bô to nu ê kebombom ɛnte mum ne

gay ê Jisos le, “Wee n'yeyi, kanε bonyii buw bo ηgoo le ban le bó eban lo.”

⁴⁰ Ε Jisos tfuse le, “Ε me ensee ê ben le, é bó ecim eban lo, naa é eta eyan ewvuuyi.”

⁴¹ Ε Jisos ke dioo buy mbew Jelusalem e, taa jo nen, kese bó kpwe, ⁴² no taanke le, “O Jelusalem, é ben ban be kee ke naa fiεε fi nulo eto bó nyεkeey fô ben e yî diuu di εben e. Geenεn keseen se ben kee lo ηkuuη. ⁴³ Nonεn, ben ekeè le kefew too lo kè bonyii bonεn bo bvuban e nu ke eto ebom ketaη egem ben dvú ekeεkeε, eban ben εnte. ⁴⁴ Bó nu ke eley efiwse lo ben naa noo boom bonεn, ebvuw yéw yene, é te saa esheε yî dimew e ke. Ε fi nu ke ekooy nonεn njefo ben to baa kiεε kefew kè Nyo' to toε ê ben e ke.”

Ε Jisos kuη bonyii bo way e fô yew ncese Nyo' le

(Mat 21:12-17; Mak 11:15-19; Jon 2:13-22)

⁴⁵ Ε Jisos ke gen fô yew ncese le, no kuuηke bonyii bò to geese mwεεm fó ⁴⁶ gayte ê bó le, “Fí nu ε bo ε san ε Nyo' gayte le, 'Yew yem nu ke enu yew bunle.’

Geenεn ben ε banke ε tu 'Tfum bocooη.’”

⁴⁷ Ε Jisos no shee yeyi bonyii fô yew ncese le εdiuw εcii. Ε bocee ncese bo baay baay bó bonyii bò to duηci bonci bo Nyo' le noo bonyii bo baay baay bo jó

no wεεntene keeyu wvú. ⁴⁸ Geenεn fanε yaa keηke je ke, njefo bonyii bocii to shee ke lo mbew Jisos e yaa gomte keesoy lo fiεε fimwaan fô mwεεm mvù wvú to yeyi le ke.

20

Ε bonyii bo won e bife fô Jisos jo mvungay

(Mat 21:23-27; Mak 11:27-33)

¹ Ε è ke no nu diuu dimew ε Jisos no yeyi bonyii, bvuu fewci saaka wvù jee wvù wvu Nyo' ê bó fô yew ncese le. Ε bocee ncese bo baay baay bó bonyii bò duηci bonci bo Nyo' le noo bonyii bò saake won to, ² bife ê wvú le, “Ke see ê bese wee wvù nya mvungay le wo egee mwεεm mvun? Ε nya yεε mvungay mvudvu ê wo?”

³ Ε Jisos tfuse le, “Me ten nu embife fiεε ê ben. Ben esee ê me keseen. ⁴ Mvungay mvù Jon to leese bonyii dvú ê joo to nya Nyo' nuu wee wvu wum ε?”

⁵ Ε bó mum koo ntfum εbonεbon le, “Ε beene tfuse le è to nya Nyo', é wvú ebife ê beene le laa ε è ge la fo beene ebee Jon e le? ⁶ Ε beene tfuse le è to nya wee wvu wum, é bonyii etumyε beene bó eta, njefo bó nu ε bee cεεy cεεy le Jon to nu wee ntum Nyo'.” ⁷ Nonεn, ε bó mum tfuse le, “Ke bese kee wee wvù to nyaε ke.”

⁸ Ε Jisos mum gay ê bó le, “Tu ke me nu ensee ten ê ben

wee wvù nya mvunḡay ê me le me enḡee mwεεm mvun ke.”

Nḡan ekumε bonyii bò bó to lesεε wεne

(*Mat 21:33-46; Mak 12:1-12*)

⁹ Ε Jisos mum ne keW no maa ḡan ê bonyii le, “Wee mvu to nu ε lem wεε mvuntam mvù bó keenci mbvuum dvú. Ke tεse wεε wvudvu ê bonyii, mum ne ḡen ketum kemew e, ḡen ce jó baay. ¹⁰ Ε kefew kè bó ké no kooyte ke to kocen, ε wvú tum waa we lemme le wvú eḡen efi mvuwene mvuntam. Ε wvú ḡen, ε bonyii bò wvú to tεsεε wεε ê bó, kaa suḡ lo wvú kuḡ ε wvú tu jim cancan. ¹¹ Ε wee wvudvu bvuu tum wvumvu waa lemme, ε bó bvuu suḡ wvuwe, shoose wvú, kuḡ ε wvú tu jim cancan. ¹² Ε wvú bvuu tum wvumvu le botεte, ε bó lemse wvú, tfume εkfuḡ. ¹³ Ε wee wvudvu kpawwε le, ‘Me nu enḡe neε? Me nu ntum wase keseen ε è nu waa wεm wvù nu fitele fiem. Sekemew é bó eḡen ewvum wvú.’ ¹⁴ Ε wan we ḡen ley wεne, ε bonyii ba bò bó to tεsεε wεε ê bó yeḡn wvú le, tfumtfum εbonεbon le, ‘Wvun nu ndiela wee wεε wvun. Beene eyu wvú emum eyow wεε wvun.’ ¹⁵ Ε bó mum koo wvú, bvuse wεne, yu.”

No Jisos fe nonen, mum bife le, “Ben kpwaake le wee wεε wvudvu nu ke eto ege neε bó bonyii ba? ¹⁶ Ε me ensee ê ben le wvú nu ke eto elεse lo bonyii bodvu, etεse wεε wvudvu ε è nu wase ê

bonyii bomew.” No bonyii yuw nonen, kace lo le, “Nyo' elewsè.”

¹⁷ Ε Jisos taa bó nen, bife le, “Tu fiεε fin fi bó saḡ ê Nwa' Nyo' le jemyi le la, fi nu le, ‘Te didvu diε di bonyii bo kembom e to tunεε, to nu ε kase ne tu te di buu di yew e?’

¹⁸ Ε te didvu din nu, é wee gbwe yî dvú le ecaafiε lo, é dí gbwe yî wee le, é mwεten efooncε lo.”

Mbife ekumε shile

(*Mat 22:15-22; Mak 12:13-17*)

¹⁹ No Jisos ma ḡan wvudvu nonen, ε bonyii bò to duḡci bonci bo Nyo' le bò bocee ncese bo baay baay mum no gomte le bó ekoo wvú ke fó. Bó to gomte keekoo wvú njefo bó to nu ε kiεε le wvú ma ḡan wvudvu ε è nu ê bó, geenen fan bonyii. ²⁰ Ε bó mum no bii bikaa biew e, kew bonyii, tum ε bó ḡen no keele wvú buwse le bó nu bonyii bò jee. Ε bó to gee nonen keeyuw fiεε diuw we le emum ekoo wvú enya can wee wvu Lum wvú saake keba kekiε le. ²¹ Ε bonyii bodvu mum ne bife ê wvú le, “Wee n'yεyi, bese kee le mwεεm mvù wo jemyi noo mvù wo yeεyi nu mvu leḡ, ε ke wo taale jise di wee le ke. Wo ké no yeεyi keceey ε è nu fiεε fi Nyo' gomte le bonyii egeε. ²² Bese ε mum ε no biite le laa nci nu ε bee le beene elaanke shile ê Kaysa Nfon wvu Lum ε?”

23 Ε Jisos κιεε φιεε fi bó wεentene bó fi gay le, 24 “Ben ke eto bó danali mwaan é me en'yen.” Ε bó to dvú ε wvú bife le, “Εkolε kin kè nu yí dvú le nu ke yεε le, ε diee din nu di yεε le?” Ε bó tfuse le, “Ε nu ke Kaysa le, ε diee nu ke ten diew.” 25 Ε Jisos mum gay le, “Ben emum enyaà le ê Kaysa φιεε fi è nu fi Kaysa le, enyaà ê Nyo' fi è nu fi Nyo' le.”

26 Ε bonyii ba yuw ε fi ffumse bó, ε bó mεy diuw tfu fanε yaa kenke φιεε fi bó ekoo wvú yí dvú le ê bonyii ejise ente jo mwεem mvù wvú to jemyi le ke.

Mbife ekume mbuy wvu yi kpwe le

(Mat 22:23-33; Mak 12:18-27)

27 Ε bonyii bomew ηgoο Bosadusii le ke ne to keebife φιεε ê Jisos. Bosadusii ban to nu bonyii bò to duu le ke bonyii nu ke ekase ebuy yí kpwe le ke. 28 Ε bó to bife ê wvú le, “Wee n'yεeyi, Muses to nu ε san ê nci wesebeene le le,

‘Ε wee kenke kpwoon ε ke ε kpwe se bó wvú nu ε boo wan,

tu waa bwee kenke keεεε kpwoon wvudvu é bó wvú eboo boom ê diee di ηkfu waa bwee le.’

29 Keseen, boom bo wee mvu le to nu bosooshwi, ε wvu ηgaywee ke kenke kpwoon, ke kpwe se bó wvú ε kenke wan.

30 Ε ejime kew γεεε kpwoon wvudvu, ke kpwe ten se wan.

31 Ε ejime ke wvuε le bvuu γεεε ten kpwoon wvudvu, ke kpwe ten se wan. Ε fi ke kooy ke nonen bó boom bo bosooshwi bodvu bocii, ε mvu bó le fanε yaa boo wan bó kpwoon wvudvu ke. 32 Ejim jodvu ε kpwoon wvudvu kpwe ten. 33 No bonyii bo bosooshwi bodvu to nu ε jo kpwoon wvudvu bocii, è nu ke enu seke bonyii kaase buyte yí kpwe le, é wvú enu kpweε yεε?”

34 Ε Jisos tfuse le, “Yí won wvu keseen e nu ε bolemse bó bokene taashi bvujen.

35 Geenen, ε bonyii bò nu ε kocen keeke ekenke bvudvuu yí won wvú too le seke bó ε kase ε buy yí kpwe le yaa nu ke etaashi bvujen ke, ε bonyii yaa bæε ke enyaa boom ε bó taashi bvujen ke. 36 Ke bó bæε ke ebvuu ekpweken ke, njefo bó nu ke enu wase ke diεwε bonceendaa bo Nyo' le. Bó nu ke enu wase boom bo Nyo' le, njefo bó nu ε kase wase ε buy yí kpwe le. 37 Keceey kedvu nu le Muses keβεε to nu ε yuuse le bonyii nu ke ekase ebuy yí kpwe le no wvú to sanεε ekume kete kè wvú to yενεε ε kí bæenci. Wvú teje Tata ê bvudvuu bvυ ηwa' le bvudvu le wvú nu Nyo' Abla'am, nu Nyo' Aysik bvuu nu Nyo' Yakow. 38 Ε wvú teje nonen, tu bonkfu ban nu bonyii ε bó nu dvú, ke Nyo' nu Nyo' bonkfu ke, è nu Nyo' bonyii bò nu dvú, njefo fô Nyo' le nu ε bonyii bocii nu

boyuum.”

³⁹ No Jisos jeme nonen ε bonyii bò to dunji bonci bo Nyo' le bense wvú gay le, “Wee n'yeyi, wo nu ε looce ε tfuse len.” ⁴⁰ Ke nonen, ε wee fanε yaa ebvuu emom lo ebife fiεε ê wvú ke.

Mboyse wvù Nyo' to kawεε nu waa yεε

(*Mat 22:41-46; Mak 12:35-37*)

⁴¹ E Jisos mum nε bife fiew ê bó le, “Bonyii ghan nεε ε se no gayte le Mboyse wvù Nyo' to kawεε nu waa Nfon Dawe? ⁴² Ke ben kee le Dawe kebεε to nu ε san ε N'wa' Mbense le le, ‘Tata Nyo' to nu ε gay ê Tata wem le

wvú eshii ê εbo kew ke εcey e, ⁴³ egεn ebuy seke wen ke ejike bonyii bew bo bvuban e
ê wvú etome bikaa biew yî bó le diεwε kedvuushεε ke bikaa biew e.’

⁴⁴ E Dawe tenε wvú le Tata wen, é wvú ebvuu eghan nεε se no nu waa we?”

E Jisos gay le bonyii eyenè ekumε bonyii bò dunji bonci

(*Mat 23:1-36; Mak 12:38-40*)

⁴⁵ E Jisos mum nε no jemyi wase ε è nu ê boom bew bo ηgoo le ε bonyii bocii yuuke. Wvú to nu ε gay ê bó le, ⁴⁶ “Ben eyenè ekumε bonyii bò dunji bonci bo Nyo' le. Bó koonke keetfumyi bikum bi dewkene kale dvú, koonke le bó egayte bó le ê way bô n'wvum. E bó bvuu koonke keeshiile yî

bintaw bi fwe le yéw bunle le. E bó ké egεn fô ηkaw e, no koonke ke keeshii ε è nu fwe. ⁴⁷ E è hvuu nu ke bó bò shiwse bokε' bo bonkfu le, leele bó fii mwεem mvubole, mum gee dibunle di dewkene keedunji ye. Bonyii bodvu ban nu ε wvubo ηgεw nu ke efo lo.”

21

Nnya kpwεε ηkfu wvù wee kefufe

(*Mak 12:41-44*)

¹ E Jisos ke nε lan jise, yen no bonyii bo kpwaw e geele nnya yibo ê finkuw fi nnya le fô yew ncese le. ² E wvú yen ten kpwεε ηkfu mvu le ε è nu wee kefufe, ε wvú ε to ε gεε mvunyinyi mvunfεem ê finkuw fidvu le. ³ E wvú mum gay le, “E me ensee ê ben kecεy le kpwεε ηkfu wvun wvù nu naa wee kefufe nen, nu ε nya ε fey bonyii bocii bò be nyaa. ⁴ Bonyii bocii bò be nyaa, be too ε è nu bô tfúw kp-waw wvubo wvù nu ε yinεn wase ε no fuci kuse. Geenε ε kpwoon wvun no wvú nu kefufe kefufe nen nu ε wvú ε nya naa fiεε ficii fi wvú bee keecee yî dvú le.”

E Jisos see le bó nu ke ebvuw yew ncese

(*Mat 24:1-2; Mak 13:1-2*)

⁵ E boom bo Jisos e bo ηgoo le bomew ke nε no kumte εtalε ekumε yew ncese, benseε εta yò jee yò bó to bomεε dvú bô mwεem mvù bonyii to nyaa ε bó seyse dvú.

Ɛ wvú gay ê bó Ɛ, ⁶ “Ben yene mwεem mvun e? Diuu too lo di ke te dimwaan nu ke esheε yî dimew e se bó Ɛ base fokuse ke.”

Bonɔew bô bvuban

(Mat 24:3-14; Mak 13:3-13)

⁷ Ɛ bó bife Ɛ, “Wee N’yεyi, fifin fiεε nu ke ekooy seke la? Ɛ nciise wvù nu ke eduŋce Ɛ fi nu wase keekooy nu la?”

⁸ Ɛ Jisos tfuse Ɛ, “Ben eyεnè fo wee ke eƐε ben é ben ejay je. Ben ekeè Ɛ bonyii nu ke etoo nteen, joo diee diem teeke fojise, ε wee duu Ɛ, è nu wen wvù Mboyse, ε kefew too wase ncee. Bó dioo duu nonen, fo ben eyekè ke. ⁹ Seke ben ε yuw ε bó tumte jem mondvuum e mondvuum e, ε bonɔew nu won e, fo ben efanè ke. Mwεem mvun keŋke ke keeyaw ekooy. Geenε, ε mvú yaa mum duŋci Ɛ won nu eka sekedvu ke.”

¹⁰ Ɛ Jisos bvuu gay ê bó Ɛ, “Ketum nu ke etumte jem bô kemew, ε nfon mvu tumte jem bô wvumvu. ¹¹ Bingham bi mwεem e nu ke ekooyi mondvuum e mondvuum e. Nshe nu ke eshiike bô mvunɔgay. Jej nu ke ekoole, ε bincem nu ke enu mondvuum e monciim. Bonciise bô bemte nu ke eduŋci ye yî εbulε le nyaa nfan ê bonyii. ¹² Ben ekeè Ɛ é mwεem mvudvu se keeke ekooyi nu ε bó nu ke ekooyε ben, enyεwle dvú. Bó nu ke egen bô ben, esaw yéw bunle

le, eciinse ben yéw ncaw e. Ɛ bó nu ke ebvuu ejo ben egen dvú fwe dvu bonfon bô bonyii bô saake won nje diee diem, ¹³ é sekekiε emum enu kefew fô ben e keejeme ê bó ekumε me. ¹⁴ Seke bó ε jo ben nonen, ε ben lese lo Ɛ ke ben nu ebuuke Ɛ laa ben nu egen etaje diuw Ɛ la Ɛ, ¹⁵ njefo è nu me wvù nu ke enya njeme diuw wene le, noo bvufee ê ben. Ke bonyii bonen bo bvuban e yaa nu ke eleem, ekicen ben ke. ¹⁶ Bonyii bô nu ke egese ben nu ke enu ke bo’icee bonen bô bo bwee bonen, noo boom bo bwee wene le, noo kfuu dinen bô nsáa yene. Ɛ nu ke enya ke bó ben é bó se yuwye ben bomew. ¹⁷ Bonyii bocii nu ke ebane ben, nje diee diem. ¹⁸ Geenε, naa ke yvuw yimiaaŋ nu ke ela ê ben εfa ke. ¹⁹ Ben ekuu ke ε è nu shém, é ben ke emum ekeŋke nshii.

Ɛ Jisos see Ɛ bô nu ke efiwse Jelusalem

(Mat 24:15-21; Mak 13:14-19)

²⁰ Seke ben ε yεn ε bonyii bo jem e ε gem wase kelaante kè Jelusalem ε tase, ε ben mum no kee Ɛ kefew nu ε kocen wase kè bó nu ke efiwse kí. ²¹ Fí ke dioo ε kooy nonen, ε bonyii bô nu Judea mum fεε ben yî dikum e, ε bô nu εlaante jodvu buy. Fo wee wvù nu ŋkpwaante ebvuu etod keeley jó ke. ²² E diuw yoya

nu yò Nyo' nu ke elanj ngew yí Jelusalem e nje gee dibole, keege é fi eto ekocen no bó nu ε sanj ê Nwa' we le. ²³ Ngew wvu baay ediuw yoya le nu ke enu wvu bokene bó nu bô difue, noo bô yamsee boom e. Nyo' nu ke eton'ye shém bô bonyii ban, elanj ngew wvu baay yí wonj wvun e. ²⁴ Bó nu ke egbwocε lo bonyii bomew, ekooyε bomew egawcε é bó egen enu bonfaw bitum e. Bonyii bô yaa kee ke Nyo' nu ke eben lo yí Jelusalem e, egen ebuy no kefew kebole nu ke ekocen.

É Jisos see bonciise bô nu ke enu seke wvú kaase too
(Mat 24:29-35; Mak 13:24-31)

²⁵ Bonciise bô bemte nu ke eduñci ye yí diuu le bô yí kpwee le noo yí jón e. Fí yí nshε le nu ε bitum nu ke enu yí monlum e, ngemtene no joo yi baay nu ke ekfune yole. ²⁶ Nfan nu ke ege é bonyii egule, ciñke nen kikikiki. Bó nu ke ekpwaake mwεem mvù bemte mvù nu ke ekooy yí nshε le, njefo mwεem mvu fowe mvunciim mvù kenjke mvunḡay nu ke eshiike. ²⁷ Nonen é bonyii emum eyen no wee wvù diee nu Waawee shiile too é kembew e kenjke mvunḡay noo bvukuke bvu baay. ²⁸ Seke mwεem mvun ε kew ε no kooyi, ε ben leem we, cake bikuu we, njefo kefew kè Nyo' nu eboyse ben nu wase nceencee.”

²⁹ No Jisos jeme nonen, mum fewsen le, “Ben eyeyi fiε yí kenḡvum bô bite bimew bì ké yele le. ³⁰ Bí ké keεke keecomte, ε ben mum kiεε le ekfuñ kumene wase. ³¹ É nu ke lenlen no ben nu ke edioo ε yen ε mwεem mvun kooyi, é ben emum ekiεε le bvunfon bvú Nyo' le nu wase nceencee.

³² É me ensee é ben keceey le ke enḡoke ke keseen kin nu ke eka se mwεem mvun mvunciim ε jo bvudvuu ke. ³³ Ebule bô nshε nu ke eka, geenen ke diew yem nu ke eyuu eshiw ke.

³⁴ Ben eyenè fo ben eghanè diee ε è nu bikuu binen, wukene jewte, leese bvufee ε è nu yí nshii wvu fokuse fen e, é diuu didvu ke enε esεε ekoo ben ke diewe ketam e. ³⁵ Fiεε fi yí diuu didvu din e nu ke eto yí bonyii bocii bô nu yí ekole ke nshε le. ³⁶ Ben emum eleemè temyi, ebunleè Nyo' sekecii, wvu le mvumvun mwεem ke edioo ekooyi, é wvú enya ben bô je yí ben elew efey jó se leem fwe dvu wee wvù diee nu Waawee.”

³⁷ É Jisos mum no shee yeyi bonyii yew ncese le ediuw yoya le εcii. É ké dioo nu fokiεguu, ε wvú ben gen ce yí Kum Bite bi Olif e. ³⁸ É bonyii bocii ké buy saa bvutfuu mum gen fô yew ncese le no yuuke n'yeyi we.

22

Ɛ Judas bee keegese Jisos

(Mat 26:1-5, 14-16; Mak 14:1-2, 10-11)

¹ Ɛ kefew ke Nkaw Bleeɗ wvù bó baa gɛɛ Fintunɓɛɛn jó, wvù bó tenje ɓɓ Nkaw Danɓefey e, ke no too wase nceencee. ² Ɛ bocee ncese bo baay baay bô bonyii bô to duŋci bonci bo Nyo' le, no gomte je yì bó eyu Jisos jó ɛ è nu ê nnyilɛ le, njefo bó to fane bonyii.

³ Ɛ Satan ley ê fitele fi Judas wvù bó to tenje ɓɓ Iskaliot e, ɛ è nu wee ngoo boom bo Jisos e bo yuufe ncow bofɛɛ. ⁴ Ɛ wvù mum gɛɛn fô bocee ncese bo baay baay e bô bikuu bi nci le bì to cɛyte yew ncese. Ɛ bô bó mum seyse no wvù nu ke eghan se gese Jisos ê bó. ⁵ Ɛ bó yuw njonj mum kaw keelaw wvù bó bigew. ⁶ Ɛ wvù bee, mum gɛɛn kɛw no gomte je yì wvù nu enya Jisos jó can yibole ê nnyilɛ le seke bonyii yaa nu kɛ.

Nseyse Nkaw Danɓefey

(Mat 26:17-25; Mak 14:12-21)

⁷ Ɛ diuu di Nkaw Bleeɗ wvù bó baa gɛɛ Fintunɓɛɛn jó di bó ké no seɛle waa keyaw wvu Nkaw Danɓefey wvun e ke to kocɛn, ⁸ Ɛ Jisos mum tum Bita bô Jon gay ɓɓ, “Ben egeɛn eseyse mwɛɛm mvù beene nu ke edie Nkaw wvun dvú.” ⁹ Ɛ bó bife ê wvù ɓɓ, “Wo gomte ɓɓ bese egeɛn eseyse ɛ è nu fɛɛ?”

¹⁰ Ɛ wvù tfuse ɓɓ, “Ben eyuw, seke ben leyte gɛɛne ɛlaante, ben nu ke eyɛn wee le ɓɓ wvù ɓɓ tuu joo ê nshaan e, ɛ

ben ebi wvù le yew dvù wvù nu egeɛn eley e. ¹¹ Ben dioo ɓɓ bi, gay ê cee yew wvudvu ɓɓ Wee N'yɛɛyi biite ɓɓ laa kebuw ke bonyii bo ghane le kè bô boom bowene bo ngoo le nu edie Nkaw Danɓefey dvú nu fɛɛ ɓɓ? ¹² Wvù nu ke emum edunɓɓ kebuw ke baay yew yi ɓɓwe le ɓɓ bó ɓɓ looce wase ɓɓ seyse, ɛ ben emum eseyse mwɛɛm mvudien dvú.” ¹³ Nonɛn, ɓɓ bó ke gɛɛn yɛn mwɛɛm e ke ɓɓɓɓɓ no Jisos to jemɓɓ ɓɓ bó. Ɛ bó mum seyse mwɛɛm mvudien mvu Nkaw Danɓefey e dvú.

Ɛ Jisos bô boom bew die ntaashɛ

(Mat 26:26-30; Mak 14:22-26)

¹⁴ Ɛ kefew ke to kocɛn, ɓɓ Jisos to ɓɓ bô boom bew bo ntum e shii no diekene. ¹⁵ Ɛ wvù nɛ gay ê bó ɓɓ, “Me nse ngooɓke naa baay keendie Nkaw Danɓefey wvun beene nse n'yɛn ngɛw wvù too le. ¹⁶ Ben ekeè ɓɓ ke me mbɛɛ nke endie Nkaw wvun ke engeɛn ebuy no fí nu ke ekocɛn seke Nyo' nu ke esaake bvunfon bwew.”

¹⁷ Ɛ wvù jo fiko, nya keyoone ê Nyo' gay ɓɓ, “Ben eko ewu ben bocii ekenɛn. ¹⁸ Me nseɓe lo ê ben ɓɓ ɓɓ kɛw keseen ɓɓ gɛɛn lo, nu ɓɓ ke me mbɛɛ nke embvuu en'wu mbvuum mo twej kete kè lane le man kɛ, egeɛn ebuy seke bvunfon bvunfon Nyo' le nu ke eto.”

¹⁹ Ɛ wvù jo bleeɗ, nya keyoone ê Nyo', guushɛ nya ɓɓ

bó gay le, “Fin nu ye yem ε me ε nya nje ben. Ben egee fifin keekunyi me.”²⁰ Ke leη nonen no bó mεσεε mwεεm mvudien, ε wvú jo fiko jeme le, “Fiko fin nu fi monkan mo monfem mò Nyo' gbwo bô ελεμε kem kí ε buy nje ben.²¹ Geenεn, ben eyeke eyuw wee wvú nu egeese me diekene fen bee wvú.²² Ben ekeè le wee wvú diee nu Waawee nu ke egen ke no Nyo' to seyseε. Geenεn, ηγεw wvu baay nu fô wee wvú gese wvú le.”²³ E bó mum kew no biite ê bikuu bibole le laa wee wvú nulo ege nonen ê bó entelen nu yeε le.

E Jisos yeeyi no bonyii bew kenke keejò bikuu bibole

²⁴ E bó ke ne kew mbew εbonεbon le laa bó se nu nen ε wee wvu baay ê bó entelen nu yeε le? ²⁵ E Jisos gay ê bó le, “Bonfon bo fokuse fen kenke mvunγay ê we jo bonyii bobole, ε bonyii bò saake won gayte le bó etenè bowen le bibaw bi bonyii le.²⁶ Geenεn, ke è nulo é fi enu nonen bó ben ke. Wee wvu baay ê ben entelen ejò le wen nu wan wvu caan, ε wee wvú nu ekole nu diεwe wee wvú lemte fô ben bocii le.²⁷ Wee wvu baay nu wvú la, wee wvú yeeme diekene lo, nuu wee wvú dεεle le? Ke è nu wee wvú yeeme diekene lo le? Geenεn ε me nu ê ben entelen diεwe wee wvú lemte fô ben e.

²⁸ No me nshee n'yene bonγew sekecii, è nu ke ben ban bò ké no nu beene.²⁹ Fí mum è no nu le, ke leηleη no Icem nu ε nya me bô bvunfon le me ensaake, nu ε me ε nya ten mvunγay ê ben keesaake.³⁰ Me nya wvu le beene ke ediekene, wukene bvudvuu bvumwaan ê ntow wem e, é ben eshii yí bokawla le, esaake dikfuu di Islael di yuufe ncow difεε.”

E Jisos see le Bita nu ke emawen

(*Mat 26:31-35; Mak 14:27-31; Jon 13:35-38*)

³¹ E Jisos mum ja tee Bita le, “Semon, Semon è keè le Satan nu ε fi mvunγay keεεken ben bocii ebvuse bomew ke diεwe no wee ké fεeten εgin bvuse nyiim.³² Geenεn me nu ε mbunle fô wo le, le fo fitele fiuw emum ebuy lo yí yem e ke. Seke wo ε kase ε tee bvufee bvuw jim, ε wo nya mvunγay ê boom bo bwoole.”

³³ E Bita gay le, “Tata, é è cim nu keegen ncaw kenεε keekpwe lo, tu me nu ke bee wo.”

³⁴ E Jisos tfuse ê wvú le, “Bita, yuw é me ensee ê wo, nyimshie nu ke enu le yí eton εben, ε wo ε ma wase bokan botete le ke wo kee me ke.”

E Jisos tefe no boom bew bo ηgoo le eseyse mvuntelem

³⁵ E wvú ne bife ê bó le, “Ben kunyi seke me nto ntumεε ben se bigew, se bikele noo

22:20 Ksm 24:8; Yeli 31:31; Saka 9:11; Lum 11:27; 2Kol 3:6; Gal 4:24; Ibu 8:6; 9:12

22:21 Jon 13:2, 21-30 **22:24** 9:46-48 **22:24** Mat 18:1; Mak 9:33-34 **22:26**

9:48; Mat 23:11; Mak 9:35 **22:27** Jon 13:4-5, 12-17 **22:30** Mat 19:28 **22:31**

22:3 **22:32** Mat 16:18; Jon 21:15-17 **22:34** 22:61; Mat 26:75; Mak 14:72

22:35 9:2-3; 10:4

se bolaba, no ben to ghane, ben to nu ε tan fiεε le?" Ε bó tfuse le, "Aay, bese to baa tan fiεε ke." 36 Ε wvú mum gay ê bó le, "Yî keseen e, ε wee keηke bigew, keηεε ekεle, ε wvú jo. Ε wee baa keηke nyo jem, ε wvú gese kekum kew guy nyo. 37 Me njemyi fin njefo fiεε fi bó to saηεε ê Nwa' Nyo' le le,

'Bó to nu ε taη wvú bô bonyii bô befε',

keηke keekooy bô me keseen. Ben ekeè le mwεem mvù bó to saηεε ekumε me nu ε mvú too wase keekocεn mvunciim." 38 Ε bó mum seσεε le, "Cee ekole, bese keηke nyó jem yifiεε." Ε wvú tfuse le, "Ben elu dvú nonεn."

Ε Jisos bunle yî Kum Bite bi Olife

(Mat 26:36-46; Mak 14:32-42)

39 Ε Jisos ke ne buy εlaante bô boom bew bo ηgoo le, mum kew no bene Kum Bite bi Olife, ε è nu no wvú to ké no gee. 40 Ε bó ke ben buy fô bó to γεne, ε wvú gay ê bó le, "Ben ebunleè fo mmom ke eto fô ben e, eghaw ben."

41 No wvú gay nonεn, mum bence γεν buy ke no è nulo ε wee etfume te é dí egen ebuy, mum tum εnvuw fokuse bunle le, 42 "Icem, é fí fen nu ε kpwεn wo le, é wo cake fiko fi ηγεw e fin fo me eη'wu. Geenεn gee ke no wo koonke, fo wo ege no me ηkoonke ke."

[43 No wvú bunle nonεn, ε nceendaa Nyo' shii we to fô

wvú le, nya wvú bô mvungay. 44 Ε Jisos nu, ε fitele fiew buuke baay. Ε wvú bvuu bunle lo shiee le jimtene, ε njimtεn cemceme fokuse ke diεwε bitewtew bi ελεme le.]*

45 Ε wvú bunle mεse, tu jim fô boom bew bo ηgoo le, yeη ε yii ε ge wase bó ε dose ε no leete. 46 Ε wvú bife ê bó le, "Ben kaa leete lo le? Ben eja we ebunleè fo mmom ke eto fô ben e, eghaw ben."

Ε bonyii bo won e koo Jisos (Mat 26:47-56; Mak 14:43-50; Jon 18:3-11)

47 Ke no wvú to beε je-myi, ε ηgoo bonyii buyneη ε è kaa nu Judas wvú to nu wee ηgoo boom bo Jisos e bo yuufe ncow bofεε wvú to saa fwe wvudvu. Ε wvú γεν mbew Jisos e keηocε wvú. 48 Geenεn, ε Jisos bife ê Judas le, "Wo fen gomte keηocε wee wvú diee nu Waawee nen keedunεε le bó ekoo le?"

49 Ε boom bew bo ηgoo le bô to nu mbew ye le yeη fiεε fi to nu keekooy e, bife le, "Cee ekole, bese egbwoce bonyii ban e?"

50 Ε wee mvu bó le dioo gb-woo, mum cun kentunηun ke εceεy ke nfwε ekole ke bo-cee ncεse le. 51 Ε Jisos kan le, "Fo wee ebvuu emom ke," mum kum kentunηun ke wee wvudvu le ε kí mum kase tu fô.

52 Bonyii bô to toε keekoo Jisos to nu bocee ncεse bo baay baay bô bikuu bi nci

22:37 Yesa 53:12 22:39 5:16 22:39 21:37; Mat 26:30; Mak 14:26; Jon 18:1

22:42 Mat 6:10; 20:22; Mak 10:38; Jon 12:27-28 * 22:44 Ke boηwa' bo boyvuum bomew é diεw yî bó to yawεε saη Nwa' Nyo' jó keηke bincim bi 43-44 ke.

le bì to ceyte yew ncese noo bonyii bò saake woŋ. E wvú bife ê bó le, “Ben to keekoo me ε no too bô nyó noo bibuse ke diεwe ben to keekoo ε è nu cooŋ e?”⁵³ Me nse nu beene no diuu nu fô yew ncese le se ben ekum me le nje la? Geenεn, keseen nu kefew ke mvuŋgay mvu ejiwε le kè Sa-tan ké no saake, ε è nu kè è nulo é ben ege fiεε.”

E Bita ma Jisos

(*Mat 26:57-58, 69-75; Mak 14:53-54, 66-72; Jon 18:12-18, 25-27*)

⁵⁴ E bonyii bodvu mum koo Jisos no gene bô wvú fô la di εkolε ke bocee ncese le, ε Bita bii ejim ntamndwee.⁵⁵ E bó gen fwεε nguy fontelεŋ fo lakfulεεŋ shii no yosene. E Bita mum to shii bô bó.⁵⁶ No nguy to bæenci, ε wan kpwoon mvu wvú to lemte fô la didvu le ja yen Bita le ε wvú ε shii. E wvú taa wvú fojise ntay gay le, “Wee wvun bee bô wee wvudvu.”⁵⁷ E Bita mum kace lo gay le, “Kpwoon wvun, ke me n'ya a ŋkee wee wvun ke.”⁵⁸ E kefew dioo bence caan, ε wee mvu bvuu yen wvú le, bvuu gay le, “Wo ten nu mvu ŋgoo yibole.” Geenεn ε Bita gay le, “Diemsen, ke me nu mvu bó le ke.”

⁵⁹ E kefew bvuu gen buy ke diεwe ntam kefew mwaan e, ε wee mvu bvuu taam le, “Kecεey, kecεey wee wvun bee bô wee wvudvu, njefo wvú nu ten wee wvu Galilee.”⁶⁰ E Bita bvuu tun gay le,

“Diemsen wvun, ke me n'ya a ŋkee fiεε fi wo jemyi ke.” Ke no wvú to bæe jemyi nonεn, kaŋ mwaan ε nyimshie mum toŋ.⁶¹ E Tata banke ye ε ejise eye tasen bô yo Bita. E Bita kume njeme wvú Jisos be jeme le, “Nyimshie ke enu le yí etoŋ εben, ε wo ε ma wase me bokan botete.”⁶² E wvú ne fó buy εkfuŋ, bee kpwe baay.

E bó no keεŋke bvuu suuŋke Jisos

(*Mat 26:67-68; Mak 14:65*)

⁶³ E bonyii bò to jici Jisos e mum kew no keεŋke bvuu suuŋke wvú,⁶⁴ sũm bvushiw bwew bô ndvu, gay ê wvú le, “Ke gee kewee ntum Nyo' kuw. Ke see wee wvú suŋ wo.”⁶⁵ E bó bvuu no baale wvú bô boncun nteen.

E bó saw nsaw Jisos

(*Mat 26:59-66; Mak 14:55-64; Jon 18:19-24*)

⁶⁶ E bvú buy yuu ε bonyii bò saake woŋ bocii bô bocee ncese bo baay baay bocii noo bonyii bò duŋci bonci bo Nyo' le baance ye. No bó baanceεε, mum jo Jisos gen bô wvú fô bó to ké no saake bonsaw.⁶⁷ No bó genεε bô wvú nonεn, ε bó bife ê wvú le, “E è nu wo Mboyse wvú Nyo' to kawεε, é wo see ê bese?” E wvú tfuse le, “E me nseŋe lo ê ben, ben saa ebee ke.⁶⁸ E me mbife fiεε ê ben, ben saa etfuse ke.⁶⁹ Geenεn, ε kew yí keseen e, wee wvú diee nu Waawee nu ke eshii ê ebo ke εcεey ke Nyo' mvuŋgay e.”⁷⁰ E bó mum seεε

bocii le, “E fen nu wo wvù Waa Nyo?” E wvù tfuse le, “Fí nu no ben gayte.” ⁷¹ E bó mum gay le, “E nulo é bó ebvuu egomte wee wvù esee le la? Beene nu e yuw wase fiεε fi wvù jeme bó diuw we.”

23

E Baylet bó 'Elod biwce mwεεm ê Jisos

(*Mat 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5; Jon 18:28-38*)

¹ No bonyii bò saake bon-saw jemyεε nonen, mum ja bocii jo Jisos no gene dvù fô Baylet e. ² No bó geneεε buy fó, mum kew no cuci mwεεm yí ye le, gayte le, “Wee wvun nen ghane bvunse won wese, tune fo bonyii elaanke shile ê Kaysa Nfon wvu Lum, bvuu jemyi le wen nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε, fi dunji le wvù nu nfon mvu.”

³ E Baylet bife ê Jisos le, “E nu wo wvù Nfon Bojuu le?” E Jisos tfuse ê wvù le, “E nu no wo gay.” ⁴ E Baylet mum ne jeme ê bocee ncese bo baay baay bó bonyii bò to nu fó le, “Me mbaa n'yen fiεε fi wee wvun jay e ke.”

⁵ E bó bocii mum no taame ke le, “Wee wvun ghane yεεyi bonyii bocii, beyse le bó etemyi bikuu. Wvù to kew Galilee, to ghan Judea jocii, e no nu wase ê elaanke jan keseen.”

⁶ No Baylet yuw fin nonen, mum bife le, “Wee wvun nu wee wvu Galilee le?” ⁷ E bó bee, e wvù mum ciinse Jisos fô Nfon 'Elod e, njefo è to nu

wvù wvù to saake keba ke won e kedvu, e wvù to nu ten Jelusalem kefew kedvu le.

⁸ E bó gen bó Jisos, e Nfon 'Elod yen wvù le yuw njon, njefo wvù to shee yuuke wase ekume wvù, mum no kenke shiee keeyen wvù le, shieele ten le sekemew é Jisos ege fiεε fi dunji mvungay mvu Nyo' le é wen eyen. ⁹ E wvù she biwce mwεεm ê Jisos nteen, geenen e wvù fanε yaa etfuse fiεε ke. ¹⁰ Wvù to biwci e bocee ncese bo baay baay bó bonyii bò to dunji bonci bo Nyo' le leeme fó cuci mwεεm mvù temyi yí Jisos e. ¹¹ E Nfon 'Elod bó bonyii bew bo nci le ke ja mum kew no kenke bvuu sewsee wvù, tfume ndvu won yí ye le, tfuse wvù e bó no tuu dvù jim fô Baylet e. ¹² E to nu e Baylet bó Nfon 'Elod banene. Ebvubwe, e bó tu nsán.

E Baylet sumten nsaw no bonyii to koonke

(*Mat 27:15-26; Mak 15:6-15; Jon 18:39-19:16*)

¹³ No bó tfuseεε Jisos jim, e Baylet kum bocee ncese bo baay baay noo bonyii bò to saake won, bvuu kum bonyii bocii. ¹⁴ E bó tase, e wvù gay é bó le, “Ben be to bó wee wvun fen le wvù gee e bonyii temyi bikuu, me e ndioo ntasse mwεεm mvù ben taame dvù é ben ejise, ben eyeke eyuw, e nfanε n'yaa n'yen le mwεεm mvù ben cuci yí ye le nu e wvù e ge fimew ke, ¹⁵ e Nfon 'Elod be baa yen ten ke. E nu fiεε fi be ge wvù

ε kase ε tfuse wee wvun jim ê beene. Ben eyen ten le wee wvun baa jay fiεε fi è nulo é bó eyu lo wvú ke. ¹⁶ Me nu entam ke lo wvú, encine wvú le, é wvú egene.” ¹⁷ [E to ké dioo nu kefew ke Nkaw Danɛfey wvun e, ε Baylet no keɲke keebvuse wee mwaan yew ncaw e enya ê bonyii.]
* ¹⁸ E bonyii bocii mum ne kew no wamte lo gene dvú le, “Lese lo wee wvun, ebvuse Balabas yew ncaw e enya ê bese.” ¹⁹ Balabas wvun to nu yew ncaw e njefo wvú to nu ε kew mvunlaa εlaante bvuu yu wee.

²⁰ E Baylet yuw nonen bvuu jeme ê bonyii bocii njefo wvú to gomte keecine Jisos e. ²¹ Geenēn, ε bó no wamte ke le, “Bó eta lo wvú yí kentam e, bó eta lo wvú yí kentam e.” ²² E Baylet bvuu jeme ê bonyii yí bokaɲ bo botete le le, “Bó eta wvú nje la? Fiεε fi befe fi wvú ge nu la? Me mbaa n'yen jay wvú wvú ge le wvú bó eyu lo wvú ke. Me nu entam lo wvú, encine wvú le.”

²³ E bó mum mey no wamte lo bó mvunɲay le “Bó eta lo wvú yí kentam e.” E n'wam wvubo ghaw Baylet. ²⁴ Nonen, ε Baylet sumten nsaw cine wvú le, le bó ege bó wvú no bó kooɲke. ²⁵ E wvú mum bvuse wee we yew ncaw e, ε è nu wvú bó to biite, wvú kewεε mvunlaa εlaante bvuu yu wee. No wvú bvuse, mum nya Jisos no bó to gomte.

E bó ta Jisos yí kentam e
(*Mat 27:32-34; Mak 15:21-32; Jon 19:17-27*)

²⁶ E bó mum jo Jisos no gene dvú. No bó to gene, ε bó bo wee mvu tasen ε wvú kfuuyi ɲkpwaante ε diee diew nu Semon, ε è nu wee wvu Selin. E bó koo wvú mum gεε kentam ke Jisos e fô wvú gbweu, ε wvú mum tuu no bii Jisos e. ²⁷ E bó bó mum no gene, ε ɲgoo bonyii bii wvú le. E bomew nu bokene bò to beele, taanɲke boɲɛw bew. ²⁸ E Jisos ke ne banke ye gay ê bó le, “Bokene bo Jelusalem, fo ben ebeelè fô me le ke. Ben ebeelè ε è nu fô bikuu binen e, noo fô boom bonen e. ²⁹ Ben ekeè le kefew too lo kè bó nu ke egayte le, njoɲ wvu baay nu wvu bokene bò nu bokase bò ke baa boo wase wan, ε bó ke baa yamse wase wan ke. ³⁰ E nu ke enu kefew kedvu le, é bonyii efuunke ê dikum di baay baay le, ‘Ben egbweken yí yese le,’ efuunke ê dikum di caan caan le, ‘Ben ebanye bese’. ³¹ Bó nu ke efuunke nonen njefo é bonyii ge kfuu fin fiεε bó kete kè beε leε, é bó ke ege neε bó kè nu ε yum wase.”

³² No bó to gene bó Jisos nonen, bó to keɲke bonyii bo ncaw e bofeε bò bó to gene keeyu ten. ³³ E bó gen buy bvudvuu bvú bó teɲe le Nɲbwow Ekole le, mum ta Jisos fó yí kentam e, mum ta ten bonyii bo ncaw e bo bofeε ba yí bintam e, wvú

* **23:17** Boɲwa' bo boyvuum bomew nu ε bvuse kencim ke 17. **23:18** Lem 3:13-14 **23:29** 21:23 **23:30** Os 10:8; Mwm 6:16 **23:31** 1Bi 4:17 **23:33** Yesa 53:12

mwaan̄ ê ebo ke Jisos e ke eceey e, wvumvu ê ebo kew ke eηkoηko le. ³⁴ E Jisos ke ne gay le, "Icem, leeshe kebefē ke bonyii ban e, njefo ke bó kee fiε fi bó gee ke." E bonyii bodvu jo ndvú Jisos tum kaη dvú keegaw ê bikuu bibole. †

³⁵ Mwεem mvun mvunciim to kooyi bô Jisos nonen, e bonyii leeme fó taale. E bonyii bô to saake won̄ kaa ne fibole no buu lo wvú duu le, "Wvú se fii bonyii bomew, wvú efi le ekole kew keseen, é wvú fen nu Mboyse wvú Nyo' to kawεε, caw." ³⁶ E bonyii bo nci le ten no sewsee wvú, nya mbvuum mo ηgbwayηgbwayi ê wvú, ³⁷ gay le, "E wo fen nu Nfon Bojuu, é wo fi ekole kuw." ³⁸ Bó to nu e saη ηwa' ta ê we jo ekole ke Jisos e le, "Wvun nu Nfon Bojuu."

³⁹ E wee ncaw mvu ba le bô to njeyte yî bintam e fó, ne no nan'yi Jisos, gayte le, "E nu ke wo wvú Mboyse wvú Nyo' to kawεε le? Fi ekole kuw, efi ten bese." ⁴⁰ E wvumvu we yuw fiε fi wvú jeme, wamen wvú, bife le, "Ke wo fane Nyo' le? Wo nu yî ηgew e diewe wvú le. ⁴¹ Bee wo kpwee ceey ceey fii ε è nu nlawma mwεem mvù befe mvù bee wo ge, geenen e wee wvun kpwee fiew e wvú baa jay fiε ke." ⁴² E wee ncaw wvun mum gay le, "Jisos, ke ekumyì me seke wo nu ke esaake bvunfon bwuw." ⁴³ E Jisos gay ê wvú le, "E me ensee

ê wo keceey le eben nu e bee wo nu ke enu bvudvuu bvu njoη e bvu Nyo' le."

E Jisos kpwe

(Mat 27:45-56; Mak 15:33-41; Jon 19:28-30)

⁴⁴ E diuu ke ben wase dioo lewse, e ekfun̄ ne jiim won̄ tfuu gen buy didiuu ditete emvunsheen. ⁴⁵ E ndvu yì to gawsene yew ncese ente mum sele entelen̄ buy biba bifεε. ⁴⁶ E Jisos no nu yî kentam e, ke ja wam foweewe le, "Icem, me n'yaa keyoy kem can yo le." No wvú gay nonen, mum yoy n'yoy wvu fokemese.

⁴⁷ E cee ekole bonyii bo nci le wvú to leeme fó, dioo yen fiε fi to kooyεε le, nya mbense ê Nyo' gay le, "Kecεey, keceey, wee wvun se nu se jay." ⁴⁸ E bonyii bocii bô to nu e tase fó keeyen fiε fi to kooyi le, mum ja kase no kfuuyi ela εbole ε bó ε lan̄ wem. ⁴⁹ E nsáa Jisos yicii to to fibole leem e è nu ntamndwee no yene fiε fi kooyi le. E bomew to nu bokene bô to nen'yεε Galilee no bii wvú le.

E bó dwey Jisos

(Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; Jon 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Wee mvu to nu kefew kedvu le ε bó teηe le Yosew, ε è nu wee wvu ê kelaante ke Bojuu le kemew kè bó teηe le Alimatia. Wvú to nu wee wvú jee bvuu nu wee wvu teytey ê Nyo' ejise, bvuu

23:34 Mben 22:18; Mat 5:44; Luk 6:28; Lem 7:60 † **23:34** Boηwa' bo boyvuum bomew nu ε bvuse kencim ke 34a. **23:35** Mben 22:7-8; 109:31 **23:36** Mben 69:21 **23:37** Mat 27:11 **23:43** 2Kol 12:3 **23:44** Amo 8:9 **23:46** Mben 31:5; Lem 7:59 **23:47** Mat 27:19; Lem 3:14; 7:52; 22:14 **23:49** 8:2-3; Mben 38:11

ceyte kefew kè Nyo' nu ke eto esaake bvunfon bwew. Wvú to nu ten wee ηgoo bonyii bò to saake bonsaw e. Geenεn, wvú to baa bee fiew fiεε fi bó to seyseε ege bô Jisos κε. ⁵² Ε wvú γεν fô Baylet e, λεκε keegen ejo gvune di Jisos e. ⁵³ Ε Baylet bee, ε wvú γεν shike gvune didvu, baance ê ndvu le, γεν jike ê jem e ε bó ε cow yî kemaan e, ε bó ke baa yuu lese wase wee jó κε. ⁵⁴ Ε to nu Diuu di Nseyse le keeley diuu di mbam e, ε è to sheete wase caan é mbam wvudvu ekew.

⁵⁵ Ε bokεε ba bò to nen'yεε Galilee bi Jisos e, bi Yosew e fô jem, γεν yen no wvú jiwsee gvune di Jisos e ê jem. ⁵⁶ Ε bó ke ne fó, mum tu jim εla εbole, γεν seyse bonfey bò jee noo bò ké no shfuunkene bò bó to ké no yeefe digvune dvú. Ε è no nu diuu di mbam e, ε bó she mbam no nci wvubo to gomte.

24

Ε Jisos buy yî kpwe le

(Mat 28:1-10; Mak 16:1-8; Jon 20:1-10)

¹ Ε diuu di mbam e ke buy fey, ε bvú yuu diuu di fwe yî kema le. Ε bokεε bodvu buy saa lo bvutfuu, jo bonfey bò bó to seyseε mum no gene dvú fô jem. ² Ε bó dioo γεν buy fó, yen ε bó ε binse wase te di bó to banεε diuw jem dvú. ³ Ε bó ley γεν ê jem fanε yaa yen gvune di Tata Jisos e κε. ⁴ Ε bó mum leem fó ηgemten lo. Ε fi kooy le bolemse bofεε

to nu ε ne to leem mbew bó le, ε bó ε tfume ndvú ε yî baa lawkene. ⁵ Ε bokεε bodvu fan baay, mum tum bikuu fokuse. Ε bolemse ba bife ê bó le, “Ε nu nje la wvú ben gomte wee wvú bεε dvú ente jo bonkfu? ⁶ Κε wvú yaa nu fen κε, wvú nu ε buy wase yî kpwe le. Ben ekume fiεε fi wvú to gayεε ê ben seke ben ε bó to nu Galilee. ⁷ Wvú to nu ε gay le, ‘Wee wvú diee nu Waawee nu ε bó nu ke enya wvú can bonyii bò befe le, é bó ke eta wvú yî kentam e, é ke dioo nu ediuw eta, é wvú ebuy yî kpwe le.’ ”

⁸ Ε bó mum kume fiεε fi Jisos to jemyεε ê bó. ⁹ Ε bó ke ne fô jem, kase tu jim γεν see mwεεm myun mvunciim ê boom bew bo ηgoo le bo yuufe ncow mwaan noo bonyii bocii bò to bii wvú le. ¹⁰ Bokεε bò to senεε fiεε fi to kooyεε fidvu ê boom bo ntum e bo Jisos e to nu Maalia Magdalen, Joana noo Maalia wvú bwee Jem bô bokεε bomew. ¹¹ Ε bó yuw njeme wvudvu κε diewe è nu kenlamse, fanε yaa bee naa lo κε. ¹² Geenεn, ε Bitane κε we, lewte γεν buy fô jem, ηgvuwce taa ê jem yen κε ε è nu ndvú yî bó to njimeε Jisos dvú. Ε wvú mum ne no tuu jim fô yew e kenke ηghaw yî fiεε fi kooyεε le.

Ε bonyii bomew yen Jisos e je yi Emayus e

(Mak 16:12-13)

¹³ Ε fi ke ne kooy κε εbvubwe le, bonyii bomew

bofεε bò to ké no bii Jisos e to nu ε ne Jelusalem no gene ntεw wvù Emayus e, wvù to nu diεwe bomay bosooshwi y keegen buy jó le. * 14 Ε bó no gene jemyi εbonebon ekumε mwεem mvù to kooyi mvun mvunciim. 15 No bó to lene jemyi ghayte nonen, ε Jisos kebεε bence to mbew bó le no lene bò bó. 16 Ε fiεε fimew ge le fo bó ekiεε wee wvudvu ke. 17 Ε Jisos mum ja bife ê bó le, “Ε se nu la fi ben lene jemyi ekumε fi nen?” No wvù bife nonen, ε bó leemen bò yii yí monshim mobole. 18 Ε wee mvu bó le wvù diee to nu Kleofas bife ê wvù le, “Ε mε y ke wo tolo Jelusalem wvù yaa kee ke mwεem mvù se kooyi jó εdiuw εyan e?”

19 Ε wvù bife le, “Mvù la?” Ε bó tfuse le, “Mwεem mvù se kooyi bò Jisos wvu Nasaleτ. Wee wvun se nu wee ntum Nyo', ε mwεem mvù wvù se gee noo mvù wvù se jemyi se nu binghaw. Ε se nu wee wvù kuuke baay fwe dvu Nyo' bò bonyii bocii. 20 Bocee ncese bo baay baay bò bonyii bò saake won wese ε se ε nya wvù le bó eyu. Bó se ε mum ε ta wvù yí kentam e. 21 Bese se leese fisεε bvufee yí ye le le ε è nu wvù wvù nu ke esum bonyii bo Islael can ηγεw e. Geenen, è nu wase εdiuw εta no mwεem mvudvu se kooyεε. 22 Fimew nu ε bokεne bomew ηgoo yese le ε be ε jeme fi ε nya lo bese ηghaw, le bó buy ε gen fô jem

entanentan, 23 ε fanε yaa yen gvune diew e ke. Bó ε dioo kase tu jim, ε see le bó be ε yen bonceendaa bo Nyo' le ke diewe bó yen ê εfile le, bó gay ê bó le Jisos nu dvú. 24 Bonyii bomew ηgoo yese le ε gen fô jem fodvu ε yen yí le ke leηleη no bokεne bodvu be jemyi, geenε, ε fanε yaa yen Jisos e ke.”

25 Ε Jisos jeme ê bó le, “O oo, biyuj bin, mvuntelem mvunen lee baay keebεe mwεem mvù bonyii bo ntum Nyo' le to sanεε. 26 Ke ben kee le Mboyse wvù Nyo' to kawεε to keηke keeyen ηγεw se ley yí bvukuke bwew e le?” 27 Ε Jisos mum kew nele ê bó mwεem mvunciim mvù bó to sanεε ê Nwa' Nyo' le ekumε wvù ε kew yí mvù Muses to sanεε le, ε gen ε buy ten yí mvu bonyii bo ntum Nyo' le. 28 No bó toε wase buy mbew ntεw wvù bó to gene jó le, ε Jisos ne no gee ke diewe wvù fele lo. 29 Ε bó lekε wvù shiee le gay le, “Beene egen ece. Kefew nu ε kí ε gen wase baay, ε ekfun ε kew wase ε no jiime.” Ε wvù bee keegen ce bò bó. 30 Ε bó gen, ke dioo diekene, ε wvù jo ntuw bleed, nya keyoone ê Nyo', guushε nya ê bó. 31 Kan mwaan nonen, ε ejise ebo yuu, ε bó mum kiεε wvù. Ε wvù sese la ê bó ejise. 32 Ε bó shεε no ghayte εbonebon le, “Ke mvuntelem mvuseεbeewo be yvuwse seke wvù be neci mwεem mvu ê Nwa' Nyo' le ê

* 24:13 May mwaan nu bontam bo lene le ntfuke bò gee sooshwi y (1, 700).
 24:19 7:16 24:21 1:68; 2:38 24:24 24:12; Jon 20:3-10 24:25 24:45
 24:27 24:44 24:32 24:45

bee wo ê je le?"

³³ Ε bó mum nene kan mwaan ekiεguu jodvu no tuu jim Jelusalem. Ε bó dioo γεν, yen ε boom bo Jisos e bo ηgoo le bo yuufe ncow mwaan ε baance ye bvudvuu bvumwaan bô bonyii bomew bô to ké no bii wvú le. ³⁴ Ε bó jemyi le, "Kecεεy, Tata wesebeene nu ε buy yí kpwe le. Wvú be ε σεσε ε buynen ê Semon ejise." ³⁵ Ε bó mum see ten ê bó fiεε fi be kooy bô bó ê je, bvuu nele no bó be kiente wvú seke wvú be guushi blεed.

Ε Jisos buynen entelen jo boom bew bo ηgoo le

(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18; Jon 20:19-23)

³⁶ Κε no bó to bεε jemyi nonen, ε Jisos kebεε mum ja ne σεσε buynen ê bó entelen mum gay bó le le, "Kembonen enù fô ben e." ³⁷ Ε kedvum gbwo bó, ε bó no fane, kp-waake le bó yene ε nu ηkfusay e. ³⁸ Ε wvú bife ê bó le, "Ben fane la? Ε ge la wvú ben maηene me? ³⁹ Ben etaa eyen can yem bô bikaa biem é ben emum ekiεε le è nu naa me. Ben emomce ye yem emum ekiεε, njefo ke ηkfusay ké no kenke nyam ye bô bikufe no ben yene ε me ηkenke ke." ⁴⁰ No wvú gay nonen, mum duηce can ye bô bikaa biew ê bó. ⁴¹ Ε bó taa Jisos, ε

njon yuwyε lo bó, ε bó mum ηgemten lo. Ε fí ghaw bó kee-bee le è nu wvú. Ε wvú ne bife ê bó le, "Ben kenke fiεε fidien fen e?" ⁴² Ε bó jo kencim ke bye le ε bó ε δεε, nya ê wvú. ⁴³ Ε wvú fi die ê bó ejise.

⁴⁴ Ε wvú mum gay ê bó le, "Mwεεm mvun mvù ben yen eben nu mvù me nto njemyi ê ben ekume mvú ε me mbεε beene. Me nto nduu le mwεεm mvunciim mvù bó to sanεε ekume me ê Nwa' Muses e, bô ê Bonwa' bo bonyii bo ntum Nyo' le noo ê Nwa' Mbense le, kenke keeto ekocen." ⁴⁵ Ε wvú mum yene bvufee bvubole, ε bó kiεε mwεεm mvù nu ê Nwa' Nyo' le. ⁴⁶ Ε wvú jeme le, "Bó nu ε san le Mboyse wvú Nyo' to kawεε kenke keeyen ηgew ekpwe, é ke edioo enu ediuw eta, é wvú ebuy yí kpwe le. ⁴⁷ Ε fí bvuu nu le bó nu ke ekew Jelusalem, efewci ê bitum bicii ê diee diew e le bonyii bocii ekumen mvuntelem mvubole, é Nyo' emum eleεshe bibefe bibole. ⁴⁸ Ε nu ke efewci ben ban bô nu ε yen mwεεm mvun e. ⁴⁹ Ben eyeke eyuw, me nu ηke enciinse nya yí Icem to kawεε ben dvú. Nonen, ben emey εlaante jan ecyte mvunηay mvù nu ke eshii fowe eto fô ben e."

Ε Jisos ben we
(Mak 16:19)

24:34 Mak 16:7; 1Kol 15:4-5 **24:36** 1Kol 15:5; Luk 2:14 **24:37** Mat 14:26; Mak 6:49 **24:41** Jon 21:5, 10; Lem 10:41 **24:44** 24:27; Jon 5:39; Lem 7:9-10, 25-27, 35, 37-39; Jon 5:46; Yesa 52:13-53:12; Os 6:2; Mben 22:31 **24:45** 24:25-27, 32; Jon 20:9 **24:46** 9:21-22; Mat 26:56; Mak 14:49; 1Kol 15:3-4; Lem 17:2-3; 28:23 **24:47** 3:3; Lem 1:8; 5:31; 11:18; 17:30-31; 20:21; Lum 15:19 **24:48** Lem 5:32; Jon 15:26-27 **24:49** Lem 1:8, 22; 2:32; 3:15; 4:33; 10:39-41; 13:31 **24:49** 4:18

⁵⁰ Ε wvú jo bó buy bô bó
 εlaante jodvu, ε bô bó γεν
 buy mbew ntew wvù Betani
 le, ε wvú cake can ye we,
 laη kembonen yî bó le. ⁵¹ Κε
 no wvú to βεε laηke kem-
 bonen yî bó le nonen, mum
 ja no bene we, mum ben
 la. ⁵² Ε bó nya mbense wvu
 baay ê wvú, mum ja fó tu
 jim Jelusalem bô nlanlan fô
 mvuntelem mvubole. ⁵³ Ε
 bó γεν no shee yew ncese le,
 bensee Nyo' sekecii.

Saaka wvù Jee wvu
εkumε Jisos no
Jon
to Saηεε
Fiεε fi nu ê Nwa'
Jon wvun e

Saaka wvù jee wvun wvù Jon to saηεε nu ε wvù dunji le Jisos nu Diεw Nyo' yì to nu wase fonkεw ε yì mεy lo, ε é nu yì yì to nu ε tu wee wvu. Nwa' wvudvu kebεε jemyi le saaka wvù jee wvun nu ε bó to saη wvu le bonyii bò taanke nulo ebee le Jisos nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε, nu Waa Nyo', é bó lese fitele yì ye le, é bó ke ekεηke nshii wvù mεy lo (20:31).

Fiεε fi Jon nu ε saη ε biinen ê ηwa' wvun e nu ekumε nnya yì è nu nshii wvù mεy lo wvù nu nje Klistu. Nnya yin nu mbuwma ε wvù kεw keseen, ε wvù nu fô bonyii bò nu ε bee le Jisos nu je, ε è nu wvù keceεy, ε è nu wvù nshii. Je mi yì Jon saη ηwa' wvun jó yì nu naa lo jεey nu yì dunji no Jisos to joo mwεεm mvù bonyii kee yì nshii wvun e keeyεyi no mwεεm mvu ê keyoy e nu.

Bikuu bi mwεεm e ê Nwa' wvun e

1:1-18 Keηkεwce ekumε Jisos

1:19-51 Ekumε Jon Nleseεjoo noo boom bo ηgoo le bo Jisos e bo fwe
 2:1-12:50 Ekumε no Jisos to ghane gee lemme diew
 13:1-19:42 Ekumε εdiuw ε Jisos yo fokemese Jelusalem bô mbew jó le
 18:1-19:42 Ekumε no bó to sawεε nsaw Jisos ke ghan ta wvù yì kentam e
 20:1-31 Ekumε no Tata Jisos to buyεε yì kpwe le, dunce ekole kew ê bonyii bew
 21:1-25 Kemεse: ε Jisos dunce ekole kew ê boom bew bo ηgoo le Galilee

ε Diεw tu wee wvu wum

1 ε to nu fonkεw ε Diεw nu wase. Diεw yidvu to nu bô Nyo', ε Diεw yidvu to nu Nyo'.² Wvù to nu wase dvù fonkεw bô Nyo'.³ Nyo' to bom mwεεm mvunciim fele can ye le. Ke fiεε nu naa lo dvù fimwaanη fi Nyo' to bomεε se wvù ke.⁴ Wvù keηke nshii yì ye le, ε nshii wvudvu nu n'yu fô bonyii le.⁵ N'yu wvudvu ε no baa ê ejiwε le, ε ejiwε kedvu yaa nulo ejimse naa lo wvù ke.*

⁶ Wee mvu nu dvù wvù Nyo' to tumεε ε diee nu le Jon.
⁷ Wvù to to keejeme ekumε N'yu, eben jim nsaw we, wvu le wen ege é bonyii bocii elese fitele yì N'yu wvudvu le.
⁸ Ke wvù wvù Jon to nu N'yu wvudvu ke. Wvù to to ke keeben ε è nu jim nsaw wvu N'yu wvudvu.
⁹ N'yu

1:1 Keη 1:1-2:4; Jon 17:5; Fili 2:6; 1Jon 1:1-2; Mwm 19:13-16 1:3 1:9-10; 5:26; 1Kol 8:6; Kolo 1:16-17; Ibu 1:2; Mwm 3:14 1:5 Keη 1:3-4 * 1:5 Keηεε le, ε ejiwε kedvu yaa nulo ekiεε naa lo wvù ke. 1:6 Mat 3:1 1:8 1:20 1:9 8:12; 17:25; 1Jon 2:8

wvu keceey wvù dunji n'yuu ê bonyii bocii to too yî wonj wvun e.

¹⁰ Wvù to nu yî wonj e, ε wonj wvun nu ε Nyo' to bom fele can ye le, geenεn ε bonyii bò è nu bo yî wonj wvun e fanε yaa ekiεε wvù ke. ¹¹ Wvù to nu ε to wonj we le, ε bonyii bo bew fanε yaa efiisen wvù ke. ¹² Geenεn, ε bonyii bocii bò to fiisenεε wvù, lese fitele yî ye le, nu ε wvù to nya mvunjay ê bó le bó enù wase boom bo Nyo' le. ¹³ Ε ke boom bo Nyo' le ban nu ε bó boke bii ελεμε ke kfuu le, kenεε no wee shieele, kenεε mboo wee wvu wum e ke. Bó boke bii ε è nu mboo wvù è nu wvu Nyo' le.

¹⁴ Diεw yidvu to nu ε tu wee wvu wum no cee ê bese entelen, ε wvù ε yiηsen bò mbuwma noo keceey. Ε bese yen bvukuke bwew e. Bvukuke bvù è nu bvu Wan wvù è mεy ke wvù wvù ne fô Ice le.

¹⁵ Jon to nu ε ben jim nsaw ekume wvù no fuunke gayte le, “Wvun nu wee wvù me nto njemyi ekume wvù ηgayte le, ‘Wee wvù too ê me ejim kuuke fele me, njefo wvù to nu wase ε me nse ηke no nu dvù.’” ¹⁶ No wvù nu ε yiηsen bò mbuwma, wvù ε mum ε no nyaa beene bocii mbuwma yî mbuwma le. ¹⁷ Beene kee lo le Nyo' to nya bonci fele can

Muses e. Geenεn, mbuwma Nyo' bò keceey nu ε to fele can Jisos Klistu le. ¹⁸ Ke wee nu dvù wvù ke nu ε yuu wase yen Nyo' le ke. Ε nu ke Waa we wvù è mεy ke wvù wvù nu mbew wvù wvù Ice le wvù nu ε ge beene ε kieε wvù.

Wee wvù è to nu Jon Nlesejoo

(Mat 3:1-12; Mak 1:1-8; Luk 3:1-18)

¹⁹ Fin nu fiεε fi Jon to jemyεε seke bikuu bi Bojuu le bi Jelusalem to tumεε bocee ncese bò bonyii bo Lεwe le le bó ebife ê Jon le laa è nu wvù wvù yeε le. ²⁰ Jon to baa tun keetfuse mbife wvubo ke. Wvù to nu ε jeme lo bò diuw we le, “Ke è nu me wvù Mboyse wvù Nyo' to kawεε ke.” ²¹ Ε bó bife ê wvù le, “Tu è nu wo wvù yeε? Ε nu wo wvù Elayja le?” Ε wvù tfuse ê bó le, “Ke me nu Elayja ke.” Ε bó bvuu bife le, “Ε nu wo wvù Wee Ntum Nyo' we le?” † Ε wvù tun. ²² Ε bó bvuu bife ê wvù le, “Tu è nu wo wvù yeε? Wo gay le la ekume ekole kuw? Ke see é bese ekeηke fiεε fi bese ekase egen etfuse ê bonyii bò tum bese?” ²³ Ε Jon tfuse ê bó no Yesaya wvù wee ntum Nyo' to jemyεε le,

“Ε nu me diεw yi fuunke ηkpwaante le,

1:12 1Jon 3:1; Gal 3:26; 4:5 **1:13** 3:3, 5-6; 1Bi 1:23; 1Jon 3:9 **1:14** Gal 4:4; Fili 2:7; 1Tim 3:16; Ibu 2:14; 1Jon 4:2; Mat 17:2; Jon 2:11; 1Jon 1:1-3 **1:15** 1:24-27, 30; 5:31-34, 36 **1:17** 7:19; Ksm 31:18 **1:18** 6:46; 14:8-9; Ksm 33:20; Mat 11:27; 1Tim 6:16; 1Jon 4:12 **1:19** 5:33 **1:20** 3:28 **1:21** Mala 4:5; Dito 18:15, 18; Mat 2:14; Jon 6:14 † **1:21** Bojuu bomew to cεyte wee ntum Nyo' wvù nu diεwe Muses e, geenεn ε bomew kee le wee ntum Nyo' wvudvu nu ke enu Mboyse wvù Nyo' to kawεε. **1:23** Yesa 40:3 **1:25** 1:33; Mat 21:25

'Bó enele je Tata é yí enù teytoy.' ”

²⁴ Bonyii ban nu ε è to tum Bofalasii bó. ²⁵ Ε bó bife ê Jon λ, “Ε è baa nu wo wvù Mboyse wvù Nyo' to kawεε κενεε Elajja, κενεε Wee Ntum Nyo' wε, wo ε no leese bonyii ê joo nje la?” ²⁶ Ε Jon tfuse ê bó λ, “Me nleese κε fiem bonyii ε è nu ê joo, geenεn wee mvu nu dvú ê ben εnte ε ben yaa kee wvú κε. ²⁷ Ε nu wvú wvù too ê me εjim, ε me mbaa ncim enkpwentεn keenfay laba we κε.” ²⁸ Fiεε fin ficii to kooyi ε è nu Betani Joo Joodan kewvu keki fò Jon to leese bonyii ê joo.

Ε Jon dunεε Waa Njee Nyo' ê bonyii

²⁹ Ε εkfun buy yuu, ε Jon yen ε Jisos too, ε wvú mum gay λ, “Ben etaa eyεn, wvun nu Waa Njee Nyo' wvù cawsee bibefe bi yí nshε le! ³⁰ Ε nu wvù wvù me nse njemyi εκυμε wvù ngayte λ, ‘Wee mvu too ê me εjim kuuke fele me, njefo wvù to nu wase, ε me nse ηke no nu.’ ³¹ Κε me keβεε nto ηkee wvú κε. Geenεn, ε me nto nto no nleese bonyii ê joo wvu λ bonyii bo Islael ekiεε wvú.” ³² Jon to nu ε bvuu jeme keeben jim nsaw we gay λ, “Me nto nu ε n'yen ε Keyoy shiile too fowe diεwε εbembε le, to no nu yí ye le. ³³ Κε me keβεε nto ηkee wvú κε. Geenεn, wee wvù to tumεε me λ me ento enleesè bonyii

ê joo to nu ε gay ê me λ, ‘Wee wvù wo nu ke eyεn ε Keyoy ε shii fowe ε to ε no nu yí ye le, nu wvù nu ke eleese bonyii ε è nu can Keyoy ke Yuule le.’ ³⁴ Fifi nu fiεε ε me nto nu ε n'yen, ε no nleeme jim nsaw wvudvu ngayte λ wee wvun nu Waa Nyo'.”

Bonyii bò to yawεε no nu boom bo Jisos e bo ηgoo le

³⁵ Ε εkfun buy yuu, ε Jon bvuu no leeme fe fò wvù to leeme bó boom bew bo ηgoo le bofεε. ³⁶ Ε wvú nε yen no Jisos lenε fele, mum gay λ, “Ben etaa eyεn, wvun nu Waa Njee Nyo'.”

³⁷ Ε boom bew bo ηgoo le bo bofεε ba dioo yuw no wvú gay nonεn, mum nε no bii Jisos e. ³⁸ Ε Jisos banke ye yen no bó bii, bife ê bó λ, “Ben gomte ε è nu la?” Ε bó bife ê wvú λ, “Labay, wo cee feε?” (Diee di Labay din nu λ, “Wee N'yεεyi wvu Baay.”) ³⁹ Ε Jisos tfuse ê bó λ, “Ben eto eyεn.” Ε bó mum γεν yen fò wvú to cee. Ε bó bó mum no nu ε εkfun ghan jiiim. Kefew kè bó to biε wvú le to nu wase κε diεwε didiūū dinεw e fokieguu. ⁴⁰ Wee mwaan ηgoo bonyii bo bofεε bò to yuwεε no Jon jemyεε mum bi Jisos e to nu Andulu wvù waa bwee Semon Bitā. ⁴¹ Ε Andulu wvudvu mum γεν lo gom waa bwee wvù Semon, see ê wvú λ, “Bese nu ε yen wase Mboyse wvù Nyo' to kawεε le” (fi nu λ Klistu).

42 Nonen, ε wvú mum jo Semon gen bô wvú fô Jisos e. Ε Jisos taa wvú nen tunη, gay le, “Ε nu wo wvú Semon wvú waa Jon. Bó nu ke etenje wase wo le Sefas.” (Diee di le Sefas din nu Bita).‡

Ε Jisos tee Filew bô Nataniel

43 Ε εκfunj ke buy yuu, ε Jisos yen le wen nu egen keba kè Galilee le. Ε wvú gen yen Filew e, gay ê wvú le, “Ε bìi me le.” 44 Filew wvun to nu wee wvu ê kelaante kè Besayda le. Ε kelaante kin nu ke bo Andulu bô Bita le. 45 Ε Filew gen gom Nataniel gay ê wvú le, “Bese nu ε yen wase wee wvú Muses to sanee ê Nwa' bonci le ekume wvú bô wvú bonyii bo ntum Nyo' le to sanee ten ekume wvú. Wee wvun nu Jisos wvu Nasalet wvú waa Yosew.” 46 Ε Nataniel tfuse ê wvú le, “Fieε fi jee nulo ebuy Nasalet e?” Ε Filew gay ê wvú le, “To eyen.” 47 Ε Jisos ke yen no Nataniel too, jeme ekume wvú le, “Ben etaa eyen, wee wvun nu naa wee wvu Israel wvu keceey. Ke nce kenleema nu yí ye le ke.” 48 Ε Nataniel bife ê Jisos le, “Wo ghan neε ε se kieε me?” Ε Jisos tfuse ê wvú le, “Ε Filew se keeke eto etee wo, nu ε me mbe ε n'yen wase wo le ê kenyi ke kete ke fig e kie le.”§ 49 Ε Nataniel tfuse ê wvú le, “Labay, wo nu Waa Nyo'! Wo nu Nfon wvu Israel!” 50 Ε Jisos gay ê wvú le,

“Wo fen nu ε bee me le keseen ke njefo me nu ε ηgay ê wo le me mbe ε n'yen wase wo le ê kenyi ke kete kie le? Wo nu ke eyen mwεem mvú kuuke fele mvun e.” 51 Ε Jisos bvuu gay ê wvú le, “Ε me ensee ê wo keceey keceey le wo nu ke eyen ε ebule ε yene, ε bonceendaa bo Nyo' le bene, booke yí wee wvú diee nu Waawee le.”

2

Ε Jisos banjke joo ε è tu mbvuum

1 Ε ediuw ke buy eta, ε bó no gee ηkaw bvujen ê kelaante kè Kana wvu ê keba kè Galilee le, ε bwee Jisos nu fó. 2 Bó to nu ε be ten Jisos bô boom bew bo ηgoo le bô ηkaw wvudvu. 3 Ε mbvuum ke ne ka, ε bwee Jisos be wvú dvú gay le, “Ke bó beε kenjke mbvuum ke.” 4 Ε Jisos tfuse ê wvú le, “Kpwoon, wo bee me dvú nje la? Kefew kem baa kocen wase ke.” 5 Ε bwee gay ê bonyii bo gawe le le, “Fieε ficii fi wvú ε gay le ben ege, ε ben ge.” 6 Ε to nu ε nsháan leeme fó yisoocan ε bó kene bô eta. Nsháan yin nu yì Bojuu to ké no geele joo jó yì bó cuke ye dvú keeyuule ê Nyo' ejise. Nshaan miaan to joo bibeeη bi joo le diewe mbaanfiεε kenεε mbaanshe le. 7 Ε Jisos ke ne gay ê bonyii bo gawe le bodvu le, “Ben etuke joo eyinzen nsháan yin dvú.” Ε bó mum tuke joo gee ê nsháan yidvu le ε yí yinzen.

1:42 Mat 10:2; 16:18 ‡ 1:42 Di nu le Te. 1:45 Dito 18:15; Yesa 42:1-4; Esek 34:23; May 5:1-3 § 1:48 Kete ke «fig» e ke won wvú Israel e nu ε bó to ké no diee mvuntam mvudvu. 1:49 1:34; 12:13; Mat 27:42 2:1 4:46 2:4 7:6, 30; 8:20; 12:23; 13:1; 17:1; Luk 22:53 2:6 Mak 7:3-4

⁸ Ε wvú mum gay ê bó le, “Ben esefe yimi keseen egen dvú fô cee gawe le.” Ε bó sefe gen dvú. ⁹ Ε cee gawe fi, mom joo yidvu, yuw ε yí ε tu wase mbvuum. Ε wvú ma laa man mbvuum nε fεε le. (Geenen, bonyii bo gawe le bò to sefεε joo yidvu to kee fô mó nen'yεε.) Ε cee gawe mum tee cee bvujen, ¹⁰ bife ê wvú le, “Bonyii ké yaw gaw fibole ε è nu mbvuum mò jee fô nkaw e, é bonyii ké dioo ε wu wase ε ffuu, ε bó se gaw mo yaa jee ke. Wo ε kaa ε gεε fiuw mbvuum mò jee ε no too dvú ε è nu keseen e?” ¹¹ Fifi to nu fiεε fi fwe fi dunji bvukuke bvú Jisos e fi wvú to gεε ente jo mwεεm mvù dunji bvukuke bwew e. Ε wvú to ge fiεε fin ê kelaante kè Kana wvu ê keba kè Galilee le. No wvú ge nonen, ε fi mum dunje bvukuke bwew, ε boom bew bo ηgoo le mum lese fitele yí ye le.

¹² Ejim jodvu, ε Jisos nε bow Kafana'um bò bwee noo boom bo bwee le bò bolemsε noo boom bew bo ηgoo le, ε bò bó ce jó ediuw caan.

Ε Jisos kuη bonyii bo way e fô yew ncese Nyo' le

(Mat 21:12-13; Mak 11:15-17; Luk 19:45-46)

¹³ Ε ediuw ε Nkaw Bojuu wvù bó teηe le Danefey ke no too wase nceencee, ε Jisos nε ben Jerusalem. ¹⁴ Ε wvú ke gen buy fô yew ncese le, yεn bonyii bò to geese bona'

bô njée noo bibembe noo bò to kumene bigew e ε bó ε shiiyen. ¹⁵ Ε wvú jo bok-fuu kene ηgbwan dvú, kuη bó bocii dvú, kuη noo njée bò bona' bvuse yew ncese le. Ε wvú bvuu tawse bigew bi bonyii bò to kumene bigew e, baashe bidan bibole, ¹⁶ gay ê bonyii bò to geese bibembe le, “Ben ejo mwεεm mvun ene dvú fen. Fo ben ejo yew Icem etfuse é yí etu yew way ke.” ¹⁷ No wvú gay nonen, ε boom bew bo ηgoo le mum kume fiεε fi bó san' ê N'wa' Nyo' le ε wee mvu jemyi ê Nyo' le, “Shiee wvu baay wvù me ηkεηke fô yew yo le nulo eyu lo me.”

¹⁸ Ε bikuu bi Bojuu le mum bife ê wvú le, “Fiεε fi dunji bvukuke bwuw fi wo nulo ege keedunje ê bese le bó nu ε nya mvungay ê wo keege fin nu la.” ¹⁹ Ε Jisos tfuse ê bó le, “Ben esâw yew ncese yin, é me enjo ediuw eta enkase enleke we.”

²⁰ Ε Bojuu bodvu bife ê wvú le, “Fí to jo bilum mbaanyε ncow bisooaan keebom yew ncese yin, ε wo nu ke ejo fiuw ε è nu ediuw eta eleke we?”

²¹ Geenen, Jisos to jemyi yew ncese yin ε è nu yì è nu ye ye. ²² Nonen, seke wvú to buyεε wase yí kpwe le, ε boom bew bo ηgoo le mum kume le fin nu fiεε fi wvú to gayεε. Ε bó mum bee fiεε fi nu ê N'wa' Nyo' le, bvuu bee njeme wvù Jisos

to jemyεε le.

²³ No Jisos to nu Jelusalem fô Nkaw Danɛfey wvun e, bonyii nteen to nu ε lese fitele yî ye le nje mwεεm mvù dunçi bvukukε bwew mvù wvú to gee. ²⁴ Geenεn, Jisos to baa gεε fiew bvufee bwew yî bó le kε, njefo wvú to kee bonyii bocii no bó nu. ²⁵ Wvú to baa shieele wee mvu wvù eshe esenje lo ê wvú ekumε wee wvu wum kε, njefo wvú kebεε to kee fiεε fi wee wvu wum kεηke ê wvú eshem.

3

É Jisos jeme ê Nikodemus ekumε mboo wvu fwε

¹ Wee ηgoo Bofalassii mvu to nu ε bó tenje le Nikodemus, ε wvú nu wee ηgoo bikuu bi wonη Bojuu le. ² É wee wvun ke nε to fô Jisos e entanη gay ê wvú le, “Labay, bese kee le wo nu wee n'yεεyi wvù nε fô Nyo' le, njefo kε wee nu dvú wvù nulo egee kfuu mvun mwεεm mvù dunçi bvukukε bvυ Nyo' le mvù wo gee mvun sε Nyo' nu hô wvú kε.” ³ É Jisos tfuse ê wvú le, “É me ensee ê wo kecεεy kecεεy le, é bó nu sε bó ε boo wee mboo wvu fwε le, mwεtεn saa eyen bvunfon bvυ Nyo' le kε.” ⁴ É Nikodemus bife ê Jisos le, “É nulo é bó ege nεε sε ebvuu eboo wee ε wvú ε taw wase? É nulo é wvú ebvuu ekase etu ê bwee eshem é wvú ebvuu eboo wvú?” ⁵ É Jisos tfuse ê wvú le, “É me ensee ê wo

kecεεy kecεεy le, é wee nu sε wvú ε kεηke mboo wvù wvu joo noo Keyoy, tu kε è nulo é wvú eley bvunfon bvυ Nyo' le kε. ⁶ Wee wvu wum boote wee wvu wum, ε Keyoy boote keyoy. ⁷ Fo diuw eyumte wo le me nu ε ηgay ê wo le bó kεηke keeboo wee tfuu mboo wvu fwε le kε. ⁸ Fwefwe ké no fele no wvú koonke, ε wo yuuke no wvú fele, geenεn ε wo yaa nulo esee laa wvú sε nε fεε, gene fεε le. É nu kε lεηlεη no fi nu fô wee wvù nu ε kεηke mboo wvù wvu Keyoy e.”

⁹ É Nikodemus mum ghay le, “É nulo é fifin eghan nεε le?” ¹⁰ É Jisos tfuse ê wvú le, “Wo nu wee n'yεεyi bonyii bo Islael, yaa kee fin e? ¹¹ É me ensee ê wo kecεεy kecεεy le, bese jemyi fiεε ε è nu fi bese kee, leeme jim nsaw fiεε ε è nu fi bese nu ε yen wase, geenεn ε ben yaa benje fiεε fi bese jemyi le kε. ¹² É me nsenje mwεεm ê ben ε è nu mvu yî nshε le fen sε ben benje lo, é ben ke eghan nεε sε bee fen ε me ε nsee wase ε è nu mvu wonη Nyo' le? ¹³ Kε wee nu dvú wvù ke nu ε ben wase wonη Nyo' le kε. É mεy kε wee wvù to nen'yεε fô to fokuse fen, ε wee wvun nu wee wvù diee nu Waawee. ¹⁴ No Muses to njeysεε yo yî bó feλεε hô ketwaa yî kete le ηkpwaante, nu kε lεηlεη no bó kεηke keeke enjεyse wee wvù diee nu Waawee, ¹⁵ wvu le

naa yεε wvù nu ε lese fitele yî ye le, é wvù ekeηke nshii wvù mεy lo.

16 Nyo' to nu ε looce kon woy wvun baay, tum Waa we wvù mwaan, wvu le è nu naa yεε wvù nu ε lese fitele yî ye le, mwεten saa ela ke, é wvù ekeηke ε è nu nshii wvù mεy lo. 17 Ke Nyo' to tum Waa we yî woy wvun e le wvù eto elese bonyii yî ηgew e ke. Wvù to tum le wen eboyse lo bó fele yî ye le.

18 Wee wvù nu ε lese fitele yî ye le nu ε wvù yaa nu ke eley ηgew e ke. Geenεn wee wvù baa elese fitele yî ye le nu ε wvù ε ley wase ηgew e, njefo wvù baa elese fitele yî Waa Nyo' wvù è mεy ke wvù le ke. * 19 Bó nu ke esumten nsaw ê yin je le, njefo n'yuun nu ε to yî woy e, bonyii ε kaa ε kon fibole ε è nu ejiwε efey n'yuun. É bó koonke nonεn njefo gee dibole nu di befε. 20 Wee tfuu wvù gee gee di befε ké no bane n'yuun, yaa nulo ebuy fô n'yuun nu ke, wvu le fo gee diwene ke eyenε emwa ke. 21 Geenεn ε wee wvù gee fiεε fi leη ké no too fô n'yuun le, wvu le diwene gee eyen'yi le è nu di wee wvù nu bô Nyo' le."

É Jon jeme le Jisos kuuke fele wen

22 Ejim jodvu, ε Jisos bô boom bew bo ηgoo le nε gen keba kemew ke Judea le. É bô

bó gen no nu jó ε wvù leese bonyii ê joo. 23 Jon ten to leese bonyii ê joo ntεw wvù Enon e mbew wvù Salim e njefo joo to nu fó nta. É bonyii too ε wvù leese bó ê joo. 24 Fifin to nu ε bó baa lese wase wvù yew ncaw e ke.

25 É boom bo Jon e bo ηgoo le bomew bô wee Juu mvu ke nε kew mbew ekumε ye yî bó cuke keeyuule ê Nyo' ejise. 26 É boom bo ηgoo le bo Jon e nε gen fô Jon e, gay ê wvù le, "Labay, wee wε wvù to nu ben ε wvù Joo Joodan kewvu keki wvù wo to jemyeε naa baay ekumε wvù nen, yen le wvuwe ε wvù leese bonyii ê joo, ε bonyii bocii gene ke wase ε è nu fô wvù le." 27 É Jon tfuse ê bó le, "Ke wee nulo enu fiεε se è ge Nyo' le wvù enù fi ke. 28 Ben keβεε nulo eben jim nsaw wem le me nto nu ε ηgay le ke è nu me wvù Mboyse wvù Nyo' to kawεε ke. Geenεn ε bó to tum me le me ensa ê wvù fwe. 29 Cee bvujen nu wee wvù keηke jen. É nsaa cee bvujen wvù leeme mbew cee bvujen wvudvu le yuuke diεw ye, ké no lanlanε baay no wvù yuuke diεw ye. É nu ke leηleη no me nu keseen ε me ε n'yiηsen bô nlanlan. 30 Wvù keηke ke keeku egen lo fwe, é me entu lo jim.

31 Wee wvù nε fowe kuuke fele bonyii bocii. É wee wvu yî nshε le nu wee wvu yî nshε

3:16 3:36; 5:24; Lum 8:32; 1Jon 3:1; 4:9-10; 5:11, 13 **3:17** 12:47 **3:18** 5:22

* **3:18** Fen nu teyey le, lese fitele yî diee di Waa Nyo' le. **3:19** 8:12 **3:20** Efε 5:11-13 **3:21** 1Jon 2:4 **3:22** 4:1-2 **3:24** Mat 4:12; 14:3 **3:26** 1:29-34
3:27 19:11; 1Kol 4:7; Ibu 5:4 **3:28** 1:20; Mala 3:1; Mat 11:10 **3:29** Mat 9:15
3:31 8:23; 15:19; 1Jon 4:5

le, jemyi ke mwεem ε è nu mvu yî nshε le. Wee wvù nε woy wvu we le kuuke fele bonyii bocii, ³² ε wvù leeme jim nsaw mwεem ε è nu mvù wvù nu ε yen ε bvuu ε yuw e. Geenεn, ε wee yaa nu dvù wvù beje fiεε fi wvù jemyi le ke. ³³ Wee wvù beje fiεε fi wvù jemyi nu wvù dunçi le wen tomte fiεε fi le Nyo' jemyi keceey. ³⁴ Wee wvù Nyo' nu ε tum ké no jemyi ke ε è nu diεw Nyo', njefo Nyo' nu ε nya Keyoy kew ê wvù ε nfew yaa nu ke. ³⁵ Icee Wan nu ε koy Wan, ε mum ε nya mwεem mvunciim can ye le. ³⁶ Wee wvù nu ε lese fitele yî Wan e nu ε wvù kenke nshii wvù mey lo. Wee wvù baa yuuke wvù le nu ε wvù yaa nu ke ekenke nshii ke. Wvuwee wee nu ε shém Nyo' ffuuke wase bô wvù.”

4

ε Jisos bô kpwoon mvu wvu Samalia taseñ fô fwεη joo le

¹ ε Jisos ke kiεε le Bofalasii nu ε yuw wase le wen lemte ε bonyii bo ηgoo le too ε wen leese ê joo fele Jon. ² Geenεn ke è to cim leese wvù bó ê joo ke, è to leese ke boom bew bo ηgoo le maan. ³ ε wvù dioo kiεε nonεn, mum ja ê keba ke woy e kè Judea kedvu le, no kaase tuu jim ê kè Galilee le. ⁴ Wvù to kenke keefey je keba kè Samalia le. ⁵ ε wvù ke

gen buy kelaante ke Samalia kemew e ε bó tenje le Sika, ε kí nu mbew wεε wvù Yakow to nyaε ê waa we wvù Yosew e. ⁶ Fwεη joo wvù Yakow to cimεε to nu fó. No Jisos to nu ε len wase baay dose, ε wvù mum shii mbew fwεη joo wvudvu le. Kefew to nu wase diεwε didiuu ncow difεε le emvunsheej.

⁷ ε kpwoon mvu wvu Samalia jodvu ke nε to keetuke joo fó, ε Jisos gay ê wvù le, “Nya me bô joo é me en'wu.” ⁸ ε to nu ε boom bo ηgoo le bo Jisos e ε gen εlaante keeguy mwεem mvudien. ⁹ ε kpwoon wvudvu bife ê Jisos le, “Wo nu wee Juu, ε me nu wee wvu Samalia, wo ε ghan nεε ε se no leke joo ê me?” Kpwoon wvudvu to gayte nonεn, njefo Bojuu to ké no nyensee lo bonyii bo Samalia. ¹⁰ ε Jisos tfuse ê wvù le, “ε wo be kee nnya yì è nu yì Nyo', noo wee wvù gayte ê wo le wo enya wen bô joo, tu wo be ε leke ê wvù, é wvù enya wo bô joo yì booke sekecii.” ¹¹ ε kpwoon wvudvu kase bife ê Jisos le, “Icem, wo nu se wo kenke fiεε fi wo etuke joo dvù, ε fwεη shiile nεn, wo nu ke ejo fεε yiye joo yì booke sekecii? ¹² Fí nu le wo kuuke fele icee wese wvù Yakow wvù to cimεε fwεη wvun gεε ê bese, ε wvù kebeε to nu ε wu joo jó, ε boom bew wu, ε nyám ye ten wu?” ¹³ ε Jisos tfuse ê wvù le,

“Wee tfuu wvù wuu joo yin nu ε kendonj bεε ke eyumte ke wvù. ¹⁴ Geenεn, naa γεε wvù nu ke ewu joo yì me nu ηke enya, nu ε ke kendonj bεε ke ebvuu eyuu eyum lo wvù ke. Joo yì me nu ηke enya ê wvù nu ke enε etu ntonj joo yì buyte yì ye le sekecii, ke eghan enya wvù nshii wvù mεy lo.” ¹⁵ Ε kpwoon wvudvu mum gay ê Jisos le, “Icem, nya me bô kfuu yiyin joo wvu le fo kendonj ke ebvuu eyumte me ε me ntoo fen keentuke joo ke.”

¹⁶ Ε Jisos gay ê wvù le, “Genε etee dwee wo é ben ε wvù eto.” ¹⁷ Ε kpwoon wvudvu tfuse ê wvù le, “Ke me ηkeηke diemsen ke.” Ε Jisos gay ê wvù le, “Wo nu ε jeme leη no wo gay le ke wo keηke diemsen ke. ¹⁸ Wo nu ε keηke wase bolemse botin, ε wvù ben ε wvù nu keseen yaa cim nu dwee wo ke. Fieε fi wo jeme nu keceey.” ¹⁹ Ε kpwoon wvudvu gay ê Jisos le, “Icem, me nu ε n'yen keseen le wo nu wee ntum Nyo'. ²⁰ Bo'icee bosese to ké no bunlee Nyo' yì kum wvun e, ε ben Bojuu duu finen le jò bonyii keηke keebunlee Nyo' nu ke Jerusalem.” ²¹ Ε Jisos tfuse ê wvù le, “Kpwoon, bee fieε fi me ηgayte fin. Kefew too lo kè ben nu ke ebunlee Nyo' Ice ε è yaa bvuu nu yì kum wvun e keνεε Jerusalem ke. ²² Ben bonyii bo Samalia bunlee fieε yaa

kee fì ke, ε bese Bojuu bunlee kee fieε fì bese bunlee, njefo mboyma fele ε è nu yì Bojuu le. ²³ Geenεn, kefew too lo, ε kí ε to wase kè bonyii bô bunlee Nyo' ceey ceey nu ke ebunlee Nyo' Ice ê keyoy e bô yì keceey e. Ε νεε kfuu bonyii bô Nyo' Ice gomte le bó ebunlee wen. ²⁴ Nyo' nu Keyoy, ε bonyii bô bunlee wvù keηke keebunlee ê keyoy e bô yì keceey e.” ²⁵ Ε kpwoon wvudvu gay ê Jisos le, “Me ηkee lo le Mboyse wvù Nyo' to kawεε too lo, wvù bó teηe le Klistu. Ε wvù nu ke edioo ε to, emum enyey mwεem mvunciim ê bese.” ²⁶ Ε Jisos gay ê wvù le, “Me wvun wvù jemyi ê wo nu wvù wvudvu.”

²⁷ Ke sekedvu, ε boom bo Jisos e bo ηgoo le mum kase to. Ε diuw yum lo bó le wvù jemyi bô kpwoon. Geenεn, ε wee mvu bó le faηe yaa bife lo ê wvù le laa wvù gomte la le, keνεε le laa Jisos jemyi bô kpwoon wvudvu nje la le. ²⁸ Ε kpwoon wvudvu mum γεε nshaan ye joo fó, γεν εlaante, γεν be bonyii le, ²⁹ “Ben ke eto eyen wee mvu wvù nu ε to ε see lo fieε ficii ê me fì me ηke nu ε n'yuu wase ηge. Ε nelο enu ε wee wvun nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε le?” ³⁰ Ε bonyii buy εlaante mum no γεne fô Jisos e.

³¹ Ε to nu ε boom bo ηgoo le bo Jisos e ε shεε wase ε no leke Jisos gayte ê wvù le,

“Labay, dieken.” ³² Geen, ε Jisos tfuse ê bó le, “Me ηκεηκε mwεem mvudien keendie ε ben yaa kee mvú ke.” ³³ E boom bew bo ηgoo le mum ghay εbonεbon le, “Wee nu ε sheε ε to bô mwεem mvudien ε nya ê wvú le?” ³⁴ E Jisos gay ê bó le, “Mwεem mvudien mwem nu le me enge fiεε fi wee wvú tum me shieele, emεse lemme diew dicii. ³⁵ Ke ben duu finen le é sheεte kee ne, é emum enu kefew ke ηgbwele le? E me engay ê ben le, ben ecake ejise we etaa eyen no mwεem nu ε be wase ηεε le le bó egbweci. ³⁶ Wee wvú gbweci κεηκε nlawma we, baanci ηgu geele yí nshii wvú mey lo le, wvu le wee njewe bô wee ηgbwele ke elanlanε yí wee le mwaan. ³⁷ Fifin dunçi le ηgan wvun nu keceey wvú gayte le, ‘Wee mvu ké jewyi, ε wee mvu gbwele.’ ³⁸ Me ntum ben le ben egen egbwewe mwεem mvú ben to baa lem ke. Bonyii bomew nu ε lem, ben ε ley bvujonke bvulemme dibole.”

E bonyii bo Samalia nteen lese fitele yí Jisos e

³⁹ Bonyii bo Samalia nteen ê kelaante kedvu le to nu ε lese fitele yí Jisos e nje fiεε fi kpwoon wvudvu to jemyεε ê bó le wvú be ε see lo fiεε ficii ê wen fi wen ke nu ε yuu wase ge. ⁴⁰ Nonen ε bó ke dioo to yen Jisos e, leke le bô bowen ece. E wvú bee, ε bô bó ce εdiuw εfaa. ⁴¹ E bonyii

nteen bvuu lese fitele yí Jisos e nje njeme we. ⁴² E bonyii bodvu gay ê kpwoon we le, “Bese nu ε lese fitele yí ye le ε è yaa bvuu nu nje njeme wo ke. Bese nu ε yuw wase bô bitem bisese, ε kieε lo le wee wvun nu Mboyse won wvun keceey.”

E Jisos fe waa wee wvu baay

⁴³ E εdiuw yo εfaa yodvu ke fey, ε Jisos ne no gene Galilee. ⁴⁴ Wvú kebeε to nu ε yuu gay wase le ke bó ké no wvumte wee ntum Nyo' won we le ke. ⁴⁵ Geen, ε wvú ke dioo gen fese Galilee, ε bonyii bo jó fiisen lo wvú njefo bó to nu ε yen mwεem mvú wvú to gee fô ηkaw e Jelusalem, njefo bó ten to nu fô ηkaw wvudvu le.

⁴⁶ E Jisos ke bvuu kase gen Kana wvu ê keba kè Galilee le jó wvú to bankeε joo ε è tu mbvuum. E to nu ε wee wvu baay mvu nu ê kelaante kè Kafana'um e, ε waa we wvú diemsen cemte. ⁴⁷ E wee wvu baay wvudvu dioo yuw le Jisos nu ε ne wase Judea ε to Galilee, ε wvú gen fô wvú le, ku can le wvú ebow ke eto efe waa wen, le wvú nu wase diuw kpwe le. ⁴⁸ E Jisos mum gay ê wvú le, “E ben nu se ben ε yen mwεem mvú dunçi bvukuke bvulem Nyo' le, ε yen ten mwεem mvu diuw wvú yumεen e, ben saa ke elese fitele yí yem e ke.” ⁴⁹ E wee wvu baay wvudvu gay ê wvú le, “Icem, to ke é bó ebooke

4:34 6:38; 8:28; 12:49-50; 14:31; 15:10; 17:4 **4:35** Mat 9:37; Mwem 14:14-20

4:37 May 6:15 **4:42** 1Jon 4:14 **4:44** Mat 13:57 **4:46** Mat 8:5-13 **4:46**

2:1-11 **4:48** Mak 13:22; 1Kol 1:22

lo, fo waa wem ekpwe.”⁵⁰ E Jisos tfuse ê wvú le, “E genè, waa wo nu ebonen.” Wee wvudvu to nu e bee fiεε fi Jisos jemyεε ê wvú, mum ne no gene.⁵¹ No wvú to booke, ε bô boom bew bo lemme le tasen, ε bô see ê wvú le waa we nu e bonen wase.⁵² E wvú mum bife ê bó kefew kè wvú se kewεε ebonene. E bó gay ê wvú le, “E se nu foguu ke diεwε diuu dimwaan e fomvunsheen, ken'ya' kedvu ε mum ε cine wvú le.”⁵³ E cee wan wvudvu mum kume le è nu naa kefew kedvu kè Jisos to gayεε ê wen le, “Waa wo nu ebonen.” E wvú bô ekole kew naa noo yew ye yicii mum lese fitele yí Jisos e.⁵⁴ Fifin fiεε fi dunçi bvukuke bvú Jisos e to nu fi bokañ bofεε fi wvú to gee seke wvú to nen'yεε Judea to Galilee.

5

E Jisos fe wee ε wvú ε cem wase bilum mbaanshe ncow nyan

¹ Ejim jodvu ε ηkaw Bojuu mvu no nu Jelusalem, ε Jisos ben jó. ² Kentuke ke joo le kemew to nu jó ε bó teñe ê díew Ibulu le le Betesda, ε kí nu mbew Diuw Ketaañ wvu Njée le. Bó to nu ε bom dicile fó ditin, ³ ε bonyii bo bincem e to ké no lone lo fó, bô nu binfefe bô bô nu bontenε noo bô nu ε kpweken wase keba kemwaan. [Bó to ké no jimene fó ceyte seke joo nu ke enε eshiike. ⁴ Nceendaa

Tata mvu to ké no too ê kefew e ê kefew e, leyte shiike joo yidvu. Wee wvu fwe wvú ε yaw ε ley jó seke nceendaa wvudvu ε shiw joo yidvu, tu wvú nu ebonen yí kencem kew e naa ε kí cim nu nεε.]

⁵ Wee mvu to nu fó ε wvú ε cem wase bilum mbaanshe ncow nyan. ⁶ E Jisos ke dioo to fó yen wvú le, kíεε le wvú to jiime wase fó ncejole, ε wvú bife ê wvú le, “Wo koonke keebonen e?” ⁷ E wee kencem wvudvu tfuse le, “Icem, ke me ηkenke wee wvú nulo elese me ê joo yin e seke yí ε shiw ke. E nu seke yí ε shiw, ε me ndioo ηgene keenley, ε è no nu ε wee mvu ε yaw wase ε ley ê me le.” ⁸ E Jisos gay ê wvú le, “Nεε we, ejo ghaam yo, egenè.” ⁹ Kañ mwaan, ε wee wvudvu mum bonen, jo ghaam ye no gene.

E to nu ε ebvubwε nu diuu di mbam e. ¹⁰ E Bojuu mum gay ê wee wvú bó to felεε wε le, “Eben nu diuu di mbam e ε nci baa bee le wo etuu ghaam yo ke.” ¹¹ E wvú tfuse ê bó le, “Wee wvú be fe me be ε gay le me enjo ghaam yem engene.” ¹² E bó bife ê wvú le, “E nu yεε wvudvu wvú be gay ê wo le wo ejo ghaam yo egene?” ¹³ Ke wee wvú bó to felεε wvudvu to cim kee wee wvú felεε wvú ke, njefo Jisos to nu ε ne wase ley gen ente jo kebombom ke bonyii le kè to nu fó le.

¹⁴ E è ke no nu ejim jodvu, ε

Jisos yɛn wvù le fô yew ncese le, gay ê wvù ɛ, “Taa eyɛn no wo nu ɛ bonɛn wase. Fo wo ebvuu egee bibefɛ kɛ. Ɛ wo gee lo, é fiɛ ke egbwe yî yo le fi nu ɛ fo ɛ fey fin.”¹⁵ Ɛ wee wvudvu nɛ gɛn see ê Bojuu ɛ è nu Jisos wvù be fɛ wen.¹⁶ Ɛ Bojuu mum kɛw no bone bikaa ê Jisos ɛjim, njefo wvù to fɛ wee wvun ɛ è nu diuu di mbam e.¹⁷ Ɛ Jisos gay ê bó ɛ, “Icɛm ké no lemte sekecii, ɛ me tɛn nlemte nonɛn.”¹⁸ Ɛ njeme wvun ge ɛ Bojuu mɛse lo no gomte baay keeyu wvù, njefo kɛ è to mɛy kɛ mbam wvù wvù to ngoyte maan kɛ. Wvù to tɛɲɛ tɛn Nyo' ɛ Icee wen, fewsene ɛkolɛ kew ɛ wen nu ɛnɲɛn bô Nyo'.

Mvunɲay mvù Nyo' nu ɛ nya ê Waa we

¹⁹ Ɛ Jisos ke nɛ gay ê bó ɛ, “Ɛ me ensee ê ben keceɛy keceɛy ɛ ke me wvù Wan nɛlo enge fiɛ yî mvunɲay mwem e kɛ. Me n̄ké no n̄gee kɛ ɛ è nu fiɛ fi me n'yɛne ɛ Icɛm gee. Fiɛ fi Icee Wan gee, nu kɛ fí fi Wan nu egee tɛn,²⁰ njefo Icee Wan wvudvu koonkɛ Wan mum duɲci ê Wan mwɛɛm mvunciim mvù wvù wvù Icee Wan gee. Ɛ wvù bɛɛ ke ebvuu eduɲce mwɛɛm mvù fele mvun ê wvù, é wvù egeè ɛ ben yɛne, ɛ dew yumte lo ben.²¹ No Icee Wan bvuuuse bonyii yî kpwe le nyaa nshii ê bó, nu kɛ ɛnɲɛn no Wan nyaa nshii

ê naa yɛɛ wvù wvù nu ɛ kon.²² Keebise fó nu ɛ Icee Wan yaa saake naa lo wee mvu kɛ. Wvù nu ɛ nya nsaw wemɛn ɛ è nu can Wan e,²³ wvù ɛ è nulo é bonyii bocii ewvumte Wan kɛ ɛnɲɛn no bó wvumte Ice. Ɛ wee nu sɛ wvù wvumte Wan, tu kɛ wvù wvumte Ice wvù tum wvù kɛ.

²⁴ Ɛ me ensee ê ben keceɛy keceɛy ɛ wee wvù nu ɛ yuw diɛw yɛm e, ɛ bee wee wvù tum me le, nu ɛ wvù kɛnke nshii wvù mɛy lo. Kɛ mwɛtɛn bɛɛ ke ebvuu ekeɲke nsaw kɛ. Wvuwɛ wee nu ɛ buy wase can kpwe le, ɛ ley nshii le.²⁵ Ɛ me ensee ê ben keceɛy keceɛy ɛ kefew too lo, ɛ kí ɛ to wase, kè bonyii bò nu ɛ kpwekɛn wase nu ke eyuw diɛw Waa Nyo', é bó bodvu bò nu ke eyuw, nu ke ekeɲke nshii.²⁶ Ɛ fí nu nonɛn, njefo no nshii nɛn'yi yî Icee Wan e, nu kɛ ɛnɲɛn no wvù nu ɛ nya mvunɲay mvudvu ê Wan ɛ nshii enɛn'yi tɛn yî ye le.²⁷ Wvù nu ɛ nya tɛn mvunɲay ê Wan ɛ wvù esumtenè bon-saw, njefo è nu Wan wvù nu wee wvù diee nu Waawee.

²⁸ Fo diuw eyumtè ben yî fin e kɛ. Kefew too lo kè bonyii bocii bò nu jém e nu ke eyuw diɛw ye,²⁹ ebuce jém e, é bò se gee mwɛɛm mvù jee ebuce eley nshii wvù mɛy lo le, é bò se gee mwɛɛm mvù befɛ ebuce é bó esaw bó, é bó

5:15 9:11 5:18 Mat 14:5; Jon 7:1, 25; 8:37, 40; 11:53; 1:34; 3:35; 8:16-19; 10:17-18, 29-38; 14:8-11, 20, 28; 15:9-10; 16:27-28; 17:1-26 5:19 1:34 5:20 3:35 5:21 Lum 4:17; Ɛfɛ 2:5; Jon 11:25 5:22 3:18; 5:27, 30; 9:39; 12:47-48; Lem 10:42; 1Jon 2:28 5:23 Fili 2:10-11 5:24 3:16; 5:22; 6:35; 8:51; 10:28; 11:25-26; 14:6; 17:2; 20:31; 1Jon 2:25; 3:14 5:25 11:43; Mak 5:41; Luk 7:14 5:26 1:4 5:29 11:24 5:30 4:34

eley ηγεω e. ³⁰ Ke fiεε nu dvú fi me nulo enge ê mvunḡay mwem e ke. Me nsaake nsaw mbii no me n'yuuke, ε je yi me nsumtene jó nu yi teyey, njefo ke me ηgomte keenḡee ε è nu fiεε fi è shieele me ke. Me ηḡee ε è nu fiεε fi wee wvú tum me shieele.

Mwεεm mvú dunḡi wee wvú è nu jisos

³¹ Ε me mbene jim nsaw wvu ekole kem, tu fiεε fi me njemyi yaa nu kecεεy ke. ³² Geenεn, wee mvu nu dvú wvú bene jim nsaw wem, ε me ηkee lo le fiεε fi wvú jemyi ekumε me nu kecεεy. ³³ Ben to nu ε tum bonyii fô Jon e, ε wvú ḡen ben jim nsaw ekumε kecεεy. ³⁴ Ke è nu le me ηgomte le ejemyi wee wvu wum ekumε wee wvú è nu me ke. Geenεn, ε me njemyi nen wvu le ben nulo ke eboy. ³⁵ Jon to nu diεwε ken'yeese le ε bó ε tfuw kí ε no beenci nyaa n'yuu, ε ben no koonke keenu ê n'yuu we le yi kefew e caan, lanlanje. ³⁶ Fiεε fimew nu dvú fi dunḡi wee wvú è nu me ε fi fele Jon. Fí nu le, lemme di Icem nu ε nya le me enlem emese di è nu mwεεm mvú me ηḡee mvun dunḡi le è tum Icem me. ³⁷ Icem wvú tum me nu ε wvú kebεε ten nu ε ben jim nsaw wem. Ben ke baa yuw wase naa lo diεw ye ke, ε ben ke baa yen wa naa lo no wvú nu ke. ³⁸ Ke ben keḡke ten diεw ye ê mvuntelem mvunen e

ke, njefo ben baa lese fitele yi wee wvú wvú tum e ke. ³⁹ Ben taasse Nwa' Nyo' njefo ben kpwaake le è nu jó jò ben nu ke ekeḡke fiεε fi nu ke ege é ben ekeḡke nshii wvú mεy lo. Fiεε fi nu ê Nwa' wvudvu wvun e jemyi ε è nu ekumε me. ⁴⁰ Geenεn, ben ε bvuu ε no tune keeto fô me le ekeḡke nshii.

⁴¹ Ke me nshieele mbense ε è nu wvú nen'yi ê wee wvu wum ke. ⁴² Geenεn ε me ηkee ben. Me ηkee naa lo le ke ben keḡke keḡkonen ke Nyo' le ê mvuntelem mvunen e ke. ⁴³ Me nu ε nto ê diee di Icem e, ben baa fiisen me ke. Ε è be to wee mvu ê diew diee le, tu wvuwe nu wvú ben nu emum efiisen. ⁴⁴ Ε nulo é ben ege neε se bee me le, ε ben nu bô gomte mbense ε è nu wvú nen'yi fô bikuu binen e, yaa gomte mbense wvú nen'yi ε è nu fô Nyo' wvú è mεy ke wvú le ke. ⁴⁵ Fo ben ekpwaake le è nu me wvú nu ke elom gee dinen di befe ê Icem ke. Ε nu Muses wvú ben leke bvufee yi ye le wvú lomte wase gee dinen ê Icem. ⁴⁶ Ε ben to nu ε bee Muses e kecεεy, tu ben be ε bee me le njefo wvú to san ε è nu ekumε me. ⁴⁷ Geenεn nò ben baa cim bee mwεεm mvú wvú to sanεε le, è nulo é ben ke eghan neε se bee fiεε fi me njemyi le?"

6

5:31 5:36; Dito 17:6 5:33 1:15, 19, 34 5:36 10:25, 38; 14:10-11; 15:24, 27
 5:37 1:34; Ksm 20:19; Dito 4:12 5:38 16:9 5:39 Luk 24:27, 44; Lem 13:27;
 17:11; 2Tim 3:15-16; 1Bi 1:10-11 5:41 7:18 5:44 5:41 5:45 Dito 31:24-29
 5:46 Dito 18:15, 18; Luk 24:27; Jon 6:14; Lem 3:22; 7:37 5:47 Luk 16:29-31

Ɛ Jisos nyanje bonyii bontfuke botin

(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17)

¹ Ɛjim jodvu, Ɛ Jisos ke ne Ɛen lente Mamase yi Galilee, Ɛen kewvu keki. Mamase yin nu yi bó teje ten Ɛ yi Tibeias. ² Ɛ kebombom ke bonyii le shfum Ɛ wvú ejim njefo bó to nu Ɛ yen mwem mvù dunji bvukuke bwew e mvù wvú to gee fô bonyii bo bincem e no wvú to fele bó. ³ Ɛ Jisos bó boom bew bo ngoo le ne ben Ɛen shii yi kum e. ⁴ Ɛ to nu sekekie, Ɛ Nkaw Bojuu wvu Danefey nu wase nceencee. ⁵ Ɛ Jisos ke dioo lan jise, yen no kebombom ke bonyii le too fô wvú le, Ɛ wvú mum bife Ɛ Filew Ɛ, “Beene nu eghan nee se guy mwem mvudien Ɛ bonyii ban edie?” ⁶ Wvú to bite nonen, momte ke lo Filew njefo wvú kebee to kee wase fiee fi wvú nu ege. ⁷ Ɛ Filew tfuse Ɛ wvú Ɛ, “Ke bodanali gee fee nu Ɛ cim Ɛ kocen bó nulo eguy mwem mvudien mvù wee mwaan mwaan bó le ekenke ke naa caan ke.” ⁸ Ɛ waa we ngoo mvu wvù diee to nu Andulu wvù è nu waa bwee Semon Bitamum gay Ɛ wvú Ɛ, ⁹ “Wan diensen mvu nu fen kenke bontuw bo bleed e botin bó byé yiffee, geenen fifin nulo ege naa la fô kfuu ban bonyii le nteen nen?” ¹⁰ Ɛ Jisos gay Ɛ, “Ben egay Ɛ bonyii eshiyen fokuse.” Ɛ to nu Ɛ

egay nu fó ntay, Ɛ bó mum gay Ɛ bó shiien, Ɛ bolemse maan nu diewe bontfuke botin e. ¹¹ Ɛ Jisos mum fi bontuw bo bleed e ba, nya keyoone Ɛ Nyo', mum gawce Ɛ bonyii bó to shiien ba. Ɛ wvú ge ke lenlen bó byé ye. Ɛ wee tfuu kenke naa no wvú to shieele. ¹² Ɛ bó ke die ffuu, Ɛ wvú gay Ɛ boom bew bo ngoo le Ɛ, “Ben ebaance bimbeke wvu Ɛ fo fiee ela ecici ke.” ¹³ Nonen, Ɛ bó mum baance bimbeke bi bontuw bo bleed e bo botin ba bi to sheete, Ɛ bi yinsen nkáa yuufe ncow fiee.

¹⁴ Ɛ bonyii bodvu dioo yen fiee fi dunji bvukuke bwew e fin fi wvú ge, mum gay Ɛ, “Wee wvun nu naa keceey Wee Ntum Nyo' we wvú to nu keeke eto yi won wvun e.” ¹⁵ Ɛ Jisos ke dioo yen Ɛ bonyii bodvu gomte keeto ekoo wen mvungay e, eghaa Nfon wvubole, Ɛ wvú mum lewse ye kase ben Ɛ kum no nu jó wvú embenj.

Ɛ Jisos len yi joo le

(Mat 14:22-33; Mak 6:45-52)

¹⁶ Ɛ è ke no nu ekiuguu, Ɛ boom bew bo ngoo le bow Ɛen fô mamase le, ¹⁷ ley Ɛ kekon e kew no leenci gene Kafana'um. Ɛ to nu sekekie Ɛ ekfun Ɛ jiiim wase Ɛ Jisos baa to wase fô bó to nu ke. ¹⁸ Ɛ joo ke ne no bvuyte, njefo nfum wvu baay to fele lo. ¹⁹ Ɛ bó no keyte kekon leenci, ke

6:2 Mat 6:25; Jon 2:23 **6:3** Mat 5:1; 15:29; Mak 3:13; 6:46; Luk 22:39 **6:4**

2:13 **6:7** Danali mwaan nu jise di bigew e di bó to ké law wee dvú yi lemme di yi diuu le. **6:8** 1:40; 12:22; Mat 4:18; Mak 13:3 **6:11** 21:9, 13 **6:14** Dito 18:15, 18; Jon 1:21; 2:11; 5:46; 7:40; Lem 3:22-23 **6:15** 5:13; 18:36

gen wase buy ke diewe bomay botete kene bonew e, ke ne yen Jisos e e wvu lene yi joo le too wase mbew kekon e. E kedvum gbwo bó. ²⁰ Geen, e wvu gay e bó le, "Fo ben efanè ke. E nu me." ²¹ E bó yuw nonen, mum no koonke keejo wvu e kekon e. Le bó sese, e kekon e fese wase ngem joo le fò bó to gene.

²² E ekfun ke buy yuu, e bonyii bò to shekee mamase kewvu keki kume le kekon kè to nu fó to nu ke kemwaan, e Jisos to baa ley e kekon kedvu le bò boom bew bo ngoo le ke, le boom bew bo ngoo le to ne gen ke bó emben. ²³ Geen, bikon bimew to nu e ne je Tibelias, lente to mbew bvudvuu bvù Tata to joe bleed nya keyoone e Nyo' e bonyii die le. ²⁴ No bonyii bodvu to yene le ke Jisos kene boom bew bo ngoo le nu fó ke, e bó mum lece e bikon bidvu le, lente gen Kafana'um keegom Jisos.

Jisos nu mweem mvudien mvù nyaa nshii

²⁵ E bó dioo gen yen wvu le kewvu keki, bife e wvu le, "Labay, wo to jan seke la?" ²⁶ E Jisos tfuse e bó le, "E me ensee e ben keceey keceey le ke ben gomte me e e nu nje mweem mvù dunji bvukuke bwem mvù ben yene e me ngee ke. Ben gomte me e e nu njefo ben se nu e die bontuw bo bleed e ba e ffuu. ²⁷ Fo ben elemte ke keekenke e e nu mweem mvudien mvù

nulo ebefe ke. Ben elemte e e nu keekenke mweem mvudien mvù nu ke emey enu dvù egen ebuy yi nshii wvu mey lo le. Mvumvun nu mvù wee wvu diee nu Waawee nu ke enya e ben. E nu wvu wvu Nyo' Ice nu e gee ebo kew yi ye le." ²⁸ E bó mum bife e wvu le, "Mweem mvù bese kekenke kegee e fi emum enu le bese gee lemme di Nyo' le nu mvù la?" ²⁹ E Jisos tfuse e bó le, "Lemme di Nyo' le nu din di nu le, ben elese fitele yi wee wvu wvu tum e." ³⁰ Nonen e bó mum bife e wvu le, "Fiee fi dunji bvukuke bwuw fi wo nulo ege wvu le bese eyen emum elese fitele yi yo le nu la? Fiee fi wo nulo ege nu la?" ³¹ Bo'icee bosese to nu e die mana nkpaante, e e nu no bó san le, 'Wvu to nu e nya bó bò mweem mvudien mvù nen'yi won wvu we le e bó die.'" ³² No bó gay nonen, e Jisos mum tfuse e bó le, "E me ensee e ben keceey keceey le ke e to nu Muses wvu to nyae mweem mvudien mvù nen'yi won wvu we le e ben ke. E nu Ice wvu nyaa mweem mvudien mvù e nu mvu keceey mvù nen'yi fowe. ³³ Ben eke e le mweem mvudien mvu Nyo' le nu mvumwe mvù ne fowe e shii e to e no nyaa nshii e bonyii bo yi won wvun e." ³⁴ E bó gay e wvu le, "Tata, e nyaà bese bò mweem mvudien mvun sekeci."

³⁵ E Jisos mum gay e bó le, "E nu me mweem mvudien mvù

nyaa nshii. Ke wee wvù too fô me le bæε ke ebvuu eyuuke jen ke. E wee wvù nu ε lese fitele yî yem e nu ε kendor yaa bæε ke ebvuu eyumte wvù ke. ³⁶ Geenεn me nu ε ηgay wase ê ben le ben nu ε yen me le, ε fanε yaa lese fitele yî yem e ke. ³⁷ Bonyii bocii bò Icεm nu ε nya ê me nu ke etoo fô me le. E wee wvù too fô me le nu ε me n'yaa nu ηke enkuη wvù ke. ³⁸ Me ne fowe ε nto fokuse fen. E me n'yaa nto keηge ε è nu fiεε fi è shieele me ke. Me nto keηge ε è nu fiεε fi è shieele wee wvù tum me. ³⁹ E fiεε fi wee wvù tum me shieele nu fin fi le, fo me enlase naa lo wee mwaan fô bonyii bò wvù nu ε nya ê me le ke, geenεn le me ηke embvuse lo bó yî kpwe le diuu di fokemεse. ⁴⁰ Ben ekeè le fiεε fi Icεm shieele nu fin fi le wee tfuu wvù nu ε yen Waa we le, ε lese fitele yî ye le, nu ke ekenke nshii wvù mey lo, ε me nu ηke embvuse mwεten yî kpwe le diuu di fokemεse.”

⁴¹ E Bojuu mum keW no wvukene ekume wvù njefo wvù to nu ε gay le wen nu mwεem mvudien mvù ne fowe ε to fokuse fen. ⁴² E bó no wvukene nonεn biite le, “Wvun nu ke Jisos wvù waa Yosεw e? Ke ice bô bwee nu ε beene kee bó le? Fí ghan neε le keseen wvù ε se no duu le wen ne ε è nu fowe?” ⁴³ E Jisos tfuse ê bó le, “Fo ben ewvukenè εbenεben ke. ⁴⁴ Ke wee nulo eto fô me le

se è gufe Icεm wvù tum me le wvù eto ke. E me nu ηke embvuse mwεten yî kpwe le diuu di fokemεse. ⁴⁵ Bonyii bo ntum Nyo' le to nu ε san le, ‘Nyo' nu ke eyεyi bó bocii.’ Nonεn wee tfuu wvù nu ε yuw fiεε fi Icεm yεyi ε kieε, nu ε wvù nu ke eto fô me le. ⁴⁶ Ke me njemyi nen le wee nu dvù wvù nu ε yen wase Icεm e ke. E mey ke wvù wvuwε wvù ne fô Nyo' le wvù nu ε yen wase Ice le. ⁴⁷ E me ensee ê ben keceey keceey le, wee wvù nu ε bee nu ε wvù keηke wase nshii wvù mey lo. ⁴⁸ Me nu mwεem mvudien mvù nyaa nshii ê bonyii. ⁴⁹ Bo'icee bonεn to nu ε die mana ηkpwaante, geenεn ke kpweken ke lo. ⁵⁰ Mwεem mvudien mvun nu mvù ne fowe ε to wvu le é wee die lo mvù wvù saa ebvuu ke ekpwe ke. ⁵¹ E nu me mwεem mvudien mvù ne fowe mvù nyaa nshii ê bonyii. E wee die mwεem mvudien mvudvu mvun, é wvù ke emey enu dvù sekeci. E mwεem mvudien mvudvu mvù me nu ηke enya wvu le bonyii bo yî woj wvun e ke ekenke nshii nu ye yem.”

⁵² E Bojuu mum ne keW no waale lo εbonebon biite le, “Wee wvun nulo eghan neε se nya ye ye le beene edie?” ⁵³ E Jisos mum jeme ê bó le, “E me ensee ê ben keceey keceey le é ben nu se ben ε die ye wee wvù diee nu Waawee, ε wu ten ελεme kew, ben saa ekenke

nshii yî yene le ke. ⁵⁴ Wee wvù diee ye yem bvuu wuu eleme kem keŋke nshii wvù mey lo. E me nu ŋke embvuse wvù yî kpwe le diuu di fokemese, ⁵⁵ njefo ye yem looci nu naa mwem mvudien, e eleme kem looci nu naa fiε fiwuun. ⁵⁶ Wee wvù diee ye yem bvuu wuu eleme kem cee yî yem e e me ten ncee yî ye le. ⁵⁷ Icem wvù tum me keŋke nshii, e me nu dvù nje Icem. Nonen wee wvù diee ye yem nu ke enu ten dvù nje yem. ⁵⁸ Mvumvun mwem mvudien nu mvù ne fowe e to. Ke mvù nu diewe mwe mvù bo'icen to diee ke kpweken ke lo ke. Wee wvù diee mvumvun mwem mvudien nu ke emey nu dvù sekeci.

⁵⁹ Mwem mvun nu e Jisos to jemyi no wvù to yeeyi bonyii yew bunle le Kafana'um.

E bonyii bo Jisos e bo ŋgoo le nteen tfuw bikaa ê wvù ejim

⁶⁰ E bonyii bo Jisos e bo ŋgoo le nteen yuw n'yeeyi wvun nen gay le, "Wvun njeme e teme baay! E nulo ebee yee wvuwvun njeme?"

⁶¹ Geenēn, e Jisos kieε le bonyii bew bo ŋgoo le wvukene εbonεbon ekume njeme wvun, mum bife ê bó le, "Fiε fi me njeme fin nu e shiw mvuntelem mvunen e?" ⁶² E ê fen nu nonen, ê ben ke ege neε fen e ben e yen e wee wvù diee nu Waawee kaase bene fô wvù to shee nu fwele?

⁶³ Keyoy ke Nyo' le nu fiε fi nyaa nshii. Ke nyam ye

keŋke naa lo fiε keege ke. Njeme wvù me njeme ê ben nu wvu Keyoy, e è nu fiε fi nyaa nshii. ⁶⁴ Geenēn ben bomew nu dvù e bó baa bee njeme wvudvu le ke." Jisos to jemyi nen njefo wvù to kee wase fonkew bonyii bò baa lese fitele yî ye le, kee ten wee wvù nu ke egese wvù. ⁶⁵ E wvù bvuu gay ê bó le, "E neε fiε fi me mbe e njeme wase ê ben le ke wee nulo eto fô me le se Icem nu e nya je ê wvù ke."

⁶⁶ Ejim jodvu, e bonyii bew bo ŋgoo le nteen mum tfuw bikaa ê wvù ejim fanε yaa bvuu lene bó wvù ke. ⁶⁷ E Jisos ne bife ê boom bew bo ŋgoo le bo yuufe ncow bofεε le, "Ben ten shieele keegen e?" ⁶⁸ E Semon Bita tfuse ê wvù le, "Tata, bese gene ê yeε le. E keŋke wo njeme wvù nyaa nshii wvù mey lo, ⁶⁹ e bese e bee, bvuu kee le è nu wo wvuwe wvù yuule wvù ne fô Nyo' le." ⁷⁰ E Jisos gay ê bó le, "Ke è caw me ben bo yuufe ncow bofεε ban e? Geenēn, e wee mvu ben e nu dewle." ⁷¹ Jisos to jemyi nonen e è nu ekume Judas wvù waa Semon Iskaliot. Wvù to nu ŋgoo boom bo Jisos e bo yuufe ncow bofεε, e è to nu wvù wvù to nu keeke eghan egese Jisos.

7

E Jisos ben Jelusalem fô Nkaw Cún e

¹ Ejim jodvu e Jisos mey no ghane ke wase e è nu keba kè

Galilee le. Wvú to baa bvuu gen ê kè Judea le ke, njefo Bojuu to gomte keeyu wvú. ² E kefew ke Nkaw Bojuu wvú bó to tenje le Nkaw Cún e ke no too wase nceencee. ³ E boom bo bwee Jisos e mum gay ê wvú le, “Nene jan egen Judea wvu le bonyii buw bo ngoo le eyen lemme di wo lemte le. ⁴ E wee lemte lemme gomte le bonyii ekiε wvú, wvú saa el-emte nyiime lo ke. No wo gee mwεem mvun, gene eduŋce ekole kuw ê wonj.” ⁵ Boom bo bwee le bodvu to jemyi nonen njefo bó to baa cim lese fibole fitele yí ye le ke. ⁶ E Jisos tfuse ê bó le, “Kefew kem baa to wase ke. Fô ben e nu ε kefew kenεn ké no nu ke ε kí ε kocen wase. ⁷ Ke bonyii bo yí wonj wvun e nulo ebane ben ke. Geenεn, ε bó bane me njefo me njemyi ê bó le gee dibole nu di befe. ⁸ Ben ebenè finεn gene fô Nkaw e. Ke me nu emben jó ke. Kefew kem baa eto naa wase ekocεn ke.” ⁹ No wvú gay nonen, mum mey Galilee.

¹⁰ Geenεn seke boom bo bwee le to benεε wase fô Nkaw wvudvu le, ε wvú ke sheε ben ten jó. E wvú dioo bene fanje yaa bene wvú bonyii eyene wvú le ke, ben fiew ε è nu ê kenyile le. ¹¹ E to nu ε Bojuu to gomte wase wvú fô Nkaw wvudvu le biwci le, “Wvú se nu fεε le?” ¹² E bonyii ke ne no tfumtfume ekume wvú baay. E bomew bensee le, “Wvú nu

wee wvú jee.” E bomew kaci lo le, “Wvú leεle lo bonyii.” ¹³ Geenεn wee to baa nu dvú wvú ejeme ekume wvú ya le ke, njefo bó to fane bikuu bi Bojuu le.

¹⁴ E ediuw ε nkaw ke gawnen wase entelen, ε Jisos gen ley fô yew ncese le no yeεyi bonyii. ¹⁵ E bikuu bi Bojuu le no yuuke kenke lo nghaw, ghayte le, “Wee wvun ghan neε ε se no kee mwεem nen se wvú ke nu ε gen wase njwa!” ¹⁶ E Jisos mum ne gay le, “Ke n'yeεyi wvú me n'yeεyi wvun nu wem ke. E nu wvu wee wvú tum me. ¹⁷ E wee gomte keegeε ε è nu fieε fi Nyo' shieele, é wvú emum ekiεε le laa n'yeεyi wvun nen'yi ε è nu fô Nyo' le, nuu me n'yeεyi ê mvungay mwem e le. ¹⁸ Wee wvú jemyi ê mvungay mwew e ké no gomte diee di kuuke ε è nu fô ekole kew e. Geenεn ε wee wvú gomte diee di kuuke ε è nu di wee wvú tum wvú le ké no nu wee keceey ε kenleema yaa nu yí ye le ke. ¹⁹ Muses to nu ε nya ke bonci ê ben e? Geenεn ke wee mvu ben e gεεle bonci bodvu ke! Ben gomte keeyu me nje la?”

²⁰ E bonyii bodvu tfuse ê wvú le, “Wo kenke nceendaa dewle yí yo le. Wee wvú gomte keeyu wo nu yeε?” ²¹ E Jisos gay ê bó le, “Me nto nu ε nge lemme dimwaan ε ben no kenke lo nghaw ekume dí. ²² Muses to nu ε nya nci le ben

etfuusè boom yew. E ke nci wvun yaa to cim buy ê Muses ke. Wvú to buy ε è nu ê bo'icee bonen. Ben ε mum ε no tfuuse boom yew naa noo diuu di mbam e. ²³ E bó tfuuse wee yew diuu di mbam e wvu le fo bó ke ebefe bô nci Muses, ben ε no yuuke nsase bô me le me nto nu ε nfε wee ε wvú bonen ye yicii diuu di mbam e nje la? ²⁴ Fo ben esaakè nsaw sumtene se ben ε yaw ε tasse ε yen ke. Ben esaakè ê je yi len e.”

ε bonyii no canjene laa Jisos nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε le

²⁵ E bonyii bo Jelusalem bomew mum ne bife le, “Wvun nu ke wee wvù bó gomte le bó eyu? ²⁶ Ben etaa eyen wvuwwun fen ε wvú jemyi endan nen se wee jemyi fiεε ê wvú ηkuuη. E nelo enu le bikuu bi won e nu ε looce wase ε kieε le wee wvun nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε le? ²⁷ Geenεn, beene kee jò wee wvun ne. E seke Mboyse wvù Nyo' to kawεε nu ke eto nu ε ke wee nu ke ekiεε jò wvú ne ke.” ²⁸ Nonεn ε Jisos dioo yeεyi bonyii fô yew ncese le ke ne fun foweεwe le, “Ben kee me, kee ten jò me ne. Geenεn ke me nto fen ê mvunγay mwem e ke. Wee wvù tum me nu wee keceεy, ε ben yaa kee wvú ke. ²⁹ Me ηkee wvú njefo me ne fô wvú le, ε è nu wvú wvù tum me.” ³⁰ No wvú jeme nonεn, ε bonyii bomew mum no

gomte keekoo wvú. Geenεn ε wee fanε yaa kum wvú le ke, njefo kefew kew to baa to wase ekocεn ke. ³¹ Geenεn ε bonyii nteen lese fitele yî ye le no gayte le, “Seke Mboyse wvù Nyo' to kawεε ε ke ε to, è nulo é wvú ke ebvuu ege mwεem mvù dunçi bvukuke bvù Nyo' le efey mvù wee wvun gee wase?”

ε bó tum bonyii bo nci le le bó egen ekoo Jisos

³² E Bofalasii ke dioo yuw no kebombom ke bonyii le tfumtfume ekumε Jisos, ε bô bocee ncese bo baay baay mum tum bonyii bo nci le le bó egen ekoo wvú. ³³ No bó gen, ε Jisos gay le, “Me nu enu beene ke yî kefew e nen caan, emum enkase entu jim fô wee wvù tum me le. ³⁴ Ben nu ke eshεε gom me nen, saa eyen me le ke. Fò me ηgene nu ε ke ben nulo eto fó ke.” ³⁵ E Bojuu jeme ê bikuu bibole le, “Wee wvun gomte keegen ε è nu ê neε fô beene nu ke egom wvù saa eyen wvú le ke? Wvú gomte keegen bitum bì bonyii bosεεbeene nu ε tawse ε no cee bí le egen yeεyi bonyii bo bitum bidvu le le? ³⁶ Fiεε fi wvú gayte le, ‘Ben nu ke egom me saa eyen me le ke, ε fô me ηgene nu ε è yaa nulo é ben eto fó ke,’ nu ε wvú gayte ε fí nu le la?”

ε Jisos kaw bonyii bô joo yi nyaa nshii

37 Ε è ke no nu wase diuu di Nkaw e di fokemεse di è to nu diuu di Nkaw wvudvu le di baay, ε Jisos ja leem we fuη ε, “Ε kendonη yumte wee, é mwεten eto fô me le ewu fiεε. 38 Wee wvù nu ε lese fitele yî yem e nu ε fi nu ke enu ke no Nwa' Nyo' jemyi le, ‘Joo yî nyaa nshii nu ke ebuyte ê fitele fiew e booke nen kokokoko.’ ” 39 Fifi nu ε Jisos to jemyi ε è nu ekumε Keyoy kè bonyii bò to nu ε lese fitele yî ye le nu ke ekenke. Ε to nu kefew kin e ε bó baa nya wase Keyoy kedvu ê bó ke, njefo Jisos to nu ε bó baa bense wase wvù é wvù eley bvukukε le ke.

Ε bonyii bvuj ekumε Jisos

40 Ε bonyii yuw fiεε fi fi Jisos to jemyεε, ε bomew gay le, “Wee wvun nu naa Wee Ntum Nyo' wε.” 41 Ε bomew gay le, “Wvun nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε.” Geenεn, ε bomew bife fibole le, “Mboyse wvù Nyo' to kawεε to kenke keebuy ε è nu Galilee le? 42 Ke Nwa' Nyo' jemyi le Mboyse wvudvu nu ke ebuy ε è nu ê kfuu di Nfon Dawe le, ê ntεw wvù Betele'em e, wvù è nu ntεw wvù Dawe le le?” 43 No bonyii gay nonεn, ε kenjawsen mum to entelenη jo bó ekumε Jisos. 44 Ε bonyii bomew bó le no gomte keekoo wvù, geenεn ε wee fanε yaa kum wvù le ke.

Ε bikuu bi Bojuu le ma Jisos

45 Ε bonyii bo nci le ba mum nε kase tu jim fô bocee ncese bo baay baay bô Bofalasii le, ε bó bife ê bonyii bo nci le bodvu le, “Ben baa eto bô wvù nje la?” 46 Ε bonyii bo nci le bodvu tfuse ê bó le, “Wee ke baa yuu jemyi wase diεwee wee wvun e ke.” 47 Ε Bofalasii bife ê bó le, “Wvù nu ε gen wase ε λεε ten noo ben fó le? 48 Ben nu ε yen ε bikuu bi wonη e kenεε Bofalasii ε lese fitele yî ye le? 49 Ε nu ke kebombom kin kè yaa kee ke nci Nyo'. Lon nu fô bó εfa.” 50 Nikodemus wvù to nu wee mvu ηgoo Bofalasii le, wvù to γενεε wase diuu dimew yen Jisos e to nu fó. Ε wvù bife ê bó le, 51 “Nci wesebeene nu ε bee le bó esumten nsaw wee se bó ε yaw wase ε yeke ε yuw fiεε fi wvù jeme?” 52 Ε bó mum bife ê wvù le, “Wo nε ten Galilee le? Tasse Nwa' Nyo' ntay é wo eyen le ke wee ntum Nyo' mvu nulo ke ebuy Galilee ke.” 53 [Ε bó mum nε mwaanη mwaanη no gene yéw yibole.

8

Ε bó to bô kpwoon mvu fô Jisos e ε bó ε koo gbwen nsake le

1 Ε Jisos nε ben fiew ε è nu yî Kum Bite bi Olif e. 2 Ε ekfuη buy yuu, ε wvù bvuu kase γεν fô yew ncese le. Ε bonyii bocii tase mbew ye le, ε wvù mum shii fokuse no γεεyi bó. 3 Ε bonyii bò to duηci bonci bô Bofalasii nε to bô kpwoon

mvu ε bó ε koo ε wvú jiime bô diemsen mvu. No bó to bô wvú, leke fwe dvu bó, ⁴ gay ê Jisos le, “Wee N'yeyi, kpwoon wvun nu ε bó ε koo ε wvú jiime bô diemsen mvu. ⁵ ε bonci le nu ε Muses to gay le wvuwvun kpwoon nu wvú bó etumye lo bô eta é wvú ekpwe. Wo ε gay fiuw le la?” ⁶ Bó to gee nonen teeyi lo Jisos wvu le wvú elowsen enjeme é bó emum ekenke fiε fi bó ecu yí ye le. Geenεn, ε Jisos ηgvuwce no saanke fiε fokuse bô kpwan εbo. ⁷ ε bó mey ke no leemene fó nyeyi wvú. ε wvú nε leem we gay ê bó le, “ε wee nu dvú ê ben entelen wvú yaa kenke kebefε ke, é wvú no nu wee wvu fwe wvú eyaw etum wvú bô te.” ⁸ No Jisos gay nonen, bvuu kase ηgvuwce no saanke fiε fokuse bô kpwan εbo. ⁹ ε bó yuw fiε fi Jisos gay, mum kew no tawsee mwaan mwaan keeke yí ηgaybonyii le. ε bó ke tawse, ε è shεε ke wase kpwoon we no leeme fó bô Jisos maan. ¹⁰ ε Jisos kase leem we, bife ê kpwoon we le, “Kpwoon, bó ε fεε? Wee baa nu dvú wvú egay le wo kenke ke keekpwe le?” ¹¹ ε wvú tfuse le, “Wee baa nu ke, Tata.” ε Jisos mum gay le, “Ke è nulo é me ηgay ten le wo kenke keekpwe ke. ε genè, geenεn fo wo ke ebvuu ege kebefε ke.”]

Jisos nu n'yuw wvu yí won e
¹² ε Jisos bvuu jeme ê bonyii bodvu le, “ε nu me n'yuw wvu yí won wvun e. Naa yεε wvú bii me le nu ε ke è nulo é wvú elene ê kejiwe le ke. Wvú nu ekenke n'yuw wvú nyaa nshii ê bonyii.” ¹³ ε Bofalasii mum gay ê wvú le, “Wo bene jim nsaw fô ekole kuw e. Fiε fi wo jemyi baa nu keceey ke.” ¹⁴ ε Jisos tfuse ê bó le, “ε me ncm mbene jim nsaw fô ekole kem e, tu fiε fi me nje-myi nu keceey, njefo me ηkee fô me nε, ηkee ten fô me ηgene. Geenεn, ke ben kee fô me nε kenεε fô me ηgene ke. ¹⁵ Ben saake bonyii diewe bonyii bo boyum e. Ke me nsaake fiem wee ke. ¹⁶ Geenεn, é me ncm nsaake wee, tu me nsaake ê je yí len e, njefo ke me nsaake me emben ke. Me nsaake bee Icem wvú tum me. ¹⁷ ε ηwa' wene bonci le nu ε bó ε san le, é bonyii ben jim nsaw yí fiε le bofεε, tu è nu keceey. ¹⁸ Me mbene jim nsaw fô ekole kem e, ε Icem wvú tum me bene ten jim nsaw wεm.” ¹⁹ ε bó mum bife ê wvú le, “Ico ε fεε?” ε Jisos tfuse le, “Ke ben kee me kenεε Icem ke. ε ben be kee me, tu ben be kee ten Icem.”
²⁰ Jisos to jemyi mwεem mvun no wvú to yeyi bonyii fô yew ncese le mbew fô bó to ké no nyaa bigew bi yew ncese le. Geenεn, ε wee fanε yaa koo wvú ke, njefo kefew

8:5 Lεw 20:10; Dito 22:22 **8:6** Mat 22:15 **8:7** Dito 17:7; 13:10 **8:9** Mat 22:22 **8:11** 5:14 **8:12** 1:5, 9-10; 3:19; 9:4-5; 11:9-10; 12:35-36, 46; Yεsa 49:6; Mat 5:14; Luk 2:32; 2Kol 4:4, 6; Efe 5:8-14; 1Jon 1:5-7; 2:8; 3:14 **8:13** 5:31-32
8:14 3:2; 7:28-29, 33-36; 8:21-22, 42; 13:1, 33; 16:5, 10, 28; 17:8; 20:17 **8:15** 7:24
8:17 Dito 17:6; 19:15; Mat 18:16 **8:18** 5:36; 1Jon 5:9 **8:19** 5:18; 16:3 **8:20** 2:4

kew to baa kocen wase ke.

E Jisos dunce le wen ne fowe

²¹ E Jisos bvuu gay ê bó le, “Me nu nke engen, é ben eshee egom me eghan ekpwe ê bibefe binen e. Fô me ngene nu ε ke ben nulo eto fó ke.” ²² E Bojuu mum bife le, “Wvú nu ke eyu ekole kew e, no wvú gayte le fô wen gene nu ε ke beene nulo eto fó ke?” ²³ E Jisos gay ê bó le, “Ben ne fokuse fen, ε me ne fiem fowe. Ben nu bonyii bo yî won wvun e. Ke me nu wee wvu yî won wvun e ke. ²⁴ Me nu ε ngyay wase le ben nu ke ekpweken ente jo bibefe binen. Ben ekeè le ben nu ke ekpweken ente jo bibefe binen fen é ben baa ebee le è nu me wvudvu ke.” ²⁵ E bó bife é wvú le, “E nu wo wvú yee?” E Jisos tfuse le, “Me nu wee wvú me nse nké no nseje wase ekume wvú é ben ε kew forkew. ²⁶ Me nkenke mwem nteen mvù è nulo é me enjeme ekume ben noo mwem nteen mvù è nulo é me ensaw ben yî dvu le. Geenε ke me n'yaa nu enge nonen ke. Fieε fi me nseje ê won nu fi me n'yuw ê wee wvù tum me, ε wvú nu wee keceey.” ²⁷ No wvú gay nonen, ε bó fanε yaa kieε le wvú jemyi ê bó ε è nu ekume Ice ke. ²⁸ Nonen ε Jisos mum gay ê bó le, “Seke ben ε ke ε njeyse wase wee wvù diee nu Waawee fowe, é ben emum ekiεε le è nu me wvudvu bô le ke me ngee fieε fimew ê mvun gay mwem e ke,

le me njemyi nen ε è nu no Icem yee yi me. ²⁹ Wee wvú tum me nu bee wvú. Ke wvú baa cine me le le me enu me emben ke, njefo me nké no ngee fieε sekeci ε è nu fi jee wvú le.” ³⁰ No Jisos jemyεε mwem mvun nen, ε bonyii nteen lese fitele yî ye le.

Keceey bvuuuse bonyii bvun-faw e

³¹ E Jisos mum gay wase ê Bojuu bô to leseε fitele yî ye le le, “E ben mey ε no leeme ke yî diεw yem e, é ben enu naa keceey bonyii bem bo ngyo le, ³² é ben ke emum ekiεε keceey é keceey kedvu ege é ben ebuy bvunfaw e.” ³³ E bó tfuse ê wvú le, “Bese nu kfu di Abl'am e, ε bese ke baa eyuu enu wase bvunfaw e can wee mvu le ke. Fí ghan neε le wo ε se no gayte le bese nu ke ebuy bvunfaw e?”

³⁴ E Jisos tfuse ê bó le, “E me ensee é ben keceey keceey le wee tfuu wvú gee kebefε nu nfaa kebefε. ³⁵ Ke nfaa ké mey no nu wee yew yî wvú nu yî le sekeci ke. E ké mey waa yew no nu wee yew yidvu sekeci. ³⁶ Nonen, é Waa Nyo' bvuse ben yî bvun-faw e, tu ben nu ε buy wase bvú le keceey. ³⁷ Me nkee naa le ben nu kfu di Abl'am e, geenε ε ben gomte ke keeyu me njefo ke diεw yem kenke naa lo bvudvuu yî yene le ke. ³⁸ Me njemyi ε è nu fieε fi me n'yen é Icem, ε ben gee finen ε è nu fieε fi ben yuw ê icen.”

39 Ε bó tfuse ê wvú λε, “Icee wese nu Ablá'am.” Ε Jisos gay ê bó λε, “Ε ben be nu boom bo Ablá'am e, tu ben bee keegeε fiεε ε è nu fi Ablá'am to gee. 40 Me nu wee ε me nsee kecεεy kè me n'yuw ê Nyo' ê ben. Geenεn, keseen nu ε ben gomte keeyu lo me, ε κε fifin nu fiεε fi Ablá'am to gee κε. 41 Ben gee ε è nu fiεε fi icen gee.” Ε bó gay ê wvú λε, “Κε bese nu boom bò bó boke kuse κε. Bese κεηκε Icee wese mwaan, ε è nu Nyo'.” 42 Ε Jisos gay ê bó λε, “Ε Nyo' be nu icee wene, tu ben bee keekoηke me, njefo me nε ε è nu fô Nyo' le ε nσε nto. Κε me nto yî mvunggay mwem e κε. Ε tum wvú me. 43 Ε nu nje la wvù ben baa eyuuke fiεε fi me njemyi le κε? Κε è nu njefo ben tune keeyuw diεw yem e le? 44 Ben nu boom bo icee wene wvù dεwle le, ε fiεε fi ben shieele nu keegeε fiεε fi icee wene gomte. Wvú to nu wase wee wvù yuwyi bonyii ε κεw lo fonκεw. Κε wvú κεηκε fiεε keege bó kecεεy κε, njefo κε kecεεy nu naa lo yî ye le κε. Wvú ké dioo mbiayte mbiay no jemyi κε no gee diεw nu, njefo wvú nu wee mbiay nu cee mbiay. 45 Geenεn, me nseηe fiem ε è nu kecεεy, è nεε fiεε fi ben baa bee me le κε. 46 Ε nu yεε ê ben εντελεη wvù nulo edunceε fiεε fi befε fi me ηγε? No fiεε fi me nseηe ê ben nu kecεεy, è ge la fo ben ebee me le? 47 Wee wvù è nu wee

Nyo' ké no yuuke diεw Nyo' le. Fiεε fi ben yaa yuuke κε diεw Nyo' le nu njefo κε ben nu bonyii bo Nyo' le κε.”

Jisos to nu wase ε Ablá'am σε κε no nu

48 Ε Bojuu mum gay ê Jisos λε, “Κε bese be ε see kecεεy λε wo nu nen ε wo nu wee wvu Samalia ε nceendaa dεwle nu yî yo le le?” 49 Ε Jisos tfuse ê bó λε, “Κε nceendaa dεwle nu yî yem e κε. Me n'wvumte fiem Icem, geenεn ε ben yaa wvumte me κε. 50 Geenεn κε è nu λε me ηgomte diee di kuuke fô εκολε kem e κε. Wee nu dvú mwaan wvù gomte fifiε, ε è nu wvú wvù sumtene bonsaw.

51 Ε me ensee ê ben kecεεy kecεεy λε é wee yuuke diεw yem e, wvú saa ke eyuu eyuw wvunη kpwe κε.” 52 Ε Bojuu gay ê wvú λε, “Bese nu ε kiεε wase keseen λε nceendaa dεwle nu yî yo le. Ablá'am to nu ε kpwe, ε bonyii bo ntum Nyo' le kpweκεn ten, wo ε no duu λε é wee yuuke diεw yo le, wvú saa ke eyuu eyuw wvunη kpwe κε. 53 Wo fele icee wese wvù Ablá'am wvù to kpweε, fele ten bonyii bo ntum Nyo' le bò to kpweκενεε le? Wo kpwaake naa λε wo nu la?” 54 Ε Jisos tfuse λε, “Ε me mbensee εκολε kem, tu fifiε nu εcici. Ε nu Icem wvù bensee me, ε è nu wvú wvù ben duu λε è nu Nyo' wene. 55 Geenεn ε ben yaa kee wvú κε. Ε kee κε me wvú. Ε me nε ε ηgay λε κε me ηkee wvú κε, tu me nu wee mbiay diεwε ben e. Geenεn,

8:41 Dito 32:6; Yεsa 63:16

8:42 1Jon 5:1

8:44 κεη 3:1-5; 1Jon 2:4; 3:8

8:46 2Kol 5:21; 1Bi 2:22; 1Jon 3:5

8:47 10:27; 18:37

8:48 4:9; 7:20; 10:20;

Mak 3:21-22

8:50 7:18

8:51 5:24

8:53 4:12

8:55 4:34; 7:28-29

no fí nu, nu ε me ηkee wvú, n'yuuke diεw ye le. ⁵⁶ Icee wene wvú Ab'la'am to nu ε no lanlanje λε wen nu ke eyen εdiuw eyem e. Ε wvú ke yen, no yuuke njonj.” ⁵⁷ Ε Bojuu mum σεσε λε, “Wo nu σε wo nu ε buy wase bilum mbaanshen ηkuun, ε no nu ε wo to yen wase Ab'la'am e le?” ⁵⁸ Ε Jisos tfuse ê bó λε, “Ε me ensee ê ben keceey keceey λε, é Ab'la'am σε keeke enu, nu ε me nu wase.”
* ⁵⁹ Ε bó yuw nonen, mum jo εta λε bó etumye Jisos dvú. Ε Jisos nyiim mum buy yew ncese le.

9

Ε Jisos yene ejise wee ε bó to boke wvú ε wvú nu kenfefe

¹ Ε Jisos ke dioo λene, yen diensen mvu le ε bó to boke wvú ε wvú ε fefe wase. ² Ε boom bew bo ηgoo le bife ê wvú λε, “Labay, è to ge yee kebefε ε bó σε boo wee wvun ε wvú ε fefe wase? Ε to ge wee wvudvu nuu bwee bô ice λε?” ³ Ε Jisos tfuse ê bó λε, “Κε è nu λε wee wvun kenεε bwee bô ice to nu ε ge kebefε κε. Bó to boke wvú nonen wvu λε lemme di Nyo' le ke eduηce ye yí ye le. ⁴ Beene κηke keelemtè lemme di wee wvú tumεε me le ε è beε emvunsheen. Entaj too lo ε è nu kefew kè wee yaa nulo elem fiεε κε. ⁵ Ε γεν ε buy naa seke la le no me nu yí woj wvun e, nu ε me nu n'yuu wvu yí woj

wvun e.” ⁶ No Jisos jeme njeme wvun, mum cuy nceη fokuse, towce nshε dvú mum yefe ejise ε wee wvudvu dvú, ⁷ mum gay ê wvú λε, “Gene ecuke ê Ketfum ke Siloam e.” (Diee di Siloam nu λε, “Bó tum lo.”) Ε wvú mum γεν cuke, kase no too yene wase mwεem e. ⁸ Ε bonyii bò to cee mbew ye le noo bonyii bò to ké no yene wvú le diewe wee ελεκεε le no ghaynene λε, “Wvun nu κε wee we wvú se ké no shiile lo λεκε ελεκεε le?” ⁹ Ε bomew no gayte λε, “Ε nu wvú.” Bomew λε, “Aay wvú fieesene lo wvú.” Ε wee wvudvu gay λε, “Ε nu me wvudvu.” ¹⁰ Nonen ε bó mum bife ê wvú λε, “Ejise eyo ghan neε le ε σε yene ye?” ¹¹ Ε wvú tfuse λε, “Wee wvú bó teηe λε Jisos be ε towce nshe ε yefe ejise eyem dvú, ε gay λε me engen encuke Siloam. Me ε mum ε ηgen ε ncuke, ejise eyem ε mum ε yene ye.” ¹² Ε bó bife ê wvú λε, “Wvú ε fee?” Ε wvú tfuse λε, “Κε me ηkee κε.”

Ε kenγawsen to enteleη jo bikuu bi woj e ekume mvunηgay mvu Jisos e

¹³ Ε bó mum ne jo wee we wvú to shee nu ε wvú ε fefe γεν bô wvú fô Bofalasi λε. ¹⁴ Diuu di Jisos to towce nshe bvuu yene ejise wee wvudvu to nu diuu di mbam e. ¹⁵ Ε Bofalasi bodvu bvuu bife ten ê wvú no wvú ghan ejise eye ε σε yene ye. Ε wvú tfuse ê bó

8:58 1:1; 17:5 * **8:58** Bonyii bo ηwa' le nteen yene le fen nu ε Jisos joo ε è nu diee di Nyo' to teηe ekole kew dvú ê ηwa' Kensam e 3:14. **8:59** 10:31 **9:2** Ksm 20:5; Esek 18:20; Luk 13:2, 4 **9:3** 11:4 **9:4** 5:17 **9:5** 8:12 **9:6** Mak 8:23 **9:8** Lem 3:10 **9:14** 5:9

le, “Wvú be ε yefe ejise eyem bô nshε, me ε ηγεν ε ncuke ε mum ε no n'yene mwεem e.” ¹⁶ Ε Bofalasi mum gay le, “Κε wee wvun νε fô Nyo' le κε, njefo wvú lemte diuu di mbam e.” Ε bomew gay fibole le, “Ε nulo é wee wvú gee bibefe eghan nεε σε no gee kfuu mvun mwεem mvù dunçi bvukuke bvυ Nyo' le?” Ε kenγawsen mum to ê bó entelen. ¹⁷ Ε bó bvuu kase bife ê wee wε le, “Wo gay fiuw le la ekumε wee wvudvu no wvú be ε yene ejise eyo?” Ε wvú tfuse le, “Wee wvudvu nu wee ntum Nyo'.”

¹⁸ Κε Bojuu to nu ε bee le wee wvudvu to shee nu ε wvú ε fefe ε bó σε yene ejise eye κε. Ε bó ke ghan tee bwee bô ice ε bó to. ¹⁹ Ε bó bife ê bó le, “Wvun nu κε waa wene wvù ben duu le bó to boke wvú ε wvú ε fefe wase? Wvú ghan nεε ε σε no yene mwεem e keseen?” ²⁰ Ε bwee bô ice tfuse le, “Bese kee lo le wvun nu waa wese ε bó to boke ε wvú ε fefe wase. ²¹ Geenεn, no fí ghan wvú ε σε no yene mwεem e keseen nu ε κε bese kee κε. Ε κε bese kee ten wee wvù yene ejise eye κε. Ben ebife ε è nu ê wvú. Wvú nu wase wee ε ejise ε yuu. Wvú nulo ejeme fô ekole kew e.” ²² Bwee bô ice to gay nonεn njefo bó to fane Bojuu, ε fí nu ε Bojuu to leke wase lo le é wee mom lo ε jeme bô diuw we le Jisos nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε, é bó ekun lo mwεten yew bunle le. ²³ Ε nu fiεε fi

bwee bô ice to gayεε le wvú nu wase wee ε ejise ε yuu, le bó ebife ε è nu ê wvú.

²⁴ Yí bokan e bofεε, ε bó bvuu tee wee wε wvù to shee nu ε wvú ε fefe, gay ê wvú le, “See fiεε fi keceεy é mbense eγεν ê Nyo'. Bese kee fisese le wee wvun nu wee wvù gee bibefe.” ²⁵ Ε wvú tfuse le, “Κε nεε wvú gee bibefe, tu κε me ηkee κε. Fiεε fimwaan fi me ηkee nu κε le me nse nshee nu ε me ε nfefe, ε keseen nu ε me n'yene wase mwεem e.” ²⁶ Ε bó bvuu bife ê wvú le, “Wvú be ge nεε bó wo? Wvú be ge nεε ε σε yene ejise eyo?” ²⁷ Ε wvú tfuse ê bó le, “Me mbe ε nsee wase ê ben, ben baa koonke keeyuw κε. Ben bvuu gomte keeyuw ege la dvú? Ben ten gomte keenu bonyii bew bo ηgoo le le?” ²⁸ Ε bó nan'yε lo wvú gay le, “Ε nu wo wee we ηgoo. Bese nu fisese bonyii bo ηgoo le bo Muses e. ²⁹ Bese kee lo le Muses nu ε Nyo' to ké no jemýi bó wvú. Geenεn wee wvun nu ε κε bese kee jò wvú buy κε.” ³⁰ Ε wee wvudvu tfuse le, “Abaay, fin nu lo kenghaw ke fiεε le! Ben duu le κε ben kee jò wvú buy e? Geenεn ε wvú ε yene ejise eyem. ³¹ Beene kee lo le κε Nyo' ké yuw bunle wee wvú gee bibefe κε. Geenεn, é wee wvumte Nyo', gee fiεε fi wvú shieele, é Nyo' eyuuke bunle ye. ³² Ε kew naa lo no won to kewεε nu ε bó ke baa eyuu eyuw wase le wee nu ε yene ejise ε wee ε bó to boke ε wvú ε

fefe wase ke. ³³ Ɛ è be baa nu le wee wvun nɛ fô Nyo' le, tu ke è be nulo é wvú ege fiɛɛ ke.” ³⁴ Ɛ bó gay ê wvú le, “Wo nu ɛ bó to boke wo wemɛn ê kebefɛ ɛnte, wo ɛ no gomte keeyɛyi bese le?” No bó gay nonɛn, mum kunj wvú ê bó entelɛɲ.

Wee wvù nu kenfefe yí fiɛɛ fi Nyo' le

³⁵ Ɛ Jisos ke yuw le bó nu ɛ kunj wase wee wɛ ê bó entelɛɲ, ɛ wvú gom yɛn wvú le, bife ê wvú le, “Wo nu ɛ lese fitele yí wee wvù diee nu Waawee le?” ³⁶ Ɛ wvú bife le, “Wee wvudvu nu yɛɛ icɛm? Ke see ê me, wvu le me enlese fitele yí ye le.” ³⁷ Ɛ Jisos gay ê wvú le, “Wo nu ɛ yɛn wase wvú le. Ɛ è nu wvú wee wvù ben ɛ wvú jemyi keseen.” ³⁸ Ɛ wee wvudvu mum gay le, “Tata me nu ɛ nlese.” No wvú gay nonɛn, mum tum ɛnvuw ê wvú fwe nya n'wvum ê wvú. ³⁹ Ɛ Jisos gay le, “Me nto yí won wvun e wvu le bó esaw bonyii, é bò yaa yɛne ke mwɛɛm e eyɛnè, é bò kpwaake le bó yɛne mwɛɛm e, etu binfefe.” ⁴⁰ No Jisos jeme nɛn, ɛ Bofalasii bò to nu mbew ye le yuw mum bife ê wvú le, “Bese tɛn nu binfefe le?” ⁴¹ Ɛ Jisos gay ê bó le, “Ɛ ben be nu binfefe, tu can yɛne be nu bvuyɛw ê keba ke kebefɛ le. Geenɛn keseen no ben duu le ben yɛne mwɛɛm e, nu ɛ bibefɛ binɛn nu emɛy ke enu yí bikuu binɛn e.”

10

Jisos nu nɛy njée wvù jee

¹ “Ɛ me ensee ê ben keɛɛy keɛɛy le, é wee leyte ê ketaan ke njée le, ɛ fanɛ yaa eley ɛ è nu fô diuw ketaan e, ɛ ben lo yí ketaan e ɛ sɛ ley, tu wvuwe wee nu coon, nu wee wvù lole mwɛɛm mvunɲgay e. ² Geenɛn wee wvù è ɛɛyɛte wvù njée ké no leyte fiew ɛ è nu fô diuw ketaan e. ³ Wvuwe wee nu wvù wee wvù ɛɛyɛte diuw ketaan ké yɛne diuw ketaan ê wvú, ɛ wvú ley mum tee njée yí è nu ye ê diee le, ɛ yí yuw diɛw ye, ɛ wvú mum jo buy dvú. ⁴ Seke wvú ɛ bvuse wase njée ye yicii ɛkfun, mum no saa fwe tɛɲ ɛ njée yidvu bii wvú le, njefo yí kee diɛw ye. ⁵ Ɛ ké dioo nu wee wvu nɛw, yí saa ebi wvú le ke. Ɛ yí no lewte lo wvú, njefo ke yí kee diɛw wee wvu nɛw ke.” ⁶ Ɛ Jisos ma nɲan wvun ê bó nonɛn, ɛ bó fanɛ yaa kiɛɛ fiɛɛ fi wvú jemyi ê bó ê nɲan wvudvu le ke.

⁷ Nonɛn, ɛ Jisos bvuu gay ê bó le, “Ɛ me ensee ê ben keɛɛy keɛɛy le è nu me diuw ketaan fò njée fele. ⁸ Bonyii bocii bò to saɛ ê me fwe to nu ke bocoon noo bonyii bò lole mwɛɛm mvunɲgay e. Nonɛn ɛ njée fanɛ yaa eyeke fiɛɛ fi bó jemyi ke. ⁹ Ɛ nu me diuw ketaan. Ɛ wee fey yí yɛm e ɛ sɛ ley, é wvú ke eboy. Wvú nu ke enu diɛwɛ njee yí buyte gɛne diekene kaase tuu jim ê ketaan e. ¹⁰ Coon ké no too

ke keecon lo, bô keeyu lo, noo keebefe lo bô fiεε. Me nto fiem ε bonyii ekeηke ε è nu nshii, nshii ε è nu wvù nu ε loocε ε yiηsen. ¹¹ E nu me ncey njée wvù jee. Ncey njée wvù jee ké nya nshii we keekpwe nje njée ye. ¹² Wee wvù bó jo ke lo wvù lemme le, se è nu wvù ncey njée, ε njée yaa nu ke ye, ké yene ε kuula too, ε wvù mum lan njée fεε lo, ε kuula mum shεε kooyε njée ε yimi tawse. ¹³ Wvù ké no lewte njefo bó jo ke lo wvù lemme le, ε wvù baa ekpwe fiεε fô njée le ke. ¹⁴ E nu me ncey njée wvù jee. Me ηkee njée yì è nu yem, ε njée yem kee ten me, ¹⁵ lenηη no Icem kee me, ε me ηkee ten Icem, ε me nu ε nya nshii wem keenkpwe nje njée yem. ¹⁶ Me ηkeηke ten njée yimi ε yí baa nu ηgoo yin e ke. E me ηkeηke keento bô yí ten é yí eyuuke diεw yem e, é ηgoo njée emum enù mwaan ε ncey njée nu mwaan.

¹⁷ Me nu ε nya nshii wem keenkpwe wvu le è nulo é me enkase enfi nshii wem jim. E neε fiεε fi Icem koonke me. ¹⁸ Ke wee nu dvù wvù joo nshii wem ke. E nyaa me nshii wem ê ηkon wvu wem e. Me ηkeηke mvungay keenya nshii wem keenkpwe, ηkeηke mvungay keenkase enfi nshii wem jim. Fifi nu fiεε ε è gay Icem le me enge.”

¹⁹ E Jisos jeme mwεεm mvun nen, ε kenɣawsen bvuu to enteleη jo Bojuu. ²⁰ E bonyii nteen bó le no gayte le, “Wvù keηke nceendaa dεwle, wvù jewte lo. Ben yeke la ê wvù le?” ²¹ Geenε ε bomew no gayte le, “Ke ban bonjeme nu bo wee wvù keηke nceendaa dεwle le ke. E nulo é nceendaa dεwle eyene ejise ε kenfefe?”

E Jisos dunce le wen nu Waa Nyo'

²² E è ke no nu kefew ke Nkaw mvu keekume no bó to kaseε yene yew ncese Jelusalem, ²³ ε Jisos gen no ghanci fô yew ncese le, fô cile Saamun e. Sekekiε to nu kefew ke kenton e. ²⁴ E Bojuu ne to gem wvù tase, bife ê wvù le, “Wo nu ke ecine é bese emey engemtene nen egen ebuy neε? E è fen nu wo Mboyse wvù Nyo' to kawεε, é wo see lo ê bese teytey.”

²⁵ E Jisos tfuse ê bó le, “Me nu ε nsee wase ê ben, ben ε fanε yaa bee ke. Dilemme di me ηgee ê diee di Icem e nu ε dí dunci wee wvù è nu me. ²⁶ Geenε ben baa bee, njefo ke ben nu ηgoo njée yem e ke. ²⁷ Njée yem ké no yuuke diεw yem e. Me ηkee yí, ε yí bii me le, ²⁸ ε me nyaa nshii wvù mεy lo ê yí. Ke yí nu ke eyuu ela ke. E wee yaa nu dvù wvù nu ke eyuu elo yí can yem e ke. ²⁹ Icem wvù nya njée yidvu ê me fele wee tfuu, ε wee yaa

nu dvú wvù nulo elo yí can ye le ke. ³⁰ E bee Icém nu fiεε fimwaan.”

³¹ E Bojuu bvuu jo eta keetumyε wvù dvú. ³² E Jisos bife ê bó le, “Ben nu ε yεn wase dilemme di jee nteen di Icém gay le me engeè. E nu di la di ben gomte keetumyε me nje dí?” ³³ E bó tfuse ê wvú le, “Kε bese tumyi wo ε è nu nje lemme di jee di wo ge ke. Bese tumyi wo ε è nu njefo wo beete bô diee di Nyo' le. Wo nu kε lo wee wvu wum, duu le wo nu Nyo'.” ³⁴ E Jisos tfuse ê bó le, “Kε fí nu ε bó ε san ê Nwa' wene bonci le ε Nyo' jemyi jó le, ‘Me nu ε ηgay le ben nu bonyo’ le?” ³⁵ Nyo' teηe bonyii bodvu le bonyo', ε è nu kε bó bodvu bô diεw ye to gene fô bó le, (ε beene kee le kε fiεε fi nu ê Nwa' Nyo' le nulo ekumεn kε.) ³⁶ No fí nu nonεn, è no nu nje la wvù ben gayte ê wee wvù Ice nu ε caw ε tum yí won wvun e le wvù beete bô diee di Nyo' le kε njefo wvù nu ε gay le wen nu Waa Nyo'? ³⁷ E me nu nse me ηgee ε è nu dilemme di Icém e, fo ben ebee me le ke. ³⁸ Geenεn ε è nu le me ηgee ε è nu dí, é ben baa cim bee me le, é ben bee dí le, é ben emum eloocε ekiεε ntay le Icém nu yí yεm e, ε me nu yí Icém e.” ³⁹ E Bojuu bvuu no gomte keekoo wvù, geenεn ε wvù lemtεn can yibole.

⁴⁰ E Jisos bvuu gen lente tu Joo Joodan kewvu keki fò Jon

to yawεε eleese bonyii ê joo, no nu jó. ⁴¹ E bonyii nteen no too yεne wvù le. E bó ke ne gay le, “Jon to baa ge naa fiεε fimew fi dunçi bvukuke bvu Nyo' le ke. Geenεn fiεε ficii fi wvù to jemyi ekumε wee wvun to nu naa keceεy.” ⁴² Nonεn ε bonyii nteen lese fitele yí Jisos e jó.

11

E nsa Jisos wvù Laasalus kpwe

¹ Wee mvu wvù diee to nu Laasalus to nu ε ne no cemte. Wvù to nu wee wvu ntεw wvù Betani le, cee jó bó jéme ye yí è to nu Maalia bô Maata. ² Maalia wvun wvù waa bwee wvù Laasalus to cemte, nu wvù to yefeε bikaa bi Tata le bô nfiey wvù sh-fuunkenε, sho bô yvuw ye ekole. ³ No wvù to cemte nonεn, ε jéme ye yidvu mum ciinse ntum fô Jisos e le, “Tata, wε wvù è nu fitele fiuw cemte lo.” ⁴ E Jisos dioo yuw ntum wvudvu, gay le, “Kε kencεm kin nu ke kpwe le ke. Kí nu ke edunçe ε è nu bvukuke bvù è nu bvu Nyo' le, wvu le Waa Nyo' nulo ekeηke diee di kuuke nje kí.”

⁵ Jisos to koonke Maata bô waa bwee wvù Maalia noo Laasalus baay. ⁶ Geenεn, seke wvù to yuwεε le Laasalus cemte lo, ε wvù bvuu ce fò wvù to nu εdiuw εfaa. ⁷ Ejim jodvu, ε wvù gay ê boom bew bo ηgoo le le, “Beene ekase

etu jim Judea.”⁸ E bó bife ê wvú le, “Labay, è nu ke foguu foguu nen wvù Bojuu se gomte keetumye wo bô eta é wo ekpwe, wo ε bvuu ε no tuu jó le?”⁹ E Jisos tfuse ê bó le, “Ke bontam bo kefew e nu ke yuufe ncow bofeε yî diuu le le? E wee lene emvunsheen, tu ke è nulo é wvú ebayten yî fiεε le ke, njefo n'yuu wvu yî won wvun e yeese wvú.”¹⁰ Geenen, é wee lene entan, tu è nelo é wvú ebayten, njefo ke wvú kenke n'yuu ke.”

¹¹ No wvú jeme nonen, mum gay ê bó le, “Nsaa yesebeene wvù Laasalus nu ε lefe wase, geenε ε me nu engen enkamse wvú yî nyii didvu le.”¹² E boom bew bo ngoo le gay ê wvú le, “Tata, é è fen nu le wvú nu ε lefe, tu wvú nu ke ebonen.”¹³ Jisos to jemyi ε è nu ekume kpwe Laasalus, geenε ε bó no yuuke le wvú jemyi ε è nu ekume nyii di nyii.”¹⁴ E Jisos mum jeme lo ê bó teyey le, “Laasalus nu ε kpwe wase.”¹⁵ Geenen ε me n'yuuke njon nje yene le ke me nse nu fó ke, wvu le ben elese fitele yî yem me. Beene egenè le jó.”¹⁶ E Toma wvù bó to teje diee diew dimew le Emam, gay ê bomew boom bo ngoo le le, “Beene egen ten wvu le beene nulo ekpweken beene ε bó.”

E Jisos bvuse Laasalus yî kpwe le

¹⁷ E Jisos ke fese fó, yuw le Laasalus nu ε ce wase ê jem ediuw εna.”¹⁸ Betani jan to nu mbew Jerusalem e ke diεwe bomay bofeε nen.”¹⁹ E Bojuu nteen to to fô Maata bô Maalia le keecam shen bô bó yî kpwe waa bwee bó le.”²⁰ E Maata ke dioo yuw le Jisos too lo, ε wvú mum buy keegen é bô wvú etasen, geenε ε Maalia mey yew.”²¹ E Maata gen gay ê Jisos le, “Tata, é wo se bee enu fen, tu ke waa bwεem se nu ε kpwe ke.”²² Geenen, ε me ηkee le keseen wvun nu ε naa la fi wo ε leke ê Nyo' nu ε wvú nulo enya ê wo.”²³ E Jisos gay ê wvú le, “Waa bwoo nu ke ebuy yî kpwe le.”²⁴ E Maata gay ê wvú le, “Me ηkee naa lo le wvú nu ke ekase ebuy diuu di fokemεse di bonyii nu ke ebuyte yî kpwe le.”²⁵ E Jisos gay ê wvú le, “E nu me wvù bvuse bonyii yî kpwe le, ε è nu me nshii. Wee wvù nu ε lese fitele yî yem e nu ε wvú cim kpwe lo, é wvú ke enu dvú,”²⁶ ε naa yεε wvù nu dvú keseen ε wvú ε lese fitele yî yem e, yaa nu ke ekpwe ke. Wo nu ε bee nonen e?”²⁷ E wvú bee le, “Eε Tata, me nu ε mbee le wo nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε. Wo nu Waa Nyo' wvù to nu keeke eto yî won wvun e.”

²⁸ No Maata gayεε nonen, mum gen tee Maalia wvù waa bwee, jeme ê wvú fokueku le, “Wee N'yεyi nu wase fen, ε wvú teje wo.”²⁹ No wvú

yuwεε nonεn, mum cufe lo ye we keegen eyen wvú le. ³⁰ E to nu ε Jisos baa ley wase ntεw e ke. Wvú to bεε ke fò fò Maata to γενεε yen wvú le. ³¹ E Bojuu bò to nu bô bo Maalia camte shen dioo yen no wvú cufe ye ε buy yew, ε bó mum no bii wvú le kpwaake le wvú gene fô jem keegen ebeele fô.

³² E Maalia ke γεν fεse fò Jisos to nu, yen wvú le, mum gbwe bikaa biew e gay le, “Tata, é wo se bee enu fen, tu ke waa bwεεm se nu ε kpwe ke.” ³³ E Jisos ke dioo yen no wvú beele, ε Bojuu bò to biε wvú le beele ten, ε fiεε fidvu shiw fitele fiew baay, ε ye befε wvú. ³⁴ E wvú nε bife le, “Ben dwey wvú fεε?” E bó gay ê wvú le, “Tata, to eyen.” ³⁵ E Jisos bee kpwe. ³⁶ E Bojuu yen nonεn gay le, “Ben etaa eyen no wvú se koonke wvú.” ³⁷ Geenεn ε bomew kaa gay le, “Ke é se nulo é wvú wvú to yen'yεε ejise kenfefe, etan wee wvun fô wvú ekpwe le?”

³⁸ E fitele fiew bvuu shiw baay. E wvú nε γεν fεse fô jem. Jem yin to nu tfum ε bó ε ban diuw wvudvu bô kebwee ke tε le. ³⁹ E Jisos gay le, “Ben ecake tε diε.” E Maata wvú jεme wee kpwe gay ê Jisos le, “Tata, keseen nu ε wvú samte wase. E nu wase εdiuw εna no wvú se kpweε.” ⁴⁰ E Jisos bife ê wvú le, “Me mbe ε ηgay ke ê wo le é wo nu ε lese fitele yí yεm e,

é wo ke eyen bvukuke bvú è nu bvú Nyo' le?” ⁴¹ Nonεn, ε bó mum cake tε didvu. E Jisos cake ejise we gay le, “Icεm, me nyaa keyoone ê wo no wo nu ε yuw bunle yεm. ⁴² Me ηkee naa le wo ké no yuuke ke bunle yεm sekecii. Geenεn, me njemyi fin ε è nu nje bonyii ban bò leemene fen, wvu le è nulo é bó ebee le è tum wo me.” ⁴³ No wvú jeme nonεn, funj bô diεw yì temyi le, “Laasalus, buye!” ⁴⁴ E wee wvú to kpweε wase wε mum buy, ε can ye bô bikaa nu ε bó ε njim bô njaw ndvú, ε njim ten bvushiw bwew bô njaw ndvú. E Jisos gay ê bó le, “Ben efay wvú, ecinε é wvú egεne.”

E bikuu bi won e jo nsey keeyu Jisos

(*Mat 26:1-5; Mak 14:1-2; Luk 22:1-2*)

⁴⁵ E Bojuu nteen bò to toε ê Maalia le dioo yen fiεε fi Jisos ge, mum lese fitele yí ye le. ⁴⁶ Geenεn, ε bomew kaa γεν fibole yen ε è nu Bofalasii le, see ê bó fiεε fi Jisos ge. ⁴⁷ E bocee ncese bo baay baay bô Bofalasii mum kum bikuu bi won e jeme le, “Beene nu ege nεε? Wee wvun gee mwεεm nteen mvú dunji bvukuke bvú Nyo' le. ⁴⁸ E beεne cine lo wvú ε no gene dvú fwe, tu bonyii bocii nu ke eghan elese fitele yí ye le, é bonyii bo Lum ke enε eto ebvuw bvudvuu bvú

11:32 11:21 **11:35** Luk 19:41 **11:37** 9:6 **11:38** 20:1; Mat 27:60 **11:42**

12:30 **11:44** 20:6-7 **11:45** 2:23 **11:47** 2:11; Mat 26:3-5; Lem 4:16 * **11:48**
Bó to fane nonεn njefó é Bojuu to beje lo le Jisos nu Mboyse, é bó ke emum enε ekew diuw bô bonyii bo Lum bò to saake bó wvu le wvú ebvuse bó can bonyii bo Lum bodvu le.

yuule bvuseεεbeene bô ketum kesεεbeene.” *

⁴⁹ Geenen, ε wee mvu bó le wvù diee to nu Kayfas, wvù to nu εkolε ke bocee ncese le kelum kekε le nε gay fiew ê bó le, “Kε ben kee naa lo fiεε kε. ⁵⁰ Kε ben kee le fí jee fô ben e le wee mwaan ekpwe fô bonyii le bocii εfey fo ketum kecii ela lo le?” ⁵¹ Kε Kayfas to jemyi fiεε fin bô bvufee bvù è nu bwew kε. Wvù diεwε εkolε ke bocee ncese le kelum kekε le to jemyi nen teete ε è nu ntum Nyo' le Jisos to kenke keekpwe fô ketum ke Bojuu le. ⁵² Ε è yaa mεy kε fô ketum kedvu le mεy kε, wvù to kenke keekpwe keebaance boom bô è nu bo Nyo' le bocii bô nu bitum bimew e, ε bó enù yí fiεε le fimwaan. ⁵³ Ε kεw εbvubwε le, ε bikuu bi won e mum kεw no joo nsey no bó nu ke eghan se yu Jisos.

⁵⁴ Nonen, ε Jisos fanε yaa ebvuu eghane ya le entelen jo Bojuu kε. Ε wvù nε fiew jó gen ketum kemew kè nu mbew won monshεem e ε bô boom bew bo ηgoo le no cee jó kelaante kemew e ε bó tenε le Efelem.

⁵⁵ Ε Nkaw Bojuu wvu Danefey ke no too wase nceencee, ε bonyii no nen'yi biba le bene Jelusalem ε diuu din se keetoo keekfum bikuu bibole. ⁵⁶ Ε bó gen kεw no gomte Jisos biwci εbonεbon no bó to leemene fô yew ncese le gayte le, “Ben

kpwaake le la? Kε wvù nu eto fô ηkaw wvun e le?” ⁵⁷ Ε to nu ε bocee ncese bo baay baay noo Bofalasii ε nya wase nci le é wee nu dvú wvù kee fô Jisos nu, é wvù ge ε bó kiεε, wvu le è nulo é bó ekoo wvù.

12

*Ε Maalia yefe Jisos Betani
(Mat 26:6-13; Mak 14:3-9)*

¹ Ε è ke no shεεte wase εdiuw εsoocaan é emum enu kefew ke Nkaw Danefey e, ε Jisos nε gen ntεw wvù Betani le jò Laasalus wvù Jisos to bvuseεε yí kpwe le to nu. ² No wvù gen jó, ε bó fe mwεem mvudien keetεw wvù dvú. Ε Maata no nu wee gawe ε Laasalus nu wee mvu ηgoo bonyii bô to shiileε no diekene bô bo Jisos e. ³ Ε Maalia ke mum nε jo fikaa fi nfiey mvu wvù shfuunεene le, yefe bikaa bi Jisos e dvú, sho bô yvuw ye εkolε. Nfiey wvun to lumte naa baay, ε bó kene bô naad εwvunεwvun. No wvù yefe nonen, ε yew yidvu nε no shfuunεene lo ente yicii.

⁴ Ε Judas Iskaliot wvù to nu wee ηgoo boom bo Jisos e, (wvù to ghanεε egese wvù) kaa nε gay le, ⁵ “E be ge la fo bó egese lo nfiey wvun bodanali gee te, enya bigew bidvu ê bonyii bô fuute?” ⁶ Kε Judas to jemyi nen le wen kenke shiee fô bonyii bô fuute le kε. Wvù to nu coon ε è to nu wvù wee wvubo ekele, ε wvù to ké no leese kebo jó fici

ekole kew dvú. ⁷ E Jisos gay le, “Cine wvú le. Wvú be gēke nfiye wvun nen keeseyse e è nu ndwey wem dvú. ⁸ Bonyii bò fuute nu ke enu ke ben e bó sekecii, geenēn ke me nu nke enu beene sekecii ke.”

⁹ E kebombom ke Bojuu le ke yuw le Jisos nu jó, e bó mum to jó. Ke bó to to ke e è nu nje Jisos maan ke. Bó to to ten keeyen Laasalus wvú Jisos to bvusee yí kpwe le. ¹⁰ Nonen, e bocee ncese bo baay baay no kaake le bó nu eyu ten Laasalus, ¹¹ njefo è to nu nje wvú wvú Bojuu nteen to cin'yi bó le leese wase fitele e è nu yí Jisos e.

E Jisos ley Jelusalem diewe Nfon e

(Mat 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40)

¹² E ekfun buy yuu, e kebombom ke bonyii le kè to toe fô nkaw e yuw le Jisos nu ê je too Jelusalem. ¹³ E bó mum jo bidaayee buy keegen efiisen wvú ê je. E bó gen no wvuuyi gayte le, “Eeeee, mbense enù fô Nyo' le leee! Nyo' nu e lan kembonen yí wee wvú too ê diee di Tata le leee! E nu wvú Nfon wvu Islael leee!” ¹⁴ E Jisos gom waa kembēbey, ben. E fi mum no nu no bó to sanee le,

¹⁵ “Bonyii bo Sayon, fo ben efanè ke.

Ben etaa eyen, Nfon wene too lo,

e wvú e ben yí waa kembēbey e.”

¹⁶ Ke boom bo Jisos e bo ngoo le to nu e kiee fiēē fi fiēē fin dunji fonkew ke. E Jisos ke dioo ley wase bvukuke bwew e, e bó mum kume le bó to san fiēē fin e è nu ekume wvú, e fi e kooy wase bó wvú ke no bó to sanee. ¹⁷ Kebombom kè to nu bó bo Jisos diuu di wvú to tenēē Laasalus ê jem bvuse yí kpwe le to nu e gen bó nsee no bó to yeneē. ¹⁸ E shiee wvú kebombom kedvu to buyee keegen efiisen wvú ê je to nu nje bó to nu e yuw le wvú to nu e ge fiēē fin fi dunji bvukuke bvū Nyo' le. ¹⁹ E Bofalassii yen nen mum no jemyi ebonebon le, “Ke ben nu e yen? Ke fiēē nu dvú fi è nulo é ben ebvuu ege ke. Won tfuu nu e shfum wase e bi wvú le.”

E Boglek bomew no shieele keeyen Jisos e

²⁰ Bonyii bomew to nu ngoo bonyii bò to benēē Jelusalem keebunle Nyo' kefew ke nkaw e kin e è nu Boglek. ²¹ E Boglek ban gen yen Filew wvú to nen'yee ê kelaante kè Besayda le ê keba kè Galilee le, gay ê wvú le, “Ngaywee, bese shieele keeyen Jisos e.”

²² E Filew mum gen be Andulu dvú, e bó wvú mum gen see ê Jisos. ²³ E Jisos tfuse ê bó le, “Kefew nu e kocen wase kè wee wvú diee nu Waawee nu ekenke diee di kuuke. ²⁴ E me ensee ê ben keceey keceey le,

é ngow fiεε baa egbwe yî nshe le ekpwe, é yî emey ke enu yî emben. Geenεn é yî kpwe lo, é yî ke eyum mvuntam nteen. ²⁵ Wee wvù koonke nshii we baay nu ke elase nshii wvudvu, ε wee wvù bane nshii we yî won wvun e nu ε wvù gεεle lo keeke ekeηke nshii wvù mey lo. ²⁶ E wee lemte me le, tu wvù keηke keebii me le, ε naa fεε fò me nu, é wee wεm lemme enù ten fò. E wee lemte me le, tu Icεm nu ke ebw wvù.”

E Jisos jeme ekumε kpwe ye

²⁷ E Jisos ne gay le, “Keseen nu ε fitele buuke lo me. E nulo é me engay le la? Le Icεm ebvuse me ente jo kefew ke ηγεw e kin e? ‘Aay, è nu nje kefew kedvu kin wvù me nto ntoε. ²⁸ Icεm, geε é diee diuw ekuuke.” No wvù jeme nonεn, ε diεw shii fowe le, “Me nu ε ηge wase dí ε no kuuke, ε me mbεε ηke embvuu enge.”

²⁹ E kebombom kè to leeme fò dioo yuw diεw yidvu, gay fibole le, “E baykene jan.” E bomew gay le, “E jemyi nceendaa Nyo' é wvù.” ³⁰ E Jisos tfuse le, “Diεw yin to nje yene. Ke yî to nje yεm ke. ³¹ Keseen nu wase kefew kè bó nu esaw won wvun. Keseen nu ε bó nu eshaw nfon wvù saake won wvun. ³² Geenεn ε fiem nu ε seke bó ε ke ε njeyse me fowe, é me engufe bonyii bocii é bó eto yî

yεm e.” ³³ Jisos to jemyi nonεn dunji ε è nu kfuu kpwe yî wvù nu ke ekpwe. ³⁴ E kebombom ke bonyii le tfuse é wvù le, “Bese yuuke é Nwa' bonci le le Mboyse wvù Nyo' to kawεε nu ke efele. Wo ε ghan neε ε se no duu le bó keηke keeke njeyse wee wvù diee nu Waawee fowe? Wee wvù diee nu Waawee wvudvu nu wvù la?” ³⁵ E Jisos gay é bó le, “N'yu nu enu ben ε bó ke yî kefew e caan. Ben emum elenè no ben keηke n'yu ben ε bó, fo kejiwe ke ne eban ben. Ke wee wvù lene é ejiwe le ké no kee fò wvù gene ke. ³⁶ No ben keηke n'yu ben ε bó, ben ebee n'yu wvun e, wvù le ben emum enu boom bo n'yu le.”

Diεw Jisos nu ke esaw wee wvù nu ε fan keefiεn diεw yidvu

No Jisos jemyεε mwεεm mvun nen, mum ne gen nyiim. ³⁷ Naa no wvù to nu ε cim ge mwεεm nteen mvù dunji bvukuke bwew ε bó yen, bó to baa lese fitele yî ye le ke. ³⁸ E fí to nu nonεn wvù le fí ekocεn no Yesaya wvù wee ntum Nyo' to jemyεε le, “Tata, è nu yεε dvù wvù nu ε beε fiεε fi bese jemyi le?”

E è nu é baa wvù Tata nu ε dunce mvun gay mvu kebo kew e?”

³⁹ Nonεn ke è to nulo é bó else fitele yî ye le ke, njefo

Yɛsaya to nu ɛ bvuu jeme
bvudvuu bvumew e ɛ,
40 “Wvú nu ɛ ban ejise ebo,
ɛ ge mvuntelem mvubole ɛ no
leɛ,
wvu ɛ fo bó eyenè mwɛɛm e
bô ejise ebo,
ekekè mwɛɛm ê mvuntelem
mvubole,
ekase etu jim é me enfɛ bó.”

41 Yɛsaya to jemyi mwɛɛm
mvun njefo wvú to nu ɛ yen
wase bvukuke bvú Jisos e,
mum no jemyi ekumɛ wvú.
42 Naa no bonyii to baa cim
nu keelesa fitele yí Jisos e,
nu ɛ bonyii nteen bó to nu
naa bikuu bi won ɛ to lese
fitele yí ye le, geenɛn fanɛ yaa
nu keejeme bô dew yibo ke,
njefo bó to fane Bofalasii ɛ fo
bó ke ekun bó yew bunle le.
43 ɛ bó to fane nonɛn njefo bó
to koonke keekenke mbense
ɛ è nu wvù nɛn'yi fô bonyii
le efey keekenke ɛ è nu wvù
nɛn'yi fô Nyo' le.

44 ɛ Jisos nɛ fun foweɛwe
gay ɛ, “Wee wvù nu ɛ lese
fitele yí yɛm e, nu ɛ wvú yaa
lese ɛ è nu yí yɛm e ke. Wvú
lese ɛ è nu yí wee wvù tum
me le. 45 ɛ wee yen me le, tu
wvú yen ɛ è nu wee wvù tum
me le. 46 Me nu ɛ nto ê won
jan diɛwɛ n'yu le wvu ɛ naa
yɛɛ wvù nu ɛ lese fitele yí yɛm
e wvú saa ebvuu emɛy enu ê
ɛjiwɛ le ke. 47 ɛ wee yuw diɛw
yɛm, ɛ fanɛ yaa egeɛ, me nsaa
enlese wvú ngɛw e ke, njefo
ke me nto nto keenlese bonyii

bo yí won wvun e ngɛw e ke.
Me nto nto keemboyse lo bó.
48 Wee wvù nu ɛ ma me ɛ fan
keefiɛn diɛw yɛm keɛke fiɛɛ
fi nu ke esaw wvú. Diɛw yí
me nu ɛ njeme ê wvú nu fiɛɛ fi
nu ke elese wvú ngɛw e diuu
di fokemɛse. 49 Fí nu nonɛn
njefo ke me njemyi ɛ è nu ê
mvungay mwem e ke. Icɛm
wvù tum me nu wvú wvù gay
ɛ me enjemyi, ɛ è nya wvú
fiɛɛ fi me enjemyi, ɛ see no
me enjemyi. 50 ɛ me nkeɛ ɛ
fiɛɛ fi wvú gay ɛ me enjemyi
nu fi nyaa nshii wvù mɛy lo.
Nonɛn fiɛɛ fi me njemyi nu fi
Icɛm nu ɛ gay ɛ me enjemyi.”

13

*ɛ Jisos cukɛ bikaa bi boom
bew bo ngoo le*

1 ɛ è ke no nu wase bvù
ɛkfun nu ebuy eyuu é emum
enu Nkaw Danɛfey, ɛ Jisos kɛɛ
ɛ kefew kè wen nu ecinɛ won
wvun e, ekase egen fô Icee
wen e nu ɛ kocɛn wase. No
wvú to koonke bonyii bó è
to nu bew yí won wvun e, ɛ
wvú kon bó gen mɛse. 2 ɛ
bó ke no diekene fokieguu, ɛ
dɛwle ɛ lese wase nkpwawɛ
ê fitele fi Judas wvù waa Se-
mon Iskaliot e ɛ wvú egese
Jisos. 3 No Jisos to kee wase
ɛ Icee wen nu ɛ nya wase
mwɛɛm mvunciim can wen
e, bô ɛ wen to nɛ fô Nyo'
le ɛ wen kaase tuu jim fô
Nyo' le, 4 ɛ wvú mum nɛ ê we
jo mwɛɛm mvudien, baayɛ

bikum biew, jo ndvu yì bó shole ye dvú, seṅ yì mvuntem e, ⁵ mum tfuw joo ê ṅkaa le, kεw no cuke bikaa bi boom bew bo ṅgoo le dvú, shole bô ndvu yì wvú to seṅεε yì mvuntem e γε. ⁶ Ε wvú ke cuke to buy fô Semon Bitá le, ε wvú bife ê wvú le, “Tata, è nu ecuke wo bikaa biem e?”

⁷ Ε Jisos tfuse ê wvú le, “Κε fiεε fi me ṅgee nu ε wo nulo ekiεε keseen κε. Wo nu ke ekiεε ε è nu εjim.” ⁸ Ε Bitá gay ê Jisos le, “Κε è nulo é wo ke eyuu ecuke bikaa biem κε.” Ε Jisos tfuse ê wvú le, “Ε me mbaa encuke wo, wo saa ekeṅke fiεε bee wo κε.” ⁹ Ε Semon Bitá mum gay ê Jisos le, “Tata, é è fεn nu nonεn, tu κε wo nu ecuke κε ε è nu bikaa biem maan κε. Wo nu ecuke tεn can γεm bô εkolε kem fó.” ¹⁰ Ε Jisos gay ê wvú le, “Wee wvú nu ε cuke wase ye nu ε wvú yuule wase ye yicii, ε shiee yaa bvuu nu keebvuu ecuke εfey bikaa κε. Ben nu ε ben yuule wase, geenεn κε è yaa nu ben bocii bô yuule κε.” ¹¹ Jisos to jemyi nonεn njefo wvú to kee wase wee wvú nu ke egese wvú. Ε nu fiεε fi wvú to gayεε le, “Κε ben yuule bocii κε.”

¹² Ε Jisos ke mεse cuke bikaa bibole, tfume bikum biew, kase γεn tu fô bvudvuu bwew e, mum bife ê bó le, “Ben nu ε kiεε fiεε fi me ṅge fô ben e fin e? ¹³ Ben teṅe me le Wee N'yεεyi bvuu teṅe le Tata,

ε ben teṅe ε è nu leṅ nonεn njefo è nu fiεε fi me nu. ¹⁴ Ε me wvú nu Tata wene bvuu nu Wee wene N'yεεyi nu ε cuke bikaa binεn, tu ben tεn keṅke keecukè bikaa bi wee noo wee le. ¹⁵ Me ṅge nonεn nduṅci lo ê ben le ben egeè tεn no me ṅge fô ben e. ¹⁶ Ε me ensee ê ben keceεy keceεy le κε waa lemme ké no kuuke fele cee εkolε we κε, ε κε wee wvú bó tum lo ké no kuuke tεn fele wee wvú tum wvú κε. ¹⁷ Ε ben kee mwεεm mvun, ε no gee mvú, é njoṅ wvu baay enu wene. ¹⁸ Κε me njemyi ε è nu ekume ben bocii κε. Me ṅkee bonyii bô me nu ε ncaw. Geenεn, ε fi nu le fiεε fi nu ê N'wa' Nyo' le keṅke keeke eto ekocεn no bó to saṅεε le, ‘Wee wvú diee mwεεm mvu-dien mwem nu ε nε ε no bii bikaa biem e.’ ¹⁹ Me nseṅe fiεε fin ê ben keseen é fi se keeke ekooyi, wvu le fi ke dioo ε kooy, é ben emum ebee le è nu naa me wvudvu. ²⁰ Ε me ensee ê ben keceεy keceεy le wee wvú nu ε fiisen naa wee wvú la wvú é tum me, nu ε wvú fiisene ε è nu me. Ε wee wvú fiisene me fiisene ε è nu wee wvú tum me.”

Ε Jisos duṅce wee wvú nu egese wvú

²¹ No Jisos jeme mwεεm mvun nεn, ε fitele nε no buuke wvú. Ε wvú nε jeme lo teyṅe gay le, “Ε me ensee ê ben keceεy keceεy le wee mvu ben e nu egese me.” ²² Ε boom bew bo ṅgoo le nε

no taayine ye maa laa wvú jemyi ε è nu wee wvú la le. ²³ Wee mvu ηgoo boom bo Jisos e wvú Jisos to koonke to yeeme diekene naa mbew ye le. * ²⁴ Ε Semon Bitá kpwase wvú gay le wvú ebife ê Jisos le laa wvú jemyi ε è nu yeε le. ²⁵ Nonεn ε wvú yeem γεν yí Jisos e bife ê wvú le, “Tata, è nu yeε?” ²⁶ Ε Jisos tfuse ê wvú le, “Ε nu wee wvú me nu enguse blεed encuw ê nshεw mbase le enya ê wvú.” Nonεn ε wvú mum cuw blεed ê nshεw mbase le nya ê Judas wvú waa Semon Iskaliot. ²⁷ Kε no Judas fi blεed wvudvu nen, ε Satan mum ley yí ye le. Ε Jisos gay ê wvú le, “Yanσen ege fiεε fi wo gomte keege.” ²⁸ Wee mvu ηgoo bó le to baa kieε fiεε fi wvú jemyi ê wvú nonεn ke. ²⁹ Bomew to kpwaake le no Judas to nu wee wvú geele ekele nu ε Jisos jemyi ê wvú le wvú egen eguy mwεem mvú bó shieele keedie Nkaw dvú, kenεε le wvú egen enya fiεε ê bonyii bò fuute. ³⁰ No Judas fi blεed wvudvu nonεn ε die, mum buy lo kanj mwaan γεν. Sekekíε to nu wase εntan.

Ε Jisos tefe kpwe ê boom bew bo ηgoo le

³¹ No Judas buyεε wase γεν nonεn, ε Jisos shεε gay le, “Keseen nu ε bó nu ekεw eyene bvukukε bvú wee wvú diee nu Waawee le, emum eyene ten bvukukε bvú è nu bvú Nyo' le yí ye le. ³² Ε bó

yeν bvukukε bvú Nyo' le yí ye le, tu Nyo' nu eduηce ten bvukukε bvú Waa we le yí wvú wvú Nyo' le. Ε wvú nu eduηce lo kanj mwaan. ³³ Boom bem, me nu enu beene ke wase yí kefew e nen caan. Ben nu ke eshεε egom me saa eyen ke. No me nto ηgayεε ê Bojuu, nu no me ηgayte ê ben keseen le, ‘Fô me ηgene nu ε ke ben nulo eto fó ke.’ ³⁴ Me nyaa nci ê ben, ε è nu nci wvu fwε le ben dioo ε shεε no konenè. Ben ekonènè ke naa lenληη no me nu ε ηkon ben. ³⁵ Ε ben shεke ε no konene nonεn, é fifin ege é bonyii bocii emum ekiεε le ben nu boom bem bo ηgoo le.”

Ε Jisos gay le Bitá nu ke emawen

(Mat 26:31-35; Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)

³⁶ Ε Semon Bitá mum bife ê Jisos le, “Tata, wo gene ε è nu fee?” Ε Jisos tfuse le, “Fô me ηgene nu ε ke è nulo é wo ebi me le keseen ke. Wo nu ke eshεε se bi.” ³⁷ Ε Bitá kase bife ê wvú le, “Tata, ke è nulo é me mbi wo le keseen nje la? Me nu ηke enya nshii wεm keenkpwe nje yo.” ³⁸ Ε Jisos Bife ê wvú le, “Wo nulo enya nshii wo keekpwe nje me? Ε me ensee ê wo keceey keceey le ke nyimshie nu ke eton se wo ε ma wase me bokan botete ke.”

13:23 19:26; 20:2; 21:7, 20 * **13:23** Keeshii ediekene nu ε Bojuu to ké nshii fokuse, yeem lo keba kemwaan se no diekene. **13:27** 13:2 **13:29** 12:6 **13:31** 17:1 **13:33** 8:14 **13:34** 15:12, 17; 1Jon 2:7-8; 3:11, 23; 4:11; 2Jon 5-6 **13:35** 1Jon 3:14 **13:36** 8:14; 21:19 **13:38** 18:27

14

Jisos nu Je yi gene fô Nyo' le

¹ E Jisos bvuu jeme ê boom bew bo ηgoo le λ, “Fo ben ecine é mvuntelem mvunen ebukke κε. Ben eles fitele yî Nyo' le, eles ten fitele yî yem e. ² Yew dvu Icem, nu ε bibuw nu dvú nteen. E fî be baa enu nonen, tu me mbaa ηgayte λ me ηgene nseyse bvudvuu ê ben κε. ³ E me nu ndioo ε ηgen ε nseyse bvudvuu ê ben, enkase ento enjo ben é beene enu, wvu λ fò me nu, é ben enù ten fó. ⁴ E ben kee wase je yi gene fô me ηgene.” ⁵ E Toma mum gay ê wvú λ, “Tata, κε bese kee fô wo gene κε. Bese nu eghan nεε se κiεε je yidvu?” ⁶ E Jisos tfuse λ, “E nu me je, ε è nu me keceey, ε è nu me nshii. Κε wee nulo egen fô Icem e se wvú ε fey yî yem e κε. ⁷ E ben be kee me, tu ben bee kee ten Icem. E κew yî keseen e nu ε ben ε κiεε wase wvú ε bvuu ε yen wvú le.”

⁸ E Filew gay ê wvú λ, “Tata duηce Ico ê bese, é bese eyen emum effuu.” ⁹ E Jisos tfuse ε wvú λ, “Filew, beene nu ε ce wase baay nen se wo kee me le? Wee wvù nu ε yen me le, nu ε wvú ε yen wase Icem e. Wo nulo eghan nεε le se ebvuu egayte λ me enduηce Icem ê ben? ¹⁰ Wo baa bee λ me nu yî Icem e, ε Icem nu yî yem le? Njeme wvù me njemyi ê ben nu ε κε me njemyi yî mvuηgay mwem e κε. Icem

wvù nu yî yem e nu wvù gee dilemme diew. ¹¹ Ben ebee me le λ me nu yî Icem e, ε Icem nu yî yem e. E ben baa bee me le nje fiεε fî me ηgayte, é ben bee nje dilemme di me ηgee le. ¹² E me ensee ê ben keceey keceey λ wee wvù nu ε lese fitele yî yem e nu ke egee ten dilemme di me ηgee. E wvú nu ke ege dilemme efey naa di me nu ε ηge, njefo me ηgene wase fô Icem e. ¹³ Naa la fî ben ε bife ê diee diem e, é me enge fî, wvu λ Icee Wan nulo ekeηke diee di kuuke nje Wan. ¹⁴ E ben bife naa la ê diee diem e, é me enge fî.

E Jisos kaw bonyii bew bô Keyoy ke Yuule

¹⁵ E ben koonke me, é ben egεelè bonci bem, ¹⁶ é me ηke enleke ê Icem é wvú enya ben bô wvumvu Wee Nfi é wvú enu ben ε bó sekecii. ¹⁷ Wee wvun nu Keyoy ke keceey e. Κε wvú nu wee wvù è nulo é bonyii bò è nu bo yî woη wvun e efiisen wvú κε, njefo κε bó yene wvú le κεεε kee wvú κε. Ben nu finen ε ben kee wvú, njefo wvú cee ben ε bó, ε wvú nu ke enu yî yene le.

¹⁸ Κε me nu ηke encine ben e é ben enu diεwe boom bo bonkful κε. Me nu ηke enkase ento enu beene. ¹⁹ E shεete wase caan é bonyii bò è nu bo yî woη wvun e saa ebvuu eyen me le κε. Geenεn, ben nu ke eyen me le. No me nu ηke enu dvú, nu ε ben ten nu

ke enu dvú. ²⁰ E nu ke enu ebvubwε é ben ekiεε le me nu yí Icεm e, ε ben nu yí yem e, ε me nu yí yene le. ²¹ Wee wvù kee bonci bem gεεle, nu wvuwε wvù koonke me. E wee wvù koonke me nu ε Icεm nu ke ekoonke wvù. E me nu ηke enkoonke ten wvù, enduηce ekole kem ê wvù.” ²² E Judas wvumvu (ε è yaa nu ke wε wvù bó tenε le Iskaliot κε) bife ê wvù le, “Tata, fí ghan nεε le fí wo nu ke eduηce ekole kuw ε è nu ê bese, ε è yaa nu ê bonyii bò è nu bo yí won wvun e κε?” ²³ E Jisos tfuse ê wvù le, “E wee koonke me, é wvù egeelè njeme wεm, é Icεm ekoonke wvù, é bee Icεm ke eto fô wvù le ecee bee bó. ²⁴ Ke wee wvù baa koonke me ké no gεεle njeme wεm κε. Ke njeme wvù ben yuuke nu wεm κε. E nu wvu Icεm wvù tum me.

²⁵ Mwεεm mvun nu ε me njemyí ê ben mbεε beene. ²⁶ Geenεn, Wee Nfi wvù è nu Keyoy ke Yuule wvù Icεm nu ke eciinse ê diee diem e nu ke eyεεyi ben bò mwεεm mvunciim ebvuu ege é ben ekumyi mwεεm mvunciim mvù me nu ε njeme wase ê ben. ²⁷ Me nu ε ηγεε nyεkeey le wvù enu ben ε bó. Me nyaa nyεkeey wvù è nu wvuwεm ê ben. Ke me nyaa nyεkeey wvun ê ben no bonyii bò è nu bo yí won wvun e ké no nyaa κε. Fo ben ecinε é mvuntelem mvunen ebukke kenεε kenke

jan κε. ²⁸ Ben nu ε yuw wase no me ηgayte le me ηgene wa lo, ε me nu ηke enkase ento enu beene. E ben be koonke me, tu ben bee elanjanε lo, njefo me ηgene ε è nu fô Icεm e, no Icεm kuuke fele me. ²⁹ Keseen nu ε me ε njeme wase fεε fin ê ben é fí se keeke ekooy, wvu le fí ke dioo ε kooy, é ben emum ebee me le. ³⁰ Ke me mbεε embvuu enshe enjemyi beene baay κε, njefo nfon wvù saake won wvun too wase. Ke è nu le wvù kenke mvunηay ê me ê we κε. ³¹ Geenεn, me ηgee ε è nu no Icεm nu ε gay le me engeè wvu le bonyii bò è nu bo yí won wvun e nulo ekiεε le me ηkoonke Icεm. Ben eja we é bó enε.”

15

Jisos nu kete ε bonyii bew nu tíεw yidvu

1 “E nu me twen kete ke mvuntam e ke cεεy cεεy, ε Icεm nu wee wvù seysee twen wvudvu. ² Tíεw yem yicii yí baa yumte mvuntam, nu ε wvù ke faashε bvuse, ε yí yumte mvuntam nu ε wvù ke seyse kpwεce wvu le yí eyuule emum eyumte mvuntam nteen. ³ Njeme wvù me njeme wase ê ben nu ε ge wase ben ε no yuule. ⁴ Ben emεy enù yí yem e, é me enu ten yí yene le. Ke tiεw nulo eyum mvuntam eyineyin se yí nu yí kete le κε.

Ɛ nu ke ɛɛɛɛ no ke è nulo é ben ege fiɛɛ se ben nu yî yɛm e ke. ⁵ Ɛ nu me twenj kete ke mvuntam e, ɛ ben nu tíew yidvu. Wee wvù nu yî yɛm e ɛ me nu ten yî ye le, nu wvuwe wvù nu diɛwe tíew yì nulo eyumte mvuntam nteen e, njefo é me mbaa enu, wee saa ege fiɛɛ ke. ⁶ Wee wvù nu se wvù ɛ mɛy ɛ no nu yî yɛm e nu diɛwe tíew yì bó efasse elanj lo, é yí eyumten e. Kfuu yiyɛ tíew nu ɛ bó nu ke ebaance elanj ê nguy e é yí efie lo. ⁷ Ɛ ben mɛy ɛ no nu yî yɛm e ɛ diɛw yɛm nu yî yene le, ben é bife naa la fi ben shieele, é bó ege fí fô ben e. ⁸ Ɛ ben nu diɛwe tíew yì yumte mvuntam nteen e, é fifin enyaa diee di kuuke ê Icɛm, emum eduŋci le ben nu bonyii bem bo ngoo le.

⁹ No Icɛm koonke me nu ke ɛɛɛɛ no me nkoonke ben. Ben emum emɛy enù ente jo kenkonɛn kem. ¹⁰ Ɛ ben geele bonci bem, é ben emɛy enu ente jo kenkonɛn kem, ke no me nu ɛ ngeɛ bonci bo Icɛm e ɛ mɛy ɛ no nu ente jo kenkonɛn kew. ¹¹ Mwɛɛm mvun nu ɛ me njemyi ê ben wvu le njon wɛm nulo enu fô ben e, é ben emum ekenke njon wvù nu ɛ yinɛn. ¹² Nci wɛm nu wvun wvù nu le ben ekonɛnè ke no me nkoonke ben. ¹³ Ke kenkonɛn kemew bvuu nu dvù kè kuuke fele kè le wee enya nshii we ekpwe nje nsáa ye ke. ¹⁴ Ɛ ben gee

fiɛɛ fi me ngayte le ben egeè, tu ben nu nsáa yɛm. ¹⁵ Ke me mbvuu ntenje ben le boom bo lemme le ke, njefo ke waa lemme ké no kee fiɛɛ ficii fi cee ekole we gee ke. Me ntenje wase ben le nsáa yɛm njefo fiɛɛ ficii fi me n'yuw ê Icɛm nu ɛ me ɛ nge wase ben ɛ kɛɛ. ¹⁶ Ke è to caw ben me ke. Ɛ to caw me ben, mbaa ngeɛ le ben egen enu diɛwe tíew yì yumte mvuntam e, mvuntam ɛ è nu mvù nu ke emɛy nu dvù le. Ɛ ben gee nonɛn, naa la fi ben ɛ bife ê Icɛm ê diee diem e é wvù enya ê ben. ¹⁷ Nci wvù me nyaa ê ben nu ke wvun wvù le, ben ekonɛnè.

Ɛ Jisos gay le won wvun nu ke ebane bonyii bowene

¹⁸ Ɛ bonyii bò è nu bo yî won wvun e bane ben, é ben no kee le bó to yaw kɛw no bane ɛ è nu me ɛ se no bane ben. ¹⁹ Ɛ ben be nu bonyii bo yî won wvun e, tu bonyii bò è nu bo yî won wvun e be koonke ben diɛwe bonyii bobole. Geenɛn, ke ben baa nu bonyii bo yî won wvun e ke. Me nu ɛ ncaw wase ben ɛ mbvuse ente jo bonyii bo yî won wvun e. Ɛ nɛɛ fiɛɛ fi bonyii bò è nu bo yî won wvun e bane ben. ²⁰ Ben ekume njeme wvù me nto njemyɛɛ ê ben le ke waa lemme ké no kuuke fele cee ekole we ke. Ɛ bó bone bikaa ê me ejim, tu bó nu ke ebon ten ê ben ejim. Ɛ è be nu le bó yuuke njeme wɛm e, tu bó nu

ke eyuw tɛn wene le. ²¹ Fin nu fiɛ fi bó nu ke ege bó ben nje me, njefo ke bó yaa kee wvú wvú to tumɛɛ me ke. ²² Ɛ è be baa nu le me nu ɛ nto ɛ njeme ê bó, tu bó be baa ekeŋke jay ke. Geenɛn, keseen nu ɛ ke bó keŋke fiɛ keetaŋe diuw dvú yí bibefe bibole ke. ²³ Wee wvú bane me nu ɛ wvú bane Icɛm tɛn. ²⁴ Ɛ è be baa nu le me nu ɛ nge kfuu dilemme di wee ke baa yuu ge wase enteleŋ jo bó, tu bó be baa ekeŋke jay ke. Geenɛn bó nu ɛ yɛn, ɛ no bane ke me noo Icɛm. ²⁵ Fifin nu nonɛn keege é diɛw eto ekocɛn no bó to saŋɛɛ ê N'wa' bonci bobole le, 'Bó ban me ɛcici.'

²⁶ Geenɛn, Wee Nfi wvú me nu ŋke enciɛnse nu ke eto ɛ wvú nɛ fô Icɛm e. Wee Nfi wvun nu wvú è nu naa Keyoy ke keceɛy e kè nɛn'yi fô Icɛm e. Seke wvú ɛ to, wvú nu ke eben jim nsaw wɛm. ²⁷ Ben tɛn nu ke eben jim nsaw wɛm, njefo ben nu ɛ no nu beene ɛ keɔw fonkɛw."

16

¹ "Me njemyi mwɛɛm mvun mvunciim ê ben wvu le fo ben ke egbwe yí mbee wene le ke. ² Bó nu ke ekuŋ ben yéw bunle le. Yí keceɛy e, kefew too lo kè wee nu ke edioo yuu wee mvu ben e, eyuu kpwaake le wen gee ɛ è nu lemme di jee fô Nyo' le. ³ Ɛ bó nu ke egee nonɛn, njefo ke bó baa kiɛɛ wase Icɛm kenɛɛ

me ke. ⁴ Me njemyi mwɛɛm mvun mvunciim ê ben nɛn wvu le seke kefew kedvu ɛ kocɛn, é ben ekume le me nto nu ɛ njeme wase é ben ekume mvú.

Lemme di Keyoy ke Yuule nu ke eto egee

Me nto mbaa njeme mwɛɛm mvun é ben fonkɛw ke, njefo me nto ŋké no nu ke beene. ⁵ Keseen nu ɛ me ntuu wase jim fô wvú wvú to tumɛɛ me le. Geenɛn, wee mvu ben e baa cim bife é me le laa me ŋgene fɛɛ le. ⁶ Ben nu yii yii njefo me nu ɛ njeme wase mwɛɛm mvun é ben. ⁷ Naa no fí cim nu nonɛn, é me ensee é ben keceɛy le, è nu lo fiɛ fi jee fô ben e le me enɛn. Ɛ me nu se me ɛ ngen, Wee Nfi we saa eto fô ben e ke. Geenɛn, é me ngen lo, emum enciɛnse wvú fô ben e. ⁸ Ɛ wvú nu ke edioo ɛ to, etooshe bonyii bò è nu bo yí woŋ wvun e, ege é bó eyɛn kebefɛ kebole, ege é bó eyɛn fiɛ fi è nu nce wvu teytey, ege tɛn é bó eyɛn fi è nu nsaw Nyo'. ⁹ Wvú nu ke ege é bó eyɛn kebefɛ kebole no bó baa lese fitele yí yɛm e ke, ¹⁰ ege é bó eyɛn fiɛ fi è nu nce wvu teytey no me ŋgene wase fô Icɛm e, ɛ ben yaa bæɛ ke ebvuu eyɛn me le ke. ¹¹ Ɛ wvú nu ke ege é bó eyɛn fiɛ fi è nu nsaw Nyo' njefo nfon wvú saake woŋ wvun nu ɛ nsaw ɛ koo wase wvú.

12 Me mbεε ηκηηke naa mwεεm nteen keenjeme ê ben, geenεn ke è nulo é mvú eley bitem binεn e keseen ntay κε. 13 Seke wvú wvú Keyoy ke keceey e ε to, efi ben é ben ekiεε keceey keci. Ke wvú yaa nu ke ejemyi ε è nu yî mvunγay mwew e κε. Fiεε ficii fi wvú nu ε yuw nu fi fi wvú nu ke ejemyi, mum seηe ê ben mwεεm mvú nu ke eto. 14 Wvú nu ke eduηce bvukuke bwem, no wvú nu ke ejoo ε è nu fiεε fi è nu fiem seηe ê ben. 15 Fiεε fi Icεm e ficii nu fiem. E neε fiεε fi me ηgayte le wvú nu ke ejoo ε è nu fiεε fi è nu fiem seηe ê ben.

Yii boom bo ηgoo le bo Jisos e nu ke etu nlanlan

16 E shεete wase caan ben saa ebvuu eyεn me le κε, dioo ε mooce caan é ben ebvuu ekase eyεn me le." 17 No Jisos jeme nonεn, ε boom bew bo ηgoo le bomew ghay εbonεbon le, "E se nu la fi wvú gayte ê beene le, è shεete wase caan beene saa ebvuu eyεn wen e κε, ke dioo ε mooce caan ebvuu ekase eyεn wen e, bô le wen gεne fô Icee wen e? 18 Fiεε fi wvú se duu le è shεete wase caan se nu naa le la? Ke beene baa kiεε fiεε fi wvú jemyi nonεn κε."

19 E Jisos dioo kiεε le bó gomte keebife ê wen fiεε fi wen jeme, mum bife le, "Ben ghayte εbenεben ekumε fiεε fi me ηgayte le, 'E shεete wase caan ben saa ebvuu eyεn me le κε, ke dioo ε mooce caan é

ben ebvuu ekase eyεn me le' le? 20 E me ensee ê ben keceey keceey le, ben nu ke ebeele kpwe, fuunke ε bonyii bô è nu bo yî wonη wvun lanlanje lo fibole. Ben nu ke enu yî yii le, geenεn ε yii yene yin nu ke enε etu nlanlan. 21 Kpwoon ké dioo nu yî lume le, no yuuke nsase, ηjefo kefew kew keeboo nu ε kocεn wase. E wvú ké dioo ε boo wase wan, wvú saa ebvuu ekumyi nsase wvudvu κε, ηjefo wvú yuuke wase ε è nu njonη le wee wvu wum nu ε to yî wonη e. 22 E nu κε no fi nu fô ben e keseen. Ben nu yii yii, geenεn ε me nu ηke endioo ε ηkase ε n'yeη ben e, é ben ekεηke wase ε è nu nlanlan fô mvuntelem mvunεn e, ε wvuwe nlanlan nu ke enu wvú wee yaa nulo ke efi ê ben κε. 23 E nu ke enu kefew kekiε le, ben saa ebvuu ebife fiεε ê me κε. E me ensee ê ben keceey keceey le, é ben bife naa la ê Icεm, é wvú enya fiεε fidvu ê ben ê diee diem e. 24 E kεw lo ε to ε buy keseen e, nu ε ben ke baa bife wase fiεε ê Icεm ê diee diem e κε. Ben ebife, é ben ekεηke, wvu le nlanlan wene eyiηsen.

25 Me njemyi njeme wvun ε è nu κε ê bonηan e, geenεn kefew too lo kè me n'yaa mbεε ηke embvuu enjeme ê ben ê bonηan e κε. Me nu ηke enjemyi wase ê ben ε è nu endan ekumε Icεm. 26 E nu ke enu kefew kekiε le, é ben biite fiεε ê Icεm ê diee diem e. Ke me ηgayte ê ben le me nu ηke enlεke fiεε ê Icεm ben e

ke. ²⁷ Icɛm kebɛɛ kooŋke ben, njefo ben nu ɛ koŋ me ɛ bvuu ɛ bee lɛ me nɛ fô wvú wvù Icɛm e. ²⁸ Me nto nɛ fô Icɛm e nto yî won wvun e, ɛ no nɛn'yi wase yî won wvun e ntuu jim fô Icɛm e.”

²⁹ No Jisos jeme nonɛn ɛ boom bew bo ŋgoo le bense lo gay lɛ, “Anghaal! Wo jemyi naa keseen teyten ɛ è yaa bvuu nu ê bonŋan e kɛ! ³⁰ Keseen nu ɛ bese ɛ yɛn wase lɛ wo kee mwɛɛm mvunciim yaa cɛyte lɛ wee ke ebife kɛ lo fiɛɛ ê wo kɛ. Fifi nu ɛ ge bese ɛ mum ɛ bee lɛ wo nɛ fô Nyɔ' le.” ³¹ ɛ Jisos tfuse ê bó lɛ, “Ben fɛn nu ɛ bee keseen e? ³² Kefew too lo, ɛ kí ɛ to naa wase, kè ben nu ke etawse mwaan mwaan é wee egɛne ê wvú yew, cinɛ me le me ɛmbeŋ. Geenɛn kɛ me nu me ɛmbeŋ kɛ, njefo Icɛm nu bee wvú. ³³ Me njemyi mwɛɛm mvun ê ben wvu lɛ no ben nu yî yɛm e, ben emum ekɛŋkè nyekeey. Yî won wvun e nu ɛ ben kɛŋke bonŋɛw, geenɛn ben esakenè. Me nu ɛ nso wase won wvun.”

17

ɛ Jisos bunle fô bonyii bew

¹ ɛ Jisos ke jeme njeme wvun mɛse, mum nɛ cake ejise taa we bunle lɛ, “Icɛm, kefew nu ɛ kocɛn wase. Duŋcɛ bvukukɛ bvú Waa wo le wvu lɛ Wan tɛn nulo eduŋcɛ bwuw bvukukɛ. ² Wvú nulo eduŋcɛ

njefo wo nu ɛ nya mvunŋay ê wvú ê we jo wee wvu wum tfuu lɛ wvú enya nshii wvú mɛy lo ê boba bocii bò wo nu ɛ nya ê wvú. ³ ɛ nshii wvú mɛy lo wvun nu fin fi lɛ bó ekeè wo wvú è nu kɛ wo Nyɔ' wvu keceɛy, ebvuu ekee tɛn me wvú Jisos Klistu wvú wo to tumɛɛ le. ⁴ Me nu ɛ nduŋcɛ wase bvukukɛ bwuw yî nshɛ le no me nu ɛ mɛse lemme di wo to nyaɛ lɛ me enlem e. ⁵ Yî keseen e Icɛm, kase enya me bvukukɛ mbew yo le bvù me nto nshee ŋkɛŋke fwele ɛ won sɛ ke kɛw e.

⁶ Me nu ɛ nduŋcɛ wase wo ê bonyii bò wo to baayɛɛ ê won jan nya ê me le. Bonyii ban to nu buw, ɛ wo mum nya bó ê me. ɛ bó nu ɛ yuw diɛw yo le. ⁷ Bó nu ɛ kiɛɛ wase keseen lɛ fiɛɛ ficii fi me ŋkɛŋke nu ɛ fi nɛ ɛ è nu fô wo le. ⁸ Me njemyi nɛn njefo me nu ɛ nya wase diɛw yì wo to nyaɛ ê me ê bó, bó ɛ fiisɛn, ɛ mum ɛ kiɛɛ yî keceɛy e lɛ me nɛ fô wo le, ɛ bee tɛn lɛ è to tum wo me. ⁹ Me mbunlee nɛn ɛ è nu fô boban e. Kɛ me mbunlee ɛ è nu fô boba bò è nu bo yî won wvun e kɛ. Me mbunlee ɛ è nu fô boban bò wo nu ɛ nya ê me le, njefo è nu bonyii buw. ¹⁰ Bonyii bocii bò me ŋkɛŋke nu bonyii buw, ɛ bonyii bocii bò wo kɛŋke nu bem. ɛ nu yî bó le wvú bvukukɛ bwem yen'yi. ¹¹ Keseen nu ɛ me n'yaa mbɛɛ

ê won̄ jan ke. Geen̄n bó bee ê won̄ jan, ε me n̄kaase wase ntoo fô wo le. Icem wvù yu-
ule, geele bó ê diee diuw di wo
nu ε nya ê me le, wvu le bó
nulo enù yî wee le mwaan̄ ke
naa no bee wo nu yî wee le
mwaan̄.

12 Seke me nto nu bee bó,
me nto nu ε n̄gee bó ê diee
diuw di wo nu ε nya ê me le.
Me nu ε n̄ceȳcey bó wee mvu
bó le baa la, efey ke wvuwe
wvù to nu wase wee wvù nu
ke ela le. E fin̄ to nu wvu le
fiεε fi bó san̄εε ê N̄wa' Nyo' le
eto ekoc̄n. 13 Keseen nu ε me
n̄kaase wase ntoo fô wo le, ε
mwεem mvun nu ε me njemyi
mbεε yî won̄ wvun e wvu le
è nulo é bó ek̄n̄ke n̄jon̄ wvu
wεm ε wvú ε yin̄sen yî bó le.
14 Me nu ε nya wase diεw yo
can yibole, bonyii bò è nu bo
yî won̄ wvun e ε mum ε no
bane bó njefo ke bó nu bonyii
bo yî won̄ wvun e ke, len̄len̄
no ke me nu wee wvu yî won̄
wvun e ke. 15 Ke me mbun-
lee nen̄ le wo ebvuse lo bó yî
won̄ wvun e ke. Me mbunlee
ε è nu le wo egemgem bó fo
bó eley can wee kebefε wε le.
16 Ke bó nu bonyii bo yî won̄
wvun e ke, len̄len̄ no ke me nu
wee wvu yî won̄ wvun e ke.
17 Seyse bó egεε é bó eyuulè
ente jo keceey. Diεw yo nu
keceey. 18 No wo to tumεε me
yî won̄ wvun e, nu ke len̄len̄
no me nu ε ntum bó yî won̄
wvun e. 19 Me ε mum ε n̄seyse
ekole kem ε n̄gee n̄je bó, wvu

le è nulo ten̄ é bó eseyse bibole
bikuu egεε yî keceey.

20 Ke me mbunlee ke ε è nu
fô bonyii ban e maan̄ ke. Me
mbunlee ten̄ fô bonyii bocii
bò nu ke eyuw diεw yibole
elese fitele yî yem e. 21 Me
mbunlee le bó bocii ke enu
yî wee le mwaan̄ ke naa no
wo wvù Icem nu yî yem e ε
me nu yî yo le. Me mbunlee
le bó ten̄ ke enu yî yese bee
wo le wvu le bonyii bò è nu
bo yî won̄ wvun e ebee le è
to tum wo me. 22 Bvukuke
bvù wo to buwεε me dvú nu
ε me ε nya wase ê bó wvu le
bó nulo enù yî wee le mwaan̄,
ke naa no bee wo nu yî wee le
mwaan̄, 23 ε me nu yî bó le, ε
wo nu yî yem e. Le bó elooci
nù yî wee le mwaan̄, nonen̄
é bonyii bò è nu bo yî won̄
wvun e emum ekiεε le è tum
wo me, ε wo koon̄ke bó ke naa
no wo koon̄ke me. 24 Icem, me
nshieele le boba bò wo nu ε
nya ê me ke enu ten̄ bee bó
fô me nu, wvu le bó ke eyen̄
bvukuke bvù wo to nyaε ê me
n̄je ken̄kon̄en̄ kuw fô me le ε
won̄ wvun se ke kew e. 25 Eey
Icem wvu teȳtey, ke bonyii bò
è nu bo yî won̄ wvun e kee
wo ke, geen̄n ε me n̄kee wo,
ε bonyii bem ban nu ε kieε le
è tum wo me. 26 Me nu ε n̄ge
wase bó ε kieε wo, ε me mbεε
n̄ke en̄gee ke ε bó kee wo, wvu
le ken̄kon̄en̄ kè wo nu ε kon̄
me dvú nulo enu yî bó le, ε me
ten̄ nu yî bó le.”

18

Ɛ bó tum bonyii bo nci le Ɛ bó ɣen koo Jisos
(*Mat 26:47-56; Mak 14:43-50; Luk 22:47-53*)

¹ Ɛ Jisos ke bunle mese, Ɛ bó boom bew bo ɣgoo le ne fó, ɣen lente kelonɛ kè bó teɣe le Kidlon, buy kewvu keki fô wɛɛ ketaan wvumew e, mum ley jó. ² Ɛ to nu Ɛ Judas wvú to gesɛɛ Jisos kee ten bvudvuu bvudvu, njefo Jisos bó boom bew bo ɣgoo le to ké no ɣene taashi fó efonɛfon. ³ Nonɛn, Ɛ Judas mum ɣen fô bó ɣgoo bonyii bo nci le noo bonyii bomew bò to cɛyte yew ncese. Bonyii ban nu Ɛ è to tum bocee ncese bo baay baay noo Bofalasii bó. Bó to ɣene kenke bin'yeese bó dinguci Ɛ bó Ɛ tfuw noo mwɛɛm mvu jem e. ⁴ No Jisos to kee wase fiɛɛ fi to nu keeke ekooy bó wvú, Ɛ wvú mum bence to fwe, bife ê bó le, “Ben gomte Ɛ è nu yɛɛ?” ⁵ Ɛ bó tfuse ê wvú le, “Jisos wvu Nasalet.” Ɛ Jisos gay ê bó le, “Ɛ nu me wvudvu.” Ɛ to nu Ɛ Judas wvú to gesɛɛ wvú leeme bó bonyii bodvu. ⁶ No Jisos gay ê bó le è nu wen wvudvu, Ɛ bó kaa tu lo jim jim, gbweken fokuse. ⁷ Ɛ wvú bvuu bife ê bó le, “Ben gomte Ɛ è nu yɛɛ?” Ɛ bó tfuse le, “Jisos wvu Nasalet.” ⁸ Ɛ Jisos gay ê bó le, “Me nu Ɛ nsee wase ê ben le è nu me wvudvu. Ɛ ben fen gomte Ɛ è nu me, é ben cine Ɛ bonyii ban no ɣene.” ⁹ Wvú to gay nonɛn keege é

fí eto ekocɛn ê diɛw yì wvú to jemyɛɛ wase ê Nyo' le wen to baa lase wee mwaan fô bò wvú to nyaɛ ê wen e ke.

¹⁰ Semon Bita to kenke nyo jem. Ɛ wvú mum dvun ê ɣku le, cun kentunɣun ke nfwa ekole ke bocee ncese le ke ɛɛɛy dvú, sum. Diee di nfwa wvudvu le to nu Malkus. ¹¹ Ɛ Jisos gay ê Bita le, “Kase etfuse nyo yo ê ɣku le. Ke me nu en'wu fiko fi ɣɛw e fi Icɛm nu Ɛ nya ê me le?”

Ɛ bó jo Jisos ɣen dvú fô Annas e

¹² Ɛ ekole ke bonyii bo nci le bó ɣgoo bonyii bo nci le noo bonyii bò to cɛyte yew ncese Bojuu mum ghen Jisos kay wvú bó bokfuu. ¹³ Ɛ bó yaw jo wvú ɣen dvú fô Annas e, njefo Annas to nu icee kpweɛ Kayfas wvú to nu ekole ke bocee ncese le kelum kekɛ le. ¹⁴ Kayfas wvun nu wvú to nyaɛ wase ntefe ê Bojuu le fí jee le wee mwaan ekpwe fô bonyii le bocii.

Ɛ Bita tun le ke wen kee Jisos ke

(*Mat 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57*)

¹⁵ No bó to ɣene bó Jisos nonɛn, Semon Bita bó waa ɣgoo Jisos mvu to bii wvú le. No waa ɣgoo Jisos wvun to nu Ɛ ekole ke bocee ncese le kee wvú, Ɛ wvú mum bi Jisos e ɣen ley fô lakfulɛɛɣ ekole ke bocee ncese le. ¹⁶ Ɛ Bita shɛɛ no leeme ekfun mbew diuw ketaan e. Ɛ waa ɣgoo Jisos

wvudvu wvù ekolε ke bocee ncese le to kee, kase buy to jeme bô wan kpwoon wvù to cεyte diuw ketaan, jo Bita ley bô wvù. ¹⁷ Ε wan kpwoon wvudvu bife ê Bita le, “Κε wo nu tεn wee ηgoo wee wvun?” Ε Bita tfuse le, “Κε me nu κε.” ¹⁸ Ε to nu ε ekfuη leε, ε boom bo lemme le bô bonyii bô to cεyte yew ncese ε fwεε ηguy ε no leemene fó yosene. Ε Bita mum fey, γεν no leeme bô bó yosene tεn.

Ε εκολε ke bocee ncese le biwce mwεεm ê Jisos

(Mat 26:59-66; Mak 14:55-64; Luk 22:66-71)

¹⁹ Ε εκολε ke bocee ncese le mum no biwci mwεεm ê Jisos ekumε boom bew bo ηgoo le noo ekumε n'yεεyi we. ²⁰ Ε Jisos tfuse ê wvù le, “Me ηké no njemyi ê wonη tfuu endan. Me ηké no n'yεεyi bonyii yéw bunle le noo yew ncese le fô Bojuu bocii nu ε tase. Κε me ηke mbaa enjemyi wase fiεε ê nnyile le κε. ²¹ Wo biwci mwεεm mvun ε è nu ê me nje la? Ε biwci ε è nu ê bonyii bô ké no yuuke no me n'yεεyi. Bó kee naa fiεε fi me ηké no njemyi.” ²² No Jisos jeme nonεn, ε wee mvu ηgoo bonyii bô to cεyte yew ncese wvù to leeme fó nceencee tum εbo ê wvù entuntun, bife ê wvù le, “Ε yin nu je yi wo tfuuse fiεε jó ê ekolε ke bocee ncese le?” ²³ Ε Jisos bife ê wvù le, “Ε me fεn nu ε njeme ε njay, é wo dunce jay wvudvu. Ε me fεn njemyi ε è nu keceεy, wo ε kaa ε sun lo

me nje la?” ²⁴ Ε Annas mum ne ciinse Jisos fô Kayfas wvù ekolε ke bocee ncese le. Ε Jisos to bεε κε ε bó ε kay bô bokfuu.

Ε Bita bvuu tun le κε wen kee Jisos κε

(Mat 26:71-75; Mak 14:69-72; Luk 22:58-62)

²⁵ No Semon Bita to bεε leeme yosene ηguy, ε bonyii bife ê wvù le, “Κε wo nu mvu ηgoo bonyii bew e?” Geenεn ε Bita tun gay le, “Κε me nu mvu κε.” ²⁶ Ε waa lemme ekolε ke bocee ncese le mvu bvuu bife ê Bita le, “Me mbe mbaa n'yεn wo le ben ε wvù ê wεε ketaanη we le?” Waa lemme wvudvu to nu wee kfuu di wee we wvù Bita to sumεε kentuntunη kew e. ²⁷ Ε Bita bvuu tun. Κε sekedvu, ε nyimshie mum tonη.

Ε bó γεν bô Jisos fô Baylet e
(Mat 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5; Luk 23:1-5)

²⁸ Ε bonyii mum jo Jisos fô yew e fo Kayfas no gene dvú ê ntow wee wvu Lum wvù to saake jó le. Ε to nu ε è bεε lo entantantη. Ε bó díoo γεν fanε yaa ley fibole γεν ê ntow wee wvudvu le κε, njefo é bó to ley lo, emum etuu ηkfum, saa ebvuu edie Nkaw Danefey κε. ²⁹ Nonεn ε Baylet mum buy to yen bó le bife ê bó le, “Fiεε fi ben yen ε wee wvun ε jay nu la?” ³⁰ Ε bó tfuse ê wvù le, “Ε wee wvun be baa buw fiεε, tu bese baa too bô wvù keenya ê wo κε.” ³¹ Ε Baylet tfuse ê bó le, “Ben ejo wvù esaw bii no wene nci

gomte.” E Bojuu gay ê wvú le, “Kε bese κηηke mvunḡgay keeyu wee ke.” ³² E njeme wvun mum to kocεn ê diεw yì Jisos to jemyεε wase dunḡci kfuu kpwe yì wvú to nu keeke ekpwe le. ³³ E Baylet kase ley ḡεn ê ntow we le, tee ε bó to bô Jisos, ε wvú bife ê wvú le, “E nu wo wvù Nfon Bojuu le?” ³⁴ E Jisos bife ê wvú le, “Wo jemyi fin ε è nu ηkpawawce wvuwo, nuu è jeme wee ê wo ekumε me le?” ³⁵ E Baylet bife ê wvú le, “Me nu wee Juu le? E nu bonyii buw bo won e bô bocee ncese bo baay baay bò to bô wo ε nya ê me. Wo jay ε è nu la?” ³⁶ E Jisos tfuse ê wvú le, “Kε bvunfon bwem nu diεwe bvú yì won wvun e ke. E bvunfon bwem be nu diεwε bvú yì won wvun e, tu bonyii bem bo lemme le be ε diu wvu le fo bó enya me can Bojuu le ke. Geenεn ke bvunfon bwem nu bvù nε yì won wvun e ke.” ³⁷ E Baylet mum bife ê wvú le, “Kε tu wo nu Nfon?” E Jisos tfuse ê wvú le, “E nu no wo gay le me nu Nfon. Bó to boke me, ε me nto yì won wvun e nje fin fi le me ento enjeme ekumε keceεy. Wee tfuu wvù bii keceεy e ké no yuuke diεw yεm e.” ³⁸ E Baylet ghay le, “Kεceεy nu la?” No wvú ghay nonεn mum kase buy ḡεn yεn Bojuu ba le gay ê bó le, “Me mbaa n'yεn fiεε fi wvú jay e ke. ³⁹ Geenεn ben κηηke nce wene mvu le è ké dioo nu kefew ke Nḡkaw Danḡfey e, ε me

mbvuse wee ncaw mwaan yew. Ben gomte le me embvuse ε è nu Nfon wene Bojuu le?” ⁴⁰ E Bojuu bodvu wam lo foweεwe le, “Aay, ke bese gomte wee wvun ke, bvuse ε è nu Balabas!” Balabas wvun to nu ekufe ke coon e.

19

¹ E Baylet mum jo Jisos nya ε bó njin bô bonḡbwān. ² E bonyii bo nci le lu kefo ke bvunfon e ε kí nu bíay bíay bon ê wvú εfa, jo ndvu bvunfon ε yì yεεle lo, shfuse yì ye le. ³ E bó mum no too fô wvú le bune wvú gayte le, “Biaa kεmbaan! Nfon Bojuu!” No bó gee nonεn no njine wvú bô can. ⁴ E Baylet bvuu buy εkfuḡ gay ê bonyii le, “Ben eyεn, me nu embvuse wee wvun enya ê ben, wvu le ben ekiεε le me mbaa en'yεn fiεε fi wvú jay e ke.” ⁵ E Jisos mum buy no too bô kefo ke bíay e εfa noo ndvu bvunfon ye le. E Baylet mum gay ê bó le, “Ben etaa eyεn wee wvudvu wvun!” ⁶ E bocee ncese bo baay baay bô bonyii bò to cεyte yew ncese dioo yεn wvú le nonεn, mum no wamte lo le, “Ta lo wvú yì kentam e, ta lo wvú yì kentam e!” E Baylet gay ê bó le, “Ben ejo wvú bô can yene eta yì kentam e, njefo me mbaa en'yεn jay we le ke.” ⁷ E Bojuu bodvu tfuse ê wvú le, “Bese κηηke nci wese, ε nci wvudvu dunḡci le wvú κηηke keekpwe, njefo

wvú nu ε ge ekole kew le wen nu Waa Nyo'." ⁸ Ε Baylet dioo yuw njeme wvun bvuu κηηκε lo nfan baay. ⁹ Ε bô Jisos bvuu tu jim ê kebuw e, ε wvú bife ê Jisos le, "Wo ne fεε?" Geenen ε Jisos fanε yaa tfuse fiεε ke. ¹⁰ Ε Baylet bife ê Jisos le, "Κε wo nu ejeme ê me le? Κε wo kee le me ηκηηκε mvunγay keencine wo le mbvuu ηκηηκε mvunγay keenγay é bó eta wo yî kentam e le?" ¹¹ Ε Jisos tfuse ê wvú le, "Κε wo bee eκηηκε mvunγay ê me we se bó to nya mvunγay mvudvu ê wo fowe ke. Nonen nje fifin, wee wvú nya me can yo le nu ε wvú κηηκε kebefε ε kí kuuke fele kuw."

¹² Ε Baylet dioo yuw njeme wvun, mum κew no gomte je keecinε wvú le. Geenen ε Bojuu wam lo foweεwe le, "Ε wo mom lo ε cine wee wvun e, tu ke wo nu nsaa Kaysa wvú Nfon wvu baay wvu Lum ke. Wee tfuu wvú bense ekole kew le wen nu nfon nu wee bvuban wvu Kaysa." ¹³ Ε Baylet dioo bvuu yuw wvun njeme, mum buy bô Jisos, shii yî kentaw ke nsaw e fò bó to teje le Bvudvuu bvú bó bom bô Eta, teje ê díew Ibulu le le Gabata. ¹⁴ Ε to nu wase Diuu di Nseyse wvu Nkaw Danεfey e, ε kefew to nu wase díewe didiuu yuufe ncow difεε le. Ε Baylet jeme ê Bojuu le, "Ben etaa eyen Nfon wene wvun!" ¹⁵ Ε Bojuu bodvu no wamte lo le, "Gene lo bô wvú, gene lo bô wvú, ta lo wvú yî kentam e!" Ε Baylet bife ê bó le, "Me enta Nfon wene yî kentam e le?"

Ε bocee ncese bo baay baay tfuse ê wvú le, "Κε bese κηηκε Nfon mvu efey Kaysa ke." ¹⁶ Ε Baylet mum nya Jisos ê bó le bó egen eta yî kentam e.

*Ε bó ta Jisos yî kentam e
(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32; Luk 23:26-43)*

¹⁷ Ε bó mum jo Jisos, buy bô wvú. Ε wvú tuu kentam kew no gene fò bó teje le Ngbwow Ekole, teje ê díew Ibulu le le Golgota. ¹⁸ Ε bó mum gen ta wvú fó yî kentam e, ta ten bonyii bomew bofεε yî bintam e, wvumvu εεεε, wvumvu ηκηηκο, ε Jisos no nu entelen. ¹⁹ Ε Baylet ten san fiεε fimew ε bó ta yî kentam ke Jisos e. Fiεε fi wvú to sanεε fidvu to nu le, "Jisos wvu Nsalet, Nfon Bojuu." ²⁰ Bojuu nteen to nu ε tan fiεε fi wvú to sanεεε fidvu, njefo fò bó to taε Jisos yî kentam e to nu nceencee mbew ke-laante le, ε wvú to san fiεε fin ê díew Ibulu bô yi Latin noo yi Glek e. ²¹ Ε bocee ncese bo baay baay bo Bojuu le gen gay ê Baylet le, "Fo wo esan le, 'Nfon Bojuu' ke. Sanε ε è nu le, 'Wee wvun duu le wen nu Nfon Bojuu.'" ²² Ε Baylet tfuse ê bó le, "Fiεε fi me nsan nu ε me ε nsan wase."

²³ No bonyii bo nci le to taε wase Jisos yî kentam e, mum jo ndvú ye gaw ê bikuu bi-bole mondvuum monem no bó to nu. Bó to nu ε jo naa noo kekum kew. Geenen ε kekum kin nu ε bó to tum ke lo kenlaaten e ε κew yî

kendonj e ε bow ε buy yî bikaa le. ²⁴ Nonεn ε bó mum jeme εbonεbon le, “Fo beene esaa kekum kin ke. Beene etum kanj, eyen wee wvù nu ekenjke.” Fifin to kooyi keege é fí eto ekocεn no bó to sanjεε ê Njwa' Nyo' le le,

“Bó to nu ε gaw ndvú yem fô bikuu bibole, tum kanj bô kekum kem.”

Nonεn bonyii bo nci le bodvu to nu ε ge ke naa fiεε fidvu fin.

²⁵ Geenεn, bokεnε bomew to leeme fô mbew kentam ke Jisos e. Bokεnε ban to nu bwee Jisos bô waa bwee bwee Jisos wvù kpwoon noo Maalia wvù kpweε Klobas noo Maalia Magdalen. ²⁶ ε Jisos ke dioo enε eyen bwee le noo waa we ηgoo wε wvù wvú to koonjke ε bó leeme mbew ye le, ε wvú gay ê bwee le, “Kpwoon, taa eyen, wvun nu wase waa wo.” ²⁷ No wvú gay nonεn kase gay ten ê waa we ηgoo wε le, “Taa eyen, wvun nu wase bwoo.” ε kew sekekie le ε waa we ηgoo wvudvu mum jo bwee Jisos ε wvú gen no cee wase ε è nu yew dvu wvú.

ε Jisos kpwe

(*Mat 27:45-56; Mak 15:33-41; Luk 23:44-49*)

²⁸ Ejim jodvu no Jisos to kee wase le fiεε ficii nu ε ka wase, ε wvú mum nε jeme keege é fí eto ekocεn no bó sanjεε ê Njwa' Nyo' le le, “Kendonj yumte me.”

²⁹ Nsefe mvu to leeme fô bô mbvuum mo ηgbwayηgbwayi jó ε mó ε yinjεn. ε bonyii bo nci le bodvu mum ffum kusha jó bon yî fite fi isob e nεke diuw we le. * ³⁰ ε Jisos dioo fi mbvuum modvu mum gay le, “Fí ε ka wase.” No wvú gay nonεn, ηgvuke ekole, ε keyoy kew mum buy.

ε bó bon dita di Jisos e

³¹ No εbvubwε to nu wase Diuu di Nseyse le keeley diuu di mbam e, ε Bojuu no gomte keege le fo εgvun yodvu ke emey enu yî bintam e diuu di mbam e ke, (tete ε mbam wvudvu to nu wvu baay). ε bó mum gen yen Baylet e leke le wvú egay é bó enjocε bikaa bi bonyii bô to nu yî bintam e bodvu wvu le bó eyanjεn ekpweken é bó es-hike, ecake. ³² Nonεn ε bonyii bo nci le mum to ηgoce bikaa bi wee wvu fwe le, ηgoce ten bi wvumvu wε wvù bó to taε bô wvú le. ³³ Geenεn, ε bó ke dioo to buy fô Jisos e, yen le wvú be ε kpwe wase, ε bó fanjε yaa bvuu ηgoce bikaa biew ke. ³⁴ ε wee mvu ηgoo bonyii bo nci le bon dita di Jisos e bô goo. No wvú bon nonεn, kanj mwaanj ε εleme bô joo ta buy fô. ³⁵ Wee wvù to yenεε mwεεm mvun e nu ε wvú ε ben jim nsaw wvudvu, ε njeme we nu keceey, ε wvú kee lo le wen jemýi ε è nu keceey wvu le ben nulo ebee. ³⁶ Mwεεm mvun to kooyi wvu

19:24 Mben 22:18 **19:25** Mat 27:55-56; Luk 23:49 **19:26** 13:23 **19:28**

Mben 22:15; 69:22 **19:29** Mben 69:21 * **19:29** Isob wvun nu diee di kete kemew e. **19:31** Dito 21:22-23 **19:34** 1Jon 5:6 **19:35** 15:27; 21:24 **19:36** Mben 34:20-21; Ksm 12:46

le fiεε fi bó to sanεε ê Nwa' Nyo' le eto ekocεn no bó sanεε le, “Kε ekufe kew kemwaan nu ε bó nu ke engoy kε.” ³⁷ Ε fi bvuu nu ε bó ε san bvudvuu bvumew e ê Nwa' Nyo' le le, “Bonyii nu ke etaale wee wvudvu wε wvù bó nu ε bon bó goo.”

Ε bó dwey Jisos

(Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56)

³⁸ Ejim jodvu ε Yosεw wvu Alimatia nε gen yen Baylet e lεkε le wvù ebee é wen ecake gvune di Jisos e. Yosεw wvun to nu wee ηgoo Jisos geenεn ε è nu ke ejim ejim njefo wvù to fane Bojuu. Ε Baylet bee, ε wvù mum gen keecake gvune didvu. ³⁹ Nikodemus wvù to yawεε gen yen Jisos e entan jomew to nu ε to ten bó bifuu bimew bi shfuunεene ε bó taashε ε kene bó mεel noo alos ε bvujite bvudvu nu ke diεwε bokilu mbaanshε ncow botete le. ⁴⁰ Ε bó wvù mum shike gvune di Jisos e njime bó ndvù ε bó ε yefe bó nfiey wε no ndwey wee to ké no nu ê nce woj Bojuu le. ⁴¹ Ε to nu ε wεε kentaan wvumew nu mbew fò bó to taε Jisos yî kentam e. Ε wεε wvudvu nu ε jem yi fiε mi nu dvù ε bó ke baa edwey wase wee jó kε. ⁴² Nonεn no εbvubwε to nu wase Diuu di Bojuu le di Nseyse wvu diuu di Mbam e, ε jem yidvu nu ten nceencee, ε bó mum lese Jisos jó. †

20

Ε bó gom gvune di Jisos e ηkuun

(Mat 28:1-8; Mak 16:1-8; Luk 24:1-12)

¹ Ε è ke no nu diuu di fwe yî kema le, ε Maalia Magdalen buy ja lo kebitele, gen fô jem, yen ε bó ε cake wase tε di bó to banεε diuw jem dvù. ² Nonεn ε wvù mum lewte gen yen Semon Bita le bó waa ηgoo Jisos mvu wε wvù Jisos to koonke le, gay ê bó le, “Bó nu ε bvuse wase Tata ê jem, ε bese yaa kee laa bó gεke fεε wvù le.” ³ Ε Bita bó waa ηgoo Jisos wε mum buy no gene fô jem. ⁴ Bó to gene lewte lo, geenεn ε waa ηgoo Jisos wε lewte fey Bita yaw fεse fô jem. ⁵ No wvù fεse, ηgvuwce taa, yen ε ndvù yì bó njimεε yî Jisos e jiime jó. Ε wvù taa nonεn fanε yaa ley jó kε. ⁶ Ε Semon Bita bi wvù le fεse fó, mum ley lo gen ê jem. No wvù ley, yen kε ε è nu ndvù ye le ε yî jiime, ⁷ noo fincake fi ndvu le fi bó to njimεε ekole ke Jisos e dvù, ε fí yaa jiime bó yimi ndvù ye kε. Geenεn ε bó kewe ε gεε bwew bvudvuu le εfinεfin. ⁸ Ε waa ηgoo Jisos mvu wε wvù to yawεε efεse fô jem mum ley ten gen ê jem yen fiεε fin e mum bee. ⁹ Ε to nu ε bó baa cim kiεε wase kenyi ke fiεε fi nu ê Nwa' Nyo' le le Jisos to kenke keeke ebuy yî kpwe le kε.

19:37 Saka 12:10; Mwm 1:7 **19:38** 9:22 **19:39** 3:1-2 **19:40** 12:7 † **19:42** Bó to lese Jisos jó nonεn wvu le mbam ke edioo ε fey, é bó emum eto eloocε edwey wvù ê ndwey wvubole. **20:2** 13:23 **20:6** 11:44 **20:9** Mben 16:9-10; Luk 24:26-27; Lem 2:25-31; 1Kol 15:4

Ɛ Jisos dunƙe ekole kew ê Maalia Magdalen

10 Ɛ boom bo ngoo le bo Jisos e ba kase kfulɛ fô yew e. 11 Geenen ɛ Maalia shɛɛ no leeme beele fô jem. No wvú to beele ke ne ngvuwce taa ê jem, 12 yen bonceenda bo Nyo' le bofɛɛ ɛ bó ɛ tfume ndvú yì baa ɛ shii fò bó to jikɛɛ gvune di Jisos e, wvumvu fô ekole ke Jisos e to jiime, wvumvu fô bikaa biew to jiime. 13 Ɛ bonceenda bo Nyo' le bodvu bife ê wvú ɛ, “Ƙpwoon, wo beele la?” Ɛ wvú tfuse ɛ, “Me mbeele njefo bó nu ɛ cake Tata wɛm ɛ ne dvú ɛ me n'yaa nkee fò bó gɛke wvú kɛ.” 14 No wvú gay nonɛn, diao banke ye yen ɛ Jisos leeme. Geenen ɛ wvú fanɛ yaa kɛɛ ɛ è nu Jisos kɛ. 15 Ɛ Jisos bife ê wvú ɛ, “Ƙpwoon, wo beele la? Wo gomte ɛ è nu yɛɛ?” Ɛ Maalia mum no kpwaake ɛ è nu wee wvú taale fô wɛɛ ketaan wvudvu le. Ɛ wvú mum gay ê wvú ɛ, “Icɛm, é wo fɛn nu ɛ tuu wvú ɛ ne dvú, é wo see fò wo gɛke wvú é me enɛn enjo ene dvú.” 16 Ɛ Jisos ne ben wvú ɛ, “Maalia.” Ɛ wvú banke ye tee wvú ê díɛw yibo Ibulu le ɛ, “Laboni,” fi nu ɛ, “Wee n'yɛɛyi.” 17 Ɛ Jisos gay ê wvú ɛ, “Fo wo ejici me le kɛ, njefo me mbaa mben wase fô Icɛm e kɛ. Genɛ ɛ è nu fô boom bo bwɛɛm e esee ê bó ɛ me mbene wase fô Icɛm wvú è nu ten Icen e noo fô Nyo' wɛm

wvú è nu ten Nyo' wene le.” 18 Ɛ Maalia Magdalen mum gen see ê boom bo Jisos e bo ngoo le ɛ wen nu ɛ yen Tata le, bvuu see ê bó ɛ wvú nu ɛ jeme mwɛɛm mvun ê wen.

Ɛ Jisos dunƙe ekole kew ê boom bew bo ngoo le

(*Mat 28:16-20; Mak 16:14-18; Luk 24:36-49*)

19 Ɛ è ke no nu fokieguu ɛbvubwɛ bvú è to nu diuu di fwe yì kema le, ɛ boom bo ngoo le bo Jisos e nu yew ɛ bó ɛ fen'yɛ bimbun, njefo bó to fane Bojuu. Ɛ Jisos ke ne buynɛn leem ê bó entelɛn, gay bó le ɛ, “Kembonɛn enù fô ben e.” 20 No wvú gay bó le nonɛn, mum dunƙe can ye bô dita diew ê bó. Ɛ boom bo Jisos e bo ngoo le yuw njon baay no bó yenɛɛ Tata le. 21 Ɛ Jisos bvuu kase gay ê bó ɛ, “Kembonɛn enù fô ben e. No Icɛm to tumɛɛ me, nu kɛ lɛnɛn no me ntumte ben keseen.” 22 No wvú gay nonɛn, mum yoy yì bó le gay ɛ, “Ben efiisen Keyoy ke Yuule. 23 Ɛ ben lɛeshi bibefɛ bi wee le, tu Nyo' nu ɛ lɛeshɛ wase, Ben é cine sɛ ben ɛ lɛeshɛ, tu bí ɛ mɛy wase.”

Ɛ Jisos dunƙe ekole kew ê Toma

24 Ɛ to nu seke Jisos to toe fô boom bew bo ngoo le, kɛ Toma wvú to nu ngoo boom bo yuufe ncow bofɛɛ le wvú bó to tenɛ diee diew dimew ɛ ɛmam to nu bô bó kɛ. 25 Ɛ kebese ke boom bo ngoo le bo Jisos e ke mum gay ê wvú

le, “Bese be ε yεn Tata le.” Geenen, ε wvú gay fiew ê bó le, “E me nu se me ε ηke ε n'yεn dew bíen ye le yí can ye le, ε nlese kpwan εbo ê dew bíen yidvu le, ε nlese ten kebo kem yí dita diew e, me nsaa mbee naa lo ke.”

²⁶ E kema kum, ε boom bo Jisos e bo ηgoo le bvuu no nu yew ε Toma nu ten hô bó, ε dew fwese nu ε bó ε fen'ye. Geenen, ε Jisos ne buynen ê bó entelen, gay bó le le, “Kem-bonen enù fô ben e.” ²⁷ No wvú gay nonen, mum gay ê Toma le, “Lese kpwan wo εbo yí can yem e, eyen no yí nu, ebvuu elese ten εbo kuw yí dita diem e. Fo wo ekenkè kemaηen ke, bee.” ²⁸ E Toma mum tfuse lo le, “Tata wem, noo Nyo' wem.” ²⁹ E Jisos gay ê wvú le, “Wo fen nu ε bee ke-seen njefo wo nu ε yεn me le? Njon wvu baay nu fô bonyii bô baa yεn me le ke, geenen ε bee le.”

Shiee ηwa' wvun

³⁰ Jisos to nu ε ge mwεem nteen mvù dunçi mvungay mvu Nyo' le ε boom bew bo ηgoo le yεn, ε bó baa sanj ê ηwa' wvun e ke. ³¹ Geenen ε mvun mvù bó nu ε sanj nu keege le ben ebee le Jisos nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε, nu Waa Nyo'. E ben benε nonen, é ben ke ekenke nshii wvù mey lo nje diee diew.

21

E Jisos dunçe ekole kew ê

boom bew bo ηgoo le mbew mamase le

¹ Ejim jodvu ε Jisos ke bvuu dunçe ekole kew ê boom bew bo ηgoo le mbew Mamase yí Tibelias e. Fí to kooy ê yin je le: ² Semon Bitá bô Toma wvù bó to tenje le Emam, noo Nataniel wvu Kana keba kè Galilee le, noo boom bo Sebēdee le, noo boom bo ηgoo le bo Jisos e bomew bofεε to nu bvudvuu bvumwaan. ³ E Semon Bitá ne gay ê bó le, “Me nu enlaa byé.” E bó gay ê wvú le, “Beene nu elaa.” E hô bó mum buy gen ley ê kekon e. Geenen ke ghan ce ê joo ε bó baa koo lo fiεε ke.

⁴ E ekfunj ke no yuule too, ε Jisos to leem ηgem joo le, ε boom bew bo ηgoo le fanε yaa kiεε le è nu wvú ke. ⁵ E Jisos bife ê bó le, “Boom bem, ben nu ε koo ke byé?” E bó tfuse le, “Aay.” ⁶ E wvú gay ê bó le, “Ben elanj kensanj je εbo εεεy jo kekon é ben ekoo fiεε.” E bó mum lan, ε kí mum ne no ghaake bó keegufe, njefo bó to nu ε koo byé jó nteen. ⁷ E waa ηgoo Jisos we wvù Jisos to koonke dīoo yεn nonen mum gay ê Bitá le, “E nu Tata.” No Semon Bitá yuw le è nu Tata, mum jise ndvú ye njefo wvú to nu ye ye. No wvú jise nonen mum sele ê joo no gene fô Jisos e. ⁸ Geenen ε bomew boom bo ηgoo le ba no bii ê kekon e guute kensanj kie ε kí ε yinjen hô byé. Ke bó to beε ncejole keebuy

enkpwaante ke. Bontam to sheke ke wase diewe nkenken mbaanshen e. ⁹ E bó gen fese enkpwaante yen nguy e e wvú keyte lo yî bika le, e byé nu yî dvú le, e bléed nu ten fô. ¹⁰ E Jisos gay ê bó le, “Ben eto bô byé yimi yî ben konte.” ¹¹ Nonen e Semon Bitá gen ben ê kekon e gufe kensan buy dvú enkpwaante e kí e yinshen bô byé yî fanken gbwee kecow mbaanshen ncow she (153). Naa no yî to cim nu nteen nen, kensan to baa semken ke. ¹² E Jisos gay ê bó le, “Ben eto edieken.” Wee mwaan boom bew bo ngoo le to baa cim mom naa lo ebife ê wvú le laa è nu wvú wvú yee le. Bó to nu e kiee lo le è nu Tata. ¹³ E Jisos mum gen jo bléed we nya ê bó noo byé ye fô. ¹⁴ Fin to nu wase bokan botete no Jisos to duncee ekole kew ê boom bew bo ngoo le e kew no wvú to buyee yî kpwe le.

E Jisos kase nya lemme ê Bitá

¹⁵ E bó ke dieken mese, e Jisos ben Bitá bife ê wvú le, “Semon waa Jon, wo koonke me fele bomew ban e?” E wvú tfuse le, “Ee Tata, wo kee lo le me nkoonke wo.” E Jisos gay ê wvú le, “E nyanyi boom bem bo njée le.” ¹⁶ E Jisos bvuu ben wvú yî bokan e bofee bife ê wvú le, “Semon waa Jon, wo koonke me?” E wvú tfuse le, “Ee Tata, wo kee lo le me nkoonke wo.” E wvú gay ê wvú le, “E taalè fô njée

yem e.” ¹⁷ E Jisos bvuu ben wvú yî bokan e botete bife ê wvú le, “Semon waa Jon, wo koonke me?” E Bitá yuw no Jisos bife ê wvú yî bokan e botete le laa wvú koonke wen e, e fi ffumse lo wvú. E wvú gay ê Jisos le, “Tata, wo kee fee ficii, wo kee lo le me nkoonke wo.” E Jisos gay ê wvú le, “E nyanyi njée yem. ¹⁸ E me ensee ê wo kecee kecee le, seke wo to bee cuwee, è to ké kay wo kecow kuw no gene fô wo koonke. Geen en seke wo e lun wase nu e wo nu ke ecake can we é ekay wee mvu kecow yî yo le, ejo wo egen dvú fô wo yaa koonke keegen ke.” ¹⁹ Jisos to jemyi fin dunji e è nu kfuu kpwe yî Bitá to nu keeke ekpwe eto bô diee di kuuke dvú fô Nyo' le. No Jisos jeme nonen mum gay ê wvú le, “E bii me le.”

²⁰ E Bitá dioo banke ye yen e waa ngoo we wvú Jisos to koonke bii bó le. Waa ngoo wvun nu wvú to yeeme gen yî Jisos e seke bó bó to diekene ekiuguu yî kemese le bife ê wvú le, “Tata, è nu yee wvudvu wvú nu ke egese wo?” ²¹ No Bitá yenee e waa ngoo wvudvu bii bó le, e wvú bife ê Jisos le, “Tata, fi wee wvun e nu le la?” ²² E Jisos tfuse ê wvú le, “E me ncm mbe nshieele le wvú emey enu egen ebuy no me nke enkase ento, é fifie ekenke la keege bô wo? E bii me le.” ²³ No Jisos gayee nonen,

ε njeme ke mum no gene enteleη jo bonyii bo mbee le le ke waa ηgoo Jisos wvun nu ke ekpwe ke. Geenεn ε Jisos to baa gayte le ke wvú nu ke ekpwe ke. Wvú to gay ke le, “E me nciim mbe nshieele le wvú emey enu egen ebuy no me ηke enkase ento, é fifie ekeηke la keege bô wo.”

Ekume wee wvú saη ηwa' wvun

²⁴ Waa ηgoo wvudvu wvun nu wvú jemyi ekume mwεεm mvun, ε è nu wvú wvú nu ε saη mwεεm mvudvu, ε bese kee lo le fiεε fi wvú jemyi ekume fi nu keceey.

²⁵ Mwεεm mvumew nu ten dvú nteen mvú Jisos to gee, ε è be nu le bó esaη mvunciim, é me en'yene le ke ekole ke nshe le kecii nulo ekeηke fò bó egεε boηwa' bodvu ke.

Nwa' Lemme di boom bo ntum e bo Jisos e

Fiεε fi nu ê ηwa' Lemme wvun e

Nwa' lemme di boom bo ntum e bo Jisos e wvun to saη Luka, biise saaka wvù jee wvu ekumε Jisos wvù wvù to yawεε wase saη ê Nwa' Luk le. Saaka wvù jee wvun nu le Jisos to nu ε kpwe yî kentam e fô bibefe bisεεbeene le, ε bó dwey wvù, ε Nyo' kase bvuse wvù yî kpwe le.

Wvuy fiεε fi ηwa' wvun jemyi ekumε fî nu keesee no Keyoy ke Yuule to gee ε boom bo ηgoo le bo Jisos e ge ε saaka wvù jee wvu ekumε Jisos wvun saanηen, γεν Jεlusalēm noo biba bì Judea bô Samalia le bicii, γεν buy εbuw ε won yo ena le (1:8). Nwa' wvun nu kenfe ekumε no ηgoo bonyii bo Klistu le to kewεε entelen jo Bojuu, lese fitele yî Jisos e, ε fî ke mum ne tu fiεε fi ekole ke nshε le kecii.

Bikuu bi mwεεm e ê Nwa' wvun e

1:1-26 Ε Nyo' seyse bonyii bo nfewce le

1:1-14 Ε Jisos nya ntefe wvu fokemεse bô ηkawma

1:15-26 Ε wee jo bvudvuu bvu Judas e

2:1-8:3 Ε bó fewce saaka Jisos Jεlusalēm

8:4-12:25 Ε bó fewce saaka Jisos Judea bô Samalia

13:1-28:31 Lemme di Baul

^e
13:1-14:28 Ghane di Baul e di fwe

15:1-35 Nshii wvu Jεlusalēm

15:36-18:22 Ghane di Baul e di bokanη bofeε

18:23-21:16 Ghane di Baul e di bokanη botεte

21:17-28:31 Ε Baul no nu wee ncaw fewci ke diεw Nyo' Jεlusalēm bô Kaysalia noo Lum

¹ Cee la Teofilus, ê ηwa' wvu fwe wvù me nto nsanηεε fô wo le, me nto nu ε nsanη jô ekumε mwεεm mvunciim mvù Jisos to gee noo mvù wvù to yεεyi bonyii dvù, ε kew no wvù to kewεε lemme diεw, ² γεν buy diuu di Nyo' to joε wvù ε wvù ben we. Ε Nyo' se jo wvù é wvù eben we, wvù to nu ε beε Keyoy ke Yuule tefe boom bew bo ntum e bô wvù to cawεε. ³ Seke wvù to buyεε yî kpwe le, wvù to nu ε duηce ekole kew ê bó yî εdiuw e mbaanye ê jé le nteen nteen yî duηci le wvù nu dvù. Ε wvù bvuu no jemyi ê bó ekumε bvunfon bvu Nyo' le. ⁴ No bô bó to nu nonεn, ε wvù gay ê bó le, "Fo ben ke ene Jεlusalēm ke. Ben eceytε nnya yî Icεm to kawεε ben dvù yî ben to yuwεε ε me njemyi ekumε yî. ⁵ Ben ekeè le Jon to leese bonyii ê joo, geenεn εjim jo εdiuw caan nu ε Nyo' nu ke elese ben ε è nu can Keyoy ke Yuule le."

Ε Jisos ben we

6 E Jisos bô boom bew bo ntum e ke no nu kefew kemew e, ε bó bife ê wvú le, “Tata, kefew nu ε kocen wase kè wo nu ege é bonyii bosεεbeene bo Islael ekase esaake bvunfon bvubole le?”

7 E wvú tfuse ê bó le, “Kefew kè fí nu ke ekooy nu ε ε seyse Icem bô mvunḡay mwew, ε ke è nu bvudvuu bvunen keekieε ke. 8 Fi ben ekeè nu le Keyoy ke Yuule nu ke eto eyinḡen yí yene le, é ben emum ekenḡe mvunḡay, ekew esenḡe ekumε me Jelusalem noo biba bì Judea bô Samalia le bicii, egen ebuy ebuw ε wonḡ yo ena le.” 9 Ke no wvú jeme nonen, ε Nyo' jo wvú ε wvú no bene we ε bó taale no wvú bene, ben ε kembew ban wvú, ε wvú la ê bó ejise.

10 No bó luḡεε ejise we etaale no wvú bene, ε fí kooy le bolemse bofεε to nu ε ja sese buynen ε bó ε tfume ndvú ε yí baa, leem mbew bó le, 11 bife ê bó le, “Bolemse bo Galilee, ben leeme taale la we? Jisos wvun wvú Nyo' jo ê ben entelen wvú ε ben we nu ke ekase eto ke lenḡen no ben be yen ε wvú bene we.”

ε Matiaa jo bvudvuu buv Judas e

12 E boom bo ntum e bo Jisos e mum ne fô Kum Bite bì Olif e no tuu jim Jelusalem, ε è to nu ke diewe kenḡawten

ke may e keegen buy jó. *

13 No bó ley jó, mum ben gen ê kebuw ke yew e ke εwe fò bó to ké no gene beele. Bonyii ban to nu Bita, Jon, Jem noo Andulu, Filew bô Toma, Batolomu bô Matio, Jem wvú waa Alfiyus, Semon wvú to nu wee ḡgoo Boselot † noo Judas wvú waa Jem. 14 E bô bokene bomew noo Maalia wvú bwee Jisos bô boom bo bwee Jisos e ké no taashi yí fiε le fimwaanḡ keebunlee sekecii.

15 E è ke no nu ediuw yoya le, ε boom bo ḡgoo le bo Jisos e taashε. Bó to nu fô wee diewe gbwee kecow mbaanfiεε le (120). E Bita ja we jeme ê bó le, 16 “Boom bo bweem e, fiε fí Nwa' Nyo' jemyi to kenḡe ke keekooy. E nu fiε fí Keyoy ke Yuule to geε ε Dawe jeme ε è beε lo ekumε Judas wvú to joe fwe ε bó se koo Jisos. 17 Ben kee le Judas wvun to nu wee mvu ḡgoo yesebeene le, kenḡe diew lemme ê beene ente.”

18 (E Bita se no jemyi nonen nu ε Judas to jo wase bigew bì bó to nyaε ê wvú yí fiεε fí wvú to buweε le, guy bvudvuu dvú. Bvudvuu bvun nu fò wvú to gbweε ncine ε tee bvuye, ε bvulew buy bvucii. 19 E bonyii bo Jelusalem bocii yuw, mum no teḡe bvudvuu bvudvu ê díew yibole le Akeldema, fí nu le, “Gbwen Elεmε.”)

1:7 Mak 13:32 1:8 Luk 24:47-48; 1:21-22; 2:32; 3:15; 5:32; 10:39; Jon 15:27 1:8 Mat 28:19; Mak 16:15; Luk 24:47-48 1:9 Luk 24:51; Jon 6:62; 1Bi 3:22 1:10 Luk 24:4 1:11 Luk 21:27; Mwm 1:7 1:12 Luk 24:52 * 1:12 Kenḡawten ke may e nu no wee to nulo elen diuu di mbam e. 1:13 Luk 6:14-16 † 1:13 Boselot to nu Bojuu bô to tomte wonḡ, diuu keebvuse yí ḡgew e can bonyii bo Lum e. 1:14 Luk 23:49 1:16 Mben 41:9 1:18 Mat 27:3-8

20 E Bitá bvuu gay le, “Dawe to nu e sanj ê Nwa' Mbense le le, ‘Bó ecine é la diew etu binfuy,

é wee saa ebvuu eceè fó ke.’

Fí bvuu nu e wvú e sanj le, ‘Wee mvu keŋke keejo bvudvuu bwew bvú lemme le.’

21-22 No fí nu nonen, wee mvu keŋke keebene bese le, é bee bó efewcì le Tata Jisos to nu e buy yí kpwe le. Wvuwé wee keŋke keenu wee wvú to lene bee bó sekeci kè Jisos to ghane bee bó e kéw yí kefew kè Jon to leese bonyii ê joo le, e gen e buy diuu di Nyo' to joé Jisos ê bese ente e wvú ben we le.”

23 No wvú jeme nonen, e bó cu bonyii boféé. Wvumvu to nu Yoséw wvú bó to teje le Basabas bvuu teje le Justus, e wvumvu nu Matiaa. 24 No bó cu nonen, mum bunle le, “Tata, wo kee mvuntelem mvu bonyii bocii le. Nonen, duŋce ê bese wee wvú wo nu e caw entelenj jo bonyii bo boféé ban, 25 le wvú enù waa ntum Jisos wvú ejo bvudvuu bvú Judas e bvú lemme le, bvú wvú to cin'yéé gen fô wvú nu fó le.” 26 No bó bunle nonen, mum sanj ediee ébo, jem, e di Matiaa le buy gbwe. E bó mum bise wvú ŋgoo boom bo ntum e bo Jisos e bo yuufe ncow mwaanj e.

2

E Keyoy ke Yuule to

1 E diuu di Nkaw mvu wvú bó to teje le Bentekos e ke to kocen, e bonyii bocii bò to nu e lese fitele yí Jisos e e taashe bvudvu bvumwaanj. 2 E bó ke ne seese yuw e fiéé dvûmte shiile we ke diéwe keeke le, E fí shii, ley yinŋsen yew yí bó to nu dvú le. 3 E bó dioo taa, yen fiéé fimew e e fí nu ke diéwe leme di ŋguy e, e fí mum saanjen gen yí bó le wee mwaanj mwaanj. 4 E Keyoy ke Yuule mum yinŋsen yí bó le bocii, ge e bó no jemýi díéw bitum jéeyjéey. 5 E to nu kefew kekíe le, e Bojuu bò to nu e looce e lese fitele yí Nyo' le nu Jelusalem, e bó ja bitum bicii bi yí ekole ke nshé le. 6 No bó yuw nonen, mum tase to nteen fô bonyii bò to nu e lese fitele yí Jisos e to nu. E bonyii bò to leseé fitele yí Jisos e bodvu no jemýi, e wee mwaanj mwaanj yuuke ê díéw yibole. E fí ffumse bó. 7 E diuw yum bó, e bó no ghayte, gayte le, “Ke bonyii bò jemýi ban bocii nu bonyii bo Galilee le? 8 Fí ghan ne le beene e se no yuuke e bó jemýi ê díéw bitum biséébeene le? 9 Beene bomew ne Baatia, bomew e ne Medes bô Elam, bomew e ne Misobotemia bô Judea noo Kafadosia, bomew e ne Bontus bô Esia. 10 Beene bomew e ne Fligia bô Bamfilia, bomew Ijiw bô biba bi Libia le, bi nu mbew kelaante kè Selin e, Beene bomew e ne Lum, e é nu Bojuu bô bonyii bò banke

lo ε tu bonyii bo mbee Bojuu le. ¹¹ Beene bomew ε ne Klεt bô Alebia. Beene ε no yuuke ê diεw bitum bisεεbeene le jεy jεy no bonyii ban jemyi binghaw bi mwεεm e bi Nyo' ge." ¹² ε diuw yum bó, ε bó no ghayte εbonεbon le laa fifin fiεε lo se dunçi le la le. ¹³ ε bomew bonyii no sεwsee lo fibole gayte le, "Bonyii ban nu e mbvuum ε koo bó."

ε Bitajeme ê bonyii

¹⁴ Nonεn, ε Bita bô kebese ke boom bó ntum e bo Jisos e bo yuufe ncow mwaanj mum leem fó. ε Bita mum kεw no jemyi ê kebombom ke bonyii le foweεwe le, "Ben Bojuu noo bonyii bocii bô cee Jelusalem, ben enya bitem ntay ê fiεε fi me nu enjeme ê ben. ¹⁵ Mbvuum baa koo bonyii ban no ben kpwaake ke. Keseen bεε ke lo didiuv bvuuके fontanεntan. ¹⁶ Fiεε fi kooyi fin keseen nu fi Juεl wvù wee ntum Nyo' to jemyεε wase le,

¹⁷ 'Nyo' gayte le, è nu ke edioo enu yî εdiuw yo fokemese le, é wen etfuw Keyoy kewene yî bonyii bocii le.

Nonεn, é boom bonεn bô bolemsε noo bô bokεnε eyuuke mwεεm mvù wen jemyi, seje ê bonyii, é mwεεm diεwεε bifile le etoo fô cubonyii bonen e, é bifile elamte ngaybonyii bonεn.

¹⁸ ε nu ke edioo enu εdiuw yoya le,

é wen etfuw Keyoy kewene yî bonyii bo lemme le bowene bocii,

bò bolemsε noo bô bokεnε, é bó eyuuke mwεεm mvù wen jemyi, seje ê bonyii.

¹⁹ Wen nu ke ege mwεεm mvu diuw wvù yumεεn e we,

ebvuu ege mwεεm mvù dunçi mvungay mvuwene yî nshε le.

Elεmε bô nguy noo njiim yî bεmte nu ke enu.

²⁰ Diuu nu ke ejiim,

é kpwee enε eyεεle diεwεεlεmε le,

é diuu di baay di Tata le di kenghaw e se keeke eto.

²¹ Nonεn, é naa yεε wvù nu ke elεke Tata, ke eboy.' "

²² ε Bita bvuu gay le, "Bonyii bo Islael, ben eyeke eyuw ntay fiεε fi me njemyi. Jisos wvu Nasalet to nu wee ε Nyo' to loocε dunçe ê ben le è tum wen wvù no wvù to geε é Jisos egee mwεεm mvù dunçi mvungay mvu Nyo' le bô mvu diuw wvù yumεεn e noo binghaw bi mwεεm e ê ben εntelεn. Ben kee naa mwεεm mvun ntay. ²³ Jisos wvun nu wee wvù bó to nyaε ê ben, ε è to seyse ke Nyo' ε fí ke no kooyi ε wvù to kee wase. ε ben mum yu wvù no ben to nyaε wvù can bonyii bô befe le, ε bó ta yî kentam e.

²⁴ Geenεn, ε Nyo' kase bvuse wvù yî kpwe le, ε wvù boy can kpwe le njefo ke è to nulo é kpwe emεy ejici wvù le ke.

25 Dawe to nu ε jeme ekume Jisos wvun gayte λ,

'Me n'yene Tata Nyo' le ε wvú nu bee wvú sekeci

ê εbo kem ke εεεy e, ε è yaa nulo é fiεε eshiw me κε.

26 Nonεn, fitele fiem ε mum ε no yuuke njon,

ε me njemyi bô nlanlanj.

Me nu wee ε me nu ηke enkpwe κε lo,

geenεn ε me ntaale κε fwe,

27 njefo κε wo wvú Nyo' nu ke ecinε keyoy kem e wonj bonkfu le κε.

ε κε wo nu ke ecinε Waa wo lemme wvú Yuule le é wvú efo ê jem κε.

28 Wo nu ε dujεε wase me je yí è nulo é me enfey jó nse mboy.

Me nu ηke enlanlanje no me nu ηke enu ê wo fwe.' "

29 ε Bitá bvuu gay λ, "Boom bo bwεεm e, è nulo é me enjeme ê ben se kemanjen λ icee cee wesebeene wvú Nfon Dawe to nu ε kpwe, ε bó dwey wvú, ε jem ye nu fen ε to ε buy εben e. 30 Wvú to nu wee ntum Nyo' bvuu kiεε ηkawma wvú Nyo' to kawεε wvú dvú lew λ wen nu ke egεε wan wvu ê kfuú diew e yí kawla we le. 31 ε wvú mum yanjen yen fiεε fi Nyo' to nu keeke ege le, mum jeme λ Mboyse wvú Nyo' to kawεε nu ke ebuy yí kpwe le. ε nu fiεε fi wvú to gayεε λ,

'Wvú to baa emεy wonj bonkfu le κε,

ε ye ye to baa efo ê jem κε.'

32 Jisos wvun nu ε Nyo' to bvuse wvú yí kpwe le, ε bese bocii bô nu bonyii bew bo ηgoo le to nu ε yen wvú le.

33 Nyo' nu ε bense wase wvú ε shike ê εbo kew ke εεεy e, ε nya Keyoy ke Yuule ê wvú no wvú to kawεε. Fiεε fi ben yene bvuu yuuke keseen nu Keyoy kedvu ε Jisos ε nya ê bese. 34 Ke è yaa nu Dawe wvú to benεε we κε. Dawe kebεε to nu ε gay fiew λ,

'Tata Nyo' to nu ε gay ê Tata wem λ,

shiilε ê εbo kem ke εεεy e,

35 egen ebuy seke me nu ηke enshike bonyii buw bo bvuban e ê wo ejise,

é wo etome bikaa biuw yí bó le diewε kedvuushεε ke bikaa biuw e.'

36 Nonεn, bonyii bocii bo Islael emum ekeè lo nta y λ Jisos wvun wvú ben to taε yí kentam e nu wvú wvú Nyo' nu ε gεε wase λ è nu Tata bvuu nu Mboyse wvú wvú to kawεε." 37 No bonyii bodvu yuwεε nonεn, ε njeme wvudvu koo bó. ε bó mum bife ê Bitá bó kebese ke boom bo ntum e bo Jisos e λ, "Boom bo bwee wese le, bese nu ege nεε keseen?" 38 ε Bitá tfuse ê bó λ, "Wee mwaanj mwaanj ekumen fitele fiew, é bó elese wvú ê joo ê diee di Jisos Klistu le wvu λ Nyo' elεshε bibefε

biew ebvuu enya wvú bô nnya ye yì è nu Keyoy ke Yuule. ³⁹ Nkawma wvudvu wvun nu fô ben e, noo fô boom bonen e, bvuu nu fô bonyii bocii bô nu fonfwan e. Wvú nu fô bonyii bocii bô Tata wvù Nyo' wesebeene teje ε bó too fô wvú le.” ⁴⁰ ε Bita bvuu jeme mwεem nteen, tefe bó, lεke lε bó efi bikuu bibole yì ηgew wvù nu keeke eto yì ηgokε kè befe kin e. ⁴¹ ε bonyii yuw njeme Bita wvun, ε nteen bee, ε bó mum lese bó ê joo. Ebvubwe ε bonyii bise ηgoo bonyii bo Jisos e diεwe bontfuke botete (3,000) le. ⁴² ε bó mum nya bikuu bibole no yuuke mwεem ε è nu mvù boom bo ntum e bo Jisos e to γεγι. ε bô bó no nu yì kentaashε le, guutene blεed, bvuu bunlee yì kentaashε le.

Nce ηgoo bonyii bo mbee le

⁴³ ε boom bo ntum e bo Jisos e no gee mwεem mvu diuw wvù yumεen e bô mwεem nteen mvù dunji mvunḡgay mvu Nyo' le, ε bonyii yene, ε fí ghaake lo bó. ⁴⁴ ε ηgoo bonyii bo mbee le bocii no nu yì wee le mwaan, keηke fiεε fibole fimwaan. ⁴⁵ ε bó ké nε gese mondvuum mobole bô mwεem mvubole, gaw bigew bidvu εbonebon no ηgew wee nu. ⁴⁶ ε bó no shee taashi yew ncese le εdiuw εcii, diekene yì kentaashε le εla le bô nlanlan fô mvuntelem mvubole, yaa yeεle ejise ke, ⁴⁷ bensee Nyo'. ε

bonyii no yene nonen, bensee bó. ε Tata no boysee bonyii εdiuw εcii, biise ηgoo yibole.

3

ε Bita bô Jon fε ηkεwle

¹ ε è ke no nu diuw dimew, ε Bita bô Jon nε no bene fô yew ncese le kε diεwe didiuu ditete le fomvunsheen, ε è to nu kefew ke bunle le. ² Kε kefew kedvu le, ε bonyii ε tuu wee mvu ε no too dvú, to shike diuw ketaan wvù bó to teje lε wvù Jee le wvù to leyte fô yew ncese le. Wee wvudvu nu ε bó to boke wvú ε è nu ηkεwle, é bonyii ké no tuule wvú εdiuw εcii too shiwse fó ε wvú lεke bigew é bonyii bô fele leyte yew ncese le. ³ ε wvú yen Bita bô Jon e ε bó fele keeley fó, mum no lεke bigew é bó. ⁴ ε bó lun ejise yì ye le. ε Bita gay é wvú le, “Taa bese!” ⁵ ε wvú mum taa bó, kpwaake lε bó nu enya fiεε é wen. ⁶ ε Bita gay é wvú le, “Kε me ηkeηke naa lo bigew ke, geenen fiεε fi me ηkeηke nu ε me nu enya é wo. Me ηgayte é wo é diee di Jisos Klistu wvu Nasalet e, ja we elenè!” ⁷ No wvú gay nonen, mum jice wvú le yì kebo ke εceey e, cake we. Kan mwaan, ε bikaa bô mvunḡkoko mvu wee wvudvu le mum teme. ⁸ ε wvú sele we leem, mum kεw no lεne. ε bô bó gen ley fô yew ncese le, ε wvú no ghane fó maymayi, bensee Nyo'. ⁹ ε bonyii bocii bô to yenεε no wvú ghane bensee Nyo', ¹⁰ kiεε lε è nu wee

2:41 2:47; 4:4; 5:14; 6:1, 7; 8:4; 11:21, 24; 12:24; 13:49; 16:5; 19:20; 21:20; 2Tes 3:1

2:44 4:32-35 **2:46** Luk 24:53 **2:47** 2:41 **3:1** 10:3, 9, 30 **3:2** 14:8 **3:8**

14:10; Jon 5:14

wvù se shee lεke elεkεε diuw ketaan wε wvù bó teje lε wvù Jee le wvù leyte fô yew ncese le. E ejise jiiim bó, ε bó no keηke nghaw yî fiεε fi kooyi bó wvù le.

E Bita jeme ê bonyii fô yew ncese le

11 E wee wvudvu ηεεm lo yî Bita bó Jon e. E bonyii yεn ε diuw yum bó, ε bó no lewte gene bewse bó le fô bvudvuu bvù bó to teje lε cile Saamun e. 12 E Bita yεn no bonyii tase ε to, mum jeme ê bó lε, “Bonyii bo Islael, è nu nje la wvù diuw yumte ben ekumε fiεε fin ε ben taale bese nen? Ben kp-waake finen lε è ge mvunγay mvuseεe wee wvun ε se no lene le? Nu ben kpwaake ten lε è ge nce wese wvù yuule lε? Ke è nu nonen ke. 13 Fí nu lε Nyo' Abl'am bó Aysik noo Yakow, wvù nu Nyo' bo'icee cee bosεεbeene bocij to nu ε bense wase Jisos wvù wee we lemme gεε mbew ye le. Jisos wvun nu wvù ben to tunεε jo nya ê bonyii bo nsaw e, ε Baylet no gomte keecinε wvù le, ε ben fanj. 14 Jisos to nu wee wvù yuule, nu teytey, ε ben tun wvù, gay lε bó ebvuse ε è nu wee wvù to yuwyeε bonyii, enya ê ben. 15 E ben ge nonen mum yu wee wvù nyaa nshii ê bonyii, geenεn, ε Nyo' kase bvuse wvù yî kpwe le, ε bese yεn wvù le ε mum ε no seje. 16 E ge mvunγay mvu diee di Jisos wvudvu le ηkwε wvun wvù ben yene,

kee, ε se no lene. Fí kooyi nonen njefo bese nu ε lese fitele yî Jisos e, fitele fi bese lese yî ye le ε mum ε ge wee wvun ε no temyi ntay nen no ben yene.

17 Keseen boom bo bwεεm e, me ηkee lε fiεε fi ben ε bikuu bi won e to gεε bó Jisos nu ε ben ε bó to ge yaa kee ke. 18 Fí to kooyi ê yiyin je le keege é fi eto ekocεn no Nyo' to gεε wase ε bonyii bew bo ntum e jeme ε è bεε lo lε Mboyse we wvù wvù to kawεε nu ke eyen ηgew. 19 Nonen, ben ekumen mvuntelem mvunen ekase etu jim fô wvù le, wvu lε wvù elεεshe bibefe binen, 20 emum ege é shém elεεten ben, eciinse Jisos wvù Mboyse wvù wvù to balεε fô ben e. 21 Jisos wvun keηke keeke emey fowe egen ebuy kefew kè Nyo' ke eseyse mwεεm mvunciim é mvú ekase etu mvunfεm, no wvù to jemyεε diuw bonyii bew bo ntum e bó yuule le ε è bεε lo bvuyvuum e. 22 Muses to nu ε yuu gay lε,

‘Tata Nyo' nu ke ebvuse wee we ntum mvu

ê boom bo bwee wene le ente, eciinse fô ben e ke no wvù to bvuseεε me,

ε ben keηke keeke eyuukè fiεε fi wvù jemyi ê ben e.

23 Wee wvù nu ke enu se wvù yuuke wee ntum wvudvu le,

nu ε bó nu ke ebvuse wvú
ngoo bonyii bo Nyo' le,
elése lo.'

24 Ε nu κε ten no bonyii
bo ntum Nyo' le bocii ε κew
yî Samwel e noo bò to toε
ejim jo wvú to jemyεε wase
ekumε mwεem mvù kooyi
εdiuw εyan e. 25 Mwεem
mvunciim mvù Nyo' to kawεε
dew bonyii bew bo ntum e
ban nu mvunen, ε kelew kè
Nyo' to dieε bô bo'icee cee
bonen nu ten fô ben e. Ε nu
no Nyo' to jemyεε ê Abla'am
λε,

'Me nu ηke embuw bonyii
bocii yî ekole ke nshε le
nfele yî kfuu diuw e.'

26 Ε Nyo' mum caw wee we
lemme yaw tum ε ε nu fô ben
e λε wvú eto elan kembonen
yî yene le, ege é ben ecine jé
yene yî befe le."

4

Ε Bita bô Jon tane diuw

1 Κε no Bita bô Jon to bεε
jemyi ê bonyii nonen, ε bocee
ncese bomew bô ekole ke
bonyii bo nci le bò to ceyte
yew ncese noo Bosadusii
bomew sele fó. 2 Bó to ton'yi
shém njefo Bita bô Jon to γεεyi
bonyii, fewci λε no Jisos to
buyεε yî kpwe le nu ε bonkfu
nu ke ebuy ten yî kpwe le. 3 Ε
bó mum koo bó gen fen no è
to nu wase fokieguu, λε bvú ke
edioo ε yuu, é bó se no yuuke.
4 Geenεn, bonyii nteen bò to
yuwεε n'γεεyi Bita bô Jon, to

nu ε bee, ε ηgoo yibo bise, ε
bolemσε no nu wase diεwε
bontfuke botin e (5,000).

5 Ε bvú ke buy yuu, ε bo-
cee won bô bonyii bò saake
won noo bonyii bò to dunçi
bonci bo Nyo' le, tase bvud-
vuu bvumwaan Jerusalem. 6 Ε
Annas wvú ekole ke bocee
ncese le bô Kayfas noo Jon bô
Aleksanda noo bonyii bomew
bò to nu ten kfuu di ekole ke
bocee ncese le nu fó. 7 Ε bó
mum leke Bita bô Jon ê bó
ejise, bife ê bó λε, "Ben se jo
fεε mvungay ε se fe wee wvun?
Ben se fe ê diee di γεε le?" 8 Ε
Keyoy ke Yuule yinσen yî Bita
le, ge ε wvú tfuse ê bó λε, "Bo-
cee won bô bonyii bò saake
won, 9 bese leeme fen εben
keetanε diuw ekumε lemme
di jee di bese se gee fô ηkewλε
le, wvú ε se no lene. No ben
gomte keekiεε no fí se ghanεε,
10 ben noo bonyii bocii bo Is-
lael ekeè λε wee wvun leeme
ê ben ejise keseen temyi nen,
ε è nu nje mvungay mvu diee
di Jisos Klistu wvu Nasalet
e. Jisos wvudvu wvun nu
wvù ben to joε ta yî kentam
e ε wvú kpwe, geenεn ε Nyo'
kase bvuse wvú yî kpwe le.
11 Wvú nu τε di Nwa' Nyo' je-
myi ekumε dí λε,
'Te di ben bonyii bo kembom
e to tunεε
nu ε dí nε wase ε tu τε di buu
di yew e.'

12 Ε mey κε Jisos maan wvú
boysee bonyii. Κε diee di wee
mvu le bvuu nu dvú fokuse

3:25 Kej 12:3; Gal 3:8, 16

3:26 13:46; 18:6; Lum 1:16

4:1 5:17; 23:8; Luk

20:27 4:1 Luk 22:4, 52

4:2 2:24; 4:33; 17:18; 26:23

4:3 5:18 4:4 2:41

4:7 Luk 20:2

4:8 2:4

4:10 3:6; 3:15

4:11 Mben 118:22; Luk 20:17; 1Bi

2:4-7

4:12 Mat 1:21; 1Kol 3:11

fɛn dɪ Nyo' nu ɛ gɛɛ lɛ è nulo é dí eboyse beene kɛ.”

13 Ɛ bonyii bò to saake ba, yuw no Bita bô Jon jemyi yaa fane kɛ, bvuu yɛn lɛ è nu bonyii bo nɛw, ɛ bó baa kee ŋwa' ntay kɛ, ɛ diuw yum lo bó. Ɛ bó mum kiɛɛ lɛ fɪ nu nonɛn, njefo è nu bonyii bò to ghane bô bo Jisos. 14 Ɛ bó fanɛ yaa bvuu kɛŋkɛ fiɛɛ fi bó ekicɛn Bita bô Jon yɪ dvú le kɛ, njefo bó to yɛne wee wvù bó to fɛɛɛ le, ɛ wvú leeme bô bó. 15 Ɛ bonyii bò to saake bodvu nɛ yaw bvuse bó ɛkfuŋ, mum shɛɛ no cuu bontanɛ bon gayte lɛ, 16 “Beene nu ege nɛɛ bô bonyii ban? Bonyii bocii bo Jerusalem nu ɛ bó ɛ kiɛɛ wase ɛkumɛ fiɛɛ fi dunɔi mvunɔgay mvu Nyo' le endan fin fi bó ge, ɛ kɛ è nulo é beene etun kɛ. 17 Geenɛn, keege lɛ fo saaka wvudvu wvun ebvuu esaŋkenè genè fwe, beene ekan bonyii ban lɛ fo bó ebvuu emom lo ejeme fiɛɛ ê wee ɛkumɛ diee di Jisos wvun e kɛ.”

18 Ɛ bó tee Bita bô Jon ɛ bó kase ley. Ɛ bó mum lew lo ê bó lɛ fo bó ke ebvuu emom lo ejeme, kɛnɛɛ eyɛɛyi wee ɛkumɛ diee di Jisos e kɛ. 19 Ɛ Bita bô Jon tfuse fibole lɛ, “Ben kɛ kpawwɛ lɛ laa fiɛɛ fi nu lɛŋ fô Nyo' le nu lɛ bese eyuw ɛ è nu ben e, nuu wvú wvù Nyo' le lɛ? 20 Kɛ è nulo é bese elu keejemyi ɛkumɛ mwɛɛm mvù bese nu ɛ yɛn ɛ bvuu ɛ yuw e kɛ.” 21 Ɛ bonyii bò to saake bodvu bvuu looce

lew lo tɛme, mum cinɛ bó le ɛ bó no gɛne. Ɛ bó to tan ɛ è nu fiɛɛ fi bó elese bó dvú yɪ ŋɛw e, njefo bonyii bocii to bensee Nyo' yɪ fiɛɛ fi to kooyɛɛ le, 22 sɛ bvuu ge ɛ wee wvudvu wvù bó to geɛ fiɛɛ fi dunɔi mvunɔgay mvu Nyo' le fin keefɛ wvú to nu ɛ wvú ɛ fey wase bilum mbaanyɛ.

Ɛ bonyii bo mbee le lɛkɛ mvunɔgay ê Nyo'

23 No bó cin'yɛɛ Bita bô Jon e nonɛn, ɛ bó kase tu jim fô bonyii bobole bo ŋgoo le, see ê bó fiɛɛ fi bocee ncese bo baay baay bô bonyii bò saake wonɛ be jeme. 24 Ɛ bó yuw, mum baance ye lɛkɛ ê Nyo' yɪ wee le mwaanɛ lɛ, “Tata wvù Cee Ɛkolɛ, è to bom wo ɛbulɛ bô nshɛ bô jóo noo mwɛɛm mvunciim mvù nu mondvuum man e. 25 Wo to nu ɛ ge ɛ icee bo'icee bosese wvù Dawe, wvù to nu waa wo lemme jeme yɪ mvunɔgay mvu Keyoy ke Yuule le lɛ,

‘Ɛ nu nje la wvù bonyii bò yaa nu kɛ Bojuu ffuuke bô fiɛɛ shém e,

ɛ bonyii cuu bontanɛ sɛ bó nu ke elem ŋkuurɔ?

26 Bonfon bo fokuse fɛn sey-see jem,

ɛ bonyii bò saake wonɛ taashi keediu Tata bô wee we wvù wvú nu ɛ yefe lɛ è nu Mboyse.’

27 Ɛ nu kɛ lɛŋlɛŋ fiɛɛ fi to kooyɛɛ ɛlaante jan. Nfon 'Elod bô Bontus Baylet to nu ɛ taasɛ bô bitum noo bonyii bo Islael die mvunanɛ ɛjim

jo Jisos wvù Waa wo lemme wvù yuule wvù wo to yefεε le è nu Mboyse. ²⁸ Bó to taashi keege ε è nu mwεεm mvù wo to nu ε seyse wase ncejole bô mvunḡay mwuw le wo koonḡe le mvú ke ekooy. ²⁹ Nonεn, yî keseen e Tata, taa eyεn je yî bonyii ban bemsee bese jó. Nya bese bonyii buw bo lemme le bô mvuntelem mvù temyi keefewci diεw yo yaa fane naa lo ke. ³⁰ Nya bese bô mvunḡay mwuw keefεle bonyii bvuu gee mwεεm mvù dunḡi mvunḡay mwuw bô mwεεm mvu diuw wvù yumεεn e dvú ê diee di Jisos wvù Waa wo lemme wvù yuule le.” ³¹ No bó mεse ε bunle, ε nshε shiw fò bó to nu. ε Keyoy ke Yuule yinḡεn yî bó le, ε bó mum no fewci diεw Nyo' yaa fane ke.

ε ηḡoo bonyii bo mbee le no keḡke fiεε fimwaanḡ

³² ε ηḡoo bonyii bo mbee le no nu fitele fimwaanḡ, nu yî wee le mwaanḡ, ε wee yaa teje fiεε fimew le è nu fiwene wen embeḡ ke. ε fiεε fi wee le nu fi bonyii bocii le. ³³ ε Nyo' nya mvunḡay mvu baay ê boom bo ntum e bo Jisos e, ε bó bvuu no fewci ke ê bonyii temyi lo le Tata Jisos to nu ε buy yî kpwe le. ε bó no nu ε Nyo' ε buw bó bô nfi we baay. ³⁴ Ke wee yaa to nu dvú wvù fuute ê bó enteleḡ ke, njefo bonyii bò to keḡke ηεε kenεε yéw to ké gese, to bô bigew bidvu, ³⁵ nya can boom bo

ntum e bo Jisos e, ε bó mum gaw ê bonyii bocii no ηḡεw wee to nu.

³⁶ Wee mvu to nu ε bó teje le Yosεw, ε boom bo ntum e bo Jisos e ε cu diee diew dimew le Banaban, (dì nu le, Wee N'yvuwεε Mvuntelem). Wvù to nu wee wvu ê kfuu di Lewe le, ε bó to boke wvù Sayblus. ³⁷ ε wvù mum ḡεn ten gese we wεε, to nya bigew bidvu can boom bo ntum e bo Jisos e.

5

Ananias bô Safilia

¹ ε wee mvu wvù bó to teje le Ananias bô kpweεe wvù Safilia gese ten keεw ke wεε le. ² ε bô kpweεe seyse kaa fafe lo bigew bidvu, ε wvù mum jo kebese ḡεn nya can boom bo ntum e bo Jisos e. ³ No wvù nya nonεn, ε Bita bife ê wvù le, “Ananias, è ge la fi wo cine Satan ε ley ê fitele fiuw e ε ge le wo embiay mbiay ê Keyoy ke Yuule, wo ε mum ε fafe bigew bì wo gese wεε dvú? ⁴ Wo dioo gese wεε ε è nu wo, ε bigew nu ke biuw, wo ε ghan nεε ε se ge kfuu fin fiεε? Wo baa mbiay ε è nu ê bonyii ke, wo mbiay ε è nu ê Nyo'.” ⁵ Kanḡ mwaanḡ no Ananias yuw njeme wvun nonεn, mum ḡbwe kpwe. ε bonyii bocii bò yuwεε saaka wvudvu fan baay. ⁶ ε cubonyii ley baance wvù ê ndvu le, jo buy dvú ḡεn dwey.

⁷ Ejim jo bontam bo kefew e diεwε botεte, ε kpweεe ley, yaa kee fiεε fi be kooy bó

dweese ke. ⁸ E Bitá bife ê wvú le, “Kε see ê me, bin nu bigew bicii bì ben ε dwee wo gese wεε dvú?” E wvú tfuse le, “Eε, è nu bí nεn bicii.” ⁹ E Bitá bvuu bife ê wvú le, “Ben ε dwee wo ghan nεε ε sε seyse keemom Keyoy ke Tata le? Yekε eyuw, ncin bonyii bò be gεn ε dwey dwee wo nu wase ê yew fwese, ε bó nu eley etuu tεn wo ebuy dvú egeen edwey.” ¹⁰ No Bitá jeme nonεn, kaη mwaan ε Safilia mum gbwe ê wvú εjise kpwe. E cubonyii ba dioo ley yen ε wvú ε kpwe wase, ε bó mum tuu wvú buy dvú gεn dwey mbew dweese le. ¹¹ E kentaashε ke bonyii bo mbee le kecii noo bonyii bomew bò to yuwεε saaka wvudvu fan baay.

Mwεem mvù dunji mvunḡgay mvu Nyo' le bô mwεem mvu diuw wvù yumεen e

¹² E boom bo ntum e bo Jisos e no gee mwεem mvù dunji mvunḡgay mvu Nyo' le bô mwεem mvu diuw wvù yumεen e nteen ê bonyii ente. E bonyii bo mbee le bocii ké no taashi fô kebuw ke Saa-mun e yew ncese le. ¹³ Kε wee wvu ncεw to ké mum taashε lo bô bó kε. Geenεn ε bonyii to ké no bεnsee naa bó ntay. ¹⁴ E bolemεε bô bokεnε nteen bò to leese fitele yî Tata le no biise ηgoo bó le. ¹⁵ E mwεem mvù boom bo ntum e bo Jisos e to gee, ge ε bonyii no tuule bonyii bo bincem e jiwse mbew jé le yî bintaw e

noo yî dighaam e wvu le Bitá ké dioo fele, ε è cim nu ken-jinjin kew é kí egbwe yî wee le. ¹⁶ E bibombom bi bonyii le no nεn'yi bilaante bi mbew Jelusalem e too bô bonyii bo bincem e noo bò keηke biyoy bì yiile yî bó le, ε bó fele bó bocii.

ε bó no ghεεke boom bo ntum e bo Jisos e

¹⁷ E εkolε ke bocee ncese le bô ηgoo ye yî è to nu Bosadusii ke ja kεw no ghεεke boom bo ntum e bo Jisos e, ¹⁸ mum tum bonyii ε bó gεn koo bó fen yew ncaw e. ¹⁹ Geenεn, ε è ke no nu entaη ε nceendaa Tata to yene dew fwese yew ncaw bvuse bó. No wvú bvuse bó, mum gay le, ²⁰ “Ben egeen yew ncese le, egeen efewcì fεε ficii ê bonyii ekumε nce wvu fwe wvun.” ²¹ No bó yuw nonεn, mum gεn. E εkfuη ke dioo eyuule, ε bó ley fô yew ncese le, mum kεw no yεεyi bonyii.

Kε kefew kedvu le, ε εkolε ke bocee ncese le bô bonyii bew bo ηgoo le, kum bonyii bo Islael bò saake won bocii ε bô bó shii, mum tum bonyii bo nci le le bó egeen yew ncaw e, eto bô boom bo ntum e bo Jisos e. ²² E bó gεn buy fó gom bó ηkuuη mum tu jim to see le, ²³ “Bese gεn ε buy yew ncaw e, ε yen ε dew fwese nu ε bó ε loocε ε fen, ε bonyii bo nci le leeme fó cεyte. Bese ε dioo yene yew ley ε faηε yaa eyen wee le dvú ke.” ²⁴ E εkolε ke bonyii bo nci le bò to cεyte

yew ncese bô bocee ncese bo baay baay, yuw nonen, ε fi ffumse bó, ε bó no ghayte laa bó nu ke etu fεε bô fin fiεε le. ²⁵ E wee nεley gay ê bó le, “Ben eyuw, bonyii ba bô ben se fenεε yew ncaw e, boba wase fô yew ncese le yεεyi bonyii.” ²⁶ No bó yuw nonen, ε ekolε ke bonyii bo nci le bô ηgoo ye mum buy γεν jo bó, no too bô bó. Geenεn, bó to baa joo bó kane lo bó κε, njefo bó, bonyii bo nci le bodvu to fane fo bonyii etumyε bó bô εta.

²⁷ E bó to bô boom bo ntum e bo Jisos e, ley bô bó leke fwe dvu bonyii bô saake won. E ekolε ke bocee ncese le no biwci mwεεm ê bó gayte le, ²⁸ “Bese nu ε looce wase ε lew lo le fo ben ebvuu emom eyεεyi wee ekumε diee di wee wvun e κε. Geenεn, ben eyen fiεε fi ben mom! Ben nu ε ge wase n'yεεyi wene ε saanken Jelusalem jocii. E ben gomte keege é fi eduñci le bese kee fiεε fô kpwe ye le.” ²⁹ E Bitá bô ηgoo boom bo ntum e bo Jisos e tfuse le, “Bese kenke keeyuw ε è nu Nyo' le, efey keeyuw wee le. ³⁰ Ben to nu ε ta Jisos yí kentam e ε wvú kpwe. E Nyo' bo'icee cee boσεεbeene bvuse wvú yí kpwe le, ³¹ bense wvú, shike ê εbo kew ke εceεy e le wvú enù Cee Ekolε noo Mboyse, wvu le bonyii bo Islael ekumen mvuntelem mvubole, é wvú wvù Nyo' elεshε bibefe bihole. ³² Bee bo Keyoy ke Yuule kè Nyo' nyaa ê bonyii bô

yuuke wvú le ε mum ε no fewci mwεεm mvun.”

³³ No bonyii bô to saake won yuw njeme wvun nonen, ε mvuntelem bente lo bó. E bó mum no gomte keeyuwye boom bo ntum e bo Jisos e.

³⁴ Geenεn, ε wee mvu ηgoo bonyii bô to saake won e wvù diee to nu Gamalia, ε è nu wee Falasii bvuu nu wee wvù duñci bonci bo Nyo' le, ε bonyii bocii wvumte wvù nta, nε we. No wvú nε we, gay ε bó yaw bvuse boom bo ntum e bo Jisos e ekfuñ. ³⁵ E wvú shεε jeme ê bonyii bô to saake won le, “Bonyii bo Islael, ben ejo wεε bó fiεε fi ben gomte keege bô bonyii ban.

³⁶ Ben ekume le è to nu kefew kemew e, ε wee mvu ja fen ε bó teñe le Teodas no duñci le wen nu wee wvu baay. E bonyii shfum ê wvú ejim ke diεwε gee nε le. E bó ke yu wvú ε ηgoo ye tawse, ε fiεε fi wvú to too dvú laaye εcici.

³⁷ E wvumvu wee ke bvuu ja kefew kè bó to taanke bonyii le ε bó teñe le Judas, ε è nu wee wvu Galilee. E wvú gufe bonyii nteen ê wvú ejim. E bó ke yu ten wvú, ε ηgoo ye saanken. ³⁸ Yí fin e, me ε no nteete ben le fo ben ege fiεε bô bonyii ban κε. Ben ecine je yibole. E è fen nu le fiεε fi bó too dvú bvuu yεεyi bonyii dvú fin kew wee wvu wum, tu fí nu ke elaaye εcici. ³⁹ E no nu le fiεε fidvu kew Nyo', tu κε è nulo é ben ke eso bó κε. E ben baa eyene, é fi ke ene ebuy le

ben diuu ε è nu ben ε bo Nyo'." 40 No Gamalia jeme nonen, ε bonyii bò to saake wonj yuw ntefe we, kase tee boom bo ntum e bo Jisos e ε bó ley. No bó ley nonen, ε bó tam bó, ciise lo ε fo bó ke ebvuu emom lo eyeyi wee ekumε diee di Jisos e ke, mum cine bó le ε bó no gene. 41 No bó buyεε dvú no gene fibole yuuke ε è nu njonj ε bowen nu ε bó ε kocen bonyii bò bó eshoose bó nje diee di Jisos e. 42 Ε bó gen nonen, bvuu no yeyi ke bonyii ediuw ecii fô yew ncese le noo εla le, fewci saaka wvù jee wvù le Jisos nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε.

6

Ε bó baayε bonyii bo lemme le bosooshwiw

1 Ε è ke no nu kefew kemew e, no ηgoo bonyii bo mbee le to kuu gene fwe, ε Bojuu bò to jemyi ke ε è nu díεw Glek ne κεw no wvukene Bojuu bò to jemyi díεw wonj le bó gawte mwεεm ê boke' bo bonkfulε ediuw ecii nyaa mvu bo bowen e caan. 2 Nonen, ε boom bo ntum e bo Jisos e bo yuufe ncow bofεε mum kum ηgoo bonyii bo mbee le bocii gay ê bó le, "Κε fí jee le bese ecinε kefewci díεw Nyo' egen shii ε è nu yí kecyte le ke. 3 Boom bo bwee wese le, fí jee le ben ebaayε bonyii bosooshwiw ê ben ente, é bese enya lemme din can yibole. Ben dioo baayi taa ε è nu

bonyii bò κεηke nce wvù jee, ε bó ε yinjen bó Keyoy ke Yuule bvuu κεηke bvufee. 4 Nonen, é bese emum enya wase bikuu bisese ε è nu yí bunle bó yí lemme di díεw Nyo' le." 5 Ε bonyii bocii yuw ntanj wvudvu, ε wvú jonj bó le. Ε bó mum baa Tεfan ε è nu wee ε mbee we ε looce ε yinjen, ε wvú ε yinjen ten bó Keyoy ke Yuule. Ε bomew no nu Filew bó Blukolus, Nikano bó Timon, Balmenas bó Nikolaus wvù to nu wee wvu Antiok ε wvú to banke lo tu wee mbee Bojuu. 6 Ε bó mum jo bonyii ban leke fwe dvu boom bo ntum e bo Jisos e, ε bó bunle fô bó le, mum gεε can yí bó le. 7 Ε díεw Nyo' mum no saanjene gene. Ε ηgoo bonyii bo mbee le yi Jelusalem no kuu gene fwe. Ε bocee ncese nteen lese ten fitele yí Jisos e.

Ε bó no teyte mwεεm yí Tεfan e

8 Ε Nyo' buw Tεfan ntay, ε wvú no κεηke mvunjay, gee mwεεm mvu diuw wvù yumεen e bó mwεεm mvú dunji mvunjay mvu Nyo' le ê bonyii ente. 9 Ε bonyii bomew ke ne κεw mbew bó bo Tεfan. Bonyii bodvu to nu Bojuu bò to nen'yεε Selin bó Aleksandia noo Silishia bó Esia. Ε è to nu bonyii bo yew bunle yí bó to tenjε le yi Bonfaw bó Boy wase le. 10 No bó to bewci nonen, ε Keyoy ke Yuule nya Tεfan bó bvufee ε wee fanε yaa nu dvú wvù eso wvú ke.

11 Ε bó mum ne beyse bonyii bomew εjim εjim le bó embiaytè le bó nu ε yuw ε Tεfan jemyi díεw yì befe εκumε Muses bô Nyo'. 12 No bó ge nonεn, mum shiw mvuntelem mvu bonyii le, bô mvu bonyii bô saake won e, noo mvu bonyii bô dunçi bonci bo Nyo' le. Ε bó mum ley yì Tεfan e, jo wvú γεν bô wvú fwe dvu bonyii bo won e bô saake bonsaw. 13 Ε bonyii ba bvuu to bô bonyii bomew bô eben jim nsaw mbiay, ε bó no teyte mwεεm yì Tεfan e gayte le, “Kε wee wvun ké no nu σε wvú jemyi díεw yì befe εκumε yew ncese yin bô bonci bo Muses e kε. 14 Bese nu ε yuw wase ε wvú jemyi le Jisos wvu Nasalet wε nu ke ebvuw yew ncese yin, ebvuu ekumεn nce wesebeene won wvù Muses to γεγεεε beene dvú.” 15 Ε bonyii bocii bô to nu yew nsaw e lunj εjise yì Tεfan e, ne yen ε bvushiw bwew ε banjke wase ye ε no fieesene bvuu nceendaa Nyo' le.

7

Ε Tεfan tanje diuw fwe dvu bonyii bô saake won

1 Ε εκolε ke bocee ncese le bife ê Tεfan le, “Mwεεm mvù bó jemyi mvun nu keceεy e?” 2 Ε Tεfan tfuse le, “Bo'icεm bô boom bo bwεεm e, ben eyeke eyuw. Nyo' bvukukε to nu ε buynεn fô icee wesebeene wvù Abl'a'am e ε wvú bεε cee Misobotεmia, ε wvú σε ke ne

γεν no cee 'Alan, 3 gay ê wvú le,
'Cinε kfuu diuw e, ebuy won wene le,
εγεν won wvù me nu ηke en-
dunçε ê wo le.'

4 Nonεn, ε wvú mum ne Kaldia jodvu, γεν no cee 'Alan. Ε ice ke dioo kpwe, ε Nyo' ge ε wvú ne to jan jò beene cee keseen. 5 Ε wvú no nu jan ε Nyo' fanε yaa ecim enya wvú kε naa bô kpweη kε, geenεn, kaw le wen nu ke enya won wvun é enu we bô εηgokε kew. Ε Nyo' to kaake nonεn ε Abl'a'am baa cim keηke wase wan kε. 6 Ε Nyo' bvuu gay ê wvú le,

'Εηgokε kuw nu ke enu botolo won mvu le,
ke elemte bvunfaw jó,
ε bó nvuwse bó yì bilum e gee ne (400).

7 Ε me nu ηke enlan ηγεw yì won wvudvu le,
é εηgokε kuw ke ebuy jó eto ebunlee me jan.'

8 Ε Nyo' bvuu die kelew bô Abl'a'am, ε nciise kelew kedvu nu le Abl'a'am nu ke etfuse boom bew yew. Ε Abl'a'am ke boo Aysik, ε è ke dioo nu εdiuw nyan ε wvú tfuse wvú yew. Ε Aysik ke boo Yakow tfuse tεn wvú yew. Ε Yakow ke tfuse tεn boom bew bo yuufe ncow bofεε yew bô è nu bo'icee cee bosεεbeene fô kfuu disεεbeene to sanεε.

9 Ε bo'icee cee bosεεbeene bodvu ke ne no bene kendonj bô Yosεw wvù waa bwε bó mum gese wvú, ε wvú γεν

no nu nfwa won wvù Ijiw e. Geen, ε Nyo' no taale ke fô wvù le, ¹⁰ fii wvù yî bonḡew bew e bocii. Ε Nyo' bvuu nya wvù bô bvufee, ε Felo, Nfon wvu Ijiw no koonke wvù, mum ḡee wvù ε wvù no nu wee we kebay bvuu nu wee wvù taale fô kfuu diew e.

¹¹ Ε jen ke ne koo Ijiw jocii noo Kanaan, ε bonyii yen ḡew baay. Ε bo'icee cee boseεbeene fanε yaa kenke fiεε fidien ke. ¹² Ε Yakow ke yuw ε mweem mvudien nu Ijiw, mum tum boom bew bô è nu bo'icee cee boseεbeene ε bó ḡen jó yî kan wvu fwe le. ¹³ Ε bó ke dioo kase ḡen jó yî bokan bo bofεε le, ε Yosεw mum ge ε boom bo bwee le kiεε wvù. Ε wvù mum dunε ten bó ê Felo. ¹⁴ Ε Yosεw mum ciinse ntum fô Yakow wvù ice le, le wvù bô kfuu dicii eto Ijiw. Kfuu di Yakow e to nu sekedvu wee mbansooshwiw ncow botin (75). ¹⁵ Ε Yakow yuw nonen, mum jo kfuu diew dicii bow dvù Ijiw. Ε wvù bô bo'icee cee boseεbeene ke kpweken jó bocii. ¹⁶ Ε bó ke tuu εgvun εbo kase to dvù jan, to dwey Shekem ê jem yî Abla'am to guyεε ê boom bo Amol e.

¹⁷ Ε kefew ke dioo kocine kè Nyo' to nu kee ege fiεε fi wvù to kawεε Abla'am dvù, ε bonyii boseεbeene duule wase Ijiw baay. ¹⁸ Ε bonyii bo jó ke ghaa nfon mvu ε wvù

yaa kee Yosεw ke. ¹⁹ Ε Nfon wvudvu mum no weentene, sene bonyii boseεbeene, kane le bo'icee cee boseεbeene elaanke mvunley mvu boom e ekfun ε bó kpwekene. ²⁰ Ε nu kefew kekin e kè bó to bokεε Muses, ε è to nu wan ε wvù jee baay fô Nyo' le. Ε bó kenke wvù yew kee τε, ²¹ mum jo ḡen ḡεε ekfun. Ε waa Nfon Felo wvù kpwoon ke ḡen bonye wvù, ley diewe waa we le. ²² Ε bó mum yeεyi Muses bô bvufee bvu bonyii bo Ijiw e bvucii, ε wvù no nu wee wvù kee njeme bô kee fiεε ntay.

²³ Ε wvù ke dioo nu ke diewe bilum mbaanyε le, ke ne kp-wawce le wen nu egen eyen no boom bo bwee wen e bô è nu bonyii bo Islael nu. ²⁴ Ε wvù dioo gene, yen ε wee wvu Ijiw nvuwse wee wvu Islael mvu. Ε wvù ley fó le wen etfuse envuke, mum yu lo wee wvu Ijiw wvudvu. ²⁵ Wvù to kpwaake le boom bo bwee wen e nu ekiεε le è tum Nyo' wen le wen eto ebvuse bó yî ḡew e. Geen, ε bó fanε yaa kiεε ke. ²⁶ Ε bvù ke buy yuu, ε Muses bvuu no gene, buynen yî bonyii bo Islael e bofεε ε bó ne ε no diuu. Ε wvù ley fó keegawsen bvudiuw bvudvu, bife ê bó le, 'Boom bo bweem e, ben nu wee bô waa bwee, è ge la ben ε se no diuu ebenen?' ²⁷ Ε wee wvù to nvuwse waa bwee kaa domse lo Muses, bife ê wvù le, 'Ε ḡeke yeε wo

le wo esaakè bese, sumtene bonsaw bosese? ²⁸ Wo fɛn bvuu gomte keeyu me no wo se yuε wee wvu Ijiw wε foguu le?' ²⁹ E Muses yuw nonɛn, mum fan nε woŋ wvù Ijiw e, fεε gɛn no nu woŋ wvù Midian e, ke boo boom bolemse bofεε jó.

³⁰ E è ke no nu ejim jo bilum mbaanyε, ε nceendaa Nyo' buynɛn fô Muses e ê nguy e, ε wvù bεenci yî kete le ηkpwaante mbew kum wvù Sinay e. ³¹ E Muses yɛn ε fí ghaw wvù, ε wvù bence nceencee keetaa ntaɣ. No wvù benci, yuw ε Tata Nyo' jeme ê wvù le,

³² 'E nu me wvù Nyo' bo'icee cee wene,

Nyo' Abl'am bô wvu Aysik noo wvu Yakow.'

E Muses yuw nonɛn, no ciinƙe bô nfan, faŋε yaa ebvuu emom lo etaa kε. ³³ E Tata Nyo' bvuu jeme ê wvù le, 'Baayε bolaba buw, njefo fɛn fô wo leeme fô nu bvudvuu bvù yuule.

³⁴ Me nu ε nloocε wase ε n'yɛn no bó nvuwse bonyii bem Ijiw,

ε mbvuu ε n'yuw no bó cone, ε mum ε nshii ε nto keembvuse bó yî ηgεw wvudvu le.

Yekε eyuw, me nu entum wo Ijiw keseen.'

³⁵ Muses wvun nu wvù bó to yawεε wase tun, bife ê wvù le, 'E gεke yεε wo le wo

esaakè bese, sumtene bonsaw bosese?' E nu wvù wvù Nyo' to tumεε le wvù egɛn enu wee sa' wvubo, ebvuse bó yî ηgεw e. E Nyo' to tum ε è nu nceendaa we ε wvù to yî kete kè to bεenci kie le tefe ntum wvudvu ê wvù. ³⁶ E Muses mum gɛn Ijiw, ge mwεεm mvu diuw wvù yumεɛn e bô biŋghaw bi mwεεm e, bvuse bó jó. E wvù ge mvumew fô Joo yi Baay yi Yεεle le, bvuu ge mvumew ηkpwaante jò bó to lenεε yî bilum e mbaanyε. ³⁷ E è nu Muses wvudvu wvù to gayεε ê bonyii bo Israeɛ le,

'Nyo' nu ke ebvuse wee we ntum mvu ê boom bo bwee wene le ente,

eciinse fô ben e kε no wvù to bvuseε me.'

³⁸ E è bvuu nu kε wvù wvù Muses wvù nceendaa Nyo' to jemyεε ê wvù yî kum wvù Sinay e, kefew kè kentaashε ke bonyii bo Israeɛ e to nu ηkpwaante bô bo'icee cee bosεεbeene, ε Nyo' nya díεw yî nyaa nshii le wvù efese ê beene. ³⁹ Geenɛn, ε bo'icee cee bosεεbeene kaa faŋ keeyuw Muses e, banƙe jim ê wvù le, mum no koonƙe le bowen bee ekase etu jim Ijiw. ⁴⁰ E bó mum gay ê Elon le, 'Bome bonyo' ê bese bò nu esaa fwe dvuseεbeene, njefo bese baa bvuu kieε fieε fí kooyi bô Muses wε wvù bvuseε beene woŋ wvù Ijiw e kε.' ⁴¹ E bó mum kene fimoooso ε fí fieesene waa na', seeyε nyám ge ncese dvù ê fí, mum

no lanlaje yî fiεε le ε è kene bó bô can yibo. ⁴² No bó ge nonεn, ε Nyo' mum banke jim ê bó le, ε bó mum no bunlee wase ε è nu diuu bô kpwee noo jón. E è nu no bó to sanεε ê Nwa' bonyii bo ntum Nyo' le ε Nyo' jemyi le,

'Bonyii bo Isael, ben to seεle nyám ηkpwaante yî bilum e mbaanyε,

ceese ε è nu me dvú le?

⁴³ Ben to ghane tuule cun ε è nu yî nyo' wvù bó teje le Molok,

bvuu tuule jon ε bó ε kene le è nu yî nyo' wvù diee nu Lefan,

ε è nu mvumooso mvù ben to keenceε keebunlee mvù.

Nje fifin, me nu ηke ebvuse ben é ben ebuy egeεn efey lo Babilon.'

⁴⁴ Bo'icee cee boseεbeene to lene ηkpwaante keηke cun yî duηci le Nyo' nu bô bó, ε è to fe Muses cun yidvu, bii ke leηleη no yî Nyo' to duηceε ê wvù to nu. ⁴⁵ E boom bo bo'icee cee boseεbeene le ke fi, ke tuu to dvú jan kefew kè bô bo Yoshua to lole nshε ê bitum bì to nu jan e, ε è to gεne Nyo' fwe kuηke bitum bidvu. E cun yidvu no nu jan to buy kefew kè Nfon Dawe to saake woη wvun e. ⁴⁶ E Nyo' no koonke wvù ntaγ, ε wvú mum leke le Nyo' ebee é wen ebom yew enya é wvú wvù Nyo' Yakow eceè dvú. ⁴⁷ E è ke kaa ghan

Saamun bom yew Nyo' yidvu. ⁴⁸ Geenεn, ε Tata Nyo' wvù nu Ekole ke Mwεεm Mvunciim e yaa ké no cee yéw yî è bom bonyii le ke. E nu ke leηleη no wee ntum Nyo' mvu to sanεε wase ε Nyo' gayte le,

⁴⁹ 'Fowe nu kawla wεm, ε nshε yin nu kedvuushεε ke bikaa biem e.

Yew yî è nulo é wee ebom le è nu yeεm nulo enu neε?

Nuu le bvudvuu nu dvú bvù è nulo é me enshii fó le?

⁵⁰ Ke è fe me mwεεm mvun mvunciim e?"

⁵¹ E Tεfan mum ne gay le, "Ben tεmyi bikuu baay, ε mvuntelem mvunεn bó bitem nu naa lo ntffuse. Ben ε bo'icee cee bonεn nu ke leηleη. Ben tune sekeci keeyuuke Keyoy ke Yuule le.

⁵² Wee ntum Nyo' mvu nu dvú wvù bo'icee cee bonεn to baa ebone bikaa é wvú ejim e? Bó to nu ε yuwye bonyii bo ntum Nyo' le bò to jemyεε wase le Wee Lemme Nyo' wvu Teytey nu ke eto. E wvú ke to, ε ben gese wvú bvuu yu wvú. ⁵³ E è bvuu nu ke ben bò Nyo' to tumεε bonceendaa bew ε bó nya bonci bew é ben, ε ben tun keebii bó le."

E bó tumye Tεfan bô eta

⁵⁴ No bonyii bò to saake woη yuw fiεε fi Tεfan jeme, ε mvuntelem bente lo bó, ε bó no ηgeci bigew. ⁵⁵ E Keyoy ke Yuule yiηsen yî Tεfan e, ε wvú no taale fiew ε è nu we, ne yeεn n'yuw wvù è nu wvu Nyo' le,

7:44 Ksm 25:9, 40

7:45 Yosh 3:14-17; 18:1; 2Sam 6

7:46 Mben 132:1-5

7:47 2Sam 7:5-7; 1Bfn 6:1-38

7:48 17:24-25

7:49 Yεsa 66:1-2

7:51 Ksm

32:9; 33:5; Yeli 4:4; Lum 2:28-29; Yεsa 63:10; Esek 2:3-5

7:52 Luk 11:47-48

7:53

7:38; Ibu 2:2

7:54 Mben 37:12; 112:10

7:55 Mat 26:64; Lem 2:33

7:56

10:11; Luk 3:21; Jon 1:51

bvuu yɛn Jisos e ε wvú leeme ê εbo ke εεεy ke Nyo' le. ⁵⁶ ε Tɛfan nɛ gay ɛ, “Ben etaa eyɛn, me nu ε n'yɛn ε fowe ε yene, ε wee wvú diee nu Waawee leeme ê εbo ke εεεy ke Nyo' le.” ⁵⁷ ε bó yuw fifiɛ, mum jinɛ bintuɲtuɲ bô can, no wamte foweεwe, mum sɛn bocii ley yî Tɛfan e, ⁵⁸ gufe wvú buy dvú ɛlaante, gɛn no tumte bô eta. ε bonyii bô benɛɛ jim nsaw baayɛ bikum bibole, nya ê cuwee mvu ε bó teɲɛ ɛ Saul, sɛ no tumte. ⁵⁹ No bó to tumte Tɛfan bô eta nonɛn, ε wvú bunle ɛ, “Tata Jisos, fiisɛn keyoy kem.” ⁶⁰ ε wvú mum nɛ tum ɛnvuw fokuse, fuɲ foweεwe ɛ, “Tata, fo wo etaa ê fiɛɛ fi befe fin fi bonyii ban gee le kɛ.” No wvú gay nonɛn, mum kpwe.

8

¹ No bó yu Tɛfan, ε Saul tom.

ε Saul nya ɲɛw ê kentaashɛ ke bonyii bo mbee le

Kɛ ɛbvubwɛ, ε bó kɛw no nyaa ɲɛw wvú tɛmyi ê kentaashɛ ke bonyii bo mbee le ke Jelusalem. ε kí saɲkɛn kecii buy jó, gɛn biba bi Judea bô Samalia le, ε ɛ shɛɛ ke boom bo ntum e bo Jisos e. ² ε bolemɛ bomew bô to nu ε loocɛ lese fitele yî Nyo' le, to jo gvune di Tɛfan e dwey, bee wvú baay. ³ ε Saul nu fiew looci gɛne lo bô kentaashɛ ke bonyii bo mbee le, danɛsene yéw e kooyi bonyii bo mbee

le bô bolemɛ noo bô bokɛnɛ ciinse yew ncaw e.

ε Filew fewɛ diɛw Nyo' Samalia

⁴ ε bonyii bô to saɲkɛnɛɛ ba no gɛne mondvuum e monciim fewci diɛw Nyo'. ⁵ ε Filew bow fiew gɛn ê kelaante kè Samalia le, no fewci saaka jó wvu ɛkumɛ Mboyse wvú Nyo' to kawɛɛ. ⁶ ε bonyii nteen yuw bvuu yɛn mwɛɛm mvú duɲci mvuɲgay mvu Nyo' le mvú wvú to gee, mum nya bitem ê wvú ntay. ⁷ Biyoy bì yiile to buyte yî bonyii le, wamte foweεwe, ε bonyii nteen bô to nu ε kpwekɛn keba kemwaan noo bontɛɲɛ bonene tɛn. ⁸ Nonɛn, ε nlanɲɲ wvu baay no nu ɛlaante jodvu.

⁹ Wee mvu to nu ɛlaante jodvu ε diee nu Semon, ε wvú to shee wase duɲci nɛm ye ε kɛw lo, ε bonyii bo Samalia bocii yɛne ε diuw yumte bó. ε wvú to bvuu duu ɛ wen nu wee mvu wvu baay. ¹⁰ ε bonyii bocii bo ɛlaante jodvu naa noo bo baay baay nya bitem ê wvú no gayte ɛ, “Wee wvun nu mvuɲgay mvu Nyo' le mvú bó teɲɛ ɛ Mvuɲgay mvu Baay.” ¹¹ Bó to nya bitem ê wvú nonɛn, njefo wvú to shee wase duɲci nɛm ye ε kɛw lo ncejole ε bonyii yɛne ε diuw yumte bó. ¹² Geenɛn, ε Filew ke dioo eto efewci saaka wvú jee wvu ɛkumɛ bvunfon bvú Nyo' le noo ɛkumɛ diee di Jisos Klistu le, ε

bokεεε bô bolemεε bee ε wvú lese bó ê joo. ¹³ Ε Semon wε kebεεε bee tεn ε bó lese wvú ê joo. Ε wvú mum mεy ke wase no nu mbew Filew e yεne biηghaw bi mwεεm e bi baay baay bô mwεεm mvù dunji mvunγay mvu Nyo' le mvù wvú to gee, ε diuw yumte wvú.

¹⁴ Ε boom bo ntum e bo Jisos e ke yuw Jelusalεm le bonyii bo Samalia nu ε fiisen wase diεw Nyo', ε bó mum tum Bita bô Jon fô bó le. ¹⁵ Ε bó gen buy jó, bunle fô bonyii bo mbee le bodvu le le bó ekeηke Keyoy ke Yuule, ¹⁶ njefo Keyoy ke Yuule to baa to wase yí mvu bó le ke. Bó to bεε lese ke lo bó ê joo maan ê diee di Tata Jisos e. ¹⁷ Ε Bita bô Jon bunle, gεε can yí bó le, ε bó mum keηke Keyoy ke Yuule. ¹⁸ Ε Semon dioo yεn le boom bo ntum e bo Jisos e gεεle can yí bonyii le ε Keyoy ke Yuule too yí bó le, ε wvú mum no nyaa bigew ê Bita bô Jon, ¹⁹ gayte le, “Ben enya me bô mvunγay mvun tεn, wvu le naa yεε wvù me ε ηγεεε can yem yí ye le, é wvú ekeηke Keyoy ke Yuule.” ²⁰ Ε Bita tfuse ê wvú le, “Ben ε bigew biuw hidvu egen lo ηguy e. Wo ghan nεε ε se no kpwaake le è nulo é bó eguy nnya yì è nu yì Nyo' bô bigew? ²¹ Ke wo yaa keηke naa lo kelen ente jo lemme din ke, njefo ke fitele fiuw yuule fô Nyo' le ke. ²² Kumεn fitele fiuw yì fiεε fi befe fi wo gomte keege fin

e, ebunlee laa è nulo é Tata Nyo' elεεshε bonkpwawce bô befe ban bò wo keηke fô fitele le le. ²³ Me n'yεne le wo nu ε yinσen wase bô ken'yεε ejise, ε tu nfwa kebefe.” ²⁴ Ε Semon leke Bita bô Jon le, “Kee, ben ebunle ê Tata le fo fiεε fimew ente jo mwεεm mvù ben jemyi mvun e ekooy bô me ke.”

²⁵ Ε Bita bô Jon ke mεse fewce diεw Nyo', see mwεεm mvù bó kee ekumε Jisos, mum nε no tuu jim Jelusalεm. No bó to tuu jim, no fele bontεw bo Samalia bomew e, fewci saaka wvú jee wvú wvu Nyo' jó.

Ε Filew lese wee wvu Itofia ê joo

²⁶ Ε nceendaa Tata ke nε gay ê Filew le, “Nεnε ebow je εkuεku, egen ê je yì nen'yi Jelusalεm fele ηkpwaante gene Gasa le.” ²⁷ Ε Filew mum nε no booke. Ε wee wvu baay mvu wvu Itofia nu ê je yidvu le. Wvú to nu wee ε bó ε bvushε, ε è nu wee wvù to taale fô kpaw Yaa Kanda wvù to saake won wvù Itofia le. Wee wvudvu to nε Jelusalεm jò wvú to genεε keebunle Nyo', ²⁸ no tuu jim won e ê kekoto kemew kè è guute nyám e, ε wvú ε shii jó, taanηke fiεε ê Nwa' wvù Yesaya wvù wee ntum Nyo' to sanεε le. ²⁹ Ε Keyoy ke Yuule gay ê Filew le, “Bence egen mbew kekoto keki le.” ³⁰ Ε Filew lewte gen mbew yì dvú le, yuw ε wee wvudvu taanηke ê Nwa' Yesaya le. Ε wvú bife ê wvú le, “Wo taanηke

nɛn yuuke fiεε fi wvú gayte?"
 31 E wvú tfuse le, "E nulo é me
 en'yuw nεε le se wee ε nele é
 me?" E wvú mum gayle Filew
 eben é bô wvú eshii é kekoto
 le. 32 Bvudvuu bvú wvú to
 taanɔe é Nɔwa' wvudvu le to
 jemyi le,

"Wvú to nu diεwe njee yì bó
 gene keesεε le,

bvuu nu diεwe waa njee wvú
 bó ké dioo mvuu yvúw
 ye,

wvú saa beele kε.

E nu kε tɛn no wvú to nu diuw
 tfu.

33 Bó to nu ε shoose wvú, tun
 keesaw nsaw we lanɔ.

E nu ke eyuu ejemyi yεε
 ekumε boom bew,

ε bó ε sum wase nshii we
 fokuse fɛn?"

34 E wee wvu baay wvudvu
 mum lεkε Filew gay le, "Kee
 wo, kε see é me, wee ntum
 Nyo' wvun jemyi ε é nu ekumε
 yεε? Wvú jemyi ekumε ekolε
 kew nuu ekumε wee mvu le?"

35 E Filew mum kew kε bô
 bvudvuu bvú Nɔwa' le bvudvu,
 no nɛci saaka wvú jee wvu
 ekumε Jisos é wvú.

36 E bô wvú no gene kε é je,
 ke gen buy bvudvuu bvumew
 e ε joo nu fó. E wee wvu baay
 wvudvu gay le, "Taa eyɛn, joo
 nu fɛn, è nulo é ebvuu etun la
 fo wo elese me é joo?"

[37 E Filew tfuse é wvú le, "E
 wo fɛn nu ε bee Jisos Klistu le
 bô fitele fiuw ficii, é me enlese
 wo é joo." E wvú tfuse le, "Me
 nu ε mbee le Jisos Klistu nu
 Waa Nyo'."]

38 E wee wvu baay wvudvu
 mum gay ε bó leke kekoto. E
 bô Filew shii, ley gen é joo, ε
 Filew lese wvú é joo. 39 No bó
 buyεε é joo, ε Keyoy ke Tata le
 cun Filew fó, ε wee wvu baay
 we fanɔe yaa ebvuu eyɛn wvú
 le kε. Geenɛn, no gene kε fiew
 lanlanɔ. 40 E Filew nε buyɛn
 ε é nu wase Asotus, mum nε
 no gene, fele é bilaante bicii
 le, fewci saaka wvú jee wvú
 wvu Nyo', gen buy é kelaante
 kè Kaysalia le.

9

*E Saul kumɛn lese fitele yì
 Jisos e*

1 E to nu kefew kekii le,
 ε Saul bεε kε ffuuke, bemsee
 bonyii bo ηgoo le bo Tata le
 le wen nu eyuwye bó. E
 wvú mum gen fô ekolε ke bo-
 cee ncese le, 2 lεkε le wvú
 enya bonɔwa' é wen egen dvú
 yéw bunle yi Damaskus e, bô
 duɔci le é wen yɛn ε bonyii
 nu jó bô bii Je Tata le kenεε
 è nu bokεnε, kenεε bolemse, é
 wen ekooyε bó ekay, eto bô
 bó Jelusalɛm.

3 E wvú nya, ε Saul mum
 nε no gene Damaskus, ke
 dioo feɔene kelaante kedvu,
 ε n'yuw mvu nε sesε law fowe,
 shii to yì ye le. 4 E wvú gbwe
 fokuse, yuw ε diεw jeme é
 wvú le, "Saul, Saul, wo bone
 bikaa é me ejim nɛn nje la?"

5 E wvú bife le, "Tata, è nu
 wo wvú yεε?" E diεw yidvu
 tfuse le, "E nu me wvú Jisos, ε
 è nu me wvú wo bone bikaa

ejim jodvu. ⁶ Yî keseen e, ja we, eley egen e laante, é bó esee ê wo fiε fi wo keŋke keege.” ⁷ E bonyii bò to lene bô bo Saul leem fó ηgemten, no bó to yuuke diew yidvu yaa ye ne wee le ke.

⁸ E Saul ke ja we fokuse, dioo yene ejise, fanje yaa ebvuu eyene mwεm e ke. E bó mum jice wvú yî kebo le, no ceŋse gene bô wvú Damaskus. ⁹ E wvú gen no nu yî ediuw e eta yaa yene mwεm e ke. E wvú nu nonen, yaa diee fiε ke, yaa wuu ten fiε ke.

¹⁰ Wee mbee mvu to nu Damaskus jodvu e diee diew nu Ananias. E Tata Jisos ne tee wvú ê fiε diewe efile le le, “Ananias.” E wvú bee le, “Tata, me wvun fen.”

¹¹ E Tata gay ê wvú le, “Nene, egenè ê je yî bó teje le Teytey e, dioo buy fô yew e fo Judas, bife wee mvu wvu Taasus e bó teje le Saul. Yeke eyuw, wvú nu fó bunlee, ¹² e wvú be e yen wase wee le ê fiε diewe efile le e bó teje le Ananias, e wvú e to e gee can yî ye le, le wvú ekase eyene mwεm e.”

¹³ Geen, e Ananias gay le, “Tata, me nu e n'yuw wase ê bonyii nteen ekume wee wvun no wvú gee mwεm mvù befe fô bonyii bò è nu bo Nyo' le Jelusalem. ¹⁴ E wvú too nen, e wvú e fi mvun gay ê bocee ncese bo baay baay, le wen eto ekooye bonyii bocii jan bò bunle teje diee diuw.”

¹⁵ E Tata tfuse ê wvú le, “Gene ke lo. Me nu e ncaw wase wee wvudvu wee wεm lemme le, le wvú efewci diee diem ê bonyii bò yaa nu ke Bojuu bô bonfon bobole, noo ê bonyii bo Israel. ¹⁶ Me kebee nu nke enduŋce ê wvú no wvú keŋke keeke eyen ηgew nje diee diem.”

¹⁷ Nonen, e Ananias mum gen, ley yew dvudvu, gee can ye yî Saul e, tee le, “Saul waa bwεm, è tum Tata Jisos me. E nu wvú wvú Jisos wvú wo se yene ê je seke wo se too jan. Wvú tum me nen, le me ento enge é wo ekase eyenè mwεm e, é Keyoy ke Yuule eto eyinŋen yî yo le.” ¹⁸ Ke no wvú jeme nonen, e fiε fimew diewe ηgáw e ne yî ejise Saul e gbwe fokuse, e wvú mum kase no yene mwεm e. E wvú ja we, e bó mum lese wvú ê joo. ¹⁹ E wvú ke dieken, e mvun gay kase tu yî ye le.

E Saul fewce saaka Jisos Damaskus

E Saul ce Damaskus bô ηgoo bonyii bo mbee le yî ediuw e caan, ²⁰ mum kew lo kan mwaan no ghane yéw bunle le, fewci le, “Jisos nu Waa Nyo'.” ²¹ E bonyii bocii bò to yuuke no ghayte le, “Wvun nu ke wee wvú se ghane gene lo bô bonyii bò bunlee teje diee din Jelusalem e? E ke wvú to jan nen e è nu keekooye bò nu jan ekase egen dvú, enya can bocee ncese bo baay baay e le?”

22 Ε Saul no fewci κε fiew εκυμε Jisos temyi lo, dunji le Jisos nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε. Ε Bojuu bò to nu Damaskus ma lo fiεε fi è nulo é bó efuse ê wvù.

23 Ε εdiuw ke dioo fey nteen, ε Bojuu bodvu shii, cu ntaη keeyu Saul. 24 Ε bó mum no shee, ceυte wvù diuw ketaη ke Damaskus e, le wvù ke dioo fele, keνεε è nu entaη keνεε emvunsheen, é bó eyu wvù. Geenεn, ε Saul kiεε ntaη wvubo. 25 Ε bonyii bew bo ηgoo le ke jo wvù entaη, lese ê ηkaa le, bvuse fô ntoo ketaη e, shike wvù fokuse wase εκfuη.

Ε Saul γεν Jεlusalεm

26 Ε Saul tu jim Jεlusalεm, dioo gomte keetaashε bò ηgoo bonyii bo mbee le, ε bó no fane lo wvù, njefo κε bó to beηε le wvù looci nu wee wvubo ηgoo κε. 27 Geenεn, ε Banaban jo wvù, ε bò wvù γεν fô boom bo ntum e bo Jisos e. Ε wvù see ê bó no Saul to yeνεε Tata le ê je ε bó wvù jeme, bvuu see ê bó no wvù to fewci εκυμε Jisos Damaskus yaa fane κε. 28 Nonεn, ε Saul mum no nu bò bó ghane mondvuum monciim Jεlusalεm, fewci εκυμε Jisos, yaa fane κε. 29 Ε wvù ke no jemyi ten ê Bojuu bò to jemyi díεw Glek, beeke mbew bò bó, ε bó mum ne no gomte keeyu wvù. 30 Ε bonyii bo mbee le kiεε le bó gomte

keeyu wvù, mum jo wvù bow dvù ê kelaante kè Kaysalia le, ciinse wvù ε wvù γεν Taasus.

31 Yí kefew kekin e, ε kentaashε ke bonyii bo mbee le leεten yí ηγεw e ê biba bi won e bì Judea bò Galilee noo Samalia le. Ε Keyoy ke Yuule ge ε kentaashε kedvu ciim, bvuu no tomte ηgoo ε yí kuu. Ε bó no cee, wvumte κε ε è nu Tata.

Ε Bita γεν ntew wvù Lida noo wvù Jofa le

32 Ε Bita no ghane, gene fô bonyii bò è nu bo Nyo' le mondvuum e monciim, ke ghan γεν buy fô bó Lida le.

33 No wvù to nu jó, yen wee mvu le ε wvù ε kpwe keba kemwaan, ε diee nu Enias ε wvù ε ηgey wase entaw bilim nyaη. 34 No Bita yen wvù le, tee le, “Enias, Jisos Klistu fele wase wo. Ja we eseyse kentaw kuw.” Kaη mwaan ε Enias mum ja we. 35 Ε bonyii bo Lida noo bo yí bale di Shalon e bocii yen no wee wvudvu nu ε bonεn wase, ε bó lese fitele yí Tata Jisos e.

36 Ε to nu ε kpwoon mvu nu ê kelaante kè Jofa le, ε è nu wee mbee, ε diee nu Tabita, di nu ê díεw Glek e le Dokas.

* Wvù to ké no gee mwεem mvù jee sekecii, fi bonyii bò fuute. 37 Ε è no nu εdiuw yoya le, ε kpwoon wvudvu gbwe kencem, mum kpwe. Ε bó cuke gvune diew, ben γεε ê kebuw ke yew e ke εwe le.

9:23 23:12 9:23 2Kol 11:32-33 9:26 9:3-6, 20; Gal 1:18 9:27 4:36-37; 11:22-30; 12:25; 13:1-4, 7, 43-50; 14:12, 20; 15:2-12, 22, 35-39; 1Kol 9:6; Gal 2:1, 9, 13

9:30 11:25; Gal 1:21 * 9:36 Diee di Tabita bò Dokas nu ê díεw Glek e, ε è nu nyam yí bó tenje le keεε.

38 No Jofa to nu mbew Lida le, ε ηγoo bonyii bo mbee le ke yuw le Bita nu Lida, mum tum bolemse bofeε fô wvú le. Ε bó γεν λεκε wvú, le kee wvú, le wvú eto ke ncin e.

39 Ε Bita mum ne ke nonen ε bó bó no gene. Ε wvú γεν buy fó, ε bó jo wvú ben bó wvú ε kebuw ke yew e ke ewe kie le. Ε bokε' bo bonkfu le bo jó bocii gem wvú tase no beele, dunçi ndvú yì Dokas to gee seke wvú to bæε dvú. 40 Ε Bita bvuse bó εκfuη bocii, tum envuw fokuse bunle, ne banke ye gay ε gvune didvu le, "Tabita ja we." Ε wvú mum yene ejise, taa Bita, mum ja shii we. 41 Ε Bita jicε wvú le yì kebo le, ε wvú leem we. Ε wvú kase tee bonyii bò ε nu bo Nyo' le bó bokε' bo bonkfu le ba, dunçe wvú ε bó, ε wvú ε kase wase ε tu dvú. 42 Ε saaka wvudvu saanken γεν Jofa jocii. Ε bonyii nteen lese fitele yì Tata le. 43 Ε Bita no nu Jofa yì ediuw e nteen, cee bó wee mvu wvú to seysee jéw ε diee nu Semon.

10

Ε fιεε diεwe εfile le to fô Konεyu le

1 Wee mvu to nu ε kelaante kè Kaysalia le ε bó teηe le Konεyu, ε ε nu εκole ke ηγoo mi bonyii bo nci le bo Lum, yì bó to teηe le yi Itali. 2 Ε wvú to nu wee ε bó bonyii bocii bo ε wvú yew ε looce ε lese fitele yì Nyo' le. Ε wvú wvumte bvuu bunlee Nyo'

sekecii, nyaa nnya ntay ε Bo-juu bò to fuute. 3 Ε ε ke no nu diuu dimew ke diεwe didiuu ditete le fomvunsheen, ε fιεε diεwe εfile le ne to fô wvú le, ε wvú looce yen nceendaa Nyo' le ε fιεε fidvu le. Ε nceendaa wvudvu to ley tee wvú le, "Konεyu". 4 Ε Konεyu fan, lun ejise yì ye le bife le, "Cee εκole, ε nu la?" Ε nceendaa wvudvu tfuse le, "Nyo' nu ε yuw wase bunle yo, ε bvuu ε yen nnya yì wo nyaa ε bonyii bò fuute, ε kume wo. 5 Yì keseen e, tumε bonyii Jofa ε bó egen etee wee mvu wvú diee nu Semon, ε dimew nu Bita. 6 Wvú nu ε to ε no cee bó Semon mvu wvú ké no seysee jéw wvú la diew nu mbew joo yi baay e." 7 No nceendaa Nyo' wvudvu jeme nonen mum ne. Ε Konεyu shεε tee bonyii bew bo lemme le bofeε, bvuu tee ten wee nci mvu wvú to ké no cεyte wvú, ε ε to nu wee ε wvú ten ε looce ε lese fitele yì Nyo' le. 8 Ε bó to, ε wvú see fιεε ficii fi be kooy ε bó, mum tum bó Jofa.

Ε Nyo' dunçe fιεε fi ηghaw e ε Bita

9 Ε εκfuη buy yuu, ε ε ke no nu ke diεwe emvunsheen entelen e, ε bó feεse wase ε kelaante kedvu le. Ε Bita ne ben ε yew we keebunle. 10 Ε jen ke ne no yuu wvú, ε wvú no shieele keediekεn, ε bó bæε dεεle lo mwεεm mvudien. Ε fιεε diεwe εfile le ne to fô wvú le. 11 Ε wvú yen ε fιεε fidvu le, ε εbule ε yene, ε fιεε fimew shiile fowe nu diεwe εκole ke ndvu le, ε bó jici yì εbuw yo

ena le. ¹² E dikfuu di nyám e dicii, yi léne, bô yi sone lo, noo mvunyiim mvù bile we, nu ê ndvu yidvu le. ¹³ E diéw ne gay ê wvú le, “Bitá, nene we eseyé edie.” ¹⁴ E Bitá tfuse le, “Tata, ké è nulo é me emom ké, njefo me nke mbaa ndie wase fié fi ncéwncéw kéneé fi nu sé fí yuule lo ké.” ¹⁵ E diéw yidvu bvuu jeme ê wvú le, “Fó wo enyénsé fié é Nyo' é ge wase fí é no yuule ké.” ¹⁶ E fí kooy nonen buy bokañ botete, é bó mum kase bense fié fidvu we.

¹⁷ E fié fidvu fí toé diéwé éfile le ffumse Bitá é wvú no maa laa fí duñci le la le. Ké sekedvu é bonyii bô Konéyu to tuméé ba é to wase é biwcé fó la di Semon wvù seysee jéw e nu, é no leeme diuw ketaañ e, ¹⁸ tenje, biite le, “Wee ghane mvu nu fén é diee nu Semon Bitá le?” ¹⁹ No Bitá to béé kp-wawci ekumé fié fidvu fí toé fó wvú le, é Keyoy ke Yuule ne gay ê wvú le, “Taa eyen, bonyii botete gomte wo. ²⁰ Nene we ebow é ben é bó egene ekale kemwaan. Fó wo ecimcim ké, è tum me bó.” ²¹ Nonen, é Bitá mum ne bow, gay ê bonyii bodvu le, “É nu me wvù ben gomte. Ben to le la?” ²² E bó tfuse le, “Konéyu wvù nu ékolé ke ngoo mi bonyii bo nci le bo Lum nu é tum bese. Wvú nu wee wvu teyey, fane Nyo', é Bojuu bocii bensee wvú. Nceendaa Nyo' wvù yuule mvu se nu é gay le wvú eciinse ntum é wo eto é wvú

yew, é wvú eyuw fié fi wo nu ejeme é wvú.” ²³ No bó tfuse nonen, é Bitá mum gay é bó ley é bô bó ce.

E Bitá gen ntum Nyo' yew dvu Konéyu

E ékfuy buy yuu, é wvú ne é bó bó no gene. E bonyii bo mbee le bomew bo Jofa bi wvú le. ²⁴ E bó len ce, é bvú buy yuu é bó fese Kaysalia. E Konéyu bô bonyii bew bo kfu le noo nsáa ye shém yi wvú to beé to céyte wase bó. ²⁵ No Bitá to leyte gene yew, é bó Konéyu tasen. E Konéyu gbwe é wvú ejise wvum wvú. ²⁶ Geenén, é Bitá cake wvú we gay le, “Nene we, me nu ké ten fiem wee wvu wum diéwé wo le.” ²⁷ E wvú no jemyi bô Konéyu leyte gene yew, ke dioo ley, yen é bonyii é njim lo yew. ²⁸ E wvú jeme é bó le, “Ben kee ntay le nci wese baa bee le wee Juu elaa ghane kéneé etase nsan bó wee wvù yaa nu ké wee Juu. Geenén, Nyo' nu é duñce é me le ké me nkenke keenteñe wee mvu nduu le wvú nu wee wvu ncéw kéneé le ké wvú yuule ké. ²⁹ Nonen, ben é dioo ciinse ntum le me ento, me é mum é nto, me mbaa nkicine ké. Me é mum é no mbiite é ben le laa ben tenje me le la le?”

³⁰ E Konéyu tfuse le, “Eben nu wase édiuw éna no me nto nu yew dvu me ké diéwé kefew ke keseen e didiuu ditete fomvunsheen mbunlee. E wee mvu ne sésé buynen fwe

dvu me ε wvú ε tfume ndvú
 ε yí lawkene. ³¹ Ε wvú gay
 ê me λ, 'Konεyu, Nyo' nu ε
 yuw wase bunle yo ε bvuu ε
 yen nnyá yí wo nyaa ê bonyii
 bo kefufe le, ε kume wo.
³² Nonεn, tumε bonyii Jofa é
 bó egeη etee wee mvu ε diee
 diew nu Semon, ε dimew nu
 Bita. Wvú nu ε to ε nο cee bô
 Semon wvú seysee jéw wvú
 la diew nu mbew joo yí baay
 e.' ³³ Kan mwaan nonεn, ε me
 mum nciinse ntum λ wo eto.
 Wo ε to nεn, fí ε jon baay. Bese
 ε mum ε no nu fen ê Nyo' ejise
 keeyuw fiεε fí Tata tum wo λ
 wo eto ejeme ê bese."

*ε Bita jeme ê bonyii bò yaa
 nu ke Bojuu ekume Jisos Klistu*

³⁴ Ε Bita mum κew no jemyi
 gayte λ, "Yí keceey e, me nu
 ε n'yen λ ke Nyo' duηci kejeey
 jεey κε. ³⁵ Wee tfuu wvú fane
 wvú bvuu gee fiεε fí nu λη nu
 ε wvú fiisene wvú yaa taale
 laa mwεten buy fεε λ. ³⁶ Ben
 kee ntum wvú Nyo' to ciinsεε
 fô bonyii bo Islael e, fewci
 saaka wvú jee λ Jisos Klistu
 to to wvu λ nyεkeey nulo enu
 enteleη jo Nyo' bô bonyii. Ε
 Jisos Klistu wvun nu Cee Ekole
 bonyii bocii. ³⁷ Ben kee fiεε
 fí to kooyεε won wvú Judea
 le tfuu, ε fí to κew Galilee
 ejim jo kefew kè Jon to fewci
 leese bonyii ê joo. ³⁸ Ε ben
 kee ten no Nyo' to tfuwεε lo
 Keyoy ke Yuule yí Jisos wvu
 Nasalet e, bvuu nya mvun gay

ê wvú, no nu bô wvú. No Nyo'
 to nu bô wvú, ε wvú mum
 no λene mondvuum monciim
 gee lemme di jee bvuu fele
 bonyii bò dεwle nvuwse. ³⁹ Ε
 nu bese bò to yenεε mwεεm
 mvú wvú to gee won Bojuu
 le tfuu, noo mvú wvú to gee
 ê kelaante kè Jerusalem e. Bó
 to nu ε ta wvú yí kentam e
 ε wvú kpwe. ⁴⁰ Geenεn, ε è
 ke dioo nu ediuw εta, ε Nyo'
 bvuse wvú yí kpwe le, ge ε
 bonyii yen wvú le. ⁴¹ Ε κε
 ε yaa nu bonyii bocii bò to
 nu ε yen wvú le κε. Ε to yen
 κε bese bò wvú wvú Nyo' to
 cawεε λ bese efewci ekume
 Jisos. Ε bese to nu ε dieken
 bvuu wuken bee bo Jisos seke
 wvú to buyεε yí kpwe le. ⁴² Ε
 wvú gay λ bese ke efewci
 diew Nyo' ê bonyii, bvuu seηe
 ê bó λ è nu wen wvú Nyo' nu
 ε baa λ wen ke esaw bonyii
 bò bεε dvú noo bò kpweken
 wase. ⁴³ Jisos wvun nu wvú
 bonyii bo ntum Nyo' le bocii
 to jemyi ekume wvú λ è nu
 naa yεε wvú nu ε lese fitele
 yí ye le, é Nyo' elεεshe bibefe
 biew fele yí diee diew e."

*ε Keyoy ke Yuule to yí
 bonyii bò yaa nu ke Bojuu le*

⁴⁴ Κε no Bita to bεε jemyi
 mwεεm mvun nεn, ε Keyoy ke
 Yuule nε shii, to yí wee tfuu
 wvú to yeke njeme wvudvu
 le. ⁴⁵ Ε diuw yum bonyii bo
 mbee le bò è nu Bojuu bò to
 bie Bita le, no bó yenεε ε Nyo' ε

nya ten nnya ye yi è nu Keyoy ke Yuule ê bonyii bò yaa nu ke Bojuu. ⁴⁶ É Bojuu ba no yuuke ε bó jemyi diéw yi bó yaa kee ke, bensee Nyo'. É Bitá mum bife le, ⁴⁷ “No Keyoy ke Yuule nu ε to wase yi bonyii ban e lenlen no kí to toε yi yese beene le, è nulo é wee ebvuu etun fo bó elese bó ê joo le?” ⁴⁸ No Bitá bife nonen, mum gay le bó elese bó ê joo ê diee di Jisos Klistu le. Ejim jodvu, ε bonyii bodvu lekε le wvú ece bó bó yi εdiuw e caan se nenε.

11

É Bitá see fiεε fi to kooyεε yew dvu Konεyu

¹ É boom bo ntum e bo Jisos e noo bonyii bo mbee le Judea jocii ke yuw le bonyii bò yaa nu ke Bojuu nu ε fiisen wase ten diéw Nyo'. ² É Bitá ke dioo kase ben Jelusalem, ε bonyii bo mbee le bomew mum no saake wvú. Bonyii ban nu bò to ké no leeme ke le bó kenke keetfuse wee wvú yaa nu ke wee Juu yew, é mweten se no nu wee Nyo'. ³ É bó no saake wvú biite le, “Wo se ghan neε ε se laa ghane ê bonyii bò beε ntfuse le, ε bvuu ε mese ε dieken ben ε bó?”

⁴ É Bitá mum looce nyey fiεε ficii fi to kooyεε, gay ê bó le, ⁵ “Me nto nu ê kelaante kè Jofa le mbunlee, ε fiεε diéwε εfilε le ne to fò me le. É me n'yen ê fiεε fidvu le, ε fiεε fimew shiile fowe nu diéwε ekole ke ndvu le, ε bó jici yi ebuw yo ena le. É fí shii, leem ê me ejise.

⁶ É me ndioo ntaa jó, n'yen nyám e dikfuu le dikfuu le, ε yimi nu yi fò yew e, yimi yi ηkpwaante bó yi sone, noo mvunyiim mvù bile we. ⁷ É me ne n'yuw ε diéw gay ê me le, ‘Bitá, nenε we esεεyε edie.’ ⁸ É me ntfuse le, ‘Tata, ke è nulo é me emom ke. Ke fiεε fi ncewncεw kenεε fi nu se fi yuule lo ke nu ε ley wase ê me emvu ke.’ ⁹ É diéw yidvu bvuu jeme we le, ‘Fo wo enyense fiεε ε Nyo' ε ge wase fí ε no yuule ke.’ ¹⁰ É fi kooy nonen buy bokaη botete ε bó mum kase gufe fiεε fidvu ficii ε fi ben we.

¹¹ Ke sekedvu, ε bonyii botete fese fò yew e fò me nto ncee, ε bó ne Kaysalia, ε bó tum le bó eto etee me. ¹² É Keyoy ke Yuule gay ê me le fo me enyaw keenjen bee bonyii bodvu ke. É boom bo bwee wesebeene le bo Jofa bo bosooaan ban bi me le, ε bee bó bocii gen ley yew dvu wee wvudvu. ¹³ No bese ley, ε wvú see ê bese no wvú to yenεε nceendaa Nyo' le ê wvú yew, ε wvú gay le wen etum wee Jofa é wvú egen etee wee mvu ε bó teje le Semon Bitá. ¹⁴ Wee wvudvu nu ke eto bó saaka wvú bó bonyii bocii bo ê wen yew nu ke eboy yi dvú le. ¹⁵ É me ηke ndioo ηkew keenjemyi, ε Keyoy ke Yuule ne shii to yi bonyii bodvu le ke lenlen no kí to toε yi yese beene le fonkew. ¹⁶ É me n'yen nonen, mum ηkume fiεε fi Tata to jemyεε le, ‘Jon to leese

bonyii ê joo, geenɛn, Nyo' nu ke elese ben ε è nu can Keyoy ke Yuule le.' ¹⁷ No Nyo' to nu ε nya bonyii bodvu bô nnya ε è nu ke yí yì wvú to nyaε ê beene seke beene to lesεε fitele yî Tata Jisos Klistu le, é me enu yεε wvù etunè fiεε fi è gee Nyo'?"

¹⁸ ε bonyii bodvu yuw no Bitá jeme nonɛn, fanε yaa ebvuu esaake wvú ke. ε bó mum nε no tumte ε è nu monkum mo Nyo' le gayte ε, "ε è fɛn nu nonɛn, ke tu Nyo' nu ε nya wase tɛn je ê bonyii bô yaa nu ke Bojuu, ε bó ekumɛn mvuntelem mvubole ke ekɛnke nshii wvù mey lo."

ε bonyii nteen bô yaa nu ke Bojuu lese fitele yî Tata Jisos e Antiok

¹⁹ Bonyii bô to saankenεε no nɛw to kεwεε seke bó to yuε Tɛfan to nu ε gen mond-vuum e mond-vuum e, gen buy Fonishia, ε bomew gen Sayblus, bomew Antiok. No bó genεε nonɛn, no fewci diew Nyo' ε è nu ke ê Bojuu maan. ²⁰ Geenɛn, ε bomew bonyii bo mbee le bô to nɛn'yεε Sayblus noo Selin, gen Antiok no fewci tɛn saaka wvù jee wvu ekumε Tata Jisos ê bonyii bô yaa nu ke Bojuu. ²¹ ε mvunɔay mvu Tata Nyo' le, ε bó ge ε bonyii nteen lese fitele yî Tata Jisos e, kumɛn tu bô wvú.

²² ε saaka wvudvu wvun ley bitem bi kentaashε ke

bonyii bo mbee le Jelusalem. ε bó mum tum Banaban Antiok jodvu. ²³ ε wvú gen buy jó, yɛn no Nyo' nu ε buw bó bô mboyma, ε wvú yuw njon, mum no teete bó ε bó ebii Tata le bô mvuntelem mvubole mvunciim. ²⁴ Banaban wvun to nu wee wvù jee, ε wvú ε yinɛn bô Keyoy ke Yuule bvuu kenke mbee ntaɔ. Nonɛn, ε wvú ge ε bonyii nteen jó lese fitele yî Tata le.

²⁵ ε Banaban ke mum nε gen Taasus keegom Saul. ²⁶ ε wvú ke gom yɛn wvú le, jo ε bó wvú tu jim Antiok. ε bó wvú no nu jó yî kelum e ke-cile bô kentaashε ke bonyii bo mbee le, yεεyi bonyii nteen. ε nu Antiok jodvu jò bó to kεwεε keetenε nɔoo bonyii bo mbee le ε bonyii bo Klistu le.

²⁷ ε è ke no nu ke kefew kedvu le, ε bonyii bomew bô ké no seɛ mwεεm mvù bó yuuke ε Nyo' jemyi, nε Jelusalem bow gen Antiok jodvu. ²⁸ ε Keyoy ke Yuule ge ε mvu bó le wvù diee to nu Agabus ke nε leem we, tefe le jen yî tɛmyi nu ke ekoo won tfuu. Jen yidvu to nu ε ghan koo kefew kè Klawdius to nu Nfon wvu Lum. ²⁹ ε nɔoo bonyii bo mbee le bo Antiok yuw nonɛn, seyse le wee tfuu esuw bigew no wvú kenke, é bó efi boom bo bwee bó le bô nu Judea dvú. ³⁰ ε bó mum suw, tum Banaban bô Saul dvú le bó egen enya ê bocee

11:18 13:48; 14:15, 27; 15:4, 12, 22-29; 17:12; 18:5-11; 19:8-10; 20:21 **11:19** 8:1-4

11:20 Jon 7:35 **11:21** 2:41 **11:23** 13:43; 14:22; 15:32; 16:40; 18:23; 20:1, 28-31

11:25 9:30 **11:27** 13:1; 15:32 **11:28** 21:10 **11:29** 12:12, 25; Lum 15:26;

1Kol 16:1; 2Kol 8:4; 9:2, 12; Gal 2:10

kentaashe ke bonyii bo mbee le.

12

Ɛ Nfon 'Elod nya ngeW ê bonyii bo mbee le

¹ Ɛ è no nu kefew kedvu le, Ɛ Nfon 'Elod kɛw no nyaa ngeW ê bonyii bomew bo kentaashe ke bonyii bo mbee le. ² Ɛ wvú gay Ɛ bó gbwo Jɛm wvú waa bwee Jon Ɛ wvú kpwe. ³ Ɛ wvú ke dioo yɛn Ɛ fí nu Ɛ jon Bojuu le, Ɛ wvú mum gen fwe gay Ɛ bó koo ten Bitá. Bó to kole wvú Ɛ è nu ɛdiuw Ɛ Nkaw Blɛɛd wvú bó baa gɛɛ Fintunlɛɛn jó le kɛ. ⁴ No bó koolɛ wvú, mum fen yew ncaw e, gɛɛ ngóo bonyii bo nci le nyɛ Ɛ bó ɛɛyte wvú bonɛw bonɛw. Ɛ 'Elod to gɛke Bitá nonɛn Ɛ Nkaw Danɛfey ke dioo Ɛ fey, é wen ebvuse wvú eleke ê bonyii fwe é bó esaw wvú. ⁵ Ɛ Bitá mum no nu kɛ yew ncaw e. Geenɛn, Ɛ kentaashe ke bonyii bo mbee le no bunlee Nyo' fô wvú le shiee le.

Ɛ nceendaa Nyo' bvuse Bitá yew ncaw e

⁶ Ɛ è ke dioo nu ɛntan wvú ɛkfuɲ nu ebuy eyuu é 'Elod ebvuse Bitá é bó esaw wvú, Ɛ Bitá no leete ɛntelɛn jo bonyii bo nci le bofɛɛ Ɛ bó Ɛ kay wvú bô boncaw bofɛɛ, Ɛ no ɛɛyte. Ɛ bonyii bo nci le bomew ɛɛyte yew ncaw ê fwese. ⁷ Ɛ fí kooy Ɛ nceendaa Tata to nu Ɛ nɛ sɛsɛ buynɛn, Ɛ n'yu ba yew ncaw yidvu le. Ɛ nceendaa wvudvu kum Bitá yí kebɛnɛ

le, Ɛ wvú kamse. Ɛ wvú gay ê wvú Ɛ, “Ja we cekey.” No wvú gay nonɛn, Ɛ boncaw ba mum feyken can Bitá le gbweken fokuse. ⁸ Ɛ wvú bvuu gay ê wvú Ɛ, “Temɛ ndvu yo, else bolaba buw.” Ɛ Bitá ge nonɛn. Ɛ nceendaa wvudvu bvuu gay Ɛ, “Bulɛ ndvu yo ebii me le.” ⁹ Ɛ Bitá bu, mum no bii wvú le ɛkfuɲ. Kɛ wvú to cim kee Ɛ fiɛɛ fí nceendaa wvudvu gee nu keɛɛy kɛ. Wvú to kpwaake Ɛ è nu fiɛɛ diɛwɛ ɛfilɛ le Ɛ fí too fô wen e. ¹⁰ Ɛ bô wvú Ɛn fey bvudvuu bvú fwe fô bonyii bo nci le to ɛɛyte, bvuu fey bvú ejim, mum fɛse diuw ketaan wvú buyte gene ɛlaante le, Ɛ bó Ɛ fɛ bô ketfu. Ɛ diuw ketaan wvudvu yene kɛ ɛwvunɛwvun, Ɛ bó buy. No bó buy nonɛn, no Ɛne booke kɛ ê je, Ɛ nceendaa Tata Nyo' wvudvu mum nɛ la ê wvú ejise.

¹¹ Ɛ Bitá shɛɛ, Ɛ bvufɛe tu wvú fô, Ɛ wvú gay Ɛ, “Keseen nu Ɛ me Ɛ nkɛɛ wase Ɛ è nu keɛɛy Ɛ è be tum Tata nceendaa we Ɛ wvú eto ebvuse me can 'Elod e, é me emboy yí ngeW wvú Bojuu se ɛɛyte Ɛ bó nu ke enya ê me le.”

¹² No wvú kɛnte nonɛn, mum nɛ no gene fô yew e fo Maalia wvú bwee Jon Maaku, Ɛ bonyii nu Ɛ bó Ɛ tase fô nteen Ɛ no bunlee. ¹³ Ɛ wvú gen buy fô, kumɛ diuw ketaan, Ɛ wan kpwoon mvu Ɛ dieɛ nu Loda wvú to lemte fô yew e fodvu to keeyene. ¹⁴ Ɛ wvú dioo yuw Ɛ è nu diɛw Bitá, Ɛ njon

yu wvú, ε wvú fanε yaa yene ketaan κε, kaa ne lewte kase ley gen yew, see ê bonyii le, “Bita nu diuw ketaan e.” ¹⁵ Ε bó tfuse ê wvú le, “Wo jewte lo.” Ε wvú no taame κε le è nu Bita. Ε bó mum ne gay le “Ε nulo enu nceendaa Nyo' we.” ¹⁶ No bó to jemyi nonen, ε Bita mey κε no kumci. Ε bó dioo yene, yen keceey ε è nu wvú, ε diuw yum bó. ¹⁷ Ε wvú few bó can ε bó lu bó diuw, mum see ê bó no Tata be bvuse wvú yew ncaw e, bvuu gay le bó esee ê Jem noo bonyii bo mbee le bocii. No wvú gay nonen, mum ne gen keba kemew e.

¹⁸ Ε εκfuη buy yuu, ε bvufee no bvuuηke lo bonyii bo nci le le laa è se kooy la bó Bita le. ¹⁹ Ε 'Elod bvuse bonyii le bó eghan egom wvú. Ε bó gom, gom ηkuuη. Ε wvú mum tee bonyii bo nci le bò to cepte Bita ba, biwce mwεem ê bó, mum ne gay le bó jo bó gen lese. Ejim jodvu, ε 'Elod ne ê keba ke won e kè Judea le, bow gen no nu ê kelaante kè Kaysalia le.

Kpwe Nfon 'Elod

²⁰ Ε to nu kefew kedvu le ε Nfon 'Elod ton'yi shém bó bonyii bo Taya noo bo Sidon. Ε bonyii bodvu ke mum baance ye keegen eku can le nyekeey enu dvú, njefo won wvubo to keηke mwεem mvudien ε è nu won we le. Ε bó gen, yaw koo nsan bó Blastus wvú to nu cee ntow.

²¹ Ε diuu ke to kocen, ε Nfon 'Elod tfume ndvú won, shii yí

kawla le, mum no nyaa sa' ê bonyii bodvu. ²² Ε bó ne no wvuuyi lo, bensee wvú gayte le, “Wvun njeme nu wvu nyo', κε è nu wvu wee wvu wum κε.” ²³ Kan mwaan, ε nceenda Tata mum tum kencem yí Nfon 'Elod e, njefo wvú to baa efese mbense wvudvu ê Nyo' κε. Ε ngenεe mum die wvú, ε wvú kpwe.

²⁴ Geenεn, ε diεw Nyo' no leyte ê mvuntelem mvu bonyii le, saanηene gene lo fwe fwe.

²⁵ Ε Banaban bó Saul ke mese fiεε fi bó to tumεε bó Jelusalem dvú, mum kase tu jim Antiok. Ε bó dioo etuu jim, jo Jon Maaku.

13

Ε bó tum Banaban bó Saul

¹ Bonyii bomew to nu ê kentaashε ke bonyii bo mbee le Antiok, ε è nu bò seηe mwεem mvù bó yuuke ε Nyo' jemyi, bvuu yeeyi bonyii. Bonyii bodvu to nu Banaban bó Se-meon wvú bó to teηe le Wvú Yiile, noo Lushus wvu Selin bó Saul noo Manεen wvú bó to leyεε wvú bó 'Elod wvú wee sa'. ² Ε è ke dioo nu ε bó bamte mwεem mvudien bun-lee Nyo', ε Keyoy ke Yuule ne gay ê bó le, “Ben ebaa Banaban bó Saul egεε, é bó elemte lemme di me nu ε ntee bó le bó elemte.” ³ Ε bó yuw nonen, bvuu no bamte κε mwεem mvudien bunlee, ke ne gεε can yí bó le, mum ciinse bó ε bó no gene.

ε Banaban bô Saul gen Sayblus

4 ε Banaban bô Saul mum no gene no Keyoy ke Yuule to tumεε bó. ε bó ne bow ê kelaante kè Selusia le, ley ê ηguw wvu ê joo le, no leenci, gene won wvù Sayblus e. 5 No bó lente, buy ê kelaante kè Salamis e, mum no ghane fewci diεw Nyo' yéw bunle Bojuu le, ε Jon Mak ghane bô bó, fici bó.

6 ε bó ke len won wvu ê joo entelen wvudvu le, danšen gen buy naa ê kelaante kè Bafos e. No bó gen buynen yî wee Juu mvu le jó, ε è nu wee nfm ε diee nu Bal Jisos, ε wvú to ké no mbiayte le wen nu wee wvù seje mweem mvù wen yuuke ε Nyo' jemyi. 7 Wvú to ké no shee bô Segus Baulus wvù wee sa' wvu won wvudvu le. Wee sa' wvudvu to kenke bvufee baay. ε wvú ke tee Banaban bô Saul njefo wvú to gomte keeyuw diεw Nyo'. 8 ε bó to, geenε ε Elimas wvù wee nfm wε no diee diεw nu ê diεw Glek e, mum no kicine bó, momte keege le fo wee sa' wvudvu elese fitele yî Jisos e ke. 9 ε Keyoy ke Yuule yinšen yî Saul e, wvù diee diεw dimew to nu le Baul, ε wvú lun ejise yî wee nfm wvudvu le, 10 gay ê wvú le, “Wo nu waa dεwle, ε wo nu wee wvù bane fiεε ficii fi nu len. Kenleema bô mbiay nu ε cin fô fitele fiuw e. Ke è nulo é wo enu nen se wo kumene keceey ke Nyo' le le kí

etuù mbiay e? 11 Yekε eyuw, keseen nu ε kebo ke Nyo' le nu egbwe yî yo le é wo efefe, é fi ke ejo kefew é wo se ebvuu eyen ke naa diuu le.” Kan mwaan nonen, ε fiεε fimew shii ke diεwε kembew e, ban ejise Elima. ε wvú mum ne no ghaale lo mondvuum, gomte wee wvù ecεηseè wvú. 12 ε wee sa' wε yen nonen, mum lese fitele yî Jisos e, no wvú to kenke ηghaw yî mweem mvù bó to yeeyi ekume Tata Jisos e.

ε Baul bô Banaban gen Antiok wvu Bisidia le

13 ε Baul bô ηgoo ye ley ê ηguw e Bafos, lente joo yî baay buy ê kelaante kè Belga le won wvù Bamfilia le. No bó buy jó, ε Jon Mak cine bó le, tu jim Jelusalēm. 14 ε bó ne jó, fey gen ê kelaante kè Antiok wvu Bisidia le. ε è ke no nu diuu di mbam e, ε bó gen ley shii yew bunle le. 15 ε bonyii ke ne tan ê Nwa' bonci bo Muses e noo ê wvu bonyii bo ntum Nyo' le mese, ε bocee ekole yew bunle yidvu mum tum ntum fô bo Baul e le, “Boom bo bwee wese le, é ben kenke fiεε keetefe bonyii dvú, é ben jeme.”

16 ε Baul mum ne we, ci bonyii bô kebo mum kew no jemyi le, “Bonyii bo Islael noo bonyii bô yaa nu ke Bojuu bô wvumte ten Nyo', ben eyeke eyuw. 17 Nyo' bonyii bo Islael to nu ε caw bo'icee cee bosese, ge ε kfuu dibole no kuuke seke bó to nu botolo won wvú Ijiw e. ε wvú ke

mum bvuse bó jó bô mvunḡgay mwew, ¹⁸ kuu shém bô bó, no taale ke fô bó le ḡkpwaante yî bilum e mbaanyε. ¹⁹ E wvú ke ge ε bó shike bitum bisooshwiy woḡ wvù Kanaan e, mum nya woḡ wvudvu ε è no nu wvubo. ²⁰ Mwεεm mvun mvunciim to nu ε jó diεwε bilum gee nε kecow mbaanshen e (450). No wvú nyaε woḡ wvudvu ê bó, mum gee bonyii bô esaakè bó. E bó saw gen buy yî kefew kè wee ntum we wvù Samwεl to saake le. ²¹ Ke yî kefew kekíε le ε bó ke nε lεke keekenke ε è nu nfon, ε Nyo' mum nya Saul, waa Kish wvu ê kfuu di Benjamin e. E wvú saw bvunfon yî bilum e mbaanyε. ²² E Nyo' ke shwaw wvú, gee Dawe Nfon wvubole. Nyo' to nu ε jeme ekumε Dawe wvun le,

'Me nu ε n'yen ε Dawe wvù
waa Jεese nu fitele
fiem.

Wvú nu ke egee fiεε ficii fi me
ḡgomte.'

²³ E to nu ê kfuu di Nfon Dawe wvun e di Nyo' to bvuseε Mboyse, nya ê bonyii bo Islael no wvú to kawεε. E Mboyse wvun nu Jisos. ²⁴ E Jisos wvun se keeke ekεw lemme diew nu ε Jon to fewci wase ê bonyii bocii bo Islael le bó ekumen mvuntelem mvubole é wen elese bó ê joo. ²⁵ E Jon ke no nu wase keemεεse lemme diew, ke nε

bife ê bonyii le, 'Ben kpwaake le me nu yεε? Ke me n'yaá nu wee wvù ben cεyte ke. Wee wvudvu too εjim jo me, ε me mbaa encim enkcεen keengvuwce mbaayε bolaba bew ke.' "

²⁶ E Baul gen fwe jeme le, "Boom bo bwεεm e bô è nu kfuu di Abla'am e noo ben bonyii bocii bô yaa nu ke Bobjuu bô wvumte ten Nyo', Nyo' to ciinse ntum wvun wvù è nulo é bonyii eboy yî dvú le ε è nu ê beene. ²⁷ Geenεn, ε bonyii bo Jelusalem bô bonyii bobole bô saake woḡ, fanε yaa jo Jisos diεwε Mboyse le ke. E bó bvuu fanε yaa kíε kenye ke mwεεm mvù bonyii bo ntum Nyo' le to sanεε ekumε wvú ke. E è nu ke mvú mvù bó to shee taanke εdiuw ε mbam e εcii. E bó ke dioo gay le bó eyu wvù nonen, ε fifin mum ge ε fí to kocen no bonyii bo ntum Nyo' le to jemyeε. ²⁸ Naa no bó to baa cim yen jay wvù è nulo é bó eyu wvú yî dvú le ke, ε bó gen ke fwe gay ê Baylet le bó eyu wvú. ²⁹ E bó ke ge fiεε ficii no Nwa' Nyo' to jemyeε ekumε Jisos, ε bó shike wvú yî kentam e gen lese wvú ê jem. ³⁰ Geenεn, ε Nyo' kase bvuse wvú yî kpwe le. ³¹ E wvú ghan yî εdiuw e nteen dunce εkolε kew ê bonyii bô bó to nen'yεε Galilee gen Jelusalem. E nu bó bô fewci ekumε wvú keseen ê bonyii bo Islael.

13:18 Ksm 16:35; Ktn 14:33-34; Dito 29:5 **13:19** Dito 7:1; Yosh 14:1 **13:20** Biku 2:16; 1Sam 3:20 **13:21** 1Sam 8:5, 19; 10:21; 11:15 **13:22** 1Sam 16:12; 13:14 **13:23** Yesa 11:1; Lum 1:3; Mwm 5:5 **13:24** Luk 3:3 **13:25** Luk 3:15-16 **13:27** 3:17 **13:28** Luk 23:4, 14-15, 21-23 **13:29** Luk 23:50-56 **13:30** 3:15 **13:31** 1:3, 8 **13:32** Mben 2:7; Lum 1:3-4

³² Nonen, bese ε no nu ten fen keseen kefewce saaka wvù jee wvudvu ê ben. Saaka wvudvu nu le, fiεε fi Nyo' to kawεε bo'icee cee bonyii bo Islael dvú, ³³ nu ε wvù ε ge wase fí ε to ε kocen keseen kefew kesεεbeene le, beene bò nu boom bobole. Fifi kocine no Nyo' to bvuseε Jisos yí kpwe le. Bó to nu ε san wase ekumε fiεε fin ê Nwa' Mbense le biba bifεε, ε Nyo' jemyi le,

'Wo nu Waa wem,

ε me nu wase Ico εben.'

³⁴ Ekumε mbvuse wvù Nyo' to bvuseε Jisos yí kpwe le le fo wvù efo ke, Nyo' to nu ε jeme ê yin je le le,

'Me nu ηke enya ê ben kem-bonen kè è nu kem, kè me nto ηkawεε Dawe dvú, nlew.'

³⁵ Fí nu ε bó ε bvuu ε san bvudvuu bvumew e ê Nwa' Mbense le ε Dawe gayte le,

'Ke wo nu ke ecine Waa wo lemme wvù Yuule le,

é wvù efo ê jem ke.'

³⁶ Fi ekumε Dawe nu ε wvù to lem lemme diw di Nyo' to nyaε ê wvù yí kefew kew e, ke kpwe ε bó dwey wvù mbew bo ice le, ε wvù fo. ³⁷ Geenε, ε wee wvun wvù Nyo' to bvuseε yí kpwe le to baa fo ê jem ke.

³⁸ Nonen, boom bo bwεεm e, ben emum ekeè ntay le saaka wvun wvù bó fewci le Nyo' leεshi bibefe bi bonyii le nu ε wvù leεshi nje Jisos wvun. ³⁹ Wee wvù nu ε lese fitele fiew yí Jisos e, nu ε wvù

ε boy wase yí bibefe biew e bicii, ε è nu fiεε fi è nulo nci Muses saa ege ke. ⁴⁰ Nonen, ben eyenè fo fiεε fi bó sanεε ê Nwa' bonyii bo ntum Nyo' le ke ekoo ben. Bó jemyi jó le,

⁴¹ 'Ben eyeke eyuw ben bò weysee Nyo'.

Diuw nu ke eyum ben, é ben ekpweken.

Me nu ηke emom fiεε yí kefew kenεn e,

ε è nu fi wee be jeme lo ê ben, ben saa ebee ke.' "

⁴² E Baul bô Banaban ke dioo ebuyte yew bunle yidvu le, ε bonyii bodvu no leke le bó ke ebvuu eto ke bvumεm mvun. ⁴³ E bonyii ke dioo buy yew bunle le, ε bonyii nteen bò to nu Bojuu bô bonyii bò to bankeεε lo tu bo mbee Bojuu le, no bii Baul bô Banaban e. E bó no jemyi teete bonyii bodvu le bó eyuukè ke ε è nu Nyo' le wvù nu ε buw bó bô nfi we.

⁴⁴ E è ke no nu bvumεm wvù biε wvuwε le, ε kelaante no gomte keebuy lo keci keeto eyuw diεw Nyo'. ⁴⁵ E Bojuu yen no kebombom ke bonyii le tase nonen, mum no bene kendon, kicine fiεε fi Baul jemyi, nan'yi wvù. ⁴⁶ E Baul bô Banaban no jemyi lo yaa fane ke, gayte le, "Fí nu leη le bese bee keeyaw efewce diεw Nyo' ε è nu ê ben Bojuu. No ben nu ε ηwase lo, ε jo bikuu binen le ben baa kocen keeke ekenke nshii wvù mey lo, tu bese nu ebanke fisese

13:34 Yēsa 55:3 13:35 Mben 16:10

Lum 4:25; 6:7; 10:4 13:41 Abk 1:5

18:6 13:47 Yēsa 42:6; 49:6

13:36 2:29 13:38 10:43; 15:10 13:39

13:43 11:23 13:44 17:2 13:46 3:26;

efewci ε è nu ê bonyii bò yaa nu κε Bojuu. ⁴⁷ Ε nu no Nyo' nu ε gay ê bese, no wvú to jemyeεε le,

'Me nu ε ntome wo le wo enu ken'yeese ke bonyii bò yaa nu κε Bojuu le,

é wo ege é bonyii bo εbuw ε won e εcii ke eboy.' "

⁴⁸ Ε bonyii bò yaa nu κε Bojuu yuw nonen, mum no yuuke njon, bensee diεw yi yi Tata. Ε bonyii nteen bee saaka wvudvu le, ε è nu bò Nyo' to nu ε baa wase le bó nu ke ekenke nshii wvù mey lo.

⁴⁹ Ε diεw yi yi Tata mum len won wvudvu le tfuu.

⁵⁰ Geenεn, ε Bojuu mum ne beyse bocee ntεw bô boke' bo bonyii bo baay baay e, ε bokεne ban nu bò to ké no too yew bunle le, ε bó no bane Baul bô Banaban, mum kun bó le bó ene jó. ⁵¹ Ε bó dioo nen'yi nonen, kuce kebvu ke yi bikaa bibole le è nu nciise fiεε fi bó mom, mum γεν ê kelaante kè Ikonium e. ⁵² Ε ηgoo bonyii bo mbee le sheε no nu fibole yuuke njon baay, ε Keyoy ke Yuule ε yinjen yi bó le.

14

Ε Baul bô Banaban fewce saaka wvù jee εκυμε Jisos Ikonium

¹No Baul bô Banaban γενεε Ikonium, bvuu ge κε lenlen no bó to γεε Antiok, keeley yew bunle Bojuu yi jó le, efewci saaka wvù jee dvú. Ε bó looce fewce, ε Bojuu noo

bonyii bò yaa nu κε Bojuu bee nteen. ²Geenεn, ε Bojuu bò to fanεε keebεe ne beyse bonyii bomew bò to yaa nu κε Bojuu, befe bô mvuntelem mvubole le bó eton'yi shém bô bonyii bo mbee le. ³ Ε Baul bó Banaban mey κε jó ε kefew defe, no fewci yaa fane κε εκυμε Tata. Ε Tata nya bó bô mvungay keegeε mwεεm mvù dunji mvungay mvu Nyo' le bô mwεεm mvu diuw wvù yumεen e mvù dunji le fiεε fi bó fewci εκυμε Tata no wvú nu ε buw bonyii bô mboyma nu keceεy. ⁴ Ε bonyii bo ê kelaante kedvu le gawsen. Ε bomew tu ê keba ke Bojuu bò to fanεε keebεe ba le, ε bomew tu ê keba ke boom bo ntum e bo Jisos e.

⁵ Ε Bojuu ba bô bonyii bò yaa nu κε Bojuu noo bikuu bi won e tase, cu ntaη keenyεwle bó boom bo ntum e bo Jisos e, etumyε bó bô eta é bó ekpweken. ⁶ Ε bó kiεε ntaη wvudvu, mum lewte γεν won wvù Likonia le, no ghane ê bilaante bi Lista bô Delbi le noo ê bontew bô mbew jó le, ⁷ fewci saaka wvù jee jó.

Ε Baul bô Banaban fe ηkewle Lista

⁸Wee mvu to nu Lista, ε wvú to ké no shee κε fokuse, ε è yaa nulo é wvú elen κε, njefo bó to boke wvù ε è nu ηkewle. Ε è ke no nu diuu dimew, ⁹ ε wvù shii no yeke fiεε fi Baul to γεεyi. Ε Baul lun ejise yi ye le, yen ε wee wvudvu kenke

mbee le Nyo' nulo efe wen,
 10 mum gay ê wvú foweewe le,
 “Ja eleem we.” E wvú mum
 sele we, kew no lene.

11 E kebombom ke bonyii
 le yen fiεε fi Baul ge, mum
 no sane etale, jemyi ê díew yi
 Likonia le ε, “Bonyo' nu ε tu
 bonyii ε shii ε to ê beene le.”

12 E bó mum no teje Bana-
 ban le Siyus, mum teje Baul
 le Emis * no è to ké no yamte
 ke wvú jemyi. 13 E to nu ε
 yew ncese nyo' wvú bó teje
 le Siyus wvun nu mbew ke-
 laante kedvu le. E cee ncese
 wvu fó mum jo bona' bò
 bolemse noo fow no too dvú
 diuw ketañ e le bó bonyii ege
 ncese dvú ê Banaban bó Baul.

14 E boom bo ntum e bo
 Jisos e ban kiεε fiεε fi bó
 bonyii bodvu to gomte keege,
 saayε ndvú ye le, † lewte ley
 ê bonyii bodvu ente, no kayte
 le, 15 “Bonyii ban, ben gee ε è
 nu la fin? Bese nu ke bonyii
 lenlen díewe ben e, ε bese to
 fen keefewce saaka wvú jee
 wvú nen'yi fô Nyo' le le ben
 ecine bonyo' bo ecici ban e,
 ebii ε è nu Nyo' wvú Nyo' le.
 Nyo' wvun nu wvú to bomεε
 εbulε bó nshε noo jóo yi baay
 baay bó mwεεm mvunciim
 mvú nu mondvuum man e.
 16 E to nu fwele, ε wvú cine
 bonyii le bitum e bicii, ε bó no
 gee no bó koonke. 17 Geenε,
 ε wvú no gee ke mwεεm mvú
 jee fô bonyii le keedunçi le
 wen nu dvú. E wvú no nyaa

bó bó jan, ε bó kenke ngu ê
 kefew ke len e, diee yuuke
 njon.” 18 Naa no Banaban bó
 Baul jemyεε mwεεm mvun ê
 bó nen, ke ge lo le ce', ε bó se
 lu keege ncese ê bó.

19 E Bojuu bomew ke ne
 to jó, ε bó ne Antiok bó Iko-
 nium, beyse bonyii nteen ε
 bó tumyε Baul bó eta. No
 bó tumyεε, mum gufe buy bó
 wvú elaante kpwaake le wvú
 nu ε kpwe wase. 20 Geenε, ε
 ηgoo bonyii bo mbee le ke to
 tase ê wvú we, ε wvú kase ne
 we, tu elaante jodvu. E bvú ke
 buy yuu, ε bó Banaban mum
 ne jó, no gene ê kelaante kè
 Delbi le.

21 No Baul bó Banaban ley
 Delbi, fewce saaka wvú jee
 ekumε Jisos, kenke bonyii bo
 mbee le jó nteen. E bó ke
 ne jó kase no tuu jim, fele ê
 bilaante bì Lista bó Ikonium
 noo Antiok wvu Bisidia le.
 22 E bó no fele nonεn, yvuwse
 mvuntelem mvu bonyii bo
 mbee le, teete bó le bó emey
 ke eleemè ntay yi mbee
 wvubole, keè le bó bowen
 kenke keeke eyen bonjεw
 nteen se keeke eley bvunfon
 bvú Nyo' le. 23 E bó bvuu
 no baayi bocee bintaashe bi
 bonyii bo mbee le, geele ê
 bintaashe bi bonyii bo mbee
 le bicii. E bó dioo geele
 no bamte mwεεm mvudien
 bunlee mum nya bó can Tata
 Jisos wvú bó beje wvú le.

14:11 28:6 * 14:12 Siyus to nu nyo' Boglek wvu baay, ε Emis nu wvú gene
 bontum bew. 14:13 10:25-26; Dan 2:46 † 14:14 Bó to saayi ndvú keedunçi le
 fiεε fi bó gomte keege nu ε sase bó. 14:15 Ksm 20:11; 1Kol 8:4-6 14:16 17:30
 14:17 Mben 147:8; Yeli 5:24 14:19 14:5; 13:50; 17:13; 2Kol 11:25 14:22 11:23
 14:23 6:6; Tay 1:5

Ɛ Baul bô Banaban tu jim Antiok wvu Silia le

²⁴ Ɛ Baul bô Banaban ke fey won wvù Bisidia le, danŝen gen wvù Bamfilia le, ²⁵ fewce diew Nyo' ê kelaante kè Belga le, mum bow gen ê kelaante kè Atalia le. ²⁶ No bó bow jó, ley ê nguwwu ê joo le, mum kase no tuu jim Antiok. Ɛ Antiok jan nu jò bó to nyaε bó can Nyo' le ε wvú buw bó bô nfi we ε bó se mum no ghane gee lemme din di bó to mεseε. ²⁷ No bó fεse jó, baance kentaashε ke bonyii bo mbee le, see fiεε ficii ê bó no Nyo' se lemεε bô bó, bô no wvú se yen'yεε mvuntelem mvu bonyii bô yaa nu ke Bojuu le, é bó elese fitele yî Jisos e. ²⁸ Ɛ Baul bô Banaban ce bô ngoo bonyii bo mbee le bodvu ε kefew defε.

15

Ɛ bonyii bo mbee le shii nshii Jelusalem

¹ Ɛ bonyii bomew ke ne Judea, bow to Antiok, mum no yεeyi bonyii bo mbee le le ke è nulo é Nyo' eboyse wee se bó nu ε tfuse mweten yew no nci Muses duŋci ke. ² Ɛ Baul bô Banaban ma lo n'yεeyi wvudvu, ε bô bonyii bodvu she bew mbew yî dvú le ε è yaa nu wvu weε ke. Ɛ fí ke ghaw, ε kentaashε ke bonyii bo mbee le ke Antiok baa Baul bô Banaban noo bonyii bo mbee le bomew, tum le bó eben Jelusalem eyen boom bo ntum e bo Jisos e bô

bocee kentaashε ke bonyii bo mbee le ke jó le, le bó elese diuw fô fiεε fidvu le.

³ Nonen, ε kentaashε ke bonyii bo mbee le ke Antiok mum ciinse bó, ε bó no gene fele biba bi Fonishia bô bi Samalia le seje ê bonyii bo mbee le bo jó le bonyii bô yaa nu ke Bojuu nu ε kumen wase. Ɛ bonyii bocii no yuuke nonen, lanlanje baay. ⁴ Ɛ bó ke ben gen fεse Jelusalem, ε kentaashε ke bonyii bo mbee le bô boom bo ntum e bo Jisos e noo bocee kentaashε ke jó fiisen bó. Ɛ bó see fiεε ficii ê bó no Nyo' se lemεε can yibole.

⁵ Geenεn, ε bonyii bo mbee le bomew bô to nu ten ê ngoo Bofalasii le, ja we gay le, “Bó keŋke ke keetfuusè bonyii bô yaa nu ke Bojuu yew, gaytè ε bó geele bonci bo Muses e.”

⁶ No bó gay nonen, ε boom bo ntum e bo Jisos e bô bocee kentaashε bvuu shii keeley ente jo fiεε fidvu. ⁷ Ɛ bó ke she jeme gen ncejole, ε Bitanε leem we gay le, “Boom bo bwεem e, ben kee le è to nu fwele ε Nyo' baa me ê ben ente le è nu diuw wem e wvù bonyii bô yaa nu ke Bojuu nu ke eyuuke saaka we wvù jee, beje wvú le. ⁸ Ɛ Nyo' wvù kee mvuntelem mvu bonyii le, duŋce le wen nu ε fiisen bonyii bô yaa nu ke Bojuu, nya bó bô Keyoy ke Yuule leŋleŋ no wvú to nyaε ê beene. ⁹ Wvú to baa duŋci kejeey jεey beene ε bonyii bodvu ke. Wvú to nu ε ge ε mvuntelem

mvubole no yuule njefo bó to nu ε lese fitele yí Jisos e. ¹⁰ No fí nu nonen, ben ε ghan nεε ε σε no gomte keeshiike fitele fi Nyo' le, joo bvujite γεελε yí ηγoo bonyii bo mbee le, ε bvujite bvun to ghaw wase beene noo bo'icee cee bosεεbeene? ¹¹ Fí baa nu len ke. Beene nu ε bee le Nyo' boysee beene ε è nu nje mboyima wvù Tata Jisos nu ε buw beene dvú. Ε è nu ke ten lenlen no wvù boysee bonyii bò yaa nu ke Bojuu."

¹² No Bita jeme ε mεse, ε bonyii bocii cife, mum no yeke no Banaban bó Baul fele no bó se ghane gene fô bonyii bò yaa nu ke Bojuu le, ε Nyo' nyaa bó bô mvun gay le bó egeè mwεεm mvù dunçi mvun gay mvu Nyo' le bó mwεεm mvu diuw wvù yumεεn e dvú. ¹³ Ε bó jeme mεse, ε Jεm mum gay le, "Boom bo bwεεm e, ben eyeke eyuw. ¹⁴ Semon be ε see wase ê beene no Nyo' to ke wεε dunçe ten shiee we fô bonyii bò yaa nu ke Bojuu le, caw bomew ê bó ente le è nu bew bonyii. ¹⁵ Ε fiεε fi bonyii bo ntum Nyo' le to sanεε lene ke ekale kemwaan bó fi Nyo' to γεε. Bó to san le,

¹⁶ 'Kefew too lo kè me nu ηke enkase ento, enseyse yew Dawe yì nu ε gbwe wase.

Me nu ηke en'yoo binffuy bidvu,

ε yí ekase eleem we.

¹⁷ Nonen, ε kebese ke bonyii le emum egomte Tata, ε bonyii ban bocii nu bò yaa nu ke Bojuu bò me nu ε ncaw le è nu bem bonyii.

¹⁸ Fifin nu ε è jemyi Nyo', ε wvù to ge wase ε bonyii kiεε ε è bεε lo bvuyvuum e.'

¹⁹ Me ε no n'yene fiem le fo beene enyaà ηγεω ê bonyii bò yaa nu ke Bojuu bò nu ε lese fitele yí Nyo' le ke. ²⁰ Beene esan ke ε è nu ηwa' fô bó le, egay le fo bó edieè mwεεm mvù bonyii nu ε ge bintanη dvú fô bonyo' le ke, njefo è nu mwεεm mvu nnyen e. Fo bó ekenkè fiεε keege bó kenjan ke. Fo bó edieè nyam yì nu se bó sele lo ελεμε ε buy ke. Fo bó edieè ελεμε ke nyam e ke. ²¹ Bó san nonen, njefo bonci bo Muses e ban nu ε bó to γεεyi wase ncejole mondvuum monciim ε bonyii yuuke, ε è nu ke bó bò bó taanke eben yéw bunle le εdiuw ε mbam e ecii."

Ε bó san ηwa' fô bonyii bo mbee le bò yaa nu ke Bojuu

²² Nonen, ε boom bo ntum e bo Jisos e bó bocee kentaashe noo kentaashe ke bonyii bo mbee le kecii bee fifie, mum yen le fí jee le bó ebaa bonyii ê bó ente etum é bó bo Banaban noo Baul egen Antiok. Ε bó mum baa Judas wvù diee diew dimew to nu le Basabas, bvuu baa ten Silas. Bonyii bo bofεε ban to nu bikuu ente jo

15:10 15:19; Gal 2:16; 3:10-12; Εφε 2:5-8
45:21 **15:19** Gal 5:3 **15:20** 15:29; 21:25; 1Kol 8:1-13; 10:23-33; Lew 18:6-18;
Lew 17:15; Lew 17:10-14 **15:21** 13:15

15:12 2:22 **15:16** Amo 9:11-12; Yεsa
15:22 11:18; 16:4

bonyii bo mbee le. ²³ E bó saɲ ɲwa' wvù bó nu etum bó dvú ε wvú nu le:

“Bese boom bo bwee wene le bò nu boom bo ntum e bo Jisos e bô bocee kentaashε gayte ben e bonyii bo mbee le bocii bò yaa nu κε Bojuu, bò nu ê kelaante kè Antiok e bô bò nu keba kè Silia le noo bò nu ê kè Silishia le. ²⁴ Bese nu ε yuw le bonyii bomew nu ε buy ê bese εnte ε to ε no nyaa ɲgeɯ, bvunse bvufee bvunen bò n'yeeyi mvu se è tum bese bó ɲkuunɲ. ²⁵ Nonen, bese ε mum ε shii bocii ε bee le bó ebaa bonyii bomew etum fô ben e, é bó etodò bô bo Banaban noo Baul bò nu nsáa yese shém. ²⁶ Bonyii ban nu ε bó ε yefe wase kpwe ye le nje lemme di Tata wesebeene wvù Jisos Klistu le. ²⁷ Bese ε mum ε tum Judas bô Silas le bó eto ebvuu ejeme ten bò diuw fiεε fi nu ê ɲwa' wvun e. ²⁸ Bee bo Keyoy ke Yuule nu ε yen le fi baa jee keeyike ben bô bvujite bvumew efey bonci bo shiee le ban bò nu le: ²⁹ Fo ben edieè mwεem mvudien mvù bó nu ε ge bintanje dvú fô bonyo' le κε. Fo ben edieè εlemε ke nyam e κε. Fo ben edieè nyam yi nu se bó sele lo εlemε ε buy κε. Fo ben ekenke fiεε keege bô kenjaɲ κε. E ben lewte mwεem mvun, tu ben gee leɲ. Bó ε sheε wase.”

³⁰ E bó saɲ nonen mum tum bonyii ba dvú ε bó bow dvú Antiok. E bó gen, kum ken-

taashε ke bonyii bo mbee le ke jó kecii, nya ɲwa' wvudvu ê bó. ³¹ E bó taɲ ɲwa' wvudvu, ε saaka wvudvu leese mvuntelem mvubole, ε bó yuw njon baay. ³² E Judas bô Silas bò to nu bonyii bò seɲe mwεem mvù bó yuuke ε Nyo' jemyi, nya bontefe nteen ê bonyii bo mbee le, ge ε bó no kenke mvunɲgay ê mvuntelem e. ³³ E bó bosen ce jó ntay. E bonyii bo mbee le ke ciinse bó ε bó no kaase bô nyεkeey tuu jim fô bonyii bò to tumεε bó le. ³⁴ * ³⁵ E Baul bô Banaban bosen ce Antiok ntay, ε bô bonyii bomew yeeyi bvuu fewci diεw Tata.

E Baul bô Banaban gawsen

³⁶ E kefew ke dioo gence, ε Baul gay ê Banaban le, “Bee wo ekase etu jim eghan bilaante bi bee wo se fewci diεw Tata bí le, eyen laa bonyii bo mbee le bo jó gee neε le.” ³⁷ E Banaban mum no gomte keejo Jon Mak le bô bó eghane. ³⁸ Geenεn, ε Baul fanε yaa ekoonke le bó ejo wvú κε, njefo wvú to nu ε cine bó le Bamfilia fanε yaa mese lene di bó bó to kenke κε. ³⁹ E Baul bô Banaban ke she kicen baay, mum gawsen. E Banaban jo Maaku, ε bó wvú ley ɲguw wvu ê joo, gen Sayblus. ⁴⁰ E Baul caw fiew ε è nu Silas. E bó wvú dioo nen'yi, ε bonyii bo mbee le nya bó can Tata le ε wvú buw bó bô nfi we. ⁴¹ E bó gen je biba bi Silia bó bi

15:24 Gal 1:7; 5:10 15:28 10:19; 15:20; Luk 11:46 15:32 11:23, 27 * 15:34
 Boɲwa' bo boyvuum bomew kenke kencim ke 34, ε kí nu le, “Geenen, ε Silas mey
 fiew Antiok.” 15:37 12:12 15:38 13:13 15:39 13:4 15:40 14:26

Silishia le, no ghane yvuwse mvuntelem mvu bintaashe bi bonyii bo mbee le.

16

Ɛ Timatio ley ηgoo Baul bô Silas e

¹ Ɛ Baul ghan γεν buy ê kelaante kè Delbi le, ke nε γεν ê ke Lista le. Wee ηgoo Jisos mvu to nu Lista jodvu ε diee nu Timatio, ε bwee nu wee Juu, nu tεn wee mbee, geenεn ε ice to nu wee Glek. ² Timatio wvun to nu wee ε bonyii bo mbee le bocii bo Lista noo bo Ikonium bεnsee wvú. ³ Ɛ Baul no gomte keejo wvú le bô wvú eghanè, mum tfuse wvú yew.

* Ɛ wvú to tfuse wvú yew nonεn, njefo Bojuu bocii bô to cee biba bidvu le to kee lo le icee Timatio to nu wee Glek. ⁴ Ɛ bô mum no ghane, gene ê bilaante le, dioo gene no seje ê bonyii bo mbee le bonci bô boom bo ntum e bo Jisos e noo bocee kentaashe ke Jelusalem to shileε bee le bô egeelè. ⁵ Nonεn, ε bintaashe bi bonyii bo mbee le bidvu mum no temyi gene fwe fwe yî mbee le. Ɛ bonyii no biise bó le ediuw εcii.

Ɛ fiεε diεwε efile le to fô Baul e Towas

⁶ Ɛ Baul bô ηgoo ye nε le bô eγεν efewce diεw Nyo' won wvú Esia le, ε Keyoy ke Yuule tun. Ɛ bô mum len wase fey ε è nu je keba kè Fligia

bô kè Galëshia le. ⁷ Ɛ bó ke dioo γεν buy mbew won wvú Misia le no gomte keeley γεν keba kè Bitinia le, ε Keyoy ke Jisos e bvuu tun. ⁸ Nonεn, ε bó mum fey won wvú Misia le, danσen γεν ê kelaante kè Towas e. ⁹ Ɛ è ke no nu εntaη, ε fiεε diεwε efile le nε to fô Baul e. Ɛ wvú yen ê fiεε fidvu le ε wee mvu wvu Masedonia leeme leke wvú le, “Kee wo, lente ke eto Masedonia jan efi bese.” ¹⁰ No fiεε fidvu to fô Baul e nonεn, ε bee bó † mum yen le Nyo' nu ε duηce ê bese le bese eγεν efewce saaka we wvú jee won wvú Masedonia le. Kaη mwaan, ε bese mum seyse keegen jó.

Ɛ Lidia lese fitele yî Jisos e Filibi

¹¹ Ɛ bese nε Towas, lente teytey ê ηguw wvu ê joo le, buysen Samotes. Ɛ bvú buy yuu ε bese γεν fwe buy Nibolis. ¹² Ɛ bese ke nε fó len γεν Filibi, ε è nu kelaante ke ê keba ke fwe le Masedonia. ‡ Kelaante kedvu to nu wase ke bala bo Lum e. Ɛ bese ce jó yî ediuw e. ¹³ Ɛ è ke no nu diuu di mbam e, ε bese buy εlaante jodvu, γεν diuw joo le fô bese to kpawwci le bvudvuu bvú Bojuu le bvú bunle le nu enu. No bese γεν, ε bokεnε bomew to tase wase fó, ε bese mum shii no jemyi ê bó. ¹⁴ Kpwoon mvu to nu fó yuuke tεn ε diee nu Lidia,

16:1 14:6; Lum 16:21; 1Kol 4:17; Fili 2:19; 2Tim 1:5 16:2 6:3; Fili 2:20, 22 16:3

Gal 2:3-5; 1Kol 9:20 * 16:3 Bô to tfuse Timatio yew wvu le è nulo é wvú efewci diεw Nyo' ê Bojuu ε bó yaa nyaake ke wvú no ice to baa nu wee Juu ke. 16:4 15:22-29 16:5 2:41 16:6 10:19 † 16:10 Luk wvú to saηε ηwa' wvun to ley ηgoo bo Baul e Towas fen, ε bô bó no lene. ‡ 16:12 Masedonia to nu ε bó ε gaw biba binεw, ε kin to nu ke fwe. 16:13 17:2 16:14 17:4

ε wvú to ké no wvumte Nyo'. Wvú to buy ê kelaante kè Tayatila le, ε wvú to ké no geese kfuu ndvú yimi, ε yí nu ke yí yeεle lo, lumte. Ε Tata yene fitele fiew, ε wvú bee fiεε fi Baul to jemyi le. ¹⁵ Ε bó ke lese wvú bô bonyii bo ê wvú yew ê joo, ε wvú mum lεke bese gay lε, “Kee ben, é ben fen nu ε yen lε me nu ε nlese fitele fiem ficii yí Tata le, é ben to ke gen ce ê me yew.” Ε wvú mεy ke no nyεεyi nonεn, ε bese ke ghan bee gen.

Ε bó fen Baul bô Silas yew ncaw e Filibi

¹⁶ Ε è ke no nu diuu dimew ε bese dioo egene fô bvudvuu bvu bunle le, tasεn bee bo wan kpwoon mvu ε è nu nfwa. Wvú to keηke keyoy kemew yí ye le, ε è nu kè ké ge ε wee no nu wee diam. Bonyii bô to keηke wan kpwoon wvudvu to kawte bigew yí ye le naa ntay nje wvú to ké no seηe mwεεm mvù nu ke ekooy. ¹⁷ Ε wan kpwoon wvudvu dioo yen bee bo Baul e, mum no bii bese le wamte, gayte lε, “Bonyii ban nu bonyii bo lemme le bo Nyo' wvù nu Ekole ke Mwεεm Mvunciim e, ε bó duηci je yì è nulo é ben eghan jó se boy.” ¹⁸ Ε wvú ke ge nonεn buy εdiuw nteen, ε fi ke nε ton'yε Baul, ε wvú banke ye wam keyoy kedvu gay lε, “Me ηgayte ê wo ê diee di Jisos Klistu le, buyε yí wan wvun

e.” Ε kí mum buy yí ye le ke sekedvu.

¹⁹ Ε bonyii bô to keηke nfwa wvudvu yen lε je bowen yi bigew nu ε yí ε ka wase, ε bó mum koo Baul bô Silas gufe gen bô bó fwe dvu bocee won ya le fô bó to ké no saake bonsaw. ²⁰ No bó gen bô bó, leke fwe dvu bala bo Lum bô to saake bonsaw gay lε, “Bonyii ban nu Bojuu, ε bó nyaa ηgew ê kelaante kesεse le. ²¹ Bó yeεyi bonyii bô nce wvù nci wese baa bee ke. Bese nu bonyii bo Lum, ε è yaa nulo é bese ebii nce wvudvu le ke.” ²² Ε kebombom ke bonyii le kè to nu fó mum tom bó, fente yí Baul bô Silas e. Ε bonyii bô to saake bonsaw ba mum saaye ndvú yí Baul bô Silas e, gay lε bó etam bó. ²³ Ε bó looce tam bó ntay, jo bó gen lese yew ncaw e, gay ê wee wvù to cεyte yew ncaw lε wvú ecεytè bó ntay. ²⁴ No wvú yuw nonεn, mum jo bó gen fen naa ê kebuw ke ente le yew ncaw e, fen bikaa bibole ê difwan e.

²⁵ Ε è ke no nu ke diεwε entanη entelεη e, ε Baul bô Silas bunlee yemte bensee Nyo', ε bonyii bo ncaw e yeke, ²⁶ ε nshε nε sεsε shiw bô mvunηgay, ε yew ncaw shiw gen buy yí kenffuy e. Kan mwaan, ε dew fwese yicii yene ye, ε boncaw feyken yí bonyii bo ncaw e bocii. ²⁷ Ε wee wvù to cεyte yew ncaw yidvu kamse, dioo yen ε dew fwese nu ye, ε wvú mum no kpwaake lε bonyii

bo ncaw e nu ε bó ε lewte wase. Ε wvú mum baa nyo ê ηku le le wen eyu εkolε kew dvú. ²⁸ Ε Baul wam foweεwe gay le, “Fo wo eyu εkolε kuw ke. Bese nu fen bocii.”

²⁹ Ε wee wvù to ceyte yew ncaw wvudvu tee ε wee to bô ken'yeese, ε wvú lewte ley yew, γεν tum envuw fwe dvu Baul bô Silas ciinke bô nfan. ³⁰ Ε wvú nε jo bó, buy bô bó εkfuη, bife ê bó le, “Bo'icem, è nulo é me enge nεε nse mboy.” ³¹ Ε bó tfuse ê wvú le, “Lese fitele yî Tata Jisos e, é ben ε bonyii bo ê wo yew ke emum eboy.” ³² Ε bó mum fewce saaka wvu ekume Tata ê bô bonyii bo ê wvú yew. ³³ Ε wvú ke jo bó ke entanη jodvu, cuke bilemte bibole. Kanη mwaanη, ε bó mum lese wvú bô bonyii bocii bo ê wvú yew ê joo. ³⁴ Ε wvú mum jo bó, ε bô bó ben ê wvú yew, ε wvú nya mwεem mvudien ε bó die. Ε bô bonyii bocii bo ê wvú yew mum no lanlanη le bó nu ε lese wase fitele yî Nyo' le.

³⁵ Ε εkfuη ke buy yuu, ε bala bo Lum ba bô to saake bon-saw tum bonyii bo nci le le bó eγεν egay ê wee wvù ceyte yew ncaw wε le wvú ebvuse bonyii ba é bó eγενè. ³⁶ Ε wee wvù to ceyte yew ncaw wvudvu mum γεν yen Baul e, gay ê wvú le, “Bala nu ε ciinse ntum le me embvuse ben, é ben eγενè yî nyεkeey e.” ³⁷ Geenεn, ε Baul gay ê bonyii bo nci le ba le, “Bó se

nu ε tam bese ya le se bó nu ε yaw wase ε saw nsaw wese ηkuuη, ε bese nu ke ten bonyii bo Lum, ε bvuu ε fen bese yew, ε no duu keseen le bó ebvuse bese ejim ejim nεε le? Ke è nulo é fí ekooy ke. Ε nu ke eto ke bala bodvu fen se bvuse bese.”

³⁸ Ε bonyii bo nci le ba kase tu jim see ê bala bo Lum ba no Baul jeme. Ε bó yuw le Baul bô Silas nu ten bonyii bo Lum, mum no fane. ³⁹ Ε bó mum to ku can ê bó, bvuse bó yew ncaw e, ciinse bó, leke le bó enε elaante jodvu. ⁴⁰ Ε Baul bô Silas buy yew ncaw e, γεν yew dvu Lidia ε bonyii bo mbee le nu dvú, ε bó tefe bó mum nεnε jó.

17

Ε Baul bô Silas γεν Tesalonika

¹ Ε Baul bô Silas mum no gene, fey ê bilaante bi Amfibolis bô Abolonia le, danσηn γεν buy Tesalonika. Ε yew bunle Bojuu to nu jó. ² Ε Baul mum γεν ley yew bunle le ke no nce we to ké no nu, no too jemyi ê bonyii dvú yî ediuw ε mbam e εta, duηci fiεε ficii ê N'wa' Nyo' le. ³ Ε wvú no duηci jó, cεeyi le Mboyse wvù Nyo' to kawεε to kenke keeke eyen ηγεw, ekase ebuy yî kpwe le. Ε Jisos wvun wvù wen fewci ekume wvú nu Mboyse wvudvu. ⁴ Ε bonyii bomew yuw nonεn, bee bene Baul bô Silas e. Ε Boglek bomew bô

to wvumte Nyo' noo bokεne bo baay baay bomew bee ten nteen. ⁵ Geenεn, ε Bojuu bomew mum no bene kendorj bô Baul noo Silas, kum bonyii bomew bô to gbwayte εcici ε bô bó taashε kebombom e, kεw diuw εlaante. Ε bó mum nε gen ηgoy yew Jason λε bó gomte Baul bô Silas keebvuse enya ê bonyii εkfuη. ⁶ Ε bó dioo gom ηkuuη, mum gufe Jason bô bonyii bo mbee le bomew gen bô bó fwe dvu bocee ntεw, no wamte gayte λε, “Bonyii ban nu bô ghane banse won ε wvú tuu ncine, ε bó ε to wase ε buy jan, ⁷ Jason ε fiisen bó ε gεε yew dvu wvú. Bó bocii ηgoyte bonci bo Nfon wvu Lum e, duu λε Nfon wvumvu nu dvú ε diee nu λε Jisos.” ⁸ Ε bocee ntεw bô bonyii yuw nonεn, nε no wεwte lo. ⁹ Ε bó mum kan ε Jason bô bonyii bo mbee le nya bigew λε é fí ke bvuu kooy lo, bó saa etfuse bigew bidvu ê bó kε. Ε bó mum cinε bó le ε bó no gene.

Ε Baul bô Silas gen Belia

¹⁰ Ε εkfuη ke dioo jiiim, ε bonyii bo mbee le jo Baul bô Silas ciinse ε bó no gene ê ke-laante kè Belia le. No bó ley jó, gen yew bunle Bojuu le. ¹¹ Bojuu bo jó to nu bonyii ε bó kee fiεε fele bo Tesalonika, njefo bó to nu ε looce fiisen n'yεεyi bô shiee, no taasse Nwa' Nyo' εdiuw εcii keeyen laa mwεεm mvù Baul yεεyi bó dvú nu keceεy ε. ¹² Ε bó

mum bee diεw Nyo' le nteen. Ε bokεne bo baay baay nteen bô to nu Boglek noo bolemse nteen bô to nu ten Boglek bee ten. ¹³ Geenεn, ε Bojuu bo Tesalonika ke yuw λε Baul nu ε gen wase ε no fewci diεw Nyo' Belia, ε bó mum gen ten jó, beyse kebombom ke bonyii le ε bó kεw mvunlaa. ¹⁴ Ε bonyii bo mbee le mum gay lo ê Baul kan mwaan ε wvú gen diuw joo yi baay e. Geenεn, ε Silas bô Timatio shεε Belia. ¹⁵ Ε bonyii bô to genεε keeciinse Baul, gen buy Aten mum cinε wvú le. Ε bó dioo tuu jim, ε Baul tum bó λε bó egen tefe ê Silas bô Timatio λε bó emom kε λε ebi wen e cekey.

Ε Baul no nu Aten

¹⁶ Ε Baul mum no cεyte Silas bô Timatio Aten. Ε wvú ke dioo ghane jó, yen ε ke-laante kedvu ε yinjen lo bô mvumooso. Ε fí shiw fitele fiew. ¹⁷ Ε wvú mum gen yew bunle Bojuu le, jeme bô bó noo bonyii bô to yaa nu kε Bojuu bô to bunlee ten Nyo' dvú. Ε wvú bvuu no jemyi ten εdiuw εcii ya le bô bonyii bô to ké nε to fó. ¹⁸ Ε bonyii bo n'yεεyi le bomew bô bó to teηe λε Ebikolian noo bô bó to teηe λε Sitoyik ke nε to keebew ten mbew bô bo Baul. No Baul to fewci ekume Jisos noo mbuy wvu yí kpwe le, ε bomew mum no biite le, “Keyuη kin se kumte diuw λε la le?” Ε bomew no duu fi-bole le, “Fí yen'yi nen kε diεwε

wvú fewci ekumε bonyo' bo bonyii bomew e.” ¹⁹ Nonεn, ε bó mum jo Baul ε bô bó γεν fô nshii wvù bó teje le Aleobagus e, * gay ê wvú le, “Bese gomte keebvuu eyuw ekumε n'yεεyi wvu fwε wvun wvù wo too dvú laa wvú nu le la le. ²⁰ Wô jemyi mwεεm mvumew ε bese ke baa yuw wase ke. Nonεn, bese ε no gomte keekiεε kenyi kedvu.” ²¹ (Bonyii bo Aten noo botolo bo jó to ké no nu ke fibole keeshee yuuke ε è nu mwεεm mvu mvunfεm, jemyi ekumε mvú.)

²² ε Baul mum leem fwe dvu nshii Aleobagus wvudvu, gay le, “Bonyii bo Aten, me n'yεne le ê jé le yicii nu ε ben wvumte bonyo' baay. ²³ Me njemyi nen, njefo me nse nghane εlaante jonεn, ε ndioo ntaale mondvuum mò ben bunlee bonyo' mó le, ε n'yεn ketan ke ncese le kemew e ε bó ε san yí dvú le le, ‘Fô nyo' wvù bó baa kee le ke.’ Nyo' wvudvu wvù ben bunlee, wvù bó baa kee ke, nu wvú wvù me nu enfewcε ê ben keseen. ²⁴ Nyo' wvudvu wvun nu wvù to bomεε won wvun bô mwεεm mvunciim mvù nu yí dvú le. ε nu wvú Nfon εbulε bô nshε, ε ke wvú ké no cee yéw ncese yí è bom bonyii le ke. ²⁵ Ke wvú tane fiεε fimew fi wvú taale le wee elem fô wvú le ke, njefo è nu wvú wvù gee ε bonyii bocii

yoyte, nu dvú, keηke fiεε ficii fi bó shieele. ²⁶ Wvú to nu ε ge ε dikfuu di bonyii le dicii buy yí wee mwaan e no nu yí ekole ke nshε le. ε wvú se ge nonεn, nu ε wvú to seyse wase kefew kè bó nu ke enu dvú, noo bidwee bi mondvuum mò bó nu ke eceè mó le. ²⁷ Wvú to ge nonεn, wvu le bonyii ke eghaale, gomte wvú laa bó nu ke eyuu eyen wvú le le. Geenεn, ε ke Nyo' yaa cim nu ncejole fô wee mvu beene le ke. ²⁸ Fifiν nu ke leηleη no wee mvu to jemyεε wase le,

‘ε nu wvú wvù gee ε beene se cee, lene,

bvuu nu no beene nu.’
ε wee wene binfε mvu to jeme wase tεn le,

‘Beene nu naa boom bew’.

²⁹ No beene nu boom bo Nyo' le nonεn, fo beene ekpwaakè le Nyo' fieesene fiεε fi è seyse wee bô bvufee bwew, ε tfuy bô ketwaa ke bigew e, keνεε ε kene lo bô tε ke. ³⁰ ε to nu kefew kè bonyii to bεε kenjiwe le, gee mwεεm mvù befε mvun, ε Nyo' cin'yi dvú. Geenεn, keseen nu ε wvú gayte le bonyii bocii ekumen mvuntelem mvubole. ³¹ Bó ekumen njefo wvú nu ε gεε diuu di wvú nu ke esaw won tfuu bii keceεy e. Wvú nu ε baa wase wee we wvù nu ke esaake. Fifiν nu ε wvú dunce wase ê bonyii bocii le è nu keceεy no wvú to bvuseε wee wvudvu yí kpwe le.”

* **17:19** Nshii wvun nu fô bó to ké no seysee mwεεm mvu ê kelaante kè Aten e, bvuu saake bonsaw fó. **17:24** 7:48; Mben 146:6; 1Bfn 8:27 **17:25** Mben 50:9-13 **17:26** Dito 32:8; Job 12:23 **17:27** Yesa 55:6 **17:28** Keη 1:27 **17:29** 19:26; Yesa 44:9-20 **17:30** 14:16; Lum 2:4 **17:31** 3:15; 10:42

³² No Baul jeme nonen, ε bó yuw ε wvú ε ben ekume mbuy wvu yí kpwe le, ε bonyii bomew nε no kiele lo wvú. Ε bomew gay fibole le, “Bese gomte keeke ebvuu eyuw ekume fiεε fi wo jemyi fin.” ³³ Nonen, ε Baul mum buy cinε bó le. ³⁴ Geenεn, ε bonyii bomew bee fiεε fi wvú to jemyi le, bene wvú le. Wee mvu bó le to nu Dionisius wvú to nu wee nshii Aleobagus, ε mvu nu kpwoon ε diee nu Damalis noo bonyii bomew ten.

18

Ε Baul γεν Kolen

¹ Ejim jodvu, ε Baul nε Aten γεν ε kelaante kè Kolen e. ² No wvú γεν jó, ε bô wee Juu mvu tasen ε diee nu Akpwila, ε bó to boke wvú Bontus. Akpwila bô Blisilia wvú kpwese to beε nε ke lo Itali, njefo Klawdius wvú Nfon wvu Lum to nu ε bvuse sa' le Bojuu bocii ebuy jó. Ε Baul ke laa ghane ε bó le, ³ dioo yen le bó seysee jéw yí bó saanke cún dvú, ε è to nu ke ten lemme di wvú wvú Baul to cee nje dí, ε wvú mum no cee fó, ε bô bó lemte. ⁴ Ε ké dioo nu ediuw ε mbam e ecii, ε wvú no gene yew bunle le, jemyi bô Bojuu noo Boglek dvú, momte keege le bó ebee fiεε fi wvú to γεεyi le.

⁵ Ε Silas bô Timatio ke dioo nε Masedonia to, ε Baul mum jo kefew kew kecii no fewci

ε è nu diεw Nyo', dunçi ê Bojuu le Mboyse wvú Nyo' to kawεε nu Jisos. ⁶ Geenεn, ε Bojuu bodvu ke nε no kicine fiεε fi wvú to jemyi, nan'yi wvú. Ε wvú mum γεwse ndvú ye gay ê bó le, “Kpwe yene enú can yene le. Ke me ηκεηκε εbo fó ke. Ε κεw yí keseen e, me nu enγενè wase ε è nu ê bonyii bô yaa nu ke Bojuu le.” ⁷ Ε wvú mum cinε bó le, buy γεν no cee wase ε è nu bô wee mvu ε è yaa nu wee Juu ke, ε wee wvudvu to ké no wvumte Nyo'. Diee diew to nu Titius Justus, ε la diew nu mbew yew bunle le. ⁸ Ε Klisbus wvú cee ekole yew bunle bô bonyii bocii bo ê wvú yew ke lese fitele yí Tata le. Ε bonyii bo Kolen nteen no yuuke no Baul fewci ekume Jisos, beηe, ε bó mum leese bó ê joo.

⁹ Ε è ke no nu entan jomew, ε Tata jeme ê Baul ê fiεε diεwε εfile le le, “Fo wo efanè ke, ε fewci ke diεw yem gene dvú. Fo wo ke elu dvú ke, ¹⁰ njefo me nu bee wo, ε ke wee yaa nu naa dvú wvú nulo ege fiεε bô wo ke. Bonyii bem nu ê kelaante kin e nteen.” ¹¹ Nonen, ε Baul mum no nu jó yí kelum e kecile bô kenγawten, γεεyi bonyii bô diεw Nyo'.

¹² No Baul to nu jó, ε Galio ke dioo nu wee sa' wvu ê keba kè Akεya le, ε Bojuu baance ye koo wvú γεν bô wvú yew nsaw e, ¹³ jeme ê Galio le, “Wee wvun momte keebanηe

18:2 Lum 16:3; 1Kol 16:19; 2Tim 4:19

2:9; 2Tes 3:7-9 18:5 11:18 18:5 3:26; 5:42

18:9 Yesa 41:10; Yeli 1:8; 1Kol 2:3-4

18:3 20:33-34; 1Kol 4:12; 9:12-18; 1Tes

18:6 13:51; 20:26 18:8 8:36

18:13 6:13

bonyii ε bó bunlee Nyo' ê je mi le jεεy se è nu no nci gomte.”
 14 Ε Baul ke ne le wen ejemyi, ε Galio ne jeme ê Bojuu ba le, “Bojuu ben eyuw, é fiεε fin be nu fiεε fimew fi befe ε wee wvun ε ge, kenεε nci mvu ε wvú ε ηgoy, tu me mbe ε ηkuu shém e n'yεke fiεε fi ben jemyi.
 15 Geenεn, no fiεε fin nu ke mbew ekumε diεw bô ediee noo bonci bonεn, ben eseyse ebenεben. Ke è yaa nulo é me ensaw fifin fiεε ke.” 16 No wvú jeme nonεn, mum kuj bó ε bó buy yew nsaw e. 17 Ε bó bocii mum ne ley yí Sostenes wvú to nu cee ekole yew bunle le, mum sun wvú fwe dvu yew nsaw. Ε Galio fanε yaa kpwe lo fiεε fó ke.

Ε Baul tu jim Antiok

18 Ejim jodvu, ε Baul bvuu ce Kolεn bô bonyii bo mbee le yí ediuw e nteen, ke mum ne cinε bó le ε bô bo Blisilia noo Akpwila ley ê ηguw wvu ê joo le keegεne Silia. Ε bó se ne Senklia fô bó to leyεε ê ηguw e, ε Baul mvu ekole nje ηkawma wvú wvú to gee fô Nyo' le. 19 Ε bó no gene, ke gen buy Efesus, ε Baul cinε Blisilia bô Akpwila le jó, yaw gen fiew ε è nu yew bunle Bojuu le, jeme ê Bojuu dvú. 20 Ε bó ke lεke le wvú ebvuu ece ke bô bó ediuw nteen, ε wvú tun. 21 Geenεn, ε wvú ke dioo nen'yi, gay ê bó le, “Me nu ηke enkase ento ê ben e é Nyo' fen ε bee.” No wvú gay nonεn, mum ley ê ηguw e ne Efesus.

22 Ε ηguw ke gen buy Kaysalia, ε Baul buy, ben gen gay kentaashe ke bonyii bo mbee le Jelusalεm, mum ne bow Antiok. 23 Ε wvú ke ce jó ε kefew gence, mum kase ne no lene fele ê biba bì Galεshia bô Fligia le, yvuwse mvuntelem mvu bonyii bo mbee le bo jó.

Ε Abolos fewce diεw Nyo' Efesus

24 Ε wee Juu mvu ke ne to Efesus ε diee diεw nu Abolos, ε bó to boke wvú Aleksandia. Ε to nu wee ε wvú kee njeme, bvuu kee N'wa' Nyo' ntay. 25 Bó to nu ε yεeyi wase wvú bô Je yí Tata dunji, ε wvú mum no fiee lo bô n'yεeyi wvu ekumε Jisos, yεeyi bonyii leη. Geenεn, wvú to kee ke ε è nu fiεε fi Jon to fewci leese bonyii ê joo. 26 No wvú to toε Efesus, mum kew no yεeyi bonyii yew bunle le yaa fane ke. Ε Blisilia bô Akpwila ke yuw no wvú yεeyi nonεn, mum jo wvú, gen bvuu yuuse wvú ntay ekumε Je yí Nyo' dunji.

27 Ε Abolos ke ne kpawwce le wen enu elente egen keba kè Akεya le. Ε bonyii bo mbee le bo Efesus mum ficε wvú, san ηwa' ê ηgoo bonyii bo mbee le bo Akεya, tomte le wvú ke dioo ε fese ε bó fiisen wvú. Ε wvú ke gen jó, fi bonyii bo mbee le ntay, ε bonyii ban nu bò Nyo' to nu ε buw bó bô mboyma, ε bó lese fitele yí Jisos e. 28 Ε wvú no beeke mbew bô Bojuu ya le ε

wvù keyoy kè befè kedvu to nu yî ye le mum fente lo yî bonyii bodvu le, gowse bó kuse, ε bó fεε lo buy yew dvu wee wvudvu nu wase binyi bincimte bô bilente ye le.

17 Ε Bojuu bô Boglek bocii bô to cee Efesus yuw ekume fεε fidvu, no fane. Ε bonyii mum no wvumte diee di Tata Jisos e fesene lo. 18 Ε bonyii nteen bô to nu wase bonyii bo mbee le no too seje bvuu bwaashi mwεem mvu ejjiwe le mvù bó to gee. 19 Ε bomew nteen bô to gee nfm, baance boḡwa' bobole bo nfm e, to dvú, ton ê bonyii ejise. Ε bó tan kpaw boḡwa' bodvu bocii, ε wvú buy ejise bigew bontfuke mbaanshen (50,000). * 20 Nonen, ε mwεem mvun ge ε diεw Tata no leyte ê mvuntelem mvu bonyii le bô mvungay, saankene gene lo fwe fwe.

Ε bonyii kew mvunlaa Efesus

21 Ε è ke no nu ejim jodvu, ε Baul yen le wen nu egen Jelusalem, ε wen nu dioo gene, efey je biba bi Masedonia bô Akeya le. Ε wvú bvuu no gayte le, “Me nu nke endioo ε ngen ε mbuy Jelusalem, enkenke keengen ten embuy Lum.” 22 Ε wvú mum yaw tum bonyii bofεε, Timatio bô Elastus bô to fici wvú, ε bó gen fwe Masedonia. Ε wvú shεε bvuu ce Esia caan.

23 Ε è no nu ke kefew kedvu le, ε mvunlaa ne kew Efesus ekume Je Tata ε è yaa nu mvu wεε ke. 24 Cee elame mvu to nu jó, ε diee nu Demitius, ε wvú to ké no tfuyte mwεem mvù fieesene yew ncese nyo' wvú bó teje le Atēmis. † Lemme didvu din to ké no too bô bigew fô bonyii bô tone elame le ε è yaa nu bi wεε ke. 25 Ε Demitius mum kum bonyii bô to tone elame bocii noo bonyii bô to lemte kfu didie lemme, ε bó tase. Ε wvú gay ê bó le, “Boom bo bwεem e, ben kee lo le lemme din nu ε beene nole bigew yî dvú le. 26 Ben ε no yene bvuu yuuke fεε fi fimbwe fi Baul fin gee. Wvú ghane gayte le ke bonyo' bô bó kene lo bô can yaa nu bonyo' ke. Wvú nu ε ge wase nonen, ε banke bvufee bvu bonyii le nteen Efesus jan, ε no banse wase ten bvu bonyii bo Esia le bocii ε bó beje wvú le. 27 Me n'yene le lemme disεbeene din nu ekenke diee di befè. Ε ke è mey nonen ke, yew ncese nyo' wvu baay wvú kpwoon wvú Atēmis nu ke etu fεε fi εcici. Ε fi kooy lo nonen, tu bó ε shoose wase nyo' wvu baay wvun wvú nu ε bó wvumte Esia jocii, ε ekole ke nshe le kecii wvumte ten.”

28 No bonyii bodvu yuw nonen, ε mvuntelem bente lo bó. Ε bó mum kew no wamte, gayte le, “Atēmis wvu Efesus nu nyo' wvu baay.” 29 Ε kelaante kedvu kecii mum

19:17 5:11 * 19:19 Bigew bin to nu ε jise dimwaan nu nlawma wee lemme yî diuu le. 19:20 2:41 19:21 23:11; Lum 1:10, 13 19:23 9:2; 2Kol 1:8 19:24 16:16 † 19:24 Atēmis to nu nyo' ngu fô Boglek e. 19:26 17:29 19:29 20:4; 27:2; Kolo 4:10

bvun. E kebombom ke bonyii le kè to taseε mum ley yī Gayus bō Alistakus e, ε è to nu bonyii bo Masedonia bō to lene bō bo Baul, gufe γεν bō bó yew nshii noo bondvum e. ³⁰ E Baul no gomte keeley γεν fwe dvu kebombom kedvu, ε bonyii bo mbee le tun. ³¹ E bonyii bomew bo baay baay bo jó bō κηκε won bō to nu nsáa ye, bvuu ciinse ntum fō wvú le lεε le fo wvú emom lo etome εκλε dvú κε. ³² E kebombom kè to taseε kedvu mum nε bvun no wamte κε lo nεw nεw. E bomew wamte fin fiεε, ε bomew wamte fifi. Ke bonyii nteen to cim kee fiεε fi bó to taseε fō nje fī κε. ³³ E Bojuu mum jo Eλεksanda fese fwe dvu kebombom ke bonyii le, ε bonyii bomew yen mum no kpwaake le wvú kee fiεε fō. E wvú mum no cici bonyii bō kebo keetanε diuw we. ³⁴ E bonyii bodvu ke dioo kieε le Eλεksanda nu wee Juu, ε bó bvuu mεse no wamte lo gene fwe yī wee le mwaan, gayte le, “Atemis wvu Eφesus nu nyo' wvu baay.” E bó ke wam nonen, γεν buy bontam bo kefew e bofεε.

³⁵ E wee nsan wvu εlaante jodvu ke nε ci bó, ε bó lu bō diuw. E wvú bife ê bó le, “Bonyii bo Eφesus, wee nu dvú wvú maa le κε è κηκε beene bo Eφesus jan yew ncese nyo' wvú Atemis noo τε di nyo' le di to gbweε fowe le? ³⁶ No wee nu se wvú nu dvú wvú nulo ekicen finin, tu ben bee keelaame, saa eyunsene nen κε. ³⁷ Ben ε to bó bonyii ban fen

σε bó nu ε con fiεε yéw bonyo' le, κενεε ε jeme díεw yì befe εκυμε nyo' wesebeene wvú kpwoon wvun ηkuun. ³⁸ E Demitius bō bonyii bew fen κηκε nsaw bō wee, tu εdiuw ε nsaw nu dvú yō è nulo é bó eγεν eyen bonyii bō saake bonsaw e, é bó bó esaw. ³⁹ E fiεε fimew fen bvuu nu dvú fele fin fi ben gomte, tu bó nu ke etaa ente jodvu fō nshii bocee nτεw e. ⁴⁰ Me njemyi nen, njefo me n'yene le fiεε fi εben fin nu elese beene diuw e le beene nu ε κεw mvunlaa. E fi kooy nonen, beene saa κηκε fiεε fi leη fi bó etfuse κε.” ⁴¹ No wvú jeme nonen, mum gay ε kebombom kedvu tawse.

20

E Baul γεν Masedonia noo Gleeε

¹ E mvunlaa mvú to nu Eφesus ke lεeten, ε Baul tee ηgoo bonyii bo mbee le, tefe bó mum gay bó le no gene Masedonia. ² E wvú γεν, ghan biba bi jó le, yvuwse mvuntelem mvu bonyii bo mbee le ntay, mum danjen γεν Gleeε, ³ ce jó kee τε. E wvú ke nε no nu le wen nu eγεν eley ηguw wvu ê joo eγεν Silia, mum yuw le Bojuu nu ε gbwe wvú ê je. E wvú mum yen le è jee le wen ekase etu jim je Masedonia. ⁴ Wvú to lene bō bō Sobata wvú waa Bilus wvu Belia, noo Alistakus bō Sekundus bo Tesalonika, noo Gayus wvu Delbi, noo Timatio, noo Tikikus bō Toofimus bō to nu bonyii bo Eεia. ⁵ E

bonyii ban mum γεν fwe no cεyte bee bo Baul Towas. ⁶ Ε Νkaw Blεed wvù bó baa γεε Fintunλεεν jó ke fey, ε bese ley ηguw Filibi, jo εdiuw εtin bene bó le Towas, ε bee bó ce jó εdiuw εsooshwi.

Ε Baul bvuu ghan kentaashε ke Towas

⁷ Ε ε ke no nu diuu di fwe yí kema le, ε bee bo kentaashε tase fokiεguu keeguuten blεed. No Baul to nu keebuy nε fò bvú ε yuu, ε wvú mum κεw no jemyi ê bó, ke jeme γεν buy ενταν εντελη. ⁸ Bee bó to nu ε è nu ê kebuw ke yew e ke εwe le, ε bin'yeese baa dvú nteen. ⁹ Ε cuwee mvu wvù diee to nu Yutikus ε shii yí ntoo yew e. Ε wvú ke nε κεw no leete no Baul to jemyi ke gene lo. Ε nyii ke dioo gooke wase lo wvú, ε wvú mum nε fò gbwe εκuse, ε fò to nu binκente bi yew e bitete ε κεw fokuse. Ε bó γεν jo ε wvú ε kpwe wase. ¹⁰ Ε Baul shii γεν ηgvuum ê wvú εwe, bam wvú gay ê bonyii le, “Wvú bee dvú, fo ben ebuukè κε.” ¹¹ Ε Baul ke kase ben ê kebuw ke εwe κie le, guse blεed die, σε bvuu κεw no jemyi, ke jeme ε bvutfuu ghan yuu ε wvú mum nε. ¹² Ε bonyii ke jo cuwee wε kfulε bó wvú fò yew e ε wvú nu wum, ε mvuntelem λεeten bó baay.

Ε Baul nya ntefe ê bocee kentaashε ke Εφεsus

¹³ Ε bese ke ley ηguw wvu ê joo, γεν Asos, no Baul to

seysεε wase le è nu jó jò bese nu ke ejo wen. Wvú to gay nonen, ηjefo wvú to gomte keelen fokuse. ¹⁴ Ε wvú ke kooce bese le Asos, ε bese mum jo wvú ê ηguw e, ε bee bó γεν buy Mitilin. ¹⁵ Ε bese ke nε fò ê ηguw e, ε bvú buy yuu, ε bese fεse mbew Kios e, fey, ε bvú bvuu buy yuu, ε bese fεse Samos, bvuu fey, ε bvú bvuu buy yuu, ε bese ley Miletus. ¹⁶ Bese to lenε nonen, wemte lo Εφεsus ηjefo ke Baul to gomte keejewse kefew Esia κε. Wvú to gene cekey cekey laa è nulo é wen ke enu Jerusalem diuu di Νkaw Bentekos e le.

¹⁷ No bese ley Miletus, ε Baul ciinse ntum fò bocee kentaashε ke bonyii bo mbee le ke Εφεsus e le bó eto eyen wen e. ¹⁸ Ε bó ke to, ε wvú jeme ê bó le, “Ben kee no nce wem to nu beene ε κεw yí diuu di fwe di me nto ntomyεε ekale yí nshε yi Esia le. ¹⁹ Me nto nu ε nshike ekole kem, no nlemte fò Nyo' le bó misem ejise. Ε me mbvuu n'yen bongew ê jé le nteen no Bojuu to bone bikaa ê me ejim. ²⁰ Ε ben bvuu kee no me nto n'yεεyi ben ya le, mbvuu ηghane n'yεεyi yéw e. Me nto mbaa nyile fiεε fimew fi è nulo é fí efi ben κε. ²¹ Me nto nfewci κε ε è nu fiεε fimwaan η Bojuu noo ê bonyii bò yaa nu κε Bojuu, ηgayte le bó ekumen mvuntelem mvubole, etu bó bo Nyo', elese fitele yí Tata we-sebeene wvù Jisos Klistu le.

²² Keseen, ben eyeke eyuw, me n'gene Jelusalem ε è nu no Keyoy ke Yuule gay ê me, ε me n'yaa n'kee le laa è nu egen ekooy la bô me jó le. ²³ Fieε fi me n'kee nu ke le mondvuum monciim mò me nfele mó le, nu ε Keyoy ke Yuule seje ke ê me le ncaw bô n'gew ceyte me fwe. ²⁴ Geenεn, ke me n'yene nshii wεm e le è nu fieε ke, efey le me emese lemme di Tata Jisos nu ε nya ê me di nu le me enfewci saaka wvù jee wvu ekumε no Nyo' nu ε buw bonyii bô mboyma.

²⁵ Yí keseen e, ben eyeke eyuw, me n'kee le ke wee mvu ben e wvù beene ε bó se nu, ε me nfewci ekumε bvunfon bvù Nyo' le beε ke ebvuu eyen bvushiw bwem e ke. ²⁶ Me ε mum ε no nlooci njemyi ê ben εben le é wee mvu ben e la lo keseen, tu ke me n'kenke ebo fó ke, ²⁷ njefo me nse mbaa nyile keensee fieε ficii ê ben fi Nyo' shieele ke. ²⁸ Ben dioo ε shεε, no taalé fô bikuu binεn e noo fô n'goo bonyii bo mbee le bô nu diεwε njée le, bô Keyoy ke Yuule nu ε gεε ben ê bó we le. Ben enù boncey njée bo kentaashε ke bonyii bo Nyo' le kè wvù to sumεε bô εleme ke Waa we le. ²⁹ Me n'kee lo le me nu n'ke endioo ε mbase ekale, é bokuula eto eley n'goo yene le, saa ecawte wee wvù bó ekoo ke. ³⁰ Bonyii bomew nu ke ebuy ke naa ê ben ente, elεεle n'goo bonyii bo mbee le,

guute ε bó tuu ê n'goo yibole. ³¹ Nonεn, ben eyenè, kumyi le yí bilum e bitete nu ε me ε n'yεeyi ben bocii entan bô emvunsheen bô misεm ejise.

³² Me ε mum ε no nyaa ben keseen can Nyo' le noo yí diεw ye yí nu ekumε nfi wvù Nyo' nu ε buw bonyii dvù. Diεw yin nu yí nulo ege é ben ekuu, wvu le ben ke ekenke kelenj fô bvudvuu bvù Nyo' nu ε gεε ê bonyii bô wvù nu ε ge le è nu naa bew e. ³³ Me nto mbaa njeenke bigew bi wee le kenεε ndvù wee ke. ³⁴ Ben kee ntay le è nu can yεm yin yí to lemte fieε ficii fi bee n'goo yεm to shieele. ³⁵ Yí mwεεm mvunciim e nu ε me nto nduñci ê ben le wee kenke keelemtè ntay emum efii bonyii bo n'gew e, kumyi no Tata Jisos to jemyεε le, 'Njon wvu baay nu wvu wee wvù nyaa lo, fele wee wvù fi lo le.' "

³⁶ No Baul mεse ε jeme nonεn, ε bô bó mum tum envuw fokuse bocii, bunle. ³⁷ E bó nε kεse bô kpwe no beele, bamte Baul n'oci le bó ε shεε wase. ³⁸ Fieε fi to gεε é bó se no beele baay nεn, nu diεw yí Baul to jemyεε le ke bó beε ke ebvuu eyen bvushiw bvuwene ke. E bó mum ciinse wvù gεn buy fô wvù nu eley n'guw wvu ê joo.

21

ε Baul gen Jelusalem

1 E bee bo Baul gay bó le, mum ne fó lente ê ngu w e tey tey, fese Kos. E bvú buy yuu, e bese gen Lod es, ke ne fó, gen Batala. 2 No bese buy jó, yen wvumvu ngu w wvu ê joo wvú to gene Fonishia le, mum ley jó no gene. 3 E bese ke yen Sayblus e, cine ebo eηkoηko, mum fey gen buy Taya, won wvú Silia le fô ngu w to nu keebvuse mwεem. 4 E bese gom bonyii bo mbee le, e bee bó ce ediuw esooshwi y. E Keyoy ke Yuule ge e bó tefe Baul le fo wvú emom egen Jelusalem ke. 5 E bee bó ke ce, e diuu ke to kocen di bese ene, e bese mum jo je. E bó bocii bô boke' bobole noo boom, ciinse bese buysen kelaante kedvu gen buy diuw joo yi baay e, e bee bó tum envu w fokuse, bunle mum gaynen. 6 E bese ley ê ngu w e, e bó no tuu jim fô yew e.

7 E bese mum ne Taya, jo je, gen buy Tol emay. E bee bo boom bo bwee wese le bo mbee le gaynen, ce diuu dimwaan. 8 E bvú buy yuu, e bese ne, gen fese Kaysalia, gen yew dvu Filew wvú to ghane fewci di ew Nyo', e bee bó ce. Filew wvun to nu wee mwaan ηgoo bonyii bo bosooshwi y bô bó to baayee ba le. 9 Wvú to keηke boom bokene bonew, e bó baa kee wase bolemse ke, e bó to ké no seηe ê bonyii mwεem mvú bó yuuke e Nyo' jemyi. 10 E bese no nu jó yî ediuw e nteen, e wee mvu wvú to ké no seηe

mwεem mvú wvú yuuke e Nyo' jemyi ke ne Judea bow to jó e diee nu Agabus. 11 E wvú ke to yen bese le, jo kecaw ke Baul e, kay bikaa biew bi wvú wvú Agabus e noo can ye dvú, mum tefe le, "Keyoy ke Yuule gayte le è nee no Bojuu bo Jelusalem nu ke ekay wee wvú keηke kecaw kin nen, enya wvú can bonyii bô yaa nu ke Bojuu le." 12 E bese yuw nonen, e bee bo bonyii bocii bô to nu fó no lēke Baul le fo wvú egen Jelusalem ke. 13 E wvú tfuse le, "Ben gee e è nu la fin nen? Ben kee ke le ben beele nen shiike fitele fiem e? Me nu e nseyse e è yaa nu ke keenley ncaw Jelusalem maan ke. Me nu e nseyse ten naa keηkpwe lo jó nje diee di Tata Jisos e." 14 No je to baa nu dvú keege é wvú ekumen ηkpawce we, e bese mum lu, gay ke wase le, "Fí enù ke no Tata gomte."

15 E ediuw fey, e bese baance mwεem mvusese, mum no bene Jelusalem. 16 E bonyii bo mbee le bomew bo Kaysalia ben bee bó, ke jo bese e bee bó gen yew dvu Menason dvú bese to nu keeke ecee. E Menason wvun to nu wee wvu Sayblus, e è to nu wee mvu ente jo bonyii bô to yawee lese fitele yî Jisos e.

E Baul laa ghane ê Jem bô bocee kentaashe ke bonyii bo mbee le

17 No bese to feseεε Jelusalem, e bonyii bo mbee

le bo jó fiisen bese ntay. ¹⁸ Ε εkfun buy yuu, ε bee bo Baul laa ghane ê Jem e, ε bocee kentaashe to nu ten fó bocii. ¹⁹ Ε Baul gay bó le, mum nyey fiεε ficii ê bó fi Nyo' to gee fô bonyii bò yaa nu ke Bojuu le fele yî lemme di wvú to lemte le. ²⁰ Ε bó yuw nonen, mum kew no tumte monkum mo Nyo' le. Geenεn, ke ne gay ê Baul ε, “Waa bwee wese, taa eyen no Bojuu nu ε bó ε lese wase fitele yî Jisus e bontfuke le bontfuke le. Geenεn, bó nu nonen beε ke leeme yî bonci bo Muses e temyi, ²¹ ε bó ε see wase ê bó ekume wo le wo ghane yeyi Bojuu bò cee bitum bimew e ε bó ecine bonci bo Muses e, jemyi ε fo bó etfusè boom yew ke, bó le fo bó ebii nce won e ke. ²² No fi nu ε bó nu ke ekiεε ke le wo nu ε to, è nulo é beene ege neε keseen? ²³ Bese nu esee fiεε fi wo nu ege. Bese keηke bonyii fen bonew ε bó ε ge ηkawma fô Nyo' le. ²⁴ Joo bó, é ben ε bó egen ekfum bikuu binen, é wo elaw fiεε ficii fi bó keηke keelaw wvu le bó egen emvu bikuu bibole. Ε wo ge nonen, é bonyii bocii emum ekiεε le wo geele ten bonci bo Muses e, ε mwεem mvunciim mvù bó jemyi ekume wo yaa nu keceey ke. ²⁵ Fi ekume bonyii bo mbee le bò yaa nu ke Bojuu nu ε bese to jo ntaη san ηwa' ciinse fô bó le le fo bó edieè mwεem mvudien mvù bó nu ε ge bintanη dvú fô bonyo' le ke. Fo bó edieè ελεμε ke nyam e

ke. Fo bó edieè nyam yî nu se bó sele lo ελεμε ε buy ke. Fo bó ekeηkè fiεε keege bô kenjan ke.” ²⁶ Nonen, ε Baul mum jo bonyii bodvu, ε ekfun ke buy yuu ε bó bó gen kfum bikuu bibole. Ε Baul mum gen yew ncese le, see diuu di εdiuw ε ηkfum nu ke edioo ε ka, é bó emum ege ncese fô bó le wee mwaanη mwaanη.

Ε bó ghen Baul fô yew ncese le

²⁷ Ε εdiuw yodvu ke dioo ekaa, ε yó to nu esooshwi, ε Bojuu bomew bò to nen'yεε Esia yen Baul e fô yew ncese le, mum beyse kebombom ke bonyii le, koo wvú, ²⁸ no sane etale gayte le, “Bonyii bo Islael, ben efi bese. Ε nu wee wvun wvù ghane yeyi mwεem mvù befe ê bonyii mondvuum monciim ekume won wesebeene bó bonci bo Muses e noo ekume yew ncese yin. Wvú nu ε mese ε jo bonyii bò yaa nu ke Bojuu, ε to bó bó yew ncese le fen, ε befe bó bvudvuu bvù yuule bvun.” ²⁹ Bó to jemyi nonen, njefo bó to nu ε yen ε Baul ghane εlaante bó Toofimus wvù wee wvu Efesus. Ε bó mum no kpwaake le Baul nu ε ley bó wvú fô yew ncese le. ³⁰ Ε etale kedvu ge ê kelaante kecii shiw, ε bonyii no lewte too fó. Ε bó ghen Baul, gufe buy bó wvú yew ncese le, kan mwaanη, ε bó mum faaye dew fwese. ³¹ Ε bó mum no gomte keeyu Baul, ε saaka ley bitem bi cee ekole bikuu

bi bonyii bo nci le bo Lum e le Jerusalem jocii bvuunke lo. ³² E wvú mum ne lo kan mwaan, jo bonyii bo nci le bô bikuu bimew bi ngóo bonyii bo nci le, e bô bó lewte bow fó. E bonyii dioo yen nci le, e cee ekole bikuu bi nci le nu fó, e bó mum lu keesuunke Baul. ³³ E cee ekole nci wvudyu mum to koo Baul, gay e bó kay wvú bô boncaw bofeε. E wvú bife ê bó le, “Wvun nu yeε? Wvú jay e è nu la?” ³⁴ E fó ne no yole lo, e ban wamte fin, e boba wamte fifi. E wvú fanε yaa elooce eyuw laa è se be kooy la le. E wvú mum ne gay le bó ejo Baul eben bô wvú fô la di bonyii bo nci le. ³⁵ E bonyii bo nci le mum jo wvú, ke dioo bene fô je nu e bó e sewyε lo, mum ne wa tuu lo Baul no kebombom to ffuuke ke ê wvú ejim. ³⁶ E kí to bii nonen wamte, gayte le, “Bó elεse lo wvú.”

E Baul taje diuw

³⁷ E bó ke dioo leyte wase bô Baul fô la di bonyii bo nci le, e wvú leke ê cee ekole bikuu bi nci le le, “E nulo é me enjeme fiεε ê wo?” E wvú yuw nonen, bife ê Baul le, “Fí nu le wo kee díew Glek e? ³⁸ E baa nu wo wee wvu Ijiw we wvú to keweε mvunlaa bô bikuu bi won e kefew kemew e, gufe ngoo bonyii bontfuke bonεw (4,000) bô to yuwyi bonyii, e bô bó gen no nu ηkpwaante le?” ³⁹ E Baul tfuse le, “Me nu wee juu, e bó to boke me Taasus won wvú Silishia le, e ke

Taasus nu kelaante ke ncew ke. Kee wo, nya ke me bô je é me enjeme ê bonyii ban.” ⁴⁰ E cee ekole bikuu bi bonyii bo nci le wvudvu mum nya je le wvú ejeme. E Baul mum leem fô bó to sewyεε fe, ci bonyii bô kebo. E bó lu bô diuw, e wvú gay ê bó e díew Ibulu le le,

22

¹ “Bo'icem bô boom bo bwεem e, ben eyeke é me entaje diuw wem fwe dvunen.” ² E bó dioo yuw no wvú jemyi e è nu ê díew yibo Ibulu le, e bó mese cife nen ndvumm. E Baul gay le, ³ “Me nu wee juu, e bó to boke me Taasus won wvú Silishia le, geenen ley me Jerusalem jan, e me n'yεyi ηwa' can Gamalia le. E wvú looce yeεyi me bô bonci bo bo'icee bosεεbeene le, e me mum no nleeme yí fiεε fi Nyo' le ntemyi ntay ke díewe ben bocii bô nu fen eben e. ⁴ Me nto ηké no mbone bikaa ejim jo bonyii bô bii Je Tata le, ηgee e bó yuwyi bó, ηkoole bokene bô bolemsε nciinse yew ncaw e. ⁵ Fin nu fiεε e ekole ke bocee ncese le bô bonyii bô saake won kee baanη. E to nya bó bonwa' le me engen dvú fô boom bo bwee wesebeene bô nu Damaskus e. E me mum no ηgene keenkooyε bonyii bô bii Je Tata le, enkay, ento bô bó Jerusalem é bó enya ηgew ê bó.

E Baul see no wvú to ghanεε se lese fitele yí jisos e

6 Ε me ηκε ndioo nfeηene Damaskus κε diεwε εmvunsheη ηnteleη e, ε n'yuu mvu wvu baay ne σεσε law fowe, shii yί yeη e. 7 Ε me ηgbwe fokuse, n'yuw ε diεw jeme ε me λ, 'Saul, Saul, wo bone bikaa ε me εjim neη nje la?' 8 Ε me mbife λ, 'Tata, ε nu wo wvù yeε?' Ε diεw yidvu tfuse λ, 'Ε nu me wvù Jisos wvu Nasalet, ε ε nu me wvù wo bone bikaa εjim jodvu.' 9 Bonyii bò to nu bee bó to nu ε yeη n'yuu wvudvu le, geenη faηe yaa yuw diεw wee wvù to jemyi bee wvù le κε. 10 Ε me mbvuu mbife λ, 'Tata, ε nulo é me eηge neε?' Ε wvù tfuse ε me λ, 'Ja we, eley γεη Damaskus, é bó esee ε wo jó lemme dicii di Nyo' nu ε seyse λ wo elem.' 11 Ε me ηκε nja fó, ε n'yuu wε ε ge wase me ε nfefe, ε bonyii bò bee bó to lene mum ceηse wa lo me, ley γεη bò me Damaskus.

12 Wee mvu to nu Damaskus jodvu, ε diee nu Ananias, ε wvù to looci wvumte Nyo', γεεle bonci boσεεbeene, ε Bojuu bocii bò to nu jó bensee wvù. 13 Ε wvù ke to yeη me le, leem mbew yeη e gay ε me λ, 'Saul waa bwεεm, kase eyenè mwεεm e.' Ke sekedvu nonηη, ε me mum ηkase no n'yeηe mwεεm e, mum n'yeη teη wvù wvù Ananias e. 14 Ε wvù gay ε me λ, 'Nyo' bo'icee boσεεbeene nu ε baa wase wo λ wo ekiεε fiεε fi wvù shieele, hò λ wo eyen Wee we Lemme wvu

Teytey e, eyuw njeme wvù buyte diuw we le. 15 Wo nu ke enu wee wvù efewci εκυμε wvù, seηè ε bonyii bocii fiεε fi wo yeη hò fi wo yuw e. 16 No fí nu nonηη keseen, wo bvuu ceyte la? Neηε we é bó elese wo ε joo, ecuke bibefe biuw, no wo λeke ε Tata.'

Ε Baul see no Jisos to tumεε wvù fò bonyii bò yaa nu κε Bojuu le

17 Ε me ηκε ntu jim Jelusalem, ηκε ndioo mbunlee yew ncese le, ε fiεε diεwε εfile le ne to fò me le. 18 Ε me n'yeη Tata le ε fiεε fidvu le, ε wvù gay ε me λ, 'Yaηseη ne Jelusalem jan cekey njefo κε bonyii bo jan nu ke ebee fiεε fi wo fewci εκυμε me κε.' 19 Ε me ntfuse ε wvù λ, 'Tata, bó kee naa ntay λ me nto ηké no nleyte yéw bunle le, ηkooyi bonyii bò nu ε lese fitele yί yo le, nsuunke. 20 Seke bó to yuu Tefan wvù to fewci ε bonyii εκυμε wo, nu ε me nto nu naa fó ntomte. Ε ε nu me wvù bonyii bò to yuu wvù to baayεε ndvù yibo, nya ε me no ηκεηκε.' 21 Ε Tata bvuu gay ε me λ, 'Neηε jan, njefo me nu entum wo naa ncejole fò bonyii bò yaa nu κε Bojuu le.'

22 No Baul to jemyi ε bonyii yeke, ε wvun njeme ke dioo buy diuw we le, ε bó κεw no wamte lo foweεwe, gayte λ, "Bó elεse lo kfuu wvun wee yί nshε le. Ke ε nu wee wvù enu dvù κε." 23 Ε bó no wamte nonηη, yeηsee ndvù yibo we, tfumyi kebvu we. 24 Ε cee

εkolε bikuu bi bonyii bo nci le mum nε gay λε nci ejo Baul egeu bō wvú fō la dibole, le bó dioo ε geu tam wvú, biwce mwεεm ê wvú, é wvú esee fiεε fi ge Bojuu ε se no wante wvú nen. ²⁵ Ε bó mum geu bō wvú kay, nε λε bó etamte, ε Baul bife ê εkolε ke ηgoο bonyii bo nci le kemew kè to leeme fō λε, “Nci nu ε bee λε bó etam wee wvu Lum se bó ε saw nsaw we le?” ²⁶ Ε εkolε ke ηgoο bonyii bo nci le kedvu yuw nonen, mum geu yen cee εkolε wvubole, gay ê wvú λε, “Wo gomte keemom ε è nu la? Ε keè λε wee wvun nu wee wvu Lum.” ²⁷ Ε cee εkolε wvudvu yuw nonen, mum geu yen Baul e bife ê wvú λε, “Kε see ê me, wo nu wee wvu Lum e?” Ε wvú bee. ²⁸ Ε cee εkolε wvudvu gay ê wvú λε, “Me nto ηguy bigew nteen, nse no nu wee wvu Lum.” Ε Baul tfuse ê wvú λε, “Me nu fiem wee wvu Lum bootεen.” ²⁹ Ε bonyii ba bò to nu keebiwcε mwεεm ê wvú mum tfuw bikaa. Ε cee εkolε wvubo no fane ten, njefo wvú to nu ε gay ε bó kay Baul ε è nu wee wvu Lum.

Ε Baul tanε diuw fwe dvu bonyii bò saake wonη Bojuu

³⁰ Ε cee εkolε wvudvu no gomte ke keelooce kiεε fiεε fi Bojuu to teyte yî Baul e. Ε bvú buy yuu, ε wvú gay ε bó fay Baul, tee bocee ncese bo baay baay noo bonyii bocii bò saake wonη, ε bó to, ε wvú leke Baul ê bó fwe.

23

¹ Ε Baul lun εjise yî bonyii bò saake wonη e, gay λε, “Boom bo bwεεm e, yî nce wεm e ε to ε buy εben e, nu ε me ηké no ηgee ke ε è nu mwεεm mvú me ηkee λε mvú nu len η ê Nyo' εjise, ε ke fiεε yaa nu dvú fi saake me fō fitele fiem e ke.”

² Ε Ananias wvú to nu εkolε ke bocee ncese le gay ê bonyii bò to leeme mbew Baul e λε bó ekfun lo diuw we. ³ Ε Baul tfuse ê wvú λε, “Nyo' nu ke ekfun ten wo. Wo fieesene kembew kè bó nu ε yefe kí ε no baa. Wo shile fe λε wo saake me bii nci le, ε bvuu ε no ηgoyte nci wvudvu gayte λε bó ekfun me le?” ⁴ Ε bonyii bò to leeme mbew Baul e bife ê wvú λε, “Wo nan'yi εkolε ke bocee ncese Nyo' le le?” ⁵ Ε wvú tfuse λε, “Boom bo bwεεm e, ke me mbe ηkee λε è nu εkolε ke bocee ncese le ke. Bó nu ε sanη λε,

‘Fo wee ejeme diew yî befe ê wee wvú saake bonyii ke.’”

⁶ Ε Baul ke dioo taa yen λε bonyii bò to nu fō nu ε bomew nu Bosadusii ε bomew nu Bofalasi, ε wvú mum jeme bō diew yî temyi entelen jo bonyii bò saake wonη ba λε, “Boom bo bwεεm e, me nu wee Falasii, nu waa Bofalasi. Me nu fen yî nsaw e njefo me ntaale fwe, ηkee λε bonkfu nu ke ebuy yî kpwe le.” ⁷ No wvú jeme nonen, ε Bosadusii bō Bofalasi mum nε kew waa, ε nshii wvudvu mum bvunη.

⁸ Bó to waale nonen, njefo

Bosadusii to ké no duu le ké boṅkfu nu ke ebuy yí kpwe le ké, bvuu duu le ké fiée fimew nu dvú diéwe bonceendaa bo Nyo' le kéneé biyoy ké. Geenɛn, ε Bofalasio benje le mvumvun mvunciim nu lo. ⁹ E waa ne teme lo fó, ε bonyii bomew bò to dunji bonci bò to nu ngoo Bofalasio le, leem fó jeme teme lo, gay le, “Bese baa yen fiée fi wee wvun jay e ké. E nelo enu ε keyoy kemew kéneé nceendaa Nyo' ε jeme ê wvú.” ¹⁰ E waa wvudvu ke mum ne no gomte wase keetu bvudiuw, ε cee ekole bikuu bi bonyii bo nci le no fane le sekemew é bó enε esaaye lo Baul fó biba le. E wvú mum gay le nci ebow fó, eloo Baul can yibole, ekase eben bò wvú fó la di nci le.

¹¹ E è ke no nu entaṅ, ε Tata to leem mbew Baul e, gay ê wvú le, “Kuu shém. No wo nu ε see wase ê bonyii ekume me Jelusalem, è nu ké leṅleṅ no wo nu ke esee ten Lum.”

E bonyii bomew jo nsey keyu Baul

¹² E ekfuṅ buy yuu, ε Bojuu bomew koo ntfum, die kelew le ké bó nu ke edie fiée kéneé ewu fiée se bó ε yu Baul ké. ¹³ Bonyii bodvu bò to koolé ntfum, die kelew to fele wee mbaanyε. ¹⁴ E bó mum gen fó bocee ncese bo baay baay e, noo bonyii bò saake won, gay ê bó le, “Bese nu ε looce ε die kelew le ké bese nu ke elese lo fiée emvu se bese ε yu Baul ké. ¹⁵ Yí keseen e, ben ε bo bonyii bocii bò saake won eciinse

ntum fô cee ekole bikuu bi bonyii bo nci le, ebuwse wvú le wvú ebvuu ebowse Baul é wvú eto é ben fwe, le ben gomte keebvuu etasse nsaw we ntaṅ. Nonɛn, é bese emum egbwe wvú ê je, é bó dioo booke bò wvú, é bese emum eyu ε è beε ê je.”

¹⁶ No bó to koolé ntfum yidvu nonɛn, ε waa jeme Baul wvú diemsɛn yuw, mum gen fô la di bonyii bo nci le, see ê Baul. ¹⁷ E wvú mum tee ekole ke ngoo bonyii bo nci le kemew gay ê kí le, “Joo cuwee wvun egen bò wvú fó cee ekole bikuu bi bonyii bo nci le, wvú keṅke fiée keesee ê wvú.” ¹⁸ E wvú mum jo, gen bò wvú fó cee ekole bikuu bi nci le, gay ê wvú le, “Baul wvú wee ncaw nu ε tee me, ε gay le me enjo cuwee wvun ento bò wvú fó wo le, le wvú keṅke fiée keesee ê wo.” ¹⁹ E cee ekole wvudvu mum jice wvú le yí kebo le, ε bò wvú lewse ye, ε wvú bife ê wvú le, “E nu la fi wo gomte keesee ê me?” ²⁰ E cuwee wvudvu tfuse le, “Bojuu bomew nu ε jo ntaṅ le bó nu egay é wo ebowse Baul é wvú eto fwe dvu bonyii bò saake won ntfuu, le bó gomte keetasse nsaw we ntaṅ, ε bó gee nonɛn buwsee lo wo. ²¹ Fo wo ke ebee ké, njefo bonyii nu dvú fele wee mbaanyε bò nu egbwe wvú ê je, ε bó die kelew le ké bó nu ke edie fiée kéneé ewu fiée se bó ε yu Baul ké. Bó nu keseen ε bó ε seyse wase ye, ε no ceyte ké wase ε è nu

fiεε fi wo nu jeme.”²² ε cee εkolε bikuu bi bonyii bo nci le wvudvu mum gayλε cuwee wvudvu egeñè, ciise ê wvúλε fo wvú dioo gene ge ε wee kiεελε wvú nu ε see fiεε fidvu ê wen κε.

ε bó ciinse Baul Kaysalia fô Felew wvù wee sa' le

²³ ε cee εkolε bikuu bi bonyii bo nci le wvudvu mum tee bikuu bi ηgóo bonyii bo nci le bifεε gay ê bíλε, “Ben eseyse bonyii bo nci le gee fεε (200) bó bo nyámbala le mbansooshwiγ (70) noo bo εgon e gee fεε (200), é ke edioo enu didiuu bvuuκε εntaη, é bó egeñ Kaysalia.”²⁴ Ben eseyse ten nyámbala ê Baul, ejo wvú egeñ bó wvú fô Felew wvù wee sa' le ε fiεε baa kooy bó wvú ê je κε.”²⁵ No wvú gay nonεn, mum saη ηwa' ε wvú jemyiλε,

²⁶ “ε nu me wvù Klawdius Lisias. Me nsaanke ηwa' wvun fô wo le wee wvu baay wvù Felew wvù wee sa'. Me ηgayte wo le.”²⁷ Bojuu se nu ε koo wee wvun ε no gomte keeyu. Me ε n'yuwλε è nu wee wvu Lum, bee bonyii bem bo nci le ε se ε mum ε ley fó ε loo wvú can yibole.”²⁸ Me ε nse ε no ηgomte keen'yuw fiεε fi bó teyte yí ye le, ε mum ε mbow bó wvú fô bonyii bobole bó saake won e.”²⁹ Bó ε se ε dioo tasse, me ε n'yenλε mwεem mvù bó teyte yí ye le nu κε mbew wvu εκυμε bonci bobole, ε wvú baa ge fiεε fi bó eyu lo wvú κενεε

elese wvú yew ncaw e κε.³⁰ Wee ε se ε dioo see ê meλε Bojuu bomew nu ε koo ntfum keeyu wee wvun, me ε mum ε nciinse wvú fô wo le kaη mwaan. Me nu ε ηgay ten ê bonyii bó teyte mwεem yí ye leλε bó eto eyen ε è nu wo le, esee fiεε fi bó bó κεηκε.”

³¹ ε bonyii bo nci le ke mum ge κε no cee εkolε wvubo to gayεε, jo Baul εntaη, ε bó bó gen buy Antibati.”³² ε εκfuη ke buy yuu, ε bonyii bo nci le bó to λene bó bikaa cine Baul e can bó to λene yí nyámbala leλε bó egeñè bó wvú fwe, mum kase tu jim fô la dibole.”³³ ε bó ke gen fεse Kaysalia, mum nya ηwa' wε ê wee sa' bvuu nya ten Baul can ye le.”³⁴ ε wvú fi ηwa' wvudvu taη, bife laa Baul buy ê keba ke la leλε. ε wvú dioo yuwλε Baul nu wee wvu Silishia,³⁵ mum gay ê wvúλε, “Me nu ηke en'yεke nsaw wo seke bonyii bó ben ε bó κεηκε nsaw ε fεse fεn.” ε wvú mum gayλε bó ejo Baul egeñ egeε wvú ê ntow 'Elod e, eceyte wvú.

24

ε bó jike nsaw Baul fwe dvu Felew

¹ ε ediuw ke buy εtin, ε Ananias wvú εkolε ke bocee ncese le, bó bonyii bomew bó saake won, noo Tetulus wvù to nu ε wvú ε looce ε γεεyi nci, bow gen Kaysalia. ε bó mum gen yen Felew wvù wee sa' le, jike nsaw wvubo wvu εκυμε Baul fwe dvu wvú.”² ε bó tee Baul,

ε Tεtulus mum κεw keeteyte mwεεm yī ye le, gay ê Fεlew le, “Wee wvu baay, nyεkeey nu ε no nu dvú won wvun e ε to ε buy yī keseen e, ε è nu nje sa' yo yī jee, ε bonκumen bò jee nu dvú nteen won wvun e can yo le. ³ Bonyii bocii yuuke njon baay bvuu fiisene sa' yo mondvuum monciim sekecii. ⁴ Κε me ηgomte keenjewsee kefew kuw baay κε, me nλεke le wo eyeke κε caan, eyuw fiεε fi bese nu ejeme. ⁵ Bese nu ε yen le wee wvun nu wee fiεε. Wvú ghane shiike mvunlaa enteleη jo Bojuu yī ekole ke nshε le kecii. Ε è bvuu nu wvú cee ekole ηgoo yī bó teηe le yi Nasalet. ⁶⁻⁷ Wvú to gomte ten keebefe bò yew ncese ε bese koo wvú. * ⁸ Ε wo biwci lo mwεεm ê wee wvun, é wo eyuw ê wvú mwεεm mvun mvunciim mvù bese jemyi ekume wvú.” ⁹ No Tεtulus jeme nonεn, ε Bojuu tom, bense le mwεεm mvun mvunciim nu keceεy.

Ε Baul taηe diuw fwe dvu Fεlew

¹⁰ Ε wee sa' wε few ê Baul le wvú ejeme. Ε wvú mum jeme le, “Me ηkee le wo nu ε saw wase bonsaw won wvun e yī bilim e nteen. Me ε mum ε no n'yuuke njon keenleem ntaηe diuw wεm ê wo ejise. ¹¹ Ε wo nε lo ε no biwci, é wo eyuw le εdiuw baa efey wase yuufe ncow εfaa

no me nto mbenεε Jεlusalεm keebunle Nyo' κε. ¹² Bojuu to baa eyen ε me mbeeke mbew bee wee κε, ε bó to baa eyen ten ε me mbeysee bonyii yew ncese le kenεε yéw bunle le, kenεε bvudvuu bvumew e εlaante κε. ¹³ Κε bó yaa κεηκε naa lo fiεε fi duηci le me nto nu ε ηge mwεεm mvun mvù bó teyte yī yεm e κε. ¹⁴ Me nu ε mbee fin fwe dvu wo, le me mbunlee Nyo' bo'icee bosese mbii Je le yī bó teηe le è nu yī befe. Ε me mbeηe ε è nu mwεεm mvunciim mvù nu ê Nɔwa' bonci bo Muses e noo mvù nu ê Bonɔwa' bo bonyii bo ntum Nyo' le. ¹⁵ Me ntaale κε fwe yī Nyo' le leηleη no bó ten taale, le bonyii bocii bò jee bò bò befe nu ke ebuy yī kpwe le. ¹⁶ Nonεn, me ε mum ε no momte ntay sekecii keencee nce wvu leη fwe dvu Nyo' noo bonyii, wvu le fo fiεε enu dvú fi esaakè me fô fitele le κε.

¹⁷ Ε nu wase bilim nteen no me nen'yεε Jεlusalεm, ε me nse ηkase ε ηgen jó keenya bigew ê bonyii bem bo won e, noo keηge ncese. ¹⁸ Ε nu fiεε fin fi bó se yenεε me le yew ncese le ε me ηgee, ε me ε ηkfum wase ekole kem. Ε κε bonyii kenεε diuw wvu kumεen se nu fó κε. ¹⁹ Bojuu bomew bo εsia se nu fó, ε bó be κεηκε keenu fen ejeme ê wo fiεε fi bó κεηκε ekume me, ε è fen nu le fiεε nu dvú. ²⁰ Ε

24:5 17:6 **24:6-7** 21:28, 30 * **24:6-7** Bonɔwa' bo boyvuum bomew κεηκε 6b-8a ε bó ε saη le, “Bese to gomte keesaw wvú bii nci wese le, ε Lisias wvú cee ekole bikuu bi bonyii bo nci le ley fó, loo wvú can yese le gay le bese eto eyen wo le, esaw nsaw we ê wo ejise.” **24:14** 9:2 **24:15** 23:6; 26:8; Dan 12:2; Jon 5:28-29 **24:16** 23:1; 1Kol 4:4; 2Kol 1:12; 2Tim 1:3 **24:17** 11:29-30; 21:17-28

è baa nu nonen, é ban bonyii see le fié fi bó se yene le me nu e njayseke me nse nleeme fwe dvu bonyii bò saake won, ²¹ efey fié fi me nse njemye bò diéw yí temyi é bó le, me nu é bó fwe yí kefew kekí le yí nsaw e njefo me nu e mbee le bonkfu nu ke ebuy yí kpwe le.”

²² No Baul jeme nonen, e Felew yeke nen, e è to nu wee e wvú looci kee wase ekume Je Tata, mum leke nsaw gay le, “Seke Lisias wvú cee ekole bikuu bi bonyii bo nci le e bow e to, e me nse nsumten nsaw wene.” ²³ E wvú mum gay le ekole ke ngoo mi bonyii bo nci le ejo Baul egen elese yew, ecytè. Geen, le bó enya ke naa wvú bò je, ecine é nsáa ye etoo fici wvú.

E Felew leke nsaw Baul yí bilum e bifé

²⁴ E ediuw ke dioo gence, e Felew bò Dusila wvú kpwe wvú to nu wee Juu gen tee Baul e wvú to, e bó no yeke fié fi wvú jemyi ekume keelese fitele yí Klistu Jisos e. ²⁵ E wvú ke dioo jemyi ekume no è nulo é wee enù wee wvú jee, bò no è nulo é wee ekemsené bò ekole kew, noo no Nyo' nu ke esaw bonyii, e Felew yuw nonen, e fi bemse wvú. E wvú mum gay é Baul le, “E nulo é wo egene keseen, é me nke endioo e nkenke kefew nse mbvuu entee wo.” ²⁶ Wvú to jeme nonen, kenke nkpawce le sekemew é Baul ekew wen. E wvú ké mum no

teje Baul efonefon e bò wvú fele kenfé. ²⁷ Ke nonen, ke nonen, e bilum kum bifé. E bó dioo gee Bolsius Festus yí kentaw ke Felew e, e Felew no gomte le wen ege é Bojuu ekoonke wen, mum cine Baul e yew ncaw e.

25

E Baul jo nsaw we keegen dvú fwe fô Nfon wvu Lum e

¹ E è ke dioo nu ediuw eta no Festus kewee keesaake keba ke won e kè Judea, e wvú ne Kaysalia ben Jerusalem. ² E bocee ncese bo baay baay bò bikuu bi Bojuu le bi won e mum to yen wvú le, jike nsaw wvú bó kenke bò Baul é wvú ejise, no leke wvú le, ³ wvú efi ke le bowen, ege é bó eciinse Baul é wvú eto Jerusalem. E bó to gee nonen, e bó e seyse wase le bó nu ke egbwe wvú é je, eyu. ⁴ E Festus tfuse é bó le, “Baul nu yew ncaw e Kaysalia, e me kebee nu enkaase ntuu jó ediuw eyan. ⁵ Bonyii bò kenke mvungay mvu sa' le bomew ebi me le Kaysalia, ejeme fié fi wvú jay e è nu jó e è fen nu le fié nu dvú.”

⁶ E Festus ke ce bò bó gen buy ke diéwe ediuw nyan kené yuufe le, mum kase tu jim Kaysalia. E ekfun buy yuu, e wvú gen shii yew nsaw e, gay le bó eto bò Baul. ⁷ No Baul fese, e Bojuu bò to nen'ye Jerusalem bow jó, mum leemen gem wvú, no teyte mwem yí ye le nteen

ε fi wεε yaa nu κε. Geenen, ε fiεε yaa nu dvú fi bó nulo esee fi dunçi le wvú nu ε ge fimew κε. ⁸ Ε Baul tanje diuw we gay le, “Me mbaa njay naa lo nci Bojuu, kenεε wvu yew ncese, kenεε wvu Nfon wvu Lum κε.” ⁹ Geenen, ε Festus no gomte le wen ege é Bojuu ekoonke wen, mum bife é Baul le, “Wo koonke keeben Jelusalem é me keβεε ensaw nsaw wo jó yí mwεεm mvun e?” ¹⁰ Ε Baul tfuse le, “Me nleeme wase fen é keβεη ke nsaw e, ε è nu ke Nfon wvu Lum e. Ε è nu fen fò bó bee keesaw nsaw wεm. Wo keβεε kee naa ntay le me mbaa njay fiεε bee Bojuu κε. ¹¹ Ε è fen nu le me nu ε ηgoy nci, ε njay fiεε fi è nulo é bó eyu lo me, me nsaa entune keenkpwe κε. Geenen, é è nu le mwεεm mvú bó teyte yí yem e nu mbiay, tu ke wee nu dvú wvú nulo enya me can Bojuu ban e κε. Me nu nleke le nsaw wεm eγεν fwe fò Nfon wvu Lum e.” ¹² Ε Festus yuw nonen, ε bó bonyii bew bò bó bó to saake bonsaw tfumtfum. Ε wvú mum gay é Baul le, “No wo nu ε leke wase le nsaw wo nu eγεν fò Nfon wvu Lum e, tu wvú nu eγεν fó.”

Ε Festus be Nfon Aglifa bó nsaw Baul

¹³ Ε è ke no nu kefew kemew e ejim jodvu, ε Nfon Aglifa bó Benis * laa ghane é Festus e Kaysalia keegay wvú le. ¹⁴ Ε bó ke dioo nu wase jó yí ediuw e nteen, ε Festus ne

be Nfon bó nsaw Baul gay le, “Wee mvu nu fen wvú Fεlew to cin'yεε yew ncaw e, ¹⁵ ε me ηke ndioo ηγεν Jelusalem, ε bocee ncese bo baay baay bó bonyii bò saake won Bojuu jike nsaw we é me ejise le me ηgay le wvú nu ε gbwe nsaw. ¹⁶ Ε me ηgay é bó le, κε nce bonyii bo Lum nu ε bee le bó esumten le wee nu ε gbwe nsaw se bó nu ε nya wase je wee wvudvu ε leem é keβεη ke nsaw e fwe dvu bonyii bò bó bó keηke nsaw ε tanje diuw we yí mwεεm mvú bó teyte yí ye le κε. ¹⁷ Ε bó ke dioo to fen, ε me ηfanε n'yaa mooce lo κε. Ε ekfun buy yuu, ε me ηγεν nshii yew nsaw e ηgay ε bó to bó wee wvudvu. ¹⁸ Ε bonyii bò bó bó to keηke nsaw ke dioo leem we, fanε yaa dunçe jay wvú me nto ηkpwaake le è nulo é bó esee yí ye le κε. ¹⁹ Ε bó kaa no jemyi ε è nu mwεεm mvu mbew e yí ye le ekumε je yí bó bunlee Nyo' jó, noo ekumε wee mvu wvú bó teηe le Jisos ε wvú to kpwe wase, geenen ε Baul leeme κε le wvú nu dvú. ²⁰ No me nto mbaa ηkieε no è nulo é me enley ente jo mwεεm mvun, ε me mum mbife é Baul laa wvú koonke keeben Jelusalem é bó esaw nsaw we jó ekumε mwεεm mvun ε. ²¹ Ε wvú tfuse le wen nu emεy yew ncaw e, é ke esumten Nfon wvu Lum nsaw wen. Ε me mum ηgay le bó eγεε wvú yew, eceytè eγεν ebuy no me ηke enciinse wvú é Nfon

25:9 24:27 25:11 25:21, 25; 28:19
25:14 24:27 25:18 18:14-15 25:22

* 25:13 Benis to nu waa bwee Aglifa.
Luk 21:12; 23:8

wvu Lum.” ²² Ε Aglifα yeke nεn, gay ε Fεstus λε, “Me keβεε ηkooηke keen'yuw mwεεm mvun diuw wee wvudvu le.” Ε Fεstus tfuse λε, “Wo nu ebuy eyuw ntfuu.”

²³ Ε εkfuη buy yuu, ε Aglifα bô Bεnis no λene too bô bvuwee bvυ baay. Ε bô bocee bikuu bi bonyii bo nci le noo bonyii bo baay baay bo εlaante, λen to ley ηgay. Ε Fεstus mum gay ε bó to bô Baul. ²⁴ No bó toε bô wvú, ε Fεstus gay λε, “Nfon Aglifα bô bonyii bocii bô nu fen, ben eyen wee wvun. Ε nu wee wvù Bojuu bocii too nyεεyi me jan noo Jelusalem εkume wvú, wamte, gayte λε ke è nu wee wvù enu dvú κε. ²⁵ Ε me mbaa n'yεn λε wvú nu ε ge fiεε fi bó eyu wvú κε. No wvú se λεκεε wase λε nsaw we egeη fwe ε è nu fô Nfon wvu Lum e, me ε mum ε n'yεn λε me nu enciinse wvú fô wvú le. ²⁶ Geenεn, κε me n'yaa nlooci ηkee fiεε fi è nulo é me ensaη fô Nfon wvù cee εkolε wεm e εkume wvú κε. Nonεn, me ε mum ε nleke wvú ε ben εjise keseen εfey mvunciim ε wo Nfon Aglifα εjise, λε ben etasse nsaw we, wvu λε me εηκεηκε fiεε fi è nulo é me ensaη. ²⁷ Me n'yεne λε fí baa nu λeη λε me enciinse wee ncaw fô Nfon e σε me nu ε nduηce fiεε fi bó gayte λε wvú nu ε jay e κε.”

26

Ε Baul tarε diuw fwe dvu Nfon Aglifα

¹ Ε Nfon Aglifα mum gay ε Baul λε, “Ε nu bvudvuu bvuw keseen keejeme bô diuw wo.” Ε Baul mum cake kebo we, κεw keetaηe diuw we, gay λε, ² “Nyaa', me n'yεne λε keshi kem nu ε joη λε baay keenleem etaηe diuw wεm fwe dvu bó εben yí mwεεm mvunciim mvù Bojuu teytey yí yεm e. ³ Me njemyi λε nεn, njefo bó looci λε kee nce woη Bojuu noo bombew bô bó ké no κεηke. Nonεn, me ε no nleke λε bó eyeke κε λε nyεkeey eyuw fiεε fi me nu enjeme.

⁴ Bojuu bocii kee nce wεm ε κεw naa ε me mβεε lo. Bó kee no me nto ncee woη wese le noo Jelusalem. ⁵ Ε bó kee naa ntay λε ε κεw lo ncejole nu ε me nu wee ηgoo Bofalasii ε è nu ηgoo yí looci tεmyi yí fiεε fi Nyo' le fele yimi yicii. Fin nu fiεε ε è nu λε bó kooηke keejeme, é bó ebee λε è nu keceey. ⁶ Me ε no nleeme λε fen keseen yí nsaw e njefo me ntaale fwe, ηkee ηkawma wvù Nyo' to kawεε bo'icee bosese dvú. ⁷ Nkawma wvun nu λε wvù dikfuu disese di yuufe ncow difεε ceyte no bó bunlee Nyo' shiee le εntaη bô εmvunsheη. Nyaa', è nu λε nje ηkawma wvudvu wvun wvù Bojuu κεηke λε nsaw dvú bee bó. ⁸ Me ε no mbiite ε bó noo ε bonyii bocii λε laa è ge la wvù ben yεne ε fí tεmyi keebεe λε è nulo é Nyo' ebvuse wee yí kpwe le λε?

⁹ Me keβεε nto ηkpawaci naa λε me ηκεηke keeηge fiεε

ficii keenfiwε diee di Jisos wvu Nasaleτ e. ¹⁰ Ε fifin nu naa fiεε fi me nto ηγεε Jelusalem. Me nto nu ε nfi mvuηgay ê bocee ncese bo baay baay ηkooye bonyii bò è nu bo Nyo' le nteen, nfen yew ncaw e. Κε è to mεy ke fin κε. Βó to ké dioo nu le bó nu eyuwyε bó, ε me ten ntom. ¹¹ Me nto nyaa ηγεω ê bó εfonεfon yéw bunle le yicii, ηkane le bó ejemyi díεw yì befe ekumε wee wvù Jisos. Ε shém ffuuke me bò bó baay, ε me mbone bikaa ê bó ejim, ηgene mbuyte bilaante bi bitum bimew e.

Ε Baul bvuu jeme no wvú to kumενεε no nu wee Klistu

¹² Ε me ηke mum ne no ηgene Damaskus, ε bocee ncese bo baay baay ε san ηwa', ε nya me mvuηgay. ¹³ Nyaa', ε me ndioo ηgene ε è nu le εmvunsheen ηntelen, ε me ne n'yen ε n'yuū mvu ne law fowe baa fele diuu, shii to yì bee bonyii bò bee bó to lenle. ¹⁴ Ε bese bocii ne gbweken fokuse, ε me n'yuw ε díεw bife ê me ê díεw Ibulu le le, 'Saul, Saul, wo bone bikaa ê me ejim nen nje la? Wo gee nen, kfunε ε è nu ye yo, díεwε na' lemme fô wvú bone ye yì kεmban ke ice le.' ¹⁵ Ε me mbife le, 'Ε nu wo wvù yeε Tata?' Ε wvú tfuse le, 'Ε nu me wvù Jisos, ε è nu me wvù wo bone bikaa ejim jodvu. ¹⁶ Ja leem we. Fiεε fi ge me ε mbuyneη fô wo le nu le me embaa wo wee wεm lemme le, é wo efewci

mweem mvù wo yen eben bô mvù me mβεε ηke enduηce ê wo le. ¹⁷ Me nu ηke enfi wo can Bojuu noo bonyii bò yaa nu κε Bojuu le, ε è nu bó bò me nu entum wo fô bó le. ¹⁸ Wo nu ke egen eyene ejise εbo, ebvuse bó ê εjiwε le, eleke bó ê n'yuū le, é bó ebuy can Satan e, enu bô bo Nyo', é bó elese fitele yì yem e, é Nyo' elεeshe bibefe bibole. Ε bó ke emum eκεηκε kelen fô bvudvuu bvù bonyii bò wvú nu ε ge le è nu naa bew e.'

¹⁹ Nyaa', no fí to kooyεε le nonen, ε me mum ηge κε le no wvú jemyεε ê me fowe. ²⁰ Ε me mum n'yaw ηκεw no nfewci Damaskus, nse ηke ηgen Jelusalem. Ε me no ηghane woj wvù Judea le tfuu noo bitum e bicii bì yaa nu κε bi Bojuu le, nfewci ê bó le bó ekumεη mvuntelem mvubole, etu bó bo Nyo', egeè ε è nu mweem mvù dunji le bó nu ε kumεη wase. ²¹ Ε neε le fiεε fi to gee é Bojuu se koo me yew ncese le egomte keeyu. ²² Geenεη, Nyo' ε se ε no fii me ε to ε buy eben e. Me ε mum ε no nleeme fen nfewci ten ê bonyii bo baay baay noo bo caan caan. Ε fiεε fi me nfewci nu κε fí fi Muses bô bonyii bo ntum Nyo' le to teete le fí nu ke ekooy. ²³ Βó to gayte le Mboyse wvù Nyo' to kawεε κεηκε keeke eyen ηγεω, enu wee wvu fwe keebuy yì kpwe le, eduηce n'yuū ê Bojuu noo bonyii bò yaa nu κε Bojuu."

²⁴ No Baul to tanji κε diuw

we gene, ε Festus ne kay lo wvú gay le, “Baul wo jewte wase lo. N'yεεyi wo wvu baay nu ε ge wase wo ε ne ε no jewte lo.”²⁵ ε Baul tfuse ε Festus le, “Ke me n'yaa njewte ke wee wvu baay. Fiεε fi me njemyi nu keεεy, ε me njemyi bó bvufee bwem fó.²⁶ Me njemyi ε Nfon endan nen, njefo bó kee mwεεm mvun ε ke mvú to kooyi ε kenyile le ke, ε ke fimew yaa nu dvú fi bó nu se bó kee lo ke.²⁷ Nyaa', bó nu ε bee ke fiεε fi Bonwa' bo bonyii bo ntum Nyo' le jemyi le? Me ηkee le bó nu le ε bee.”²⁸ ε Nfon Aglifa bife ε Baul le, “Wo kpwaake le è nulo é wo ebanke me é me entu wee Klistu ke yí kefew e caan nen e?”²⁹ ε Baul tfuse le, “Kenεε kí nu caan, kenεε kí nu baay, tu bunle yem fô Nyo' le nu ke le fo emey ke wo ke. Wee tfuu wvù nu fen eben yuuke no me njemyi ebanke ten enu diεwe me le, geenεn, efufe ke ε è nu boncaw ban.”

³⁰ ε Nfon ne ja we, ε wee sa' bó Benis noo bonyii bó bó bó to shileε bi.³¹ ε bó buy, no jemyi εbonεbon le, “Wee wvun baa ge fiεε fi bó eyu lo wvú kenεε elese wvú yew ncaw e ke.”³² ε Nfon Aglifa gay ε Festus le, “ε è be baa nu le wee wvun nu ε lεke wase le nsaw we egen fô Nfon wvu Lum e, tu bó be ε cine wvú le.”

27

ε bó ciinse Baul Lum

26:26 Jon 18:20 26:28 11:26
27:2 19:29 27:3 24:23; 28:2

¹ ε bó ke dioo seyse le bee bo Baul eley ηguw wvu ε joo egen won wvú Itali le, ε bó mum nya Baul bó bonyii bo ncaw e bomew can Julius wvù to nu ekole ke ηgoo mi bonyii bo nci le bo Nfon wvu Lum e.² ε bee bó ley ε ηguw wvù nen'yεε Adamitium e wvù to nu keegene leemene mondvuum mo ηgem joo le, keba kè Esia le. ε Alistakus wvù wee wvu Tesalonika, won wvù Masedonia le to nu ten bee bó. ε bee bó mum no gene.³ ε εκfuη buy yuu, ε bese fεse Sidon, ε Julius dunce kenkonen fô Baul e, cine wvú le le wvú egen fô nsáa ye le εlaante é bó efi wvú bó fiεε fi wvú shieele.⁴ ε bese ke kase ley ε ηguw e fó, dioo egene, ε fwefwe no too cile bese fwe, ε bese mum no wεmte wase won wvù Sayblus wvu ε joo entelen e, ε wvú cile fwefwe.⁵ ε bese ke gen lente joo yi baay yí nu mbew won wvù Silishia bó yí nu mbew won wvù Bamfilia le, mum fεse ε kelaante kè Mila le, won wvù Lisia le.⁶ ε ekole ke ηgoo bonyii bo nci le kie yen ηguw wvu ε joo le jó wvù to nen'yεε Aleksandia gene Itali le, mum bvuse bese, lese ε è nu ε wvuwe le.⁷ ε bese ke ja fó, len ke wase nen weε weε yí ediuw e nteen, ke jεnen lo se fεse mbew kelaante kè Sinidus e. No fwefwe to baa bee le bese egen fwe teytey, ε bese mum beε no wεmte wase lo Klet won wvu ε joo entelen e, ε wvú cile fwefwe, mum

26:31 23:29 26:32 25:11-12 27:1 25:12

fey Salmoni bvudvuu ε bvú ley ε γεν ê joo wonj wvudvu le. ⁸ Ε bese mεy κε no wεmte tuu ηgem joo le, ke jεενεn lo σε γεν buy bvudvuu bvú bó teje le Diuw Joo wvú Nyεkeey e, ε wvú to nu nceencee mbew kelaante kê Lasia le.

⁹ No bese to nu ε jewse wase kefew ê je baay, ε Diuw di Baay di Nλεsθε Bibefe le to fey wase, ε è nu wase kefew ke nffum wvú temyi le, ε Baul mum nya ntefe ê bonyii bo ê ηguw e le, ¹⁰ “Bo'icεm, me n'yene le ε κew fen ε γεν fwe nu ε lene disεεbeene nu ke ebefe, é kenla enu dvú ε è yaa nu κε ke mwεεm bô ηguw e maan κε, bonyii nu ke ekpweken ten.” ¹¹ Geenen, ε ekole ke bonyii bo nci le fanε yaa yuw njeme Baul e κε, yuw fiew ε è nu cee ekole ηguw bô cee ηguw e. ¹² No diuw joo wvudvu to baa jee keenu fó yí kefew ke nffum wvú temyi le, ε wee nteen mum no tomte le è jee le bó eγενè fwe, momtè laa è nulo é bó efese diuw joo wvu Foniks e, wvú nu wonj wvú Klet jodvu le, efese kefew kedvu fó le. Diuw joo wvudvu wvun to taale je εweεwe bvuu taale ten je εkuεku jò diuw seeyi.

Ε nffum tuu ηguw

¹³ Ε fwefwe wvumew ke ne no bene je εkuεku nen wεε, ε bonyii bo ηguw e mum no kpwaake le bó ε κηηκε wase fiεε fi bó be gomte. Ε bó mum baa κηη'wow ke ηguw e, mum no gene ê joo, tuu κε ηgem e ηgem

e Klet jodvu. ¹⁴ Ε nffum wvú temyi wvú bó teje le, “Wvú je εbo εηκoηko jò diuu sane”, ke ne σεσε wonj wvudvu le, shii ê joo. ¹⁵ No wvú shiile, kfun ηguw ε je fanε yaa bvuu nu dvú keegene yí dvú le κε, ε bó mum cine ηguw e, ε nffum no tuule gene dvú. ¹⁶ Ε bese mum no gene κε lo, γεν fey εkuεku jo wonj wvumvu wvu caan ê joo εντελεη ε bó teje le Kawda. Ε wonj wvudvu no cile fwefwe, ε bese mum no katene keebense kekoη ê ηguw e. ¹⁷ Ε bese ke bense, mum yile ηguw bô bokfuu fo wvú esawyε, dioo gene no fane le ηguw nu ke eγεν kfun ye mbew wonj wvú Libia le yí bijiw bi monshεεm e bì nu ê joo. Ε bó mum shike ndvu fwefwe, cine ε ηguw no gene εwvunεwvun. ¹⁸ No nffum wvudvu to temyi κε gene lo, ε ekfun buy yuu, ε bó mum κew no bvuse mwεεm ê ηguw e, laanke ê joo. ¹⁹ Ε bvú ke bvuu buy yuu, ε bonyii bo ηguw e bvuse mwεεm mvu ηguw e lan ê joo bô can yibo. ²⁰ Ε εdiuw ke fey nteen ε bese baa yen diuu le κενεε jón e κε, ε nffum kfune κε lo ε è yaa nu wvu wεε κε, ε bese mum κιεε le fisese nu ε ka wase.

²¹ No bonyii to nu ε ce wase εdiuw nteen ε bó baa die fiεε, ε Baul ne bence leem fwe gay le, “Bo'icεm, é ben se bee eyuw me le é bó emεy Klet, tu beene baa eκεηκε ηγεω wvun bô kenla kin nen κε. ²² Geenen, me nλεke le ben ekuu shém, njefo κε naa wee mvu ben e

nu ela ke, è nu ela ke nguw mey. ²³ Me njemyi nen njefo Nyo' wvù kenke me, wvù me mbunlee, se nu ε tum nceenda we entan eben wvù ε to ε leem mbew yem e, ²⁴ ε gay ê me le, 'Baul, fo wo efanè ke. Wo kenke keeke eleem fwe dvu Nfon wvu Lum. Taa eyen, Nyo' nu ε dunce wase kenkonen fô wo le ε ge le ke wee mvu ngoo bonyii bò ben ε bó nu ê nguw e nu ke ela ke.' ²⁵ Nonen, bo'icem, ben ekuu shém. Me nu ε nlese fitele yí Nyo' le le fiεε fi wvù jeme ê me nu ke ekooy ke lenlen no wvù jeme. ²⁶ No fi nu nonen, nguw kenke keeke ekfun ye yí won wvumew e ê joo entelen."

²⁷ Ε è ke no nu ediuw ncow ena yuufe le ε nffum bæε ke kale bò bese ê joo yi baay yi Adia le. * Ε è ke no nu ke diewe entan entelen e, ε bonyii bò lemte ê nguw e ne kpawwce le sekemew ε bó buyte wase mbew nshε le. ²⁸ Ε bó mum few joo no yí shiyyine bò kfuu ε bó ε shenke fiεε yí dvú le, yen le yí nu nkenken mbaanfiεε. Ε bó gence fwe, bvuu few, yen ε yí nu wase nkenken yuufe ncow tin. ²⁹ Ε bó no fane le è nelo é nguw ekfun ye yí bim-baan e, mum shike binwow binew ê joo ejim jo nguw, no bunlee le ekfun eyuu ke lo. ³⁰ Ε bonyii bò lemte ê nguw e ke ne no gomte keelewte buy ê nguw e, mum shike kekon ê joo, no buwsee le bó gomte keeshike binwow bi fwe dvu nguw ê joo. ³¹ Ε Baul gay ê

ekole ke bonyii bo nci le bô bonyii bew le, "Ε bonyii ban mom lo ε buy ê nguw e, naa é wee mvu ben e saa ke elun ke." ³² Ε bonyii bo nci le mum sumyε bokfuu bò bó to suuyεε kekon dvú yí nguw e, mum cine ε kí no leyte gene.

³³ Ε bvutfuu ke dīoo sam, ε Baul leke bonyii bocii le bó edieken, gayte le, "Eben nu wase ediuw yuufe ncow ena no ben nu yí nfan e, ε fiεε baa eley ê ben emvu ke. ³⁴ Me ε mum ε no nleke le ben edie ke fiεε, é ye yene etu fó. Ke naa yvuw mi-aan nu ke ela ê wee efa ke." ³⁵ No wvù jeme nonen, mum jo bleed, nya keyoone ê Nyo', guse no diee ê bonyii bocii ejise. ³⁶ Ε bó mum kuu shém bocii dieken. ³⁷ Bese bocii bò to nu ê nguw e to nu wee gee fεε kecow mbansooshwiyy ncow bosooaan (276). ³⁸ Ε bonyii bocii ke dieken ffuu, ε bó mum bvuse egin yò to nu ê nguw e, lan ê joo keege le wvù eyaaten.

Ε nguw sawyε

³⁹ Ε ekfun ke yuu, ε enkpwaante yene, ε bonyii bò lemte ê nguw e fanε yaa kieε bvudvuu bvudvu ke. Geenεn, ε bó yen kendvuy e, ε kí ε gen ε buy yí monshεem e, mum yen le bó emom é nguw eley egen ece yí dvú le ngem joo le. ⁴⁰ Ε bó mum sumyε binwow ε bí shii gen ê joo, bvuu kase fay bokfuu bò bó to suuyεε bite bì bó banse nguw dvú, mum

bense tɛn ndvu fwefwe yi fwe
 ɛ fwefwe ley jó no domsee
 ŋguw ɛ wvú gene ê kendvuy
 kedvu le. ⁴¹ Geenen, ɛ wvú
 dioo gene, kfun ye yî kejiw ke
 monshɛem e ê joo. ɛ keba ke
 ŋguw e ke fwe ley ce yî dvú
 le fanɛ yaa ebvuu eshiike ke.
 ɛ joo mum no kfunɛ keba ke
 ejim ɛ kí sawyi.

⁴² ɛ bonyii bo nci le mum
 nɛ no gomte le bó eyuwye
 bonyii bo ncaw e bocii wvu
 le fo mvu bó le ke enɛ esam
 joo ebuy elewte. ⁴³ Geenen,
 ɛ ekole ke bonyii bo nci le no
 gomte keeboyse Baul, mum
 kan le fo bó ege nonɛn ke, gay
 fiew le bonyii bò kee keesam
 joo eyaw esele ê joo, esam
 ebuy ɛŋkpwaante, ⁴⁴ é kebese
 ke bonyii le ebii yî biwan e
 noo yî binsawye bi ŋguw e. ɛ
 nɛɛ no bese to ghanɛɛ sɛ fɛse
 ɛŋkpwaante yuleyule.

28

ɛ bo Baul fɛse Malta

¹ No bese to fɛsɛɛ
 ɛŋkpwaante yuleyule nonɛn,
 mum yuw le bó tenɛ bvudvuu
 bvudvu le Malta, ɛ è to nu
 won ɛ joo entelɛŋ. ² ɛ bonyii
 bo won wvudvu le duŋce
 kenkonɛn fô bese le ɛ è yaa
 nu ke wɛɛ ke, fiisen bese, fwɛɛ
 ŋguy ɛ bese no yosene, njefo
 jan to nu ɛ kew wase no too
 ɛ kenton gule. ³ ɛ Baul ke
 baance ŋgay, ɛ ɛn le wen efwɛɛ,
 ɛ kefe to nu ê ŋgay yidvu le, ɛ
 ŋguy yvuwse ge ɛ kí mum buy,
 lum kebo kew no njɛɛŋkene

yî dvú le. ⁴ ɛ bonyii bo won
 wvudvu le dioo yɛn no kí
 njɛɛŋkene yî kebo kew e, mum
 no jemyi ɛbonɛbon le, “Wee
 wvun ke nu ɛ yu wase wee.
 Wvú be ɛ boy ê joo, geenen
 lon nu ɛ koo wvú ɛ wvú nu
 ekpwe.” ⁵ Geenen, ɛ Baul
 yɛwse ke lo kefe kedvu ɛ kí
 gbwe ê ŋguy e, ɛ fiɛɛ fanɛ yaa
 ge wvú ke. ⁶ ɛ bonyii bodvu
 mum no cɛyte, kpwaake le ye
 Baul nu ekɛw ebene, kenɛɛ
 le wvú nu enɛ esɛsɛ egbwe
 ekpwe. ɛ bó ke cɛy nɛn cɛy
 ŋkuuŋ, ke dioo yɛn ɛ fiɛɛ baa
 ge wvú, ɛ bó mum kumen
 ŋkpawce wvubo nɛ wase no
 duu le, “Wee wvun nu nyo'
 mvu.”

⁷ Wee sa' wvu jó to kenke njɛɛ
 ye ke nceencee mbew fô bese
 to nu le. Diee di wee wvudvu
 le to nu Bubluis. ɛ wvú fiisen
 bese, ɛ bee bó ce ɛdiuw ɛta
 ɛ wvú taale fô bese le ntay.
⁸ ɛ fí kooy le icee Bubluis to
 jiime cɛmte bó ken'ya' noo
 ntoombun. ɛ Baul mum ɛn
 fô wvú to jiime, bunle, ɛɛ
 can yî ye le, fɛ wvú. ⁹ No
 fí to kooyɛɛ nonɛn, ɛ bonyii
 bo won wvudvu le bocii bò
 to kenke bincɛm mum no
 too ɛ Baul fɛle tɛn bó. ¹⁰ ɛ
 bó mum no nyaa bese bó
 mwɛɛm nteen. ɛ bese ke dioo
 nen'yi jó, ɛ bó bvuu to bó
 mwɛɛm mvunciim mvù bese
 to shieele ɛɛ ê ŋguw e.

ɛ bo Baul nɛ Malta ɛn Lum

¹¹ ɛ bese ley ê ŋguw e no
 gene ɛ bó ɛ ce wase Malta won
 wvu ê joo entelɛŋ wvudvu le

kee tε. Nguw wvudvu to nu wvu Aleksandia ε bó teje le Bonyo' bo Emam e, * ε wvú to nu won wvudvu le cεyte le kefew ke nffum wvú temyi le efey. ¹² Ε bese ke γεν buy diuw joo wvu ê kelaante kè Silakus e, ce jó εdiuw εta, ¹³ ke ne jó, γεν fese diuw joo wvu ê kelaante kè Lεgium e ce jó. Ε εκfuη buy yuu, ε fwefwe κew no bene je εκuεku, ε bese mum no gene, ε ê ke no nu εdiuw εfaa, ε bese fese diuw joo wvú Butioli le. ¹⁴ No bese fese jó, γεν bonyii bo mbee le bo jó le, ε bó lεke le bese egen ke le é bee bó ece εdiuw εsooshwi. Ε bee bó ke ce, ε bese se ke γεν fese Lum.

¹⁵ No bese to gene, ε bonyii bo mbee le bo Lum ke dioo yuw le bese too lo, ε bó buy no lεne too le bee bó etasen. Ε bó to naa buy fô Way wvu Abiyus e, bô fô Yéw Bonyii bo Ghane le yi She le. Ε Baul γεν bó le, ε fitele fiew lεeten, ε wvú nya keyoone ê Nyo'. ¹⁶ Ε bese ke fese Lum, ε bó cinε Baul e ε wvú no cee fiew wvú emben, ε wee nci cεyte wvú.

Ε Baul no nu wee ncaw Lum fewci diεw Nyo'

¹⁷ Ε εdiuw ke fey εta, ε Baul tee bikuu bi Bojuu le bi jó. Ε bí to, ε wvú gay ê bí le, "Boom bo bwεεm e, me nu yí ncaw e nen ε bó to koo me Jelusalεm, nya can bonyii bo Lum e ε me mbaa ncim njay naa lo fiεε bô bonyii boseεbeene keνεε nce bo'icee boseεbeene mvu ke. ¹⁸ Ε bonyii bo Lum bodvu

ke dioo tasse nsaw wεm, fanε yaa γεν fiεε fi è nulo é bó eyu me yí dvú le ke. Ε bó mum no gomte keecinε me le, ¹⁹ geenεn, ε Bojuu ma lo. Ε me mum no ηκεηke keenlεke le nsaw wεm egen fwe fô Nfon wvu Lum e. Ε ke me nto ηgee nonεn, le me ηκεηke fiεε keentey yí bonyii bem e ke. ²⁰ Ε neε fiεε fi ge me ε nse ntee ben le beene ejeme. Me nu yí boncaw ban e nen ε è nu nje wee wvú beene bonyii bo Islael se cεyte."

²¹ Ε bonyii bodvu tfuse ê wvú le, "Bese baa κεηke ηwa' wvú ja Judea εκume wo ke, ε wee mvu boom bo bwee wesebeene le bô nen'yi jó too jan baa eshomse wo keνεε ejeme fiεε fi befε εκume wo ke. ²² Geenεn, ε bese nu ke ekoonke keeyuw wo ηkpawwce. Fi bese kee nu ke le ηgoo yin yi wo nu jó nu ε bonyii bemte ke lo yí mondvuum monciim."

²³ Ε bó mum γεε diuw di bó nu ke eto é Baul ejeme ê bó. Ε è ke no nu εbvubwe, ε bonyii nteen tase fô wvú to cee, ε wvú κew fontanεntan γεν buy fokiεguu, nyεyte fiεε ficii ê bó, fewci εκume bvunfon bvυ Nyo' le. Ε wvú bvuu no jemiyi duηci mwεεm mvú nu ê Nwa' bonci bo Muses e bô ê Bonwa' bo bonyii bo ntum Nyo' le εκume Jisos, momte keege é bó ebee le fiεε fi wen jemiyi nu keceεy. ²⁴ Ε bonyii bomew bee fiεε fi wvú to jemiyi le, ε bomew fanε yaa bee

ke. ²⁵ Ε bó ne bvun εbonεbon
mum no buci no Baul lan
diεw ε, “Fiεε fi Keyoy ke Yu-
ule to jemyeε ε bo'icee bonεn
diuw wee ntum Nyo' wvú
Yεsaya le nu naa keceεy. ²⁶ Kí
to nu ε jeme ε,

‘Geνε egay ε bonyii bodvu ε,
ben nu ke eyeke naa mwεεm
ntay geenεn yaa yuuke
ke,

ke etaale naa mwεεm ntay
geenεn yaa yeνε ke.

²⁷ Ε fi nu nonεn njefo mvun-
telem mvu bonyii
bodvu le

nu ε mvú ε ε wase.

Bó nu ε jinε bintun̄tun̄ bibole,
ε kfuke εjise εbo.

Ε bó ge nonεn ε fo εjise εbo
eyεnè mwεεm e,

ε bintun̄tun̄ bibole yuuke
mwεεm,

ε mvuntelem mvubole
yvuwse,

έ bó etu jim fô me le, έ me enfε
bó.’ ”

²⁸ Ε Baul mum mεse ε, “Ben
ekeè ε bó nu ε tum wase
bonyii bô saaka wvun wvu
εkumε no Nyo' boysee bonyii
fô bonyii bô yaa nu ke Bojuu
le, ε bó nu eyuw.” ²⁹ † [No wvú
jeme nonεn, ε Bojuu bodvu
mum ne no buci, beeke mbew
yî jeme wvudvu le ε ε yaa nu
wvu wεε ke.]

³⁰ Ε Baul no cee ke yew yî
wvú to laake lo le yî bilum
e bifεε, fiisene bonyii bocii
bò to too ε wvú le. ³¹ Ε
wvú no fewci εkumε bvunfon
bvu Nyo' le, bvuu yeεyi bonyii
εkumε Tata Jisós Klistu, jemyi

yaa fane ke, ε wee yaa jewsee
wvú ke.

**Nwa' wvù Baul to
san̄εε ê kentaashε ke
Lum
Fiεε fi nu ê Nwa'
wvu Lum wvun e**

Nwa' wvun to san̄ Baul fô bonyii bo mbee le bo Lum e keeseε ê bó fiεε fi wvù kee ekumε mbee wvù è nu wvu bonyii bo Klistu le bô fiεε fi mbee wvudvu shieele le bonyii bodvu egeε. Nwa' wvudvu wvun ken̄ke fiεε ficii fi ekumε bon'yεεyi bo Baul le fele bon̄wa' bew bomew bocii.

Wvù nu ε gay le bonyii bocii, ken̄εε è nu Bojuu ken̄εε bonyii bò yaa nu ke Bojuu ken̄ke keeseyse bikuu bibole bô bo Nyo', njefo bó bocii nu ε bó ken̄ke kebefε. Wvù nu ε jeme le wee keeseyse ekole kew bô Nyo' nu ke seke wvù ε lese fitele yî Jisos Klistu le.

Baul to nu ε san̄ ten keeseyse len̄e di wvù to gomte keeke elen̄ egen̄ eyen̄ kentaashε ke bonyii bo mbee le ke Lum e kedvu le. Wvù to seyse le wen nu ke edioo ε gen̄ ε buy jó, é wen emoocε bô bó caan ege lemme ê bó entelen̄, é bó ke etom wen é wen egen̄ fwe, egen̄ ebuy Sbεen.

Bikuu bi mwεem e ê Nwa' wvun e

1:1-17 Ken̄kewcε bô bikuu bi mwεem e

1:18-3:20 Ekumε le bonyii bocii yî nshε le shieele le bó eboyse bó

3:21-4:25 Je yî Nyo' gomte le bonyii efey jó sε boy

5:1-8:39 Nshii wvu fwe wvù bonyii bo Klistu le ken̄ke

9:1-11:36 Bonyii bo Islael ê ntañ Nyo' le

12:1-15:13 Nce bonyii bo Klistu le

15:14-16:27 Kemεse bô bon̄gayma ê bonyii

¹ ε nu me wvù Baul wvù waa lemme Klistu Jisos. Nyo' to nu ε tee me le me enù waa ntum Jisos, gεε le me enfewci saaka wvù jee wvu wvuwen. ² Saaka wvù jee wvun nu wvù Nyo' to kawεε bonyii dvù fele yî bonyii bew bo ntum e, no fí nu ε bó ε san̄ ê Nwa' we wvù yuule le. ³ Wvù nu ekumε Waa we wvù to joε ye wee wvu wum, ε bó boo wvù ê kfuu di Nfon Dawe le. ⁴ Tata wesebeene wvù Jisos Klistu nu ε Nyo' to dun̄ce fele yî Keyoy ke Yuule le le è nu Waa wen wvù ken̄ke mvun̄gay no wvù to bvuseε wvù yî kpwe le. * ⁵ ε ge Jisos Klistu Nyo' ε sε buw me le me enù waa we ntum, wvu le me en̄ge é bonyii bocii bò yaa nu ke Bojuu elese fitele yî ye le, eyuukè ε è nu wvù le bensee diee diew. ⁶ Ben ten nu n̄goo bonyii bò Nyo' nu ε tee wase le bó enù bonyii bo Jisos Klistu le.

1:1 Lem 9:3-15; 26:16; Gal 1:15-16

1:2 3:21; 1Bi 1:10-12

1:3 Mat 1:1;

20:30-31; Lem 13:33; 2Tim 2:8

* 1:4 Ken̄εε le, "Jisos Klistu nu ε Nyo' to dun̄ce

bô mvun̄gay fele yî Keyoy ke Yuule le le è nu Waa wen no wvù to bvuseε wvù yî kpwe le".

1:5 11:13; 15:15-18; Gal 1:1;

2:7, 9

1:7 5:1; 15:33; 16:20; 1Kol 7:15

7 Me ε no nsaanke ηwa' wvun fô ben e bocii bô nu Lum, bô nu fitele fi Nyo' le, ε wvù ε tee ε bó enù bonyii bô è nu bew.

Nyo' Icee wesebeene bô Tata Jisos Klistu ebuw ben bô kembonen ebvuu enya ben bô mvuntelem mvù lætene.

Ε Baul no shieele keelaa ghane ê bonyii bo Lum e

8 Me ηgomte keen'yaw enya keyoone ê Nyo' wem nje ben bocii nfele yî Jisos Klistu le, njefo wonj tfuu jemyi ekumε fitele fi ben nu ε lese yî ye le. 9 Nyo' wvù me nlemte wvù le bô fitele fiem ficii yî saaka wvù jee wvu ekumε Waa we le leeme fwe wem ε me ηké no ηkumyi ben sekecii ê bunle yem e. 10 Me ηké ndioo mbunlee no nleke le é je nelo ε yene, é me ento ê ben e keseen fεn é Nyo' ε bee, 11 njefo me ηkoonke naa baay keen'yen ben e wvu le me enɣaw nnya yî Keyoy ke Yuule nu ε nya ê me beene, é yî ege é ben etemyi. 12 Fi nu le, é beene eyvuwsε mvuntelem mvuseεbeene, é fitele fi ben lese yî Nyo' le eyvuwsε fiem, é fiem eyvuwsε finen. 13 Boom bo bwεem e, me ηgomte le ben ekiεε le me nu ε ηkaw wase bokan e bokan e le me nu ento ê ben e, ηké ηkaw ε fiεε jewse kε me. Ε me ηgomte le me ento wvu le me enjεηke ηgbwele jo ben læηlεη no me nu ε ηkεηke wase jo bonyii bomew bô yaa

nu kε Bojuu. 14 Lemme din fô bonyii bocii le nu ê kendonj kem e, kεnεε è nu bonyii bô nu wonj wvù yuu wase le, kεnεε è nu bô bεε entfun, kεnεε bonyii bô kεηke bvufee, kεnεε bô bεε biyuj. 15 Ε nεε fiεε fi fitele bεenci naa me baay keenfewce saaka wvù jee ê ben ten bô nu Lum.

Mvunɣay mvu saaka wvù jee wvù wvu Nyo' le

16 Ben ekeè ε kε me η'wuumene fiεε fi ekumε saaka wvù jee wvù wvu Nyo' kε. Me ηkee lo le è nu fô mvunɣay mvu Nyo' le keeboyse wee tfuu wvù nu ε lese fitele yî ye le nu. Ε saaka wvun yaake gene ε è nu fô Bojuu le se gene ten fô bonyii bô yaa nu kε Bojuu le. 17 Fi nu le saaka wvù jee wvun dunji je yî Nyo' joo le wee nu teytey ê wvù εjise le. Ε fifin kεw ε gen ε mese yî fitele fi mweten lese yî ye le. Ε nu fiεε fi bó nu ε sanj le, "Wee wvu teytey nu ke ecee nje fitele fi wvù lese yî Nyo' le."

Shém ffuuke Nyo' no bonyii buwyi mwεem

18 Me njemyi nen njefo shém Nyo' ké no ffuuke fowe bô bonyii bô maa lo wvù buwyi mwεem, ε gee dibole di befe yike keceey ke diεw Nyo' le. 19 Yî ffuuke nonen njefo fiεε fi bonyii nulo ekiεε ekumε Nyo' yen'yi endan, njefo wvù wvù Nyo' nu ε dunce wase ê

bó. ²⁰ Ε κew naa lo fonκew no Nyo' to bomεε won nu ε mvunḡay mwew mvù mey lo, bô no wvú wvù Nyo' nu, nu ε bonyii ε yen wase ε bvuu ε kieε yî mwεεm mvù wvú bom e, naa no bonyii yaa cim yene wvú le κε. Nonεn κε je bvuu nu dvú yî bó ke enε ewowlene duu le κε bó kee Nyo' κε.

²¹ Naa no bó cim kee Nyo' nonεn, κε bó wvumte wvù diεwε Nyo' le kenεε nyaa keyoone ê wvú κε. Bonkpwawce bobole nu ε ne ε tu bo ecici. Bikuu bibole bi biyε nu ε yiḡsen κε ε è nu bô εjiwε. ²² Bó duu le bó κεḡke bvufee, ε kaa ε ne ε tu biyun. ²³ Bó nu ε shεε keebunlee Nyo' bvukuke wvù yaa nulo ekpwe κε, ε fey ε no bunlee ε è nu mvumooso mvù bó kene bô can mvú ε no fieesene bonyii bô nulo ekpweken, bô mvunyiim noo nyám yî lene we, bô yî sone kuse.

²⁴ No fí nu nonεn Nyo' ε mum ε cinε bó le bó ε no gee wase ε è nu mwεεm mvù mvuntelem mvubole shieele mvù è nu mwεεm mvu nnyen e, ε bó gee nonεn bô ye yibo wee bô wee, mum shoose bikuu bibole. ²⁵ Bó nu ε kumen keceεy ke ekumε Nyo' ε tu mbiay, ε no bunlee bvuu lemte ε è nu mwεεm mvù Nyo' bom e εfey keebunlee bvuu lemte ε è nu wvú wvù Bomεεn e. Ε è nu wvú wvù bó κεḡke keebensee sekεcii se ḡka. Fí enù nonεn. ²⁶ No bó gee nonεn, Nyo' ε mum ε cinε bó le, ye ε no yvwuse

bó keegeε mwεεm mvu ken-shoose le. Ε bokεneε jiime fô bokεneε le, ε Nyo' to baa bom wee le wvú egeè nonεn κε. ²⁷ Ε è nu κε leḡleḡ no bolemσε cin'yi je yî Nyo' to gee keejiime bô bokεneε le, ε ye yvwuse bó keejiime ε è nu fô bolemσε bomew e. Ε bolemσε gee mwεεm mvu kenshoose le bô bolemσε bomew. No bó gee nonεn mum joo ḡεw yî bikuu bibole wvù è nu nlawma gee dibole di befe.

²⁸ No bonyii bodvu baa eyene le fí nu leḡ keekiεε Nyo', Nyo' ε mum ε cinε bó le le bó ekeḡke bvufee ε è nu bvu keyun e, mum gee mwεεm mvù bó yaa κεḡke keegeε κε. ²⁹ Mvuntelem mvubole ε mum ε no nu ε mvú ε yiḡsen bô mwεεm mvù befe jεy jεy. Bó buwyi mwεεm, dewkene εjisε, κεḡke mvuntelem mvù befe, bene bindon bô bonyii, yuwyi bonyii, diuu bvudiuw, leεle kenλεεma, ḡgomgome bô mwεεm, kunsene mvunḡkunsen, ³⁰ beete bô εdiee ε bonyii, bane Nyo', seεnene kenseεnen, temyi bikuu, saale ye, momte kuw, temyi bikuu bô bo'iceε bobole noo bobwee bobole. ³¹ Bó nu biyun yaa leeme yî diεw yibole κε. Bó nyεwle bô bonyii bomew, yaa camte shen fô bonyii le κε. ³² Bó gee nonεn kee κε naa le Nyo' nu ε leke wase le wee wvù gee mvumvun mwεεm nu ε wvú κεḡke keekpwe. Geenεn, bó ε no gee κε ḡne dvú, bvuu

bensee bonyii bò gee kfuu mvumwε mwεεm.

2

Nyo' nu ke esaake wee bii gee di mwεten e

¹ Nonεn wo wvù lomte gee di wee mvu le kenεε ε nu wo wvù yεε, ekeè le ke wo ten nu se jay ke. E keè le no wo lomte gee diw nu ε wo leese ε ε nu ekole kuw ηγεω e, njefo wo wvù lomte wε gee ke naa ten fiεε fi wvù gee. ² Beene kee lo le, ε Nyo' laη ηγεω yî bonyii bò gee mvumvun mwεεm e, tu wvù laaηke bii keceεy e. ³ Nonεn wo wε wvù lomte gee di bonyii bò gee kfuu mvumwε mwεεm e, geenεn ε wo keβεε gee ke ten mvù, kp-waake le wo nu ke eboy can nsaw Nyo' le? ⁴ Nuu le ke wo yene le Nyo' keηke fitele fi jee fô bonyii le baay, kuule shém baay, nu ten nyekeey baay ε? E keè le fitele fi jee fi Nyo' le fô wo le duηci le wo ekumεn fitele fiuw.

⁵ Geenεn no wo nu ε tun keekumεn fitele fiuw, ε no gee ε fi tεmyi ke gene lo, nu ε wo biise ε ε nu ηγεω fô ekole kuw e, wvù nu ke enu diuu di Nyo' nu ke eduηce shém yî ffuuke seke wvù saake bonyii bocii ε je yi leη e. ⁶ Nyo' nu ke elaw wee mwaan mwaan bii gee di mwεten e. ⁷ Bonyii bò nu nyekeey, lemte lemme di jee, gomte ε ε nu bvukuke bô n'wvum noo nshii wvù yaa kaa ke, nu ε wvù nu ke enya nshii wvù mεy lo ε bó.

⁸ Geenεn ε bonyii bò taale ke ε ε nu bikuu bibole, tune keeyuw keceεy e, gee ε ε nu mwεεm mvù befe, nu ε Nyo' nu ke eduηce shém yî ton'yεn bô ηγεω ε bó. ⁹ Monlum mo baay bô nsase nu ke enu fô wee tfuu wvù gee keβεε le ε kew yî Bojuu le ε gen yî bonyii bò yaa nu ke Bojuu le. ¹⁰ Geenεn, ε bvukuke bô n'wvum noo nεεten nu ke enu fô bonyii bò gee gee di jee le ε kew yî Bojuu le ε gen yî bonyii bò yaa nu ke Bojuu le. ¹¹ Fî nu ke enu nonεn njefo ke Nyo' ké no duηci kejeεy jεεy ke.

¹² Bonyii bocii bò gee keβεε se bó cim keηke bonci bo Muses e, nu ε bó nu ke eley ke ηγεω e naa no bó yaa cim keηke bonci ke. E bonyii bocii bò gee keβεε ε bó nu ekuse jo bonci, nu ε bó nu ke esaw bó bii bonci bodvu le. ¹³ Fî nu nonεn njefo ke Nyo' nu ke ejo wee le wvù nu teyey ε wvù ejise njefo wvù yuuke fiεε fi bonci jemyi ke. Wvù nu ke ejo wee le wvù nu teyey ε ε nu seke mwεten gee fiεε fi bonci gomte. ¹⁴ E bonyii bò yaa nu ke Bojuu bò nu se bonci ne ε no gee mwεεm bô bonkpawce bobole ε ε nu mwεεm mvù bonci gomte, tu bó nu wase bonci fô bikuu bibole naa no bó baa cim keηke bonci bò Nyo' nu ε nya ε Bojuu ke. ¹⁵ Fife duηci le fiεε fi bonci gomte nu ε Nyo' ε saη fô mvuntelem mvubole. E

2:1 Mben 50:15-18; Mat 7:2 2:4 Lem 17:30; 2Bi 3:9, 15 2:5 Yεsa 2:11-21

2:6 1Kol 3:13-15; 2Kol 5:10; Eε 6:8; Mat 16:27 2:11 Lem 10:34; Kolo 3:25; 1Bi

1:17; Jem 2:1 2:12 Mat 7:21

mvuntelem mvubole senje ten ê bó nonen. E bó dioo gee fiεε fi befe, é fitele no saake bó. E bó dioo gee fi jee, é fí no tomte bó. ¹⁶Mwεεm mvun nu ke ekooy diuu di Nyo' nu ke esaw bonkpawwce bò bonyii bocii kenke ê nnyile le fele yí Klistu Jisot e, no saaka wvù jee wvù me nfewci duñci.

Bojuu saale ye bô bonci

¹⁷ Wo wvù tenje ekole kuw le wee juu, wo geele ekole yí bonci bo Muses e, yuuke ye le wo nu wee Nyo', ¹⁸ ε bó ε yεyi wase ben bô bonci ben ε kiεε fiεε fi Nyo' shieele, kee ten fiεε fi looci jee naa ntay. ¹⁹ Ben kee naa ntay le è nu ben bò duñci je ê binfefe, nu ten bin'yee fô bonyii bò nu kenjiwe le, ²⁰ ε ben nu bò teete biyuj, ε è nu ben bò yεyi bonyii bò maa mwεεm diεwe mvunley mvu boom e njefo bonci nu ε nya wase ben bô bvufee bvucii noo keceey. ²¹ Wo wvù yεyi bonyii nonen, wo yεyi ke ten kuw ekole? Wo wvù fewci le fo wee econ bvucuj, wo gee neε fiuw? ²² Wo wvù kayte le fo dwee wee kenεε kpweε wee ejjim bô wee mvu, wo nu se wo gee nonen e? Wo wvù kaci lo fiεε fi ekumε mvu-mooso, wo nu se wo coonke mwεεm yéw ncese yi mvu-mooso le? ²³ Wo wvù saale ye bô bonci bo Nyo' le, ke wo yaa shoose Nyo' no wo ngoyte bonci bodvu? ²⁴ E nu fiεε fi bó nu ε san le, "Bonyii bò yaa nu

ke Bojuu ké no beete bô diee di Nyo' le ε è ge gee dinen ben Bojuu."

²⁵ Keetfuse wee yew kenke naa sew, é è fen nu le wee wvudvu gee fiεε fi bonci gayte. Geenεn, é wo ngoyte bonci, tu ntfuse yew wvù bó tfuse wo yew wvudvu nu ke diεwe wo beε ntffuse. ²⁶ Wee é no beε ntffuse, gee fiεε fi len fi bonci gomte, bó saa ejo le bó nu ε tfuse wase wvú yew, naa no wvú cim beε ntffuse? ²⁷ Nonen, bonyii bò beε ntffuse yí nyam ye le geenεn geele bonci nu ke ege é bó else ben Bojuu ηgew e bò kenke bonci bò bó to sanεε, ε ben bvuu tfuuse bonyii yew geenεn ngoyte bonci bodvu. ²⁸ Ben ekeè le ke wee juu wvu len nu wvù yen'yi ye le ke. E ke ntfuse yew wvu len nu fiεε fi bó yene fí le ekfuj yí nyam ye le ke. ²⁹ Wee juu wvu len nu wvu ê fitele le. E ntfuse yew wvu len nu wvu ê fitele le, wvù ε seyse Keyoy ke Yuule, ε è yaa nu fiεε fi bó yene ejise ke. Wvuwee wee nu ε è ké no bensee Nyo' wvú. Ke è ké no bensee bonyii wvú ke.

3

Nyo' leeme ke yí keceey e

¹ No fí nu nonen, Bojuu fele bonyii bomew yí fiεε le? E sew nu dvú yí ntfuse wvù bó tfuuse bonyii yew e? ² 'Eε, Bojuu fele naa bonyii bomew ê jé le nteen. Fi baay nu le Nyo' to

nu ε nya diew ye ε è nu can yibole. ³ Ε nulo é bó emum egay λε no bonyii bomew bó le to baa eleeme yí diew yidvu le, tu fifie nu ege é Nyo' saa ebvuu eleeme yí diew ye le? ⁴ Κε è nulo é fí ekooy nonen ke! Naa no bonyii bocii cim nu naa bo mbiay e, nu ε Nyo' leeme κε yí keceey e, no bó nu ε san λε,

“Nyo', wo dīoo jemyi, ε njeme wo no nu κε wvu λεη.

Ε wo ké no soo κε lo nsaw wo.”

⁵ Geenεn é gee disεεbeene di yaa nu κε teyney fici keegeε le gee di Nyo' le di teyney eyen'yi ntay, tu è nulo é beene egay λε la? Ε nulo é beene egay λε Nyo' baa gee λεη keelaanke ηγεω yí yese beene le? Me mbiite nen ε è nu no wee wvu wum ké no biite. ⁶ Κε è nulo é fí enu nonen ke! Ε fí nu nonen, é Nyo' ke eghan nεε se saw won? ⁷ Geenεn é me mbiayte mbiay ε yí gee ε keceey ke Nyo' le yen'yi gene lo fwe fwe too bô mbense fô diee diew e, é bó ebvuu esaake me λε me nu wee kebefε nje la? ⁸ Ε è fen nu nonen é bese saa egay λε, “Fí jee λε beene egeè bibefε wvu λε mwεεm mvù jee etoè le?” Njeme wvun nu wvù bonyii beete diee disεε dvú duu λε è gayte bese. Boba bonyii nu ε bó nu ke eκεηκε ηγεω wvù bó κεηκε keκεηκε.

Κε wee wvu teyney nu naa lo dvú κε

⁹ Beene nu jeme naa λε la keseen? Bese Bojuu fele bonyii bomew e? Naa fεε ghεεy! Beene nu ε yen wase λε Bojuu noo bonyii bò yaa nu κε Bojuu nu can mvunγay mvu kebefε le. ¹⁰ Fifi nu no bó nu ε san λε,

“Κε wee wvu teyney nu dvú κε, naa lo mwaanη.

¹¹ Κε wee nu dvú wvù κεηκε bvufee κε,

ε κε wee nu dvú wvù gomte Nyo' κε.

¹² Bonyii bocii nu ε banke wase jim ê Nyo' le.

Bó bocii nu ε tu wase mwεεm mvu εcici.

Κε wee wvù κεηκε fitele fi jee nu dvú κε, naa lo mwaanη.

¹³ Bó nu ε yan bosew ε γεε boyε diewe jém e.

Bó nu bonyii bo leme le.

Njeme wvù buyte dew yibole nulo eyu wee diewe εdien ε fimbuw e.

¹⁴ Boncun bô njeme wvù cewcewe nu ε yinσen dew yibole.

¹⁵ Bó ké no nu cekey keeyu lo wee.

¹⁶ Bó ké no beete bô mwεεm, too bô ηγεω mondvuum monciim mò bó gene mó le.

¹⁷ Κε bó kee lo fiεε ekume nce wvu nyεkeey κε.

¹⁸ Κε bó κεηκε naa lo nfan wvù wvu Nyo' fô mvuntelem mvubole κε.”

¹⁹ Beene nu ε kiεε keseen λε fiεε fi bonci jemyi, nu ε bó jemyi ê bonyii bò nu ekuse

jo bonci bodvu, wvu le fo wee ke ekeŋke naa lo fiεε fi wvú ewowlen jeme ke. Wee tfuu yî won wvun e nu ke eleem ê Nyo' ejise etaje diuw we. ²⁰ Ben ekeè le, ke wee wvu wum nu dvú wvú Nyo' nu ke ejo le wvú nu teytey ê wvú ejise njefo wvú gee fiεε fi bonci gomte ke, njefo bonci gee ε bonyii kee lo mwεεm mvù befe mvù bó gee.

Je yî Nyo' joo le wee nu teytey jó

²¹ Geenen, keseen nu ε Nyo' ε duŋce wase je yî wvú joo wee le wvú nu teytey jó ê wvú ejise. E je yidvu yaa keŋke fiεε keege bô bonci ke. Je yidvu yin nu ε Nwa' bonci bo Muses e noo Boŋwa' bo bonyii bo ntum Nyo' le to tomte wase. ²² Je yî Nyo' joo le wee nu teytey jó, nu ε yî bii fitele fi wee wvudvu lese yî Jisos Klistu le. E Nyo' gee fifin fô wee tfuu wvú nu ε lese fitele yî Klistu le, njefo fô Nyo' le nu ε wee mvu yaa nu jεy ke, ²³ no wee tfuu nu ε ge wase kebefε ε mum ε no nu ncejole fô bvukuke bvú Nyo' le. ²⁴ Geenen, ε keseen nu ε Nyo' ε jo wase bonyii le bó nu se jay. E è ge mbuwma we wvú wvú to buwεε bonyii dvú diεwε nnya le fele yî Klistu Jisos wvú to sumεε bonyii can ŋεw e. ²⁵ Nyo' to nu ε nya

wvú diεwε ncese le keege keman bô ελεμε kew. E keman kin nu fô bonyii bocii bò nu ε lese fitele yî ye le. Wvú to ge keman kin keeduŋce le wen wvú Nyo' nu wee wvu teytey, njefo wvú wvú Nyo' to kuule lo shém bô bibefe bibole bi bó to shee gee fwele. ²⁶ Fifin to nu keeduŋce yî kefew ke keseen e le wen wvú Nyo' kebεε nu wee wvú gee mwεεm teytey, ε è bvuu nu wen wvú joo wee wvú nu ε lese fitele yî Jisos e le mweten nu se jay. ²⁷ No fí nu nonen, tu fiεε bεε dvú fi è nelo é beene ebensee ye yî dvú le? Ke fiεε nu dvú ke! E nelo é bó ebvuu ebensee ye yî nci wvú la le? Nuu le ebensee yî mwεεm mvù beene lemte le le? Naa lo shikeey! Fí leeme ε è nu yî nci wvú le beene nu ε lese fitele yî Jisos e. ²⁸ E nεε no fí nu. Beene nu ε leke le Nyo' joo wee le mweten nu se jay ε è nu nje fitele fi wvú lese yî Jisos e, ε è yaa nu nje wvú gee fiεε fi bonci gomte ke. ²⁹ Nuu le Nyo' nu ke Nyo' Bojuu maan ε? Ke è nu ten Nyo' bonyii bò yaa nu ke Bojuu le? 'Eε, wvú nu ten Nyo' bonyii bò yaa nu ke Bojuu, ³⁰ no Nyo' mey ke mwaan, ε è nu wvú wvú nu ke ejo bonyii bò bó nu ε tfuse yew le bó nu se jay, ε è mey ke nje fitele fi bó lese yî Klistu le ke lenlen no wvú nu ke ejo bò nu ntfuse le bó

3:20 Job 4:17; Mben 130:2; 143:2; Lum 4:15; Gal 2:16; 3:22 **3:21** 1:2, 17 **3:22** 2:11; 3:9; 10:12; 11:32 **3:23** 5:2, 12; 8:18-20; Keŋ 3:19 **3:24** 5:17; Efe 2:8; Tay 3:7 **3:25** Mat 26:28; Efe 2:13; Kolo 1:20; Ibu 9:12-14; 1Jon 1:7; Mwm 1:5; 5:9; 5:1; 2Kol 5:18-21; Efe 2:14-16; Kolo 1:20; 1:17; 3:3-4 **3:27** 3:1, 21, 31; 8:2 **3:28** Gal 2:16 **3:29** 3:22; 4:11-12 **3:31** 6:15; 8:2-4

nu se jay ke ten nje fitele fi bó lese yí Klistu le. ³¹ Fí fɛn nu ɛ beene emwase bonci nje fitele fi beene lese yí Klistu le? Naa lo, ke è nulo é fí enù nonɛn ke! Fí nu ɛ beene keŋke keeleeme lo yí bonci le.

4

Abla'am nu kenfewsɛn ke wee wvù Nyo' joo ɛ wvù nu se jay e

¹ ɛ nulo é beene egay ɛ Abla'am wvù icee kfuu diɛɛbeene to yɛn ɛ la ɛkumɛ saaka wvun? ² ɛ Nyo' fɛn to jo Abla'am ɛ wvù nu se jay ɛ è nu nje lemme di jee di wvù to geɛ, ke tu wvù nulo ekfune gvuw ɛkumɛ fí. Geenɛn, ke wvù keŋke naa lo fiɛɛ fi wvù nulo ekfune gvuw dvù ê Nyo' ɛjise ke, ³ njefo Nwa' Nyo' gayte ɛ,

“Abla'am to nu ɛ lese fitele yí Nyo' le,
ɛ Nyo' mum jo wvù ɛ wvù nu wee wvu teytey.”

⁴ Wee wvù lemte ɛ bó laake wvù, ké lemte é bó elaw wvù, bó saa ejo ɛ nlawma we nu ke lo nnya ɛ bó ɛ nya ê wvù ke. ɛ bó jo ɛ è nu nlawma wvù wvù keŋke keekɛŋke. ⁵ Geenɛn, é wee nu se wvù ɛ lem fiɛɛ, ɛ lese ɛ è nu fitele yí Nyo' wvù joo bonyii bò befe ɛ bó nu se jay ê wvù ɛjise, tu Nyo' nu ejo mwɛten ɛ wvù nu teytey ê wvù ɛjise nje fitele fi wvù lese yí ye le. ⁶ Dawe ten to nu ɛ jeme ɛ njon wvu baay nu wvu bonyii bò Nyo' joo ɛ bó

nu teytey ê wvù ɛjise ɛ è yaa nu nje lemme di bó nu ɛ lem ke. ⁷ Wvù to nu ɛ jeme ɛ,

“Njon wvu baay nu fô bonyii bò Nyo' nu ɛ leɛshe wase bojay bobole,

ɛ banɣe bibefe bibole.

⁸ ɛ njon wvu baay nu fô wee wvù Nyo' yaa beɛ ŋgoyte fite

fi kebefɛ kew e ke.”

⁹ No fí nu nonɛn, tu njon wvu baay wvun nu ke fô bonyii bò bó nu ɛ tfuse bó yew maan e? Nu ɛ wvù nu ten fô bò beɛ ntffuse le le? Beene be ɛ gay wase le, “Fitele fi Abla'am to lesɛɛ yí Nyo' le to nu ɛ ge ɛ Nyo' jo wvù ɛ wvù nu wee wvu teytey.”

¹⁰ Nyo' to jo Abla'am ɛ wvù nu wee wvu teytey ɛ è nu seke la? ɛ to nu ɛ bó ɛ tfuse wase wvù yew, nu ɛ wvù beɛ ntfuse le? ɛ to nu ɛ wvù beɛ ntffuse. Ke bó to baa tfuse wase wvù yew ke. ¹¹ Bó to tfuse wvù yew diɛwɛ nciise le keeduŋɔɛ ɛ wvù nu wase wee wvu teytey nje fitele fi wvù to lesɛɛ yí Nyo' le seke wvù to beɛ ntffuse. Nonɛn Abla'am ɛ mum ɛ no nu icee bonyii bocii bò nu ɛ lese fitele yí Nyo' le ɛ bó baa tfuse bó yew ke, wvu ɛ Nyo' ejo ten bó ɛ bó nu bonyii bo teytey ê wvù ɛjise. ¹² ɛ wvù nu ten icee bonyii bò bó nu ɛ tfuse wase bó yew, ɛ è yaa nu ke nje bó nu ɛ tfuse bó yew ke. ɛ nu nje bó nu ɛ jo ɛkale kew yí fitele fi wvù to lesɛɛ yí Nyo' le ɛ bó se ke tfuse wvù yew.

Abla'am to keŋke fiε fi Nyo' kawεε ε è nu nje fitele fi wvú to leseε yî Nyo' le

¹³ Nkawma wvù Nyo' to kawεε Abla'am le wvú bô boom bew nu ke eyow ekole ke nshε le to baa nu nje Abla'am to gεele bonci ke. E to nu nje fitele fi wvú to leseε yî Nyo' le, ε Nyo' jo wvú le wvú nu teytey ê wvú ejise. ¹⁴ E è to nu le bonyii bô nu ke ekeŋke fiε fi Nyo' to kawεε nu ke bonyii bô gee no bonci gomte, ke tu fitele fi bó leese yî Nyo' le yaa keŋke sεw ke, ε ηkawma wvù Nyo' kawεε wvudvu nu ten εcici. ¹⁵ Fiεε fi nu, nu le bonci ké no gee ke ε shém ffuuke lo Nyo', njefo é nci baa enu, fiεε fimew saa enu le wee nu ε ηgoy nci ke. ¹⁶ Fí ε mum ε no nu le, ηkawma wvudvu bii ε è nu fitele fi wvú leseε yî Nyo' le wvu le é enu mbuwma ε wvú ε to fô wvú le, ε fiεε fi wvú kawεε fidvu keŋke keekooy fô kfuu diew e dicii, ε è yaa nu ke fô bonyii bô leeme yî bonci le maan ke. E nu ten fô bonyii bô nu ε lese fitele yî Nyo' le leŋleŋ no Abla'am to leseε, njefo Abla'am nu icee wesebeene bocii bô nu bonyii bo Nyo' le. ¹⁷ Fifi nu no bó nu ε saŋ ε Nyo' gayte ê Abla'am le,

“Me nu ε nge le wo enù icee bitum nteen.”

Wvú nu icee wesebeene ê Nyo' ejise. E nu Nyo' wvù Abla'am to leseε fitele yî ye le. E è nu wvú wvù gee ε

bonyii bô nu ε kpweken wase kaase tuu dvú. E è bvuu nu wvú wvù gee ε mwεεm mvù ke baa nu wase dvú se nu dvú. ¹⁸ Abla'am to nu ε no taale ke fwe kee le wen nu ke ekeŋke fiε fi Nyo' kawεε naa no wvú to nu wase ε è yaa nulo é wvú ebvuu etaale fwe yî fiεε le ke. Geenεn, ε wvú lese ke fitele yî Nyo' le ke ghan no nu, “Icee bitum nteen”, ke no Nyo' to kawεε ê wvú le,

“Boom buw nu ke elone lo.”

¹⁹ E to nu ε Abla'am gεne wase bilum gbwee, geenεn ε wvú faŋε yaa ewεε yî fitele fi wvú to leseε yî Nyo' le ke, naa no wvú to yεne ekole kew e le wen nu wase diewe wee wvú nu ε kpwe wase le, yεne ten le kpweε wvù Sela nu kase ε tee diew ε le wase. ²⁰ Wvú to baa ekεw ekeŋke kemaŋεn wvu le wvú enε ekeŋke mvuntelem mvunfεεm ekume ηkawma wvù Nyo' kawεε wvú dvú ke. Fitele fi wvú to leseε yî Nyo' le to nu ε teme gen lo fwe, ε wvú no tumte ke ε è nu monkum mo Nyo' le. ²¹ Wvú to nu ε mum bee naa bô fitele fiew ficii le Nyo' keŋke mvunŋay keege fiεε fi wvú to kawεε. ²² E nεε fiεε fi fitele fi wvú to leseε yî Nyo' le to nu ε ge ε Nyo' jo le wvú nu wee wvu teytey ê wvú ejise. ²³ Geenεn, njeme wvu le, “Nyo' to nu ε jo wvú nonεn,” nu ε bó yaa saŋ ke ε è nu fô Abla'am e maan ke. ²⁴ Wvú nu ten fô beene le. Nyo' wvù beene

4:13 Keŋ 12:7; 22:17 **4:14** Gal 3:18 **4:15** 3:20; 5:13, 20; 7:7-13; Gal 3:19

4:16 Gal 3:7 **4:17** Keŋ 15:5; 17:4-5; 2Kol 1:9; Ibu 11:12, 19 **4:19** Keŋ 17:1-6; Ibu 11:11

4:21 Keŋ 18:14; Luk 1:37

4:22 4:3

4:23 10:9; 15:4

lese fitele yî ye le nu ke ejo ten beene nonen. E nu wvù wvù to bvuseε Jisos wvù Tata wesebeene yî kpwe le. ²⁵ Jisos nu wvù bó to nyaε ε wvù kpwe nje bibefeε bisεεbeene. E Nyo' kase bvuse wvù yî kpwe le wvu le wen ejo le beene nu se jay.

5

Bvujonke bvù beene kenke njefo Nyo' nu ε jo wase beene le beene nu se jay

¹ Keseen no Nyo' nu ε jo wase beene le beene nu se jay nje fitele fi beene lese yî ye le, beene ε mum ε no nu yî nyεkeey e beene ε bó nje fiεε fi Tata wesebeene wvù Jisos Klistu ge. ² E ge wvù beene ε se kenke je keeley mbuwma wvù beene nu yî dvù le keeseen nje fitele fi beene lese yî ye le. Beene ε no lanlanye no beene taale fwe kee le beene nu ke ekenke fô bvukukeε bvù Nyo' le. ³ E ke è mey ke nonen ke, beene lanlanye ten yî bongew bò beene yene le, njefo beene kee lo le bongew gee ε wee no kee keekuu shém. ⁴ E shém yî kuuleen gee ε Nyo' bensee wee le wvù nu ε kocen. E Nyo' dioo bensee wee le wvù nu ε kocen, é wvù no taale ke wase ε è nu fwe yî fiεε le, kee le wen nu ke ekenke. ⁵ E fiεε fi beene taale fwe yî dvù le

yaa nulo ke eyuu efey kuse ke, njefo Nyo' nu ε yinseñ mvuntelem mvuseεbeene bô kenkonen kew fele yî Keyoy ke Yuule kè wvù nu ε nya ê beene le. ⁶ Fi nu le seke beene to beε se beene nulo efi bikuu bisεεbeene, ε Klistu to ε è nu kefew ke len e, kpwe nje yese beene bonyii bò maa Nyo'. ⁷ E nu keceey le fi temyi fô wee le keekpwe nje wee mvu wvù nu se jay, ε è nu ke naa lo é wee mvu emom keekpwe nje wee mvu wvù jee. ⁸ Geenεñ, Nyo' to dunji kenkonen kew fô beene le é je yî le, è to nu seke beene to beε bonyii bò befe, ε Klistu kpwe nje yese beene. ⁹ Keseen no beene nu ε elεme kew ε ge wase Nyo' ε jo beene le beene nu se jay, tu wvù nu ke egeñ fwe eboyse beene can shém yî ffuuke Nyo' bô bonyii le. ¹⁰ Fi nu le, é è to nu seke beene to beε bonyii bo bvuban e bo Nyo' le, ε kpwe Waa we mance mwεεm beene ε bo Nyo', tu wvù nu egeñ fwe keeseen eboyse beene bô nshii we no wvù nu ε mance wase mwεεm beene ε bo Nyo'. ¹¹ Ke è mey ke fifin maan fi beene lanlanye nje fi ke. Beene lanlanye ten beene ε bo Nyo' nje Tata wesebeene wvù Jisos Klistu wvù nu ε mance mwεεm beene ε bo Nyo'.

Fiεε fi Adam to toε dvù noo

4:25 Yesa 53:4-5, 10; Lum 8:32-34; 1Kol 15:17 **5:1** 3:21-30; 3:25-26 **5:2** 6:14; 2Kol 6:1; 12:9; Gal 1:6; 5:4; Efε 2:5-8; 1Bi 1:10-11; 4:13-14; 5:10, 12; Lum 3:23; 5:2; 8:17-18; 8:17-18; 9:23; 1Kol 2:7; 2Kol 3:18; 4:17; Kolo 1:27; 3:4; 1Tes 2:12; 2Tim 2:10; 1Bi 5:1 **5:3** Jem 1:2-3, 12; 1Bi 1:5-7 **5:5** 8:39; Mben 22:5; Ibu 6:19 **5:6** 1Bi 3:18 **5:8** Jon 3:16 **5:9** 1:18; 1Tes 1:10 **5:10** 2Kol 5:18-20; Kolo 1:20-22 **5:11** 8:31 **5:12** Ken 2:17; 3:19; Lum 6:21, 23; 7:9-10

fī Klistu to toε dvú

12 No kebefε to feyεε yī wee mwaan e sε to yī nshε le, ε kpwe fey yī kebefε le sε to, kpwe ε mum ε lam kε nonεn ε gen yī wee tfuu le, njefo wee tfuu nu ε ge kebefε. 13 Kebefε to nu naa wase dvú yī nshε le ε Nyo' sε ke nya bonci. Geenεn é bonci nu sε bó nu dvú, bó saa enjogoyte fite fī bibefε bì bonyii gee le kε. 14 E kεw yī kefew ke Adam e ε to ε buy yī ke Muses e nu ε kpwe to kεηke mvungay ê we jo bonyii bocii naa noo bò to gee bibefε ε bó yaa gee kε diεwε Adam wvù to ηgoyεε ε è nu nci kε. Adam to nu ê je mi le diεwε Klistu wvù to nu keeke eto le. 15 Geenεn kε nnya Nyo' yì wvù nya ê bonyii εcici nu diεwε kebefε kè Adam to geε kε. E bonyii nteen to nu ε kpwekεn nje kebefε ke wee mwaan e, tu è nu keceey le mbuwma Nyo' noo nnya ye yì to toε nje fitele fī jee fī wee mwaan e wvù è nu Jisos Klistu, nu ke eto fô bonyii le nteen eduu efesεn lo. 16 Kε fiεε fī nnya Nyo' yin yì Nyo' to nyaε εcici to dvú nu lenlen diεwε fiεε fī kebefε ke wee mwaan wε le nu ε to dvú kε. Kebefε ke wee mwaan e nu ε to bô nsaw fô bonyii le bocii ε lese bó ηgew e. Geenεn nnya Nyo' yin yì to toε εjim jo bibefε bì bonyii le nteen nu ε ge Nyo' ε jo bó le bó nu sε jay. 17 E kebefε ke wee mwaan e to nu ε ge ε kpwe no kεηke mvungay ê we jo wee tfuu nje wee

mwaan wvudvu, tu bonyii bò nu ε fiisεn mbuwma wvu baay wvun, noo nnya yì è nu njo wvù Nyo' nu ε jo bonyii εcici le bó nu teytey, nu ke ekeηke nshii naa baay nje wee mwaan wvù è nu Jisos Klistu. 18 Nonεn, no kebefε ke wee mwaan e to nu ε to bô ηgew fô bonyii bocii le, nu kε lenlen no gee di wee mwaan e di teytey nu ε ge Nyo' ε jo bonyii le bó nu sε jay, ε bó bocii nu ke ekeηke nshii. 19 Fī nu le kε no wee mwaan to nu ε teme ekole bó Nyo' ε fifin ge ε bonyii nteen mum no nu wase bonyii bò befe, nu kε no wee mwaan to nu ε yuw Nyo' le ε fī ge ε Nyo' nu ke ejo bonyii nteen le bó nu teytey ê wvù εjise. 20 Nyo' to nya bonci keege le è nelo é bibefε eduule. Geenεn no bibefε duule nu no shen Nyo' yì è nu mbuwma fô bonyii le duule ten fesene lo. 21 E fī nu nonεn wvu le, no kebefε kεηke mvungay ê bonyii we ε bó kpwee, nu kε ten no mbuwma Nyo' kεηke mvungay ê bonyii we fele yì njo wvù Nyo' joo bonyii le bó nu teytey ê wvù εjise le keeke enya bó bô nshii wvù mey lo nje Jisos Klistu wvù Tata we-sebeene.

6

Wee wvù nu ε taashε wase bô Klistu nu ε kpwe wase fô kebefε le

1 No fī nu nonεn, è nulo é beene egay le la? E fen nu le beene emεy egee bibefε gεne

dvú fwe fwe wvu le shen Nyo' yí è nu mbuwma fô bonyii le eduule tɛn fesene lo? ² Kε è nulo é fí enù nonɛn kε! E nulo é beene bô nu ε kpwe wase fô kebefε le ebvuu eghan nεε le sε ebvuu ecee yí kebefε le? ³ Kε ben kee le beene bocii bô bó nu ε lese wase ê joo ε taashε bô Klistu Jisos nu ε bó lese nonɛn ε taashε beene ε è nu bó kpwe ye le? ⁴ Bó to lese beene ê joo nonɛn ε fí mum no nu le bó nu ε taashε wase beene ε bó yí kpwe ye le ε dwey, wvu le no Klistu to kasεε buy yí kpwe le yí mvunɔay mvu Ice le mvù kuuke, nu ε beene nɛlo emum ecee wase ε è nu yí nshii wvu fwε le.

⁵ Fí nu nonɛn njefo é beene nu ε bó ε taashε wase beene ε bo Klistu yí kpwe yí è nu ye le, tu kε è nu kemaɔɛn le beene nu ke etaashε tɛn beene ε bó yí mbuy wvu yí kpwe le wvù è nu we le kε. ⁶ Beene kee le ye yesebeene yí è nu nce wvu yvum nu ε bó to ta wase yí kentam e beene ε bo Klistu, wvu le bó efɛwε lo ye yidvu yí è nu yi kebefε, le è nɛlo é beene saa ebvuu enu bonfaw can kebefε le kε, ⁷ njefo wee ke kpwee tu wvù nu ε buy wase can kebefε le. ⁸ No beene nu ε kpwe wase beene ε bo Klistu, tu beene nu ε bee le beene nu ke ecee tɛn beene ε bó, ⁹ njefo beene kee lo le no Nyo' to bvuseε Klistu yí kpwe le, nu ε ke Klistu nɛlo ke ebvuu ekpwe kε. Kε kpwe bvuu keɔɛke mvunɔay ê wvù we kε.

¹⁰ Kpwe yí wvù to kpweε nu ε wvù to kpwe fô bibefε le kan mwaanɔ ε fí ka lo nonɛn. E nshii wvù wvù keɔɛke keseen nu ε wvù nu wase ε è nu fô Nyo' le. ¹¹ Nonɛn ben tɛn keɔɛke keeyɛn fô bikuu binɛn e le ben nu ε kpwe wase fô bibefε le, ε no cee wase keseen bii ε è nu no Nyo' gomte, no ben nu ε taashε ben ε bo Klistu Jisos.

¹² Nonɛn fo ben ebvuu ebee é kebefε ekeɔɛke mvunɔay ê we jo kencaa kenɛn ke ye le gee ε ben yuuke ε è nu fiεε fí εlɛmε kenɛn gomte le ben egeè le kε. ¹³ Fo ben ebvuu ecinε é kebefε ejoo biba binɛn bi ye le diεwε mwεεm mwew mvu lemme le gee mwεεm mvù befe dvú kε. Ben enya bikuu binɛn ε è nu ê Nyo' diεwε bonyii bó bó nu ε bvuse wase bó yí kpwe le ε nya bó bô nshii. Ben enya tɛn biba binɛn bi ye le ê Nyo' diεwε mwεεm mwew mvu lemme le keegeε mwεεm mvu teyey dvú. ¹⁴ Kε kebefε bvuu keɔɛke keekeɔɛke mvunɔay ê ben we kε, njefo ke ben nu ê bonci kuse kε. Ben nu wase ε è nu ê mbuwma Nyo' kuse.

Wee wvù nu ε taashε bô Klistu nu wase nƿwa nce wvu teyey

¹⁵ No fí nu nonɛn, è nulo é beene egay le la? Beene fɛn emum egeè bibefε njefo beene nu ekuse jo mbuwma Nyo', yaa nu kε ε è nu ê bonci kuse? Naa lo! ¹⁶ Kε ben kee le

é wee jo ekole kew ε nya ê wee mvu keeyuuke wvú le diewe nfwa le, tu wvú nu enu ke wase nfwa wee wvudvu wvú wvú yuuke wvú le le? E wee nya ekole ε è nu ê kebefε, tu wvú nu nfwa kebefε. E kí nu ke eto ε è nu bô kpwe. Wee é nya ekole kew keeyuuke Nyo' le, tu wvú nu enu nfwa ε è nu wvu Nyo'. E fí nu ke ege é wvú ekeηke nce wvu teyey.

¹⁷ Geenen keyoone ke Nyo' le le no ben to shee nu bonfaw bo kebefε le, nu ε keseen nu ε ben ε bee wase bô mvuntelem mvunen mvunciim fiεε fi n'yεyi wvú bó to nyaε ê ben dunji le, ¹⁸ ben ε mum ε no nu ε bó ε bvuse wase ben can kebefε le, ben ε tu wase bonfaw ε è nu bo nce wvu teyey e. ¹⁹ Me njemyi fin diewe wee wvu wum e, njefo ke ben diewe bonyii bo boyuum e nulo ekiεε mwεεm egen ebuy kelenj kemew e ke. Ben ekeè le è to nu fwele ε ben nya biba binen bi ye le ê mwεεm mvu nnyen e bô bibefε bí le bí le diewe bonfaw e. Ben emum enyaà wase biba binen bi ye le keseen ε è nu ê mwεεm mvu teyey keenu bonyii bò yuule. ²⁰ Seke ben to nu bonfaw bo kebefε le, ke nce wvu teyey to keηke fiεε keege bô ben ke. ²¹ No ben to nu nonen, sεw wvú ben to keηkeε fô mwεεm mvun e mvú ben nu wase keseen wumene lo yí mvú le nu la? Mwεεm mvudvu mvunciim mεεse ke ε è nu bô kpwe. ²² Geenen keseen no bó nu ε bvuse wase ben can kebefε le ben ε tu

wase bonfaw ε è nu bo Nyo' le, nu ε sεw wvudvu nu le ben tuu wase bonyii bò yuule, ε kemese kedvu nu ke enu nshii wvú mεy lo. ²³ Ben ekeè le nlawma kebefε nu kpwe, geenen ε nshii wvú mεy lo nu nnya yí Nyo' nyaa εcici ê bonyii bò nu ε taashε bô bo Klistu Jisos wvú Tata wese-beene.

7

Nci ké no keηke mvungay ê wee we ke seke mwεten bεε dvú

¹ Boom bo bwεεm e, me ηgomte keenjeme fin ê ben diewe bonyii bò kee nci le. Ke ben kee le nci ké no keηke mvungay ê wee we ke seke mwεten bεε dvú? ² Beene ejo kenfewsen yí kentaashε ke kpwoon bô diemsen e. Nci ké no suule kpwoon yí dweese le ke seke dweese bεε dvú. Geenen é dweese nelo ε kpwe, tu wvú nu ε buy wase ekuse jo nci wvú suule wvú bô dweese. ³ Nonen é wvú ne ε gen ê diemsen mvu le ε dweese bεε dvú, é bó etee wvú le kpwoon nsake. Geenen é dweese nelo ε kpwe, tu wvú nu ε buy wase ê nci wvudvu kuse. E wvú gen lo ε taashε ε no nu bô diemsen mvu, wvú saa enu kpwoon nsake ke.

⁴ E nu ke lenlen boom bo bwεεm e no ben nu ε kpwe wase fô bonci le fele yí ye Klistu yí bó to taε yí kentam e. Ben nu ε kpwe nonen wvu le ben enù wase bonyii bo wee mvu le jεεy. E wee wvudvu

wvun nu wvù bó to bvuseε yî kpwe le, wvu ε beene ecee wase gee ε è nu mwεεm mvù jee fô Nyo' le. ⁵ Seke beene to bεε cee bii no nyam ye yesebeene gomte, bonci to ké no kamsee ye yesebeene yî fuu gee ε biba bisεεbeene bi ye le lemte mwεεm mvù too ε è nu bô kpwe fô beene le. ⁶ Geenεn, keseen nu ε beene ε buy wase ekuse jo bonci ε kpwe fô bonci bodvu le bò to nu ε jicε beene le diεwε bonyii bo ncaw e. Beene nu ε buy wvu le beene elemtè ente jo nshii wvu fwε wvù è nu wvu Keyoy ke Yuule, ε è yaa bvuu nu ê je yi yvum yî bonci bò bó sanεε le ké.

Nci gee ε beene kee mwεεm mvù befe

⁷ ε nulo é beene egay le la? ε fen nu le nci nu fiεε fi befe? Ke è nu nonεn ke! ε è to baa nu nje bonci, tu ke me mbe ηkee fiεε fi befe ké. ε nci to baa gay le, “Fo wee edewkenè ejise yî fiεε fi wee mvu le”, tu me mbaa ηkee le keedewkene ejise nu fiεε fi befe ké. ⁸ Geenεn kebefe ε mum ε bεε ekuse jo nci wvun ε shiw ejise yò dewkene yî yem e jé le jé le. ε nci be baa nu, kebefe saa ekenke mvungay ké. ⁹ Me nto nshee ncee ηgee no me ηgomte ε me mbaa ηkee wase bonci ké. Geenεn, ε me ke ndioo enkiεε bonci, ε kebefe mum ηaay, ε me mum kpwe. ¹⁰ Bonci bodvu kebεε

bò fî to nu le bó nu ke eto bô nshii, nu ε kaa ε to ε è nu bô kpwe fô me le. ¹¹ Fî nu le kebefe to nu ε mum kenke je yî bonci ban e, leε me, bεε ekuse jodvu yu me. ¹² Nonεn bonci nu fiεε fî yuule, ε fiεε fî bonci gayte nu fiεε fî yuule, nu teyvey bvuu jee. ¹³ Fî fen nu le fiεε fî jee to nu ε kaa to ε è nu bô kpwe fô me le? Naa ke è nu nonεn ke! ε to nu kebefe ké to bekεε ekuse jo fiεε fî jee fin keeto bô kpwe fô me le, wvu le beene eyen le kebefe nu kebefe, ε fî dunçi ε è nu yî fiεε fî bonci gayte le le kebefe looci naa befe baay.

Bvudiuw bvuyî wee le

¹⁴ Beene kee le bonci nu fiεε ε fî nε fô Nyo' le. Geenεn ε me nu fiem wee wvu wum ηkenke nyam ye, ε bó gese me diεwε nfwa le ê kebefe. ¹⁵ Ke me ηgee fiεε no ηkee fiεε fî me ηgee ké, njefo ké fiεε fî me ηgomte keenge nu fî fî me ηgee ké. Me ηkaa nen'yi ηge fiεε ε è nu ke naa fî fî me mbane. ¹⁶ No me nen'yi no ηgee fiεε ε è nu ke fî fî me n'yaa ηgomte ké, tu me nu ε mbee keceey le nci nu fiεε fî jee. ¹⁷ No fî nu nonεn, tu è nu keceey le ke è bvuu gee me fiεε fidvu ké. ε gee wase kebefe ké nu yî yem e. ¹⁸ Me ηkee naa lo le ke fiεε fî jee nu yî yem e ké. Fî nu le ke fiεε fî jee nu yî εlemε kem e ké. Me nen'yi no ηkenke shiee kenge fiεε fî leη, geenεn ε me n'yaa nulo enge ké. ¹⁹ Ke fiεε

fi jee fi me ηgomte keenje nu fi fi me ηgee κε. Fiεε fi befe fi me n'yaa ηngomte keenje κε, nu fi fi me ηkaa ηgee. ²⁰ No me nen'yi no ηgee fiεε ε è nu fi fi me n'yaa ηgomte κε, tu κε è bvuu nu me wvù gee fiεε fidvu κε. Ε gee wase kebefε kè nu yî yem e.

²¹ No fi nu nonen, me ε mum ε n'yen le è nu wase lo nci le seke me ηgomte keenje fiεε fi jee, ε fi cekey keege no nu κε fi befe. ²² Ε fitele flem e nu ε me n'yuke njon bô nci Nyo' baay. ²³ Geenεn ε me nen'yi n'yene wvumvu nci le ε wvù nu yî yem e. Ε wvuwe tumte jem bô nci wvù keηke ηkpawace wem, gee ε me ntuu nfwa wvuwe nci wvu kebefε wvù nu yî yem e. ²⁴ Finjklusay fi fiεε le κε diewe me! Ε nu ebvuse yeε me yî nyam ye yin yî too bô kpwe le? ²⁵ Keyoone ke Nyo' le wvù nulo efi me fele yî Jisos Klistu wvù Tata wesebeene le!

No fi nu nonen me ε mum ε no nu wase keseen nfwa bonci bo Nyo' le ê ηkpawace wem e. Geenεn nu nfwa bonci bo kebefε le yî nyam ye le.

8

Kecee bii no Keyoy ke Yuule gomte

¹ Fiεε mum ε no nu le, keseen nu ε κε wee wvù nu ε taashe wase bô Klistu Jisos beε ke ebvuu eley ηgew e κε. ² Ke wvù beε ke ebvuu eley njefo nci Keyoy ke Yuule kè nyaa

nshii ê bonyii bô nu ε taashe wase bô bo Klistu Jisos, nu ε bvuse wase beene can nci wvù è nu wvu kebefε bô kpwe le. ³ Nyo' nu ε ge wase fiεε fi nci to baa keηke mvungay keege κε. Nci to baa keηke mvungay ε è ge kewεεye ke nyam ye wee wvu wum e. Fiεε fi Nyo' ge nu le wvù to nu ε ciinse Wan wvu we ε wvù to diewe wee wvu wum wvù gee bibefe le keηγoy kebefε. Ε Nyo' mum ηgoy mvungay mvu kebefε le bô ye Waa we. ⁴ Wvù to ge nonen wvu le mwεem mvu leη mvù nci gomte enù ε bó ε ge wase fô beene bô cee bii no Keyoy ke Yuule gomte le, ε è yaa bvuu nu no nyam ye gomte κε. ⁵ Bonyii bô cee bii no nyam ye gomte nu ε bó ké no lewse bvufee ε è nu yî mwεem mvù nyam ye gomte le, ε bô cee bii no Keyoy ke Yuule gomte ké no lewse bvubole bvufee ε è nu yî mwεem mvù Keyoy ke Yuule gomte le. ⁶ Ε wee leke bvufee ε è nu yî nyam ye le, tu wvù nu ke ekpwe. Geenεn é wee leke bvufee yî Keyoy ke Yuule le, tu wvù nu ke ekeηke nshii noo nyεkeey. ⁷ No fi nu nonen wee wvù leke bvufee ε è nu yî mwεem mvù nyam ye gomte le ké no bane Nyo'. Ke wvuwe wee ké no yuke nci Nyo' le κε. Ε è nu keεεy le κε è nulo é wvù eyuuke κε. ⁸ Ε κε è nulo é wee wvù cee no nyam ye gomte egee fiεε fi Nyo' eyuuke njon κε.

⁹ Geenεn κε ben nu finen

bonyii bò cee bii no nyam ye gomte ke. Ben bii ε è nu no Keyoy gomte, é è fεn nu le Keyoy ke Nyo' le cee yî yene le. E wee nu dvú wvù baa keηke Keyoy ke Klistu le, tu ke wvù nu wee Klistu ke. ¹⁰ E Klistu fεn nu yî yene le, naa no ye yene nu ke ekpwe nje kebefe, tu Keyoy ke Nyo' le nu enyaa nshii ê ben njefo Nyo' nu ε ge wase ben ε no nu teyey ê wvù ejise. ¹¹ E Keyoy ke wvù wvù to bvuseε Jisos yî kpwe le cee yî yene le, tu wvù wvuwe wvù to bvuseε Klistu Jisos yî kpwe le nu ke enya ten nshii ê ye yene yî nu ke ekpwe le. Wvù nu ke enya fele yî Keyoy kew kedvu kè cee yî yene le.

¹² Nonεn boom bo bwεεm e, beene keηke fiεε keege, ε fiεε fin yaa nu keece bii no nyam ye yesebeene gomte ke. ¹³ E ben cee bii no nyam ye gomte, tu ben nu ke ekpweken. Geenεn é ben cine Keyoy ke Yuule ε lese gee di befe di nyam ye gomte, tu ben nu ke ekeηke nshii. ¹⁴ Bonyii bocii bò cee bii no Keyoy ke Nyo' le duηci nu boom bo Nyo' le. ¹⁵ Nyo' to baa enya ε è nu keyoy ke bvunfaw e kè nu ege é ben ekaase ecee yî nfan e ke. Wvù to nya Keyoy ê ben ε è nu kè gee ε ben nu boom bew. E kí mum gee ε beene teηe wvù le, "Abba, Icee wese." ¹⁶ Keyoy kedvu kin keβεε bô keyoy kesεεbeene leeme tomtε le

beene nu boom bo Nyo' le. ¹⁷ E beene fεn nu wase boom bo Nyo' le, tu beene nu ke edie bvushεw, bvushεw bvù è nu bvù Nyo' le. Beene ε bo Klistu nu ke etaashε edie bvù é beene fεn yene ηgew no Klistu to yεnεε wvu le beene ten ke ekeηke bvukuke beene ε bó.

Bvujonke bvù è nu ke enu bvù boom bo Nyo' le

¹⁸ Me ηkee naa ntay le ke ηgew wvù beene yene keseen nu ε wvù ε buy naa lo wvù bó efewsene bô bvujonke bvù è nu ke enu bvuseεbeene ke. ¹⁹ Mwεεm mvunciim mvù Nyo' to bomεε ceyte naa lo shiee le kefew kè Nyo' nu ke eduηce boom bò è nu naa bew. ²⁰ Fí nu le mwεεm mvù Nyo' bomεε to nu ε ne tu mwεεm mvu εcici. Ke mvù to tu mvu εcici le mvù koonke lo nonεn ke. E to koη Nyo' wvù to gee le mvù enu nonεn. Geenεn ε bó taale ke fwe kee le, ²¹ diuu dimew nu ke enu é Nyo' ebvuse mvù é mvù eboy yî ncaw wvù nu le mvù mvunciim keηke keeke efo le. E wvù nu ke edioo ε bvuse nonεn, é mvù ekeηke wase ε è nu bvujonke bvù boom bo Nyo' le. ²² Beene kee le mwεεm mvunciim mvù Nyo' bomεε cone bô monlum diεwe kpwoon lume le ε kew lo ε to ε buy keseen e. ²³ Ke è mey ke mwεεm mvù Nyo' bomεε maan mvù nu yî monlum e ke. Beene bò keηke

8:10 Gal 2:20; 1Jon 3:24 **8:11** 2Kol 4:14 **8:12** 6:18 **8:13** Gal 6:8; Efe 4:22-24

8:14 1Jon 2:29-3:1 **8:15** Mak 14:36; Gal 4:5-7 **8:17** 5:12; Gal 4:7; Fili 3:10-11

8:18 2Kol 4:17 **8:19** Kolo 3:4; 1Jon 3:2 **8:20** Keη 3:17-19 **8:23** 2Kol 5:2-5;

sâ' Keyoy ke Yuule kè Nyo' nu ε nya ê beene cone τεν ê shem ê shem no beene cεyte le Nyo' ege é beene enù boom bew, fi è nu nsum wvù wvù nu ke esum ye yesebeene yicii can ηgew e. ²⁴ Ε nu fiεε fidvu fin fi beene taale fwe kee le beene nu ke eκεηκε fi Nyo' to boysεε beene nje fí. Geenεn fiεε fi wee taale fwe yî dvú le le wen nu ke eκεηκε ε fí nu wase ê wvù εjise yaa nulo bvuu nu le è nu fiεε ε wvù bæε cεyte lo κε. Ε nu γεε wvù nulo ebvuu etaale fwe yî fiεε le keeke eκεηκε ε fi nu wase ê wvù εjise? ²⁵ Geenεn é beene taale fwe yî fiεε le kee le beene nu ke eκεηκε σε beene cim yεne wase fí le, é beene ekuu shém eεyte.

²⁶ Keyoy ke Yuule τεν ε mum ε no fici beene yî kewεεγεε kesεεbeene le, no beene yaa kee keebunlee no beene κεηκε keebunlee κε. Keyoy kedvu kebεε ké no leke Nyo' fô beene bonyii bo Nyo' le beele ê wvù ê je yî è nulo wee saa esee le κε. ²⁷ Nyo' wvù ké no taasse mvuntelem mvu bonyii le ké no kee ηκpwawce wvu Keyoy ke Yuule, njefo Keyoy ké no leke Nyo' fô bonyii bò è nu bo Nyo' le ê je yî Nyo' koonke le.

²⁸ Beene kee le Nyo' lemte yî mwεεm mvunciim e gee ε mvú γεne ê je yî jee le fô bonyii bò koonke wvù le bò wvù nu ε tee bii fiεε fi wvù

gomte fô bó le. ²⁹ Bonyii bò Nyo' to kee wase ε è bæε lo nu ε wvù to seyse wase γεε le bó nu ke ekumen enu diewe Waa we le, wvu le Waa we wvun nelo enu nsafwe boom bo bwee le, ε bó nu nteen. ³⁰ Ε bonyii bò wvù to seyσεεε wase γεε nonεn, ε wvù mum ke tee bó. Ε bonyii bodvu bò wvù to τεηεε nu ε wvù to jo wase bó le bó nu σε jay. Ε bó bodvu bò wvù to joε le bó nu σε jay, nu ε wvù to ge le bó eley bvukuke bwew e.

Wee wvù nulo ebvuu ege beene bô fiεε nu γεε?

³¹ No mwεεm mvun nu nen mvunciim, è nulo é beene ebvuu egay le la? No Nyo' nu wase ê keba kesεεbeene le, wee wvù nulo ebvuu ege beene bô fiεε nu γεε? ³² Ε wvù wvù Nyo' to nu σε wvù ε γεε εjise bô Waa we, geenεn nya ε wvù kpwe fô beene le bocii, tu κε wvù nu ke enya mwεεm mvunciim ebise fó ê beene? ³³ Ε nu γεε dvú wvù nulo ebvuu egomte nsaw bô bonyii bò Nyo' nu ε caw wase? Nyo' nu wvù joo bonyii le bó nu σε jay. ³⁴ Wee nu dvú wvù nulo ebvuu elese beene ηgew e? Klistu Jisos to nu ε kpwe, kase buy τεν yî kpwe le, ε no nu keseen ê εbo ke Nyo' le ke eεεεy e, looci leke Nyo' fô beene le. ³⁵ Wee wvù nulo ebvuu egawsen naa beene bo Klistu fo wvù ebvuu ekoonke beene nu γεε? Ε nulo é ηgew, κεεε monlum,

kenεε bikaa bì bonyii bone ê beene εjim, kenεε jen, kenεε kencimte, kenεε kembemse, kenεε kpwe, egawsen e? ³⁶ Fí nu ke no bó nu ε san ε bonyii bomew gayte ê Nyo' le, “Bese nu diuw kpwe le εdiuw ecii nje yo.

Bonyii joo le bese nu njée yi bó esεεε lo.”

³⁷ Naa lo yí mwεεm mvun e mvunciim nu ε beene nu bonyii bò looci soo lo yí mvungay mvu Klistu wvù to konεε beene le. ³⁸ Me ηkee naa ntay le ke kpwe kenεε nshii, kenεε kfuu bonceendaa bò la, kenεε biyoy bì saake, kenεε mwεεm mvù nu keseen, kenεε mvù nu ke eyuu enu, kenεε mwεεm mvù kenke mvungay, ³⁹ kenεε mvù nu ê we, kenεε mvù nu ekuse, kenεε naa la fifie fi nu ηgoo mwεεm mvù Nyo' felεε le mvunciim, nu ε fimew nu dvú fi nulo egawsen beene ε bo kenkonen ke Nyo' le kè wvú kenke fô beene le nje Klistu Jisos wvù Tata wesebeene ke.

9

Nyo' to nu ε caw bonyii bo Israel le bó enù bonyii bew

¹ Fieε fi me njemyi fin nu keceεy diεwε weε Klistu le. Ke me mbiayte lo ke. Keyoy ke Yuule kè nu yí yem e tomte le ke me mbiayte lo ke. ² Me ηkenke yii baay bò nsase wvù

yaa kaa ke fô fitele fiem e, ³ nje boom bo bwεεm e bo won e bò bee bó nu ελεμε kemwaan. Me nelo enshieele naa baay le lon eto fô me le é me engawsen lo bee Klistu ke nje bó. ⁴ Bonyii ban nu bonyii bo Israel, ε Nyo' to jo bó ge le bó enu boom bew, duηce n'yuw we ê bó, gbwo monkan bò bó, nya bonci bew can yibole, duηce bó no bó ebunleè Nyo', ge bonkawma bò bó. ⁵ ε nu bonyii ε bo'icee bobole bò to sanεε kfuu dibole to nu bonyii bo Nyo' le bò bó keε bó, ε Mboyse wvù Nyo' to kawεε to dioo to diεwε weε wvu wum e ε bó boo wvú ε è nu ê kfuu di bonyii ban e. Beene enyaà mbense sekecii se ηka ê Mboyse wvun wvù nu Nyo' wvù kenke mvungay ê we jo mwεεm mvunciim. Fí enù nonen.

⁶ Ke fí nu le fieε fi Nyo' to kawεε nu ε la ecici ke, njefo ke bonyii bocii bo Israel mum nu keceεy boom bò è nu bo Israel e ke. ⁷ ε ke è nu ten boom bò buy yí Aba'am e bocii bò è nu boom bew ke. Geenεn fí nu no Nyo' to jemyεε ê Aba'am le, “ε nu Aysik wvù nu ke eboo boom bò nu egεε diee diuw.”

⁸ Fifin duηci le ke è nu boom bò buy yí Aba'am e bocii bò è nu boom bo Nyo' le ke. ε nu boom bò Nyo' to kawεε Aba'am dvú bò bó joo le è nu

8:36 Mben 44:22; 2Kol 4:11 **8:37** 1Jon 5:4-5 **8:38** Efe 1:21; 1Kol 3:22; 15:24; 1Bi 3:22 **8:39** 5:5; Jon 3:16; 2Kol 13:13; Efe 1:4; 2:4; 1Tes 1:4; 2Tes 2:16 **9:2** Ksm 32:32 **9:4** Ksm 4:22; Os 11:1; Ksm 16:10; 24:16-17; 40:34-35; Kenj 17:7; Ksm 24:7-8; Ksm 20-24; 3:2, 4; 4:13, 17; Gal 3:6, 14 **9:5** 15:8; Ksm 3:6, 15; Mat 1:1; Lum 1:3-4 **9:6** 3:3-4; 2:28-29 **9:7** Kenj 21:12; Mat 3:9 **9:8** Gal 3:7; 4:23 **9:9** Kenj 18:10, 14

boom bo Abl'am e. ⁹ Nyo' to dioo ge ηkawma wvun gay le, “E nu ke edioo enu diewe ke- seen e kelum kè too le, é me enkase ento, é Sela ekenke wan diemsen.”

¹⁰ Ke é mey ke fifin ke. Fiee diewe fin e to nu ε kooy ten bô Leβeka wvù icee boom bew to mey ke Aysik wvù icee bo'icee bosεεbeene. ¹¹⁻¹² Naa é bó se keeke eboo boom ban, é bó se keeke ege fiee fi jee kenεε fi befe, nu ε Nyo' to jeme é bwee bó le,

“Njaywee nu ke elemte wan caan e.”

Nyo' to jeme nonen kee- dunce le wvú cawte wee bii ηkon wvuwe le, ε è yaa nu nje lemme dimew di wee nu ε ge ke. Wvú cawte bii fieε fi wvú gomte le wee ege le. ¹³ E è nu ke no bó saη le,

“Yakow nu ε me ηkoonke wvú, mbane Esau.”

Nyo' ké no gee fieε ε è nu fi wvú koonke

¹⁴ No fí nu nonen, è nulo é beene ebvuu ejeme le la? Fí fen nu le ke Nyo' yaa gee gee di leη e? Ke è nu nonen ke!

¹⁵ Nyo' to nu ε jeme é Muses le, “Me nu ηke encam shen fô wee wvù me ε ηkon e, enkoo yii fô wee wvù me ε ηkon e.”

¹⁶ Nonen ke Nyo' cawte wee bii no wee wvu wum koonke, kenεε yí lemme di wee lem e ke. Wvú cawte ε è nu nje wvú kenke shen fô bonyii le.

¹⁷ Fifin nu ke no bó nu ε saη é

ηwa' Nyo' le no Nyo' jemyεε ê Felo Nfon wvu Ijiw le,

“Me nto mbense wo diewe Nfon e ke naa shiee wvù le

me ηke endunce mvungay mwem yí yo le,

é bonyii egen bô diee diem yí ekole ke nshε le keci.”

¹⁸ Fifin ε mum ε no dunci le Nyo' camte shen fô wee wvù wvú koonke le, nyaa ekole kè temyεen é wee wvù wvú koonke le wvú etemyi ekole le.

¹⁹ Wee nelo emum ebife é me le, “E è fen nu no fí nu, Nyo' ε bvuu ε no baci bonyii nje la le? Wee wvù nulo etun fieε fi Nyo' koonke le fí enù, nu yεε le?” ²⁰ Fo wee ebiite nonen ke. E nu naa wee wvu wum wvù la wvù nulo ebeeke mbew bô Nyo'? E nulo é wee ebom fieε bô mbom é fí ekase ebife é wvú le, “Wo bom me nen nje la le?” ²¹ Wee wvù bomte

nsháan kenke mvungay é we jo mbom keejo ntuw mbom mwaan ebom mwεεm dvú jεy jεy, é fimew enu fi kenke lemme di kuuke, ε fimew kenke lemme di ncew. ²² E nu ke leηleη no Nyo' gee. Wvú to gomte keedunce shém ye yí ffluuke bô bonyii, ebvuu ege é bonyii ekiεε mvungay mwew. Geenε wvú looce kuu shém bô bonyii boba bô to gee ε shém ffluuke wvú bô bó to nu keeke efiwsε lo bó. ²³ E wvú to ge nonen keedunce bvukuke bwew bvu baay bvù nu fô bonyii bô wvú camte shen fô bó le. E bonyii ban nu bô

wvú to seyseε wase ε è beε lo
 le bó nu ke ekeηke bvukuke
 bvudvu. ²⁴ Ε nu naa beene
 bonyii bodvu bò wvú nu ε tee.
 Ε è yaa meγ ke bò nu Bojuu
 maan ke. Bonyii bò yaa nu ke
 Bojuu nu ten fó. ²⁵ Ε è nu ke
 naa fi fi Nyo' jemyi ê Nwa' wee
 ntum we wvú Osia le le,
 “Bonyii bò se yaa nu ke bonyii
 bem,

nu ε me nu ηke enteηe bó le
 ‘Bonyii bem.’

Ε boba bò me nse mbaa
 eηkoonke bó ke,

έ me enteηe bó le ‘Fitele
 fiem.’”

²⁶ “Ε fô bvudvuu bwε bvù
 Nyo' se ké no gayte ê
 bonyii bodvu le,

‘Ke ben nu bonyii bem ke’,
 nu ε bó nu ke eteηe wase bó le,
 ‘Boom bo Nyo' wvú keηke
 nshii le.’”

²⁷ Yesaya wvú wee ntum
 Nyo' to nu ε no beele ten
 ekume bonyii bo Isael gayte
 le,

“Naa no bonyii bo Isael cim
 duule

naa diεweε monsheem mo
 ê joo yi baay e,

nu ε bò nu ke eboy nu ke nen
 caan.

²⁸ Fì nu le Nyo' nu ke enε esεε
 elan ηγεw

yì ekole ke nshε le kecii kan
 mwaan emεse lo fiεε
 ficii.”

²⁹ Ε wvú wvú Yesaya to yuu
 wase jeme le,

“Ε è to baa nu le Tata Nyo'
 wvú keηke Mvunγay
 Mvunciim

ebawce boom ê kfuu
 disεεbeene le,

tu beene be ε tu wase diεweε
 kelaante kè Sodom e,
 noo diεweε kè Gomola le.”

Ε bonyii bo Isael tun je yi
 bonyii keηke keebii dvú keenu
 teytey ê Nyo' ejise

³⁰ No fì nu nonεn, è nulo é
 beene emum egay le la? Ε
 nulo é beene egay le bonyii
 bò yaa nu ke Bojuu bò to baa
 momte keenu teytey ê Nyo'
 ejise nu wase keseen teytey ê
 Nyo' ejise nje fitele fi bó lese
 yì ye le. ³¹ Geenεn, ε bonyii
 bo Isael bò to momte keenu
 teytey ê Nyo' ejise bii ê je yi
 bonci gomte le to baa eghan
 enu teytey ê wvú ejise ke. ³² Ε
 è to nu nje la? Ε to nu njefo ke
 bó yaa to momte bii ê je yì le
 bó elese ε è nu fitele yì Nyo' le
 ke. Bó to kpwaake le fiεε fi gee
 ε wee nu teytey ê Nyo' ejise nu
 lemme dimew di mwεten gee.
 Ε bó ge nonεn mum bayten yì
 te le. ³³ Tε din nu di bó san
 ekume dí le,

“Ben etaa eyεn, me ηγεεle te ê
 kelaante kè Sayon e,

ε è nu te di bonyii nu ke
 ebaytene yì dvú le.

Ε nu kemaan kè bonyii nu
 ke egbwekene yì dvú
 le.

Geenεn, é wee lese fitele
 yì ye le, wvú saa ke
 ewuunen ke.”

10

¹ Boom bo bwεεm e, fiεε
 fì me nshieele bò fitele fiem
 ficii, noo bunle yem ê Nyo', nu

le bonyii bem bo Israael ban ke eboy. ² Fi ee fi me ηkee, ε è nulo é me enjeme nu le, bó κηηke naa shiee wvu baay fô Nyo' le. Geenεn ε bó yaa kee ke je yi leη yì bó ebiù wvú le jó κε. ³ No bó baa kee je yi Nyo' joo le wee ké no nu teytey ê wvú εjise jó, bó ε mum ε no gomte wase keegeε yibo je, ε fanε yaa bvuu nya bikuu bibole keebii yiyε je yi Nyo' joo le wee nu teytey ê wvú εjise jó le κε. ⁴ No Klistu to toε wase, ε je yi bonci yì bonyii to bii dvú keenu teytey ê Nyo' εjise mum ka, wvu le keenu teytey ê Nyo' εjise keseen enù wase keelese fitele yì Klistu le.

Mboyma nu ε to fô wee tfuu le

⁵ Muses to nu ε saη ekumε je keenu teytey ê Nyo' εjise yì bii ε è nu bonci le le, “Wee wvù gee no bonci gayte nu ke ecee nje wvú geele bonci bodvu bocii.” ⁶ Fi ekumε je yi le wee nu teytey ê Nyo' εjise bii fitele fi wvú lese yì ye le nu ε bó ε saη le,

“Fo wo ebiitè ê fitele fiew e le laa è nu eben yεε fowe le?”

Fì nu le laa è nu eben yεε eto bô Klistu le. ⁷ Ke nεε le,

“Fo wo ebiite le laa è nu ebow yεε wonj bonkfu le le?”

Fì nu le laa è nu ebow yεε eto bô Klistu le. ⁸ Geenεn fì jemyi le la? Fì jemyi le,

“Diεw Nyo' nu naa mbew yo le.

Yì nu diuw wo le, noo ê fitele fiuw e.”

ε è nu yì yì bese fewci ekumε keelese fitele yì Klistu le. ⁹ ε wo jeme bô diuw wo le Jisos nu Tata, ε bee fô fitele fiuw e le Nyo' to nu ε bvuse wvú yì kpwe le, é wo ke eboy. ¹⁰ Fì nu nonεn njefo wee beηε ε è nu bô fitele fiew ε Nyo' se jo wvú le wvú nu se jay. ε wee jemyi ε è nu bô diuw we ε Nyo' se boyse wvú. ¹¹ Nwa' Nyo' jemyi le,

“Ke wee wvù nu ε bee wvú le nu ke eκεηke ken'wuumen κε.”

¹² Ben ekeè le κε ke jεεy jεεy nu dvú enteleη jo wee Juu bô wee wvù yaa nu κε wee Juu κε. Tata wvù nu Tata bonyii bocii nu κε mwaan. ε wvú ké no yen'yi can ye nyaa mwεεm ê wee tfuu wvù beele fô wvú le. ¹³ Fì nu no bó saη ê Nwa' Nyo' le le,

“Wee tfuu wvù beele teηε diee di Tata le, nu ε wvú nu ke eboyse wvú.”

¹⁴ Geenεn è nulo é bonyii eghan nεε se no beele teηε wvú se bó nu ε lese fitele yì ye le? ε è nulo é bó eghan nεε se lese fitele yì ye le se bó ke nu ε yuw wase ekumε wvú? ε bó nulo eghan nεε se keeyuw se wee nfewce wvú efewce ekumε wvú ê bó. ¹⁵ ε è nulo é bonyii eghan nεε se gen efewci se bó nu ε tum bó? Fì nu ε bó ε saη le,

“Bonyii ké yuuke ncín bikaa bi wee wvù too bô saaka wvù jee,

no yuuke njonj baay.”

16 Geenɛn, kɛ bonyii bo Is-
lael bocii nu ɛ bee wase saaka
wvù jee wvun e kɛ. Kɛ lɛɲlɛɲ
no Nɲwa' wee ntum Nyo' wvù
Yɛsaya jemyi lɛ,

“Tata, è nu yɛɛ dvù wvù nu
ɛ bee saaka wvù bese
fewci le?”

17 Fí ɛ mum ɛ no nu lɛ keelese
fitele yí Klistu le nɛn'yi yí fiɛɛ
fi wee nu ɛ yuw e. ɛ fiɛɛ fi
wee yuw nɛn'yi fô fi bó fewci
ɛkumɛ Klistu le. 18 Mɛ ɛ mum
ɛ no mbiite lɛ laa bó to baa
yuw ɛ? Kɛɛɛy bó to nu ɛ yuw.
Nɲwa' Nyo' gayte lɛ,

“Diɛw yibo to nu ɛ gɛn yí ɛkolɛ
ke nshɛ le kecii,

ɛ njeme wvubo gɛn buy yí
ɛbuw ɛ wonj e ecii.”

19 Mɛ ɛ mbvuu ɛ no mbiite lɛ
laa fí nu lɛ bonyii bo Islael to
diao yuw, fanj yaa yuw ntay
ɛ? Muses to nu ɛ yaw gay lɛ
Nyo' gayte lɛ,

“Me nu ɲke enge é kendonj
ebene ben bô ketum

ke bonyii bo ɛcici le,

enje é shém eton'yi ben bô
ketum ke bonyii bò nu
biyuɲ e.”

20 ɛ Yɛsaya bvuu jeme lo sɛ
nfan lɛ Nyo' gayte lɛ,

“Bonyii bò se baa egomte me
nu bò nu ɛ yɛn me le.

ɛ me ɛ nduɲɛ ɛkolɛ kem ê
bonyii bò se baa ebiite
me kɛ.”

21 Geenɛn fi ɛkumɛ bonyii bo
Israel nu ɛ Nyo' to gay lɛ,

“Èdiuw ɛcii nu kɛ no me nshee
ɛ me ɛ nɛke can keen-
fiisen bonyii,
geenɛn ɛ bó tɛmyi kɛ ɛ è nu
bikuu gene ê yibo je le.”

11

*Kɛ Nyo' baa mum ma wa lo
bonyii bo Islael kɛ*

1 Mɛ ɛ mbvuu ɛ no mbiite
lɛ laa Nyo' nu ɛ ma wa lo
bonyii bew ɛ? Kɛ è nu nonɛn
kɛ! Me kebeɛ nu ɛ me nu wee
wvu Islael. Me nu waa yew
Abla'am, ɛ me mbuy ê kfuu di
Benjamin e. 2 Kɛ Nyo' baa ma
wa lo bonyii bew bò wvù to
cawɛɛ wase ɛ è bɛɛ lo kɛ. Kɛ
ben kee fiɛɛ fi Nɲwa' Nyo' jemyi
ɛkumɛ Elayja no wvù to beele
fô Nyo' le ɛkumɛ fiɛɛ fi bonyii
bo Islael to gee le? 3 Wvù to
beele gayte ê Nyo' lɛ,

“Tata, bó nu ɛ yuwye wase
bonyii buw bo ntum e,

ɛ sâw bitanj biuw bi ncese le.
ɛ sheke kɛ wase me maanj,
ɛ bó bii wase tɛn me le
keemɛɛ.”

4 Wvù to beele nonɛn ɛ Nyo'
tfuse ê wvù lɛ la? Wvù to nu
ɛ tfuse ê wvù lɛ,

“Me nu ɛ ɲgɛɛ bonyii bò è nu
bem ɛ bó nu bontfuke
bosooshwiɲ (6,000),

ɛ bó ke baa tum wase nvuu
fwe dvu Baal * kee-
bunle fó kɛ.”

5 ɛ nu kɛ lɛɲlɛɲ no fí nu ke-
few ke keseen kin e. Bonyii
bomew nu kɛ naa dvù Islael
caan bò nu ɛ shɛɛ bò è nu bo
Nyo' le. ɛ boban nu ɛ wvù caw
nje fitele fiew fi jee fô bó le.

10:17 Jon 17:20 10:18 Mben 19:4

Yɛsa 65:1; Lum 9:30 10:21 Yɛsa 65:2

Fili 3:5 11:2 11:29; Mben 94:14; Yɛli 31:37

Baal wvun to nu fimooso. 11:5 9:27

10:19 Dito 32:21; Lum 11:11 10:20

11:1 Lem 22:30; 2Kol 11:22; Gal 1:13-14;

11:3 1Bfn 19:10, 14, 18 * 11:4

11:6 4:5; Gal 3:18

⁶ Ɛ è fɛn nu ɛ wvú to caw nje fitele fiew fi jee, tu kɛ è bvuu nu nje lemme dimew ɛ bó to ge kɛ. Ɛ è to nu nje lemme dimew ɛ bó ɛ ge, tu kɛ è nulo é ebvuu enu ɛ è nu fitele fi jee kɛ.

⁷ Fiɛɛ fi me ngayte nu ɛ la? Fí nu ɛ bonyii bo Israel nteen to baa ghan enu teytey é Nyo' ejise no bó to gomte kɛ. Ɛ to nu kɛ bonyii bò Nyo' to cawɛɛ bò to nu ɛ ghan kɛɲkɛ je keenu teytey é wvú ejise. Geenɛn, ɛ Nyo' ge ɛ mvuntelem mvu kebesɛ ke bonyii le tɛme ghaw mɛy nonɛn. ⁸ Fifin nu no bó to saɲɛɛ ɛ,

“Nyo' to nu ɛ ge ɛ bó no funfunje,
ɛ ejise ɛbo fanje yaa ebvuu eyene mwɛɛm e kɛ,
ɛ bitem bibole yaa yuuke mwɛɛm kɛ.
Bó ɛ no nu kɛ nonɛn ɛ to ɛ buy ɛbɛn e.”

⁹ Ɛ Dawe to nu ɛ jeme tɛn le,
“Nyo' ege é mwɛɛm mvudien mvù bó diee yuuke njon

enjim bó diɛwɛ lawe le,
ebvuu ekoo bó diɛwɛ ketam e.
Mvù etu fiɛɛ fi nu esɛn lo bó etufe,
é emum enu nlawma gee di-bole.

¹⁰ Nyo' ege é ejise ɛbo ejiiim wvu ɛ fo bó eyenè lo mwɛɛm e kɛ.
Wvú ege tɛn é jím yiibo enjgvuushɛ emɛy lo nonɛn.”

¹¹ Me ɛ no mbiite ɛ laa è fɛn nu ɛ bonyii bo Israel to baytene nɛn keegbwe emɛy

lo fokuse ɛ? Kɛ è nu nonɛn kɛ. Kebefɛ kè bó to gee to nu ɛ kaa to lo bô mboyma fô bonyii bò yaa nu kɛ bo Israel e, wvu ɛ bonyii bo Israel ebenè kendonj. ¹² Ɛ è fɛn nu ɛ kebefɛ kè bó to gee to nu ɛ kaa to ɛ è nu bô bvujonkɛ yí nshɛ le, ɛ ngbwe wvù bó to gbweɛ to ɛ è nu bô bvujonkɛ fô bonyii bò yaa nu kɛ bo Israel e, tu bvujonkɛ bvù nu ke enu seke bonyii bo Israel bocii ɛ bee Klistu le nu ke enu nɛɛ?

Fo bonyii bò yaa nu kɛ bo Israel emum ekfune gvuw bó bonyii bo Israel kɛ

¹³ Me ngomte keenjeme ke-seen ɛ è nu é ben bonyii bò yaa nu kɛ bo Israel. No me nu waa ntum Jisos fô bonyii bò yaa nu kɛ bo Israel e, me ɛ mum ɛ no njoo lemme diem ɛ è nu fiɛɛ ɛ fi kuuke. ¹⁴ Ɛ me ngee nonɛn wvu ɛ me enje é Bojuu bosɛɛ ebenè kendonj, é fí ekum bó le, é bomew bó le ke eboy. ¹⁵ Ɛ è fɛn nu ɛ Nyo' to dioo ma bonyii bo Israel ɛ fifin ge ɛ bonyii bomew yí wonj e kase tu fiɛɛ fimwaanj bô bo Nyo', tu è nu ke enu seke wvú ɛ kase ɛ fiɛn bó, é fi nu nɛɛ? Fí nu ke enu lo diɛwɛ seke wee ɛ kpwe ɛ kase ɛ buy yí kpwe le. ¹⁶ Ɛ wee guse bvulɛm ɛ baa sâ' dvú é Nyo', tu bvulɛm bvudvu bvucii nu enu wase bvú Nyo' le. Kete ɛ no nu ɛ gɛɲ yidvu nu yi Nyo', tu tíɛw kete kedvu nu enu tɛn yi Nyo'.

¹⁷ Geenɛn, é è fɛn nu ɛ tíɛw kete yimew nu ɛ bó to faashe

lanjye mum jo wase ε è nu ben bò nu kete ke Olif e ke ekow, to shfuwye yî kete ke Olif kè bó yele lo le fò tíew yimew ye to nɛn'yεε, wvu le ben ekɛɲke tɛn joo yì nɛn'yi yî kete kedvu le,¹⁸ tu kɛ ben kɛɲke keekfune gvuw ben ε bo tíew yidvu ye kɛ. E ben kfune gvuw ben ε bó, é ben no kumyì le ben nu kɛ lo tíew. E è yaa gee ben ε gɛɲ sɛ nu dvú kɛ. E gee gɛɲ ε ben sɛ nu dvú.¹⁹ E nulo é wee mvu ben e enɛ ejemyi le, “Kɛ bó to faashi tíew keeshfuw ε è nu me fò.”²⁰ E nu keceey. Bó to faashi bó lanjyi njefo kɛ bó to kɛɲke mbee kɛ. Ben ε no nu fò tɛmyi nje fitele fi ben lese yî Klistu le. Nonɛn, fo ben emum ebensee ye kɛ. Ben enù nfan nfan.²¹ Ben ekeè le é Nyo' nu sɛ wvú to nu ε bawcɛ tíew kete kè bó yele lo kiɛ, tu kɛ è nulo tɛn é wvú ke ebawcɛ ben kɛ.²² Ben etaa le eyɛn le Nyo' kɛɲke fitele fi jee baay bvuu kɛɲke tɛn fitele fi cewcew e. Wvú ké no cewcewe bó bonyii bò nu ε gbwe, geenɛn dunɔi fitele fi jee fò ben e fɛn é ben nu ε mɛy ε no bii ê je ye le. E fuw kɛ nonɛn, tu wvú nu ke efaashɛ tɛn ben elanj.²³ E dioo tu fò bonyii bo Israeɛ e, é bó kumene lo ε no kɛɲke mbee, é Nyo' ekase ejo bó eshfuwye yî kete kiɛ le, njefo è nu fiεε ε Nyo' kɛɲke mvunɔay keekase ege.²⁴ Ben ekeè le, é ben nu tíew ε bó to faashɛ yî kete ke Olif e kè kuu ε è nu ekow, to shfuwye yî kè bó yele lo le, ε

è nu fiεε ε fí yaa kɛɲke keenu nonɛn kɛ, tu kɛ è nulo é bó ekase ejo tíew yì è nu yi kete kè bó yele lo yì bó to faashɛε wase ekase etfuushɛ yî kete kedvu le efey lo nonɛn e?

Nyo' camte shen fò wee tfuule

²⁵ Boom bo bwεεm e, me ɲgomte le ben ekiεε keceey kin kè nu ê nnyile le, wvu le fo ben ke enɛ ebensee ye le ben feefene baay kɛ. Fí nu le ekole kè tɛmyɛn nu ε to fò bonyii bo Israeɛ e nteen. E bó nu ke etɛmyi kɛ bikuu nonɛn eɛn ebuy seke bonyii bò yaa nu kɛ bo Israeɛ bocii bò nu keeley ɲgoo bonyii bo Klistu le ε ley wase.²⁶ Fí nu ke edioo ε kooy nonɛn, é bonyii bo Israeɛ bocii emum eboy. E nu fí fi bó to saɲεε ε Nyo' gayte le, “Wee wvú nu ke ebvuse bonyii ɲɔew e nu ke ebuy Sayon.

Wvú nu ke ebvuse gee di befe ê kfuu di Yakow e.

²⁷ E fifin nu monkan mò me nu ɲke ɲgbwo bee bó seke me ε ncake bibefe bi-bole.”

²⁸ E keba ke saaka wvú jee wvu Nyo' le nu ε bonyii bo Israeɛ nu bonyii bo bvuban e fò Nyo' le nje yene. E dioo etu ê keba ke ncaw wvú Nyo' to cawεε wase bó le, nu ε bonyii bo Israeɛ nu lo fitele fiew nje monkan mò wvú to gbwolεε bó bo'icee cee bó.²⁹ Fí nu nonɛn njefo é Nyo' nya wase nnya ê wee, wvú saa ebvuu ekase efi kɛ, é wvú tɛɲe wase

12

wee, wvú saa ebvuu ekase ecine wvú le ke. ³⁰ No ben bonyii bô yaa nu ke bo Israe! to shee nu yaa yuuke Nyo' le ke, geenε ε no nu keseen ε wvú ε cam wase shen fô ben e njefo bonyii bo Israe! baa eyuuke wvú le ke, ³¹ è nu ke lenlen no bó ten baa eyuuke Nyo' le keseen wvu le shen yì wvú cam fô ben e ege é wvú ke ecam ten shen fô bó le. ³² Fiεε fi nu nu le, Nyo' nu ε lese bonyii bocii yî ncaw ekole kè temyεεn e, wvu le è nelo é wen ecam shen fô bó le bocii.

Mbense enù fô Nyo' le

³³ O, ben etaa eyen, bvukuke bvù è nu bvu Nyo' le nu naa lo bvu baay, ε bvufee bwew nu naa lo ten bvu baay, ε mwεεm mvù wvú kee nu ε wvú kee naa lo ten baay! Ke è nulo é wee ekiεε je yì wvú kpwanšene mwεεm jó ke. Ke è nulo é wee ekiεε je yì wvú gee mwεεm mwew jó ke. ³⁴ Fifin nu no bó sanεε é Nwa' Nyo' le le, “É nu yeε dvú wvù kee ηkpawwεε Tata? É è nu yeε wvù nulo etefe wvù?” ³⁵ É nu yeε dvú wvù ke nu ε nya wase Nyo' bô fiεε wvu le Nyo' ke ekase elaw wvù?” ³⁶ Mwεεm mvunciim nε fô wvù le. Mwεεm mvunciim fey can ye le, ε mwεεm mvunciim nu nje ye. Mbense enù fô wvù le sekicii se ηka. Fí enù nonen.

Ben enya bikuu binen ê Nyo'

¹ Boom bo bwεεm e, no Nyo' nu ε cam wase shen fô beene le, me ε mum ε no ηkule can le ben enya bikuu binen ê Nyo' diεwε mwεεm mvu ncese le mvù beε mvuyuum yuule ε Nyo' ε bee le. Fifin nu je yì len fô ben e keebunlee Nyo' jó le. ² Fo ben ebii mwεεm mvù bonyii bo yì nshε le fen gee ke. Ben ecine é Nyo' enyaa ben bô bonkpawwεε bô bofε, é bó ekumene ben. É ben gee nonen, é ben emum ekiεε keeyeese kee fiεε fi Nyo' shieele, fi è nu fi jee, ε Nyo' ε bee dvú, ε fí ε jon wvù le ε gen ε mεse.

³ Me diεwε wee wvù Nyo' nu ε buw e, nu ε me ηgomte keengay ê ben bocii le, fo wee ekpwawci ekume ekole kew le wen nu fiεε fimew fele fiεε fi wvù nu ke. Wee ekpwaakè ekume ekole kew ê je yì len e. É wee ekpwawci bii nfew mbee wvù Nyo' nu ε nya é wvù le. ⁴ Beene kee le ye wee nu yimi-aan, kenke biba jεy jεy, ε biba bidvu kenke lemme jεy jεy. ⁵ É nu ke lenlen no beene nu. Naa no beene cim nu nteen, nu ε beene nu ye mi-aan yì Klistu le. É wee mvu yaa nu fô ekole kew e maan ke. ⁶ Beene kenke nnya jεy jεy bii je yì Nyo' nu ε buw beene jó le. Beene emum el-emptè dvú. É nnya wee nu keeteete ntum Nyo', é wvù no

teetè bii nfew mbee wvù Nyo' nu ε nya ê wvù le. ⁷ Ε nnya wee nu keelemte fô bonyii le, é wvù no lemtè fô bó le. Ε yi wee nu keeyεεyi bonyii, é wvù no yeεyi. ⁸ Ε nnya wee nu keeyvuwse mvuntelem mvu bonyii le, é wvù no yvuwsè. Ε yi wee nnya nu keenyaa mwεem ê bonyii, é wvù yene can ye. Ε yi wee nu keetaale fô bonyii le, é wvù no taalè fô bó le bô fitele fiew ficii. Ε wee nu ε ye nnya nu keecamte shen fô bonyii le, é wvù no camtè yuuke njon.

Nkone wvu keceey

⁹ Nkone wene keηke keenù wvu keceey. Ben ebanè fiεε fi befe, leemè ε è nu yî fiεε fi jee le. ¹⁰ Ben ekonènè bikuu binen bô fitele ficii diεwε boom bo bwee wan e. Ben efelè naa lo bonyii bocii yî n'wvum wvù ben nyaa ê bonyii le. ¹¹ Fo ben egeè ηgoy κε. Mvuntelem mvunen eyvuwsè sekecii ε ben lemte lemme di Nyo' le. ¹² Ben elanlanè yî fiεε fi ben taale fwe yî dvù le kee le ben nu ke ekeηκε le. Ben ekuulè shém yî bongew e. Ben enù yî bunle le sekecii. ¹³ Ben eficì bonyii bò è nu bo Nyo' le bò fuute. Ben efisenè botolo yéw yene le taale fô bó le ntay.

¹⁴ Ben elekè le Nyo' elan ε è nu kembonen yî bonyii bò

bone bikaa ê ben ejim e. Ben elekè ε è nu kembonen fô bó le. Fo ben elekè le eto lon fô bó le κε. ¹⁵ Ben elanlanè ben ε bonyii bò lanlanè, enù yî yii le ben ε bonyii bò nu yî yii le. ¹⁶ Ben eceè yî fiεε le fimwaan. Fo ben ebenseè ye κε. Ben ekoolè nsán ben ε bonyii bo ncεw ncεw. Fo ben ejò le ben kee mwεem fele no ben kee κε.

¹⁷ Fo ben etfuusè kebefε bô kebefε κε. Ben ekeηke ηkpawce keegeε ε è nu mwεem mvù bonyii bocii yene le è nu mvù jee. ¹⁸ Ε je nu dvù, no ben yene, é ben no momtè keecee yî nyεkeey e ben ε bonyii bocii. ¹⁹ Nsáa γεm shém, fo ben eyuu emomtè naa lo keetfuisse εnvuke κε. Ben ecine dvù é Nyo' ke edunce shém ye yî ffuuke ê bó. Ε nu fi fi bó nu ε san le,

“Εnvuke nu ε è keηke me keent-fuse.

Ε nu me wvù nu ηke enlaw bó.

Fifin gayte Tata Nyo'.”

²⁰ Fì è nulo é ben egeè nu fin fi bó san ê Nwa' Nyo' le le, “Ε jen yuu wee wo bvuban, é wo nya fiεε ε wvù die. Kendon ε no yumte wvù, é wo nya fiεε ε wvù wu. Ε wo ge nonen, é ken'wuumen enu fô wvù εfa.” ²¹ Fo ben ecine é kebefε eso ben κε. Ben esoò lo kebefε bô mwεem mvù jee.

12:7 Lem 6:1-3; 2Kol 9:5, 7 **12:9** 2Kol 6:6; 8:24; 1Tim 1:5; 1Bi 1:22; 1Kol 13:4-7

12:10 14:15; Jon 13:14-15; Gal 5:13; 6:3, 10; Efe 4:2; Fili 2:2-3 **12:11** 8:9; Gal 5:25; Mwm 3:15 **12:12** 5:2-3; 8:24-25; Mat 24:13, 22; Luk 18:1; 1Kol 10:13; 1Tes 2:14 **12:13** Gal 6:10; Ibu 13:2 **12:14** Mat 5:44 **12:15** Job 30:25; 1Kol 12:26;

2Kol 11:29 **12:16** Bηgn 3:7; 1Kol 1:10-11, 19-20, 27-28; 8:1 **12:17** Bηgn 20:22;

1Kol 6:7; 1Tes 5:15; 1Bi 3:9 **12:19** Dito 32:35; Mat 5:39 **12:20** Bηgn 25:21-22; Mat 5:44

13

*Beene eyuukè bonyii bò
kenjke mvungay mvu sa' le*

¹ Wee tfuu kenjke keeyuukè bonyii bò kenjke mvungay mvu sa' le, njefo ke mvungay nu dvú se mvú ne fô Nyo' le ke. Boba bò saake nu ε è gεke Nyo'. ² Fí ε mum ε no nu le é wee dunçi ekole kè temyεen ê bonyii bò kenjke mvungay mvu sa' le, tu mweten dunçi ε è nu ê bonyii bò è gεke Nyo'. E bonyii bò dunçi ekole kè temyεen teje ε è nu ηgew yí bikuu bibole. ³ Ben ekeè le bonyii bò saake won nu ε bonyii bò kenjke kenje kè jee yaa ké no fane bó ke. E ké no fane bò befe kenje. E wo shieele le ke wo nu efane bonyii bò kenjke mvungay mvu sa' le, é wo mum no geè le fiεε fi jee, é bó emum ebensee wo. ⁴ Wee wvù saake bonyii nu ε wvú lemte ε è nu fô Nyo' le le bonyii eceè ntay. Geenεn, é wo ne ε no gee fiεε fi befe, é wo mum no fane wvú, njefo ke mvungay mvù bó nya ê wvù keeleese bonyii yí ηgew e nu mvu εcici ke. E nu wee lemme wvu Nyo' wvù dunçi shém Nyo' yí ffuuke fô bonyii bò gee mwεem mvù befe le. ⁵ Nonεn ben kenjke keeyuukè bonyii bò saake won e, ε è yaa nu ke le njefo ben fane shém Nyo' yí ffuuke ke. Ben eyuukè ten wvu le fo fiεε enu dvú fi esaake ben fô fitele le

ke. ⁶ E neε fiεε fi gee ε ben se laanke ten shile, njefo bonyii bò kenjke mvungay mvu sa' le lemte ε è nu fô Nyo' le, ε bó ε nya kefew kebole kecii yí lemme didvu le. ⁷ Ben enyaà fiεε ficii fi ben kenjke keenya ê wee tfuu. E è nu shile keelan, é ben lan. E è nu keelaw mwεem mvù ben kenjke keelaw, é ben law. E è nu wee wvù ben kenjke keefane wvú, é ben no fanè. E è nu wvù ben nu enya ε è nu n'wvum ê wvú, é ben nya.

Ben ekonenè bikuu binen

⁸ Fo wee ekenkè naa lo fioo bô wee mvu efey fioo yí è nu kenkonεn ke. Ben ekeè le, é wee koonjke wee mvu, tu wvù nu ε gεε wase bonci bocii. ⁹ Bonci bo Nyo' le bò gayte le, “Fo wo ejan kpweεe wee, fo wo eyu wee, fo wo econ bvucon, fo wo edewkenè ejise ke,” naa noo nci wvù la, nu ε bó ε taashε yí nci wvù gayte le, “E koonkè waa bwoo no wo koonjke ekole kuw” e.

¹⁰ E wee koonjke wee mvu, wvù saa ebvuu ege naa lo fiεε fi befe bô wvù ke. Nonεn é wee koonjke wee mvu, tu wvù nu ε gεε wase bonci bocii.

¹¹ Ben egeè mwεem mvun nonεn kee no kefew nu wase keseen. Kefew nu ε kí ε kocεn wase fô ben e keekamse. Ben ekamse njefo kefew kè Nyo' nu eboyse beene nu wase nceencee fele no kí to shee

nu seke beene to lesεε fitele yî Jisos Klistu le. ¹² Entañ kaa wase, ε ekfun yuule wase too. Beene emum elañ gee di εjiwε le, ejo wase ε è nu gee di n'yuule diεwε mwεεm mvu jem e. ¹³ Beene eceè nce wvù kenke n'wvum diεwε bonyii bò læne emvunsheen e. Fo ben ediekenè, wukene gee diεwε bwé le kε. Fo ben ewuù mbvuum ε mó kooole kε. Fo ben eceè nce nnyen kenjan noo nce nsake kε. Fo ben ewaalè waa bvuu kenke kenghew kε. ¹⁴ Ben ejo ε è nu nce Tata Jisos Klistu yî yene le. Fo ben enya naa lo bvudvuu ê nyam ye wvu le ben egee mwεεm mvù befe mvù yî shieele kε.

14

Fo wee esaakè wee mvu ke

¹ Ben efiisenè bonyii bo wεεyi yî mbee le ê ben ente. Fo ben ε boba bonyii ebeeke ε è nu mbew yî mwεεm mvù bó kpawci le è nu mvu len keege le kε. ² Wee mvu nu ε wvù benje le è nulo é wen ediee fiεε ficii. Geenε ε wee mvu wvù mbee we wεεyi nu ε wvù diee kε fiew ε è nu mbáse yî bó keeke lo. ³ Fo wee wvù diee fiεε ficii yaa nyaake, enyεnsè wee wvù nyaake kε. Fo wee wvù nyaake, esaakè wee wvù diee fiεε ficii yaa nyaake mum sumtene lo nsaw we kε, njefo bó bocii nu ε Nyo' ε fiisen bó. ⁴ ε nu wo wvù yε keesaake

wee lemme wee mvu mum sumtene lo nsaw we? ε kenke cee ekole we keeke eyen laa waa we lemme leeme ntay nuu wvù gbwee lo le. ε wvù nu ke eleem we, njefo Tata nulo eleke wvù we é wvù eleem ntay. ⁵ Wee mvu nu ten dvù wvù joo le εdiuw yomew nu yo baay baay ê yomew e. ε wee mvu joo fiew le εdiuw εcii nu ke lenlen. Fiεε fi nu, nu kε le fo wee ekεnkε kemañen ê ηkpawce we le yî fiεε fi wvù leeme yî dvù le kε. ⁶ Wee wvù joo le εdiuw yomew nu yo baay baay gee nonen keenya n'wvum ê Tata. ε wee wvù diee fiεε ficii diee ten keenya n'wvum ê Tata, no wvù gee nonen no nyaa keyoone ê Nyo'. ε wee wvù nyensee keediee fiεε ficii nyensee ke ten keenya n'wvum ê Tata, no wvù nyaa ten keyoone ê Nyo'. ⁷ Beene ekeè le é wee nu dvù, tu kε è kenke wvù ekole kew kε. ε wvù kpwe lo, é saa ekεnkε wvù ekole kew kε. ⁸ ε beene nu dvù, tu beene nu kε beene ε bo Tata, beene é kpwe, tu beene nu kε beene ε bo Tata. Nonen, kenεε beene nu dvù, kenεε beene ε kpwe, tu è kenke kε Tata beene. ⁹ ε nu shiee wvù Klistu to kpweε kase buy yî kpwe le no nu dvù. Wvù to ge nonen wvu le wen enù Tata bonyii bocii bò bεε dvù bò bò kpweken wase. ¹⁰ Nonen, è nu nje la wvù wo saake waa bwoo mum sumtene lo nsaw we? ε è nu ten nje la

13:13 Luk 21:34; Efe 5:18 **13:14** Fili 2:5; Kolo 3:15 **14:1** 1Kol 8:1-13; 9:22; 10:23-33; Kolo 2:16, 20-22; 1Tim 4:4-5; Ibu 13:9 **14:1** 15:7 **14:2** Dan 1:8; 1Kol 10:25-28 **14:5** Gal 4:10 **14:6** 1Tim 4:3-5 **14:7** 2Kol 5:14-15; Gal 2:19-20
14:10 2:6

wvù wo nyensee waa bwoo? Ben ekeè le beene bocii nu ke eleem fwe dvu Nyo' é wvù esaw beene. ¹¹ É nu fiεε fi bó nu ε san le,

“Me wvù Tata ηgayte le, no me nu dvú,

wee tfuu nu ke etum envuw ê me ejise,

é wee tfuu ejemyi bô diuw we le me nu Nyo'.”

¹² Fí ε mum ε no nu le wee mwaan mwaan beene le keηke keeke eleem ê Nyo' ejise see no gee diuw to nu.

Fo wee ege fiεε fi waa bwee egbwe lo ke

¹³ Nonεn, fo beene ebvuu esaake wee noo wee mum sumtene lo nsaw ke. Fiεε fi beene keηke keegeè nu le wee dioo gee fiεε no yene fo enu fiεε fi ege é waa bwee ebayten yî dvú le keηεε egbwe lo ke.

¹⁴ Me ηkee naa lo, ε me ε mbee diεwee wee Tata Jisos e le ke fiεε fidien fimew nu dvú εfinefin fi nu se fi yuule lo ke. Geenεn, é wee mvu ne ε no yene le fiεε fidien fimew nu ε fi yaa yuule ke, tu fí nu enu ke nonεn fô wvù le. ¹⁵ É wo diee fiεε ε fi beete bô waa bwoo, tu ke wo bvuu dunçi keηkonεn fô wvù le ke. Fo wo ecine é fiεε fi wo diee ege é waa bwoo wvù Klistu to kpwee nje ye, egbwe lo ke. ¹⁶ Nonεn, fo wo ege é fiεε fi jee fi wo gee ke enε etu fi bó ejemyi wase le è nu fi befe ke. ¹⁷ Ben ekeè le ke bvunfon bvu Nyo' le nu fiεε fi ekumε mwεεm mvudien

bô mwεεm mvuwuun ke. É nu fiεε fi ekumε kekeηke nce wvu teyey bô wvu nyεkeey noo kekeηke nlanlan wvù nen'yi fô Keyoy ke Yuule le.

¹⁸ É wee lemte Klistu le ê yiyε je le, tu Nyo' nu eyuuke njon bô wvù, ε bonyii bensee ten wvù. ¹⁹ Beene emum ebii mwεεm mvù too ε è nu bô nyεkeey noo mvù fici beene keeyoote lo wee noo wee le.

²⁰ Fo ben ebefe bô lemme di Nyo' le nje mwεεm mvudien ke. É nu kecey le mwεεm mvudien mvunciim yuule lo, geenεn é wo diee fiεε fi nulo ege é wee mvu egbwe lo, tu è nu fiεε fi befe ε wo gee. ²¹ É nu fiεε fi jee keetun keedie nyam, keηεε keewu mbvuum, keηεε keege naa la fi nulo ege é waa bwoo egbwe lo. ²² É fitele fiuw beηe fiεε fimew e, é wo gee ε è no kee ke ben ε Nyo' bofεε. Njon wvu baay nu fô wee wvù shiee baa enu dvú fô wvù le keesaake ekole kew ke, njefo wvù gee fiεε fi wvù tomte le fí nu leη e.

²³ Geenεn, wee wvù diee fiεε keηke kemaηen fô fitele fiew e nu wase ηgew e, njefo wvù gee fiεε ε è yaa nu fi fitele fiew beηe dvú ke. Ben ekeè le fiεε ficii fi wee gee se fitele fiew nu ε bee, nu ε è nu kebefε.

15

Wee egeè fiεε fi ejeè ten waa bwee le

¹ Beene bô temyi keηke keekuulè shém bô gbwee di

bonyii bo wεεyi gbwee. Fo beene egeè fiεε ε è nu ke fi è nulo é ye ejee ke ε è nu beene ke. ² Wee mwaan mwaan beene le keηke keemomte keegeè fiεε fi ejeè waa bwee le keefici wvú ε mbee we kuu. ³ Ben keè ten le ke Jisos Klistu to gee mwεεm mvù ye ejeè ke ε è nu wvú ke. Wvú to gee fiew ε fi kooyi no bó san ε wee jemyi ê Nyo' le,

“Boncun bò bonyii nan'yi wo dvú nu ε tu yí yεm e.”

⁴ Beene kee lo le mwεεm mvunciim mvù bó to sanεε ê Nwa' Nyo' le fwele to nu keetefe beene dvú, wvu le mvú ege é beene eleemè temyi, é mvuntelem mvuseεbeene eyvuwsè yí fiεε fi beene taale fwe yí dvú le. ⁵ Me nleke le Nyo' wvú gee ε bonyii leeme temyi bvuu gee ε mvuntelem mvu bonyii le yvuwse, ege é ben eceè yí fiεε le fimwaan ben ε bonyii bocii bii no Klistu Jisos dunçi, ⁶ wvu le yí kentaashε le, é ben ebenseè Nyo' wvú nu Icee Tata wesebeene wvú Jisos Klistu yí diεw e miaan.

Ben efiisen wee tfuu lenlen no Klistu nu e fiisen ben

⁷ Ben emum efiisen wee tfuu ke lenlen no Klistu nu ε fiisen ben, é mbense egenè ê Nyo'. ⁸ E me ensee ê ben le Klistu to nu ε jo ekole kew diεwε waa lemme le fô Bojuu le keedunçe ê bó le Nyo' ké no jemyi keceey. Wvú to ge

nonen keetom ηkawma wvú Nyo' to nyaε ê bo'icee cee bó. ⁹ E wvú to bvuu ge nonen wvu le bonyii bò yaa nu ke Bojuu nelo ebenseè ten Nyo' nje shen yí Nyo' keηke fô bó le. Fifi nu no bó sanεε le,

“No fi nu nonen, me nu ηke embensee wo ente jo bonyii bò yaa nu ke Bojuu.

E me nu ηke en'yemte mbensee diee diuw.”

¹⁰ E fi bvuu nu ε bó ε san le, “Ben bò yaa nu ke Bojuu, ben elanlanè ben ε bonyii bo Nyo' le.”

¹¹ E fi bvuu nu ten ε bó ε san le, “Bonyii bò yaa nu ke Bojuu, ben ebenseè Tata.

Bitum bicii, ben ebenseè Tata.”

¹² E Yesaya to bvuu jeme ten le, “Biay mi nu ke esan ê kfuu di Jεεε le.

E è nu wee wvú nu ke ebuy esaake bitum bi bonyii bò yaa nu ke Bojuu le.

E nu yí ye le wvú bitum nu ke egeεε bvufee bvubole.”

¹³ Me nleke le Nyo' wvú beene taale fwe yí ye le, eyinšen mvuntelem mvunen bô njon noo nyεkeey no ben nu ε lese fitele yí ye le, wvu le ê mvungay mvu Keyoy ke Yuule le, é ben etaale ke ε è nu fwe sekecii yí fiεε fi ben kee le ben nu ke ekeηke le.

Shiee wvú Baul to sanεε ê je yí wvú to sanεε le

14 Boom bo bwεem e, me kebεε ηkee ntay le ben keηke naa kenje kè jee baay, ε ben ε yiηsen bô bvufee, kee ten keetefe bikuu binen. 15 Geenεn, yî mwεem mvumew e nu ε me ε nsaj ε nlooce ε ntooshε lo ben. E me ηge nonεn keenkume lo ben, ε è nu nje mbuwma wvù Nyo' nu ε buw me dvú, 16 le me enù wee lemme Klistu Jisos fô bonyii bô yaa nu ke Bojuu le. Me ηgee lemme din diεwε cee ncese le, nlemte yî saaka wvù jee wvù wvu Nyo' le, wvu le bonyii bô yaa nu ke Bojuu enù diεwε ncese wvù Nyo' nu ε bee le, ε Keyoy ke Yuule ε seyse bó ε gee bó ε no yuule. 17 Nje Klistu Jisos, nu ε è nulo é me embensee ye yî lemme di me nlemte fô Nyo' le. 18 Ke è nulo é me emom lo enjeme ekumε fiεε fimew jεεy, efey fi Klistu nu ε ge wase fele yî yem e, le bonyii bô yaa nu ke Bojuu elese fitele yî ye le ke. Bó to lese fitele bii mwεem mvù me nto njemyi bô mvù me nto ηgee le. 19 E è to nu ten bii mvunγay mvu mwεem mvù dunçi mvunγay mvu Nyo' le bô mwεem mvu diuw wvù yumεen e mvù me nto ηgee le, noo yî mvunγay mvu Keyoy ke Yuule le. Nonεn, keekew Jelusalem ekenen egen ebuy keba kè Illilikum e, nu ε me ε nlooce wase ε nfewcε saaka wvù jee ekumε Klistu jó. 20 Me nto gee nonεn, ε shiee wem wvu baay nu le me enfewci

saaka wvù jee wvun ε è nu fô bó ke baa yuw wase ekumε Klistu ke, wvu le fo me ηke ene engen en'yoote yî kenffuy ke wee mvu le ke. 21 Me nto ηgee fifin mbii ε è nu no bó to sanεε le,
 “Bonyii bô bó ke baa see wase
 é bó ekumε wvù,
 nu ke eyen keceey kew e,
 ε bonyii bô ke baa yuw wase
 ekumε wvù, nu ke ekiεε
 wvù.”

No Baul to seysee keegen

Lum

22 E se jewse lene din me bokaj e nteen fo me ento é beene eyenεn. 23 Geenεn, keeseen ke bvudvuu bvυ lemme le bvuu bεε dvú biba bin e ke. Nonεn no me nse nshee nshieele wase bilum e keento é beene eyenεn, 24 nu ε me ηkpwaake, ηkee naa le beene nu ke eyenεn seke me nfele ηgene Sbεen. Me ηkpwaake ten le ben nu ke efice me yî lene diem e keengen embuy jó, seke beene ε mooce caan, me ε n'yuw njon é ben entelen. 25 Geenεn, keseen nu ε me nu engen Jelusalem yî lemme le fô bonyii bô è nu bo Nyo' le bo jó le. 26 Me ηgene jó njefo bonyii bo mbee le bo Masedonia noo bo Akεya se nu ε no koonke keege kensuw efi bonyii bô è nu bo Nyo' le bô fuute dvú Jelusalem. 27 E to koη bó keege nonεn, ε è nu lo keceey le bó keηke keege fiεε fô bó le nonεn, njefo é bó bô yaa nu ke Bojuu nu ε keηke

wase fô mbuwma wvù fici biyoy bibole wvù è nu wvu Bojuu, tu bó kenke ten keefi Bojuu bô mwεem mvu yî nshε le fεn mvù Nyo' nu ε buw bó dvú. ²⁸ Nonεn, seke me ε mεse lemme din, ε n'yεn le fiεε fi bó suw nu ε ley can Bojuu le, é me emum enε jó, enfey jo ben, é beene eyεnεn, é me emum enjεn Sβεεn. ²⁹ ε me ηkee lo le me nu ηke endioo entoo ê ben e, entoo bô kembonεn ke Klistu le fô ben e ε kí ε yijεn.

³⁰ Boom bo bwεem e, me ηkule lo can ê ben ê diee di Tata wesebeene wvù Jisos Klistu le noo yî kenkonεn ke Keyoy ke Yuule le, le ben ebεne me le é beene etaashε ebunlee shiee le ê Nyo' fô me le, ³¹ le è nulo é me ηke embuy can bonyii bò yaa nu ke bo mbee le Judea. Beene ebunleè ten le bonyii bò è nu bo Nyo' le ke ebee lemme di me ηgene keenje Jelusalεm e, ³² wvu le é Nyo' fεn nu ε bee, é me ηke entoo ê ben e n'yuuke njon, é fitele fiem elεetene ê ben enteleη. ³³ Nyo' wvù nu Nyo' nyεkeey enù ben ε bó bocii. Fí enù nonεn.

16

Boηgayma

¹ Me ηgomte keendunεε jεme yesebeene mi yî diee nu Fueβε é ben ekiεε wvú. Wvú fici yî lemme di Nyo' le ê kentaashε ke bonyii bo mbee le ke Σεηkia le. ² Seke wvú ε

to, ε ben fiεεn wvú diεwεε wee Tata le ê je yî è nu yî bonyii bò è nu bo Nyo' le. ε fiεε nu dvú fi wvú shieele le ben efi wvú dvú, é ben fi, ekeè le wvú nu ε fi wase bonyii nteen, ε fi ten noo me.

³ Ben egay Blisilia bô Akpwila le enya ê me. ε nu bonyii ε bó ε taashε bee bó yî lemme di Klistu Jisos e. ⁴ Bó nu ε kpwe to soy wase bó nje yεm. ε nu bonyii ε è yaa mey ke me maanη wvù nyaa keyoone ê bó ke. Bintaashε bi bonyii bo mbee le bi bonyii bò yaa nu ke Bojuu le bicii nyaa ten keyoone ê bó. ⁵ Ben egay ten kentaashε ke bonyii bo mbee le kè taashi ê bó yew e enya ê me. Ben egay Abεnεtus wvù nsaa yεm shém e. Wvú to nu wee wvu fwe keenu wee Klistu wonη wvù Esia le. ⁶ Ben egay ten Maalia wvù nu ε lem wase baay ê ben enteleη e. ⁷ Ben egay Andulnikus bô Junias e bò nu bonyii bem bo wonη e, ε bó ε lem wase ncaw bee bó. ε nu bonyii bò bó kee bó ηgoo boom bo ntum e bo Jisos e. ε to yaw bó lese fitele yî Klistu le ê me le. ⁸ Ben egay ten Ambliyatus wvù nsaa yεm shém wvù bee wvú nu ε taashε yî Tata le. ⁹ Ben egay Ubanus wvù nu ε taashε bee bó yî lemme di Klistu le, egay ten Stacis wvù nu nsaa yεm shém e. ¹⁰ Ben egay Ebeles e. ε nu wee ε wvú dunεε wase le wen leeme bô Klistu tεmyi. Ben egay ten

bonyii bo yew dvu Alistobulus e. ¹¹ Ben egay 'Elodion wvù wee wem won e, egay ten bonyii bò nu ε taashε yî Tata le bò nu yew dvu Nasisus e.

¹² Ben egay ten Tilfena bô Tilfosa le. ε nu bokεne ε bó lemte lemme di Tata le. Ben egay Basis e wvù nu fitele fiem. ε nu ten kpwoon ε wvù ε lem wase lemme di Tata le naa baay. ¹³ Ben egay Lufus wvù Tata nu ε caw wee we le, egay ten bwee wvù me njoo le è nu ten bwεem e. ¹⁴ Ben egay Asinklitus bô Fligon noo Emis noo Batlobas noo Emas, noo boom bo bwee wesebeene le bò nu bô bó le. ¹⁵ Ben egay Filologus bô Julia le, egay Nelius bô jeme ye le. Ben egay ten Olimbas bô bonyii bò è nu bo Nyo' le bò nu bô bó le. ¹⁶ Ben egaynen bikuu binen e, enoεe ê ηnoεe bonyii bo Nyo' le. Bintaashε bi bonyii bo mbee le bi Klistu le bici gayte ben e.

Ntefe wvu fokemεse

¹⁷ Boom bo bwεem e, me nleke lo ben le ben eyenè ekumε bonyii bò too bô kenɣawsen jewsee ben bô n'yεeyi wvù kicine wvù bó to yεyεε ben dvú le. Ben elewtè lo boba bonyii. ¹⁸ Ben ekeè le ke boba bonyii yaa lemte ε è nu Tata wesebeene wvù Klistu le ke. Bó lemte ε è nu fô etew εbole. Bó joo njeme wvù yeke wvù è nu wvu kenλεema leεle bonyii bò nu se bó kee

fiεε dvú. ¹⁹ No bonyii bocii nu ε yuw wase ekumε ben le ben nu bonyii bò yuuke fiεε gee, me ε mum ε no n'yuuke njon bô ben. Geenεn me ηgomte le ben efefenè, ebii ε è nu fiεε fi jee le, yaa kenke kebo fô fiεε fi befe le ke.

²⁰ ε shεete wase caan é Nyo' wvù è nu Nyo' nyεkeey etufe Satan é ben eben yî dvú le bô bikaa. Me nleke le Tata wesebeene wvù Jisos Klistu ebuw ben bô kembonen kew é kí enù ben ε bó. ²¹ Timatio wvù lemte bee wvù yî fiεε le fimwaan gayte ben e. ε Lushus bô Jason noo Sosibata bò nu bonyii bem bo won e gayte ten ben e. ²² Me wvù Tetius wvù Baul jemyi ε me nsaanke ηwa' wvun, ηgayte ten ben e ê diee di Tata le. ²³ Gayus wvù me wvù Baul cee ê wvù yew, ε kentaashε ke bonyii bo mbee le kecii ke fen taashi dvú gayte ben e. ε Elastus wvù nu wee ntfu wvu ê kelaante kin e, bô waa bwee wesebeene wvù diee nu Kpwatus gayte ten ben e. ²⁴ [Tata wesebeene wvù Jisos Klistu ebuw ben bocii bô kembonen kew é kí enù ben ε bó. Fi enù nonen.] *

Mbense enù fô Nyo' le

²⁵ Mbense enù fô Nyo' le. ε nu wvù wvù nulo ege é ben etemyi ntay bii no saaka wem wvù jee jemyi. Saaka wvù jee wvun nu wvù me nfewci ekumε Jisos Klistu. Wvù to

16:13 Mak 15:21 **16:16** 1Kol 16:20; 2Kol 13:12; 1Tes 5:26; 1Bi 5:14 **16:17** Mat 7:15; 2Tes 3:6; Tay 3:9-10; 2Jon 10 **16:18** Fili 3:19; Kolo 2:4 **16:19** 1:8 **16:20**

1:7 **16:21** Lem 16:1 **16:23** 2Tim 4:20 * **16:24** Ke bonwa' bo boyvuun nteen bò bó to yawεε san diεw Nyo' jó kenke kencim kin ke. **16:25** Efe 1:9; 3:4-5; Kolo 1:26

shee nu kenyile ke fiεε le ε
 bó to nyile ε è bεε naa lo
 bvuyvuum e, ε keseen nu
 ε bó ε duηce wase ê beene.
²⁶ Kinyile kin nu ε bó ε duηce
 wase. Mwεεm mvù bonyii
 bo ntum Nyo' le to saηεε nu
 ε ge wase kí ε buy εmwa fô
 bitum bicii le. Nyo' wvù mεy
 lo nu wvù gayεε le bó eduηce
 ê bitum bicii wvu le bó elese
 fitele yî ye le eyuuke wvú le.
²⁷ Mbense enù sekecii fô Nyo'
 wvun wvù è mεy ke wvú wvù
 feefene le, fele yî Jisos Klistu
 le. Fí enù nonεn.

**Nwa' wvu fwe wvu
Baul to saŋεε ê
kentaashe ke
Kol en
Fiεε fi nu ê Nwa'
wvu Kol en wvu
fwe wvun e**

Kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Kolen nu ε è to kew Baul. Wvú to saŋ nwa' wvu fwe wvun keetefe bó ekume fitele fi bó lese yí Klistu le noo mwεem mvumew ekume Klistu. Kolen jan to nu bvudvuu ε way dvúnte lo jó, ε bonyii bo jó bensee ye ekume nce woŋ wvubo, ε fiεε fi ekume nnyen kenjan nu ten jó baay, ε bó ten bunlee bonyo' nteen. Baul yam ε jeme ê nwa' wvun e ε è nu ekume mwεem mvù yaa jee ke mvù to kooyi entelen jo bonyii bo mbee le. Keba ke 13 nu kè dunçi le kenkonen nu nnya Nyo' yì fele lo nnyá cii. Keba kedvu kin yen'yi le è nu kè bonyii baay kee ê nwa' wvudvu wvun e.

Bikuu bi mwεem e ê nwa' wvun e

1:1-9 Kenkewce

1:10-4:21 Kenkawsen entelen jo kentaashe ke bonyii bo mbee le

5:1-7:40 Ekume nce nnyen kenjan noo nce kpwoon bô dweese

8:1-11:1 Ekume bonyii bo Klistu le bô ekume bò yaa nu ke bonyii bo Klistu le

11:2-14:40 No è nulo é kentaashe ke bonyii bo mbee le egeè mwεem bô je yì bó ebunleè jó

15:1-58 Bonyii bo mbee le nu ke ebuy yí kpwe le no Jisos to buyεε

16:1-4 Nnya yì bó to nyaa keefi bonyii bo Klistu le bo Judea dvú

16:5-24 Nseyse wvù Baul to gee noo kemese ke mwεem e

¹ ε nu me wvù Baul wvù Nyo' to cawεε no wvù shieele le me enù waa ntum Klistu Jisos. Me nu bee Sostenes wvù waa bwee wesebeene.

² Nwa' wvun gene fô kentaashe ke bonyii bo Nyo' le bo Kolen bò wvú nu ε taashe bô bo Klistu Jisos, ε baa ε gee le. Nyo' to caw ben le ben enù bonyii bò è nu bew, no bonyii bocii bò tenje diee di Tata Jisos Klistu le mondvuum monciim e nu. Wvú nu Tata wesebeene lenlen no wvú nu wvubo.

³ Nyo' Icee wesebeene bô Tata Jisos Klistu ebuw ben bô kembonen, ebvuu enya ben bô mvuntelem mvù leetene.

ε Baul nya keyoone no Nyo' nu ε buw bonyii bo Kolen

⁴ Me nké no nyaa keyoone ê Nyo' sekecii nje ben, njefo wvú nu ε buw ben, no ben nu ε taashe ben ε bo Klistu Jisos.

⁵ No ben nu ε taashe ben ε bo Klistu Jisos nonen, Nyo' ε mum ε tfuw lo nnya yí yene le jé le jé le, efey mvunciim keeke fiεε ficii, bvuu kee kee jeme fiεε ficii nta. ⁶ Nnya yin

fô ben e tomte le saaka wvù ben to yuwεε ekumε Klistu nu ε ben ε fiisen. ⁷ Ben ε no nu keseen yaa bvuu tane nnya Nyo' mi κε, no ben cεyte kefew kè Tata wesebeene wvù Jisos Klistu nu ke ekase eto é ben eyen wvù le. ⁸ Wvù wvù Tata wesebeene wvù Jisos Klistu nu ege é ben eleeme temyi egen emese, saa ke ekenke naa jay yî diuu diew didvu le κε. ⁹ Nyo' nu Nyo' keceey. E nu wvù wvù to cawεε ben, ε ben ε bo Waa we wvù Jisos Klistu wvù nu Tata wesebeene taashε no nu yî fiεε le fimwaan.

Ntefe ekumε kenjawsen

¹⁰ Boom bo bwεem e, me nleke ben ê diee di Tata wesebeene wvù Jisos Klistu le le ben bocii etaashε enù diuw mwaan. Fo kenjawsen enù ê ben entelεη κε. Ben enù yî wee le mwaan, kenkè ηkpawcε mwaan, lemtè yî fiεε le fimwaan. ¹¹ Me ηgayte nen boom bo bwεem e, njefo bonyii bo yew dvu Kloy nu ε see ê me le ben shee κε lo waa le. ¹² Wee nen'yi no duu le wen bii fiwene ε è nu Baul e, ε wee mvu duu le wen bii ε è nu Abolos e, wee mvu le wen bii Sefas e, * wee mvu le wen bii κε fiwene ε è nu Klistu le. ¹³ Fí nu le bó nu ε gaw wase Klistu biba le biba le? E nu Baul wvù bó to taε yî kentam e nje ben e? Nu le bó

to lese ben ê joo ê diee diem e le? ¹⁴ Keyoone baay le me nto mbaa enlese wee mvu ben e ê joo efey Klisbus bô Gayus κε, ¹⁵ wvu le fo wee eduu le bó to lese wen ê joo ê diee diem e κε. ¹⁶ Geenεn, me nto nu ε nlese ten Tefanas bô bonyii bo yew dvu wvù ê joo. Efey nonεn, me mbaa embvuu ηkkee wee mvu wvù me to nleseε ê joo κε. ¹⁷ Ben ekeè le κε Klistu to tum me le me ento enleese bonyii ê joo κε. Wvù to tum le me ento enfewci ε è nu saaka wvù jee wvù wvu Nyo'. E me n'yaa nfewci bô bvufee bvuu wee wvu wum e κε, wvu le fo mvunγay mvu kpwe yî Klistu to kpweε yî kentam e ke etu fiεε fi εcici κε.

Klistu nu mvunγay bô bvufee bvuu Nyo' le

¹⁸ Fí nu le saaka wvù le Klistu to nu ε kpwe yî kentam e nu keyunσεε fô bonyii bò laa wase εcici le. Geenεn, ε saaka wvun nu mvunγay mvu Nyo' le fô beene bò wvù boysee le. ¹⁹ Fí nu ε bó ε san le,

“Me nu ηke enfiwse bvufee bvuu bonyii bò dunçi bvufee le, embvunσεe bonjkwawcε bo bonyii bò feefene le.”

²⁰ No fí nu nonεn, bonyii bò nulo ebvuu edunçi bvufee ke seen nu fεε? Bonyii bò dunçi bonci bo Nyo' le nu fεε? E bonyii bò beeke bombew ke few kin e nu fεε? Ke Nyo' nu

1:7 2Tes 1:7; Tay 2:13 **1:8** Fili 1:6; 1Tes 3:13; 5:23 **1:9** 10:13; 1Tes 5:24; 2Tes 3:3 **1:10** 3:3; 11:18; 2Kol 12:20; Efe 4:2-6; Fili 2:2; Jon 17:21-23 **1:12** 3:4; 3:5-6, 22; 4:6; 16:12; Lem 18:24; 19:1; 1Kol 3:22; 9:5; 15:5; Gal 2:11-14; 2Kol 10:7 * **1:12** Diee di Sefas din nu ten le Bita. **1:14** Lem 18:8; Lum 16:23-24 **1:16** 16:15
1:18 Lum 1:16; 2Kol 4:3 **1:19** 3:18-20; Lum 1:22 **1:19** Yesa 29:14; Job 12:13, 17; Yesa 19:12-14; 44:25 **1:21** Lum 1:19-20

ε dunçε wase le bvufee bvufokuse fεn nu keyuη e? ²¹ Ε nu fiεε fi Nyo' wvù kee mwεεm mvunciim nta y to nu ε ge le ke bonyii bo yî won wvun e nulo ekiεε wvù bô bvubole bvufee ke. Wvù to seyse le wen nulo eboyse ε è nu bonyii bô nu ε bee saaka wvù bese fewci wvun ε bonyii yene le è nu keyuησεε le. ²² Bojuu gomte keeyen fiεε fi dunçi mvunçay mvu Nyo' le se bee, ε Boglek gomte bvufee bvufiεε le se bee. ²³ Geenεn, ε bese fewci fisese ekume no bó to taε Klistu yî kentam e. Fí ε no saase lo Bojuu. Ε bonyii bô yaa nu ke Bojuu yene le è nu keyuησεε. ²⁴ Geenεn, fô bonyii bô Nyo' nu ε caw e, keνεε è nu Bojuu, keνεε è nu Boglek nu ε saaka wvu ekume Klistu wvun nu mvunçay mvu Nyo' le bô bvufee bvufi Nyo' le bvufi baay. ²⁵ Fí nu nonεn, njefo fiεε fi yen'yi le è nu keyuη ke Nyo' le nu ε è nu bvufee ε bvú fele naa lo bvufi wee wvu wum e bvucii. Ε fiεε fi yen'yi le è nu kewεεyε ke Nyo' le nu ε è nu mvunçay mvufi fele naa lo mvufi wee wvu wum e mvunciim.

²⁶ Boom bo bwεεm e, ben ebvuu ekpwawçε bonyii bô è to shee nu ben seke Nyo' to cawεε ben. Ke ben nteen to nu bonyii bo bvufee le no bonyii bo fokuse fεn gomte ke. Ke ben nteen to nu bontεmemvunçay ke. Ε ke ben nteen to buy ê dikfuu

di bonyii bo baay baay e ke. ²⁷ Geenεn, ε Nyo' caw ke biyuη bi yî nshε le fεn keege le bo bvufee le ewuumεn, caw bo wεeyi yî nshε le fεn keege le bô temyi ewuumεn. ²⁸ Nyo' to nu ε caw mwεεm mvù bonyii joo ekuse yî won wvun e, noo mwεεm mvù bonyii nyεnsee, caw naa noo mwεεm mvù yaa nu ke mwεεm, keege le mwεεm mvù bonyii yene le è nu mwεεm ke etu mvufi εcici. ²⁹ Wvù to ge nonεn, wvu le fo è nelo é wee wvu wum esaale ye ê wvù εjise ke. ³⁰ Ε nu wvù wvù Nyo' wvù to taashεε ben ε bo Klistu Jisos. Wvù nu ε ge Klistu ε no nu je bvufee bvufi baay fô beene le, ε ge ten wvù ε leke beene tey tey ê wvù εjise, ε seyse beene ε gεε bonyii bew e, ε sum beene can ηγεω e. ³¹ Fí ε mum ε no nu no bó saη le, “Wee edioo esaale ye, no saale ε è nu yî fiεε fi è ge Tata le.”

2

Saaka wvù le bó to nu ε ta Klistu yî kentam e

¹ Boom bo bwεεm e, ben ekume seke me nto ntoε ê ben e keenfewçε saaka Nyo' ê ben wvù to shee nu ê kenyilε le. Me nto mbaa ento fiem enfewci bô leme di yeke keνεε bvufee bwem ke, ² njefo me nto nu ε nlese lo le ke me nu ηγεεε bvufee yî fiεε fimew e εfey keenfewci ke ε è nu

1:22 Mat 12:38; Jon 4:48; Lem 17:18, 32 1:23 2:14; Gal 3:1; 5:11 1:24 1:18; 2:5; Kolo 2:3 1:25 2Kol 13:4 1:26 Jon 7:48 1:27 Lum 12:16; Jεm 2:5; Luk 1:51-53; 6:20 1:30 2Kol 5:21 1:31 Yeli 9:23-24; 2:2; 4:7; 2Kol 10:17; 11:30; 12:5; Efe 2:9 2:1 1:17 2:2 1:23; Gal 6:14 2:3 Lem 18:9; 2Kol 10:1, 10

ekume Jisos Klistu maan, efey mvunciim, no bó to tae wvú yí kentam e ke. ³ No me nto nu beene, me nto n'weeyi lo, nfane, nciinke. ⁴ Seke me nto njemyi nfewci saaka wvú jee ê ben, me nto mbaa njemyi e è nu bô díew bvufee yi yeke ke. Me nto njemyi e è dunji mvunḡay mvu Keyoy ke Yuule le keceey kedvu. ⁵ Me nto nḡee nonen, wvu le fo ben elese fitele yí bvufee bvú wee wvu wum e ke, geenen le ben elese e è nu yí mvunḡay mvu Nyo' le.

Bvufee bvú Nyo' le

⁶ Bonyii bô nu e bó leeme wase bô bo Nyo' temyi, nu e bese ké no nyaa bvufee ê bó. E ke bvufee bvun nu bvú fokuse fen kenee naa bvú yee le wvú saake fokuse fen keesen ke. Mvunḡay mvubole nu ke eka ela ecici. ⁷ Bvufee bvú Nyo' le bvú baay bvú bese fewci bvun nu fi ee e fí to shee nu ê kenyile le e bonyii yaa kee ke. Bvufee bvudvu to seyse Nyo' e è bee lo e won se ke kew, keeyuu eto ege é beene enu ente jo bvukuke bwew. ⁸ Ke bvufee bvun nu e wee mvu nḡoo bonyii bô saake fokuse fen e to kee kenyi kedvu ke, njefo é bó to bee keeke, tu bó to baa eta Tata wvú nu Nfon bvukuke yí kentam e ke. ⁹ Geen en, no bó to san ee le,

“Mweem mvú wee ke baa yuu yen wase,
e wee ke baa yuu yuw wase,

e wee ke baa yuu kpawci wase,
nu mvú mvú Nyo' to seyse fô bonyii bô koonke wvú le.”

¹⁰ Nyo' nu e ge Keyoy kew e dunce mweem mvun ê beene. Keyoy ke Nyo' le ké no taasse mweem mvunciim, taasse naa noo kenyile ke Nyo' le, ¹¹ njefo ke è nulo é wee mvu eki ee fi ee fi wee mvu kpawci fô fitele fiew e efey keyoy ke mweten e kè nu yí ye le ke. E nu ke lenlen no ke è nulo é wee eki ee fi ee fi Nyo' kpawci efey Keyoy ke Nyo' le ke. ¹² Ke keyoy kè Nyo' to nyae ê beene nu ke yí won wvun e ke. Keyoy kin to ne fô Nyo' le keege é beene ekeè bombuwma bocii bô Nyo' nu e buw beene dvú.

¹³ Bese e mum e no fewci mweem mvun e è yaa nu bô díew yi bó yeyi bô bvufee bvú wee wvu wum e ke. Bese fewci e è nu bô díew yi è yeyi Keyoy ke Yuule bese dvú, mum yuuse mweem mvu keceey mvu Keyoy ke Yuule le ê bonyii bô kenke Keyoy ke Yuule. ¹⁴ Ke wee wvú baa kenke Keyoy ke Yuule yí ye le ké fiisen mweem mvu Keyoy ke Nyo' le ke. Wvú nen'yi fiew no yene le è nu mweem mvu keyunsee le. E ke è nulo é wvú eki ee no mvú nu ke, njefo è nu mweem e è nulo é ege ke Keyoy ke Nyo' le é wee se kiee. ¹⁵ Geen en, wee wvú Keyoy ke Yuule nu yí ye le nulo etasse fi ee ficii ntay eki ee

kenyi kedvu, ε κε wee nu dvú wvù nulo etasse mwεεm mvu wvuwe wee le κε. ¹⁶ Fí nu ε bó ε san] le,

“Κε wee nu dvú wvù kee fiεε fi Nyo' kpawaci wvu le wvú etefe Nyo' κε.”

Geenεn, beene κεηke bonkpawce ε è nu bò Klistu κεηke.

3

Bonyii bo Klistu le enù diuw mwaan]

¹ Boom bo bwεεm e, seke beene to nu, κε è to nulo é me enjemyi ê ben diεwe ê bonyii bò yuuke wase ε è nu ê Keyoy ke Yuule κε. Ε me mum no njemyi ê ben diεwe ê bonyii bò bεε bii ε è nu mwεεm mvù nyam ye shieele le, noo ê bò bεε diεwe mvunley mvu boom e yí Klistu le. ² Me nto nyaa ε è nu emben ê ben. Me nto mbaa nyaa mwεεm mvu-dien mvù temyi κε, njefo ben to baa taw wase κε. Ε naa ε to ε buy keseen e nu ε ben baa taw wase κε. ³ Ben bεε bii κε ε è nu mwεεm mvù nyam ye shieele le. No ben bεε ghεεke kenghew, waale diwaa, tu κε fifin dunji le ben bii ε è nu nyam ye le? Κε fifin dunji le ben bεε κεηke gee di bonyii bo fokuse fεn e? ⁴ Wee nen'yi no duu le wen bii fiwene ε è nu Baul e, wee mvu le wen bii ε è nu Abolos e. Κε fifin dunji le ben gee ε è nu gee di bonyii bo fokuse fεn e? ⁵ Abolos nu yεε, ε Baul nu yεε? Bee wvú

bocii nu κε lo boom bo lemme le bo Tata le bò to gee ε ben se lese fitele yí ye le, ε wee lemte diew lemme no Tata nya ê wvú. ⁶ Diem lemme to nu keejewe ε è nu ηgow, ε di Abolos e nu keefuci joo, geenεn ε è gee Nyo' ε yí se kuu. ⁷ Nonεn, κε wee wvù jewyi ηgow bò wee wvù fuci joo koole fiεε le κε. Ε mεy Nyo' maan] wvù gee ε yí se kuu. ⁸ Wee wvù jewyi bò wvù fuci joo nu κε leηleη, ε Nyo' nu ke emawce wee tfuu bii lemme diew e. ⁹ Bese nu ε taashε ε no lemte lemme di Nyo' le. Ben ε mum ε no nu wεε Nyo' bvuu nu yew ye. ¹⁰ Ε Nyo' mum buw me bò bvufee ε me nlese kenffuy ke yew yidvu le diεwe wee n'yoo wvù looci kee lemme diew e. No me nto nleseε nonεn, wee mvu ε mum ε no yote yew yidvu. Wee edioo eyote yí kenffuy kin e, no keè no wvù yote. ¹¹ Ben ekeè le kenffuy mεy κε kè bó to nu ε lese wase kè è nu Jisos Klistu, ε κε è nulo é wee ebyuu elese kemew κε. ¹² Bonyii ε mum ε no yote yí dvú le bò mwεεm jεy jεy. Wee mvu jaa jo ε è nu ketwaa ke bigew e kè yεle, ε wee mvu jo kè baa, ε wee mvu jo εta yò lumte se no yote dvú. Ε wee mvu jo ε è nu bite, wee mvu yun, wee mvu shá se no yote dvú. ¹³ Ε bó cim yote nεε, tu diuu too lo dì bó nu ke eyεn no lemme di wee le nu seke dí ε buy εmwa Diuu dì Klistu nu ke etoo bò

2:16 Yesa 40:13; Lum 11:34 **3:2** Ibu 5:12-13; 1Bi 2:2 **3:3** 1:10-11; Gal 5:19-20

3:4 1:12 **3:6** Lem 18:4, 11, 24-28 **3:8** 4:5 **3:9** Mat 13:3-9; Efε 2:20-21; 1Bi

2:4-6 **3:10** 1Kol 15:10 **3:11** Yesa 28:16; Lem 4:11-12 **3:13** Lum 2:6; 2Kol

5:10

nguy, ε nguy wvudvu nu ke emomte lemme di wee le ε bó yene no dí nu. ¹⁴ Ε fiεε fi wee yoke yí kenffuy kedvu le ke emey se fí ε fie, é mwεten emum ekeηke mmawce. ¹⁵ Fí ε fie, é mwεten elase mmawce we, é wvú bô ekole kew eboy, geenen ke diewe wee wvù fey ηguy e.

Bonyii bo Klistu le nu yew Nyo'

¹⁶ Ke ben kee le ben nu yew Nyo' ε Keyoy kew ke wvù wvù Nyo' le cee yí yene le le? ¹⁷ Ε wee befe bô yew yidvu, tu Nyo' nu ke elase lo mwεten, njefo è nu yew ε è nu yi Nyo', ε ben nu yew yidvu. ¹⁸ Fo wee elεele ekole kew ke. Ε wee mvu ben e kp-waake le wen keηke bvufee yí won wvun e, é wvú tu keyuη wvu le wvù ekeηke bvufee bvu bvufee. ¹⁹ Me njemyi nen njefo mwεem mvù bonyii bo fokuse fen yene le è nu bvufee nu ε Nyo' yene ε è nu keyuησεε. Ε nu fí fi bó to saηεε le,

“Nyo' joo ke ε è nu bvufee bvu bonyii bô feefene le koole bó dvú.”

²⁰ Ε fí bvuu nu ε bó ε saη le, “Tata kee le mwεem mvù bonyii bo bvufee le kpawwci

nu naa lo mvu εcici.”

²¹ Fí ε mum ε no nu le, fo wee esaalè ye le wee mvu nu wvuwen ke, njefo mwεem mvunciim nu mvunen.

²² Baul keηεε Abolos keηεε Sefas keηεε won wvun keηεε

nshii keηεε kpwe keηεε mwεem mvu keseen keηεε mvu beε se keeke eto, nu mvunen mvunciim, ²³ ε ben nu bó Klistu le, ε Klistu nu wvu Nyo'.

4

Fo bonyii bo Klistu le ebenseè ye bô wee ke

¹ Fí be jee le ben ejoð le bese nu boom bo lemme le bo Klistu le bó Nyo' nu ε nya lemme diew di saaka wvù to shee nu ê kenyile le can yibole. ² Fí ε mum ε no nu le, wee wvù bó nu ε nya lemme can ye le keηke keege no cee ekole we gomte. ³ Fô me le, ke ben, keηεε yew nsaw mi saake me é me en'yene le è nu fiεε ke. Ke è cim nulo é me ensaw ekole kem ke. ⁴ Ke fiεε nu dvú fô fitele fiem e fi saake me ke. Geenεn, ke fifie mum duηci le me n'yuule lo ke. Ε nu ke Tata wvù nu ke esaw me. ⁵ Nonεn, fo ben emum esumtene nsaw se kefew ε kocen ke. Ben ecey Tata é wvú ke eto. Ε nu wvú wvù nu ke ebvuse emwa mwεem mvù nu keseen ε bó ε nyile ê ejiwε le, ebwaashe mwεem mvù bonyii keηke shém yibole. Nonεn, é Nyo' emum ke ebense wee tfuu wvù bó keηke keebense.

⁶ Boom bo bwεem e, mwεem mvun mvù me njemyi ekume bee Abolos nu keefi ben, wvu le ben eyεeyi fô bese le keegee fiεε bii ke ε è nu fiεε fí bó nu ε saη e. Nonεn,

é ben saa ebvuu esaale ye bô wee mvu joo wee mvu ekuse ke. ⁷ E ge yee le wo enu jee y fô wee mvu le? E nu la fi wo kenke fi nu se bó nya lo ê wo? No fi nu nonen, wo e ghan nee e se no saale ye ke diewe ke bó nya lo ê wo ke? ⁸ Ke ben fen joo le ben kenke wase fi ee ficii, nu wase bonyii bo bvukuke le, saake wase diewe bonfon e se bese? Wee ejo e ben be nu wase bonfon wvu le bese ebon fô ben e é beene esaake bocii. ⁹ Me n'yene le Nyo' nu e kaa e gee bese bò nu boom bo ntum e bo Jisos e bincilejim le. Bese nu diewe bonyii bò bó gene keeyuwye ya le. Bese nu e tu wase kenjinjin yí won wvun e kè bonyii bô bonceendaa bo Nyo' le etaalè. ¹⁰ Bese nu e tu wase biyuj nje Klistu, geen e ben nu bonyii bo Klistu le bò feefene. Bese nu bonyii bò weeyi, e ben nu bò temyi. Bonyii wvumte ben, joo bese ekuse. ¹¹ E kew lo e to e buy keseen e, nu e bese nu jen, e kendor yumte bese. Bese jiise e è nu bincaanca bi ndvú le, e bonyii nyewle bô bese, e bese yaa kenke fo nce ke. ¹² E katene bese lemte bô can yese se diee fi ee. Bonyii dioo nan'yi bese, e bese no lèke e è nu kembonen fô bó le. E bó dioo bone bikaa ê bese ejim, é bese kuu ke e è nu shém. ¹³ E bó dioo jemyi diew yí befè ê bese, é bese no tfuuse e è nu bô yí lætene. E to e buy keseen e,

bese nu diewe mweem mvú bó lan enkon. Bese nu e tu wase binfo bi mweem e yí won wvun e.

¹⁴ Ke me nsaanke mweem mvun ê ben nen le me ngomte le ben ewuumene ke. Me nteete lo ben diewe boom bem bò nu fitele fiem e. ¹⁵ E ben cim kenke naa bonyii nteen bò yeyi ben ekume Klistu, tu ke è mum nu le ben kenke bo'icen nteen ke. E nu me wvú icee wene, njefo è to ge me e ben se taashe ben e bo Klistu Jisos seke me nto nfewcee saaka we wvú jee ê ben. ¹⁶ Nonen, me e mum e no nleke le ben etomyi ekale kenen ke naa no me ntomyi kem. ¹⁷ E nu shiee wvú me ntum Timatio fô ben e wvú nu waa wem yí Tata le. Wvú nu fitele fiem, e wvú leeme ten yí saaka wvun e bô fitele fimwaan. Wvú nu ke eto ebvuu etamce ben no nce wem diewe wee Klistu le nu. Fi ee fi wvú nu ke esee nu ke fi fi me nghane n'yeyi bintaashe bi bonyii bo mbee le bicii dvú mondvuum e monciim. ¹⁸ Bonyii bomew nu e kew wase e no bensee ye njefo bó kpwaake le ke me mbee nke ento ê ben e ke. ¹⁹ Geen e, é Tata beje lo, tu è sheke caan é me ebvuu ento. E me nu ndioo e nto, nse n'yen le laa bonyii bò bensee ye bodvu kumte ke e è nu diuw nuu bó kenke mvungay mvú ne fô Nyo' le le, ²⁰ njefo ke bvunfon bvú Nyo'

4:7 Gal 6:3 **4:9** Lum 8:36; Ibu 10:33 **4:10** 2Kol 11:23-29 **4:10** 3:18

4:12 Luk 6:28; Lem 7:60; Lum 12:14; Lem 18:3 **4:13** Lam 3:45 **4:15** Gal 4:19

4:16 11:1; Fili 3:17; 1Tes 1:6 **4:17** 16:10; Lem 16:1; 2Kol 1:1 **4:19** Lem 18:21;

Jem 4:15 **4:20** 2:4; 15:24

le nu fiεε fi diuw wvù kumεn e ke. E nu fi mvunḡay mwew e. ²¹ Ben shieele le me nke entoo nεε? Ben shieele le me nke entoo bô nḡbwan nuu bô fitele fi kenḡonεn e noo nyεkeey ε?

5

Bó ebvuse wee nnyεn kenjan ê bonyii bo Klistu le ente

¹ Me nkenke lo nḡhaw keen'yuw le wee mvu ê ben ente nu ε kew wase nce nnyεn kenjan. E nnyεn kenjan yin nu naa yi è yaa nulo é wee wvù yaa kee ke Nyo' emom ke. Me n'yuuke le wee mvu ê ben ente joo kpweε ice. ² Ben yen kfuu yin nnyεn e nen, ε fanε yaa ebeele lo, ε no bensee ε è nu ye le? Ben kenke keebvuse lo kfuu wvuwε wee wvù mom fifiε fiεε ê ben ente.

³ Naa no me mbaa enu beene ejise, nu ε me nu ke beene ê keyoy e lenḡen diεwε me nu beene. Me nu ε nsumten wase nsaw ⁴ ê diee di Tata wesebeene wvù Jisos e ekumε wee wvù mom kfuu fifiε fiεε. Ben ke dioo ε shii, ε me nu beene ê keyoy e, ε mvunḡay mvu Tata wesebeene wvù Jisos e nu ten fó, ⁵ ε ben jo wee wvudvu, nya can Satan e, é wvù ebefe bô nyam ye ye, é keyoy kew ke eboy diuu di Tata wesebeene wvù Jisos nu ke ekase eto le. ⁶ Ben saale ye nen ε fí yaa jee ke. Ke ben kee le bó ke joo fintunḡεen nen caan tow ê mvuum e, ε fí mum ge ε mvuum modvu monciim ben

e? ⁷ Ben ebvuse fintunḡεen fi è nu nce wvu yvum ê ben ente, é ben emum enu bonyii bô bofe diεwε mvuum mò bó baa gεε fintunḡεen jó le ke, ε è nu naa no ben nu. Ke ben kee le Klistu nu Waa Njee wvù Nyo' to gεε ncese dvù fô beene le ke diεwε wvù bó ké no seεle seke Nkaw Danḡfey e le? ⁸ Nonεn, beene nu diεwε bonyii bô diee Nkaw Danḡfey e ε è nu bô bleed wvù bó baa gεε fintunḡεen jó wvù è nu mvuntelem mvù yuule noo kecey. Fo beene enù diεwε bonyii bô diee Nkaw wvun ε è nu bô bleed wvu bvuyvuum e wvù bó nu ε gεε fintunḡεen jó wvù è nu nce wvù befε noo kenḡe kè befε ke.

⁹ E nwa' wvù me nto sanεε fô ben e, nu ε me nto nsan le fo ben etaashì ben ε bonyii bô jaanke kenjan ke. ¹⁰ Ke me nto njemyi ε è nu ekumε bonyii bo ê won jan bô jaanke kenjan, kenεε bô yeεle ejise yí mwεem e, kenεε bô nḡoyte mondvvuum joo mwεem mvu bonyii le, kenεε bô bunlee bonyo' bo εcici ke. E è nu boba, é ben ekenke keene lo yí won wvun e. ¹¹ Me nto njemyi ε è nu le fo ben etaashì ben ε bo wee wvù teje ekole kew le wen nu waa bwee wesebeene yí Klistu le, bvuu jaanke kenjan, kenεε yeεle ejise yí mwεem e, kenεε bunlee bonyo' bo εcici, kenεε nan'yi bonyii, kenεε wuu mbvvuum ε mó koole, kenεε nḡoyte mondvvuum joo

mWεEM mvu bonyii le ke. Fo wee emom naa lo ediekεn bō kfuu wvuwe wee ke. ¹² Kε è nu bvudvuu bvuseεbeene keesaake bonyii bō yaa nu è kentaashε ke bonyii bo mbee le ente ke. Bonyii bō è nulo é beene esaake nu bō nu è kentaashε ente. ¹³ E nu fí fi N'wa' Nyo' gayte le,

“Ben ebvuse wee wvù kenke kenge kè befe è ben ente.”

E nu ke esaw Nyo' bonyii bō yaa nu ke è kentaashε le.

6

Fo wee mbee egen eshomse mvu è bonyii bō yaa nu ke bo mbee le

¹ Kε fí baa enu leη le é wee è ben ente kenke fiεε bō waa bwee, é wvù fey keegen shomse fwe dvu bonyii bō è nu bo Nyo' le, kaa gen dvú ε è nu fwe dvu bonyii bō yaa gee mWεEM teyey ke. ² Kε ben kee le bonyii bō è nu bo Nyo' le nu ke esaw bonyii bo yí won wvun e le? No è nu ke esaw ben bó, tu ke è nulo é ben esaw mWεEM mvu wεmewεme è ben ente? ³ Kε ben kee le beene nu ke esaw bonceendaa bo Nyo' le le? No fí nu nonεn, tu è nulo é ben ekee naa ntay keesaw mWεEM mvù kooyi yí nshii wvu keseen e. ⁴ MWεEM diεwε mvumwε le ε dioo kooyi, ben ε ghan nεε ε sε no joo gene dvú ε è nu fwe dvu bonyii bō baa kenke naa lo bvudvuu ente jo kentaashε ke bonyii bo mbee le? ⁵ Ben ewuunen.

E fen nu le ke wee nu naa lo dvú è ben ente wvù kenke bvufee keesumten nsaw wee bō wee le? ⁶ Ben kaa nen'yi ε wee jo waa bwee gen shomse, shomse ε è nu è bonyii bō yaa nu ke bo mbee le. ⁷ Ben keenu bvuu kenke bonsaw è ben ente dunji le ben nu ε gbwe wase. Kε ben nulo ecine é egee bonyii bomew mWεEM mvù befe fō ben e le? E ke è nulo ten é ben ecine é efiike bonyii bomew ben e? ⁸ Geenεn, è kaa nen'yi ben gee mWεEM mvù befe bvuu fiike kenfiw, efey mvunciim, ε wee no gee mvumvun mWεEM ε è nu bō waa bwee. ⁹ Kε ben kee le ke bonyii bō gee mWεEM mvù befe yaa nu ke ekenke bvudvuu ente jo bvunfon bvu Nyo' le le? Fo ben elεlè bikuu binεn ke. Kε bonyii bō jaanke kenjan, kenεε bō bunlee bonyo' bo εcici, kenεε bō jaanke bokε' bo bonyii bomew e, kenεε bolemse bō kaase joo bomew, kenεε bokεnε bō kaase joo bomew, ¹⁰ kenεε bocoon, kenεε bonyii bō yeεle ejise yí mWεEM e, kenεε bō wuu mbvuum ε mó koole, kenεε bō nan'yi bonyii, kenεε bō ηgoyte mondvuum joo mWεEM mvu bonyii le, nu ke ekenke bvudvuu ente jo bvunfon bvu Nyo' le ke. ¹¹ MWεEM mvun nu mvù ben bomew to gee fwele. Geenεn, ε Nyo' ke cuke ben, caw gεε, ε ben no nu teyey è wvù ejise. Wvù to ge mWεEM mvun bō mvunḡay mvu diee

di Tata Jisos Klistu le bô mvu Keyoy kew ke wvú wvù Nyo' wesebeene le.

Fieε fi è nulo é wee egeè bô ye ye

¹² Wee nulo eduu le wen kenke mvungay keege fieε ficii fi wen koonke. Geenεn, me ε no ngayte le ke è nu fieε ficii fi nulo efi wee ke. E wee nulo eduu ke le wen kenke mvungay keege fieε ficii fi wen koonke. Geenεn me ε no ngayte ke le, ke è nulo é me encine é fieε fimew ejo me etfuse é me entu nfwa fi ke. ¹³ Wee mvu ten nulo eduu le, "Mwεem mvudien nu nje tee, ε tee nu nje mwεem mvudien." Geenεn ben ekeè le Nyo' nu ke ebefe bô mvú mvunciim. Ke ye wee nu yi bó ejaanke kenjan dvú ke. Ye wee nu ε è nu keelemte dvú fô Tata le, ε è kenke wvú wvù Tata ye yidvu. ¹⁴ No Nyo' to bvuseε Tata wesebeene yî kpwe le, nu ke lenlen no wvú nu ke ebvuse beene bô mvungay mwew mvudvu yî kpwe le. ¹⁵ Ke ben kee le ye yene nu biba bi ye Klistu le le? E nulo é wee ebvuu ege neε se jo keba ke ye Klistu le egen etaashε bô kpwoon nsake? Ke è nulo é fi enù nonεn ke. ¹⁶ Ke ben kee le é wee taashi wase ye ye bô kpwoon nsake tu bô wvú nu wase ye miaan e? E nu fi fi bó to sanεε le, "Kpwoon bô diemsεn ké taashi, mum tu wase wee mwaan." ¹⁷ Geenεn, wee wvù

taashi bô Tata nu ε bô wvú nu wase fieε fimwaan ε keyoy e. ¹⁸ Ben elewtè nce nnyεn kenjan. Mwεem mvù befe mvumew mvù wee gee nu ε ke wvú gee ε è nu yî ye ye le ke. Geenεn, wee wvù jaanke kenjan gee kebefeε è nu bô ye ye. ¹⁹ Ke ben kee le ye yene nu yew yi Keyoy ke Yuule kè Nyo' nya é ben cee dvú le? Ke è kenke ben bikuu binεn ke. ²⁰ Bó to guy lo ben kenlum e. Nonεn, ben egeè mwεem bô ye yene ε è nu mvù etoò bô mbense fô Nyo' le.

7

Saaka wvu ekumε kpwoon bô diemsεn

¹ Me nu enya ntfuse keseen ekumε mwεem mvù ben to sanεε fô me le. Fí jee le fo wee ekum kpwoon e ke. ² Geenεn, no mmom yi ekumε kenjan nu ekfu, fi jee le diemsεn ekεnkè we kpwoon ε kpwoon kenke we diemsεn. ³ E diemsεn kenke keegee diew lemme di diemsεn e fô kpwεse le, ε kpwεse kenke keegee ten diew lemme di kpwoon e fô dweese le. ⁴ Ke è bvuu kenke kpwoon mvungay fô ekole kew e ke, è kenke dweese. E nu ke lenlen no ke è bvuu kenke diemsεn mvungay fô ekole kew e ke, è kenke kpwεse. ⁵ Fo wee ebase jim é wee le ε è baa nu le è seyse ben bocii ε bee, ε ben nu ege nonεn ke yî kefew

e, wvu le ben nulo emum enya bikuu binen sekekie yi bunle le ke. E ben dioo e ge nonen, mum kase no nu yi kentaashe kenen e no ben se shee nu, wvu le fo Satan ke ene eteeyi ben njefo ke ben yaa kee keekemsen bo bikuu binen ke. ⁶ Me njemyi fin ke diewe ntefe le, ke e nu nci e me nyaa e ben ke. ⁷ E e be nu diewe me, e me enshieele le wee tfuu enu se kpwoon ke diewe no me nu. Geen en, etu ege nee e wee tfuu kenke ke ye nnya yi Nyo' nu e nya e wvu. Wee mvu kenke yin nnya e wee mvu kenke ye.

⁸ Keseen, fo bonyii bo bee bo emben e noo bo nu boka' bo bonkfu le, me e no ngayte le, fi jee le bo emey nu bo emben ke diewe me le. ⁹ Geen en, e bo nu se e nulo e bo ewensen bo ye, e wee gom kpwoon kene diems en e bo wvu taashe no nu, njefo fi jee keetaashe enu nonen, efey keekpwee bo ye yi nyey en.

¹⁰ Fo bonyii bo nu wase yew e, me e no ngayte le kpwoon eyene fo wvu egaws en bo dweese. Ke wvun nu nci e wvu buy e me ke. Wvu buy e e nu e Tata. ¹¹ Geen en, e wvu gaws en lo, tu wvu kenke keemey enu wvu emben. E e baa nu nonen, e wvu kase tu yew du dweese e bo wvu manc e mwem mum no nu. E e nu ke ten fi fi me ngayte e bolemse le ke diems en kenke keekuj kpwee ke.

¹² Fo bomew bonyii le nu e

me ngayte e bo le, e wee wvu nu wee mbee kenke kpwoon e kpwoon wvudvu yaa nu ke wee mbee, e kpwoon wvudvu koonke le bo wvu enu, fo diems en wvudvu ebvuse wvu ke. Fifi nu e e gayte me. Ke e gayte Tata ke. ¹³ Kpwoon e no kenke dweese e diems en wvudvu yaa nu ke wee mbee, e wvu koonke le bo wvu enu, fo kpwoon wvudvu ebuy ten ke. ¹⁴ Me njemyi nonen, njefo e diems en wvu yaa nu ke wee mbee kenke kpwee e e nu wee mbee, tu Nyo' joo ke wase wvu diewe wee we le nje kpwee. Kpwoon ten wvu yaa nu ke wee mbee e no kenke dweese e e nu wee mbee, tu Nyo' joo ke wase wvu diewe wee we le nje dweese. E e baa nu nonen, tu ke boom bobole yuule ke. Geen en, no fi nu, nu e bo yuule. ¹⁵ E wee wvu yaa nu ke wee mbee ne e no shieele keegaws en, e bo cine du. E fi kooy nonen fo diems en kene kpwoon wvu nu wee mbee ekpwaake le wen kenke ke keenu bo wvu ke. Nyo' to tenje beene le beene ece e e nu yi nyekeey e. ¹⁶ Wo wvu kpwoon, wo kee fee le ke e nulo e wo ke ege e Nyo' eboyse dwee wo? E wo wvu diems en kee ten fee le ke e nulo e wo ke ege e Nyo' eboyse kpwee wo?

Wee emey ke enu no Nyo' to tenje wvu e wvu nu

¹⁷ Fiee fi nu, nu ke le wee ece e nce e e nu wvu Tata nu

ε nya ê wvú. Wvú enù ke no Nyo' to tenεε wvú ε wvú nu. Fin nu fiεε fi me nteete bintaashε bi bonyii bo mbee le dvú mondvuum e monciim. ¹⁸ E wee nu ε bó to tenεε wvú ε bó ε tfuse wase wvú yew, fo wvú egomtè keenu diεwε wee wvú bεε ntffuse le ke. E wee nu dvú wvú bó to tenεε wvú ε wvú bεε ntffuse, fo wvú egomtè le bó etfuse wvú yew keseen ke, ¹⁹ njefo é wee nu ε bó ε tfuse wvú yew kenεε bó baa tfuse ke, tu ke fifie kenke fiεε keege ke. Fiεε fi nu shiee le nu le wee egeelè bonci bo Nyo' le. ²⁰ Wee tfuu emεy ke enù no Nyo' to tenεε wvú ε wvú nu. ²¹ E bó to tenεε wo ε wo nu nfwa, fo wo ebuukè ke. Geenεn, é wo kenke je keebuy bvunfaw e, é wo buy fiuw. ²² Ben ekeè le wee wvú Tata to tenεε ε wvú nu nfwa nu ε wvú buy wase bvunfaw e fô Tata le. E è nu ke lenlen ten no wee wvú bó to tenεε ε wvú yaa nu ke nfwa, nu wase keseen nfwa fô Klistu le. ²³ Bó to guy lo ben kenlum e. Fo ben enù bonfaw bo bonyii le ke. ²⁴ Nonεn, boom bo bwεem e, wee emεy ke enù bó Nyo' ê je yì wvú to tenεε wvú ε wvú nu jó le.

Ntefe ê bokpwεε noo boke' bo bonkfu le

²⁵ Keseen, ekumε fi bokεne kenεε bolemse bò bεε bokpwεε le, nu ε ke Tata nu ε see fiεε fi me engay ke. Geenεn, ε me nu enya wem

ηkpawce diεwε wee wvú Tata nu ε koo shen fô wvú le ε wee nelo ebee fiεε fi wvú gayte le. ²⁶ Me ηkpwaake le nje ηgew wvú nu keseen, nu ε fi jee le wee emεy ke enù no wvú nu. ²⁷ E wee kenke wase kpwoon, fo wvú ebvuu egomtè keekun wvú ke. Wee é no nu se kpwoon, fo wvú ebvuu egomtè kpwoon ke. ²⁸ Geenεn, é diemsen yen le wen nu etaashε bô kpwoon é bó wvú enu, tu wvú baa ge kebefe ke. Ngon kpwoon ε gen ê diemsen e, tu wvú baa ge ten kebefe ke. Geenεn, ben ekeè le bonyii bò nu ε taashε nu ε bó nu ke ekenke bongew yì won wvun e, ε fô me le nu ε me ηgomte keen gem gem ben yì fin e.

²⁹ Boom bo bwεem e, fiεε fi me njemyi nu le kefew kfufe wase baay keejewsee yì mwεem mvu yì nshε le fen e. E kew yì keseen e ε gen lo, bonyii bò kenke wase bokεne enù diεwε ke bó kenke ke. ³⁰ E bonyii bò beele kpwe enù diεwε ke bó beele ke, é bó lanlanε enù diεwε ke fiεε jee bó le ke, é bó guyte mwεem enù diεwε bó baa kenke naa lo fiεε ke. ³¹ E bonyii bò gee mwεem yì won wvun e enù diεwε ke bó kenke naa lo fiεε keege bó won wvun ke. Me njemyi nen, njefo won wvun no wvú nu keseen nen, nu ε wvú fele lo.

³² Me ηgomte le ben enù ε fiεε yaa jewsee ben ke. Wee

wvù nu se kpwoon ké no geele bvufee yí saaka wvu ekumε Tata le no è nulo é wvú egeè ke ε è nu fiεε fi Tata eyuuke njon bô wvú. ³³ E wee wvù keηke kpwoon ké no geele bvufee ε è nu yí mwεεm mvu yí won wvun e no è nulo é wvú egee fiεε fi ye ejee kpwεse. ³⁴ E wvú mum no nu ε bvufee bwew ε gawsen. E nu ke leηleη no fi kpwoon keηεε ηgon kpwoon wvù baa keηke diemsen e nu. Wvú ké no geele bvufee yí saaka wvu ekumε Tata le no è nulo é wvú enya ekole kew bô fitele fiew ficii ê wvú. E wvú keηke diemsen ké no geele bvufee ε è nu yí mwεεm mvu yí won wvun e no è nulo é wvú egeè fiεε fi ye ejee dweese. ³⁵ Me njemyi nen ke keenfi lo ben. Ke è nu le me ηgomte keemban je fô wee mvu le ke. Me ηgomte ε è nu le wee ekiεε fiεε fi nu leη, wvu le è nulo é wvú elemte fô Tata le bô fitele fimwaan ε bvufee bwew baa gawsen ke.

³⁶ E diemsen leyte wan kpwoon, ε ne ε no yene le gee diwene fô wan kpwoon wvudvu le baa nu leη ke, ε ye ηeyte wase wvú baay, ε fi nu ke le bó etaashε enu, é wvú ge no wvú shieele, taashε bô

kpwoon wvudvu. Tu wvú baa ge kebefε ke. ³⁷ Geenεn, diemsen wvù nu ε lese lo fô fitele fiew e le ke wen nu etaashε enu bô kpwoon wvù wvú leyte ke, ε wee yaa kane wvú le bó etaashε ke, ε wvú wensene ten bô ye ye, ε lese lo fô fitele fiew e le ke bô wvù nu etaashε ke, * tu wvù nu ε ge leη. ³⁸ Fí mum è no nu le, wee wvù nu ε taashε ε no nu bô kpwεse wvù wvú leyte nu ε ge ke leη. Geenεn, wee wvù baa taashε bô we kpwεse nu ε ge naa leη baay. † ³⁹ Kpwoon ké no nu kpwεε wee seke dweese beε dvú. Geenεn, é dweese nelo ε kpwe, tu è nulo é wvú egen ê diemsen mvu le wvù wvú shieele é bô wvú etaashε enu, ε wvuwe wee keηke keenu wee Tata. ⁴⁰ Geenεn, no me n'yene fiem nu é kpwoon wvudvu mey lo nonεn, é wvú eyuuke lo njon baay. Me njemyi nen, ε me ηkee le me ηkeηke ten Keyoy ke Nyo' le.

8

Saaka ekumε mwεεm mvudien mvù bó nu ε ge kentanε dvú fô bonyo' le

¹ Me nu njeme keseen ekumε mwεεm mvudien mvù

7:33 Luk 14:20 * **7:37** Keηεε le, "... keekeηke ke lo wvú diεwε kpwεse wvù wvú leyte le," † **7:38** 36 Keηεε le, "E wee keηke waa we ε ne ε no yene le ke wen gee bó waa wen ê je yi leη e ke, ε wan wvudvu ε kpwεse wase ε wvú yene le è be nulo é wan enu bô diemsen, é wvú ge no wvú yene, cine ε waa we taashε no nu bô dweese, tu wvú baa ge kebefε ke. ³⁷ Geenεn, wee wvù nu ε lese lo fô fitele fiew e le ke wen nu enya waa wen ê diemsen ke, ε wee yaa kane wvú le wvú enya ke, ε wvú keηke ten mvunγay keege fiεε fi wvú shieele, ε lese lo fô fitele fiew e le ke wen nu enya waa wen ê diemsen ke, tu wvù nu ε ge leη. ³⁸ Fí ε mum ε no nu le, wee wvù nu ε nya waa we ê diemsen nu ε ge ke leη. Geenεn, wee wvù baa nya we ê diemsen nu ε ge naa leη baay." **7:39** Lum 7:2-3 **8:1** Lem 15:29; Lum 12:16; 13:1-7; 14:1; 16:14; Jon 13:34; Lum 15:1-2; 2Kol 8:7-8, 24; Gal 6:10; Efε 5:2 **8:1** Lum 14:1-15:6

bonyii gee bintanje dvú fô bonyo' le. E nu keceey no bó duu le beene bocii kenke bvufee. Bvubvun bvufee nulo ege é wee ebensee e è nu ye. Geenē, e kenkonen ké no yote lo. ² E wee ne e no kpwaake le wen kee mwεem, é wvú no kee le wvú baa looci wase kee no wvú kenke keeke ke. ³ Geenē, é wee koonke Nyo', é Nyo' no kee mweten.

⁴ Nonē, fi ekumε keediee mwεem mvudien mvù bó nu e ge kentanje dvú fô bonyo' le nu e beene kee lo le ke bonyo' ban nu naa lo fiεε ke. Nyo' mey ke mwaan e wvumvu yaa bvuu nu dvú ke. ⁵ Bonyii bomew joo le bonyo' bomew nu dvú fowe kenεε fokuse fen. E è nu keceey le bonyii joo le bonyo' nu nteen, e bocee ekole nu ten nteen. ⁶ No bó cim joo nonē nu e fô beene le nu e Nyo' mey ke mwaan. E è nu wvú wvù nu Icee wese-beene wvù to bomεε mwεem mvunciim. E beene cee e è nu nje ye. E Cee Ekole mey ke ten mwaan wvù è nu Jisos Klistu. E è nu wvú wvù bó to bomεε mwεem mvunciim fele can ye le, e beene kenke ten nshii fele yi ye le.

⁷ Fifin nu fiεε e è baa nu bonyii bocii ê beene ente bò kee ke. Bonyii bomew bò to shee gee bintanje fô bonyo' bodvu le nen'yi dioo diee kfuu mvumwε mwεem mvudien keseen no kpwaake ke le bó bεε diee e è nu naa

mwεem mvù bó nu e ge kentanje dvu fô bonyo' bodvu le. E mvuntelem mvubole mvu wεeyi mum no saake bó le mwεem mvudien mvudvu nu e befε bô bó. ⁸ Ben ekeε le ke è nulo é mwεem mvudien ege é beene enu jεey ê Nyo' ejise ke. Ke beene nu se bó e die é fiεε ekenke fiεε keege ke. Beene e die, jεey jεey saa enu ke. ⁹ Fiεε fi nu, nu ke le ben bó kee mwεem mvun eyenè fo wee ke ne ejo mvungay mvù wee kenke keege fiεε fi wvú koonke dvú, ege e è nu fiεε fi waa bwee wvù wεeyi egbwe lo ke. ¹⁰ E wvuwe wee wvù fitele wεeyi yen e wo wvù kee mwεem, diekene bvudvuu bvù bó gee bintanje fô bonyo' le, wvú saa ekoonke ten keediee mwεem mvudien mvù bó gee bintanje dvú fô bonyo' le? ¹¹ E wvú ge nonē, ke tu wo wvù kee mwεem nu e befε wase bô waa bwoo wvù wεeyi wvun wvù Klistu to kpwee nje ye. ¹² E fiεε fi wo ge fin emum enu kebefε e wo e ge e befε bô fitele fi waa bwoo wvù wεeyi le, e kebefε kedvu nu e wo ge e è nu fô Klistu le. ¹³ Nonē, e è nu le fiεε fi me ndiee, ebeete bô waa bwεem, me nsaa embvuu en'yuu enkum dvú ke, wvu le fo wvú ke egbwe ke.

9

Mvungay mvù waa ntum Jisos kenke

¹ Kε è nulo é me engee fiεε fi me ηkoonke le? Kε me nu waa ntum Jisos e? Kε me nto nu ε n'yen Tata wesebeene wvù Jisos e le? Ε ke ben ban nu sεw lemme diem fô Tata le le? ² Ε bonyii bomew cim kicine le ke me nu waa ntum Jisos, tu ke è nulo é ben ten ekicine ke. Ben nu nciise wvù dunji keceey le me nu waa ntum Tata Jisos.

³ Me ηgayte fin ê bonyii bò sowte kenyi kem. ⁴ Kε bese keηke keediekene bvuu wukene nje lemme din e? ⁵ Ε ke bese ten kon lo ejo bosese bokene bò è nu bonyii bo mbee le elene bò bó ke leηleη diεwε Bita bò boom bo ntum e bo Jisos e bomew noo boom bo bwee Tata Jisos e le? ⁶ Fí nu le è mεy ke bee Banaban bò keηke keelemte bò can yese se diekene le? ⁷ Ε nu wee nci wvù la wvù lemte ε è taale ke wvù fô ekole kew e? Ε wee lem wεε, é wvù enu se wvù ε die mwεεm mvù buyte wene dvudvu le? Ε wee cεyte ten nyám, é wvù enu se wvù kamte emben yodvu wuu le?

⁸ Mwεεm mvun mvù me njemyi mvun nu ε è nu ηkpawace wee wvu wum maan e? Kε fí nu ke ten ê bonci bo Nyo' le le? ⁹ Muses to nu ε san ê Nwa' bonci le le, “Ε wee jo nyam le yí elε εgin, fo wvù esúm diuw nyam yidvu ke.”

Ben kpwaake le Nyo' to jemyi nonen, ε è nu ekumε nyám

e? ¹⁰ Wvù to jemyi ε è nu ekumε beene, ε bó to san fô beene le njefo wee wvù lemte wεε kenεε è nu wvù gbweci lo, keηke keetaale fwe kee le wen nu ke ekooy fiεε wene fodvu. ¹¹ Ε bese fen nu ε jewe ηgow yi ê keyoy e ê mvuntelem mvunen e, é fí enu baay fô bese le keekeηke mwεεm mvu yí nshε le ê ben e? ¹² Ε bonyii bomew keηke mvungay keegay le ben enya mwεεm ê bó, tu ke è nulo é ben enya ê bese fesεn lo?

Baul to baa ejo mvungay mwew mvu waa ntum Jisos e keefii mwεεm ê bonyii ke

Geenen, bese baa jo mvumvun mvungay ke. Bese nu ε kuu ε è nu shém yí fiεε ficii le, efey fo fiεε enu dvú keejewsee le fo saaka wvù jee wvu ekumε Klistu egene fwe. ¹³ Kε ben kee le bonyii bò lemte yew ncese le nu ε mwεεm mvudien mvubole ké no buyte ε è nu dvú, ε bonyii bò lemte fô ketan ke ncese le ké no boonke ten fô mwεεm mvù bó too dvú fó le? ¹⁴ Ε nu ke leηleη no Tata nu ε gay le bonyii bò fewci saaka wvù jee keηke keecee ε è nu yí dvú le.

¹⁵ Naa no fí nu nonen, me mbaa njo mvumvun mvungay ke, ε ke me nsaanke nen le ben ekew egee fimew fô me le ke. Ε è fen nu le wee ege é ye yin yi me nsaale nje diεw Nyo' yi me nfewci

εcici enu le me nfii mwεεm ε bó, é fí ejee le me ηkpwe lo. ¹⁶ Kε me ηκεηκε keensaale ye le me nfewci saaka wvù jee wvu εκυμε Jisos Klistu κε. Ε ge Nyo' le me enfewci. Ε me ntun lo keenfewci, é Nyo' elan ηγεω yí ye m e. ¹⁷ Ε è fen nu le me ηgee lemme din ε è nu ηkpwawce wem, é me enshieele mmawce. Geenεn, κε è to seyse me κε. Ε to seyse Nyo' nya can ye m e. ¹⁸ Kfuu σεw wvù è nulo é me ηκεηκε nje lemme din nu naa la? Σεw wem nu κε le me enfewci saaka wvù jee εcici, n'ya nleeme le ben elaake me no me nfewci saaka wvudvu κε. ¹⁹ Ben ekeè le κε me nu ê wee εκυσε κε. Geenεn, me nu ε ntfuse εκολε kem le me enù nfwa bonyii bocii wvu le me enso bó nteen, é bó enu bo Klistu le. ²⁰ Me ndioo nu bee Bojuu, no ηgee ε è nu no bó ké no gee, wvu le me enso bó é bó etu bonyii bo Klistu le. Me ndioo nu bee bó no bó bii bonci bo Muses e, no ηgee κε diεwe bó le. Geenεn, n'ya nu εκυσε jo bonci κε, wvu le me enso bonyii é bó εnte. ²¹ Ε me ndioo nu bee bonyii bò yaa nu ê boba bonci kuse, no ηgee κε ten diεwe wee wvù yaa nu κε é bonci kuse. Me ηgee nonεn, wvu le me enso ten bonyii boba é bó enu bo Klistu le. Κε è nu le me mbaa nu ê nci Nyo' kuse κε. Me nu ê nci Klistu kuse. ²² Ε me ndioo nu ten bee bonyii bò wεεyi yí mbee le, ε

me ntu ten diεwe bó le wvu le me enso ten bó. Me nu ε ntu wase lo fιεε ficii fô bonyii bocii le, wvu le è nulo é me enge naa la fi è nulo é me enge é bomew é bó εnte ke eboy. ²³ Me ηgee mwεεm mvun mvunciim nen nje saaka wvù jee wvu εκυμε Klistu, wvu le me ηκε ηκεηκε ten bvujonke bvù saaka wvudvu nyaa é bonyii.

²⁴ Kε ben kee le yí kenlewte le nu ε bonyii ké no lewte nteen ε è ke so κε wee mwaan κεηκε mmawce? Nonεn, ben ten elewtè é je yí ben ke eκεηκε mmawce le. ²⁵ Bonyii bo kensewce le bocii kenεε è nu kensewce ke kenlewte le, kenεε è nu kfuu kè neε, ké no yeεyi naa ntay. Bó ké no yeεyi nonεn, keeke eκεηκε mmawce, ε mmawce wvun yaa nu wvù mey lo κε. Geenεn, ε wesebeene mmawce nu wvù mey lo. ²⁶ Me nlewte kem kenlewte ηgene teytey ε è nu fô bó koole. Κε me nu diεwe wee mvunko wvù tfumyi κε lo mvunko ncεw ncεw κε. ²⁷ Me nyεwle bô ye ye m, momte le yí ebii ε è nu fιεε fi len e, wvu le fo me ηκε endioo ε nfewce wase diεw Nyo' é bonyii bomew, é Nyo' ekaa ebvuse lo me ηgoo le κε.

10

Beene eyenè fo fιεε fi to kooyεε bô bonyii bo Islael ke ekooy bô beene

¹ Boom bo bwεem e, me ηgomte ε ben ekume ntay fiεε fi to kooyεε bô bo'icee cee bosεεbeene seke bó to lene ηkpwaante. Bó bocii to lene ekuse jo kembεw, gen lente joo yi baay kuse, *² ε bó mum no nu κε diεwε bó nu ε taashε bó bô bo Muses ê kembεw kedvu noo ê joo yidvu le. ³ Bó bocii to diee mwεem mvu-dien ε è to nyaa Nyo', ⁴ wuu ten joo ε è nyaa Nyo', ε wvú to gee ε yí buyte yí kemaan e. Kemaan kedvu to nu Klistu wvú to lene bô bó. ⁵ Naa no bó to yene mwεem mvun e nen, ε nteen bó le no gee κε mwεem mvù fitele ebeete Nyo'. Ε wvú mum yuwye boba bonyii, ε digvune dibole jii men ηkpwaante jodvu.

⁶ Mwεem mvun mvù to kooyεε bô bó nu ntefe fô beene le ε fo beene ekeηke shiee mwεem mvù befe diεwε bó le κε. ⁷ Fo beene ebunlee bonyo' bo εcici no bó bomew to bunlee κε. Bó nu ε san ekumε bó le,

“Bonyii to nu ε shii, dieken, wuken,
ja we mum ley bine le no bine
fô fimoooso le.”

⁸ Fo beene ejaankê kenjan no bó bomew to jaanke, ε Nyo' ge ε bó kpweken bont-fuke mbaanfiεε ncow botete (23,000) yí diuu dimwaan e κε. ⁹ Fo beene emomtè Tata no bó bomew to momte, ε Nyo' ge ε yó tawye bonyii

bodvu ε bó kpweken κε. ¹⁰ Fo beene ewvukenè no bó bomew to wvukene, ε Nceendaa Kpwe yuwye bó κε.

¹¹ Mwεem mvun mvunciim mvù to kooyεε bô bó nu ntefe fô bonyii le. Ε bó to san nen ε beene ban bô cee ε è nu kefew kê won kaa wase le, ejoð wεε. ¹² Nonen, wee wvú kpwaake ε wen leeme temyi ntay, eyenè fo wvú ke egbwe. ¹³ Ben ekeè ε mmom yicii yí too fô ben e nu κε yí ké no too ten fô bonyii bomew e. Nyo' nu Nyo' keceey, ε κε è nulo é wvú ecinε é mmom eto fô ben e fey mvun gay mvunen κε. Ε mmom too fô ben e, é wvú eduηce κε je yí ben efey jó eso mmom yidvu.

¹⁴ Nonen nsáa yem shém, me ε no nteete ben ε ben elewtè mwεem mvu ekumε bonyo' bo εcici. ¹⁵ Me njemyi ê ben nen diεwε ê bonyii bô keηke bvufee le. Ben ekp-wawce ntay le laa κε fiεε fi me njemyi ê ben fin nu keceey ε? ¹⁶ Ke beene ké joo fiko fi ntaashε le, nya keyoone ê Nyo', wu yí kentaashε le, tu beene nu ε taashε yí εlεmε ke Klistu le? Ε beene ké dioo ε jo bleeð wvu yí kefew kekie le ε guuten ε die yí kentaashε le, κε tu beene taashi ε è nu yí ye Klistu le? ¹⁷ No beene diee bleeð wvun nen nu bonyii nteen ε ntuw nu κε mwaan,

* **10:1** Joo yi baay yin nu yí bó teje le Joo yí Yεεle (Kensam 14:21-22). **10:3** Ksm 16:13-35; Dito 8:3; Mben 78:24-25 **10:4** Ksm 17:6; Ktj 20:11; Mben 78:15 **10:5** Ktj 14:29-30; Mben 78:31; Ibu 3:17; Jut 5 **10:6** Ktj 11:4, 34; Mben 106:14 **10:8** Ktj 25:1-9 **10:9** Ktj 21:5-6 **10:10** Ktj 14:2, 36; 16:41; 17:6-15; Mben 106:25-27; Ibu 3:17-18 **10:11** 7:29-31; Lum 15:4 **10:12** Gal 6:1 **10:13** 1:9; Jem 1:13-14 **10:14** 1Jon 5:21 **10:16** 11:24-25; Luk 22:17-20 **10:17** 12:27

tu fi dunji le beene nu ye yimiaaŋ, njefo beene diee ke e è nu ntuw mwaan. ¹⁸ Ben ejo kenfews en fô bonyii bo Islael e. Wee tfuu wvù diee fiεε fô ketan ke ncese le nu ε taashε wase bô Nyo' yî ncese wvudvule. ¹⁹ Fiεε fi me ŋgayte fεn nu le la? ε fεn nu le mwεεm mvù bó gee bintane dvú fô bonyo' le keŋke fiεε keege keεε le bonyo' bodvu ten keŋke fiεε keege? ²⁰ Ke è nu nonen ke. Fiεε fi me ŋgayte nu le boncese bô bonyii bô yaa kee ke Nyo' gee nu ε bó gee ε è nu fô bonceendaa bo dεwle le. Ke bó gee ε è nu fô Nyo' le ke. Me ε no ŋgayte le fo ben etaashì ben ε bonceendaa bo dεwle le ke. ²¹ Ke è nulo é ben ewuu ê fiko fi ntaashε le fi è nu fi Tata le, bvuu wuu ê fiko fi Satan e ke. Ke è nulo ten é ben ediee mwεεm mvudien mvu Tata le bvuu diee mvu Satan e ke. ²² Fo beene egeè fiεε fi shém eton'yi Tata ke. Ke beene temyi fele wvù ke.

Wee egeè fiεε è nu fi nulo efi ten waa bwee

²³ Beene bomew nen'yi no duu le bó keŋke mvuŋgay keege naa fiεε ficii. Geenεn, bó ekeè le ke è nu fiεε ficii fi nulo efi wee ke. ε beene bomew nen'yi no duu ke le bó keŋke mvuŋgay keege naa fiεε ficii. ε ke è nu ten fiεε ficii fi nulo ege é wee eleeme temyi yî mbee we le ke. ²⁴ Fo wee egeè fiεε kpwaake ke ε è nu ekole kew ke. Wee ekpwaakè

ten ekume waa bwee. ²⁵ Ben edieè nyam yicii yì bó geese fô way yaa sowte laa yì ne fεε le, wvu le fo mvuntelem mvunen esaakè ben yì fifie le ke. ²⁶ Me njemyi nonen, njefo bó nu ε san ê Nwa' Nyo' le le,

“ε keŋke Tata won wvun noo mwεεm mvunciim mvù nu yì dvù le.”

²⁷ ε wee wvù yaa nu ke wee mbee teje ben le ben eto ediekεn, ben é bee ε gen, é ben no diee fiεε ficii fi bó nya ê ben yaa sowte ke. Fo fitele esaakè ben yì fifie le ke. ²⁸ Geenεn, é wee mvu ne lo ε see ê ben le mwεεm mvudien mvudvu nu ε bó ε ge kentanε dvù fô bonyo' le, fo ben edie ke wvu le fo wee wvù be seje ê ben eyenè le ben gee fiεε fi befε, bô fo fitele esaakè wee. ²⁹ Me ŋgayte fitele fin ε è nu fi wee wvù be seje ê ben e. Ke me ŋgayte ε è nu finεn ke. Geenεn, è nulo é wee mvu ebife le laa è nulo é wen elu keege fiεε fi wen koonke nje fì nu esaake fitele fi wee mvu le le? ³⁰ ε me ndiee fiεε ε me ε nya keyoone kedvu ê Nyo', é wee ebvuu esaake me nje la? ³¹ Me ε mum ε no nduu fiem le fiεε ficii fi wee gee, keεε wvù diee ε è nu fidien, keεε wvù wuu ε è nu fiwuun, ε wvù no gee ê je yì wee mvu yen lo, enyaà mbense ê Nyo' le. ³² Fo ben egeè fiεε fi nulo ebefe bô mvuntelem mvu bonyii le ke, keεε è nu Bojuu, keεε è nu

10:18 Lεw 7:11-21 **10:19** 8:4 **10:20** Dito 32:17; Mben 106:37; Mwm 9:20

10:21 2Kol 6:15-16 **10:22** Dito 32:21 **10:23** Lum 14:1-15:6 **10:23** 6:12; 8:7-12 **10:24** 10:32; 13:5; Lum 15:1-2; Fili 2:4 **10:25** Lum 14:2 **10:26** Mben 24:1; 89:11 **10:28** 8:7 **10:30** Lum 14:6; 1Tim 4:4 **10:31** Kolo 3:17 **10:32** Lum 14:13

bonyii bò yaa nu ke Bojuu, keneε kentaashe ke bonyii bo mbee le bo Nyo' le. ³³ Me momte fiem keengee fiε ficii ε è nu fi wee tfuu eyuukè njon. Ke me ηkpwaake ke ε è nu ekumε ekole kem maan ke. Me ηkpwaake ekumε bonyii bocii le me enge é bó ke eboy.

11

No è nulo é wee enu seke wvú bunlee

¹ Ben ebenenè me ke no me mbenene Klistu. ² Me mbensee ben no ben kumyi me yî fiε ficii le bvuu bii mwεem mvù me nto n'yεyεε ben dvú. ³ Geenεn, me ηgomte le ben ekiεε ntay le ekole ke diemsen tfuu le nu Klistu, ε ekole ke kpwoon e nu dweese, ε ekole ke Klistu le nu Nyo'. ⁴ ε diemsen bunlee lo, keneε wvú teete ntum Nyo' ε wvú ε ban ekole, tu wvú shoose ekole kew. ⁵ Geenεn, é kpwoon bunlee, keneε wvú teete ε è nu ntum Nyo' se wvú nu ε ban ekole ηkuuη, tu wvú shoose ε è nu ekole kew. Ke jεy jεy wvuwe kpwoon bô wvú nu ε kpwaa ekole nu dvú ke. ⁶ ε wvú yen le ke wen nu eban ekole kew ke, é wvú mum kpwaa lo. Geenεn, no è nu ken'wuumεn fô kpwoon e keenu bô ekole ε bó ε kpwaa, ε wvú mum ban le ekole kedvu. ⁷ Ke diemsen kenke keeban ekole kew seke wvú bunlee ke, njefo wvú nu nfiεsen Nyo' bvuu nu bvujonke bu Nyo' le. Geenεn, ε kpwoon

nu bvujonke bu dweese le. ⁸ Ke è to buy diemsen yî kpwoon e ke, è to buy kpwoon yî diemsen e. ⁹ Ke Nyo' to bom ten diemsen nje kpwoon ke. Wvú to bom ε è nu kpwoon nje diemsen. ¹⁰ ε nu nje fifie bô nje bonceendaa bo Nyo' le wvú kpwoon kenke keeban ekole kew. ¹¹ Naa no fi nu nonεn, fô beene bò nu ε taashe wase beene bo Tata le, nu ε kpwoon yaa nu ke bô ekole kew maan ke, ε diemsen yaa nu ke ten bô ekole kew maan ke. ¹² Fí nu nonεn, njefo no Nyo' to bomε kpwoon yî diemsen e nu ε keseen nu ε è boote kpwoon diemsen. ε fiε ficii nen'yi fô Nyo' le. ¹³ Ben ten ke taa ente jodvu eyen le laa fí nu leη fô kpwoon e keebunlee Nyo' se wvú nu ε ban ekole le. ¹⁴ Naa no ben yene mwεem e, bonyii bocii kee lo le fô diemsen e keεε ekole ε kí ci baay nu ε è nu ken-shoose fô wvú le. ¹⁵ Geenεn, ε fô kpwoon e nu ε keekenke yvuw yì defe nu lo ηgone fô wvú le. Nyo' to nu ε nya yvuw yì defe ê kpwoon le yí ebanji ekole kew. ¹⁶ ε wee nu dvú wvú gomte keekicine fiε fin, é wvú no kee le ke beene keneε bintaashe bi bonyii bo mbee le bo Nyo' le bvuu kenke yimi je ke.

Ntefe ekumε ntaashe

(Mat 26:26-29; Mak 14:22-25; Luk 22:14-20)

¹⁷ Geenεn, fiε fimew nu dvú fi me ηgomte keentefe ben yî dvú le, ε è nu fi ben

gee ε me n'yaa nu embense lo ben yî dvú le κε. Ben ké too shii yî kentaashe le ε è buy κε fiεε fi befe efey fi jee. ¹⁸ Fiεε fi me ηgomte keen'yaw engay nu le, me n'yuuke le ben ké taashi diεwe kentaashe ke bonyii bo mbee le, no nu dew jεey jεey. Me ε no n'yene le è nulo enu keceey. ¹⁹ Fí lo jee κε le kenγawsen enu ê ben entelen wvu le bó emum elooce ekiεε bonyii bo len ê ben ente. ²⁰ Me n'yene le ben ké too yî kentaashe le keedie mwεem mvudien mvu Tata wesebeene wvú Jisos e, saa die ε è nu mvú κε. ²¹ Me njemyi nen njefo ben ké dioo diekene, ε wee no diee κε ε è nu mwew mwεem mvudien gene fwe, ε bomew mum mey jen, ε bomew wu mbvuum ε mó koo lo bó. ²² ε nu la fi nonen? Ke ben kenke yéw keediekene, wukene dvú le? Nu le ben gomte keejoo kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Nyo' le ekuse, gee ε bonyii bò fuute wuumene le? ε nulo é me njeme ê ben le la? ε nulo é me embensee ben e? Naa lo, κε è nulo é me embensee κε. ²³ Me nto nu ε n'yεeyi ben ε è nu bó fiεε fi Tata to yeεyεε me dvú, le è to nu entan jò bó to nu keegese Tata wesebeene wvú Jisos, ε wvú jo ntuw bleed, ²⁴ nya keyoone ê Nyo', guushε gay le, "Fin nu ye yem ε me ε nya nje ben. Ben egeè fifin keekumyi me." ²⁵ ε bó dieken mese, ε wvú jo fiko ge κε lenlen

diεwe fwe le, gay le, "Fiko fin nu fi monkan mo monfem mò Nyo' gbwo bô ελεμε kem. Ben egeè fifin sekecii wuu keekumyi me." ²⁶ Fí ε mum ε no nu le ε gen naa ε buy seke Tata nu ke ekase eto le, nu ε sekecii kè ben diee bleed wvun bvuu wuu fiko fin nu ε ben fewci ε è nu ekume kpwe Tata. ²⁷ Nonen, ε è nu naa yeε wvú diee bleed wvudvu kenεε wuu fiko fi Tata le fidvu ê je yî baa jee le κε, tu mweten gee ε è nu kebefε njefo wvú baa wvumte ye bô ελεμε ke Tata le κε. ²⁸ Wee dioo nu keedie bleed wvun ebvuu ewu fiko fin, ε wvú yaw jinε ekole kew ntay se no gee nonen, ²⁹ njefo é wee diee bleed wvun, wuu fiko fin yaa kee fiεε fi è nu ye Tata, tu mweten diee bvuu wuu, joo ε è nu nsaw fô ekole kew e. ³⁰ ε nu fiεε fi bonyii nteen ê ben entelen weeyi ε bomew cemkene ε bomew ε kpweken wase. ³¹ Geen, é beene jinε bikuu bisεbeene ntay ε se no diee bvuu wuu, Tata saa ebvuu esaw beene κε. ³² ε Tata saake beene, tu wvú nεci lo beene wvu le fo wvú ke etaashe beene bó bonyii bo yî won wvun e le beene nu ε gbwe nsaw κε. ³³ Boom bo bwεem e, fi ε mum ε no nu le seke ben ε taashe keedie mwεem mvudien mvu Tata le, ε ben ceγ ε wee tfuu to. ³⁴ ε jen yuu wee, é mweten dieken fô yew e se no too wvu le fo wvú ke eto ege fiεε ejo ε è nu nsaw fô ekole kew e κε. Fi

11:18 1:10-11 **11:19** Dito 13:2-4; 1Jon 2:19 **11:22** Jem 2:5-6 **11:23** 10:16; Mat 26:26-28 **11:25** Yeli 31:31-34; Luk 22:20; 2Kol 3:6; Ibu 8:6; Ksm 24:6-8; Ibu 9:12 **11:26** Mat 26:29 **11:27** 11:20-22; Ibu 10:29 **11:28** 2Kol 13:5 **11:32** Ibu 12:5-6; Mwm 3:19

ekumε mwεem mvumew nu ε me nu ηke entefe ben yî dvú le ε ε nu seke me ε nto.

12

Nnyá Keyoy ke Yuule

¹ Boom bo bwεem e, me nu enjeme keseen ekumε nnyá yî Keyoy ke Yuule nyaa ê bonyii. Ke me ηgomte le ben enu kenjiwe le ke. ² Ben ekeè le seke ben to bεε bonyii bò yaa kee ke Nyo', nu ε bó to lεε ben ε ben no njimte, mum wvumte bonyo' bo εcici bò nu se bó nulo ejeme ηkuuη. ³ Me ε mum ε no ηgayte le ben ekiεε ntay le é wee nu ε Keyoy ke Nyo' le nu yî ye le, wvú saa ebvuu egay le, "Lon ekoo Jisos" ke. E wee yaa nulo egay le, "Jisos nu Tata" se ε fici Keyoy ke Yuule wvú ke.

⁴ E dioo tu fô nnyá le nu ε bonyii kenke nnyá jεey jεey ε è nyaa ke Keyoy kemwaan η bó. ⁵ Bonyii lemte dilemme jεey jεey ê kentaashe ke bonyii bo mbee le ente, geenεn ε cee ekole wvubo nu ke mwaan. ⁶ E jé nu jεey jεey yî bonyii lemte jó, ε è gee ke Nyo' mwaan le bonyii egeè dilemme didvu ê yiyε jé le. ⁷ Bó nu ε nya ke wee mwaan mwaan bó ye nnya yî Keyoy ke Yuule keelemte fici kentaashe keciî dvú. ⁸ E wee mvu no kenke ye nnya yî Keyoy ke Yuule nya ê wvú ε è nu keejemyi diεwe wee wvú kenke bvufee

le, nya yî wee mvu nnya ε è nu keejemyi diεwe wee wvú kee fiεε le. E Keyoy kin nu ke kemwaan. ⁹ E Keyoy ké nya yî wee mvu nnya ε è nu fitele fi wvú elese yî Nyo' le ntay, nya yî wee mvu ε è nu keefeεle bincem. E Keyoy kin nu ke kemwaan. ¹⁰ E Keyoy ké nya yî wee mvu nnya ε è nu keegeε binghaw bi mwεem e, nya yî wee mvu ε è nu keeteete bontum bo Nyo' le, nya yî wee mvu ε è nu bvufee keekeε jεey jεey mwεem mvù nen'yi fô Keyoy ke Nyo' le bó mvù yaa nen'yi ke fô Keyoy ke Nyo' le, nya yî wee mvu ε è nu mvungay keejemyi díεw yî bó yaa kee ke, nya yî wee mvu ε è nu keeceεyi mwεem mvù wee wvudvu jemyi ê bonyii. ¹¹ Bó gee mwεem mvun mvunciim ε è nyaa ke Keyoy kemwaan nnya yidvu ê bó. E kí gawci é wee tfuu no kí shieele.

Kentaashe ke bonyii bo mbee le nu diεwe ye wee le

¹² Beene kee le ye wee nu ke yimiaan, geenεn ε yî kenke biba nteen. E naa no biba bidvu cim nu nteen nen nu ε bí taashi gee ye yimiaan. E nu ke ten no Klistu bó bonyii bew nu. ¹³ Beene nu bonyii jεey jεey, ε bomew nu Bojuu, bomew Boglek, ε bomew nu bonfaw, ε bomew yaa nu ke bonfaw. E è nu ke Keyoy kemwaan kè to taasheε beene bocii keenu ye yimiaan. * E

12:2 8:4-6; Yεsa 44:9-20; Gal 4:8 **12:3** 1Jon 4:2-3; Lum 10:9 **12:4** 12:27-14:40; Lum 12:6-8; Efe 4:4 **12:5** 12:28-30 **12:7** 14:26 **12:10** 14:5; Lem 2:4 **12:11** 7:7; Lum 12:3; Efe 4:7; 1Bi 4:10 **12:12** 12:27 **12:13** Gal 3:27-28 * **12:13** Keνεε le, "E è nu ke Keyoy kemwaan kè to joε beene bocii é bó se lese beene ê joo keenu ye yimiaan."

Nyo' to gεke ke ε è nu Keyoy kedvu kemwaan̄ fô mvuntelem mvuseεbeene le.

¹⁴ Kε ye wee nu kε keba ke ye le kemwaan̄ kε. Ε nu biba nteen. ¹⁵ Ε εκαλε cim ne ε gay λε, “No me mbaa nu kebo kε, tu kε me mbεε keba ke ye le kε”, fifiε saa ege é kí emum enu se è nu keba ke ye le kε. ¹⁶ Kentuntun̄ ε ne ten̄ ε gay λε, “No me mbaa nu jise kε, tu kε me mbεε keba ke ye le kε”, fifiε saa ege é kí emum enu se è nu keba ke ye le kε. ¹⁷ Ε ye wee yicii be mεy kε jise, é wvú eyuuke mwεem bô la? Ε yí be mεy kε kentuntun̄, é wvú eyuuke nsam fiεε bô la? ¹⁸ Fiεε fi nu, nu λε Nyo' to nu ε bom wee seyse biba biew bi ye le jεεy jεεy no wvú koon̄ke. ¹⁹ Ε ye wee be nu kε keba kemwaan̄, é yí enu nεε le? ²⁰ No fi nu, biba bi ye le nu nteen. Geenεn̄ ε bíε taashe ε ge ye yimiaan̄. ²¹ Kε è nulo é jise egay ê kebo λε, “Kε me nshieele wo kε.” Ε kε εκολε nulo egay ten̄ ê bikaa λε, “Kε me nshieele ben kε.” ²² Fiεε fi kaa nu, nu λε biba bi ye le bì yen'yi λε bí wεεyi lo nu bì kε è nulo é ye wee enu se bí kε. ²³ Ε biba bi ye le bì beene joo λε bí nu ncεw, nu bì beene taale fó n̄tay. Ε biba bì beene ké no wuume ne keedun̄ci ê bonyii nu bì beene ké no ban̄yi. ²⁴ Ε biba bì bonyii ye ne, nu bì yaa shieele λε bó etaalè fó nonεn̄ kε. Nyo' nu ε seyse ye wee ê je yi λε bó ewvumtè biba bì yen'yi λε bí

nu ncεw e. ²⁵ Wvú to ge nonεn̄ wvu λε fo ken̄gawsen̄ enu yi ye le kε, λε keba etomtè kemew, ε kemew tomte kemew. ²⁶ Ε keba ke ye le kemew ne ε no yuuke nsase, tu biba bidvu bicii nu eyuuke nsase. Ε bó seyse keba ke ye le kemwaan̄, tu bí bicii nu elan̄lan̄e bô kí. ²⁷ Ε dioo tu fô Klistu le nu ε ben bocii nu ye ye, ε wee mwaan̄ mwaan̄ ben e nu keba ke ye yidvu le. ²⁸ Nyo' nu ε γεε bonyii bô elemtè dilemme jεεy jεεy ê kentaashe ke bonyii bo mbee le. Ε bo fwe nu boom bo n̄tum e bo Jisos e, ε bô bii bó le nu bonyii bô teete bontum bo Nyo' le, ε bô bii bó le nu bonyii bô yeεyi bonyii. Ε γεε bomew ε è nu bonyii bô egeè bin̄ghaw bi mwεem e, bomew bô efelè bincem, bomew bô efici bonyii. Ε γεε bomew ε è nu bô eseyseè no dilemme egene, ε bomew nu bô kee keejemyi díεw yi bó baa kee yi kε. ²⁹ Kε è nu bonyii bocii bô nu boom bo n̄tum e bo Jisos e kε. Kε è nu bocii bô teete bontum bo Nyo' le kε. Kε è nu bonyii bocii bô yeεyi bonyii kε, ε kε è nu bocii bô gee bin̄ghaw bi mwεem e kε. ³⁰ Kε è nu bonyii bocii bô ken̄ke n̄nya keefele bincem kε. Kε è nu bocii bô nulo ejemyi díεw yi bó baa kee kε. Ε kε è nu ten̄ bonyii bocii bô nulo ecεεyi mwεem mvù bonyii jemyi ê díεw yimi le ê bonyii kε. ³¹ No n̄nyá yin yicii nu n̄en, ben eshieelè

ntay keekeηke nnyá ε è nu yì kuuke fele yicii. Geenεn, me nu nduηce ê ben fiεε fi fele mwεem mvun mvunciim.

13

Kenkeηen fele mwεem mvunciim

¹ Ε me nciim ηkee keenjeme díεw bitum bicii naa noo díεw bonceendaa bo Nyo' le, se me ηkeηke kenkeηen fô bonyii le ηkuuη, tu me ηkumte ke ε è nu diuw diεwe ηgem wvù caake, kenεε bikanκαη e ε wee kpwaake. ² Ε me nciim ηkeηke naa mvuηgay keenteete bontum bo Nyo' le, ηkee mwεem mvunciim naa noo mvù nu ê kenyile le, ε nlese fitele yì Nyo' le naa ntay wvù è nulo é me emvuwyi dikum, geenεn se me ηkeηke kenkeηen fô bonyii le, tu me nu ke lo fiεε fi εcici. ³ Ε me nciim njo mwεem mwem mvunciim ε ηgaw ê bonyii, ε nya ten ye yem le bó eton, * geenεn se me ηkeηke kenkeηen fô bonyii le ηkuuη, sew wvudvu saa enu ke. ⁴ Wee wvù keηke kenkeηen fô bonyii le ké no kuule shém, bvuu gee gee di jee fô bonyii le. Ke wvuwe wee ké no bene kendoη ke. Ke wvù ké no saale ye kenεε bensee ye ke. ⁵ Ke wvù ké no ηasene yì bonyii le ke. Ke wvù ké no kpwaake ke ε è nu ekole kew ke. Ke wvù ké ton'ye

shém cekey ke. Ε ke wvù ké no gεεle wee fô fitele le ke. ⁶ Ke wvù ké no yuuke njoη bô fiεε fi befe ke. Wvù ké no yuuke njoη ε è nu bô fiεε fi nu keceey. ⁷ Ke wee wvù keηke kenkeηen ké no yene jay wee mvu le ke. Wvù ké no fiisene mwεem mvunciim, taale ke fwe yì fiεε le ficii, bvuu suule shém yì fiεε le ficii. ⁸ Ke kenkeηen ké ka ke. Geenεn ε kefew nu eyuu eto kè mvuηgay mvù Nyo' to nyaε le bonyii eteete bontum bew dvù nu ke eka, é díεw yì bonyii jemyi yì bó baa kee yì ke eka, é mvuηgay keeke mwεem ntay ke eka ten. ⁹ Mvù nu ke eka nonεn njefo beene kee mwεem keseen ke lo kebese kebese, teete bontum bo Nyo' le ke kebese kebese. ¹⁰ Geenεn ε è nu ke enu seke beene ε looce wase ε kocεn é mwεem mvu kebese kebese emum eka. ¹¹ Ε to nu seke me nto nu wan caan, ε me no njemyi diεwe wan e, ηkpawaci mwεem diεwe wan e, n'yene mwεem diεwe wan e. Me ε ndioo ntaw wase ε mum ε ncine nce boom e. ¹² Keseen nu ε beene yene mwεem e jiwejiwe diεwe ê kenλεy e. Geenεn è nu ke enu kefew kekie le é mvù eyuu ê beene ejise. Keseen nu ε me ηkee mwεem kebese kebese, ε è nu ke enu sekekie, é me emum emεse eηkieε mwεem mvunciim ke no Nyo' kee me. ¹³ Mwεem nu mvuntentem mvù nu ke emεy eleeme fó.

13:1 8:1; Lum 13:8-10 **13:1** 2Kol 12:3-4 **13:2** 12:8; Mat 7:22; 17:20 **13:3**

Dan 3:19-20; Mat 19:21 * **13:3** Boηwa' bo boyvuum bomew keηke fen le, "Nya ten ye yem le me nsaale ye." **13:5** 10:33; Bηgn 10:12; Fili 2:4 **13:8** 12:10; 14:1-5

13:12 Lum 8:24; 2Kol 5:7; 8:3; Gal 4:9 **13:13** Kolo 1:4-5, 23; 1Tes 1:2-3; Tay 2:2; Ibu 10:22-24; 1Jon 4:16

MWεEM mvudvu mvun nu: keelese fitele yî Nyo' le, bô keetaale fwe yî nkawma Nyo' le, noo keekeηke keηkoηen. E keηkoηen nu fiEE fi kuuke ente jo mvú fele mvú mvunciim.

14

Keebvuu jemyi ekumε nnyá Keyoy ke Yuule

¹ Ben egeelè keηkoηen fwe dvu mwεEM mvunciim, geenen ekeηkè ten shiee ntay fô nnyá yî Keyoy ke Yuule nyaa ê bonyii le, efey mvunciim, nnyá keeteete bontum bo Nyo' le. ² E wee jemyi ε è nu díew yî bô baa kee yí ke, tu ke wvú jemyi ê bonyii ke, tu wvú jemyi ε è nu ê Nyo', njefo ke wee yaa yuuke fiEE fi wvú jemyi ke. Wvú jemyi ε è nu mwεEM mvu ê kinyile le ê mvunḡay mvu Keyoy ke Yuule le. ³ Geenen, wee wvú teete bontum bo Nyo' le ké no jemyi ε è nu ê bonyii, gee ε bonyii kuu yî mbee le, bvuu yvuwse mvuntelem mvubole, bvuu gee ten ε mvuntelem mvu bonyii le leetene. ⁴ E wee wvú jemyi díew yî bô baa kee yí ke ké no fici ke ε è nu ekole kew maan. Geenen, ε wee wvú teete bontum bo Nyo' le ké no fici ε è nu kentaashe ke bonyii bo mbee le kecii. ⁵ Me ε no ηkooηke le ben ejemyi díew yî bonyii baa kee yí ke. Geenen, ε fiEE fi me ηkooηke baay nu le ben eteetè ε è nu bontum bo Nyo' le ê bonyii. Wee wvú teete bontum bo Nyo' le nu shiee le fele wee wvú jemyi

díew yî bô baa kee yí ke. E è fen baa nu le wee mvu ebanke díew yidvu wvu le kentaashe ke bonyii bo mbee le eyuw ntay é fí efi bô.

⁶ Boom bo bwεEM e, é me ne keseen ε nto fô ben e, ε no njemyi ê díew yî bô baa kee yí le ke, é fifie efi ben yí la le? FiEE fi nulo efi ben nu ke seke me nu ε nto bô fiEE fi fifie fi Nyo' nu ε duηce ê me, kenEE fiEE fimew fi wvú gomte le me enḡe é ben ekiEE, kenEE ntum we mvu le me entefe ê ben, kenEE fiEE fimew le me en'yEEyi ben dvú. ⁷ Bó ejo ke fiEE diEWε ndoη kenEE kome le mvù yaa keηke ke keyoy. E nulo é wee ege nee se kieE fiEE fi mvú jemyi se bó ε toη kenEE ε kum ê je yí leη e? ⁸ E wee ne le wen etoη soη jem, ε fanε toη ê je yí leη e, é bonyii ege nee se buy jem? ⁹ E nu ke leηleη no é ben jemyi díew ê bonyii se bó yuuke lo, é bó ke ege nee se kieE fiEE fi ben jemyi? Ke tu njeme wene nu laayi ke lo yî fwefwe le. ¹⁰ Ke è nu kemaηen le dikfuu di díew e nu yî nshε le fen dí le dí le ke. E ke yimi nu dvú yî nu se bó kee kenyi kedvu ke. ¹¹ Geenen, é wee ne ε no jemyi ê me ê díew e se me n'yuuke yí ηkuuη, tu wvú nu enu diEWε wee ketum e fô me le, ε me nu ten diEWε wee ketum e fô wvú le. ¹² Me ε no ηgayte ê ben le no ben gomte le mvunḡay mvu Keyoy ke Yuule le eyen'yi ê ben ente, ben emum emom ntay keekeηke ε è nu nnyá yiyε yî nulo ege é kentaashe ke bonyii bo mbee

le ekuù lo.

13 Fí ε mum ε no nu λε, é wee jemyi díεw yì bó baa kee yí κε, é wvú no bunlee λε Keyoy ke Nyo' le enya wen bô bvufee keεεεyi fíεε fí wvú jemyi ê bonyii. 14 Ε me ne ε no mbunlee ê díεw yì bó baa kee yí le κε, tu me nu mbunlee ê keyoy kem e, geenεn ε me n'yaa mbunlee bô bvufee bwem κε. 15 No fí nu nonεn, me nu enge neε? Me nu embunlee ê keyoy kem e, mbunlee tεn bô bvufee bwem, en'yemte ê keyoy kem e, n'yemte tεn bô bvufee bwem. 16 Ε fuw κε nonεn, wo ε ne ε no bensee Nyo' ê keyoy kuw e, é wee mvu wvù be nu fó yeke κε lo ke ege neε se bee λε, “Fí enù nonεn” yì keyoone kè wo be nyaa le se wvú be yuuke díεw yì wo jemyi? 17 Ε wo nya keyoone nonεn, ε cim ε nya naa ntay neε, tu κε è nulo é fí efi wee mvu wε κε. 18 Me nyaa keyoone ê Nyo' λε me njemyi díεw yì bó baa kee yí κε nfele naa lo ben bocii. 19 Geenεn, no me ncm njemyi nonεn é me ndioo nu ente jo kentaashε ke bonyii bo mbee le, ε me no ηkoonke keenjemyi bô bvufee bwem ε è cim nu naa κε díεw shen, wvu λε me n'yεεyi bó, εfey keejemyi díεw bontfuke yuufe (10,000) se bó kee yí ηkuuη.

20 Boom bo bwεεm e, fò ben ekeηkè bonηkwawce bo boom bo caan e κε. Ben enù κε diεwε mvunley mvu boom e mvù yaa kee κε wase

fíεε ekume kebefε. Geenεn, ekeηkè bonηkwawce ε è nu bo ηgaybonyii le. 21 Bó nu ε san η Nwa' bonci le λε,

“Me wvù Tata Nyo' ηgayte λε me nu ηke enjemyi

ê bonyii ban dew botolo le,

ê díεw yì bó baa kee yí le κε.

Geenεn, κε fifie nu ke ege é bonyii ban emum eyuw me le κε.”

22 Fí ε mum ε no nu λε, keejemyi díεw yì bó baa kee yí κε, nu nciise wvù dunçi mvungay mvu Keyoy ke Yuule le ê bonyii bò yaa nu bo mbee le κε. Ke è nu nciise ê bò nu bo mbee le κε. Geenεn, ε nnya keeteete bontum bo Nyo' le nu nciise wvù dunçi mvungay mvu Keyoy ke Yuule le ê bonyii bò nu bo mbee le, ε è yaa nu κε ê bò baa nu bo mbee le κε. 23 Ε ben, kentaashε ke bonyii bo mbee le bocii ne ε to yì kentaashε le, wee tfuu ε mum ε κεw ε no jemyi κε ε è nu díεw yì bó baa kee yí κε, bonyii bo ncεw kenεε bonyii bò baa nu bo mbee le, ε ne ε ley, ε yuw no ben jemyi, bó saa ekpwaake λε ben ghaanene lo?

24 Geenεn, é wee tfuu teete ε è nu ntum Nyo', wee wvu ncεw kenεε wvù baa nu wee mbee ε ley, é fíεε fí ben jemyi ege é wvù ekiεε λε wen nu wee wvù befe, é fí esaake wvù fô fitele le, 25 é mwεεm mvù nyiime fô fitele fiew e, eyene εmwa. Nonεn, é wvù emum etum envuw fokuse, enyaa mbense wvu baay ê

Nyo' gayte le, "Nyo' nu naa ben ε bó."

No è nulo é kentaashε ke bonyii bo mbee le ebunlee, gee mwεem leŋ

²⁶ Boom bo bwεem e, fiεε ficii fi me njemyi nu le la? Fí nu le, seke ben ε to yí kentaashε le, ε wee wvù keŋke ŋkiee keeyem no nu, ε wee n'yεεyi nu, ε wvù keŋke fiεε fi Nyo' nu ε duŋce ê wvú nu, ε wvù kee keejeme díεw yí bó baa kee yí ke nu, ε wvù kee keeεεyε díεw yidvu é bonyii eyuw enù ten. Ben egeé mwεem mvunciim ê je yí è nulo é mvú efii lo kentaashε ke bonyii bo mbee le. ²⁷ E bonyii nu keejeme díεw yí bó baa kee yí ke, é bó jeme ke bofεε kenεε botete maan. E bó dioo jemyi no jemyi wee mwaan mwaan ε wee mvu cεεyi fiεε fi bó jemyi ê bonyii. ²⁸ E wee baa nu dvú wvù ecεεyi fiεε fi bó jemyi, é bó no nu diuw tfu ê kentaashε ke bonyii bo mbee le ente, ε wee jemyi ke wase ê shem ê shem fô ekole kew e bó Nyo'. ²⁹ E bonyii bò teete bontum bo Nyo' le nu dvú, é bofεε kenεε botete jeme ê bonyii. E bó dioo jemyi ε bomew no yeese fiεε fi bó jemyi ntay. ³⁰ E Nyo' fεn nu ε duŋce fiεε ê wee mvu wvù be ε shii dvú, é wee wvù be jemyi wase wε cife, nya je ê wvuwe wee jeme. ³¹ Ben ekeè le ben bocii nulo etefe bontum bo Nyo' le. E ben dioo teete, no teete

wee mwaan mwaan wvu le bonyii bocii eyεεyi mwεem ê ben, é ben ebvuu ege é mvuntelem mvubole bocii eyvuwsè. ³² Bonyii bò Nyo' nu ε nya yibo nnya keeteete bontum bew keŋke mvuŋgay ê we jo nnya yidvu, ³³ njefo ke Nyo' nu Nyo' kembvuŋse ke, Nyo' nu Nyo' kenleεten.

No fí nu ê bintaashε bi bonyii bo mbee le bò è nu bo Nyo' le bicii, ³⁴ seke bokεne nu ê kentaashε ke bonyii bo mbee le ente, no nu diuw tfu. Ke bó baa nya bó bô mvuŋgay keejemyi ke. Bó keŋke keeyuuke lo bolemsε le, ε è nu no nci jemyi. ³⁵ E fiεε nu dvú fi bó gomte keekiεε, é bó bife ê bole' bobole seke bó ε tu jim yew, njefo è nu ken-shoose fô kpwoon ejemyi ê kentaashε ke bonyii bo mbee le ente. ³⁶ Ben ekeè le ke è to kεw ben díεw Nyo' ke. Nuu le è to kεw ben ε? E ke è mεy ke ben bò díεw Nyo' nu ε gen wase fó ke. Nuu le è mεy ben ε? ³⁷ Wee wvù kee naa le wen nu wee wvù teete bontum bo Nyo' le, kenεε wvù kee le Nyo' nu ε nya wen bó nnya ye yi Keyoy ke Yuule, wvú keŋke keebee le fiεε fin fi me nsan fô ben e nu ε è gay Tata le me ensan. ³⁸ E wee baa ebee fí, tu bó nu ema lo ten wvú bô fiew fiεε.

³⁹ Boom bo bwεem e, fí ε mum ε no nu le, ben ekeŋke shiee baay ε è nu keeteete bontum bo Nyo' le. Geenεn, fo ben etun fo bonyii eje-

myi díew yí bó baa kee yí ke. ⁴⁰ Ben dioo gee mwεem mvun mvunciim, no seysee ntay, gee ê je yí jee le.

15

Jisos Klistu to nu ε buy yí kpwe le

¹ Boom bo bwεem e, me ngomte keseen keenkume ben ekume saaka wvù jee wvù me nto nfewcee ê ben ε ben fiisen, ε no leeme yí dvú le keseen. ² Ε nu saaka wvudvu wvun wvù boysee ben é ben fen jici dvú ntay. Ε fuw ke nonen, tu ben to beje ke ε è nu εcici. ³ Ben ekeè le me nto nu ε nya fiεε ê ben ε fí kuuke baay fele lo mwεem mvunciim. Ε è nu ke fí fí bó to nyaε ê me. Fiεε fidvu nu le Klistu to nu ε kpwe fô bibefe bisεεbeene le ke lenlen no bó to sanεε ê Nwa' Nyo' le, ⁴ bó le bó to nu ε dwey wvú, ε è ke no nu εdiuw εta ε Nyo' bvuse wvú yí kpwe le ke lenlen no bó to sanεε ê Nwa' Nyo' le, ⁵ noo le wvú to nu ε dunce ekole kew ê Bitá, * bvuu dunce ten ê boom bew bo ntum e bo yuufencow bofεε. ⁶ Ε wvú ke dunce ten ekole kew ê bonyii bo mbee le ε bó nu bvudvu bvumwaan fele wee gee tin. Bonyii nteen ngoo yin e beε ke naa dvú εben, ε bomew ε kpweken wase. ⁷ Ε wvú ke bvuu dunce ekole kew ê Jem, bvuu dunce ê boom bew bo ntum e bocii. ⁸ Ε è ke dioo

nu ejim, ε wvú dunce ten ekole kew ê me wvun wvù nu ente jo boom bo ntum e bo Jisos e diewe wan wvù bó to bokεε kente le. ⁹ Me njemyi nonen njefo me nu lo diewe wee wvu caan e ente jo boom bo ntum e bo Jisos e bocii. Ε me mbaa encim enkpwenten wvù bó etenje me le waa ntum Jisos ke, njefo me nto mbone bikaa ejim jo kentaashε ke bonyii bo mbee le ke Nyo' le. ¹⁰ Geenεn, ε Nyo' buw me, ge ε me no nu fiεε fí me nu fí keseen. Kε nfi wvun wvù Nyo' to nyaε ê me to nu ε la εcici ke. Me nto nu ε nkaa nlem naa nfey lo boom bo ntum e bo Jisos e bocii. Geenεn, ε ke ε to lemte me bô mvungay mwem ke. Ε to nu nfi wvun wvù Nyo' to buwεε me dvú wvù to lemte yí yem e. ¹¹ Fí ε mum ε no nu le kenεε è to nu me wvù to fewcee saaka wvun ê ben, kenεε è to fewci bó, tu è nu ke fiεε fimwaan fí bee bó fewci, ε ben to bee fí le.

Beene nu ke ebuy ten yí kpwe le

¹² Keseen no bese fewci le Klistu to nu ε buy yí kpwe le, ben bomew ε ge nεε ε se no duu le ke bonyii bò kpweken wase nu ke ebuy yí kpwe le ke? ¹³ Ε è fen nu keceey le ke bonyii bò kpweken wase nu ke ebuy yí kpwe le, tu ke Klistu to nu ε buy ten yí kpwe le ke. ¹⁴ Ε è nu le Klistu to baa buy yí kpwe le, tu fiεε fi

15:1 Gal 1:11 **15:2** Gal 2:1-2 **15:3** 11:23; Yesa 53:5-12 **15:4** Jona 1:17; Mat 12:40; Jon 20:9; Lem 2:24-31 **15:5** Mat 28:16-17; Luk 24:34, 36; Jon 20:19

* **15:5** Diee di Bitá din nu ê díew Glek e le Sefas. **15:7** Luk 24:50 **15:8** 9:1; Gal 1:15-16; Lem 9:3-6 **15:9** 1Tim 1:12-16 **15:9** Efe 3:8; Gal 1:13-14 **15:10** 2Kol 11:23 **15:11** 1:12; Gal 1:17-18; 2:6-9 **15:15** Lem 1:22; 4:33; 5:30-32

bese fewci nu εcici, ε mbee wene nu ten εcici. ¹⁵ Ε ε fen nu nonen, tu bese teyte fιεε yί Nyo' le εcici, njefo bese ghane fewci le wvú to nu ε bvuse Klistu yί kpwe le se wvú to nu ε bvuse ηkuuη, ε ε fen nu keceey le ke bonyii bò kpweken wase nu ke ebuy yί kpwe le ke. ¹⁶ Ε ε fen nu keceey le ke bonyii nu ke ebuy yί kpwe le, tu ke Klistu to nu ε buy ten yί kpwe le ke. ¹⁷ Fί ε no nu le ε ε fen nu le Klistu to baa buy yί kpwe le, tu mbee wene nu εcici, ε bibefe binen bee ke yί yene le. ¹⁸ Ε fi emum enu ten le bonyii bò nu ε kpweken wase ε bó to taashe bò bo Klistu nu ε la wase εcici. ¹⁹ Ε beene geele bvufee yί Klistu le, taale le wvú efi beene ε ε nu ke yί nshii wvun e maan, tu beene nu bonyii bò shen ekoole bonyii dvú yί won wvun e fele lo bonyii bocii.

²⁰ Geenen, keceey kedvu nu le Nyo' to nu ε bvuse Klistu yί kpwe le. Ε ε nu Klistu wee wvu fwe wvú celee je fò bonyii bò nu ε kpweken wase le. ²¹ No wee mwaan to gee ε kpwe to fò bonyii le bocii, nu ke lenlen no wee mwaan nu ε ge le bonyii nu ke ebuy yί kpwe le. ²² Fί ε no nu le no bonyii bocii kpwee njefo bó nu kfuu di Adam e, nu ke lenlen no bonyii bocii nu ke ebuy yί kpwe le njefo bó nu bonyii bo Klistu le. ²³ Geenen,

ε wee nu ke ebuyte ke ε kew kefew e. Ε Klistu nu wee wvú to yawee ceε je buy. Ε wvú nu ke dioo ε kase ε to, ε bonyii bò nu bew emum ebuy ten. ²⁴ Fί nu ke dioo ε kooy nonen, ε emum enu kefew kè won nu eka. Klistu nu ke efiwse bvunfon bò mvungay noo bvukuke bvucii bvú saake keseen, emum etfuse bvunfon bwew ε Nyo' Ice. ²⁵ Ε wvú wvú Klistu kenke ke keesaake egen ebuy seke Nyo' nu ke egee bonyii bew bo bvuban e bocii ε wvú ekuse ε wvú etome bikaa yί bó le. ²⁶ Ε wee bvuban wvu ejim wvú wvú nu ke emese efiwse nu kpwe. ²⁷ Ε nu fieε fi bó to sanee ε Nwa' Nyo' le le, “Nyo' nu ε gee wase mweem mvunciim ε wvú ekuse wvú ε no saake.”

Geenen, keegay le mweem mvunciim nu ε wvú ekuse yaa mum nu le Nyo' wvú geeke mweem mvunciim ε wvú ekuse nu ten ε wvú ekuse ke. ²⁸ Ε nu ke enu seke mweem mvunciim nu wase ε Klistu ekuse ε wvú saake, ε wvú wvú Waa Nyo' emum egee ekole kew ekuse jo Ice wvú geeke mweem mvunciim ε wvú ekuse, wvu le Nyo' emum enu ewe jo fieε ficii mondvuum monciim saake.

²⁹ Ε ε baa nu le bonyii bò nu ε kpweken wase nu ke ekase buy yί kpwe le, bó ε no leese bonyii ε joo yί bvudvuu bvú bonyii bò kpweken wase le

nje la? Bó leese bó ê joo nonen le sɛw wvudvu nu la? ³⁰ Bese ten ε no ghane yuu ye nen nje la? ³¹ Boom bo bwεem e, me nu diuw kpwe le εdiuw εcii. Me njemyi mwεem mvun nen njefo me n'yuuke ye yî fiεε fi Klistu Jisos wvù Tata wesebeene nu ε ge fô ben e fele can yem e. ³² Ε è baa nu le bonyii bô kpweken wase nu ke ebuy yî kpwe le, no bonyii ké no jemyi mwεem, ε me ηke ηgen Efesus, ε bonyii ε bó ηale diewe nyám yi ηkpwaante le no diuu bee bó gomte keesaayε lo me, le sɛw wvudvu nu la? Ε me enfanε nlu lo enɔay le fî enù no bó ké no duu le, “Beene ediekenè, wukenè njefo nt-fuu nu ε bó nu ebuy ekpweken” e? ³³ Fo wee elεεlè ben kε. Ben ekeè le, “Ε wee wvù kenɔe kew jee lene bó ηgoo yi befε, é ηgoo yidvu ebefε bó wvú.” ³⁴ Ben etee bvufee bvunen jim, ecinε kebefε le. Me n'yene le kε ben bomew kee Nyo' kε. Ε me njemyi nen keenɔe le ben ewu-umenè.

Ye yi bonyii nu ke ebuyte dvú yî kpwe le

³⁵ Ε nulo é wee mvu enε ebite le laa bonyii nu ke ebuyte yî kpwe le nεε le le? Bó nu ke ekεηke ε è nu kfuu ye yi nεε le? ³⁶ Wvuwee wee wvù biite nonen nu keyon. Kε wvú kee le bó ké jewyi fiεε fî saa ke ebuy sε fî ε yaw ε kpwe le? ³⁷ Kε ye fiεε fi bó ké jewe nu yî yi ké buy no kuu kε.

Bó ké jewe kε ε è nu ηgow εyinεyin, kenεε è nu ηgow εgin, kenεε è nu yi la, ³⁸ ε Nyo' mum nya ηgow yidvu bô ye yi wvú shieele. Ε wvú nyaa ye jεεy jεεy ê ηgow no ηgow yidvu nu. ³⁹ Kε mwεem mvunciim kenke nyam ye lenlen kε. Bonyii kenke yibo nyam ye jεεy, ε nyám kenke yibo, ε mvun-yiim kenke yibo, ε byé kenke ten yibo ye. ⁴⁰ Mwεem mvu we nu ê yibo je le, ε mvu fokuse nu ê yibo je le. Mwεem mvu we kenke bvubole bvujonke, ε mvu fokuse kenke bvubole bvujonke. ⁴¹ Diuu kenke bwew bvujonke, ε kpwee kenke bwew bvujonke, ε jón kenke ten bvubole bvujonke. Ε kε jon yimi bó yimi cim kenke bvujonke lenlen kε.

⁴² Ε nu kε lenlen no ye bonyii nu ke enu seke bó buyte yî kpwe le. Bó ké dweyte wee ε ye ye fo, geenεn kε ye yi wvú nu ke ebuy dvú yî kpwe le bεε ke efo kε. ⁴³ Bó dweyte wee bó ye ε yî yaa yen'yi jee kε, yaa kenke mvunɔay kε. Geenεn, ε wvú nu ke ebuyte yî kpwe le bó ye ε yî kenke bvujonke, kenke mvunɔay. ⁴⁴ Bó dweyte wee ε ye ye nu yî wee wvu wum. Geenεn, wvú nu ke ebuyte yî kpwe le bó ye ε è nu wase yî keyoy. Ε ye wee wvu wum nu lo, tu ye keyoy nu lo ten. ⁴⁵ Bó nu ε san le, “Adam wvu fwe to nu ε no nu dvú, yoyte.” Ε dioo tu fô Adam wvu εjim

e, ε wvú no nu fiew keyoy kè nyaa nshii ê bonyii. ⁴⁶ Kε wee ké yaw no kεηke ye ε è nu yi keyoy kε. Wvú ké yaw kεηke ε è nu ye wee wvu wum se ké kεηke yi keyoy. ⁴⁷ Adam wvu fwe nu ε bó to bom bó kebvú ke yi nshε le. E Adam wvu εjim to nε fiew fowe. ⁴⁸ Bonyii bo fokuse fεη nu diεwε wee wvu fwe wvú bó to bomεε bó nshε le, ε bonyii bo fowe nu diεwε wee wvú to nen'yεε fowe le. ⁴⁹ No beene nu ε jo nfieesen yi wee wvú bó to bomεε bó nshε, nu kε no beene nu ke ejo yi wee wvú to nen'yεε fowe le.

⁵⁰ Boom bo bwεem e, é me ensee ê ben le kε è nulo é ye yin yi è nu nyam bó ελεμε ke eκεηke bvudvuu ente jo bvunfon bvú Nyo' le kε. E kε è nulo ten é fiεε fi nulo efo ke eκεηke bvudvuu fô fiεε yaa foo fó le kε. ⁵¹ Ben eyeke eyuw é me ensee ben kenyile ke fiεε le. Kε beene bocii nu ke ekpweken kε. Geenε ε ye yesebeene bocii nu ke esεε ekumεn. ⁵² Bó nu ke edioo ε toη soη yi fokemεse, é ye yesebeene emum ekumεn kε nen mwanη no wee ke bewbew jise. Soη nu ke dioo ε jeme é bonyii bó nu ε kpweken wase emum ebuy yí kpwe le bó ye yi yaa bεε ke efo kε, é beene bó bεε dvú emum ekumεn lo. ⁵³ Ye yin yi nulo efo kεηke keeke ekumεn etu wase ε è nu yi yaa nulo efo kε. E ye yi nulo ekpwe kεηke keeke ekumεn etu wase yi yaa nulo ekpwe

kε. ⁵⁴ Seke ye yi nulo ekpwe ebvuu efo ε kumεn wase ε tu yi yaa nulo ekpwe ebvuu efo kε, é fiεε ficii emum ekocεn no bó sanj ê Nwa' Nyo' le le, “Bó nu ε so wase kpwe ε ηgoγ mvunγay mwew.

⁵⁵ O kpwe, mvunγay mwuw ε fεε?

O kpwe, gbwεεη wo wvú wo taa bonyii dvú ε fεε?”

⁵⁶ Gbwεεη kpwe nu kebefε, ε mvunγay mvu kebefε le nu nci Nyo'. ⁵⁷ Beene enyaà keyoone ê Nyo' wvú nu ε taashε beene bo Tata wesebeene wvú Jisos Klistu beene ε no soo kebefε noo kpwe.

⁵⁸ Nonεn boom bo bwεem e bó nu shém yεm, ben eleemé temyi. Fo fiεε eshiikè naa lo ben kε. Ben elemtè lemme di Tata le sekecii, ekeè le kε lemme di wee gee nje Tata nu ke ela εcici kε.

16

Nnya keefi bonyii bo Nyo' le dvú

¹ Me nu enjeme keseen ekumε nnya yi bó nyaa keefi bonyii bó è nu bo Nyo' le dvú. Ben egeè kε leηleη no me nto ηgayεε le bintaashe bi bonyii bo mbee le bi Galëshia egeè.

² Seke è nu diuu di fwe yí kema le kecii, ε wee mwaan mwaan baa fiεε seyse gεε. Wee dioo baale, baa kε no Nyo' nu ε buw wvú. E me ηke endioo ε nto ben saa ebvuu eshe esuuke lo kensuw kε.

³ Me nu ηke endioo ε nfεse, emum ensanj ηwa' embene fô

nnya yene le, é bonyii bò ben nu ε baa emum ejo egen dvú Jelusalem. ⁴ Ε fí fen nu ε kocen ben e le me engen ten, é bee bó emum egen.

Mwεem mvù Baul to kp-wawci keeke ege

⁵ Me nu ηke en'yaw enfey je Masedonia seke me ntoo ê ben e, njefo me ηgomte keenfey je jó. ⁶ Ε è nulo é beene ke ece, ce naa ε kefew ke nfum wvù temyi le ke eghan efey, wvu le ben ke efice me yí lene diem e, é me emum engene jò me ηgene. ⁷ Ke me ηgomte le me ηke endioo ε nto ê ben e keseen é beene eyenen ke lo we we ke. Me ntaale fwe, ηkee le me nu ηke ento é beene ebosen ece, é Tata fen ε bee. ⁸ Geenε me embεε ence Efesus jan engen embuy diuu di Nkaw Bentekos e. ⁹ Kembuη ke baay nu ε yene fò me le jan keengee lemme di Nyo' le, naa no bonyii bomew cim nu dvú bane lemme didvu din nen. ¹⁰ Ε Timatio ke eto lo, é ben yen le ben nu ε ge wvú ε no yuuke njon ê ben ente, njefo wvú gee lemme ε è nu di Nyo' le lenlen ke diewe me. ¹¹ Fo wee ejo wvú ekuse ke. Ben ke efice wvú é wvú elen nyεkeey etu jim fò me le, njefo bee boom bo bwee wesebeene le ceyte wvú. ¹² Fi ekume waa bwee wesebeene wvù Abolos nu ε me nse nu ε no nleke wvú le wvú elaa ghane ê ben e

bò boom bo bwee wesebeene le bomew ba, geenεn wvú se baa koonke naa lo keeto keseen ke. Wvú nu ke edioo ε kenke je, emum eto.

Ngayma bô kemεse ke njeme le

¹³ Ben dioo nu no yenè. Ben eleemè temyi yí mbee wene le, enù bonyii bò kenke mvuntelem. Ben eleemè temyi. ¹⁴ Ben dioo gee fiεε ficii no gee bô kenkonen.

¹⁵ Boom bo bwεem e, ben ekeè le Tefanas bô yew ye nu bonyii bo fwe ê keba kè Akεya le bò to yawεε lese fitele yí Tata le, nya bikuu bibole ke efici bonyii bo Nyo' le. ¹⁶ Me ε no nkule can le ben eyuukè bonyii ke diewe ban e, ebvuu eyuukè ten bonyii bò lemte yí fiεε le fimwaan bô bó le. ¹⁷ Me ε no n'yuuke njon no wvù wvù Tefanas bô Fotunatus noo Akaykus nu ε to keeyen me le. Me nu ε n'yen bó le fí ε mum ε no nu le me nu ε n'yen wase ben e. ¹⁸ Bó nu ε leεse fitele fiem ke lenlen no bó leεse mvunen. Bonyii diewe ban e nu bò ben ewvumtè bó. ¹⁹ Bintaashe bi bonyii bo mbee le bi Esia jan gayte ben e. Akpwila bô Blisilia noo kentaashe ke bonyii bo mbee le kè shiile ê bó yew gayte ben e ê diee di Tata le. ²⁰ Boom bo bwee wesebeene le bo mbee le ciinse ten ngayma. Ben eγay wee tfuu le enoεε diewe

16:5 Lem 15:21; 2Kol 1:15-16 **16:6** Lum 15:24 **16:7** 4:19 **16:8** Lem 19:8-10 **16:10** 4:17 **16:12** 1:12 **16:13** 15:38; Mben 31:24; Efε 6:10 **16:14** 8:1; Jon 13:34; Lum 13:8-10; 2Kol 6:6; Gal 6:10; Efε 5:2 **16:15** Lum 16:5; 1:16 **16:18** Fili 2:29; 1Tes 5:12 **16:19** Lum 16:5; Mwm 1:4, 11; Lem 18:2 **16:20** Lum 16:16 **16:21** Gal 6:11; Kolo 4:18; 2Tes 3:17; Flm 19

bonyii bo Nyo' le. ²¹ Wvun
 ngayma saanke me wvù Baul
 bô kebo kem. ²² Lon ekoo wee
 wvù baa ekoonke Tata ke. Kee
 Tata, kase ke eto. ²³ Tata Jisos
 ebuw ben bô kembonen kew
 sekecii. ²⁴ Kenkonen kem enù
 fô ben e sekecii njefo beene
 nu e taashε yî Klistu Jisos e. Fí
 enù nonen.

16:22 Gal 1:8-9; Mwm 22:20; Jut 14; Mwm 1:7
 12:15; Fili 1:8; 2:17; 1Tεs 2:8; 3:12; 2Tim 3:10; Flm 9

16:24 4:21; 2Kol 2:4; 11:11;

**Nwa' wvu bokan
bofεε wvù Baul to
sanεε ê kentaashε ke
Kol en
Fiεε fi nu ê Nwa'
wvu Kol en wvu
bokan bofεε wvun
e**

Baul to san nwa' wvu bokan bofεε wvun fô kentaashε ke bonyii bo mbee le ke Kol en e, ε è nu kefew kè bonḡew to nen'yεε etoo entelen jo wvù bô kentaashε kedvu. Bonyii bo ê kentaashε kin e bomew to nu ε ne no kenke mvunḡicen mvù temyi ekumε Baul. Geenεn, ε Baul san no dunḡi ε wen koonke baay ε bô bó etu diuw mwaanḡ.

Nwa' wvun nu ε bvuu ε ḡen fwe ε no jemyi no Baul to leke kentaashε kedvu ε bó eyene can yibo keefi bonyii bo Klistu le bo Judea bò to nu yî ḡew e. ε keba ke nwa' wvun e ke ejim nu ε Baul jemyi ekumε mwεεm mvù dunḡi ε wen nu waa ntum Jisos Klistu wvu cεεy. Wvù to jemyi njefo bonyii bomew bo Kol en caan to nu ε ne bense bikuu bibole ε è nu bowen boom bo ntum e bo Jisos e bo cεεy, mum duu le ke Baul nu naa lo waa ntum Klistu wvu cεεy ke.

*Bikuu bi mwεεm e ê nwa'
wvun e*
1:1-11 Kenḡewce

1:12-7:16 Baul bô kentaashε ke bonyii bo mbee le ke Kol en

8:1-9:15 Nya keefi bonyii bo Klistu le bo Judea dvù

10:1-13:10 ε Baul jeme ekumε mwεεm mvù dunḡi ε wen nu waa ntum Jisos Klistu wvu cεεy

13:11-14 Kemεse

¹ ε nu me wvù Baul, ε me nu waa ntum Klistu Jisos yî ḡkon wvù wvu Nyo' le. ε nu bee waa bwee wesebeene wvù Timatio. Me nsaanke nwa' wvun fô kentaashε ke bonyii bo mbee le bo Nyo' le bo Kol en, noo fô bonyii bò è nu bo Nyo' le bocii bo keba kè Akεya le kecii. ² Nyo' Icee wesebeene bô Tata Jisos Klistu ebuw ben, ebvuu enya ben bô mvuntelem mvù leεtene.

Nyo' wvù leεsee mvuntelem

³ Mbense enù fô Nyo' wvù è nu Nyo' wvu Tata wesebeene wvù Jisos Klistu, bvuu nu Ice le. Wvù nu Icee shen, nu Nyo' wvù leεsee mvuntelem mvu bonyii le yî mwεεm e mvunciim. ⁴ ε nu wvù wvù ké no leεsee mvuntelem mvuseεbeene yî bonḡew bosεεbeene le bocii wvu ε è nulo é beene emum ekee ten keeleεsee mvuntelem mvu bonyii bomew e seke bó nu yî bonḡew e. Beene nulo ekee keeleεsee nonεn ε è nu bô nleεsee wvù Nyo' nu ε leεsee mvuseεbeene mvuntelem dvù. ⁵ Bese kee lo le ke lenḡen no bonḡew bo Klistu le nu fô bese le baay, nu ke no Nyo'

nu efele yî Klistu le læsee mvuntelem mvusese ke ten baay. ⁶ E bese nu yî monlum e, tu è nu keelæese mvuntelem mvunen noo keeboyse ben. E bó læese mvuntelem mvusese, tu è nu keege é mvuntelem mvunen elæetene, é ben ekuu shém enu nyækeey yî bonḡew bò ben yene diæwe no bese yene le. ⁷ Fiæ fi bese taale fwe kee ekumε ben nu ε ke fiæ nulo eshiw bese ke, njefo bese kee lo le no ben yene ḡew diæwe bese le, nu ε ben ten nu ekeḡke mvuntelem mvù læetene diæwe bese le.

⁸ Boom bo bwee wese le, ke bese gomte le ben enù se ben kee kfuu ḡew wvù bese to wue won wvù Esia le ke. Wvuwe ḡew to temyi baay fele mvunḡay, ε bese no yene le ke è nulo é bese ebvuu eluḡ ke. ⁹ Yî keceey e, bese to kee le è nu ke wase kpwe fò bese le. Geen en fifin tō kooyi nonen keege le fò bese eye-emè yî bikuu bisese le ke, le bese eyeemè ε è nu yî Nyo' le. E nu wvù wee wvù bvuse bonyii yî kpwe le. ¹⁰ Wvù wvudvu wvù to bvuseε bese yî kfuu wvuwe ḡew wvù è to yen'yi wase kpwe le, nu ε wvù nu ke emey ke ebvuse. Bese nu ε gee bvufee ε è nu yî ye le le wvù bæε ke ke ebvuu ebvuse bese sekeci, ¹¹ no ben nu etomte bese bó bunle yene. Nonen é bonyii emum ke enyaa keyoone ê Nyo' fò bese le nje fiæ fi jee fi wvù nu ε buw bese dvù nje bunle

bonyii nteen.

Fiæ fi to gee ε Baul se kumen ḡkpwaæcε lene diæw

¹² Fiæ nu dvù fi bese saale ye yî dvù le, ε fitele fisese tomte bese ekumε fí. Fí nu le, gee disese ê won jan, efey mvunciim fò ben e, nu di yu-ule, nu keceey no Nyo' gomte. Ke bese gee gee di bii bvufee bvù yî won wvun e ke. Bese gee bii ε è nu no Nyo' nu ε buw bese le bese egeè. ¹³ Ke bese saanḡke fiæ fimew fò ben e jæy efey fi è nulo é ben etan ekiæ fí ke. Me ḡkpwaake le ben nu ke etan ekiæ fí ficii, ¹⁴ ke no ben nu ε kiæ wase bese keseen caan, wvu le é ke edioo enu diuu di Tata wesebeene wvù Jisos ε to, é ben esaale ye bô bese ke naa no bese saale ye bô ben. ¹⁵ No me nto ḡkee naa fifin nonen, ε me mum no ḡgomte keen'yaw nto ê ben e, wvu le ben ekeḡke sew wem bokan bofæ. ¹⁶ Me nto ḡkaake le me nu ḡke endioo enḡene Masedonia enfey je jo ben, bô le me nu ḡke endioo enḡaase embvuu enfey je jo ben é ben efice me yî lene diem di Judea le. ¹⁷ Ben kpwaake le no me nto mbaa enghan enfey ke, nu ε me nto ḡkaake nonen ḡgee ε è nu ndvum e? Nuu le me ndioo ḡkaake fiæ no ḡkaake ê je wee wvu fokuse fen wvù beḡe fiæ le “Eε” mum kase tun ke sekedvu le “Aay” e? ¹⁸ Yî keceey e, no Nyo' ké no leeme ke yî diæw ye le, ke fiæ fi bese jemyi ê ben ké no nu

fi bese ebee le, “Eε” kase tun le, “Aay” ke. ¹⁹ E fi nu nonen njefo ke Jisos Klistu wvù Waa Nyo' wvù bee bo Silas noo Timatio to fewci ê ben ente nu wvù beje fiεε le, “Eε” kase tun le, “Aay” ke. E ké no nu ke le, “Eε” sekeci. ²⁰ Ben ekeè le yî Klistu le nu ε bonkawma bò Nyo' geε bocii nu ε wvù ε bee dvù le “Eε”. E nu nje fifin wvù beene fele yî Klistu le gayte ê Nyo' le “Fí enù nonen.” E nεε no beene ké no tumte monkum mew nen. ²¹ E nu Nyo' wvù nu ε leke bese ε leke ten ben, beene ε no temyi yî Klistu le. Wvù nu ε caw * beene. ²² Wvù nu ε geε nciise we yî yese beene le wvù è nu Keyoy kew kè nu fô mvuntelem mvuseεbeene le diεwe sâ' fiεε ficii fi beene nu ke ekeηke le.

²³ E nulo é me mbe Nyo' é wvù eben jim nsaw wem le me nto mbaa nto Kolεn ε è nu njefo me nto ηgomte keembawce lo ben. ²⁴ E ke è nu le bese gomte keeleeme ke le è nεε no mbee wene keηke keenu ke. Bese kaa lemte lo beene keeto bô njon fô ben e. Bese kee le ben leeme temyi yî mbee wene le.

2

¹ Nonen ε me mum ηkpawace le ke me mbεε mbvuu nlaa ghane di eto bô nsase ke. ² E me embvuu enε ε ηge ben ε yuw nsase, é ebvuu enu yeε dvù wvù nulo ege é me en'yuw njon efey ben

boba bò me nu ε ηge wase bó ε yuw nsase? ³ E nεε fiεε fi to geε ε me nse nsaj ηwa' we ê je yî me nto nsajεε le. E to nu wvu le me ηke ndioo ε nto ê ben e, me nsaa ηke enkeηke nsase wvumvu wvù nε fô ben bò bee ege é me en'yuw ε è nu njon e ke, njefo me ηkee naa ntay ekume ben bocii le njon wem nu ke njon wene bocii. ⁴ Ben ekeè le ηwa' wvudvu we nu ε me nto nsaanke bô nsase wvu baay, ε fitele tone me, ε misem ε yinšen ê me ejise. E ke me nto nsaj nonen keηge é ben eyuw ε è nu nsase ke. E to nu keege é ben ekiεε keηkonen ke baay kè me ηkeηke fô ben e.

Bó elεshε jay mweten enya ê wvù

⁵ E wee to nu ε ge ε me n'yuw nsase, tu ke nsase wvun to mεy ke fô me le ke. Wvù to nu ten fô ben e bocii. (Ke fifin nu fiεε fi me enjemyi engene yî dvù le baay ke). ⁶ Ngew wvun wvù wee nteen ben e nu ε nya wase ê wvuwe wee nu ε wvù ε kocen nonen. ⁷ Keseen nu ε è nulo é ben elεshε jay we, ege é fitele fiew elεtene, wvu le fo wvù emεy ke wase enu shen shen baay ke. ⁸ Nonen me ε no ηkule can ê ben le ben ekase edunce ê wvù le ben bεε ke koonke wvù. ⁹ E nεε fiεε fi to geε ε me nse nsaj ηwa' we fô ben e keenom ben enkiεε le laa ben yuuke ke me le yî fiεε le ficii le. ¹⁰ E ben

1:19 Lem 18:5 * **1:21** Kεnεε le, “... è yefe.” **1:22** 5:5; Lum 8:15-16, 23; Efε 1:13-14 **1:23** 11:31; 13:2; Lum 1:9; Fili 1:8; 1Tes 2:5; 2Tes 2:10 **1:24** 1Bi 5:3 **2:1** 12:21; 1Kol 4:21 **2:3** 13:10 **2:4** 7:8; Lem 20:31; 1Kol 16:24 **2:6** 7:11 **2:7** Kolo 3:13 **2:9** 7:15; 10:6

leeshi jay wee, tu me ten nu ε nleeshε. Ε me nleeshi fiεε, fen ε fiεε nu dvú keeleeshε, tu me nleeshi ê Klistu ejise nje yene. ¹¹ Beene gee nonen wvu le fo Satan ke enε eley jó ekeηke mvunγay ê beene we. Kε beene maa no wvú ké no wεentene ke.

Diεw Nyo' kumte bonyii le jé le jé le

¹² Ε to nu seke me nto ηγενεε mbuy kelaante kè Towas e keenfewce saaka wvú jee wvu ekume Klistu jó, ε Tata yene kembun fô me le keenlem lemme diεw jó. ¹³ Geenεn bvufee bwem to baa nu fó ke, njefo me nto mbaa n'yen waa bwεem wvú Taytus e jó ke. Nonen ε me mum ηgay bó le le bó ε shεε wase, mum nto Masedonia.

¹⁴ Geenεn, keyoone nu fô Nyo' le wvú ké no saa fwe dvusese yí Klistu le nyaa mbeete, ε bese bii diεwε bonyii bò wvú nu ε keηke gbwen jem e. Ε wvú mum fele yí yese le sanse Klistu mondvuum e monciim ε bó kee wvú yuuke nsam we diεwε jiin fô bó ε ton e. ¹⁵ Ben ekeè le bese nu diεwε nsam jiin di Klistu le fô Nyo' le enteleη jo bonyii bò bó boysee bó noo fô bò laa wase le. ¹⁶ Fô bonyii bò laa wase le nu ε nsam wvun too ε è nu bô kpwe fô bó le. Ε bonyii bò bó boyse bó nu ε nsam wvun too ε è nu bô nshii fô bó le. No fí nu nonen, tu è

nu γεε dvú wvú nu ε kocen keege didin lemme? ¹⁷ Kε bese nu diεwε bonyii nteen e bò nu ε jo diεw Nyo' yí ε tu fiεε fi way e fi bó ghane geese lo ke. Bese nu fisese bonyii bò nu ε taashε yí Klistu le. Ε bese fewci diεw Nyo' bò mvuntelem mvú yuule diεwε bonyii bò Nyo' nu ε tum bó, ε bó leeme ê wvú ejise le.

3

Kenfewsεn ke monkan mo moyvuum bó mo monfem e

¹ Me nfen ηgayte nen ε fí nu le bese bvuu kaase dunçi lo bikuu bisese ê ben e? Nuu le bese shieele boηwa' diεwε no bonyii bomew shieele boban boηwa' bò ne fô bese le kenεε fô ben e bò dunçi bonyii bò è nu bese le? ² Ben kebεε nu wase ηwa' wese wvú bó nu ε sanj ê mvuntelem mvusese le le wee tfuu nulo ekiεε ebvuu etaηke. ³ Ben yen'yi le ben nu ηwa' Klistu ε bese ε seyse. Nwa' wvun nu ε ke bó sanj ε è nu bô kete ke ηwa' le ke. Bó sanj ε è nu bô Keyoy ke Nyo' wvú keηke nshii le. Ε ke bó sanj ε è nu yí biwanj bi eta yo eta le ke. Bó sanj ε è nu yí biwanj bi è nu mvuntelem mvu bonyii le.

⁴ Fifin nu fiεε ε bese jemyi ê Nyo' ejise se kemaηen nje Klistu. ⁵ Kε è nu le bese nu ε kocen bô bikuu bisese keege fiεε fimew wvú bese ke ne

2:11 1Bi 5:8 **2:12** 1Kol 16:9 **2:13** 1Tes 3:1; 2Kol 7:6, 13-14; 8:6, 16, 23; 12:18; Gal 2:1, 3; 2Tim 4:10; Tay 1:4; Lem 20:1
2:15 1Kol 1:18 **2:16** 3:5-6 **2:17** 4:2; Fili 1:15-17; 1Tes 2:3, 5, 10; 1Bi 4:11
3:1 5:12; 10:12; Lem 18:27 **3:2** 1Kol 9:1-2 **3:3** Ksm 24:12; Yeli 31:33; Esek 36:26 **3:5** 2:16; Lum 15:18 **3:6** Jon 6:36; Lum 7:5-6; 8:2, 6, 10; 1Kol 11:25

eduu le fiεε fimew nε fô bese le kε. E ge Nyo' bese ε se kocen. ⁶ Wvú nu ε ge bese ε kocen keelemte yî saaka monkan mo monfem e. Kε monkan man yaa nu mò bii ε è nu bonci bô bó sanεε lo bô can kε. E nu mo Keyoy ke Yuule le. Bonci to too ε è nu bô kpwe. Geenεn ε Keyoy nyaa ε è nu nshii ê bonyii. ⁷ Je yi yvum yi bó to gee mwεεm jó nu ε bó to cow bonci bodvu yi biwan bi eta le. Seke Muses to too bô bonci bodvu nu ε kε bonyii bo Islael to kee keebyuu etaa bvushiw bwew kε, nje n'yyu Nyo' wvù to baa yî bvushiw bwew e. E yiyε je yi yvum yi to too ε è nu bô kpwe to too kenke n'yyu Nyo', ε n'yyu wvun nu wvù to baa nonεn jimte wase kaa gene lo, ⁸ é n'yyu je yi bó gee mwεεm jó yi è nu yi Keyoy ke Yuule saa efey naa lo wvuwe n'yyu le? ⁹ E je yi bó to gee mwεεm jó yi to too bô fiεε fi leese lo bonyii ηgew e, to too bô n'yyu Nyo', kε tu je yi bó gee mwεεm jó yi è nu yi Nyo' joo bonyii le bó nu teyey ê wvú ejise nulo ekenke n'yyu ε wvú fele lo wvuwe! ¹⁰ Kεεεy kedvu nu le fiεε fi to too kenke n'yyu Nyo' fidvu nu ε lase wase n'yyu we njefo n'yyu wvù kuuke fele wvuwe nu ε to wase. ¹¹ E fiεε fi to kaa wase gene lo to too bô n'yyu Nyo', kε tu n'yyu fiεε fi too keenu wase kemakaa nu ekuuke fele naa lo wvuwe!

¹² No bese kee nonεn se kemaηen, bese ε mum ε no

fewci yaa fane kε. ¹³ Kε bese nu diεwe Muses wvù to kε ban bvushiw bwew bô ndvu keege le fo bonyii bo Islael etaale no n'yyu wvù to baa yî bvushiw bwew e jimte kaa gene kε. ¹⁴ Geenεn bonyii bodvu nu ε bvufee bvubole to jiime. E naa ε to ε buy εben wvun e, nu ε bó dioo taanke fiεε ê ηwa' monkan mo moyvuum e, é bó eyuw, ε fiεε no nu ε fi ε ban kε bvufee bvubole. E nu kε yî Klistu le wvù è nulo é bó ecake fiεε fi baanke fidvu. ¹⁵ Yî keεεy e, ε to ε buy naa εben wvun e, nu ε bó taanke fiεε ê Nwa' Muses e, ε fiεε no nu kε ε fi ε ban bvufee bvubole. ¹⁶ Geenεn é wee ke etu wase bô Tata, é bó mum cake fiεε fi baanke fidvu. ¹⁷ Tata wvun nu Keyoy, ε naa fεε fô Keyoy kin nu, nu ε bonyii ke buy kε yî bvunfaw e. ¹⁸ Fí nu le beene bocii bó nu se fiεε beε baanke monshim mosεεbeene nu ε n'yyu Tata baa yî yese beene le, gee ε beene baa mum kumene gene fwe fwe fieesene wase ε è nu wvú. Nkumen wvun nu ε è gee Tata wvù è nu Keyoy ke Yuule.

4

Ntfu saaka wvù jee ê nsháan mbom e

¹ Nonεn no bese kenke lemme din ε è cam Nyo' shen ε nya ê bese, tu kε è nulo é shem ekpwee bese dvú kε.

² Bese nu ε base jim ê mwεεm mvù bonyii gee ê kenyile le

mvù è nu mvu kenshoose le. Bese nu ε tun je kenlεεma. Kε bese leese mbiay ê diεw Nyo' le κε. Bese ké no jemyi κε ε è nu keceεy endan endan, duŋci bikuu bisese ê wee tfuu ê Nyo' ejise, wvu λε è nulo é bó ekpwawce ekiεε bonyii bò è nu bese. ³ Ε è cim nu λε saaka wvù jee wvù bese fewci wvun nu ε fiεε banji, tu fi banji κε ε è nu fô bonyii bò laa lo le. ⁴ Fô boba bonyii bò baa bee saaka wvun e nu ε Satan wvù è nu nyo' wvu yî won wvun e ε sîm bvufee bvubole bvù ε no jiime keege λε fo bó eyenè n'yu saaka wvù jee wvù nu ekumε bvukukε bvukukε Klistu wvù nu wunte Nyo' le κε. ⁵ Ben ekeè λε κε bese fewci ε è nu ekumε bikuu bisese κε. Bese fewci ε è nu ekumε Klistu Jisos λε wvù nu Tata. Ε bese nu κε lo fisese bonyii bò lemte ben e nje Jisos. ⁶ Nyo' wvù to gayεε λε,

“N'yu ebuy ê ejiwε le ebaa”,
 è nu Nyo' wvudvu wvun wvù nu ε ge n'yu we ε no baa fô mvuntelem mvuseε le keeyuuse bese ε bese kee bvukukε bvukukε Nyo' le bvù nu yî bvushiw bvukukε Jisos Klistu le.

⁷ Geenεn, ntfu saaka wvun nu yî yese le, ε bese nu κε lo fisese nsháan mbom. Ε bese nu nonεn wvu λε fí edunçi λε mvungay mvu baay mvun yî yese le nu mvu Nyo' le ε è yaa nu mvuseε κε. ⁸ Bonεw yike bese biba bicii, geenεn yaa bvuwci bese κε. Bese

nen'yi ε bvufee no bvunke lo bese, geenεn shem saa ekpwee bese κε. ⁹ Bó ké no bone bikaa ê bese ejim, geenεn ε Nyo' yaa daayi ê bese le κε. Bó ké no kfunε bese ε bese gbwee fokuse, geenεn yaa kpwee κε. ¹⁰ Bese ké no ghane kpwee κε kfuu kpwe Jisos sekecii, wvu λε nshii Jisos nulo eyen'yi ten yî ye yese le. ¹¹ No bese cee, nu ε bese ké no nu κε diuw kpwe le sekecii nje Jisos, wvu λε nshii Jisos eyen'yi yî binjkwε bisese bi ye le. ¹² Nonεn bese ε mum ε no kpwee kpwe, geenεn ε kpwe yese yin too ε è nu bô nshii fô ben e.

¹³ No bese nu ε lese fitele yî Nyo' le diεwε wee mvu wvù to jemyεε ê Nwa' le λε,
 “Me nu ε mbee ε nse no nje-
 myi”,

nu ε bese ten ε bee ε se no jemyi. ¹⁴ Bese kee lo λε wvù wvuε wvù to bvuseε Tata wesebeene wvù Jisos yî kpwe le, nu ke ebvuse ten beene bó nu bô bo Jisos yî kpwe le, ejo bese noo ben ten egeen egeε ê wvù fwe. ¹⁵ Mwεεm mvun mvunciim kooyi nje yene, wvu λε no mbuwma Nyo' saankene gene fô bonyii le nteen nteen, é keyoone kè bonyii nyaa ê Nyo' ebiisè, ε mbense gene fô Nyo' le.

Mwεεm mvù beene yene mvù le fele lo

¹⁶ Ε nεε fiεε fí κε shem kpwee bese κε. Naa no ye yese

yin cim bvuuke gene kaa nen, nu ε mvuntelem mvusese kumene tuu ke lo mvunfem εdiuw ecii. ¹⁷ Bonɣew bo caan ban bô bese yene yî kefew kin e, nu ε bó seysee ε è nu bvujonke bvu baay bvù mɛy lo fô bese le bvù è nulo wee saa efewsɛn ke. ¹⁸ Nonɛn, bese baa leke fisese bvufee yî mwɛɛm mvù bó yene mvù le ke. Bese leke ε è nu yî mvù bó yaa yene le ke, njefo mwɛɛm mvù beene yene mvù le nu ε mvù fele lo, geenɛn ε mvù beene yaa yene ke, nu mvù mɛy lo.

5

¹ Beene kee le é bó sâw lo cun yin yî è nu ye yesebeene yî beene cee dvù fokuse fɛn, tu beene keŋke yew fô Nyo' le ε bó yaa bom bô can ke. Yiyɛ nu yew yi fowe, ε è nu yî mɛy lo. ² No beene nu fɛn keseen nu ε beene looci naa shomkene, njefo beene beele baay le bó etfume yew yi fowe ye yî yese beene le diɛwɛ ndvu le. ³ E nu ke enu seke bó ε tfume wase yiyɛ yî yese beene le, beene saa ebvuu enu ye ye ke. ⁴ No beene bæɛ cee cun yin e, nu ε bonɣew bô beene joo gee ε beene shomkene baay. Ke è nu le beene gomte le bó baayɛ ndvù yî è nu ye yesebeene yidvu yî yese beene le ke. Beene gomte le bó etfume lo yimi yî yese beene

le wvu le nshii wvù mɛy lo emi lo binɣpwe bi ye le bidvu. ⁵ Nyo' nu wvù nu ε seysee beene keekɛŋke fiɛ fin. Wvù nu ε nya beene sâ' wvudvu ε è nu Keyoy ke Yuule.

⁶ Nonɛn, bese ε mum ε no nu sekecii kee fifin sɛ kemaɛn. Bese kee le no bese cee yî ye yin e yî woŋ wvun e, nu ε bese nu ncejole fô Tata le. ⁷ Bese gee mwɛɛm ε è nu nje fitele fi bese lese yî Nyo' le, ke è nu nje bese yene wvù le ke. ⁸ Bese nu naa sɛ kemaɛn yî fifin e, ε fí jee naa lo le bese ecinɛ lo ye yin e, eɣɛn enu wase bee bo Tata fô la diew e. ⁹ Fí ε no nu le kenɛɛ bese nu bee bó fô la diew e, kenɛɛ bese bæɛ fɛn, tu fiɛɛ fi bese taale yî dvù le, nu ke keegeɛ ε wvù yuuke njon. ¹⁰ Ben ekeè le beene bocii keŋke keeke eleem fwe dvu Klistu é wvù esaw beene, wvu le wee mwaan mwaan ekeŋke nlawma fiɛɛ fi wvù to gee yî ye yin e, kenɛɛ è nu fi jee kenɛɛ fi befe.

Lemme keegeɛ ε bonyii manci mwɛɛm bô bo Nyo'

¹¹ No bese kee fiɛɛ fi nu keefane Tata, bese ε mum ε no momte keege é bonyii ekumɛn. Nyo' looci naa kee bonyii bô è nu bese naa ntay. E me ŋkpwaaake le ben tɛn kee ntay é mvuntelem mvunɛn e bonyii bô è nu bese. ¹² No bese jemyi nen nu ε ke bese

gomte keebvuu ekase edunji lo bikuu bisese ê ben ke. Bese nyaa ke ε è nu je ê ben keesaale ye bô bese, wvu le è nulo é ben ekeηke fiεε fi è nulo é ben etfuse ê bonyii bô bensee bibεεn bô mwεεm mvù bó yene yî bonyii le εjise, ε è yaa nu mvu fô mvuntelem mvubole ke. ¹³ E è nu le bikuu ghane bese, tu bí ghane nje Nyo'. E no nu le bí leeme fô, tu bí leeme ke nje yene. ¹⁴ Fiεε fi gee ε bese gene fwe bô fiεε fi bese gee nu kenkonen kè Klistu keηke fô beene le. Bese gee nonen njefo bese nu ε looce ε bee le wee mwaan to nu ε kpwe fô bonyii le bocii, ε fí mum nu le bonyii bodvu bocii nu ε kpwe wase ten. ¹⁵ Wvú to kpwe fô bonyii bocii le wvu le fo boba bô cee, ebvuu ecee fô bikuu bibole ke. Geenεn le bó eceè wase fô wvuεε wee wvù to kpweε kase buy yî kpwe le nje bó le.

¹⁶ Nonen, ε keW lo nu ε ke bese bvuu taale wee bô bvufee bvuu wee wvu wum e ke. Naa no bese to cim shee taale Klistu ε è nu bô bvufee bvuu wee wvu wum e, nu ε bese yaa bvuu taale wvú keseen ê yiyε je le ke. ¹⁷ Fiεε fi nu nu le, é wee nu ε taashε wase bô Klistu, tu wvú nu wase wee wvu fwe. Mwεεm mvu mvuyvuum mvunciim nu ε fey wase, ε mwεεm mvunciim ε tu wase mvu mvunfem. ¹⁸ Fin ficii nu ε è gee Nyo' wvù to kaseε

jo beene yî ye le no wvù to mancée mwεεm beene ε bó fele yî Klistu le. E wvú ε nya ê bese lemme keegeε ε bonyii manci mwεεm bô bo Nyo'. ¹⁹ Fi nu le, è to nu yî Klistu le wvù Nyo' to manci mwεεm bô bonyii bo yî won wvun e le bó etu bô wvú. E wvú fanε yaa ebvuu engoyte fite fi kebefε kebole ke, mum nya ntum keman wvun can yese le le bese eteete ê bonyii. ²⁰ Bese ε mum ε no nu fen yî bvudvuu bvuu Klistu le, ε Nyo' fele yî yese le leke bonyii. Nonen bese kule can ê ben ê diee di Klistu le le ben ekase emanceε mwεεm ben ε bo Nyo'. ²¹ E nu nje yese beene wvú wvú wvú Nyo' to gee ε Klistu wvù to baa kee kebefε, ne tu kebefε, wvu le beene etu teyeyê ê Nyo' ejise nje ye.

6

BongεW bô Baul wvù waa ntum Jisos Klistu to yene

¹ No bese lemte yî kentaashε le bee bo Nyo', bese ε mum ε no kule ten can ê ben le fo ben efiisen mbuwma Nyo' wvun ege é wvú ela εcici ke. ² Nyo' to nu ε jeme ê Nwa' we le le,

“Kefew ke leη to nu ε to kocen, ε me nya bitem ê wo.

Diuu di mboyma le to nu ε kocen ε me nfi wo.”

Ben etaa eyen, keseen nu kefew ke leη, ε din nu diuu di mboyma le.

5:14 Jon 17:23; Lum 8:35; Gal 2:20; Efe 3:19; 5:2, 25; 1Jon 3:16 **5:15** Lum 6:3-4; 7:4; 14:7-9 **5:17** Yesa 43:19; Lum 6:4; Gal 6:15; Efe 4:24; Mwm 21:5 **5:18** Lum 5:10 **5:19** Lum 3:24-26; Kolo 1:20 **5:20** Mat 10:40; Yesa 52:7 **5:21** Jon 8:46; Lum 8:3; 1Kol 1:30; Gal 3:13; Ibu 4:15 **6:1** Lum 5:2; 1Kol 15:10 **6:2** Yesa 49:8; Luk 4:19-21

³ Kε bese yaa gee naa lo fiεε fi nulo ebaan̄ke je wee mvu ke. Bese gee nonen wvu le fo bó ke eyen jay mvu le yí lemme disese le ke. ⁴ Geen̄en, bese nu ε duñce fisese bikuu bisese ê jé le yicii le bese nu bonyii bo lemme le bo Nyo' le. Bese nu ε duñce ê je yí bese kuule fitele naa baay yí bon̄gew bò bese yene le bô seke mwεem temyi noo seke je yaa nu naa dvú ke le. ⁵ Bonyii ké no suun̄ke bese, ké ne sekemew lese bese yew ncaw e, ε bonyii nen'yi no shi-ike mvunlaa bee bó. Bese ké no kfun̄e ye yí lemme le, ké ne ce entan̄ saa lefe ke, ké ne kefew kemew e no kpwee jen̄. ⁶ Bese duñci ten le bese nu bonyii bo lemme le bo Nyo' le ê je nce wese wvù yuule le bô no bese kee fiεε fi ekumε Nyo', noo no bese kuule shém, bô no bese ken̄ke mvuntelem mvù jee fô bonyii le. Bese cee bii no Keyoy ke Yuule duñci, ε bese koon̄ke bonyii bô ηkon̄en wvu keceey. ⁷ Bese ké no jemyi ke ε è nu njeme wvu keceey, gee mwεem ê mvun̄gay mvu Nyo' le. Bese ké no jici nce wvu teytoy e diewe mwεem mvu jem e mvu εbo εceey bô mvu εbo ηkon̄ko le. ⁸ Bese ké no lemte ke lo, ken̄εε bonyii wvumte bese, ken̄εε bó yaa wvumte ke, ken̄εε bó jemyi mwεem mvù befe ekumε bese ken̄εε bó jemyi mvù jee. Bonyii ké

no joo bese le bese nu bonyii bo ken̄εema le, geen̄en ε bese nu bonyii bo keceey e. ⁹ ε bonyii ké ne no nu nen̄ diewe ke bó kee bese ke, geen̄en ε bonyii kee naa bese ntay. Bó ké nen'yi no yene le bese nu wase bon̄kfusay, geen̄en ben etaa eyen, bese nu ke dvú. ε bonyii ké ne no nyaa ηgew ê bese, geen̄en yaa yuwyi bese ke. ¹⁰ Bese ké no nu nen̄ diewe bonyii bò nu yí yii le, geen̄en lan̄lan̄e ke sekecii, nu diewe bonyii bò fuute le, geen̄en gee ke ε bonyii nteen nu bonyii bo kpaw e. Bese ké no nu nen̄ diewe ke bese ken̄ke naa lo fiεε ke, geen̄en ε bese ken̄ke mwεem mvunciim.

¹¹ Bonyii bo Kol̄en, bese nu ε jeme wase ê ben yaa nyile fiεε ke. Bese nu ε yene mvuntelem mvuseε ε gee mvuyem ê ben. ¹² Ke bese baa ban̄ mvuntelem mvuseε fô ben e ke. ε ban̄ ben mvunen̄ fô bese le. ¹³ Me ε no njemyi ê ben ke diewe ê boom bem e le, ben ege len̄len̄ no bese nu ε ge fô ben e, eyene ten̄ mvunen̄ mvuntelem fô bese le.

Fo wee mbee elen̄è ekale kemwaan̄ bô wee wvù baa nu wee mbee ke

¹⁴ Fo ben elen̄è ekale kemwaan̄ ben ε bonyii bó yaa nu bo mbee le ke. ε nulo é fiεε fi teytoy bó fi befe eghan̄ neε se no nu yí fiεε le fimwaan̄? N'yuu bô ejiwε nulo eken̄ke kentaashε? ¹⁵ ε nulo é Klistu bô Belial* enu diuw mwaan̄

6:4 4:2 6:5 11:23-29 6:6 8:24; Lum 12:9; 1Kol 13:4-7; Gal 5:22-23; 1Tim 4:12 6:7 10:4-5; Lum 13:12; 1Kol 2:4 6:9 4:10 6:10 7:4; Lum 5:3; 12:12; 8:9; Fili 2:17; 4:12-13; 1Tes 1:6 6:13 1Kol 4:14 6:14 1Kol 6:9-13; 10:21; Efe 5:5-11 * 6:15 Belial wvun nu dewle.

e? Fiεε fi taashi wee mbee bô wee wvù baa nu wee mbee nu la? ¹⁶ Yew ncese Nyo' nulo ekeηke la keege bô mvunyo' mvu yî wonη wvun e? Ben ekeè le beene nu yew ncese yî yî Nyo' wvù keηke nshii. Fifiν nu no Nyo' to gayεε le,
 “Me nu ηke encee yî bó le, nlene ê bó entelenη.

Me nu ηke enu Nyo' wvubo, ε bó nu bonyii bem.”

¹⁷ Nonεn, Tata Nyo' gayte le,
 “Ben ebuy ê bó ente, enù jεεy fô bó le.

Fo ben ekum fiεε fi nnyεn e ke, é me emum enfiisen ben.

¹⁸ Me nu ηke enu Icen, ε ben nu boom bem bô bolemsε noo bô bokεnε.

Fifiν nu ε è jemyi Tata Nyo' wvù Keηke Mvunηgay Mvunciim.”

7

¹ Nsáa yεm shém, no Nyo' nu ε nya bonkawma ban ê beene nen, beene emum ecukε fiεε ficii fi beete bô ye yesebeene noo keyoy kesεεbeene. Beene eyuulè gεne mεεse no beene cee yî nfan wvù wvu Nyo' le.

ε Baul yuw njon le bonyii bo Kolεn to nu ε kumεn mvuntelem mvubole

² Ben egeεε bvudvuu ê mvuntelem mvunεn e fô bese le. Ke bese nu ε jay fiεε fô wee le ke. Ke bese nu ε lεε wee ke, ε ke bese nu ε fiw wee mvu ke. ³ Ke me njemyi nen le me nsaake lo ben ke. Me nu

ε ηgay wase ê ben le ben nu naa lo fitele fisese, é è cim nu keekpwe keνεε keenu dvú, tu beene nu enu ke yî kentaashe le. ⁴ Me nu ε ηγεε fitele fiem yî yene le baay. Me ηkeηke kembense ye ke baay ekumε ben. Fitele fiem lεεtene baay ekumε ben. Ente jo bonηεw bocii bô bese yene nu ε me n'yuuke ke ε è nu njon.

⁵ Naa no bese to leyεε wonη wvù Masedonia le, bese to baa keηke nλεeten ke. Bese to keηke bonηεw biba bicii. Bonyii to gomte diuw bee bó, ε bese bvuu keηke nfan ê mvuntelem mvusese le. ⁶ Geenεn, ε Nyo' wvù lεεsee mvuntelem mvu bonyii bô nu yî yii le ke lεεse mvuntelem mvusese bô nto wvù Taytus to toε. ⁷ ε ke è to mεy ke nto we maanη wvù to lεεσεε mvuntelem mvusese ke. ε to nu ten je yî ben to lεεσεε fiεw fitele jó. Wvú to nu ε see ê bese le ben shieele baay keeyεn me le, bô no ben keηke yii fô bikuu binεn e, noo no ben keηke shiee fô me le. No me n'yuwεε nonεn, mbvuu n'yuw naa lo njon baay.

⁸ ε è cim nu naa le ηwa' wvù me nto nsanηεε fô ben e wε to nu ε ge ε ben no nu yii yii, tu ke me ncim ηkumyi ye ke. Geenεn, ε me nto ηkume ke ye, njefo me n'yεne le ηwa' wεm wvudvu to nu ε ge ε ben no nu yii yii. Geenεn, ben to nu yii yii ke yî kefew e nen

caan. ⁹ Me ε no n'yuuke njon keseen, ε è yaa nu njefo ben to nu ε no nu yii yii κε. Ε nu njefo yii yin to nu ε ge ε ben kumen mvuntelem mvunen. Ben to κηκε yii ε è nu ê je yì Nyo' gomte le. Nonen bese to baa ge fιεε fimew fi befefô ben e κε. ¹⁰ Ε wee κηκε yii ê je yì Nyo' gomte le, tu fi nu ege é wvú ekumen fitele fiew. Ε fifin eto ε è nu bô mboyma fô wvú le, saa eto ε è nu bô fιεε fi wvú ekumyi ye yì dvú le κε. Geen, é wee κηκε yii ê je bonyii bo yì won wvun e, tu yì nu ke eto ε è nu bô kpwe. ¹¹ Ben eyen le fιεε fi yii yì è nu yì Nyo' gomte nu ε to dvú fô ben e. Ben eyen no ben nu ε jo mwεem naa shiee le. Ben eyen ten no ben nu ε ge fιεε ficii keedunεε le κε ben κηκε εbo fô fιεε fi befefidvu le κε. Ben eyen no fιεε fidvu nu ε ton'yε ben. Ben eyen nfan wvú ben nu ε κηκε. Ben eyen shiee wvu baay wvú ben κηκε keeyen me le. Ben eyen shiee wvú ben κηκε keege fιεε fi leη. Ben eyen ten kfuu ηγεw wvú ben nu ε nya ê wee wvudvu wvú gee jay. Yì fιεε le ficii nu ε ben ε dunεε lo le κε ben κηκε naa lo εbo fô fιεε fidvu le κε. ¹² Nonen, naa no me nto ncim nsanεε ηwa' wε fô ben e nu ε κε me nto nsan nje wee wvú to gee jay, κενεε wee wvú bó to gee jay fô wvú le κε. Me nto nsan wvu le è nulo é ben edunεε fô bikuu binen e ê Nyo' ejise le ben κηκε shiee fô bese le.

¹³ Nonen fifin nu ε ge shém ε no λεεtene bese.

Keebise yì shém yese yì nu ε λεεten e, nu ε bese bvuu yuuke njon baay nje njon wvú Taytus yuuke njefo ben bocii nu ε ge fitele fiew ε no nu yì nyεkeey e. ¹⁴ Naa me nto ηké no nsaale wase ye bô ben ê Taytus, ben to baa shoose me κε. Kensaa ye kè bese to ké no saale bô ben ê Taytus nu ε dunεε le è nu ke keεεy. Ε è nu ke leηleη no fιεε ficii fi bese to ké no jemyi ê ben nu ten keεεy. ¹⁵ Wvú wvú Taytus ké kumyi no ben bocii to yuwεε wvú le, bô no ben to fiisenεε wvú fane, ciηke, ε wvú bvuu kon ben naa fesen lo. ¹⁶ Me ten n'yuuke njon njefo me nu ε ηγεεε bvufee bwem yì yene le ε ηγεν ε mεse.

8

Ntefe no è nulo é bonyii bo mbee le enyaa nnya ê bonyii bomew

¹ Boom bo bwee wese le, bese gomte le ben ekiεε fιεε fi mbuwma Nyo' nu ε ge fô bintaashε bi bonyii bo mbee le bi ê keba kè Masedonia le. ² Bongεw bò temyi nu ε mom wase bó baay. Geen ε njon wvu baay wvú bó κηκε ε ge bó ε loocε ε yene can yibo yicii ê bonyii bomew naa no bó cim nu ê kefufe ke baay ente. ³ Fιεε fi è nulo é me ensee nu le è to kpaww κε bó le bó enya nnya no mvunγay mvubole nu. Ε bó dioo nyaa, nya naa fesen lo. ⁴ Bó to nu ε

leke bese naa shiee le le bese enya ke bó je keeese εbo fô lemme din e keetom bonyii bô è nu bo Nyo' le. ⁵ Bó to nu ε ge fiεε ê je yî bese to baa kpwaake le è nulo é bó ege le ke. Bó to nu ε yaw nya bikuu bibole ê Tata, mum nya ten ê bese no Nyo' gomte. ⁶ Nonen, ε bese mum leke Taytus le no wvú to nu ε kew wase lemme din ê ben entelen, le wvú emum egen dvú fwe efice ben keemese lemme di jee din. ⁷ No ben looci kee mwεem mvunciim naa ntay, mwεem mvu ê keba ke mbee le, mvu ê keba ke njeme le, mvu ê keba ke bvufee le, mvu ê keba ke shiee keege fiεε le, noo mvu ê keba ke kenkonen kenen e fô bese le, bese ε mum ε no gomte le ben elooce ekiεε ten keeyene can yene yî lemme di jee din e ntay.

⁸ Ke me njemyi nen nyaa ε è nu nci ke. Me momte lo mbii shiee wvú bonyii bomew kenke keege fiεε le keen'yen le kenkonen kenen ten nu ke keceey. ⁹ Ben kee wase fitele fi jee fi Tata wesebeene wvú Jisos Klistu to kenke. Naa no wvú to nu wee bvukuke nu ε wvú to ne tu wee kefufe nje yene, wvu le kefufe kew ege é ben etu bonyii bo bvukuke le. ¹⁰ Yî saaka wvudvu wvun e nu ε me ngomte keenya wem ntefe. Fí nu len le ben bô to kewεε lumbee keege fiεε, ε è yaa nu ke keege fiεε maan ke, ben to nu ten bonyii bô to kewεε keekenke shiee keege

fiεε, ¹¹ ben emum egen dvú fwe emese, wvu le ben ke dioo ε mese bii no mvungay mvunen nu, é fi elen ekale kemwaan bô shiee wene wvu ben kenke keege fiεε. ¹² Ben ekeè le é wee kenke shiee keenya, tu Nyo' nu efiisen nnya ye bii fiεε fi mweten kenke keenya le, wvú saa ebii fiεε fi wee baa kenke le ke. ¹³ Ke me ngayte nen le ben nu dioo nyaa keefi bonyii bomew kaa kpwe lo ke. ε nu fiεε keege é biba bicii ekenke lenlen. ¹⁴ No ben kenke mwεem keseen ε mvú ffuyte lo, ε bonyii bomew tane, nu ε è nulo é ben efi bó. ε bó dioo kenke ten ε mvú ffuyte lo sekekie, ε ben tane, é bó efi ben. Nonen é biba bicii emum ekenke lenlen. ¹⁵ ε nu no bó nu ε san le,

“Wee wvú to baanceε baay, to baa emum ekenke baay ke. ε wee wvú to baanceε ke caan, to baa emum ekenke ke lo caan ke.”

ε bó tum Taytus Kolen

¹⁶ Me nyaa keyoone ê Nyo' wvú nu ε gee shiee wene fô fitele fi Taytus e ke lenlen diewe wvú me nkenke fô ben e. ¹⁷ Ke wvú to baa emum ebee keeto ê ben e nje bese to nu ε leke wvú ke. Wvú too ê ben e yî nkpawce wvuwe le no wvú to kenke wase shiee naa baay fô ben e. ¹⁸ Bese tumte wvú bô waa bwee wesebeene wvú bó kee wvú entelen jo bintaashe bi bonyii bo mbee le bicii yî saaka wvú

jee wvù wvù ghane fewci le.
 19 Ε κε è mεy κε fifie εκυμε
 wvù κε. Wvù nu ten wee wvù
 bintaashe bi bonyii bo mbee
 le nu ε baa le wvù eghanè bee
 bó no bese ghane gee lemme
 di jee di εκυμε nnya yin.
 Lemme din nu keege é bonyii
 enyaà mbense ê Tata keβεε,
 bô keedunçε le bese keηke
 shiee keefice bonyii bomew.
 20 Bese gomte le fo fiεε ke enu
 dvù fi wee mvu ke ebacε bese
 yí dvù le εκυμε nnya yí baay
 yin yí bese lemte yí dvù le
 κε. 21 Bese momte naa ntay
 keege ε è nu fiεε fi nu leη ε è
 yaa mεy κε ê Tata εjise maan
 κε. Bese momte keege fi nu
 ten leη εjise jo bonyii.

22 Bese tumte ten waa bwee
 wesebeene mvu bô bó wvù
 bese nu ε mom wase wvù
 bokaη nteen yí mwεεm e
 nteen, ε yen le wvù keηke
 shiee keegeε mwεεm. Ε wvù
 nu keseen keηke naa shiee
 wvu baay fô ben e, njefo wvù
 nu ε γεε fitele yí yene le naa
 baay. 23 Wee diεwe Taytus
 e nu ε wvù nu wee wvù bee
 wvù lene yí εκκαε le kemwaan,
 nu ten wee wvù bee wvù
 lemte yí fiεε le fimwaan fô
 ben e. Ε dioo tu fô boom bo
 bwee wesebeene le bomew
 ba, nu ε bó nu bonyii bo ntum
 e bo bintaashe bi bonyii bo
 mbee le. Ε nu bonyii ε bó
 gee ε mbense gene fô Klistu
 le. 24 Nonen, ben emum
 edunçε keηkoηen kenen fô bó
 le endan, wvu le bintaashe bi
 bonyii bo mbee le eyen le ye
 yí bese ké no saale εκυμε ben

nu yi leη.

9

*Nyo' koonke wee wvù nyaa
 nnya ye bô nlanlan*

1 Κε shiee cim nu dvù wvù
 me ensaanke lo ê ben εκυμε
 lemme din keetom bonyii bò
 è nu bo Nyo' le κε. 2 Me
 ηkee lo le ben keηke wase
 shiee keetom bó. Ε è nu
 fiεε fidvu fi me nsaale ye
 dvù ê bonyii bo Masedonia
 εκυμε ben, njemyi le ben bo
 Akεya nu ε ben to seyse wase
 ε è bεε lo lumbee keetom.
 Shiee wvù ben keηke keenya
 ε mum ε ge ten mvuntelem
 mvu bonyii le nteen ê bó ente
 ε ja we. 3 Geenεn, me ntumte
 boom bo bwee wesebeene le
 ban fô ben e wvu le fo ye
 yí bese saale εκυμε ben yí
 saaka wvun e ke ebuy le è nu
 yí εcici κε. Me ε no ntumte bó
 wvu le ben enù ε ben ε seyse
 no me nto ηgayεε le ben nu
 ke enu. 4 Εfuw κε nonen, fí ε
 kooy le bee bonyii bo Mase-
 donia bomew ε ne ε to ε yen
 ε ben nu se ben nu ε seyse, é
 kenshoose kedvu enu ηεε fô
 bese le, εfey mvunciim fô ben
 e bó bese se γεεε bvufee yí
 yene le? 5 Ε nu fiεε fi gee ε
 me ηkpawacε le fí nu shiee le
 le me enleke boom bo bwee
 wesebeene le ban le bó esa κε
 fwe eto ê ben e eseyse nnya yí
 baay yin ε kefew bεε yí ben to
 kawεε keenya. Nonen é nnya
 yidvu emum enu ε ben ε seyse
 wase le è nu nnya ε ben nyaa
 yí ηkoη wvu wene le, ε è yaa
 nu le bó kamte lo ben κε.

⁶ Ben ekumyì le wee wvù jewyi caan, nu ke egbwele ke caan, ε wee wvù jewyi nteen, nu ke egbwele ten nteen. ⁷ Wee mwaan mwaan ben e kenke keenya no wvù nu ε kpawwce fô fitele fiew e, yaa nyaa guute lo ye kenεε nyaa diewe bó kane lo wvù ke. Ben ekeè le Nyo' koonke wee wvù nyaa bô nlanlan. ⁸ Nyo' nulo ebuw ben bô mwεεm mvunciim ege é mvú effuyte lo, wvu le ben ekenke fiεε ficii sekecii ε fi kocine ben e bocii, é ben emum egeè dilemme di jee dicii dvú ntay. ⁹ Fí nu no bó nu ε san le,

“Wee wvù nyaa nnya nu ε tfuw lo nnya ê bonyii bo kefufe le,

lemme diw di jee nu ke emεy nu sekecii.”

¹⁰ Nyo' wvù nyaa ηgow ê wee wεε bô mwεεm mvu-dien ε bó diee, nu ke enya ten ebvuu ebise ηgow mwεεm mvunen, ege é nce wene wvù jee eto bô ηgbwele ε wvù duule lo. ¹¹ Nyo' nu ke enya ten ben bô bvukuke ê jé le yicii keege é ben eyen'yi can yene ntay ê bonyii bomew, wvu le bonyii enyaà mbense ê Nyo' seke bó ε kenke nnya yin can yese le. ¹² Ke lemme dinen di jee din di ben lemte too ke ε è nu bô mwεεm mvù bonyii bò è nu bo Nyo' le shieele maan ke, dí too ten bô mbense fô Nyo' le jé le nteen. ¹³ Lemme di ben gee din nu edunεε bonyii bò è nu ben, é bonyii emum

etumte monkum mo Nyo' le yì n'yuw wvù ben yuuke saaka wvù jee wvu ekumε Klistu wvù ben tomte le. Bó nu ke etumte ten monkum mo Nyo' le no ben nu ε yene can yene fô bó le noo fô bonyii bomew e bocii. ¹⁴ Bó nu ke ebunlee fô ben e, ε mvuntelem mvubole nu yì yene le naa baay nje mbuwma Nyo' wvun wvù nu yì yene le wvù kuuke naa fele lo. ¹⁵ Beene enyaà keyoone ê Nyo' yì nnya ye yi baay yì è nulo wee saa esee no yì nu le ke.

10

ε caw Nyo' Baul le wvù enù waa ntum Jisos Klistu

¹ Me wvù Baul keβεε, ηkule lo can ê ben ê je kembonen bô nyεkeey wvù wvu Klistu le. ε nu me wvù bó duu le me ηké ndioo nu keba kemew no ncewcewe lo bô ben, ηké nto wase ê ben ejise, mum mbo. ² Me nleke lo ben le seke me ε ηke ε nto, fo ben ege é me enε encewcewe beene no me nulo ηke encewcewe bee bonyii bò kpwaake le bese gee mwεεm bii ε è nu ηkpawwce bonyii bo yì won wvun e ke. ³ ε nu keceεy le bese cee yì won wvun e, geenε ke bese yaa tumte jem yese bii no bonyii bo yì won wvun e tumte ke. ⁴ Ke mwεεm mvù bese tumte jem yese dvú nu mvu yì won wvun e ke. Mwεεm mvù bese tumte jem yese dvú kenke mvunγay mvù

nɛn'yi fô Nyo' le, keebvuuke mondvuum mò tɛmyi dvú. ⁵ Bese ké no joo mwɛɛm mvu jem e mvun bvuuke bombew bò bonyii beeke dvú, shiwse kembense ye kecii kè baanke fo bonyii ekee Nyo', soo tɛn bonkpawcɛ bo bonyii le dvú, gee ε bó yuuke wase ε è nu Klistu le. ⁶ Seke ben ε dunɕɛ le ben yuuke wase Klistu le bô mvuntelem mvunen mvunciim, é bese emum enya ηgɛw ê wee tfuu wvù bɛɛ tɛmyi ekolɛ bô Klistu.

⁷ Ben etaa eyɛn fiɛɛ fi nu ê ben ejise! E wee kee naa kecɛy le wen nu wee Klistu, é wvù no kumyì le no wvù nu wee Klistu, nu ke tɛn no bese nu. ⁸ E me ncim nɛ naa ε no nsaale ye nfesene caan nje mvunɔay mvù bese kɛnke mvù Tata nyaɛ keeyoo lo ben dvú, ε è yaa nu keesâw lo ben dvú ke, ken'wuumen saa ekoolɛ me ke. ⁹ Kɛ me ηgomte le fí eyen'yi nɛn ke diɛwɛ me mbɛmsee lo ben bô bonwa' bem ke. ¹⁰ Me ηgayte nɛn njefo bonyii bomew nɛn'yi no jemyi ekumɛ me gayte le, “Wvù ké no saanke bonwa' ε bó tɛmyi bvuu cewcewe, geenɛn seke wvù ε to ê bonyii ejise mum tu wɛɛ. E ke njeme we ké no koolɛ fiɛɛ le ke.” ¹¹ Bôba bonyii ekeè le fiɛɛ fi bese jemyi ê bonwa' le seke bese yaa nu fó ke, nu ε bese nu ke ege fí seke bese ε to.

¹² Kɛ bese momte naa keebewsene ye, kɛnɛɛ efewsene bikuu bisɛse bô bonyii

bomew ba bò seɲɛ bô dew yibo fiɛɛ fi è nu bó ke. No bó fewsene bikuu bibole εbonɛbon, bewsene tɛn ye yibo εbonebon, nu ε fí dunɕi le ke bó kee fiɛɛ ke. ¹³ Fiɛɛse nu ε ke bese cim saale ye fesene kelen ke. Bese saale ye ε è nu yí kelen kè Nyo' nu ε nya can yese le keelem eto ebuy naa ê ben e. ¹⁴ Kɛ bese danɕene ε è nu kedwee no bese too buyte ê ben e ke. Bese to nu bonyii bo fwe keelɛn bô saaka wvù jee wvu ekumɛ Klistu to naa buy ê ben e. ¹⁵ Kɛ bese saale ye fesene ke, fi nu le ke bese saale ye yí lemme di è ge bonyii bomew ke. Geenɛn fiɛɛ fi bese taale fwe kee nu le no mbee wene kuu gɛne fwe, nu no kelen ke lemme disɛse le ê ben ɛntelɛn nu ekuuke tɛn gɛne naa nɔay. ¹⁶ Nonɛn é bese emum efey lo jo ben efewci saaka wvù jee gɛne biba bimew e, saa nu le bese saale ye bô lemme di bó nu ε lem wase bvudvuu bvuu wee mvu le ke. ¹⁷ Fí ε mum ε no nu no bó sanj ê Nwa' Nyo' le le, “Wee edioo esaale ye, no saale ε è nu yí fiɛɛ fi è ge Tata le.”

¹⁸ Kɛ è nu wee wvù dunɕi ekolɛ kew le wen nu wee wvu lenj wvù mum nu wee wvu lenj ê Tata jise ke. E nu wee wvù Tata yɛne le wvù nu lenj wvù nu wee wvu lenj ê wvù ejise.

11

Baul bô bonyii bò mbiayte le bó nu boom bo ntum e bo

Jisos

¹ Me nleke ε ben ecine ke ε me enjeme njeme keyuησεε nen caan. Kee, ben ecine ke lo! ² Me ηκεηke ken'yεε εjise bô ben kè è nu ke Nyo' le. Ben nu fô me le diewe ηgon kpwoon wvù beε tfu le, wvù me nu ε ηkaw keenke enya wvù ê diemsen mwaan wvù è nu Klistu. ³ Geenε ε me nfane le leηleη no yo to wεntenεε leε Iff, nu ε bó nu ke ebvuηse tenbvufee bvunen é ben ecine je yì nu keεey bvuu yuule yì ben bii Klistu le jó. ⁴ Me nje-myì nen njefo ben kaantene ke lo fiεε ficii. ε wee ηε ε no fewci ekume Jisos mvu jεey se è nu wvù bese to fewceε ê ben, kenεε keyoy kemew jεey se è nu kè ben to fiisenεε ê Nyo', kenεε ekume saaka wvù jee mvu jεey se è nu wvù ben to fiisenεε ê bese, tu ben nu emum ekaanten ke lo. ⁵ Ke me ηkpwaake le bonyii ba bô ben teηe le bokow bo boom bo ntum e bo Jisos e mum kuuke lo fele me ke. ⁶ ε è cim nu naa le ke me ηkee njeme, tu ke è mum nu le ke me ηkee fiεε fi ekume Nyo' ke. Fin nu fiεε ε bese ε duηce wase ê ben ê jé le yicii noo yì mwεem e mvunciim.

⁷ No me nto nfewceε saaka wvù jee wvù wvu Nyo' ê ben ecici se nlawma, ε fen ghane le me nto ηge ε è nu kebefε keenshike ekole kem nonen wvu le me embense ben e? ⁸ ε nulo é me enjay le me nto nsoonke ε è nu kenson enteleη jo bin-

taashe bi bonyii bo mbee le bimew, no me nto nfii nfi ê bó, nlemte ε è nu fô ben e. ⁹ Seke me nto nu beene, me nto mbaa ηgeε bvujite bvumew yì wee mvu ben e seke me nto ηκεηke shieε fiεε ke. Boom bo bwee wesebeene le bo Masedonia to nyaa fiεε ficii fi me nto nshieele. Nonen yì fiεε le ficii nu ε me nto ntun keηgeε bvujite yì yene le. ε è nu ke no me nu ηke entune nonen. ¹⁰ No keceey ke Klistu le nu yì yem e, ke wee nu dvù ê biba binen bì Akeya le wvù nulo eban diuw wem yì fiεε fi me nsaale ye yì dvù le ke. ¹¹ Me ntune nfi ê ben nonen nje la? ε nu njefo ke me ηkoonke ben e? Me ηkoonke naa ben ε Nyo' kee nonen.

¹² Fiεε fi me ηgee nu ε me nu ηke emey ke ηgee, wvu le me embaanke je fô bonyii ba bô gomte keeyene le bó nu leηleη bee bó yì fiεε fi bó saale ye yì dvù le. ¹³ Ke bonyii bodvu ba yaa nu boom bo ntum e bo Klistu le bo keceey ke. Bó nu bonyii bo lemme le bo kenleema le. Bó teεke lo Klistu fô jise le bowen nu boom bew bo ntum e. ¹⁴ ε ke fifin yaa nu fiεε fi ηghaw e ke. Naa Satan bô ekole kew ke tew ke Nyo' fô jise le wen nu nceendaa we wvu n'yu. ¹⁵ Nonen ke è nu fiεε fi diuw wvù yumεen e seke bonyii bew bo lemme le banse ten ye yen'yi diewe bonyii bô yεeyi bonyii no nce

wvu teytey keŋke keenu le ke. Kemese kebole nu ke enu ke leŋleŋ no gee dibole nu.

Ɛ Baul no saale ye ekume bonɣew bò wvú to yene

¹⁶ Me Ɛ mbvuu Ɛ no nje-myi le fo wee ejo me le me nu keyuŋ ke. GeenƐn é ben jo me le me nu keyuŋ, é ben cinƐ le me le Ɛ me njeme ten njeme kensaa ye caan. ¹⁷ FiƐƐ fi me njemyi ekume fi fi me nsaale ye yí dvú le se nfan, nu Ɛ ke me n'yaa nje-myi bô mvunɣay mvu Tata le ke. Me njemyi Ɛ è nu diƩwe keyuŋ e. ¹⁸ No bonyii nteen saale ye ê je bonyii bo yí won wvun e, tu me nu ensaalè ten yem ye. ¹⁹ Me njemyi nen njefo ben fiisene biyuŋ duu le ben keŋke bvufee! ²⁰ Ben nu Ɛ cinƐ le bonyii ejoð ben Ɛ ben tuu bonfaw bobole, Ɛ bó diekene yí yene le, bene yí yene le, bensee ye, tumyi can ê ben jise. ²¹ Ken'wuumen koole me le bese to kaa nu fisese biweleŋcoy fanƩ yaa gee nonen ke!

GeenƐn é fiƐƐ nu dvú fi wee momte keesaale ye dvú, tu me ten nu emomte keensaale ten ye yí fifiƩ fiƐƩ le. Me mbƩƩ ke njemyi fin diƩwe keyuŋ e. ²² Ʃ bonyii bodvu nu Bo'ibulu, tu me ten nu ke mvu. Bó é no nu bonyii bo Islael, tu me ten nu ke mvu. Bó é no nu bonyii bo ê kfuu di Aba'am e, tu me ten nu ke mvu. ²³ Ʃ bó fen nu bonyii bò lemte Klistu le, tu me nfele naa lo bó yí

fifiƩ le. (Me njemyi wase fin diƩwe wee jewte le.) Me nu Ʃ nlem naa wase Ʃ nfey lo bó, Ʃ nɣen ncaw Ʃ nfey bó, Ʃ bó sun wase me bokaŋ nkuuŋ, Ʃ kpwe Ʃ soy wase me bokaŋ e bokaŋ e. ²⁴ Me nu Ʃ nfi wase bonɣbwan can Bojuu le bokaŋ botin, Ʃ bó tamte kaŋ mwaan Ʃ è fuute nɣbwan mwaan fô mbaanyƩ. ²⁵ Bó nu Ʃ sun wase me bokaŋ botete bô bimban, Ʃ tumyƩ me bô eta kaŋ mwaan. Nguw wvu ê joo nu Ʃ sawyƩ wase bô me bokaŋ botete, Ʃ me Ʃ nce wase ê joo Ʃ mbuy Ʃ nshe jó. ²⁶ Me nu Ʃ nghan wase baay, Ʃ mboy fo me enle joo bokaŋ nteen, Ʃ mboy fo me enkpwe can bocooŋ e, Ʃ mboy ten fo me enkpwe can bonyii bem bo won e, Ʃ mbvuu Ʃ mboy fo me enkpwe can bitum e, Ʃ mboy fo me enkpwe elaanƩe, Ʃ mbvuu Ʃ mboy fo me enkpwe nkpwaante, Ʃ mboy fo me enkpwe ê joo yi baay e, Ʃ mboy ten fo me enkpwe can bonyii bò mbiayte le bó nu boom bo bwƩƩm e yí Klistu le. ²⁷ Me nu Ʃ nlem wase baay Ʃ njimten. Me nu Ʃ nce wase se nyii bokaŋ nteen. Ʃ me nu Ʃ no nu wase jen noo se joo yí me n'wu. Me nu Ʃ nce wase bokaŋ nteen se fiƩƩ fidien, Ʃ nce kenton e se ndvu. ²⁸ Ʃ keebvuu bise yí mwƩƩm mvumew e nu Ʃ me nu ke ekuse jo bvujite Ʃdiuw Ʃcii nje bonkpawce bò me nkeŋke fô bintaasƩe bi bonyii bo mbee

le bicii. ²⁹ E wee dīoo wēeyi, tu me nu en'yuuke tēn ε me η'wēeyi. E wee ké ege é wee mvu ege kebefē, tu fī nu esase me baay. ³⁰ E è nu ε me ensaale ye, é me ensaalè ε è nu yī mwēem mvù duŋci le me n'wēeyi lo le. ³¹ Nyo' wvù nu Nyo' noo Icee Tata wese-beene wvù Jisos wvù mbense nu fô wvù le sekecii se ηka, kee lo ε ke me mbiayte lo ke. ³² E to nu seke me nto nu Damaskus, ε wee sa' wvù to nu ekuse jo Nfon Aletas ke gay ε bonyii no ceyte kelaante kedvu wvu le bó ekoo me. ³³ Geenēn ε bonyii ke jo me lese ê ηkaa le, bvuse fô ntoo ketaan e shike ekfuŋ, ε me nse nlemten can ye le.

12

Mwēem diēwe bifile le mvù to too fô Baul e bô mvù Tata to duŋci ê wvù

¹ Me nu ensaale ke ye ηgene dvù fwe naa no sēw yaa cim nu fó ke. Me nu enŋen fwe yī mwēem diēwe bifile le mvù to too fô me le noo mvù Tata to duŋci ê me le. ² Me ηkee wee Klistu mvu wvù Nyo' to cunee ben dvù fey lo ebule gen ê we eke. * Eben nu wase bilum yuufe ncow binew no fī to kooyee. (Kenēe wvù to ben fó bô ye, kenēe se ye, tu ke me ηkee ke. E kee ke Nyo' maan.) ³ Me ηgomte keembvuu mbiinen le, me ηkee wvuwe wee, (kenēe wvù to ben fó bô ye, kenēe se ye, tu

ke me ηkee ke. E kee ke Nyo' maan.) ⁴ Nyo' to nu ε cun wvù ben dvù fô bvudvuu bvū njon e bvū Nyo' le, ε wvù yuw mwēem fó ε è yaa nu mvù è nulo é wee esee ke. E mvumwe nu mwēem mvù bó baa enya mvuŋgay le wee wvu wum ejeme ke. ⁵ E nu wee diēwe wvuwe le wvù me nu ensaalè ye bô wvù. Ke è nulo é me ensaale ye bô ekole kem ke, efey ke le me ensaalè ye ekume kewēyε kem. ⁶ E è cim nu ε me ηgomte keensaale ye ekume ekole kem, me nsaa nu keyuŋ ke, njefo fiε fī me nu enjemyi nu kecey. Geenēn me nu ε ntun keenŋe fife, wvu le fo wee mvu ke ene ekpwaake jēy ekume me fele fiε fī wvù yene yī yem e bô fī wvù yuuke ê me ke.

⁷ Geenēn, keege le fo me ηke ene embense ye baay ekume mwēem mvu kenŋhaw e mvun mvù Nyo' to duŋcee ê me, wvù to nu ε tum kfuū biay mi ε yī no bon'yi ye yem. Biay yin to nu nceendaa Satan ε wvù njiŋsene bô me, wvu le fo me ηke ene embense ye baay ke. ⁸ E me ηke mbunle ekume fiε fidvu ê Tata mbuy bokan botete nleke le wvù ecake ke fiε fidvu yī yem e. ⁹ Geenēn ε wvù tfuse ê me le, "Mvuŋgay mwem mvù me nu ε mbuw wo dvù nu ε kocen fô wo le keefii wo, njefo mvuŋgay mwem ké no lemte yī wee le gene mēese seke wvù wēeyi." Nonēn me nu

en'yuuke njon mbvuu nsaale ye ekumε kewεεyε kem nfe-sene lo wvu le mvunḡay mvu Klistu le nulo elemtε yī yem e. ¹⁰ Fī ε mum ε no nu le me n'yuuke njon bō kewεεyε kem noo boncun bō bó nan'yi me dvú noo bonḡew bō me n'yene noo bikaa bi bonyii bone ê me εjim bō bonḡew bō bii me le nje Klistu. Me n'yuuke njon nonen njefo è nu seke me η'wεεyi, tu sekekiε nu ε me nu emum entemyi.

Shiee wvù Baul to keηke fō kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Kolεn e

¹¹ Me nu ε ne wase ε ntu keyuη! Geenεn ε è ge ben me ε nse ntu nonen. E nu ben bō be keηke keeduηci wee wvù è nu me. Naa no me mbaa ncm mbuy fiεε le nu ε ke fī mum nu le bonyii ba bō tenje bikuu bibole le bokow bo boom bo ntum e bo Jisos e mum kuuke fele me ke. ¹² Mwεεm mvù duηci mvunḡay mvu Nyo' le bō binḡhaw bi mwεεm e noo mwεεm mvu diuw wvù yumεεn e nu ε me nto ηkuu shém baay no ηgee ê ben entelen. E mvumvun nu bonciise bō duηci le wee nu cεεy cεεy waa ntum Klistu. ¹³ Fiεε fī me nto ηgee fō bintaashe bi bonyii bo mbee le bimew e nshεεte ben efey le me nto mbaa ηgeεle bvujite bvumew yī yene le, nu la? Ben elεεshe jay wεm fofε!

¹⁴ E neε me wvun, ε me ε nseyse wase keento ê ben e yī bokan e botete. E ke me nu

ηke ento enu bvujite bvumew fō ben e ke, njefo ke me ηgomte ε è nu mwεεm mvunen ke. Me ηgomte ε è nu ben. Me ηgomte ε è nu ben njefo ke è nu boom bō keηke keegeεle mwεεm ê bo'icee bobole bō bobwee bobole ke. E ké no gεεle bocee boom bō bobwee boom mwεεm ê boom bobole. ¹⁵ Me nu ηke en'yuuke naa njon baay keenjewse fiεε ficii fī me ηkeηke fō ben e bō keenya noo ekole kem nje ben. E me ηkoonke ben baay, é ben kaa ekoonke me caan e? ¹⁶ Ben nu ε yen kecεεy le ke me nto mbaa enḡεε bvujite yī yene le ke. Geenεn bonyii ε no duu le me nto nu ε n'wεentεn nleε ben bō mbiay. ¹⁷ Nuu le wee mvu bonyii bō me nto ntumεε fō ben e to nu ε leε ben ê diee diem e le? ¹⁸ Me nto nu ε nleke Taytus le wvù eto ê ben e, mbvuu ntum waa bwee wesebeene wε le bō wvù eto. Taytus to nu ε leε ben seke wvù to toε le? Bee wvù to baa gee ke mwεεm yī ηkpwawce le mwaan bō yī ekale le kemwaan e?

¹⁹ Sekemew ε ben kpwaake le no bese mey ε no jemyi nen nu ε bese gomte keetanji lo diuw wese fwe dvunen. Bese jemyi ε è nu diewe bonyii bo Klistu le fwe dvu Nyo'. Nsáa yese shém, fiεε ficii fī bese gee fō ben e nu keege é ben ekuu lo. ²⁰ E me nfane le è nelo é me ηke ene ento en'yen ε ben yaa nu no me nshieele le ben enù ke, é ben

12:12 Lem 13:6-12; 14:8-10; 16:16-18; 19:11-16; Lum 15:19 12:13 11:7-9

12:14 13:1 12:15 1Kol 16:24 12:17 7:2 12:18 2:13; 8:6, 16-17 12:20

1:23; 1Kol 1:10-11

tɛn eyɛn ɛ me n'yaa nu tɛn no ben shieele ɛ me enù kɛ. Me nfane ɛ è nelo é me nke enɛ ento en'yɛn ɛ bonyii waale diwaa, ghɛɛke kenghɛw, kenke shém yì ton'yɛn, beele kɛ ɛ è nu dew yibo, beete bô ediee ɛ bonyii, kunsene mvun̄kunsɛn, bensee ye yì ɛcici, kenke kembvun̄se. ²¹ Me nfane ɛ me nu nke endioo ɛ mbvuu ɛ nto, é Nyo' wɛm ege é ken'wuumen̄ ekoole me, noo ɛ me nu nke enu yì yii le nje bonyii bô se gee bibefɛ diɛwɛ nnyɛn e bô nce nnyɛn kenjan̄ noo nsake, ɛ bó nu ɛ bó baa cinɛ wase dvú kɛ.

13

ɛ Baul gay ê bonyii bô to gee bibefɛ ɛ bó eyɛnè

¹ Fin nu wase bokañ bem botete bô me nu ento ê ben e. N'wa' Nyo' gayte ɛ,
 “ɛ bó lese nsaw wee, tu bó nu eshieele bonyii bofɛɛ kenɛɛ botete,
 bô eleem jim nsaw wvudvu.”

² ɛ to nu seke me nto ntoɛ ê ben e yì nto wɛm wvu bokañ bofɛɛ le, me nto nu ɛ ngay ê bonyii bô to cee nce kebefɛ ɛ, bó eyɛnè. Me ɛ mbvuu ɛ no ngayte ê bó noo ê bonyii bocii naa no me mbaa nu ê ben ɛjise ɛ, ben eyɛnè, njefo kefew kè me nu nke embvuu ento nu ɛ me n'yaa nu nke encam naa lo shen fô wee le kɛ. ³ No ben gomte ɛ me nge fiɛɛ fi duñci ɛ è jem̄yi Klistu ê ben fele yì yɛm e, tu me nu en̄ge. Kɛ è nu ɛ wvú wɛɛyi lo keenya

ngɛw ê ben kɛ. Wvú ken̄ke naa mvun̄gay ê ben ɛntelɛñ. ⁴ ɛ nu kecɛɛy ɛ bó to taa wvú yì kentam e ɛ wvú wɛɛyi. Geenɛn keseen nu ɛ wvú nu dvú ê mvun̄gay mvu Nyo' le. Bese wɛɛyi kɛ tɛn diɛwɛ no wvú to wɛɛyi. Geenɛn yì mvun̄gay mvu Nyo' le nu ɛ bese nu ke ecee bee bó lemte ben e.

⁵ Ben etaa bikuu binɛn eyɛn ɛ laa ben nu yì mbee le ɛ. Ben emom ɛ è nu bikuu binɛn. Kɛ ben yɛne ɛ Jisos Klistu nu yì yene le? Wvú nu naa yì yene le, é è fɛn baa nu ɛ ben nu ɛ mom bikuu binɛn ɛ yɛn ɛ ben ɛ gbwe. ⁶ Me nkee naa ɛ ben nu ke eyɛn ɛ bese baa egbwe kɛ. ⁷ Bese bunlee Nyo' le fo ben ke enɛ ege fiɛɛ sɛ è nu fi lɛñ kɛ. Kɛ bese yaa gomte ɛ bonyii eyɛne ɛ bese nu ɛ fey mmom wvudvu kɛ. Geenɛn bese bunlee ɛ è nu ɛ ben egeè ɛ è nu fiɛɛ fi lɛñ naa no bese cim yen'yi kɛ diɛwɛ bese nu ɛ gbwe wase mmom wvudvu. ⁸ Kɛ bese yaa nulo egee naa lo fiɛɛ fi kicine kecɛɛy kɛ. Bese nulo egee kɛ ɛ è nu fi tomte lo kecɛɛy. ⁹ ɛ dioo nu seke bese wɛɛyi ɛ ben tɛmyi, ɛ bese no yuuke njon̄ baay. Bunle yese nu kɛ ɛ ben eku egen emɛse. ¹⁰ ɛ nɛɛ fiɛɛ fi me nsaar̄ke mwɛɛm mvun̄ ê ben ɛ me mbɛɛ sɛ me ɛ nto, wvu ɛ seke me ɛ nto, me nsaar̄ en̄ken̄ke keenjo mvun̄gay mvù Tata nu ɛ nya ê me en̄cewcewe lo dvú yì yene le kɛ. Mvun̄gay mvun̄ nu mvù wvú nya ɛ me en'yoo lo ben dvú, ɛ è yaa nu ɛ me

ensâw lo ben dvú ke.

Ngayma Baul wvu fokemese

¹¹ Keemεεε boom bo bwεεm e, me ηgayte ben e ε beene ε shεε wase. Ben eseyse bikuu binεn, eyuw ntefe wεm, enù diuw mwaan, eceè yî nyεkeey e, nonεn é Nyo' keηkoηεn bô nyεkeey emum enù ben ε bó. ¹² Ben egaynεn bikuu binεn e, εηoεε ê ηηoεε bonyii bo Nyo' le. ¹³ Bonyii bô é nu bo Nyo' le bocii gayte ben e. ¹⁴ Mbuwma Tata wesebeene wvù Jisos Klistu, bô keηkoηεn ke Nyo' le, noo kentaashe ke Keyoy ke Yuule le enù ben ε bó bocii.

**N̄wa' wvù Baul to
san̄εε ê kentaashε ke
Galëshia
Fiεε fi nu ê N̄wa'
wvu Galëshia
wvun e**

Ɛ to nu seke bó to kεwεε wase keefewci saaka wvù jee wvu ekumε Jisos, ε bonyii bò yaa nu ke Bojuu fiisene wase saaka wvudvu wvun, ε bonyii bomew ke nε kεw no too bò n'yεyi wvù nu lε bó kεŋke ke keegεlè bonci bo Muses e bocii, εfey mvunciim keetfuyuse bonyii bò yaa nu ke Bojuu yew é bó sε no nu bonyii bo Klistu le bo cεy cεy.

N̄wa' wvun wvù Baul to san̄εε fô bonyii bo Galëshia le to nu keete bvufee bvubole le hvú ekase etu yí fiεε fi lεŋ e. No wvú nu waa ntum Jisos nonεn, wvú ε mum ε no saan̄ke gene fwe dun̄ci naa ntay lε Nyo' joo wee lε wvú nu teyey ê wvú εjise ε è nu nje fitele fi wvú lese yí Klistu le.

Bikuu bi mwεem e ê n̄wa' wvun e

1:1-10 Kεŋkεwce

1:11-2:21 Mvun̄gay mvu Baul e diεwε waa ntum Jisos Klistu le

3:1-4:31 Ɛ Baul jeme ekumε saaka wvù jee noo bonci

5:1-6:10 Bonyii bò è nu bo Klistu le nu ε buy wase yí bvun̄faw e ε no yuuke

wase ε è nu Keyoy ke Yu-
ule le
6:11-18 Kemεse

¹ N̄wa' wvun san̄ me wvù Baul, waa ntum Jisos Klistu. Kε me nu waa ntum ε è to tum wee wvu wum me kεnεε nya mvun̄gay ê me kε. Ɛ to tum Jisos Klistu bò Nyo' Ice wvù to bvuseε wvú yí kpwe le. ² Bee boom bo bwee wene le bo mbee le bocii bò nu fεn bee bó gayte ben bintaashε bi bonyii bo mbee le bi won̄ wvù Galëshia le. ³ Nyo' Ice bò Tata wesebeene wvù Jisos Klistu ebuw ben bò kembonεn, ebvuu enya ben bò mvuntelem mvù lεetene. ⁴ Jisos Klistu nu wvù to nyaε ekole kew nje bibefe biseεbeene wvu lε wen ebvuse beene can won̄ kebefe wvu keseen wvun e. Fifi nu no Nyo' wvù Icee wesebeene to seyseε. ⁵ Bvukuke bvucii nu ε è kεŋke wvú sekεcii sε ŋka. Fí enù nonεn.

Saaka wvù jee wvu ekumε Jisos Klistu mey ke mwaan̄

⁶ Diuw yumte lo me lε ke keseen keseen nεn ben nu ε nε wase ε no ban̄see jim ê Nyo' wvù to ten̄εε ben nje fitele fi jee fi Klistu kεŋke fô ben e, ε no bii ε è nu saaka wvù jee wvumvu le jεy. ⁷ Kε è nu lε saaka wvù jee wvumvu bvuu nu lo dvú jεy kε. Fí nu kε lo lε bonyii bomew gomte keebvun̄see bvufee bvunεn, beete bò saaka wvù jee wvu ekumε Klistu. ⁸ Me ε no ŋgayte lε é è

cim to naa bese kεεε nceenda Nyo' mvu fowe ε no fewci saaka wvumvu jεεy ê ben se è nu wvuwe wvù bese to fewcεε ê ben, é mwεten tuu lon! ⁹ No bese to gayεε wase nu ε me mbvuu ntuu ke fó ηgayte le, é wee ne ε no fewci saaka Nyo' wvumvu jεεy se è nu wvuwe wvù bese to fewcεε ê ben, é mwεten tuu le lon!

¹⁰ Ben kpwaake le me ηgomte le é ebenseè bonyii me nuu le é ebenseè Nyo' le? Nu le ben kpwaake le me ηgomte keenjεe le bonyii eyuukè njon e? E è be nu le me ηgomte keenjεe le bonyii eyuukè njon, me nsaa enu wee lemme wvu Klistu ke.

Saaka wvù jee wvù Baul to fewci to dunji Klistu ê wvù

¹¹ Boom bo bwεem e, me ηgomte le ben ekiεε le ke saaka wvù jee wvù wvu Nyo' wvù me nto nfewcεε ê ben nu fiεε ε fí to buy ê wee wvu wum ke. ¹² Ke me nto n'yuw diuw wee mvu le, e ke è to yεεyi wee me dvú ke. E to dunji Jisos Klistu ê me. ¹³ Me njemyi nen ε ben to yuw wase no kenje kem to shee nu seke me nto mbεε yí nce wonj wese Bojuu le. Me nto ηké no mbone bikaa ejim jo bintaashe bi bonyii bo mbee le bo Nyo' le baay ηgomte keenfiwse naa lo bí. ¹⁴ Me nto njici mbee wese Bojuu le ntemyi nfele lo keghan kem entelεη jo bonyii bosese, nlooci nleeme ntemyi naa ntay yí nce wonj bo'icee

bosese le. ¹⁵ Geenε ε Nyo' to baa wase me gεε ε me mbεε ê bwεem εshem. E fitele fiew fi jee ke ge ε wvú tee me. ¹⁶ E wvú ke dunjεe Waa we ê me no wvú to shieele, wvu le me enghanè nfewci ekumε wvú ê bonyii bò yaa nu ke Bojuu. No wvú to dunjεε nonen, ε me nfanε n'yaa embvuu enu lo keembife fiεε ê wee wvu wum ke. ¹⁷ Ke me nto mbaa emben ten Jelusalεm keen'yen bonyii bò to nu wase boom bo ntum e bo Jisos e ê me fwe ke. Me nto ne ηgen fiem ε è nu Alebia, ηke ne jó ηkase ntu jim Damaskus.

¹⁸ E è ke no nu ejim jo bilum bitete ε me mben Jelusalεm le bee Bita kiεenen bikuu. No me mbenεε, ε bee wvú ce εdiuw yuufe ncow etin. ¹⁹ Me nto mbaa embvuu en'yen wee mvu ηgoo boom bo ntum e bo Jisos e efey Jem wvù waa bwee Tata wesebeene wvù Jisos e ke. ²⁰ Fiεε fi me nsaanke fin nu kecεεy, ε Nyo' kee le ke me mbiayte lo ke. ²¹ E è ke no nu kefew kemew e, ε me ne ηgen ê biba bi Silia bò Silishia le. ²² Sekekie to nu ε bintaashe bi bonyii bo mbee le bi Klistu le bi ê keba kè Judea le yaa kee wase me ejise ke. ²³ Bó to yuuke ke lo ε bonyii jemyi le, "Wee we wvù se bone bikaa ê beene ejim ghane wase keseen fewci le bonyii elese fitele yí Klistu le, ε è nu fiεε fi wvú se shee gomte le wen efiwse lo." ²⁴ E bó yuw nonen no tumte monkum mo Nyo' le

yî fiεε fi wvú gee fô me le.

2

É boom bo ntum e bo Jisos e tom saaka Nyo' wvú Baul to fewci

¹ É è ke no nu εjim jo bilum yuufe ncow binεw, ε me mbvuu mben Jelusalεm bee Banaban. Me nto ndioo mbene, njo Taytus. ² Me nto mben kefew kin e ε è duŋci Nyo' le me emben. No me mbenεε, n'yεn bonyii bò bó to kee bó le è nu bikuu le, ε bee bó lεwseye, ε me njike saaka wvú jee wvú wvu Nyo' wvú me nto nfewci ê bonyii bò yaa nu ke Bojuu ê bó εjise. É me nto nge nonεn wvu le fo lemme di me nu ε nlem wase bô di me mbεε nlemte ke ela εcici ke. ³ É bó yuw nonεn, fanε yaa eleeme le bó etfuse Taytus yew wvú bee wvú to nu ε è nu naa wee Glek ke. ⁴ É è to baa nu nje bonyii bomew bò to mbiayte le bó nu bonyii bo mbee le, bò to wεentεnεε ley fô bese to nu, tu ke bó to bee ejemyi leyte ê fifie fiεε le ke. Bó to to diεwε boŋkee le keeyεn no bese gee wase mwεεm wasewase nje bese nu ε taashε bee bo Klistu Jisos. É bó mum no gomte keekase tfuse bese bvunfaw e. ⁵ É bese fanε yaa bee naa lo fiεε fi bó to too dvú caan ke. É bese to ge nonεn wvu le bese gomte kegeεε kecεεy kè è nu ke saaka wvú jee wvú wvu Nyo' le wvun fô ben e. ⁶ É bonyii ba bò bó to kee bó le è nu bikuu, (kεnεε bó to nu

la, kεnεε la, tu ke fifie kεŋke fiεε fô me le ke, njefo ke Nyo' duŋci kejeεy jεεy ke.) Boba bonyii bò me ngyate, bò bó to kee le è nu bikuu to baa ebise fiεε yî fi me nto nfewci le ke. ⁷ Geenεn, ε bó kaa yεn le bó nu ε nya saaka wvú jee wvú wvu Nyo' can yεm e le me enfewci ê bonyii bò yaa nu ke Bojuu, lεŋlεŋ no bó nu ε nya ê Bita le wvú efewci ê Bojuu. ⁸ (Nyo' wvú to nyaε mvungay ê Bita le wvú elemtè lemme din fô Bojuu le, nu ke wvú wvú to nyaε ê me le me enlemtè fô bonyii bò yaa nu ke Bojuu le.) ⁹ É bó dioo yεn je yî Nyo' nu ε buw me jó, ε Jεm bó Bita noo Jon bò bó to kee le è nu dikfuy di bonyii bo mbee le mum nya εbo ê bee Banaban keeduŋce le bee bó lemte yî fiεε le fimwaan, le bese egeŋ le elemtè fô bonyii bò yaa nu ke Bojuu le, é bó elemtè fô Bojuu le. ¹⁰ Fiεε fi bó to gayεε to nu ke le bese ekumyi Bojuu bo kefufe le. É fifin nu fiεε ε me nto nkoonke naa baay keengeε.

É Baul saw Bita Antiok

¹¹ Geenεn ε è ke no nu kefew kemew e, ε Bita ke ne to Antiok, ε me nsaw wvú ê bonyii εjise njefo wvú to nu ε jay baay. ¹² Fí nu le wvú to yaw to no diekene bô bonyii bò yaa nu ke Bojuu, yaa nyaake ke. É bonyii bomew bò Jεm to tumεε ke dioo to, ε wvú mum kεw no guute ye jim,

ke nε gawsen, fanε yaa bvuu diekene bô bó kε. Ε wvú to gawsene nonen njefo wvú to fane ηγoo yí to ké no leeme kε λε bó kenke keetfuse wee wvú yaa nu kε wee Juu yew ε mweten sε no nu wee Klistu. ¹³ No wvú ge nonen ε bonyii bo mbee le bomew bô to nu Bojuu mum benen gee diew didvu le. Ε naa Banaban kebεε mum bi ten gee dibole didvu le. ¹⁴ Ε me ndioo n'yen λε kε gee dibole bii cεεy cεεy no saaka wvú jee wvu ekumε Klistu dunçi kε, ε me mum ηgay ê Bitá ê bó bocii ejise λε, “Wo nu wee Juu, cee wase diεwε wee wvú yaa nu kε wee Juu le, ε no gomte keekane bonyii bô yaa nu kε Bojuu λε bó eceè diεwε Bojuu le nεε le?” ¹⁵ Me nto njemyi ê Bitá nonen ε è nu keceey λε bee bó nu boom bo Bojuu le bo won e. Kε bese nu bonyii bô yaa nu kε Bojuu bô bó yene λε è nu bonyii bô befe kε. ¹⁶ Geenεn ε bese kee kε λε kε Nyo' joo wee λε wvú nu teytey njefo wvú gεεle bonci bo Bojuu le kε. Wvú joo njefo wvú nu ε lese fitele yí Jisos Klistu le. Ε bese kebεε ε lese ten fitele yí Klistu Jisos e wvu λε bese enú teytey ê Nyo' ejise nje fitele fi bese lese yí ye le, ε è yaa nu nje bese gεεle bonci kε, njefo kε wee gεεle bonci é Nyo' ke eyuu ejo wvú λε wvú nu teytey kε. ¹⁷ Ε bese momte keenu teytey ê Nyo' ejise nje bese nu bonyii bo Klistu le, bonyii ε bvuu ε no

yene kε λε bese nu bonyii bô befe njefo kε bese gεεle bonci bo Bojuu le, tu fi fen nu λε Klistu tomte kebefe? Kε fi nu naa lo nonen kε! ¹⁸ Ε me nε ε mbvuu ε no n'yoote fiεε ε me nto nsâw wase, tu fifiε dunçi λε me njayte lo. ¹⁹ Fiεε fi nu, nu λε ê keba ke bonci le nu ε me nu wase ηkfusay, ε è yu bonci me, me ε ηkpwe wvu λε me enceè wase no Nyo' gomte. ²⁰ Ε nulo é me engay λε bó to nu ε ta wase me yí kentam e ε me ηkpwe bee Klistu. Kε nshii wvú me ηkenke keseen bvuu nu wem kε. Ε cee wase Klistu yí yem e. Ε nshii wvú me ηkenke keseen yí yem e nu wvú fitele fi me nlese yí Waa Nyo' le wvú to nu ε dunçe kenkonen fô me le nya ekole kew keekpwe nje yem. ²¹ Kε è nulo é me ntune mbuwma Nyo' kε. Ε è nu λε è nelo é wee enu teytey ê Nyo' ejise njefo wvú gεεle bonci, kε tu kpwe Klistu to nu ecici.

3

Bonci noo keelese fitele yí Klistu le

¹ O oo bonyii bo Galëshia, ben nu la biyun nen? Wee nu ε low ben e? Ε nu kε ben bô bó nu ε nele wase baanη no bó to taε Jisos Klistu yí kentam e ben ε yen lo endan e? ² Me ηgomte keembife fiεε fimwaan ê ben. Keyoy ke Nyo' le to to yí yene le njefo ben to gee no bonci gayte nuu njefo ben to nu ε bee fiεε fi ben to yuwεε, lese fitele yí

dvú le le? ³ Ben yuṅsene la nen? Ben kew fiεε bô Keyoy ke Nyo' le, ε no nu wase keseen le ben nu ke emεse ε è nu bô mvuṅgay mvunen e? ⁴ Ben to yen ḡεw ε è nu wvu εcici le? Kεεεy, kε è to nu wvu εcici kε. ⁵ Nyo' wvù nyaa Keyoy kew ê ben bvuu gee biṅghaw bi mwεem e ê ben entelenḡ, gee nonen njefo ben geele bonci nuu njefo ben nu ε yuw saaka wvu ekumε Klistu ε lese fitele yî ye le le?

⁶ ε nu no bó saṅ ekumε Abla'am ê Nwa' Nyo' le le, “Wvú to nu ε lese fitele yî Nyo' le, ε Nyo' mum jo wvú le wvú nu wee wvu teytey.”

⁷ Ben eyen le le è nu bonyii bô nu ε lese fitele yî Nyo' le bô looci nu kfuu di Abla'am e. ⁸ Nwa' Nyo' to nu ε yuu wase duṅce le Nyo' nu ke ejo bonyii bô yaa nu kε Bojuu le bó enù teytey ê wvú ejise nje fitele fi bó nu ε lese yî ye le. ε wvú mum fewce saaka wvú jee wvun ê Abla'am ε è beε lo gayte le,

“Me nu ḡke embuw bitum bicii bi yî ekole ke nshe le nje yo.”

⁹ Nonen, fi ε no nu le bonyii bô nu ε lese fitele yî Nyo' le nu ε Nyo' ε buw ten bó no wvú to buwεε Abla'am wvú to nu ε lese fitele yî ye le.

¹⁰ Bonyii bocii bô yene le bó nulo enu teytey ê Nyo' ejise njefo bó geele bonci nu ε

bó tuule lon yî bikuu bibole, njefo bó nu ε saṅ le,

“Wee tfuu wvú baa ecee no bó saṅ ê Nwa' bonci le gee no bonci bocii gomte, nu ε wvú tuule lon yî ekole kew e.”

¹¹ Fí ε mum ε no duṅci naa endan le kε è nulo é Nyo' ejo wee le wvú nu teytey nje mweten geele bonci kε. ε nu fiεε fi bó nu ε saṅ le, “ε nu kε wee wvú Nyo' nu ε jo le wvú nu teytey nje fitele fi wvú lese yî ye le

wvú nu ke ekeṅke nshii.”

¹² Kε bonci keṅke fiεε keege bô nlese fitele yî Nyo' le kε, njefo “Wee wvú geele bonci nu ke ecee bii kε ε è nu bó le.”

¹³ Klistu to nu ε sum beene can lon wvú bonci too dvú le. Wvú to nu ε tuu bolon bosεεbeene yî ekole kew e, ε è nu no bó saṅ le,

“Lon nu yî wee wvú bó nu ε njeyse yî kete le.”

¹⁴ Wvú to ge nonen, wvu le mbuwma wvú Nyo' to nyae ê Abla'am eto ten fô bonyii bô yaa nu kε Bojuu le nje Klistu Jisos, é beene bô nu ε lese fitele yî ye le ekeṅke ten Keyoy ke Nyo' le kè wvú to kawεε.

Kε bonci nulo ekose ḡkawma Nyo' kε

¹⁵ Boom bo bwεem e, beene ejo kenfewsεn yî mwεem mvù bonyii ké no gee le. ε bonyii seyse wase fiεε ε die kelew, tu kε è nulo é wee ebvuu ekose kεεε ebise fiεε

yî dvú le ke. ¹⁶ Ekumε ηkawma wvu Nyo', nu ε wvú to kaw ê Abl'am bô wan wvú nu ke ebuy ê kfuu diew e. Bó baa saŋ le, "Wvú nu fô boom bô nu ke ebuy ê kfuu diew e ke", fi duŋci le bó nu nteen ke. Fí duŋci le fô jemyi ekumε wan mwaan. E wan wvun nu Klistu. ¹⁷ Fiεε fi me ηgomte keŋgay nu le, Nyo' to nu ε ge ηkawma wvun, ε bilum ke fey gee nε bô kecow mbaanshe (430) ε wvú se nya bonci. No fi nu nonen, ke è nulo é bonci bô to toε wase ejim ebvuu eto ekose monkan mò Nyo' to gbwolεε fwele, ege é fiεε fi wvú to kawεε ela εcici ke. ¹⁸ E fi fen nu le wee nulo ekeŋke nnya yin ε è nu ke seke wvú geele bonci, ke tu ke ε bvuu beε le Nyo' to kaw lo bonyii dvú ke. Geenεn, Nyo' to nya nnya yin ê Abl'am bii no wvú to kawεε wvú dvú.

¹⁹ Shiee bonci è no nu la? Bó to bise bonci keeduŋci mwεεm mvù bonyii jayte ε kew nonen gen buy naa seke wan wvun wvú Nyo' to gee ηkawma wvun ekumε wvú nu ke eto. E Nyo' mum nya bonci ban ê bonceendaa bew mum nya can wee mvu le le wvú efese ê bonyii. ²⁰ Ke ben kee le é bonyii nε ε no seysee fiεε ε wee mvu nu ê bó entelen, tu wvú nu fô bó le bocii. Geenεn, Nyo' nu ke mwaan.

²¹ No fi nu nonen, tu è nulo é nci Nyo' ebvuu ekose fiεε fi wvú to kawεε le? Ke è

nu naa lo é fi enu nonen ke! E nci mvu to nu dvú wvú nulo enya nshii, tu è nulo é wee enu teytey ê Nyo' ejise nje wvú geele bonci ceey ceey. ²² Geenεn, Nwa' Nyo' gayte le wee tfuu nu nfwá ekuse jo bibefe. Fí ε mum ε no nu le ηkawma wvú Nyo' to kawεε fô wee wvú nu ε lese fitele yî Jisos Klistu le, nu ε è nu ke ekeŋke ke wvuwee wee wvú nu ε lese fitele yî ye le.

Bonci to nu diewe ndε wan e

²³ E to nu fwele ε Jisos baa to wase wvu le bonyii eleese fitele yî ye le, ε bonyii nu ê bonci kuse ε bó ε kay bó diewe bonyii bo ncaw e ε no ceyte, gen buy seke Nyo' ke eduŋce Jisos é bó eleese fitele yî ye le. ²⁴ Bonci to nu diewe ndε wan wvú to shee bô bonyii nci gen buy seke Klistu to toε wvu le bonyii eleese fitele ε è nu yî ye le é Nyo' se jo bó le bó nu teytey ê wvú ejise. ²⁵ No Klistu nu ε to wase bonyii ε no leese fitele yî ye le, tu ke beene beε can ndε wan wvun e ke. ²⁶ Ben bô nu ε taashe ben ε bo Klistu Jisos nu wase boom bo Nyo' le nje fitele fi ben nu ε lese yî Klistu le. ²⁷ Ben ekeè le wee tfuu wvú bó nu ε lese wase ê joo ε taashe wvú bô Klistu nu ε wvú ε tu wase bô Klistu fiεε fimwaan. ²⁸ Ke wee mvu bvuu nu jεy le wen nu wee Juu keŋεε wee ketum ke. Ke wee mvu bvuu nu jεy le wen nu nfwá keŋεε waa yew ke, ε ke wee mvu bvuu nu jεy

3:17 Ksm 12:40 **3:18** Lum 4:14; 11:6 **3:19** Lum 4:15; Lem 7:38, 53; Ibu 2:2

3:20 Dito 6:4 **3:21** Lum 7:13; 8:2 **3:22** Lum 3:9-30; 11:32 **3:23** 4:3 **3:24**

Lum 10:4 **3:26** 4:5, 7; Jon 1:12; Lum 8:14-17 **3:27** Lum 10:12; 1Kol 12:13;

Kolo 3:9-11 **3:27** Lum 6:3; Efe 4:24

le wen nu diemsen kenεε kpwoon ke. Ben bocii nu wase fiεε fimwaan yî Klistu Jisos e. ²⁹ No ben nu wase bonyii bo Klistu le nonen, tu ben nu wase boom bo Abla'am e, ε ben nu ke ekenke mwεem mvù wvù γεke fô boom bew e.

4

¹ Fiεε fi me ngayte nu le, ε wee nu keeke edie bvushew bvü ice le, geenen bæε wan caan, tu ke jεey jεey nu dvù bô nfa ice naa no è cim kenke wvù bvushew bvudvu ke. ² Wvù nu eyaw ke enu ê bonyii bomew taale fô wvù le ε bvushew bvudvu nu can bonyii bomew e ε bó taale fó, egen ebuy kefew kè ice seyse le. ³ ε nu ke no fí nu fô beene le. ε to nu seke beene to nu diewe boom bo caan e, ε beene no nu bonfaw bo mwεem mvù saake yî won wvun e. * ⁴ ε kefew ke dioo loocε kocen, ε Nyo' tum waa we ε wvù to, ε kpwoon boo wvù, ε wvù no nu ten ê bonci kuse. ⁵ Wvù to to wvu le wen esum bonyii bò nu ê bonci kuse é Nyo' emum ejo beene diewe boom bew e. ⁶ No Nyo' jo wase beene diewe boom bew e nonen, ε mum ε ciinse Keyoy ke Waa we le kí ε to yî yese beene le, ε ge beene ε no teje wvù le. "Abba, Icee wese!" ⁷ Fí nu le Nyo' nu ε ge wase ben ε fanε yaa bvuu nu bonfaw ke. Ben nu wase

boom bo yew e. No ben nu wase boom, tu fí nu le ben nu ke ekenke mwεem mvù wvù γεke fô boom bew e.

Baul fane le bonyii bo Galeshia nu ejayje

⁸ ε to nu fwele seke ben to baa kee wase Nyo' ke, ε ben no lemte bvunfaw can mwεem mvù ben to joo le è nu bonyo' se è nu bonyo' ηkuuη. ⁹ Geen, keseen no ben nu ε kiεε wase Nyo', kenεε le keseen no Nyo' nu ε kiεε wase ben no me mbee keengay, ben ε ghan nεε ε se no gomte keetuu jim fô bonyo' bo εcici ban e bò nu se bó kenke mvunγay ηkuuη. Ben gomte keebvuu etuu bonfaw bo bonyo' bodvu ban e nje la? ¹⁰ Ben geele mbam εdiuw yomew le è nu yo baay baay, bamte kee yimi, bamte bifew bimew yî kelum e, bamte bilum nje la? ¹¹ Ben gee nen ε me nfane baay le lemme diem di me nlem ê ben enteleη nu ε la εcici.

¹² Boom bo bwεem e, me ηkule lo can ê ben le ben ekumen enù ke diewe no me nu ekume bonci, ke no me nto ηkumenεε no nu diewe ben e seke ben to nu se bonci. Ben to ke baa ege wase fiεε fi befε fô me le ke. ¹³ Ben kee le seke fwele wvù me nto nfewci saaka wvù jee wvù wvu Nyo' ê ben nu njefo me nto nu beene ncemte. ¹⁴ ε naa no me nto nu yî kencem

3:29 3:7, 14, 18; 4:7 4:3 4:9-10 * 4:3 Mwεem mvù saake won wvun nelo enu bonci noo biyoy. 4:4 3:13; Jon 1:14 4:6 Lum 8:15-16 4:7 Lum 4:13; 8:17 4:8 1Kol 8:4-6 4:9 Efε 1:21; Kolo 2:8-23 4:9 1Kol 8:3; Kolo 2:15 4:10 Dito 4:19; Lem 7:42; Lum 14:5 4:12 1Kol 9:19-21 4:13 Lem 16:6; 2Kol 12:7

e nen, e kí nu diewe mmom e e yí e to fô ben e, ben to baa elewte, kenene nyensee me ke. E ben kaa fiisen lo me naa ke diewe nceendaa Nyo' mvu kenene diewe Klistu Jisos e kebene. ¹⁵ Ben to yuuke njon bô me sekekie, è kooyi la keseen? E nulo é me engay le é bó to gay lo le ben ebaaye ejise eyene enya ê me, é ben ebaaye lo é je fen nu dvú. ¹⁶ Me nu e ntu wase wee bvuban fô ben e no me nseje keceey ê ben e? ¹⁷ Bonyii ba gomte keedunji le bó kenke shiee fô ben e baay, geenene é bó gomte ben yí fiene le e è yaa nu fi jee ke. Bó koonke le beene egawsen é ben ekenke wase shiee e è nu fô bó le. ¹⁸ Fí jee le wee ekenkè shiee fô wee le yí fiene fi jee le. Fifi nu len sekecii e è yaa nu ke seke me nu beene maan ke. ¹⁹ Boom bem bò nu shém yem, è nu ke diewe me mbee embvuu enkw lo lume dinen, en'yen ngew engen embuy no nce Klistu nu ke enu yí yene le! ²⁰ Wee ejo e me mbe nu beene keseen, é me nse nkíee je yí me enjeme jó ê ben. Fiene fi ben ge fin nu e bvufee e la lo me.

Jey jey boom bo Abl'am e

²¹ Ben bò gomte keenu ê bonci kuse, ben ke see ê me, ben yuuke ke fiene fi bonci jemyi? ²² Bó nu e san le Abl'am to kenke boom bolemse bofene, e wvú to boke mvu bô nfwá, boo wvumvu bô kpwee wvú

leyen. ²³ Nfwá wvun to boke wan ke no bó ké no boote boom bocii. Geenene e kpwoon wvú leyen boo we bii nkawma wvú Nyo' to gee le. ²⁴ E nulo é beene ejo fiene fin diewe kenfewsene ke fiene le. Bokene bo bofene ban dunji monkan monfene. 'Aga wvú to nu nfwá joo bvudvuu bvumonkan mò Nyo' to gbwolene bô bonyii bo Israel yí kum wvú Sinay e. Bonyii bocii bò nu ekuse jo monkan modvu nu bonfaw. ²⁵ No 'Aga joo bvudvuu bvumonkan mo yí kum wvú Sinay wvú nu won wvú Alebia le, wvú bvuu joo ten bvudvuu bvumonkan kelaante kè Jerusalem wvumonkan e, njefo bonyii bo é kelaante kedvu le bocii nu bvunfaw e é bonci kuse. ²⁶ Geenene e bonyii bo Jerusalem wvú nu wvumonkan le yaa nu bonfaw ke. Wvumonkan Jerusalem nu bwee wesebeene. ²⁷ E nu fiene fi bó to sanee le,

“Wo wvú kpwoon wvú nu kase yaa boote ke, è lanlanè.

Wo wvú ke baa lum wase wan, è kpwaakè dikie.

E keè le boom bo kpwoon wvú bó nu e base jim é wvú le

nu ke eduule fele bo kpwoon wvú nu bô dweese le.”

²⁸ Nonene boom bo bwene e, ben nu boom bo Nyo' le bii no Nyo' to kawene lenlen no Abl'am to bokene Aysik bii no Nyo' to kawene. ²⁹ E to nu kefew kedvu le e wan wvú bó

to bokεε no bó boote boom
 bocii no bone bikaa εjim jo
 wvù è to nyaε Keyoy ke Nyo'
 le mvunḡay ε bó sε boo wvù.
 Ε nu κε ten lenḡen fiεε fi kooyi
 keseen. ³⁰ Bó san̄ ê Nwa' Nyo'
 le εkumε fiεε fin le la? Bó nu ε
 san̄ le,

“Kun̄ε kpwoon wvù nu nfwa
 bô waa we bocii,
 njefo ke waa nfwa nulo ke
 egaw bvushew bô waa
 kpwoon wvù leyεen e
 ke.”

³¹ No fí nu nonen boom
 bo bwεem e, fiεε fi me nje-
 myi ficii dun̄ci le ke beene
 nu boom bo kpwoon wvù nu
 nfwa le ke. Beene nu ε è nu
 boom bo kpwoon wvù leyεen
 e.

5

*Klistu nu ε bvuse wase
 beene yí bvunfaw e*

¹ Klistu to nu ε bvuse wase
 beene yí bvunfaw e. Wvù to
 bvuse nen, wvu le fo beene
 ebvuu enù yí bvunfaw e
 εkuse jo bonci ke. Nonen
 ben emum eleemè temyi. Fo
 ben ebvuu ebee eley εkuse jo
 kemmbun̄ ke bvunfaw e ke.

² Ben eyeke eyuw fiεε fi me
 wvù Baul nu enjeme. Ε ben
 beḡe lo le bó etfuse ben yew
 é ben sε no nu teyḡey ê Nyo'
 εjise, tu fiεε fi Klistu to geε fô
 ben e nu εcici. ³ Me mbvuu
 njemyi nciise le wee wemen
 wvù nu ε bee le bó etfuse
 wvù yew ekeè le wvù ken̄ke
 keegεelè bonci bo Bojuu le
 bocii no bó nu. ⁴ Ben bocii

bò gomte keenu teyḡey ê Nyo'
 εjise ε è nu nje ben geεle bonci,
 ekeè le ben nu ε gawsen wase
 bikuu binen ben ε bo Klistu.
 Ben nu ε lan̄ wase mbuwma
 Nyo'. ⁵ Fô beene le nu ε fiεε
 fi beene taale fwe yí dvù le
 nu le Nyo' nu ke ejo beene
 diewe bonyii bò nu teyḡey ê
 wvù εjise le. Fifi nu fiεε fi
 Keyoy ke Nyo' le kè lemte yí
 yese beene le fele yí fitele fi
 beene lese yí Klistu le nu ε ge
 le beene ecyte. ⁶ Ben ekeè le
 é wee nu ε wvù ε taashe wase
 bô Klistu Jisos, ε wvù nu ε bó
 ε tfuse wvù yew kenεε bó baa
 tfuse wvù yew ke, tu ke fife
 ken̄ke fiεε keege ke. Fiεε fi
 nu shiee le nu fitele fi wvù
 lese yí Klistu le ε no dun̄ci yí
 ken̄kon̄en e.

⁷ Ε to nu fwele ε ben gee
 naa len̄. Ε ge yeε ben ε se
 lu keebii keceey e? ⁸ Ke è ge
 Nyo' wvù to ten̄εε ben fifi
 fiεε ke. ⁹ Ke ben kumyi ḡgan
 wvù bó ké no maa le, “Kekuu
 kemwaan̄ ε befe bô ntwaw?”
¹⁰ Me ḡgeεle bvufee yí yene le
 nje Tata le ke ben nu ebi fiεε
 fi bonyii bomew gayte le efey
 fi è gayte me ke. Ε wee we
 wvù bvun̄see bvufee bvunen,
 kenεε è nu yeε, nu ε Nyo' nu ke
 elan̄ ḡgew yí ye le. ¹¹ Boom bo
 bwεem e, é è be nu le me mbεε
 nfewci le bó etfuse bonyii
 yew ε bó sε nu teyḡey ê Nyo'
 εjise, é bonyii ebvuu ebone
 bikaa ê me εjim nje la? Ke tu
 fiεε fi me nfewci le Klistu to
 nu ε kpwe yí kentam e fin ε

bonyii yuuke ε fí kaa saase lo bó yaa be bεε dvú κε. ¹² Fo bonyii ba bò jewsee ben le bó etfuuse bonyii yew e, nu ε me ηgomte le bó emese eson lo bikuu bibole.

¹³ Boom bo bwεem e, Nyo' to nu ε tee wase ben wvu le fo ben ebvuu elemtè bvunfaw ê bonci kuse κε. Geenεn, no ben yaa bεε bvunfaw e ê bonci kuse nonεn, fo ben emum ejo le ben nulo egee no nyam ye yene gomte κε. Ben elemtè ε è nu fô boom bo bwee wene le yí kenkonεn e. ¹⁴ Ben egeè nonεn njefo bonci bocii nu ε taashe yí wvun wvu mwaan e le, “ε koonkè waa bwoo no wo koonke ekole kuw.”

¹⁵ Geenεn, é ben ne ε no ηasene εbenεben diεwe bwé le, ε wee gomte keedie lo waa bwee, ε ben no yenè fô ben ke ene eyuwyε bikuu binεn.

Ke wee wvù cee no Keyoy ke Nyo' le dunçi ké bvuu no gee no nyam ye gomte κε

¹⁶ Fiεε fí me njemyi nu le, ben eceè bii ε è nu no Keyoy ke Nyo' le dunçi ê ben, nonεn ben saa ebvuu egeè ε è nu no nyam ye yene shieele le ben egeè κε. ¹⁷ Me njemyi nen njefo κε fiεε fí nyam ye shieele nu fí Keyoy ke Nyo' le shieele κε. ε κε fí Keyoy ke Nyo' le shieele nu fí nyam ye shieele κε. Ke mwεem mvu mvunfεem mvun nu yí fiεε le fimwaan κε. ε nu fiεε fí ke

è nulo é ben egeè fiεε fí ben gomte κε. ¹⁸ ε ben cee bii ε è nu no Keyoy ke Nyo' le dunçi ê ben, ben saa ebvuu enù ekuse jo bonci κε. ¹⁹ Mwεem mvù nyam ye ké no shieele nu ε bonyii yaa maa mvù κε. ε nu keejaanke kenjan bò keekpwawci mwεem ekumε kenjan noo keecee nce nnyεn kenjan. ²⁰ ε è bvuu nu keebunlee bonyo' bo εcici bò keelaale kenεε fiεεηke diam. ε è bvuu nu keebanene, nyamte kenyam, ghεεke kenghεw, kenke shém yí ton'yεen bò fô wee le keekpwawci κε ε è nu ekole kew. ε è bvuu nu keegawsene bonyii noo fô wee le keegaw bonyii ekenke ye ηgoo. ²¹ ε è nu ten keebene kendon, wuu mbvuum ε mó koole bò keewukene yole noo keegeε mvumew mwεem diεwe mvumvun e. Me ε no njemyi nciise lo no me nto njemyεε wase fwele ê ben le, κε bonyii bò gee mvumvun mwεem yaa nu ke ekenke bvudvuu ente jo bvunfon bu Nyo' le κε.

²² Geenεn, ε mwεem mvù nen'yi fô Keyoy ke Nyo' le nu mvun, kenkonεn, nlanlan, nyεkeey, shém yí kuuleen, fitele fí jee, kenge kè jee, keeleeme yí keceey e, ²³ keebonene kenge, noo keekemsene bò ekole. Ke nci mvu nu dvú wvù kicine mwεem mvun κε. ²⁴ Bonyii bò è nu bo Klistu Jisos e nu

5:13 1Kol 6:12; 10:23-24; 1Bi 2:16 **5:14** Lew 19:18; Lum 13:9 **5:15** Jem 4:1-2
5:16 5:25; Lum 8:2-13 **5:17** Lum 7:13-23 **5:18** Lum 6:14; 7:4 **5:19** Lum 1:28-32; 1Kol 6:9-10; Efe 5:3-5; Kolo 3:5-8; 1Tim 1:9-10; 2Tim 3:2-5; 1Bi 4:3; Mwm 22:15 **5:22** Efe 5:9 **5:23** 1Tim 1:9; 2Bi 1:6 **5:24** 2:19; 6:14; Lum 6:6; Kolo 3:5; 1Jon 3:6

ε ta wase nyam ye yibo bô mwεem mvù befe mvù nyam ye yì ηεyte shieele yî kentam ke Jisos e.

²⁵ No beene cee keseen yî mvunḡay mvu Keyoy ke Nyo' le, beene emum egeè mwεem bii ke no Keyoy kedvu duḡci. ²⁶ Fo beene ebenseè ye yì εcici ke. Fo beene egeè ε mvuntelem beete bonyii bomew ke. Fo beene ebenè kendonḡ bô bonyii bomew ke.

6

Bonyii bo Nyo' le eficì bikuu bibole

¹ Boom bo bwεem e, é ben ne ε yen ε wee mvù ben e ε ge fiεε fi befe, é ben bô cee nce no Keyoy ke Nyo' le duḡci mom keetefe wvù é wvù ebuy ê kebefε kedvu ente. Geenεn, wee dioo teete no teete wεε eyenè fo wvù ten eley mmom e egbwe. ² Ben eficì boom bo bwεe wene le bô bonḡεw bobole. ε ben gee nonεn tu ben geele nci Klistu. ³ ε wee joo εkolε kew le wen nu fiεε, se wvù nu fimweten ηkuuḡ, tu wvù lεεle ke ε è nu εkolε kew. ⁴ Wee tfuu etaa mwεem mvù wvù gee, eyen laa wen gee leḡ ε. ε wvù fen gee leḡ, é wvù se no saale ye fô εkolε kew e. Geenεn fo wvù esaalè ye fewsene εkolε kew bô wee mvu ke. ⁵ Ben ekeè le wee tfuu keḡke keetuule bwew bvujitε.

⁶ ε wee γεεyi wee bô diεw Nyo', é wee wvù bó γεεyi wvù gaw mwεem mwew mvù Nyo' nya wvù dvù nya wee wvù γεεyi wvù wvudvu dvù.

⁷ Fo ben elεεlè bikuu binεn joo le Nyo' nu keyuḡ ke. Ben ekeè le fiεε fi wee jewyi nu ke fì fì wvù nu ke egbwele. ⁸ ε wee jewe ye ηgow ε è nu fiεε fi nyam ye ye gomte, tu wvù nu ke egbwele ke ε è nu fiεε fi nyam ye ye nyaa fì è nu kpwe. ε wee jewe ye ηgow ε è nu fiεε fi Keyoy ke Nyo' le gomte, tu wvù nu ke egbwele nshii wvù mey lo wvù Keyoy ke Nyo' le nyaa. ⁹ Fo beene ke ewele keegeε mwεem mvù jee ke, ηjefo kefew nu ke eto ekocεn é beene ekeḡke sew wvudvu fen é beene baa edose ke. ¹⁰ Nonεn yî kefew e kecii kè beene keḡke je, ε beene no geè ke mwεem mvù jee fô bonyii bocii le efey mvunciim fô boba bô nu é kfuu di bonyii bo mbee le.

Ngayma Baul fô Bonyii bo Galëshia le

¹¹ Ben nu ε yen no ejise ηwa' yo fen nu ε fanḡen e? ε san me bô kebo kem. ¹² Bonyii ba bô kane le bó etfuuse ben yew nu bô gomte keesaale ye yî mwεem mvu yî nyam ye le, ε bó gee nonεn wvu le fo bonyii ke ebone bikaa é bó ejim nje bó fewci le Klistu to nu ε kpwe yî kentam e. ¹³ Naa ke bonyii

bò bó nu ε tfuse wase bó yew
 yaa cim gεεle bonci bocii κε.
 Geenεn ε bó gomte κε le bó
 dioo ε tfuse ben yew emum
 ekfune gvuw le ben nu ε ge
 fiεε fi bó shieele yî yene le.
 14 Geenεn fô me le, κε è nu naa
 lo é me ηke en'yuu enkfune
 gvuw yî fiεε fimew e efey yî
 saaka wvù le Tata wesebeene
 wvù Jisos Klistu to nu ε kpwe
 yî kentam e κε. ε nu fiεε fi
 mwεεm mvu yî nshε le nu ε
 kpwe wase fô me le, me ε
 ηkpwe ten fô mvú le. 15 ε wee
 nu ε bó ε tfuse wvú yew kenεε
 bó baa etfuse, tu κε fifiε κεηke
 fiεε keege κε. Fiεε fi kuuke nu
 le Nyo' eseyse wee é wvú enù
 wee wvu fwε. 16 Kembonεn
 ke Nyo' le bô shen ye eto fô
 bonyii bocii bò bii je yin e, bò
 nu wase bonyii bo Islael bo
 Nyo' le.

17 ε kew keseen e ε γεν lo,
 fo wee ebvuu eshiike me κε,
 njefo bolule bò nu yî yem e
 dunji le me nu wee Jisos.

18 Boom bo bwεεm e, me
 mbunlee le Tata wesebeene
 wvù Jisos Klistu ebuw ben
 bocii bô kembonεn kew é kí
 efici biyoy binεn. Fí enù
 nonεn.

6:14 1Kol 1:23, 29, 31; 2:2; Gal 2:19

6:16 Mben 125:4-5 **6:17** 2Kol 4:10

25; Mwm 22:21

6:15 5:6; Lum 6:3-4; 2Kol 5:17; Efε 4:24

6:18 Fili 4:23; 2Tes 3:18; 2Tim 4:22; Flm

**Njwa' wvù Baul to
san̄εε ê kentaashε ke
Efesus
Fiεε fi nu ê Njwa'
wvu Efesus wvun
e**

Njwa' wvun to san̄ Baul, waa ntum Jisos fô bonyii bo mbee le bo ê kelaante kè Efesus e. Ekolε ke fiεε le fi nu ê njwa' wvun e nu nseyse wvù Nyo' to seyseε le wen nu ke ebaance mwεεm mvunciim mvu fowe bô mvu fokuse egεε ê Jisos ekuse. Baul nu ε nele no fí to ghanεε ε bonyii se no nu yî kentaashε le bô bo Nyo'. Wvú nu ε dujce no Nyo' Tata to cawεε bonyii bew, læshε bibefε bibole fele yî Jisos Klistu wvù Waa we le, bô no wvú to geε nciise we yî bó le wvù è nu Keyoy ke Yuule. Wvú nu ε dujce jé le jé le no kentaashε ke bonyii bo Nyo' le nu wee mwaan̄ yî Klistu le.

Bikuu bi mwεεm e ê njwa' wvun e

1:1-2 Ken̄kewce

1:3-3:21 Ntan̄ wvù Nyo' to ken̄ke fô Klistu le noo fô kentaashε ke bonyii bo mbee le

4:1-6:20 Nshii bonyii bo Klistu le wvu fwε

6:21-24 Kemεse

¹ ε nu me wvù Baul, waa ntum Klistu Jisos yî njkon̄ wvù wvu Nyo' le.

Me nsaan̄ke njwa' wvun fô bonyii bô è nu bo Nyo' le bo Efesus bô leeme yî fiεε le fimwaan̄ yî Klistu Jisos e.

² Nyo' Icee wesebeene bô Tata Jisos Klistu ebuw ben, ebvuu enya ben bô nyεkeey.

Mbuwma wvù fici biyoy bi bonyii bô nu ε taashe yî Klistu le

³ Mbense enù fô Nyo' wvù è nu Nyo' wvu Tata wesebeene wvù Jisos Klistu, bvuu nu Ice le. Wvú nu ε buw beene bô mbuwma tfuu wvu won̄ wvu we le wvù fici biyoy bisεεbeene njefo beene nu ε taashe yî Klistu le. ⁴ ε Nyo' se keenu keebom won̄ nu ε wvú to caw wase beene le beene etaashε beene bo Klistu, eyuule, nu se n̄lom ê wvú εjise. Yî ken̄kon̄en kew e, ⁵ nu ε wvú to seyse wase keeke ejo beene le è nu boom bew fele yî Jisos Klistu le. Wvú to ge non̄en, bii fiεε fi wvú to gomte le fí enù le. ⁶ ε è to nu wvu le mbense egεnè ê wvú yî mbuwma we wvu baay wvù wvú nu ε nya ê beene εcici fele yî Waa we wvù nu fitele fiew e. ⁷ Wvú to sum beene can̄ njεw e ε è nu bô εlεmε ke Waa we wvun e. Fì nu le, wvú nu ε læshε bibefε bisεεbeene, bii mbuwma we wvù kuuke naa baay e, ⁸ wvú wvú tfuwεε lo yî yese beene le. Wvú to ge non̄en bô bvufee bvucii noo njkpawce we tfuu. ⁹ Nyo' nu ε ge wase beene ε kiεε fiεε fi wvú gomte fì to shee nu ê ken̄yilε le. Wvú

ge bii fiεε fi jee wvú le no wvú to seyseε keeke ege fele yî Klistu le. ¹⁰ Wvú to seyse le kefew nu ke edioo ε to wase ε kocen é wen ebaance mwεem mvunciim kenεε è nu mvu fowe, kenεε mvu fokuse, egεε ê Jisos εκuse. ¹¹ ε nu ten nje Klistu wvú Nyo' to cawεε bese keenu bonyii bew. Wvú to caw no wvú to seyseε wase ε è bεε lo bii ηkpawace wvuwe le ke leηleη no wvú ké no gee mwεem mwew mvunciim bii ntaη wvuwe bô ηkoη wvuwe le. ¹² Fí to nu nonen, wvu le bese bô to nu bonyii bo fwe keegεε bvufee yî Klistu le ke eceè nce wvú egeè ε bvukuke bvú Nyo' le yen'yi, ε mbense gene ê wvú. ¹³ Ben ten to nu ε taashε yî Klistu le seke ben to yuwεε diεw yi keceey yi è nu saaka wvú jee wvú to toε bô mboyma fô ben e. No ben yuwεε nonen, mum lese fitele yî Klistu le, ε Nyo' ge nciise we yî yene le wvú è nu Keyoy ke Yuule kè wvú to kawεε bonyii dvú. ¹⁴ Keyoy ke Yuule kin nu ketfunj ke bvushεw bvú beene nu ke ekeηke le. ε beene nu ke ekeηke seke Nyo' ε mese ε sum bonyii bô è keηke wvú yî ηγεw kebefe le. Nonen, é bvukuke bwew eyen'yi ε mbense gene ê wvú.

ε Baul nya keyoone ê Nyo' fô bonyii bo Efesus e

¹⁵ Me nu ε n'yuw wase εκumε fitele fi ben nu ε lese yî Tata Jisos e, noo keηkoηen kè

ben keηke fô bonyii bocii bô è nu bo Nyo' le. ε neε fiεε fi ge, ¹⁶ é me ηké ndioo mbunlee no ηkumyi ben ê bunle yem e. Me ηke mbaa enlu wase keenyaa keyoone ê Nyo' εκumε ben ke. ¹⁷ Me mbunlee le Nyo' wvú nu wvu Tata wesebeene wvú Jisos Klistu, Nyo' wvú nu Icee bvukuke, enya ben bô keyoy ke bvufee le, eyene ejise eyene é ben ekiεε wvú ntaη. ¹⁸ Me mbvuu mbunlee le wvú eyuuse bvufee bvunen é ben ekiεε fiεε fi ben taale fwe yî dvú le, fi è nu fi bó to tenεε ben nje fí, ebvuu ekiεε bvukuke bvú baay bvú bvushεw bvú bonyii bô è nu bo Nyo' le. ¹⁹ ε me mbvuu mbunlee le Nyo' eyene bvufee bvunen é ben ekiεε mvunγay mwew mvú fele mvunγay mvunciim. ε nu mvunγay mvun mvú wvú lemte dvú fô beene bô nu ε lese fitele yî ye le, ε è nu mvunγay mvu baay. ²⁰ ε è nu mvunγay mvudvu mvun mvú wvú to lemεε dvú bvuse Klistu yî kpwe le, bense wvú shike ê ebo kew ke εceey e woη wvu we le. ²¹ Klistu kuuke fele naa lo mwεem mvú saake fowe mvunciim noo bvunfon noo mvunγay noo bvukuke bvucii. Wvú bvuu keηke diee di kuuke fele naa lo ediee ecii yò bó tenε bonyii dvú. Ke wvú nu nonen ε è nu ke yî kefew kin e maanη ke. Wvú nu ke enu ke

nonen kefew kè too le. ²² Nyo' nu ε γεε mwεεm mvunciim ê wvú ekuse, ε bvuu ε γεε wvú le wvú enù ekole ke fiεε ficii fi kentaashε ke bonyii bo mbee le. ²³ Kentaashε ke bonyii bo mbee le kin nu ye Klistu. Klistu ε mum ε yiηsen yî kentaashε kin e kí ε kocen, ε è nu wvú wvù gee ε mwεεm mvunciim yiηsene kocine ê jé le yicii.

2

Nyo' to nu ε taashε beene bo Klistu bvuse yî kpwe le

¹ Ε to nu fwele, ε ben nu bonyii bò nu ε kpwe wase ê keyoy e nje bojay bonen bô bibefe, ² bì ben to cee gee le. Ben to cee bii ε è nu je yî bonyii bo yî won wvun e cee, bvuu bii nfon mvunḡay mvu yî fwefwe le. Ε nu wvú keyoy kekie kè lemte keseen yî bonyii bò temyi bikuu bô bo Nyo' le. ³ Ε nu ke ten no beene bocii to shee cee. Beene to cee gee mwεεm mvù nyam ye yî ηεyte shieele, bii mwεεm mvù nyam ye bô bonḡpwawce bosεεbeene gomte le beene egeè. Beene diεwe bonyii bo boyuum to nu wase lo bonyii bò shém effuuke Nyo' bô bó, ke lenḡen diεwe no wee wvu wum tfuu nu. ⁴ Geenεn Nyo' wvù nu ε yiηsen bô shen fô beene le to nu ε koη beene

baay, ⁵ taashe beene bo Klistu bvuse yî kpwe le no beene to nu ε kpweken wase nje bojay bosεεbeene. Nyo' to boyse ben ε è nu nje fitele fiew fi jee. ⁶ No wvú to taasheε beene ε bo Klistu Jisos bvuse yî kpwe le nonen, mum bense beene shike beene ε bó won wvu we le. ⁷ Wvú to ge nonen wvu le é ke edioo enu yî kefew kè too le, é wvú edunḡe mbuwma we wvu baay wvù è nulo wee saa efewsεn ke. Mbuwma wvun nu ε wvú ε dunḡe wase ê beene nje fitele fiew fi jee fele yî Klistu Jisos e. ⁸ Ben ekeè le Nyo' to boyse ben ε è nu nje fitele fiew fi jee fele yî fitele fi ben to lesεε yî Klistu le. Ke fifin nu ε è to ge ben ke. Ε nu nnya Nyo'. ⁹ Ke è to nu nje lemme dimew di wee to lemεε se kenḡe wvu le wee mvu ke ene esaale ye ke. ¹⁰ Fiεε fi nu, nu le beene nu no bó nu nen, ε è lem Nyo' bô εbo kew. Wvú nu ε taashe beene bo Klistu Jisos ε ge beene ε no nu bonyii bo bofe, wvu le beene elemte dilemme di jee di wvú to seyseε wase ε è bεε lo le è nu di beene nu ke ecee lemte le.

Dikfuu di difεε nu wase wee mwaan yî Klistu le

¹¹ Ben bonyii bò yaa nu ke kfuu di Bojuu le, ben ekumyî fiεε fi ben to shee nu fwele. Bojuu bò teηe bikuu bibole le

1:23 2:16; 4:1-16, 25; 5:30; 1Kol 12:4-11, 27; Kolo 2:19; 2:14, 18; 4:1-6; Kolo 3:15; 3:19; 4:10 **2:1** 2:5 **2:2** 6:12; Jon 12:31; 14:30; Lem 26:18; 1Jon 2:16 **2:3** 5:6, 8; Lum 1:28; Kolo 3:6 **2:4** Lum 8:39; 9:16; Jem 5:11 **2:5** 2:8; Lum 3:24; 6:13; Kolo 2:12-13 **2:6** 1:3; Kolo 2:12; 3:1 **2:7** 1:7; Lum 5:20 **2:8** Mat 20:15; Jon 4:10; Lem 15:11; Gal 2:16 **2:9** Lum 3:28; 1Kol 1:31; 2Tim 1:9; Tay 3:5 **2:10** Tay 2:14 **2:11** Lum 11:17 **2:11** 5:8; Gal 5:6; Fili 3:3

b Bowen nu bonyii bô bó nu ε tfuse yew, to teŋe ben ε ben nu bonyii bô nu ntffuse. ε ntfuse wvu yew wvun nu fiεε ε bó gee ke ε è nu yî ye wee le bô can. ¹² Ben ekumyî le è to nu sekekie, ε ben yaa keŋke fiεε keege bô Klistu ke. Ke ben to nu ente jo eŋgokε ke bonyii bo Nyo' le bô è nu bo Islael ke. Ke ben to keŋke fiεε keege bô monkan mo ŋkawma le mò Nyo' to gbwole bô bó ke. Ben to nu ke lo finen yî nshε le fen yaa keŋke fiεε fimew fi ben taale fwe yî dvú le ke, yaa kee ten Nyo' ke. ¹³ Geenεn, yî keseen e no ben nu ε taashε wase ben ε bo Klistu Jisos, ben bô to shee nu ncejole fô Nyo' le, nu ε wvú ε jo wase ben ε to dvú nceencee fô wvú le fele yî εlemε ke Klistu le. ¹⁴ ε nu wvú wvú Klistu keβεε wvú nu ε to bô nyεkeey fô beene le. Wvú nu ε ge wase Bojuu bô bonyii bô yaa nu ke Bojuu ε tu wee mwaan. Wvú nu ε bvusse kembew ke keŋgawsen e kè è nu kembangan kè se shee nu ê beene entelen. ¹⁵ Wvú nu ε nya ye ye ε kpwe keefiwse nci bô mwεem mvú nci duu le bó egeè keenu bonyii bo Nyo' le. Wvú ge nonen wvu le wen etaashε wee tfuu yî ye le é bó etu wase wee mwaan wvu fwe yî bvudvuu bvú bonyii bo bofεε le. No wvú ge nonen, ε mum ε to bô nyεkeey. ¹⁶ Kpwe

ye yî kentam e nu ε taashe dikfuu di difεε ε to dvú fô Nyo' le yî ye le yimiaaŋ, ε mum ε yu kembangan kebole yî kentam e kí ε ka. ¹⁷ Wvú to nu ε to fewce saaka wvú too bô nyεkeey ê ben bô to nu ncejole, fewce ten saaka wvudvu wvun ê bonyii bô to nu nceencee. ¹⁸ ε ge wvú beene bocii e se keŋke je keeto fô Nyo' Ice le fele yî Keyoy e kemwaan. ¹⁹ Nonen, ke ben beε botolo keβεε bonyii bô beke lo ke. Ben nu wase boom bo won e ben ε bonyii bô è nu bo Nyo' le, nu ten bonyii bo yew e bo Nyo' le. ²⁰ ε yew yin nu ε bó bom yî kenffuy kè è nu boom bo ntum e bo Jisos e bô bonyii bô teete bontum bo Nyo' le, ε Klistu Jisos keβεε nu te di buu di yew yidvu le. ²¹ ε nu yî ye le wvú yew yidvu nu ε taashe ε no kuu keeke eto enu yew yî yuule fô Tata le. ²² Ben ten nu ε taashe ε yoo yî Klistu le, ε no nu bvudvuu bvú Nyo' cee fó ê Keyoy kew e.

3

Baul nu wee nfewce fô bonyii bô yaa nu ke Bojuu le

¹ No Nyo' nu ε ge wase mwεem mvun fô ben e nonen, me ε mum ε no mbunlee fô ben e. Me wvú Baul nu yî ncaw e nje saaka wvu ekumε Klistu Jisos. ε me nlemte ncaw wvun nje yene

2:12 Lum 9:4; 1Kol 15:19; Kolo 1:21-22; 1Tes 4:13; 2:19 **2:13** 2:17; 3:6; 1:7; Gal 1:4 **2:14** 2:16; 4:3; Kolo 1:20; 1:23; Lum 10:12; 1Kol 12:13; Gal 3:28 **2:15** 2Kol 5:17; Kolo 2:14 **2:16** 1:23; Lum 5:10; Kolo 1:20-22 **2:17** Yesa 57:18-19; Lem 2:39 **2:18** 3:12; Lum 5:2 **2:19** 2:12; 3:6; Ibu 12:22-23 **2:20** Mat 16:18; 1Kol 3:10-11; Mwm 21:14 **2:21** 1Kol 3:16 **2:22** 1Bi 2:5 **3:1** Kolo 1:25 **3:1** 4:1; Fili 1:7; Kolo 4:18; Flm 1, 9

ben bonyii bô yaa nu ke Bojuu. ² Me ηκpwaa ke le ben nu ε yuw wase no Nyo' to nu ε caw me nya lemme le me ensee ê ben εκυμε mbuwma we fô ben e. ³ Fiεε fidvu fin nu fi to shee nu ê kenyile le ε Nyo' ε yene wase ejise eyem me ε n'yen. Me nu ε nsaη wase caan εκυμε fî fô ben e. ⁴ ε ben taη lo, é ben eyen fiεε fi me ηkee εκυμε kenyile kin kè to nu εκυμε Klistu le. ⁵ ε to nu fwele ε bó fanε yaa ege é ηngoke ke bonyii le ke sekekis ekiεε kenyile kedvu ke. Keseen nu ε Keyoy ke Yuule ε duηce wase ê boom bo ntum e bo Jisos e bô wvú to balεε le è nu bew noo ê bonyii bô teete bontum bo Nyo' le, bó ε kiεε. ⁶ Fiεε fidvu fin nu le bonyii bô yaa nu ke Bojuu nulo ebee saaka wvú jee le, é Nyo' enya ten bó bô bvushεw bvú wvú nu ε gee ê bonyii bew. Bó nu wase ye yimiaaη bô bó, ε ηkawma wvú Nyo' to gee fô Bojuu le nu wase ten fô bó le no bó nu ε taashε bô bo Klistu Jisos.

⁷ Nyo' to nu ε baa me le me enfewci saaka we wvú jee wvun. Wvú to bale nje fitele fiew fi jee fi wvú keηke fô me le. Wvú to nu ε jo mvuηgay mwew lem dvú yî yem e mum nya lemme din le me enlemtè. ⁸ Me mbaa ncim mbuy naa lo wee wvu caan ηgoo bonyii bô è nu bo Nyo' le ke. Geenεn Nyo' to nu ε nya ke mbuwma wvun

ê me le me engen enfewce saaka wvu εκυμε bvukuke bvú Klistu le bvú yaa keηke ke kenfewsεn ê bonyii bô yaa nu ke Bojuu le. ⁹ Wvú to nya ten mbuwma wvun le me enge é bonyii bocii ekiεε ntaη kenyile ke fiεε le kè Nyo' wvú bomεε mwεεm mvunciim to shee nyile yî ye le bilum e bilum e. ¹⁰ Ntaη wvun to nu le è nu ke enu kefew ke keseen e, é Nyo' ege fele yî kentaashε ke bonyii bo mbee le, é bonceendaa bo Nyo' le bô biyoy bì keηke mvuηgay saake mondvuum mo fowe le, eyen bvufee bvú Nyo' le bvú nu lo jé le jé le. ¹¹ Wvú to ge fiεε fin bii no wvú to seyseε wase fonkεw. ε wvú ε ge wase fiεε fidvu fele yî Klistu Jisos wvú Tata wesebeene le. ¹² ε nu nje ye wvú beene nu ε keηke je keetoo mbew Nyo' le yaa keηke ke nfan kenεε kemaηen nje fitele fi beene lese yî ye le. ¹³ No fî nu nonεn, me ε mum ε no ηkule lo can le fo shem kpwe ben nje ηgew wvú me n'yene fô ben e ke. Ben nu ke ekeηke bvujonke bvudvu.

ε Baul bunle fô bonyii bo Efesus e

¹⁴ ε nu nje mwεεm mvun wvú me ntumte envuw ê Icee wesebeene fwe, ¹⁵ wvú ediee ε dikfuu dicii di fowe noo di fokuse nen'yi fô wvú le. ¹⁶ Me ntumte envuw nleke le, bii bvukuke bwew bvú è nu bvú baay e, le wvú enya ben bô

3:3 3:6 **3:4** Lum 16:24; 2Kol 11:6
18-19; 3:9-11; Lum 16:25; Kolo 1:26-27
1Tim 1:12-16 **3:9** 1:4 **3:10** 1:21, 23
Kolo 1:24 **3:14** 6:18-19 **3:16** Kolo 1:11

3:5 Kolo 1:26 **3:6** 1:9-10; 2:13-14,
3:8 1Kol 15:8-10; Gal 1:13-16; Fili 3:6-8;
3:12 Lum 5:2; Ibu 4:16; 10:19 **3:13**

mvunḡay fele yî Keyoy kew e, é mvú ege é mvuntelem mvunen etemyi. ¹⁷ Nonen, é Klistu emum ecee é mvuntelem mvunen e no ben leese fitele yî ye le. Me mbunlee ten le kenḡonen kenen etemyi diewe kete kè cime ḡen e noo diewe yew yî bó bom yî kenfuy kè temyi le, ¹⁸ wvu le ben é bonyii bocii bò è nu bo Nyo' le ekiεε kenḡonen ke Klistu le kè nu fô beene le. Kenḡonen kew fô beene le nu ε kí kenḡke mbvuw baay, kenḡke bvundee bó bvudefe baay, ε kí ε ley ten fokuse baay. ¹⁹ Me mbunlee le è nulo é ben ekiεε kenḡonen kew kedvu kè ghaake bonyii keekiεε le, wvu le ben nulo enu ε ben ε yinḡen bó fiεε fi Nyo' nu fí ficii. ²⁰ Beene emum ebenseè Nyo'. E nu wvú wvú nulo ege fiεε ficii bó mvunḡay mvú lemte yî yese beene le. E wvú nulo ege naa efey lo no beene bite kenεε no beene nulo ekpwawce. ²¹ Mbense enù fô wvú le nje kentaashε ke bonyii bo mbee le noo nje Klistu Jisos yî kefew e kecii noo sekecii se ḡka. Fí enù nonen.

4

Bonyii bo Klistu le enù yî kentaashε le

¹ Nonen, me wvú Baul wvú nu wee ncaw nje saaka wvu ekumε Tata Jisos, me nleke lo

ben le ben eceè nce wvú nu ε kocen wvú Nyo' tenεε ben le ben eceè yî dvú le. ² Ben eshiwsè bikuu binen, nù weε, kuulè shém. Ben enù yî kenḡonen e, yaa kenḡke fitele fi sesene ke. ³ Ben emomtè naa ntay keenu ke yî kentaashε kè Keyoy ke Yuule nu ε to dvú fô ben e no ben cee yî nyεkeey wvú taashi bonyii le. ⁴ Ye Klistu nu yimiaan, ε Keyoy ke Yuule nu kemwaan. E nu ke lenḡen no fiεε fi Nyo' to tenεε beene le beene etaalè fwe yî dvú le nu ten fimwaan. ⁵ Tata nu ke mwaan, ε mbee nu ke mwaan, ε nlese wvú bó leese bonyii é joo nu ke mwaan. ⁶ Nyo' nu ke mwaan wvú nu Icee wesebeene bocii. Wvú nu é we jo mwεem mvunciim, lemte yî beene le bocii, nu ten ente jo beene bocii. ⁷ Fí nu ten le Klistu nu ε buw ke wee mwaan mwaan beene le ε nya wvú bó ye nnya bii nfew we le é mweten. ⁸ E neε fiεε fi bó nu ε san é Nwa' Nyo' le le, “Seke wvú to benεε ḡen we, wvú to nu ε ge ε bonyii bò wvú to kooyεε no bii wvú le. Wvú to nu ε nya nnya é bonyii.”

⁹ Keegay le, “Wvú to nu ε ben ḡen we” nu le la? Fí dunḡi le wvú to nu ε yaw shii ḡen ekuse jo nshε. * ¹⁰ Nonen, wvú wvudvu wvú to shiileε to fokuse nu ke ten wvú wvú to benεε fey naa lo ebule

3:17 Jon 14:23; Efe 5:2; Kolo 1:23; 2:7 5:14; Kolo 2:9-10 **3:20** Kolo 1:29 **4:1** 3:1 **4:2** 5:2; Kolo 3:12-13 **4:2** Lum 8:13; Gal 6:8; Kolo 3:9 **4:3** 2:14-16; Kolo 3:14-15 **4:4** 1:23; 2:18 **4:5** Jon 10:16; 1Kol 8:6; Mat 28:19; Lum 6:3-4 **4:6** 1Kol 12:6 **4:7** Lum 12:3, 6; 1Kol 12:11 **4:8** Mben 68:18 **4:9** Jon 3:13 * **4:9** Kenεε le, wvú to nu ε yaw shii to fokuse fen. **4:10** 1:23

3:18 Kolo 2:2 **3:19** 1:23; 5:2, 25; 2Kol 5:14; Kolo 2:9-10 **3:20** Kolo 1:29 **4:1** 3:1 **4:2** 5:2; Kolo 3:12-13 **4:2** Lum 8:13; Gal 6:8; Kolo 3:9 **4:3** 2:14-16; Kolo 3:14-15 **4:4** 1:23; 2:18 **4:5** Jon 10:16; 1Kol 8:6; Mat 28:19; Lum 6:3-4 **4:6** 1Kol 12:6 **4:7** Lum 12:3, 6; 1Kol 12:11 **4:8** Mben 68:18 **4:9** Jon 3:13 * **4:9** Kenεε le, wvú to nu ε yaw shii to fokuse fen. **4:10** 1:23

kecii γεν ê we, wvu λ wen eyiηsen mwεem mvunciim ê mvú eyiηsen ekocen. ¹¹ Ε nu κε wvú wvú to nyaε nnyá ê bonyii. Wvú to nu ε nya ê bomew λ bó enù boom bew bo ntum e, nya ê bomew bò esenje mwεem mvù bó yuuke ε Nyo' jemyi, bomew bò eghanè fewci saaka wvú jee wvú wvu Nyo', bomew bò etaalè fô kentaashε ke bonyii bo mbee le bvuu γεεyi bonyii. ¹² Wvú to nya nnyá yidvu yin keeseysel bonyii bò è nu bo Nyo' le dvú é bó ekpwenten bò elemte lemme diew, yooto ye Klistu yi è nu kentaashε ke bonyii bo mbee le, ¹³ ke egeen ebuy kefew kè beene bocii ke enu wase wee mwaan yi mbee wesebeene le bó yi fiεε fi beene kee εκυμε Waa Nyo' le. Ε beene cee nonen, é fi ege é beene enu ε bó ε taw ε kocen ε mεε ε no nu wase no Klistu nu keβεε. ¹⁴ Nonen, beene saa ebvuu enu κε diεwε boom bo caan e, bò kfuu n'γεεyi wvù la dioo fele no njiηsene bó bó ε bó gene fwe tuu jim κε diεwε fiεε fò fwefwe kale le κε. Beene saa ebvuu enu ten diεwε bonyii bò bonyii bò ghane wεentene lo eleεle bó bó mbiay yi bó seyse le κε. ¹⁵ Beene κεηκε keesene fisεεbeene ε è nu keceey yi κεηκοηεν e, emum ekuu ê jé le yicii keeto enu diεwε Klistu le wvù nu εκολε kesεεbeene. ¹⁶ Ε nu wvú wvù gee ε biba bi

ye ye le bicii bì nu ε shfuwyε ε taashε yi ye le σε kuu, yooto ye ye yi κεηκοηεν e no keba lemte diew lemme ε keba lemte diew ntay.

Nce wvu yvum bò wvu fwe

¹⁷ Yi keseen e, ê diee di Tata le nu ε me ηgomte keengay embvuu enciise lo ê ben le fo ben ebvuu eceé κε diεwε bonyii bò maa Nyo' le κε. Bonkpwawce bobole ké no nu κε bo εcici. ¹⁸ Bvufee bvubole nu bvú binjiwe le. Bó nu ncejole fô nce wvù Nyo' duηci le, ηjefo bó nu ε ma lo Nyo', ε è nu nje bó temyi bikuu. ¹⁹ Bó nu ε yum bikuu baay. Bó nu ε lese bikuu bibole εντε jo nnyen kenjaη, ε ye yibo yvuwse κε keegee dikfuu di nnyen e dicii. ²⁰ Ke fifin nu fiεε fi bó to γεεγεε ben dvú εκυμε Klistu κε. ²¹ Me ηkee naa ntay le ben nu ε yuw wase εκυμε wvú, ε bó ε γεεyi wase ben bò nu ε taashε bó wvú bó keceey κε εκυμε Jisos. ²² Ben emum ebaa ye yi yvum yi ben to cee nce wvu yvum dvú yi nu ε befe wase nje mwεem mvu nnyen e mvù ben to shee gee. ²³ Ben ecine é Nyo' eseyse bonkpwawce bonen é bó enu bonkpwawce bo bofe, ²⁴ emum etfume ε è nu ye yi fiε yi yene le yi Nyo' nu ε ge yi ε no fieesene wvú. Yiyin nu ye nce wvù looci nu keceey wvu teyey bó wvù yuule.

²⁵ Fí ε mum ε no nu le, ben ecine mbiay e, é wee ejemyi

ε è nu keceey ê waa bwee njefo beene bocii nu biba bi ye yimiaan e. ²⁶ E wee ton'yi shém, é wvú no yene fo wvú ene ege kebefε. Fo wvú ecine é diuu esele ε wvú beε ton'yi shém ke. ²⁷ Fo wvú enya je é dεwle eley jó ke. ²⁸ E wee se coonke bvucou, é wvú cine dvú no lemte ε è nu lemme di jee bô can ye, wvu le wvú nulo ekenke fiε fi wvú efi ten bonyii bô fuute dvú. ²⁹ Ben eyenè fo njeme wvú samte ebuyte dew yene le. Wee ejemyi fiε ε è nu fi jee fi nulo eyoo lo bonyii naa fε fô bó nu, wvu le njeme we etoo ε è nu bô nfi fô bonyii bô yuuke le. ³⁰ Fo ben egeè fiε fi Keyoy ke Yuule ke Nyo' le eyuuke ηkuuη ke. Keyoy ke Yuule kin nu nciise Nyo' yî yene le keedunε le diuu nu ke edioo ε to ε kocen é wen emεse esum ben can ηgew e. ³¹ Ben elan naa lo mvuntelem mvù cεwkene bô shém yî ffluuke noo shém yî ton'yεen noo waa noo keebeete bô ediee ε bonyii noo mvuntelem mvù befe. ³² Ben ekenkε ε è nu kenge kè jee bô mvuntelem mvù jee fô wee noo wee le. Wee é ge kebefε bô wee, é wvú leshε enya ê wvú ke lenlen no Nyo' to feyε yî Klistu le leshε binen bibefe.

5

Bonyii bo Klistu le eceè diεwe bonyii bo n'yuule

¹ No ben nu boom bo Nyo' le bô wvú koonke naa nta, ben emum ebenenè wvú. ² Ben eceè yî kenkonen e lenlen no Klistu to konεe beene nya ekole kew fô beene le. Nnya ye yin to nu ncese ε wvú samte shfuunjkene fô Nyo' le.

³ Mwεem ke diεwe kenjan bô nce nnyen tfuu noo ken'yεe ejise yaa nu mvù bó eyuuke ekumε mvù ê ben entelen ke, njefo ke mvumvun nu mwεem mvù enù ê bonyii bô è nu bo Nyo' le ente ke. ⁴ Ke fî baa ekocen naa lo le njeme wvù nyene bô njeme keyuη, noo ye le di εcici ebuytè dew yene le ke. Ben enyaà ke ε è nu keyoone ê Nyo'.

⁵ Ben ekeè lo keceey le ke wee wvù jaanke kenjan, kenεe wee wvù gee nnyen, kenεe wee wvù ye le ejise, kenke kelen ente jo bvunfon bvu Klistu le noo bvu Nyo' le ke. Wee ken'yεe ejise ké no joo mwεem diεwe nyo' we le. ⁶ Fo ben ebee é wee eleε ben bô njeme wvu εcici ekumε mwεem mvun ke. Ben ekeè le è nu mwεem mvudvu mvun mvù ké ge ε shém Nyo' no ffluuke bô bonyii bô yaa yuuke wvù le ke. ⁷ Nonen fo ben etaashì ηgoo ben ε boba bonyii ke. ⁸ E to shee nu fwele

4:26 Jem 1:19-20 **4:28** 1Tes 4:11 **4:29** 5:4; Kolo 3:8; 4:6; Jem 3:10 **4:30** 1:13-14; Yesa 63:10; Lum 8:23; Gal 5:25 **4:32** Mat 6:14; 18:22-35; Kolo 3:12-13
5:1 Mat 5:48; 1Jon 3:1 **5:2** 3:17-18; 4:2, 15-16; 1Kol 8:1; 2Kol 5:14; Gal 6:10; Fili 2:2; Kolo 2:2; 3:14-15; Gal 1:4; Ibu 10:5-10 **5:3** Gal 5:19-21 **5:3** Kolo 3:5 **5:4** 4:29; Kolo 3:8 **5:5** Lum 5:17 **5:6** Lum 1:18; Efe 2:3; Kolo 2:4, 8; 3:6 **5:8** 2:3, 11-12; 4:17-18, 22; Kolo 3:7; Tay 3:3; Jon 8:12; Kolo 1:13; 1Bi 2:9

ε ben nu bonyii bo εjiwe le. Geenεn keseen no ben nu ε taashε ben ε bo Tata, nu ε ben nu wase bonyii bo n'yuule. Ben emum eceè diεwε bonyii bo n'yuule. ⁹ Fiεε fi n'yuule ké no too dvú nu nce wvù jee bô wvu teytey noo wvù duñci keceεy. ¹⁰ Ben emom keekiεε fiεε fi jee Tata le. ¹¹ Fo ben eleesè εbo fô mwεεm mvu εjiwε le ke. Ben ebvuusè lo mvú εmwa. ¹² ε nu naa lo fiεε fi ken'wuumen e keejemyi ekumε mwεεm mvun mvù bonyii gee ê kenyilε le. ¹³ Geenεn ε fiεε ficii fi n'yuule baa yí dvú le ké no yen'yi ε bó yεne fi le, ¹⁴ njefo fiεε ficii fi yen'yi ké no nu n'yuule. ε nεε fiεε fi gee ε bó se no gayte fiεε fimew le,
 “Wo wvù leete, kamsel!
 Buyε yí kpwe le, é n'yuule Klistu ebaa yí yo le.”

¹⁵ Nonεn ben emum elenè tomyi ekale yí kemew e. Fo ben eceè diεwε biyuj e ke. Ben eceè ε è nu diεwε bonyii bô kenjke bvufee le. ¹⁶ Seke ben kenjke je keege fiεε, ε ben yen ε fo kefew kedvu efey εcici ke, njefo εdiuw yo keseen nu ε kebefε nu ekfuñ baay. ¹⁷ Nonεn fo ben enù biyuj ke. Ben emomtè keekiεε fiεε fi Tata koonjke le ben egeè. ¹⁸ Fo ben ewuù mbvuum ε mó koole ben ke. Fifiñ nu fiεε fi beete lo

bô bonyii. Ben enù ε ben ε yijnεn ε è nu bô Keyoy ke Yuule. ¹⁹ Ben eyemtè bonjkie fô bikuu binεn e bô buyte ê Nwa' Mbense le, noo bonjkie bomew bo Mbense le, noo bô Keyoy ke Yuule nyaa ê ben e. Ben eyemtè nonεn bensee Tata ê mvuntelem mvunεn e. ²⁰ Ben enyaà keyoone ê Nyo' Ice kefew e kecii bô yí fiεε le ficii fele yí diee di Tata wesebeene wvù Jisos Klistu le.

Ntefe ê bokεnε bô bolemse

²¹ Ben enya bikuu binεn ê wee noo wee bii n'wvum wvù ben kenjke fô Klistu le. ²² Ben bokε' bo bonyii le, ben enya bikuu binεn ê bole' bonεn no ben nu ε nya ê Tata, ²³ njefo diemsεn nu εkolε ke kpwoon e, ke no Klistu nu εkolε ke kentaashε ke bonyii bo mbee le. Kentaashε kedvu nu ye ye, ε wvù keβεε nu wvù boysee kí. ²⁴ Nonεn bokε' bo bonyii le kenjke keenya bikuu bibole ê bole' bobole yí fiεε ficii le ke lenjlenj no kentaashε ke bonyii bo mbee le nu ε nya kew εkolε ê Klistu. ²⁵ Ben bolemse, ben ekoonjke bokε' bonεn ke lenjlenj no Klistu to koñεε kentaashε ke bonyii bo mbee le nya εkolε kew, kpwe nje kí. ²⁶ Wvù to nya εkolε kew keege é kentaashε kedvu eyuule no wvù to cukεε kí bô

5:9 Gal 5:22-23 **5:10** Lum 12:2; 1Tes 5:22 **5:13** Jon 3:20-21 **5:14** Yesa 26:19; 60:1; Lum 13:11; Jem 5:8 **5:16** Kolo 4:5 **5:17** 1:17; Lum 12:2 **5:18** Bnñn 23:31-35; Lum 13:13 **5:19** Mben 33:2-3; Kolo 3:16-17; Ibu 13:15 **5:21** Kolo 3:18-4:1; 1Bi 2:18-3:7; 1Tim 2:1-13; Tay 2:1-10; 1Jon 2:12-17 **5:21** 1Bi 5:5
5:22 Kolo 3:18; Tay 2:5; 1Bi 3:1 **5:22** 1Kol 14:34-35 **5:23** 1:22; 1Kol 11:3
5:25 1:23; Kolo 3:19; 1Bi 3:7 **5:25** 3:19 **5:26** Lum 6:3-4; Tay 3:5; Ibu 10:22
5:27 1:4; 2Kol 11:2; Fili 1:10; Kolo 1:22

joo noo diew ye. ²⁷ Wvú to seyse kentaashε ke bonyii bo mbee le kedvu nonεn wvu le wvú ejo kí yî ye le diewe kpwoon wvú fomte nu se nlom, nu lemeleme yaa keηke fiεε fimew fi befe ke, ε wvú yuule nu naa se fijay yî ye le. ²⁸ E nu ke leηleη no bolemse ten keηke keekoηkè bokε' bobole ke no bó kooηke yibo ye. E wee kooηke kpweese, tu wvú kooηke ε è nu εkolε kew. ²⁹ Ke wee nu dvú wvú ké no bane ye ye ke. Wvú ké no nyanyi lo yí, bosene taale fô yí le ntay. E nu ke leηleη no Klistu gee fô beene bò è nu kentaashε ke bonyii bo mbee le, ³⁰ njefo beene nu biba bi ye ye le. ³¹ E nu fiεε fi bó to saηεε ê Nwa' Nyo' le le,
 “E nu nje fifin wvú diemsen
 nu ke ecinε ice bô bwee
 le,

emum etaashε bô kpweese,
 é bó bofεε emum etu wase
 wee mwaan.”

³² Fiεε nyiime ente jo njeme wvun ε fí kuuke baay, ε me n'yene fiem le fí jemyi εkumε Klistu bô kentaashε ke bonyii bo mbee le. ³³ Naa no me ncim njemyi nen, wee mwaan mwaan ben e keηke keekoηkè kpweese no wvú kooηke εkolε kew, é kpwoon ten eyen le wen enyaà n'wvum ê dweese.

6

Ntefe ê boom bô bocee boom

¹ Boom, ben eyuukè bo'icee bonεn bô bobwee bonεn e, njefo fifin nu fiεε fi leη fi boom bò nu ε taashε wase bô bo Tata keηke keege. ² Nci Nyo' wvú gayte le,

“E wvumtè ico bô bwoo”,

nu nci wvu fwe wvú keηke ηkawma fô. ³ E ηkawma wvudvu wvun nu le,

“Wee wvú geele nci wvun nu ke eyuw njoη,
 ebvuu ece egen ncejole yí
 nshε le fen.”

⁴ Bocee boom, fo ben egeε mwεem mvù mvuntelem esaase boom bonεn ke. Ben ekuusé lo bó ε bó kuu bô n'yεyi noo ntefe wvú wvu Tata.

Ntefe ê bonfaw bô bonyii bô keηke bó

⁵ Ben bò nu bonfaw, ben eyuukè bonyii bô keηke ben yî nshε le fen e, ben efané bó bvuu wvumtè bó. Ben eyuukè bó le bô mvuntelem mvunen mvunciim no ben yuuke Klistu le. ⁶ Fo ben egeε nonεn ke seke jise dibole nu yî yene le wvu le ye ejeè bó ke. Ben egeε ε è nu diewe bonfaw bo Klistu le bò gee ε è nu fiεε fi Nyo' gomte bô mvuntelem mvubole mvunciim. ⁷ Ben dioo lemte bó le, no lemtè bô njoη ke diewe ben lemte ε è nu Tata le, ε è yaa nu ke wee wvu wum e ke. ⁸ Ben elemtè, kumyi le fiεε fi jee ficii fi wee gee nu ε wvú nu ke ekeηke ten fiεε fi jee ê Tata, keηεε wvú nu nfwa keηεε wvú yaa nu ke.

⁹ Ben bonyii bô kɛŋke bon-faw, ben ekɛŋkè tɛn bó ê je yì jee le, yɛne fo ben ebɛmsee bô. Ben ekumyì le ben ε bó bocii kɛŋke Cee Ekole mwaan fowe, ε fô wvú le nu ε jɛɛy jɛɛy yaa nu kɛ.

Mwɛɛm mvu jem e mvù Nyo' nya ê beene

¹⁰ Keemɛɛse, me ε no ŋgayte ê ben le ben eleemè tɛmyi yì Tata le, eyeemè ε è nu yì mvuŋgay mwew mvu baay e.

¹¹ Ben etfume mwɛɛm mvu jem e mvunciim ye le mvù Nyo' nya ê ben, wvu le ben nulo eleem etum jem ben ε bo dɛwle ê jé yicii yì wvù wɛɛntene jó le. ¹² Ben ekeè le kɛ beene diuu ε è nu beene ε bo bonyii bo boyuum kɛ.

Beene diuu ε è nu beene ε bo mwɛɛm mvunciim mvù kɛŋke mvuŋgay bô bvukuke, saake wɔŋ ejìwɛ wvun e, mvù è nu biyoy bì befe bicii bì nu mondvuum mo fowe le.

¹³ Nonɛn ben emum etfume mwɛɛm mvu jem e mvunciim mvù Nyo' nya ê ben, wvu le é ke edioo enu ediuw yò befe le, é ben eleem etɛme no ben nu ε ge wase fiɛɛ ficii keeke eleeme tɛmyi. ¹⁴ Nonɛn, ben emum eleemè tɛmyi. Ben ejo keɛɛy é kí enu diɛwɛ kecaw e ε ben ε suu cin, ejo nce wvu teytey é wvú enu diɛwɛ ketwaa le ε ben ε jise ε baŋ gvúw yene dvú.

¹⁵ Ben enù ε ben ε seyse keefewci saaka wvù jee wvù too bô nyɛkeey fô bonyii le,

é fifin enu diɛwɛ bolaba bo jem e ε ben ε lese yì bikaa le. ¹⁶ Keebise fô, ben eleesè kɛ ε è nu fitele yì Klistu le, é fifin enu diɛwɛ ŋkɛɛ jem e ε ben kɛŋke ebo. E nu fí fí ben nu ekoole bomvuun bô wee kebefɛ tfumyì ε ŋgay bɛɛnci yì dvú le. ¹⁷ Ben ejo tɛn mboyma wvù Nyo' nu ε boyse ben é wvù enu diɛwɛ kefo ke jem e ε ben ε bon, emum ejo tɛn nyo jem yì Keyoy ke Yuule nyaa yì è nu diɛw Nyo'.

¹⁸ Yì fiɛɛ le ficii, é ben ebunleè sekecii bii no Keyoy ke Yuule duŋci. Ben dioo bunlee no biite fiɛɛ ficii fí ben shieele ê Nyo'. Yì fifiɛ le é ben etaalè ntay, ebvuu ekuulè shém sekecii keebunlee leke Nyo' fô bonyii bô è nu bo Nyo' le bocii. ¹⁹ Ben ebunleè tɛn fô me le le seke me ε ŋake diuw wɛm keenjeme, ε Nyo' nya kɛ me bô fiɛɛ fí me njeme, ε me no njemyi sɛ nfan ekumɛ kenyilɛ ke saaka wvù jee wvù wvu Nyo' le. ²⁰ E nu saaka wvudvu wvun wvù me nu yì ncaw e nje wvù diɛwɛ wee wvù nu jise di Klistu le. Ben ebunleè wvu le me ndioo enu keenjeme, ε me njeme no me ŋkɛŋke keenjeme, sɛ nfan.

Ngayma

²¹ Tikikus wvù waa bwee wesebeene shém wvù lemte tɛn Tata le bô fitele fiew ficii nu esee fiɛɛ ficii é ben ekumɛ me, wvu le ben tɛn ekieɛ no me nu, noo fiɛɛ fí me eŋgee.

6:10 Jon 15:5; 1Kol 16:13 **6:11** 2Kol 10:4; 1Tes 5:8; Yesa 59:17 **6:11** Jem 4:7 **6:12** 1:21; 2:2; 1Bi 5:8-9 **6:13** Lum 13:12 **6:14** Yesa 11:5 **6:15** Yesa 52:7; Lum 10:15 **6:17** Yesa 40:2; Ibu 4:12 **6:18** 3:14; Luk 18:1; Lem 4:29; Lum 15:30; Kolo 4:2-4 **6:20** 3:2; 2Kol 5:20; Kolo 4:4 **6:21** Lem 20:4; Kolo 4:7-8; 2Tim 4:12; Tay 3:12

²² Fifin nu naa fiεε fi me
ntumte wvú fô ben e nje fí,
wvu le wvú eto ege é ben ekiεε
no bese nu, ebvuu eyvuwse
mvuntelem mvunen.

²³ Nyo' Icee wesebeene bô
Tata Jisos Klistu enya ben
nyekeyy bô kenkeken noo
mbee. ²⁴ Nyo' ebuw ben bocii
bò kenke kenkeken kè yaa kaa
ke fô Tata wesebeene wvù
Jisos Klistu le.

**Nwa' wvù Baul to
san̄εε ê kentaashε ke
Filibi
Fiεε fi nu ê Nwa'
wvu Filibi wvun e**

Nwa' wvun to san̄ Baul fô kentaashε ke bonyii bo mbee le ke Filibi le. Wvú nu ê ηgoο boηwa' bò wvù to san̄εε yew ncaw e Lum. Fiεε fi to gee é Baul se san̄ ηwa' wvun to nu keeduηce le wen nu ε yen bigew bì kentaashε ke Filibi kedvu to tumεε. Ekufe ke diεw Baul e ê ηwa' wvun e nu le, “Fô me le, é me nu dvú, tu me nu ke bee Klistu, me é ηkpwe, é enu sew fô me le”. Baul jemyi ekume bvukuke bvú Tata wesebeene wvù Jisos Klistu le, no wvù to shikεε ekole kew tu diεwe nfwa le, ε Nyo' mum ke bense wvú, gee bvudvuu bvù kuuke fele bvú wee tfuu le.

Bikuu bi mwεem e ê ηwa' wvun e

1:1-11 Keηkεwce

1:12-26 Mwεem mvù kooyi
bô Baul

1:27-2:18 Nce wee wvù nu
ε taashε bô Klistu

2:19-30 Njeme ekume
Timatio bô Ebaflodaytus

3:1-4:9 Ntefe ekume bonyii
bo bvuban e noo boηgew

4:10-20 Bonyii bo Filibi nu
nsáa Baul

4:21-23 Kemεse

1 Nwa' wvun san̄ me wvù Baul bee Timatio bô nu boom bo lemme le bo Klistu Jisos

e. Nwa' wvun gene fô ben e, bonyii bò nu bo Klistu Jisos e bocii Filibi bô bocee bikuu bi kentaashε ke bonyii bo mbee le noo bonyii bò fici gee dilemme ê kentaashε ke bonyii bo mbee le εnte. ²Nyo' Icee wesebeene bô Tata Jisos Klistu ebuw ben bô kembonεn, ebvuu enya ben bô mvuntelem mvù leεtene.

ε Baul nya keyoone ê Nyo' fô bonyii bo Filibi le

³ Me ηke ηkpawaci ekume ben sekecii, no nyaa ke ε è nu keyoone ê Nyo' wεm. ⁴ ε me ndioo mbunlee bunle yem yicii fô ben e bocii, no mbunlee n'yuuke njon, ⁵ njefo ε kεw yî diuu di fwe le ε to ε buy εben e, nu ε ben ε taashe beene keelemte le saaka wvù jee wvu ekume Jisos Klistu egene fwe. ⁶ Me ηkee naa ntay le Nyo' wvù kεwεε lemme di jee din yî yene le nu ke egen dvú fwe egen emεse diuu di Jisos Klistu nu ke ekase eto le. ⁷ Fí nu leη le me en̄kpawaci ekume ben nonεn, njefo ben nu fitele fiem, ε beene leeme yî fiεε le fimwaan̄ ε è nu fí fi Nyo' nu ε buw beene dvú. Beene leeme yî dvú le keseen wvù me nu yî ncaw e, ke no beene to leeme seke me nto mbεε ηghane ntanyi diuw saaka wvù jee wvu ekume Jisos Klistu ηgee ε wvú ciime ntay. ⁸ Me njemyi nen ε Nyo' kee naa ntay le me ηkeηke shiee wene, ηkooηke

ben bocii ke lenlen no Klistu Jisos koonke.

⁹ Me mbunlee le kenkonen kenen ekuu gene fwe fwe, e ben ekenke bvufee, taasse mwem ntay. ¹⁰ Ben nu dioo taasse nonen, emum ecawte mvu looci nu len. Nonen, e ke edioo enu diuu di Jisos Klistu kaase too, e ben enu yuule, nu se nlom. ¹¹ Ben nu ke enu nonen njefo Jisos Klistu nu e ge ben e no kenke nce wvu teyey, bonyii e no yene bensee Nyo', tumte monkum mew.

E Baul no nu yi ncaw e, e saaka wvu ekume Jisos gene ke fwe

¹² Boom bo bwem e, me ngomte le ben eki e le mwem mvun mvunciim mvu nu e kooy bo me nu e looce e ge saaka wvu jee wvu ekume Jisos e ku e gen lo fwe fwe. ¹³ Mwem mvudvu nu e ge bonyii bo ceyte ntow wvun fo me nu, noo bonyii bocii e kie e le me nu yi ncaw e fen nen, nje me nu wee Klistu. ¹⁴ Ncaw wvu me nlemte wvun nu e bvuu e ge boom bo bwee we-sebeene le nteen e mese e lese fitele yi Tata le e no fewci diw Nyo' temyi lo, yaa fane ke.

¹⁵ Me nkee le bo bomew fewci naa ekume Klistu nen bene e e nu kendon bee bo, taanke lemme diem. Geen e bomew fewci fibole bo mvuntelem mvu yuule. ¹⁶ Boban fewci nonen, njefo bo koonke me, e bo kee lo le

me nu yi ncaw e fen e e geke Nyo' me le me entomtè saaka wvu jee wvu ekume Jisos Klistu. ¹⁷ E bomew ba fewci ekume Klistu ke fomvu fomvu bo mvuntelem mvu yiile wvu le bo ege nonen biise nge w yi nge w wvu me n'yene wase yi ncaw e fen. ¹⁸ Fife kenke la keege? Ken e bo fewci nonen bvulle lo, ken e bo fewci bo kecey, tu me n'yuke ke fiem e e nu njon njefo ficii nu e bo fewci ke e e nu ekume Klistu.

¹⁹ E nu ke no me nu nke en'yuke njon nonen, njefo me nkee lo le no ben bunlee fo me le, e Keyoy ke Jisos Klistu le bvuu fi me, nu e me nu nke emboy yi nge w e. ²⁰ Fie fi me nlooci ntaale fwe e me e nlese bvufee yi dvu le nu le fo me nke enge naa lo fie fi ege e me en'wuumene ke. Me nu enkuu ke e e nu shem, enleeme ntemyi sekeci, se ge ke-seen wvu le ken e me e nkpwe, ken e me nu dvu, e fie ficii fi me ngee, ecawsè ke e e nu diee di Klistu le we. ²¹ Me njemyi nonen nje, fo me le, e me nu dvu, tu me nu ke bee Klistu, me e nkpwe, e enu sew fo me le. ²² Geen e, e e nu le me nu enu dvu, e me enge lemme di efii bonyii ntay. No mwem mvun nu mvunfem nen, me mbaa embvuu enkiee laa me nu encaw fi la le. ²³ Me ntuwtene lo entelen jodvu. Me ngomte le e be nulo e me engene fiem engen enu bee Klistu. Fife jee fele keenu dvu. ²⁴ Geen e, e

fi jee baay le me enu dvú nje yene. ²⁵ No fi nu nonen, me nlooci naa nkee le me nu enu dvú nlemte beene bocii wvu le ben ekuù gene fwe bvuu yuuke njon no ben nu e lese fitele yí Klistu le. ²⁶ Nonen, é me ndioo e nkase e nto e no nu beene, é ben ebvuu ebensee lo ye ntay ekumε Klistu Jisos nje yem.

Ben eceè nce wvù Jisos Klistu gomte

²⁷ Fiεε fi me ngomte keenjay nu ke le ben eceè nce ε è nu wvù saaka wvù jee wvu ekumε Klistu gomte. Ben eceè nonen, wvu le kenεε me e nkase e nto e n'yen ben e, kenεε me mbaa nto, é me en'yooke ke le ben leeme temyi, kenke fitele fimwaan, nu yí wee le mwaan, diuu yí fiεε le fimwaan, wvu le saaka wvù jee wvun egenè fwe, ε bonyii beje dvú. ²⁸ Fo ben efanè naa lo bonyii bò bane ben yí saaka wvun e ke. E ben nu se ben fane bó, é fifin edunji é bó le Nyo' nu ke eboyse ben, geenen elεse lo bó. ²⁹ Ben ekeè le Nyo' baa buw ben le ben enù bonyii bo Klistu le ke le ben elεse ε è nu fitele yí ye le maan ke. Wvú nu ε buw ten le ben eyenè ngew nje Klistu. ³⁰ Ben nu ε bene wase me le beene ε no diuu yí saaka wvun e bocii wvù ben to yenεε ε me ndiuu yí dvú le, ε è nu ke wvú wvù ben yuuke le me mbeε yí dvú le keseen.

2

Ben ejod kenfewsεn yí Jisos Klistu le

¹ Ke ben nu ε taashe wase ben ε bo Klistu wvú ε ge ben ε no kenke mvuntelem? Ke kenkonen kew fô ben e nu ε ge wase mvuntelem mvunen ε no yvuwse? Ke ben ε bo Keyoy ke Yuule nu ε taashe wase, ε Klistu kenke fitele fi jee fô ben e bvuu camte shen fô ben e? ² No fi nu nonen, ben ege le é me emεse en'yuw njon. Ben enù diuw mwaan, koonkè bikuu binen, kenkè fitele fimwaan bvuu kenkè nkpwawce mwaan. ³ Fo ben dioo nu ε wee no kpwaake ke ε è nu ekumε ekole kew kenεε bensee ye yi ecici ke. Wee tfuu eshike ekole kew, eyenè wee mvu le fele ekole kew. ⁴ Fo wee ekpwaakè ke ε è nu ekumε ekole kew ke. Wvú ekpwaakè ten ekumε bonyii bomew.

⁵ Kenge kenεn kenke keenu lenlen ke diewe ke Klistu Jisos e.

⁶ Wvú to nu Nyo', fanε yaa ejo fifie le è nu fiεε fi wvú emεy eghemte yí dvú le ke,

⁷ geenεn, cinε bvudvuu bvudvu le,

jo ε è nu bvú nfwa le.

ε bó boo wvú,

ε wvú no nu lenlen ke diewe wee wvu wum e.

⁸ Seke wvú to nu wee wvu wum,

ε wvú shike ekole kew no yuuke Nyo' le,

ke bee keekpwe kpwe,
εfey mvunciim, kpwe yi yi
kentam e.

⁹ No wvù to gee nonen, ε Nyo'
bense wvù
gee bvudvuu le bvù fele bvù
wee tfuu le,
buw wvù bô diee di fele ediee
εcii,

¹⁰ wvu le wee tfuu wvù nu
woj wvu we le
bô wvù nu yî nshε le noo wvù
nu ekuse jo nshε,
ke dioo ε yuw diee di Jisos e
didvu, ηgvuum,

¹¹ ε wee tfuu ejemyi bô diuw
we le Jisos Klistu nu
Cee Ekole.
ε bó edioo egee nonen
ε mbense ege ne ε Nyo'
Ice.

*Ben ebaà ê woj jan diεwe
jón e*

¹² Nonen nsáa yem shém,
ben eyuukè ke ten Nyo' le
nonen no ben to yuuke seke
me nto nu beene. Ben eyuukè
keseen fele lo wvù me n'ya
nu ke beene, ege ne fwe gee
mwεem mvu ekumε mboyma
wene. Ben egeè nonen, fane
ciijke. ¹³ Ben ekeè le è lemte
Nyo' yî yene le, gee le ben
eshieelè keege mwεem mvù
wvù koonke. ε è bvuu nya
wvù mvunjay keege mwεem
mvudvu dvù.

¹⁴ Ben dioo gee fiεε ficii fi
ben gee, fo ben ewvukenè,
kenεε beekè mbew ke, ¹⁵ wvu
le ben eyuule, nu se nlom.

Nonen, é ben emum enu
boom bo Nyo' le bò nu se jay
entelen jo ηngoke kin kè kenke
mvuntelem mvù yiile, buuke
mwεem. Ben ebaà ê woj jan
diεwe jón e, ¹⁶ no ben jici *
saaka wvù nya nshii wvù
mey lo ê bonyii le. ε ben gee
nonen, é ke edioo enu diuw
di Jisos Klistu kaase too, é
me embensee ye le me mbaa
nlem lemme di εcici ke.

¹⁷ No ben nu ε lese fitele yî
Nyo' le, tu è nu ncese ε ben ε ge
fô wvù le. ε è cim nu naa le bó
nu emese enya me diεwe no
bó ké fuu mbvuum, ebise yî
wene ncese le, é me en'yuuke
ke ε è nu njon, nlanlanje beene
bocii. ¹⁸ ε me ηgomte le ben
ebene me le é beene eyuuke
njon, lanlanje.

*ε Baul jeme ekumε Timatio
bô Ebaflodaytus*

¹⁹ ε Tata Jisos beje lo, tu me
n'yene le è sheke caan é me
entum Timatio fô ben e. Wvù
nu ke edioo ε to ε kase ε tu
jim, esee é me no ben nu, é
fitele fiem elεeten. ²⁰ Ke me
ηkenke wee mvu diεwe wvù
le wvù looci naa kenke ten
shiee fô ben e diεwe no me
ηkenke ke. ²¹ Me njemyi nen,
njefo wee nteen kenke shiee ε
è nu fô ekole kew e, yaa taale
ke ekumε fiεε fi Jisos Klistu
gomte le ke. ²² Geenεn, Tima-
tio nu ε ben kee wase wee
wvù è nu wvù, no wvù nu ε
lem wase bee wvù keefewce

2:9 Lem 2:33; Efe 1:21; Ibu 1:4 **2:10** Yesa 45:23; Jon 5:23; Lum 10:9; Mwm 5:13

2:13 1:6; Jon 15:5; Lum 7:18; 15:18; 1Kol 12:6; 15:10; 2Kol 3:5 **2:15** 1:10; Dito
32:5; Dan 12:3; Mat 5:14; 10:16; 1Kol 1:31; 2Kol 1:14; Gal 2:1-2; Efe 5:8; 1Tes 2:19

* **2:16** Kenεε le, "... no ben fewci." **2:17** Lum 15:16; 2Tim 4:6; 1Jon 3:16 **2:18**
3:1; 4:4 **2:19** 1:1 **2:20** Lem 16:2 **2:21** 2Tim 4:10

saaka wvù jee, ε wvù lemte
bee wvù ληλη diεwε no wan
ké no lemte bô ice. ²³ Ε nu fiεε
fi me n'yene λε è sheke caan é
me entum ε è nu wvù. Fiεε fi
me mbεε ntaale nu keen'yen
laa mwεεm nu etu nεε le yî
yem e λε. ²⁴ Me ηγεεle bvufee
yî Tata le λε è sheke caan, é me
kebεε ento ten en'yen ben e.

²⁵ Me n'yene λε fî nu shiee
le λε me enkase enciinse
Ebaflodaytus ê ben. Wvù nu
waa bwee wesebeene, ε bee
wvù lemte bvuu diuu yî diεw
Nyo' le. Ε nu wee wene ntum
wvù ben to tumεε λε wvù
eto etaale fô me le. ²⁶ Wvù
se κηηke wase shiee keeyen
ben e bocii, ε fitele buuke
wvù no wvù se yuwεε λε ben
nu ε yuw λε wen cεmte lo.
²⁷ Ε nu kecεεy, wvù se nu ε
looce ε cεm ε sheε ke caan
keekpwe. Geenεn, Nyo' se
nu ε cam shen fô wvù le, ε ke
wvù se cam ke ε è nu fô wvù
le maan ke. Wvù nu ε cam
ten fô me le λε fo wvù ekpwe
ebvuu ebise ηγεw yî wvù me
n'yene wase le ke. ²⁸ Nonεn,
me ε mum ε no nshieele naa
baay λε me enciinse wvù, wvù
λε ben ebvuu eyen wvù le
eyuuke njon, é fitele fiem ten
elεεtene. ²⁹ Ben efiisen wvù
diεwε bonyii bo Tata le bô
njon. Bonyii diεwε wvù le
nu bô è nulo é ben ewvumte.
³⁰ Me njemyi nen njefo è to
sheke caan tu wvù to kpwe
nje lemme di Jisos Klistu le
no wvù to nyaε ekole kew

keetaale fô me le yî bvudvuu
bvunen e.

3

*Fiεε fi kuuke nu keekiεε
Klistu*

¹ Boom bo bwεεm e,
keemεεse, ben eyuukè njon
λε ben nu bonyii bo Tata le.
Me nu ε nsan wase mwεεm
fô ben e, ε ke è nulo é me
endose keenjemyi ηkaase
ntuu fó ke. Me ηgee nonεn
keenngemηgeme lo ben. ² Ben
diao nu, no yenè ben ε bonyii
ba bô gee mwεεm mvù befe,
leeme ke λε bó κηηke ke
keesεeyi ye bonyii λε bó tfuuse
bó yew. * Bonyii bodvu
ba nu lo bwé. ³ Ε nu beene
ban bô nu ε κηηke ntfuse
yew wvu λη, beene ban bô
bunlee Nyo' no Keyoy kew
dujci. Beene bensee ye ε è
nu nje Klistu Jisos, ke beene
leese bvufee yî mwεεm mvù
è gee bonyii le ke. ⁴ Geenεn,
è nelo é me ηκηηke ten shiee
keenleese bvufee yî mvumwε
mwεεm e. Ε wee fen nu dvù
wvù kpwaake λε wen nulo
ekηηke shiee keeleese bvufee
yî mvumwε mwεεm e, tu me
ηκηηke wvù fele wvu mwεten.
⁵ Me nu wee wvu Islael, ê kfuu
di Benjamen e, nu wee Ibulu,
ε è to boke Bo'ibulu me, ε è ke
no nu εdiuw nyan ε bó tfuse
me yew. Ε diao tu ê keba
ke bonci bosese le, nu ε me
nto nu wee Falasii, ⁶ ntemyi
naa ntay yî fiεε fi Nyo' le,

2:25 4:18 2:29 1Kol 16:16, 18 3:1 2:18 3:2 2Kol 11:13 * 3:2 Bó to joo
λε é bó tfuse wee yew, é wvù se no nu λε wen nu wee Nyo', ε è nu no nce Bojuu to nu.
3:3 Lum 2:28-29 3:4 2Kol 11:18, 21 3:5 Luk 1:59; Lum 11:1 3:6 Lem
8:3; 22:4; 26:9-11

mbone bikaa ê kentaashe ke bonyii bo mbee le ejim. Ɛ keba ke bonci bosese le no é nulo é wee enu teyey, me nto mbaa enkenke jay ke. 7 Geenen mwεem mvù me nto nshee n'yene le è nu mwεem mvu sew e fô me le, nu ε me n'yene wase keseen le è nu mwεem mvu εcici, nje fiε fi Klistu ge fô me le. 8 Ke è mεy ke fifiε ke, keceey, me n'yene mwεem mvunciim e ε mvù nu lo mwεem mvu εcici fô me le, njefo fiε fi kuuke fele mwεem mvunciim nu keekiε Tata wem wvù Klistu Jisos ntay. Me nu ε nlan mwεem mvun mvunciim nje ye. Me n'yene wase mvù le ε è nu mwεem mvu nnyen e, wvu le me enù bee Klistu, 9 é bee wvù emese eleynen, enu yî wee le mwaan. Me nu ε Nyo' ε jo wase me le me nu teyey fô wvù le. Wvù jo nonen njefo me nu ε nlese fitele yî Klistu le. Me ε mum ε no nu teyey no wvù joo bonyii bò nu ε lese fitele yî Klistu le. Ke me mbvuu njoo naa lo le me nu teyey mbii no me nto nkpwawci le wee ké no nu seke wvù bii bonci bosese le ke. 10 Fiε fi me ngomte keseen nu le me enkieε Klistu ntay, enkenke mvungay mvù wvù kenke no wvù to kaseε ebuy yî kpwe le. Me ngomte ten keen'yen ηgew no wvù to yeneε, bô keenya ekole kem ê kpwe no wvù to nyaε, 11 wvu le Nyo' ke ebvuse ten me yî kpwe le.

Me mbone ηan ntaale fô me ηgene

12 Ke me ηgayte nen le me nu ε ηge wase mwεem mvun keνεε le me nu ε nfese wase ke. Me mbεε mbone ke ηan le me ηke enlan kebo enjice mwεem mvudvu le ê me ebo, njefo Klistu Jisos nu ε jo wase me wee we le. 13 Boom bo bwεem e, ke me n'yene le me nu ε njice wase mwεem mvudvu le ê me ebo ke. Geenen fiε fi me ηgee nu le me ndaayi ê mwεem mvù nu ε fey wase le, mbone ηan le me enjice ε è nu mvù nu fwe le. 14 Me mbone ηan ntaale ke ε è nu fô fô me ηgene, keenkenke mmawce wvù è nu ntee wvù Nyo' nu ε tee me le me emben ento we no me nu ε ntaashe bee Klistu Jisos.

15 Beene bocii bò nu ε cime wase geη yî Jisos Klistu le kenke keekpwawci mwεem mvun. Geenen, é ben bomew kpawci mvunen mwεem jεey, tu è nu ke eyuuse wase Nyo' ê ben. 16 Fiε fi baay nu ke le beene ejici ε è nu fiε fi beene nu ε yeeyi wase le ntay.

17 Boom bo bwεem e, ben ejod kenfewsεν fô me le, ebvuu etaalè ten nce wvù bonyii bomew cee bò nu ε jo kenfewsεν fô bese le. 18 Me njemyi nen njefo no me nto ηké no njemyi wase ê ben bokan e bokan e, ε mbvuu ε no njemyi keseen bô misem ê jise le bonyii bomew nu dvù bò cee nce wvù dunji le bó bane lo saaka wvù le Klistu to nu ε kpwe yî kentam

e. ¹⁹ Boba bonyii nu ε bó nu ke elése lo bó. Wvubo nyo' nu diuwdiee. Bó bensee ye yî mwεem mvù bó bee keewuumene lo yî dvú le. Nkpawcε wvubo nu ke ε è nu yî mwεem mvu fokuse fεn e. ²⁰ Beene nu fisεεbeene bonyii bo wonη wvu we le. Ε è nu fó fô beene looci cεyte le Mboyse wesebeene wvù Tata Jisos Klistu nu ke ene se to. ²¹ Wvú nu ke edioo ε to, ekumen ye yesebeene yi ncεwncεw yin é yí etu diεwe ye ye yi kenke bvujonke le. Wvú nu ke ekumen ε è nu bô mvunηgay mwew mvù wvú nu ke ebaance mwεem mvunciim dvú enu ewe jodvu.

4

Ε Baul nya ntefe ê bonyii bo mbee le bo Filibi

¹ Nonen boom bo bwεem e, me ηkoonke ben baay mbvuu ηkenke shiee keen'yen ben e. Ε nu ben bò gee ε me n'yuuke njon, ε ben bvuu nu kefo kem ke bvunfon e. Nsáa yem, ben emum eleemè ke temyi ben ε bo Tata nonen.

² Me nleke le Ewodia bô Sintiki emεshe fiε fi bó kenke etu diuw mwaanη no bó nu wee bô waa bwee nje Tata.

³ Me ε no ηgayte ten ê wo we wvù looci nu naa wee wem ηgoo le wo efi ke bokene ban é bó etu diuw mwaanη. Ε nu bonyii ε bó ε katεn wase bee bó yî lemme di saaka wvù

jee wvu ekume Jisos Klistu le bô bo Kelεmen noo bonyii bomew bò bee bó to lemte. Bonyii ban bocii nu ε ediee εbo nu wase ê ηwa' bonyii bò kenke nshii wvù mεy lo le.

⁴ Ben eyuukè njon sekecii no ben nu bonyii bo Tata le. No me ηgay nu ε me mbvuu ηkaase ntuu fó le ben eyuukè njon. ⁵ Ben edunçi gee di nyεkeey ê wee tfuu, ekumyì le kefew kè Tata nu ke ekase eto nu wase nceence. ⁶ Fo ben ebuukè naa lo ekumε fiεε fimew ke. Ben ebunleε lo fô fiεε ficii le gεεle fwe dvu Nyo'. Ben dioo bunlee no biite mwεem mvù ben shieele ê wvú, enyaà keyoone yî mvù wvú gee le. ⁷ Ε ben gee nonen, é Nyo' emum enya ben nyεkeey we é wvù ecεyte mvuntelem bô bvufee bvunen no ben nu bonyii bo Klistu Jisos e. Nyεkeey wvun wvù Nyo' nyaa nu ε ke è nulo é wee ekiεε kenfewsεn kedvu ke.

⁸ Boom bo bwεem e keemese, mwεem mvù ben kenke keekpwawci nu mwεem mvù nu mvu kecεey bô mwεem mvù kenke n'wvum, noo mwεem mvù nu leη. Ben ekpwawci mwεem ε è nu mvù yuule bô mwεem mvù bonyii ké no koonke noo mwεem mvù sem nulo eta wee dvú. Ε mwεem nu dvú mvù looci jee, é mwεem nu dvù mvù è nulo é bonyii ebensee, é ben no kpwawci ε

è nu ekumε mvumwε. ⁹ Ben egeè mwεem biì ke ε è nu n'yεeyi wvù me nto nyaε ê ben e, kenεε è nu mwεem mvù ben to yuuke lo ê me, kenεε è nu mvù ben to yene lo. Ben nu dioo gee no nen, é Nyo' wvù gee ε mvuntelem mvu bonyii le nu nyεeey emum enu ben ε bó.

ε Baul yuw njon no bonyii bo Filibi dunji shiee fô wvù le

¹⁰ Tata nu ε ge me ε no n'yuuke njon baay no ben nu ε bvuu ε dunje shiee wene fô me le ke no ben to shee dunji. Me ηkee naa ntay le ben se kenke ke shiee fô me le, geenεn tane ε è nu je. ¹¹ Ke me njemyi nen le me nse ntane fiεε ke. Me nu ε n'yεeyi wase ε ηkieε keenfiisene mwεem mvunciim. ¹² Me ηkee no wee ké no nu seke wvù tane, ηkee no wee ké no nu seke wvù kenke baay. Me ε mum ε n'yεeyi fifin ε ηkieε no è nulo é me enu sekecii yî mwεem e mvunciim kenεε me nu ε ndie, kenεε me mbaa endie, kenεε me ηkenke baay kenεε me ntane lo. ¹³ Me ηkee keenje mwεem mvun mvunciim nen, ε è nu bô mvunjay mvù Klistu nyaa ê me le.

¹⁴ Geenεn, no me ncim ηgayte nen, ben nu ε ge naa ntay keefi me yî kefew ke ηgew wεm e kin e. ¹⁵ Ben bonyii bo Filibi kee lo le è to nu seke me nto nen'yεe wonj wene le Masedonia no me nto ηkεwεε keenfewci

saaka wvù jee wvun ê ben, ke kentaashε ke bonyii bo mbee le kemew to nu ε taashε bee bó keetasene can ke. ε to mey ke ben. ¹⁶ ε to nu naa seke me nto nu Tesalonika, * ε ben ciinse nfi ê me, bvuu ciinse. ¹⁷ Ke me njemyi nen le me ntaale le ben eciinseè mwεem ê me ke. Me ntaale baay ε è nu mmawce wvù Nyo' nu ke enya ê ben yî fiεε fi ben gee fô me le. ¹⁸ Ben to nu ε tum Ebaflodaytus bô nnya ε wvù to nya ê me. Me ε no nu keseen n'yaa mbvuu ntane fiεε ke. Me nto nu ε nfiisen nnya yidvu yicii, n'yen ε yí duule fele lo no me nshieele. Nnya yin nu ncese ε ben ε ge fô Nyo' le, ε wvù ε fiisen, yí ε no samte shfuunkenε ε wvù koonke. ¹⁹ Nyo' wεm wvù me mbunlee kenke ntfu bvukuke bvucii bvù beene shieele, ε wvù nu ke enya ê ben fiεε ficii fi ben shieele, njefo beene nu bonyii bo Klistu Jisos e. ²⁰ Mbense enù fô Nyo' Icee wesebeene wvun e sekecii se ηka. Fí enù nonεn.

Ngayma

²¹ Ben egay bonyii bocii bò è nu bo Klistu Jisos e enya ê me. Boom bo bwee wesebeene le bò nu bee bó fen gayte ten ben e. ²² ε bonyii bocii bò è nu bo Nyo' le jan gayte ben e, efey mvunciim bò nu ê ntow Kaysa le fen.

²³ Tata Jisos Klistu ebuw ben bô kembonεn kew é kí

4:11 1Tim 6:6-8; Ibu 13:5 **4:13** 2Kol 12:9-10 **4:15** 2Kol 11:8-9 **4:16** Lem 17:1 * **4:16** Tesalonika jan to nu kelaante wonj wvù Masedonia le. **4:17** 1Kol 9:11 **4:18** 2:25; Lεw 1:9, 12-13, 17; 2:2; 3:5 **4:23** Gal 6:18; Efε 6:24

efici biyoy binen. Fí enù
nonen.

**Nwa' wvù Baul to
san̄εε ê kentaashε ke
Kol ose
Fiεε fi nu ê Nwa'
wvu Kolose wvun
e**

Baul to san̄ ηwa' wvun fô kentaashε ke bonyii bo mbee le ke ê kelaante kè Kolose le. Ebafl̄os to nu ε nε to bô saaka mvu wvù befe ekumε kentaashε kedvu. E Baul mum san̄ ηwa' wvun no kentaashε kedvu to nu ê kelen̄ kè wvù to yene le è ken̄ke wen keetaale fô kí le. Wvù to san̄ keeleke n'yεεyi ε è nu wvu keceεy wvù nu ekumε bonyii bô è nu bo Klistu le.

Bikuu bi mwεem e ê Nwa' wvun e

1:1-8 Ken̄kewce

1:9-2:19 Ekumε wee wvù è nu Klistu noo lemme diew

2:20-4:6 Nshii wvu fwe wvù nu yí Klistu le

4:7-18 Kemεse

¹ E nu me wvù Baul, waa ntum Klistu Jisos yí ηkon̄ wvù wvu Nyo' le. Me nu bee Timatio wvù waa bwee wesebeene. ² Nwa' wvun gene fô ben e boom bo bwee wese le bô nu fitele fimwaan̄ bô bo Klistu, nu bonyii bô è nu bo Nyo' le Kolose. Nyo' Icee wesebeene ebuw ben bô kembon̄en kew ebvuu enya ben bô mvuntelem mvù lætene.

E Baul no bunlee, nyaa keyoone ê Nyo' fô bonyii bo Kolose le

³ Bese dioo bunlee fô ben e sekecii no nyaa ke ε è nu keyoone ê Nyo' wvù Icee Tata wesebeene wvù Jisos Klistu, ⁴ njefo bese nu ε yuw wase ekumε fitele finen̄ fi ben lese yí Klistu Jisos e, bô ken̄kon̄en kè ben ken̄ke fô bonyii bocii bô è nu bo Nyo' le. ⁵ Bese kee le ben gee nonen̄ njefo ben taale fwe ε è nu yí fiεε fi Nyo' nu ε seyse ε gee ê ben fowe le. E fiεε fin nu fi ben to yuwεε wase ê diew Nyo' le yí nu keceεy, nu saaka wvù jee. ⁶ Saaka wvun to to fô ben e len̄len̄ no wvù to toε fô bonyii le yí ekole ke nshε le kecii no kumene nce bonyii bvuu saan̄kene gene fwe fwe. E nu ke len̄len̄ no fi to kooyεε bô ben ε kew diuu di ben yuwεε saaka wvudvu bvuu kíεε keceεy le Nyo' nu ε buw bonyii bô ken̄kon̄en kew. ⁷ Ben to yuw saaka wvudvu wvun ê Ebafl̄as wvù nu fitele fisεse, ε bee bó lemte yí fiεε le fimwaan̄. Wvù nu wee lemme Klistu, ε wvù ε jo bvudvuu bvusese ε no lemte bô fitele fiew ficii, ⁸ ε wvù ε see wase ê bese ekumε ken̄kon̄en kè Keyoy ke Nyo' le nu ε nya ben ε no ken̄ke fô bonyii le. ⁹ E kew diuu di bese yuwεε ekumε ben nonen̄, bese ε mum ε no bunlee fô ben e sekecii. Bese bunlee leke le Nyo' ege é ben ekíεε fiεε fi wvù gomte. E fifin nu

1:1 Gal 1:1 1:3 Efe 1:16; 1Tes 1:2-3

1:6 Lem 2:41; Lum 1:13; 1Tim 3:16

Efe 1:17; Fili 1:9

1:10 Efe 4:1; 2:10; Fili 1:27

1:4 Efe 1:15

1:5 1Bi 1:3-4; Efe 1:13

1:7 4:12; Flm 23

1:8 1Kol 8:1

1:9

ke efey yî bvufee bô mwεem mvù Keyoy kew nu ε ge ben ε no kee le. ¹⁰ Nonεn é ben emum ecee nce ε è nu wvù nu ε kpwen ten wvu bonyii bo Tata le. Ε è nu wvù, wvù wvù looci koonke. Ε ben dioo cee nonεn emum egee dilemme dijee jé le jé le, ekeè Nyo' gene fwe fwe. ¹¹ Bese bunlee ten le Nyo' wvù mvun gay mvu baay mvunciim nu mwew enya ben bô mvun gay mvunciim é ben etemyi sekecii, kuule shém gene fwe yî fiεε le ficii, lanlanje, ¹² nyaa keyoone ê Nyo' Ice. Ε nu wvù wvù nu ε ge beene ε kocen keeke ekenke fiεε fi wvù nu ε seyse ε gee ê bonyii bô è nu bew fô bvudvuu bvù n'yuule. ¹³ Wvù nu ε bvuse wase beene can mvun gay mvu εjiwe le, ε gee ente jo bvunfon bvù Waa we wvù nu fitele fiwe e. ¹⁴ Ε nu Waa we wvun wvù nu ε ge Nyo' ε leεshe bibefe bisεbeene, ε sum beene can ηgew e.

Klistu nu ekole ke mwεem mvunciim e

¹⁵ Waa we wvun nu naa lo wunte Nyo' kebεε wvù beene yaa yene ke. Ε nu wvù nsafwe mwεem mvunciim mvù bó bomεε. ¹⁶ Nyo' to bom mwεem mvunciim can ye le, mwεem mvu fowe bô mvu fokuse, mvù bó yene mvù le, bô mvù bó yaa yene ke, kenεε è nu naa bonceendaa bô la, bô lene ê fwefwe le, kenεε

bô kenke mvun gay, kenεε bo baay baay, kenεε bô saake. Mwεem mvun mvunciim nu ε Nyo' to bom can ye le, ε mvù nu keewvumte wvù. ¹⁷ Wvù to nu wase dvù ε mwεem mvunciim se ke no nu. Mwεem mvunciim nu can ye le, ε è jici wvù dvù ε mvù se nu. ¹⁸ Wvù nu ekole ke kentaashe ke bonyii bo mbee le kè è nu ye ye. Ε nu wvù wvù to kewεε kentaashe kin. Ε è nu wvù wee wvu fwe keebuy yî kpwe le wvù yaa bεε ke ekpwe ke, wvu le yî fiεε ficii le é wvù enù nsafwe. ¹⁹ Mwεem mvun nu nonεn njefo Nyo' to nu ε kon le fiεε fi wen nu fi ficii enù yî Waa we le, ²⁰ é wvù ege é mwεem mvunciim ekase etaashe bô Nyo', kenεε è nu mvu fowe kenεε mvu fokuse. Ε Nyo' mum ge keman bô ελεμε ke Waa we le seke wvù to kpweε yî kentam e.

²¹ Ben ten to shee nu ε ben ε gawsen ben ε bo Nyo', kenke bonkpawce bô befe ekume wvù, gee mwεem mvù befe.

²² Geenεn, keseen nu ε Nyo' ε kase wase ε taashe ben ε bó. Wvù to ge fifin fele yî Waa we le wvù to tue wee wvu wum, to kpwe fô ben e, wvu le ben enù é wvù fwe yuule yaa kenke nlom ke, nu se jay.

²³ Ben kenke keemum ege nè fwe yî fitele fi ben lese yî ye le, ecime geη eleemè temyi ε fiεε yaa shiike ke ben yî fiεε fi ben taale fwe yî dvù le fi ben

1:11 Lum 5:2; Efe 1:18 **1:13** Jon 5:18; Luk 22:53; Lem 26:18; Efe 1:6, 7, 21; 2:2; 6:12 **1:15** Jon 1:18; 2Kol 4:4; 1Tim 6:16; Ibu 1:3 **1:16** 1:13; Jon 1:3, 19; Ibu 1:2 **1:17** Jon 1:1; 8:58 **1:18** 2:19; 3:15; Efe 1:22-23; Lem 4:2; 26:23; Mwm 1:5
1:19 2:9-10; Jon 1:16; Efe 1:23 **1:20** Lum 3:25-26; Efe 1:9-10, 21; 2:13-16 **1:21** Lum 5:10; Efe 2:12-13; 5:27 **1:23** 2:7; Efe 3:17; 1Tim 3:16; Ibu 3:6

to yuwεε ê saaka wvù jee le. Saaka wvù jee wvudvu wvun nu wvù bó nu ε fewcε wase ê wee tfuu yî nshε le fεn. Ε saaka wvudvu wvun nu wvù me wvù Baul nfewci ê bonyii diεwε wee lemme Nyo' le.

Lemme di Nyo' to nyaε ê Baul

²⁴ Me nlanlanε keseen yî ηγεw wεm wvù me n'yεne nje yene le. Ε me njoo ηγεw wvun yî εkolε kem e nεn keemεse ηγεw wvù Klistu to yεnεε nje kentaashε ke bonyii bo mbee le kè è nu ye ye. ²⁵ Nyo' nu ε gee me le me enlemtè fô kentaashε ke bonyii bo mbee le, enfewci diεw ye ê ben no yî nu yicii. ²⁶ Diεw yin nu yî to shee nu ε bó ε nyile ê εηgokε ke bonyii le kecii bilum ηkuuη, ε keseen nu ε Nyo' ε duηcε wase ê bonyii bò è nu bew. ²⁷ Nyo' to nu ε caw keege é bonyii bew ban ekiεε le bonyii bò yaa nu ke Bojuu nu ke ekeηke bvukukε bvυ saaka wvù bó to shee nyile wvun e naa ntay. Ε saaka wvudvu wvun nu le Klistu nu yî yene le. Nonεn ben ε mum ε no taale fwe keekeηke bvukukε. ²⁸ Ε nu Klistu wvudvu wvun wvù bese fewci ekumε wvù ê bonyii bocii. Bese yεyî bó bó bvufee bvucii bvù Nyo' nyaa ê bese, bvuu teete bó, wvu le bó enù ε bó ε taw ε kocεn ê Nyo' εjise no bonyii bo Klistu le keηke keenu. ²⁹ Ε nεε

fίεε fi me mbone ηη, nlemte bó mvuηgay mvunciim mvù Klistu lemte dvù yî yεm e.

2

¹ Me ε mum ε no ηgomte le me εηge é ben bo Kolose ekiεε no me nlumte naa ntay nje yene, bó nje bonyii bo Lawdεsia noo bonyii bo mbee le bocii bò ke baa yεn wase me le εjise ke. ² Me ηgee nonεn le mvuntelem mvu ben ε bó le eyvuwsè, é ben etaashε enu yî keηkoηεn e, wvu le ben elooci kee naa ntay mwεεm mvunciim no wee keηke kee-kee, emum ekeè tεn kenyile ke Nyo' le, kè è nu Klistu. ³ Nyo' nu ε nyile ntfu bvufee bvucii bó mwεεm mvù bonyii keηke keekeè ekumε wvù ε è nu yî Klistu le. ⁴ Me njemyi fin wvu le fo wee mvu ke enε eto bó njeme wvù yeke wvu fomvu fomvu elεε ben dvù. ⁵ Ben ekeè le naa no me ncim nu ncejole nεn nu ε me nu beene ê keyoy e. Ε me lanlanε no me n'yuuke no ben gee mwεεm ê je yi leη e, ε ben ε lese fitele yî Klistu le ε fí temyi ntay.

Bonyii bo Klistu le nu ε boy wase can bonci bo εcici le

⁶ No ben nu ε fiisen wase Klistu Jisos wvù Tata, ben emum eleemè ke yî ye le nonεn. ⁷ Ben ecime geη ekuù yî ye le, eleemè temyi yî mbee wene le ke leηleη no bó to yεyεε ben, enyaà keyoone ê Nyo' sekecii. ⁸ Ben eyεnè fo

wee ke ejo bvufee bvυ εcici bvυ fokuse fεn bvυ kenλεεma le enjim ben dvú é ben etu bonfaw κε. Bvufee bvυn nu bvú bii bonkpawwεε bo wee wvu wum bó bo mwεεm mvú saake yí wonj wvun e. Ke è yaa nu bvú bii bonkpawwεε bo Klistu le κε. ⁹ Ben ekeè le no Klistu to tuε wee wvu wum, nu ε fiεε fi Nyo' nu fí ficii nu yí ye le. ¹⁰ Ben nu ε κεηκε wase mwεεm mvunciim no ben nu ε taashε ben ε bo Klistu. Ε nu wvú εκολε ke mwεεm mvunciim mvú κεηκε mvunγay saake le. ¹¹ No ben ε bó to taashεε nonεn, ε wvú tfuse ben yew. Ε κε ntfuse yew wvun nu wvú bó tfuuse bó can seke bó ε sum kejewλεε ke ye wee le κε. Wvuwvun nu wvú è gee Klistu keesum nyam yene ye kebefε. ¹² Seke bó to leseε ben ê joo nu ε bó to taashε ben ε bo Klistu dwey. Ε Nyo' kase bvuse tεn ben nje fitele fi ben to leseε yí ye le le wvú nulo ebvuse tεn ben yí kpwe le bó mvunγay mvú wvú to bvuseε Klistu dvú yí kpwe le. ¹³ Ben to shee nu ε ben ε kpwe wase ê keyoy e nje bonci bo Nyo' le bó ben to ηgoyte ε Klistu baa tfuse wase tεn ben yew keesum mwεεm mvú nyam ye yene gomte le κε. Keseen, Nyo' nu ε ge wase ben ε kase ε tu dvú, ε taashε ben ε bo Klistu. Wvú nu ε λεεshε wase bibefε bisεεbeene bicii. ¹⁴ Wvú nu ε fiwε wase mwεεm mvú to koolε beene ê Nwa' bonci le ε bó saanke

εkumε beene. Wvú nu ε jo mwεεm mvudvu mvun ε tfuse yí Klistu le, bó ε mum ε ta wvú yí kentam e, ¹⁵ wvú ε mum ε ηgoy mvunγay mvu mwεεm mvunciim mvú κεηκε mvunγay saake le, ε bvuse mvú ya le, ε shoose, ε mum ε so mvú yí kentam e. *

Bonyii bo Klistu le eyuukè ε è nu fiεε fi è gayte wvú

¹⁶ Nonεn, fo ben ebvuu ebee é wee mvu εsaake ben εκumε mwεεm mvú ben dieε keνεε mvú ben wuu keνεε le ben baa egεεle bonkaw, keνεε è nu ηkaw kpwee wvu fwe, keνεε le ben baa eshee mbam κε. ¹⁷ Bó to shee gee mwεεm mvun fwele ε mvú nu κε lo diεwε kenjinjin ke fiεε fi to nu keeke to le, ε fiεε fidvu keβεε nu Klistu. ¹⁸ Fo ben ebee é bonyii bomew esaake ben duu le ben nu ε jay je κε. Bonyii ban nu bó duu le ben ejoò bikuu binεn εκuse no bó joo, duu le ben ebunleè tεn bonceendaa bo Nyo' le no bó bunlee. Bó duu le bó kee mwεεm njefo bó yene mwεεm e ê bifile le. Ε bó benseε κε ε è nu ye yí mwεεm mvú too εfa jobo le, ε kenyi kedvu yaa nu κε. ¹⁹ Boba bonyii nu ε gawsen wase bó bo εκολε kè è nu Klistu. Klistu nu wvú nyaa mvunγay ê ye ye ε yí se kuu no Nyo' seyse le yí ekuù. Beene nu ε taashε κε diεwε no ye wee nu ε taashε yí biyuj bó bongensee le ε se no lemte leη. ²⁰ No ben nu ε kpwe wase ben

2:9 1:19; 2:15, 20; Εφε 1:21 **2:11** Εφε 2:11 **2:12** 3:1; Lum 6:3-4; Εφε 1:19-20; 2:6 **2:13** Εφε 2:1, 5 **2:14** Εφε 2:15-16; 1Bi 2:24 **2:15** 2:9-10 * **2:15** Keνεε le, "... ε mum ε so mvú yí ye le." **2:16** Lum 14:1-6 **2:17** Ibu 8:5 **2:18** Εφε 1:21 **2:19** 1:18; Εφε 4:16 **2:20** 2:9-10; Gal 4:3-5, 9

ε βο κλιστου ê keba ke mwεεm mvù saake yî wonj wvun e, ε no nu nje la wvù ben bvuu cee κε diεwe ben nu bonyii bo yî wonj wvun e? Ben bvuu beηe keebii ban bonci le nje la? ²¹ Bó nεn'yi cew lo le, “Fo wee ejice fin fiεε le κε. Fo wee emom fifi εmvu κε. Fo wee ekum fin e κε.” ²² Ε mwεεm mvun mvunciim nu ε bonyii gee ε mvú fele lo, ε bonci ban nu ε ê γεke bonyii bii bvufee bvubole. ²³ Bonyii nεn'yi no yεne naa le bvufee nu ê bonci bodvu ban e, no bó gee le bonyii ekeè keebunlee ê je yi leη e, bô keeshiwse εkolε noo keenyεwle bô ye. Geenεn, ε mwεεm mvun yaa nulo efice keebvuse wee ê mwεεm mvù nyam ye ye shieele le κε.

3

Bonyii bo Klistu le keηke nshii wvu fwe

¹ No Nyo' to nu ε bvuse wase ben ε βο κλιστου yî kpwe le, ben emum egomte mwεεm ε è nu mvu fowe fô Klistu nu ε Nyo' ε shike wvú ê εbo kew ke εcεey e. ² Ben egεε bvufee bvunεn yî mwεεm mvu fowe le. Fo ben egεε yî mvu fokuse le κε, ³ njefo ben to nu ε kpwe wase, ε nshii wene nu keseen ε Nyo' ε nyile yî Klistu le wvù nu bô wvú. ⁴ Seke Klistu wvù nu nshii wene ε ke ε buynεn bô bvukukε bwew, ê ben tεn emum ebuyne nente jo bvukukε bvudvu.

⁵ Fí ε mum ε no nu le, ben elεse lo mwεεm diεwe mvun e mvù nyam ye shieele. Ε nu keejaηke kenjaη bô keekpwawci mwεεm ekume kenjaη, noo ye yi ηeyεεn, noo keeshieele keegeε mwεεm mvù befe, noo keebvuushi ejise yî mwεεm e. Wee wvù bvuushi ejise yî mwεεm e nu ε mwεεm mvun ε tu wase nyo' mvu fô wvù le. ⁶ Ε nu kfuu mvumvun mwεεm mvù nu ke ege é Nyo' eton'ye shém elaη ηγεw yî bonyii bô gee mvú le. ⁷ Ε to nu fwele ε ben gee kfuu mvumwe mwεεm seke ben to beε cee nce bii no nyam ye shieele. ⁸ Geenεn keseen, ben keηke keecinε mvú le mvunciim. Ben ecinε shém yi ton'yεεn bô mvuntelem mvù sesene noo mvuntelem mvù befe le. Fo wee ebeetè bô diee di wee le κε. Fo njeme wvù samte ebuytè diuw wee le κε. ⁹ Fo wee elεelè waa bwee κε. Ben ekeè le ben nu ε baa wase ye yi yvum bô gee diew, ¹⁰ ε jo wase ε è nu yi fiε. Yiyin nu ε Nyo' seysee sekecii kumene ε yí tuu diεwe ye le, wvu le ben elooci kee wvú. ¹¹ Fofεn nu ε wee mvu yaa bvuu nu jεey fô mvu le κε. Ke wee mvu bvuu nu dvú le è nu wee Juu ε mvu nu wee Glek κε. Ke wee mvu nu dvú le bó nu ε tfuse yew ε mvu nu ntffuse κε. Ke wee mvu nu dvú le è nu wvu εntfun κε. Ε κε wee mvu nu dvú le è nu nyam yi ηkpwaante

2:21 Yesa 29:13; Mat 15:9; 1Tim 4:3; Ibu 13:9 **3:1** 2:12; Efe 1:20 **3:2** Mat 6:33
3:3 Lum 6:4; 2Kol 5:14 **3:4** Gal 2:20; Fili 1:21; 1:27; Fili 3:21; 1Kol 15:43; 1Jon 3:2
3:5 Gal 5:19-21 **3:5** Lum 6:6, 11; Gal 5:24; Efe 4:19; 5:3 **3:6** Efe 5:6
3:7 Lum 1:18; Efe 5:8 **3:8** Efe 4:29; 5:4 **3:9** Efe 4:22, 25 **3:10** Kej 1:26-27; Efe 4:24 **3:11** 2:11; Gal 3:28; 1Kol 12:13

ke. Ke wee mvu nu dvú le è nu nfaa ε mvu nu waa yew ke. Klistu nu fiεε ficii fô bó le, ε wvú nu yî bó le bocii. ¹² No Nyo' nu ε caw wase ben, ben ε no nu bonyii bew, ε wvú koonke ben, ben emum ejo kenje ke leη kè le: wee ecamtè shen fô waa bwee le, geè mwεεm mvù jee fô bonyii le, shiwsè bikuu binen, nù wεε, kuulè shém, ¹³ yaa kenke fitele fi sesene ke. E wee cim ge naa la fi ε luce wee, é wvú leεshe nya ê wvú. No Tata nu ε leεshe wase binen bibefe, ben ten elεeshi bi bonyii bomew e. ¹⁴ Ben dioo gee mwεεm mvun mvunciim, no tomyi kenkonen fwe. Kenkonen nu fiεε fi taashi mwεεm mvunciim ε mvú se nu yî fiεε le fimwaan. ¹⁵ Ben ecine é nyεkeey wvù nen'yi fô Klistu le enu ê mvuntelem mvunen e dunji ben je. Nyεkeey wvun nu naa wvù Nyo' to tenεε ben le ben ekenkè no ben nu ye yimiaaη. Ben enyaà ten keyoone ê Nyo' sekecii. ¹⁶ Ben egeε é saaka wvu ekumε Klistu enù ê mvuntelem mvunen e naa ntay, é ben eyεyi bvuu teete bikuu binen bô bvufee bvucii. Ben eyemtè benseé Nyo' bô njon fô mvuntelem mvunen e bô bonkiee bô buyte ê Nwa' Mbense le noo bonkiee bomew bo mbense le, noo bô Keyoy kew nyaa ê bonyii. ¹⁷ Ben dioo gee fiεε ficii fi ben gee, kenεε ben jemyi lo, ε ben no gee diεwε bonyii bo Tata Jisos e, nyaà

keyoone ê Nyo' Ice fele yî ye le.

No bonyii bo Klistu le nulo ecee yéw yibole

¹⁸ Bokεε, ben enyaà bikuu binen ê bole' bonen no bonyii bo Tata Jisos e ké no gee. ¹⁹ Bolemse, ben ekoonkè boke' bonen. Fo ben enasene yî bó le ke. ²⁰ Boom, ben eyuukè bobwee bonen bô bo'icee bonen e yî fiεε ficii le. E ben gee nonen, é fi ejee Tata le. ²¹ Bocee boom, fo ben egee mwεεm mvù mvuntelem mvu boom bonen e esaase ke. E ben gee lo, é shem ekpwee bó. ²² Bonfaw ben eyuukè bonyii bô kenke ben fokuse fen e yî fiεε le ficii. Fo ben elemtè bó le ke seke jise dibole nu yî yene le keege le ye ejee bó ke. Geenen, ben elemtè bô fitele fimwaan, fané ε è nu Tata. ²³ Wee dioo lemte fiεε ficii fi wvú lemte, no lemte bô fitele fiew ficii le wen lemte ε è nu Tata le ε è yaa nu wee le ke. ²⁴ Ben ekeè le wee nu ke ekenke fiεε fi bó nu ε seyse ε gee fi è nu mmawce we ε è nu ê Tata. E nu Tata Klistu wvù ben lemte wvú le. ²⁵ Geenen, fô bonyii bô gee kebefε le nu ε Nyo' nu ke elaw bó yî kebefε kè bó gee le. Ben ekeè le ke Nyo' ké no dunji kejεey jεey ê bonyii ke.

4

¹ Ben bô kenke bonfaw, ben egeε mwεεm bô bó ε è nu mvu leη bô mvù jee, ekumyi le ben kenke ten Cee Ekole fowe.

Ntefe wvu fokemese

² Ben bocii ebunleè gene fwe yaa doose ke. Ben dioo bunlee no leesè bvufee yî dvú le, nyaà keyoone ê Nyo'. ³ Ben ebunleè fô bese le ten le Nyo' eyene kembun fô diew ye le é bese efewci diew yin yî è nu kenyile ke ekume Klistu kè me nu yî ncaw e nje kí. ⁴ Ben ebunleè le me enlooci nfewci ε wvú yuule ntay no me ηκηηke keenfewci. ⁵ Ben dioo nu ben ε bonyii bò yaa nu ke bo mbee le no gee mwεem bô bvufee. Seke ben ε κηηke je keege fiεε, ε ben mom le fo kefew kedvu efey εcici ke. ⁶ Njeme wene sekecii enù wvù bonene, yeke diεwε ηkauw e, é ben emum ekee keetfuuse fiεε ê wee tfuu ê je yi leη e.

Bonɣayma

⁷ Tikikus nu esee fiεε ficii fi ekume me ê ben. Wvú nu waa bwee wesebeene, nu ten fitele fiεεbeene. Bee bó lemte Tata le yî wee le mwaan ε wvú nu wee lemme wvù lemte bô fitele fiew ficii. ⁸ Me ntumte wvú fô ben e bô shiee wvu le wvú eto ege é ben ekiεε no bese nu, ebvuu eyuwse mvuntelem mvunen. ⁹ Me ntumte bô Onesimus wvù nu wee mvu wvu jo ben, ε wvú nu ten waa bwee wesebeene wvù nu fitele fiεεbeene ε wvù leeme yî fiεε fi Klistu le temyi. Bó nu ke esee ê ben fiεε ficii fi kooyi fen. ¹⁰ Alistakus wvù

bee wvú nu fen yew ncaw e gayte ben e. Ε Mak wvù waycee Banaban gayte ten ben e. Ε nu wvú wvù ben nu ε κηηke wase ntum ekume wvù. Seke wvú ε to, ε ben fiisen wvú. ¹¹ Jisos wvù bó teηe le Justus gayte ten ben e. Ε mey ke bonyii bo botete ban bò è nu Bojuu bò bee bó lemte yî fiεε le fimwaan yî bvunfon bvu Nyo' le. Bó fici naa me baay, gee ε fitele fiem leεtene. ¹² Ebaflas wvù nu ten wee mvu wvu jo ben, wvù lemte Klistu Jisos e gayte ten ben e. Wvù dioo bunlee sekecii no kumyi ben naa baay, leke le Nyo' ege é ben eleemè temyi diεwε bonyii bò nu ε taw wase, looci kee fiεε ficii fi Nyo' gomte le. ¹³ Me nu ε n'yen wase bô ejise eyem le wvù lemte fô ben e baay noo fô bonyii bo Lawdesia bô bo 'Iliabolis e. ¹⁴ Luk wvù cuuke bonyii wvù nu nsaa yem shém bô Demas gayte ten ben e. ¹⁵ Ben egay boom bo bwee wesebeene le bo mbee le bo Lawdesia le, egay ten Nimfa bô kentaashε ke bonyii bo mbee le kè taashi ê wvú yew e, enya ê me. ¹⁶ Ben dioo ε tan ηwa' wvun, ciinse ê kentaashε ke bonyii bo mbee le ke Lawdesia ε bó tan ten, mum yen ten le bó nu ε ciinse ηwa' wvù nu ê bó ben ε tan. ¹⁷ Ben egay ê Alkibus le wvù eyen le wvú nu ε mese lemme di Tata nu ε nya can ye le. ¹⁸ Wvun ηgayma saanηke me

4:2 Lum 15:30; Εfe 6:18-19 4:2 Fili 4:6; 1Teσ 5:17 4:3 Lum 15:30 4:4 1:26
 4:5 Εfe 5:16 4:6 Εfe 4:29; 1Bi 3:15 4:7 Εfe 6:21-22 4:9 Flm 10-12 4:10
 Lem 19:29; 20:4; 27:2; Lem 12:12 4:12 1:7; Flm 23 4:14 2Tim 4:11; Flm 24;
 2Tim 4:10 4:15 Mwm 3:14 4:17 Flm 2 4:18 1Kol 16:21; Εfe 1:1; 3:1

wvù Baul bô kebo kem. Ben
ekumyî læ me nu yî ncaw e.
Nyo' ebuw ben bô kembonεn.

**Nwa' wvu fwe wvù
Baul to san̄εε ê
kentaashε ke
Tεsalonika
Fiε fi nu ê Nwa'
wvu Tεsalonika
wvu fwe wvun e**

Tεsalonika to nu kelaante kemew ê keba ke woŋ e kè Masedonia le jò Baul to kεwceε kentaashε ke bonyii bo mbee le. Fí to baa moocε no kentaashε kin kεwεε ke, ε Bojuu mum kεw no bane Baul bene kendon̄ bô wvù. Baul mum san̄ nwa' wvu fwe wvun fô bonyii bo Klistu le bo Tεsalonika keeyvuwsε mvuntelem mvubole, ege ε bó eleemè tεmyi.

Bikuu bi mwεεm e ê Nwa' wvun e

1:1 Ken̄kεwce

1:2-3:13 ε Baul yuw njon̄ bvuu bense bonyii bo mbee le

4:1-12 Ntefe εkumε nce wvu bonyii bò è nu bo Klistu le

4:13-5:11 Ntefe εkumε no Klistu nu ke ekase eto

5:12-22 Ntefe wvu fokemεse

5:23-28 Kemεse

1 ε nu me wvù Baul, ε me nu bee Silas noo Timatio. Me nsaan̄ke nwa' wvun fô kentaashε ke bonyii bo mbee le ke Tεsalonika le kè nu ε taashε ε no nu yí Nyo' Ice bô Tata Jisos Klistu le.

Mbuwma Nyo' bô nyεkeey enù fô ben e.

ε Baul nya keyoone ê Nyo' yí kentaashε ke bonyii bo mbee le ke Tεsalonika le

² Bese ké no nyaa keyoone ê Nyo' sekecii εkumε ben bocii, bene ben sekecii ê bunle yese le. ³ Seke bese nu ê Nyo' Icee wesebeene fwe, bese ké no kumyi gee dinen di buyte yí fitele fi ben lese yí Klistu le bô lemme dinen di buyte yí ken̄kon̄en ken̄en e noo shém yí ben kuule yí buyte yí ntaa wvù ben taale fwe yí Tata wesebeene wvù Jisos Klistu le.

⁴ Boom bo bwee wese le bò Nyo' koon̄ke, bese kee lo le Nyo' nu ε caw wase ben.

⁵ Bese kee nonen njefo ke saaka wvù jee wvù bese to toε dvú fô ben e to to ke ε è nu bô njeme maan̄ ke. Wvù to to ten̄ bô mvun̄gay mvù nen̄'yi fô Keyoy ke Yuule le, ε bese looci kee lo le saaka wvudvu nu keceey. Ben kee kfuu bonyii bò è to nu bese seke bese to cee ê ben entel̄n̄ nje ben. ⁶ Ben to nu ε no ben̄ene bese noo Tata njefo ben to nu ε fiisen̄ saaka wvudvu bô nlan̄lan̄ wvù nen̄'yi fô Keyoy ke Yuule le naa no ben cim to nu yí n̄gεw wvu baay e.

⁷ Nonen ε ben mum tu bonyii bò bonyii bo mbee le bocii bo ê keba kè Masedonia le noo kè Akεya le ejòð kenfews̄en fô bó le. ⁸ Me njemyi nen̄ njefo ke è m̄ey ke diεw yí yi Tata yí nu ε san̄ jo ben ε

ghan keba kè Masedonia bô kè Akεya le κε. Saaka wvu εkumε fitele finεn fi ben lese yî Nyo' le nu ε ghan wase tεn mondvuum e monciim. Nonεn ke shiee bvuu nu dvú wvù bese ejemyi fiεε εkumε fifiε κε. ⁹ Ben ekeè le bonyii bodvu keβεε nu ε no seje εkumε no ben to fiisεnεε bese ê ben εntelεη, noo no ben to cin'yεε mvunyo' le tu wase ben ε bo Nyo' keelemte wase Nyo' wvu keceey wvù κεηκε nshii le. ¹⁰ Bó seje tεn no ben cεyte Waa we wvù nu ke ene fowe eto le. Waa we wvun nu wvù wvù to bvuseε yî kpwe le, ε è nu Jisos wvù bvuseε beene can shém Nyo' yî ffuuke yî wvù nu ke edunεε ê bonyii le.

2

ε Baul jeme εkumε lemme diew di Tesalonika

¹ Boom bo bwee wese le, ben keβεε kee lo le κε ghane di bese to laalεε ê ben e to nu ε la εcici κε. ² Naa no ben kee le bonyii to nu ε nya ηγεω ê bese bvuu nvuwse bese ê kelaante kè Filibi le, nu ε bese to kuu κε shém ê mvunγay mvu Nyo' wese le keefewce saaka wvù jee wvù wvu Nyo' ê ben naa no bonyii cim to cile bese naa baay nεn. ³ Ke saaka wvù bese to fewci leke ben dvú to nu bô jay κε, ε κε bese to fewci bô ηkpawce mvu wvù befe keβεε gomte keelεε lo ben κε. ⁴ Geenεn no Nyo' nu ε yen le bese nu ε kocεn bonyii bô wvù enya saaka wvù jee

wvun can yibole, nonεn bese ε mum ε no fewci. ε bese yaa fewci le ye ejeè ε è nu bonyii κε. Bese fewci le ye ejeè ε è nu Nyo' wvù taasse mvuntelem mvuseε. ⁵ No ben kee nu ε bese to baa ke yuu wase etoo bô diεw ken'yem keβεε tεw fiεε fojise keedie fiεε can yene le κε. ε fin nu fiεε ε Nyo' leeme fwe wese. ⁶ Ke bese to baa egomte keεκεηκε mbense mvu ê wee keβεε wvù nen'yi fô ben e keβεε fô bonyii bomew e κε. Naa ε è to nu bvudvuu bvuseε diεwe boom bo ntum e bo Klistu le keebiite mwεεm le ben egeè fô bese le. ⁷ Bese to nu fisεε nyεkeey ê ben εntelεη diεwe bwee wan wvù taale fô boom bew e. ⁸ Nonεn ε bese mum jo ben ye le naa ntay bô κεηκοηεn, nya ben ε è yaa mεy κε bô saaka wvù jee wvù wvu Nyo' maan κε, geenεn nya tεn bikuu bisεε ê ben njefo ben to nu wa lo mvuntelem mvuseε naa baay.

⁹ Boom bo bwee wese le, ke ben kumyi tεn lemme disεε bô njimtεn wese. Bese to lemte εntan bô εmvunsheen wvu le fo bese egeε bvujite yî wee mvu ben e no bese to fewci saaka wvù jee wvù wvu Nyo' ê ben κε. ¹⁰ Ben keβεε naa noo Nyo' nulo eben jim nsaw wese le nce wese fô ben bonyii bo mbee le to nu wvù yuule nu teyey yaa κεηκε nlom yimi κε. ¹¹ Ben kee tεn no bese to gee bô ben

diεwε no cee wan ké no gee bô boom bew. ¹² Bese to yvuwse mvuntelem mvunen, lowci ben, tomsee le ben eceè nce ε è nu wvù Nyo' gomte. Ε nu Nyo' wvù tenε ben le ben eley bvunfon bwew bô bvukukε bwew e.

¹³ Bese shee kε ten nyaa keyoone ê Nyo' nje fin fi le seke bese to toε bô diεw Nyo' fô ben e, ben to nu ε fiisen diεw yidvu no yí looci nu le è nu diεw Nyo' ε è yaa nu diεw wee kε. Ε è nu yí yí lemte yí yene le, ben bô nu bonyii bo mbee le. ¹⁴ Ben kee boom bo bwee wese le le fiεε fi to kooyεε bô bintaashε bi bonyii bo mbee le bi Nyo' le bi nu ε bee Klistu Jisos e ê keba kè Judea le to nu ε kooy ten bô ben. Ben to nu ε yen ten bonεw can bonyii bonen bo won e lenlen no bó to yenεε can Bojuu bobole. ¹⁵ Bojuu ban nu bô to yuε Tata Jisos. Ε è nu bó bô to yuwyi bonyii bo ntum Nyo' le. Ε nu bó bô to kuηεε bese jo bó. Bó gee nonen ε Nyo' yaa yuuke njon bô bó kε. Bó bane lo bonyii bocii, ¹⁶ no bó baanke je fô bese le keejemyi ê bonyii bô yaa nu kε Bojuu wvu le bó eboy e. Bó gee nonen sekecii ε bibefε bibole yiηsene bene. Shém Nyo' yí ffuuke nu ε to wase yí bó le keseen.

Ε Baul no kenke shiee keebvu eyen bonyii bo mbee le bo

Tesalonika le

¹⁷ Boom bo bwee wese le, no beene se gawsenεε nu ε bese ε mom wase naa baay kenke shiee le bese bee eyen ben e ejise naa no è cim bεε kε kefew caan no beene se gawsenεε. Beene nu ε gawsen kε ε è nu ejise. Beene baa gawsen ê fitele le kε. ¹⁸ Bese gomte keekase eto ê ben e. Me wvù Baul kebεε nu ε mom wase naa bokaη e bokaη e, geenen ε Satan jewsee kε bese. ¹⁹ Bese kenke shiee nonen njefo fiεε fi è nulo é bese etaale fwe yí dvú le, kenεε bvujonke bvusese bô kefo kesεε ke bvunfon e kè bese nu ke esaale ye dvú fwe dvu Tata wesebeene wvù Jisos seke wvú ε kase ε to bvuu nu la? Kε è nu ben e? ²⁰ Ε nu naa ben bvuwεε bvusese bô bvujonke bvusese.

3

¹ Nonen no bese to yenεε le fí nu ε ghaw wase, ε bese cu ntaη keeshεε ejim Aten bese εmben, ² mum tum Timatio wvù waa bwee wesebeene wvù bee bó lemte Nyo' le yí saaka wvù jee wvu ekumε Klistu le. Bese to tum le wvú eto eleke ben yí mbee wene le ntaη, ebvu etefe ben, ³ le fo bonεw ban ke eshiw wee mvu ben e kε. Ben kebεε kee lo le bonεw nu wase fiεε fisεεbeene. ⁴ Ben kee lo le seke bese to nu beene nu ε bese to see ê ben ε è bεε lo le beene nu ke eyene bonεw. Ε è nu

ke naa lenlen no fi nu e kooy wase e ben kee. ⁵ E nee fisee fi to gee e me nke ndioo n'ye n le fi nu e ghaw wase, e me mum ntum Timatio keenkiee no mbee wene nu, njefo me nto kenjke nfan le e nelo enu e wee we wvù momte bonyii e mom wase ben e ge lemme dicii di bese lem fô ben e e tu di ecici.

E Timatio nya saaka ekume mbee bonyii bo Tesalonika

⁶ Geen keseen nu e Timatio e to wase e ben e e kase e tu jim fô bese le, e see saaka wvù jee wvu ekume fitele fi ben lese yî Klistu le bô no ben dunji kenkonen fô bonyii le. Wvù nu e see ten no ben kumyi bese naa ntay bvuu kenjke shiee keeyen bese le no bese kenjke ten shiee keeyen ben e. ⁷ Nje fifin boom bo bwee wese le, yî nsase bô bonjewe bô bese kenjke le nu e shém e leeten bese ekume ben baay nje fitele fi ben lese yî Klistu le. ⁸ Keseen nu e bese e yoy nje ben leeme ke temyi ben e bo Tata. ⁹ Nonen bese e no nyaa keyoone e Nyo' baay nje ben. Bese nyaa keyoone e Nyo' nje njon wvù bese yuuke fwe dvu wvù nje ben. ¹⁰ Bese bunlee shiee le entan bô emvunshen le e nelo e bese ebvuu eyen ben e ejise wvu le bese enya ben bô fisee fi bese fuute yî mbee wene le.

¹¹ Bese bunlee le Nyo' Icee wesebeene kebee bô

Tata wesebeene wvù Jisos eyene je e bese eto e ben e. ¹² Bese bunlee ten le Tata ege e kenkonen ken en eku egen fwe e ben ekenenè bikuu binen bô bonyii bocii lenlen no bese koonjke ben. ¹³ Bese bunlee nonen wvu le wvù ege e mvuntelem mvunen etemyi, e ben ke enu se jay, yuule fwe dvu Nyo' Icee wesebeene seke Tata wesebeene wvù Jisos too bô ngoo ye yicii.

4

Nce wvù Nyo' koonjke

¹ Keemese boom bo bwee wese le, bese leke ben kule lo can diewe bonyii bô nu e taash e yî Tata Jisos e, le no ben to ye ye e e bese no ben kenjke keecee no Nyo' koonjke, e e nu ke naa wase no ben cee keseen, ben ege e ke nonen gene lo fwe fwe. ² Ben kee wase bontefe bô bese to nya e e ben e mvungay mvu Tata Jisos e. ³ Fisee fi Nyo' koonjke nu le ben ece e diewe bonyii bô e nu bo Nyo' le. Fo ben ejaanjè kenjan ke. ⁴ Wee mwaan mwaan ben e kenjke keekee keejici ye ye le e je yî yuule kenjke n'wvum e. * ⁵ Fo ye wee enu ke lo yvuwse, nyete diewe yî wee ketum kè yaa kee ke Nyo' ke le. ⁶ Fo wee ege kebefee ken ee ege jay mvu bô waa bwee yî saaka wvudvu wvun e ke. Bese to nu e jeme wase ciise lo e ben e e bese lo le Tata nu ke elan njewe yî bonyii bô

3:6 Lem 18:5; 2Tes 1:3; 1Tim 1:5; Flm 5-7; Gal 5:6 **3:7** 2Tes 1:4 **3:10** 2:17

3:12 Gal 6:10 **3:13** 5:1-2; Fili 1:10 **4:1** 2:13; Kolo 1:10; 2Tes 3:6 **4:3** 5:23;

1Kol 6:13; Ibu 10:10 * **4:4** Ken ee le, "Wee mwaan mwaan ben e kenjke keekee keekenjke kpwese e je yî yuule, kenjke n'wvum e." **4:7** 4:3; 1Bi 1:15-16

gee mwεem mvun mvunciim e. ⁷ Ben ekeè le ke Nyo' to tenje beene le beene eceè ε è nu nce nnyen ke. Wvú to tenje le beene eceè nce wvú yuule. ⁸ Fí ε mum ε no nu le naa yεε wvú tun keeyuw ntefe wvun e nu ε ke wvú tun keeyuw ε è nu wee wvu wum e ke. Wvú tun keeyuw ε è nu Nyo' wvú nyaa Keyoy kew ke Yuule ê ben e.

⁹ Fi ekumε kenkonen kè ben ekεnkè fò boom bo bwee wene le bo mbee le nu ε ke shiee nu dvú fò ben e wvú bó ebvuu esaanke ekumε fifie ê ben ke. Fifi nu fiεε ε ben kebεε nu ε Nyo' to yεεyi wase ben no è nulo é ben ekonènè bikuu binen. ¹⁰ Yi keceey e, ben koonke naa wase boom bo bwee wene le bocii bo ê keba kè Masedonia le. Geen en boom bo bwee wese le, bese bvuu teete ke ben le ben egeè ke nonen gene lo fwe fwe. ¹¹ Shiee wene baay enù ε è nu keecee nce wvu nyεkeey, yaa leese ke diuw fò mwεem mvu bonyii le ke. Ben elemtè bô can yene no bese to teeteε ben. ¹² Nonen é bonyii bo ekfuñ emum enyaa n'wvum ê ben, ben saa ebvuu etaale wee mvu yi fiεε le ke.

Ekumε kefew kè Tata nu ke ekase eto le

¹³ Boom bo bwee wese le, ke bese gomte le ben enu kenjiwe le ekumε bonyii bò nu

ε kpweken wase ke. Bese gomte le ben ekiεε wvu le fo ben enu yii yii diewe bonyii bò yaa taale ke fwe yi fiεε le ke. ¹⁴ Beene nu ε bee le Jisos to nu ε kpwe kase buy yi kpwe le, ε è nu ke lenlen no Nyo' nu ke ekase etfuse jim bonyii bò to kpwekene ε bó ε taashe bô bo Jisos, é bó ke enu bô wvú. ¹⁵ Bese jemyi fin bii ε è nu diew Tata le, le ke beene bò nu ε shεε ejim bò nu ke ebεε dvú yi kefew kè Tata nu ke etoo le nu ke esa fwe dvu bonyii bò nu ε kpweken wase ke. ¹⁶ Ben ekeè le Tata kebεε nu ke enε fowe eshiile too wamte foweεwe bô diew yi temyi, ε ekole ke bonceendaa bo Nyo' le fuunke ten, ε son Nyo' jemyi. ε bonyii bò to kpwekene ε bó ε taashe wase bô bo Klistu emum eyaw ebuy. ¹⁷ Nonen é Nyo' emum ecun beene bò nu ε shεε bò bεε dvú noo bó ntaashe le ê kembew e keegen etasen beene bo Tata ê kebulε le. ε beene bo Tata ke emum enu sekecii. ¹⁸ Nonen ben emum elεsè fitele fi wee noo wee le bô njeme wvun.

5

No è nulo é wee ecyete nto Tata

¹ Boom bo bwee wese le, ekumε kefew bô diuu di nto Tata le nu ε ke shiee nu dvú fò ben e wvú bó esaanke fifie ê ben ke. ² Ben kebεε kee lo le diuu di nto Tata le

4:8 1Kol 6:19-20 **4:9** Yeli 31:33-34; Gal 6:10; Efe 5:2 **4:10** 2Tes 3:4 **4:11** 2:9; Efe 4:28; 2Tes 3:10, 12 **4:12** 1Kol 5:12-13; Kolo 4:5 **4:13** 5:1-2; 1Kol 15:51-52
4:13 1Kol 15:18-19; Efe 2:12 **4:14** Lum 14:9; 1Kol 15:3-4, 12, 20 **4:15** 1Kol 7:10, 25 **4:16** 1Kol 15:23 **4:17** Jon 12:26; Lum 5:17; Fili 3:20 **5:2** 1:2-3, 10; 2:19; 3:13; 5:23; Mat 24:36; Fili 4:5; 2Tes 1:7, 10; 2:1-2; Mat 24:43; 2Bi 3:10; Mwm 3:3; 16:15 **5:3** Yeli 6:14-15; Mat 24:39

nu ke enu diεwε di cooη e entaη. ³ Bonyii nu ke edioo duu le, “Nyεkeey nu dvú, ε fiεε fi wee efanè yaa nu ke”, é ηγεw emum ene esese egbwe yí bó le diεwε no lume ke ne to yí kpwoon wvù nu bó fue le, je saa enu dvú keelewte ke. ⁴ Geenεn boom bo bwee wese le, ke ben nu finεn kenjiwe le wvù diuu didvu ke ene esese eto fô ben e diεwε cooη e ke. ⁵ Me njemyi nεn njefo ben bocii nu bonyii bo n'yuu le, nu bonyii bo εmvunsheen. Ke beene nu bonyii bo entaη kenεε bo kenjiwe le ke. ⁶ Nonεn fo beene eleetè no bonyii bomew leete ke. Beene enù we bó bvufee bvuseεbeene fô bvucii. ⁷ Bonyii bó leete ké no leete ε è nu entaη, ε bonyii bó mbvuum koole bó nu ε mó ké no koole ε è nu entaη. ⁸ Geenεn no beene nu fisεεbeene ε è nu bonyii bo εmvunsheen, beene emum enù bó bvufee bvuseεbeene fô bvucii. Beene ejo mbee bó kenkoneη é mvú enù diεwε ketwaa ke jem e ε beene ε jise ε baη gvúw yesebeene dvú, ejo tεn mboyma wvù beene taale fwe yí dvú le é wvú enù diεwε kefo ke jem e ε beene ε bon. ⁹ Ben ekee le ke Nyo' to caw beene gεε le wen ke eduηce ε è nu shém ye yí ffuuke é beene ke. Wvú to caw le beene ke ekenke ε è nu mboyma fele yí Tata

wesebeene wvù Jisos Klistu le. ¹⁰ Jisos Klistu nu wvù to kpweε nje yese beene, wvu le kenεε beene nu dvú, kenεε beene ε kpweken, é beene enu ke beene ε bó. ¹¹ Nonεn ben emum eyvuwsè mvuntelem mvu wee noo wee le, eyootè tεn wee noo wee ε wvú kuu ke no ben gee wase.

Ntefe wvu fokemεse bó ηgayma

¹² Boom bo bwee wese le, bese leke lo ben le ben ewvumtè bonyii bó lemte é ben enteleη taale fô ben e yí saaka Tata le bvuu teete ben e. ¹³ Ben eduηci n'wvum é bó naa ntaη yí kenkoneη e nje lemme dibole. Ben ekenkè tεn nshii wvu nyεkeey fô bikuu binεn e. ¹⁴ Bese bvuu leke tεn ben boom bo bwee wese le le ben etefe bonyii bó nu laame ke lo, eyvuwsε mvuntelem mvu bonyii bó kenke jaη e, efice tεn bonyii bó wεεyi. Ben ekuulè shém ben ε bonyii bocii. ¹⁵ Ben eyεnè fo wee etfuusè kebefε bó kebefε. Ben egomtè sekecii keegeε ε è nu mwεεm mvù jee fô bikuu binεn e noo fô bonyii bocii le. ¹⁶ Ben elanlanè sekecii, ¹⁷ bunleè kefew kecii, ¹⁸ nyaà keyoone é Nyo' yí fiεε ficii fi kooyi le. Fin nu fiεε fi Nyo' shieele fô ben bó nu yí Klistu Jisos e. ¹⁹ Fo ben ecilè lemme di Keyoy ke Yuule le ke. ²⁰ Fo ben emwaasè bontum bo Nyo'

5:5 Lum 13:11-12; Efe 5:8-9 **5:8** Efe 6:11-17 **5:9** 1:10; 2Tes 2:14 **5:10** 4:14; Lum 14:8-9 **5:12** 1Kol 16:15-18; 1Tim 5:17 **5:14** 2Tes 3:6, 11, 15 **5:15** Lum 12:17; Fili 1:10 **5:16** Fili 4:4 **5:17** 5:25; Luk 18:1; Lum 12:12; Efe 6:18; Kolo 4:2 **5:18** Efe 5:19-20 **5:19** Efe 4:30 **5:21** 1Kol 14:29; Efe 5:10; 1Jon 4:1

le bò bonyii teete ke. ²¹ Ben etaassè mwεem mvunciim, jòò mvù jee leeme yî dvù le, ²² ebvuusè can fô mwεem mvù befe le mvunciim.

²³ Me nleke ε Nyo' keβεε wvù nu Nyo' kembonεn elooce ege é ben eyuule yî fiεε le ficii. Wvù eγεε keyoy kenεn bô mvuntelem mvunεn noo ye yene é yî ke enu se nlo m kefew kè Tata wesebeene wvù Jisos Klistu nu ke eto le. ²⁴ Wvù wvù Nyo' wvù to teηεε ben nu ε wvù ké no leeme ke yî diεw ye le, ε wvù nu ke ege mwεem mvudvu.

²⁵ Boom bo bwee wese le, ben ebunleè fô bese le.

²⁶ Ben egay boom bo bwee wesebeene le bocii εηoεε ê ηηoεε bonyii bo Nyo' le.

²⁷ Me njemyi nciise lo ê ben yî mvuηgay mvu Tata le le ben etaη ηwa' wvun é boom bo bwee wesebeene le bocii eyuw.

²⁸ Tata wesebeene wvù Jisos Klistu ebuw ben bô kembonεn kew é kí enù ben ε bó.

**Nwa' wvu bokaŋ
bofεε wvù Baul to
saŋεε ê kentaashε ke
Tesalonika
Fiεε fi nu ê Nwa'
wvu Tesalonika
wvu bokaŋ bofεε
wvun e**

No Baul to cim saŋεε ηwa' wvu fwe fô bonyii bo mbee le bo Tesalonika le ekumε le bó ecεyte yí nyεkeey e, kefew kè Jisos nu ke ekase eto le, ε bvufee mεy ke no bvuuŋke bó yí saaka wvudvu le. Ε Baul mum saŋ ηwa' wvu bokaŋ bofεε wvun keejeme ekumε no bonyii to kpwaake wase le diuu di nto Tata le didvu nu ε jo wase bvudvuu. Wvù to nu ε nele ηkpawwε wvun duŋce le é nto Klistu se jo bvudvuu nu ε kebefε bô mwεem mvu buwyεen nu ke eduu efesen lo.

Bikuu bi mwεem e ê ηwa' wvun

1:1-2 Keŋkεwce

1:3-12 Ε Baul bense bvuu tom kentaashε ke bonyii bo mbee le

2:1-17 Ntefe ekumε nto Klistu

3:1-15 Ntefe ekumε nce wvu bonyii bô é nu bo Klistu le

3:16-18 Kemεse

1 Ε nu me wvù Baul, ε me nu bee Silas noo Tima-tio. Me nsaanke ηwa' wvun fô kentaashε ke bonyii bo mbee

le ke Tesalonika le kè nu ε taashεε no nu yí Nyo' Icee wesebeene bô Tata Jisos Klistu le.

² Nyo' Icee wesebeene bô Tata Jisos Klistu ebuw ben bô kembonen ebvuu enya ben bô nyεkeey.

Ngεw bô mmawce wvù nu ke enu kefew kè Klistu nu ke ekase eto le

³ Boom bo bwee wese le, bese keŋke keenyaa keyoone ê Nyo' sekecii ekumε ben. Ε fi nu leŋ nonen, njefo mbee wene kuu ke gene lo fwe fwe, ε keŋkonen kè wee mwaan mwaan keŋke fô wee noo wee le gene ke lo ten fwe fwe.

⁴ Nonen, bese kebεε ké no saale ye bô ben ê bintaashε bi bonyii bo mbee le bi Nyo' le bimew e. Bese ké no saale ekumε no ben leeme temyi bô ekumε no bonyii bone bikaa ê ben ejim ε ben jici ke mbee wene le, noo ekumε bonjεw bô ben yene kuule ke shém e.

⁵ Fifin nu fiεε fi duŋci le Nyo' nu ke esaw bonyii ê je yi teyey e, wvu ε ben ke enu ε ben ε kocen bonyii bo bvunfon bvù Nyo' le bvù ben yene bonjεw ban nje bvù le. ⁶ No Nyo' nu wee wvu teyey, wvù nu ke etfuse naa ηjεw wvù bonyii nyaa ê ben bô ηjεw, ⁷ enya nleeten ê ben bô yene ηjεw noo ê bese ten. Fifin nu ke ekooy seke Tata Jisos nu ke ebuynen fowe etoo ê leme di ηguy e di saasaa le. Wvù nu ke etoo nonen bô bonceendaa

1:1 1Tes 1:1

1:3 2:13; 1Tes 1:2-3

1:4 1Tes 2:19-20; 3:3, 7

1:5 Fili 1:28

1:6 Lum 12:19; Mwm 18:6

1:7 Mat 25:31; 1Tes 5:1-2

1:8 Yesa 66:15; Lum

2:8; 1Bi 4:17

bew bò temyi. ⁸ Wvú nu ke etfuse envukε ê bonyii bò maa lo Nyo' noo bò baa bee saaka wvú jee wvu ekumε Tata Jisos e κε. ⁹ Bó nu ke elεse bó é bó ekεηke ηγεw wvú mey lo, é bó egawsεν bó bô bo Tata fo bó eto fwe dvu wvú noo fô bvukukε bwew bvú baay e. ¹⁰ Fifin nu ke ekooy εbvubwε bvú wvú nu ke eto wvu le bonyii bò è nu bew etumte monkum mew, é bonyii bocii bò nu ε lese fitele yî ye le ekεηke lo ηghaw bô wvú. E ben ten nu ke enu bó le njefo ben to nu ε bee saaka we wvú bese to jemyeε ê ben e. ¹¹ E nεε fiεε fi bese bunlee κε fô ben e sekεcii le Nyo' wese ege é ben enù ε ben ε kocεn kfuu bonyii bò wvú teje le ben enù le. Bese bunlee ten le wvú efi ben yî mvunγay mwew e, é ben ege fiεε fi jee ficii fi ben shiee noo lemme dicii di ben gee nje fitele fi ben nu ε lese yî Klistu le. ¹² Bese bunlee ten nonεn wvu le diee di Tata wesebeene wvú Jisos e, ekεηkè mbense ê ben εntelεη, ε ben ten κεηke mbense yî ye le. Fifin nu nje fitele fi jee fi Nyo' wesebeene bô Tata Jisos Klistu κεηke fô ben e.

2

Ekumε wee we wvú ηgoyte nci Nyo'

¹ Boom bo bwee wese le, fi ekumε nto Tata wesebeene wvú Jisos Klistu bô no beene nu ke etaashε keegεn enu beene ε bó, nu ε me nleke le,

² fo ben ke enε é bvufee emum ebvunj κε lo ben nen ncεw, * keNεε enε emum etuwtene le ben nu ε yuw njeme mvu le wvú nen'yi fô Keyoy ke Yuule le, keNεε le bese nu ε jeme, keNεε le bese nu ε san ηwa' le diuu di nto Tata le nu ε to wase κε. ³ Fo ben ecine é wee ke elεε ben ε è cim nu naa ê je yî nεε le κε. Ben ekeè le κε diuu di nto Tata le didvu nu ke ekocεn se kefew kiε kè bonyii nu ke enε ebewci bó bo Nyo' ε yaw wase ε to, noo se wee wε wvú ηgoyte nci Nyo' ε buynεn ten κε. E è nu wvú wvú bó nu ke elεse lo. ⁴ E nu wvú wvú nu ke ebense ekolε kew emum ekicine lo fiεε ficii fi bó teje le nyo' keNεε fi bó bunlee fi. Nonεn, emum egeη eley eshii yew ncese Nyo' le emum etεηε ekolε kew le è nu wen Nyo'. ⁵ Ke ben kumyi le seke me nto nu beene, nu ε me nto nsee fiεε fin ê ben?

⁶ Ben kee wase keseen fiεε fi jici wvú le wvu le wvú ke ebuynεn κε wase ε è nu ê kefew kè bó nu ε ηγεε ê wvú le. ⁷ Ben ekeè le mvunγay mwew mvú wvú ηgoyte nci Nyo' dvú lemte wase keseen ejim ejim, ε è nu κε le wee wvú baanke mvú nu ke ebaanke κε nonεn egeη ebuy seke bó ke ecake wvú ê je. ⁸ Bó nu ke dioo ε cake, é wee wvú ηgoyte nci Nyo' wε emum ebuynεn, é Tata Jisos emum efefe lo wvú bô keyoy ke ê wvú εmvu, efıwse lo bó nlawken wvú wvú nu ke

1:11 1Tes 1:2-3; 5:24 **2:1** 1Tes 4:15-17; 5:1-2 **2:2** 2:15 * **2:2** KeNεε le, "... esεse é bvufee ebvunj ben," **2:3** 1Tim 4:1; 1Jon 2:18 **2:4** Esek 28:2; Dan 11:36; Mwm 13:5-6 **2:8** Yesa 11:4; Mwm 19:15 **2:9** Mat 24:24; Mwm 13:11-13

etoo dvú. ⁹ Wee wvudvu wvù ñgoyte nci nu ke etoo ê mvunḡay mvu Satan e, keḡke mvunḡay mvunciim, gee mwεem mvù duḡci mvunḡay mwew bô mwεem mvu diuw wvù yumεen e mvù è nu mvu kenleema le mvunciim. ¹⁰ E wvù nu ke etoo ten bô kfiu mwεem mvù befe mvunciim keelele bonyii bô laa wase dvú. E bó laa njefo bó nu ε fan keekoḡke keceey wvu le bó ke eboy. ¹¹ No bó baa koḡke keceey nonen, Nyo' ε mum ε ge bó ε no looci jeḡke lo wvu le bó ebeḡe ke wase ε è nu fiεe fi nu fi mbiay e. ¹² E Nyo' to ge nonen wvu le wen ke elese bó bocii yí ḡεw e bô baa bee keceey e, yuuke njoḡ keege mwεem ε è nu ke mvù yaa nu ke teyḡe e.

Nyo' to caw ben keeboyse ben

¹³ Geen en boom bo bwee wese le bô Tata koḡke naa ntay, bese keḡke ke keenyaa keyoone ê Nyo' sekecii ekume ben, njefo Nyo' to nu ε caw wase ben foḡkew keeke eboyse ben fele yí lemme di Keyoy ke Yuule gee le ben eyuule le, bô yí mbee wvù ben nu ε bee keceey e. ¹⁴ Wvù to teḡe ben yí fifin e fele yí saaka wvù jee wvù bese to fewci le, wvu le ben ke ekeḡke fô bvukuke bvu Tata wesebeene wvù Jisos Klistu le. ¹⁵ Nonen boom bo bwee wese le, ben eleemè temyi, jici nce wvù bese to nyaε ê ben e, keḡe

è nu wvù bese to yεyεε lo ben dvú bô diuw, keḡe è nu wvù bese to saḡεε lo ê ben. ¹⁶ Bese leke le Tata wesebeene wvù Jisos Klistu keḡe noo Nyo' Icee wesebeene wvù to koḡεε beene no leese shém yesebeene sekecii se ḡka, ebvuu enya beene bô fiεe fi jee fi beene taale fwe yí dvú le nje fitele fiew fi jee. ¹⁷ Wvù eyvuwse mvuntelem mvunen, ege é mvù etemyi yí lemme di jee le dicii di ben gee bô yí fiεe ficii fi ben jemyi le.

3

E Baul leke le bonyii bo mbee le ebunleè fô bowen e

¹ Keemεese, boom bo bwee wese le, ben ebunleè ten fô bese le. Ben ebunleè le diεw Tata elewté ḡene lo fwe ε bonyii wvumte diεw yidvu ke no ben to geε. ² Ben ebunleè ten le bese ke eboy can bonyii bô keḡke mvuntelem mvù befe gee mwεem mvù befe le, njefo ke è nu bonyii bocii bô keḡke mbee ke. ³ Geen en Tata ké no leeme ke yí diεw ye le. Wvù nu ke enya ben bô mvunḡay, ebvuu egemgeme ben fo ben ke eley can wee kebefε le. ⁴ Bese nu ε geε bvufee bvuseεe yí Tata le ekume ben le ben gee wase fiεe fi bese gayte, ε ben nu ke emey ke egee. ⁵ Bese leke le Tata eleke mvuntelem mvunen é mvù enu yí keḡkoḡen kè ke Nyo' le ebvuu

ege é ben ekuulè shém no Klistu to kule.

Wee kɛŋke keelemte sɛ diee

⁶ Boom bo bwee wese le, bese gayte lo ê ben ê diee di Tata wesebeene wvù Jisos Klistu le ɛ, ben enjɛmkèsè ye ben ɛ boom bo bwee wesebeene le bò laame kɛ lo yaa cee kɛ bii nce wvù bese to duŋcɛɛ ê ben e kɛ. ⁷ Me njemyi nɛn, njefo ben kebɛɛ kee no ben kɛŋke keebenɛne bese. Kɛ bese to ké no laame seke bese to nu beene kɛ. ⁸ Kɛ bese to diee fiɛɛ fi wee le sɛ bese ɛ law kɛ. Bese to lemte jimtene ɛntaŋ bô ɛmvunsheeŋ wvu ɛ fo bese ke egeɛ bvujite yî wee mvu ben e kɛ. ⁹ Kɛ bese to gee nonɛn ɛ kɛ è nu bvudvuu bvusɛse keebite mwɛɛm ê ben kɛ. Ɛ to nu wvu ɛ bese eduŋci yî gee disese le wvu ɛ ben ebenɛnè bese. ¹⁰ Ben ekeè ɛ naa seke bese to nu beene nu ɛ bese to nya nci wvun ê ben ɛ, “Ɛ wee nu ɛ kɛ wen nu elemtè, fo bó enya wvú bô fiɛɛ fidien kɛ.” ¹¹ Me njemyi nɛn njefo bese yuuke ɛ ben bomew shee laame kɛ lo yaa lemte kɛ, ɛne kɛ lo leese dew fô mwɛɛm mvu bonyii bomew e. ¹² Boba bonyii nu ɛ bese gayte bvuu ciise lo ê bó ê diee di Tata Jisos Klistu le ɛ bó eshii fokuse elemtè keekɛŋke fiɛɛ fi bó edieè. ¹³ Fô ben e, boom bo bwee wese le, fo ben ke ewɛle keegee gee di jee kɛ.

¹⁴ Ɛ wee tun keeyuw fiɛɛ fi bese jemyi ê ŋwa' wvun

e, é ben ciise wvú. Fo ben ebvuu ekeŋke lo fiɛɛ keege bô wvuwe wee kɛ, wvu ɛ wvú ewuumɛn. ¹⁵ Geenɛn, fo ben ejoð wvú diɛwee wee bvuban e kɛ. Ben etefe lo wvú diɛwee waa bwee wene le.

Ngayma wvu fokemɛse

¹⁶ Tata wvù nu wvu nyɛkeey enyaà ben bô nyɛkeey sekecii ê jé le yicii. Tata enù ben ɛ bó bocii.

¹⁷ Me wvù Baul nsaanke ŋgayma wvun bô kebo kem. Fin nu nciise wɛm wvù me ŋgee ê boŋwa' bem e bocii. Ɛ è nu no me ŋké no nsaanke. ¹⁸ Tata wesebeene wvù Jisos Klistu ebuw ben bocii bô kembonɛn kew é kí enù ben ɛ bó.

Ŋwa' wvu fwe wvù
Baul to saŋεε ê
Timatio
Fiεε fi nu ê Ŋwa'
Timatio wvu fwe
wvun e

Ŋwa' wvun nu wvu fwe wvù Baul to saŋεε fô cuwee wvu wvù diee to nu Timatio le. Timatio to nu wee Klistu, ε wvù to nu wee wvu woŋ wvù Esia wvu caan e. Mwεεm mvù Baul saŋ εkumε mvù ê ŋwa' we wvu fwe wvun e nu mvuntentem.

Fi fwe nu ε wvù jemyi jó teete le bó eyenè ekumε n'yεεyi wvù yaa nu ke wvu leŋ enteleŋ jo bonyii bo mbee le. Wvu wvun n'yεεyi to nu le, woŋ wvù beene yene wvun nu woŋ kebefε, ε wee nulo ke ekeŋke mboyma ke seke wee kee mwεεm mvumew mvù nu ê kenyile le bó seke wee cee nce mvu ke diεwε keetune keediee kfuu mwεεm mvumew bó keenu se kpwoon keεε diemsen.

Ŋwa' wvudvu jemyi ten ekumε no è nulo é Timatio egeè lemme diew ê kentaashe ke bonyii bo mbee le ente, bó no bonyii ebunleè Nyo'. Wvù bvuu seŋe kfuu keŋge kè bikuu bi bintaashe bi bonyii bo mbee le noo bonyii bò fici gee dilemme ê bintaashe ente keŋke kee keŋke. Keemese nu ε wvù ε tefe Timatio no

wvù nulo elemte diεwε waa lemme Jisos Klistu wvù jee le.

Bikuu bi mwεεm e ê Ŋwa' wvun e

1:1-2 Keŋkewce

1:3-3:16 Bontefe ekumε no bó egeè mwεεm ê kentaashe le bó ekumε bocee bikuu bi kentaashe le

4:1-6:21 Bontefe ekumε no Timatio egeè lemme diew

¹ ε nu me wvù Baul, ε me nu waa ntum Klistu Jisos no Nyo' wvù Mboyse wesebeene bó Klistu Jisos wvù beene geke bvufee yí ye le to gayεε le me enù.

² Me nsaanke ŋwa' wvun fô wo le Timatio wvù è nu waa wεm wvu keceey yí mbee le.

Nyo' Ice bó Klistu Jisos wvù Tata wesebeene ebuw wo, ecam shen fô wo le, enya wo bó nyεkeey.

Le Timatio ecilè bon'yεεyi bo mbiaye

³ No me nto ŋgayεε ê wo seke me nto ŋgene Masedonia le wo esheε enù Efesus, nu ε me mbvuu ŋgayte le wo enù ke jó wvu le wo ecilè bonyii ba bó yεεyi kfuu n'yεεyi mvu wvu jεεy. ⁴ ε cilè ten le fo bó ejoè kefew kebole jewsee yí mvumaŋgaan e noo yí ediee ε bo'icee dikfuu di bonyii le yò bó ké no taanke gene dvú se yó kaa lo ŋkuuŋ. Mvumvun nu mwεεm mvù too ke ε è nu bó bombew, ε è yaa nu ke bó ntaŋ wvù wvu Nyo'

wvù bii mbee le ke. ⁵ Shiee ntefe wvun nu keege le bonyii ekenkè kenkonen kè nen'yi fô mvuntelem mvù yuule le bô kè nen'yi fô mvuntelem mvù wee gee fiεε ε è yaa nu fi fitele esaake wvù le noo kè nen'yi fô fitele fi keceey fi wee lese yî Nyo' le. ⁶ Bonyii bomew nu ε cine wase yiyin je le ε no bvuyte gene wase ε è nu yî bonjeme bo εcici le. ⁷ Bô gomte keenu bonyii bô yeyyi bonyii bô bonci bo Nyo' le, geenen yaa cim kee naa fiεε fi bó jemyi ekumε fi kenεε kenyi ke fiεε fi bó tεencine yî dvù le se nfan e ke.

⁸ Beene kee le nci Nyo' nu fiεε fi jee fen é wee joo nci wvudvu ê je yi len no wvù kenke keejoo le. ⁹ Beene kee ten le nci nu ε bó yaa to geke fô bonyii bô nu teyey e ke. Bô to geke ε è nu fô bonyii bô ngoyte bonci le bô bô temyi bikuu le, noo bô maa lo Nyo' le, noo bô gee bibefe le, noo bô yaa yuule ke le, noo bô beete bô diee di Nyo' le, noo bô yuwyi bo'icee bobole noo bobwee bobole, noo bô yuwyi bonyii bomew e. ¹⁰ E nu ten fô bokεε bô bolemε bô jaanke kenjan e, noo fô bolemε bô jiime fô bomew e. E nu ten fô bonyii bô coonke bonyii gene bô bó le, noo fô bô mbiayte mbiay e, noo bô kane keesee keceey kane mbiayte lo le. E è nu ten fô bô gee naa la fi yaa bii ke n'yeyyi wvu len

e. ¹¹ N'yeyyi wvun bii saaka wvù jee wvù kuuke wvù è nu wvu Nyo' wvù bó bensee le, ε saaka wvudvu nu wvù bó to nyaε can yem e.

E Baul nya keyoone ê Tata yî shen yî wvù to camεε fô wvù le

¹² Me nyaa keyoone ê Klistu Jisos wvù Tata wesebeene wvù nu ε nya me mvungay keelemte lemme diew di wvù to jinyyεε me yen le me nu ε ηkocεn, mum baa me le me enlemte le. ¹³ Naa no me ncim nto nu fwele njemyi diεw yî befε ekumε wvù, mbone bikaa ê wvù ejim, nan'yi wvù, geenεn ε wvù cam ke shen fô me le, njefo me nto ngee kenjiwe le n'yaa ηkenke wase mbee ke. ¹⁴ Tata to nu ε tfuw lo mbuwma we kenkonen yî yem e, ge ε me no ηkenke mbee bô kenkonen noo wee wvù nu ε taashε bô Klistu Jisos ké no kenke. ¹⁵ Njeme wvù le Klistu Jisos to to yî nshε le keeboyse bonyii bô befε nu naa keceey, ε è nu njeme wvù nu ε kocεn wvù wee ebee wvù le se kemanen. Me kebeε nto nu naa lo nfon bonyii bô befε. ¹⁶ Geenεn, ε Tata ke cam shen fô me le, wvu le Jisos Klistu edunce yî yem e, me wvù nu nfon bonyii bô befε, shém ye yî wvù kuule gene mεese bô bonyii. E me nto nu nonen diεwε kenfewsεn e fô bonyii bô nu ke ebee wvù le ke ekenke nshii wvù mey

lo le. ¹⁷ Nyo' nu Nfon wvu bvuyvuum e se ηka, ε ke wvu yaa nulo ekpwe ke, ε ke bó nulo eyen wvú le ke. E mey ke wvú maan wvù è nu Nyo'. Beene etumtè monkum mew, nyaà n'wvum ê wvú sekecii se ηka. Fí enù nonen.

Lemme di Timatio elemtè

¹⁸ Timatio waa wem, me nyaà lemme di fiεε fi me njeme fin e can yo le, ε fi bii ε è nu mwεem mvù bonyii to jemyεε wase ekumε wo diεwε bonyii bò teete bontum bo Nyo' le, wvu le mvú ke efi wo é wo etum jem yì jee. ¹⁹ E leemè ke yì fitele fi wo lese yì Klistu le, eyekè fiεε fi fitele fiuw jemyi ê wo ntay. Bonyii bomew nu ε cinε wase keeyeke fiεε fi fitele fibole jemyi ê bó, ε mum ε gbwe yì mbee wvubole diεwε ηguw wvu ê joo fò wvú ε bvuj e. ²⁰ Ngoò bó le nu 'Imenayus bò Aleksanda. Me nu ε nya wase boban can Satan e, wvu le bó ekeηke bvufee, elu bò diee di Nyo' le di bó beete dvú.

2

Ntefe ekumε bunle

¹ Fiεε fi fwe fi me nleke nu le, bonyii bo Nyo' le ebunleè fô bonyii le bocii. Bó ebunleè beelè fô Nyo' le bvuu lekè Nyo' fô bonyii bomew e, nyaà ten keyoone ê wvú. ² Bó ebunleè fô bonfon e, bò

fô bonyii le bocii bò nu yì bintaw bi baay baay e. Bó ebunleè nonen wvu le è nulo é beene eceè nce kenλετεν bó wvu nyεkeey noo wvu bonyii bo Nyo' le noo wvù keηke n'wvum. ³ Keebunlee nonen nu fiεε fi jee, ε fi ε kocen ejise jo Nyo' wvù Mboyse wese-beene, ⁴ wvù shieele le wee tfuu ke eboy noo le wee tfuu ekeè keceey e. ⁵ Nyo' nu ke mwaan maan, ε wee wvù nu enteleη jo Nyo' bò bonyii nu ke ten mwaan. E wee wvun nu Klistu Jisos. ⁶ E nu wvú wvù to nyaε ekole kew keesum bonyii bocii yì ηgew e. Fifi nu fiεε fi Nyo' to dunceε seke kefew ke len to kocenεε. ⁷ E neε fiεε fi Nyo' to baleε me le me enù wee nfewce noo waa ntum Jisos bò le me enù wee n'yεeyi bonyii bò yaa nu ke Bojuu keen'yεeyi bó é bó elese fitele yì Klistu le, eyεeyi ten bó bò keceey. Ke fiεε fi me njemyi fin nu ε me mbiayte lo ke. Me njemyi ε è nu keceey.

⁸ Me ε mum ε no nshieele le bolemse ebunleè mondvuum e monciim, cawse ε è nu can yì yuule we yaa ton'yi shém kenεε cewkene ke. ⁹ Me nshieele ten le bokεε ejiisè ndvú ê je yì len e yì dunci n'wvum e, noo ê yì bonyii yene le è nu yì len e. Fo bó etuwci bikuu kenεε leese mwεem mvù bó kene bó ketwaa ke bigew e kè yeεle kenεε

1:18 4:14; 6:12; 1Kol 9:24-25; 2Tim 4:7-8; Jut 3 **1:19** 1:5 **1:20** 2Tim 2:17; 2Tim 4:14; 1Kol 5:5 **2:1** Efe 6:18-19; Fili 4:6 **2:2** Esl 6:10 **2:3** Tay 3:4
2:4 Esek 18:23; 2Tim 2:25-26; 2Bi 3:9 **2:5** Dito 6:4-5; 1Kol 8:6; Lum 3:29-30; 10:12-13 **2:6** Mak 10:45; 2Kol 5:15; Gal 1:4; Tay 2:14; 1Jon 3:16; Gal 4:4; Tay 1:3
2:7 1:11-17; Gal 1:1; 2:7-8; Efe 3:7; 2Tim 1:11 **2:8** 1Bi 3:7 **2:9** 1Bi 3:3-5

ejise ε ban, kenεε ndvú yi kenlum e ke. ¹⁰ Bó esu-utè ye yibo ε è nu bô gee di jee diεwe bokεne bô nu ε kocεn keebunlee Nyo' le. ¹¹ Kpwoon keηke keenya εkole kew keeyeke lo n'yeεyi, nu diuw tfu. ¹² Me mbaa nya je le kpwoon eyεεyi bolemse kenεε ekeηke mvunγay ê we jo bolemse ke. Wvú keηke keenu diuw tfu. ¹³ Fí nu nonεn njefo è nu Adam wvú Nyo' to yawεε bom, se bom iff. ¹⁴ Ε ke è yaa nu Adam wvú Satan to leεε ke. Ε nu kpwoon wvú bó to leεε ε wvú ηgoy nci Nyo'. ¹⁵ Naa no fí cim nu nonεn, nu ε Nyo' nu ke eboyse kpwoon fele yí boom bô wvú boote le, fen é wvú ε mey ε no leeme yí fitele fí wvú lese yí Nyo' le, keηke keηkoηεn, cee nce wvú yuule noo wvú keηke n'wvum e.

3

No nce bocee bikuu bi kentaashε ke bonyii bo mbee le keηke keenu

¹ Njeme mvu nu dvú ε wvú nu naa lo keceey. Njeme wvun nu le: Ε wee shieele kentaashε keenu cee εkole ke kentaashε le, tu wvú shieele lemme ε è nu dijee. ² Cee εkole kentaashε ke bonyii bo mbee le keηke keenu wee wvú yaa keηke fiεε fí bó ebaci wvú yí dvú le ke. Wvú keηke keenu dwee kpwoon mwaan, yaa gee mwεεm kenduun e ke, kpawaci mwεεm ntay, keηke n'wvum, fiisene bonyii bo

ghane le, kee keeyεεyi bonyii. ³ Wvú keηke keenu wee wvú yaa wuu ke mbvuum ε mó koolε ke. Wvú keηke keenu nyεkeey bô bonyii yaa cεwkene ke, yaa waale waa ke, yaa keηke shiee yí bigew e ke. ⁴ Wvú keηke keenu wee wvú kee keetaa fô yew ye le ntay, gee ε boom bew yuuke wvú le yí fiεε le ficii, wvumte wvú. ⁵ Ε wee nu se wvú kee keetaa fô ye yew e ntay, é wvú ke eghan neε se keetaa fô kentaashε ke bonyii bo mbee le ke Nyo' le? ⁶ Ke wvú keηke keenu wee wvú bεε banke lo è no nu wee mbee ke. Ε wvú nu wvuwe wee, é wvú ke ene sekemew emum ebensee ye, ke ene eley ηgew diεwe wvu dεwle le. ⁷ Wvú keηke ten keenu wee wvú bonyii bo εkfuη yene ten le è nu wee wvu leη. Εfuw ke nonεn, é wvú ke ene ejo ê ketam ke dεwle le eshoose εkole kew.

No nce bonyii bô fici gee dilemme ê kentaashε ke bonyii bo mbee le ente, keηke keenu

⁸ Bonyii bô fici gee dilemme ê kentaashε ke bonyii bo mbee le ente keηke ten keenu bô keηke keηge ke leη. Ke bó keηke keejemyi díεw fiεε ke, yaa nu bô nu ε nya bikuu bibole ê mbvuum ke, yaa nu bonyii bô kuunke ke ε è nu sew ke. ⁹ Bó keηke keejici kenyile ke fiεε fí Nyo' nu ε dunce wase ê beene εkumε mbee le, leeme yí dvú le ε fiεε yaa saake bó fô fitele le ke. ¹⁰ Ε

bo se gee bó yî lemme le, nu ε bó κηηke keeyaw emom bó. Ε bó dioo ε duηce le κε bó κηηke jay κε, é bó emum egee bó é bó elemte diewe bonyii bò fici gee dilemme ê kentaashe ke bonyii bo mbee le ente. ¹¹ Bokε' bobole κηηke ten keenu bò κηηke kenje ke leη, yaa kunsene mvuηkunsen κε. Ke bó κηηke keegeè mweem kenduun e κε. Bó κηηke ten keeleemè yî keceey e yî fiεε le ficii. ¹² Wee wvù fici lemte lemme ê kentaashe ente κηηke keenu dwee kpwoon mwaan. Ε wvù κηηke ten keeke keetaa fô boom bew bô fô yew ye le ntay. ¹³ Bonyii bò fici lemte ê kentaashe ente ké lemte ntay, κηηke diee di baay fô bikuu bibole, no nu ten se nfan ekume fitele fi bó lese yî Klistu Jisos e.

Fiεε fi kuuke baay fi è nu fi mbee wesebeene le

¹⁴ Me n'yene le é shεete wase caan é me ento en'yen wo le. Geenεn ε me saanke mweem mvun fô wo le wvu le, ¹⁵ é me ne lo è no ndvuyte, é wo ekee no bonyii κηηke keege mweem ente jo yew yî yi Nyo' yî è nu kentaashe ke bonyii bo mbee le bo Nyo' wvù κηηke nshii le. Kentaashe kin nu kfuy bô kenffuy kê jici keceey e. ¹⁶ Fiεε nu dvù ε fi kuuke naa baay. Ε fiεε fin nu fi to shee nu ê kenyile le ekume mbee wesebeene wvù beene jemyi, ε Nyo' ε ge wase beene ε kiεε. Fiεε fin nu le:

Wvù to nu ε duηce ekole kew yî nyam ye wee wvu wum e.

Keyoy ke Yuule to nu ε bense wvù.

Bonceendaa bo Nyo' le to nu ε yen wvù le.

Bó to nu ε fewce ekume wvù ê bitum bicii.

Bonyii to nu ε lese fitele yî ye le woj tfuu.

Bó to nu ε jo wvù ε wvù ben we ley bvukuke le.

4

Ekume bonyii bo n'yeyi le bo mbiaye

¹ Keyoy ke Yuule jemyi lo teyey le è nu ke enu kefew kemew e, é bonyii bomew ecine mbee le eyuuke wase mweem ε è nu ê biyoy bì leele bonyii noo bon'yeyi bo bonceendaa bo dewle le. ² Ε bon'yeyi ban nu ke etoo can bonyii bò ghane buwsee bonyii mbiayte mbiay, ε mvuntelem mvubole ε cife wase κε diewe bó ton ε è nu bô kento. ³ Bó nu ke ekane le fo bonyii etaashì bvujen, bô le fo wee edieè kfuu mweem mvumew κε. Ε mweem mvun nu ε Nyo' to fe le bonyii edieè, ε bonyii bò κηηke mbee bvuu kee keceey dioo diee no nyaa keyoone ê Nyo'. ⁴ Fiεε ficii fi Nyo' to feleε nu ε fíjee, ε fimew yaa nu dvù fi wee etune é wvù fen ε fiisen bô keyoone ê Nyo' κε, ⁵ njefo njeme wvù wvu Nyo' bô bunle nu ε ge wase fí ε no yuule.

3:11 Tay 2:3 **3:15** Efe 1:23; 2:19-22 **3:16** Mat 28:18-19; Mak 16:19; Jon 1:14; Lem 2:33; Efe 1:20-21; Fili 2:6-11; Kolo 1:6, 23; 2Tim 4:17 **4:1** 1:10 **4:1** 2Tim 3:1 **4:3** 1Kol 7:1; Kenj 9:3; Lum 14:2; Kolo 2:21; Ibu 13:9; Lum 14:6; 1Kol 10:30 **4:4** Kenj 1:31; Lem 10:15

Waa lemme wvu Klistu Jisos wvù jee

6 E wo duŋci mweem mvun $\hat{\epsilon}$ boom bo bwee wesebeene le, $\acute{\epsilon}$ wo enù wee lemme wvu Klistu Jisos wvù jee wvù nu ϵ bó ϵ kuuse bô diew Nyo' yì nu ekumε mbee bô n'yeyi wvù jee wvù wo bii wvù le. 7 Fo wo ekeŋke naa lo fiεε keege bô mvumangaan mvu ecici mvù nu se mvù keŋke fiεε keege bô Nyo' ke. Yeyε ekole kuw keecee nce ϵ è nu wvù Nyo' gomte. 8 Keedvumte ndvum yaci ye keŋke ke seW fô wee le. Geenε ϵ keecee ϵ è nu nce wvù Nyo' gomte keŋke seW fô wee le $\hat{\epsilon}$ jé le yicii, njefo fifin keŋke seW yì nshii wvu keseen e, bvuu keŋke yì nshii wvù too le. 9 Njeme wvun nu naa keceey, ϵ è nu njeme wvù nu ϵ kocεn wvù wee ebee wvù le se kemaŋεn. 10 E neε fiεε fi bese famte εdien yì lemme din e njefo bese nu ϵ leke bvufee bvuseεe bvucii yì Nyo' wvù keŋke nshii le. Nyo' nu Mboyse bonyii bocii, efey mvunciim bonyii bô nu ϵ bee wvù le.

11 E yeyi bonyii bô mweem mvun gayte ϵ bó gee mvù. 12 Fo wo ecine $\acute{\epsilon}$ wee ejòò wo ekuse le njefo wo beε wan caan ke. E nù kenfewsεn fô bonyii bo mbee le $\hat{\epsilon}$ je yì wo jemyi jó bô yì nce wo le, noo keŋkoŋεn kè wo keŋke le, noo fitele fi wo lese yì Nyo' le, noo je yì wo geεle ye yo jó ϵ yì yuule le. 13 Nya ekole

kuw keetaanke Nwa' Nyo' $\hat{\epsilon}$ bonyii ya le, ebvuu efewci diew Nyo', eyeyi ten bó egeŋ ebuy seke me ŋke ento. 14 Fo wo elan nnya yo ke. Nnya yin nu yì bó to nyaε $\hat{\epsilon}$ wo seke ŋgoò bocee bikuu bi kentaashε ke bonyii bo mbee le to geεε can yibo yì yo le jemyi $\hat{\epsilon}$ wo we diewe bonyii bo ntum Nyo' le. 15 Nya ekole kuw $\hat{\epsilon}$ mweem mvun, egeè mvù mvunciim ϵ bonyii bocii yene ŋgenfwe wo le. 16 E yenè bô ekole kuw noo bô n'yeyi wo. E jici dvù ntay wvu le no wo gee nonεn, $\acute{\epsilon}$ wo ke eboyse ekole kuw, eboyse ten noo bonyii bô yuuke fiεε fi wo jemyi.

5

Ntefe no Timatio egeè bô bonyii bo mbee le

1 Fo wo ke dioo jemyi fiεε $\hat{\epsilon}$ wee wvu ŋgaywee no wamene lo wvù ke. Geenεn tefe lo wvù ke diewe ico le. E joò cubonyii diewe boom bo bwoo le. 2 E joò ten bokεne bo ŋgaybonyii diewe bobwoo le, ejòò ŋgon bokεne diewe jéme yo le, etaalè bó $\hat{\epsilon}$ je yì yuule le.

No è nulo $\acute{\epsilon}$ kentaashe etaale fô bokε' bo bonkfu le

3 E taalè fô bokε' bo bonkfu le bô è looci nu bô yaa keŋke ke wee wvù taale fô bó le ke. 4 Geenεn, $\acute{\epsilon}$ kpweε ŋkfu keŋke boom, keεε boom bo boom e, $\acute{\epsilon}$ wo cine ϵ bó yaw yeyi keege lemme dibole di mbee

le, wvu ε bó etaale ten fô bobwee bobole κενεε fô bo'icee bobole no bó to taale fô bó le. Fifin nu fiεε ε fi ε kocen ê Nyo' εjise. ⁵ Kpwεε ηkfu wvù looci nu kpwεε ηkfu wvù yaa bvuu κηηke wee wvù taale fô wvù le, nu ε wvù taale κε wase fwe ε è nu yî Nyo' le, bunlee sekecii beele fô Nyo' le entan bô εmvunsheen. ⁶ Geenε, ε kpwεε ηkfu wvù ghane fiew diee ε è nu ekole kew, nu ε wvù ε kpwe κε wase naa no wvù cim bεε λene ê we. ⁷ Ε jemyi mwεεm mvun ê bó, wvu λε fo bonyii ke enε ebaci bó. ⁸ Ε wee nu σε wvù taale fô kfuu diew e, εfey mvunciim fô ye yew e, tu wvù nu ε tun wase nce wvù è nu wvu mbee. Ε didiε gee nu ε dí ε fo ε fey naa lo di wee wvù yaa nu κε wee mbee le.

⁹ Kpwεε ηkfu wvù è nulo ε bó elese diee diew ηgoo bokε' bo bonkfu le bò bó efici bó κηηke keenu wvù nu ε buy wase bilim mbansoocaa, wvù to nu κε kpwεε diemsen mwaan, ¹⁰ ε è nu wvù bó kee lo λε wvù κηηke gee di jee. Fi nu λε: Wvù kuuse boom bew ê je yî jee le, fiisene botolo ê wvù yew, ε wvù ε cukε wase ten bikaa bi bonyii bò è nu bo Nyo' le, ε ficε bonyii bo ηγεω e, ε wvù ε nya ekole kew keegeε lemme di jee ê jé le yicii.

¹¹ Geenε, fo wo ebee keelese bokε' bo bonkfu le bò bεε boom bo caan ηgoo bò bó efici le κε, njefo ε ye yibo ja ε κεω

ε no ηεyte, ε bó emum edaaye ηkawma wvù bó to γεε ê Klistu, emum egomte keekase eγεν ê bolemsε bomew e. ¹² Ε bó ge nonεn, tu bó ε jo wase ηγεω yî bikuu bibole njefo bó nu ε ηgoy wase ηkawma wvubo wvu fwe. ¹³ Ε keebvuu ebise fó nu, ε wo lese bó ηgoo le, ε bó enε enu wase bonyii bò shee laame lo, gbwayte yew bonyii le danjsene. Ε è yaa mεy κε λε bó nu eshee laame lo κε, bó nu ekunsene ten mvunηkunsen, leese dew fô mwεεm mvu bonyii le, jemyi mwεεm mvù bó yaa κηηke keejemyi κε. ¹⁴ Nonεn me ε no nteete bokε' bo bonkfu le bò bεε boom bo caan λε bó ekase eγεν etaashe bvujen bô bolemσε bomew, eboo boom, etaalè fô yéw yibole, fo wee bvuban ke enε ebεε ejim jodvu ebeete bó diee disεebeene. ¹⁵ Me ηgayte nen njefo bonyii bomew bó le nu ε jay wase je ε tu ê keba ke Satan e. ¹⁶ Ε kpwoon wvù è nu wee mbee κηηke bokε' bo bonkfu le ê kfuu dibole, ε wvù nu fici bó, wvu λε fo kentaashe ke bonyii bo mbee le etuule bvujite κε. Ε kí efici wase ε è nu bokε' bo bonkfu le bò looci nu εbonεbon.

Fiεε fi bonyii bo mbee le κηηke keegeε fô bocee kentaashe le

¹⁷ Bocee bikuu bi kentaashe ke bonyii bo mbee le bò lemte nta y nu ε bó κηηke keenyaà n'wvum bô mmawce ε bó nta y, εfey mvunciim bò

fewci ten diew Nyo' bvuu yeyi bonyii. ¹⁸ Bó keŋke keenyaà nonen njefo Nwa' Nyo' gayte le,

“Fo wo esûm diuw nyam seke yí leε egin ke.”

É fí bvuu nu ten le, “Wee lemme keŋke keekēke nlawma we.” ¹⁹ Fo wee ke eyuu eshomse cee ekole ke kentaashε le kemew ê wo, é wo emum ebee wvú le se bonyii ε leem bofεε kenεε botete ε ben jim nsaw wvudvu ke. ²⁰ É è nu wee wvú nu ε mey ke ε no gee kebefε gene dvú, é wo wamen wvú ejise jo bonyii bocii, wvu le keβεse efan.

²¹ Me njemyi fin ê wo fwe dvu Nyo' bô Klistu Jisos noo bonceendaa bô Nyo' nu ε baa le, wo egeè fiεε fí me ŋgayte fin yaa tuu dwen wee mvu ke, egeè fiεε yaa duŋci kejεεy jεεy ke. ²² Fo wo ebuwbuwè keεεε can yî wee le le wvú enù cee ekole ke kentaashε ke bonyii bo mbee le ke. Fo wo elese fiuw can fô kebefε ke wee mvu le ke. Geele ekole kuw ε kí eyuulè.

²³ Fo wo ebvuu ewuu ke ε è nu joo maan ke. É wuù ten fimmbvuum caan nje tee diuw bô no wo mooci ke cemceme baay nen. ²⁴ Bibefε bi bonyii bomew e ké no yen'yi naa baay duŋci le bó nu ε gbwe wase nsaw, ε bi bomew e ké jo naa kefew se yenε. ²⁵ É nu ke lenlen no gee di jee di bonyii bomew e ké

no yen'yi. É dí cim baa yanŋen eyenε, tu ke dí nu ke emεy nyiime ke.

6

Nfwa wvù nu wee mbee eyuukè wee wvù keŋke wvú le

¹ Bonyii bocii bô nu ekuse jo kemmbun ke bvunfaw e keŋke keenyaa n'wvum ê jé le yicii ê bonyii bô keŋke bó. Bó egeè nonen, wvu le fo bonyii ejemyi díew yí befe ekume diee di Nyo' le noo n'yeyi we-sebeene ke. ² Fo bonfaw bô bonyii bô keŋke bó nu bonyii bo mbee le emum ejoð bó ekuse le njefo bó bocii nu boom bo bwee wan e yî Klistu le ke. Bó keŋke keelemte lo fô bó le ntay fesene lo, njefo bonyii bô keŋke sew lemme dibole nu ε è nu bonyii bo mbee le ε bó koonke bó naa ntay.

Bonyii bo n'yeyi le bo mbiay e bô bvukuke bvu len

É yeyi bonyii bô mwεem mvun, teete bó le bó egeè mvú. ³ É wee yeyi n'yeyi mvu jεεy yaa beŋe n'yeyi wvu len wvù wvu Tata wesebeene wvù Jisos Klistu le noo n'yeyi wvù kocine bô nce wvù Nyo' gomte, ⁴ tu mweten bensee ε è nu ye yi εcici yaa kee fiεε ke. Wvuwε wee cemte bô kencem ke bombew bô mvun kicen mvu díew e mvù too bô kendon ke benεen noo diwaa noo díew yí befe noo keebiinene

bonyii kɛŋke ŋkpawwɛ wvù befe, ⁵ noo diuw wvu kumɛɛn ɛntelɛŋ jo bonyii bô nu ɛ bvufee bvubole ɛ lɛmlɛm wase ɛ bó ɛ lase wase keɛɛy e. Bó gee nonɛn kpwaake le fiɛɛ fi Nyo' le nu je mi yì bó nu ke ekuw jó.

⁶ Geenɛn é wee cee nce wvù Nyo' gomte bvuu yuuke njoŋ bô fiɛɛ fi wvù kɛŋke, tu è nu naa bvukuke bvu baay, ⁷ njefo beene to to é woŋ jan cancan, ɛ beene nu ke etu ke jim cancan. ⁸ Nonɛn é beene kɛŋke mwɛɛm mvudien bô ndvù, tu mvumvun nu ɛ kocɛn fô beene le. ⁹ Geenɛn bonyii bô gomte ɛ è nu bvukuke ké ley mmom e, jo é ketam e, mum ley shiee mwɛɛm e nteen mvu keyuŋ e mvù too bô bonɣɛw. ɛ mwɛɛm mvun nu mvù ffûmte bonyii ŋɣɛw e ɛ è yaa nu wvu wɛɛ kɛ. ¹⁰ Dikfuu di mwɛɛm mvù befe le mvunciim san ɛ è nu yì kɛŋkoŋɛn ke bigew e. ɛ nu nje shiee wvu baay wvun wvù bonyii kɛŋke fô bigew e wvù bonyii nteen nu ɛ jay wase je yì mbee wvubole, ɛ bon'yɛ mvuntelem mvubole bô mwɛɛm mvu nsase le nteen.

¹¹ Fô wo le Timatio, wo nu fiuw wee Nyo'. ɛ lewtè lo fiuw mvumvun mwɛɛm. ɛ taalè ɛ è nu keekɛŋke nce wvu teytey noo nce wvù Nyo' gomte. ɛ jici mbee wo le, kɛŋke kɛŋkoŋɛn, kuule shém, kɛŋke tɛn nce wvu nyekɛey.

¹² ɛ diuw bvudiuw bvu mbee le bvù jee, jici nshii wvù mɛy lo wvù bó to tenɛɛ wo keeley wvù le, ɛ wo leem é bonyii nteen fwe bô eben jim nsaw wo, ɛ wo jeme lɛŋ ekumɛ mbee wo.

¹³ Me ɛ mum ɛ no njemyi é wo ɛjise jo Nyo' wvù nyaa nshii é mwɛɛm mvunciim, noo é ɛjise jo Klistu Jisos wvù to leemɛɛ fwe dvu Bontus Baylɛt jeme fiɛɛ fi lɛŋ bô diuw we ekumɛ ekolɛ kew, ¹⁴ ŋgayte lɛ wo egɛɛlè bonci ban, nù sɛ nlom ɛ fiɛɛ yaa nu dvù fi wee ebaci wo yì dvù le egɛn ebuy kefew kè Tata wesebeene wvù Jisos Klistu nu ke ebuynɛn e. ¹⁵ ɛ wvù nu ke ebuynɛn ɛ è nu é kefew ke lɛŋ e, kè è nu ke eduŋɛ Nyo' wvù bó bensee, wvù è mɛy kɛ wvù wvù saake mwɛɛm mvunciim, nu Nfon bonfon noo Tata botata bocii. ¹⁶ ɛ mɛy kɛ wvù maan wvù yaa nulo ekpwe kɛ, ɛ wvù nu é n'yuw wvù è nulo wee saa ebence nceencee fó le kɛ. Wee ke baa yuu yɛn wase wvù le, ɛ kɛ è nulo é wee eyɛn wvù le kɛ. N'wvum nu é wvù, ɛ sa' ye nu yì mɛy lo. Fí enù nonɛn.

¹⁷ ɛ dioo tu é keba ke bonyii bo kpaw e yì woŋ wvun e, è jemyi é bó lɛ fo bó ebenseè ye kɛ. Fo bó eleke bvufee bvubole yì kpaw e wvù nulo ke enɛ eka le kɛ. Bó eleke bvufee ɛ è nu yì Nyo' wvù looci tfuuke lo mwɛɛm mvunciim é beene lɛ beene

eyuuke njonj dvú le. ¹⁸ Bó egeè ε è nu mwεem mvù jee, é kpwaw wvubo enù mwεem mvù jee mvù bó gee. Bó eyene can yibo enyaa nnya yaa taale κε. ¹⁹ Yiyin nu je yì è nulo é bó egεεle ntfu fô bikuu bibole yí ntfuu le diεwε kenffuy kè tεmyi le, wvu le bó ejici nshii wvù looci nu nshii le.

²⁰ Timatio, è jicì κε fiεε fi bó nu ε gεε can yo le. Ε wεmte lo bonjeme bò yaa κεηke κε fiεε keege bô Nyo' noo bonjeme bo mvunjkicεn e bò bonyii kpwaake le è nu bo bvufee le. ²¹ Bonyii bomew nu ε nε wase ε no kuηene mvumvun mwεem, ε nε ε jay je ê keba ke mbee wvubole. Tata ebuw ben bocii.

**Nwa' wvu bokaŋ
bofεε wvù Baul to
saŋεε ê
Timatio
Fiεε fi nu ê Nwa'
Timatio wvu
bokaŋ bofεε wvun
e**

Nwa' wvun nu wvu bokaŋ bofεε wvù Baul to saŋεε fô Timatio le. ε ηwa' wvun e nu ε è baay nu bontefe bô Baul nyaa ê Timatio diεwε wee wvù bô wvù lemte ε wvù fici wvù le. Wvù jemyi baay ekume shém yì kuuleen. Wvù nu ε tefe Timatio le wvù egeñè ke fwe bô lemme diew dî wvù lemte fô Jisos Klistu le bô fitele fimwaan, bô le wvù ejici ke n'yεεyi wvu leŋ wvù wvu saaka wvù jee bô wvu ê moŋkan mo moyvuum e. Wvù teete ten le wvù egeè lemme diew diεwε wee n'yεεyi le bô wee wvù ghane lo fewci diεw Nyo' le ntay naa é wvù cim yene boŋgew nεε, kenεε bonyii cim kicine wvù nεε.

Baul nu ε loocε ε jeme lo ê Timatio le wvù eyenè fô wvù ke enε elese kebo fô “bombew bo keyuŋ e bo εcici le ke” (2:23). Yì mwεεm mvun e mvunciim nu ε wvù ε tamcε Timatio le wvù ejo kenfewsen yì nce wen e.

Bikuu bi mwεεm e ê Nwa' wvun e

1:1-2 Keŋkewce

1:3-2:13 ε Baul nya keyoone ê Nyo' ekume Timatio bvuu yvuwse fitele fiew

2:14-4:5 ε Baul tefe Timatio

4:6-18 ε Baul jeme ekume ekole kew

4:19-22 Kemεse

1 ε nu me wvù Baul, ε me nu waa ntum Klistu Jisos yì ηkoŋ wvù wvu Nyo' le bii ηkawma wvu ekume nshii wvù mey lo wvù nu yì Klistu Jisos e.

2 Me nsaanke ηwa' wvun fô wo le Timatio waa wεm. Wo nu fitele fiem.

Nyo' Ice bô Klistu Jisos wvù Tata wesebeene ebuw wo, ecam shen fô wo le, enya wo bô nyεkeey.

ε Baul nya keyoone ê Nyo' ekume Timatio bvuu yvuwse fitele fiew

3 Me ηké ηkumyi wo sekecii ê bunle yem e no nyaa ke ε è nu keyoone ê Nyo' wvù me nlemte wvù le ε fiεε yaa saake me fô fitele le ke no bo'icem to lemte. 4 Me ηké ηkumyi ten misem yì wo to shiwse seke bee wo to gawsene, ε jeŋ no yuu me entaŋ bô εmvunsheen le me mbee en'yen wo le, wvu le fitele fiem eyiŋsen bô njoŋ. 5 Me ηké no ηkumyi ten mbee wo wvu keceey wvù wo keŋke. Mbee wvun to yaw bwee bwoo wvù Loys bô bwoo wvù Yunis no keŋke, ε me ηkee se kemaŋen le è nu wvù wvù wo keŋke keseen. 6 ε nεε fiεε fi me ηgomte keentamcε wo le wo ekase ekamse yì nnya Nyo'

yì nu yî yo le, efieè yî dvú le diewe nguy e. Nnya yin nu yì wo to kenke seke me nto ngelée can yem yî yo le. ⁷ E keè le Nyo' to baa nya keyoy ê beene ε è nu kè egee ε beene kenke nfan ke. Wvú to nya ε è nu keyoy ke mvungay e bô ke kenkonen e noo kè nulo ege é beene ekeè keekemsene bô bikuu bisεbeene.

⁸ Nonen, fo wo ewuumenè keejemyi ê bonyii bomew ekumε Tata wesebeene kenεε ekumε me wvú lemte ncaw nje ye ke. Geenen é joð ten wo ngew yî saaka wvú jee wvun e bô mvungay mvú Nyo' nya é wo le. ⁹ Nyo' nu wvú to boysεε beene, tee beene le beene enu bonyii bô è nu bew. Ke wvú to ge fifin ε è nu nje lemme dimew di beene to gee ke. E to nu nje kenseyse kew fô beene le, bô mbuwma we wvú wvú to buwεε beene dvú fele yî Klistu Jisos e ε è beε naa lo ε won se ke kew. ¹⁰ Keseen nu ε bó ε dunce wase mbuwma wvudvu ê beene no Mboyse wesebeene wvú Klistu Jisos nu ε to wase. Wvú nu ε ngoy mvungay mvu kpwe le, ε dunce nshii wvú mey lo endan, bô le ke wee beε ke ebvuu ekpwe ke. E wvú ge mvú ε buy endan ε è nu bô saaka wvú jee. ¹¹ E nu saaka wvú jee wvudvu wvun wvú Nyo' nu ε baa me le me enú wee nfewce bô waa ntum Klistu noo wee n'yeyi wvudvu. ¹² E nu nje fifin

wvú me n'yene ngew wvú me n'yene wvun nen. Geenen ke me η'wuumene ke, njefo me ηkee wee wvú me nu ε nlese fitele yî ye le. E me ηkee lo se kemaηen le wvú nulo etaale ke fô fiεε fi me nu ε nya can ye le fin e,* egen buy diuu di fokemεse le. ¹³ E bii ke tweη n'yeyi wvú è nu wvu leη wvú me nto n'yeyεε wo dvú. No wo bii dvú nonen eleesè ke fitele ε è nu yî Klistu le, kenke kenkonen fô bonyii le kè è nu ke Klistu Jisos e. ¹⁴ E jici n'yeyi wvu kecεy e wvú bó to nyaε can yo le. E jici bô mvungay mvu Keyoy ke Yuule le kè nu yî yese beene le.

¹⁵ Wo kee lo le bonyii bocii bo ê keba kè Esia le to nu ε lan wase me. E ηgoo yibole nu Figelus bô 'Emogenes. ¹⁶ Me nleke le Tata ecam shen fô yew Onesifolus e. Wvú to ké no gee naa bokaη e bokaη e ε shém yem leetene. Wvú to baa wuume ne me nje ncaw wvú me nu wvú le ke. ¹⁷ E nu seke wvú to feσεε Lum jan, wvú to nu ε looce gom lo me ke ghan yen me le. ¹⁸ Me mbunlee le Tata ege é ke edioo enu diuu di fokemεse, é Tata ecam shen fô wvú le. Wo looci kee naa lemme dicii di wvú to lemεε fô me le é kelaante kè Efesus e.

2

No è nulo é Timatio ediuu yî fiεε fi Nyo' le

1:7 Lum 8:15 **1:8** 2:9; Lum 1:16 **1:9** Efε 2:8-9; Tay 3:5 **1:10** Jon 1:14; Tay 3:6; 1Kol 15:20, 55, 57; Ibu 2:14-15 **1:11** 1Tim 2:7 * **1:12** Kenεε le, "... wvú nulo etaale ke fô fiεε fi wvú nu ε nya can yem e fin e", **1:13** 1:5; 1Tim 1:10 **1:14** 1Tim 6:20 **1:15** 4:16 **1:16** 4:19

¹ Timatio waa wem, è dioo tu fô wo, è leemè ke temyi bô mvunḡay mvù Klistu Jisos nu ε buw wo dvù. ² Ε joð ten fiεε fi wo ké no yuuke ε me njemyi fwe dvu bonyii nteen leesè can bonyii bo len e bô nulo ke eyeyi ten bonyii bomew dvù. ³ Ε joð ten wo ηγεω diewe wee jem wvu len wvu Klistu Jisos e. ⁴ Ke wee jem ke dioo nu yî lemme diew e bvuu no leese ekole fô mwεem mvu bonyii bo ncew e ke, njefo fiεε fi wvù taale yî dvù le nu keege fiεε fi cee ekole we shieele. ⁵ Ε è nu ke lenlen no ke wee wvù lewte kenlewte nulo ke elewte eso fiεε, se wvù lewte bii bonci bo kenlewte le ke. ⁶ Wee weε wvù lemte ten ntay nu wvù kenke keeyaw emom fiεε ηgoo mwεem mvù wvù to jewyεε le. ⁷ Ε kpawci ekume mwεem mvù me njemyi mvun é Tata ege é wo ekiεε mvù mvunciim.

⁸ Ε kumyi Jisos Klistu. Wvù to nu ε buy yî kpwe le. Wvù to nu wee wvu ê kfuu di Nfon Dawe le. Ε nu wvù wvù me nfewci ekume wvù ê saaka wem wvù jee le. ⁹ Ε nu nje saaka wvù jee wvun wvù me n'yene ηγεω, nu yî boncaw e diewe coon e. Geenεn, naa no me ncim nu yî boncaw e nonεn nu ε ke diew Nyo' nu yî boncaw e ke. ¹⁰ No fi nu nonεn, me ε mum ε no ηkuule shém yî fiεε ficii le nje bonyii bô Nyo' nu ε caw, wvu le bó ten ke ekenke mboyma

yî Klistu Jisos e bô bvukuke bvù mey lo. ¹¹ Njeme wvun nu naa keceey, wvù nu le: Ε beene nu ε taashε ε kpwe beene ε bó, ε beene ke ecee ten beene ε bó. ¹² Ε beene kuule shém, ε beene ke esaake bvunfon beene ε bó. Ε beene ma lo wvù, ε wvù ke ema ten beene. ¹³ Ε beene nu se beene leeme yî diew yesebeene le, ε wvù emey ke leeme yî diew ye le, njefo ke è nulo é wvù etun ekole kew ke.

Wee lemme wvù Nyo' nu ε bee

¹⁴ Tamce bó bô mwεem mvun, ebvuu ejeme é bó fwe dvu Nyo' le bó elu bô mvunḡicεn mvu ekume diew. Ke mvù yaa fii wee ke. Mvù beete ke lo bô bonyii bô yeke mvù. ¹⁵ Ε momtè ntay keedunḡci ekole kuw ê Nyo' ejise diewe wee wvù Nyo' yene le è nu wvu len e. Ε nù wee lemme wvù yaa kenke ke fiεε fi wvù ewuumene yî dvù le, noo wvù jici keceey ke diew Nyo' le ê je yi len e. ¹⁶ Ε wεmtè lo bonjeme bô yaa kenke ke fiεε keege bô Nyo', njefo bonjeme bodvu nu ege é bonyii ecee ke ε è nu nce wvù yaa nu ke wvù Nyo' gomte gene dvù fwe. ¹⁷ Bon'yeyi bobole bodvu nen'yi no nu ke diewe kenkokεn kè diee ye wee gheḡke gene dvù le. Ngoo bonyii bô yeyi n'yeyi

wvudvu wvun nu 'Imenayus bô Filitus. ¹⁸ Bó nu ε cine wase je keceey e no bó leeme le mbuy wvu yî kpwe le nu ε jo wase bvudvuu. Ε διοο ge nonen, ε befε bô mbee bonyii bomew. ¹⁹ Geenεn, kenffuy kè è lese Nyo' nu kè temyi, ε kí leeme ke fó. Kenffuy kin nu ε Nyo' ε san nciise we yî dvú le ε wvú nu le, "Tata kee bonyii bô è nu bew," noo le, "Wee tfuu wvù bene diee di Tata le, keηke keecinε gee di befε le."

²⁰ Yew wee wvu baay ké διοο nu ε shúw bô ηkáa noo mvunjom mvù nu dvú saa nu ke mwεem mvù bó kene bô ketwaa ke bigew e kè yeεle keηεε kè baa ke. Mvumew ké no nu ten mvù bó kene bô bite noo mvù bó kene bô mbom. Mwεem mvun ké no nu ε mvumew nu mvù keηke lemme di kuuke, ε mvumew nu mvù keηke ke lo lemme di ncew. ²¹ Nonen, é wee bvushii can ye fô mwεem mvù keηke ke lo lemme di ncew e, tu wvú nu enu wase diεwe fiεε fi yew fi è nulo é bó ejoo gee lemme di kuuke dvú. Wvú nu enu wase wee wvù Nyo' nu ε ge le è nu wee wen. Ε wvú nu wase wee wvù ceyte lo cee ekole we le wvú ejoo wen gee lemme diεw di jee dvú sekecii. ²² Nonen, è lewtè lo fiuw nce nnyen wvù keghan ké no keηke le. Ε taalè fiuw ε è nu keece nce wvu teyey bó kekeηke mbee noo keηkonen bô nce wvu nyεkeey no bonyii bô tenε ten

diee di Tata le bô mvuntelem mvubole mvù yuule gee. ²³ Fo wo ekeηkè naa lo fiεε keege bô bombew bo keyun e bo εcici ke, njefo bó ké no too ke ε è nu bô diwaa. ²⁴ Ε wee lemme wvù wvu Tata yaa keηke keewaale bô bonyii ke. Wvú keηke keekeηke ε è nu fitele fi jee fô wee le tfuu, nù wee wvù kee keeyεyi bonyii, keε ten keekuu shém bô bonyii. ²⁵ Wvú ké no nεci fiεε bô nyεkeey é bonyii bô kicine wvú. Wvú ké no nεci nonen bô ηkpwawce wvu le è nelo é Nyo' efi bó é bó ekumen mvuntelem mvubole ekase ekee fiεε fi keceey, ²⁶ emum etee bvufee bvubole jim, elewte ebuy é ketam ke dεwle le kè wvú nu ε koo bó jó le bó egeε ε è nu fiεε fi wvú koonke le.

3

¹ Ε keè le, è nu ke edioo enu ediuw yo fokemεse le, é mwεem mvù temyi ekooyi baay. ² Bonyii nu ke enε ekoonke ke wase ε è nu bikuu bibole, koonke bigew, bensee ye, dunçi ye, jemyi díεw yî befε ekumε bonyii bomew. Ke bó yaa nu ke ebvuu eyuuke bobwee bobole bô bo'icee bobole ke, yaa nyaa ke lo keyoone yî fiεε le, yaa keηke lo gee di yuule ke. ³ Ke bó nu ke ekeηke shen fô bonyii le ke, yaa leεshi ten bojay bo bonyii le ke. Bó nu ke ebeete bô εdiee ε bonyii, yaa nu ke lo é bó ejice ε yibole ke. Bó nu ke ekeηke

gee di bemte, yaa koonke fiε fi jee κε. ⁴ Bó nu ke ekuule mvunaj yí bonyii le, cee nce wvu ncεwncεw, nu ε bó ε yin̄sen bô kencake ye. Bó nu ke ekuonke κε ε è nu keediee bikuu bibole εfey keekoonke ε è nu Nyo'. ⁵ Bó nu ke edun̄ci le bó leeme yí fiεε fi Nyo' le, geen̄en bvuu tune mvun̄gay mvu fiεε fi Nyo' le fidvu. ε wεmtè lo kfuu boba bonyii. ⁶ Bonyii ban bomew nu bò ghane leyte yéw bonyii le soo bokεnε bò wεεyi bò bibefe nu ε yike wase bó, bó ε no jeen̄ke bii κε wase ε è nu shiee mwεem mvumew e. ⁷ Boban bokεnε nu bò ké no shee κε yeke n'yεεyi sekeci, geen̄en yaa nulo ke eyuu ekiεε fiεε fi è nu fi keceey κε. ⁸ No Janis bô Jambles to kicine Muses, nu κε len̄len̄ no bonyii ban kicine keceey κε Nyo' le. ε nu bonyii ε bvufee bvubole ε lem̄lem̄ wase, ε fitele fi bó duu le bó nu ε lese yí Klistu le nu mbiay. ⁹ Geen̄en κε bó nu ke ege non̄en egen̄ ebuy ncejole κε, njefo keyun̄ kebole nu ke ebuy κε ten̄ endan fô bonyii bocii le no ke Janis bô Jambles e to buyεε.

ε Baul tefe Timatio le wvú eleeme κε yí fiεε fi bó yεεyεε wvú dvú le

¹⁰ Geen̄en Timatio, wo kee wase ekumε n'yεεyi wεm bô nce wεm noo fiεε fi me nleke bvufee yí dvú le. Wo kee

ten̄ ekumε fitele fi me nlese yí Nyo' le bô shém̄ yí me nké no nkūule, noo ken̄kon̄en̄ kè me nkεn̄ke fô bonyii le, bô no me nké no momte yí fiεε ficii le n̄gene fwe. ¹¹ Wo kee ten̄ bikaa bì bonyii to bone ê me ejim noo bon̄gew bem. Wo kee mwεem mvù to kooyεε bô me Antiok bô Ikonium noo Lista. Wo kee kfuu bikaa bì bonyii to bone ê me ejim. Geen̄en yí bon̄gew ban e bocii nu ε Tata to boyse κε me. ¹² Fí nu lo keceey le wee tfuu wvù gomte kecee nce wvù Nyo' gomte diwε wee wvù nu ε taashε wase bô Klistu Jisos nu ε bó nu ke ebone κε bikaa ê wvú ejim. ¹³ ε bonyii bô buwyi mwεem bô bonyii bo ken̄εema le, nu ε gee dibole nu ke efoo κε gene lo no bó leεle bonyii bomew leεle ten̄ bikuu bibole. ¹⁴ Geen̄en, fô wo le, è leemè κε ε è nu yí fiεε fi bó nu ε yεεyi wo dvú wo ε bee fí le bô fitele fiuw ficii. ε leemè yí dvú le njefo wo kee bonyii bô yεεyεε wo dvú. ¹⁵ Wo to kew no kee mwεem mvù bó san̄ ê N̄wa' Nyo' le beε naa wan caan e. Mwεem mvun nu mvù nulo etefe wo é wo ke eken̄ke mboyma fele yí fitele fi wo lese yí Klistu Jisos e. ¹⁶ Fiεε ficii fi bó san̄ ê N̄wa' Nyo' le nu ε bvufee bvudvu nε fô Nyo' le. ε fí fici keeyεεyi bonyii dvú, dun̄ci bojay, n̄ci bonyii, yεεyi bonyii bô nce wvu teytoy, ¹⁷ wvu le wee

3:5 Mat 7:15, 21; Lum 2:19-20; Tay 1:16
3:6 Tay 1:11
3:8 Ksm 7:11, 22; 8:3, 14; 1Tim 6:4-5
3:10 Lum 16:24; 1Tim 1:5
3:11 Lem 13:50; 14:5; 14:19; Mben 34:19; 2Kol 11:23-29
3:12 Mat 16:24; Jon 15:20; Lem 14:22; 1Tes 3:3
3:14 2:2; 1Tim 1:10
3:15 Jon 5:39; Lum 15:4; 1Tim 4:13; 2Bi 1:21
3:17 2:21

wvù è nu wee Nyo' enù ε wvù
ε kpwεntεn, κερηκε fιεε ficii
keegee lemme di jee dicii dvù.

4

*Ε Baul tefe Timatio λε wvù
egeè lemme diew ntaγ*

¹ Me njemyi fin ê wo fwe
dvu Nyo' bô Klistu Jisos wvù
nu ke esaw bonyii bô bεε dvù
bô bô kpweκεn wase. Ε me
njemyi nje mbyuνen we wvù
wvù nu ke ebyuνen noo nje
bvunfon bwew ηgayte λε, ² è
fewci diεw Nyo'. Ε fewci
κε gene dvù, κενεε è nu ke-
few ke λεη κενεε è baa nu ke
λεη. Ε duηci bojay bo bonyii
le, saakè bó, yvuwsè mvun-
telem mvubole bô nyεkeey
noo n'yεεyi wo. ³ Ε keè λε
kefew too lo kè bonyii yaa bεε
ke eleeme yì n'yεεyi wvu λεη e
κε. Bitem bibole nu ke efuu
keeyuuke wase ε è nu fιεε
fimew jεεy. Ε bó emum egom
ε è nu bonyii bo n'yεεyi le bô
nu eyεεyi wase ε è nu fιεε fi bó
kooηke keeyuuke. ⁴ Bó nu ke
ecinε keeyuuke fιεε fi keceεy
e, ebvuyte wase gene ε è nu
ê mvumaηgaan e. ⁵ Geenεn,
fô wo le, è lewsè ekole kuw
teyey sekecii, kuulè shém yì
boηgew e, egeè lemme di wee
wvù ghane lo fewci diεw Nyo'
le. Ε geè lemme diuw dicii
ntay.

⁶ Fô me le nu ε me nu wase
keseen diεwε mbvuum e, ε
kefew kocine wase kè bó nu
ejo me ege dvù diεwε no bó

ke fuu mbvuum yì ketan ke
ncese le. Kefew kè me nu
εηκfulε nu ε kocεn wase. ⁷ Me
nu ε ndiu wase bvudiuw bvù
jee yì fιεε fi Nyo' le, ε nlewte
kenlewte ε meσε, ε njice mbee
wεm e ε meγ yì dvù le. ⁸ Ε κew
yì keseen e nu ε bó ε γεε wase
kefo kem ke bvunfon e kè è
nu ke nce wvu teyey e. Kefo
kin nu kè Tata wvù nu wee
wvù saake bonsaw teyey nu
ke ebon ê me εfa yì diuu di
fokemεse le. Ke wvù nu ke
ebon κε ε è nu kem maη κε.
Wvù nu ke ebon ten ke bonyii
bocii bô kooηke λε wvù ekase
eto le.

*Ε Baul see no mwεem nu ê
keba kew e*

⁹ Timatio, momε naa ntaγ
keeyanσen eto cekey ê me le.
¹⁰ Ε keè λε Demas nu ε koη
wase woη wvu keseen wvun,
ε lan me ε γεν Tesalonika.
Klesens nu ε γεν Galeshia,
Taytus ε γεν Dalmatia. ¹¹ Ε
mey κε Luk wvù emben wvù
nu bee wvù. Seke wo too,
jo Mak ε ben ε wvù no too.
Wvù nulo efici me baay yì
lemme le. ¹² Tikikus nu ε me
ε ntum wvù Efesus. ¹³ Seke
wo too, jo kekum kem ke baay
kè me nto ηγεκεε yew dvu
Kabus ê kelaante kè Towas
e. Ε toò ten bô boηwa' bem,
εfey mvunciim bô bó fe bô
jéw nyam. ¹⁴ Aleksanda wvù
tfuyte elame nu ε ge ηgew bô
me ε è yaa nu wvu wεε κε.
Tata nu ke elaw wvù yì gee
diew e. ¹⁵ Ε γεnè ten ben ε

wvú. Wvú kicine saaka wvù beene fewci naa lo baay. ¹⁶ Yí nsaw wem e nu ε diuu di fwe ði me nto nleemεε ê keβεη ke nsaw e nu ε wee to baa leem lo ê me εjim κε. Bonyii bocii to nu ε lewte me. Fo Nyo' esaw bó yí fifiε le κε. ¹⁷ Geenεn, Tata to nu ε leem ê me εjim, nya me bô mvunḡgay keen-fewce saaka wvù jee ntay wvu ε bonyii bô yaa nu κε Bojuu eyuw saaka wvudvu. Nonεn wvú to nu ε bvuse me diuw bvule le. ¹⁸ Tata nu ke ebvuuse κε me can fiεε fi befe le ficii, ke eghan elese me bvunfon bwew bvú fowe le yí nyεkeey e. Beene etumtè monḡkum mew sekecii se ηka. Fí enù nonεn.

Bonḡayma

¹⁹ Gayε Blisilia bô Akpwila le enya ê me. Gayε tεn yew Onesifolus e. ²⁰ Elastus to nu ε shεε Kolεn, ε Toofimus nu ε me nto ncinε wvú le Miletus ε wvú cεmte. ²¹ Momε naa ntay keeto é kefew ke nffum wvù tεmyi le se κεw. Yubulus ciinse ηgayma ê wo. Budens bô Linus noo Klawdia bô boom bo bwee wesebeene le bocii yí Klistu le ciinse tεn ηgayma. ²² Me nεke le Tata etaalè fô keyoy kuw e. Wvú ebuw ben bocii.

**Nwa' wvù Baul to
san̄εε ê
Taytus
Fiεε fi nu ê Nwa'
Taytus wvun e**

Nwa' wvun to san̄ Baul fô cuwee mvu le ε bó tenje le Taytus. Taytus to nu wee ketum kemew kè yaa nu ke ke Bojuu le, ε wvú to cinε nce won̄ wvubole ban̄ke no nu wee mbee wvu Klistu. Wvú to lemte bô Baul, nu wee wvú fici wvú yî lemme diew di diew Nyo' le. Baul to san̄ nwa' wvun fô cuwee wvun e ε wvú nu won̄ wvú Klet e. Wvú to nu jó ε Baul ε cinε wvú le le wvú eshεε efici jó taale no lemme di kentaashe ke bonyii bo mbee le gene.

Baul nu ε tamce Taytus ekumε kenje kè bonyii bô nu bikuu bi kentaashe ke bonyii bo mbee le ken̄ke keek̄en̄ke. Wvú to jemyi ê wvú no wvú to yene ε bonyii bo Klet nteen ken̄ke kenje ε è nu kè befe. Fiεε fi bii fó nu ε wvú teete Taytus no è nulo ε wvú eyεeyi bonyii jεey jεey ê kentaashe ke bonyii bo mbee le.

Bikuu bi mwεem e ê Nwa' wvun e

1:1-4 Ken̄kewce

1:5-16 Ekumε Bikuu bi kentaashe ke bonyii bo mbee le

2:1-15 Ekumε gee di bonyii jεey jεey eken̄kè ente jo

kentaashe ke bonyii bo mbee le

3:1-11 ε Baul tefe Taytus

3:12-15 Kemese

¹ ε nu me wvù Baul, ε me nu waa lemme Nyo' noo waa ntum Jisos Klistu. Lemme diem nu keengee ε mbee bonyii bô Nyo' nu ε caw gene fwe, bô le bó ekeè fiεε fi keceey fi bii nce wvú è nu wvú Nyo' gomte le, ² emum etaalè fwe yî nshii wvú mey lo wvú Nyo' wvú nulo saa mbiay mbiay to kawεε ε won̄ se ke kew e. ³ Kefew ke len̄ to nu ε dioo kocen, ε wvú mum dun̄ce diew ye endan fele yî diew ye yî me nfewci le, ε è to nya Nyo' wvú Mboyse wesebeene mvun̄gay mvudvu ê me le me enfewci.

⁴ Me nsaan̄ke nwa' wvun fô wo le Taytus. Wo nu waa wem wvu keceey yî mbee wvú è nu wesebeene bocii le. Nyo' Ice bô Klistu Jisos wvú Mboyse wesebeene ebuw wo, enya wo bô nyεkeey.

Lemme di Taytus to shεεεε Klet keege

⁵ Shiee wvú me nto ncin'yεε wo le Klet to nu le wo eshεε enele mwεem mvù nu ε leml̄em, ebvuu egeε bocee bintaashe bi bonyii bo mbee le bilaante le bicii ê je yî me nto ndun̄ceε ê wo le. ⁶ Wee keenu cee kentaashe nu ε wvú ken̄ke keenu wee wvú yaa ken̄ke ke fiεε fi bó ebaci wvú yî dvú le ke. Wvú ken̄ke keenu dwee kpwoon mwaan̄,

ε boom bew nu bonyii bo mbee le, ε ε̄ yaa nu bò bonyii yene le bó ghanghanje lo kenεε temyi bikuu κε. ⁷ No cee εkolε ke kentaashe le nu wee lemme Nyo', tu κε wvú kenke keekenke fiε fi bó ebaci wvú yî dvú le κε. Ke wvú kenke keedunji ye kenεε kenke shém yî ton'yεen kenεε nu wvú wuu mbvuum ε mó koole κε. Ke wvú kenke keenu wvù wamene bonyii kenεε wvù kuunke κε ε̄ è nu σεw κε. ⁸ Wvú kenke keenu wvù fiisene bonyii bo ghane le, koonke fiε fi è nu fi jee, gee mwεem bó bvufee, kenke nce wvu teyey, kenke nce wvù yuule, kee keejice ye ye le. ⁹ Wvú kenke keenu wvù jici n'yεeyi wvù è nu wvu leη wvù bó yεeyi wvú dvú ntay, wvu le wvù enyaa ntefe ê bonyii bii ε̄ è nu n'yεeyi wvù è nu wvu leη e, ebvuu etooshi ten bonyii bò kicine n'yεeyi wvudvu.

Bó ecilè n'yεeyi bonyii bo mbiaye

¹⁰ Me njemyi nen njefo bonyii nu dvú nteen bò temyi bikuu, bò jemyi díew yi εcici, leele bonyii, efey mvunciim ηgoo bonyii ba bò leeme κε le bó kenke keetfuuse bonyii yew. ¹¹ Boban nu bonyii bò bó eban lo dew yibo, njefo bó ghane bvunse yéw bonyii yicii no bó yεeyi mwεem mvù bó yaa kenke keeyεeyi κε. Ε bó gee nonen ε̄ è nu nje bigew bi εcici bì bó kuunke. ¹² Bonyii

ban nu ε wee wvubo mvu kebεε wvù bó duu lē è nu wee ntum Nyo' wvubo to jeme wase ekumε bó gayte le, “Bonyii bo Klet ké no nu bonyii bo mbiay e sekecii. Bó nu lo nyám yi ηkpwaante yî befe, nu biwelencooy bì wuwte κε ε̄ è nu mwεem mvudien.” ¹³ Njeme wvudvu wvun ekumε bó nu lo kecεy. Nonen è looci tooshi lo bó dew yibole, wvu le bó ekenke mbee ε̄ è nu wvu leη, ¹⁴ efey fo bó enya bikuu bibole eyuuke ε̄ è nu mvumanjaan mvu Bojuu le, kenεε mwεem mvù bonyii bò nu ε tun mwεem mvu kecεy mvù Nyo' gayte le bonyii ebii dvú le. ¹⁵ Bonyii dioo kenke mvuntelem mvù yuule, ε mwεem mvunciim no yuule fô bó le. Geenεn, bó dioo kenke mvuntelem mvù yiile σε bó kenke mbee, fiεε saa enu dvú fi yuule fô bó le κε, njefo bonkpawace bobole bó je yî mvuntelem mvubole nu jó, nu ε befe wase. ¹⁶ Boba bonyii duu lē bó kee Nyo', geenεn ε̄ gee dibole kaa dunji le bó nu ε ma lo Nyo'. Nce wvubo nyene baay, ε bó temyi bikuu. Ke bó nu bonyii bò nulo ege naa lo fiεε fi jee κε.

2

Bon'yεeyi ekumε kenje kè jee

¹ Fô wo le Taytus, fiuw nu ε wo kenke keeyεeyi bonyii ε

è nu bô mwεεm mvù cem-sene ê n'yεεyi wvu leη e. ² ε teetè bolemse bô nu wase ηgaybonyii le bó ejici ye yibole yî fiεε le ficii, keηkè n'wvum fô bikuu bibole, geè mwεεm diεwε bonyii bô keηke bvufee le, keηkè mbee ε è nu wvu leη, keηkè keηkoηen ε è nu ke leη, kuulè shém yî bonjεw e bocii.

³ ε teetè ten bokεne bô nu wase ηgaybonyii le bó ekeηkè keηge ε è nu kè duηci n'wvum fô Nyo' le. Fo bó ekunsenè mvuηkunsen ke. Fo bó enù bonfaw bo mbvuum e ke. Bó eyεεyi bonyii ε è nu bô mwεεm mvù jee.

⁴ Nonen, é bó emum eteete ηgon bokεne no è nulo é bó ekoηke bole' bobole noo boom bobole, ⁵ bvuu geè mwεεm diεwε bonyii bô keηke bvufee le, ceè nce wvù yuule, tawtenè yéw yibole, keηkè mvuntelem mvù jee fô bonyii le, yuukè bole' bobole. Nonen, wee saa ebvuu enu dvù wvù nulo ejeme diεw yî befε ekumε diεw Nyo' ke.

⁶ ε nu ke leηleη no wo nu ejemyi ê cubonyii le bó keηke keegeè mwεεm diεwε bonyii bô keηke bvufee le. ⁷ ε duηci keηge kè jee yî fiεε ficii fi wo gee le, wvu le bonyii eyenè beηene. Seke wo yεεyi bonyii bô fiεε, ε wo lese fitele fiuw ficii yî dvù le, no yεεyi bô shiee, ⁸ ε njeme wo nu wvu leη wvù è nulo wee saa ekeηke fiεε fi befε keejeme

ente jodvu ke. Nonen, é bonyii bô kicine beene ewuumen njefo ke bó keηke fiεε fi befε keejeme ekumε beene ke.

⁹ ε teetè bonfaw le bó enya bikuu bibole ê bonyii bô keηke bó, egeè fiεε ficii no bó gomte le bó egeè. Fo bó etfusè fiεε dew yibole ke. ¹⁰ Fo bó esoonkè mwεεm mvubole ke. Bó keηke keeduηci lo ê jé le yicii le bó nu bonyii bo keceey e. ε bó gee nonen yî fiεε ficii le, é bonyii emum eyene n'yεεyi wvu ekumε Nyo' wvù Mboyse wesebeene le, le è nu fiεε ε fi keηke njon.

¹¹ ε yεεyi bó nonen, njefo mbuwma Nyo' keeboyse bonyii nu ε to wase wvu le è nelo é bonyii bocii ke eboy. ¹² Mbuwma wvun yεεyi beene le beene ecine nce wvù yaa nu ke wvù Nyo' gomte le, bô le fo beene ekeηke shiee wvu baay yî mwεεm mvu yî nshe le ke. Le beene eceè bô bvufee bvuseεbeene fô bvucii, ceè nce wvu teytey noo nce wvù Nyo' gomte yî wonj wvun e.

¹³ Beene eceè nonen, ceyte bvujonke bvù beene taale fwe yî dvù le bvù nu ke ebuynen, bvù è nu bvukuke bvu Nyo' wesebeene wvu baay wvù è nu Mboyse wvù Jisos Klistu le. ¹⁴ Wvù to nu ε nya ekole kew nje yese beene keesum beene yî bibefε le bicii, keege é beene eyuule, nu bonyii bew bô keηke shiee wvu baay

keegee gee di jee.

¹⁵ Mvun nu mwεem mvù wo κηηke keeyεεyi bonyii dvú. Ε teetè bó, duηçi bojay bobole bô mvunγay mvunciim mvù wo κηηke. Fo wo ebee é wee ejin wo κε.

3

No è nulo é gee di bonyii bo mbee le enù

¹ Ε tamçi bonyii bo mbee le ε bó eyuukè bonyii bò saake wonη bô bô κηηke mvunγay ê bó we le. Bó egeè fiεε fi bó gayte, enù ε bó ε seyse keegee fiεε ficii fi è nu fi ληη. ² Fo bó ejemyi fiεε fi befe εκumε wee κε. Fo bó ewaalè diwaa κε. Bó enù wεε, joo bikuu bibole fokuse fwe dvu bonyii bocii. ³ Ε kumyi λε beene tεn to shee gee keyuη, tεmyi bikuu, jayte je. Beene to nu bonfaw bo mwεem e jεy jεy mvù ye yesebeene to koonke, bvuu diee bikuu bisεεbeene. Beene to cee nce wesebeene κηηke κε ε è nu mvuntelem mvù befe bô kendonη ke benεεn, ε bonyii bane beene ε beene bane tεn bonyii.

⁴ Geenεn, ε Nyo' wvù Mboyse wesebeene ke dioo duηçe fitele fiew fi jee bô κηηκονηen kew fô beene le, ⁵ mum boyse beene. Ke wvù to boyse beene nje fiεε fimew fi ληη fi beene to gee κε. Wvù to boyse nje shen ye fele yî ncuke wvù wvù to

cukεε beene ε beene κηηke mboo wvu fwε le, ε Keyoy ke Yuule kumεn beene ε beene no nu bonyii bo bofε κηηke nshii wvu fwε. ⁶ Keyoy ke Yuule kin nu ε wvù to loocε tfuw lo yî yese beene le fele yî Jisos Klistu wvù Mboyse wesebeene le. ⁷ Wvù to ge nonεn wvu λε wen ebuw lo beene, ejo beene λε beene nu σε jay, emum enu bondiela bew taale fwe keeke eκηηke nshii wvù mεy lo. ⁸ Njeme wvù me njeme wvun nu naa lo kecεy.

Me nshieele naa λε wo ejemyi ciise lo mwεem mvun ê bonyii, wvu λε bonyii bò nu ε bee Nyo' le eyεn λε bó enya bikuu bibole keegee gee di jee. Mvun nu naa mwεem mvù jee baay, ε mvù too bô σεw fô bonyii le bocii. ⁹ Geenεn, è wεmtè bombew bo keyuη e, bô ediee ε bo'icee dikfuu yò bonyii ke she taanke. Ε wεmtè tεn mvunκicεn bô diwaa di εκumε bonci bo Bojuu le. Ke mvumvun mwεem κηηke naa lo σεw κε. Ε nu mwεem mvu εcici. ¹⁰ Ε wee nu dvú wvù too bô κηηγawsεn, é wo jeme ê wvù. Ε wo jeme ê wvù kan mwaanη ε buy bokanη bofεε σε wvù lu, é wo cinε je ye le. ¹¹ Ε keè λε wvuwε wee nu ε wvù ε cinε wase je yi ληη e ε no bvuyte lo, ε nce we nu wvu kebefε, ε wvù ε lese wase εκole kew ηgew e.

3:1 Lum 13:1-7; 1Bi 1:13-17 **3:3** 1Kol 6:11; Efe 5:8 **3:4** 1:3; 2:10-11; 1Tim 1:1; 2:3; 4:10; Tay 3:6 **3:5** Jon 3:5; Lum 6:4; Efe 2:8-9; 5:26; 2Tim 1:9; 1Bi 1:3 **3:6** Lum 8:9-16; 1Kol 6:11; Gal 5:25; 2:13; Fili 3:20; 2Tim 1:10; Tay 3:4; 2Bi 1:11; 1Jon 4:14 **3:7** Lum 3:24 **3:9** 1:10-16 **3:9** 1:14; 1Tim 1:4 **3:10** Mat 18:15-17 **3:12** Kolo 4:7-8

*Njeme bô bonḡayma bo
fokemεse*

¹² Me nu ηke enciinse Atemas kenεε Tikikus fô wo le. Wvú ke dioo ε to, ε wo mom naa ntay keeto fô me le Nikobolis. Ε nu jó jò me nu ε nseyse ε me nu ηke enu yî kefew ke nffum wvù temyi le. ¹³ Momε naa ntay keeficε Senas wvù wee wvù looci kee bonci, bô Abolos yî lene dibole. Momε eyen ε bó nu ε kenke ficε ficii fi bó shieele. ¹⁴ Bonyii bosεεbeene ten kenke keeyεεyi keenya bikuu bibole keege dilemma di jee, wvu le è nulo é bó efici yî mwεεm mvù nu shiee le ε bó efice le. Fo bó enù ke lo ecici ke.

¹⁵ Bonyii bocii bò nu fen bee bó ciinse ηḡayma ê wo. Gayε bonyii bo mbee le bocii bò koonke beene. Nyo' ebuw ben bocii.

**Nwa' wvù Baul to
san̄εε ê
Filemun
Fiεε fi nu ê Nwa'
Filemun wvun e**

Filemun to nu wee Klistu, ε è nelo enu ε wvù to nu wee kentaashε ke Kolose. ε to nu wee ε bó kee wvù ntay. Wvù to ken̄ke nfa ε bó teje le Onesimus. ε nfa wvudvu ke nε lewte mum gen̄ buynen̄ yî Baul e yew ncaw e. ε Baul ke ge ε Onesimus mum tu wee Klistu.

Nwa' wvun nu ε Baul to san̄ fô Filemun e keelεke le wvù ekase ejo Onesimus é wvù el-entè wvù le no wvù to shee lemte. ε Baul mum ciinse Onesimus fô wvù le leke le wvù elεshε fiεε fi wvù to gee efiisen̄ wvù wase diεwe waa bwee yî Klistu le.

Bikuu bi mwεem e ê ηwa' wvun e

1-3 Ken̄kewce

4-7 ε Baul bense Filemun

8-22 ε Baul leke le Filemun efiisen̄ Onesimus

23-25 N̄gayma wvu fokemese

1 ε nu me wvù Baul, ε me nu yî ncaw e nje me nu wee Klistu Jisos. ε nu bee waa bwee wesebeene wvù Timatio. Me nsaan̄ke ηwa' wvun fô Filemun wvù nsaa yesebeene shém wvù bee bó lemte yî fiεε le fimwaan̄, ² noo fô Afia wvù jeme yesebeene le, bô Alkibus

wvù beene ε bó diuu yî fiεε le fimwaan̄ diεwe bonyii bo jem e, noo fô kentaashε ke bonyii bo mbee le kè taashi ê wo yew e. ³ Nyo' Icee wesebeene bô Tata Jisos Klistu ebuw ben bô kembonen̄, ebvuu enya ben bô mvuntelem mvù leεtene.

ε Baul nya keyoone ê Nyo' nje Filemun

⁴ Filemun, me ηke ndioo mbunlee sekecii en̄kume wo, no nyaa ke ε è nu keyoone ê Nyo' wem̄ ekume wo, ⁵ njefo me n'yuuke no wo nu ε lese fitele yî Tata Jisos e, ε no koon̄ke bonyii bô è nu bo Nyo' le bocii. ⁶ Me ε no mbunlee le no wo nu ε lese wase fitele yî Jisos e, ben ε bonyii bo Nyo' le ε no nu yî kentaashε le, fifin ege é wo emese ekiεε mwεem mvù jee mvunciim mvù è nu mvuseεbeene bô nu ε taashe bô bo Klistu. ⁷ Waa bwεem, kfuu ken̄kon̄en̄ kè wo ken̄ke fô bonyii bo Nyo' le, gee ε mvuntelem mvubole leεtene, nu ε ge me ε no n'yuuke njon̄ baay, ε fitele fiem̄ ten̄ yvuwse.

ε Baul leke Filemun ekume Onesimus

⁸ Fiεε fimew ε mum ε no nu dvù fi me nshieele le wo ege, ε è be nulo é me engay lo bô mvungay mvù me ηken̄ke diεwe wee Klistu le le wo ege. ⁹ Geen̄en̄, nje ken̄kon̄en̄, me nu en̄ku lo can ê wo. Me wvù Baul nu wase ηgaywee, ε me mbvuu nu yî ncaw e keseen nje saaka wvu ekume Klistu Jisos. ¹⁰ Me ε no ηkule can

ê wo ekumε waa wεm wvù Onesimus wvun. Me nto njo wvù waa wεm e yî mbee le nu yew ncaw e fεn. ¹¹ Fwele to nu ε wvù nu fiεε fi εcici fô wo le. Keseen wvù ε no looci wase nu naa wee fô bee wo le bocii.

¹² Me ε no ntfuuse wvù jim fô wo le keseen. Wvù looci nu fitele fiem. ¹³ Me ηkoonke le ê be nulo é me enγεε wvù mbew yεm e é wvù etaale fô me le fô bvudvuu bwuw e no me nu yî ncaw e fεn nje saaka wvù jee wvu ekumε Jisos. ¹⁴ Geenεn, me ε n'yεn le ke è nulo é me enγε fiεε diεwε fifin e se wo kee fó ke, njefo ke me ηgomte le lemme diuw di jee di wo gee fô me le enù ke diεwε me ηkane lo wo ke. Me ηgomte le fi enù no fitele fiuw nu ε bee.

¹⁵ Sekemew ε Onesimus to ne ê wo εjise yî kefew e caan nen, le wvù ke dioo ε tu jim, é ben ε wvù emum enù wase kemakaa, ¹⁶ ε wvù yaa bvuu nu nfwa ke, ε wvù fele wase nfwa. Wvù nu wase waa bwoo shém yî Klistu le, ε wvù nu ten fô me le baay se ge fô wo le, no wvù nu wee wo lemme bvuu nu wee Tata. ¹⁷ Nonεn, é wo fεn nu ε yen le bee wo nu yî kentaashε le, é wo fiisen wvù no è be nu me é wo efiisen. ¹⁸ E è nu le wvù to nu ε jay fiεε fô wo le, kenεε le, wvù kenke fioo ben ε wvù, é wo γεε ê diee diem e. ¹⁹ Me nsaanke fin ε è nu bô kebo kem le, “Me wvù Baul nu ηke enlaw.” Me njemyi nen ε ke shiee nu dvù wvù

me nshe nseηe lo le, wo ten kenke fioo bee wo ke. Nshii wvù wo kenke keseen nu nje me. ²⁰ Nonεn waa bwεem, fiεε ke me njefo bee wo nu bonyii bo Tata le. Geε nonεn nje kentaashε ke bee wo le yî Klistu le é ye ejon me. ²¹ Me nsaanke ê wo nen, ηkee naa ntay le wo nu ebee keege fiεε fi me ηgayte, ε wo nu dioo gee, ege naa efesen lo.

²² Keebvuu bise fó, seyse bvudvuu bvu nce le ê me, njefo me ntaale fwe ηkee le Nyo' nu eyuw bunle yene eci-inse me fô ben e.

Ngayma

²³ Ebaflas wvù nu bee bó yî ncaw e fεn nje saaka wvu ekumε Klistu Jisos, gayte wo le. ²⁴ Maaku, Alistakus, Demas noo Luk bò bee bó lemte yî kentaashε le, gayte ten wo le. ²⁵ Tata Jisos Klistu ebuw ben bô kembonεn kew é kí efici biyoy binεn.

Nwa' wvù bó to sanεε

ε̂
Bo'ibulu
Fiεε fi nu ε̂ Nwa'
Ibulu wvun e

Kε beene looci kee wee wvù to sanεε ηwa' wvun kε, geenεn ε beene kee le bó to san fô bonyii bo Klistu le bò nu Bo'ibulu. Bo'ibulu nu diee di Bojuu le dimew. Bó to san keege le Bojuu bò to nu ε lese wase fitele yî Klistu le emεy kε eleeme yî dvú le, naa no bongew to cim too fô bó le jé le jé le. ε to nu ten keege é bó ekiεε le monkan mo monfem mò Jisos to dvú kenke mvungay fele mo moyvuum. Bó to san ten keetefe bó le bó ekeè le fiεε fi Nyo' nu ε kaw bonyii dvú nu ε ke fi yaa nu ke esoy kuse kε. Bó nu ε dunce le mwεem mvù Klistu wvù Waa Nyo' nu ε to dvú fele mvu bonyii bo ntum Nyo' bo fwele le, njefo mvubole to nu kε lo binjinjin, ε Klistu ε to wase bó mwεem mvù è nu mvu keceεy.

Bikuu bi mwεem e ε̂ ηwa' wvun e

- 1:1-3 Klistu looci nu wunte Nyo' keβεε
- 1:4-2:18 Klistu fele bonceendaa bo Nyo' le
- 3:1-4:13 Klistu fele Muses bó Yoshua
- 4:14-7:28 Klistu nu cee ncese wvù fele bocee ncese bocii
- 8:1-9:28 Monkan mò Klistu to dvú fele mo moyvuum

10:1-39 Ncese wvù Klistu to geε fele boncese bocii

11:1-12:29 Ekumε keeese fitele yî Nyo' le

13:1-25 Ntefe wvu fokemεse

Nyo' nu ε jeme wase ε̂ beene ε̂ è nu diuw Waa we le

¹ ε to shee nu fwele, ε Nyo' jemyi ε̂ bo'icee bosεεbeene dew bonyii bew bo ntum e bokan e nteen bó ε̂ jé le jεεy jεεy. ² Geenεn, è dioo nu εdiuw εyan yo fokemεse le, wvù ε jeme wase ε̂ beene ε̂ è nu diuw Waa we le. ε nu Waa we wvun wvù wvù nu ε geε le wen nu ke enya fiεε ficii can ye le é wvù esaakè. ε̂ è nu wvù wvù Nyo' to bomeε won bó fiεε ficii can ye le. ³ N'yuu Nyo' lawkene yî ye le, ε wvù nu wunte Nyo' keβεε. ε nu wvù wvù gee ε εbule bó nshe se nu dvú. ε wvù gee ε̂ è nu bó diew ye yî kenke mvungay e. Wvù to nu ε man bibefe bisεεbeene. No wvù man nonen mum ben we shii ε̂ εbo ke εceεy ke Nyo' Bvukuke le.

Waa Nyo' kuuke fele bonceendaa bo Nyo' le

⁴ Fí ε mum ε no nu le Waa Nyo' kuuke naa baay fele bonceendaa bo Nyo' le, kε lenlen no diee di Nyo' teje wvù dvú kuuke naa ten baay fele dibole. ⁵ Beene kee le wvù kuuke lo njefo kε nceendaa Nyo' mvu nu dvú wvù Nyo' ke nu ε yuu wase gay ε̂ wvù le, "Wo nu Waa wεm,

ε εβεν nu ε me ε ηgay wase le
me nu Ico” κε.

Ε κε mvu nu dvú wvú wvú
ke nu ε yuu wase jeme εκυμε
wvú le,

“Me nu ηke enu Ice,
ε wvú nu Waa wem” κε.

6 Ε to nu kefew kè Nyo' to
nu keetum Waa we wvu fwe
wvun yî won wvun e, ε wvú
gay le,

bonceendaa bowene bocii
ewvumtè wvú.

7 Ε fiεε fi Nyo' to jemyεε εκυμε
bonceendaa bew nu le,
wen gee ε bó nu diεwe fwe fwe
le,

gee ten ε bó bò nu bonyii
bowene bo lemme le
nu diεwe elem ε ηgyu e.

8 Ε dïoo tu fô Waa we, ε wvú
gay le,

“O Nyo', wo nu ke eshii yî
kawla wo le esaake
sekecii σε ηka.

Nce wvu teytesy nu ke enu
ketoome ke bvunfon
bwuw e.

9 Wo koonke ε è nu fiεε fi
teytesy, bane fi befe.

Nonen me wvú Nyo' wvú nu
Nyo' wo

ε mum ε mbense wo ε nfey
ηgoo yo,

no me nu ε n'yefe wo bô
nsusu bonfon yî è nu yi
bvujonke.”

10 Ε wvú bvuu jeme ten ê Waa
we le,

“Tata, è nu wo wvú to bomεε
nshε fonkεw,

ε mwεεm mvunciim mvú nu
we nu lemme di εbo
kuw e.

11 Mwεεm mvun nu ke eka,
geenen é eshεε ke wo.

Mvú nu ke eyvumen diεwe
ndvú le.

12 Wo nu ke ekewe mvú diεwe
kekum e.

Mvú nu ke εκυμεn diεwe no
ndvu ké kpwe ncom.

Geenen wo nu ke emεy ke nu
no wo nu.

Κε bilum biuw nu ke eyuu
eka κε.”

13 Ε nu nceendaa Nyo' mvu
wvú la wvú Nyo' ke nu ε yuu
wase gay ê wvú le,

“Shiile ê εbo kem ke εceey e,
egen ebuy kefew kè me nu
ηke enjike

bonyii buw bo bvuban e ê wo
εjise

diεwe kedvuushεε ke bikaa
biuw e,

é wo etome bikaa yî bó le?”

14 Bonceendaa bo Nyo' le ban
nu ke lo biyoy bi lemte Nyo'
le, ε wvú tumte ε bí ghane
fici bonyii bò nu ke ekenke
mboyma.

2

*Fo beene emwase mboyma
wvú Jisos to ghane fewci
εκυμε wvú ke*

1 Fí ε mum ε no nu le
beene kenke keεεεε bvufee
naa ntay yî fiεε fi beene to
yuwεε le, wvu le fo beene ke
ene ebvuyte lo κε. 2 Beene
kpwaake le, é bontum bò
bonceendaa bo Nyo' le to
teete fwele to nu fiεε ε fí
temyi naa baay, é wee ké
engoy mvu kenεε etun keεε
no bó gayte, é mwεten kenke
nlawma wvudvu ke lenlen, 3 é
ke ege la é beene enu σε bó

ε yεn ηγεω fen ε beene ε jo mboyma wvù kuuke wvun κε lo ncεw? Mboyma wvun to yaw Tata Jisos no fewci εκυμε wvù, ε bonyii bò to yuweε no wvù fewci ke mum tom ten keceεy kedvu no bó to fewci ê beene. ⁴ Ε Nyo' ten to nu ε tom bò mwεεm mvù dunçi mvunγay mvu mwew noo binghaw bi mwεεm e noo mwεεm mvu diuw wvù yumεεn e mvù bó to gee. Ε wvù bvuu gawce nnyá Keyoy ke Yuule no wvù to shieele keetom dvù.

Jisos nu wee wvù nu ε ceε je mboyma fô beene le

⁵ Nyo' to baa γεε won η wvu fwε wvù bese fewci εκυμε wvù wvun le è nu ke esaake bonceendaa bew κε. ⁶ Bó nu ε san bvudvuu bvumew e ê Nwa' Nyo' le εκυμε saaka wvun le,

“Wee wvu wum nu naa la wvù wo kpwaake εκυμε wvù?

Waa wee wvu wum nu naa la wvù wo κεηκε shiee we?

⁷ Yí kefew e nen caan nu ε wo to ge ε wvù no nu yí bvudvuu le

ε bvù nu εκυσε jo bvu bonceendaa buw e.

Ε wo ke ghaa wvù ε wvù no κεηκε bvukuke bò n'wvum.

⁸ Wo nu ε γεε mwεεm mvunciim εκυσε jo wvù, wvù ε no saake.”

No Nyo' to γεκεε mwεεm mvunciim εκυσε jo wee wvu wum, fiεε fimew baa bvuu nu

dvù fi nu se fi nu ê wvù εκυσε κε. Naa no fi cim nu nonεn, nu ε κε beene yene wase le mwεεm mvunciim nu ê wee wvu wum εκυσε κε. ⁹ Geenεn Jisos nu wee wvù beene yene le yí kefew e nen caan nu ε Nyo' to ge ε bvudvuu bwew no nu εκυσε jo bvu bonceendaa bew e. Ε Nyo' ke bense wvù ε wvù no κεηκε bvukuke bò n'wvum njefo wvù to nu ε yεn ηγεω kpwe, wvu le wvù ekpwe kpwe wee tfuu nje mbuwma wvu Nyo' fô bonyii le. ¹⁰ Ε nu Nyo' wvù ge mwεεm mvunciim, ε mwεεm mvunciim nu mwew. No wvù to gomte le wen nu ke ejo bonyii bocii bò è nu boom bew é bó eley bvukuke bwew e, ε fi mum no nu naa leη le wvù ege é Jisos eyen ηγεω wvu le wvù enù ε wvù ε kpwentεn ε γεn ε mεse wee wvù eceε je mboyma fô bó le.

¹¹ Wvù wvù Jisos wvù gee ε bonyii se yuule ê Nyo' ejise, nu ε bò bonyii bodvu bò wvù gee ε bó yuule, κεηκε Icee bó mwaan. Ε nu fiεε fi ke wvù wuumene keetenε bó le boom bo bwee wen e κε. ¹² Wvù to nu ε gay ê Nyo' kefew kemew e le,

“Me nu ηκε encawsee diee diuw we ê boom bo bwεεm e ente.

Me nu ηκε en'yemte mbensee wo ê kentaashe kebole ente.”

¹³ Ε wvù bvuu gay le,

“Me nu ηκε enγεεε bvufee bwem yí Nyo' le.”

Bvuu kase gay le,
 “Me wvun fen bee boom bò
 Nyo' nu ε nya ê me
 bocii.”

¹⁴ No boom bò wvú gayte
 ban nu bonyii ε bó kenke
 nyam ye bô eleme, ε wvú
 wvú Jisos mum jo ten nyam
 ye wee wvu wum, wvu le è
 nulo é wvú ke ekpwe keengoy
 dewle wvú kenke mvungay
 mvu kpwe le. ¹⁵ E wvú ke
 ge nonen mum bvuse bonyii
 bò to cee bvunfaw e yî nshii
 wvubole tfuu njefo bó to fane
 kpwe. ¹⁶ Fí looci yuule naa
 ntay le ke wvú to kenke shiee
 ε è nu fô bonceendaa bo Nyo'
 le ke. Wvú to kenke ε è nu
 fô kfuu di Abla'am e. ¹⁷ E
 nu fiεε fi to gee ε Jisos se tu
 diewe boom bo bwee le yî fiεε
 le ficii, wvu le wvú enù ekole
 ke bocee ncese le kebole wvú
 camte shen fô bó le, ε wvú
 ε lese ten fitele yî lemme di
 Nyo' le keege keman é Nyo'
 elεshε bibefe bibole. ¹⁸ No
 wvú to yenεε ngew, ε mmom
 to fô wvú le, wvú ε mum ε no
 kee no è nulo é wvú efii bonyii
 bò mmom too ten fô bó le.

3

Jisos kuuke fele Muses

¹ Nonen boom bo bwεem e
 bò è nu bonyii bo Nyo' le, ε bó
 ε tee ten bó le bó ke eley won
 wvu we le, ben egεε bvufee
 yî Jisos e. Wvú nu waa ntum
 Nyo' bvuu nu ekole ke bocee
 ncese le ke mbee wvú beene
 ké no seje ê bonyii le. ² Wvú

to lemte bô fitele fiew ficii fô
 Nyo' wvú to γεκεε wvú le wvú
 elemtè wvú le ke no Muses
 ten to lemte bô fiew fitele ficii
 yew dvu Nyo'. ³ Geenεn, Jisos
 nu wee wvú bó ebenseè ntay
 fele Muses ke lenlen no wee
 ké bomte yew ε bó no bensee
 wvú fele yew yidvu. ⁴ Ke yew
 mi nu dvú yî nu se è bom wee
 ke. Geenεn, Nyo' nu wvú bom
 mwεem mvunciim. ⁵ Muses
 to lemte naa ntay bô fitele
 fiew yew Nyo' le yicii diewe
 waa lemme le. E mwεem
 mvunciim mvú wvú to gee to
 tomte ε è nu fiεε fi Nyo' to nu
 keeke eyuu ejeme. ⁶ E Klistu
 ke lem ten yew dvu Nyo' bô
 fitele fiew ficii ε è nu diewe
 waa yew e. Yew Nyo' yin
 nu beene fen é beene leeme
 temyi yî fiεε fi beene nu ε kuu
 shém ε no taale fwe yî dvú le
 bô kembense ye.

*Fo wee emwase fiεε fi Nyo'
 le ke*

⁷ Beene eyuw le fiεε fi Keyoy
 ke Yuule to gayεε. Kí to nu ε
 gay le,

“E ben yuw lo ε Nyo' ε jeme ê
 ben eben,

⁸ fo ben eteme bikuu diewe
 no bo'icee bonen to
 seenene bô bo Nyo'

diuu di bó to momte Nyo'
 ηkpwaante ke.

⁹ E nu jó jò bo'icee bonen to
 momεε me wvú Nyo',
 yen binghaw bi mwεem e bi
 me nto ngeε fô bó le yî
 bilim e mbaanyε.

10 Nonen ε me nton'ye shém
bee engokε ke bonyii le
kedvu, mum ηgay le,
'Kε mvuntelem mvubole ké
no nu naa lo yí yem e
ke.

Bó baa kee wase je yem ke.'

11 E shém ton'ye me ε me nlew
lo le,

'Kε è nu naa lo é bó ke eyuu
eley bvudvuu bwem
bvu nleeten e ke.' "

12 Boom bo bwem e, ben
emum eyenè fo wee mvu ben
e enù dvú wvù kenke fitele
fi befe, fi tune keebē Nyo'
le, nulo ege é ben enε ebase
jim ê Nyo' wvù kenke nshii le
ke. 13 Fiεε fi ben kenke keegē
nu le ben eteetè bikuu binen
ediuw εcii, no kefew kin nu
kí kè bó teje ê Nwa' Nyo' le
le, "Eben." Ben egeè nonen
fo fiεε fi befe fimew ke enε
elεwce wee é wvù enε etemyi
εkolε. 14 Ben ekeè le beene nu
wase fiεε fimwaan beene ε bo
Klistu fen é beene ε meγ ε no
jici fiεε fi beene to leeme wase
yí dvú le fwele ε gen ε mese.

15 Ben ekumyi fiεε fi le,
"E ben yuw lo ε Nyo' ε jeme ê
ben eben,

fo ben eteme bikuu diewe
no bo'icee bonen to
seenene bó bo Nyo' ke."

16 E nu baa bò to yuwεε ε Nyo'
ε jeme ê bó ε bó mwase lo
no seenene bó wvú? Kε è nu
bonyii bocii bò Muses to joε
Ijiw buy bò bó le? 17 E è nu baa
bodvu bò Nyo' to ton'yεε shém
bò bó yí bilum e mbaanyε? Kε
è nu ke bó bò to geε bibefe,
ke kpweken ηkpwaante jodvu

le? 18 E è bvuu nu baa bò
Nyo' to lewεε le ke è nu naa
lo é bó ke eyuu eley bvudvuu
bvuwene bvu nleeten e ke? E
nu ke bó bodvu bò to temyi
bikuu le? 19 Nonen beene nu ε
yen le ke bonyii bodvu to nulo
egen eley bvudvuu bvudvu le
ke, njefo bó to baa lese fitele
yí Nyo' le ke.

4

*Ekume keeley nleeten wvù
wvu Nyo' le*

1 Fíεε mum ε no nu le ηkawma
wvù Nyo' to gεkeε le bonyii nu
ke eley nleeten e beε leeme ke
fó. Nonen beene emum eyenè
fo bó ke dioo etaa eyen ε wee
mvu ben e baa ekocen keeley
wvú le ke. 2 Saaka wvù jee
wvun nu ε to wase fô beene
le ke lenlen no wvú to toε fô
bó le. Geenεn, saaka wvudvu
wvù bó to yuwεε to baa fi bó
ke, njefo wvú to to fô bó le
ε bó fanε yaa bee wvú le ke.

3 Fô beene bò nu ε bee wvú le
nu ε beene nulo eley nleeten
wvudvu le. E bonyii bomew
ba nu ε Nyo' to gay le,

"Shém to nu ε ton'ye me, ε me
nlew lo le,

'Kε bó nu ke eyuu eley naa lo
nleeten wem e ke.' "

Nyo' to jemyi nen, naa ε
lemme diew to ka wase
fonkew seke wvú to bomεε
won. 4 Beene kee le bó nu ε
san ê Nwa' Nyo' le bvudvuu
bvumew e ekume diuu di
ediuw εsooshwiγ ê yin je le
le,

"Nyo' to nu ε lem lemme diew
dicii,

ε ε̄ ke dīoo yīn̄sen ε̄diuw
ε̄sooshwīy ε̄ wv̄u
λε̄ε̄ten̄.”

⁵ Ε̄ dīoo nu bvudvuu bv̄u b̄o
be jemyi wase f̄o bw̄ε le, wv̄u
ε̄ bvuu ε̄ jeme le, “Κε̄ b̄o nu ke
eyuu eley naa n̄λε̄ε̄ten̄ w̄em e
ke.” ⁶ F̄i nu kēε̄y le n̄λε̄ε̄ten̄
wvun b̄εε kē f̄o. Ε̄ bonyii
bomew nu ke eley wv̄u le.
Ε̄ bonyii b̄o to yaw̄ε yuw
saaka wv̄u jee wvun to baa
ley n̄λε̄ε̄ten̄ wvun e n̄jefo b̄o to
nu ε̄ yuw, geen̄en̄ tun keege
no wv̄u gayte. ⁷ Non̄en̄ ε̄ Nyo'
mum kase ḡεε diuu dimew
d̄i wv̄u tēje le “Ε̄ben̄.” No
wv̄u ḡε̄kēε ke mum jeme diuw
Nfon Dawe le ε̄ bilum ε̄ fey
wase n̄teen no bonyii bodvu
to tun̄εε keege no wv̄u gayte.
Ε̄ f̄iεε f̄i wv̄u to jemȳεε nu f̄i f̄i
beene be yuuke wase le,

“Ε̄ ben̄ yuw lo ε̄ Nyo' ε̄ jeme ε̄
ben̄ ε̄ben̄,

fo ben̄ et̄eme bikuu kē.”

⁸ Ε̄ ε̄ nu le bvudvuu bv̄u
Yoshua to joε bonyii ḡen̄ ley
b̄o b̄o f̄o to nu wase bvudvuu
bv̄u n̄λε̄ε̄ten̄ e bvudvu, tu kē
Nyo' to bee ebvuu ejeme
ε̄kum̄ε diuu dimew le ε̄ nu
d̄i n̄λε̄ε̄ten̄ e kē. ⁹ F̄i ε̄ mum ε̄
no nu le diuu d̄i n̄λε̄ε̄ten̄ e b̄εε
dv̄u fwe f̄o bonyii bo Nyo' le
d̄iεw̄ε d̄i Nyo' to λ̄ε̄ten̄εε̄ dv̄u
d̄iε le. ¹⁰ F̄i ε̄ no nu le, ε̄ wee
ley n̄λε̄ε̄ten̄ wvun e, tu mw̄ε̄ten̄
ε̄ λ̄ε̄ten̄ wase ȳi lemme d̄iεw̄ε
e d̄ic̄ii λ̄ε̄n̄λ̄ε̄n̄ no Nyo' to λ̄ε̄ten̄εε̄
ȳi d̄iεw̄ε lemme le. ¹¹ Non̄en̄
beene emom̄t̄ε n̄tay keeke
eley n̄λε̄ε̄ten̄ wvun e, wv̄u le

fo wee mvu ke egbwe le ε̄
base ε̄kol̄ε k̄ε̄ t̄emȳε̄en̄ wv̄u
d̄iεw̄ε bonyii bo fwele ba le kē.
¹² Ben̄ ekēε̄ le d̄iεw̄ε Nyo' kēn̄ke
nshii, lemte. Ȳi koole fele nyo
ȳi b̄o nu ε̄ fon biba bic̄ii. Ȳi k̄ε̄
no leyte ḡene buyte f̄o nshii
b̄o keyoy ke wee le taashi,
leyte ten̄ ε̄ biyū̄n̄ b̄o bikufe
b̄i wee le. Ȳi k̄ε̄ no bwaashi
bon̄kp̄waw̄cē noo mw̄ε̄em̄ mv̄u
nu ε̄ fitele f̄i wee le. ¹³ Κε̄ f̄iεε
nu naa lo dv̄u f̄i Nyo' nu ε̄ bom̄
f̄i nulo enyiime ε̄ wv̄u ε̄jise
kē. Mw̄ε̄em̄ mv̄unciim̄ yen'ȳi
ε̄ wv̄u ε̄jise endan̄. Ε̄ ε̄ nu wv̄u
wv̄u beene kēn̄ke keeke et̄an̄
diuw ε̄ wv̄u fwe.

*Jisos nu ε̄kol̄ε ke bocee
ncese le ke baay*

¹⁴ Non̄en̄ no beene be ε̄ gay
wase le beene kēn̄ke ε̄kol̄ε ke
bocee ncese le ke baay, k̄ε̄
ε̄ nu Jisos wv̄u Waa Nyo', ε̄
wv̄u ε̄ ben̄ wase ε̄ tosen̄ ε̄bul̄ε
ε̄ ḡen̄ fowe, beene emum ejic̄i
m̄bee wv̄u beene k̄ε̄ no sēje
ε̄ bonyii le n̄tay. ¹⁵ Κε̄ ε̄kol̄ε
ke bocee ncese le kēε̄ε̄beene
kin̄ nu wee wv̄u nulo em̄aa
kew̄ε̄ȳε̄ kēε̄ε̄beene wv̄u le
wv̄u ec̄am̄t̄ε sh̄ém̄ f̄o beene le
kē. Ε̄ nu wee ε̄ mmom̄ to to
wase ten̄ f̄o wv̄u le j̄ε̄ le j̄ε̄ le
no ȳi too f̄o beene le, geen̄en̄
ε̄ wv̄u fan̄ε̄ yaa ge kebef̄ε̄ kē.
¹⁶ Non̄en̄ beene emum ebenci
too mbew kawla mbuw̄ma
Nyo' le s̄ε̄ nfan̄ wv̄u le wv̄u
ec̄am̄t̄ε sh̄en̄ f̄o beene le, ε̄
dīoo nu kefew̄ k̄ε̄ f̄iεε̄ ghaake
beene ε̄ wv̄u eb̄uw̄ beene b̄o
n̄fi we.

5

1 Beene kee le bó ké baale ekole ke bocee ncese le ê bonyii enteleŋ egeε le wvú elemtè Nyo' le nje bonyii, ε wvú mum no joo nnyá bonyii feese ê Nyo', gee ten boncese fô bibefe bi bonyii le. 2 No wvú wvú cee ncese nu ten ε wvú wεεyi jé le nteen, ε wvú mum no kee keenu nyεkeey bô bonyii bô yaa kee ke mwεεm bvuyte lo le. 3 Nje kewεεyε kew kin, ε wvú mum no keŋke keegeε boncese fô biew bibefe le ke leŋleŋ no wvú gee fô bi bonyii bomew e. 4 Ke wee nulo ebense ekole kew le wen enù ekole ke bocee ncese le ke. ε ké baa Nyo' mweten ke leŋleŋ no wvú to baleε Elon. 5 ε nu ke leŋleŋ no ke Klistu to baa bense ekole kew le wen enù ekole ke bocee ncese le ke. ε to gεke Nyo' wvú mum gay le,
 “Wo nu Waa wam,
 ε eben nu ε me ε ŋgay wase le
 me nu Ico.”
 6 ε wvú bvuu gay bvudvuu bvumew e ten le,
 “Wo nu cee ncese wvú mεy lo
 ê je yì Melkisεδek nu jó
 le.”
 7 ε to nu seke Jisos to nu fokuse fen, wvú to ké no bunlee sekecii lεke fô Nyo' le, beele foweεwe shiwse misem fô wvú wvú Nyo' wvú nulo efi wvú can kpwe le. No è to nu wee ε wvú fane bvuu wvumte Nyo', ε Nyo' mum yuw bunle ye. 8 Naa no Jisos to nu Waa Nyo' nonen, bonjεw bò wvú

to yεεε to nu ε ge ε wvú yεεyi keeyuuke ke ε è nu Nyo' le. 9 ε Nyo' ke ge ε wvú no nu wee wvú nu ε kpwenten ε gen ε mεse, wvú eboysee bonyii bò yuuke wvú le. ε mboyama wvun nu wvú nu se ŋka. 10 No Nyo' gee nonen mum gεε wvú le wvú enù ekole ke bocee ncese le diεwe Melkisεδek e.

Fo wee Klistu ebvuu etfuw bikaa ke

11 Mwεεm nu dvú nteen mvù bese bee keŋke keejeme ekume saaka wvun. Geen en fí temyi keenεle é fí eyuu fô ben e, njefo ben nu ε ne wase ε no lee baay keeyuw fieε. 12 ε è be nu ê leŋ e, tu è be yεεyi wase ben bonyii keseen. Ben ε kaa ε ne ε no nu le bó ebvuu ekase eyεεyi lo ben bô mwεεm mvu ekume diεw Nyo', ε è nu mvù bó ké yaw kew yì dvú le. Ben bee diεwe mvunley mvu boom e mvù bee yamte ε è nu emben, ε bó baa diee wase mwεεm mvudien mvù temyi ke. 13 Ke è nulo é wee wvú bee yεεyi lo diεw Nyo' ekee fieε fi leŋ ê Nyo' ejise ke. Wvú nu diεwe finley fí wan e fi bee yamte ε è nu emben e. 14 Mwεεm mvudien mvù temyi nu ε è ké no diee bonyii bò nu ε bó ε taw wase. Boban nu bonyii bò nu ε bó ε yεεyi wase keetaasse mwεεm kee jεey jεey mvù jee bô mvù befe.

6

1 No fí nu nonen, beene

emum ecine n'yeyi wvu ekumε Klistu wvù wee ké yaw κew yeyi le, egeñè fwe ε è nu yî wvu bonyii bò nu ε taw wase le. Fo beene ebvuu ekew eleesè kenffuy ke n'yeyi le kè le bonyii ekumεn mvuntelem mvubole yî gee dibole di nulo etoo bô kpwe, noo n'yeyi wvù le bonyii elese fitele yî Nyo' le κε. ² Κε è nulo ten é beene ebvuu ekew eyeyi lo ekumε no bó cuke bonyii, * bô keegεεle can yî bonyii le κε. Ε κε è nulo é beene ebvuu ekew eyeyi ekumε mbuy wvu yî kpwe le bô ekumε nsaw wvù nsumenten wvudvu nu wvù mey lo κε. ³ Mwεem mvun nu ε beene nulo ecine dvú egeñè fwe fen ε Nyo' ε fi. ⁴ Beene ecine dvú njefo é bonyii nu ε bó to yuuse wase bó yî fiεε fi Nyo' le, ε bó ε mom wase nnya yî nen'yi fowe, ε bó ε κηηκε wase ten Keyoy ke Yuule, ε ne ε kase ε tfuw bikaa, tu κε je nu naa lo dvú yî è nulo é bó ebvuu ege é bó ekumen mvuntelem mvubole ekase etu jim κε. ⁵ Boban bonyii nu ε bó ε mom wase bvujonke bvu diεw Nyo' le ε yuw, ε bvuu ε kieε mvungay mvu nshii wvù too le. ⁶ Ε bó ley wase mwεem mvun e, ε kase ε tfuw bikaa, tu κε je bvuu nu dvú keege é bó ekase ekumεn mvuntelem mvubole etu jim κε, njefo fiεε fi bó ge nu ε bó kaase joo ε è nu Waa Nyo' taa yî kentam e bô can yibo, shoose ya le.

⁷ Wεε wvù jan gbwee yî dvú le sekecii ε wvù nyaa mwεem mvù bonyii bò bó lem wεε wvudvu nje bó le bó eboytè yî dvú le, ké no κηηκε kembonen ke Nyo' le. ⁸ Geenεn, é è kuu bisafe bô bíay wεne dvudvu, tu è nulo é bó eciese lo wvù, ke emum enε eton lo.

⁹ Nsáa yese shém, naa no bese cim jemyi nen, bese kee le ben leeme finen ε è nu yî mwεem mvù jee fele mvubole, ε è nu mvú mvù too bô mboyma fô ben e. ¹⁰ Κε Nyo' nu Nyo' kenlow wvù nulo ke edaayε lemme dinen di ben lemte noo κηηκονηen kè ben dunçi ε κew lo ε to ε buy keseen e fô bonyii bò è nu bew e nje ye κε. ¹¹ Shiee wese baay nu le wee bô ekole kew eleemè ke yî fifiε fiεε le nonen egeñ emese, wvu le ben ke eκεηκε fiεε fi ben nu ε lese bvufee bvucii ε no taale fwe yî dvú le. ¹² Fo ben egeé ngoy κε. Ben ebenen bonyii bò to lesεε fitele yî Nyo' le, no kuule shém se ke κηηκε fiεε fi Nyo' to kawεε.

Κε Nyo' ké kumen ηkawma we κε

¹³ Ben ekume seke Nyo' to gee ηkawma ê Abła'am. Wvù to dioo gee kan ε è nu diee diew di wvù wvù Nyo' le, njefo κε wee mvu to bvuu nu dvú wvù kuuke fele wvù, wvù wvù ekan diee diew κε. ¹⁴ Wvù to dioo kan gay le, "Κεεεy, me nu ηκε embuw

6:2 Jon 3:25-26; Lem 19:1-6 * **6:2** Ncuke bonyii wvun jemyi ten ekumε wvù Bojuu to ké no gee. **6:4** 2:1-3; 5:8; 10:26-29; 12:25; Mat 12:31; 1Jon 5:16 **6:8** Mat 13:7, 22 **6:10** 10:32-34; 13:1; 1Jon 4:7-12, 19-21 **6:12** 11:1-12; Luk 21:19 **6:13** Keη 22:15-18; Ibu 11:12

7

wo enje é boom buw elone lo.”¹⁵ No Abla'am yuwεε nonεn, mum no nu nyεkeey, ke mum ghan keηkeε fiεε fi Nyo' to kawεε fidvu.¹⁶ ε nu keceεy le wee ké diee kelew ekan ε è nu diee di wee wvù kuuke fele wvù le, ε kelew kedvu mum sumten nsaw.¹⁷ ε nu ke leηleη no Nyo' to dīoo gee ηkawma no gomte keege le bonyii bò nu ke ekeηkeε fiεε fi wvù kaw fin, ekiεε naa ntay le ke wen ké kumεn fiεε fi wen gomte ke. ε wvù dīoo kaw mum die kelew.¹⁸ No Nyo' to kawεε kase die kelew nonεn, ε mwεεm mvun mum buy mvunfεεm mvù è nulo bó saa ekumεn ke, njefo mvù to buy ε è nu diuw Nyo' le, wvù yaa nu naa lo embīay mbiay ke. Nonεn beene bò nu ε lewte wase ε beε ê wvù ekuse emum ekeηkè mvuntelem mvù temyi keekaanten fiεε fi bó nu ε gee beene ε no taale fwe yî dvù le.¹⁹ Fiεε fin fi beene taale fwe yî dvù le nu fi jici mvuntelem mvuseεbeene le ceεy ceεy, temyi diεwε keη'wow e fō mvù ebuuke. ε nu fī fi nu ke ege é beene efey eley egen ente fō kecee ke Nyo' le εjim jo ndvu yî bó nu ε sheηkeε banj jó dvù le.²⁰ ε è nu fó fò Jisō to leyεε wase diεwε nsafwe wesebeene le keekene bvudvuu ê beene. Wvù nu εkolε ke bocee ncese le wvù mey lo ê je yî Melkisedek nu jó le.

Ekume cee ncese wvù Melkisedek

¹ Melkisedek wvun to nu Nfon wvu Salem, bvuu nu cee ncese Nyo' wvù nu Ekole ke Mwεεm Mvunciim e. ε è ke no nu kefew kemew e, ε Abla'am laa jem yuwye bonfon nteen. ε Melkisedek ke tasεn bō wvù no wvù to kfuuyi, mum laη kembonεn yî ye le.² ε Abla'am gaw mwεεm mvunciim mvù wvù to yowεε gbwen jem e biba yuufe, nya keba kemwaan ê Melkisedek. Cee ncese wvun nu ε diee diew dūjci mwεεm mvunfεεm. Fi fwe nu le wvù nu “Nfon wvu Teytey” no diee diew di Melkisedek dūjci. ε fi bii fó nu le wvù nu “Nfon Nyεkeey” njefo wvù to nu Nfon wvu Salem. *³ Ke wee kee ice bō bwee keεεε kfuu diew ke. ε ke wee kee ten seke bó to bokεε wvù keεεε seke wvù to kpweε ke. Wvù nu cee ncese wvù mey lo diεwε Waa Nyo' le.

⁴ Ben ke etaa eyen wee wvù è to nu Melkisedek wvun! Wvù to nu naa lo wee ε wvù kuuke. Naa ε Abla'am wvù to nu cee kfuu di bonyii bo Islael e ke yow mwεεm gbwen jem e to dvù gaw biba yuufe, mum nya lo kemwaan ê wvù.⁵ Fi ekume boom bo Lewe le bò to ké no lemte lemme di bocee ncese le nu ε bvudvuu bvumew to jemyi ê bonci bo Muses e le bó efī mwεεm ê bonyii bo Islael keba kemwaan ente jo yuufe,

6:16 Ksm 22:11; Mat 5:34; 23:16-22 **6:18** Ktj 23:19 **6:19** 3:6; Lum 5:5; Ibu

9:3 **6:20** 4:14; Mben 110:4; Ibu 5:10; 7:1-4 **7:1** Keη 14:17-20; Ibu 5:6 * **7:2** Salem nu le, “Nyεkeey” ε è nu diee di kelaante kè Jεlusalεm e, ε bó ε ci lo. **7:5** Ktj 18:21

naa no bonyii ban to cim nu boom bo bwee bó le, ε bó bocii nu boom bo Aba'am e. ⁶ Kε wee wvun to nu wee kfuu di Lεwe le kε. Geenε ε è fi wvú mwεεm ê Aba'am keba kemwaan̄ ente jo yuufe, lan̄ kembonεn yî ye le, ε Aba'am nu wee wvú Nyo' to gee ηkawma ê wvú. ⁷ Kε è nu kemaηεn le wee wvú laan̄ke kembonεn yî wee mvu le kuuke fele wee wvú wvú laan̄ke kembonεn yî ye le kε. ⁸ Bocee ncese bo ê kfuu di Lεwe le ban to fii mwεεm ê bonyii keba kemwaan̄ ente jo yuufe, ε bó bodvu bô fii nu bonyii ε bó kpwee. Geenε Melkisεdek wvú to fiε mwεεm keba kemwaan̄ ente jo yuufe ê Aba'am nu ε Nwa' Nyo' seηe ê beene le è nu wee ε wvú to fele. ⁹ E nulo é bó egay le Lεwe kebεε wvú kfuu diεw to fii mwεεm ê bonyii keba kemwaan̄ ente jo yuufe to nu ε nya mwew mwεεm ê Melkisεdek can Aba'am e. ¹⁰ Bó nulo egay nonεn njefo seke Melkisεdek to tasεnεε bô Aba'am nu ε wvú wvú Lεwe to hεε ê bvulεw bvυ Aba'am wvú è to nu icee cee cee bó le.

¹¹ E è fεn to nu le lemme di kfuu di Lεwe le to gee diεwe bocee ncese le to nu ε kocεn keege é bonyii enu teytey ê Nyo' εjise, tu shiee wvumvu cee ncese to bee ebvuu enu wvu la? Beene kee le Nyo' to nya bonci ê bonyii bo Is-lael bii lemme di bocee ncese bo ê kfuu di Lεwe le to gee. Fí dīoo nu nonεn, bó kaa ε gay le wvuwe cee ncese keηke keeke enù ê je yî Melkisεdek

nu jó le, εfey keenu ε è nu ê je yî cee ncese wvu ê kfuu di Elon e nu jó le nεε le? ¹² Beene kee le kfuu di bocee ncese le ké kumene, ε fí no nu shiee le keekumεn ten bonci. ¹³ Wee wvun wvú beene jemiyi ekumε wvú, nu ε wvú to buy ê kfuu dimew e jεεy, ε wee ke baa yuu buy wase ê kfuu didvu le elemte fô ketan̄ ke ncese le kε. ¹⁴ Wee wvun nu Tata wesebeene. E è nu kecεεy le wvú to buy ê kfuu di Juda le. E Muses to ke baa yuu jeme fiεε ekumε kfuu din seke wvú to jemiyi ekumε bocee ncese kε.

Jisos nu cee ncese ê je yî Melkisεdek nu jó le

¹⁵ Fiεε fin fi beene jemiyi ekumε fí nu ε looce ε dun̄ce ye no cee ncese wvumvu nu ε buy wase diεwe Melkisεdek e. ¹⁶ Wvú nu ε nε ε tu cee ncese ε è yaa nu ê je yî nci jemiyi le no wee keηke keenu ê kfuu di bocee ncese le kε. Wvú nu cee ncese ε è nu yî mvun̄gay mvu nshii wvú yaa kaa kε le. ¹⁷ E nu fiεε fí bó nu ε san̄ ekumε wvú le,

“Wo nu cee ncese wvú mεy lo
ê je yî Melkisεdek nu jó
le.”

¹⁸ Fí ε mum ε no nu le, je yî yvum yî bó to gee mwεεm jó nu ε bó ε fuwyε wase yiyε, njefo kε yí bvuu keηke mvun̄gay keηεε lemme kε. ¹⁹ [Kε bonci bo Muses e to ké ge fiεε ε fí jon̄ gen̄ mεse kε.] Geenεn, keseen nu ε Nyo' ε dun̄ce wase je yî jee ntay yî beene egεlè bvufee yî dvú le

yì fele yiye. E nu yí yì beene fele jó se too nceencee fô Nyo' le.

²⁰ E keebvuu ebise fó nu e Nyo' to dioo geele cee ncese je yi fiε yin, die kelew, ε ke wvú to ké die kelew seke wvú to geele bomew ba ke. ²¹ Geenεn, ε wvú ke dioo geele wvun, die kelew ekumε wvú gay le,

“Me wvù Tata nu ε me ε ndie kelew,

ε ke me nu ηke enkumen diew yεm ke,

‘Wo nu cee ncese wvù mεy lo.’”

²² Kelew kè Nyo' to dieε kin ε mum ε duηce le Jisos nu wee wvù nu ε ge monkan mo monfem man ε no leeme temyi fele mo moyvuum.

²³ Bocee ncese bò to shee nu fwele to ké no nu nteen, njefo ke kpwe to nulo ecine wee le é wvú emεy egee lemme diew di kecee ncese le ke. ²⁴ Geenεn, Jisos ε no nu fiew cee ncese sekecii njefo ke nshii we keηke kendvuse ke.

²⁵ Nonεn, wvú nulo eboysee bonyii sekecii bò benci too fô Nyo' le fele can ye le. E wvú boysee nonεn, njefo wvú nu dvú sekecii leke Nyo' fô bó le.

²⁶ Fí nu leη le beene ekeηkè kfuu kekiε ekole ke bocee ncese le. Wvú nu fiew wee wvú yuule, ε wvú baa keηke jay keηεε nlom yí ye le ke. Wvú nu fiew ε Nyo' ε gawsen wvú fô bonyii bo bibefe le. Nyo' nu ε bense wase wvú, wvú ε ben naa ε fey εbule ε

gen fowe. ²⁷ Ke wvú keηke fiew shiee keegeε boncese diεwε bikuu bi bocee ncese le, bì to ké no gee boncese εdiuw εcii ke. E bó to ké dioo gee yaw ge fô bikuu bibole, keekpwanηsen bibole bibefe, se ke no gee fô bi bonyii le. Wvú to ge fiew we ncese kan mwaanη no wvú to nyae ekole kew keetanη bonyii dvú. ²⁸ Yí kefew ke bonci bo Muses e nu ε bó to baale naa ε è nu bonyii ε bó wεeyi yí nyam ye le le bó enù bikuu bi bocee ncese le. Geenεn, ε è ke dioo nu wase εjim jo bonci ban, ε Nyo' ge ηkawma die kelew, mum baa wase ε è nu Waa we wvú wvú nu ε ge wvú ε no jee gene mεese sekecii.

8

Jisos nu ekole ke bocee ncese le ke monkan mo monfem e

¹ Ekole ke fiεε fi beene jemyi ekumε fi le nu ke le, beene keηke kfuu ekole ke bocee ncese le ε è nu wee ε wvú ε shii é εbo ke eceey ke kawla Nyo' Bvukuke le fowe. ² Wvú nu wee lemme fô Nyo' nu, lemte cun dvù è nu cεey cεey cun yi wvú wvù Nyo' le, ε è yaa kene bonyii ke. E kene wvú wvù Tata Nyo' cun yidvu. ³ Ekole ke bocee ncese le kecii nu ε Nyo' ké baa gee le wvú ejoo nnyá yi bonyii feese é Nyo' bvuu gee ten boncese fô Nyo' le. Nonεn, fí ε no nu shiee le fô wvuwwun cee ncese le keekeηke ten fiεε fi wvú nulo

ege ncese dvú fô Nyo' le. ⁴ E wvú be nu fokuse fɛn, wvú saa enu naa lo cee ncese kɛ, njefo bocee ncese nu wase dvú bò nyaa nnyá bii no nci Muses gomte. ⁵ Lemme di bó lemte fokuse fɛn nu kɛ lo nfieesɛn bô kenjinjinj ke di yew dvu Nyo' le fowe. E nɛɛ fiɛɛ fi è to nu seke Muses to nu keekene cun Nyo' yi fokuse fɛn, e Nyo' tefe wvú gay le, “Yɛnɛ lɛ wo nu e kene fiɛɛ ficii fi e no nu kɛ lɛɲlɛɲ

diɛwɛ fi me nto nduɲceɛ è wo yî kum e.”

⁶ Geenɛn Jisos nu e bó e nya lemme è wvú e dí kuuke fele di bocee ncese bo fwele le, kɛ lɛɲlɛɲ no monkan mò wvú leeme fwe wvudvu entelɛɲ jo Nyo' bô wee wvu wum kuuke tɛn fele mo moyvuum. Mó fele lo njefo moman bii e è nu bonkawma bò fele bo fwe le.

⁷ E monkan mo fwele to nu sɛ mó kɛɲke jay ɲkuuɲ, tu kɛ shiee momew to bee ebvuu enu dvú kɛ. ⁸ Nyo' to nu e yɛn lɛ jay nu dvú bó bonyii, mum gay lɛ,

“Me wvù Tata ɲgayte lɛ diuu too lo

dì me nu ɲke enɲgbwo monkan mo monfɛm

bee yew Israeɛl noo yew Juda.

⁹ E kɛ monkan man nu diɛwɛ mò me nto ɲgbwolɛɛ

bee bo'icee cee bó

diuu dì me nto njiceɛ bó le yî kebo le,

njo mbuy bô bó wonj wvù Ijiw e kɛ.

Monkan modvu man nu e bó to baa emɛy eleeme yî dvú le kɛ.

Nonɛn, e me mum mbase jim è bó le. Fifiɲ jemyi me wvù Tata.

¹⁰ Me wvù Tata mbvuu nje-myi lɛ, kefew nu ke eto ekocɛn,

é me embvuu enɲgbwo momew monkan bee yew Israeɛl.

Mó nu ke enu lɛ, me nu ɲke enlese lo bonci bem

è bonɲkpawawce bobole, ensaɲ e è nu è mvuntelem mvubole.

Me nu ɲke enu Nyo' wvubo, e bó nu bonyii bem.

¹¹ Kɛ wee bɛɛ ke ebvuu eyɛɛyi lo wee we wonj mvu

kɛnɛɛ waa bwee gayte lɛ wvù ekeè Tata Nyo' kɛ,

njefo wee tfuu nu ke ekee me e kɛw yî wee wvu caan e e ɲɛn e buy yî wvu baay e.

¹² Me nu ɲke encam shen fô bó le,

nɛɛshe mwɛɛm mvubole mvù befe.

Kɛ me mbɛɛ ɲke embvuu enɲkumyi bibefe bibole kɛ.”

¹³ No Nyo' to jemyɛɛ lɛ monkan mo monfɛm nu ke enu, tu wvù to yɛne wase lɛ mo fwele ma nu fiɛɛ fi fiyvuum. E fiɛɛ yvuumene kɛnɛɛ lune wase, tu è shɛete caan é fi ela è bonyii ejise.

9

Je ncese yi yvum bô yi fiɛ

¹ Fí nu lɛ, monkan mo fwele to kɛɲke bonci bò duɲci je yî

bonyii ebunleè Nyo' jó, bvuu kenke bvudvuu ε bó ε seyse le è nu yew Nyo' yi fokuse fen. ² Bó to nu ε kene cun bô ndvu sumten biba bifεε, ε keba ke fwe ente nu ε bó teje le Bvudvuu bvù Yuule. Bvubvun nu fò fiεε fi bó to tomyi ken'yeese yî dvú le noo fò kedañ kè bó to ké no gεele blεed wvù bó nu ε ge ncese dvú fô Nyo' le to nu. ³ E keba kè bii fô ente nu ε bó teje le Bvudvuu bvù looci Yuule naa ntay. Bvudvuu bvun to nu ε jim jo ndvu mi ε bó ε shenke ε sumten cun dvú entelen. ⁴ Bvubvun bvudvuu nu fò ketañ ke jiin e to nu, ε bó ε seyse ketañ kedvu bô ketwaa ke bigew e kè yeεle. E ηkuw monkan mò Nyo' to gbwolεε bô bonyii nu ten fô, ε bó ε seyse ε lay ye yidvu yicii bô ketwaa ke bigew e kè yeεle. E ηkuw wvun e nu ε kente ke mana le to nu jó, ε bó ε seyse ten bô ketwaa ke bigew e kè yeεle. E kemañ ke Elon e kie kè bibε to comεε yî dvú le nu ten ê ηkuw wvun e. E biwañ bi eta le bì bó to sañεε bonci bo monkan modvu le nu ten ê ηkuw wvudvu le. ⁵ E we jo ηkuw wvun nu ε bó to leke mwεem mvumew ε mvú nu diεwε bonceendaa bo Nyo' le bo n'yuule, ε mvú ε sañ ye ê we jo kentaw ke Nyo' le ke nleεshe bibεfe le. Mwεem mvun nu ε ke è nulo é beene ejemyi gene ente jodvu ke seen baay ke.

⁶ No bó to seyseε mwεem mvun ê yiyin je le nen, ε bocee ncese mum no gene leyte ê keba ke fwe kie le εdiuw εcii gee lemme dibole dvú. ⁷ Geenεn, ε wee wvù to ké ley ê keba ke ente kie le to nu ke ekole ke bocee ncese le maan. E wvù to ké ley dvú ke kañ mwaan yî kelum e. E wvù yaa to ké ley dvú se εleme ke nyam e kè wvù ege ncese dvú fô ekole kew e noo fô bibεε bi bonyii le bì bó gee yaa kee ke le. ⁸ Nonεn, yiyin nu je yî Keyoy ke Yuule duñci ê bonyii le je yî wee to nulo eley egeñ fô Bvudvuu bvù looci Yuule naa ntay e to baa yene wase ye ke, no cun Nyo' yi fwe ye to bæε leeme fô. ⁹ Mwεem mvun mvunciim nu nciise mwεem mvù kooyi kefew ke keseen kin e. E fifin duñci le ke mwεem mvù bó to nyaa ê Nyo' noo boncese bô bó to gee fô Nyo' le nulo ege é mvuntelem mvu bonyii bô bunlee Nyo' le enu ε mvù yuule gene mεεse ke. ¹⁰ Mwεem mvudvu kenke ke fiεε maan keege ε è nu bô mwεem mvudien noo mwεem mvuwuun noo jé yî bonyii cuke ye jó keeyuule ê Nyo' ejise. E mvumvun nu mwεem mvù kumte ke ε è nu nyam ye le, mvù bó to kenke keege egeñ ebuy kefew kè ηkumεn ke eto le.

¹¹ Geenεn no Klistu wvù nu ekole ke bocee ncese le nu ε to wase, ε è nu wvù wvù nu ε to bô mwεem mvù jee, wvù ε

mum ε ley cun, ε è nu yi baay yi yuule gene mεεse le. Kε yiye nu yi è yoke bonyii ke. Fì nu le, ke è nu cun yi yî nshε yin e ke. ¹² Fô wvú to leyεε nu Bvudvuu ε bvu looci Yuule naa ntay. Ε wvú to ley kan mwaan ε fí ka lo nonεn. Wvú to baa eley fofεn ε è nu bô ελεμε ke bie le kenεε ke boom bo bona' le ke. Wvú to ley ε è nu bô kew ελεμε. No wvú gee nonεn, ε fifin mum sum beene yî bibefe le, ε nsum wvun nu wvù mεy lo. ¹³ Ε to nu fwele é wee ké dioo nu bô ηkfum ye le, é bó jo ελεμε ke bie le kenεε ke na' le, kenεε taan di kejun ke na' wvù bó nu ε ton wvú ε fie le, mise kenεε mwan yî mwεten e, ε wvú kase no yuule. ¹⁴ Ε fì to nu nonεn, tu ke ελεμε ke Klistu le nulo ege fιεε fi fele fife? Wvú to nu ε nya ekole kew ε kí nu se nlom ê Nyo' fele yî Keyoy kè mεy lo le. Wvú to ge nonεn, mum cuke mvuntelem mvuseεbeene yî mwεem mvù too bô kpwe le, wvu le beene elemtè Nyo' wvù keηke nshii le. ¹⁵ Ε neε fιεε fi Klistu nu wee wvù leeme fwe monkan mo monfεm man εntelen jo Nyo' bô wee wvu wum. Ε wvú leeme wvu le bonyii bô Nyo' nu ε tee le è nu bew ke ekeηke bvudvuu fô bvujonke bvù mεy lo bvù Nyo' nu ε kaw bó dvú. Bó nu ke ekeηke njefo wee nu ε kpwe wase,

ε kpwe ye yin ε sum bó yî ηγεw wvù to nu keeke eto nje bibefe bì bó to shee gee fwele ê monkan mo moyvuum e. ¹⁶ Beene kee le wee ké teete kpwe, * wee saa ke ebi ntefe kpwe wvudvu le se bó ε yen le mwεten nu ε kpwe wase ke. ¹⁷ Fí nu nonεn, njefo ke ntefe kpwe ké no keηke mvungay se wee ε kpwe ke. Ke bó ké bi ntefe kpwe le ε wee wvù tefe kpwe beε dvú ke. ¹⁸ Ε neε fιεε fì naa monkan mo fwe nu ε mó yaa to nulo ke eleem se bó ε seε nyam ελεμε ε buy ke. ¹⁹ Ε to nu seke Muses to tanεε wase fιεε ficii fì to nu ê Nwa' bonci le ê bonyii bocii, ε wvú mum jo tiεw kete ke isob e ε bó ε njim yvúw njee yî dvú le ε bó ε com yí ε no yeεle, mum jo ten ελεμε ke boom bo bona' le, bô ke bie le, noo joo, mise yí ηwa' bonci bodvu le, mum mise ten yî bonyii bocii le. ²⁰ Ε wvú dioo miise no gayte le, “ελεμε kin nu ke monkan mò Nyo' gbwole ben ε bó le, gayte le ben eleemè yî dvú le.” ²¹ Ε wvú mise ten ελεμε kedvu yí cun Nyo' ye le noo yî mwεem mvu cun dvu dvú le mvù bó gee bunle dvú. ²² Fí nu naa lo keceey le mwεem nteen to shee nu ε nci dunçi le bó keηke keege ke ε è nu bô ελεμε é mvù se no yuule. Ε ke è nulo é bó eεshε bibefe bi wee le se bó ε seε fιεε ελεμε ε buy ke.

Ncese wvù Jisos to geε kan

9:12 7:27; 10:4; Lεw 16:14-16; 12:24; 13:12, 20; Mat 26:28; Lum 3:25-26; 1Bi 1:2, 18-19; 1Jon 1:7 **9:13** Ktj 19:1-10:17 **9:14** Lum 6:20-23; 8:2 **9:15** 8:6

* **9:16** Ntefe kpwe bô monkan nu fιεε fimwaan ê díεw Glek e. **9:19** Ksm 24:6-8; Ibu 9:12-13; Lεw 14:4, 6; Ktj 19:6 **9:22** Lεw 17:11 **9:23** 8:5

mwaanj cuke bibefe bi bonyii le

10

23 Fí to nu naa shiee le le bó ecukε mwεεm mvun mvù nu ke lo nfiεεen mwεεm mvu fowe ê yiyin je le. Geenεn, ecukε mvù looci nu mvu fowe ε è nu bô boncese bô fele boban, 24 njefo Klistu to ley cun Nyo' le ε è yaa nu yì è yoke bonyii bô can, yì è nu ke lo nfiεεen cun Nyo' yi cεεy cεεy ke. Wvù to ley ε è nu fowe kebεε. E è nu fò wvù nu ke seen fwe dvu Nyo' leke Nyo' fô beene le. 25 Ke wvù nu fô nen keebvuu egee boncese bô ekole kew fô Nyo' le bokanj e bokanj e diεwε no ekole ke bocee ncese le to ké no leyte fô Bvudvuu bvù looci Yuule naa ntay e ê kelum ê kelum, keege ncese bô ελεμε se è nu kew ηkuuη. 26 E fifin to nu shiee le, tu Klistu be kenjke keekpwee jaa we, kaase kpwee ε kew no bó to bomεε wonj. Geenεn no fí nu, nu ε wvù ε to wase kanj mwaanj fí ε ka lo nonεn. Wvù to kefew kin kè wonj kaa wase le keejo ekole kew ege ncese dvù, ekpwe keecukε bibefe. 27 Ke lenlenj no fí nu le wee kenjke keekpwe ke kanj mwaanj emum ecεyte wase ε è nu nsaw, 28 nu ke no Klistu to nyaε ekole kew kpwe fô bonyii le kanj mwaanj keetuu bibefe bi bonyii le nteen. E wvù nu ke ekase eto yì bokanj bo bofεε le ε è yaa bvuu nu keege fiεε bô bibefe ke. Wvù nu ke eto wase keseen keboyse bonyii bô cεyte wvù shiee le.

Ncese wvù Jisot to gee nu ε jo wase bvudvuu bvù boncese le bocii

1 Bonci bo Muses e to nu ke lo kenjinjinj ke mwεεm mvù jee mvù to nu keeke enu le. Ke bó to nu wase cεεy cεεy mwεεm mvù to nu keeke enu ke. E bó mum no shee gee boncese ê kelum ê kelum, se è nulo é boncese bodvu ege é bonyii bô benci too fô Nyo' le eyuule gene mεεse ηkuuη. 2 E è to nu le boncese bodvu nulo ege é bó eyuule nonεn, tu ke bó to bee ebvuu eshee egee boncese bó le bó le ke, njefo bonyii bô bunlee Nyo' to bee keenu ε bó ε cuke wase bibefe bibole kanj mwaanj, ε mvuntelem mvubole yaa bvuu saake bó yì bibefe le ke. 3 Geenεn, boncese bô bó to gee ê kelum ê kelum ban to kaa gee ε bonyii kumyi lo bibefe bibole. 4 E fí nu nonεn, njefo ke è nu naa lo é ελεμε ke bona' * bô ke biε le ecukε bibefe bi wee le ke. 5 E nεε fiεε fí to gee ε Klistu dioo to fokuse fen gay ê Nyo' le, "Ke wo kenjke shiee fô boncese bô bó gee bô nyám e, noo fô mwεεm mvù bó nyaá ê wo le ke. Wo nu ε nya me ε è nu bô ye le me enge ncese dvù. 6 Ke nyám yì bó nyaá ε bó tone gee boncese dvù fô wo le, noo mwεεm mvù bó nyaá ε bó gee boncese dvù

9:26 7:27 9:28 3:6; 10:10; Yesa 53:11-12; Mat 26:28; 1Kol 15:50-53 10:1 8:5

10:4 9:12-13 * 10:4 Bona' ban to ké no nu bona' bô bolemse. 10:5 Mben 40:6-8

keecukε bibefε bi bonyii
le baa cim ege ε wo
eyuuke njon κε.

⁷ Me ε mum ε ηgay λε,
‘O Nyo’ taa eyen, me nu ε
nto keenje fiε fi wo
shieele,
κε no bó sanεε ekume me ε
Nwa’ wo le.’ ”

⁸ Wvú to yaw gay ε Nyo’ λε,
“Ke wo baa kenjke shiee kenεε
yuuke njon bó boncese
noo nnyá yì bó nyaa ε wo noo
nyám yì bó nyaa
ε bó tone gee boncese dvú fô
wo le,
noo mwεεm mvù bó nyaa ε bó
gee boncese dvú
keecukε bibefε bi bonyii le
κε.”

ε mwεεm mvun nu ε bó to gee
κε naa bii no nci gomte. ⁹ No
wvú gay nonen, mum bise fó
gay ε Nyo’ λε,
“Taa eyen, me nu ε nto keenje
fiε fi wo shieele.”

Wvú to jeme nonen, mum
lese boncese bo boyvuum
keεε wvu fwε. ¹⁰ No Jisos
Klistu to gee fiε fi Nyo’ to
shieele λε wvú ege, ε ye ye
yì wvú to nyae kan mwaan
ε fi ka lo nonen, ge ε beene
mum no yuule. ¹¹ Cee ncese
tfuu ké no gene leeme fô
bvudvuu bwew bvu lemme
le εdiuw εcii gee boncese
biinene bokaη e bokaη e, se
boncese bodvu nulo ecake
bibefε bi bonyii le ηkuuη.
¹² Geenεn Klistu to nu ε ge
we ncese κε kan mwaan ε
wvú mum kocen wvù ecake

bibefε bi bonyii le kemakaa.
No wvú gee nonen mum shii
ε εbo ke εceey ke Nyo’ le.
¹³ Wvú nu fó ε kew sekekie λε,
ceyte egen ebuy seke Nyo’ ke
ejike bonyii bew bo bvuban
e diewe kedvuushεε ke bikaa
biew e ε wvú etome bikaa
yì bó le. ¹⁴ Ncese we wvú
mwaan wvun nu ε ge bonyii
bò wvú gee ε bó yuule, ε mum
ε no yuule ten ε Nyo’ ejise gene
mεεse sekecii. ¹⁵ Keyoy ke
Yuule jemyi ten ε beene tomte
fiε fin. Kí to nu ε yaw gay λε,
¹⁶ “Tata gayte λε, ε nεε monkan
man

mò me nu ηke engbwo bee bó
ejim jo εdiuw yoya le:
Me nu ηke engeε bonci bem ε
mvuntelem mvubole,
embvuu ensaη ε bonkpawce
bobole.”

¹⁷ No wvú gay nonen bvuu
bise λε,
“Ke me mβεε ηke embvuu
enkpawaci bibefε bi-
bole
kenεε gee dibole di befe κε”

¹⁸ Fí ε mum ε no nu λε ε bó
leeshi wase bibefε bi bonyii
le, tu κε shiee mwεεm mvù
bó enyaa ε bó gee boncese
dvú keecukε bibefε bi bonyii
le bvuu beε κε.

*Beene ebenci too nceencee
mbew Nyo’le*

¹⁹ Boom bo bwεεm e, fi
ε mum ε no nu λε ελεμε ke
Jisos e nu ε yene wase je ε
beene nulo eley kesene yaa
fane κε, egen fô Bvudvuu bwe
bvù looci Yuule naa ntay e.
²⁰ Beene nulo efey ε je yì fiε

yì nyaa nshii le yì Jisos to yen'yεε fô beene le. Wvù to yene je yin bô ye ye, ε fì mum no nu le wvù nu ε cake wase ndvu yì bó to shεηkεε ban bvudvuu bvudvu dvú.

²¹ Beene kεηke wase cee ncese wvu baay wvù taale fô yew Nyo' le yì è nu bonyii bew. ²² No mwεεm mvun nu nonεn, beene emum ebenci too mbew Nyo' le bô fitele fimwaan ε beene ε lese fitele yì ye le ficii nu sε kemaηεn. Beene ebenci njefo bó nu ε miawmiaw wase mvuntelem mvuseεbeene bô ελεμε ke Klistu le mvú ε no yuule, yaa bvuu saake beene yì fιεε le ke. E beene bvuu nu ten ε bó ε cuke wase ye yesebeene bô joo yì yuule.

²³ Beene eleemè temyi ntay yì fιεε fì beene taale fwe yì dvú le fì beene ké no jemyi ê bonyii ekumε fì le. Fo beene etuwtenè ke, njefo wee wvù kawεε beene leeme yì diεw ye le. ²⁴ Beene egomtè ten je keeyvwuse mvuntelem mvu wee noo wee le keekonene noo keegeε mwεεm mvù jee.

²⁵ Fo beene ecin'yì keetoo yì kentaashε le diεwε no bonyii bomew nu ε nε wase ε no gee ke. Beene eyvuwsè lo mvuntelem mvuseεbeene, efey mvunciim no beene yene wase ε diuu di Tata wesebeene nu ke ekase eto nu wase nceencee.

²⁶ Beene ekeè le é beene nε ε bvuu ε no gee bibefε, gee kee, ε beene nu ε bó ε fiisen wase

je yì keceεy, é beene no keè le ke ncese wvumvu bvuu nu dvú wvù è nulo é bó ebvuu ege fô bibefε bisεεbeene le ke.

²⁷ E wee gee nonεn, é wvù no cεyte ke wase bô nfan ε è nu nsaw Nyo' noo ηguy wvù befe wvù nu ke eyese lo bonyii bo bvuban e bo Nyo' le. ²⁸ Wee ké ηgoyte nci Muses, é bonyii eleem bofεε kεεε botete etom le bó nu ε yen fιεε fì wvù ge le, é nsaw mum koo mwεten, ε bó mum yu lo wvù yaa koole yii ke. ²⁹ E fì nu nonεn, tu ben kpwaake le wee wvù joo Waa Nyo' ekuse, joo ελεμε ke monkan mò Nyo' gbwolεε keecuke wvù dvú é wvù eyuule le kí nu fιεε fì ecici, nan'yi ten Keyoy ke Yuule kè too bô mbuwma Nyo', nu ε kfuu ηγεw wvù wvuwe wee nu ke ekeηke nu ke enu nεε? ³⁰ We ηγεw nu ke ebεmte lo njefo beene kee wee wvù to gayεε le,

“E nu me wvù nu ke etfuse εnvuke,

ε è nu me wvù nu ke enya nlawma wvubo.”

E wvù ε bvuu ε gay le,

“E nu me wvù Tata wvù nu ke esaw bonyii bem.”

³¹ E nu fιεε fì nfan e baay keegbwe can Nyo' wvù keηke nshii le.

³² Geenεn, ben ekumyì εdiuw yo fwe yò bó to yuuseε ben yì fιεε fì Nyo' le. Ben to nu ε kuu shém no diuu bó bonγεw bò to too fô ben e.

³³ Kefew kemew e nu ε bonyii to ké no nan'yi bvuu nyεwle

bô ben ya le. Kefew kemew e, ε ben no leeme ejim jo bonyii bô bó nyaa ten ηγεω ê bó ê yiye je le. ³⁴ Ben to ké no kooleshen bô boba bonyii bô nu yî ncaw e, fii bó. Bó to ké loo mwεem mvunen, ε ben cine ke dvú no yuuke ε è nu njon, njefo ben kee le ben keηke mwεem mvumew mvù fele mvumwe ε è nu mvù nu ke emey nu sekecii. ³⁵ Nonen, fo ben ecine fiεε fi ben leeme wase yî dvú le ke, njefo è nu fiεε ε fí keηke nlawma wvù kuuke. ³⁶ Fiεε fi shiee le fô ben e nu le ben esuu shém wvu le ben nulo egee ε è nu fiεε fi Nyo' shieele, é ben ke emum ekeηke fiεε fi wvù nu ε kaw beene dvú. ³⁷ Bó nu ε san le,
 “É shεete ke wase caan é wee wvù nu keeto emum efese.

Ke wvù nu emoocε ke.

³⁸ Wee wem wvu teytey nu ke ekeηke nshii nje fitele fi wvù lese yî yem e. Geenen é wvù ne lo ε no fane ε tfuw bikaa, fitele fiem saa ejee bô wvù ke.”

³⁹ Geenen, ke beene nu boba bô tfuuke bikaa bô nu ke ela ke. Beene nu fisεεbeene bonyii bô nu ε lese fitele yî Nyo' le bô biyoy bibole nu ke eboy.

11

Ekumε keelese fitele yî Nyo' le

¹ Keelese fitele yî Nyo' le nu keetaale fwe yî fiεε fi Nyo' nu

ε kaw wee dvú kee naa ntay le wvù nu ke ekeηke fí, kee ten le fí nu dvú ε wvù baa cim yen wase fí le ke. ² Nyo' to bensee bonyii bo fwele njefo bó to nu ε lese fitele yî ye le. ³ É ge ten fitele fi beene lese yî Nyo' le beene ε se kieε ntay le Nyo' to bom won wvun ε è nu ke bô diεw ye, ε mwεem mvù beene yene to buy yî mvù bó yaa yene mvù le ke.

Ébel

⁴ É to ge fitele fi Ébel to leseε yî Nyo' le ε wvù se ge ncese wvu leη fey Keen. É Nyo' mum jo wvù le wvù nu wee wvu teytey, mum fi nnya ye keetom le wvù nu wee wvu teytey. Abel to nu ε kpwe, geenen ε fitele fi wvù to leseε yî Nyo' le ε ge beene ε no yuuke ε wvù beε jemyi é beene ε to ε buy eben e.

Énok

⁵ É to ge ten fitele fi Énok to leseε yî Nyo' le ε Nyo' se jo wvù gen bô wvù fowe wum ε kpwe baa kum wvù le ke. Bó to nu ε ne fanε yaa bvuu yen wvù le ke, njefo Nyo' to nu ε jo wase wvù we. É Nyo' se jo Énok we nu ε Nwa' Nyo' jemyi le wvù to ké no gee ε Nyo' yuuke njon. ⁶ Nonen é wee nu dvú se wvù nu ε lese fitele yî Nyo' le, tu ke è nu naa lo é Nyo' eyuuke njon bô wvù ke, njefo é wee gomte keebenci too mbew Nyo' le, tu wvù keηke keebεe le Nyo' nu dvú, noo le wvù mawci wee tfuu wvù looci gomte wvù.

Noa'

⁷ Ɛ to ge ten fitele fi Noa' to lesee yí Nyo' le ɛ Nyo' ke dioo tefe wvú ekumε fiεε fi to nu keeke ekooy ɛ wvú baa cim yen wase fí le, ɛ wvú yuw Nyo' le mum fe nguwwu baay keeke eboyse yew ye dvú. No wvú to lesee fitele nonen mum dunɔε le kebese ke bonyii bo yí won wvun e nu bô befe ê Nyo' ejise, ɛ è nu ke wase wvú wvú Nyo' to nyaε bvudvuu bvú wee wvu teyey e ê wvú, njefo wvú to nu ɛ lese fitele yí Nyo' le.

Abla'am bô Sela

⁸ Ɛ to ge ten fitele fi Abla'am to lesee yí Nyo' le, ɛ wvú se yuw Nyo' le seke wvú to tenεε wvú le wvú enε won wvubole egen wvumew wvú wvú to nu keeke ekenke diewe won we le. No Abla'am yuwεε nonen mum no gene ke lo, yaa cim kee fô wvú gene ke. ⁹ Ɛ to ge fitele fi wvú to lesee yí Nyo' le fidvu ɛ wvú se gen no cee won wvú Nyo' to kawεε wvú dvú le diewe tolo wvú nu ɛ gen ɛ beε won bonyii bomew e. Wvú to nu jó ghane cee cún e bô bo Aysik noo Yakow bô Nyo' to kawεε bô bocii bô won wvudvu le è nu ke enu wvubo. ¹⁰ Wvú to cee cún e nonen njefo wvú to taale fwe keeke eley kelaante le ɛ kí kenke kenffuy ɛ è to seyse Nyo'

no kelaante kedvu nu ke enu, mum yoo.

¹¹ Ɛ to ge ten fitele fi Sela to lesee yí Nyo' le ɛ wvú se kenke mvunɔgay keeleem bô fue ɛ wvú ɛ lun naa wase ɛ fesen wvú è nulo é wvú ebvuu eboo. Fí to kooyi nonen njefo Sela to nu ɛ bee le Nyo' wvú kawεε wvú ké no leeme ke yí diew ye le. * ¹² Ɛ fí mum no nu le wee mwaan wvú Abla'am wvú to nu ɛ wvú ɛ lun wase baay, nu wase diuw kpwe le, to nu ɛ ne ɛ engokε ke wee le buy yí ye le duule diewe jón yi we le noo diewe monsheem mo ngem joo yi baay e mò wee yaa nulo etan etoo ke.

¹³ Bonyii ban bocii to nu ɛ ghan fanε yaa kenke fiεε fi Nyo' kawεε fidvu ke, ke ghan no kpwekene ɛ bó lese ke fitele yí Nyo' le. Bó to yen ke lo fí le ɛ fí beε too ncejole, fiisen bô nlanlan, jeme bô dew yibo le, fô bó le nu ɛ bó kee le bowen nu ke lo botolo ɛ bó beke lo yí nshε yin e. ¹⁴ Ɛ bonyii jemyi nen, tu fí dunɔi naa ntaɔ le bó beε gomte won wvú è nu wvubo. ¹⁵ Ɛ bó to bvuu kpawwci ekumε won wvú bó to nen'yεε jó, tu bó to nu ɛ kenke je keekase tu jim jó. ¹⁶ Geen eno fí nu, nu ɛ bó to gomte ɛ è nu won wvú fele wvuwe, wvú è nu won wvu we. Nonen ke Nyo' ké no wuumene seke bó tenεε wvú le

11:8 Kej 12:1-2

11:9 Kej 35:12, 27

11:10 13:14

11:11 Kej 17:19;

18:11-14; 21:2; Lum 4:19-20

*

11:11 Bonwa' bo boyvuum bomew kenke ten fen le, "Ɛ to ge ten fitele fi Abla'am to lesee yí Nyo' le ɛ wvú se kenke wan naa no wvú to cim nu ɛ wvú ɛ lun wase ɛ fesen ɛ Sela ten nulo saa ebvuu eboo ke. Fí to kooyi nonen njefo Abla'am to nu ɛ bee le ..."

11:12 Kej 15:5

11:13 11:9; 13:14; Kej 23:4;

47:9; Mben 39:12

11:16 13:14; Ksm 3:6; Mat 22:32

Nyo' wvubo ke, njefo wvú nu ε seyse kelaante ε gee ê bó.

¹⁷ Ε to nu fitele fi Abla'am to lesεε yí Nyo' le fi to gee ε Nyo' ke dioo mom wvú, ε wvú bee keejo waa we wvú Aysik ege ncese dvú fô Nyo' le. Ε wvú wvú Abla'am nu wvú Nyo' to kawεε le εngoke ke wee le nu ke ebuy yí ye le. Ε wvú bee ke keejo waa we ε è ka wvú, le wen ege ncese dvú. ¹⁸ Waa we wvun nu wvú Nyo' to gayεε wase ê Abla'am le, “Ε nu Aysik wvú nu ke egeε diee di kfuu diuw e.”

¹⁹ Abla'am to kee ke le ε wee cim kpwe lo, tu Nyo' nulo ekase ege ε wvú etu dvú. Nonεn ε je mi le nu ε è nulo ε bó ejo le Aysik to nu ε kpwe ε Nyo' kase nya wvú ε Abla'am ε wvú nu dvú wum.

Aysik

²⁰ Ε to ge fitele fi Aysik to lesεε ten yí Nyo' le ε wvú se cew Yakow bó Esau jeme ê bó ekumε mbuwma wvú to nu keeke eyuu eto fô bó le.

Yakow

²¹ Ε to ge ten fitele fi Yakow to lesεε yí Nyo' le ε wvú ke dioo kpwee, cew boom bo Yosεw wvú waa we le. Ε wvú to ceeke nonεn ε wvú ε ηgvuum yí kεmban e ε no nyaa n'wvum ε Nyo'.

Yosεw

²² Ε to nu fitele fi Yosεw to lesεε yí Nyo' le fi to gee ε wvú ke dioo nu wase keekpwe mum no teete kpwe ye dunji

le bonyii bo Israel nu ke eshεε ebuy won wvú Ijiw e. Ε wvú mum gay le bó ke edioo ebuyte jó jo bikufe biwene.

Icee Muses bó bwee Muses

²³ Ε to nu fitele fi icee Muses bó bwee to lesεε yí Nyo' le fi to gee ε bó se nyile Muses yí kee le te fo bó eyu seke bó to bokεε wvú. Ε bó to nyile nonεn njefo bó to nu ε yen le è to nu wan ε wvú jee cuu baay. Ε bó fanε yaa efane keengoy sa' yí Nfon to bvuseε ke.

Muses

²⁴ Ε to nu fitele fi Muses to lesεε ten yí Nyo' le seke wvú to kuε wase fi to gee ε wvú tun le fo bó etenε wen le waa ηgonjuu Nfon Fεlo ke. ²⁵ Wvú to nu ε caw fiew keeyεne ε è nu ηγεw bó bonyii bò è nu bo Nyo' le, efey keeyuuke njon bó mwεεm mvú è nu mvú befe ε mvú fele lo. ²⁶ Wvú to nu ε jo le ε bó eshoose wen njefo wen nu wee Mboyse wvú Nyo' to kawεε, tu fifie keηke sew fele keekeηke kp-waw wvu Ijiw tfuu. Wvú to jo nonεn njefo wvú to taale mmawce wvú nu ke eto fô wvú le. ²⁷ Ε to ge fitele fi wvú to lesεε yí Nyo' le ε wvú se ne Ijiw yaa fane fieε fi è nulo ε Nfon ege bó wvú ke, naa ε wvú cim ton'yi shém bó wvú neε. Wvú to nu ε suu shém ne no gene njefo wvú to taale fiew ε è nu fwe diεwe wvú yene Nyo' wvú bó yaa yene bó ejise le ke. ²⁸ Ε to ge ten

11:17 Kej 21:12; 22:1-14; Dito 4:11; Jem 2:21 **11:19** Lum 4:17 **11:20** Kej 27:27-29, 39-40 **11:21** Kej 47:31-48:20 **11:22** Kej 50:24-25; Ksm 13:19 **11:23** Ksm 1:22; 2:2 **11:24** Ksm 2:10, 11-15 **11:26** 12:2; 13:13 **11:27** Ksm 2:15; 12:41 **11:28** Ksm 12:1-14, 21-28, 29-30

fitele fi wvú to lesεε yî Nyo' le ε wvú se gεε Nkaw Danεfey, jo εlεmε yefe yî lan fwese le, wvu le Nceendaa Kpwe wvú to yuwyi boom bolemse bo fwe yî kfuú le edioo etoo buyte fô dew fwese bonyii bo Israel e emum edan efey.

Bonyii bo Israel

29 ε to ge ten fitele fi bonyii bo Israel to lesεε yî Nyo' le ε bó gen lente Joo yi Baay yi Yεεle fokuse ke diεwε bó fey yî nshε yi yem e. ε bonyii bo Ijiw ke dioo to ten buy fô joo yidvu le no momte keefey ten nonen ε yî kuu bó bocii gen dvú. 30 ε nu ten fitele fi bonyii bodvu to lesεε fi to gεε ε bó ke dioo gen buy Jeliku, ke len kenen kelaante kedvu, ke dioo kenen nonen buy εdiuw εsooshwiw ε kembew ke kelaante kedvu le kesε kecii.

La'ab

31 ε to ge fitele fi La'ab wvú to nu kpwoon nsake mvu to lesεε ten yî Nyo' le ε wvú se boy fanε yaa ekpwe ngoo bonyii bobole bo won e bò to temyi bikuu bô bo Nyo' ke. Wvú to baa kpwe, njefo bonyii bo Israel to nu ε tum bonyii le bó eto eghan ekee won wvudvu, ε kpwoon wvudvu fiisen bó ê wvú yew.

Gidion, Balak, Samsen, Jεfta, Dawe bô Samwεl noo bonyii bo ntum Nyo' le bomew

32 ε è nu le me entaanke bonyii bò to lesεε fitele yî Nyo' le, é me nke entan engen embuy fεε? Kε kefew nu dvú kè è nulo é me nkew nyey mwεem mvu bonyii le diεwε Gidion, Balak, Samsen, Jεfta kenεε Dawe bô Samwεl noo bonyii bo ntum Nyo' le bomew e ke.

33 Bonyii ban bocii nu ε bó to lese fitele yî Nyo' le. ε bomew ke so bitum yî jem e, ε bomew saw bvunfon ê je yi len e, ε bomew kenke mwεem mvù Nyo' to kawεε bó dvú, ε bomew kenke mvunγay keeban dew bobvule fo bó engele bó. 34 Bomew to nu ε kenke mvunγay keege é nguy wvú to bεenci naa bemte lo ejimε. ε bomew kenke mvunγay keebuy can bonyii bò to gomte keegbwocε bó bô nyó jem e. ε bomew bò to yen'yi wεεyi ke ne tu bontεmemvunγay. ε bomew tu bonyii bo jem e bò temyi, ε bomew kun bonyii bo jem e bo bitum bimew e ε bó fεε lo. 35 Bomew to nu bokεneε bó to lesεε ten fitele yî Nyo' le. ε Nyo' ge ε bonyii bobole bomew bò to nu ε kpweken wase kase tu dvú no nu bó bó. Bomew bonyii nu ε bó to koole bvuuke bô bimban, ε bó fanε yaa cim ebvuu eshieele le bó ecine bó le ke, njefo bó to yene le é bowen kpwe lo, ke ekase ebuy yî kpwe le ekenke nshii wvú jee fele wvun. 36 Bomew nu ε bó to keεnke bó, tamte bô bongbwan

ε ye caafi, kayte bomew bô boncaw fene yew ncaw e. ³⁷ Ε bomew nu ε bó to tumyε bô ετα ε bó kpweκεν, bvuu tan'yi bomew bô nyó yì bó tane bite dvú ε bó buyte biba bifεε bifεε, gbwoci bomew bô nyó jem ε bó kpwekene. Bomew to ghane jüise ε è nu jéw njée bô yi bíe. Bó to nu bonyii bo kefufe le, ε bonyii njinsene bô bó bvuu nyεwle bô bó. ³⁸ Bó to ghane cee ηkaante le noo yì dikum e bô ê ditfum e noo ê bibuw e. Ε nu bonyii ε wonj wvun to baa ekocεn wvù bó ecee wvú le κε.

³⁹ Bonyii ban nen bocii nu ε bó to lese fitele yì Nyo' le, ε Nyo' bense bó naa ntay. Geenεn wee mvu bó le to baa emum eκεηκε fiεε fi Nyo' to kawεε bonyii dvú κε. ⁴⁰ Bó to baa eκεηκε njefo Nyo' to κεηκε ntaη wvù jee ntay fô beene le fele wvubo, wvu le è nu ke enu κε seke bó ε taashe beene ε bó, é bó se no nu ε bó ε kpwentεn ê Nyo' εjise ε γεν ε mεse.

12

Nyo' nεci boom bô è nu bew

¹ No beene nu wase ε kebombom ke bonyii bô to nu ε lese fitele yì Nyo' le ban ε gem beene ε tase ε no dunji no è nulo é wee elese fitele yì Nyo' le, beene emum ebuy εkuse jo bvujite bvucii bvù jewsee beene, noo bibefe bì njimte beene, emum ekuu shém elewtè kenlewtε kè Nyo' nu ε γεε ê beene fwe. ² Beene dioo lewte no taale yì Jisós e.

Ε nu wvú wvù to yen'yεε je fô beene le keelese fitele yì Nyo' le, ε è nu wvú wvù gee ε fitele fi beene lese yì Nyo' le kpwentene gene mεεse. Wvú to nu ε bee keekpwε kpwe yì yì kentam e. Wvú to baa ecim etaale ê kenshoose ke kfuu yiye kpwe le κε, njefo wvù to taale fwe yì bvujonκε bvù nu ê wvú fwe le. Keseen wvú ε no nu ε wvú ε shii ê εbo ke εεεy ke kawla Nyo' le. ³ Ben ekpwawci ekumε wvuwe wee wvù to nu ε fiisen kfuu wvuwe ηγεw wvù bonyii bô befe to nyaa ê wvú, wvu le fifie ege é mvuntelem mvunen saa ewεyi, κενεε edoose ê je κε. ⁴ Jem yì ben tumte ben ε bo kebefε nu ε ben baa tum wase egen ebuy yì gvune di wee le ejiim lo κε. ⁵ Me ηkpwaake le ben baa edaaye wase ntefe wvù Nyo' nyaa ê ben diεwe boom bew e κε? Wvú gayte le,

“Waa wεm, seke Tata nεci wo, fo wo ejoo nεw κε.

Ε wvú dioo saake wo yì fiεε le, fo shem ekpweè wo κε.

⁶ Ε keè le Tata ké no nεci ε è nu wee wvú wvú koonke, tamte ε è nu wan tfuu wvù wvú joo le è nu wvuwen.”

⁷ Ben emum ekuulè shém yì bonγεw bô ben yεne le, ekeè le Nyo' nεci lo ben diεwe boom bew e. Wan mvu nu dvú wvù jay fiεε é ice enu se wvú ε nele wvú e? ⁸ Ε Nyo' cin'yi ben e se wvú nεci no wvú ké no nεci boom bew bocii, tu ben baa enu naa lo boom bew κε, tu ben nu

bikole. ⁹ Beene keŋke ten bo'icee bosomeene bo fokuse fen bô to ké no nēci beene ε beene wvumte bó. E beene to wvumte bó nonen, tu ke è nulo é beene enya bikuu ê Icee biyoy bisemeene efey lo nonen, ke ekeŋke nshii wvù mēy lo? ¹⁰ Bocee bosomeene bodvu to nu ε nēce beene ke yî kefew e caan no bó to yene le fî nu len. E Icee wesebeene wvun nēci beene keeseysel beene é beene eyuule no wvù yuule. ¹¹ E ke dioo nu seke bó tamte wee keenle wvù, ε wvù no yuuke nluce kefew keki le, wvù saa yuuke naa lo njon ke. E ke edioo enu wase ejim jo kefew kedvu, ε fifie to bó nyakeey noo nce wvu teyey fô wvuwε wee wvù Nyo' nu ε yeeyi wvù ê yiyin je le.

¹² Nonen ben ege é can yene yî nu ε jεw wase ekase eteme, ege ten é envuw eyene yò ndenjenje wase ekase eteme. ¹³ Ben egenè ke ε è nu ê je yi teyey e, wvu le fo bikoy bi tēse wase emese elose ke, é bí eteme lo.

Ntefe ekumε keeyuuke Nyo' le ntay

¹⁴ Ben emomtè ntay keecee yî nyakeey e ben ε bonyii bocii, ebvuu emomtè ten ntay keecee nce wvù yuule. E wee nu se wvù cee nce wvù yuule, tu ke è nulo é wvù ke eyen Tata le ke. ¹⁵ Ben eyenè fo wee mvu ke ejim keekeŋke mbuwma

Nyo', ebvuu eyenè ten fo ηgow mi yî befe ke ene ebuy ê ben entelen ke eto bó ηgew ejin bonyii nteen. ¹⁶ Ben eyenè ten le fo wee mvu ben e ekeŋke nce nnyen kenjan ke. Fo wee ten emaà lo Nyo' diewe Esau wvù to geseme mbuwma wvù wvù to nu keeke ekeŋke diewe wan wvu ηgaywee le yî mweem mvudien mvu kan mwaan e maan ke. ¹⁷ Ke ben kee le ejim jodvu nu ε wvù to ne bvuu no gomte keekeŋke mbuwma wvun can ice le, ε ice ma lo wvù? Naa no wvù to cim shiwse misem ê jise gomte keekumen fitele fiew, nu ε ke je to bvuu nu dvù keekumen ke.

¹⁸ Ben ekeè le fô ben leeme fô keseen baa nu diewe bvudvuu bvù fokuse bvù bonyii bo Islael to leeme fô bvù bó yene bvù le ke. Bó to leeme, * ε ηguy bene nen lululu, ε ekfun yiile nen taytay, ε nffum kfunε ten nen kekeke. ¹⁹ Bó to yuuke ten ε son saayi, ε diew mi jemyi. Mweem mvù diew yidvu to jemyi to nu ε bemse bó, ε bó no leke lo le fo diew yidvu ebvuu ejeme é bó ke. ²⁰ Bó to leke nonen njefo fiε fî diew yidvu to jemyε to nu ε ghaw mvun gay mvubole. Diew yidvu to nu ε ciise lo ê bó le,

“Fo fiε ebence lo bew kum wvun ke.

E è cim nu nyam, é bó tumye lo bó eta ε yî kpwe.”

12:10 Mat 5:48; Lum 5:2; Jem 3:17 **12:11** 12:14; Jem 3:17-18 **12:12** Yesa 35:3

12:13 Bn̄gn 4:26 **12:14** 12:11; Mak 12:30-31; Mben 34:14; 1Kol 7:15 **12:15**

Dito 29:18; Gal 1:6 **12:16** Keŋ 25:29-34 **12:17** Keŋ 27:30-40 **12:18** Ksm

19:16-22; 20:18-21 * **12:18** Fo bó to leeme to nu ê kenyi ke kum wvù Sinay e.

12:20 Ksm 19:12-13

21 Kεεεy, mwεem mvù bó to yene fó to bemte baay. ε Muses keβεε jeme ε, “Nfan wvu baay nu ε ge ye ε ne ε no ciinke lo me.”

22 Ben nu finεn ε ben leeme ε è nu yí kum wvù Sayon e, ε è nu kelaante kè è nu ke Nyo' wvù kεηke nshii le, ε è bvuu nu Jelusalem wvu fowe. ε nu fó fò bonceenda bo Nyo' le bò wee yaa nulo etan etoo lanlanje yí kentaashε le. 23 Ben nu ε to wase ê kentaashε ke bonyii bo Nyo' le bò è nu boom bew bo fwe, ε wvú ε san εdiee εbo ê ηwa' we le fowe. Ben nu ε to wase fwe dvu Nyo' wvù sumtene bonsaw bo bonyii bocii le. Ben nu ε to wase ten fwe dvu biyoy bi bonyii bò to nu teyete e bi Nyo' nu ε ge wase bí ε no yuule gene mεεse le. 24 Ben nu ε to wase ten fò Jisos wvù leeme fwe monkan mo monfem entelen jo Nyo' bò bonyii le, è to ten fwe dvu ελεμε ke Jisos e kè bó to miawmiawεε yí beene le. ελεμε kin jemyi fiεε fi fele fi ελεμε ke Abel e.

25 Ben eyenè fo ben etune keebē wee wvù jemyi ê ben e. Ben kpwaake le é bonyii bo Israel to nu se bó eboy can ηgew wvù to toε fò bó le njefo bó to nu ε tun keebē wee wvù Nyo' to tumεε le wvù eteetè bó fokuse fen e, tu je nu dvú fò beene le keeke eboy fen é beene ε tun keebē wee

wvù teete beene ε è nu fowe le? 26 ε to nu sekekiε ε wvù jeme ε nshε shiw. Keseen ε no nu ε wvú ε kaw le,

“Seke me ε mbvuu ε nshiwse, é saa eshiw ke nshε maan ke. Ebule ten nu ke eshiw fó.”

27 Diεw yí ε, “Seke me ε mbvuu ε nshiwse”, duηci le Nyo' nu ke ecake lo mwεem mvunciim mvù wvú to bomεε mvù è nulo é bó eshiw, wvu le é eshεε ke wase mwεem mvù yaa nulo é bó eshiw ke.

28 Fí ε mum ε no nu le beene enyaà keyoone é Nyo' le bvunfon bvù beene nu ε fiisen nu bvù è yaa nulo é bó eshiw bvú ke. Nonεn beene emum ebunleè Nyo' ê je yi len e, enyaà n'wvum é wvú, fané wvú. 29 Beene enyaà nonεn njefo, “Nyo' wesebeene nu diεwe ηguy wvù nulo efiese lo fiεε le.”

13

Ntefe wvu fokemεse

1 Ben ekonεnè ke nonεn gene fwe diεwe boom bo bwee wan e. 2 Fo ben ecine keefiisene botolo εla eyene le ke. Ben ekeè le bonyii bomew nu ε fiisen wase nonεn ε fiisen ε è nu bonceenda bo Nyo' le yaa kee ke. 3 Ben ekumyì bonyii bò nu yew ncaw e, enù ke diεwe ben ε bó bocii nu yew ncaw e. Ben ekumyì ten bonyii bò bó nyεwle bò bó, njefo ben ten kεηke ye.

12:22 13:14; Gal 4:26; Mwm 5:11; 21:2
Kenj 4:10 12:25 6:4-6; 8:1; Ksm 20:22
13:14 12:29 Dito 4:24 13:1 6:10; 10:24; 13:16; 1Bi 1:22
19:1-3; Job 31:32; Lum 12:13; 1Tim 3:2; 5:10; 1Bi 4:9; 3Jon 8
25:36 13:4 1Kol 7:2-4; 1Tes 4:3-8

12:23 Luk 10:20

12:24 8:6; 9:12;

12:26 Ksm 19:18; Aga 2:6, 21

12:28

13:2 Kenj 18:1-8;

13:3 10:34; Mat

⁴ Wee tfuu enyaà n'wvum ê kentaashε ke wee bô kpwεse le, é kpwoon bô diemsen eyenè fo wee ebvuu ebuy εkfun ebefe bô kentaw kebole. Ben ekeè le Nyo' nu ke esaw bonyii bocii bô cee nce nnyen noo bô cin'yi kentaashε kebole ke wee bô kpwεse le buyte εkfun.

⁵ Fo ben elese bvufee bvunen yi bigew e yi nshii wene le ke. Wee eyuukè njon bô fiεε fi wvú kenke, njefo Nyo' nu ε gay le,

“Kε me nu nke en'yuu encine wo le ke,
ε ke me nu nke en'yuu enlan wo ke.”

⁶ Fifi ε mum ε ge ε è nulo é beene ejeme se kemañen no wee to gayεε le,
“Tata nu wvú fii me.
Kε è nulo é me enfane fiεε ke.
ε nulo é wee ege la bô me?”

⁷ Ben ekumyi bonyii bô to nu bikuu binen bô to yawεε fewce diεw Nyo' ê ben. Ben ekume no nce wvubo to nu, emum ebeñene je yi bó to lesεε fitele yi Nyo' le jó. ⁸ Kε Jisos Klistu ké no kumene ke. No wvú se nu foguu, nu ke no wvú nu εben, ε è nu ke no wvú nu ke enu sekecii.

⁹ Fo ben ecine é bonyii eto bô bon'yεeyi bo jεey bô bó yaa kee jò bó buy, elewe ben dvú ke. Fí jee le mvuntelem mvuseεbeene etemyi nje mbuwma Nyo', εfey fo enu nje bonci bo ekume mwεem

mvudien. Kε bonci boban cim fii bonyii bô leeme yi dvú le ke. ¹⁰ Beene kenke ketan ke ncese le, ε bocee ncese bô lemte fô ketan ke yew Nyo' yi fokuse fen e yaa kenke naa lo mvungay keedie fiεε fi ne fô kekin ketan e ke. ¹¹ Ben ekeè le εkolε ke bocee ncese le to ké jo ε è nu εleme ke nyám e ley dvú fô Bvudvuu bwε bvú looci Yuule naa ntay e keege ncese dvú fô bibefe bi bonyii le, geenε ε bó jo nyám yidvu buysen ntεw dvú mum ton ε yí fie. ¹² Jisos to nu ε kpwe ten εkfun jo kelaante wvu le wen ecuke bibefe bi bonyii le bô εleme kew. ¹³ Nonen beene emum ebuysen ten ebi wvú le εkfun jo ntεw ekenke ten boncun bô wvú to kenkeε. ¹⁴ Beene kee le ke la din di beene nu fó fen nu ke emey nu sekecii ke. Beene taale fwe ε è nu yi la di beε too le. ¹⁵ Nonen beene emum ebeε Jisos egeè ncese wvu mbense fô Nyo' le sekecii wvú è nu keeyemte diee diεw. ¹⁶ Fo ben edaayε keegεε lemme di jee noo keegawte mwεem mvunen mvù ben kenke ben ε bonyii bomew ke. ε ben gee nonen, tu è nu ncese wvú jee fô Nyo' le.

¹⁷ Ben eyuukè bonyii bô nu bikuu binen e, geè no bó shieele, njefo bó taale fô biyoy binen e diεwe bonyii bô kee le bó nu ke etañe diuw ekume lemme dibole é

13:5 Dito 31:6, 8; Fili 4:11-12; 1Tim 6:7-10 **13:6** Mben 118:6 **13:7** 6:12; 1Kol 4:16 **13:9** Lum 14:2; Kolo 2:20-22; 1Tim 4:3 **13:11** 9:7; Lεw 16:27 **13:12** 11:26; Mat 27:31-33 **13:14** 11:9-10, 13, 16; 12:22, 28; Fili 3:20; 2Kol 5:6; 1Bi 2:11; Mwm 21:2 **13:15** Efe 5:19-20; Mben 50:14, 23 **13:16** Gal 6:10; Fili 4:18 **13:17** Esek 3:17; Lem 20:28-31; 1Kol 16:16

Nyo'. Ben egeè nonen wvu le bó egee lemme dibole bô nlanlan, ε è yaa nu κε shen shen κε. Ε bó gee shen shen, fifiε saa efici ben κε.

¹⁸ Ben ebunleè fô bese le. Bese kee naa keceeyλε κε fitele saake bese yî fiεε fimew e κε, njefo bese ké no shieele keegeε fiεε ficii bô n'wvum.

¹⁹ Me nlooci naa nleke baayλε ben ebunleè, wvu le è nulo é me en'yanşen enkase ento fô ben e.

Bunle bô ηgayma

²⁰ Nyo' wvù nu Nyo' kembonen nu wvù to kasεε bvuse Jisos wvù Tata wesebeene wvù nu Ncey Njée wvu baay yî kpwe le. Wvù to bvuse fele yî mvunşay mvu ελεμε ke monkan mò mey lo le. ²¹ Me nleke λε wvù enya ben bô mwεεm mvù jee mvunciim, wvu λε ben egee fiεε ficii fi wvù shieele. Me nleke ten λε wvù elemte fiεε ficii yî yene le can Jisos Klistu le fi wvù yene le fi jee wvù le. Beene enyaà mbense ê Jisos Klistu wvun sekicii σε ηka. Fí enù nonen.

²² Boom bo bwεεm e, me nleke λε ben ekuu shém eyuw diεw ntefe yì me nsan fô ben e yin. Fiεε fi me nsan nu κε nen kfuy. ²³ Me ηgomte λε ben ekiεε λε waa bwee wesebeene wvù Timatio nu ε bó ε bvuse wase wvù yew ncaw e. Ε wvù yanşene lo ε to, é bee wvù ke elen εκale kemwaan eto eyen ben e. ²⁴ Ben egay bonyii bô nu bikuu binen e bocii noo bonyii bô è nu bo Nyo' le bocii

enya ê me. Boom bo bwee wesebeene le bo Itali ciinse ten ηgayma ê ben. ²⁵ Nyo' ebuw ben bocii bô kembonen.

Nwa' wvu
Jem
Fiε fi nu ê Nwa'
Jem wvun e

Nwa' wvun to san Jem fô bonyii bo Nyo' le bocii bô to nu ε tawse won e tfuu. Nwa' Jem wvun nyaa bontefe nteen no è nulo é wee Klistu eceè ê bonyii ente. Fiε fi wee wvù san nwa' wvun baay leeme yî dvù le nu ε wee Klistu egeè mwεem ε è nu mvù dunçi le wvù nu ε lese fitele yi Nyo' le.

Bikuu bi mwεem e ê nwa' wvun e

1:1 Keηkewce

1:2-8 Keelese fitele yî Nyo' le bô bvufee bvù nen'yi fô Nyo' le

1:9-11 Kefufe bô kpawaw

1:12-18 Mmom bô mwεem mvù teeyi bonyii

1:19-27 Keeyuuke gee

2:1-13 Fo wee edunçi kejεy jεy

2:14-26 Keelese fitele yî Nyo' le bô gee di leη

3:1-18 Wee Klistu bô leme diew

4:1-5:6 Wee Klistu bô won wvun

5:7-20 Bontefe jεy jεy

1 Nwa' wvun san me wvù Jem, waa lemme Nyo' bô Tata

Jisos Klistu. Me nsan fô dik-fuu di bonyii bo Nyo' le di yu-ufe ncow difεε di nu ε tawse won e tfuu. Me ηgayte ben e.
*

Keelese fitele yî Nyo' le noo keefeefene

² Boom bo bwεem e, é mmom too fô ben e jé le jé le, é ben jo le è nu bvujonke. ³ Me njemyi nonen njefo no ben fele ê mmom ente, leese ke fitele yî Nyo' le, nu ε yî nu ege é ben ekee keekuu shém ntay. ⁴ Ben ekuulè ke shém nonen egen emese, wvu le ben enu bonyii bô nu ε taw ε kocen, yaa tane fiε yî yene le ke.

⁵ E wee mvu ben e tane bvufee keekiεε fiε fi Nyo' gomte, é wvù lekε ε è nu ê Nyo' é wvù enya. Nyo' nu wvù nyaa ê wee tfuu bô fitele ficii yaa waale wee ke. ⁶ Geenεn, wee edioo eleke no leeme ke bô Nyo' fitele fimwaan, yaa manene ke. Ben ekeè le wee wvù manene nu diewe joo yi baay yi fwefwe bvuyte ε yî sheηke bii jò wvù gene. ⁷ Fo wee diewe wvuwe le ekp-waakè le wen nu ke eleke fiε ê Nyo' ekeηke ke. ⁸ Wvuwe wee nu wvù keηke mvuntelem mvunfεem, tuwtene lo yî fiε ficii fi wvù gee le.

Bonyii bo kefufe le bô bo kpawaw e

⁹ Wee mbee wvù fuute eyuukè njon le Nyo' nu ε bense wase wvù, ¹⁰ é wee

1:1 Mat 13:55; Lem 12:17; 15:13; 21:18; 1Kol 15:7; Gal 1:19; 2:9; 1Bi 1:1 * **1:1** Dikfuu di bonyii bo Nyo' le nu Bojuu bô nu ε lese fitele yî Jisos Klistu le, ε bó ε tawse ε no cee bitum bimew e. **1:2** Lum 5:3-5; 1Bi 1:6-7 **1:5** Bηgn 2:6 **1:6** 5:13; Mat 7:7; 21:21-22; Efc 4:14 **1:9** 2:5 **1:10** Job 14:2; Mben 90:5-6; Yesa 40:6-8 **1:10** 5:1

kpawaw eyuukè njon le bó nu ε shike wase wvú, njefo wvú nu ke egen ecine kpawaw we le ke lenlen no fow ké looke yí egay e ke ne yele. ¹¹ No diuu ké sane dioo baa ton'yi ε egay yowlen, ε fow wvú yí dvú le yele, ε bvujonke bwew ka, nu ke lenlen no wee wvú ghane kujene kpawaw we nu ke egen.

Mmom bô mwem mvù teeyi bonyii

¹² Njon wvu baay nu wvu wee wvú kuule shém seke mmom ε to fô wvú le, njefo è nu seke wvú ε leem ε teme, é wvú ke ekenje kefo ke bvunfon e kè è nu nshii wvú mey lo kè Nyo' nu ε kaw wee tfuu wvú koonke wvú dvú. ¹³ Fo fiεε ké dioo teeyi wee le wvú ege kebefε, ε wvú no duù le è teeyi Nyo' wen ke, njefo ke è nulo é fiεε etele Nyo' le wvú ege kebefε ke. ε ke Nyo' ké no teeyi fiew wee ke. ¹⁴ Fiεε fi ké tele wee nonen, nu mwem mvù befe mvù wvú kenke shiee yí dvú le, é mvú dioo ε lewce wvú mum wow, ¹⁵ é shiee wvun ké teme, mum to bô kebefε, é kebefε ké dioo ε ku ε kocen, to bô kpwe.

¹⁶ Boom bo bwem e bô nu shém yem, fo ben eleele bikuu binen ke. ¹⁷ Mwem mvunciim mvù jee nu len, mvù beene kenke nen'yi ε è nu fowe fô Nyo' le. ε nu wvú Cee Mbom mwem mvunciim mvu fowe mvù

nyaa n'yu. Ke Nyo' kumene diewe kenjinjin e kè ké no kumene mondvuum ke. ¹⁸ ε nu wvú wvú to cawee beene nya beene bô diew yi nu keceey ε yí nya nshii wvu fwe é beene, wvu le beene enù fiεε fi fwe fi wvú to balee le è nu naa fiew ente jo mwem mvunciim mvù wvú to bomε.

Keeyuuke diew Nyo' gee no yí gomte

¹⁹ Boom bo bwem e bô nu shém yem, ben ekiεε le wee tfuu kenke keenu cekey keenya bitem yí fiεε le, joò weε bô njeme, joò weε bô shém yi ton'yem, ²⁰ njefo ke wee wvú ton'yi shém nulo ege fiεε fi teyey fi Nyo' shieele ke. ²¹ Fí ε no nu le, ben ecine nce nnyen e noo kenje kè temyi le, eshike bikuu binen, efiεen diew Nyo' yi Nyo' nu ε lese fô mvuntelem mvunen e. Diew yin nu yi nulo eboyse ben.

²² Fo ben eleele bikuu binen keeyuuke ke lo diew Nyo' maan ke. Ben egeè no yí gayte. ²³ Wee wvú yuuke ke lo diew Nyo' yaa gee no yí gayte, nu diewe wee wvú nu ε taa bvushiw bwew é kenleey e, ²⁴ no wvú tale nonen, ε base jim ε mum ε kase ε daaye no nfiεen ye nu. ²⁵ Geenεn, weε wvú looci taale é nci wvú taashi bonci bocii bvuu bvuse bonyii bvunfaw e, leeme yí dvú le sekeci, yaa daayi fiεε fi wvú yuuke ε wvú jemyi, gee no wvú gayte, nu ε

Nyo' nu ke elanj kembonen yi fiεε ficii fi wvú gee le.

²⁶ E wee tenje ekole kew le wen looci nu wee mbee, ε fanje yaa ejici leme diew e, tu wvú leεle ekole kew, ε fiεε fi wvú tenje ekole kew le wen nu wee mbee nu εcici. ²⁷ Mbee wvú Nyo' Icee we-sebeene yene ε è nu wvu len bvuu yuule ê wvú ejise, nu wvu wee wvú taale fô boom bo bonkfu le noo fô boke' bo bonkfu le seke bó nu yi ηgew e. E è bvuu nu ten wvú kem-sene bô ekole kew fo mwεem mvu yi nshε le fen elom wvú.

2

Fo ben edunçi kejεεy jεεy ke

¹ Boom bo bwεem e, no ben nu ε lese wase fitele yi Tata wesebeene wvú Jisos Klistu wvú nu Tata bvukuke le, fo ben edunçi kejεεy jεεy ke. ² Me njemyi nonen njefo è nulo é bonyii bofεε ene eley yew yene nshii le, ε wvumvu ε jise ndvú ε yí jee, ε lese mvuncaw ε bó ε kene bô ketwaa ke bigew e kε yεle, ε wvumvu wee nu fiew wee kefufe, ε wvú ε jise ndvú ε yí ε sawye. ³ Ben ε ne ε gay ê wee kefufe le, “Leem fofe,” kenεε le, “To eshii fokuse fen nshε le,” ε mum ε nya bvufee ε è nu yi wee wvú sufe ye wε le, ε gay ê wvú le, “Ke to eshii fen wee wvu baay.” ⁴ E ben ne ε ge nonen, ke tu ben nu ε tu wase bonyii bô sumtene bonsaw

bô mvuntelem mvú yiile? Ke fifin yen'yi le ben dunçi kejεεy jεεy ê ben entelen e?

⁵ Boom bo bwεem e bô nu shém yem, ben eyeke eyuw, ke è nu bonyii bo kefufe le bo fokuse fen bô Nyo' nu ε caw le bó elooci kenke mbee wvú nu ε yiηsen e? E ke è bvuu nu bó bô Nyo' nu ke enya bó bô bvudvuu ente jo bvunfon bwew bvú wvú to kawεε wee tfuu wvú koonke wvú dvú le?

⁶ Geenεn, ben nen'yi finen kaa no shoose lo wee kefufe ê yiye je le, yene ε è nu wee kpaw e. Bonyii bô nu ε ben ε shii yi yene le guute ben gene dvú yéw bonsaw e nu baa? Ke è nu bonyii bo kpaw e le? ⁷ Ke è bvuu nu ke bó bô jemyi díew yi befe ekume diee di Tata wvú kenke ben e le?

⁸ Ben elooci gεεle nci Nfon wvú Nyo' wvú nu ê N'wa'we le. Nci wvun nu le, “E koonkè waa bwoo no wo koonke ekole kuw.”

E ben gee nonen, tu ben gee len. ⁹ Geenεn, é ben dunçi kejεεy jεεy no me mbe njeme wase, tu è nu kebefε ε ben gee, tu ben nu ε ηgoy nci wvú ε koo ben. ¹⁰ Ben ekeè le é wee gεεle naa bonci bo Nyo' le bocii, ε ke ε ηgoy mwaan, tu wvú nu ε ηgoy wase bocii. ¹¹ E fi nu nonen, njefo Nyo' wvú to gayεε le,

“Fo wo ejan kpwεε wee ke” nu ke ten wvú wvú to gayεε le,

“Fo wo eyu wee ke.”

Ɛ wo nu se wo nu e jan kpwee wee, geen e yu wee, tu wo nu e ngoy ke nci Nyo'.¹² Nonen, ben ejemyi bvuu geè mwem diewe bonyii bò Nyo' nu ke esaw bó bii nci wvù bvuuuse bonyii bvunfaw e. ¹³ Ben ekeè le Nyo' nu ke dīoo saake nsaw, wvù saa ekoole shen fō wee wvù to baa koole shen fō wee mvu le ke. Geen, wee wvù koole shen nu wvù nu ke eboy yī nsaw e.

Fiee fi dunji le wee nu e lese fitele yī Nyo' le nu gee diew di le

¹⁴ Boom bo bwem e, é wee ne e no duu le wen nu e lese fitele yī Nyo' le, e gee diew yaa dunji nonen ke, é fifie ke efi wvù yī la le? Ɛ nulo é fitele fi wvù lese fidvu ke eboyse wvù? ¹⁵ Bó ejo le, é waa bwoo wvù diemsen kene wvù kpwoon ne e no tane ndvú bō mwem mvudien mvu ediuw ecii, ¹⁶ e to fō wo le, wo e gay é wvù le, “Nyo' elan kembonen yī yo le é wo ekenke ndvú bō mwem mvudien.” Ɛ wo gay ke lo nonen, se wo e nya wvù bō mwem mvù wvù shieele, é fifie efi wvù yī la le? ¹⁷ Ben baa yen le le é wee duu le wen nu e lese fitele yī Nyo' le, se gee diew dunji nonen, tu fitele fi wvù lese efinfin nu ecici?

¹⁸ Wee mvu nulo ene egay le, fi wee mvu le nu e wvù e lese e è nu fitele yī Nyo' le, e fi

wee mvu le nu e wvù gee e è nu gee di le. Me e mum e no ngayte le wvù educe no è nulo é wee elese fitele yī Nyo' le se gee diew nu le, é me nduce é wvù no me nu e nlese fitele yī Nyo' le e è nu yī gee diem di le e. ¹⁹ Ɛ wee nu e bee le Nyo' nu mwaan, tu è nu le. Geen, naa bonceendaa bo dewle le ten nu e bee ke nonen e no fane, ciinke. ²⁰ Wvuwewe nu keyun. Wvù gomte le me enduce le é wee lese fitele yī Nyo' le se gee di jee nkuun, tu è nu ecici? ²¹ Ke fiee fi to gee e Nyo' yen le Abla'am wvù icee wesebeene nu e kocen wee we le to nu gee diew di le e? Wvù to nu e jo waa we wvù Aysik, jike yī ketan ke ncese le keege ncese dvú fō Nyo' le. ²² Ben e yen le le fitele fi wvù to lese yī Nyo' le bō gee diew di le to lene ekale kemwaan e? Gee diew di le to nu e dunce le fitele fi wvù to lese yī Nyo' le to nu e yin sen. ²³ Ɛ fi mum kocen no bó to sanee é Nwa' Nyo' le le,

“Abla'am to nu e lese fitele yī Nyo' le,

nje nonen, e Nyo' yen le wvù nu wee wvù teyete.”

Ɛ bó mum no teje wvù le nsaa Nyo'. ²⁴ Ben e bvuu e yen le le fiee fi ké ge e Nyo' yen le wee nu e kocen wee we le nu gee diew di le, e è yaa mey ke fitele fi wvù lese yī Nyo' le maan ke?

25 **Ɛ** nu ke lenlen no fi La'ab wvù to nu kpwoon nsake le to nu. Fieε fi to gee ε Nyo' yen le wvù nu ε kocen wee we le to nu gee diew di len. Wvù to nu ε fiisen bonkee bo Islael ê wvù yew, ke duŋce je yimi jεy yì bó etu jim jó. 26 Fí ε no nu le, ke no keyoy cin'yi nyam ye le ε yí mum no nu wase fieε fi εcici, nu ke lenlen no wee lese fitele yí Nyo' le se gee di len ŋkuun tu fí nu εcici.

3

Wee eshe bô leme diew

1 Boom bo bwεem e, fo ben nteen egomtè keenu bonyii bo n'yεyi le ke. Ke ben kee ntaɣ le bonyii bo n'yεyi le nu ε wvubo nsaw nu ε bó nu ke elooce etasse ntaɣ? 2 **Ɛ** nu keceey le beene bocii gee bojay nteen. Geenεn, é wee nu dvù wvù yaa ké jay njeme ke, tu è nu wee ε wvù ε kocen, bvuu kee ten keekemsen bô ekole kew. 3 Beene ké jo ncaw lese emvu jo nyambala keege le yí eyuukè beene le. **Ɛ** beene mum no banse nyam yidvu dvù ε yí gene jò beene gomte. 4 Ben eyen ten no ŋguw wvu ê joo nu. Wvù kuuke naa ntaɣ, ε fwefwe wvù temyi ké no domsee. Geenεn, ε fieε fi wee wvù guute ŋguw banse dvù ε wvù gene jò wvù gomte, nu ke nen caan. 5 **Ɛ** nu ke lenlen no leme nu. Dí nu ke lo fieε fi caan yí wee le. Geenεn ké no jemyi mwεem mvù temyi baay.

Ke ben kee no è nulo é ŋguy ekpway nen kpwayy, ekoo, eshike ekowe kecile fokuse? 6 Leme nu ke ten diewe ŋguy e. Mwεem mvù befe mvu fokuse fen nu ε tase yí leme di wee le, lamte beete bô ye wee yicii. Leme ké fwεε ŋguy ε wvù befe bô nshii wee tfuu. **Ɛ** ŋguy wvun nu ε leme joo ε è nu fô ŋguy wvu baay e. 7 Bonyii nu ε mom wase keeyeyi dikfuu di nyám e dicii. Bó nu ε yeyi wase nyám yì ŋkpwaante bô mvunyiim noo nyám yì sone bô yì ê joo. 8 Geenεn, ke wee nu naa lo dvù wvù nulo eyeyi leme ke. Leme ké no wεwte ke lo, ε dí ε yiŋsen bô kebefε ε è nu kè nulo eyu wee ke diewe edien ε fimbuw e. 9 **Ɛ** nu leme din di beene ké no bensee Tata wvù Icee wesebeene dvù, ε è bvuu nu ke dí di beene ké no nan'yi bonyii dvù, ε bonyii ban nu ε è bom Nyo' ε bó fieesene wvù. 10 Diuw mwaan ε mum ε no bvuuuse mbense bvuu bvuuuse boncun. Boom bo bwεem e, ke fí kenke keenu nonen ke. 11 **Ɛ** nulo é joo yì yuule bô keduuu ebuyte diuw mwaan e? 12 Boom bo bwεem e, è nulo é fimbii eyum yí efefe le? Nuw le è nulo é ntulun eyum yí efefe le le? Ke è nulo ten é diuw joo lew ebvuuse joo yì jee ke.

Bvufee bvù nen'yi fowe

13 **Ɛ** nu yee ê ben ente wvù duu le wen feefene bvuu kee fieε? Mwetεn edunce ekole kew yí nce we wvù jee bô

gee diew di leŋ di wvú gee yaa saale ke ye, no wee wvú feefene ké no nu. ¹⁴ Geenɛn, é wee ffuuke bô kenŋhew noo ken'yee ejise fô fitele le, fo wvú esaalè ye le wen feefene lo ke. E wvú ge nonɛn, tu wvú tune keceey. ¹⁵ Ke kfuu bvubwe bvufee yaa nu bvú fowe ke. E nu bvú yí nshɛ le, ε è nu bvú wee wvu wum e, ε è bvuu nu bvú dɛwle le. ¹⁶ Ben ekeè le naa fɛɛ fô bonyii kenŋke kenŋhew bô ken'yee ejise, nu ε mwɛɛm ké no bvuuŋke ke lo fó. E bó no gee dik-fuu di mwɛɛm mvù befe le mvunciim. ¹⁷ Geenɛn, wee wvú kenŋke bvufee bvù nen'yi fowe ké no yuule, koonŋke nyɛkeey bvuu nu weɛ, nyaa ten bitem é wee mvu, nu ε wvú ε yinɛn bô shen noo gee di jee, yaa dunŋi kejɛɛy jɛɛy ke, yaa kenŋke díɛw fiɛɛ ke. ¹⁸ Bonyii bô geele nyɛkeey, jeywi ŋgow yí è nu nyɛkeey, ε ŋgbwele no nu nce wvu teyey.

4

Keekoonŋke mwɛɛm mvu yí nshɛ le beete bô wee Nyo'

¹ Fiɛɛ fi nen'yi no too bô waa noo bvudiuw é ben entelɛn nu la? Ke è nu shiee mwɛɛm mvù ye yene gomte mvù ffuuke shém yene le le? ² Ben dioo shieele fiɛɛ sɛ ben ε kenŋke mum no gomte keeyu wee sɛ

kenŋke. E ben ké dioo bvú-ushi ejise yí fiɛɛ le, é fi fufe, é ben mum no waale, diuu. Fiɛɛ fi gee ε ben nu sɛ ben kenŋke mwɛɛm mvun nu njefo ke ben ké no lɛke é Nyo' ke. ³ E ben ké dioo ε cim ε lɛke, ben saa kenŋke ke, ε è nu njefo ke ben lɛke bô bonŋkwawce bo leŋ ke. Ben lɛke mwɛɛm ε è nu ke keege mwɛɛm mvù ye yene gomte dvú. ⁴ Ben nu naa lo diɛwe bokɛnɛ bô nu ε cinɛ wase bolemɛ bobole ε no gee ε è nu nsake le. Ke ben kee le é wee kole nsan bô won wvun, tu wvú nu ε tu wase wee bvuban fô Nyo' le le? Nonɛn, ben ekeè le ε è nu naa yee wvù nu ε caw fiew keekoo nsan bô won wvun, tu mwɛɛn nu ε tu wase wee bvuban fô Nyo' le. ⁵ E nulo é ben eghan nɛɛ sɛ no kpwaake le fiɛɛ fi bó to sanɛɛ é Nwa' Nyo' le nu ecici? Bó to nu ε san le, “Nyo' kenŋke shiee, beele baay fô keyoy kè wvú to gɛkɛɛ le kí enù yí yese beene le.” * ⁶ Nyo' fii naa beene baay. E nu fiɛɛ fi bó sanɛɛ é Nwa' Nyo' le le,

“Nyo' shiwse bonyii bô bensee bikuu bibole, geenɛn buuke bonyii bô shiwse bikuu bibole bô nfi.”

⁷ Nonɛn, ben enya bikuu binɛn é Nyo', ebon ŋaŋ ben ε bo dɛwle é wvú efɛɛ lo é ben ejim. ⁸ Ben eto nceencee mbew Nyo' le, é wvú eto ten

3:14 1Kol 3:1-3; Gal 5:20-6:4 **3:15** 1:5, 17 **3:17** Mat 5:48; 1Kol 13:4-7; Gal 5:22-23; Fili 1:9-11 **3:18** Mat 5:9 **4:1** Lum 7:5; 1Bi 2:11 **4:2** 1Jon 3:16

4:4 Mat 6:24; Jon 15:18-19; 1Jon 2:15 * **4:5** Kɛnɛɛ le “Keyoy ke Yuule kè Nyo' to nyae é beene kenŋke shiee, beele baay le beene elemè ke beene ε bo Nyo'.” **4:6** 4:10; Bnɔn 3:34; Mat 23:12; 1Bi 5:5 **4:7** Efe 6:12; 1Bi 5:8-9 **4:8** Mben 18:20, 24; Yesa 1:16; Saka 1:2-3; Mala 3:6-7

nceencee mbew yene le. Ben bonyii bò befe ebvuushε can fô mwεem mvù befe le, ecukε mvuntelem mvunεn ben bò leeme mvuntelem mvunfεem ben ε bo Nyo'. ⁹ Ben enù bô yii, beelè shiwsè misem nen wowwowwew. Ben elu bô dikie, ebeelè ε è nu kpwe, elu bô njon wvù ben yuuke, esod ε è nu bikuu. ¹⁰ Ben eshike bikuu binen ê Nyo' ejise, é wvù ecake ben we.

Fo wee elomté gee di waa bwee le ke

¹¹ Boom bo bwεem e, fo wee ejemyi díew yì befe ekumε waa bwee kε. E wee jemyi díew yì befe ekumε waa bwee kenεε lomte gee di waa bwee le, tu wvù jemyi díew yì befe ε è nu ekumε nci Nyo' bvuu lomte nci wvudvu. E wee lomte nci Nyo', tu ke wvù bεε wee wvù gεele nci kε. Wvuwε wee nu ε tu wase wee wvù saake lo nci. † ¹² Wee wvù nyaa nci bvuu sumtene bonsaw bo bonyii le nu ke mwaan. E nu ke wvù wvù nulo eboyse kenεε elase wee. Wo ε no nu yεε wvù lomte gee di waa bwoo le?

Fo ben esaalè ye ke

¹³ Ben eyeke eyuw, ben bò nen'yi no duu le, “Eben kenεε ntfuu nu ε bese nu egeen kin kelaante le kenεε keki le, ece jó yì kelum e, ekamεm way, ekeηke sεw.” ¹⁴ Ben ké dioo

jemyi nonεn no kee fiεε fi nu ebuy ekooy ntfuu le? Ben kee fiεε fi è nu nshii wene? Nshii wene nu diεwε kekfu kè bó yene kí le, moocε caan ε kí ε la wase. ¹⁵ Fiεε fi ben bee ejemyi nu le, “E Nyo' fen nu ε bee le bese enù dvù, é bese ke ege fin fiεε ebvuu ege fifi.” ¹⁶ Geenεn, ben nen'yi finεn kaa no saale lo ye, kfunε gvuw. Ben ekeè le keesaale ye nonεn nu kebefε. ¹⁷ Nonεn, é wee kee fiεε fi leη fi wvù keηke keege, ε fanε yaa ege, tu wvù nu ε ge kebefε.

5

Bonyii bo kpaw e eyenè

¹ Bonyii bo kpaw e, ben eyeke eyuw fiεε fi me njemyi. Ben ebeelè, fuunke kpwe nje ηgew wvù nu ke eto fô ben e. ² Kpaw wene nu ε fo wase, shéw ε kan ndvù yene. ³ Mwεem mvunεn mvu bigew e nu ε duwε wase. Nduwε wvun nu ke edunε nce wene ken'yεε ejise, ebvuu edie ye yene diεwε ηguy e. Eyan nu wase ediuw yo fokemεse, ε ben baanci ke ε è nu kpaw. ⁴ Ben etaa eyen, ben nu ε leε bonyii bò lemte ηεε yene. Bó nu ε gbwele wase mwεem mvunεn ben ε fan keelaw bó, bó ε no beele. Bó nu ε bee wase Tata Nyo' wvù keηke Mvunγay Mvunciim ε yuw kpwe yibo. ⁵ Ben nu ε

4:9 Luk 6:25 **4:10** 4:6; 1Bi 5:6 **4:11** Mben 101:5; 1Bi 2:1 † **4:11** Nci wvun nu le, “E koonkè waa bwoo no wo koonke ekole kuw”. E è bvuu nu ke wvù wvù Jem gayte le wvù boysee bonyii. **4:12** Lum 14:4; 1Kol 4:5 **4:13** Bηgn 27:1; Luk 12:18-20 **4:14** Job 7:9-10; Mben 39:5-6 **4:15** Lem 18:21; Lum 1:10; 1Kol 4:19; 16:7 **4:16** 1Tim 6:17; 1Jon 2:16 **4:17** Luk 12:47 **5:1** Bηgn 15:6; Yεsa 5:8-10; Amo 6:3-7 **5:1** 1:10; Luk 6:24 **5:2** Mat 6:19-20 **5:4** Ksm 3:7; Lew 19:13; Yeli 22:13; Mala 3:5 **5:5** Yeli 12:3; 25:34

ce wase fokuse fɛn ɛ die bikuu binɛn no ye yene shieele. Ben nu ɛ diekɛn wase ɛ fanʒkɛn diɛwɛ binson bi nyám e bi cɛyte diuu di bó nu ke esane le. ⁶ Ben nu ɛ bon bikaa ê bonyii ɛjim bó ɛ ley ngɛw e. Ben ɛ yuwɛ bonyii sɛ bó nu ɛ jay fiɛ ɛkuuɲ, ɛ è nu bonyii bò nulo saa ebon ɲaɲ ben ɛ bó kɛ.

Bonyii bo Nyo' le enù nyɛkeey

⁷ Boom bo bwɛɛm e, fí mum è no nu ɛ ben enù kɛ nyɛkeey egen ebuy seke Tata nu ke ekase eto. Ben etaa eyɛn no bonyii bò lemte ɲɛɛ ké no nu nyɛkeey ɲɛn buy seke bó ké gbwele ɲɲu yì jee ɲɛɛ yibole. Bó ké cɛy ɛ jaɲ ghan gbwe ɛ bó jewe mwɛɛm, ké cɛy ɛ mvú ghan be. ⁸ Ben tɛn enù kɛ nyɛkeey nonɛn. Ben eleemè kɛ tɛmyi njefo kefew kè Tata Jisos nu ke eto nu wase nceencee.

⁹ Boom bo bwɛɛm e, fo wee ewvukenè waa bwee kɛ. Wee wvù wvukene waa bwee nu ke ekeɲke nsaw. Wee wvù nu ke esumtene bonsaw nu wase ê yew fwese. ¹⁰ Boom bo bwɛɛm e, ben ejo kenfewsɛn fô bonyii bo ntum e bo Nyo' le bò to ké no jemyi ê bonyii ê diee di Nyo' le. Bó to yɛne bonɲɛw, nu kɛ nyɛkeey. ¹¹ Beene nu ɛ yɛn ɛ bonyii bocii bò to nu ɛ kuu shém ɲɛn mɛse nu ɛ Nyo' ɛ laɲ kembonɛn yì bó le. Ben nu ɛ yuw wase ekumɛ Job no

wvù to kulɛɛ shém ɲɛn mɛse, ɛ bvuu ɛ yuw tɛn no Tata Nyo' to ghanɛ banʒke ɲɲɛw we ɛ è tu bvujonʒkɛ. Tata to ge nonɛn, njefo wvù camte shen bô bonyii, koole yii fô bó le.

¹² Boom bo bwɛɛm e, fiɛ fi fele mwɛɛm mvunciim nu ɛ, fo wee ke dioo jemyi fiɛ kan naa lo kɛ. Kenɛɛ wvù kane ɛ è nu won Nyo', kenɛɛ wvù kane nshɛ, kenɛɛ è nu fiɛ diee la. Ɛ wee beɲɛ fiɛ ɛ, “Ɛɛ”, ɛ è no nu no fí nu. Wvù ɛ tun ɛ, “Aay”, ɛ è no nu no fí nu. Ɛ ben gee nonɛn, Nyo' saa ke ebvuu elese wee ɲɲɛw e kɛ.

Bunle bô mbee fi lo

¹³ Ɛ wee mvu ben e yɛne ɲɲɛw, é wvù no bunleè. Wee é no yuuke njon, é wvù no yemte bensee Nyo'. ¹⁴ Ɛ wee mvu ben e cɛmte lo, é wvù tee bocee kentaashɛ ke bonyii bo mbee le, ɛ bó to bunle ê wvù we, yefe wvù bô mɛɛm ê diee di Tata le, ¹⁵ é bunle yidvu yì bó bunlee ɛ bó ɛ lese fitele yì Tata le, efi wvù é wvù ebonɛn, é Nyo' ecake wvù we. Ɛ è fɛn nu ɛ wee wvudvu ɛ ge kebefɛ, é Nyo' elɛɛshɛ enya ê wvù. ¹⁶ Nonɛn, fí è no nu ɛ, é wee ge fiɛ fi befe, é wvù see ê waa bwee, é wee ebunle fô wee noo wee le, wvu ɛ Nyo' efɛ ben. Bunle wee wvu teyɛy keɲke mvunɲay baay gee mwɛɛm nteen.

¹⁷ Ben ejo kenfewsɛn yì Ɛlayja le. Wvù to nu kɛ wee wvu wum diɛwɛ beene le. Ɛ

wvú ke bunle shiee le le fo jan
 egbwe yî nshε le ke. E jan mεy
 ke we nonεn yî bilum e bitete
 bô kenḡawten. ¹⁸ E wvú ke ne
 kase bunle, ε Nyo' shike jan,
 ε mwεεm kase no kuu yî nshε
 le.

¹⁹ Boom bo bwεεm e, é wee
 mvu ben e ne ε cine je kecεεy
 e ε no bvuyte lo, wee mvu ε jo
 wvú ε tu bô wvú jim, ²⁰ ε wee
 wvú tu bô wvú jim we no kee
 le é wee banke wee wvú gee
 mwεεm mvù befe, wvú ε cine
 jé ye yi εcici le, tu wvú nu ε
 bvuse mwεten diuw kpwe le,
 Nyo' ε lεshε bibefe biew bì nu
 ε bí ε mâ lo.

Nwa' wvu fwe wvu
Bitá
Fiεε fi nu ê Nwa'
Bitá wvu fwe
wvun e

Nwa' Bitá wvu fwe wvun nu ε wvú to sanj fô bonyii bo Klistu le bò to nu ε saanjken gen no cee mondvuum e jεεy jεεy (1:1). Fiεε fi baay fi to gee é wvú se sanj nwa' wvun to nu keetefe bonyii ban no bonyii to bone bikaa ê bó ejim e, ε bó yene bonjεw nje fitele fi bó lese yí Klistu le. Keetefe bó nonen, ε Bitá mum kume bó ekumε saaka wvù jee wvu ekumε Jisos Klistu wvù kpwe ye bó mbuy we yí kpwe le noo nkawma we le wen nu ke ekase eto, nu fiεε fi bó etaalè fwe ε bó e gee bvufee yí dvú le.

Bikuu bi mwεem e ê nwa' wvun e

1:1-2 Kenkεwce

1:3-12 Keekume no Nyo' boysee bonyii

1:13-2:10 Ntefe ekumε keecee nce wvù yuule

2:11-4:19 No è nulo é wee Klistu ejod bonjεw bò wvù yene

5:1-11 No è nulo é wee Klistu eshiwsè ekolε kew bvuu lemte ten fô bonyii le

5:12-14 Kemεse

¹ Nwa' wvun sanj me wvù Bitá waa ntum Jisos Klistu. E me nsanj fô bonyii bò Nyo' nu ε caw le è nu bew e bò

nu ε saanjken ε no nu biba bì Bontus bó Galëshia noo Kafadosia noo Esia noo Bitinia le. ² Nyo' Icee wesebeene to caw ben no wvù to seyseεε wase ε è bεε lo le fi nu ke enù. E Keyoy kew mum seyse ben gεε le ben eyuukè Jisos Klistu wvù nu ε cukε ben bó ελεμε kew e. Nyo' ebuw ben bó kembonen naa ntay ebvuu enya ben bó mvuntelem mvù leεtene naa ntay.

Beene cee taale ke wase ε è nu fwe

³ Mbense enù fô Nyo' le wvù nu Nyo' Tata wesebeene wvù Jisos Klistu bvuu nu Ice. Wvù nu ε cam shen fô beene le baay, ε boo beene ê mboo wvu fwe le no Jisos Klistu to buyεε yí kpwe le. Fifin nu ε ge beene ε no cee keseen taale ke wase ε è nu fwe, ⁴ keeke edie bvushεw bvù wvù nu ε gεε ê beene wonj wvu we le. Bvushεw bvun nu bvù yaa nulo efo, kenεε ebefe, kenεε ekpwe ncom ke. ⁵ Nyo' gemgeme ben bó mvungay mwew fele yí fitele fi ben nu ε lese yí ye le ε no cεyte mboyma wvù nu ke eyene diuu di fokemεse le. ⁶ No ben kee nonen, ε mum ε no yuuke njonj. Geenεn ε ben kenjke ke keeyuuke nsase yí kefew e caan nje mmom yí too fô ben e jé le jé le. ⁷ Yí too keemom laa fitele finen fi ben lese yí Nyo' le temyi ke ntay ε. Ke naa ketwaa ke bigew e kè yeεle nu ε bó ké mom bó nguy, ε ketwaa kin nu fiεε ε fi nulo

ebefe, tu è nulo é bó emom ke ten fitele fi ben lese yí Nyo' le. E fitele fin nu fiεε ε fi fele ketwaa ke bigew e kè yεεle. Nonen, é ke edioo enu diuu di Jisos Klistu nu ke edunεε ekole kew, é bó ebensee ben, tumte monkum monen, wvumte ben. ⁸Keseen nu ε ben koonke Jisos Klistu ε ben ke baa cim yen wase wvú le ke, ε ben ε lese fitele yí ye le, yaa yene wvú le ke. Ben ε mum ε no yuuke njon naa wvu baay wvù è nulo wee saa esee ke, ⁹njefo ben kee le no ben nu ε lese fitele yí ye le nu ε Nyo' nu ke eboyse ben. ¹⁰Bonyii bo ntum Nyo' le bò to jemyi ekumε mbuwma wvù Nyo' to nu keeke ebuw ben dvú to nu ε no temte, gomte keekiεε ekumε mboyma wvun. ¹¹Keyoy ke Klistu le to nu yí bó le no bó to teete le Klistu nu ke eyen ηgew é ke edioo enu ejim jodvu, é wvú ekenke bvukuke. E bó mum no gomte keekiεε kefew kè mwεεm mvudvu nu ke ekooy, bò je yì mvú nu ke eghan se kooy jó le. ¹²E Nyo' mum ge ε bó kiεε le mwεεm mvù bó to jemyi mvun nu ε bó yaa jemyi ε è nu fô bikuu bibole ke, le mvú nu fô ben e. E nu mvú mvù ben to yuwεε dew bonyii bò to fewcεε saaka wvù jee wvù wvu Nyo' ê ben ê mvungay mvu Keyoy ke Yuule kè Nyo' to ciinsεε ε kí to fowe le. Mvun nu mwεεm

ε naa bonceendaa bo Nyo' le beele keekiεε mvú.

Bonyii bo Nyo' le eyuulè yí gee dibole

¹³No fí nu nonen, ben ekay bicaw binen enù ε ben ε seyse bvufee bvunen. Ben ekemsenè bô bikuu binen, taalè ke fwe ε è nu yí mbuwma wvù nu ke eto fô ben e seke Jisos Klistu ε kase ε dunεε ekole kew e. ¹⁴Ben eyuukè ke Nyo' le diewe boom bew e. Fo ben ebvuu egeè mwεεm bii nyam ye le no ben to shee gee seke ben to bæε kenjiwe le ke. ¹⁵Nyo' wvù to cawεε ben nu ε wvù yuule. Ben ten eyuulè yí gee dinen e dicii, ¹⁶no fí nu ε bó ε san le,

“Ben eyuulè njefo me n'yuule lo.”

¹⁷No ben teje Nyo' le Icee wene, ε wvú nu wee wvù saake wee tfuu yí gee diew e yaa dunci kejeεy jεεy ke, tu ben kenke keecee nce wene tfuu bô nfan wvù wvu Nyo' yí kefew e kecii kè ben nu yí won wvun e ke diewe botolo le. ¹⁸Ke ben kee le Nyo' to nu ε sum wase ben yí nce wvu εcici wvù bo'icee bonen to kuusεε ben dvú, ε ke wvù to sum ε è nu bô fiεε diewe bigew e bì nulo ebefe ke. ¹⁹Wvù to sum ε è nu bô ελεμε ke Klistu le kè yaa nu ke fiεε fi ncεw, kè nu diewe ke waa njee kentaje le wvù yaa kenke nlom kenεε fiεε fimew fi befe yí dvú le ke. ²⁰Nyo' to seyse

1:8 Jon 20:29; 2Kol 5:7 **1:9** Lum 5:2; 6:22; Efe 1:14 **1:10** Luk 24:46; 1Kol 15:3-4; 2Bi 1:19-21 **1:12** Efe 3:9-10 **1:14** Lum 12:2; Efe 2:3; 4:17-18 **1:15** Lew 19:2 **1:16** Lew 11:44-45 **1:17** Yesa 63:16; Yeli 3:19; Mat 6:9; 16:27; Lum 2:6; Jem 2:1; 1Bi 4:5 **1:18** Mat 20:28; 1Kol 7:23; 6:20 **1:19** 1:1-2; Jon 1:29; Lem 20:28; 1Kol 5:7; Efe 1:7; Ibu 9:12 **1:20** Efe 1:4

wvú ε è βεε lo ε wonj se ke
 κew, ε dunje wvú ediuw yo
 fokemese eyan e nje yene.
 21 Ε ge Klistu ben ε se lese
 fitele yí Nyo' wvù to bvusee
 wvú yí kpwe le nya wvú
 bò bvukuke le. No wvú ge
 nonen, mvuntelem mvunen
 bò bonjkwawce bonen ε mum
 ε no nu ε ben ε gee yí Nyo'
 le. 22 No ben yuuke keceey
 e, ε kí gee ε mvuntelem
 mvunen yuule wvu le ben
 ekenkè kenkonen fô boom
 bo bwee wene le ε è nu ke
 keceey, ben emum ekonènè
 ke nonen bò mvuntelem
 mvunen mvunciim. 23 Ben
 ekonènè nonen, njefo bó nu ε
 kase wase ε boo ben ê mboo
 wvu fwε le. Ke weε wvù
 boke ben wvun nu wvù nulo
 ekpwe ke. Ε nu Nyo' keβεε ε
 wvù yaa nulo ekpwe ke. Wvù
 to boke ben ε è nu bò diεw ye
 yì nyaa nshii. Ε diεw yin nu
 ke emey ke eleeme fó. 24 Fí nu
 no bó sanj ê Nwa' Nyo' le le,
 “Wee wvu wum tfuu nu ke
 diεwε egay e,
 ε bvujonjke bwew nu ke diεwε
 fow e.
 Egay ké no yowlene, ε fow ten
 yeete,
 25 geenen ε diεw Tata nu ke
 eleeme ke fó sekeci.”
 Diεw yidvu yin nu saaka wvù
 jee wvù wvu Nyo' wvù bó to
 fewceε ê ben.

2

Ekume Te di kenjke nshii noo

1:21 5:1; Lum 5:2 **1:22** 2:17; 3:8; 4:8; Lum 12:9; Gal 6:10; 2Bi 1:7; 1Jon 4:11
1:23 Jon 1:13; Ibu 4:12; Jem 1:18 **1:24** Yesa 40:6-8; Jem 1:10-11 **1:25** Yesa
 40:6-9 **2:1** Efe 4:25; Jem 1:21; 4:11 **2:2** 1Kol 3:2 **2:3** Mben 34:8 **2:4**
 Mben 118:22; Yesa 28:16 **2:5** 2:9; Lum 12:1; Efe 2:21-22 **2:6** Yesa 28:16; Lum
 9:33 * **2:6** Sayon nu diee di kelaante kè Jerusalem e. **2:7** Mben 118:22; Mat
 21:42; Lem 4:11

ketum kè yuule

1 Fí ε mum ε no nu le,
 ben ecine mvuntelem mvù
 befe le, ecine kenleema noo
 diεw fiεε le, ecine kendonj ke
 benen noo mvunjksen e.
 2 Ben ekenkè shiee fô emben
 yo ê keyoy e yò è nu diεw
 Nyo' eyineyin e, ke lenlenj no
 wan wvu caan ké no kenke
 fô emben e, wvu le yí egeè ε
 ben kuu gene fwe yí mboyma
 wene le, 3 no ben nu ε yen
 wase le Tata taale fô ben e.
 4 Ben etoò fô Tata le wvù nu te
 ε dí kenjke nshii, ε bonyii to tun
 le ke dí jee ke, geenen ε Nyo'
 caw fiew le è nu di kenlum
 e fô wen e. 5 Ben nu diεwε
 eta yò kenjke ten nshii le ε Nyo'
 bomte yew Keyoy kew dvù,
 ε ben nu ηgoo bocee ncese
 bew bò yuule, gee boncese bo
 ê keyoy e fô wvù le bò wvù
 koonjke nje Jisos Klistu. 6 Fí nu
 ê Nwa' Nyo' le le,

“Ben etaa eyen, me ηgeele te ê
 kelaante kè Sayon e,*

ε è nu te di buu di yew e.

Ε nu te ε è caw me, ε me
 ηkoonjke dí baay.

Te din nu ε ke wee lese
 fitele yí ye le é wvù ke
 ewuunen ke.”

7 Fô ben bò nu ε lese fitele yí
 ye le nu ε te din jee fô ben e.
 Geen en fô bonyii bò baa lese
 fitele yí ye le nu ε fí nu fô bó
 le no bó to sanjεε ê Nwa' Nyo'
 le le,

“Tε didvu din ði bonyii bo kembom e to tunεε nu ε nε wase ε tu ði bó ebom naa ε è nu buu di yew e dvú.”

⁸ E fi bvuu nu ε bó ε san le,

“Tε din nu ke egee ε bonyii baytene yî dvú le.

Ε nu kemaan ε kí nu ke egee ε bonyii gbwekene.”

Bó baytene yî dvú le njefo bó nu ε tun keebē diεw Nyo' le, ε è nu no Nyo' to seyseε wase le fi nu ke enu. ⁹ Geenεn, ben nu finεn kfuu ε è caw Nyo' ben. Ben nu ηgoο bocee ncese bò lemte Nfon e. Ben nu ketum kè yuule, nu bonyii bò Nyo' nu ε ge le è nu naa bew, le ben esenè mweεm mvù jee mvù wvú gee. Wvú nu ε tee ben, ben ε buy ê ejiwε le, ε ley ê n'yuu we wvu baay e. ¹⁰ E to nu fwele ε ben yaa nu bonyii kε, keseen ben ε no nu wase bonyii bo Nyo' le. Nyo' to baa cam shen fô ben e fwele kε, keseen nu ε wvú ε cam wase shen fô ben e.

Bonyii bo Nyo' le eduηçi kenje kè jee entelen jo bonyii bocii

¹¹ Nsáa yεm shém, ben ekeè le ben nu botolo yî nshε le fen fele lo je. Me ε mum ε no nlooci ηkule lo can ê ben le fo ben egeè mweεm mvù nyam ye shieele kε, njefo mweεm mvumvun diuu bô biyoy binεn. ¹² Ben eduηçi

kenje kè jee entelen jo bonyii bò yaa kee kε Nyo' wvu le é bó cim jemyi ekumε ben le ben befe lo, é bó eyenè kenje kenεn kè jee le, é ke edioo enu diuu ði Nyo' ε to, é bó etumte monkum mew.

¹³ Ben eyuukè wee tfuu wvù bó nu ε gee le wvú esaakè bonyii le no ben nu bonyii bo Tata le. Ben eyuukè Nfon wvu Lum wvù nu Nfon wvu baay e, ¹⁴ eyuukè naa bonyii bò wvú nu ε gee le bó esaaké biba bi won e leese bonyii bò gee mweεm mvù befe ηgew e bensee bò gee mweεm mvu len e. ¹⁵ Nyo' gomte le ben egeè mweεm mvu len, emum ebaanke dew biyuj bi bonyii le bò jemyi mweεm ncεwncεw. ¹⁶ Ben eceè diεwε bonyii bò bó nu ε bvuse wase bó bvunfaw e, geenεn fo ben emum ejoð fifie tεεke fojise gee bibefe kε. Ben eceè ε è nu diεwε bonfaw bo Nyo' le. ¹⁷ Ben ewvumtè bonyii bocii, koonkè boom bo bwee wene le bo mbee le bocii, fanè Nyo', wvumtè Nfon wvu Lum wvù nu Nfon wvu baay.

Bonyii bo Nyo' le ejoð ken-fewsεn yî ηgew Klistu le

¹⁸ Bonyii bò lemte bomew e, ben eyuukè bonyii bò ben nu ê bó ekuse le, wvumtè bó nta. Fo ben eyuukè kε ε è nu bò nu nyεkeey taale fô ben

2:8 Yesa 8:14-15; Lum 9:33 **2:9** 1:2; Ksm 19:5-6; Lew 19:2; Dito 4:20; 7:6; 14:2; Yesa 9:1; 43:21; 61:6; Lem 26:18; Lum 5:17; 2Kol 4:6; Efe 5:8; Tay 2:14; Ibu 13:12; 1Bi 2:5; Mwm 1:6; 20:4 **2:10** Os 2:23; Lum 9:25 **2:11** 1:1, 17; Mben 39:12; Lum 7:15, 17-23; Gal 5:17; Ibu 13:14 **2:12** Yesa 10:3; Mat 5:16; 2Kol 5:10 **2:13** Lum 13:1-7; Tay 3:1 **2:15** 3:16 **2:16** 1Kol 6:11, 19-20; Gal 5:13 **2:17** 1:22; 3:16; Bηgn 24:21; Mat 22:21; Gal 6:10; Fili 2:12 **2:18** Efe 5:21-6:9 **2:18** Efe 6:5-8 **2:19** 5:12

e ke. Ben ewvumtè tèn bò befe kenje le. ¹⁹ Me njemyi nèn njefo Nyo' ké no yuuke njon bô wee wvù bó nyewle bô wvù ε wvù yuuke nsase se wvù nu ε jay fiεε, geenèn kuule ke shém njefo wvù nu ε gee bvufee yî Nyo' le. ²⁰ E bó suunke wee ε wvù ε jay fiεε, wvù ε no kuule shém, é sew wvudvu enu la? Geenèn, é wee yene ηgew ε è nu yî fiεε fi jee le ε wvù ε ge, wvù ε no kuule shém, é Nyo' eyuuke njon bô wvù. ²¹ E nu bvudvuu bvunen keeyene ηgew nonèn, njefo Klistu tèn to nu ε yen ηgew nje yene, dunçe kenfewsèn ê ben le ben ejo ekale kew. ²² “Wvù to ke baa yuu ge naa lo kebefε ke, ε ke díew fiεε to ké no ε yuu buy diuw we le ke.” ²³ Seke bó to nan'yi wvù, wvù to baa tfuse ke. E bó díoo njinsene bô wvù, wvù saa sewci ke, geenèn nya fiεε ficii ε è nu can Nyo' le wvù kee keesaw nsaw leη. ²⁴ Wvù to nu ε tfuse bibefe bisεεbeene ε bí tu yî ye le yî kentam e. Wvù to ge nonèn, wvu le beene ekpwe ê keba ke kebefε le, eceè nce wvu teytey. Bilεmte bì wvù to kenjkeε nu ε ge wase beene ε bonèn. ²⁵ Ben to shee njimte diewe njée le, geenèn keseen ben ε kase wase ε to fô Wee wvù Cεyte bvuu Taale fô biyoy binen e.

3

No kpwoon bô diemsen nulo ecee

¹ Bokε' bo bonyii le, ben tèn eyuukè bole' bonèn e. E ben gee nonèn, ε wee mvu bó le nu ε wvù tune keebē diεw Nyo' le, é wvù ke enε ebee ε wee baa cim jeme diεw ê wvù ke, ε è ge kenje ke kpwese le, ² no wvù yene ε wvù wvumte ekole kew, cee nce wvù yuule. ³ Fo fiεε fi dunçi bvujonke bvunen enù mwεem mvu ye le diεwe keeseyse yvuw ekole ε yî jee, bô keejiise biεε, noo keesuute ye bó ndvù yî jee ke. ⁴ Fiεε fi edunçi bvujonke bvū wee le enù fiεε fi wee nu fô fitele fiew e, ε è nu fitele fi bonene nu nyekeey. Ke bvun bvujonke ke yvumen ke, ε è nu bvù Nyo' koonke nta. ⁵ E neε no bokene bô yuule bo fwele bô to nu ε gee bvufee bvubole yî Nyo' le to ké no dunçi bvubole bvujonke. Bó to yuuke tèn bole' bobole. ⁶ Wee diεwe Sela le to yuuke Abla'am e teje wvù le tata wen. Ben tèn nu boom bo Sela le fèn é ben gee mwεem mvu leη yaa fane fiεε ke.

⁷ Bolemsε, ben tèn ekiεε je yî ben kenjke keecee ben ε bokε' bonèn jó. Ben enyaà n'wvum ê bó no bó baa kenjke mvungay diεwe ben e ke. Nyo' nu ε buw ben ε bó bocii bô nshii wvù mey lo. Ben eceè nonèn, wvu le fô fiεε ebaanke bunle yene ke.

2:20 4:14 **2:21** Mat 16:24; 20:26-28; Jon 13:15; Lum 15:5 **2:22** Yesa 53:9; Jon 8:46; Ibu 4:15 **2:23** 3:9; Yesa 53:7; Mat 26:55-56, 67; 27:14, 27-31 **2:24** Yesa 53:4-5; Lum 6:2, 11; Kolo 2:14; Ibu 9:28 **2:25** Yesa 53:5-6; Esek 34:5-6; Mat 9:36; Jon 10:16; Ibu 13:20 **3:1** 1Kol 7:16; Efe 5:22-24 **3:3** 1Tim 2:9 **3:7** Efe 5:25-28; 1Tim 2:8 **3:8** 1:22; Efe 4:2-3; Fili 2:2-3

buyεε dvú yî kpwe le. Kε bó leese wee ê joo le bó cuke ε è nu yile yî ye le kε. E nu keelεkε Nyo' bô fitele fi yuule. ²² Jisós Klistu wvun to nu ε ben fowe, shii ê εbo ke εεεy ke Nyo' le, ε no nu fó saake bonceendaa bo Nyo' le bô biyoy bi kenke mvunḡgay noo bi saake bicii.

4

Nce bonyii bo Nyo' le nu wvu fwe

¹ No Klistu to nu ε yen ḡεw yî nyam ye le, ben ten ekenkè kfuu fiε fitele fi wvú to kenke keeyen ten ḡεw, ekumyì le wee wvú nu ε yen wase ḡεw yî nyam ye le nu ε bô kebefε ε ka wase. ² Nonen, kε wvú bεε ebvuu eceè nce we fokuse fen bii mwεem mvù nyam ye gomte le kε. Wvú nu eceè bii wase ε è nu mwεem mvù Nyo' gomte le. ³ Ben ekeè le kefew kè ben to shee gee mwεem diεwε bonyii bô yaa kee kε Nyo' le nu ε kí ε fey wase. Ben to cee nce nnyen kenjan, bii ye yene yì ḡeyte le, wuu mbvuum ε mó koole, gee bonkaw diekene, wukene yole fó gee diεwε bwé le. E ben to bvuu bunlee ten bonyo' bo εcici, ε Nyo' to tun wase. ⁴ Keseen diuw ε no yumte bonyii bô yaa kee kε Nyo' no ben baa bvuu taashi ḡoo ben ε bó yì nce wvun wvú nu diεwε wvu nyám e, bó mum ε banke ye ε no nan'yi ben. ⁵ Geenεn, bó nu ke eleem etanje diuw

fwe dvu Nyo' wvù cεyte keesaw bonyii bô bεε dvú bô bô kpweken wase le. ⁶ E nu fiεε fi to geε é bó se fewce ten saaka wvù jee wvù wvu Nyo' ê bonyii bô nu ε kpweken wase. Bó to fewci nonen wvu le no bó nu ε bó to cim saw wase bó yî nyam ye le diεwε bonyii bo boyuum e, é bó eceè kε nce wvu ê keyoy e ε wvú nu diεwε no Nyo' cee.

Wee elemtè bô nnya ye ê je yì jee le

⁷ Ben ekeè le kefew kè fiεε ficii nu ke eka too wase nceencee. Nonen, ben enù kε bô bvufee bvunen fó, kemsené bô bikuu binen, wvu le ben ebunleè. ⁸ Fiεε fi fele mwεem mvunciim nu kε le wee ekoonkè waa bwee bô fitele fiew ficii njefo kenkonen ké no banji bibefe nteen. ⁹ E waa bwee wee la ghane ê wvú le, é wvú fiisen wvú, taa fô wvú le yaa wvukene kε. ¹⁰ No ben nu ε Nyo' ε buw ben bô nnya jεey jεey, wee ejodè ye nnya lemte dvú fô bonyii bomew e. Ben elemtè bô mbuwma wvun wvù Nyo' nya jé le jé le diεwε bonyii bo lemme le bô jee. ¹¹ E wee fewci diεw Nyo', é wvú no fewci kε ε è nu diεw yì buy diuw Nyo' le. Wee é no lemte fô bonyii bomew e, é wvú no lemte kε ε è nu bô mvunḡgay mvù Nyo' nya ê wvú le. Ben egeè nonen wvu le yì fiεε ficii fi ben gee le, é mbense egenè fô Nyo' le fele

3:22 Lem 1:9; Efe 1:21; Mat 22:44; Lum 8:34; Lem 2:33 4:1 2:24; 2Kol 4:10; Gal 5:24 4:2 2:21 4:3 Gal 5:19-21; Efe 2:3; Tay 3:3 4:5 1:17; 2Tim 4:1 4:7 1Kol 10:11; 1Tes 5:5-8; 1Jon 2:18 4:8 1:22; Jem 5:20 4:9 Ibu 13:2 4:10 Lum 12:6-8 4:11 Lum 12:7; 1Kol 10:31; 12:8; Jem 3:1

yí Jisos Klistu le. Bvukuké bô mvungay mvunciim nu ε è κηηκε wvú sekecii se ηka. Fí enù nonen.

Keeyene ηγεW diεWε bonyii bo Klistu le

¹² Nsáa yem shém, fo ben eκεηκε ηghaw yí nton'ye wvú ben yuuke ye le wvú too fô ben e keemom ben κε. Fo fí enù κε diεWε è nu fíεε fimew fifε ε fí kooyi bô ben κε. ¹³ Ben elanlanè lo le ben yene ηγεW diεWε no Klistu to yενεε wvu le é ke edioo enu seke wvú ε buynen bô bvukuké bwew, é ben ebvuu elanlanè, yuuke njon. ¹⁴ E bonyii nan'yi ben nje diee di Klistu le, tu njon wvu baay nu wene. Fifin duηci le Keyoy ke bvukuké le kè è nu Keyoy ke Nyo' le nu yí yene le. ¹⁵ E wee yene ηγεW, fo wvú eyenè njefo wvú nu ε yu wee, κενεε le wvú nu ε coη fíεε κενεε ε ge fíεε fimew fi befe, κενεε le wvú nu ε lese diuw fô mwεεm mvu bonyii bomew e κε. ¹⁶ Geenεn, é wee yene ηγεW njefo bó tenje wvú le wee Klistu, fo wvú ewu-umenè κε. E wvú no bensee ε è nu Nyo' le wen κηηκε didie diee. ¹⁷ Ben egeè nonen njefo kefew nu ε to wase kè Nyo' nu esaw bonyii, ε wvú nu eκεW ε è nu bô yew ye. E wvú κεW ε è nu bô beene nonen, é fí ke enu nεε bô bonyii bô nu ε tun keebē saaka wvú jee wvú wvu Nyo' le? ¹⁸ Bó nu ε san é Nwa' Nyo' le le,

“E fí temyi fô wee wvu teytey e keeboy,
é fí ke enu nεε bô wee wvú tune Nyo', gee bibefe le?”

¹⁹ Nonen, bonyii bô yene ηγεW no Nyo' gomte le bó eyenè, egeè mwεεm ε è nu mvu lan, geele bikuu bibole can Nyo' Mbom e wvú ké no leeme κε yí ηkawma we le.

5

Ekume njée Nyo'

¹ Me ε mum ε no ηgomte keentefe bocee kentaashe ke bonyii bo mbee le é ben entelen. Me nu wee é ηgoo bocee kentaashe le, ε me nto n'yeη bô ejise yem no Klistu to yενεε ηγεW, ε me nu ten wee wvú nu ke eley bvukuké bvú wvú nu ke eto dvú le. ² Me ε no nteete le, ben etaalè fô njée Nyo' yí bó nu ε gee can yene le ntay. Fo ben dioo taale, no taale κε diεWε bó kane lo ben κε. Ben etaalè bô ηkoη no Nyo' gomte. Fo ben etaalè κηηκε ken'yεε ejise yí bigew e κε. Ben eκεηkè shiee ε è nu yí lemme le. ³ Fo ben envuwseè njée Nyo' yí bó nu ε gee ben é we jodvu κε. Ben eduηci ε è nu κηηγε kè jee kè yí eyenè beηene. ⁴ E ben gee nonen, é Ekolε ke Boncεynjee le ke dioo ε buynen, é ben eκεηκε kefo ke bvukuké le kè yaa ké kpwe ncom κε.

⁵ Me ε no njemyi ten é keghan le, ben eyuukè bocee

kentaashε ke bonyii bo mbee le ntay. Wee tfuu eshiwsè εkolε kew ê waa bwee fwe sekecii. Ben ekeè ε, “Kε Nyo' ké no tomte wee wvù bensee ye kε. Wvù ké no tomte ε è nu wvù shiwsε εkolε kew bô mbuwma we.” ⁶ Ben emum eshike bikuu binεn enù ê mvuᅅgay mvu Nyo' le kuse, é kefew ke dīoo ε kocεn, é wvù ebense ben. ⁷ Ben egεε mwεεm mvunciim mvù jewsee ben can ye le, njefo wvù keᅅke shīee wene. ⁸ Ben ekemsenè bô bikuu binεn, ejīᅅyī ntay njefo wee wene bvuban wvù dεwle ghane wεentene diεwε bvule wvù fεwte le, gomte wee keeᅅgele. ⁹ Ben ebon ᅅaᅅ bô wvù, lese kε ε è nu fitele yī Nyo' le é fī eteme, ekumyī le boom bo bwee wene le yeᅅe kε tεn ᅅgεw nonεn woᅅ tfuu. ¹⁰ ᅅgεw wvun nu kε yī kefew e caan, é Nyo' emum ekase eseysε mwεεm é mvù ejoᅅ fô ben e, enya ben bô mvuᅅgay, ege é ben eciim ntay. Nyo' nu wvù nyaa mbuwma tfuu ê bonyii. Wvù nu ε tee ben keeley bvukukε bwew bvù mεy lo le nje ben nu bonyii bo Klistu le. ¹¹ Mvuᅅgay mvunciim nu ε è keᅅke wvù sekecii se ᅅka. Fī enù nonεn.

Ngayma

¹² Me nsay fiᅅwa' fin fô ben e ε è fici Silas * me wvù nu waa bwee wesebeene. No me n'yeᅅe nu ε wvù nu wee wvù è nulo é wee egεε bvufee

yī ye le. Me nsay keentefe ben, embvuu enᅅe é ben ekiεε le fiεε fici fī me nsay duᅅci keceey ke εkumε mbuwma Nyo'. Ben eleemè yī dvù le tεmyi ntay. ¹³ Kentaashε ke boom bo bwee wesebeene le ke Babilon kε Nyo' nu ε caw gayte ben e. Mak wvù waa wεm yī mbee le gayte tεn ben e. ¹⁴ Ben egaynεn bikuu binεn e, enoεe yī keᅅkeᅅe e. Kembonεn enù fô ben e bocii bô nu ε taashε bô bo Klistu.

5:6 Jεm 4:10 **5:7** Mben 55:22; Mat 6:25-30; Fili 4:6 **5:8** Mben 22:13; 1Tεs 5:5-8 **5:9** Efe 6:11-12; Jεm 4:7 **5:10** 1Tεs 2:12 **5:12** 1Tεs 1:1 * **5:12** Diee dīn nu tεn le «Silvanus.» **5:13** Flm 24 **5:14** Lum 16:16; 2Kol 13:11

**Njwa' wvu bokaŋ
bofεε wvu
Bitá
Fiεε fi nu ê Njwa'
Bitá wvu bokaŋ
bofεε wvun e**

Njwa' Bitá wvu bokaŋ bofεε wvun nu ε wvú to saŋ fô bonyii bo mbee le bo fwele le, ε bó ε ce ε kenén wonj tfuu. Shiee njwa' wvun baay to nu keediu lemme di bonyii bo n'yεεyi le bo mbiay e to ghane gee, bô keediu nce nnyεn kenjaŋ wvù n'yεεyi bonyii ban to too dvú le le wvú eka. Bitá saŋ njwa' wvun baay taale ε è nu fiεε fi bonyii bo n'yεεyi le bo mbiay e ban to duu le ke Jisos bεε ke ebvuu ekase eto ke. Wvú jemyi le fiεε fi gee ε Jisos sε dvuyte keeto nu njefo ke Nyo' gomte le wee mvu ke ela ke.

Bikuu bi mwεem e ê njwa' wvun e

1:1-2 Kenkewce

1:3-21 Nce bonyii bo Klistu le

2:1-22 Ekume kenje ke bonyii bo n'yεεyi le bo mbiay e noo njgeW wvù nu ke eto fô bó le

3:1-18 Diuu di Klistu nu ke ekase eto

¹ ε nu me wvù Semon Bitá, waa lemme Jisos Klistu noo waa we ntum. Me nsaanje njwa' wvun fô ben bô kenje mbee wvù kuuke lenlen diewe

wvù bese kenje le. Jisos Klistu wvù nu Nyo' noo Mboyse wesebeene ké no gee mwεem teyey. ε nu nje fifin wvù ben kenje mbee ε wvú nu lenlen diewe wese le. ² Nyo' ebvuu ebuw ben bô kembonen naa ntay, ebvuu enya ben bô mvuntelem mvù lætene naa ntay, njefo ben kee wvú wvù Nyo' bô Jisos wvù nu Tata wesebeene.

Nce bonyii bô Nyo' nu ε tee wase ε caw e

³ Mvunjay mwew mvù è nu mvu Nyo' le nu ε ge wase beene ε kenje mwεem mvunciim mvù nulo ege é beene ekenje nshii wvù mey lo, noo kecee nce bonyii bo Nyo' le. Mvú ge nonen no beene nu ε kiεε Nyo' wvù nu ε tee beene keeley bvukuke bô bvujonje bvù è nu bwew e. ⁴ No wvú ge nonen, beene ε mum ε kenje mwεem mvù kuuke baay bvuu jee fele mwεem mvunciim ε è nu mvù wvú to kawεε. Mwεem mvun nu keege wvu le ben elewtè mwεem mvu yî wonj wvun e mvù nyam ye shieele mvù beete bô bonyii. Nonen é ben emum ekenje nce ε è nu we wvù Nyo'. ⁵ No fi nu nonen ben emum emom ntay keebise nce wvù jee yî fitele fi ben lese yî Klistu le. Yî nce wvù jee le, é ben ebise bvufee bvú Nyo' le. ⁶ Yî bvufee bvú Nyo' le é ben ebise bikuu bi kemseen. Yî bikuu bi kemseen e, é ben ebise shém yi kuuleen. Yî shém yi kuuleen e,

é ben ebise nce wvù è nu wvu bonyii bo Nyo' le. ⁷Yi nce wvù è nu wvu bonyii bo Nyo' le, é wee ekenke shen fô waa bwee le. Yi shen e fô waa bwee wee le, é ben ebise kenkonen. ⁸Me ngayte nen njefo, é ben kenke wvun nce, ε no gene dvú fwe fwe, é wvú ege é ben saa ebvuu enu ke lo nen ncew kenεε enu diεwe bonyii bò nulo saa ege fiεε diεwe bonyii bò kee fiεε ekumε Tata wesebeene wvù Jisos Klistu le ke. ⁹Ben ekeè le é wee baa ekenke wvu wvun nce tu wvù nu ε fefe wase yí mwεεm mvu Nyo' le, ε wvú yaa bvuu yene mwεεm e ncejole ke. Wvú nu ε daaye wase le bibefe biew bì wvú to shee gee fwele nu ε Nyo' to cukε wase.

¹⁰Boom bo bwεεm e, fí ε mum ε no nu le ben emum emomté ntay keege mwεεm ε è nu mvù dunçi le Nyo' to nu ε tee wase ben, caw. E ben gee nonen ben saa ke eyuu egbwe yí mbee wene le ke. ¹¹Nonen é bó ke eyene je fô ben e ε yí kuuke nen gbwuuu, é ben eley bvunfon bvù mεy lo bvú Tata wesebeene wvù Jisos Klistu wvù Mboyse le.

¹²Me nkee le ben kee wase mwεεm mvun, leeme ten yí keceey kè ben to yuwεε le temyi, geenen ε me ngomte ke keembvuu nkumyi ben ekumε mvú sekecii. ¹³Me n'yene le fí nu len nonen le me enkamsè ben ekumε mwεεm mvun no me mbεε dvú n'oyote wvu le ben ekumyi, ¹⁴njefo me

ηkee lo le è shεete wase caan é keyoy ecine nyam ye le no Tata wesebeene wvù Jisos Klistu nu ε ge wase me ε ηkieε le. ¹⁵Me ε mum ε no ngomte keemom naa ntay le seke me ε ngen wase é ben enu wvù è nulo é ben ekumyi mwεεm mvun sekecii.

Saaka wvu ekumε nto Jisos nu fiεε fi bonyii nulo egeε bvufee yí dvú le

¹⁶Ben ekeè le ke mwεεm mvun mvù bese to jemyeε ê ben ekumε mvun gay mvu Tata wesebeene wvù Jisos Klistu le noo nto we wvù wvù nu ke ekase eto, to nu ke lo mvumangaan ε bonyii ε bosen ε seyse ε bese maa ê ben ke. Bese to nu ε yen naa bvukukε bwew e bô ejise eyese. ¹⁷E to nu seke Nyo' Ice to buwεε wvù bô mbense noo bvukukε, ε diεw buy fô wvù wvù nu Nyo' Bvukukε le jemyi le, "Wvun nu Waa wεm, wvù nu fitele fiem. Me n'yuuke njon bô wvù baay." ¹⁸Bese kebeε to nu ε yuw diεw yin no yí shiile too we seke bese to nu bee bo Jisos yí kum Nyo' le. ¹⁹No bese yuw nonen, mum mese kieε keceey ke fiεε fi bonyii bo ntum Nyo' le to jemyeε ε è beε naa lo. E fí jee le ben egeε bvufee yí fiεε fidvu le ntay, njefo fí nu diεwe ken'yese le kè baa ê ejiwε le egen ebuy Diuu di ekfun nu ke eyuu, é Jisos ebaa fô mvuntelem mvunen e diεwe law e. ²⁰Fiεε fi kuuke fele mwεεm mvunciim nu le ben

ekeè le, ke ntum Nyo' mvu nu dvú ê Nwa' Nyo' le wvú wee nulo eteete bô bwew bvufee ke. * ²¹ Ke wee ntum Nyo' to baa jemyi naa lo fiε fi è nu ηkpawce wee wvu wum ke. E to gee Keyoy ke Yuule ε bó se jemyi diεw yi buyte fô Nyo' le.

2

Bonyii bo n'yεyi le bo mbiaye

¹ Ke leηleη no bonyii bomew to nu dvú fwele ê bonyii enteleη bô to mbiayte le è tum Nyo' bó, è nu ke ten no bonyii bo n'yεyi le bo mbiay e nu enù ê ben enteleη. Bó nu ke ewεnten eto bô n'yεyi mvu wvú nulo ebefe bô bonyii, else ê diεw Nyo' le emum emaa naa lo Cee Ekole wvú to kpweε keesum bó. Bó nu ke ege nonen emum eto lo bô ηgew kan mwaan elan yi bikuu bibole. ² Bonyii nteen nu ke ebeηen nce wvubo nnyen e, é fifin ege é bonyii ejemyi diεw yi befe ekume je yi keceey. ³ Ken'yεε ejise ke mwεem e nu ke ege é bó efii mwεem can yene le bô binfe bi mbiay e bi bó nu ε seyse. Bonyii bodvu ban nu ε Nyo' to seyse wase ηgew wvubo ε è beε lo, ε wvú nu ke fó ceyte bó.

⁴ Ben ekeè le Nyo' to baa bawce bonceendaa ba bô to gee kebefe ke. Wvú to nu ε shike bó ε bó gen bvudvuu

bvu ηgew e, lese bó yi boncaw e ê bintuke bi jiime nen taytaytay e, fô bó nu enù egen ebuy diuu di nsaw e. ⁵ Wvú to baa ebawce ten won wvu fwele seke wvú to ciinsεε joo ε yi to mi won bonyii bô to maa lo wvú ke. Wvú to nu ε bawce ke ε è nu Noa' wvú to fewci le bonyii eceè nce wvu teyey ê Nyo' ejise, noo bonyii bomew bosooshiwy. ⁶ Wvú to nu ε fiwse kelaante kè Sodom bô kè Gomola ton bô ηguy ε bí fie bvuw, ge ε fifin no nu diεwe kenfewsεn ke fiε fi nu ke ekooy bô bonyii bô maa lo Nyo' le. ⁷ Geenεn, boyse Lot wvú to cee nce wvu teyey ε shém looci ffuuke wvú bô nce nnyen wvú bonyii bô befe to keηke. ⁸ (Mwεem mvú wee wvu teyey wvun to yene bvuu yuuke no wvú to cee ê bó enteleη to nu ε ge ε fitele fiew fi yuule no ton'yi εdiuw εcii yi gee dibole di befe le.) ⁹ E mwεem mvun to nu ε kooy nonen, tu fi duηci le Tata kee keeboyse bonyii bô yuuke wvú le can ηgew e, bvuu kee ten keegeε bonyii bô cee nce wvú yaa nu ke wvu teyey yi ηgew e, egen ebuy diuu di nsaw e. ¹⁰ Ngew wvun nu ε wvu bonyii bomew nu ke efey naa lo wvu wee tfuu. Boba bonyii nu bô koonke keebii ke ε è nu fiε fi ye yibo yi ηeyte shieele ε è nu fi beete bô wee. E è bvuu nu bó bô joo wee wvú saake bonyii ekuse.

* **1:20** Keεε le, "Ke wee ntum Nyo' to nu ε jeme fiε fi è nulo é wee ceε kinyi kedvu bô bwew bvufee ke." **1:21** 2Tim 3:15-16 **2:1** Jut 4-13 **2:1** Mat 7:15 **2:3** 1Tim 6:5 **2:4** Jut 6 **2:5** 3:6; 1Bi 3:20 **2:6** Keη 19:24-25; Luk 17:29; Jut 7 **2:7** Keη 19:1-16 **2:9** Job 4:7; 1Kol 10:13; Mwm 3:10 **2:10** Jut 7-8

Nyo' nu ke elése bonyii bo n'yéeyi le bo mbiay e

Bonyii bo n'yéeyi le bo mbiay e ban ñaake baay. Bó bensee ye baay, yaa fane naa lo keenan'yi biyoy bì kẹ̀kẹ̀ mvunḡay fele bó kẹ̀. ¹¹ Naa kẹ̀ bonceendaa bo Nyo' le bọ̀ kẹ̀kẹ̀ mvunḡay bvuu tẹ̀myi fele bó yaa ke mom nan biyoy bin fwe dvu Tata kẹ̀. * ¹² Geenẹn bonyii ban gee mwẹem e ẹ̀ nu mvù ẹ̀lẹmẹ kebole gomte diẹwẹ nyám yi ñkpwaante yì kẹ̀ no gee mwẹem se yí kpawaci lo, ẹ̀ yí nu kẹ̀ ẹ̀ bonyii ke ekooye ešeye lo le. Bonyii bodvu ban nu bọ̀ nan'yi mwẹem se bó kee mvù ñkuuḡ. Nyo' nu ke elése bó kẹ̀ diẹwẹ nyám yi ñkpwaante yin e, ¹³ ẹ̀ nlawma wvubo enu ñḡew wvù bó nu eyene nje ñḡew wvù bó se too dvù. Bó kẹ̀ no kpwaake ẹ̀ keediekene bvuu wukene kenduun e emvunsheen entelen nu lo njon mvu fọ̀ bó le. Bó nu lo yile ẹ̀ ben entelen yiise ben. Seke ben ẹ̀ bó diekene, ẹ̀ bó no yuuke njon keelele ben bó gee dibole di kenshoose le. ¹⁴ Ejiise ẹ̀bo kẹ̀ no nu kẹ̀ ẹ̀ ẹ̀ nu yo kenjaḡ, yaa ffuule yí kebefẹ̀ le kẹ̀. Bó kẹ̀ no ẹ̀waci bonyii bọ̀ wẹeyi yí mbee le ẹ̀ bó bó gee kebefẹ̀. Ken'yee ejise nu ẹ̀ ley wase yí ẹ̀lẹmẹ kebole. Bó nu ẹ̀ jo wase lon! ¹⁵ Bó nu ẹ̀ cine wase je yí len e ẹ̀ jo ẹ̀ ẹ̀ nu yí ecici. Bó nu ẹ̀ jo ekale ke Balaam wvù

waa Bẹwu le wvù to nu ẹ̀ bee keege fi ẹ̀ fi yaa nu kẹ̀ len nje wvù to koonke bigew e. ¹⁶ Ẹ̀ kembey wamen wvù yí fi ẹ̀ fi befe fin e. Kembey kẹ̀ kẹ̀ no nu se kí jemyi lo, ẹ̀ kí jeme diẹwẹ wee wvu wum e, ci gee di kejewe le di wee ntum Nyo' wvun to gee.

¹⁷ Boban bonyii bo n'yéeyi le nu diẹwẹ diuw joo wvù joo baa bvuu buyte fọ̀ le kẹ̀, bvuu nu diẹwẹ kekfu kẹ̀ nu ẹ̀ gbwe ekfuḡ nffum ẹ̀ fey ẹ̀ tuu le. Nyo' nu ẹ̀ seyse wase bvudvu bvuu ñḡew e ẹ̀ bvù jiime nen taytay, ẹ̀ gee ẹ̀ bó. ¹⁸ Bó kumte diuw wvu ecici baay se kinyi ñkuuḡ. Bó ẹ̀waci bonyii bọ̀ bẹe buy kẹ̀ lo ente jo bonyii bọ̀ yaa kee kẹ̀ fi ẹ̀ fi len bó n'yéeyi wvu le ẹ̀ nulo ẹ̀ bó ekase egee mwẹem mvu nnyen e mvù ye yibo yí ñeyte shieele. ¹⁹ Bó jaa no jemyi ẹ̀ bonyii ẹ̀ kẹ̀ bó kẹ̀kẹ̀ keenu bonfaw bó fi ẹ̀ fimew e kẹ̀, geenẹn ẹ̀ bó bodvu kebee bó jemyi bẹe naa bonfaw bo mwẹem mvù beete bó ye wee le. Bó nu bonfaw njefo ẹ̀ wee nya ekole kew ẹ̀ fi ẹ̀ tu wvù nu nfwaf fi ẹ̀ fidvu. ²⁰ Ben ekeè ẹ̀ ẹ̀ wee lewte wase mwẹem mvù beete bó wee yí won wvun e nje wvù kee wase Tata wesebeene wvù Jisos Klistu wvù Mboyse wesebeene, ẹ̀ kase ẹ̀ ḡen ẹ̀ ley mwẹem mvudvu le, mvù ẹ̀ njim wvù ẹ̀ no kẹ̀kẹ̀, ẹ̀ mwẹem efo yí ye le efey lo no mvù se shee nu fwele. ²¹ Ẹ̀

2:11 ^{*} **2:11** Kẹ̀kẹ̀ ẹ̀, "... nan bonyii bo n'yéeyi le bo mbiay e kẹ̀." **2:12** **2:13** **2:14** Mat 5:28; 2Tim 3:6 **2:15** Kḡj 22:7, 17; **2:16** **2:17** **2:19** Jon 8:34; Lum 6:16 **2:20** 1:11; Mat 12:45 **2:21** Luk 12:47-48

wee ge nonen tu fí be jee le fo mweten eyaw ekiεε je nce wvu teytey κε, efey keekiεε ebvuu ekase ecine bonci bò yuule bò bó nu ε nya ê bonyii le. ²² Kfuu boba bonyii gee ε fiεε fi nu ê ηgan e mum nu keceey le, “Bwe ké suuke mwεem kase bvuu tu fó die.” Ε wvumvu bvuu nu le, “Bó ké cuke ηkunyam ε wvú kase κε gen no binlene ê kencaa le.”

3

Diiu di Tata nu ke eto

¹ Nsáa yem shém, ηwa' wvu keseen wvun nu wase wvu bokan bofεε wvù me nsan fô ben e. Ε bonwa' ban e bocii nu ε me nsan diεwε ntamce le keenkamse ben é ben ekenke bonkpawce bo len. ² Me ηgomte le ben ekumyi mwεem mvù bonyii bo ntum Nyo' le bò yuule to jemyeε le mvú nu ke ekooy, ebvuu ekumyi ten mwεem mvù boom bo ntum e bo Jisos e to jemyeε ê ben le Tata bò Mboyse nu ε gay le ben egeè. ³ Fiεε fi baay nu le ben ekiεε le è nu ke edioo nu ediuw yo fokemese le, é bonyii bo kensεwse le enε ekεw esεwsee ben, gee mwεem mvù nyam ye yibo gomte. ⁴ Bó nu ke esεwsee ben duu le, “Κε wvú to nu ε kaw le wen nu ke ekase eto, wvú ε fεε keseen? Naa no bo'icee bosεεbeene to yuue kpweken, mwεem mvunciim leeme κε bikaa le no mvú to shee nu ε kew fonkew no Nyo'

to bomεε won.” ⁵ Bó jemyi nonen kee κε naa ntay se tune le Nyo' to jeme κε ε è nu diεw fwele ε εbule mum no nu. Ε wvú jeme ε nshε buy ê joo, ε wvú to ge nshε yidvu bò joo. ⁶ Ε wvú ke kase jeme κε ε è nu diεw, ε joo ban nshε yidvu yi yí to gee ε yí buy, mum lese mwεem mvunciim. ⁷ Ε nu ke ten diεw yidvu yi wvú nu ε gee εbule ke keseen bò nshε, ε no ceYTE ηguy dvú. Ε wvú ceYTE ε è nu diuu di wvú nu ke esaw bonyii bò maa lo wvú, elεse bó.

⁸ Geenen nsáa yem shém, fo ben edaayi le fô Tata le nu ε diuu dimwaan nu κε lenlen diεwε bilum ntfuke le, ε bilum ntfuke nu κε lenlen diεwε diuu dimwaan e κε. ⁹ Κε Tata guute lo ye no bonyii bomew kpwaake, keege no wvú to kawεε κε. Wvú kuule ε è nu shém bò ben. Wvú shieele le bonyii bocii ekumen mvuntelem mvubole njefo κε wvú gomte le wee mvu ke ela κε. ¹⁰ Diiu di Tata nu ke ekase eto nu ke enu κε diεwε di coon e. Ebvubwe nu ε εbule nu ke edvum foweεwe emum ela, é ηguy ebuηse mwεem mvunciim mvù nu we, é nshε bò mwεem mvù nu yi dvú le efie ebvuw.

¹¹ No ηguy nu ke efiese mwεem mvunciim ê yiyin je le, ben kpwaake le ben nulo ecee nce ε è nu wvu nεε? Ben kenke kecee nce ε è nu wvú yuule ε ben ε nya bikuu binen

ê Nyo', ¹² ε no cεyte Diuu di Nyo' le din, momte keege le dí eyanʒεn eto. Ε nu diuu di ηɣuy nu ke efiese εbulε é kí efie, é mwεεm mvunciim mvù nu we ebuɲ. ¹³ Geenεn, beene cεyte ε è nu εbulε ke kefe bô nshε yi fiε yi Nyo' to kawεε, ε wvuwwun woɲ nu wvù è nu ke enu kε nce wvu teytey fó maɲ.

¹⁴ Nonεn nsáa yεm shém, no ben cεyte mwεεm mvun nεn, ben emomtè naa ntay keenu sε nlom kenεε fiεε fimew fi befe ê Nyo' εjise, noo keenu yí kenλεεten e ben ε bo Nyo'. ¹⁵ Ben ekumyi le Tata wesebeene kuule shém nεn, nyaa ε è nu kefew ê bonyii le bó ke eboy. Fiεε fin nu ke fi waa bwee wesebeene wvù Baul wvù nu fitele fiεεbeene to saɲεε fô ben e bô bvufee bvù Nyo' nu ε nya ê wvú le. ¹⁶ Ε boɲwa' bocii bò wvú saɲ e nu ε wvú jemyi ke jó ekumε fiεε fin. Wvú saɲke mwεεm mvumew ε mvú temyi fô bonyii le keekiεε, nonεn ε bimaante bi bonyii le bò yaa kee ke fò bó leeme mum toysee kenyi ke mwεεm mvudvu le, ε è nu ke leɲleɲ no bó toysee ten mvu ê mondvuum momew e ê Nwa' Nyo' le. Bó gee nonεn, teɲε ε è nu ηγεw yí bikuu bibole.

¹⁷ Nsáa yεm shém, no ben kee wase mwεεm mvun nεn, ben emum eyεnè fo bonyii bò maa lo Nyo' ban ke egufe ben bô gee dibole di befe é ben enε fô ben leeme wase ekase egbwe lo. ¹⁸ Geenεn, ben

ekuù lo yí mbuwma wvù Tata wesebeene wvù Jisos Klistu wvù Mboyse wesebeene nu ε buw ben dvú, ebvuu ekeé wvù gene lo fwe fwe. Mbense enù fô wvú le keseen noo sekecii sε ηka. Fí enù nonεn.

**Nwa' wvu fwe wvu
Jon
Fiεε fi nu ê Nwa'
Jon wvu fwe
wvun e**

Nwa' wvu fwe wvun wvù Jon to sanεε fô bintaashε bi bonyii bô mbee le, kenke bikuu bi mwεεm e bifεε. ε nu keeyvuwsε mvuntelem mvu bonyii bô wvù to sanεε fô bó le, ε bó eceè yí kentaashε le bô bo Nyo' noo Waa we wvù Jisos Klistu bô keetefe bó, ε bó eyènè fo bó ebii n'yεεyi wvu mbiay e. Wee wvù san ηwa' wvun nu ε looce ε ciise lo le, é wee cee ente jo n'yu, wvù saa ebvuu egeè gee di ejiwε le ke. Wvù nu ε bvuu ε san ten le Jisos Klistu to nu naa wee wvu wum, ε wee tfuu wvù nu ε lese fitele yí ye le ε no koonke Nyo', kenke ten keekoonke waabwee.

Bikuu bi mwεεm e ê Nwa' wvun e

1:1-4 Kenkewce

1:5-2:29 Saaka wvu ekumε n'yu bô ejiwε

3:1-24 Boom bô è nu bo Nyo' le bô bô è nu bo dεwle le

4:1-6 Fiεε fi è nu fi kecεεy e bô fi è nu fi mbiay e

4:7-21 Ekumε kenkonen

5:1-21 Fitele fi wee lese yí Klistu le soo lo fiεε ficii

Diεw yí nyaa nshii

¹ Fiεε fi bese saanke fin nu ekumε Diεw yí nyaa nshii yí to nu wase fonkew. Diεw yí nyaa nshii yin nu ε bese to yuw mwεεm mvù yí to jemyi, yen yí le bô ejise eyese, taa no yí nu, kum yí le bô can yese.

² Nshii wvun nu ε bó to dunce ε bese yen wvù le, ε mum ε no jemyi ekumε wvù, fewci ê ben ekumε nshii wvù mey lo wvun wvù to nu bô Ice, ε wvù ke dunce ê bese. ³ Fifiε fi bese to yenεε bvuu yuw, nu fi fi bese fewci ten ê ben wvu le ben ekenkè kentaashε beene. Kentaashε kesese nu ke bee bo Nyo' Ice bô Waa we wvù Jisos Klistu le. ⁴ Bese ε mum ε no saanke fin wvu le njon we-sebeene enu ε wvù ε yijyen.

Beene eceè ente jo n'yu

⁵ Wvun nu saaka wvù bese to yuwεε ê wvù, ε mum ε no senε ê ben le, Nyo' nu n'yu ε kejiwε yaa nu naa lo yí ye le ke. ⁶ Nonen, é beene duu le beene nu yí kentaashε le beene ε bó, geenen kaa lene ε è nu ê kejiwε le, tu beene mbiayte lo, yaa cee bii kecεεy e ke. ⁷ Geenεn, é beene cee ente jo n'yu no wvù wvù nu ente jo n'yu, tu beene nu enù yí kentaashε le wee noo wee, ε ελεμε ke Jisos wvù Waa we le cuke beene ε beene yuule ente jo bibefe bisεεbeene bicii. ⁸ ε beene duu le ke beene kenke bibefe ke, tu beene leele lo bikuu bisεεbeene, ε kecεεy yaa nu yí yese beene

le ke. ⁹ Geenɛn, é beene seɲe lo bibefe bisɛɛbeene ê wvú, no wvú nu wee wvú ké no leeme yî diɛw ye le bvuu gee mwɛem lɛɲ, tu wvú nu elɛshɛ bibefe bisɛɛbeene ecukɛ beene, é beene eyuule yî gee disɛɛbeene le dicii di yaa nu ke teytoy e. ¹⁰ E beene duu lɛ beene baa ge kebefɛ ke, tu beene joo wvú lɛ wvú nu wee mbiay, ɛ diɛw ye yaa keɲke bvudvuu yî yese beene le ke.

2

Jisos nu keman kè lɛshɛ bibefe bisɛɛbeene

¹ Boom bem, me nsaanke fiɛɛ fin ê ben wvu lɛ fo ben ke enɛ ege kebefɛ ke. Geenɛn, é wee nelo ɛ ge kebefɛ, tu beene keɲke wee wvú kule can ê Nyo' Ice fô beene le, ɛ wee wvun nu Jisos Klistu wvú nu wee wvu teytoy. ² E nu wvú keman kè lɛshɛ bibefe bisɛɛbeene, ɛ keman kin yaa nu ke fô bibefe bisɛɛbeene le maɲ ke, kí nu tɛn fô bi bonyii bocii le yî wonj wvun e.

³ E beene gɛɛle bonci bo Nyo' le, é fifin emum eduɲci ntay lɛ beene kee wvú. ⁴ Wee wvú duu lɛ wen kee Nyo', geenɛn yaa gɛɛle bonci bew ke, nu wee mbiay, ɛ keceɛy yaa nu yî ye le ke. ⁵ Geenɛn, wee wvú gɛɛle njeme we nu wvuwe wvú nu keceɛy wee wvú koonke Nyo' gene mɛɛse. Fiɛɛ fi nulo eduɲce ntay é wee

se kiɛɛ lɛ wen nu ɛ taashɛ bô Nyo' nu fin fi lɛ: ⁶ E wee duu lɛ wen nu sekecii yî Nyo' le tu wvú keɲke keceɛ ke lɛɲlɛɲ é je yî Klistu to cee le.

Nci wvu fwɛ

⁷ Nsáa yem shém, ke nci wvú me ɲgomte keensan fô ben e nu nci wvu fwɛ ke. E nu nci wvu yvum wvú ben to keɲke ɛ kew fonkɛw. E nci wvu yvum wvun nu saaka wvú ben to yuwɛɛ wase. ⁸ Geenɛn nci wvú me nsaanke ê ben nu ke nci wvu fwɛ. Keceɛy ke nci wvun e to nu ɛ duɲce yî Klistu le, ɛ no duɲci tɛn yî yene le. Nci wvudvu yen'yi fwɛ njefo kejiwɛ kaa wase gene, ɛ n'yuu wvu keceɛy ɛ kew wase ɛ no baa. ⁹ E wee duu lɛ wen nu ente jo n'yuu bvuu bane waa bwee, tu wvú bɛɛ ke ente jo kejiwɛ. ¹⁰ Wee wvú koonke waa bwee nu ɛ wvú nu sekecii ente jo n'yuu ɛ fiɛɛ yaa nu yî ye le fi nulo ege é wvú elɛne baytene ke. ¹¹ Geenɛn, wee wvú bane waa bwee nu ɛ wvú nu ê kejiwɛ le lɛne jó yaa kee fô wvú gene ke, njefo kejiwɛ kedvu nu ɛ ge wase wvú ɛ fefe.

¹² Boom bem, me nsaanke fô ben e njefo bó nu ɛ lɛshɛ wase bibefe binɛn nje Klistu. ¹³ Bo'icɛm, me nsaanke fô ben e njefo ben kee wase wvú wvudvu wɛ wvú to nu fonkɛw. Cubonyii, me nsaanke fô ben e njefo ben nu ɛ so wase wee kebefɛ wɛ. Boom bem, me nsaanke fô

ben e njefo ben kee Nyo' Ice. ¹⁴Bo'icem, me nsaanke fô ben e njefo ben kee wase wvù wvudvu wvù to nu fonkew. Cubonyii, me nsaanke fô ben e njefo ben temyi lo ε diew Nyo' nu sekecii yî yene le, ε ben ε so wase wee kebefε wε.

¹⁵Me ε mum ε no nteete ben le, fo ben ekoonkè won wvun kenεε mwεεm mvu yî won wvun e ke. E wee koonke won wvun, wvù saa ekoonke Nyo' Ice ke. ¹⁶Ben ekeè le mwεεm mvuncim ê won jan mvù nyam ye kenke shiee yî dvu le bô mvù ejise taale koonke, noo mvù bonyii bensee ye yî dvù le yî nshii wvun e, yaa nu mvù nen'yi fô Nyo' Ice le ke. E nu mvu yî won wvun e. ¹⁷Won wvun nu ke eka, é mwεεm mvu yî won wvun e mvù bonyii kenke shiee yî dvù le eka ten. Geenεn, wee wvù gee ε è nu fiεε fi Nyo' shieele nu ke emey enu dvù sekecii.

Bonyii bo bvuban e bo Klistu le

¹⁸Boom bem, kefew kin nu wase ke fokemεse. No ben to yuwεε le wee bvuban Klistu nu ke eto, nu ε naa keseen nu ε bonyii bo bvuban e bo Klistu le ε to wase nteen. E nεε fiεε fi ge beene ε mum ε kiεε le kin nu wase kefew ke fokemεse. ¹⁹Bonyii bodvu ban to buy ê beene entelen, geenεn ke bó to nu bonyii bosεεbeene ke. E bó to nu bonyii bosεεbeene,

tu bó to bee emey enu beene ε bó. Nonεn ε bó mum buy wvu le fi edunεε endan le ke bó nu bonyii bosεεbeene ke. ²⁰Ben nu finεn ε wvù wvù è nu Wvù wvù Yuule ε yefe * wase ben, ben ε no kee mwεεm mvu keceey. ²¹Ke me nsaanke fô ben e ε è nu njefo ben maa keceey ke. Me nsaanke njefo ben kee keceey, ε ben kee ten le ke è nulo é mbiay ebuy ente jo keceey ke. ²²Wee mbiay nu wvù la? Ke è nu wvuε wvù tune le ke Jisos nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε le? Wee wvù tune Nyo' Ice bô Waa we nu wvuε wvù nu wee bvuban Klistu. ²³Ke wee wvù tune Wan kenke kentaashe bô Iceε Wan wvudvu ke. Wee wvù jemyi bô diuw we le wen nu ε bee Wan e, nu wvù kenke kentaashe bô Iceε Wan ten. ²⁴Ben egεε fiεε fi ben to yuwεε fonkew é fi enu sekecii yî yene le. E ben gεke fiεε fi ben to yuwεε fonkew fi ε no nu sekecii yî yene le, é ben ten emum enu sekecii yî Waa Nyo' bô Ice le. ²⁵E fiεε fi Klistu nu ε kaw beene dvù nu nshii wvù mey lo.

²⁶Me nsaanke mwεεm mvun fô ben e ε è nu ekumε bonyii bô gomte keelele ben. ²⁷Geenεn n'yefe wvù ben to kenkeε ê Klistu nu sekecii yî yene le, ε ben yaa bvuu shieele lo wee mvu wvù ebvuu eyεeyi ben ke. No n'yefe we wvun yεeyi

2:15 Jem 4:4 **2:16** Bn̄gn 27:20; Lum 13:14; Gal 5:19-21; Efe 2:3; Jem 4:16 **2:17** Mat 7:21; 1Kol 7:31 **2:18** 4:3; Mat 7:15; 2Jon 7 **2:19** Lem 20:30 **2:20** 2:27

* **2:20** N'yefe wvun nu Keyoy ke Yuule kè bó nu ε nya ê bó. **2:22** 4:3; 2Jon 7
2:23 4:15; 5:1; Jon 5:23; 15:23; 2Jon 9 **2:24** 2:7 **2:25** Jon 5:24 **2:27** Yeli 31:34; Jon 14:16; 16:13

wase ben εκυμε mwεem mvunciim, ε n'yefe wvudvu nu wvu keceey, σε ε nu wvu mbiay, ben emum enu sekecii yî Klistu le κε ληληη no n'yefe wvun nu ε γεγι ben.

²⁸ Boom bem, ben emum emey enu sekecii yî ye le wvu le seke wvú ε ke ε buynen, é beene ekeηke fitele keeyen wvú le efey keeke enyiimen lo ente jo ken'wuumen. ²⁹ Ε ben kee lo λε wvú nu wee wvú gee mwεem teyey, tu ben κεηke keekeè ten λε wee tfuu wvú gee fiεε fi teyey nu ε ε nu mboo we.

3

Beene nu boom bo Nyo' le

¹ Ben etaa κε eyen kfuu κεηκοηεν ke baay kè Nyo' Ice nu ε duηce fô beene le, ε ge λε bó eteηe beene λε boom bo Nyo' le! Ε beene nu keceey boom bo Nyo' le. Fiεε fi bonyii bò ε nu bo yî woη wvun e baa kee beene nu njefo bó baa kee ten wvú wvú Nyo' κε. ² Nsáa γεm shém, keseen nu ε beene nu wase boom bo Nyo' le, geenen beene baa kee wase no beene nu ke enu κε. Fi beene kee nu κε λε ε nu ke enu seke Klistu ε buynen, é beene enu diεwe wvú le, njefo beene nu ke eyen wvú le no wvú nu. ³ Fí ε mum ε no nu λε, wee tfuu wvú taale fwe yî ye le nonen κεηke keecuke ekole kew sekecii yuule no wvú yu- ule.

⁴ Wee tfuu wvú gee kebefε nu ε wvú ηgoyte ε ε nu nci Nyo', njefo kebefε nu nci ε wee ε ηgoy. ⁵ Ben kee lo λε Klistu to to keecake bibefε bi bonyii le. Ε κε wvú wvú Klistu to κεηke kebefε κε. ⁶ Κε wee wvú nu yî Klistu le ké μεy no gee bibefε κε. Κε wee wvú μεy ε no gee bibefε ké no ε γεn wase wvú le κενεε kee wvú κε. ⁷ Boom bem, fo wee eleε ben κε. Wee wvú gee fiεε teyey nu κε wase wee wvu teyey ληληη no Klistu nu wee wvu teyey. ⁸ Wee wvú μεy ε no gee bibefε nu wee δεwle, njefo δεwle wvun to gee wase bibefε naa ε κεw lo foηκεw. Shiee wvú Waa Nyo' to toε to nu keefiwse dilemme di δεwle wvun e. ⁹ Κε wee wvú ε nu mboo Nyo' ké no gee kebefε κε, njefo fiεε fi ε nu Nyo' ficii nu yî ye le sekecii, ε κε ε nulo é wvú ebvuu egee kebefε κε, njefo wvú nu mboo Nyo'. ¹⁰ Fiεε fi nulo ege é beene eyene bonyii bò ε nu boom bo Nyo' le bò bò ε nu bo δεwle le nu fin: Wee tfuu wvú nu σε wvú gee mwεem teyey κενεε wvú nu σε wvú kooηke waa bwee, yaa nu Waa Nyo' κε.

Beene ekoηenè

¹¹ Saaka wvú ben to yuweεε κεw foηκεw nu κε wvun wvú λε, beene ekoηenè. ¹² Fo beene enu diεwe Κεεn e κε. Wvú to nu waa Satan wvú wee ke- befε we, ke mum ne yu waa

bwee. E wvú to yu wvú nje la? Wvú to yu njefo diew gee to nu di befe, e di waa bwee le nu di teytey. ¹³ Boom bo bwεεm e, fo ben ekeηkè ηghaw ε bonyii bò è nu bo yî won wvun e bane ben ke. ¹⁴ Beene kee lo ε beene nu ε buy wase can kpwe le ε ley yî nshii le, njefo beene koonke boom bo bwee wesebeene le. Wee wvù nu ε wvú koonke waa bwee bεε ke nu can kpwe le. ¹⁵ E è nu naa yεε wvù bane waa bwee, tu mwεten nu wee wvù yuwyi bonyii. E ben kee lo ε kee wee wvù yuwyi bonyii keηke nshii wvù mey lo yî ye le ke. ¹⁶ Fiεε fi nu ε dunce beene keηkonen ke keηkonen nu fin fi Klistu to gee: Wvú to nu ε nya nshii we kpwe nje yese beene. Beene ten keηke keenya wesebeene nshii nje boom bo bwee wesebeene le. ¹⁷ E wee keηke mwεεm mvu yî nshε le fen, yene ε waa bwee tane, ε fanε yaa eyene lo fitele fiew fô wvú le, tu keηkonen ke Nyo' le nu yî wvuwe wee le nεε le? ¹⁸ Boom bem, fo beene ekonenè ke fomvu fomvu keεε yî njeme le ke. Beene ekonenè yî keceey e, dunçi yî gee le.

¹⁹ E nεε le fiεε fi nu ke ege é beene ekiεε le beene nu bonyii bò è nu bo keceey e, ebvuu ege é beene elεese mvuntelem mvuseεbeene fwe dvu Nyo', ²⁰ naa seke la wvù mvuntelem

mvuseεbeene mvudvu saake beene, njefo Nyo' kuuke fele mvuntelem mvuseεbeene, ε wvú kee fiεε ficii. ²¹ Nsáa yεm shém, é mvuntelem mvuseεbeene nu ε mvú saake beene, beene saa ekeηke nfan mvu fwe dvu Nyo' ke. ²² E beene leke naa la é wvú, é wvú enya é beene, njefo beene gεεle bonci bew gee fiεε fi ye ejeè wvú. ²³ E nci we nu wvun wvù le, beene elese fitele yî Waa we wvù Jisos Klistu le, ekonenè ke no wvú gay é beene. ²⁴ Bonyii bocii bò gεεle bonci bew nu yî ye le sekeci ε wvú nu ten yî bó le. Fiεε fi gee ε beene se kee le beene nu yî ye le sekeci nu Keyoy ke Yuule kè wvú nu ε nya é beene.

4

Wee wvù keηke Keyoy ke Nyo' le bò wvù yaa keηke ke

¹ Nsáa yεm shém, fo wee dioo duu le fiεε fi wen jemyi nε fô Keyoy ke Nyo' le, ε ben mum bee ke lo wvú le ke. Ben emom wvú eyen laa keyoy kedvu nu ke Nyo' le keceey ε. Me njemyi nen njefo bonyii bò mbiayte le bowen nu bonyii bo ntum Nyo' le nu wase yî won wvun e nteen. ² Fiεε fi nulo ege é ben ekiεε keyoy kè è nu ke Nyo' le yî wee le nu fin: Wee tfuu wvù jemyi bò diuw we le Jisos Klistu to nu ε tu wee wvu wum to fokuse fen, nu wvuwe wvù

3:13 Jon 15:18 **3:14** 2:11; Jon 5:24; 13:35 **3:15** Mat 5:21-22; Mwm 21:8

3:16 Jon 15:13; Gal 1:4; Fili 2:17; 1Tes 2:8 **3:17** Dito 15:7 **3:18** Jem 2:15-17

3:21 2:28 **3:22** Jon 15:16 **3:23** Jon 2:23; 13:34 **3:24** 4:13; Jon 14:16; 15:5;

Lum 8:5, 9, 14 **4:1** 2:18; Mat 7:15; 1Tes 5:21 **4:2** Jon 1:14; Lum 10:9; 1Kol 12:3

4:3 2:18, 22

keηke Keyoy ke Nyo' le. ³Wee tfuu wvù baa jemyi nonen ekume Jisos nu wvù keηke keyoy ε è yaa nu ke Nyo' le ke. Kekin keyoy nu ke wee bvuban Klistu le wvù ben to yuwεε wase le wvù nu ke eto le, ε keseen nu ε wvù ε to wase ê won jan. ⁴Boom bem, ben nu bonyii bo Nyo' le, ε ben ε so wase bonyii bodvu. Ben so njefo wee wvù nu yî yene le fele wvù nu ê won jan. ⁵Boba bonyii nu bo yî won wvun e. Nonen mwεεm mvù bó jemyi nu mvu yî won wvun e, ε bonyii bò è nu bo yî won wvun e yuuke bó le. ⁶Beene nu fiεεbeene bonyii bo Nyo' le. Wee tfuu wvù kee Nyo' yuuke beene le, ε wvù yaa nu ke wee Nyo' yaa yuuke fiew beene le ke. Fifin nu fiεε fi gee ε beene se kee keyoy kè è nu ke wee keεεy e bô kè è nu ke wee mbiay e.

Nyo' nu Nyo' keηkoηen

⁷Nsáa yem shém, beene ekoηenè, njefo keηkoηen nu fiεε fi Nyo' le. Wee wvù kooηke wee mvu, nu mboo Nyo', ε wvù kee Nyo'. ⁸Ke wee wvù nu se wvù kooηke wee mvu kee Nyo' ke. Fí nu nonen njefo Nyo' nu Nyo' keηkoηen. ⁹Yin nu je yî Nyo' to duηceε keηkoηen kew fô beene le jó: Wvù to nu ε tum Waa we wvù ε ka ke wvù yî won wvun e wvu le beene ke ekeηke nshii fele yî ye le. ¹⁰Fifin nu fiεε fi bó teηe le keηkoηen. E ke è nu

le è to koη beene Nyo' ke. E to koη Nyo' beene, tum Waa we le wvù eto ege keman fô bibefe biεεbeene le.

¹¹Nsáa yem shém, no Nyo' to koηεε beene ê yin je le nen, beene ten keηke keekoηenè. ¹²Ke wee nu dvù wvù ke nu ε yuu wase yen Nyo' le ke. E beene koηene lo, é Nyo' enu sekecii yî yese beene le, ε keηkoηen kew nu yî yese beene le gene mεεse.

¹³Beene kee le beene nu yî ye le sekecii ε wvù nu yî yese beene le, njefo wvù nu ε nya beene bô Keyoy kè è nu kew. ¹⁴Bese to nu ε yen ε mum ε no seηe ê bonyii le Nyo' Ice to nu ε tum Waa we le wvù eto eboyse won wvun. ¹⁵E è nu naa yeε wvù jeme bô diuw we le Jisos nu Waa Nyo', tu Nyo' nu yî mwεten e sekecii ε wvù nu ten yî Nyo' le. ¹⁶No fi nu nonen, beene ε mum ε kieε, ε bee keηkoηen kè Nyo' keηke fô beene le.

Nyo' nu Nyo' keηkoηen, ε wee wvù cee yî keηkoηen e sekecii, cee ε è nu yî Nyo' le, ε Nyo' ten cee yî ye le sekecii. ¹⁷Fiεε fi duηci le keηkoηen nu fô beene le ε kí ε yinšen nu fin fi le, ke beene keηke nfan ekume diuu di nsaw wvu fokemεse le ke. E beene yaa keηke ke nfan njefo beene cee yî won wvun e diεwε Klistu le. ¹⁸Ke nfan ké no nu ente jo keηkoηen ke. Keηkoηen kè nu ε leynen ε gen ε mese ké no bvuisse

lo nfan, njefo nfan kenke fiεε keege ε ε nu bô ηγεw wvù è nulo é bó enya ê wee. Ke wee wvù kenke nfan nu ε ley wase ente jo kenkonen ε γεν ε mεse ke. ¹⁹ Beene konene njefo è to yaw Nyo' no koonke beene. ²⁰ E wee duu le wen koonke Nyo', geenen bvuu bane waa bwee, tu wvù nu wee mbiay, njefo é wee nu se wvù koonke waa bwee wvù wvù yene wvù le, wvù saa ke ekoonke Nyo' wvù wvù nu se wvù yene wvù le ke. ²¹ Nci wvù beene to kenkeε ê Klistu nu wvun wvù le, wee wvù koonke Nyo' kenke keekoonkè waa bwee ten.

5

Wee wvù soo won wvun nu wvù nu ε bee Jisos e

¹ Wee tfuu wvù nu ε bee le Jisos nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε nu ε wvù nu waa Nyo', ε wee tfuu wvù koonke wee, nu ε wvù koonke ten mboo mweten. ² Fiεε fi gee ε beene se kee le beene koonke boom bo Nyo' le nu seke beene koonke Nyo' gee fiεε fi nci we gayte. ³ Ben ekeè le keekoonke Nyo' nu keegeεle bonci bew, ε bonci bew yaa nu bvujite ke, ⁴ njefo wee tfuu wvù è nu mboo Nyo' nu ε wvù soo lo won wvun. E fiεε fi

soo won wvun nu mbee we-sebeene. ⁵ Wee wvù soo won wvun nu wvù la? Ke è nu wvuwe wvù nu ε bee le Jisos nu Waa Nyo' le?

Mwεεm mvù leeme jim nsaw Jisos

⁶ Jisos Klistu to nu ε to yî won wvun e, fey yî joo bô yî ελεμε le. Ke wvù to fey ke ε è nu yî joo le maan ke. Wvù to fey yî joo le bô yî ελεμε le. E Keyoy ke Yuule leeme jim nsaw fiεε fin njefo Keyoy jemyi keceey. ⁷ Mwεεm nu dvù mvuntentem mvù leeme jim nsaw wvudvu. ⁸ E mwεεm mvun nu Keyoy ke Yuule, joo noo ελεμε. E mwεεm mvu mvuntentem mvun nu yî fiεε le fimwaan. * ⁹ Beene ké no beje fiεε fi è jemyi wee wvu wum ê beene. Geenεn, fiεε fi è jemyi Nyo' nu ε fî jite fele fi wee wvu wum e. Ben ekeè le fifin nu fiεε fi è jemyi Nyo' ê beene, leeme jim nsaw wvu Waa we. ¹⁰ Wee wvù nu ε bee Waa Nyo' le nu ε wvù kenke fiεε fi Nyo' jeme fin yî ye le. Wee wvù baa bee Nyo' le nu ε wvù gee ε Nyo' nu wee mbiay, njefo wvù baa bee fiεε fi è jeme Nyo' ê beene ekumε Waa we le ke. ¹¹ Njeme Nyo' wvun nu le Nyo' nu ε nya beene bô nshii wvù mεy lo, ε nshii wvun nen'yi yî Waa we le.

4:20 2:9 **4:21** 4:11; Mat 22:34-40 **5:1** 1Bi 1:22-23 **5:3** 2:5; Dito 30:11; Mat 11:30 **5:4** Jon 16:33 **5:5** 4:4; Lum 8:37 **5:6** Jon 16:13; 19:34 **5:7** Jon 5:36-37 * **5:8** Bon'wa' bo boyvuum bomew kenke fibole bincim bin le, "Bonyii nu botete bô leeme jim nsaw wvudvu fowe. E bonyii ban nu Nyo' Ice bô Diεw noo Keyoy ke Yuule. E bonyii bo botete ban nu yî fiεε le fimwaan. 8 E mwεεm nu dvù mvuntentem mvù leeme jim nsaw wvudvu yî nshε le. Mwεεm mvun nu Keyoy ke Yuule, joo noo ελεμε. E mwεεm mvu mvuntentem mvun nu yî fiεε le fimwaan."

5:10 Lum 8:16; Gal 4:6

5:11 Jon 3:16-18

5:12 Jon 3:36; 5:24

¹² Wee wvù κηηke Waa Nyo' yî ye le κηηke nshii wvudvu, ε wee wvù baa κηηke Waa Nyo' yî ye le yaa κηηke nshii wvudvu κε.

Bonyii bò κηηke wase nshii wvù mεy lo

¹³ Me nsaan̄ke mwεεm mvun ê ben bò nu ε bee Waa Nyo' le, wvu λε ben ekiεε λε ben κηηke wase nshii wvù mεy lo. ¹⁴ Κε beene yaa κηηke nfan keebence egeñ fwe dvu Nyo' elεke fiεε ê wvú κε, njefo é beene λεke fiεε ê wvú bii no wvú shieele, é wvú eyuw fiεε fi beene jemyi. ¹⁵ Ε beene kee λε wvú yuuke fiεε fi beene jemyi seke beene λεke naa la ê wvú, é beene emum ekeè ten λε beene nu ε κηηke wase fiεε fi beene λεke ê wvú.

¹⁶ Ε wee γεñ ε waa bwee gee kebefε kè yaa nulo ege é wvú ekpwe lo κε, é wvú λεke λε Nyo' enya nshii ê wvú. Fifin nu fô wee wvù kebefε kew yaa nulo ege é wvú ekpwe lo κε. Kebefε kemew nu dvú kè nulo ege é wee ekpwe lo. Κε me ηgayte λε wee ebunleè fô wvuwee wee le κε. ¹⁷ Gee di befe dicii nu kebefε, geenεñ ε kebefε kemew nu dvú kè yaa nulo ege é wee ekpwe lo κε.

¹⁸ Beene kee lo λε κε wee wvù è nu mboo Nyo' nulo ebvuu emεy egee bibefε κε, njefo Waa Nyo' cεycεyi wvú, ε κε wee kebefε wε nulo ebvuu ekum wvú le κε. ¹⁹ Beene kee lo ten λε beene nu bonyii bo Nyo' le, ε bonyii bò è nu bo yî

won̄ wvun e bocii nu can wee kebefε wε le.

²⁰ Beene kee λε Waa Nyo' nu ε to wase ε yene bvufee bvusεεbeene keekiεε wvú wvù Nyo' wvu keceεy. Ε beene nu yî ye le wvù è nu keceεy njefo beene nu yî Waa we wvù Jisos Klistu le. Ε nu wvú wvù Nyo' wvu keceεy ε nshii wvù mεy lo nu can ye le.

²¹ Boom bem, ben eyenè ekumε mvunyo' mvu εcici.

**Nwa' wvu bokan
bofεε wvu
Jon
Fiεε fi nu ê Nwa'
Jon wvu bokan
bofεε wvun e**

Jon to san ηwa' we wvu bokan bofεε wvun, teηe ekole kew ε, “Cee ekole ke kentaashε ke bonyii bo mbee le (1:1).” Wvú to san fô kpwoon mvu le wvù Nyo' nu ε caw bô boom bew e. Kpwoon wvun nelo enu kentaashε ke bonyii bo mbee le kemew, ε boom bew ban nu bonyii bo kentaashε kedvu le. Fiεε fi wvú to sanεε ê ηwa' wvun e, nu ke nen kfuy. Wvú to san keelεke le bó ekoηenè, bvuu tefe bó le bó eyenè ekume bonyii bo n'yεεyi le bo mbiay e.

Bikuu bi mwεεm e ê Nwa' wvun e

1-3 Keηkewce

4-6 Keηkoηen nu ekole ke fiεε ficii le

7-11 Ntefe keeyene ekume n'yεεyi wvu mbiay

12-13 Kemεse

1 ε nu me wvù cee ekole kentaashε ke bonyii bo mbee le. Me nsaanke ηwa' wvun fô wo le kpwoon wvù Nyo' nu ε caw noo fô boom buw e. Me ηkooηke ben yí keceey e. ε ke è mey ke me maan wvù kooηke ben ke. Bonyii bocii bô kee keceey kooηke ten ben. 2 Bese kooηke ben nje keceey kè nu

yí yese beene le, ε kí nu ke emey nu ke yí yese beene le sekecii. 3 Mbuwma Nyo' bô shen noo nyεkeey wvù nen'yi fô Nyo' Ice bô fô Jisos Klistu wvù Waa Nyo' Ice le nu enu yí yese beene le no beene nu yí keceey e bô yí keηkoηen e.

Ben enù yí keceey e noo yí keηkoηen e

4 Me nlanlanε baay no me nu ε n'yen ε boom buw bomew bii keceey e ke no Nyo' Ice to gayεε le beene egeè. 5 Yí keseen e bwee bonyii, me nleke lo wo ηgayte le beene ekoηenè. Ke fin nu nci mvu wvu fwe ε me nsaanke fô wo le ke. ε nu ke nci wvù beene to keηke wase ε kew fonkew. 6 Keηkoηen nu fin fi le beene ebii nci we le. ε nci wvudvu nu wvun wvù ben to yuwεε wase ε è bεε fonkew le ben eceè yí keηkoηen e.

7 Bonyii bo mbiay e nteen nu wase ê won, ε è nu bonyii bô yaa tomte le Jisos Klistu to nu ε tu wee wvu wum to fokuse fen ke. Boba bonyii nu bo wee mbiay e wvù nu ten wee bvuban Klistu. 8 Ben eyenè bô bikuu binen fo ben ke ene elase fiεε fi ben nu ε lem wase. Ben emomtè ε è nu keeke ekeηke nlawma wene tfuu. 9 Wee tfuu wvù daanke gene fwe yaa leeme ke yí n'yεεyi wvu Klistu le, nu ε wvù yaa bvuu keηke Nyo' yí ye le ke. ε wee wvù leeme sekecii yí n'yεεyi wvu Klistu le, nu ε wvù keηke Nyo' Ice bô Wan yí ye le. 10 ε wee to

fô ben e ε fanε yaa eto ε è nu
 bô wvuwvun n'yεεyi, fo ben
 efiisen wvú ê ben yew kenεε
 egay lo wvú le kε. ¹¹ E wee
 gay wvú le, tu wvú nu ε taashε
 wase bô wvú yî lemme diew
 di befe le.

Njeme wvu fokemεse

¹² Me ηκεηke naa mwεεm
 nteen keensan ê ben, geenεn
 ε me n'yaa nu ensan lo ê ηwa'
 le kε. Me n'yεne ε me nu
 ηke ento en'yεn lo ben e é
 beene ejemyi ε wee yεne wee
 le ê jise, wvu ε beene emεse
 eyuw ηjon. ¹³ Boom bo waa
 bwoo wvù Nyo' nu ε caw ten
 e, gayte wo le.

**Nwa' wvu bokaŋ
botete wvu
Jon
Fiεε fi nu ê Nwa'
Jon wvu bokaŋ
botete wvun e**

Jon wvù teŋe ekole kew
ε cee ekole ke kentaashe ke
bonyii bo mbee le, to saŋ nwa'
we wvu bokaŋ botete wvun
fô wee mvu wvu fwe ê ken-
taashe ke bonyii bo mbee le
ε diee nu Gayus. Wvú nu ε
saŋ ε bense Gayus yî nfi wvù
wvú nyaa ê bonyii bo mbee
le. Wvú nu ε tefe ten Gayus
ε wvú eyenè ekumε wee mvu
wvù bó to teŋe ε Diotefes
njefo wvú to tune keeyuw
diεw ye le.

*Bikuu bi mwεεm e ê Nwa'
wvun e*

1-4 Keŋkewce

5-8 ε Jon bense Gayus

9-10 ε Jon lom gee di
Diotefes e

11-12 ε Jon bense gee di
Demitiyus e

13-15 Kemεse

¹ ε nu me wvù cee ekole
kentaashe ke bonyii bo mbee
le. Me nsaanke nwa' wvun fô
wo le Gayus wvù nsaa yem
shém. Me nkoonke naa wo yî
keceey e.

ε Jon bense Gayus

² Nsaa yem shém,
me mbunlee ε mwεεm
mvunciim egene ntay ê keba
kuw e, ε wo temyi yî nyam

ye le ke no me nkee le wo
temyi ê keyoy e. ³ Me nto nu ε
n'yuw njon baay no boom bo
bwee wesebeene le bomew
to fεεε jan see ekumε no wo
leeme yî keceey e bô fitele
fiuw ficii. ε è nu naa keceey
ε wo bii keceey e. ⁴ Ke fiεε
fimew bvuu nu dvú fi nulo
ege é me en'yuuke njon nfele
keen'yuuke ε boom bobem
bii keceey e ke.

⁵ Nsaa yem shém, lemme di
wo lemte fô boom bo bwee
wesebeene le, efey mvunciim
fô bò nu botolo le, nu ε wo
lemte naa leŋ. ⁶ Bó to nu
ε see ê kentaashe ke bonyii
bo mbee le ke jan ekumε
keŋkonen kuw. ε momtè ke
fici boba bonyii ê je yî Nyo'
shieele le nonen yî lene di-
bole. ⁷ ε keè le bó buy ekfuŋ ε
è nu nje diee di Klistu le, ε bó
baa etaale nfi mvu ê bonyii bò
yaa nu bo Nyo' le ke. ⁸ Nonen,
beene keŋke keetomtè boba
bonyii, wvu ε beene ε bó
enù bonyii bò lemte yî fiεε le
fimwaan ekumε keceey.

Ekumε Diotefes bô Demitiyus

⁹ Me nto nu ε nsan fiεε fô
kentaashe ke bonyii bo mbee
le kenen e, geenen ε Diotefes
wvù koonke keelewse ekole
kew fwe, faŋe yaa eyuw wee
wvù è nu me le ke. ¹⁰ Nonen,
me nu nke endioo ε nto, é
me enjike fiεε fi wvú gee fin
fokuse, no wvú ghane kun-
sene mvun̄kunsen, jemyi díεw
yî befe ekumε me. No wvú
gee nonen, wvú baa cim ffuu

bô fifiε κε. Wvú tune tεn keefi-
isene boom bo bwee weše-
beene le, tune tεn fo bonyii bô
gomte keefisene bó efisenè.
ε bó dioo gomte keefiεn, é
wvú mum kuη lo bó ê ken-
taashε ke bonyii bo mbee le
ente.

¹¹ Nsaa yεm shém, fo wo
ebenjenè fiεε fi befe κε. ε
benjenè ε è nu fi jee. Wee
wvù gee fiεε fi jee nu wee
Nyo', ε wvù gee fi befe nu
ε wvú baa kee wase Nyo'
κε. ¹² Dεmitiyus nu fiew wee
ε bonyii bocii jemyi mwεεm
mvù jee ekumε wvú, ε kenje
kew kè jee jemyi tεn ekumε
wvú. Bese tεn jemyi ekumε
wvú. ε wo kee lo le fiεε fi bese
jemyi ekumε wvú nu kecεεy.

Ngayma

¹³ Me mbεε ηκεηke mwεεm
nteen keensanη ê wo, geenεn
κε me ηkooηke keensanη lo bô
ete ke ηwa' le κε. ¹⁴ Me n'yεne
le è shεke caan é me ento
en'yεn lo wo le, é bee wo eje-
myi ε wee yεne wee le ê jise.

¹⁵ Nyεkey enù fô wo le.
Nsáa yesebeewo gayte wo le.
Gayε nsáa yesebeewo le yicii
wee mwaanη mwaanη bó le,
enya ê me.

Ŋwa' wvu
Jut
Fiεε fi nu ê Ŋwa'
Jut wvun e

Jut to san ŋwa' wvun keetefe bonyii le bó eyenè ekumε bonyii bò to duu le bó nu bonyii bo mbee le mum leεle bonyii bò n'yεεyi wvu mbiay. Ke ŋwa' Jut wvun defe ke. Wvú nu ε san mwεεm mvumew ε mvú nu lenlen ke diεwe mvú nu ê ŋwa' Bitá wvu bokan bofεε le. Wvú san keetefe bonyii bò wvú san fô bó le le bó ediuù keetomte mbee wvú bó to nyaε ê bonyii bò è nu bo Nyo' le, le mbee wvun nu fiεε ε bó to nya wase lo kan mwaan ε wvumvu yaa beε ke.

Bikuu bi mwεεm e ê ŋwa' wvun e

1-2 Kenkεwce

3-16 Kenge, bò n'yεεyi, noo ŋgew bonyii bo n'yεεyi le bo mbiay e

17-23 Ntefe wvú le bonyii eleemè yí mbee wvubole

24-25 Bunle mbense

1 ε nu me wvú Jut wee lemme Jisos Klistu, ε me nu waa bwee Jεm. Me nsaanke ŋwa' wvun fô bonyii bò Nyo' Icee wesebeene nu ε tee, ε bó cee yí kenkonen kew e, ε wvú ε geeε bó can Jisos Klistu le. ² Nyo' ebvuu ecam shen fô ben e naa ntay, ebvuu

ege é mvuntelem mvunen eleetene, é kenkonen kew fô ben e ebvuu eduu egen fwe.

Bonyii bo n'yεεyi le bo mbiay e

³ Nsáa yεm shém, me nse ŋkpawaci naa baay le me nu ensan fô ben e ekumε mboyma wvú beene bocii nu ε kenke wase, ε ne ε n'yen le fí nu shiee le baay keensan enleke ben le ben ediuù keetomte mbee wvú bó to nyaε ê beene bò è nu bonyii bo Nyo' le. ε nu fiεε ε bó to nya wa lo ê beene kan mwaan ε fimew yaa beε ke. ⁴ Me njemyi nen njefo bonyii bomew nu ε wεnten wase ε ley ê ben ente, ε è nu bò bó to jemyeε wase ekumε bó ε è beε lo le Nyo' nu ε geeε wase ŋgew wvubo. Boban nu bonyii bò maa lo Nyo', bò joo mbuwma Nyo' tfuuse ε è tuu fiεε fí bó ebeεle ekuse jodvu gee nnyen, bvuu maa lo Cee Ekole wesebeene wvú Tata Jisos Klistu wvú è mey ke wvú. ⁵ Keseen me ŋgomte keembvuu enkume ben ekumε mwεεm mvumew ε ben kee ke naa wase mvú ntay. Tata to nu ε bvuse bonyii bo Islael won wvú Ijiw e, ε bó boy yí ŋgew e, geenen ε wvú ke kase ke lese bonyii bò to baa lese fitele yí ye le ke. ⁶ ε è nu ke no bonceendaa bew bò to baa leeme fô wvú to gekεε bó, cine bvudvuu bvubole bvu len bvu nce le, nu ε wvú ε lese boba yí boncaw bò mey lo

le, fô bvudvuu bvù jiime nen taytaytay e, fô bó nu enu egen ebuy diuu di baay di è nu di nsaw e. ⁷ È bvuu nu ke lenlen no wvú to tonεε kelaante kè Sodom bô kè Gomola bô nguy wvù mey lo, noo bilaante bi to nu mbew bí le, bi to cee ten nce nnyen kenjan, ε bokene bô bolemsε joo ten ye yibo gee dvú ε è yaa nu ê je yi Nyo' to bomεε le wee egee le ke. Fieε fin nu kenfewsεn ke fieε fi nu ke ekooy bô bonyii bô cee kfuw wvuwvun nce le.

⁸ Naa no fí nu nonen, bonyii ban ε jo ke ε è nu gee didvu. Bó beete bô ye yibo, tune wee wvù saake bó, nan'yi biyoy bi kenke mvunḡgay fele bó. Bó gee nonen duu le è nu njefo bó yene mwεεm e ê bifile le. ⁹ Seke Maykel wvù nu ekole ke bonceendaa bo Nyo' le to waale εwe jo gvune di Muses e, ε bô dεwle taanke gvune didvu, wvú to baa cim bvuse diεw yi befe ejeme ê dεwle ke, ε wvù tfuse ke ê wvú le, “È nu esaw Tata wo.” ¹⁰ Bonyii ban ε no nan'yi lo mwεεm mvunciim mvù bó baa kee no mvú nu ke. Bó gee mwεεm ε è nu mvù εlεmε kebole gomte diεwε nyám yi ηkpwaante le. È nu mwεεm mvudvu mvun mvù beete bô bó. ¹¹ Ngεw wvu baay nu fô bó le. Bó nu ε jo gee ε è nu di Kεen e. Bó nu ε ne wase ε no gee mwεεm mvù befe nje bigew diεwε Balaam e. Bó temyi bikuu ke lenlen

diεwε no Koola to temyi. Bó nu ke ekpweken ke no Koola to kpweε. ¹² Boban bonyii nu lo yile ê ben entelen seke ben diee ηkaw kenkonen kenεn. * Bó ké no gee diεwε bwé le kefew ke mwεεm mvudien mvun e, ε wee taale ke ε è nu ekole kew yaa wuumene ke. Bó nu diεwε kembεw fô kí ε suu se kí enya jan e, fwefwe ε kase ε tawse kí. Bó nu ten diεwε bite bi ké ce gen buy naa seke mondvuum kaa ε bí baa eyum mvuntam ke le. Bó nu diεwε bite bi bó nu ε mvuwyε le. Bó nu ε kpwe wase ε bvuu ε kpwe. ¹³ Bó nu diεwε joo yi baay yi nffum fεete bensee we le, ε gee di-bole di kenshoose le nu diεwε diffuw di nffum fεete bensee we yi joo le. Bó nu diεwε jón yi waysene lo ncewncεw e. Nyo' nu ε seyse wase bvudvuu bvυ ηḡεw e ε bvú jiime nen taytaytay sekeci, ε gee ê bó.

¹⁴ Enok wvù ηḡoke kew to nu ke bisooshiwy ε kew yi Adam e, to nu ε yuu jeme diεwε wee ntum Nyo' le ekumε bonyii ban gayte le, “Ben etaa eyen, Tata nu ke eto bô ηḡoo bonceendaa bew bô yuule ε bó nu bontfuke le, ¹⁵ keesaw wee tfuu. Wvú nu ke eto edunεε gee di befe dicii di bonyii bocii bô yaa kee ke Nyo' se gee no bó maa lo wvú noo mwεεm mvunciim mvù befe mvù bó se ké no jemyi ekumε Nyo'.” ¹⁶ Boban bonyii nu bô ké no diomene

1:7 Kenj 19:1-24; 2Bi 2:6 **1:8** 2Bi 2:10 **1:9** Dito 34:6; Saka 3:2; 2Bi 2:11; Mwm 12:7 **1:10** 2Bi 2:12 **1:11** Kenj 4:3-8; 1Jon 3:12; Ktnj 22:7, 17; 1Bi 2:15; Ktnj 16:1-34 **1:12** 2Bi 2:13, 17 * **1:12** Bó to ké jo ten ntaashe seke ηkaw wvun. **1:13** Yesa 57:20; 2Bi 2:17 **1:14** Mat 25:31; Kenj 5:18, 21-24; Ibu 11:5

ke lo sekecii, gomte diuw, bii ke ε è nu fiεε fi ye yibo yì ηεyte shieele le, seηe ye yì εcici, læle bonyii bô díεw yì yeke keekeηke mwεεm mvù bó shieele.

Ntefe ekume mwεεm mvù nu ke ekooy

¹⁷ Geenen nsáa yem shém, ben ekume mwεεm mvù boom bo ntum e bo Tata wesebeene wvù Jisot Klistu to jemyεε ê ben le mvù nu ke ekooy. ¹⁸ Bó to nu ε jeme ê ben le, “E nu ke edioo enu εdiuw yo fokemese le, é bonyii ebuynen esεwsee ben. Bó nu ke enu bonyii bò maa lo Nyo', gee ε è nu mwεεm mvù ye yibo yì ηεyte shieele.” ¹⁹ Boban bonyii nu bò too bô keηgawsen ê bonyii entelen, bii ε è nu mwεεm mvu yì nshε le, yaa keηke Keyoy ke Nyo' le yì bó le ke. ²⁰ Geenen nsáa yem shém, ben eyoo bikuu binen eleemè ke ε è nu yì mbee wene wvù nu naa wvù yuule le, ebunleè sekecii ê mvunγay mvu Keyoy ke Yuule le. ²¹ Ben emey ke enù yì keηkonen kè ke Nyo' le, ecεytè Tata wesebeene wvù Jisot Klistu wvù nu ke ecam shen, ege é ben eley nshii wvù mey lo le. ²² Ben ecamtè shen fô bonyii bò bæε yì kemaηen e. † ²³ Ben ecutè bonyii bò nu ηguy e bvuusè, boyseè bó. Ben ecamtè shen fô bomew bonyii le, geenen dioo camte no yene. Ben ebanè naa noo

ndvù yibo yì bó nu ε yiise wase bô nce wvù befe.

Bunle Mbense

²⁴ Mbense enù fô Nyo' le! E nu wvù wvù nulo ecεyte ben fo ben ke egbwe. Wvù nu ke egen bô ben fwe dvu bvukuke bwew ε ben nu se nlom nu bô nlanlan. ²⁵ Beene enyaà mbense ê Nyo' wvù Mboyse wesebeene wvù è mey ke wvù, fele yì Jisot Klistu wvù Tata wesebeene le. Bvukuke bô mvunγay noo sa' ekeηkè ke wvù wvù Nyo' ε kew no won to kewεε bô keseen noo sekecii se ηka. Fí enù nonen.

1:17 2Bi 3:2 **1:18** 2Bi 3:3; 2Tim 3:1; 3:2-6 **1:20** Kolo 2:7 **1:22** 1Tes 5:11
 † **1:22** Boηwa' bo boyvuum bomew keηke kencim kin le, “Ben emomtè keegeε ε bonyii bò bæε yì kemaηen e kumene.” **1:23** Saka 3:2 **1:24** Fili 1:10; 1Tes 5:23
1:25 Lum 16:27

Nwa' Mwεem mvù Jisos to dunɕee ê Jon Fiε fi nu ê Nwa' wvun e

Nwa' wvun nu ekumε mwεem mvù Jisos Klistu to dunɕee ê Jon wvù waa we ntum. Jon to saɲ nwa' wvun kefew kè bó to bvuseε wvù ɣen ɣee ê kendvuy kè Batmos e. Wvù to saɲ fô bintaashe bi bonyii bo mbee le ε bí to nu bisooshwiw. Wvù to dioo saanɲke, kew bô mwεem mvù Jisos kebee to dunɕee ê wvù le wvù esaɲ eciinse ê bintaashe bi bisooshwiw bidvu. Fiε fi bii fó nu nɲoo mwεem nteen mvù wvù to ɣene ê fiε diεwe εfile le ekumε no Nyo' nu ke eboyse bonyii bò è nu bew, lese bò befe nɲew e.

Bikuu bi mwεem e ê Nwa' wvun e

1:1-8 Keɲkewɕe

1:9-3:22 Efile ke fwe noo boɲwa' bò ɣene fô bintaashe bi bonyii bo mbee le bi bisooshwiw e

4:1-8:1 Nwa' wvù bó to lacεe mondvuum mosooshwiw bô kelay

8:2-11:19 Disoɲ di disooshwiw

12:1-13:18 Keɲguum ke nyam yì fieesene nyam joo bô nyám yì bemte yifiε

14:1-15:8 Bifile bimew jεεy jεεy

16:1-21 Bintee bisooshwiw bi shém Nyo' yì ffuuke le

17:1-20:10 E bó leεe Babilon bô nyam yì bemte noo bonyii bo ntum Nyo' le bo mbiay e bô dεwle

20:11-15 Nsaw wvu fokemεse

21:1-22:5 Woɲ wvu we wvu fwe bô nshε yì fiε noo Jelusalem wvu fwe

22:6-21 Kemεse

Keɲkewɕe

1 Nwa' wvun nu ekumε mwεem mvù Nyo' to nyaε ê Jisos Klistu le wvù eduɲce ê bonyii bew, le è nu mvù nu ke ekooyi nfew caan. E Jisos Klistu mum tum nceendaa we fô wee we lemme wvù Jon e keege le bó ekiεε mwεem mvudvu. ² E wvù mum saɲ naa fiεe ficii fi wvù to ɣeneε, fi è nu diεw Nyo' yin bô mwεem mvù Jisos Klistu to jemyεε ê wvù le. ³ Njoɲ wvu baay nu ke enu wvù wee wvù nu ke etaanɲke ntum Nyo' wvun. E njoɲ wvu baay nu ke enu ten wvù bonyii bò nu ke eyuuke fiεe fi bó saɲ ê nwa' wvudvu wvun e ɣεεle, nɲefo kefew ke mwεem mvudvu le nu wase nceencee.

E Jon nya nɲayma ê bintaashe bi bonyii bo mbee le bi bisooshwiw

⁴ E nu me wvù Jon, ε me nsaanɲke nwa' wvun fô bintaashe bi bonyii bo mbee le bi bisooshwiw bi nu ê biba bi woɲ e bi Esia le. Mbuwma bô nyεkeey enù fô ben e wvù nen'yi fô Nyo' le wvù è nu

wvuwe wvù nu, ε wvù to nu wase, ε wvù nu ke eto. Mbuwma bô nyεkeey wvun enù fô ben e wvù nen'yi ten fô biyoy bi bisooshwiw bì nu fwe dvu kawla we le, ⁵ noo fô Jisos Klistu wvù è nu ke wvù wvù ké no dunƒi fiεε fi keceey ekumε Nyo' ê bonyii le. Ε to nu wvù wee wvu fwe keekase buy yî kpwe le. Ε è nu wvù wvù saake bonfon bocii bo yî nshε le fen. Mbense enù fô wvù le. Ε nu wvù wvù koonƒe beene, ε wvù to bvuse beene can kebefε keεεbeene le bô ελεμε kew. ⁶ Wvù nu ε ge beene ε no nu bonyii bo bvunfon e, ε ge beene ε no nu bocee ncese bo Nyo' wvù Ice le. Bvukuke bô mvunƒay mvunciim enù fô wvù le sekecii se ηka. Fí enù nonen.

⁷ Ben etaa eyen, Jisos too lo, ε wvù nu ke etoo ê kembew e. Bonyii bocii nu ke eyen wvù le naa noo bonyii bô to bonεε wvù bô goo. Bitum bi yî nshε le bicii nu ke efuunƒe kpwe nje ye. Ε nεε no fi nu ke enu. Fí enù nonen.

⁸ Tata Nyo' gayte le è nu wen Alfa, ε è nu wen Omega. Ε nu wvù wvù nu, ε è nu wvù wvù to nu wase, ε è nu wvù wvù nu ke eto. Ε nu wvù Mvunƒay Mvunciim.

Ε Jon yen Jisos e

⁹ Ε nu me wvù Jon, waa bwee wene yî Jisos e, ε beene bocii yene ηƒew nje ye, nu

ê bvunfon bwew ente, kuule shém yî mwεem mvunciim e. Me nto nu ê kendvuy kè Batmos e ε bó to bvuse lo me nje diεw Nyo' yî me nto nfewci mbvuu nseje ekumε Jisos. ¹⁰ Ε è ke no nu diuu di Tata le, ε me nu can Keyoy ke Nyo' le, ε me ne n'yuw ε diεw jemyi ê me ejim foweεwe diεwe son e. ¹¹ Yí to jemyi gayte le, “Sanε mwεem mvù wo yene mvun ê ηwa' le eciinse ê bintaashε bi bonyii bo mbee le bi bisooshwiw bì nu ê bilaante bi Efesus, Similna, Begamum, Tayatila, Saldis bô Filadelfia noo Lawdesia le.”

¹² Ε me mum no mbanƒe ye keen'yen wee wvù jemyi ê me le. Ε me ndioo mbanƒe, n'yen mwεem mvù bó tomyi bin'yeeε yî dvù le mvusooshwiw ε bó kene bô ketwaa ke bigew e kè yeεle. ¹³ Ε wee mvu nu entelen jo mwεem mvù bó tomyi bin'yeeε yî dvù le mvudvu diεwe wee wvù diee nu Waawee le, ε wvù ε tfume kekum ε kí defe, ε waw η'waw yî gvuw e ε bó kene bô ketwaa ke bigew e kè yeεle. ¹⁴ Yvuw ye ekole to baa diεwe ndaw wvù baa nen bvuuu le, ε ejise eye beenci diεwe leme di ηguy e. ¹⁵ Bikaa biew to nu lemeleme diεwe ketwaa kè yeεle kè bó ton ê lam, ε diεw ye dvúmte diεwe joo yi gbwee le. ¹⁶ Wvù to kenƒe jón yisooshwiw ê εbo kew ke

1:5 2:26; 7:14; 19:15; Kolo 1:18; Ibu 9:14; 1Jon 1:7 **1:6** 5:10; 20:4, 6; 22:5; Ksm 19:6; 1Bi 2:9 **1:7** 1:13; Dan 7:13; Mat 24:30; Jon 19:34, 37; 1Teε 4:17 **1:8** 1:4, 8; 2:8; 4:8; 11:17; 16:5; 21:6; 22:13; Ksm 3:14; Yεsa 44:6 **1:9** 22:8 **1:10** 17:3 **1:11** 4:5 **1:12** Saka 4:2 **1:13** Dan 7:13; 10:5 **1:14** Dan 7:9; 10:6 **1:15** 14:2 **1:16** 4:5; 2:12; 9:15; Ibu 4:12

εḡεy e, ε nyo yì koole biba bicii buyte εmvu jo wvù, ε bvushiw bwew baa diεwε diuu seke dí keyte lo le.

¹⁷ No me n'yεneε wvù le, mum ηgbwe ê wvù εjise no nu diεwε kenḡpwe ke wee le. Ε wvù gεε εbo kew ke εḡεy yì yεm e gay le, “Fo wo efanè ke. Ε nu me Fwe, ε è nu me Εjimε. ¹⁸ Ε nu me wvù nu dvù. Me nto nu ε ηḡpwe, geenεn taa eyεn, me nu ε ηḡkase ε no nu dvù, ε me nu ηke enu dvù sekēcii. Ε kenḡke me ken'yene ke ḡpwe le bô ke wonḡ bonḡfu le. ¹⁹ Nonεn, sanḡ le mwεεm mvù wo yεne, mwεεm mvù nu keseen bô mvù nu ke ekooyi εjim jodvu le. ²⁰ Fiεε fi jón yi yisooshwiwy yε yì wo be yεn ê εbo kem ke εḡεy e bô mwεεm mvu mvusooshwiwy mwε mvù bó kene bô ketwaa ke bigew e kè yεele mvù bó tomyi bin'yεese yì dvù le dunḡi nu fin: Jón yi yisooshwiwy yε nu bonceendaa bo Nyo' le bô è nu bo bintaashε bi bonyii bo mbee le bi bisooshwiwy bidvu, ε mwεεm mvu mvusooshwiwy mwε mvù bó tomyi bin'yεese yì dvù le nu bintaashε bi bonyii bo mbee le bi bosooshwiwy bidvu.”

2

Ntum Jisos wvù gεne fô kentaashε ke bonyii bo mbee le ke Efesus e

¹ Ε wee wvù me n'yεneε wε gay ê me le, “Sanḡ ηwa' fô nceendaa Nyo' wvù è nu

wvu kentaashε ke bonyii bo mbee le ke Efesus e le, ‘Wvun nu njeme wvu wvuwε wvù jici jón yi yisooshwiwy e ê εbo kew ke εḡεy e, lene εντελεη jo mwεεm mvu mvusooshwiwy mvù bó kene bô ketwaa ke bigew e kè yεele mvù bó tomyi bin'yεese yì dvù le: ² Me ηkee lemme dinεn bô no ben lemte jimtene, ηkee ten shém yì ben kuule bô no ke è nulo é ben ebee fiεε fi bonyii bô befε too dvù ke. Ben nu ε mom wase bonyii ba bô teḡe bikuu bibole le bowen nu boom bo ntum e bo Jisos e ε bó yaa nu ke, ε yεn le bó nu bonyii bo mbiay e. ³ Me ηkee no ben looci kuule shém yì fiεε ficii le nje yεm yaa doose ke. ⁴ Geenεn, fiεε fimew nu dvù fi me ηkenḡke ekumε ben fi baa jee me le ke. Ke ben bee kenḡke kenḡonεn kè ben to shee kenḡke fwele ke. ⁵ Ben ekume fô ben to shee nu ε se nε ε gbwe. Ben ekumen mvuntelem mvunεn ekase egeè no ben to gee fwele. Ε ben nu se ben ε kumen, é me ηke ento encake fiεε finεn fi bó tomyi ken'yεese yì dvù le fô fi leeme. ⁶ Geenεn, fiεε fi lenḡ fi ben gee nu le ben bane gee di ηgoo bonyii bo Nikolaus e, ε è nu fiεε fi me mbane ten.

⁷ Wee wvù kenḡke bitem, ε wvù yuw fiεε fi Keyoy ke Nyo' le jemyi ê bintaashε bi bonyii bo mbee le. Wee wvù ε ke ε so nu ε me nu ηke enya je é wvù edie mvuntam mvu kete kè nyaa nshii le, kè nu fô bvud-

vuu bvù njon e bvù Nyo' le.' ”

Ntum Jisos wvù gene fô kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Similna le

⁸ E wee wvudvu bvuu gay ê me le, “Sanƒe nƒwa' fô nceenda Nyo' wvù è nu wvu kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Similna le le, ‘Wvun nu njeme wvu wvuwe wvù è nu wvù Fwe, ε è nu wvù Ejime. E nu wvù wvù to kpwe ε kase ε no nu dvù: ⁹ Me nƒke bonƒew bô ben yene noo kefufe kenen, geenen ben nu bonyii bo bvukuke le. Me nƒke díew yì befe yì bonyii jemyi ekume ben. Bó teƒe bikuu bibole le bowen nu Bokuu, ε bó yaa nu ke. Bó nu ê nƒgo Satan e. ¹⁰ Fo ben efanè bonƒew bô ben nu keeyen e ke. Ben eyeke eyuw, dεwle nu wase keelese ben bomew yew ncaw e keemom ben. Ben nu ke eyen nƒge w yì ediuw e yuufe. E è cim nu keekpwe, é ben no leeme ke temyi, nonen é me nƒke enya kefo ke bvunfon e kè è nu nshii wvù mɛy lo ê ben.

¹¹ Wee wvù keƒke bitem, ε wvù yuw fiεε fi Keyoy ke Nyo' le jemyi ê bintaashe bi bonyii bo mbee le. Wee wvù ε ke ε so nu ε ke kpwe yì bokaƒ bofεε nu ke ekum wvù le ke.’ ”

Ntum Jisos wvù gene fô kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Begamum e

¹² E wvù bvuu gay ê me le, “Sanƒe nƒwa' fô nceenda

Nyo' wvù è nu wvu kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Begamum e le, ‘Wvun nu njeme wvu wvuwe wvù keƒke nyo yì koole biba bicii: ¹³ Me nƒke fô ben cee. Ben cee naa fô kawla Satan nu. Geenε ε ben leeme ke yì diee diem e temyi. Ben to baa cim tun keelese fitele yì yem e naa ediuw yo Antibas wvù wee wem wvu keceey e ke. Wvù to jemyi ekume me, ε bó yu wvù ê ben enteleƒ fe fô Satan cee. ¹⁴ Geenε, ε me nƒkeƒke ke mwεem mvumew caan ekume ben mvù baa jee me le ke. Bonyii bomew nu dvù nƒgo yene le bô bii n'yeyi Balaam wvù to tefεε Balak le wvù ege fiεε fi boom bo Islael ebayten yì dvù le egbwe. Wvù to nu ε ge ε bó no diee mwεem mvudien mvù bó nu ε ge kentaƒe dvù fô bonyo' le bvuu ge ε bó no cee nce nnyen kenjaƒ. ¹⁵ E è nu ke leƒleƒ no ben keƒke ten bonyii bomew nƒgo yene le bô bii n'yeyi bonyii bo Nikolaus e. ¹⁶ Nonen, ben ekumen mvuntelem mvunen. E ben baa ekumen, tu me nu ento nfew caan endiu bonyii bodvu bô nyo yì buyte ê me emvu. ¹⁷ Wee wvù keƒke bitem, ε wvù yuw fiεε fi Keyoy ke Nyo' le jemyi ê bintaashe bi bonyii bo mbee le. Wee wvù ε ke ε so nu ε me nu nƒke enjo fô mana wvù bó to nyileε le enya wvù dvù, embvuu enya wvù te dì baa ε bó ε sanƒ diee

di dife yî dvù le ε wee yaa nu dvù wvù kee diee didvu efey wee wvù fi tε didvu ke.' ”

Ntum Jisos wvù gene fô kentaashε ke bonyii bo mbee le ke Tayatila le

18 ε wee wvudvu bvuu gay ê me le, “Sanε ηwa' fô nceenda Nyo' wvù è nu wvu kentaashε ke bonyii bo mbee le ke Tayatila le le, ‘Wvun nu njeme Waa Nyo'. ε nu wvù wvù ejise eye bænci diεwε lemme di ηguy e, ε bikaa biew nu lememe diεwε ketwaa kè yeεle kè bó ton ê lam e: 19 Me ηkee gee dinen, ηkee no ben keηke keηkoηen, ηkee ten fitele fi ben lese yî yem e noo lemme di ben lemte bô no ben kuule shém. Me ηkee lo ten le gee dinen di keseen jee fele di ben to keηke fwele. 20 Geenεn, fiεε fimew nu dvù fi me ηkeηke ekumε ben fi baa jee me le ke. Ben nu ε cine kpwoon wvù Jεsεbel wε le wvù ε no gee fiεε fi wvù gee. Wvù teηe εkolε kew le wen nu wee ntum Nyo', leεle bonyii bem bô n'yεεyi we, gee ε bó gee nce nnyen kenjan, bvuu diee mwεem mvudien mvù bó nu ε ge kentaηe dvù fô bonyo' le. 21 Me nu ε nya wvù kefew keekumεn fitele fiew, geenεn wvù nu ε tun keekumεn nce we nsake. 22 Ben eyeke eyuw, me nu ηke entum kencem yî ye le é kí ejike wvù entaw é bô bonyii bô bó se gee nnyen kenjan ençeyte lo, εfuw ke le

bó ε kumεn keebii gee di kpwoon wvudvu le. 23 Me nu ηke en'yuwye boom bew bo ηgoo le. Nonεn, é bintaashε bi bonyii bo mbee le bicii emum ekiεε le è nu me wvù kee mwεem mvù nu shém bonyii le bô mvù nu ê mvuntelem e. Me nu ηke enlaw wee tfuu mbii no lemme diew nu.

24 Geenεn, ben bomew ba bo Tayatila bô baa leeme fô wvuwwun n'yεεyi le, yaa yeεyi ten fiεε fi bonyii bomew teηe le mwεem mvu Satan e mvu ê kenyle le, nu ε me ε ηgay le ke è nulo é me embvuu ençεε lo bvujite bvumew yî yene le ke. 25 Fí nu ke le, ben ejici fiεε fi ben keηke wase le temyi, egen ebuy no me nu ηke ento. 26 Wee wvù ε ke ε so, wvù gee lemme di me ηkoonke ε gen ε mεse, nu ε me nu ηke enya wvù mvunçay é wvù enu ewe jo bitum. 27 Ke leηleη no Icεm nu ε nya mvunçay ê me, nu ε me nu ηke enya mvunçay é wvù esaake bí bô ketoome ke ketfu le, bvuuke bí dvù ke diεwε nsháan mbom yì bó ε bvuw binsεw e binsεw e. 28 Me nu ηke enya ten wvù bô jon yi law e. 29 Wee wvù keηke bitem, ε wvù yuw fiεε fi Keyoy ke Nyo' le jemyi ê bintaashε bi bonyii bo mbee le.' ”

3

Ntum Jisos wvù gene fô kentaashε ke bonyii bo mbee le ke Saldis e

1 ε wee wvù me n'yεnεε wvudvu bvuu gay ê me le,

“Sanɛ ɲwa' fô nceendaa Nyo' wvù è nu wvu kentaashɛ ke bonyii bo mbee le ke Saldis e ɛ, 'Wvun nu njeme wvu wvuwe wvù kɛɲke biyoy bi Nyo' le bi bisooshwiy noo jón yi yisooshwiy: Me ɲkee gee dinɛn. Ben yen'yi fô bonyii le ɛ ben bɛɛ boyuum geenɛn ɛ ben ɛ kpwekɛn wase. ² Ben ekamse, ebise mvunɔɔgay yî fiɛɛ fi shɛke nu wase tɛn diuw kpwe le. Ben ekeè ɛ me mbaa n'yɛn ɛ gee dinɛn jee gene mɛɛsɛ ê Nyo' wɛm ejise kɛ. ³ Ben ekume fiɛɛ fi ben to fiisɛnɛɛ fi è nu fi ben to yuwɛɛ. Ben ejicì fifiɛ le, ekumɛn mvuntelem mvunɛn. ɛ ben baa ekamse, tu me nu ɲke enɛ ento fô ben e diɛwɛ cooɲ e, ɛ ben yaa kee kefew kedvu kɛ. ⁴ Geenɛn, ben kɛɲke kɛ bonyii bomew caan Saldis bò baa lom ndvù yibo kɛ. Boba nu ke elɛne bee bó ɛ bó ɛ tfume ndvù yî baa, njefo è nu bonyii ɛ bó ɛ kocɛn. ⁵ Wee wvù ɛ ke ɛ so nu ɛ wvù nu ke ejise tɛn ndvù yî baa. Kɛ wvuwe wee nu ɛ me nu ɲke enfiwɛ diee diew ê ɲwa' bonyii bò kɛɲke nshii wvù mɛy lo le kɛ. Me nu ɲke enjeme bò diuw wɛm ekumɛ wvù fwe dvu Icɛm bò bonceendaa bew ɛ me ɲkee wvù. ⁶ Wee wvù kɛɲke bitem ɛ wvù yuw fiɛɛ fi Keyoy ke Nyo' le jemyi ê bintaashɛ bi bonyii bo mbee le.' ”

Ntum Jisos wvù gene fô

kentaashɛ ke bonyii bo mbee le ke Filadɛlfia le

⁷ ɛ wee wvudvu bvuu gay ê me ɛ, “Sanɛ ɲwa' fô nceendaa Nyo' wvù è nu wvu kentaashɛ ke bonyii bo mbee le ke Filadɛlfia le ɛ, 'Wvun nu njeme wvu wvuwe wvù yuule bvuu nu wee keɛɛy. ɛ nu wvù wvù kɛɲke ken'yene ke bvunfon bvu Dawe le. Wvù ke yen'yi, wee saa nu dvù wvù efen kɛ, é wvù ke efen, wee saa nu dvù wvù eyene kɛ: ⁸ Me ɲkee gee dinɛn. Ben eyekɛ eyuw, me nu ɛ n'yene kembun fô ben e ɛ ɲgɛɛ keyɛ, ɛ wee yaa nu dvù wvù nulo efaa kɛ. Me ɲkee lo ɛ kɛ ben kɛɲke mvunɔɔgay ntay kɛ, geenɛn ɛ ben gɛɛle kɛ njeme wɛm. Ben baa tun me kɛ. ⁹ Ben eyekɛ eyuw, bonyii ba bò nu ɲgoo Satan e bò duu ɛ bowen nu Bojuu ɛ bó mbiayte lo, yaa nu kɛ Bojuu, nu ɛ me nu ɲke enɛ é bó eto egbwe bikaa binɛn e emum ekiɛɛ ɛ me ɲkooɲke ben. ¹⁰ No ben nu ɛ gɛɛ njeme wɛm ekumɛ keekuule shém, nu ɛ me nu ɲke engemgem ben kefew kè mmom nu ke etoo yî ekole ke nshɛ le keemom bonyii bocii bò nu yî nshɛ le. ¹¹ Me ntoo wase nfew caan. Ben ejicɛ fiɛɛ fi ben kɛɲke le etɛme, wvu ɛ fo wee mvu ke efi kefo kenɛn ke bvunfon e. ¹² Wee wvù ɛ ke ɛ so nu ɛ me nu ɲke enɛ é wvù enù kfuy wvu yew ncese Nyo' wɛm e. ɛ kɛ è nulo é wvù ke eyuu ebuy dvù kɛ. Me nu

3:3 16:15; Mat 24:43; 1Tɛs 5:1-2 **3:4** 6:11 **3:5** Mat 10:32; 13:8; 17:8; 20:15; 21:27; Ksm 32:32; Mben 69:28; Yɛsa 4:3; Luk 10:20 **3:7** Yɛsa 22:22; Mat 16:19
3:9 2:9; Yɛsa 49:23; 60:14 **3:10** 1:9; Luk 21:19; 1Kol 10:13; 2Bi 2:9 **3:11** 2:10, 25; 22:7, 12, 20; Saka 2:14 **3:12** 2:17; 14:1; 21:2; 22:4; Esek 48:35

ηke ensañ diee di Nyo' wεm e yî ye le bô diee di kelaante ke Nyo' wεm e kè è nu Jelusalēm wvu fwε wvù buyte fô Nyo' wεm e fowe. Me nu ηke ensañ tēn diee diem di dife yî ye le. ¹³Wee wvù keηke bitem ε wvù yuw fiεε fi Keyoy ke Nyo' le jemyi ê bintaashe bi bonyii bo mbee le.' ”

Ntum Jisos wvù gene fô kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Lawdesia le

¹⁴ Ε wvù bvuu gay ê me le, “Sañε ηwa' fô nceendaa Nyo' wvù è nu wvu kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Lawdesia le le, ‘Wvun nu njeme wvu wvuε wvù diee diew nu, Fí enù nonen. Ε nu wvù wvuε wvù ké no leeme yî diew ye le, ε è nu wvù wvù seņe keceey ekumε Nyo'. Ε nu wvù keηkewce ke fiεε ficii fi Nyo' to bomεε le: ¹⁵Me ηkee gee dinen. Ben nu ke lo! Ke ben leε, ke ben yvuwse. Me nshieele le ben bee keeleε lo keηεε yvuwse lo! ¹⁶Nonen, no ben nu ke lo finen entelen yaa leε keηεε yvuwse, me nu ηke encuy ben ê me εmvu. ¹⁷Ben duu le ben nu bonyii bo kpaw e ε ben ε kuken wase yaa bvuu shieele fiεε ke. Ben gayte nonen yaa yene le finen nu ε fi ε fo lo? Ben nu bonyii bò shen ekoole bonyii dvù, bô bonyii bo kefufe le, bvuu nu binfefe noo bonyii bò lene binyi bincimte! ¹⁸Me ηgomte keentefe ben le ben eguy ketwaa ke bigew e kè

yεle ê me kè bó nu ε ton ê lam kí ε no yuule, é ben emum enu bonyii bo kpaw e. Ben eguy ndvù yî baa yî ben ebañ bincimte binen dvù, fo bonyii eyene bí le ε ben wuumene. Ben eguy tēn εfuwε ke ejise le ê me, eyefe ejise eyene dvù, emum eyene mwεem e. ¹⁹Bonyii bò me ηkooηke nu ε me ηké nsaw bó yî gee dibole, nya ηgew ê bó keentefe bó. Nonen, ben edunƒe shiee ekumen mvuntelem mvunen. ²⁰Ben eyeke eyuw, me nleeme ê yew fwese ηkumci. Ε wee yuw lo diew yem ε yene kembuñ, é me enley ento ê wvù le é bee wvù ediekene fiεε fimwaan. ²¹Wee wvù ε ke ε so nu ε me nu ηke enya wvù bvudvuu é wvù eshii bee wvù yî kawla wεm e ke no me nto nsoε nshii bee Icem yî kawla we le. ²²Wee wvù keηke bitem ε wvù yuw fiεε fi Keyoy ke Nyo' le jemyi ê bintaashe bi bonyii bo mbee le.' ”

4

Ε Jon yen ε bó nyaa mbense ê Nyo' fowe

¹Ejim jo mwεem mwε, ε me mbvuu ntaa, ne n'yen kembuñ e fowe ε kí nu keye. Ε diew ye yî me mbe n'yaw wase ε n'yuw ε yí jemyi ê me diewε son e, bvuu gay ê me le, “Bence eto fēn é me endunƒe mwεem mvù keηke keekooy ejim jo kefew kin ê wo.” ²Kañ mwaan, ε me ne

no nu can Keyoy ke Nyo' le, mum n'yen kawla le ε wvù nu fowe, ε wee ε shii yî dvù le. ³ Wee wvudvu to lawkene diewe kfuu eta yomew yò lumte yò bó teje ε jasba noo yò bó teje ε kanelia, ε kela ε daa ε kekeke kawla wvudvu lawkene ten diewe te di bó teje ε emelaal e. ⁴ Bokawla bomew mbaanfieε ncow bonew to nu ε kekeke kawla wvudvu, ε bocε' bo bonyii le bomew ε shiiyen yî dvù le mbaanfieε ncow bonew ε bó ε jise ndvù yî baa, ε bon bifo bi bvunfon e ε bó kene bó ketwaa ke bigew e kè yeεle. ⁵ Jan yî lawkene to buyte yî kawla we le, baykene, dvûmte, ε bin'yeese beenci fwe dvu kawla wvudvu bisooshwi yî è nu biyoy bi Nyo' le bi bisooshwi yî. ⁶ Fiεε fimew to nu ten fwe dvu kawla wvudvu fieesene joo yî baay mi yî yuule naa nen sakasaka diewe kenleεy e.

Mwεεm mvu mvuyuum mvumew mvunem to nu ε leem kekeke kawla wvudvu biba bicii ε ejise ε yinſen lo yî mvù le fwe bó ejim. ⁷ Fiεε fi fiyuum fi fwe to fieesene bvule, ε fi bii fó fieesene waa na' wvù diemſen, ε fi bvuu bii fó keſke bvushiw diewe bvuu wee le, ε fi ejim fieesene nfaanduj fò wvù bile. ⁸ Mwεεm mvu mvuyuum mvu mvunem mvudvu to keſke bibε bisoocaa

bisoocaa, ε mvù ε yinſen lo bó ejise ewe bó ekuse. Mwεεm mvudvu to ké no yemte entan bó emvunſheen yaa luu ke. Mvù to ké no yemte le, “Nyo' yuule lo! Nyo' yuule lo! Nyo' yuule lo!

ε nu wvù Tata Nyo' wvù Keſke Mvunſgay Myuncjim.

ε nu wvù wvù to nu wase, ε è nu wvù wvù nu, ε wvù nu ke eto.”

⁹ Mwεεm mvu mvuyuum mvudvu to ké dioo tumte monkum mo Nyo' le nyaa n'wvum bó keyoone ê wvù wvudvu wvù nu ε shii yî kawla le wvù nu dvù sekecii se ſka, ¹⁰ ε bocε' bo bonyii le bo mbaanfieε ncow bonew ba mum gbwe gen fwe dvu wvù wvù nu ε shii yî kawla le, nya mbense wvu baay ê wvù wvuwe wvù nu dvù sekecii se ſka. ε bó dioo gee nonen mum no baayi bifo bibole bi bvunfon e, jiwse fwe dvu kawla yemte le,

¹¹ “Wo wvù nu Tata, nu Nyo' wese,

wo nu ε kocen wvù bó etumte monkum muw,

nyaa n'wvum ê wo,

bense mvunſgay mwuw,

njefo è to bom wo mwεεm mvuncjim,

ε è to koſ wo se bom mvù, mvù ε no nu dvù.”

5

Waa Njee nu ε kocen keebacε bilay bi bisooshwi yî

1 E me mbvuu ne n'yeη ηwa' mvu le ε ebo ke εceey ke wee wvù to shileε yî kawla we le, ε bó ε san ente bô ekfuη ε kewe lo, ε lace mondvuum mosooshwiη bô kelay. 2 E me ne n'yeη ten nceendaa Nyo' mvu wvù temyi le ε wvù wamte foweεwe biite le, “E nu yeε dvù wvù nu ε kocen keebace bilay bin, efay ηwa' wvun?” 3 E wee fanε yaa nu dvù fowe keηεε yî nshe le keηεε ekuse jo nshe, wvù nulo efay ηwa' wvudvu keηεε etaa ente jo ηwa' wvudvu ke. 4 E me mbee kpwe baay le wee to baa nu dvù wvù nu ε kocen wvù nulo eyene ηwa' wvudvu keηεε taa ente jodvu ke. 5 E wee mvu ηgoo bocε' bo bonyii le ba gay ê me le, “Fo wo ebeelè ke. Yekε eyuw, wee wvù bó teηε le Bvule wvu ê kfuu di Juda le bvuu teηε ten le Biay yî san ê kfuu di Nfon Dawe le nu ε so wase, ε è nu wvù wvù nulo ebace bilay bi bisooshwiη bidvu efay ηwa' wvudvu.” *

6 E me ne n'yeη Waa Njee le ε wvù leeme enteleη jo kawla bô mwεεm mvu mvuyuum mvu mvunεm mwε noo bocε' bo bonyii le ba, ε wvù nu ke diεwe bó nu ε seε. Wvù to keηke bitoη bisooshwiη bô ejise esooshwiη. Ejise yodvu nu biyoy bi Nyo' le bi bisooshwiη bì wvù nu ε

tum bí ε buy ε gen yî ekole ke nshε le kecii. 7 E Waa Njee wvudvu mum gen fi ηwa' we ê ebo ke εceey ke wee we wvù to nu ε shii yî kawla le. 8 No wvù fi ηwa' wvudvu nonen, ε mwεεm mvu mvuyuum mvu mvunεm mwε bô bocε' bo bonyii le bo mbaanfieε ncow bonεw ba mum gbwe gen fokuse fwe dvu Waa Njee wvudvu. Wee mwaan mwaan bó le to keηke kome bô kentee kè bó fe bô ketwaa ke bigew e kè yeεle, ε jiin nu ε dí ε yiηsen jó. E jiin din nu bunle yi bonyii bô è nu bo Nyo' le. 9 E mwεεm mwε bô bocε' bo bonyii le ba mum yem ηkieε mvu wvu fwε ε wvù jemyi le,

“E nu wo wvù nu ε kocen keefi ηwa' wvudvu ebace bilay bidvu, njefo bó to nu ε seε wo ε eleme kuw sum bonyii can kebefε le nya bó ê Nyo'. E bonyii ban buy ê dikfuu le dicii, díew yicii, dikfuu di bonyii le dicii noo bitum e bicii.

10 Wo nu ε nya bó bvunfon ε ge bó ε no nu bocee ncese bo Nyo' wesebeene le.

E bó nu ke esaake yî nshe le.”

11 E me ndioo mbvuu ntaale, ne n'yuw diεw bonceendaa bo Nyo' le ε bó nu lo bontfuke le bontfuke le bô

5:1 10:2; Yesa 29:11; Esek 2:9-10; Dan 12:4, 9 5:5 4:4; Keη 49:9; Mat 1:1; Lum

1:3-4; Ibu 7:14 * 5:5 Wee wvun wvù bó teηε le Bvule wvu ê kfuu di Juda le noo le Biay yî san ê kfuu di Nfon Dawe le, nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε. 5:6 4:6-7; 5:9, 12; 6; 7:17; 12:11; 13:8; Yesa 53:7; Yeli 11:19; Jon 1:29; 1Bi 1:19; 4:5; Saka 3:9 5:7 4:2, 9; 5:1, 13; 6:16; 7:10, 15; 19:4; 20:11; 21:5; 1Bfn 22:19; Yesa 6:1; Esek 1:26-28; 10:1 5:8 8:3-4; Mben 141:2; 15:2 5:9 4:11; 5:6; 7:9; 14:3; Mben 96:1 5:10 1:6 5:11 Job 1:6; Dan 7:10; Ibu 12:22

bomala le bomala le. Bó to nu ε leemen keekεε kawla bô mwεem mvu mvuyuum mwε noo bocε' ba. ¹² Bó to yemte foweεwe gayte le,
 “Waa Njee wvù bô to selee,
 è nu wvù wvù nu ε kocen keekεηke
 mvunƒay bô kpaw noo bvufee bu baay
 noo diee di kuuke noo n'wvum noo bvukuke noo mbense.”

¹³ Ε me ne n'yuw ε mwεem mvunciim mvù Nyo' to bomεε mvù nu fowe noo yí nshε le noo ekuse jo nshε noo ê joo yi baay e, naa mwεem mvunciim mvù nu mondvuum man e, ε mvù yemte le,

“Mbense bô n'wvum noo bvukuke noo mvunƒay nu ε è keηke wvù wvuε wvù nu ε shii yí kawla le noo Waa Njee wvun sekεii se ηka!”

¹⁴ No mvù yem nonen, ε mwεem mvu mvuyuum mvu mvunεm mwε bee le, “Fí enù nonen!” Ε bocε' bo bonyii le ba gbwe ƒen fokuse nya mbense wvu baay.

6

Ε Waa Njee bacε bilay bi bisooshwi

¹ Ε me no ntaale no Waa Njee wε to bayte kelay ke fwe ente jo bilay bi bisooshwi biε, ne n'yuw ε fiεε fimew ηƒoo mwεem mvu mvuyuum mwε le jeme bô diεw ke diεwε ε bay jaη, gay le, “To!” ² Le me ntaa, ne n'yeη nyambala mi yí baa

le ε wee ε ben yí dvù le, keηke keεw. Ε bó mum bon kefo ke bvunfon e ê wvù εfa, ε wvù buy, ƒen no diuu soo.

³ Ε Waa Njee ke bay kelay ke bokan bofεε, ε me n'yuw ε fiεε fi bokan bofεε ηƒoo mwεem mvu mvuyuum mwε le gay le, “To!” ⁴ Ε nyambala mi buy ε yí yeεle neη ghaη, ε bó mum nya nyo jem mi yí baay ê wee wvù to benεε yí dvù le, nya wvù bô mvunƒay keεcake nyεkeey yí ekole ke nshε le kecii wvu le bonyii eyuwyi bomew.

⁵ Ε Waa Njee ke bay kelay ke bokan botεte, ε me n'yuw ε fiεε fi bokan botεte ηƒoo mwεem mvu mvuyuum mwε le gay le, “To!” Le me ntaa, ne n'yeη nyambala mi yí yiile le, ε wee ε ben yí dvù le keηke nfew wvù bó feeke mwεem yí dvù le ê wvù εbo. ⁶ Ε me ne n'yuw ke diεwε diεw mi jemyi enteleη jo mwεem mvu mvuyuum mvu mvunεm mwε gayte le, “Wee nu ke ejo nlawma wvu yí diuu le dicile se guy fiηkone fi εgiη e dvù, keηεε ejo nlawma wvu yí diuu le dicile se guy mvunƒkone mvu diεε le dvù mvuntentem. Geenεn fo wo eshiw mεem bô mbvuum ke!”

⁷ Ε Waa Njee ke bay kelay ke bokan bonεw, ε me n'yuw diεw fiεε fi bokan bonεw ηƒoo mwεem mvu mvuyuum mwε le ε yí gay le, “To!” ⁸ Le me ntaa, ne n'yeη nyambala mi le ε yí yayse lo, ε diee di wee wvù ben yí dvù le nu le Kpwe. Ε wvumvu wee bii εjim ε

diee nu Wonjonkfu. E bó nya bó bô mvunçay ε bó ejo bonyii bo yí keba ke nshε le kemwaan εnte jo binεw, elεse bonyii bodvu bô nyó jem noo jej noo kenfim noo nyám yi ñkpwaante.

⁹ E Waa Njee ke bay kelay ke bokañ botin, ε me n'yen biyoy bi bonyii le ekuse jo ketañ ke ncese le. E biyoy bin nu bi bonyii bô bó to yuwyεε bó nje diεw Nyo' bô fiεε fi bó to jemyi leeme yí dvú le. ¹⁰ E bí wamte foweεwe le, "O Tata Nyo' wvù nu εwe jo Mwεεm Mvunciim, wo wvù yuule, nu keçεey. Wo nu ke eçey egen ebuy nεε se sumten nsaw wese etfuse εnvuke yí bonyii bô to yuwyεε bese le bô nu yí ekole ke nshε le?" ¹¹ E bó mum nya ndvú yi baa ê wee mwaan mwaan bó le, gay le bó ebvuu emoocε caan, egen ebuy no bó nu ke emεse eyuwyε boom bo bwee bó le bô nu ten bonyii bo lemme le bo Nyo' le bô bó to nu keeke eyuwyε ke no bó to yuwyεε bó.

¹² E Waa Njee ke bay kelay ke bokañ bosooaan, ε me ntaa nε n'yen ε nshε shiw bô mvunçay, ε diuu banke no yiile nen tibtibtib diεwε ndvu kembamkpwe le, ε kpwee wvù tfule banke no yeεle nen bunñ diεwε εlemε le. ¹³ E jón nen'yi fowe gbwekene fokuse diεwε mvuntam mvù bæε

ndεcindεci ε nffum fele kale le. ¹⁴ E εbule nε kεwe diεwε kamba ke ñwa' le mum la lo. E dikum dicii bô bindvuy bicii ja fô mvú to nu. ¹⁵ E bonfon bo yí nshε le noo bonyii bo baay baay bocii noo bikuu bi bonyii bo nci le bi baay baay noo bonyii bo kpaw e noo bontεmemvunçay naa noo bonyii bocii kenεε bonfaw kenεε bô yaa nu ke bonfaw, mum no nyiimene ê ditfum e noo ê bimbaan e kuse yí dikum e. ¹⁶ E bó nyiimene nonεn, fuunke ê dikum bô bimbaan gayte le, "Ben egbweken yí yese le, ebançyε bese fo wee wε wvù nu ε shii yí kawla le eyene bese le bô fo Waa Njee eduñçε shém ye yi ffuuke yí yese le. ¹⁷ Diuu di bó nu eduñçε shém yibo yi ffuuke nu ε to wase ε kocεn, ε ke wee yaa nu dvú wvù nulo eleem ê bó fwe ke."

7

E bó ge bonciise yí bonyii bo Islael e bontfuke gbwee kecow mbaanyε ncow bonεw e (144,000)

¹ Ejim jodvu, ε me n'yen bonceendaa bo Nyo' le bonεw ε bó leemene εbuw ε won yo εna le, baanke fwefwe wvù buyte εbuw yodvu le fo wvù efele yí nshε le kenεε yí joo yi baay e, naa noo yí bite le. ² E me mbvuu n'yen nceendaa Nyo' mvu le, ε wvú buyte

jò diuu sane, keŋke fiε fi Nyo' wvù keŋke nshii le fi wvù ciise bonyii bew dvù εbo. E wvù mum tee bonceendaa bo Nyo' le bo bonεw ba bô diεw yì temyi. Bonceendaa ban nu bò bó to nyaε mvunƒay ê bó, le bó ebefe bô nshε noo joo yi baay. ³ E wvù tee gay le, “Fo ben ebefe bô nshε keŋεε joo yi baay keŋεε bite se bese ε ge bonciise yì monshim mo bonyii bo lemme le bo Nyo' wese le ke.” ⁴ E me n'yuw le bonyii bò bó to ciiseε nu bontfuke gbwee kecow mbaanyε ncow bonεw (144,000), ε bó buy ê dikfuu di Islael e dicii. ⁵ Bó to nu ε ciise bonyii ê kfuu di Juda le, bontfuke ncow bofεε yuufe le, ê kfuu di Leuben e, bontfuke ncow bofεε yuufe le, ê kfuu di Gad e, bontfuke ncow bofεε yuufe le, ⁶ ê kfuu di Ashel e, bontfuke ncow bofεε yuufe le, ê kfuu di Naftali le, bontfuke ncow bofεε yuufe le, ê kfuu di Manase le, bontfuke ncow bofεε yuufe le, ⁷ ê kfuu di Semeon e, bontfuke ncow bofεε yuufe le, ê kfuu di Lewe le, bontfuke ncow bofεε yuufe le, ê kfuu di Isaka le, bontfuke ncow bofεε yuufe le, ⁸ ê kfuu di Sebulun e, bontfuke ncow bofεε yuufe le, ê kfuu di Yosεw e, bontfuke ncow bofεε yuufe le, ê kfuu di Benjamen e, ε bó ciise bontfuke ncow bofεε yuufe le.

Kebombom ke bonyii le ε kí nu nen mamamama

⁹ Ejim jodvu, ε me ntaa ne n'yen kebombom ke bonyii le nen mamamama ε wee yaa nulo etan ke. E bó buy bitum e bicii, bô dikfuu le dicii noo bonyii bocii bô diεw yicii, ε bó leeme fwe dvu kawla noo Waa Njee, ε bó ε jise ndvù yì baa keŋke bidaayεε can yibole. ¹⁰ Bó to wvuuyi foweewe gayte le, “Mboyma nen'yi ε è nu fô Nyo' wese wvù nu ε shii yì kawla le noo fô Waa Njee le.” ¹¹ E bonceendaa bo Nyo' le bocii leem gem keεkeε kawla bô bocε' bo bonyii le ba noo mwεem mvu mvuyuum mvu mvunem mwε, no gbwee tumte monshim fokuse fwe dvu kawla, nyaa mbense wvu baay ê Nyo'. ¹² Bó to gee nonen, gayte le, “Fí enù nonen! Mbense bô bvukuke noo bvufee bvu baay nu ε è keŋke Nyo' wese. Beene enyaà keyoone ê wvù. E keŋke wvù n'wvum bô mvunƒay, ε wvù temyi sekecii se ŋka! Fí enù nonen.”

¹³ E ce' mvu bocε' ba le, bife ê me le, “Ban nu baa bò nu ε jise ndvù yì baa? Bó buy fεε?” ¹⁴ E me ntfuse ê wvù le, “Cee εkolε, è kee ke wo.” E wvù gay ê me le, “Ban nu bonyii bò boy yì kefew ke ŋεw wvu baay e. Bó nu ε cukε ndvù yibo ê εlemε ke Waa Njee le, yí ε no baa, ¹⁵ bó ε mum ε no nu fwe dvu kawla Nyo', lemte wvù le entan bô εmvunsheen yew ye ncese le. Wvù wvudvu wvù nu ε shii yì kawla le nu ke

enu bô bó nu kebaw kebole. ¹⁶ Kε jεŋ bεε ke eyuu bó kε, ε kε kendon bεε ke eyumte naa lo bó kε. Kε mvum bεε ke esuunƒe bó, ε kε kenƒum bεε ke eyvuuke bó kε. ¹⁷ Fí nu ke enu nonen, njefo Waa Njee wvù nu entelen jo kawla nu ke ecyte bó diεwe nceynjee le, joo bó gene bô bó fô joo yì nyaa nshii nu le. E Nyo' ten nu ke esho misem yicii ejise ebole.”

8

E Waa Njee bay kelay ke ejim

¹ E Waa Njee ke bay kelay ke bokaŋ bosooshwi yì ŋwa' wε le, ε mondvuum cife fowe nen ndvumm gen buy kenƒawten ke ntam kefew e. ² E me mum n'yen bonceendaa bo Nyo' le bo bosooshwi bô ké no leeme ê Nyo' fwe. E bó nya disoŋ disooshwi ê bó. ³ E nceendaa Nyo' wvumvu ne to leem fô ketaŋ ke ncese le kenƒe kelaŋ kè bó tone jiin jó, ε bó kene bô ketwaa ke bigew e kè yeεle. E bó nya jiin ê wvù ε dí duule keetaashe yì ketaŋ ke ncese le bô bunle yi bonyii bô è nu bo Nyo' le. E ketaŋ kedvu nu ε bó ε kene bô ketwaa ke bigew kè yeεle, ε kí nu fwe dvu kawla. ⁴ E wvù ton, ε njiim jiin didvu bô bunle yi bonyii bô è nu bo Nyo' le buy εbo jo wvù ben gen fwe dvu Nyo'. ⁵ E nceendaa Nyo' wvudvu mum ne jo kelaŋ kè

bó tone jiin jó kε, jo ŋguy fô ketaŋ ke ncese le, gεε jó ε wvù yinƒen, ε wvù mum laŋ yì nshε le. No wvù laŋ nonen, ε jaŋ no lawkene, baykene, dvùmte, ε nshε shiike.

E bonceendaa bo Nyo' le ke w ton disoŋ dinε w

⁶ E bonceendaa bo Nyo' le bo bosooshwi bô to kenƒe disoŋ di disooshwi diε mum seyse ye keeton disoŋ didvu.

⁷ E nceendaa Nyo' wvu fwe ton ye soŋ, ε ebew bô ŋguy ε bó ε fiysen bô εleme tfuwe yì nshε le. E keba ke nshε le kemwaan ente jo biba bitete fie, ε keba kemwaan ente jo biba bitete bi bite le fie, ε egay yò teεke ecii fie ten.

⁸ E nceendaa Nyo' wvu bokaŋ bofεε ton ye soŋ, ε bó tfume fiεε fimew ε ŋguy bεenci yì dvù le, ε fí nu diεwe kum wvu baay e. E fí gbwe ê joo yi baay e. E keba kemwaan ente jo biba bitete bi joo yi baay e ne tu εleme. ⁹ E keba kemwaan ente jo bitete bi mwεem mvu mvuyuum e mvù nu ê joo yi baay e kpweken. E keba kemwaan ente jo biba bitete bi bonƒuw bo ê joo le sawye.

¹⁰ E nceendaa Nyo' wvu bokaŋ botete ton ye soŋ, ε jon mi yi baay ne fowe bεenci diεwe ken'yeese le, gbwe baŋ keba kemwaan ente jo bitete bi jóo yì booke le bó mondvuum mò jóo ké no buyte mó

7:17 5:6; 21:6; Jon 10:10-11; Esek 34:11-16, 23-24; 21:4; Mben 126:5-6; Yeša 25:8
 8:1 Saka 2:17; Abk 2:20 8:2 Yosh 6:4, 6; Mat 24:31 8:3 5:8; Ksm 30:1, 3
 8:5 4:5; 6:12-13; Lew 16:12; Esek 10:2 8:7 9:15, 18; Esek 5:2, 12 8:7 Ksm
 9:23-25 8:8 16:3-4; Ksm 7:20-21 8:11 Yeli 8:14

le. ¹¹ Diee di jon yidvu le nu le Ncewcew. No yí gbwe nonen, ε keba kemwaan ɛnte jo biba bitete bi jóo le no cewcewe. E bonyii nteen kpweken nje jóo yidvu yí bó to wuu, njefo jon yidvu to nu ε ge wase ε jóo yidvu no cewcewe lo.

¹² E nceendaa Nyo' wvu bokaɲ bonew toɲ ye soɲ, ε fiεε fimew bvuw diuu keba kemwaan ɛnte jo biba bitete bó keba kemwaan ke kpwee le ɛnte jo bitete. E fi bvuw ten jón keba kemwaan ɛnte jo bitete. E biba bibole kemwaan kemwaan no jiime. E n'yuufanɛ yaa bvuu nu dvú ê keba kemwaan e ɛnte jo biba bitete ke emvunsheen noo ke ɛntaɲ e ke.

¹³ E me no ntaale, ne n'yuw ε nfaanduɲ fuuɲke foweewe no wvú to bile ɛntelɛɲ jo ebule gayte le, “Nɲew ɛɛy, nɲey ɛɛy, nɲew nu ke enu fô bonyii bó nu yí ekole ke nshɛ le seke bó ε toɲ disoɲ di shɛke di bonceendaa bo botete nu wase keetoɲ e.”

9

E bó toɲ soɲ yi bokaɲ botin

¹ E nceendaa Nyo' wvu bokaɲ botin toɲ ye soɲ, ε me n'yen jon mi le ε yí to ne fowe gbwe fokuse. E bó nya ken'yene ê jon yidvu kè yen'yi kentuke kè shiile nen ɲooɲ e. ² E jon yidvu mum yene diuw kentuke kedvu, ε njiim buy jó nen kemm, ke yí

buy ê mwεεm e fò bó ε kfum. E njiim yí buyεε ê kentuke kedvu le ge ε diuu bó ebule ne no yiile lo. ³ E cúma buy ê njiim yidvu le shii yí nshɛ le. E bó nya cúma yidvu bó mvunɲay le yí etawene diewe bonɲam bo yí nshɛ le, ⁴ lew le fo yí ebefe bó mwεεm mvù kuu yí nshɛ le, kenεε è nu ɛgay, kenεε bite, kenεε naa la, gay le yí enya nɲew ε è nu ke ê kfuufonyii ba bó nu se bó kenke nciise wvu Nyo' fojise fo bó. ⁵ Bó to nu ε cinɛ le cúma yidvu enya nɲew ê bonyii yí kee le yitin. Geenɛn fo yí eyuwye lo bó ke. Nɲew wvù yí to nu keeke enyaa to nu ke diewe wvu nɲam seke wvú ε ta wee le. ⁶ Yí kee yí yitin yin e nu ε bonyii nu ke egomte kpwe yaa yene yí le ke. Bó nu ke ebeele keekpwe, ε kpwe lewte lo bó.

⁷ Cúma yin to nu ke diewe nyámbala yí nu ε seyse wase keebuy gbwen jem e. Mwεεm mvumew to nu ê yí efa diewe bifo bi bvunfon e bi bó kene bó ketwaa ke bigew e kè yeεle, ε monshim mobole nu diewe mo bonyii le. ⁸ Yvúw bikuu bibole to nu diewe yi bokene, ε bigew bibole no diewe bigew bi bobvule le. ⁹ Yí to kenke nɲáw ε yí nu diewe ketwaa kè bonyii bo jem e banɲi gvúw dvú. E yí dioo bile ε bibɛ bibole no yole diewe bikoto nteen bi è guute nyámbala seke bí lewte gbwen jem e. ¹⁰ E yí kenke diwvunte bó gɛɛɲ

8:12 6:12-13; Yesa 13:10; Esek 32:7-8

2Bi 2:4 9:2 Keɲ 19:28; Ksm 19:18

3:21; Yeli 8:3 9:7 Job 39:19-20; Juε 2:4

9:1 11:7; 20:1; Job 26:6; 28:22; Luk 8:31;

9:3 Ksm 10:12-20

9:4 7:2-3

9:6 Job

9:8 Juε 1:6

9:9 Juε 2:5

diεwe bonƙam e. E mvunƙay mvubole mvù bó nyaa nƙεw dvú ê bonyii yî kee yi yitin e nu ε è nu yî diwvunte din e. ¹¹ Bó to kɛnƙe nfon wvubo ε è nu nceendaa wvù taale fô kentuke kè shiile nen nɔonɔ e kiε, ε diee diew nu ê díεw Ibulu le le Abadon, nu ê díεw Glek e le, Abolion (ε diee din nu le wee wvù beete lo).

¹² Wvun wvù fey bæε nƙεw wvu fwe. Geenɛn ben eyekε eyuw, bomew bonƙεw bæε bii ejim bofεε.

ε bó tonɔ son yi bokan bosooaan

¹³ E nceendaa Nyo' wvu bokan bosooaan tonɔ ye son, ε me n'yuw ε diεw buy fô bitonɔ bi binεw bi è nu bi ketanɔ ke ncese le kè bó kene bó ketwaa ke bigew e kè yεele, kè nu fwe dvu Nyo', ¹⁴ jemyi ê nceendaa Nyo' wvu bokan bosooaan wvù to kɛnƙe son we le, "Fayε bonceendaa bo bonεw bó bó nu ε kay mbew joo yi kuuke yi Yuflets e." ¹⁵ Nonɛn, ε nceendaa Nyo' wvudvu mum fay bonceendaa bo bonεw bodvu. Bonceendaa bodvu nu ε bó to seyse gεε no cεyte kefew bó diuu noo kpwee bó kelum kè bó nu ke efay bó, é bó eyuwye keba kemwaanɛ ente jo bitete bi bonyii le. ¹⁶ Me nto nu ε n'yuw no nƙoo bonyii bo jem e bo yî nyámbala le nu. Bó to nu bomala gee fεε (200,000,000). ¹⁷ Nyámbala yi me nto n'yenεε

ê fiεε diεwe εfile le fiε bó bonyii bó to benεε yî dvú le to nu ê yin je le: bonyii bodvu to nu ε jise bitwaa ban gvúw dvú ε ncom wvudvu yεele diεwe nƙuy e, bvuu nu diεwe εbule le, bvuu nu ten diεwe finƙenƙe le. Bikuu bi nyámbala yidvu le to fieesene bi bobvule le, ε nƙuy bó njiim noo fiεε fimew diεwe mvunƙanɔ mvù bæenci le, buyte ê yî εmvu. ¹⁸ Mwεem mvu bonƙεw e mvun mvù è to nu, nƙuy bó njiim noo fiεε diεwe mvunƙanɔ mvù bæenci le, mvù to buyte ê nyámbala yidvu εmvu to nu ε yu bonyii keba kemwaanɛ ente jo bitete. ¹⁹ Mvunƙay mvu nyámbala yidvu le nu ε è nu εmvu jo yî bó yî diwvunte diyile. Diwvunte diyile nu diεwe yó le kɛnƙe bikuu, ε è nu fiεε fi yî lemse bonyii dvú.

²⁰ Naa no fí to kooyεε nonɛn, kebese ke bonyii le kè mwεem mvu bonƙεw e mvun to baa yuwye bó, to baa cim ekumen mvuntelem mvubole yî mwεem mvù bó to gee bó can yibole ke. Bó to baa kumen keebunlee bonceendaa bo dεwle le bó mvumooso kenεε è nu mvù bó kene bó ketwaa ke bigew e kè yεele kenεε kè baa kenεε bó ketfu kè nεε, kenεε eta, kenεε kete. E mvumooso mvun nu se mvú nulo eyen fiεε le kenεε eyuw kenεε elen. ²¹ Bó to baa cim kumen ten mvuntelem keeyuwyi bonyii kenεε keegeε nfim kenεε cee nce nnyen kenjan kenεε

conjene ke.

10

*Nceendaa Nyo' wvù to
keŋke fiŋwa' ε bó ε yene*

¹ Ε me mbvuu n'yeŋ nceendaa Nyo' wvumvu wvù temyi le ε wvú shiile too fowe, ε kembew ε sùm wvú diewε ndvu le, ε kela ε daa ewe jo ekole kew. Bvushiw bwew to nu diewε diuu le, ε bikaa biew nu diewε leme di ηguy e fò dí bene. ² Wvú to keŋke fiŋwa' fimew ê wvú εbo ε bó ε yene. Ε wvú shii tome ekale kew ke εceey yî joo yi baay e, tome ke eŋkoŋko yî nshε le. ³ No wvú tome nonen, fuŋ foweewe diewε bvule fò wvú wante le. No wvú fuŋεε nonen, ε jaŋ yî ké no baykene bokaŋ bosooshi-wiy mum jeme. ⁴ No jaŋ yî ké no baykene bokaŋ bosooshi-wiy yidvu jeme nonen, ε me mum no ηgomte keensaŋ fiεε fi yî jeme, ε diew mi gay ê me fowe le, “Geεle fiεε fi jaŋ yî ké no baykene bokaŋ bosooshi-wiy yin jeme eshem. Fo wo esaŋ ê ηwa' le ke.” ⁵ Ε nceendaa wvù me nto n'yeŋεε ε wvú leeme yî joo yi baay e noo yî nshε le wε cake kebo kew ke εceey we, ⁶ kan ê diee di wee wvuwe wvù nu dvú sekeci sε ηka le wvù è nu wvú wvù to bomεε εbule bô mwεem mvunciim mvù nu yî dvú le, noo nshε bô mwεem mvunciim mvù nu yî dvú le, noo joo yi baay bô mwεem mvunciim mvù nu jó. Ε wvú

kan gay le, “Ke Nyo' beε ed-vuyte lo keege fiεε fi wvú gomte ke! ⁷ Ε nu ke enu εdiuw yò nceendaa Nyo' wvu bokaŋ bosooshi-wiy nu ke etoŋ ye soŋ, é Nyo' ege é fiεε fi wvú nyile eto ekocen no wvú to jemyεε wase ê bonyii bew bo lemme le bô è nu bonyii bew bo ntum e.”

⁸ Ε diew yî me nto n'yuwεε wase fowe ye bvuu jeme ê me le, “Geε efi ηwa' wvù bó nu ε yene wε εbo jo nceendaa Nyo' wε wvù leeme yî joo yi baay e bô yî nshε le.” ⁹ Ε me mum ηgeŋ fô nceendaa Nyo' wvudvu le ηgay le wvú enya fiŋwa' fidvu ê me. Ε wvú gay ê me le, “Ko edie. Wvú nu ke edioo ε bow ê wo eshem ecewcewe lo. Geenεn, ε wvú nu ke eyeke ê wo εmvu diewε bvutuw e.” ¹⁰ Ε me mum nfi fiŋwa' fidvu εbo jo nceendaa Nyo' wvudvu, ndie. No me nto ndiee, ε wvú no yeke ê me εmvu diewε bvutuw e. Geenεn seke wvú to bowεε wase eshem no cewcewe lo. ¹¹ No me ndieε, ε bó mum gay ê me le, “Wo keŋke keeb-vuu etefe ntum Nyo' ê bonyii. Ntum wvun nu ekumε dik-fuu di bonyii le bô bitum noo bonyii bô jemyi dikfuu di díew e noo bonfon.”

11

*Bonyii bo ntum Nyo' le bo
bofεε*

¹ Ε bó mum nε nya nfew ê me ε wvú nu diewε kemaŋ e, gay ê me le, “Geε efew

yew ncese Nyo' bô ketan ke ncese le, etan ten bonyii bô bunlee Nyo' dvú, ² geen en fo wo efew lakful en yi ekfun ke. Cine dvú njefo bó nu ε nya wase ê bonyii bô yaa nu ke Bojuu. Bó nu ke eben yî kelaante kè yuule le, en-vuwse kelaante kedvu yî kee le mbaanyε ncow fεε. ³ Me nu nke enya mvunƒay ê bonyii bem bo bofεε bô jemyi ekume me, é bó eteete ntum wem ê bonyii yî ediuw e ntfuke bô gee fεε kecow mbansoocaan e (1,260). Bó nu ke eteete ε bó ε jise bimbankpwe.”

⁴ Bonyii bo bofεε ban nu bite bi Olif e bi bifεε noo mwεem mvu mvunƒem mvù bó tomyi bin'yeease yî dvú le mvù ké no leeme fwe dvu Tata wvù kenke nshε. ⁵ E wee ke enε ε no gomte keege fiεε fi befε bô bó, é nguy ebuy dew yibole efiese lo wee wvubo bvuban wvudvu. E neε no wee gomte keege fiεε fi befε bô bó tu wvú kenke keekpwe nonen. ⁶ Bó kenke mvunƒay mvù è nulo é bó eban ebule le fo jan ecem naa lo yî nshε le ediuw yò bó nu eteete ntum Nyo' le. E bó kenke ten mvunƒay mvù è nulo é bó ebanke jóo é yî etu elemε noo mvunƒay keelan dikfuu di bimfim e yî nshε le naa seke la wvù bó shieele.

⁷ Bó nu ke edioo ε mase ε jeme fiεε fi bó kenke keejeme, é nyam yî bemte yî buyte

ê kentuke kiε kè shiile nen ηoonη e, ebuy etum jem bô bó, eso bó, eyuwye bó, ⁸ é egvun εbo emey ejiime ê je ê kelaante ke baay e. Kelaante kin nu kè bó teje ê díew yi mawεen e le Sodom kenεε le Ijiw, ε è nu jó jò bó to taε Tata wvubo yî kentam e. ⁹ Yî ediuw e eta bô kenƒawten nu ε dikfuu di bonyii le, kenεε è nu bo ntew wvù la le, kenεε bô jemyi kfuu díew yî la, kenεε bo bitum bì la le, nu ke etaale egvun εbo no yó jiiimene, etun le fo bó edwey bó ke. ¹⁰ Bonyii bô è nu bo yî won wvun e nu ke elanlanje laa è kpwese bonyii ban ε kpweken ε. Bó nu ke esakene lo, ε wee ciinse nnya ê wee, ε wee ciinse nnya ê wee. Bó nu ke egee nonen njefo bonyii bo ntum Nyo' le bo bofεε ban nu ε to bô ηgew wvu baay yî bonyii bô è nu bo yî won e.

¹¹ E fi ke kooy, ε ediuw yo eta bô kenƒawten eyan ke fey, ε keyoy kè nyaa nshii ne fô Nyo' le, ley yî bó le, ε bó kase ja we. E bonyii yen nonen, kenke nfan baay. ¹² E bonyii bo bofεε bodvu mum yuw ε diεw jeme we bô mvunƒay gayte ê bó le, “Ben eben eto fεn!” E bó mum no bene gene we ê kembew e, ε bonyii bobole bo bvuban e taale. ¹³ Ke kefew kedvu le, ε nshε ne shiw bô mvunƒay baay, ε keba kemwaan ente jo yu-

11:2 Mben 79:1; Luk 21:24; 12:6, 14; 13:5; Dan 7:25; 12:7 **11:4** Saka 4:1-3, 11-14; Jon 8:17 **11:5** 2Bfn 1:10; Mben 97:3; Yeli 5:14 **11:6** Ksm 7:17-19; 1Bfn 17:1; Jem 5:17 **11:7** 13:1-2; 17:8 **11:8** Luk 13:33-34; Ken 18:20; Yεsa 1:10; Esek 16:46; Ksm 3:16-19; 7:3-5 **11:10** Jon 16:20 **11:11** Esek 37:9-10 **11:12** 2Bfn 2:11; Lem 1:9 **11:13** 6:12-13; Esek 38:19-20

ufe jo kelaante kedvu bvuse. E bonyii bontfuke bosooshwiw (7,000) kpweken no nshe yidvu to shiwɛɛ. E kebese ke bonyii bò to shɛkɛɛ le, kɛŋke nfan baay, no tumte monɔkum mo Nyo' wvù nu we le.

¹⁴ Wvun wvù fey nu ɲɛw wvu bokaŋ bofɛɛ. Geenɛn ben eyekɛ eyuw, ɲɛw wvu bokaŋ botɛte nu eto nfew caan.

E bó toŋ soŋ yi bokaŋ bosooshwiw

¹⁵ E nceendaa Nyo' wvu bokaŋ bosooshwiw ke toŋ ye soŋ, e me n'yuw no díɛw jemyi bô mvunɔgay we gayte le, “Bvunfon bvú yí won wvun e nu e tu wase bvú Tata wesebeene bô Mboyse we wvù wvú to kawɛɛ le, e wvù nu ke esaake sekeci sɛ ŋka.” ¹⁶ E bocɛ' bo bonyii le bo mbaanfiɛɛ ncow bonɛw ba bò shiilɛɛ yí bokawla bobole fwe dvu Nyo' mum no gbwee tumte monshim mobole fokuse, nyaa mbense wvu baay ê Nyo'. ¹⁷ E bó no gee nonɛn, gayte le,

“Bese nyaa keyoone ê wo, Tata Nyo' wvù Kɛŋke Mvunɔgay Mvunciim, wo nu keseen, e wo to nu wase.

Bese nyaa keyoone njefo wo nu e jo wase mvunɔgay mvuw mvu baay e kɛw e no saake.

¹⁸ Bonyii bò yaa kee ke wo * to ton'yi shém,

e kefew kè wo nu edunɔɔɛ shém yo yí ffluuke nu e kocɛn wase.

E è nu kefew kè wo nu esaw bonyii bò nu e kpweken wase.

E è bvuu nu tɛn kè wo nu emawɔɔɛ bonyii buw bo lemme le

bò è nu bonyii buw bo ntum e,

ebvuu emawɔɔɛ bonyii bò è nu bo Nyo' le,

emawɔɔɛ tɛn bonyii bocii bò wvumte diee diuw,

kɛnɛɛ è nu bo caan caan kɛnɛɛ bo baay baay.

E è nu tɛn kefew kè wo nu elɛse bonyii

bò beete bô ekolɛ ke nshe le.”

¹⁹ E bó nɛ yene kembun ke yew ncese Nyo' yi fowe le. E ŋkuw monɔkan mo Nyo' le wvù to nu yew ncese yidvu le yenɛ. E jaŋ nɛ no lawkene, baykene, dvúmte, e nshe shi-ike, e ebew yo baay baay shi-ile.

12

Kpwoon mvu bô kɛŋguum ke nyam mi le e yí fieesene nyam joo

¹ E me nɛ n'yɛn kfuu fiɛɛ fimew fi diuw wvù yumɛɛn e fowe. E to nu kpwoon mvu e wvù e tfume diuw ye le diɛwɛ ndvu le, e kpwee nu eku jo bikaa biew, e wvù e bon kefo ke bvunfon e, e jón nu yí dvú le yuufe ncow fiɛɛ. ² Wvù to nu bô fue, lumte wase kee-boo, yuuke nsase lume, beele.

11:15 4:11; Ksm 15:18; Mben 22:28-30; Dan 2:44; 1Kol 15:24-28 **11:16** 4:4

11:17 1:8; 4:8; 15:3; 16:7; 19:6, 15; 21:22; Amo 4:13; 2Kol 6:18 **11:18** 19:5;

Mben 2:1-5; 110:5-6 * **11:18** Bonyii ban fɛn nu e bó tɛŋɛ bó teyɛy le, «bitum».

11:19 4:5; 6:12-13; 8:7; 15:5; Job 38:22-23; 1Bfn 8:1, 6 **12:1** Yɛsa 7:14; 26:17

³ E me mbvuu n'yɛn kfuu fiɛɛ fimew fi diuw wvù yumɛɛn e fowe. E to nu kenɲuum ke nyam mi le e yí yɛɛle lo, e yí fieesene nyam joo. E yí kenke bikuu bisooshwi y bô bitonɲ yuufe, e bifo bi bvunfon e bi caan caan bisooshwi y nu yí bikuu bidvu le. ⁴ E yí jiw wvun we, e wvù ka keba kemwaanɛ ente jo bitete bi jón e we tfume yí nshɛ le. E kenɲuum ke nyam e kedvu nɛ leem fwe dvu kpwoon wvù to lumte wɛ, wvu le kpwoon wvudvu dioo e boo, é wen engele lo wan wvudvu wvù wvù boke. ⁵ E wvù boo wan diemsɛn, e è nu wvù nu ke esaake bitum bicii bô ketoome ke ketfu le. Geenɛn, no wvù to bokɛɛ e bô mum cun wan wvudvu ben dvù fô Nyo' le, e wvù no nu mbew kawla we le. ⁶ E kpwoon wvudvu mum fɛɛ lo gɛn no nu ɲkpwaante bvudvuu bvù Nyo' to seysɛɛ wase fô wvù le. E è nu fò bó nu ke etaale fô wvù le yí ediuw e ntfuke bô gee fɛɛ kecow mban soocan e (1,260).

⁷ E jem nɛ kɛw wonɲ Nyo' le, e nceendaa Nyo' wvù Maykɛl bô ɲgoo ye bonceendaa no diuu bô bo kenɲuum ke nyam yí fieesene nyam joo yɛ le. E nyam yidvu bô bew bonceendaa diuu, ⁸ geenɛn e bó so kenɲuum ke nyam e kedvu bô ɲgoo ye, e bó fanɛ yaa bvuu kenke bvudvuu wonɲ Nyo' le kɛ. ⁹ E bó bvuse kenɲuum ke

nyam yí fieesene nyam joo le kiɛ wvumse e kí gbwe fokuse yí nshɛ le. Kenɲuum kin nu yo yí bvuyvuum e yɛ yí è nu dɛwle bvuu nu Satan. E è nu wvù wvù lɛɛle bonyii yí ekole ke nshɛ le kecii. Bó to wvumse wvù bô bonceendaa bew e bó gbwe yí nshɛ le.

¹⁰ E me nɛ n'yuw e díɛw jem yí foweɛwe wonɲ Nyo' le gayte le, “E nɛɛ keseen wvù Nyo' nu eboyse bonyii bew, edunɕɛ mvunɲgay mwew mvu lemme le, esaake bvunfon bwew, é Mboyse we wvù wvù to kawɛɛ edunɕɛ tɛn mvunɲgay mwew mvu sa' le. Fí nu nonɛn keseen ɲjefo bó nu e wvumse wase wee wɛ fokuse wvù se ké no leeme fwe dvu Nyo' wesebeene emvunsheenɲ bô entaɲ teyte mwɛɛm yí boom bo bwee wesebeene le. ¹¹ Geenɛn, bó nu e so wase wvù nje elɛmɛ ke Waa Njee bô diɛw Nyo' yí bó leeme jim nsaw wvudvu le. E ke bó to baa koonke nshii wvubo é je yí è nulo é bó emum efane lo keekpwe le kɛ.

¹² Nonɛn, wonɲ Nyo' elanɲanè, e bonyii bocii bò nu fó, lanɲanè tɛn.

Geenɛn, ɲgɛw wvu baay nu fô ben e nshɛ bô joo yí baay,

ɲjefo dɛwle nu e shii wase e to é ben e.

Wvù nu e yinɛn bô shém yí ffuuke baay,

njefo wvù kee lo ɛ kefew kewene shɛke wase caan.”

13 Ɛ kenɔuum ke nyam yi fieesene nyam joo ye dioo yen ɛ bó nu ɛ tfume wase wen, wen ɛ gbwe yî nshɛ le, ɛ yí daa kenlewtɛ ɛjim jo kpwoon wɛ wvù to bokɛɛ wan diemsɛn e. 14 Geenɛn, ɛ bó nya bibɛ bi nfaandun e bifɛɛ ɛ kpwoon wvudvu ɛ wvù ebii dvù keelewtɛ yo ye eɛn enu nkpwaaante yî bilum e bitete bô kenɔawtɛn ɛ bó taale fô wvù le. 15 Ɛ yo yidvu mum bvuse joo ɛmvu diɛwɛ joo yi booke le ɛjim jo kpwoon wvudvu wvù ɛ yí etuu wvù eɛn dvù. 16 Geenɛn, ɛ nshɛ ficɛ kpwoon wvudvu, yene diuw we mi lo joo yi kenɔuum ke nyam e kedvu to bvuseɛ ɛ yí ɛmvu le. 17 Ɛ nyam yidvu mum ton'ye shém bô kpwoon wvudvu, mum ja laa bvudiuw ɛ kebese ke boom bo kpwoon wvudvu le, ɛ è nu bó bô gɛɛle bonci bo Nyo' le bvuu leeme jim nsaw Jisos. 18 Ɛ yí * mum ɛn no leeme nɔem joo yi baay e.

13

Nyam yi bɛmte yi to buyɛɛ ɛ joo yi baay e

1 Ɛ me mbvuu nɛ n'yɛn ɛ nyam yi bɛmte buyte ɛ joo yi baay e, ɛ yí kenɔke bikuu bisooshwiw bô biton yuufe noo bifo bi bvunfon e bi caan caan yuufe yî biton bidvu le, ɛ ɛdiee yô beete bô

diee di Nyo' le nu yî bikuu bidvu le. 2 Nyam yidvu yi me nto n'yɛnɛ to fieesene biaa, ɛ ekaw eye nu diɛwɛ yo nyam mi yi bó tenɛ ɛ bɛɛ le, ɛ diuw we nu diɛwɛ wvù bvule le. Ɛ kenɔuum ke nyam yi fieesene nyam joo le kie mum nya nyam yidvu bô mvunɔay mwew noo kawla we ɛ yí esaake bô mvunɔay mvu baay. 3 Ekolɛ ke nyam yidvu le kemew to nu ɛ yuu kenɔke wase kfuu kelɛmtɛɛ kemew ɛ è nu kè to nulo eyu lo yí, geenɛn ɛ kí to bonɛn wase. Ɛ diuw yum lo bonyii bocii yî ekolɛ ke nshɛ le, ɛ bó no gbweɛ ɛjim jo nyam yidvu. 4 Ɛ bonyii no nyaa mbense wvù baay ɛ kenɔuum ke nyam yi fieesene nyam joo ye le, njefo yí to nu ɛ nya nyam yi bɛmte yidvu bô mvunɔay mwew. Ɛ bó mum no nyaa ten mbense wvù baay ɛ nyam yi bɛmte yidvu gayte ɛ, “Ɛ nu yɛɛ diɛwɛ nyam yi bɛmte le, ɛ è nulo ediu yɛɛ yí?”

5 Bó to nu ɛ cinɛ nyam yidvu le ɛ yí no kenɔke diuw wvù è nulo ɛ yí ejemyi díɛw kensaa ye dvù, bvuu beete bô diee di Nyo' le, bvuu cinɛ ten ɛ yí esaake yî kee le mbaanyɛ ncow fɛɛ. 6 Ɛ yí mum kɛw no jemyi díɛw yi befe ɛkumɛ Nyo', beete bô diee diɛw bô bvudvuu bvù Nyo' nu fó le noo bonyii bô nu won Nyo' le. 7 Bó to nu ɛ cinɛ ten ɛ yí etum jem bô bonyii bô è nu bo Nyo'

12:14 11:2 12:17 6:9; 11:7; 13:7; Dan 7:21 * 12:18 Bonwa' bo boyvuum bomew kenɔke fɛn ɛ, “Ɛ me mum nɔem ...” 13:1 Dan 7:3; 11:7; 19:20; Dan 7:3-8, 21, 25 13:2 2Tɛs 2:9 13:3 17:8 13:5 Dan 7:25; 11:36; 11:2 13:7 12:17

le, eso bó, cine ten le yí ekeηke mvuηgay ewe jo bontew bocii bô bonyii bocii noo bonyii bo díew e yicii, noo bitum bicii. ⁸ Bonyii bocii yí ekole ke nshε le nu ke enyaa mbense wvu baay ê yí. Bonyii ban nu wee tfuu wvù bó to baa saη wase diee diew ê ηwa' le ε woη se ke kew e ke. E ηwa' wvun nu wvù ediee ε bonyii bô keηke nshii nu jó, ε è nu ηwa' Waa Njee wvù bó to selee.

⁹ Wee wvù keηke bitem, ε wvú yuw. ¹⁰ E wee nu ε fí nu le bó nu ekoo wvú, tu bó nu ekoo. Wee é no nu ε fí nu le wvú nu ke ekpwe yí finyo le, tu bó nu ke eyu wvú bô finyo. Fin gene fô bonyii bô è nu bo Nyo' le le bó ekuu shém, eleese fitele yí ye le.

Nyam yì bemte yì to buyee ê nshε le

¹¹ E me mbvuu ne n'yen yimi nyam yì bemte le, ε yiyin buyte ê nshε le, ε yí keηke bitonη bifεe diewe bi waa njee le, jemyi diewe keηguum ke nyam yì fieesene nyam joo ye le. ¹² Yí to duηci mvuηgay mvu nyam yì bemte yì fwe ye le mvunciim ejise jo nyam yidvu. E yí ge ε ekole ke nshε le kecii bô bonyii bocii bo yí nshε le no nyaa mbense wvu baay ê nyam yì fwe ye yì kelεmtεε kew kè to nulo eyu lo yí to nu ε bonen wase le. ¹³ Yí to gee mwεem mvù duηci mvuηgay mwew, gee naa ε ηguy nen'yi we shiile fokuse

ε bonyii ye. ¹⁴ No bó to nu ε cine le yí egee mwεem mvù duηci mvuηgay mwew fwe dvu nyam yì bemte yimi ye, ε yí mum no leεle bonyii bô nu yí nshε le dvú. E yí mum gay ε bó kene laη yì fieesene nyam yì bó to lemsee bô nyo ε yí no nu ke dvú ye le. ¹⁵ Bó to nu ε cine le yí enya keyoy ê laη nyam yì bemte yidvu, wvu le è nu naa lo é laη yidvu ejemyi, gee ε bó yuwyi bonyii bocii bô faanηke keenyaa mbense wvu baay ê laη yidvu. ¹⁶ Yí to nu ε gay le bó ege nciise yí bonyii le bocii yí kebo ke εceey e keηee fojise, gay le bó ege yí wee le keηee è nu wee wvu caan keηee wvu baay, keηee wee kpaw, keηee wvù fuute, keηee è nu nfwá, keηee è yaa nu ke nfwá, ¹⁷ wvu le fo è nulo é wee eguy keηee ege se fíε se wvú keηke nciise wvudvu ke. Nciise wvun nu diee di nyam yì bemte ye le, keηee ejise ε ηwa' yo diee di nyam yidvu le. ¹⁸ Fin nu fíε ε fí shieele bvufee bvú baay. Wee wvù keηke bvufee etan ejise ε ηwa' eyan yò è nu diee di nyam yin e ekiεε. Ejise ε ηwa' eyan leeme fô diee di wee wvu wum e, ε yó nu ê ntaη e le, gee soocaa bô mban soocaa ncw soocaa (666).

14

Waa Njee bô bonyii bo 144,000

¹ Ben eyekε eyuw, ε me ndioo mbvuu ntaa, nε n'yeɲ Waa Njee le ε wvú leeme yî kum wvù Sayon e, ε bonyii bontfuke gbwee kecow mbaanyε ncow bonεw (144,000) nu bô wvú. Bonyii ban nu bô to keɲke nciise diee diew bô di Ice le fojise fo bó. ² E me n'yuw ε diεw too fowe yole diεwε joo yî gbwee ê ηkoɲ e, dvûmte ten diεwε jaɲ yî baykene le. Diεw yî me n'yuwεε yidvu to jemyi ten diεwε dikome fô bonyii kumte le. ³ Bó to yemte ηkiee mvu wvu fwe fwe dvu kawla bô mwɛɛm mvu mvuyuum mvu mvunεm mwε noo boce' bo bonyii le ba. Ke è to nulo é wee mvu ekiεε ηkiee wvudvu efey bonyii bo bontfuke gbwee kecow mbaanyε ncow bonεw ba ke. E è nu bó bô bó to sumεε wase can kebefε le yî nshε le. ⁴ Boban nu bonyii bô to baa ebefe wase ye yibo bô bokεnε ke, njefo ke bó to kee wase bokεnε ke. E nu bó bô ké no bii Waa Njee le naa fεε fô wvú gene. Bonyii ban nu bô bó to sumεε ente jo εɲgokε ke bonyii le kecii le bó enu diεwε mvuntam mvu fwe le fô Nyo' bô Waa Njee le. ⁵ Mbiay ke baa yuu buy wase diuw wvubole ke. Bó nu fibole sε nlom.

Njeme bonceendaa bo Nyo' le bo botete

⁶ E me mbvuu nε n'yeɲ nceendaa Nyo' mvu le ε wvú bile enteleɲ jo εbulε.

Wvú to keɲke saaka wvù jee wvù mεy lo keefewce ê bonyii bô nu yî nshε le bocii. Wvú to nu keefewce ê bitum bicii, bô bontεw bocii, noo bonyii bô jemyi naa díεw yî la noo naa bonyii bô la bocii. ⁷ E nceendaa wvudvu fuɲ foweεwe le, “Ben efanè Nyo' tumtè monkum mew, njefo kefew ke nsaw we le nu ε kocεɲ wase. Ben enyaa mbense wvu baay ê wvú wvù to bomεε εbulε bô nshε noo joo yî baay bô mondvuum mò jóo buyte mó le.”

⁸ E wvumvu nceendaa Nyo' wvu le bofεε, no bii wvú le gayte le, “Babilon wvu baay nu ε gbwe wase, wvú nu ε gbwe wase. E nu wvú wvù nu ε ge bitum bicii ε wu nce we nsake diεwε mbvuum e.”

⁹ E wvumvu nceendaa Nyo' wvu le botete mum bi ten bó le, no fuɲke foweεwe le, “E wee mom lo ε nya mbense wvu baay ê nyam yî bεmte ye bô ê laɲ nyam yidvu, ε keɲke ten nciise fojise kenεε yî kebo le, ¹⁰ tu wvú nu ke ewu shém Nyo' yî ffuuke diεwε no wee ké wu mbvuum. Shém yidvu nu ε wvú ε bεεε ε fiko fiew fi nsase le ε wvú baa fiysen ke. Wvuεwe wee nu ε bó nu ke elañ wvú é fiεε le ε fi fiεε diεwε mvuɲkaɲ e, é wvú eyεne ηgεw jó. Fifiɲ nu ke enu fwe dvu bonceendaa bo Nyo' le bô yuule bô Waa Njee. ¹¹ Njiim nu ke ebene ke lo sekecii sε ηka fô bó laɲ bó ηgεw e. Ke

bonyii ban bò nyaa mbense wvu baay ê nyam yì bɛmte bô ê lan nyam yidvu noo bonyii bò kɛŋke nciise diee diew nu ke ekɛŋke naa lo nɛɛɛn yì ŋɔw wvubole ɛmvunsheen kɛnɛɛ ɛntan kɛ.”¹² Fifiŋ ɔne fô bonyii bò è nu bo Nyo' le bò è nu bó bò ɔɛle bonci bo Nyo' le, ɛ bó ɛ lese fitele yì Jisos e, le bó kɛŋke keekuu shém.

¹³ ɛ me nɛ n'yuw ɛ diɛw jemyi won Nyo' le, gayte ê me le, “Sanɛ fin: ɛ kɛw yì kɛseen ɛ ɔn lo nu ɛ njon wvu baay nu fô bonyii bò kpwee ɛ bó ɛ taashe bô bo Tata le.” ɛ Keyoy ke Nyo' le bɛnse le, “Njon wvu baay nu fô bó le kɛɛɛy, njefo bó nu elɛɛn yì monlum mobole, ɛ gee dibole di jee ebi bó le.”

Nɔgbwele wvù è nu nsaw Nyo'

¹⁴ Ben eyekɛ eyuw, ɛ me nɛ ntaa n'yɛn kembɛw e ɛ kí baa lo, ɛ wee ɛ shii yì kembɛw kedvu le fieesene wee wvù diee nu Waawee. Wvù to nu ɛ bon kefo ke bvunfon e ɛ bó ɛ kene bô ketwaa ke bigew e kè yɛele, kɛŋke finyo ɛbo ɛ fí nu diɛwɛ fi yun e, koole. ¹⁵ ɛ wvumvu nceendaa Nyo' nɛ buy yew ncese le, fun wee wɛ wvù to shilɛɛ yì kembɛw e foweeɛwe, gay le, “Nɛke finyo fiuw egbwele nɔgbwele dvú. Kefew ke nɔgbwele le nu ɛ kocɛn wase, ɛ ɛkolɛ ke nshɛ le nu ɛ loocɛ wase ɛ be kè bó egbwele.”

¹⁶ Nonɛn, ɛ wee wɛ wvù to

shilɛɛ yì kembɛw e mum jiw finyo fiew yì ɛkolɛ ke nshɛ le, ge nɔgbwele dvú yì nshɛ le.

¹⁷ ɛ wvumvu nceendaa Nyo' bvuu buy yew ncese yì fowe le, ɛ wvù kɛŋke ten finyo diɛwɛ fi yun e ɛbo ɛ fí koole. ¹⁸ ɛ wvumvu nceendaa Nyo' mum buy fô ketan ke ncese le, ɛ è nu wvù kɛŋke mvunɔgay ɛwe jo nɔgy. ɛ wvù fun foweeɛwe ê wvumvu wɛ wvù to kɛŋke finyo fi koole fie le, “Nɛke finyo fiuw esumyɛ bikawci bi mvuntam mvu mbvuum e dvú yì nshɛ le, njefo mvuntam mvudvu nu ɛ yɛɛ wase.” * ¹⁹ ɛ nceendaa Nyo' wvudvu mum jiw finyo fiew yì nshɛ le, sumyɛ mvuntam mvu mbvuum e mvu yì nshɛ le, baancɛ, tfuw bvudvuu bvuu baay bvù bó somte mbvuum fô le, ɛ fifiŋ dunɔci fieɛ fi shém Nyo' yì ffuuke nu ke ege bó bonyii. ²⁰ ɛ bó no somte mvuntam mvu mbvuum e modvu bô bikaa ɛkfun jo kelaante, ɛ è buyte elɛmɛ, yinsene bene buyte diɛwɛ fô diuw nyambala le, leɛŋke ɔne, ɔn buy diɛwɛ bomay e gee fɛɛ.

15

Bonɔw bo bosooshwi yì bò è nu bo kemese le

¹ ɛ me mbvuu nɛ n'yɛn kfuu fieɛ fi diuw wvù yumɛɛn e fimew fowe, ɛ è nu naa lo kɛŋhaw ke fieɛ le ke baay.

14:12 13:10 **14:13** 1:3; 16:15; 19:9; 20:6; 22:7, 14; Ibu 4:9-10 **14:14** Dan

7:3-14; Mat 13:39-40; 17:5; 24:30; Lem 1:9 **14:14** 1:7, 13 * **14:18** Mvuntam mvun nu ê diɛw bala le le, «grapes.» **14:19** 19:15; Yɛsa 63:1-6 **15:1** 4:5; 15:7; 16:1; 17:1; 21:9

Ɔ to nu bonceendaa bo Nyo' le bosooshwiƳ ε bó kɛŋke bonƙew bosooshwiƳ bò è nu bo kemεse le keenya ê bonyii, njefo boban nu bò Nyo' nu emεse edunƙe shém ye yi ffuuke dvú.

² Ɔ me mbvuu nε n'yen fiεε fimew e ε fí fiεesene joo yi baay mi yi nu ε bó ε fiysen bó ηguy, ε yí yuule naa diεwε kenlεεy e. Ɔ bonyii bomew leeme mbew joo yi baay yidvu le ε è nu bò to soε wase nyam yi bεmte ye bó lan ye noo ejise ε ηwa' yò è nu diee di nyam yidvu le. Bó to leeme fó kɛŋke dikome di Nyo' le can e, ³ yemte ηkiee Muses wvù wee lemme Nyo' bó ηkiee Waa Njee. Bó to yemte le,

“O Tata Nyo' wvù Kɛŋke Mvunƙay Mvunciim, mwεem mvù wo gee nu naa mvu baay bó mvu kenƙhaw e.

Wo nu Nfon bitum bicii,*
ε je yi wo gee mwεem jó nu yi teytey bó yi keceεy.

⁴ O Tata, wee wvù nulo saa efane wo, tumte monƙum muw nu yeε?

Ɔ mey ke wo maan wvù yuule. Bitum bicii nu ke etoo nyaa mbense wvu baay ê wo, njefo bó nu ε yen mwεem mvù wo gee le ε mvú nu teytey.”

⁵ Ejim jodvu ε me nε ntaa, n'yen ε bó yene yew ncese yi fowe yi è nu cun yi dunƙi le Nyo' nu bó bonyii. ⁶ Ɔ bonceendaa bo Nyo' le bo bosooshwiƳ bò to kɛŋke bonƙew bo bosooshwiƳ ba mum buy yew ncese yidvu le. Bó to nu ε tfume ndvú ε yí looci lawkene, waw diŋ'waw yí gvúw e ε bó ε kene bó ketwaa ke bigew e kè yeεle. ⁷ Ɔ fiεε fimwaan ηgoo mwεem mvu mvuyuum mvu mvunem mwε le mum nya bintee bisooshwiƳ ê bonceendaa bo bosooshwiƳ ba ε bó ε kene bó ketwaa ke bigew e kè yeεle. Bintee bidvu to nu ε yiysen bó shém yi ffuuke yi Nyo' wvù nu dvú sekeci se ηka. ⁸ Ɔ yew ncese nε yiysen lo bó njiim yi nen'yi fò n'yuw Nyo' bó fò mvunƙay mwew e. Ɔ fí mum no nu le wee yaa to nulo ebvuu eley yew ncese Nyo' le ke, ƙen buy no bonƙew bo bosooshwiƳ bò bonceendaa bo Nyo' le bo bosooshwiƳ ba to kɛŋke keenya ê bonyii to kaε.

16

Bintee bi bisooshwiƳ bi shém Nyo' yi ffuuke le

¹ Ɔ me nε n'yuw ε diεw mi jemyi foweεwe yew ncese yidvu le ê bonceendaa bo Nyo' le bo bosooshwiƳ ba le, “Ben eƙen etfuw shém Nyo'

15:2 4:6; 5:8; 13:15, 18; 14:2 15:3 4:11 15:3 16:5-6; 19:2; 22:12; Dito 32:4; Mben 145:17; Ksm 15:1; Mben 111:2; 139:14 * 15:3 Bonwa' bo boyvuum bomew kɛŋke le, “Nfon wvu sekeci”, bomew le, “Nfon bonyii bò è nu bo Nyo' le”. 15:4 14:7; Mben 86:9; 98:2-3; Yesa 2:2-3; Yeli 10:6-7 15:5 11:19; Ksm 40:34; Lem 7:44 15:6 1:13; Dan 10:5 15:7 4:6; 14:10; 16:1 15:8 Ksm 40:34-35; Yesa 6:4; Esek 44:4 16:1 15:1; Mben 69:24; Yesa 66:6; Yeli 10:25 16:2 13:15; Ksm 9:10

yì ffluuke yì nu ê bintee bi bisooshwi yì biε le yì nshε le.”

² Ε nceendaa Nyo' wvu fwe mum ƒen tfuw kew kentee ke shém Nyo' yì ffluuke le yì nshε le. Ε binƒoken bì bεmte luci, kooyε bonyii bò to ƒenƒe nciise nyam yì bεmte yε nyaa mbense wvu baay ê lan nyam yidvu. ³Ε nceendaa Nyo' wvu bokaƒ bofεε tfuw kew kentee ê joo yi baay e, ε joo yidvu baƒke no nu diεwε ελεμε ke ƒenƒpwe ke wee le. Ε fiεε ficii fi to cee ê joo yidvu le kpwe.

⁴Ε nceendaa Nyo' wvu bokaƒ botete tfuw kew kentee ê jóo yì booke le noo mondvuum mò jóo buyte mó le, ε yì nε tu ελεμε. ⁵Ε me n'yuw ε nceendaa Nyo' wvù taale fô joo le jeme le,

“Nyo', wo nu Nyo' wvu teyƒey ê je yì wo sumtene bonsaw ban e.

Wo wvù nu keseen, ε wo to nu wase.

O Nyo', wo wvù yuule.

⁶ Bonyii ban nu bò ελεμε ke bonyii bò è nu buw e noo bonyii buw bo ntum e nu fobo fo bó.

Wo ε mum ε nya ελεμε ê bó, bó ε wu.

Fifin nu naa nlawma wvubo.”

⁷ Ε me nε n'yuw ε diεw buy fô ƒetaƒ ke ncese le bense le,

“Εε Tata Nyo' wvù ƒenƒe Mvunƒay Mvunciim, wo sumtene bonsaw buw bii je ƒεεεy bò yi teyƒey e!”

⁸ Ε nceendaa Nyo' wvu bokaƒ bonεw tfuw kew kentee ε è nu yì diuu le, ε diuu ƒenƒe je keeƒeyte lo ton'yi bonyii diεwε nƒuy e.

⁹ Ε nton'yε wvu baay wvù to buyte yì diuu le no ton'yi bonyii. Geenεn ε bó ƒaƒε yaa ekumεn lo mvuntelem mvubole, etumte ε è nu monƒum mo Nyo' le ƒε. Ε bó ƒaa no beete lo bó diee di Nyo' wvù ƒenƒe mvunƒay mvu bonƒεw ban e.

¹⁰ Ε nceendaa Nyo' wvu bokaƒ botin tfuw kew kentee ε è nu yì kawla nyam yì bεmte yε le, ε won wvù nyam yidvu to saake nε jiim lo. Ε bonyii no nu yì monlum e lumyi εlem εbo. ¹¹ Ε bó nε no nan'yi lo Nyo' wvù nu we nje nluce bò binƒoken bibole. Geenεn ƒaƒε yaa ekumεn gee dibole ƒε.

¹² Ε nceendaa Nyo' wvu bokaƒ bosooƒaan tfuw kew kentee ε è nu ê joo yì Yuflets e, ε joo yidvu mum yum, keese yε je wvu ƒε bonƒon bò nεn'yi ê keba kè diuu sane le efey jó. ¹³ Ε me nε n'yεn biyoy bì yiile bimew e bitete ε bí fieesene bisham. Ε bí buyte diuw ƒenƒuum ke nyam yì fieesene nyam joo le, bò diuw nyam yì bεmte yε le, noo diuw wee wvù mbiayte ƒε wen nu wee ntum Nyo' le.

¹⁴ Biyoy bin nu bonceendaa bo dεwle le. Ε è nu bí bì gee mwεem mvù dunƒi mvunƒay

16:3 8:8; Ksm 7:17-21; Mben 78:44

79:3, 10; Mat 23:35, 37 16:7 15:3

Ksm 10:21-22; Yεsa 8:22

Ksm 8:2; Mben 78:45

16:12 Yεsa 11:15; 44:27; 46:11

16:14 11:17; 13:13-14; 19:20; Mat 24:24; 2Tεs 2:9; 19:11-21

16:6 17:6; 18:24; 19:2; Dito 32:43; Mben

16:9 9:20-21; 16:11, 21 16:10 13:1-2;

16:13 12:3; 13:1-2;

19:11-21

mvubole. Bí ghane gene fô bonfon bo bitum e bicii yî ɛkolɛ ke nshɛ le baanci bó le bó eseyseè jem yî nu ke enu diuu di baay di Nyo' wvù Kɛŋke Mvunɔgay Mvunciim e.

¹⁵ Jisos to nu ɛ gay le, “Ben eyeke eyuw, me nu ŋke enɛ nto diɛwɛ coŋ e. Njoŋ wvu baay nu wvu wee wvù baa leete ke, wvù kɛŋke ndvú ye ye le wvu ɛ fo wvú ke enɛ etum ebuy kenyi kencimte é bonyii eyɛn kencimte kew e.”

¹⁶ ɛ biyoy bidvu ke mum baancɛ bonfon bodvu fô bvudvuu bvù bó tenɛ é díɛw Ibulu le ɛ Amagedon e.

¹⁷ ɛ nceendaa Nyo' wvu bokaŋ bosooshwi y tfuw kew kentee we yî fwefwe le. ɛ diɛw mi buy yew ncese le fò kawla nu jemyi foweɛwe ɛ, “Fí ɛ ge wase ye!” ¹⁸ ɛ jaŋ nɛ no lawkene, baykene, dvúmte ɛ nshɛ shiike bô mvunɔgay baay. Kɛ kfuw wvuwe nshiw wvù nshɛ to shiwɛɛ bô mvunɔgay baay nɛn to ke baa yuu nu wase dvú ɛ kew no wee to kewɛɛ enu yî nshɛ le ke. Nshiw wvudvu to nu ɛ bɛm baay. ¹⁹ ɛ kelaante ke baay sɛnɛn buy biba bitɛte. ɛ bilaante bi bitum e no keeshi. Nyo' to nu ɛ kume kelaante ke baay kin kè è nu Babilon, nya fiko fi shém ye yî ffuuke le ɛ wvú selle. ²⁰ ɛ bitum bi é joo entelɛŋ bicii fɛɛ lo, ɛ dikum tɛn laken lo. ²¹ ɛ ɛbew yo baay baay no gbwekene fowe

ɛ dimwaan jite diɛwɛ bokilu mbaanyɛ le. ɛ ɛbew yodvu gbwekene yî bonyii le. ɛ bó no nan'yi lo Nyo', njefo wvú nu ɛ ciinse ŋɛw ɛbew yî bó le. Wvuwwun ŋɛw to bɛnte baay.

17

Kentenɛ ke kpwoon nsake le bô nyam yî bɛnte

¹ ɛ nceendaa Nyo' mvu ɛnte jo bonceendaa bo Nyo' le bo bosooshwi y bô to kɛŋke bintee bi bisooshwi y biɛ nɛ to gay é me ɛ, “To é me endunɛɛ é wo kfuw ŋɛw wvù bó nu ke enya é kentenɛ ke kpwoon nsake we wvù nu ɛ shii yî jóo le nteen. ² Kpwoon wvun nu wvù bô bonfon bo yî nshɛ le fɛn gee nsake, ɛ nce we nsake wvun ɛ koo wase bonyii bo yî nshɛ le fɛn diɛwɛ mbvuum e.”

³ ɛ nceendaa Nyo' wvudvu nɛ jo me ɛ me nu can Keyoy ke Nyo' le, gɛn dvú ŋkpwaante. ɛ me n'yɛn kpwoon mvu le ɛ wvú ɛ shii yî nyam yî bɛnte le ɛ yî yɛle nɛn ghanɛ ɛ yí ɛ yinɛn lo bô ɛdiee yî ye le yicii yò beete bô diee di Nyo' le. Nyam yidvu to kɛŋke bikuu bisooshwi y bô biton yuufe. ⁴ Kpwoon wvudvu to nu ɛ sufe ye bô ndvú bonyii bo baay baay ɛ yí yɛle lo, ɛ wvú lawkene ye le bô biɛɛ bi bó kene bô ketwaa ke bigew e kè yɛle noo dikfuw di ɛta yò lumte le noo ɛjise ɛ ban. Wvú to jici fiko é wvú ɛbo ɛ bó ɛ

16:15 3:3, 18 16:17 16:1; Yɛsa 66:6
16:21 11:19; 16:9 17:1 Yɛli 51:13
17:3 1:10; 21:10; ɛsek 8:3; 40:2; 13:1-2

16:18 4:5; 6:12-13 16:19 14:10; 18:2
17:2 14:8; 17:18; 18:3; Yɛli 51:7; Na 3:4
17:4 18:3, 16; Yɛli 51:7; ɛsek 28:13

kene bô ketwaa ke bigew e kè yeele ε fí ε yinjen bô mwεem mvù bεmte noo nnyen ye kenjan. ⁵ Bó to nu ε san diee dimew fojise fo wvú ε dí nu ê ηgan e le, “Babilon wvu baay wvù bwee bokene bo nsake le noo wvu mwεem mvù bεmte yí nshε le.” ⁶ Ε me n'yen ε kpwoon wvudvu ε wu wase elemε ke bonyii bô è nu bo Nyo' le bô bó yuwyεε nje Jisos, kí ε koo wvú diewe mbvuum e.

No me n'yeneε kpwoon wvudvu le nonen, ε diuw yum me baay. ⁷ Ε nceendaa Nyo' wε bife ê me le, “Diuw yumte wo nje la? Me nu ensee ê wo kenyile ke fiεε le kè nu ekumε kpwoon wvun bô nyam yí bεmte yin yí kenke bikuu bisooshwi y bô biton yuufe yí tuule wvú. ⁸ Nyam yí bεmte yin yí wo yen nu ε yí to nu dvú, geenen keseen wvun ke yí nu dvú ke. Yí nu ke ene ekuse ê kentuke kiε kè shiile nen ηoonη e, eben ê we emum egen fô bó nu elεse lo yí. Diuw nu ke eyumte bonyii bô nu yí nshε le bô bó ke baa san wase ediee εbo ê ηwa' bonyii bô kenke nshii le ε kew no won to kewεε le. Wvú nu ke eyumte no bó nu ke eyene nyam yin e, njefo nyam yin to nu dvú, geenen yaa bvuu nu dvú ke, ε yí bεε ke ebvuu eto. ⁹ Fin nu fiεε ε fí shieele ekole kè kenke bvufee. Bikuu bi nyam ye le bi bisooshwi y nu dikum disooshwi y di kpwoon wε

shiile yí dvú le. Bikuu bidvu nu ten bonfon bosooshwi y. ¹⁰ Bonfon bo botin nu ε bó ε gbwe wase, ε mwaan bεε saake, ε wvumvu baa to wase ke. Wvuwe nu ke edioo ε to, é wvú ekεηke ke keenu dvú yí kefew e nen caan. ¹¹ Fí ekumε nyam yí bεmte ye yí to nu dvú ε yí yaa bεε dvú ke, nu ε yí nu ten nfon, ε nfon wvun nu wvu bokan nyan, geenen ε wvú nu ηgoo bonfon bo bosooshwi y ba le. Wvuwe ten nu ke edioo ε to emum egen fô bó nu elεse lo wvú.

¹² Biton bi yuufe bi wo yen bin nu bonfon yuufe bô bó baa enya wase mvungay mvu sa' le ê bó ke. Bó nu ke edioo ε ghaa bó, é bó emum ekεηke mvungay keesaake bô nyam yí bεmte ye. Geen en bó nu ke esaw ke yí ntam kefew e mwaan maan. ¹³ Boban bocii nu ε bó kenke ke ηkpawce mwaan. Ε bó nu ke enya mvungay mvubole mvu sa' le mvunciim ê nyam yí bεmte ye. ¹⁴ Bó nu ke ebaance etum jem bô Waa Njee, geen en é Waa Njee eso bó, njefo wvú nu Tata botata bocii bô Nfon bonfon bocii. Wvú nu ke etum eso bô bonyii bew bô wvú nu ε tee ε caw ε bó leeme bô wvú sekecii.”

¹⁵ Ε nceendaa Nyo' wε gay ê me le, “Jóo yí wo be yen yí kpwoon nsake wε shiile yí dvú le nu dikfuu di bonyii le bô bibombom bi bonyii le noo bitum noo bonyii bô jem yí naa díew yí la. ¹⁶ Ε

biton bi yuufe bì wo be yen biε nu ε bô bo nyam yì bemte ye nu ke ebane kpwoon nsake wε. Bó nu ke eyow mwεem mwew mvunciim é wvú emεy kenyi kencimte, é bó enon nyam ye ye, emεse eton wvú bô nguy. ¹⁷ Fifi nu ε è lese Nyo' ê mvuntelem mvubole le bó ege fiεε fi wvú shieele, ε mum ε ge le bó ekenkè ηkpawace mwaan keenyā mvungay mvubole mvu sa' le ê nyam yì bemte ye egen ebuy no diεw Nyo' ke eto ekocen. ¹⁸ ε kpwoon wvù wo be yen wε nu kelaante ke baay kè kenke mvungay ewe jo bonfon bo yì nshε le bocii."

18

No kelaante kè Babilon nu ke egbwe

¹ Ejim jodvu ε me n'yen nceendaa Nyo' mvu le ε wvú shiile too we kenke mvungay mvu baay, ε n'yuu we baa yì ekole ke nshε le kecii. ² ε wvú fun foweεwe bô diεw yì temyi le, "Babilon wvu baay nu ε gbwe wase! Wvú nu ε gbwe wase! Wvú nu ε tu wase bvudvu bvù bonceendaa bo dεwle le cee fó le. Wvú nu tfum biyoy bì yiile bicii. Wvú nu wase tfum mvunyiiim mvù nyene bô mvù bó bane mvunciim. ³ Wvú nu ε gbwe wase njefo bitum bicii nu ε wu wase nce we nnyen kenjan wvú ε koo bó diεwε mbvuum e, ε bonfon bo yì

nshε le nu ε ge wase nce nnyen kenjan bô wvú. Bonyii bo way e bocii bo yì nshε le nu ε kuken wase yì ye le nje kpaw we wvù wvú nu ε baance wa wvú ε fum lo."

⁴ ε me mbvuu n'yuu ε diεw mi fuunke won wvu we le gayte le,

"Bonyii bem, ben ebuy lo jó, wvu le fo ben ke eley bibefe biew e,

bô le fo ben ke eley ten ηgew wvù nu ke eto fô wvú le.

⁵ Bibefe biew nu ε bí ε looce wase ε yiηsen ε ben ε buy fowe,

Nyo' ε kume wvú yì mwεem mwew mvù befe le.

⁶ Bó ege bô wvú no wvú ge bô bonyii bomew.

Bó elaw wvú yì gee diεw e bokan bofεε.

Bó egeε mbvuum mò è nu ηgew mvunƙom mvunfεem

ê fiko fi wvú ké no geεle wvu bonyii bomew e jó,

enya é wvú ewu.

⁷ Bó efew ηgew bô nsase enya ê wvú

ke lenlen no wvú to saale ye ê bvukuke ente diee ekole kew.

Wvú shiile no kfunε gvuw gayte le,

'Me nu Yaa yì kawla le,

ke me nu kpweε ηkfu ke,

ε ke me nu ηke en'yuu mbeele nsoo ekole ke.'

⁸ No wvú gayte nonen, nu ke no ηgew nu ke eto

yî ye le yî diuu le dimwaan.
 Kencem nu ke egbwe yî ye le,
 é wvú ebeele soo ekolε.
 E jen nu ke ekoo ten wvú.
 Bó nu ke eton wvú bô ηguy,
 njefo Nyo' Tata wvù nu ke
 esaw wvú nu ε wvú
 keηke mvunγay.

Bonyii bo yî nshε le nu ke ebeele Babilon

⁹ Bonfon bo yî nshε le bô se gee nnyen kenjan bô wvú, diee ye bô wvú, nu ke ebeele ffule seke bô ε yen no njiim bene yî ye le no wvú fiee.
¹⁰ Bó nu ke eleeme lo ntamndwee bô nfan no bô yene ε bô njijsene bô wvú. Bó nu ke ecamte ye gayte le, 'Ey me! Ey me! Babilon, wo wvù kelaante ke baay! Wo wvù kelaante kè kuuke! Ngew nu ε mum ε to lo yî yo le ke yî ntam kefew e nen mwaan e?'

¹¹ Bonyii bo way e bo yî nshε le nu ke ebeele wvú soo bikuu njefo ke wee beε dvú wvù nu ke eguyte mwεem mvubole ke. ¹² Ke wee beε dvú wvù nu ke eguyte mwεem mvubole diεwε mvù bô kene bô ketwaa ke bigew e kè yeεle kenεε kè baa, kenεε mvù bô kene bô kfuu εta yò lumte kenεε bô ejise ε ban ke. Ke wee beε dvú wvù nu ke eguyte ndvú yibo yi lemeleme kenεε yì yeεle ηgaciηgaci, kenεε yì bonene kenεε yì yeεle ghanη ke. E ke wee beε dvú wvù nu ke eguyte bite bibole bì samte jee, kenεε mwεem mvubole mvunciim mvù bô

kene bô bigew bi keyoo le noo mwεem mvunciim mvù bô kene bô bite bì lumte noo ketwaa noo ketfu noo εta yò lawkene ke. ¹³ Ke wee beε dvú wvù nu ke eguyte bite bibole bì bô keenci bonfley bô shfuunjkene dvú noo mwεem mvù shfuunjkene mvù bô deele mwεem dvú noo jiin noo kfuu bonfley bô shfuunjkene bomew, noo kfuu jiin dimew, * noo mbvuum noo mεem noo mvuum mo εgin e bô εgin εbo ke. Ke wee beε dvú wvù nu ke eguyte bona' bobole noo njée noo nyámbala noo bikoto bibole bì è guute nyam ke. E ke wee beε ten dvú wvù nu ke eguyte bonyii bo boyuum bô bô geese le è nu bonfaw ke. ¹⁴ Bó nu ke egayte ê wvú le, 'Mwεem mvunciim mvù fitele fiuw se nu yî dvú le nu ε mvú ε gen wase, ε kpaw wo bô bvukuke bwuw bvucii ε ka wase, ε wo yaa beε ke ebvuu eyuu eyen mvú le ke.' ¹⁵ Bonyii bo way e bô to geese mwεem kawte bigew can ye le, nu ke eleeme lo ntamndwee nu bô nfan no bô yene ε wvú yene ηgew. Bó nu ke efuunke lo kpwe, soo bikuu camte ye gayte le, ¹⁶ 'Ey me! Ey me! Yii yi baay fô kelaante ke baay kin e kè se nu ε kí ε sufe ye bô ndvú yi lemeleme noo yì yeεle ηgaciηgaci noo yì yeεle ghanη, lawkene ye le bô biεε bì bô kene bô ketwaa ke bigew e kè yeεle noo kfuu εta yò lumte

18:9 Esek 26:16-17; 27:30-35 **18:12** Esek 27:12-24 * **18:13** Kfuu jiin din ε diεw bala le nu le «frankincense», ε kfuu bonfley bô shfuunjkene ban nu ten le «myrrh».

18:15 Yesa 47:15; Esek 27:36 **18:16** 17:4

noo ejise e banj. ¹⁷ Bó nu e mum e yese ke lo bvukuke bwew yí ntam kefew e nen mwaan e?"

E bocee bikuu bi bonjguw e bocii bô bonyii bô lene ê bonjguw e noo bô lemte jó noo bonyii bocii bô lene ê joo kamene way, nu ke eleeme lo ten ntamndwee. ¹⁸ Bó nu ke eyene njiim yi bene no wvú fiee mum beele ghayte le, 'Kelaante kè se nu diewe kelaante ke baay kin e nu kè la?' ¹⁹ Bó nu ke ekfumte kebvú efa no bó fuunke kpwe soo bikuu, beele ghayte le, 'Ey me! Ey me! Yii yi baay fô kelaante ke baay kin kè bonyii bocii bô kenke bonjguw bo ê joo nu e kuken yi bvukuke bwew e! Bó nu e mum e yese lo kí ke yi ntam kefew e nen mwaan e?' ²⁰ Ben bô nu wonj Nyo' le, ben elanjanè finen yi fiee fi kooy fô wvú le. Ben bocii bô è nu bonyii bo Nyo' le bô boom bo ntum e bo Jisos e noo bonyii bo ntum Nyo' le bocii, elanjanè njefo Nyo' nu e sumten wase nsaw yi fiee fi wvú ge bô ben e!"

²¹ E nceendaa Nyo' wvù temyi mvu mum ne tuu kebbe we ke te le e kí nu diewe diene di baay e, shike e dí shii ê joo yi baay e nen wuuu. No wvú shike nonen mum gay le, "E nu ke nonen no bó nu ke eshike wo wvù kelaante ke baay kè Babilon é wo eshii bô mvunjay nen, bó saa bvuu ke eyen lo wo le ke. ²² Ke

bó bee ke ebvuu eyuw naa lo kome kenee yowe kenee ndon kenee sonj jo wo ke. Ke bó bee ke ebvuu eyen naa lo e wee lemte fiee kenee è nu naa fi la jo wo ke. Ke bó bee ke eyuw naa lo e diene jemyi jo wo ke. ²³ Ke ken'yeese bee ke ebvuu eyee jo wo ke. Ke bó bee ke ebvuu eyuw naa lo e diew cee bvujen kenee yi jen jemyi jo wo ke. Fí nu ke enu nonen njefo bonyii bo way e bo jo wo to nu bonyii bo baay baay bo yi nshé le, e wo to leele bitum bicii bô nfm yo. ²⁴ E nu kelaante kin kè elemé ke bonyii bo ntum Nyo' le bô ke bonyii bô è nu bo Nyo' le nu can kí le. E è nu kí kè bonyii bocii bô bó yuwyi yi nshé le nu can kí le."

19

E bó no nyaa mbense ê Nyo'

¹ Ejim jodvu, e me ne n'yuw e fiee yosene lo wonj wvu we le diewe è nu kebombom ke bonyii le ke baay, wamte le, "Mbense enù fô Nyo' wese le. E nu wvú wvù boysee bonyii, e è kenke wvú bvukuke bô mvunjay.

² Wvú sumtene bonsaw bew bii keceey bô je yi teyteye.

Wvú nu e lanj wase ngew yi kentenj ke kpwoon nsake we

wvù se beete ekole ke nshé le bô nce we nsake le.

Wvú nu e tfuse wase envuke yi kpwoon wvudvu le

18:18 Esek 27:28-34 **18:20** 12:12; Yeli 51:48 **18:21** Yeli 51:63-64 **18:22**

Yesa 16:10; 24:8; Esek 26:13 **18:23** Yesa 23:8; 47:12; Yeli 7:34 **18:24** 16:6; Yesa

26:21; Yeli 51:49; Esek 24:7-8 **19:1** 4:11 **19:2** 15:3; 16:6; 22:12; Dito 32:43;

Mben 79:10

ke bonyii bew bo lemme le bò
wvú se yuwyi le.”

³ Ε bó bvuu kase no wamte le,
“Mbense enù fô Nyo' le.

Njiim yì bene ê kelaante kin
e nu ke ebene ke lo
sekecii se ηka.”

⁴ Ε bocε' bo bonyii le bo
mbaanfiεε ncow bonεw ba
noo mwεem mvu mvuyuum
mvu mvunεm mwε mum
gbwe gen fokuse nya mbense
wvu baay ê Nyo' wvù nu ε shii
yì kawla le. Ε bó no gayte le,
“Fí enù nonεn. Mbense enù
fô Nyo' le.”

⁵ Ε diεw mi mum buy fô
kawla le gayte le,

“Ben bocii bò nu bonyii bo
lemme le bo Nyo' le,

ben ebenseè Nyo' wese-
beene,

é ben bocii bò fane wvú kenεε
è nu bo caan caan

kenεε bo baay baay, enyaà
mbense ê wvú.”

*Nkaw bvujen bvú Waa Njee
le*

⁶ Ε me mbvuu ne n'yuw fiεε
fimew ε fí nu diεwε diεw ke-
bombom ke bonyii le ε fí yole
diεwε joo yì gbwee ê ηkonj e,
wamte diεwε jan yì baykene
bô mvunγay e le,

“Mbense enù fô Nyo' le,
njefo Tata wesebeene wvù
Nyo'

wvù Kεηke Mvunγay
Mvunciim saake wase.

⁷ Beene elanlanè, sakenè,
nyaà mbense ê wvú,

njefo kefew ke bvujen bvú
Waa Njee le nu ε to
wase,

ε Jen nu ε wvú ε seyse wase
εkolε kew.

⁸ Bó nu ε nya wase ndvu yì nu
lemeleme

yuule lawkene wvú ε tfume.”
(Ndvu yin nu gee di teytey di
bonyii bò è nu bo Nyo' le.)

⁹ Ε nceendaa Nyo' wvudvu
bvuu gay ê me le, “Sanε fin
fì le, ‘Njon wvu baay nu wvu
bonyii bò bó nu ε be bó le bó
eto fô ηkaw bvujen bvú Waa
Njee le.’ ” Ε wvú bvuu gay ê
me le, “Bonjeme ban nu naa
keceey bonjeme bo Nyo' le.”

¹⁰ Ε me mum ne ηgbwe bikaa
biew e keenya n'wvum wvu
baay ê nceendaa Nyo' wvun.

Ε wvú gay ê me le, “Fo wo ege
nonεn ke. Me nu ke ten wee
lemme diεwε wo noo boom
bo bwoo le bò leeme yì fiεε
fì bó jemyi ekume Jisos e. Ε
nyaà n'wvum wvu baay ε è
nu ê Nyo'. Fiεε fì bó jemyi
ekume Jisos fin * nu ke fí kebeεε
fì bonyii bo ntum Nyo' le to
jemyi.”

*Ε Waa Nyo' tum jem so
bonyii bew bo bvuban e*

¹¹ Ε me ne n'yeη ε fowe ε
yene, ε nyambala mi yì baa
leeme. Ε wee wvù nu yì dvú
le nu ε bó teηε le Wee wvù
Leeme yì Diεw ye le bô le Wee
Kεceey, ε wvú ké no sumtene
bonsaw bew kenεε tumte jem
ye teytey. ¹² Εjise eye to nu

19:3 14:11; Yesa 34:10
22:25; 115:13; 134:1; 135:1

19:4 4:4, 6; 5:7; Mben 106:48

19:5 11:18; Mben

19:6 11:17; 14:2; Mben 47:5-10; 96:7-10; Saka 14:9

19:7 21:2

19:8 6:11

19:9 14:12; Yesa 25:6; Mat 22:2; Luk 14:15-16; 21:5;

22:6

19:10 6:9; 22:8-9

* **19:10** Kenεε le, “... fiεε fì Jisos jemyi fin ...”

19:11

4:1; 19:2; Mben 72:1-14; 98:9; Yesa 11:4; Esek 1:1-3; Lem 7:56

19:12 1:14-15; 2:17

diεwe leme di ηguy e, ε bifo bi bvunfon e nu εfa jo wvù nteen. Wvù to keηke diee ε bó ε saη yí ye le ε wee mvu yaa nulo ekiεε dí εfey wvù ke. ¹³ Wvù to nu ε shfuse kekum kè defe ye le ε bó ε lese ê bilεem e. Diee di bó to teηe wvù dvù nu le Diεw Nyo'. ¹⁴ ε bonyii bo jem e bo woη wvu we le bii ê wvù εjim ε bó ε jise ndvù yi lemeleme, ε yí yuule baa nen bvuuu. ¹⁵ Nyo jem yi koole to buyte εmvu jo wvù ε è nu yi wvù nu ke εso bitum dvù emum esaake bí bó mvunƒay mvu baay. Wvù nu ke ebvuse shém Nyo' wvù Keηke Mvunƒay Mvunciim eduηce ê bonyii. Shém Nyo' yin nu yi ffluuke naa baay diεwe nsom fò bó somte mvuntam ε mbvuum buyte le. ¹⁶ Yí kekum kew e bó yí kebun e nu ε bó to saη diee diεw le, “Nfon bonfon, noo Tata botata.”

¹⁷ ε me mbvuu ne n'yen nceendaa Nyo' mvu le ε wvù leeme εnte jo diuu. Wvù to leeme nonen fuunƒe mvunyiiim mvunciim mvù bile we gayte le, “Ben eto etaashe fò ηkaw wvu baay wvù Nyo' ge le. ¹⁸ Ben nu ke edie εgvun ε bonfon bó yo bocee bikuu bi bonyii bo jem e noo bonyii bò keηke mvunƒay noo yo nyámala bó bonyii bò bene yí, noo yo bonyii bocii bò nu bonfaw bó bò yaa nu ke bonfaw noo bonyii bo caan caan

bò bo baay baay.” ¹⁹ ε me mum n'yen nyam yi bemte bó bonfon bo yí nshε le noo bonyii bobole bo jem e ε bó taashe keetum jem bó wee wvù shilεε yí nyambala le noo bew bonyii bo jem e. ²⁰ ε jem kew, ε wvù koo nyam yi bemte ye bó wee wvù to mbiayte le wen nu wee ntum Nyo'. Wee wvun nu wvù to ké no shee fwe dvu nyam yidvu, gee mwεem mvu diuw wvù yumεen e. Mwεem mvun nu mvù yí to leεle bonyii bò keηke nciise nyam yi bemte yidvu ye le dvù, nyaa mbense wvu baay ê laη nyam yi bemte yidvu. Wvù to nu ε tfume bó bofεε ban ε bó nu boyuum ê mamase yi è fiee ηguy bó mvunƒaη jó le. ²¹ ε wvù wvù shilεε yí nyambala ye le mum gbwoce kebese ke bonyii le bó nyo jem yi to buyte εmvu jo wvù, ε mvunyiiim mvunciim die ye bonyii bodvu no ηeyte lo.

20

Sa'yi bilum ntfuke

¹ ε me mum ne n'yen ε nceendaa Nyo' mvu shiile too fowe keηke ken'yene ke kentuke kè shiile nen ηooηη e, noo kebwee ke ncaw e ê wvù εbo. ² ε wvù koo keηguum ke nyam yi fieesene nyam joo le kie kè è nu yo yi biyvuum e ye yi è nu dεwle bvuu nu Satan, kay bó ncaw we le

wvú enú yî dvú le egen ebuy bilum ntfuke. ³ No wvú kay nonen, mum tfume ê kentuke kè shiile nen ηoonη e kie, fen, mum lay diuw wvudvu le wvú enú jó, wvu le fo wvú ebvuu eghane leele bonyii bitum e, ke egen ebuy no bilum bi ntfuke biε ke efey. Ejim jodvu nu ε bó nu ke ekase efay wvú ecine wvú le é wvú eghançi ke yî kefew e nen caan.

⁴ Ε me mbvuu ne n'yen bokawla le, ε bonyii bò shiileε yî dvú le nu bò bó nu ε nya bonsaw bò saween can yibole. Ε me n'yen ten biyoy bi bonyii bò bó to yuwyεe bvuu ushe bikuu nje bó to fewci ekume Jisos noo diew Nyo' le. Bonyii ban nu bò to baa nya mbense wvu baay ê nyam yî bemte ye bó lan ye, ε bó to baa ge ten nciise nyam yî bemte yidvu fojise keneε can yibole ke. Boban to nu ε kase tu dvú no saake bó bo Klistu yî bilum e ntfuke. ⁵ Bonyii bò to kaseε tu dvú ban nu ε fifin nu mbuy wvu yî kpwe le wvu fwe. Ke kebese ke bonyii le bò to kpwekeneε wase to nu ε kase tu dvú ke, gen buy no bilum bi ntfuke to feyεε. ⁶ Bonyii bò keηke njon wvu baay bvuu yuule, nu bò keηke bvudvuu yî mbuy wvu yî kpwe le wvu fwe wvun e. Ke kpwe yi bokaη bofeε bvuu keηke mvunγay ê bó we ke. Bó nu ke enu bocee ncese bo Nyo' le bó bo Mboyse wvú

Nyo' to kawεε le, ε bó bó nu ke esaake egen ebuy yî bilum e ntfuke.

Bó nu ke elεse Satan

⁷ Bilum bi ntfuke bin nu ke edioo ε fey, é bó efay Satan yew ncaw e, ⁸ é wvú emum ebuy eto eghane leele bitum bicii bì nu yî εbuw ε wonη yo εna le. Bitum bin nu Gog bó Magog. Wvú nu ke ebaance bó é bó eseyse keetum jem. Bó nu ke elone lo diewe monsheem mo ê joo yi baay e. ⁹ Bó nu ke ebuy elen egen yî nshε le egem bvudvuu bvuu bonyii bò é nu bo Nyo' le bó kelaante kè é nu fitele fiew. Geenεn, ηguy nu ke eshii fowe elεse lo bó. ¹⁰ Bó nu ke emum ekoo dεwle wvú to ghane leele bó, etfume ê mamase yî è fieε ηguy bó mvunγaη jó le, fò nyam yî bemte bó wee wvú to mbiayte le wen nu wee ntum Nyo' nu le. Bó nu ke eyεne ηgew fó entaη bó εmvunsheen sekecii se ηka.

Nsaw wvu fokemεse

¹¹ Ε me mum ne n'yen keewe ke kawla mvu le ε wvú baa lo, n'yen ten wee wvú to shiileε yî dvú le. Ε ebule bó nshε ne feε lo é wvú ejise laken, ε bó faηε yaa bvuu yen mvú le bvudvuu le ke. ¹² Ε me n'yen ten bonyii bocii bò to nu ε kpweken wase le bo baay baay noo bo caan caan, ε bó leeme fwe dvu kawla. Ε bó yene boηwa', yene wvumvu

ε ε̄ nu wvu εdiee ε bonyii bò keηke nshii. Ε bó mum κew no sumtene bonsaw bo bonyii bò to nu ε kpweκεn wase le, bii no gee di wee le to nu no bó san̄ ε̄ bon̄wa' ba le. ¹³ Ε joo yi baay bvuse bonyii bò to kpweκενεε wase jó ε bó to. Ε kpwe bô won̄ bon̄kfu bvuse bobole bonyii bò to kpweκενεε wase ε bó to ten. Ε bó mum no sumtene nsaw wee bii fiεε fi wvú to gee le. ¹⁴ Ε bó mum tfume kpwe bô won̄ bon̄kfu ε̄ mamase yì ε̄ fiee ηguy jó le. Mamase yì ε̄ fiee ηguy jó yin nu kpwe yi bokan̄ bofεε. ¹⁵ Ε diee di wee le to baa nu ε bó ε san̄ ε̄ ηwa' bonyii bò keηke nshii le, ε̄ bó tfume wvú ε̄ mamase yì ε̄ fiee ηguy jó yidvu le.

21

Εbulε ke kefe bô nshε yi fiε

¹ Ε me ne n'yeη wase ε ε̄ nu εbulε ke kefe bô nshε yi fiε le, njefo εbulε ke keyvuum bô nshε yi yvum to nu ε la wase, ε joo yi baay ten yaa bεε κε. ² Ε me n'yeη kelaante kè yuule kè ε̄ nu Jelusalem wvu fwε le ε kí ε buy fowe fô Nyo' le ε no shiile too nu diεwε jen e ε bó ε bosεn ε sufe keegen̄ nya ε̄ dweese. ³ Ε me n'yuw ε diεw jemyi fô kawla le foweεwe le, “Ben etaa eyεn, fô Nyo' nu ke ecee nu wase bô bonyii. Wvú nu ke ecee bô bó. Bó nu ke enu bonyii bew, ε wvú wvú Nyo' keβεε nu bô

bó, nu Nyo' wvubo. ⁴ Wvú nu ke esho misem yicii ε̄ bó εjise. Ke bonyii bεε ke ekpwee κε, ε κε fiεε fimew bεε ke enu dvú le bonyii soo bikuu κενεε beele κενεε keηke nsase mvu κε, njefo mwɛɛm mvù to shee nu, nu ε fey wase.”

⁵ Ε wvú wvuwε wvú to nu ε shii yì kawla le gay le, “Ben etaa eyεn, me nu ηnge mwɛɛm mvunciim keseen ε̄ mvú etu mvunfem.” Ε wvú bvuu gay ε̄ me le, “San̄ε fiεε fin ε̄ ηwa' le, njefo bonjeme ban nu bo keceey bô bonyii egeε bvufee yì dvú le.” ⁶ Ε wvú bvuu kase gay ε̄ me le, “Fí nu ε ge wase ye. Ε nu me Alfa, ε ε̄ nu me Omega. Ε nu me Keηκεwce, ε ε̄ nu me Kemese. Wee wvú kendon̄ yumte wvú nu ε me nu ηke enya wvú bô joo yì buyte fô nton̄ joo yì nyaa nshii le ε̄ wvú ewu ε wvú baa law fiεε κε. ⁷ Wee wvú nu ke eso nu ε wvú nu ke ekeηke mwɛɛm mvun mvunciim diεwε bvushew e. Me nu ηke enu Nyo' we, ε wvú nu waa wem. ⁸ Geenεn ε bonyii bô gule mvuntelem noo bô nu se mbee, noo bô buwyi mwɛɛm noo bô yuwyi bonyii noo bô gee nnyεn kenjan̄ noo bo nfm e noo bô bunlee bonyo' bomew noo bonyii bo mbiay e bocii, nu ε fibole nu ke enu ε ε̄ nu ε̄ mamase yì ε̄ fiee ηguy bô mvun̄kan̄ jó le. Ε fifin nu kpwe yi bokan̄ bofεε.”

20:14 20:10; 1Kol 15:26; 2:11 **20:15** 3:5 **21:1** 21:5; Yesa 65:17; 2Bi 3:13
21:2 3:12; 19:7; 21:9–22:5; 22:17; Yesa 52:1; Mat 22:2; Gal 4:26; Ibu 11:16; 12:22
21:3 7:15; Lεw 26:12; Esek 37:26–28; Saka 2:9; 2Kol 6:16 **21:4** 7:17; Yesa 26:19;
 35:10 **21:5** 5:7; 21:1; Yesa 43:19; 2Kol 5:17; 19:9 **21:6** 1:8; 7:17; 22:1; Yesa
 55:1; Saka 14:8; Jon 7:37 **21:7** 2Sam 7:14; Esek 11:20 **21:8** 2:11; 19:20; 21:27

Jelusalem wvu fwe

⁹ E nceendaa Nyo' mvu ê ngoo bonceendaa bo Nyo' le bo bosooshwi y bô to keɲke bintee bi bisooshwi y bì to nu ε yiɲsen bô bonɣew bosooshwi y bo ejim ba, ne to gay ê me le, "To é me enɣen enduɲɛɛ Jen wvù è nu kpwee Waa Njee ê wo." ¹⁰ E wvù mum jo me ε me nu can Keyoy ke Nyo' le, ε bee wvù ɣen fô kum mvu wvu baay e ε wvù defe ê we. E wvù duɲɛɛ me kelaante kè yuule kè è nu Jelusalem, ε kí ε buy fowe fô Nyo' le ε no shiile too. ¹¹ Kí to shiile nonen, ε n'yuu Nyo' baa yî dvù le lawkene diɛwe te dimew di lawkene di bó teɲe le Jasba, yuule nen sakasaka diɛwe kenleey e. ¹² Kelaante kedvu to keɲke ketaan ke baay ε kí defe ê we eke, ε dew nu yî ketaan kedvu le yuufe ncow fεε, ε bonceendaa bo Nyo' le yuufe ncow bofεε nu fô dew yidvu le. Bó to nu ε san ε diee ε dikfuu di Islael di yuufe ncow difεε yî dew ketaan yidvu le. ¹³ Dew yin to nu ê keba kè diuu sane le te, nu ewewe te, nu ekuεku te, nu jò diuu seeyi te. ¹⁴ Eta yo kenffuy ke ketaan kedvu le to nu yuufe ncow εfaa ε bó ε san ε diee ε boom bo ntum e bo Waa Njee le bo yuufe ncow bofεε yî eta yodvu le.

¹⁵ Nceendaa Nyo' wvù to jemyi ê me to keɲke nfew εbo ε è nu kemaɲ ε bó kene bô ketwaa ke bigew e kè yeεle.

Nfew wvudvu to nu keefew kelaante kedvu bô dew ketaan noo bimbew bi ketaan e dvù. ¹⁶ Kelaante kedvu to nu bimbew binew ε bí nu leɲleɲ bicii, ε mbvu w bô bvundwee noo bvundee nu leɲleɲ. E wvù mum few kelaante kedvu bô kemaɲ kew kie ε kí buy bomay ntfuke bô gee tin (1,500). No wvù fewεε ε mbvu w bô bvundwee noo bvundee buy ke leɲleɲ. ¹⁷ E wvù few ten bimbew ε bí no nu ηkeɲkeɲ mbaanshe ncow yisoocaa (36) yî kefiε le. E nceendaa Nyo' wvudvu to few bô nfew ε è nu ke wvù wee wvu wum ké no feeke dvù. ¹⁸ Bó to bom bimbew bidvu bô eta yò lumte yò bó teɲe le Jasba, ε wunte kelaante kedvu nu ε bó bom bô ketwaa ke bigew e kè yeεle ekinεkin ε kí yuule nen sakasaka diɛwe kenleey e. ¹⁹ Bó to nu ε fee kenffuy ke kelaante kedvu le bô dikfuu di eta yò lumte le jεey jεey ε yó keɲke ncóm jεey jεey. Di fwe to nu ε bó teɲe le Jasba, ε di bii fó nu Safiya, ε di ditete nu Agεt, ε di dinew nu Emelaal, ²⁰ ε di ditin nu Oniks, ε di disoocaa nu Kanilian, ε di disooshwi y nu Klisolit, ε di nyan nu Belil, ε di bvuke nu Tobas, ε di yuufe nu Klisobles, ε di yuufe ncow dimwaan nu Jasint, ε di yuufe ncow difεε nu Ametist. ²¹ Dew ketaan yi yuufe ncow fεε yin nu ε bó to fe bô ejise ε baɲ yuufe ncow εfaa, ε bó joo jise di baɲe

le dimwaan̄ mum fele diuw ketaan̄ dvú wvumwaan̄. Je yi εlaante jodvu to nu ε bó fe bô ketwaa ke bigew e kè yeεle εkinεkin, ε je yidvu yu-ule tosene diεwe kenleεy e.

²² Me nto mbaa n'yεn yew ncese le ê kelaante kin e ke, njefo Tata Nyo' wvù Kεηke Mvunƒay Mvunciim bô Waa Njee to nu wase yew ncese yi jó. ²³ Kε kelaante kedvu to bvuu kεηke shiee diuu kenεε kpwee wvù ebaa jó ke, njefo n'yuu Nyo' to nu wase n'yuu wvu jó, ε Waa Njee nu wase ken'yeese ke jó. ²⁴ Bitum bicii nu ke elεne wase ε è nu ê n'yuu kelaante kedvu le, ε bonfon bo yî nshε le nu ke etoo bô bvukukε bvubole ê kelaante kin e. ²⁵ Kε bó nu ke eyuu eban̄ dew ketaan̄ ke kelaante kin e diuu dimwaan̄ ke, njefo kε εkfun̄ nu ke eyuu ejjim jó ke. ²⁶ Bó nu ke etoo bô bvukukε noo kpaw wvu bitum bicii ê kelaante kin e. ²⁷ Geenεn kε fiεε fi nu sε fi yuule lo nu ke eley ê kelaante kin e ke. Kε wee wvù gee mwεem mvù bεmte kenεε wvù mbiayte mbiay nu ke eley jó ke. ε nu ke eley ke bonyii bô bó nu ε san̄ εdiee εbo ê ηwa' Waa Njee wvù bó san̄ εdiee ε bonyii bô kεηke nshii le jó.

22

Joo yi nyaa nshii

21:22 11:17 **21:23** 22:5; Yesa 60:1-2, 19-20; 24:23 **21:24** Mben 68:29; Yesa 60:3 **21:25** Yesa 60:11 **21:27** 21:8; 22:15; Yesa 35:8; 52:1; Esek 44:9; 1Kor 6:9-10; 2Bi 3:13; 3:5 **22:1** 21:6; Esek 47:1-12 **22:2** 21:21; 2:7 * **22:2** Kenεε le, "... yumte dikfuu di mvuntam e yuufe ncow difεε yi kelum e." **22:3** 7:15; Yeli 3:17 **22:4** 14:1; Mben 17:15; Mat 5:8 **22:5** 1:6; 21:23; Dan 7:18, 27 **22:6** 1:1; 10:7; 19:9; Lem 11:27-28; 13:1 **22:7** 3:11; 22:12, 20

¹ ε nceendaa Nyo' wvudvu mum dunƒee me joo yi nyaa nshii ε yi buyte εkuse jo kawla Nyo' bô Waa Njee, ε yi booke yuule nen sakasaka diεwe kenleεy e. ² Yi to booke nonεn fele entelen̄ jo je yi ê kelaante kedvu le. Kete kè nyaa nshii to kuu biba bi joo yidvu le bicii. Kete kin to ké no yumte mvuntam bokañ yuufe ncow bofεε yi kelum e, yumte kañ mwaan̄ mwaan̄ yi kpwee le.

* Bibε bi kete kin e to nu ncew yi bó fele bonyii bocii dvú. ³ Kε fiεε fi Nyo' nu ε jin̄ nu ke enu ê kelaante kin e ke. ε nu ke enu kawla Nyo' bô Waa Njee jó. Bonyii bew bo lemme le nu ke enyaa mbense wvu baay ê wvù. ⁴ Bó nu ke eyene bvushiw bwew e, ε diee diew nu ke enu ε bó ε san̄ fojise fo bó. ⁵ Kε εkfun̄ bεε ke ejjim jó ke, ε bó yaa bεε ke ebvuu eshieele n'yuu wvù è nyaa ken'yeese kenεε diuu ke, njefo Tata Nyo' nu ke enu n'yuu wvubo. Bó nu ke esaake diεwe bonfon e sekεcii sε ηka.

Jisos too nfew caan

⁶ ε nceendaa Nyo' wvudvu gay ê me le, "Bonjeme ban nu bo keceεy bô bonyii egeε bvufee yi dvú le. Tata wvù è nu Nyo' biyoy bi bonyii bew bo ntum e nu ε tum nceendaa we le wvù eto edunƒee ê bonyii bew bo lemme le, fiεε

fi keηke keeke ekooy nfew caan.” ⁷ Jisos gayte ε, “Ben eyuw, me ntoo nfew caan.” Njon wvu baay nu wvu wee wvù nu ε gee ntum Nyo' wvun wvù è nu bonjeme bò nu ê ηwa' wvun e.

⁸ Me wvù Jon nu wee wvù to yuwεε bvuu yen mwεεm mvun e mvunciim. ε me ndioo n'yuw mbvuu n'yeη mvù le nonεn, ηgbwe bikaa bi nceendaa Nyo' wvù to dunƒi mwεεm mvudvu le ê me, keenya n'wvum wvu baay ê wvù. ⁹ Geenεn, ε wvù gay ê me ε, “Fo wo emom ke. Me nu ke ten wee lemme diεwe wo noo boom bo bwoo le bò è nu bonyii bo ntum Nyo' le noo bonyii bò geele bonjeme bo ê ηwa' wvun e. ε nyaà n'wvum wvu baay ε è nu ê Nyo'.”

¹⁰ ε nceendaa Nyo' wvudvu bvuu gay ê me ε, “Fo wo enyile ntum Nyo' wvun wvù è nu bonjeme bò nu ê ηwa' wvun e ke, njefo kefew kè mvù nu ekooy nu wase nceencee. ¹¹ Wee wvù gee mwεεm mvù befe egeè ke mwεεm mvù befe, é wee wvù gee nnyεn egeè ke nnyεn. Wee wvù gee fiεε fi leη egeè ke fiεε fi leη, é wee wvù yuule emεy ke eyuulè.”

¹² Jisos gayte ε, “Ben eyeke eyuw, me ntoo nfew caan. ε me ntoo bò nlawma keenlaw wee tfuu dvù mbii no gee diew nu. ¹³ ε nu me Alfa, ε è nu me Omega. ε nu me

Fwe, ε è nu me εjime. ε nu me Keηkewce, ε è nu me Kemεse.”

¹⁴ Njon wvu baay nu fô bonyii bò nu ε cukε ndvù yibole, wvu le è nulo é bó ke eley fô diuw ketaη e egeη ê kelaante kedvu le, bò wvu le bó ke ekeηke bvudvuu keedie fô kete kè nyaa nshii le. ¹⁵ Bonyii bò nu ke emεy εkfuη jo ketaη nu bò gee diεwe bwé le bò bo nfm e noo bò gee nnyεn kenjan noo bò yuwyi bonyii noo bò bunlee bonyo' bomew, naa noo bonyii bò koonke mbiay, mbiayte mbiay e.

¹⁶ “Me wvù Jisos nu ε ntum nceendaa wεm fô ben e keejeme mwεεm mvun mvù gene fô bintaashε bi bonyii bo mbee le. Me nu Wan bò Biay yi san ê kfuu di Nfon Dawe le, ε è nu me Jon yi Law e.”

¹⁷ Keyoy ke Nyo' le bò Jen gayte ε, “To!” Naa yeε wvù yuuke gay ten ε “To!” Wee wvù kendon yumte wvù eto, é wee wvù shieele eto, é wvù ekeηke joo yi nyaa nshii ε wvù baa law fiεε ke.

Ntefe wvu fokemεse

¹⁸ Me nciise ê wee tfuu wvù yuuke ntum Nyo' wvù è nu bonjeme bò buyte ê ηwa' wvun e le, é wee mom lo ε bise fiεε yi dvù le, é Nyo' ke ebise bonƒew bò bó nu ε jeme ê ηwa' wvun e yi ye le. ¹⁹ Wee é mom ε bvuse fiεε ê bonjeme bò buyte ê ηwa' wvun e bò è

nu ntum Nyo', tu ke Nyo' yaa
 nu ke ecine é wvú ekηke kew
 keba ke kete kè nyaa nshii le
 bô kew keba ke kelaante kè
 yuule le kè bó nu ε san ê ηwa'
 wvun e ke.

²⁰ Wee wvù jemyi ekumε

mwεεm mvun gayte le, “Yi
 keceey e, me ntoo nfew caan.”
 Fí enù nonen. Tata Jisos, to!
²¹ Tata Jisos ebuw ben bocii
 bò è nu bonyii bo Nyo' le. Fí
 enù nonen.